

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 27

4 juli 1970

ZORG OM DE FINANCIËN

De rijksbegroting is tenslotte een raming, die in de loop van juli wordt opgemaakt, mee op basis van de dan bekende omstandigheden, om te gelden voor het kalenderjaar dat volgt op de maand juli. Zo is de begroting voor het jaar 1970, in feite opgemaakt in juli 1969 en in grote lijnen besproken in de Kamer, in oktober 1969.

Nu zijn wij, na de opmaking, bijna een jaar verder. Intussen is er natuurlijk geen sprake van stilstand in de ontwikkeling. De Kamer heeft een aantal verbeteringen in het beleid aangebracht verbeteringen die meestal extra geld hebben gevraagd. De vraag is intussen ook of de (een jaar geleden) geraamde uitgaven wel juist zijn geweest, waarnaast ook een grote rol speelt: zijn de geschatte ontvangsten inderdaad gerealiseerd?

De antwoorden op deze vragen worden belangrijker omdat de totale rijksbegroting een bijzondere rol speelt in de economie. Als per saldo de werkelijke situatie in 1970 duidelijk afwijkt van het geschatte beeld, dan komt de doelstelling voor het voorgenomen beleid in gevaar. Indien dit zich tussentijds zou voordoen is de vraag niet alleen gerechtvaardigd, maar ook urgent, of er ook bijzondere maatregelen nodig zijn om bij te sturen.

TUSSENTIJDSE NOTA

In de jaren van dit kabinet was de minister van Financiën bereid de 'tussenstand' aan de Kamer over te leggen. Wij zijn van oordeel, dat de minister hiermee de Kamer een goede dienst heeft bewezen. Een 'vrijwillige' dienstverlening, die straks een wettelijke plicht gaat worden.

Ook voor 1970 is een dergelijke nota over de ontwikkeling van de begroting 1970 aan de Kamer toegezonden.

Dit jaar — de heer Goudzwaard, die namens de A.R. fractie het woord voerde wees erop — heeft deze nota 1970 inderdaad reële zin. Immers op een drietal punten bevatte de nota niet onbelangrijk nieuws.

Eerste nieuws is, dat de diverse posten de uitgavenramingen te laag zijn gebleken. Incl. salarisstijgingen bedraagt de totale overschrijding van de oorspronkelijke ramingen zelfs 463 miljoen gulden, oftewel 1,6 pct van het oorspronkelijke geraamde bedrag.

Tweede nieuws is, dat het kabinet ook dit jaar overschrijdingen gedeeltelijk wenst te compenseren door uitgavenverlagingen elders. Derde nieuws is,

dat dit alles weliswaar niet leidt tot een ander beeld van de trendmatige begrotingsruimte, maar wel aanleiding geeft tot een stijging van het begrotingstekort met 107 miljoen gulden.

Voor al het laatste punt kwam in het centrum van de belangstelling te staan, temeer omdat de dekking van het tekort gevonden zal worden — minister Witteveen was althans op dit punt niet onduidelijk — door nog meer leningen op de kapitaalmarkt te plaatsen, die toch al krap is en met name de gemeenten in feite dwingt tot inflatoire financiering.

De heer Goudzwaard zei het zo: 'de deuk die het Rijk zelf door zijn grote leningsinspanning aan de huidige kapitaalmarkt heeft gegeven, is er bij de gemeenten als een inflatoire bult uitgekomen'. Als dat door de ontwikkeling van de begroting 1970 nog verder plaats zou vinden is er plaats voor grotere bezorgdheid.

Zelfs de heer Joekes (V.V.D.) uitte deze bezorgdheid, hoewel bij het opnieuw geraamde begrotingstekort, dat hoger is dan de oorspronkelijke raming, in de orde van grootte van ruim 107 miljoen gulden. De uitgaven 1970 zijn gestegen met 463 miljoen gulden. Vergeleken bij de begroting 1969 wordt begroting 1970 al 10 pct. hoger wat de uitgaven betreft. Met deze tegenvaller zijn de uitgaven 1970 rond 12 pct. hoger dan die van 1969.

De uitgavenstijging van Witteveen en die van Cals-Vondeling zullen elkaar niet zoveel ontlopen aan het einde van de rit!

De heer Goudzwaard betreurde het voorts, dat de te vinden bezuinigingen op de eigen begrotingen — rond 190 miljoen — door de diverse ministers nog steeds voor ruim 1/3 deel in een onbekende richting zullen gaan. In dat verband was het wenselijk bij de miljoenennota 1971 een concreet overzicht daarvan te geven. De gewenste continuïteit voor het uitgavenbeleid blijft de A.R. fractie op hoge prijs stellen.

De minister zegde hem dit toe. Op dit moment, gezien de korte termijn waarbinnen de nota moest worden gemaakt, was een duidelijker inzicht helaas nog niet mogelijk.

KERN VAN HET BEZWAAR

De kern van de bezwaren lag in de stijging van het begrotingstekort, omdat de ruimte op de kapitaalmarkt reeds krap is en de nood bij de gemeenten op dit punt hoog.

Wie veel kan lenen behoeft weinig inflatoir te financieren. Maar ook het omgekeerde is het geval: wie weinig kan lenen vergroot de inflatoire spanningen.

Het beeld voor 1969, aldus de heer Goudzwaard, is bekend. Het rijk dat in 1969 veel leende behoefde maar 130 miljoen inflatoir te financieren. De gemeenten, die veel minder konden lenen financierden maar liefst met 710 miljoen gulden inflatoir.

WASSEN NEUS

Het gaat hierbij om de realisatie van de duidelijke doelstelling van dit kabi-

net: anti-inflatie politiek. Dat betekent twee dingen tegelijk, liet de heer Goudzwaard wel duidelijk weten. Het Rijk moet geen inflatoire financiering plegen. Maar even goed ervoor zorgen, dat de gemeenten niet in de noodzaak komen inflatoir te financieren.

Van de vier bestaande instrumenten om een inflatie in te binden zijn er eigenlijk maar twee meer over.

Het instrument voor het prijsbeleid is nog werkzaam, maar steeds meer blijkt, dat dit eigenlijk alleen een tijdelijke maatregel kan zijn.

Het loonbeleid is in wezen op dit punt geheel inactief geworden, getuige de herziene loonraming van het planbureau.

Er blijven over, als er sprake zal zijn van een echte inflatiebestrijding: het budgettaire en monetaire instrument. Maar een budgettaire beleid, dat de grondslagen voor het monetaire beleid wil ondersteunen moet zeer nadrukkelijk over de gehele linie bij alle overheden een anti-inflatoir karakter hebben. Aldus ook de president van de Nederlandse Bank in zijn jaarverslag. Als dit niet in voldoende mate zou worden gedaan is de gehele inflatiebe-

strijding voor 1970 a.h.w. een wassen neus geworden. De heer Goudzwaard stelde dit, mede met het oog op 1971, terecht zeer nadrukkelijk.

STERKE AANDRANG

Vandaar zijn bijzondere aandrang, te zorgen voor aanvullende dekking, als het kan nog nu.

De minister achtte dit echter in feite onmogelijk en in wezen wilde hij er eigenlijk niet van weten.

Als altijd, opnieuw de wat optimistisch minister van Financiën: het gaat toch maar om 100 tot 150 miljoen gulden, ten opzichte van het buitenland is het Nederlandse beleid voor doorbreking van de loon- en prijs-spiraal toch wel effectief (hetgeen o.m. ook betekent: wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht!) en de economie is bijna in evenwicht. De heer Goudzwaard wees er hierna op dat deze evenwichtssituatie toch niet zó gezond was als deze op het eerste gezicht wel leek.

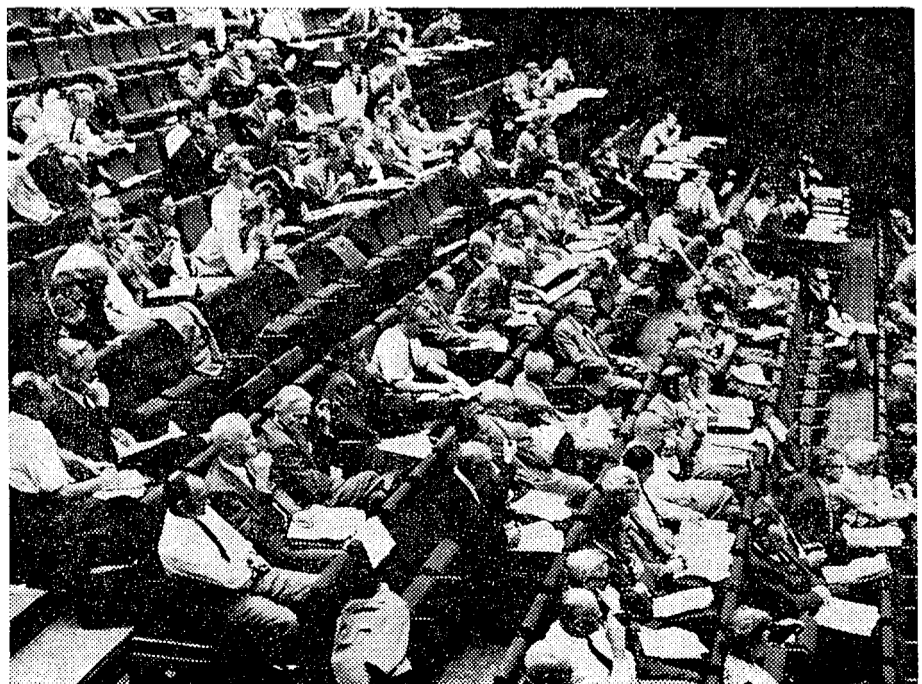
VERVOLG OP PAG. 7

HOE HET WAS

op het Partij Convent van 12 en 13 juni j.l. hebt u uitvoerig in de kranten en in Nederlandse Gedachten kunnen lezen. Op de televisie hebt u kunnen zien hoe het op deze partijvergadering toeging. De foto's op pagina 4 en 5 in dit nummer geven nogmaals een indruk hoe het was.

Verder staat op pagina 3 een verslag van de E.U.C.D. conferentie die op zaterdag 20 juni j.l. in Scheveningen werd gehouden: Europa's roeping in een nieuwe wereld.

Op pagina 7 een artikel over de verkiezingen in Engeland. Zoals elk jaar verschijnt N.G. in de zomermaanden weer om de veertien dagen. Het blad telt in deze tijd 8 inplaats van 12 pagina's. Het eerstvolgende nummer van N.G. verschijnt 18 juli a.s.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

SALUUT

Het mag wel eens hardop worden gezegd. Wij hebben extra waardering voor het vele en niet eenvoudige werk dat mej. Van Leeuwen in een tweetal opvolgende weken onlangs in de Kamer heeft moeten verzetten.

Door een samenloop van omstandigheden was zij de woordvoerdster van de Kamerfractie bij:

— de arbeidswetwijziging, die o.m. een stuk niet eenvoudige problematiek rondom de werkende jeugd bevatte;

— de openbare commissievergadering van Sociale Zaken, waarbij o.m. het minimumloon aan de orde was;

— de wijziging van de wet A.O.W. waarbij het sociale zekerheidsbeleid en de gevolgde methodiek in het centrum van de belangstelling stonden;

— het wetsontwerp ziekenhuisbouw waarbij de problematiek van een nationaal ziekenhuisplan, die van de decentralisatie en die van de verschillende geloofsovertuigingen van de patiënten moest worden doorgeproken;

— de openbare commissievergadering van Justitie waarbij de bijzonder moeilijke problematiek van de kindbescherming kritisch werd behandeld.

Zoiets kost intensieve voorbereiding, als je in het Kamerdebat op niveau mee wilt spreken. Om dan nog maar niet te spreken van het noodzakelijke vooroverleg, inspraak enz., die uiteraard van alle kanten van je worden verwacht en gevraagd.

Waarbij vaststaat dat de verschillende commissievergaderingen van de Kamer óók doorgaan!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

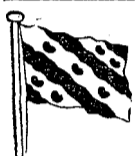
Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, LOUREN

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheeken

TELEFOON 05983 - 366

OVERIJSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

Fa. H. J. WIBBELING & ZOON

GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

SCHUILING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- * Behandeling douane-formaliteiten
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

EUROPA'S ROEPING IN EEN NIEUWE WERELD

DOOR J. P. VAN RIJSWIJK

Onder dit thema hield de Nederlandse équipe van de Europese Unie van Christen-Democraten zaterdag 20 juni j.l. in Scheveningen haar jaarlijkse studiedag, bijna traditiegetrouw onder tropische weersomstandigheden. Desondanks waren er ongeveer tachtig personen op deze studiedag aanwezig, die verrast werden op uitstekende inleidingen van minister Udink, dr. C. Boertien en drs. Westerterp.

Minister Udink sprak over Europa en de Derde Wereld. Hij constateerde dat het enthousiasme voor de Europese eenwording is getaand. Dit komt ten dele omdat de doelstellingen vrijwel of geheel zijn bereikt, deels omdat het om dikwijls technische processen gaat die ver van de gewone burger en van de jeugd afstaan en deels omdat echte beïnvloeding van de besluitvorming door goede democratische procedures niet bestaat. De Haagse topconferentie heeft verbreding en verdieping van Europa naderbij gebracht; de democratisering maakt kleine vorderingen, maar dat is toch op zichzelf niet voldoende om de nieuwe inspiratie wakker te roepen. De staatkundige en economische integratie moet worden gericht op de oplossing van de grote politieke vraagstukken van onze tijd: de tegenstelling tussen Oost en West, de ontwikkeling van de arme landen.

MOED

Centraal daarbij staat de vraag hoe Europa zich in dienst kan stellen van het streven naar vrede en veiligheid en een rechtvaardige verdeling van de welvaart in de wereld. Wat zijn verhouding tot de derde wereld betreft moet Europa een nieuw beeld ontwerpen van zichzelf door het voeren van een doelbewuste en geloofwaardige ontwikkelingspolitiek. Europa zal de moed moeten hebben zijn eigen economie zodanig te moderniseren dat een samenspel kan ontstaan met de zich ontwikkelende economieën van de arme landen.

Europa moet de wereld een nieuwe internationale arbeidsverdeling aanbieden vanuit de zichzelf bewust geworden roeping die Europa als machtige in de wereld heeft. Dit betekent concreet dat Europa de doelstellingen van het Tweede Ontwikkelingsdecennium aan-

vaardt, dat het de in het kader van de ontwikkelingsstrategie voor de jaren zeventig vereiste beleidsmaatregelen neemt en zich onderwerpt aan de internationale machinerie van ontwikkeling, controle en begeleiding die binnen de Verenigde Naties voor de zeventiger jaren zal functioneren.

Europa is de moeite waard, ook vandaag, ook voor de jeugd, als het zich voegt naar de eisen van de nieuwe tijd, als het zich dienstbaar maakt, niet alleen aan het eigenbelang, maar aan de vooruitgang van de wereld, aldus Minister Udink.

Dr. C. Boertien, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, behandelde de verhouding tussen West- en Oost-Europa. Hij bestreed de stelling als zou de Europese eenwording ontspanning tussen Oost en West in de weg staan. Hij wees op de gevaren die zouden ontstaan wanneer Europa zou terugvallen in allerlei nationalisme.

In het algemeen genomen heeft de jeugd voor de integratie van West-Europa, die de heer Boertien een voorwaarde achtte voor ontspanning in Europa, geen belangstelling. Waaraan ligt dat? Hebben wij het idee van een verenigd Europa zo slecht verkocht, of is het zo'n beroerd artikel, zo vroeg de heer Boertien zich af. Hij meende dat we gewoon veel te weinig doen aan het aan de burgers duidelijk maken van de Europese problemen.

BESCHEIDEN STAPPEN

De heer Boertien merkte vervolgens op dat wij de laatste tijd weliswaar een paar bescheiden stappen hebben gezet in de richting van meer bevoegdheden voor het Europese Parlement, maar dat die stappen beslist nog door een complete wandeling moeten worden gevolgd wil er werkelijk sprake zijn van een weg die we als Europeanen gezamenlijk afleggen. Dan zal er ook een eenwording moeten plaatsvinden op terreinen die liggen buiten het technische vlak, waarover het Europese Parlement thans bijna uitsluitend wordt geraadpleegd. Dan zal West-Europa zich binnen de EEG ook moeten gaan bemoeien met de toekomst van Europa als geheel en dan zal binnen het Europese Parlement ook gediscussieerd moeten worden over de verhouding tussen West- en Oost-Europa. Op den duur dient er wat deze problematiek betreft geen plaats meer te zijn voor

ationale politiek. In dit kader is het Duitse vraagstuk niet meer een zaak van Duitsland alleen, maar een kwestie die een Europese oplossing moet krijgen. Dat betekent niet dat wij als Nederlanders monddood zijn. Integendeel, juist doordat we een bondgenootschap hebben aangegaan, met name in de EEG, hebben we een stem.

DUITSE VRAAGSTUK

En nu stuiten we op het probleem dat onze stem de neiging heeft op een heel andere golflengte uit te zenden dan de stem van de Duitse christen-democraten. Het heeft geen zin, zo ging de heer Boertien verder, op dit hoofdpunt van de Europese politiek de kop in het zand te steken. Bij de drie christelijke partijen in Nederland, die samen de delegatie vormen naar de Europese Unie van Christen-Democraten bestaan geheel andere inzichten inzake het Duitse vraagstuk dan bij de Duitse CDU. Ook als we als Nederlandse christen-democraten tot de conclusie komen dat Nederland niet eenzijdig de D.D.R. moet erkennen, dan nóg blijft in de hele benadering van het Duitse vraagstuk een kloof aanwezig tussen ons en de Duitse CDU. Waarschijnlijk niemand nam met instemming kennis van de oppositie van de CDU tegen de nieuwe benadering van het kabinet-Brandt. Wij zullen er goed aan doen in ons contact met de Duitse Christen-democraten hen ervan te overtuigen dat het beter is de werkelijkheid onder ogen te zien. De heer Boertien bepleitte dan ook een oplossing die uitgaat van de beide Duitslanden, maar tevens met een regeling waarin normaal menselijk verkeer tussen Bondsrepubliek en DDR weer mogelijk wordt. Wij mogen niet akkoord gaan met een situatie die beneden het niveau van de Europese beschaving is.

De heer Boertien wees er voorts op dat de overwinning van de Conservatieven in Engeland en de winst van de Duitse CDU bij de jongste landdagverkiezingen weer voedsel geven aan de aspiraties van sommigen naar een eigen Europese kernmacht. De Nederlandse christen-democraten wijzen die Europese kernmacht af.

Drs. Th.E. Westerterp, lid van de Tweede Kamer voor de K.V.P. belichtte het vraagstuk van de Europese partijvorming. Hij verzette zich tegen het

denkbeeld om te komen tot een soort Europees twee-partijensysteem van progressieven contra conservatieven. Hij was van oordeel dat het om principiële en praktische overwegingen aanbeveling verdient de Europese partijvorming te doen geschieden op dezelfde grondslagen die men in veruit de meeste landen van de EEG aantreft, namelijk vijf hoofdstromen; christen-democraten, socialisten, liberalen, conservatieven en communisten.

De heer Westerterp pleitte voor het stichten van een Europese vooruitstrevende Christen-democratische Volkspartij, die wel een band heeft met de nationale partijen, waardoor normaliter het lidmaatschap van de Europese partij loopt via één van de aangesloten nationale partijen, die op hun beurt collectief lid worden van de Europese partij.

Het permanent orgaan van de christen-democratische partijen en fracties uit de zes EEG-landen en van de fractie in het Europese parlement, dat op 27 april 1970 is opgericht, kan wel het kader vormen waarbinnen de gedachte van de op te richten Europese Christen-democratische Volkspartij verder kan worden uitgewerkt en concreet gestalte krijgen.

GELOOFWAARDIGHEID CHRISTELIJKE POLITIEK

In vier gespreksgroepen werd over de door de inleiders opgeworpen problematiek geanimeerd gediscussieerd, welke discussies werden samengevat door dr. K.J. Hahn, door de voorzitter van de studiedag, prof. Kooijmans in zijn geestig openingswoord 'the heart and brains' van de E.U.C.D. genoemd. De vergadering was het er over eens dat met de Duitse C.D.U. een gedachtenwisseling moet worden gehouden over de oplossing van het Duitse vraagstuk. Over de Europese partijvorming bestond minder eenstemmigheid. In antwoord op vragen uit de zaal merkte de heer Boertien op dat hij de figuur van een Europese christen-democratische partij, die alleen het woord christelijk in haar vaandel zou dragen, niet aantrekkelijk vond. Het gaat om de geloofwaardigheid van de christelijke politiek.

Uit de zaal werd de suggestie gedaan een commissie in het leven te roepen die de Nederlandse christen-democratische leden van het Europese Parlement zou moeten begeleiden. Prof. Kooijmans zegde toe deze suggestie ter bestemder plaatse te zullen overbrengen. Algemeen was men het er over eens dat naarmate de bevoegdheden van het Europese Parlement toenemen er meer behoefte aan Europese politieke partijen zal zijn, die de fracties kunnen begeleiden en controleren.

Over het vraagstuk van de Europese kernmacht werd helaas weinig gesproken. Men kwam tot de conclusie dat dit vraagstuk door de Europese christen-democratische partijen ernstig diende te worden bestudeerd.

J. P. van Rijswijk

*** SOEKARNO

Indonesië heeft Soekarno, door hem tenslotte toch de afgezette eerste president - een staatsbegrafenis niet te onthouden, kennelijk willen waarderen als de nationale leider van het eerste uur. Soekarno is achteraf gezien de man geweest, die de onafhankelijkheid van Indonesië heeft gerealiseerd. Een land met vrijwel de grootste bevolkingsdichtheid van de wereld!

Indonesië werd een natie.

In vergelijking tot de geweldige strubbelingen in andere ex-koloniale gebieden komt Soekarno er zeker niet slecht af.

In zijn strijd om 'ontvoogding' van Nederlands Oost-Indië is het hem niet gemakkelijk gemaakt, ook niet door ons land. Dat valt niet te ontkennen. Prof. Verkuyl heeft ons reeds in een vroeg stadium daarop gewezen.

Maar aan de andere kant heeft Soekarno het ons evenmin gemakkelijk gemaakt.

Zijn samenwerking in de oorlogsjaren

met Japan - tenslotte onze vijand - vertroebelde de kansen voor een goed overleg.

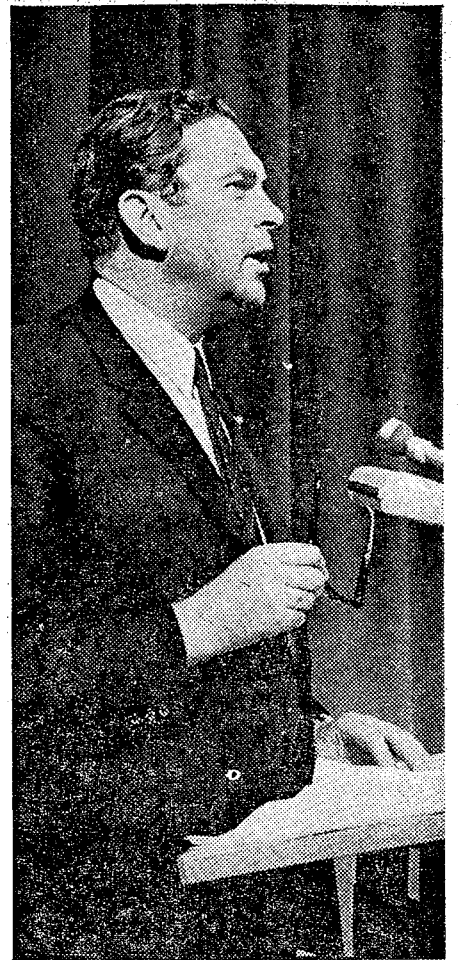
De manier waarop hij tegen de gemaakte verdragsafspraken in toch een federalistisch Indonesië verving door een eenheidsstaat, was een stuk onbetrouwbaarheid.

Het was Soekarno, die zijn land aan de rand van de afgrond heeft gebracht, zowel in economisch als in politiek opzicht.

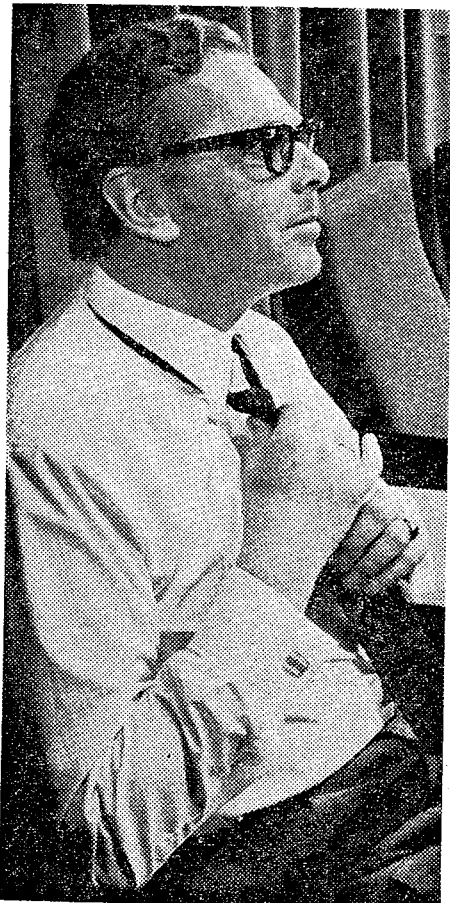
Maar dat alles neemt niet weg, dat hij een nationalistisch leider was, die de onafhankelijkheid heeft bevochten.

Daarbij heeft hij ernstig geprobeerd felle godsdienstoorlogen in een op dit punt zo verdeeld land als Indonesië te voorkomen.

Hij heeft de grondslag gelegd voor de nieuwe natie. Maar de visie om daarop een functioneel gebouw te baseren heeft hem ontbroken.

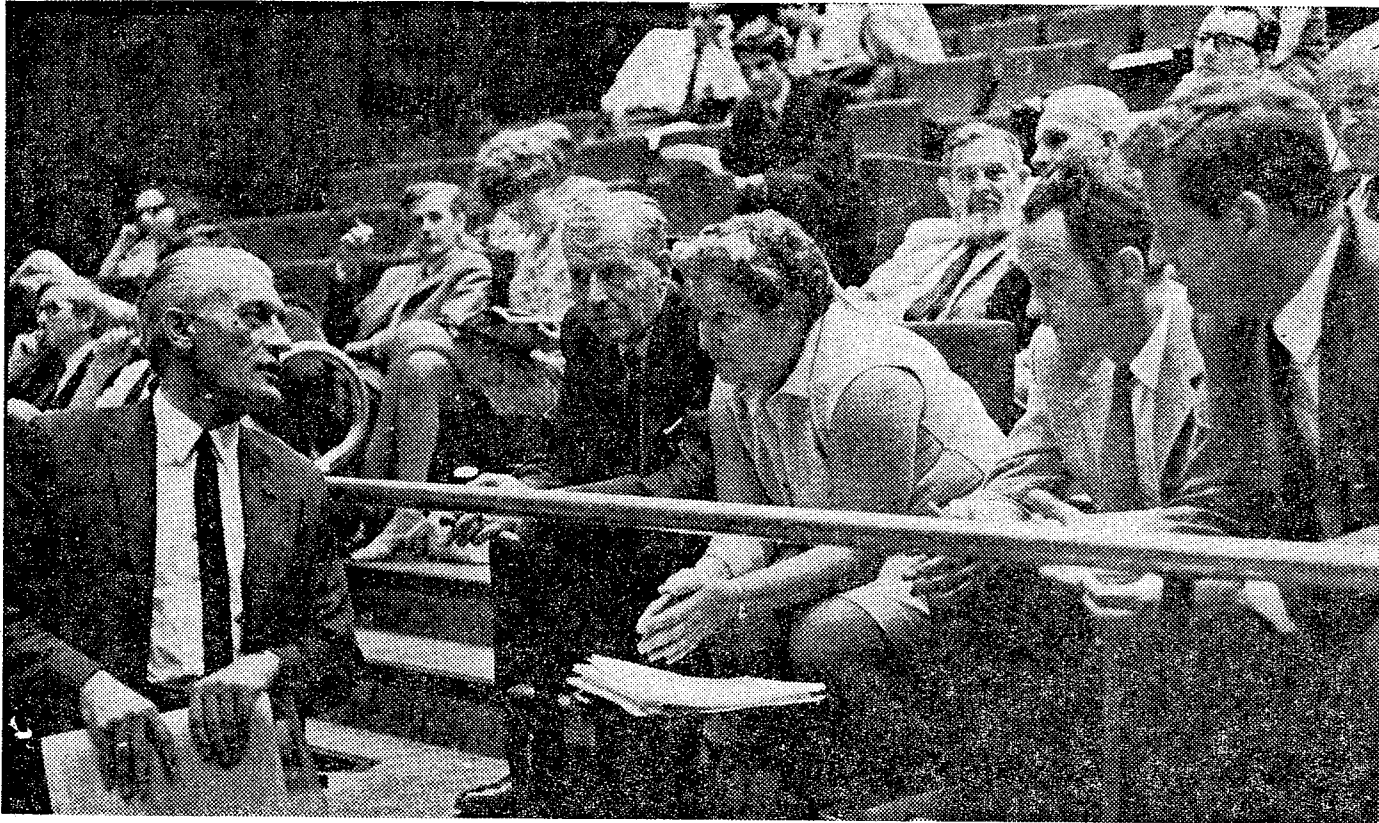
HOE HET WAS

Het moderamen (links boven), mr. B. W. Biesheuvel (boven), partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet had het warm (links), wat geen wonder was (zie hiernaast), er waren dan ook heel wat dorstigen (onder).

Hans de Boer was weer op dreef (links onder), wat zegt de pers van het convent? (rechts onder).

WERKEN IN HET „HART VAN DE PARTIJ”

Werken op het secretariaat van de ARP, je zou kunnen zeggen het „hart van de partij”, is een boeiende, afwisselende en drukke bezigheid. Het is verantwoordelijk werk, dat in veel taken uiteenvalt. Een enkel voorbeeld:

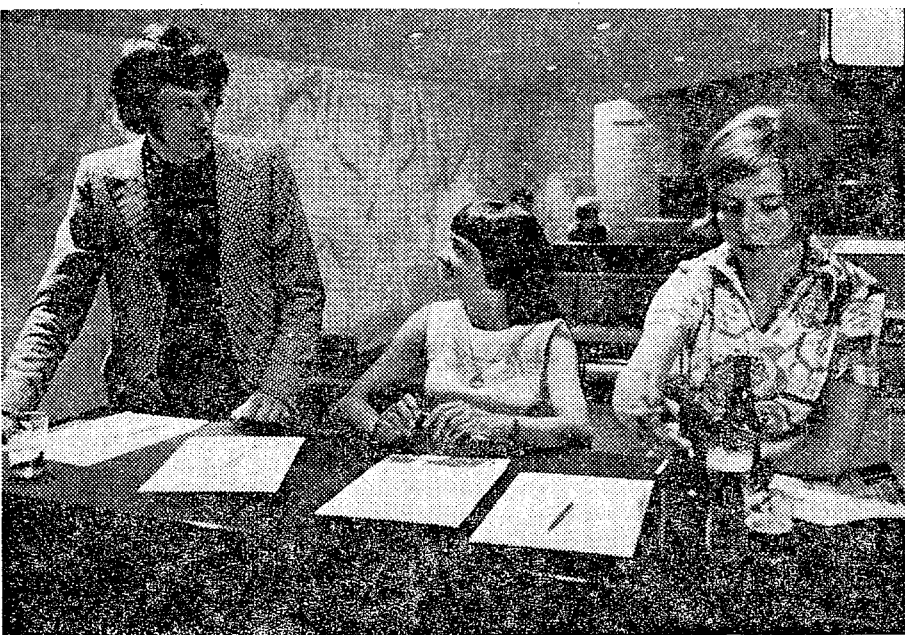
zojuist is besloten de datum voor de Tweede Kamerverkiezingen een maand te vervoegen en vast te stellen op 28 april 1971. Dat is kort dag voor een politieke partij! En dat wil dan ook zeggen, dat er al zeer binnenkort begonnen moet worden met een grote hoeveelheid werk ter voorbereiding en vervolgens ter uitvoering van de campagne voor deze verkiezingen.

Een ander punt: de partij en dus ook het partijsecretariaat gaan mee met hun tijd; vandaar dat uit efficiency-overwegingen besloten is om de leden- en abonentenadministratie in het komende half jaar te automatiseren. Het invoeren van vele tienduizenden adressen in de computer van een service-bureau zal het nodige extra werk met zich meebrengen.

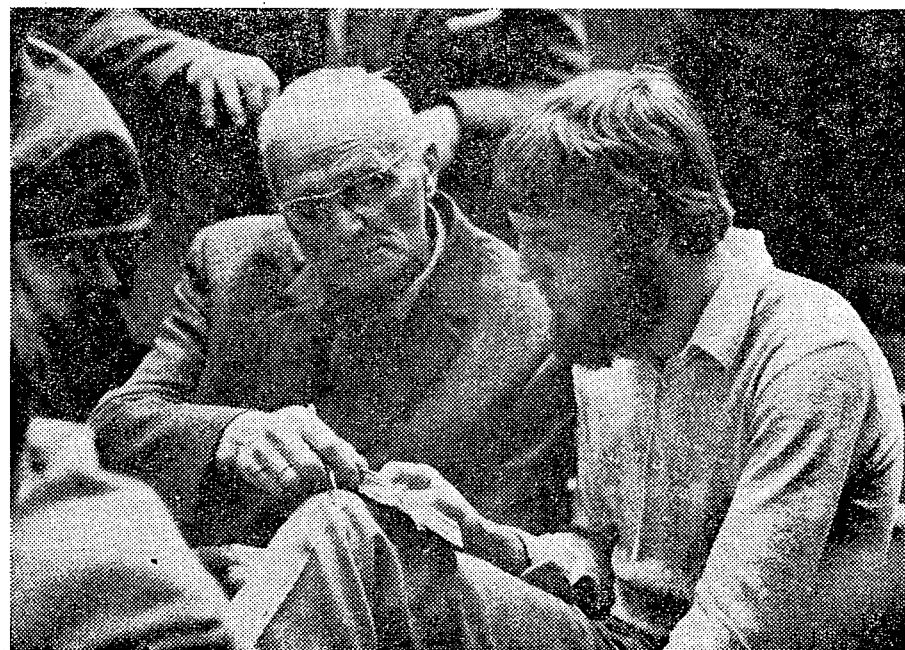
Voor al deze werkzaamheden zijn er aan het secretariaat 25 medewerkers en medewerkers verbonden; een goed samenwerkende groep. De afgelopen maanden is dit team echter verzwakt door het vertrek van drie dames.

Het secretariaat heeft dan ook dringend vrouwelijke versterking nodig, om te beginnen voor deze drie vacatures. Welkom zijn zowel medewerkers voor hele als voor halve dagen.

Wie belangstelling heeft, wordt door ons gaarne van alle gewenste informatie voorzien. U kunt schrijven of bellen om een afspraak voor een gesprek te maken. De heer **A. van der Wees**, secretariaat ARP, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage; telefoon 070 - 183960, ziet uw telefoontje of uw brief gaarne tegemoet.

De fractie in gesprek met minister Roolvink (links boven), prof. dr. W. Albeda in debat (rechts boven), mr. J. N. Scholten rust wat uit (rechts), partijmedewerkers, H. Weststrate, Marjolijn Kuipers en Jannie van Bree (links), de P.P.R. was er ook (rechtsonder), de sprekers werden kritisch beluisterd (linksonder).

PROT. CHRISTELIJKE STICHTING TEHUIZEN
VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN IN
GOOI, EEMLAND EN VECHTSTREEK te HIL-
VERSUM.

In verband met een reorganisatie in de leiding
van twee van onze tehuizen, zoeken wij een

DIRECTEUR OF DIRECTRICE

Het is de bedoeling dat deze functionaris
met assistentie van 2 onderdirectrices de
leiding heeft over twee naast elkaar ge-
legen gezinsvervangende tehuizen, waarin
circa 30 buitenuitwerkende geestelijk ge-
handicapte meisjes en jongens (vrouwen
en mannen) van 19 tot 45 jaar in afzonder-
lijke tehuizen hun plaats vinden.

Wij vragen voor deze functie iemand met
een goed organisatievermogen.

Tevens vragen wij:

TWEE HOOFDLEIDSTERS

in het bezit van diploma kinderbescher-
ming A of Z-diploma.

Indien u voor dit werk voelt en door op-
leiding en/of ervaring de noodzakelijke
capaciteiten bezit en over de vereiste ka-
raktereigenschappen beschikt, wilt u dan
solliciteren?

U kunt uw brief te richten aan de secretaris van
het bestuur, J. Dik, Lutherhof 29, Hilversum.
Telef. 0 2150 - 17114.

DE BEKERING VAN... DE KERK IN OPEN VENSTERS NAAR JERUZALEM

J. H. Grolle werpt een nieuw licht op de ver-
houding Kerk-Israël en van daaruit op de hele
dogmatiek.

Een waardevol boek voor ieder meelevend kerk-
lid.

BOEKENCENTRUM n.v. Den Haag

In de boekhandel verkrijgbaar f 7,-.

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

**CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur**

Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESENDAM
Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouthandel
Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

TE KOOP

in

DE LIER

(Westland)

LUXE

HERENHUIZEN MET GARAGE EN CV

Koopsom vanaf f 80.000,-

Indeling: woonkamer 31 m², 4 slaapkamers,
badkamer, ruime hobbyzolder.

Achterzijde grenzend aan breed vaarwater.

AANNEMERSBEDRIJF

C. BOERS

WOUDSEWEG 21 A - DEN HOORN

Telef. 01738 - 368

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJssel- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakker gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF 2671

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPE, VERDER BEU-
KEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.

LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

In de Noordoostpolder en

Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

**N.V. GEBR. SALVERDA
AANNEMERSBEDRIJF**

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit
de cursus Burgerschapkunde.
Deze cursus is ontstaan met medewer-
king van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal
lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus on-
der nr. NG bij Stichting Burgerschap-
kunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te
verkrijgen bij bovenstaand adres.

Houthandel en kistenfabriek verpakkingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

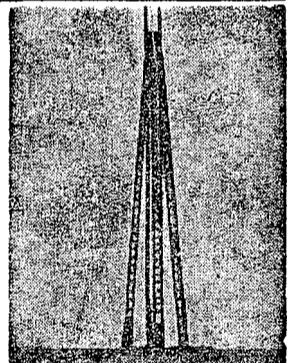
- Handel in aijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TEL:FOON 514

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444, Werkendam (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
S'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

TWEE PARTIJEN

Al in de zeventiende eeuw kende Engeland twee „partijen” in het parlement, onder de enigszins geheimzinnige namen Tories en Whigs. Later heetten ze meer officieel conservatieven en liberalen. In de 19e eeuw was Disraëli de grote van de conservatieven en Gladstone van de liberalen.

De naam Tory bestaat nog als scheldnaam voor een conservatief, want dat laatste woord is in het traditionele Engeland niet geschikt voor scheldwoord. De liberale partij is later verdrongen door Labour, maar het tweepartijstelsel is gebleven.

Dat feitelijk maar twee partijen bij de parlementsverkiezingen aan bod komen, wordt mede bevorderd doordat er 630 enkelvoudige districten zijn, waarbij de relatieve meerderheid van stemmen beslissend is.

Op de stemdag zelf, toen er al heel wat stemmen waren uitgebracht, had De Tijd als grote 'kop' nog: **Harold Wilson grote favoriet** en 's daags tevoren berichtte Het Vrije Volk ons, óók met een grote kop: **Times geeft Wilson 150 zetels meer**. Het is anders uitgekomen. De opiniepeilers waren er glad náást, of vierkant naast, als men dat liever wil. In maart 1970 kwam Het Vrije Volk op de dag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten in Nederland ook met zo'n merkwaardige kop. De partners, die het kabinet De Jong steunden, zouden zo'n-zware nederlaag lijden, dat het kabinet eigenlijk zou moeten aftreden. De Vara had het 's avonds tevoren ook zo verkondigd.

De heren opiniepeilers zaten er naast, het bleek ook toen. Zij, die niettemin willen volhouden, dat zulke opiniepeilingen bijzonder-leerzaam en goed betrouwbaar zijn, hebben het wel moeilijk. Laten we niet te hard zijn over hun 'verklaringen', om te bewijzen, dat het toch eigenlijk wel klopt. Ze krijgen het toch niet voor elkaar. Wilson heeft de Koningin voorgesteld nu verkiezingen te houden, omdat alle prognoses voor hem gunstig waren, week in - week uit. De veronderstelling dat toen het allerlaatste etmaal nog drie miljoen kiezers van mening zijn veranderd, zoals in een Engels ochtendblad werd verondersteld, is onzin. De opiniepeilingen deugden niet. Wij zullen het onthouden voor 1971.

Na de bevrijding in 1945 waren er enige progressieve Nederlanders, die een héél ander democratisch bestel begeer-

den. Er zou een machtige Nederlandse Labourpartij komen die de meerderheid in de Tweede Kamer zou trachten te veroveren. De oppositie zou zich dan geleidelijk kunnen organiseren en concentreren tot een Nederlandse Torypartij. Wie het boek van het oud-lid onzer commissie van redactie, de heer Jac. S. Hoek, leest over de politiek van deze tijd - zeer aan te bevelen! - die kan eens zien, hoe er toen werd **gemanipuleerd** om het zover te brengen. Alleen, het lukte niet. Het kon niet lukken, omdat Nederland nu eenmaal geen Engeland is. In Engeland ging het **al eeuwen** tussen twee partijen. Het was zo in de tijd van Pitt en Burke, van Wellington en Peel, Gladstone en Disraëli, van de Chamberlains en Lloyd George, van Churchill en Attlee.

Het waren praktisch altijd twee partijen, maar soms was het moeilijk, precies het verschil aan te geven. De ene keer zat het vooral in de buitenlandse politiek, een andere keer speelden de korenwetten een grote rol en nog weer een andere keer was zelfbestuur voor Ierland het strijdpunt. Toen de vakbeweging een nieuwe partij stichtte, de Labourpartij, scheen het, dat het socialisme als groot maatschappelijk en politiek principe een beslissende rol zou spelen.

Maar bij de jongste verkiezingen, die tot de nederlaag van Wilson leidden, was het socialisme nauwelijks in het geding.

In Engeland had men het gevoel, dat het ging tussen twee typisch Engelse partijen, elk met een markante Engelse man aan het hoofd, beide middenpartijen, waarin Engelse nationaal-liberale tradities een grote rol spelen. Kortom, toch wel een beetje „lood om oud ijzer”. En de drie miljoen kiezers, die de beslissing brachten, het vlottend gedeelte van de kiezers, heeft niet voor of tegen het socialisme gekozen, maar gevonden, dat het **deze** keer maar eens Heath moest zijn.

Twee partijen, dat betekent, twee middenpartijen, die vooral dingen naar de gunst van de „kleurloze middenstof”.

En als zij nog beslissende principiële opvattingen in het geding willen brengen, dan houden zij tijdens de campagne toch liever de pijpen in de zak. En nog zijn er Nederlanders, die hunkeren naar een twee-partijen-systeem, net als in Engeland. Een Nederlandse gedachte is het niet. **H. A.**

VERVOLG VAN PAG. 1

En bovendien is het thans nog steeds dubieus of de opbrengst van de B.T.W. wel een haalbare zaak is. De opbrengsten van de eerste vier maanden vallen toch weer tegen.

In dat verband gaf de heer Goudzwaard de minister de duidelijke raad mee: wek toch niet te spoedig de indruk, dat in 1971 een zeer bescheiden belastingverhoging noodzakelijk is.

Zwakke punten in het beleid 1970 moeten in het beleid 1971 worden gladgestreken.

De heer Goudzwaard vond hierbij een onverdachte medestander in de persoon van de minister van Economische Zaken, die in de Eerste Kamer had laten doorklinken, dat een gezonde dekking van de overheidsuitgaven inderdaad om versterking van overheidsmiddelen vroeg.

ARGUMENT OF MOTIE

Wij zouden niet verbaasd hebben gestaan als de heer *Goudzwaard* na het eerste antwoord van de minister een motie zou hebben ingediend, waarin aangedrongen zou zijn op zorgvuldiger dekkingsbeleid van de uitgaven in de nabije toekomst, gelet op het zo beslist noodzakelijke anti-inflatiebeleid.

Het is niet gebeurd. Naar ons gevoelen — het debat beluisterend — omdat de *minister* na de indringend waarschuwend en krachtig geargumenteerde repliek van de heer Goudzwaard toezegde, dat in de komende miljoenennota een gezonde financiële realiteitszin zou doorklinken.

Waarmee de minister tenslotte de tussen de regels doorklinkende opvatting van zijn ambtgenoot van Economische Zaken onderstreepte.

Argumentatie is veelal te verkiezen boven een motie.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed-gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
Drift 13 / tel. 030 - 1946
Utrecht

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUDE
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 - 2 Canal

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

N V Rederijen
Haringhandel
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor: 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN ETC.
SCHAFT- WAGENS

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

N. Griffioen & Zonen

BAAMERUGGEL

Thermoshell huisbrandolie

DE BRANDSTOF VOOR UW CENTRALE VERWARMING
BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan vele mogelijkheden tonen en bel onze vele mogelijkheden en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

RAADSLEDEN GAAN OEFENEN

Op 26 september in Zwolle en op 10 oktober in Rotterdam organiseert het Verband van antirevolutionaire provincie- en gemeentebestuurders een congres voor opnieuw en voor het eerst gekozen raadsleden.

Onderwerpen: subsidiepolitiek en woningbouw.

Het congres zal georganiseerd worden in de vorm van een raadsvergadering, compleet met burgemeester en wethouders.

De deelnemers fungeren als raadsleden. Een bekend a.r.-politicus zal als commentator optreden.

Gelet op de meestal overvolle agenda's zijn beide congressen gepland op een zaterdag.

Opgave voor deelneming bij het Secretariaat van het Verband, Dr. Kuiperstraat 5, Den Haag (070 - 116346)

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

ALG. PROT. CHR. STICHTING VOOR BEJAARDENVERZORGING
„DE SCHUTSE”, Cordell Hullplaats 22 — ROTTERDAM-Ommoord

In ons nieuwe tehuis waarin 228 bejaarden wonen zijn vacatures voor de volgende functies.

1. EEN NACHTHOOFD

Gedacht wordt aan een oudere verpleegster of ziekenverzorgster.

2. EEN ZIEKENVERZORGSTER

3. EEN KEUKENHULP

Tevens is er gelegenheid te solliciteren naar de functie van
BEJAARDENVERZORGSTER - BEJAARDENHELPSTER

Er is een mogelijkheid om hiervoor te worden opgeleid.

Een mooie zit/slaapkamer met eigen toilet, wastafel en douche is beschikbaar voor diegenen die intern willen wonen.

Sollicitaties en inlichtingen bij de directrice,
Mej. G. Grootendorst, telefoon 010 - 20.55.11.

ALGEMEEL VERZORGINGSTEHUIS VOOR MINDER VALIDE BEJAARDEN **HUIZE DE PAAS-EIK - LUNTEREN**

VRAAGT

- a. verpleeg(st)er
met diploma A, B of A en B
- b. ziekenverzorgster
- c. bejaardenverzorgsters
- d. bejaardenhelpsters
- e. leerling-
bejaardenhelpsters
- f. meisjes voor de
huishouding

SOLLICITATIES te richten aan J. A. Kloots,
Dingerlaan te Lunteren, telefoon 08388 - 2402

VAKANTIEWEKEN EVANGELISATIECENTRUM

Op het Evangelisatiecentrum is nog plaats voor vitale bejaarden of vermoeide huisvrouwen in de weken:

11-18 juli; 18-25 juli en 8-15 augustus.

Het is een geheel verzorgde vakantie met eigen leiding.

Ons gezellige centrum is gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de bossen.

Het huis heeft een mooie royale tuin.

De prijs bedraagt f 140.-

Inlichtingen worden u graag verstrekt door het bureau van het evangelisatiecentrum, Amsterdamsestraatweg 37, postbus 71 te Baarn, tel. 02154 - 4551.

De **JOHANNES STICHTING te HUIS TER HEIDE (Utr.)** is een prot. chr. centrum voor geestelijk gehandicapten.

Ons centrum heeft een capaciteit van 440 bedden en zal in de komende jaren een herstructurering ondergaan om tot een wetenschappelijk geleid centrum voor de behandeling van zwakzinnigen te komen.

Een onderdeel hiervan is de ingebruikneming in april 1971 van een personeelsflat, die huisvesting zal bieden aan circa 80 medewerkers.

Wij zouden daarom graag in contact treden met een

MENTRIX

die per 1 oktober a.s. haar taak kan aanvaarden.

Zij krijgt niet alleen de leiding, maar dient ook initiatieven te ontwikkelen voor de vrijetijdsbesteding.

Het is een nieuwe functie, waarbij u ruimte krijgt om er uw eigen persoonlijkheid in te leggen.

Belangstellenden voor deze boeiende functie nodigen wij uit, contact met ons op te nemen voor oriënterend onderhoud.

Wilt u ons daarvoor bellen onder no. (0 3463) - 1343.

Uw sollicitatie kunt u richten aan de directeur.

STICHTING HERVORMDE INTERNATEN VOOR SCHIPPERSJEUGD

Centraal Station — kamer 50 — Amsterdam

Voor onze (10) internaten voor schoolgaande schippersjeugd te AMSTERDAM, ROTTERDAM, ZWOLLE en TERNEUZEN, vragen wij

LEIDSTERS

die in staat zijn de zorg voor jongensgroepen (12-17 jr.) op zich te nemen.

Ervaring is vereist.

Leeftijd tenminste 23 jaar.

Geboden wordt een prettige, afwisselende werkkring en 6 weken vakantie per jaar.

De internaten zijn erkend voor stage diploma kinderbescherming A.

Sollicitaties aan bovenstaand adres.

Telefonische inlichtingen 020-67779.

'GROOT-EMAUS' ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

(LEERLING)

KINDERVERZORGSTER

zowel bij een groepje jongere als bij wat oudere kinderen. Positief Chr. levensopvatting.

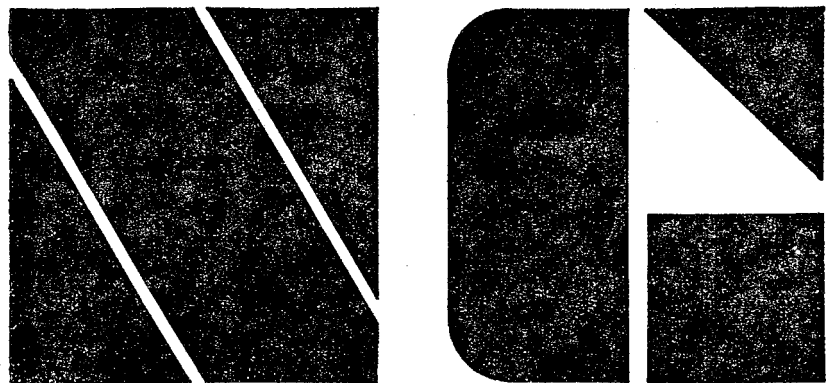
Eigen opleidingen voor de diploma's Kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.

Verkorte 5-daagse werkweek. Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden gehonoreerd overeenkomstig opleiding en diensttijd.

Brieven met volledige inlichtingen gaarne spoedig aan de directeur.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 29/30

18 juli 1970

VERVUILING VAN LUCHT

VROEGER: *alles is in Nederland belast, behalve de lucht*
NU: *hetgeen voorheen was, is voorbij; ook de lucht is belast*

Wij vonden het jammer...

Er is immers van alle kant grote bezorgdheid uitgesproken over het milieu. Een bezorgdheid die gemeenten en provincies doet beslissen bepaalde industrieën te weren uit hun gebied. Een bezorgdheid, ook die niet te tellen felle protestacties heeft opgeroepen: in de kranten, op straat, voor de radio en bij de televisie.

Toen echter in de Tweede Kamer een belangrijk wetsontwerp op dit punt aan de orde was, ontbrak alle belangstelling van buiten af. Op de publieke tribune was wel een aantal deskundigen aanwezig, maar verder was daar weinig te zien. Noch kabouters, noch jongeren waren er. En dat terwijl men de gelegenheid had te luisteren naar een zakelijk debat — vergezeld van een groot aantal amendementen — over een zeer belangrijk onderdeel van de milieubescherming.

Het zij zo, de Kamer heeft desalniettemin een belangrijk stuk wetgeving tot een goed einde gebracht.

KABINET ZIT NIET STIL

Het kabinet-De Jong heeft op dit punt niet stilgezeten. De wet verontreiniging oppervlakte-wateren zal binnenkort in werking treden, een grootwaterwet is, naar wij weten, in voorbereiding, terwijl een wetsontwerp inzake de luchtverontreiniging door de Tweede Kamer is aanvaard.

Eén ding is daarbij niet te vergeten: ook de Nederlandse industrie heeft in een vroeg stadium de gevaren van milieuvervuiling zeker ingezien. Meerdere grotere en kleinere industriële ondernemingen hebben vaak op eigen initiatief grote bedragen gestoken in voor-

zieningen, die ten doel hadden de verontreiniging van de lucht te verminderen of te voorkomen.

Maar dat neemt niet weg, dat mede gelet op de mate van vervuiling in ons dichtbevolkte land, een wettelijke regeling nodig werd. Waarbij wij er op wijzen dat de Kamer terecht aandacht vroeg voor het feit, dat men moet komen tot internationale regels en afspraken. Vervuiling van water en lucht houdt niet bij de Nederlandse grenzen op!

ALLE FRACTIES BIJ HET DEBAT BETROKKEN

Alle fracties hebben zich intens met het vraagstuk van de luchtverontreiniging beziggehouden. Gesteld mag worden dat de heer Van Rossum (S.G.P.) bijzondere aandacht heeft gegeven aan de kwaliteit van de bestrijding van de luchtverontreiniging.

Geen wonder: zijn partij heeft vanaf 1918 in haar program de uitspraak opgenomen dat de overheid alles moet doen om verontreiniging van de dampkring te verhinderen. Conservatief en constructief tegelijk, constateerde de heer Van Rossum.

De heer Lamberts (P.v.d.A.), arts, kon niet nalaten - trouwens de heer Van der Lek (P.S.P.) evenmin - diepgaand in te gaan op de chemische en met name de biologische facetten. Waarna de heer Lamberts verzuchtte: 'Mijnheer de Voorzitter, U moet het mij maar niet kwalijk nemen, dat ik al deze kreten slaak. Maar ik moet ze in de Handelingen van de Kamer hebben, al lusten de honden er geen brood van'.

NUCHTER BLIJVEN

Evenals de heer Tilanus (C.H.U.), meende de heer Boersma (A.R.) dat men bij de behandeling van dit wetsontwerp niet moet gaan dramatiseren. Het gaat om de nuchtere zaak van bestrijding, bestrijdingsmogelijkheden en de daarbij noodzakelijk uit te geven gelden. Hij was zelf ook zakelijk, toen hij constateerde dat wij dit soort be-

langrijke zaken een tijd lang maar hebben laten ontwikkelen. Je kunt dat niet in één jaar terugdraaien.

Je kunt in één jaar de schade niet herstellen. Maar daarom moet wel het accent duidelijk komen te liggen op de leefbaarheid van het bestaan voor nu en voor de toekomst.

Als je zegt: dáár gaat het om, daar gaan wij ons beleid op richten, is er een duidelijke boodschap. Mede in dit verband was er door de heer Van Rossum op gewezen, dat er méér bestond dan een overheidszorg, slechts voor vervuiling in de lucht.

Ook de geestelijke verontreiniging, de geestelijke boosheden uit de lucht, moesten de aandacht van de staatssecretaris hebben.

Een meer positieve opstelling ten opzichte van de geestelijke volksgezondheid was nodig. Waarvan de heer Boersma terecht stelde, dat de belangrijke zaak, die nu aan de orde is, =, beslist niet een materiële zaak is. Het is daarom niet juist een tegenstelling te maken tussen de materiële kant van de zaak en de geestelijke verontreiniging. Bij dit debat gaat het óók om een geestelijke zaak, een normatieve zaak.

DE KOSTEN

Dat de kosten in principe voor de vervuiler zijn is redelijk, aldus eigenlijk alle Kamerleden. Maar, aldus de heer Boersma, dat wil ook zeggen, dat de autorijder meer moet betalen voor het genot om auto te rijden, dat de

huisverwarming wat duurder gaat worden en dat de inrichting meer kosten zal vergen. Bedrijfseconomisch is er toch sprake van doorberekingsmogelijkheden. De consument betaalt tenslotte, al is het bedrag afhankelijk van de marktsituatie.

Daarom - vanwege die last - zal een aantal lasten dan uit de algemene middelen moeten worden opgevangen, bijvoorbeeld de kosten van research en de algemene inspectie.

De industrie, die akkoord was gegaan met het beginsel 'de vervuiler bepaalt, naarmate deze voor de vervuiling verantwoordelijk is', bleef van oordeel dat het grootste deel ten laste van de ondernemingen zou komen. Fiscaal extra voordeel bij investeringen, die gericht zijn op voorkoming of beperking van luchtverontreiniging, is er niet bij. Minister Witteveen, aldus bleek uit de woorden van de staatssecretaris, was daar niet voor „in”.

VOORRANG

De heer Tilanus had de vraag opgeworpen wat voorrang heeft: de zaak van de leefbaarheid of wel de zaak van de economie.

Hij gaf - de staatssecretaris voelde zich daarbij thuis, zo bleek later - hierop een aanvankelijk oordeel: de economie is geen doel op zichzelf, slechts een middel. Hoofddoelende van het kabinetsbeleid behoort te zijn: een gezond mens, levend in een gezond milieu. Zoiets kan en mag niet een nevendoeel zijn.

De wet is aanvaard, nadat talloze amendementen waren aangenomen. Voorzover wij thans kunnen beoordelen, is de wet er beslist beter op geworden.

Dat vond zelfs de staatssecretaris, die zich tegen aanvaarding van een aantal amendementen niet verzette; hoezeer hij in de schriftelijke gedachtenwisseling tegen een aantal daarvan grote bezwaren had.

Merkwaardig was het wel - de heer Boersma wees er op - dat de staatssecretaris de bezwaren, die hij in de schriftelijke stukken terecht aanvoerde, bij de behandeling van de amendementen plotseling zonder nadere argumentatie liet vallen. Vermoedelijk toen meer dokter dan politicus.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 69 jaar drukkers

in Benelux

voor bedrijven en organisaties

IN DIT NUMMER

naast het artikel over luchtverontreiniging op pag. 2 aandacht voor enkele organisatorische zaken, op pag. 3 een tweetal driestarren en een artikel over Den Helder Camara.

Op pag. 4 leest u een artikel over de CLASC, een Zuid-Amerikaanse Vakbond. Verder de vaste rubrieken.

WIDEK OVER:

ONDANKS VAKANTIE ZEVEN ZAKEN

Ondanks de vakantiestemming willen wij nu toch nog zeven zaken onder uw aandacht brengen.

*Dat is nodig.
U hebt recht op informatie.
Of het nu winter is of zomer.
De zaken gaan voort.
U wilt op de hoogte blijven.
Dat is een goede zaak.*

Twee nota's

De besturen van de kiesverenigingen hebben inmiddels twee nota's ontvangen, namelijk 'Evangelie en politiek' en 'Staatkundige vernieuwing'. Beide stukken werden besproken op de openbare partijconferentie van 30 mei jl. te Hilversum.

In het komende seizoen zal de inhoud van beide nota's nader besproken kunnen worden via het gespreksgroepenwerk in de partij. Wij komen daar t.z.t. op terug.

Inmiddels kunt u de nota's desgewenst bestellen door storting van respectievelijk f1,25 en f1,50 per exemplaar op giro 89673, t.n.v. de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, onder vermelding van resp. nr. 240 (Evangelie en politiek, f1,25) en nr. 239 (Staatkundige vernieuwing, f1,50).

PARTIJ CONVENT

Op het Partij Convent van 12 en 13 juni jl. is het Program van Actie 1971-1975 voorlopig vastgesteld tot en met paragraaf 19.

De resterende paragrafen, 20 tot en met 29, zullen op het najaars-Partij Convent, op zaterdag 14 november 1970, worden behandeld. Op die vergadering komen ook de begrotingen 1970 van partij en Kuiperstichting aan de orde.

Op het extra-Partij Convent op zaterdag 12 december a.s. komen de aangehouden paragrafen 6 en 7 van het program, betreffende veiligheidsbeleid en verdediging, aan de orde, terwijl dan tevens vaststelling zal plaatsvinden van het gezamenlijk urgentieprogram.

BESTUREN

Het is van veel belang, dat het partijbestuur constant de beschikking heeft

over de juiste en volledige namen en adressen van de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales.

Adreswijzigingen dienen zo vlot mogelijk verwerkt te worden.

COMPUTER

Het tijdperk van de computer gaat het partijsecretariaat niet voorbij. Vanuit het oogpunt van efficiency en van slagvaardig beleid is het noodzakelijk de administratie van leden (83.000) en abonnees (13.000) te automatiseren en te voeren met een computer van een service-bureau.

Uiteraard betekent deze omschakeling op het partijsecretariaat een forse ingreep, waarvoor veel werk moet worden verricht in deze maanden.

Wij verzoeken de kiesverenigingen in verband hiermede eventuele mutaties onmiddellijk, maar uiterlijk 21 juli a.s., aan het partijbureau door te geven.

De besturen hebben reeds eerder een speciale brief terzake ontvangen met nadere informatie. Wij verzoeken hen dringend volgens de aangegeven lijnen te werk te gaan. Zonder hun medewerking kan deze zaak niet soepel en niet goed verlopen.

GEMEENTERADEN

Een aantal kiesverenigingen zond aan het partijbureau reeds het verkiezingsmateriaal toe, dat werd gebruikt bij de gemeenteraadsverkiezingen van 3 juni jl. Dat is prettig, omdat daaruit mogelijk mede weer ideeën geput kunnen worden voor de komende landelijke verkiezingscampagne. Wie nog materiaal heeft verzoeken wij daarvan iets af te staan aan het partijsecretariaat.

Aan de kiesverenigingen is door het Verband van Verenigingen van A.R.-Gemeente- en Provinciebestuurders gevraagd om de namen en adressen van alle in de betreffende gemeenten gekozen A.R.-raadsleden op te geven. Volgens het partijstatuut is elk raadslid lid van het Verband. Tevens is hij/zij dan abonnee op het maandblad 'De Magistratuur'. Om het secretariaat naar behoren te kunnen vervullen is het dringend gewenst, dat het Verband (dr. Kuiperstraat 5, 's-Gravenhage) op de hoogte is van alle adressen. Ook

voor een binnenkort te houden conferentie van alle raadsleden is dit nodig.

VERKIEZINGEN 1971

Op woensdag 28 april 1971 zullen, zoals bekend gemaakt is, de verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal plaatsvinden. De voorbereidingen hiervoor zijn landelijk reeds volop aan de gang.

Aan de kiesverenigingen is inmiddels reeds het schema van termijnen en handelingen met betrekking tot de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal toegezonden. Iedere kiesvereniging kan daarmee dus tijdig rekening houden bij de opstelling van het eigen schema van werkzaamheden en vergaderingen.

STATUTENWIJZIGING

Een aantal zaken in de Statuten van de A.R.P. moet op de helling komen. In een levende politieke partij komt af en toe de noodzaak naar voren verbouwingen in het partijpolitieke bouwwerk aan te brengen, omdat bepaalde zaken onvoldoende eigentijds lopen, en omdat de praktijk bepaalde feiten laat zien.

Voor een wijziging van het partijstatuut is een Deputatenvergadering nodig. Het Centraal Comité heeft besloten de komende Deputatenvergadering (zaterdag 13 maart 1971) ook te benutten voor het aanbrengen van een aantal wijzigingen in het partijstatuut. Om trent de inhoud van de wijzigingen zal het Centraal Comité in het najaar met concrete voorstellen komen. Mocht men bepaalde opmerkingen en suggesties hebben, dan kan men die aan het partijsecretariaat doen toekomen. Ook voor de wijziging van het partijstatuut is inmiddels aan de kiesverenigingen een tijdschema toegezonden.

TENSLOTTE

Komkommertijd is er in de politiek praktisch niet meer.

Allerlei zaken gaan door.

Toch mogen wij elkaar wat rustiger zomermaanden toewensen.

Er is veel gedaan en binnenkort valt er opnieuw veel te doen.

Een korte rustige tijd is nu noodzakelijk.

RESULTAAT GESPREKSGROEPEN ABORTUS

22 gespreksgroepen met in totaal 424 deelnemers, waarvan 369 vrouwen en 55 mannen hebben zich met de problemen rond abortus beziggehouden. Onder de 369 vrouwen bevonden zich 235 huisvrouwen.

De vraag 'vindt u abortus provocatus een zedelijk toelaatbaar verschijnsel?' werd door 56,8 pct. van de deelnemers positief beantwoord; 38,4 pct. antwoordde met 'neen'.

Een grote meerderheid (78,3 pct.) van de deelnemers(mers) vindt, dat de wetsartikelen in Nederland inzake abortus gewijzigd moeten worden; 16,7 pct. wenst geen wijziging.

Van hen, die voor wijziging van de wet zijn, is 31 pct. van mening dat dit alleen op medische gronden moet plaatsvinden en ruim 42 pct. meent dat dit ook op sociale indicatie gerechtvaardigd is.

Slechts 4 pct. van de deelnemers(mers) vindt, dat er een méérhoofdige toetsing ten aanzien van abortus moet komen. Daarbij meent 38,4 pct., dat de beslissing over het wel of niet aborteren door artsen en andere deskundigen — in overleg met de echtgenoten — genomen moet worden.

Een meerderheid van de deelnemers(mers) (58,5 pct.) vindt, dat zwangerschapsonderbreking in een ziekenhuis moet plaatsvinden en 12,7 pct. kiest in deze voor een centrale abortus kliniek.

RESULTAAT GESPREKSGROEPEN ECHTSCHIDINGSVRAAGSTUK

42 groepen met in totaal 302 deelnemers — 73 mannen en 229 vrouwen — hebben gediscussieerd over het echtscheidingsvraagstuk. Van de 229 vrouwen gaven 157 'huisvrouw' als hun beroep op.

De 'grote leugen' moet absoluut verworpen worden, meent 84,1 pct. der deelnemers(mers) aan dit gespreks-groepsonderwerp; 11,9 pct. ziet 'de grote leugen' als een uiterst middel om een volledig mislukt huwelijk te kunnen beëindigen. 76,6 pct. is van mening dat de bijbel gronden voor echtscheiding aangeeft, 19,5 pct. echter ziet deze gronden niet.

Naast de bestaande echtscheidingsgronden zal, volgens 66,2 pct. een algemene grond — ontwrichting van het huwelijk — kunnen worden ingevoerd. Zelfs was 62 pct. van de deelnemers(mers) aan deze gespreksgroep van mening, dat vervanging van de bestaande gronden door één algemene grond juist is; 32,1 pct. vindt dat onjuist. Echter vrees 63 pct., dat de persoonlijke inzichten van een rechter bij invoering van één algemene grondredenen wel eens bepalend voor de echtscheiding konden zijn, 23,8 pct. deelt deze vrees niet.

Wanneer een gewezen echtgenote financieel afhankelijk is van haar echtgenoot, is 63,3 pct. van de respondenten voorstander van een verzorgingsplicht (alimentatie) van de gewezen echtgenoot voor zijn gewezen echtgenote; 17,2 pct. van de respondenten is hierop tegen; 82,5 vindt alimentatie geen smartegeld; 9,3 pct. wel.

Een meerderheid der deelnemers(mers) (76,5 pct.) is voorstander van een wettelijke regeling, die de behoeftige man of vrouw recht geeft op verzorging, ongeacht de schuldvraag; 13,6 pct. heeft aan zo'n regeling geen behoefte.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage. tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

Verdere behandeling program van actie

Het Centraal Comité heeft besloten de paragrafen 20 t/m 29 van het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 te behandelen op het najaars-Partij Convent, dat op zaterdag 14 november 1970 in De Doelen te Rotterdam wordt gehouden. De behandeling van de tekst van de paragrafen 6 en 7, betreffende Veiligheidsbeleid en Verdediging, zal plaatsvinden op het extra Partij Convent van 12 december 1970. Tevens zal dan het urgentieprogram van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. worden vastgesteld. Ter nadere voorbereiding van de behandeling van paragraaf 29, over de Volksgezondheid, is door het hoofdbestuur een commissie ingesteld, onder voorzitterschap van dr. J. H. Jonker te Amsterdam, lid van het Centraal Co-

mité. Deze commissie zal met name van gedachten wisselen over diverse aspecten van de geestelijke volksgezondheid.

Zoals reeds op het Partij Convent van 12 en 13 juni jl. is meegedeeld, komt er ook een commissie die zich zal beraden over de problematiek, die in de paragrafen 6 en 7 van het ontwerp-Program van Actie aan de orde is. Deze commissie staat onder leiding van dr. C. Boertien, voorzitter van de werkgroep defensievraagstukken van het College van Advies van de A.R.P. De commissies zullen breed van samenstelling zijn. Vanwege de vakanties is de definitieve samenstelling ervan eerst in de loop van de volgende maand te verwachten.

DON HELDER CAMARA

EEN GEWELDLOZE GEWELDENAAR

Er komen wel eens mensen op je weg, die je na de ontmoeting volledig weer ontschieten. Je herinnert je na een week niet meer de naam en het gezicht. Het was een ontmoeting, die eigenlijk nauwelijks de naam verdiende. Meer een toevallige begroeting.

Soms echter kruisen mensen je pad, die je niet gauw vergeet. Het is hun persoonlijkheid, hun geest, hun ideeën of wat dan ook, maar je blijft je de ontmoeting herinneren.

Enige weken geleden was Helder Camara in het land en ik werd door de fractie gevraagd, de ontmoeting met hem bij te wonen. Nu, terwijl de zon heet is en je het liefst de politiek maar eens een paar weken uit je hoofd bant, kom ik er toe, iets over die ontmoeting te schrijven. Veel van wat hij zei, ben ik niet vergeten. Wie Helder Camara ontmoet, ziet geen kans gauw te vergeten, wat hij zei en hoe hij is.

Onopvallend

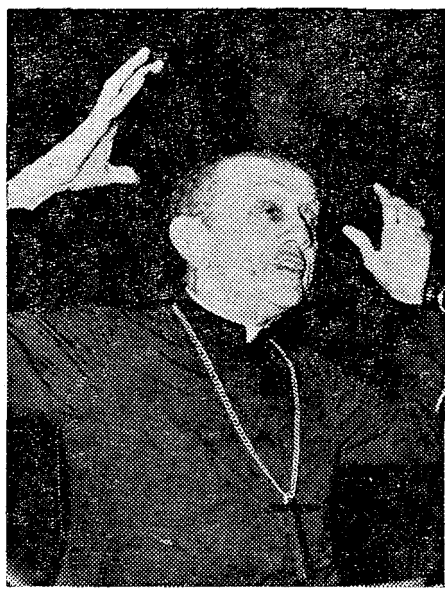
Hoe hij is? Een volkomen onopvallend mannetje. In de Kalverstraat zou hij uren kunnen lopen en niemand zou hem opmerken. Hoogstens zou een toevallige kijker zich er over verbazen dat zo'n rond hoofd op zo'n klein nekje kan blijven zitten. Als je met hem praat valt je zijn magerte nog meer op. Door zijn handen, die zo broos zijn, dat je ze niet bij een man zou zoeken.

Waarom valt hij dan toch op in het gesprek? Omdat hij een vriendelijkheid uitstraalt die, denk ik, in de Bijbel liefde wordt genoemd. Als een hooggeplaatst man (en is een aartsbisschop niet hooggeplaatst?) een gezelschap binnenkomt, is het onvermijdelijk, dat hij zich met slechts een paar mensen uit het gezelschap bezig houdt. Zo hoort dat nu eenmaal. Je bent hooggeplaatst of je bent het niet. Als Helder Camara een gezelschap binnenstapt is, iedereen gelijk: de ober die de koffie serveert wordt niet anders behandeld dan de voorzitter van een synode.

Hij laat ook weinig tijd verloren gaan met praatjes. Hij is onmiddellijk waar hij wezen wil: bij zijn boodschap. Helder Camara heeft veel ellende gezien en is er niet bitter onder geworden. Integendeel, naarmate zijn ervaring met de ellende groter werd, is zijn overtuiging en zijn liefde gegroeid. Iedereen weet intussen wel iets van het leven van deze bisschop uit Brazilië. Men weet, dat hij zich het lot aantrekt van de armen en men weet ook dat hij het in zijn eigen land niet zo best heeft. Nu is er een neiging bij velen om dit soort mensen met een beetje wantrouwen te bekijken. Het zal er wel weer zo een zijn met linkse ideeën, die alles wat van links komt goed praat en wat van rechts komt veroordeelt. Typisch zo'n linkse theoloog, voor wie je moet uitkijken.

Recente gedachten

Dat beeld omtrent Helder Camara is echter niet houdbaar. Hij verdeelt de mensen niet in linkse en rechtse kringen. Hij hanteert een ander criterium dat naar mijn mening heel wat bijbels is: zij die recht doen en zij die onrecht doen. En die mensen treft

hij in elke maatschappij aan en het doet er niet toe of men in een communistisch land onrecht bedrijft of in een kapitalistisch land.

In een boekje, dat je in één uur kunt uitlezen (Een Spiraal van Geweld), beschrijft hij zijn meest recente gedachten.

Tijdens de ontmoeting gaf hij voorbeelden van wat onrecht in een concrete situatie kan zijn. Hij noemde namen van landen, die gelden ontvangen van ontwikkelde landen. Hij noemde het een schande dat zulke (met name genoemde) landen gelden accepteerden voor hun ontwikkeling: als zij in eigen land gerechtigheid zouden betrachten, en dus de opeengehoopte rijkdommen zouden ter beschikking stellen aan de arme en ontrechte, dan zou zo'n land helemaal geen ontwikkelingshulp nodig hebben. Als de kerken hun leden er eens van konden overtuigen dat in het betrachten van gerechtigheid de eerste voorwaarde voor de vrede is gelegen, dan zou de maatschappij er heel anders uit zien.

Gerechtigheid

Maar de ellende is juist, dat men niet bereid is, de situatie onder ogen te zien. Men ziet wel overal in de wereld geweld, maar men is niet bereid te zoeken naar wat er achter dat geweld schuil gaat. Naar de mening van Helder Camara is echter de eerste vorm van geweld: het onrecht. En dat onrecht wordt in toenemende mate niet meer geduld. De massa in allerlei ontwikkelingslanden wordt door televisie en met name de transistorradio geïnformeerd over wat in de wereld te koop is en die massa ontdekt hoe het leven er kán uitzien. Hoe men een stuk lotsverbetering ondergaat in andere landen en zo wordt de massa zich bewust van het onrecht, dat geleden

wordt. Die massa gaat dat onrecht aanvoelen als een geweld, dat op hen wordt uitgeoefend en al spoedig roept dit geweld van het onrecht om een andere vorm van geweld: de wapens. Helder Camara zet een groot vraagteken achter de effectiviteit van dat geweld met wapens. Als voorbeeld noemt hij de slepende Vietnamese kwestie, die duidelijk bewijst dat wapens uiteindelijk geen onrecht in recht doen omslaan.

DOOR DR. C. BOERTIEN

Waar hij dus een pleidooi voor voert is: Tegenover het onrecht moet worden gesteld: de gerechtigheid. Slechts door het betrachten van consequente gerechtigheid kan de vrede (die iets anders is dan alleen maar afzien van wapengeweld) nabij worden gebracht. Hij noemt, hetgeen hij thans in de wereld aan het ondernemen is dan ook: Actie, Gerechtigheid en Vrede. Hij reist de wereld af om de mensen op te roepen zich voor zo'n vrede in te zetten.

Men kan op onderdelen van zijn boekje kritiek hebben (b.v. als hij bepaalde toestanden schildert die bepaald niet op elk land in Europa van toepassing zijn), men kan ook zijn ideeën als een vaag pacifisme verwerpen, maar men kan er niet onderuit om te erkennen, dat veel van wat hij zegt duidelijke Bijbelse waarheden zijn.

En hij brengt zijn ideeën met een overrompelende overtuigingskracht. Ogenscheinlijk kan niets hem vermoeden en van vergadering naar vergadering geeft hij zijn ideeën door. Hij pleit voor het vormen van groepen die zich met zijn ideeën willen bezig houden. Zulke groepen noemt hij abrahamitische minderheden, omdat wij, evenals Abraham, tegen alle hoop in nopen.

Ook actuele problemen

En niet alleen kwesties van geweld en onrecht noemt hij onverbloemd. Ook actuele problemen als het druggebruik snijdt hij aan. Om aan te geven hoe hij dat doet een karakteristiek citaat van hem: 'Drugs en narcotica: jullie jongeren zijn er ongetwijfeld al van overtuigd dat drugs een te bedriegelijke illusie bieden, waarvoor de prijs aan gezondheid, vitaliteit en creativiteit te hoog is. Jullie denken er ongetwijfeld zelf al over je collega's, vrienden en broers van dit tragische waanmiddel af te helpen — waarmee gewetenloze handelaars zoveel onheil stichten, al moeten ze daar jonge levens mee verstikken. Doch het is ook jammer dat de volwassenen zich niet afvragen wat de diepste reden is van de wanhoop en verbittering die jongeren tot deze ontsnappingspoging drijft. Mensen die de jongeren veroordelen zouden zeer vaak gewoon niet op het idee kunnen komen dat hun egoïsme, hun gebrek aan begrip en openheid wel eens heel nauw in verband konden staan met de drugs.'

Zo heeft hij meer behartenswaardige dingen gezegd: in zijn boekje en op zijn ontmoetingen in Nederland. Ik hoop van harte dat wij, die in de politiek op zoek zijn naar de verwerkelijking van Gods geboden, óók bereid zijn, de stem van Helder Camara te beluisteren.

Het V.V.D.-program

Het V.V.D. concept-program van actie is onlangs wereldkundig gemaakt Ook daarin ontbreekt nog elke becijfering voor de financiële mogelijkheden, die aanwezig zijn voor de 'betaling' van de door de V.V.D. geuite verlangens.

Verlangens die o.m. bestaan in méér uitgaven en belastingverlaging

Overigens zijn wij er van overtuigd, dat deze omissie wel zal worden opgevuld als het concept tot een aanvaard program is gegroeid. Voorshands zouden wij naar aanleiding van dit concept-program een aantal vragen willen stellen teneinde tot een beter inzicht te komen.

Het V.V.D.-program eist een strikte begrenzing van de stijging van de overheidsuitgaven in verhouding tot de stijging van het nationaal inkomen. Moeten wij daaruit de conclusie trekken, dat de V.V.D., in tegenstelling tot het huidige kabinetsbeleid, de overheidsuitgaven niet verder wil doen stijgen dan het nationale inkomen? Hangt deze stellingname samen met de wens in elk geval de nominale belastingcorrectie terug te geven?

Moet worden aangenomen dat de V.V.D. er nadrukkelijk op staat — zelfs ongeacht de conjuncturele situatie — de automatische jaarlijkse aanpassing van loon- en inkomstenbelasting door de geldoniwaardiging toch door te voeren?

Wil de V.V.D. inderdaad op de toer van een zo ruim mogelijke aanpassing van het profijtbeginstel: gebruikers van overheidsdiensten moeten zoveel mogelijk de kostprijs van die diensten betalen? Speelt de sociale gerechtigheid op dit punt inderdaad geen rol?

Wellicht komt het antwoord op deze vragen tijdig voor de verkiezingen.

De pin op de neus

Met de verkiezingen voor de deur heeft het Centraal Planbureau de toekomst afgetast. Zo op het eerste gezicht gaan wij een zonnige toekomst tegemoet. De economische groei zal tot 1971 bevredigend zijn. De werkloosheid blijft beperkt, dank zij een krappe arbeidsmarkt. De betalingsbalans zal een behoorlijk overschot laten zien, er zal een stijging zijn van het besteedbaar loon — zelfs na een verhoging van de belasting en de sociale lasten.

Er blijft bovendien ruimte over voor het opvangen van een huurverhoging, een verkorting van de werkweek en een ruimere mogelijkheid tot investering.

Maar het Centraal Planbureau zet tegelijkertijd de pin op de neus: een gulden kan maar één maal worden uitgegeven. Als de voorwaarden, de uitgangspunten, waarop deze toekomstvoorspelling is gebaseerd, niet in acht worden genomen dan gaat het mis. Dat betekent, dat indien er geen realisering komt over de gehele linie — lonen, prijzen, overheidsuitgaven — de sluipende inflatie niet wordt teruggedrukt. Als altijd worden de zwakken in de samenleving daarvan de dupe in de vorm van een grote werkloosheid en van prijsstijgingen.

De conclusie is duidelijk: de overheid, het gehele bedrijfsleven en het Nederlandse volk zullen de bestaande verlangens en wensen maar weer — elk op zichzelf genomen gerechtvaardigd — op verantwoorde wijze moeten afwegen tegenover het meest mogelijke.

Het is dan ook de opdracht van de politieke partijen om in hun verkiezingsprogramma's hier in alle openheid te komen op een duidelijke keus uit de vele verlangens. Aan te stellen prioriteiten, met daarbij behorende voorstellen van verzwaar van belastingdruk, waarvan de omvang dient te worden aangegeven, moet bijzondere aandacht worden geschonken. Misleiding is ook in de politiek een groot kwaad. Waarbij wij willen opmerken, dat er bij ons geen bezwaar bestaat een prioriteitschema op te stellen voor een termijn langer dan een vierjarige periode.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huyzlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

fijn! die ken ik

CLASC, DE LATIJS-AMERIKAANSE VAKBOND

DOOR M. N. G. KOOL

„Arjos wil hervorming in Latijns-Amerika steunen”, luidde een kop in het dagblad Trouw op maandag 26 januari j.l.

De daaraan voorafgaande zaterdag congresseerde de Arjos immers te Zwolle.

Met professor Verkuyl werd van gedachten gewisseld over de situatie in Latijns-Amerika.

Aan het eind van de conferentie gaf hij enkele suggesties om concreet iets te doen tegen de mensonterende toestanden in vele Latijns-Amerikaanse landen.

We herhalen ze even:

- we moeten begrip opbrengen voor de verkeerde structuren. De strijders moeten moreel worden gesteund;
 - we moeten in onze handel met Zuid-Amerika niet in de voetsporen van Amerika lopen. Onze handel moet gericht zijn op een integrale opbouw van de Latijnsamerikaanse economie:
 - beurzen verstrekken aan studenten;
 - experts (de allerbeste) voor planning e.d. naar Latijns-Amerika sturen;
 - solidariteit betuigen met CLASC, de Latijnsamerikaanse vakbond.
- Bij de laatste, het CLASC, willen we in dit artikel wat uitvoeriger stilstaan. Wat is CLASC?
Wat doet CLASC, Wat doet CLASC in Nederland?

Oprichting

In de Chileense hoofdstad Santiago werd op — december 1954 het eerste congres van Latijnsamerikaanse Christen vakbewegingsmensen gehouden. Bij die gelegenheid werd het CLASC, Confederación Latinoamericana de Sindicalistas Christiana, opgericht.

Niet omdat er nog geen vakbond was; evenmin om verdeeldheid te zaaien onder de Latijnsamerikaanse arbeidersklasse. Nee, de voornaamste reden om CLASC van de grond te helpen moet worden gezocht in de toestand van de bestaande vakbeweging en in het nieu-

we bewustzijn als arbeiders en christenen bij de oprichters. De vakbeweging in Latijns-Amerika heeft immers altijd een bijrol gespeeld in de koude oorlog tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, zich daarbij verbindend met de gevestigde machten. Van een echte vertegenwoordiging van de arbeiders was geen sprake. De bestaande vakbeweging beperkte zich tot het bepleiten van loonsverhogingen. Ze werd steeds bureaucratiseer en conformistischer, burgerlijker en corrupter, vooral in de sectoren van de meest bevoorrechte arbeiders, waar niets meer overbleef van de solidariteit met de minst bedeelden: de landbewerkers, de krottenwijkbewoners, de werkende vrouwen en de werkende jongeren. Praktisch nimmer plaatste deze vakbeweging het probleem van de noodzaak der sociale revolutie als voorwaarde om te komen tot een integrale ontwikkeling.

Een belangrijk aspect is ook de strijd 'kommunisme-anti-kommunisme'. Al deze omstandigheden deden de christen vakbewegingsmensen de oprichting van het CLASC als een urgente zaak zien.

Uitgangspunt

'Het Clasc gaat in zijn vakbewegings-akte uit van duidelijke opvattingen over de mens en de maatschappij geïnspireerd door christelijke en humanistische waarden', zo lezen we in het Clasc-bulletin. Het bulletin vervolgt: Vanaf het allereerste begin is het vastbesloten om te komen tot een oorspronkelijke vakbeweging, die uitgaat van de problemen en werkelijkheden van Latijns-Amerika. Een democratische vakbeweging die maximale moge-

lijkheden opent tot deelname van alle arbeiders.

Een naar éénheid strevende vakbeweging, in die zin, dat ze werkt aan het scheppen van de subjectieve en objectieve voorwaarden voor het verenigen van alle georganiseerde Latijnsamerikaanse arbeiders op een nieuwe éénheids-basis. Een revolutionaire vakbeweging ook, die de noodzaak erkent van een diepgaande sociale revolutie in Latijns-Amerika als voorwaarde voor de volle ontwikkeling van de volken en voor de persoonlijk collectieve en integrale vooruitgang van alle arbeiders. Die echter niet alleen de noodzaak van dat revolutionaire proces onderkent, maar ook bereid is om er als een zuurdesem en voorhoede aan deel te nemen. Een vakbeweging die autonoom is en onafhankelijk van de politieke partijen en de regeringen maar met een duidelijke politieke programma-inhoud, om een machtsfaktor te kunnen zijn in de verandering van de Latijnsamerikaanse maatschappij.

Activiteiten

In de ongeveer 35 landen en eilanden, waar Clasc legaal of illegaal opereert, is de vorming van bestuurders de voornaamste activiteit. Jaarlijks nemen ongeveer 30.000 personen aan cursussen deel. Verder wordt er veel werk gemaakt van organisatie (de bij het Clasc aangesloten organisaties vertegenwoordigen nu ongeveer 2 miljoen arbeiders), publikaties en het meespreken in internationale organisaties en het bijstand verlenen aan coöperaties en ontwikkelingsprojecten van de aangesloten organisaties.

Ter illustratie nog een aantal cijfers: 'De bevolking met een arbeidsleeftijd (15-64 jaar) in Latijns-Amerika telt ongeveer 140 miljoen personen. Ongeveer 10 miljoen zoeken werk. Daarbij zijn meer dan 40 miljoen arbeiders en ongeveer 15 miljoen vrouwen. De jeugdige bevolking groeit enorm.

Er zijn meer dan 100 miljoen Latijns-Amerikanen beneden de 15 jaar en 125 miljoen beneden de 20 jaar. De overgrote meerderheid daarvan behoort tot de landbewerkers en het stadsproletariaat. Deze grote groepen van de arbeidersklasse: landbewerkers, werkende vrouwen en jongeren, waarbij nog de miljoenen moeten worden geteld, die in de krottenwijken aan de rand van de steden huizen, zijn door de vakbeweging in het algemeen in Latijns-Amerika verwaarloosd.

Het Clasc heeft een groot deel van zijn krachten juist op deze groepen gekoncentreerd.

Vermoedelijk zijn 14 miljoen Latijns-Amerikanen lid van een vakbond. Hiervan zijn ongeveer 25 pct. aangesloten bij de ORIT, welke wordt gekontroleerd door de Noordamerikaanse vakbeweging en gesubsidieerd door o.a. de CIA, 10 pct. zocht aansluiting bij de CESPAL, welke kommunistisch geïntendeerd is.

Het Clasc (pas gestart in 1954) telt ongeveer 15 pct. van de georganiseerden.

Er rest dan nog 50 pct. van de georganiseerde arbeiders welke zich bij geen enkele continentale of internationale organisatie hebben aangesloten.

CLASC Nederland

Emilio Maspero, de sekretaris-generaal van het CLASC, heeft enige tijd geleden initiatieven ontwikkeld om te komen tot een permanente solidariteitsafdeling in Nederland. Dat is gelukt. Een werkgroep van een 7-tal personen is enthousiast aan de slag gegaan met de onderstaande werkdoelen voor ogen:

- Gewoon contributie innen en afdragen aan het hoofdkantoor van het Clasc te Caracas, precies zoals alle andere aangesloten bonden doen;
- Via de leden in Nederland bijdragen om de noodzakelijke mentaliteitsverandering en de zaak van de arbeiders in Latijns-Amerika via een voortdurende informatiestroom aan de orde stellen;

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
ETC.
SCHAFT- EN
WAGENS
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Natuurzuivere
King pepermunt
is een rondje
frisse
energie

Holwerda-Zonen

Dokkum Lelystad
05190 - 2292 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

'N LIKEURGLAASJE BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen
MOEHEID en GEBREK aan
EETLUST - Aangenaam van smaak!
Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

— Deelnemen aan de internationale acties, geleid vanuit het hoofdkantoor in Caracas en de actuele situatie in Nederland volgend, op allerlei wijzen druk uitoefenen op regering, maatschappelijke instellingen en de publieke opinie;

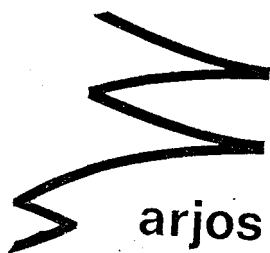
— Proberen om Clasc International Solidarity in andere landen van Europa op gang te krijgen.

Er is tot nu toe al veel gedaan. Zowel financieel als moreel zijn de eerste resultaten bereikt. Er kan er moet echter nog veel meer worden gedaan. Daarom kunnen nog veel meer Nederlanders zich aanmelden als lid voor een zelf te bepalen bedrag per jaar. De vakbondscontributie is in principe „Una Dia di Salario” (één dag loon), evenals in Latijns-Amerika. De leden van de Nederlandse solidariteitsafdeling worden van alle activiteiten op de hoogte gehouden door een periodiek verschijnend bulletin.

Voorts worden de leden uitgenodigd voor te organiseren vergaderingen en conferenties. Voor aanmeldingen (en evt. nadere inlichtingen): CLASC, afd. Nederland, In de Betouwstraat 30a, Nijmegen; tel. 08800 - 23308, giro: 1918108.

DE LASTPOSTEN

ZIJN NOG NIET WEG

Nee, integendeel, de lastposten van de Arjos zoeken versterking. Jongeren (tot 30 jaar) kunnen zich aanmelden als lid. Lid zijn van de Antirevolutionaire jongerenorganisatie betekent het verkiezen van het verkeren in het spanningsveld van woord en daad.

Het betekent een kritisch volgen van de A.R.P. Het betekent het vechten voor het behoud van het elan van de A.R.P.

Dit is het moment om de Arjos te versterken. Doe wat je allang had willen doen. Stuur de coupon op en schrijf je girotoetje uit. 't Kost nog maar f 5.— van juli tot en met december 1970.

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

Ik geef mij op als lid van de Arjos. Stuur mij maandelijks het Arjosblad Op Wiek en alle andere provinciale en regionale informatie. De contributie van f 5.— voor de periode juli t/m december 1970 heb ik heden gestort op giro-nummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

COUPON INSTUREN NAAR:
SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG
(of bel even op: 070 - 18 39 60).

WERKEN IN HET „HART VAN DE PARTIJ“

Werken op het secretariaat van de ARP, je zou kunnen zeggen het „hart van de partij“, is een boeiende, afwisselende en drukke bezigheid. Het is verantwoordelijk werk, dat in veel taken uiteenvalt.

Een enkel voorbeeld:

zojuist is besloten de datum voor de Tweede Kamerverkiezingen een maand te vervroegen en vast te stellen op 28 april 1971. Dat is kort dag voor een politieke partij! En dat wil dan ook zeggen, dat er al zeer binnenkort begonnen moet worden met een grote hoeveelheid werk ter voorbereiding en vervolgens ter uitvoering van de campagne voor deze verkiezingen.

Een ander punt: de partij en dus ook het partijsecretariaat gaan mee met hun tijd; vandaar dat uit efficiency-overwegingen besloten is om de leden- en abonentenadministratie in het komende half jaar te automatiseren. Het invoeren van vele tienduizenden adressen in de computer van een service-bureau zal het nodige extra werk met zich meebrengen.

Voor al deze werkzaamheden zijn er aan het secretariaat 25 medewerksters en medewerkers verbonden; een goed samenwerkende groep. De afgelopen maanden is dit team echter verzwakt door het vertrek van drie dames.

Het secretariaat heeft dan ook dringend vrouwelijke versterking nodig, om te beginnen voor deze drie vacatures. Welkom zijn zowel medewerksters voor hele als voor halve dagen.

Wie belangstelling heeft, wordt door ons gaarne van alle gewenste informatie voorzien. U kunt schrijven of bellen om een afspraak voor een gesprek te maken. De heer A. van der Wees, secretariaat ARP, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage; telefoon 070 - 183960, ziet uw telefoontje of uw brief gaarne tegemoet.

KAMERLEDEN VRAGEN

MINISTERS ANTWOORDEN

Tekort aan narcose artsen

Prof. Diepenhorst maakte zich zorgen over ernstig tekort aan narcose-artsen met alle gevaren van dien voor de patiënten en vroeg staatssecretaris Krusinga hierin verbetering aan te brengen.

Uit het uitvoerig antwoord van de bewindsman bleek dat prof. Diepenhorst gelijk heeft. Er is in de sector van de Volksgezondheid helaas over de gehele linie een tekort, mee veroorzaakt door de snelle ontwikkeling van de medische wetenschap.

Hij bereidt zich echter reeds voor op mogelijke verbeteringen, wellicht door het inschakelen van degelijk opgeleide narcose-broeders. Het belang van de patiënt zal daarbij dan duidelijk op de voorgrond staan.

Aanschoterplas

De heer Van Bennekom vraagt of de Aanschoterplas te Voorthuizen voor eenderde al is gedempt. Ook voor de Hengelsportvereniging is dit een strop, die daar al jaren mocht vissen. Kan aan deze club visrecht worden gegeven op een andere dichtbijzijnde plas die door zandafgraving is ontstaan.

De minister zegt, dat hij met C.R.M. en Verkeer en Waterschap een goed contact zal bevorderen tussen de eigenaar van de nieuwe plas (de recreatie gemeenschap 'Veluwe') en de Hengelsportvereniging. Minder kun je ook al niet toezeggen, dachten wij.

Bouwvergunning in Zeist

Mag de gemeente een (vervangende) geldelijke bijdrage vragen, als een bouwvergunning of een verbouwvergunning wordt verleend, die kan oplopen tot 300 gulden per m² — nader te concretiseren door het College — aldus vroegen de heer De Mooy en anderen. Minister Schut zegt daarvan dat er in dit geval geen reden is aan te nemen dat dit in strijd met de wet is. En dat hij dus niets kan 'terugdraaien'. Als de grenzen der redelijkheid op dit punt zouden worden overschreden, zal hij zich nader beraden van geval tot geval. Gemeentebestuurders in Zeist: opletten dus!

Oudere IJsselmeervissers

De heren Walburg en Van Bennekom hadden er op gewezen dat enkele 10-tallen oudere Zuiderzee vissers het als een onrecht ervaren dat zij geen schadeuitkering krijgen omdat ze vóór 1 januari 1950 hun vergunning hebben ingeleverd - in tegenstelling tot collega's die eerst in 1950, 1951 en 1952 hun vergunning hadden ingeleverd.

Minister Bakker heeft de zaak onderzocht. Helaas - hoe graag hij deze ex-schippers en hun knechts tegemoet wilde komen - de wet laat geen enkele mogelijkheid toe. Te minder omdat hun gevoel van onrechtvaardig te zijn behandeld berust op het feit dat zij - indien zij na 1 januari 1950 hun activiteiten zouden hebben gestaakt wel een vergoeding zouden hebben ontvangen. Dit feit echter kan op zichzelf bij het stellen van de wettelijke normen niet in aanmerking worden genomen. Zij hebben tenslotte vrijwillig toen de beslissing genomen - het vóór en het tegen daarbij overwegende.

Commissies enzovoort Naar aanleiding van een vraag in de Kamer bij de openbare behandeling van de begroting van de minister-president gaf de heer De Jong een overzicht van de aantallen adviescommissies t.b.v. de hoge overheid.

Vaste collega's van bijstand ingevolge de wet

(bijv. Raad voor de arbeidsmarkt): 44, Overige commissies, comité's en raden (w.o. de Zandsteencommissie): 159 Jammer dat ook niet de jaarlijkse kosten werden opgegeven.

De taak van een schoolhoofd

Hoofden van lagere en kleuterscholen hebben het vooral aan het einde van het cursusjaar bijzonder druk. Geef deze cursus de heren het recht hun klasseerlingen één week eerder met zomervakantie te sturen, dan hebben zij de tijd hun organisatorische taak te vervullen, suggereerde de heer Van Bennekom (A.R.). 'In beginsel niet tegen', zegt staatssecretaris Grosheide - ik heb mijn inspecteurs duidelijke voorlichting gegeven.

Giganten in de regio

Levering van goedkope energie aan zgn. industriële giganten ('geweldig') in de regio kan van groot belang zijn, aldus de heren Goudzwaard en Boersma. Is daartoe al overleg geweest en zo ja met welk resultaat?

De minister zegt: er is nog niemand die een beroep heeft gedaan op een dergelijke regeling.

Overigens is het overleg inzake dit soort leveringen niet afgesloten.

Wie kijkt toch de kat uit de boom, vragen wij ons af.

Doorstroming woningvoorziening

Op welke wijze spelen de gemeenten en de woningbouwverenigingen mee als het gaat om maatregelen die de doorstroming bevorderen, vraagt mr. Aantjes.

Helaas heeft de helft van de gemeenten en woningbouwverenigingen verstek laten gaan om aan een dergelijk overzicht, dat een inzicht kan geven, mee te werken, aldus bouwminister Schut.

Maar een allereerste indruk is als volgt:

75 pct. van de mensen die in het 1e kwartaal van 1970 een goedkope woning konden betrekken, hebben een bruto inkomen van minder dan 11.000 gulden (is f 222,- per week). Slechts 2,5 pct. hebben een inkomen van 16.000 of meer.

Stookolie in prijs verhoogd

Op de bres voor het tuinbouwbedrijf, vroeg de heer Zijlstra naar de oorzaak van de al maar hoger wordende prijzen van stookolie. Vanaf december 1969 reeds een verhoging met 25 pct. Dat betekent kostenstijging voor het glas-tuinbouwbedrijf op jaarbasis van f 5000,- à f 6000,-. Wat doet de minister daaraan?

De landbouwminister zegt heel duidelijk:

op de internationale markt is de vraag naar stookolie zo groot dat de prijs helaas oploopt. Omstandigheden volledig buiten de machts- en invloedssfeer van de Nederlandse overheid. Zodra er echter mogelijkheden zijn zal de minister toezien op realisatie van prijsverlagingen.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

Kalvermelk

Mckabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

UITSLAG IN HOOGVEEEN

Tot nu toe telde de raad van Hoogeveen 23 leden: ARP 8, CHU 6, PvdA 5, B.P. 2, VVD 1 en Comm. 1.

De nieuwe raad evenwel moet volgens de daarvoor bestaande tabellen 25 leden tellen. Dat geeft altijd een beetje extra spanning: wie zal die twee nieuwe zetels veroveren?

Toen de uitslag van de Statenverkiezingen in maart bekend werd, toog men uiteraard snel aan het rekenen, en de uitslag zou op grond van de toen uitgebrachte stemmen zijn: ARP 9, CHU 5, PvdA 6, BP 1, Comm. 1, GPV 1 en D'66 1. Het is bijna zo uitgekomen. Bij de eerste verdeling worden op elke lijst zoveel zetels toegekend als de volle kiesdeler is gehaald. Dat werd een verdeling als volgt: ARP 7, CHU 5, PvdA 5,

VVD 1, Comm. 1. Men kan het zelf narekenen op grond van de cijfers:

Totaal aantal geldige stemmen 14.996.

ARP.	4744
CHU.	3139
PvdA.	3137
VVD	957
B.R.	219
Comm.	878
B.P.	546
GPV	691
PSP	148
D'66	578
Rep.-DP	54

Bij de eerste verdeling werden dus 19 zetels toegekend en er vielen op basis van de grootste gemiddelden nog zes zetels te verdelen.

De eerste zetel werd toegewezen aan het GPV (lijstgemiddelde 596), de tweede zetel aan de ARP (idem 593), de derde aan D'66 (idem 578) en de vierde aan de B.P. (idem 546).

Nu wordt het spannend. Er zijn nog twee zetels te verdelen.

Bij het toekennen van nog een zetel komt het lijstgemiddelde voor de ARP op 527 1/9 stem, voor de CHU op 523 1/6 stem en voor de PvdA op 522 5/6 stem.

De laatste twee te verdelen zetels komen dus resp. aan de ARP en de CHU en de totale uitslag was: ARP 9, CHU 6, PvdA 5, VVD 1, BP 1, Comm. 1, GPV 1 en D'66 1 zetel. De CHU heeft één zetel meer gekregen dan de PvdA, omdat zij twee stemmen meer had dan haar naaste concurrent bij de toekenning van de laatste zetel, en dat betekende een verschil in lijstgemiddelde van 1/3 stem.

RAADSLEDEN GAAN OEFENEN

Op 26 september in Zwolle en op 10 oktober in Rotterdam organiseert het Verband van antirevolutionaire provinciale- en gemeentebestuurders een congres voor opnieuw en voor het eerst gekozen raadsleden.

Onderwerpen: subsidiepolitiek en woningbouw.

Het congres zal georganiseerd worden in de vorm van een raadsvergadering, compleet met burgemeester en wethouders.

De deelnemers fungeren als raadsleden. Een bekend a.r.-politicus zal als commentator optreden.

Gelet op de meestal overvolle agenda's zijn beide congressen gepland op een zaterdag.

Opgave voor deelneming bij het Secretariaat van het Verband, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag (070 - 116346).

De Hervormde Diaconale Stichting voor verpleging van langdurige zieken

„DEN ES”

te Varsseveld

vraagt voor haar 1 september a.s. te betrekken nieuwe verpleeghuis (54 bedden), nog

**enkele verpleegsters
diploma A**

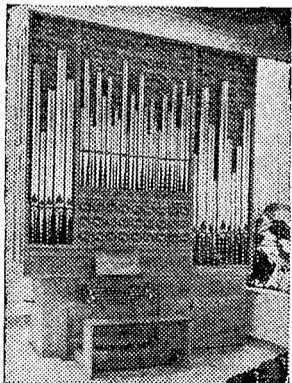
In dit modern opgezette kleine huis zullen de verpleegsters overwegend functioneren als algemene leiding van de verplegingsdienst.

Voor de verpleegsters zijn in het zusterhuis desgewenst flatjes beschikbaar, bestaande uit zitkamer met kitchentte, slaapkamer, toilet en doucheruimte.

Aanstelling in rang nader overeen te komen.

Salaris en verlofregeling volgens de federatie van Verpleeginrichtingen.

Voor deze interessante functies kunnen gegadigden solliciteren bij de directie, Doetinchemseweg 57 te Varsseveld. Tel. 08352 - 1253.

Echte kerkorgels ook voor hedendaagse kerken

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG
APELDOORN**

Telefoon: (05760) - 17582 en 17024.

D. C. Wilson

Dokter Mary Verghese

De schrijfster geeft een prachtig, duidelijk beeld van het huiselijk leven, de studie-ervaringen, de dapper doorstane levenscrisis, het geloofsvertrouwen en de dienstbaarheid van deze jonge vrouwelijke arts in India.

**BOEKENCENTRUM N.V.
DEN HAAG**

In de boekhandel verkrijgbaar.

GEBONDEN f 12,90

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

**CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur**

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

SCHUILING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van

oeververdedigingswerken
Griendhouthandel

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

Alle textielgoederen.

bedden, dekens,

matrassen, complete

woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN. ENZ. ENZ.

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.

Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

Capelle aan de IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE
Telefoon Rotterdam 113333 (010)

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

CONSTRUCTIE- -BAILEY- WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

N.V. Scheepsbouw v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING

als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVANS, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
Z A A G M O L E N S T R A A T 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND“ N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen

TELEFOON 12486

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lessgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

GELDERLAND

N.V. AANNEMINGSBEDRIJF v/h W. NIEBOER EN ZOON

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW
GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385-12720

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
FIRMA
T. VIETS
c.c.

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

VANDEREND 19 - EDE - TELEFOON 8373

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javstraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Gulden Oranjestraat 28 - v.d. Heistplein 9 - Westorstraat 138 - Spreuwegpark 3 - Ribesstraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 31/32

1 augustus 1970

TEXTIELINDUSTRIE IN MOEILIKHEDEN

DOOR J. VIERDAG

Van Spaendonk staakt productie, 600 man op straat — miljoenen verliezen bij de K.N.T.U. — alarm in de textiel, 6000 man op straat? Dit zijn zo de koppen van de kranten in de laatste tijd. Recente ontwikkelingen, bedrijfssluitingen op grote schaal en ontslagen wijzen er op dat de nu al jaren voortdurende moeilijkheden in de textielindustrie nog lang niet tot het verleden behoren.

De Nederlandse textielindustrie heeft sinds het eindigen van de tweede wereldoorlog een alleszins bewogen periode achter de rug. Zij werd voortdurend geconfronteerd met steeds wisselende omstandigheden die een snelle aanpassing noodzakelijk maakten.

ONTWIKKELING IN KATOENINDUSTRIE

In de eerste plaats werd de katoenindustrie geconfronteerd met de gevolgen van de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië in het jaar 1949. Beter dan met een lang verhaal kan met één enkel cijfer worden geïllustreerd wat dit alles betekende voor de Nederlandse katoenindustrie, die voor die tijd 73 procent van haar export richtte naar Indonesië. Nu is

dit percentage ca. 1/4 procent. Deze overgang is redelijk goed verlopen. In de eerste naoorlogse periode was er op de Europese markt volop vraag en is er in Afrika een grote markt gevonden, die op specialiteiten is gebaseerd. Thans gaat ongeveer driekwart van de uitvoer van de Nederlandse Katoenindustrie naar West-Europa, terwijl de totale uitvoer qua hoeveelheid sedert 1948 meer dan verdrievoudigd is. Op deze Westeuropese markt begon het echter te dringen. Ook het andere deel van de Westeuropese katoenindustrie vond eertijds een breed afzet gebied in ontwikkelingslanden.

Deze landen gingen er steeds meer toe over hun eigen katoenindustrie volledig te beschermen, door een vrijwel volkomen invoerwering. Het grote en klassieke voorbeeld daarvan is de Engelse katoenindustrie, die vroeger vrijwel de gehele wereld voorzag maar die het ene overzeese afzetgebied na het andere zag verdwijnen, en die zich daarvan nimmer herstelde. Een soortgelijke ontwikkeling zag men in Frankrijk en Italië. Iedereen trachtte zich een nieuw bestaan te verzekeren door verkoop op „eigen” Europese markt. Niet iedereen echter onderkende de eisen die de snel toenemende welvaart op deze Westeuropese markten stelt. Het gevolg is dat een niet te verwaarlozen deel van de

Westeuropese katoenindustrie commercieel, organisatorisch en technisch is verouderd en het bestaan van dag tot dag tracht te rekken door verkoop tegen prijzen die geen afschrijvingen en zeker geen winsten overlaten.

Er was met name van de Nederlandse textielindustrie een enorme overschakeling nodig teneinde zich aan deze gewijzigde factoren in het afzetpatroon aan te passen. Overschakeling op andere markten betekende andere artikelen, ingrijpend wijzigen van de produktie. De katoenindustrie heeft zo een grote klap gehad en er is zowel technisch als commercieel enorm hard aangepakt om deze reuze zwaai aan de rekstok te volbrengen.

ONTWIKKELING IN WOLLEN STOFFENINDUSTRIE

De wolindustrie heeft deze plotselinge klap niet gekregen en is daarom iets meer dan Doornroosje blijven slapen, tot in het begin van de jaren zestig de concurrentie steeds sterker werd. De familiestructuur van deze bedrijven is waarschijnlijk een rem geweest bij het tijdig verplaatsen van de bakens. Men voerde een opportunistische beleidspolitiek, die zeer ongunstig uitwerkte. Vooral de strijk-garen-wollen stoffen sector kreeg het al gauw zeer zwaar te verduren door

de concurrentie uit Prato in Italië. De eigen structuur van Prato (95% van de 1000 wollenstoffenbedrijven hebben minder dan 100 werknemers in dienst, terwijl er daarnaast een groot aantal thuiswevers is) bevordert de concurrentie en legt een druk op het prijspeil, terwijl de overheadkosten en verkoopkosten gering zijn. Bekend is voorts de grote specialisatie in Prato, waar elk bedrijfje eigenlijk een radertje is in het grote geheel. De grondstoffenprijzen zijn laag doordat er grote hoeveelheden lomp worden verwerkt die in hoofdzaak uit de Verenigde Staten en de Westeuropese landen worden ingevoerd. De wevers leggen zich toe op kleine collectiespecialiteiten en besteden orders uit, die minder goed in eigen productiepakket passen.

Een structuur zoals hierboven geschetst, kan alleen worden gehandhaafd in een relatief groot wolcentrum. Prato werk in dit opzicht onder aanzienlijk gunstiger voorwaarden dan Tilburg dit zou kunnen doen, door zijn veel grotere omvang (meer dan het zeventvoud van Tilburg). Ook heeft de Italiaanse wolindustrie steeds grotere belangstelling van haar overheid gehad. Er zijn voorbeelden aan te wijzen van bevoordeling van Italiaanse wevers door hun overheid, bijvoorbeeld door restitutie van nimmer betaalde omzetbelasting. De geschiedenis van de Italiaanse industrie in haar totaliteit is er een van steun en protectie, openlijk en verkappt. Men heeft de industrialisatie van Italië wel eens getypeerd met de uitdrukking „broeikas-economie”. Inderdaad zou niet verklaarbaar zijn hoe Italië haar industriële produktie in 15 jaar kon verdrievoudigen zonder er de overheid in te betrekken als hoedster van de kasplant industrieën.

VERVOLG OP PAG. 2

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

Zo is er in 1965 voor de wolindustrie een saneringsplan gelanceerd, waarvoor de Italiaanse regering f 300 mln. beschikbaar stelde. Bij enkele bedrijven — waaronder het grote wolconcern Lanerossie — interesseerde de overheid zich rechtstreeks door middel van deelneming in het aandelenhoofd in een relatief groot wolcenkapitaal. Voorts staat vast dat de Italiaanse overheid een geheel andere opvatting heeft over de toelaatbaarheid van stilzwijgende industriebescherming dan bijvoorbeeld de Nederlandse overheid die het E.E.G.-verdrag niet alleen naar de letter maar ook naar de geest wil hanteren. De strijkarenwollenstoffensector in Tilburg is dan ook volledig weggeconcentreerd of uitgeweken naar de kamgarenstoffen. Ze bestaat niet meer. De kamgarenwevers zijn wel wat zakelijker en principiëler te werk gegaan. Prof. mr. G. Diephuis begon enige maanden geleden in opdracht van de Federatie van Nederlandse wollenstoffenfabrikanten aan een soort fusieplan voor alle fabrikanten van wollenstoffen. De situatie is namelijk zo dat de 13 bedrijven die in ons land nog in de wollenstoffenbranche werkzaam zijn voor het grootste deel alleen geen toekomst meer hebben. Er zal een concentratie en zeer snelle modernisering plaats moeten vinden. Hiervoor zullen belangrijke sommen geld benodigd zijn.

OVERHEID EN TEXTIELINDUSTRIE

Het is duidelijk dat de bedrijfstak als zodanig deze geldmiddelen — gezien de economische situatie, waarin zij verkeert — niet ter beschikking kan stellen. De overheid zal dan ook verzocht moeten worden de helpende hand in deze te bieden. In andere Europese landen worden ter bereiking van structuurpolitieke doeleinden vervaagende middelen ingezet, met name op het terrein van de rentesubsidies, investeringspremies en belastingfaciliteiten. Italië heeft zijn Prato. Frankrijk heft op alle textielgoederen een percentage ten behoeve van de verbeteringen binnen de Franse textielindustrie. In België is kort geleden het plan-Verich ingediend, waarbij 750 miljoen Belgische frank — meer dan f 50 mln. — beschikbaar wordt gesteld voor rentesubsidies aan investerende textielindustrieën. Wanneer de Nederlandse overheid haar hulp

zou beperken tot kredieten tegen normale, thans zeer hoge rente, is het niet waarschijnlijk dat de investeringsprong, die nodig is, kan worden gemaakt en kunnen de concentratie — en investeringslasten leiden tot uitholling van de financiële structuur. Met alle gevolgen van dien. Door deze gang van zaken zal een stuk werkgelegenheid verloren dreigen te gaan, deels in een gebied, waar wegens de moeilijke werkgelegenheidssituatie op kostbare wijze wordt getracht nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen, waarbij het dan nog zeer de vraag is of deze kwantitatief en kwalitatief in de behoefte kunnen voorzien. De structuurveranderingen zijn in feite gericht op het behoud van werkgelegenheid en

J. Vierdag

als zodanig behoren ze ook naar mijn mening in aanmerking te komen voor dezelfde faciliteiten als waarvan ondernemingsbeslissingen, gericht op het scheppen van nieuwe werkgelegenheid, in het kader van de regionale politiek profiteren.

De image van de Nederlandse textielindustrie ligt echter niet zo best bij de overheid en de politieke partijen. Ik geef toe, dit ligt ook aan de textielindustrie zelf. Toch wordt er vaak te lichtvaardig gesproken over de belangen van de 150.000 Nederlandse werknemers en hun 300.000 gezinsleden door maar te stellen dat de textiel naar de ontwikkelingslanden moet verhuizen. De uitvoer van textiel uit ontwikkelingslanden is geen bron van moeilijkheden van de textiel.

Wel worden er veel garens en weefsels ingevoerd uit Oosteuropese landen of via Hongkong uit Communistisch China voor prijzen, die in geen enkele relatie staan met de werkelijke kostprijs. Een niet onbelangrijk deel van de Westerse textielproductie is naar de Oosteuropese landen gegaan en naar Hongkong, naar Zuid-Korea en Formosa; naar mijn mening geen ontwikkelingslanden. Het is een feit dat in dezelfde periode dat het personeelsbestand binnen de E.E.G. en de Eftalanden met rond 30 procent afnam en het aantal spullen met een ongeveer gelijk percentage werd verschoot, in de landen achter het IJzeren Gordijn zowel het personeelsbestand als het aantal machines met een nog hoger percentage is opgelopen. Van overheidswege dienen dan ook krachtige maatregelen te worden getroffen tegen marktontwrichting als gevolg van de uitbreiding van de Oost-West-handel en ook tegen een eventuele uitbreiding van de E.E.G. met Engeland.

ECONOMISCHE BETEKENIS TEXTIELBEDRIJFSTAK

De Nederlandse textielindustrie is nog steeds van grote betekenis voor de Nederlandse economie. Deze industrie als geheel geeft ongeveer 6% van de totale in de industrie actieve bevolking werk. Onder de qua omzet en tewerkstelling belangrijkste textielondernemingen in de E.E.G. slaat Nederland geen slecht figuur. Dit komt ook omdat de interne concentratie sterk was en nog steeds groter wordt. Nu reeds vinden ca. 27% van de totale personeelsbezetting emplooi bij de 5 grootste bedrijven. De organisatie van de grote ondernemingen wijzigt men zodanig, dat de wendbaarheid is verkregen, die nodig is om aan de versplintering en grillig heden die de Westeuropese welvaartsvraag naar textiel kenmerken, het hoofd te bieden. De snelle ontwikkeling van de techniek heeft men bijgehouden, zowel wat de machines als wat de grondstoffen betreft. Men heeft zich niet strikt tot het eigen terrein beperkt, noch wat het produktie-

DAT GIROOTJE MOET JE ZELF UITSCHRIJVEN!

arjos

Maar als dat gebeurd is, dan gaat er een heleboel vanzelf. Dan krijg je na enkele dagen een lidmaatschapskaart van de Arjos, het nieuwste nummer van Op Wiek en nog wat paperassen. En je blijft daarna op de hoogte, zowel van landelijke als provinciale manifestaties. Het is nu vakantietijd, maar er worden heel wat plannen uitgedroefd voor het nieuwe seizoen. Ontdek wat er in de Arjos aan activiteiten ontplooid wordt! Zet jezelf ook in voor het verwezenlijken van je idealen in de ARP! **Stort f 5,— op het gironummer van de Arjos en je hoort er meer van. BON**

Ondergetekende,

Naam:

Straat:

Woonplaats:

geeft zich op als nieuw Arjoslid. De contributie voor de periode juli t.m. december 1970 ten bedrage van f 5,— is heden gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Ik blijf nu graag op de hoogte van alle Arjosgebeurtenissen.

COUPON INSTUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUIJPER-STRAAT 3, DEN HAAG. (of bel even op: 070-183960).

systeem, noch wat het produktiestadium betreft. Ondanks de daling van de werknemers van 121.400 in 1960 tot 87.800 in 1969 is de jaaromzet gestegen van f 2.881 mln. tot ca. f 4.350 mln.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de produktiviteit per werknemer ook aanzienlijk is gestegen en boven het gemiddelde van de produktiviteit per werknemer van de gehele Nederlandse industrie uit kwam.

	'63	'65	'67	'68
produkt./werkn. textiel	100	109	122	148
produkt./werkn. Ned. ind.	100	114	131	144

De stijging van de uitvoer van de textielindustrie steeg de afgelopen 8 jaar van 35 naar 43%, terwijl de uitvoer van de gehele Nederlandse industrie de afgelopen 8 jaar van 31 naar 33% steeg. U ziet dat de textielindustrie weliswaar aan betekenis voor de werkgelegenheid inboet, maar haar bijdrage tot het nationaal produkt en welvaart neemt niet af... eerder is het tegendeel het geval.

TOEKOMST TEXTIELINDUSTRIE

De herstructurering van de textielindustrie zal nog duren tot ongeveer 1975, en het ziet er naar uit dat dit proces zal resulteren in een bepaald aantal textielconcerns of textielformaties, met jaaromzetten in de orde van grootte van, laten we zeggen 400-600 mln. gld. Hiernaast zullen er kleinere, maar zeer flexibele en beweeglijke bedrijven, ingesteld op specialiteiten, blijven functioneren. De wereldconsumptie van textielprodukten zal steeds groter worden; de verwachting is dat in het jaar 2000 de wereldconsumptie van textielprodukten drie maal zo groot zal zijn als de huidige consumptie. Het verbruik van chemische vezels zal in dat jaar 6 à 7 maal zo groot zijn als nu. Een duidelijke verschuiving is merkbaar in de richting van een kapitaal-intensieve procesindustrie. Er vindt nu reeds een grote vervanging van weefsels door tricotstoffen plaats. Onderstaande tabel geeft de groei weer van de tricotage industrie in Nederland.

	markt x 1 mln gld.	garenverwerking in tonnen
1960	430	14.000
1970	1400	34.000
1980	3200	60.000

De kern van de veranderingen zal dan ook hierin gelegen zijn dat de

klassieke weefindustrie definitief zijn plaats als fabrikant van tricotstukgoederen zal innemen. De vervanging van tricotstoffen zal in de zeventiger jaren zijn hoogste punt bereiken.

Op langere termijn moet in toenemende mate rekening worden gehouden met de invloed, niet slechts van een nog snellere technische evolutie van de traditionele techniek zoals spinnen, weven en breien, maar ook met die van totaal nieuwe technieken die de traditionele geheel of gedeeltelijk overbodig maken. Velen in de politiek menen dat onze textiel heeft afgedaan en ze hebben het bij het rechte eind wanneer onder „textiel” wordt verstaan: het produceren en verwerken van bepaalde traditionele grondstoffen en artikelen, een distributiesysteem dat volgens achterhaalde methodes plaats vindt en marketingpraktijken van 30 jaar geleden...

Naast een plaats in de ontwikkelingslanden is er blijvend een plaats voor de textiel-industrie in de ontwikkelde landen. Voor Nederland heeft de textielindustrie een gezonde startbasis, waarbij zich nu reeds een duidelijke toekomstvisie aftekent. Het is gewenst dat de overheid hier, wat het industriebeleid betreft, op inhaakt.

IN DIT NUMMER

vindt u op pag. 4 en 5 een artikel „A.R.P. en de leefbaarheid”, van ir. R. Dijksterhuis. De schrijver vroeg om plaatsing van dit artikel en de redactie meende dat het artikel gezien de problematiek voor plaatsing in aanmerking kwam.

Op pag. 6 en 7 vindt u een artikel van mej. F. M. Mebus over de resultaten van de gespreksgroepen over Abortus en Echtscheiding.

Het volgende nummer van Nederlandse Gedachten verschijnt op 15 augustus a.s. In dat nummer zal o.m. aandacht worden besteed aan het Tweede Kamerdebat over de verhoging van het minimumloon.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie: Dr. Kuyperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs: f 7.— per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement: f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

IN MEMORIAM

DR. A. C. DE RUITER

De griffier van de Tweede Kamer, dr. A. C. de Ruiter is plotseling overleden. Hij heeft naast zijn dagelijkse werk, veel gedaan voor de A.R.P. Ook voor Nederlandse Gedachten. De voorzitter van de Tweede Kamer heeft hem herdacht op een wijze waarin wij ons zeer wel kunnen vinden.

Hieronder volgt hetgeen mr. Van Thiel heeft gezegd:

Met de heer De Ruiter is een van de voornaamste medewerkers der Kamer heengegaan. Ik stel er prijs op hem in uw midden te herdenken als een stille werker, die zich nooit op de voorgrond plaatste, maar die de Kamer, tot grote steun was zowel door zijn grote intelligentie als door zijn ervaring en zijn inzicht in het staatkundig gebeuren. Dat hij zich ook in de theorie van de staatsleer grondig verdiepte is gebleken uit het feit, dat hij in 1961, na een jarenlange voorbereiding, de doctorsgraad wist te behalen op een proefschrift, dat de grenzen van de overheidstaak in de anti-revolutionaire staatsleer tot onderwerp had. Wie naast een volle en soms meer dan volle dagtaak in dienst der Kamer de energie weet te vinden tot het verrichten van wetenschappelijk werk, toont daarmee uit voortreffelijk hout gesneden te zijn.

Nooit was enige inspanning ten behoeve der Kamer hem te veel, maar hij liet zich er nooit op voorstaan. Daarbij wist hij zich de algemene sympathie van leden, ministers, ambtenaren en alle anderen met wie hij in aanraking kwam te verwerven door zijn beminlijke persoonlijkheid, zijn rustig optreden, zijn milde humor.

Zijn werkzaamheden in dienst van de Kamer namen een aanvang in 1949, toen hij benoemd werd tot commissiegriffier. Ingevolge de werkverdeling tussen de griffiers bij de Tweede Kamer trad hij voornamelijk op als griffier van de commissies voor Financiën, Rijksuitgaven, Onderwijs en Wetenschappen, Landbouw en Visserij, Visserij en Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Tallos is het aantal, vaak zeer ingewikkelde, verslagen, dat hij ten behoeve van deze en nog allerlei andere commissies geredigeerd heeft, altijd met grote kennis van za-

ken, in een goede stijl en met zorgvuldige afweging van ieders inbreng. Als voorzitter heb ik daarnaast zijn grote kennis van onze werkwijze gewaardeerd.

Ook als eerste voorzitter van onze personeelsraad genoot hij algemene achting.

In ons bij uitstek politieke college vervulde hij een belangrijke niet-politieke functie. De Ruiter had een uitgesproken politieke overtuiging; mede daardoor kon zijn werk hem zo bijzonder boeien. Nimmer echter heeft dat ook maar op enigerlei wijze afbreuk gedaan aan de volstrekt zakelijke en objectieve wijze, waarop hij zijn functie vervulde. Beide eigenschappen hebben wij gewaardeerd, temeer daar zij slechts kunnen samengaan, bij een grote integriteit, die zo kenmerkend voor het karakter van De Ruiter was.

De Kamer en wij allen die met hem in vaak dagelijkse aanraking zijn geweest zullen zijn persoon en zijn werk in hoge mate missen. Wij wisten sedert enige maanden, dat zijn gezondheid te wensen overliet. Na een hartaanval moest hij gedurende geruime tijd volstrekt rust nemen. Wij wisten echter ook, dat zijn toestand in bevredigende mate vooruitging, en wij verheugden ons erover — evenals hij zelf, er zich op verheugde — dat hij, nadat wij hem gelukkig weer enkele malen in ons gebouw hadden gezien, binnenkort weer voorgoed aan het werk zou mogen gaan. Het heeft helaas niet zo mogen zijn. Onze gedachten gaan uit naar zijn vrouw en kinderen, die hem zo zielsgraag nog hadden willen behouden.

Maar zoals de hemelen hoger zijn dan de aarde, zo zijn Gods wegen hoger dan onze wegen.

Het leven en werken van De Ruiter werd gedragen door het geloof dat God alle dingen leidt en daaraan heeft hij zich in zijn leven, maar ook voor zijn bestemming na dit leven, vol vertrouwen overgegeven. Moge datzelfde vertrouwen zijn vrouw en kinderen nu de kracht geven, waaraan zij zozeer behoefte zullen hebben. Adrianus Cornelis de Ruiter heeft zijn eeuwige bestemming bereikt.

Hij ruste in vrede.

HET EIGEN GEZICHT

DOOR H. ALGRA

De algemene opvatting in de ARP is, dunkt ons, dat we in 1971 bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer moeten uitkomen als een zelfstandige partij met een eigen lijst. Dat sluit natuurlijk helemaal niet uit, dat we met andere, geestverwante partijen, al vóór de verkiezingen komen tot een covenant omtrent gemeenschappelijke algemene beleidslijnen voor de te volgen politiek.

Dat uitkomen met een eigen lijst brengt consequenties mee. Het is denkbaar, dat een partij, zij het tijdelijk, niet onbelangrijke successen boekt, door toe te geven aan de waan van de dag. Er is bij een déél van het kiezerscorps goodwill te waken door zich te presenteren als een partij van 'Elck wat wils'. Of alleen maar, door de suggestie te wekken, dat het gaat om een frisse en interessante partij.

Bij de ARP kan dat geen betekenis hebben.

Zij is een oude partij, die straks haar eeuwfeest zal mogen vieren. Zij heeft dus een naam in de geschiedenis en is van ouds bekend in het land. Dat zulk een partij niet conservatief behoeft te zijn, staat buiten kijf. Maar zij is wel een partij met een duidelijk, scherp getekend, eigen gezicht. Haar gezicht en haar stem worden herkend. Dat is een gelukkig feit. Zij kan komen, zoals zij is, geweest is en wil zijn, een bekende partij. Sommigen hebben hieraan vaak een militaire beeldspraak vastgeknoopt, uit het militaire leven afkomstig. Over een eigen vaandel, dat ontplooid wordt. Over een marsroute. Over het tonen van de eigen kleuren. Maar de militaire beeldspraak is tegenwoordig niet zonder risico's. Want er is geen oprukkend leger denkbaar of het heeft een voorhoede, die vóór de hoofdmacht het terrein verkent en enkele strategische posities probeert te bezetten. Ieder leger trekt op met een sterke middentocht, gedekt door een rechter- en een linkervleugel. En sedert sommigen de voorkeur blijken te geven aan een partij, die alleen uit een linkervleugel bestaat, kunnen we beter die militaire beeldspraak laten varen. Want een opmarcherend leger, alleen uit een linkervleugel bestaande, is een absurditeit.

We houden het dus maar op die andere beeldspraak: Het eigen gezicht en de bekende stem.

Het heeft zin, nadruk te leggen op dat bekende. Dat is vooral een zaak van eerlijkheid. Wanneer ons wordt gevraagd, wie we zijn, dan mag in het antwoord niet ontbreken de verwijzing, naar wat we hebben gedaan. De herinnering aan het beleid van de AR frac-

tie in de Tweede Kamer. Geen beleid, om ons voor te schamen. Een beleid, dat we in onze propaganda de plaats zullen geven, waar het recht op heeft.

Een partij, die bij haar propaganda het beleid van de eigen fractie vergeet en graag zou zien, dat anderen het ook zouden vergeten, voert een oneerlijke politiek.

Een duidelijk optreden, waardoor u kiezers ons herkent is niet mogelijk als in de eigen partij de een de ander zó tegenspreekt, dat de kiezer de indruk krijgt, te maken te hebben met een kruiwagen met kikkers, die alle kanten uitspringen. Dat kan een interessant gezicht zijn, maar daar houdt het ook mee op.

Het voornaamste is evenwel, dat de duidelijkheid de eenheid, de karakteristiek van de partij daarin uitkomt, dat we zeggen en bewijzen, dat we het eens zijn in de wortel.

Wat dat voor de ARP betekent, weten we van elkaar wel. En 'de anderen' weten het ook wel. Het betekent: de band aan het woord. Het betekent een schriftuurlijk belijden van de betekenis van het ambt der overheid en dus van de bron van het gezag en van de roeping, om dat gezag te handhaven.

Het betekent in niet mindere mate het verdedigen en verdiepen van de geestelijke vrijheid. Ook met de consequentie, dat een vrije burger een mondige burger is. Dit is met name urgent, omdat er net als vlak na 1945 allerlei stemmen worden gehoord, die pleiten voor een soort permanente educatie, ook van 'volwassenen', waarbij de Regering het eerste en het laatste woord moet hebben. Het wil verder al weer in dezelfde mate zeggen, dat het de ARP altijd om te doen is, de zwakke te hulp te komen en de weerloze te beschermen. Maar niet, om hem daarmee blijvend onder voogdij te brengen.

Dat zijn drie hoofdpunten, waar al het andere mee samenhangt en van afhangt.

En de ARP zal er goed aan doen, te zeggen, wat zij is, aan de hand van zulke centrale punten, die altijd voor haar centraal stonden, en die vandaag een heel bijzondere, scherpe actualiteit hebben gekregen.

Wie zegt: daar willen wij wel iets van zeggen, maar vooral vrijblijvend, en „met begrip" ook voor onverdraagzame tendensen, die vandaag merkbaar zijn, bewijst de ARP geen dienst.

Het eigen gezicht, de eigen stem dat betekent voor de ARP altijd 'n radicaliteit, die ondubbelzinnige antwoorden weet te geven.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

De heer R. Zijlstra (A.R.P.) vroeg aan de minister zonder portefeuille of hij kennis genomen heeft van berichten dat in Indonesië op grote schaal corruptie zou zijn gepleegd met gelden, die uit leningen en giften in het kader van ontwikkelingshulp zijn ontvangen? Ook vroeg hij of de minister tevens kennis genomen heeft van berichten als zouden hierbij ook Nederlandse hulp-gelden zijn betrokken via transacties welke over het Rijksinkoopbureau liepen?

De heer Zijlstra vraagt of de minister bereid is een onderzoek naar deze beschuldigingen in te stellen en het resultaat hiervan zo spoedig mogelijk mee te delen?

TOELICHTING

Voor toelichting moge worden verwezen naar een artikel in de „Prov. Zeeuwse Courant" van 28 juli jl.

De heer Walburg (A.R.P.) vroeg aan de minister van Justitie:

Is het de minister bekend dat vele reservisten van de Rijkspolitie veel waardering hebben voor het theoretisch gedeelte van hun opleiding, maar zich zorgen maken over het praktische deel? Is het juist dat de gemiddelde reservist zeer gebrekkig kan omgaan met zijn organieke bewapening, dat schietoefeningen met de schietwapens zeer sporadisch gehouden worden en de enige opleiding in judo en zelfverdediging in 99 pct. van de gevallen ontbreekt?

De heer Walburg vraagt of de minister een onderzoek wil laten instellen naar de praktische training en opleiding van de Reserve Rijkspolitie en doen nagaan, of deze voldoende zijn voor een eventuele taakvervulling als omschreven in de verbandactie van deze vrijwilligers?

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

A.R.P. EN DE LEEFBAARHEID

Bijgaand artikel ontving de redactie van vr. R. Dijksterhuis. Gezien de behandelde materie leek het de redactie interessant deze bijdrage op te nemen.

DOOR IR. R. DIJKSTERHUIS

Het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 van de Anti-Revolutionaire Partij zegt van de ruimtelijke ordening, dat de beschikbare ruimte harmonisch en doeltreffend ten dienste moet komen van de verschillende sectoren (wonen, werken, verkeer, recreatie), die daarop aanspraak maken. De onderscheiding in sectoren is niet up tot date, maar de bedoeling is goed. De andere partijen hebben overigens in hun program iets soortgelijks opgenomen. Onder het hoofd Verkeer en Waterstaat wordt, iets minder algemeen, de noodzaak gesignaleerd om in een aantal gevallen door infra-structurele voorzieningen bepaalde economische en ruimtelijke ontwikkelingen te bevorderen.

Het is duidelijk dat onder deze infra-structurele voorzieningen heel dikwijls wegvoorzieningen verstaan worden. Deze bevorderen immers zeer sterk bepaalde economische en ruimtelijke ontwikkelingen. Het ontwerp-program spreekt dan ook even verder van een zo mogelijk nog versnelde aanleg van moderne wegen. En onder het hoofd Vervoer wordt, mede ter ontlasting van wegen en steden, een krachtige planmatige bevordering van een efficiënt openbaar vervoer nodig geacht.

Een bijdrage van de overheid in tekorten van vervoersbedrijven wordt zo nodig als maatschappelijk belang aanvaard, mits er van een gezonde exploitatie sprake is. Terecht meent de anti-revolutionaire partij dat een verliesgevende exploitatie niet ongezond behoort te zijn. Met gezonde exploitatie zal bedoeld zijn een maatschappelijk rendement ten koste van zo gering mogelijke financiële verliezen.

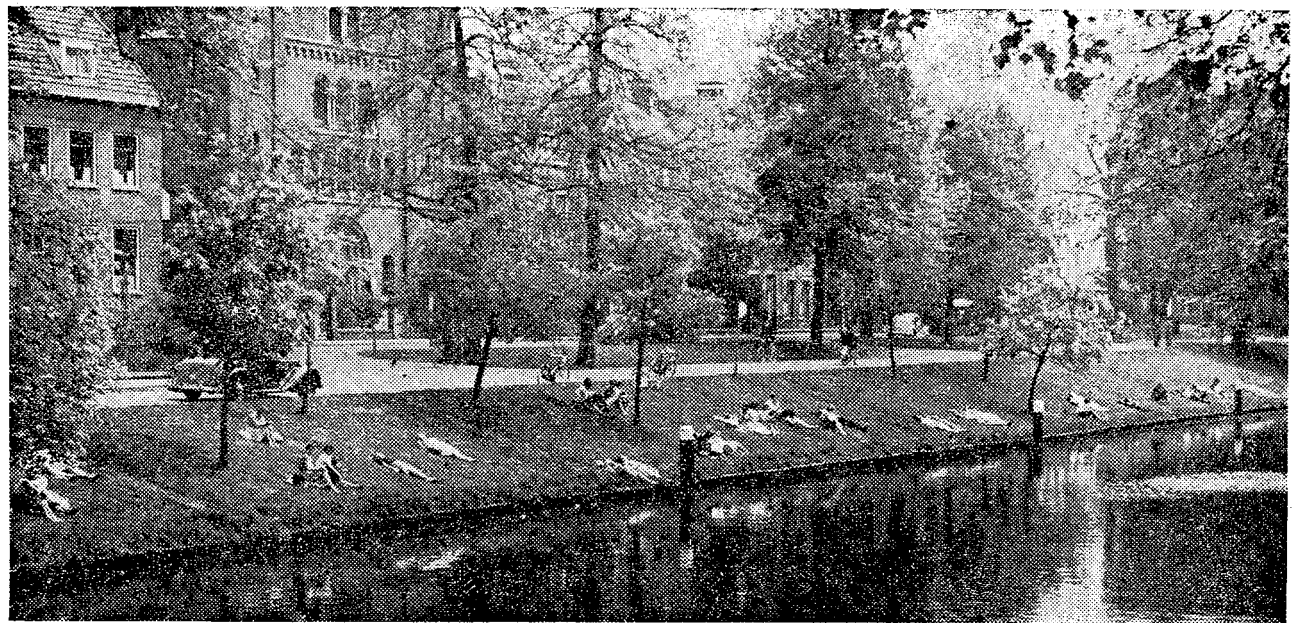
Versnelde wegenaanleg en bevordering van het openbare vervoer moeten elkaar aanvullen; daarop heeft minister Bakker onlangs nog gewezen. Maar hoe het beste een evenwichtssituatie bereikt kan worden, dat is hiermee nog niet duidelijk. Er van uitgaande dat vrijwel ieder over een personenauto zal kunnen beschikken, is hier de vraag in het geding, in hoeverre van deze auto gebruik zal worden gemaakt. Men kan zoveel wegen aanleggen en halve steden slechten (mede om aan parkeerterreinen te komen), dat geen openbaar vervoer meer nodig, c.q. maatschappelijk enigszins rendabel te maken is. Deze werkwijze komt de leefbaarheid van in het bijzonder de stedelijke agglomeraties niet ten goede. Men heeft dit tot grote schade in Amerika ervaren en allerwegen komt men er van terug. In Europa, waar de autovloed later kwam, slaat men andere wegen in, daarin voorgegaan door Japan.

LEEFBAARHEID

Het gaat in alle gevallen om de z.g. „leefbaarheid“.

Onder leefbaarheid wordt verstaan een zodanig gebruik en verdeling van de bodem, dat de samenleving daar zoveel mogelijk bij gebaat is. Andere factoren, die de samenleving eveneens beïnvloeden (bijv. klimaat, economische conjunctuur, gemeenschapsleven) blijven gewoonlijk buiten beschouwing.

Hoe heeft zich in Nederland het bodemgebruik ontwikkeld? Vele eeuwen lang was in ons land de **handel** de basis van volksbestaan en deze was in de havensteden, de contactpunten tussen zee- en Rijnvaart, geconcentreerd. De agrarische bevolking gebruikte naar behoefte de beschikbare grond en in dorpen en stadjes waren verzorgende en zelfs industriële bedrijfsjes gevestigd. Omdat

Leefbaarheid in de stad.

iedere boerenzoon boer moest worden ontstond, overigens pas ongeveer honderd jaar geleden grondgebrek. Winst aan cultuurgrond was het hoofdmotief van de Zuiderzeewerken. Dit is sinds kort veranderd. Men kan op minder grond meer produkten telen, zodat er landbouwgrond over is. Andere vormen van bodemgebruik, zoals de recreatieve, werden belangrijker. Een ontwikkeling, die de „leefbaarheid“ ten goede komt. Grond is niet meer zo schaars als 20 jaar geleden, niettegenstaande de **bevolkingsexplosie**, die zo moeilijk tot stilstand kan worden gebracht. Na de Franse tijd waren er twee miljoen Nederlanders, die voor het wonen alleen 8000 ha., d.i. een oppervlakte van 8 bij 10 km. nodig hadden; thans zijn we met 13 miljoen en onze woningen beslaan ± 125.000 ha, dus een areaal als dat van de zuidelijke IJsselmeerpolders of slechts ruim 3% van ons territorium. Het wonen in een-gezinshuizen kost weinig of geen extra ruimte ten opzichte van andere bouwvormen (hoogbouw), maar ook al was dit wel het geval, dan nog zou het uit een oogpunt van ruimtebesparing weinig zin hebben, compacte woonvormen na te streven. Wel veel ruimte vragen naar verhouding villa- of bungalowwijken, scholen en andere bijzondere gebouwen, sportcomplexen, campings, enz. Ook de industrie slokt ruimte op, maar hier vormen andere aspecten, zoals luchtvervuiling en aantasting van het landschap een ernstiger bedreiging van de leefbaarheid.

VERKEER

De grootste slokop, in vele opzichten, de gevaarlijkste aanrander van de leefbaarheid is echter het verkeer. Toeneming van welvaart, vrije tijd en mobiliteit leidt tot uitbreiding van het aantal menselijke relaties en van het verkeer. Deze toeneming wordt thans voornamelijk opgevangen door de personenauto en het vliegtuig. De luchtvaart vergt weinig terreinoppervlakte, ook al worden de afmetingen van de moderne luchthavens verontrustend. Veel ingrijpend is de toeneming van het autoverkeer en van het aantal niet rijdende auto's. Een personenauto rijdt gemiddeld 18000 km. per jaar en bij een gemiddelde snelheid van 30 km. per uur betekent dit dat per jaar ongeveer 600 uur of nog geen 7% van de totale tijd gereden wordt. Over de dag alleen gerekend is 14% of een van de 7 auto's onderweg in de garage of geparkeerd. En dit aandeel wordt groter! Nu is gemakkelijk in te zien dat het wegnemen niet spoedig hetzelfde terreinoppervlak zal opeisen als de bewoning

(3%). Ernstiger dan de aanslag op het territorium zijn dan ook andere invloeden zoals die op het

a. Landschap. Steeds dichtere wegenetten vernippen de natuurlijke landschappen. Verschijnselen als bermrecreatie, luchtvervuiling en lawaai ontredde de natuur.

b. Woongebieden. Woonstraten waren van ouds leef- en speelruimte en worden nu meer en meer parkeerterrein. Voortuinen eveneens.

c. Stadscentra. Deze kenmerken zich door hun multifunctionaliteit (cultuur, economie, maatschappelijk dienstbetoon, recreatie). Stadscentra bieden verreweg de meeste arbeidsplaatsen (veel meer dan industrieterreinen) en 't zijn recreatiegebieden bij uitnemendheid (veel meer dan parken!). Het zijn vooral de verzorgingscentra van de woongebieden; de woonfunctie zelf gaat in oudere stadscentra achteruit maar is toch vaak belangrijk. Van nieuwere gesaneerde centra neemt de woonfunctie weer toe. Al deze functies maken het stadscentrum tot een brandpunt van autoverkeer. Het kan enerzijds dit verkeer niet missen, maar anderzijds dreigt het er aan te gronde te gaan. Het verkeer vergt doorbraken, brede, volle stadswegen, die een scheidende werking hebben, open parkeerterreinen en onaantrekkelijke parkeergarages. De **beslotenheid**, een eerste voorwaarde voor de leefbaarheid van de stads- en winkelcentra, zeker in ons klimaat, wordt door het wegverkeer geweld aangedaan. Doordat de auto de afstanden overwonnen heeft, worden de steden groter en daarmee de centra, die gehele **stads-gewesten** verzorgen. Het verkeer daarin neemt kwadratisch toe! Wat te doen om deze aanslag op de leefbaarheid te pareren?

1e. Verdere groei van grote steden tengaan door **satellietsteden** te bouwen. In de regel worden kleine stadjes of dorpen tot satellieten uitgebouwd (Weesp, Purmerend, Zoetermeer, Spijkenisse). Satellietsteden kan men eigen gezelligheidscentra geven, maar zij zijn uiteraard in vele opzichten afhankelijk van de moederstad en hebben daarmee een sterke vervoersrelatie.

2e. Voorsteden eigen winkelcentra geven (Amstelveen, Rijswijk) of **wijkcentra** ontwikkelen (Arnhem Presikhaaf, Utrecht, Overvecht). Toeneming van het verkeer in de oude centra kan hierdoor worden voorkomen.

3e. Zogenaamde **voetgangersgebieden** aanleggen. Door het rijdende verkeer uit de winkelstraten te weren schept men rustige en attractieve koopcentra, te-

genhangers van de vlakbij noodzakelijke verkeers- of onrustgebieden. (Rotterdam Lijnbaan, Den Haag Paleispassage, Groningen Herestraat, Arnhem, Maastricht, Tilburg, Breda, Twentse steden, Roermond, Assen, Coevorden).

4e. Het verkeer van fietsen en bromfietsen bevorderen. Het witte-fietsenplan was een goed bedoeld voorbeeld. Effectiever is het, speciale fietsroutes te creëren en het bromfietsverkeer afzonderlijke paden te geven.

5e. Het openbare vervoer stimuleren en wel op basis van vrijwilligheid. Dit vervoer moet daartoe snel, frequent en comfortabel zijn, met goede onderlinge aansluitingen. Snelheid en frequentie kunnen in steden en stadsgewesten slechts worden opgevoerd, als over eigen banen wordt beschikt en dit brengt mee dat bij enige omvang van het net een railsysteem de oplossing is. De vrije railbanen liggen in de regel bij gebrek aan ruimte en om kruisingen te vermijden, hoog boven- of diep ondergronds. Het is duidelijk dat dergelijke openbare vervoerssystemen, wil een „gezonde“ exploitatie mogelijk zijn, zorgvuldig ontworpen moeten zijn en dichtbevolkte satelliet- en voorsteden via wijkcentra met het hoofdcentrum moeten verbinden. Bij eind- of tussenhalthes kunnen parkeerterreinen worden gesitueerd. Kortom, alles moet worden gedaan om het openbare vervoer zo aantrekkelijk mogelijk te doen zijn, want het moet velen er toe brengen, **vrijwillig** hun auto te laten staan.

Het bereiken van een goede leefbaarheid, zonder dat daartoe dwang nodig is, ligt in de lijn van de anti-revolutionaire beginselen. Dat hiertoe financiële offers worden gebracht en in 't algemeen verliesgevende exploitatie moet worden aanvaard, daaraan zal men in A.R. kring nog wel moeten wennen. Het onderwijs rendeert ook niet. Het heeft recht op subsidie, maar om deze te beperken worden bepaalde regels gehanteerd.

OPENBAAR VERVOER

Ten aanzien van het openbare vervoer, dat tot dusver slechts weinig werd gesubsidieerd, werden van overheidswege weinig regels gevolgd. Wel wordt reeds sinds lang in geschriften als bijv. provinciale structuurnota's de kreet geslaakt, dat het openbare vervoer moet worden bevorderd. Maar daar blijft het dan meestal bij; de bijbehorende structuurschets werd ontworpen op geen andere wijze dan wanneer het geval zou zijn geweest, indien het openbare vervoer niet moest worden bevorderd. Dat er tussen vestigings- en verkeers-

WERKEN IN HET „HART VAN DE PARTIJ“

Werken op het secretariaat van de ARP, je zou kunnen zeggen het „hart van de partij“, is een boeiende, afwisselende en drukke bezigheid. Het is verantwoordelijk werk, dat in veel taken uiteenvalt.

Een enkel voorbeeld:

zojuist is besloten de datum voor de Tweede Kamerverkiezingen een maand te vervroegen en vast te stellen op 28 april 1971. Dat is kort dag voor een politieke partij! En dat wil dan ook zeggen, dat er al zeer binnenkort begonnen moet worden met een grote hoeveelheid werk ter voorbereiding en vervolgens ter uitvoering van de campagne voor deze verkiezingen.

Een ander punt: de partij en dus ook het partijsecretariaat gaan mee met hun tijd; vandaar dat uit efficiency-overwegingen besloten is om de leden- en abonentenadministratie in het komende half jaar te automatiseren. Het invoeren van vele tienduizenden adressen in de computer van een service-bureau zal het nodige extra werk met zich meebrengen.

Voor al deze werkzaamheden zijn er aan het secretariaat 25 medewerksters en medewerkers verbonden; een goed samenwerkende groep. De afgelopen maanden is dit team echter verzwakt door het vertrek van drie dames.

Het secretariaat heeft dan ook dringend vrouwelijke versterking nodig, om te beginnen voor deze drie vacatures. Welkom zijn zowel medewerksters voor hele als voor halve dagen.

Wie belangstelling heeft, wordt door ons gaarne van alle gewenste informatie voorzien. U kunt schrijven of bellen om een afspraak voor een gesprek te maken. De heer **A. van der Wees**, secretariaat ARP, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage; telefoon 070-183960, ziet uw telefoontje of uw brief gaarne tegemoet.

Nog kort geleden ontkende een A.R. Kamerlid, dat blijkbaar van het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 nog geen kennis had genomen, de noodzaak van het openbare vervoer, naast een groeiend particulier autoverkeer. Hij verwacht slechts problemen in de agglomeraties en schijnt niet te beseffen dat vele agglomeraties of stadsgewesten in ons land tegen elkaar aan sluiten of dit weldra zullen doen en dat in deze stadsgewesten het grootste deel van onze bevolking moet leven.

In landelijke gebieden levert het verkeer geen problemen op, maar ook daar is het meeste verkeer op de stadsgewesten gericht of daaruit afkomstig. Alleen al het feit dat ondanks een enorm groeiend autobezit in de laatste tien jaren het personenvervoer per trein, ook op de kleinere afstanden, op peil blijft, wijst er op dat de auto reeds nu meer en meer selectief gebruikt wordt. Dit is een vorm van het elkaar aanvullen van privé en openbaar vervoer, dat door minister Bakker openlijk wordt voorgestaan.

Het is jammer dat de A.R. partij met zijn christelijk etiket in deze problematiek zo weinig de toon aangeeft. Wellicht is dit een van de redenen, waarom zoveel kiezers die dat van huis uit gewend waren,

bleem niet aan. Voor zover het plaatsen aan de rail betreft, ziet men slechts Maarssen en Soest en, op langere termijn, Schalkwijk behoorlijk groeien.

Daarnaast denkt het provinciaal bestuur vooral ook Jutphaas/Vreeswijk, Wijk bij Duurstede, Veenendaal, Hamersveld en Bunschoten/Spakenburg te stimuleren en dit zijn plaatsen die niet of slechts op zeer kostbare wijze van voldoende openbare vervoersmogelijkheden kunnen worden voorzien.

Men moet dit niet onderschatten. In het Gooi reizen in plaatsen met een station bijna 80% van de forensen per trein; in de dorpen zonder station ligt dit percentage tussen 32 (Huizen) en 16 (Laren en Blaricum)! Van de Amsterdamse werkforensen te Baarn maakt zelfs 85% van de trein gebruik.

Een sterke groei van Jutphaas/Vreeswijk (het project Nieuwegein) is in strijd met de structuurschets van de tweede (regerings) nota voor de ruimtelijke ordening. In deze schets zijn namelijk belangrijke stadsgebieden geprojecteerd ten zuiden van Utrecht, aan de spoorweg naar Den Bosch (Houten) en ten oosten van Amersfoort, aan de lijn naar Apeldoorn. In het sindsdien gevoerde overleg is overeenstemming bereikt over uitbreidingen van beperkte omvang, zowel voor Jutphaas als voor Houten. Aan de door het provinciaal bestuur voorgestane groei van Jutphaas/Vreeswijk liggen hoofdzakelijk agrarische motieven ten grondslag. Veenendaal heeft als industriële plaats zijn eigen ontwikkeling en speelt derhalve hier niet mee. Wijk bij Duurstede moet sociaal-economisch geholpen worden.

De functie van het openbare vervoer in de toekomst speelde bij deze overwegingen niet mee. Alternatieven kwamen niet in het geding, zeker niet buiten de provinciegrenzen. Het zou nl. planologisch goed verdedigbaar zijn, ten behoeve van de groei van de Utrechtse arbeidsmarkt dichtbij gelegen plaatsen buiten de provincie, zoals Culemborg en Geldermalsen te doen groeien, of zelfs Barneveld/Voorhuizen, Nijkerk en Woerden. In tegenstelling daarmee wordt in de Utrechtse nota een omvangrijk woongebied in zuidelijk Flevoland tegenover Spakenburg gesuggereerd, aan een spoorwegtracé van Soest naar de toekomstige IJsselmeerlijn Weesp-Lelystad. Een dergelijke kostbare en voor geen ander doel te gebruiken spoorlijn heeft echter geen realisatiekansen en maakt het gehele project illusoir.

Het provinciale planologische beleid van Utrecht sluit slecht aan bij het ontwerp-Program van Actie van de A.R.-partij. Van een krachtige, planmatige bevordering van een efficiënt openbaar vervoer is geen sprake. In kleinere verbanden, zoals dat van de kring Midden Utrecht (nota Globale Visie) is het openbare vervoer wel een facet dat tezamen met de andere planologische aspecten, zoals de woonfunctie, wordt uitgewerkt.

Vanwaar deze strijdigheid, juist in de provincie Utrecht? Men kan vermoeden dat, zoals iedere gemeente graag in inwonertal wenst vooruit te gaan, ook de kleinste provincie graag de eigen groei op eigen terrein wil opvangen. Bovendien: de provincie Utrecht laat zijn claim op zuidelijk Flevoland niet vallen en wenst aan te tonen dat deze polder nodig is als overloopgebied. Met anti-revolutionaire beginselen heeft dit streven niet te maken en ook niet met het bevorderen van een goede leefbaarheid. Een extra stedelijke vestiging op de door Utrecht gewenste plaats zou bovendien de ontwikkeling van Lelystad en de tegenover het Gooi gedachte woongebieden tegengaan.

Het zal de toekomstige bewoners van het nieuwe land overigens om het even zijn, of zij tot deze of gene provincie behoren. Belangrijker is het dat men in een leefbaar milieu verkeert met goede voorzieningen, niet in de laatste plaats voor wat betreft het openbare vervoer.

TOENEMING WEGVERKEER

Bepaald verontrustend is het gebrek aan ernst dat in het algemeen en dikwijls ook in anti-revolutionaire kring gemaakt wordt met een monstrueus probleem als de toeneming van het wegverkeer, zoals de woningzoekende, zodra hij behoorlijk woont, zich over de woningnood niet meer opwindt, zo ook loopt de automobilist, die zich nog weet te redden niet gauw warm voor de verkeersnood, die zal daarvoor nog wel groter moeten worden en iedereen gelijkzinnig moeten treffen.

structuren een verband moet bestaan, wordt algemeen beseft en men handelt er naar. Van menige stad wordt de toekomstige structuur thans bepaald door de daar omheen te bouwen „ruit van wegen“, om maar een voorbeeld te noemen. Maar deze wegen staan niet ten dienste van het openbare vervoer, want zij blijven buiten de woongebieden. De openbare vervoersstructuur moet in de regel naderhand worden ingepast. Men bereikt op deze wijze uiteraard niet altijd, dat een zo groot mogelijk aantal personen de auto vrijwillig thuis laat.

Om dit te bereiken, moeten de vestigings- en openbare vervoersstructuren weldoordacht op elkaar worden afgestemd. Men kan deze structuren tezamen met alle andere planologische facetten in een plan uitwerken, maar ook kan een nieuw ontworpen vestigingsstructuur aan de bestaande infra-structuur van het openbare vervoer worden aangepast. Dit laatste zal meestal het geval zijn, wanneer het gaat om de infra-structuur van de rail. De spoorwegen staan immers geheel ten dienste van het openbare vervoer en zij zijn in de regel niet volbelast. Door van het bestaande lijnennet gebruik te maken, kan het openbare vervoer worden gestimuleerd, zonder dat daartoe kostbare nieuwe lijnen moeten worden aangelegd. Geringe investeringen leiden tot minimale exploitatieverliezen en dus tot de in het A.R. program als voorwaarde gestelde gezonde exploitatie.

Natuurlijk zal het meer dan eens onmogelijk zijn, toekomstige vestigingsstructuren aan te passen aan de in het verleden tot stand gekomen railstructuren. Andere planologische belangen kunnen zich hiertegen verzetten en in bepaalde gevallen zullen deze moeten prevaleren.

Verwacht mag echter worden, dat een en ander in die gevallen zorgvuldig tegen elkander afgewogen zal zijn.

PROVINCIALE PLANOLOGISCHE PRAKTIJK

Beantwoordt de provinciale planologische praktijk, in het bijzonder in de provincie Utrecht, aan deze verwachting?

Satellietsteden als Purmerend, Zoetermeer, Hoogvliet en Spijkenisse zijn, hetzij aan bestaande railverbindingen, dan wel geïntegreerd met toekomstige (stads)spoorwegtracés ontworpen. In het algemeen worden in de Randstad de woonstructuren geprojecteerd in samenhang met de infra-structuur van het openbare railvervoer. Hierbij komt het voor, dat de rail reeds aanwezig is, maar in de agglomeraties van de drie grote steden wordt bovendien soms van de met grote stelligheid te verwachten stadsspoorwegnetten bij voorbaat gebruik gemaakt, mede om de totstandkoming daarvan te bevorderen.

De provincie Utrecht heeft door zijn centrale ligging een relatief groot aantal arbeidsplaatsen op een beperkte oppervlakte. Er zijn daarom veel woongebieden nodig, waarvoor echter binnen de provinciegrenzen betrekkelijk weinig ruimte beschikbaar is, temeer daar bossen en meren een uitgebreid areaal beslaan. Maar van de hoofdstad gaan in niet minder dan zes richtingen spoorwegen uit, waaraan dorpen liggen als Vleuten, Harmelen, Breukelen, Loenen, Maartensdijk, Maarsbergen, Houten e.a., die planologisch zeer wel voor belangrijke groei in aanmerking kunnen komen. De provinciale nota „Oog op Utrechts Toekomst“ voorziet deze mogelijkheden niet en roert zelfs het pro-

moeite hebben het spoor hunner vaders te volgen. Vooral jongeren zijn kritisch en met de nood van het verkeer heeft iedereen te maken. Het is hoog tijd dat onze partij voor deze nood de ogen wijd open doet en, overeenkomstig het ontwerp-Program van Actie ook op dit gebied tot actie komt!

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in
ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Prins N.V. - Dokkum

Metaalverwerkende industrie

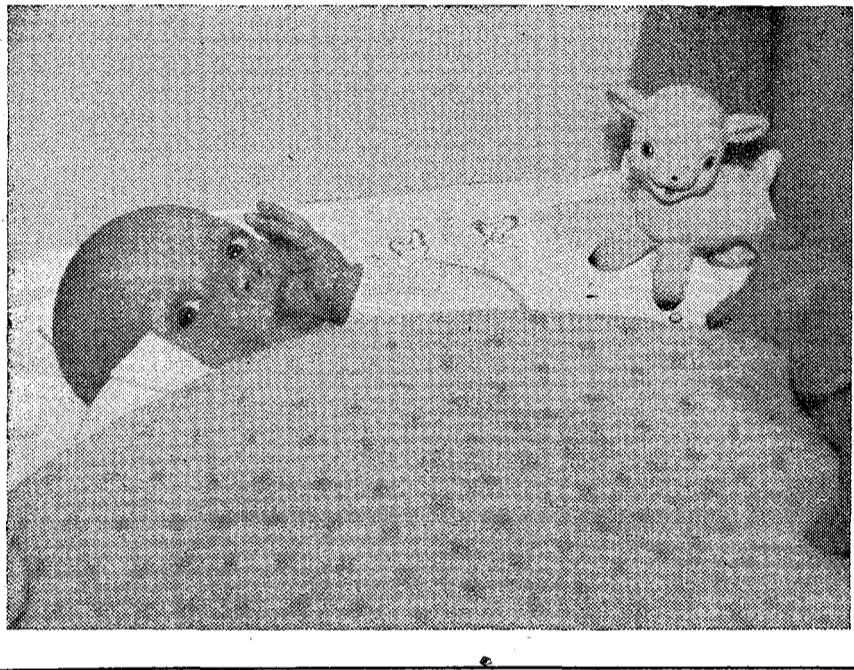
FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor auto's en andere voertuigen
- KOUDEGEMALTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

NIEUWE WETGEVING INZAKE ECHT SCHEIDING EN ABORTUS

DOOR MEJ. DRS. F. M. MEBIUS

Echtscheiding en abortus, twee onderwerpen waarover de laatste tijd veel discussie gaande is.

Verbreking van het huwelijk en verstoring van een zwangerschap zijn in christelijke kring lange tijd op bijbelse gronden afgewezen.

De tekst: „Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheid de mens niet” en het gebod: „Gij zult niet doden” werden ondubbelzinnig en slechts voor één uitleg vatbaar geacht.

De laatste tijd zijn wij van deze starre en harde lijn losgeraakt.

Velen zijn nu van mening dat indien een huwelijk geen enkel perspectief meer biedt, er echtscheiding moet volgen, en in geval het voortduren van de zwangerschap het leven van de vrouw in gevaar brengt, abortus noodzakelijk is.

ABORTUS

Voorzichtige schattingen leren dat er momenteel per jaar ongeveer 20.000 vrouwen en meisjes illegaal en meestal door onbevoegden abortus laten plegen, met alle gevaren van dien. Dit aantal steekt schril af tegen de 1.000 à 2.000 vrouwen bij wie op legale wijze abortus plaatsvindt.

T.a.v. de abortus provocatus bestaat er een diversiteit van meningen. Als ene uiterste heerst nog altijd de opvatting dat abortus in strijd is met het zesde gebod: „Gij zult niet doden”. Op grond van dit gebod wordt verstoring van de zwangerschap niet toelaatbaar geacht, onverschillig welke motieven hiervoor ook aanwezig kunnen zijn. Elke abortus wordt dus veroordeeld, met als gevolg dat de moeder altijd opgeofferd moet worden aan het kind.

Als ander uiterste wordt de opvatting verkondigd, dat abortus een zaak is die alleen de betreffende vrouw aangaat, ongeacht haar motieven. Zowel de theoloog Kuitert als de Dolle Mina's zijn van mening dat de vrouw 'baas in eigen buik is' en dat zij de uiteindelijke beslissing moet nemen of haar zwangerschap wel of niet onderbroken moet worden. Dus elke abortus, op welke indicatie dan ook is geoorloofd, omdat het kind altijd opgeofferd mag worden aan de moeder. Dit zijn evenwel beide eenzijdige benaderingen. Het gaat bij abortus niet om één, maar om twee belangen, niet om één, maar om twee individuen. Er dient zowel met het belang van de vrouw, als met het belang van het nog ongeboren kind rekening te worden gehouden.

Er kunnen evenwel situaties ontstaan, waarin het belang van de moeder en het belang van het kind tegenstrijdig zijn. In deze gevallen zullen de belangen nauwkeurig tegen elkaar afgewogen moeten worden om uiteindelijk een keuze te maken. Of er wel of niet abortus plaats moet vinden dient van geval tot geval bekeken te worden.

De abortus op zuiver medische indicatie, dus als directe bescherming voor het leven van de vrouw wordt heden ten dage vrijwel algemeen geaccepteerd, terwijl ook de abortus op criminele indicatie (zwangerschap door verkrachting) door zeer velen als juist wordt gezien. T.a.v. de eugenetische indicatie, d.w.z. de verwachting dat het kind lichamelijk of geestelijk ernstige afwijkingen zal vertonen (vergelijk de zg. Softenon kinderen) liggen de meningen verdeeld, evenals bij de medisch-

sociale indicatie, waarbij de vrouw door haar zwangerschap in een zodanige psychische noodsituatie komt te verkeren dat er gevaar voor haar gezondheid bestaat, of haar leven ernstig bedreigd wordt. De zuiver sociale indicatie (bijvoorbeeld een te kleine woning, de opvatting dat twee kinderen voldoende is) en ook de economische indicatie (financiële nood, er is juist een nieuwe auto aangeschaft) acht ik persoonlijk geen reden om een zo ernstige ingreep als de abortus, te rechtvaardigen.

ART. 251 bis

In art. 251 bis van het Wetboek van Strafrecht wordt over het verstoren van de zwangerschap het volgende gesteld:

Hij die opzettelijk een vrouw in behandeling neemt of een behandeling doet ondergaan te kennen gevende, of de verwachting opwekkende dat daardoor zwangerschap kan worden verstoord, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar of een geldboete van ten hoogste zesduizend gulden. Indien de schuldige uit winstbejag heeft gehandeld, van het plegen van het misdrijf een beroep of een gewoonte maakt, of geneeskundige, vroedvrouw of arts en bereider is, kunnen de straffen met een derde worden verhoogd. Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

Volgens deze bepalingen is een arts die abortus verricht dus strafbaar. Maar er staat ook in de wet dat bij wetsovertreding de dader alleen strafbaar is indien aan de volgende drie voorwaarden is voldaan: alle elementen van de in de wet opgenomen delictomschrijving moeten voorhanden zijn, de gedragingen moeten wederrechtelijk (d.w.z. in strijd met het recht) zijn, de

dader moet schuld hebben, wat wil zeggen dat hem een verwijt gemaakt moet kunnen worden van hetgeen hij gedaan heeft.

Op grond van deze drie voorwaarden is een arts die abortus verricht niet strafbaar. In de medische indicatie beschikt hij over een rechtvaardigheidsgrond, waardoor de onrechtmatigheid van zijn handelen opgeheven wordt. Volgens de huidige wetgeving is de abortus op medische indicatie, dus wanneer het leven van de vrouw door de zwangerschap gevaar loopt, toegestaan. Met ernstige psychische of maatschappelijke gevolgen door de geboorte van een ongewenst kind houdt de wetgever op dit moment geen rekening. De arts die op sociale indicatie abortus verricht loopt dan ook het risico dat de rechter zijn handelen in strijd acht met de wet. Op grond van het feit dat het momenteel van het inzicht van de rechter afhangt of een arts die abortus heeft verricht al of niet veroordeeld zal worden zijn velen van mening dat het noodzakelijk is om de wettelijke bepalingen inzake abortus zodanig te wijzigen dat artsen die aborteren op andere dan zuiver medische gronden, niet meer strafbaar gesteld kunnen worden.

Het is interessant om te weten hoe er in A.R. kring gedacht wordt over dit onderwerp, waarover de meningen zozeer verdeeld zijn. Hoe denken de leden van de A.R.-partij over deze problematiek en welk standpunt wordt er ingenomen door degenen die als hun vertegenwoordigers in de Tweede Kamer gekozen zijn?

De mening van de Anti-Revolutionaire fractie kunnen wij trachten te destilleren uit hetgeen zij in de Tweede Kamer als A.R.-standpunt naar voren heeft gebracht; het achterhalen van de mening van de achterban is minder eenvoudig. Slechts een breed opgezet sociologisch onderzoek zou dit enigszins

Aan de gespreksgroepen over abortus namen 424 personen deel, waarvan 369 vrouwen en 55 mannen.

Aan de gespreksgroepen over echtscheiding namen 302 personen deel, waarvan 229 vrouwen en 73 mannen.

zuiver kunnen weergeven. Aangezien dit bijzonder veel tijd en geld vraagt zullen wij hier van af moeten zien. Maar wel beschikken wij over gegevens die een aanwijzing kunnen geven hoe de leden van de partij over dit onderwerp denken.

In het seizoen 69-70 hebben in het gehele land gespreksgroepen binnen de AR partij zich o.a. bezig gehouden met de vragen rond echtscheiding en abortus. Ook al moeten wij er ons van bewust zijn dat deze gegevens zeker niet voor 100 pct. weergeven hoe er in de partij precies over deze onderwerpen wordt gedacht, toch kunnen wij de resultaten van deze werkgroepen beschouwen als een indicatie van de mening van de leden van A.R. partij.

FRACTIESTANDPUNT

Bij de Begrotingsbehandeling van Sociale Zaken en Volksgezondheid in februari '69 besteedde de woordvoerdster van de A.R. fractie ruime aandacht aan de problematiek rond de abortus. Zij stelde dat de fractie het juist acht dat abortus op medische indicatie niet strafbaar is. De fractie kon er zich in vinden dat slechts bij een botsing van plichten t.a.v. de ongeboren vrucht en de moeder abortus gerechtvaardigd is. Op deze wijze acht zij de noodzakelijke ruimte, maar ook de nodige begrenzing geboden voor een juiste ontwikkeling van de medische ethiek in dezen. Bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken en Volksgezondheid voor 1970 deelde de vertegenwoordigster van de A.R. mee dat er ten aanzien van abortus nog geen definitief standpunt was ingenomen, maar de hele zaak wel in discussie is. Tevens voerde zij aan dat er op het terrein van de abortus, problemen liggen die uit de weg geruimd dienen te worden. Wanneer de door Staatssecretaris Krusinga ingestelde commissie uitgestuurd is, moet deze zaak dieper besproken worden, aldus de A.R.-woordvoerdster.

Eind juni hebben de socialistische leden van de Tweede Kamer Lamberts en Roethof een initiatief voorstel van wet ingediend tot wijziging van de strafbepalingen inzake zwangerschapsverstoring. De grondgedachte van dit initiatief voorstel is, dat de arts die abortus verricht op andere dan medische gronden buiten de strafwet moet vallen en dat slechts degene die onbevoegd aborteert strafbaar is. De fractie heeft over dit wetsontwerp nog geen standpunt ingenomen, maar zij zal wel bij de behandeling van dit voorstel tot wetswijziging een uitspraak over deze zaak moeten doen.

En hoe denken de deelnemers aan de gespreksgroepen over deze zaak?

— De meerderheid is van mening dat abortus provocatus zedelijk toelaatbaar is. (56 pct.)

— Er is echter nog steeds een grote groep A.R.-leden die verstoring van de zwangerschap, ongeacht de omstandigheden zedelijk niet toelaatbaar achten. (38 pct.)

— De wetsartikelen inzake abortus moeten in Nederland gewijzigd worden vindt 78 pct. van de deelnemers. Van dezen zijn 40 pct. de mening toegedaan dat abortus alleen op medische indicatie geoorloofd is, terwijl 60 pct. ook abortus verricht op sociale indicatie (waaronder hier verstaan wordt alle niet medische indicaties) gerechtvaardigd acht.

— Het merendeel van de deelnemers is van mening dat de indicaties in de wet moeten worden vastgelegd (65 pct.) en dat meervoudige toetsing bij abortus noodzakelijk is. (71 pct.)

VERVOLG OP PAG. 7

— Slechts 1,5 pct. acht de beslissing inzake abortus uitsluitend een zaak van de vrouw, terwijl 38 pct. van de deelnemers van mening is dat de beslissing over wel of niet aborteren door artsen en andere deskundigen in overleg met de beide echtgenoten genomen moet worden. Als wij de resultaten van de gespreksgroepen mogen opvatten als een aanwijzing hoe er in Anti-Revolutionaire kring over dit onderwerp gedacht wordt, dan zal het gestelde in het ontwerp Program van Actie 1971 - 1975: 'De A.R.-partij bepleit onder meer het scheppen van voldoende mogelijkheden om op verantwoorde wijze te kunnen komen tot het verrichten van abortus provocatus op medisch-sociale indicatie' het definitieve Program van Actie wel halen.

ECHTSCHIEDING

Het echtscheidingsvraagstuk is bijna even oud als de instelling van het huwelijk zelf. De Bijbel laat in het oude en in het nieuwe testament zien dat steeds gebruik is gemaakt van het toen bestaande echtscheidingsrecht. Het is dus niet juist dat de Bijbel de onontbindbaarheid van het huwelijk leert, maar wel kunnen wij erin lezen dat misbruik maken van het bestaande echtscheidingsrecht veroordeeld werd (nl. het recht van de man om zijn vrouw te verstoten). Echtscheiding op grond van overspel is in de Bijbel steeds geoorloofd geweest. Wij kunnen dus stellen dat, hoewel het huwelijk naar aard en opdracht vraagt om levenslange trouw, het door de tekortkomingen van de mensen altijd noodzakelijk geweest is dat er een regeling voor echtscheiding bestond.

HET ECHTSCHIEDINGSRECHT

Art. 1: 161 B.W. (art. 264 oud) noemt de gronden waarop echtscheiding verkregen kan worden:

overspel, kwaadwillige verlaten, veroordeling wegens misdrijf tot een vrijheidsstraf van vier jaar of langer, na het huwelijk uitgesproken, zware verwondingen of zodanige mishandelingen door de ene echtgenoot jegens de andere gepleegd, waardoor diens leven in gevaar wordt gebracht, of waardoor hem gevaarlijke verwondingen zijn toegebracht.

In art. 1: 160 B.W. (art. 263 oud) staat tevens dat echtscheiding nooit door onderlinge goedkeuring plaats kan hebben. Als beide echtelieden willen scheiden, moet één van beiden één van de vier gronden voor echtscheiding aanvoeren. In de praktijk is het al jaren zo dat de echtscheidingen voor het overgrote deel worden uitgesproken op grond van de eerste echtscheidingsgrond, nl. overspel.

In werkelijkheid is er evenwel in vele gevallen helemaal geen sprake van overspel, maar geeft 'de grote leugen' de echtelieden die willen scheiden de gelegenheid om de echtscheiding reeds binnen enkele weken te bereiken. In dit geval stelt de scheidende partij één van de vereiste gronden, de andere partij spreekt dit niet tegen, waarna de rechter bij gebrek aan tegenspraak de

echtscheiding uitsprekt. Zeer velen beschouwen de huidige situatie als onbevredigend. Reeds meer dan tachtig jaar wordt de wens geuit om het echtscheidingsrecht te vernieuwen, in welke tijd vijfmaal een poging is gedaan om d.m.v. een wetswijziging het huidige echtscheidingsrecht, dat dateert uit 1886, te vernieuwen, echter steeds zonder resultaat. Nu is na jaren van bezinning een ontwerp van een nieuw echtscheidingsrecht tot stand gekomen. Het wetsvoorstel dat in de zomer van 1969 door de liberale minister Polak werd ingediend bij de Tweede Kamer, kent slecht één echtscheidingsgrond: de duurzame ontwijking van het huwelijk.

Dit sluit aan bij de opvatting die bij een groot gedeelte van ons ingang heeft gevonden: als het echt niet langer gaat, als twee levens kapot gaan door een huwelijk, waaruit de liefde verdwenen is en waarin men elkaar alleen maar ergert, dan is het maar beter om uiteen te gaan.

In Nederlandse Gedachten van 7 maart 1970 hebt u kunnen lezen welk voorlopig standpunt de A.R. fractie in haar voorlopig verslag n.a.v. dit wetsontwerp heeft ingenomen.

De resultaten van de gespreksgroepen over het echtscheidingsvraagstuk geven weer een aanwijzing hoe er binnen de A.R.P. over deze problematiek gedacht wordt. Drie kwart van de deelnemers is de mening toegedaan dat de Bijbel gronden aangeeft voor echtscheiding, 20 pct. is van mening dat dit niet het geval is.

De bij de echtscheidingsprocedures vaak toegepaste 'grote leugen' moet absoluut verworpen worden meent 84 pct. van de deelnemers.

Indien de bestaande gronden voor echtscheiding vervangen zouden worden door één algemene grond, bijv. grondige ontwijking van het huwelijk, dan zou de meerderheid het hier mee eens zijn (61 pct.), 32 pct. zou het hier niet meer zijn. De meerderheid van de deelnemers (62 pct.) deelde de mening dat, indien als algemene grond voor de echtscheiding de grondige ontwijking van het huwelijk beslissend wordt voor het wel of niet toestaan van de echtscheiding, de persoonlijke inzichten van een rechter hierbij wel eens bepalend kunnen zijn, zodat op deze manier voor ongelijke rechtstoepassing gevreesd moet worden.

Op grond van het voorgaande mogen wij concluderen, dat zowel het voorstel van Minister Polak om het echtscheidingsrecht te wijzigen, als het voorstel van de heren Lamberts en Roethof inzake de strafbaarstelling van de arts die abortus heeft verricht op andere dan medische indicatie „het bij de deelnemers van de gespreksgroepen „wel zou halen”.

Op de vraag welk definitief standpunt de fractie inneemt, zullen wij over enige tijd n.l. bij de behandeling van deze beide voorstellen een antwoord krijgen.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

„A.R. LET OP UW SAECK”

Onder dit opschrift vond ik een ingezonden 'epistel' in 'Nederlandse Gedachten' van 17 juli 1970. Het artikelje is van de hand van de heer H. Meijer.

Het komt mij voor dat dit schrijven wel enkele kanttekeningen verdient. Aan het slot van zijn ontboezemingen maant de schrijver ons Zuidema's boekje 'Hiernamaals en Hiernumaals' te lezen. Ik zou dit willen onderschrijven. Kort na het verschijnen van deze brochure heb ik de redactie van 'Ned. Ged.' verzocht daaraan aandacht te schenken. Het valt te betreuren dat dit tot op heden niet gebeurd is. Ik kan de gedachte niet onderdrukken dat toen al - in 1967 - de stem van Zuidema in de A.R. niet zo graag gehoord werd. Het zou de moeite waard geweest zijn dat een discussie n.a.v. Zuidema's brochure op gang gekomen zou zijn.

De heer Meijer vermeldt in zijn artikelje dat er velen zijn die de A.R. verlaten. Hij noemt deze mensen - in tegenstelling tot de radicalen - de 'anders gerichte' maar zeer trouwe en 'echte' A.R.'n, de 'duizenden eenvoudigen', de 'meer behoudenden'. Overigens is de schrijver niet karig met het opplakken van etikettes! De rest hoort thuis bij de 'linkse' lijn Berghuis - Albeda - De Gaay - Verkuyl.

Als men dan zo zijn vragen heeft hoe men als Christen zich dient op te stellen t.o.v. een loodzwaar probleem als de vredespolitiek, dan hoort men thuis bij de 'defensie-afbrekers' uit de Verkuylschool. Laat ik vooreerst opmerken dat ik - evenals de heer Meijer - het betreurt dat er mensen zijn die de A.R. vaarwel zeggen. We zijn blijbaar in een situatie gekomen, dat we elkaar niet meer kunnen aanspreken op elkaars motieven. Het ontbreekt ons aan een stuk vertrouwen. Het zal zaak zijn - met name voor de partijleiding - duidelijk te zijn; niet alleen naar buiten voor het forum van andere partijen, maar ook naar binnen, te weten voor de 'eigen mensen'. We komen echter als partij niet verder als we te werk gaan zoals de heer Meijer dat doet. Etikettering belemmert een werkelijk gesprek.

'A.R. let op uw saeck' is de hartekreet van de heer Meijer. Ik wil deze spreuk gaarne onderschrijven, maar ik vraag dan ook: 'Welke zaak?' Waar gaat het om bij de defensiepolitiek? Is het nu echt waar dat er een aantal lieden in onze partij zijn die niets anders willen dan de defensie afbreken? Ik meen dit te moeten ontkennen. Het gesprek in onze partij aangaande de defensiepolitiek is volop aan de gang. Dat is een goede zaak. Dan moet de heer Meijer dit gesprek niet frustreren door (emoti-

oneel) mensen te gaan verwijzen naar de beklagdebank.

Daar staan ze dan; de defensie-afbrekers uit de Verkuylschool. Serieus zullen we kennis dienen te nemen van elkaars motieven. En de motieven van de heer Meijer zullen even serieus genomen moeten worden als die van mensen als de heer L. de Jong en de Polemoloog Röling. Maar het gaat daarbij vooreerst om de wezenlijke vraag of we met de defensie- of oorlogsmiddelen van vandaag reëel de vrede en de gerechtigheid kunnen dienen, c.q. handhaven. Kan er met de (kern) bewapening van thans wezenlijk recht gedaan worden?

Het is goed dat we deze vraag niet uit de weg gaan. Wel vraag ik me af of heel onze gedachtenwisseling t.a.v. de defensie- en veiligheids- politiek zich niet in een beperkt kader aan het voltrekken is.

Er is wel eens opgemerkt dat wie met zijn economische politiek communisme oproept, niet moet denken het met zijn defensiepolitiek nog weer te kunnen elimineren. Men kan en mag er niet van uitgaan dat (kern) bewapening zonder meer (!) in de huidige situatie het meeste effect sorteert. Dat is te eng gedacht. Het is ook een beneden - maatsepolitiek. Vredespolitiek zal alternatieve politiek moeten zijn. Dat betekent een zinvol antwoord geven op scheefgegroeide verhoudingen. De heer Meijer zegt dat de partij nu speciaal op haar hoede dient te zijn voor de defensie-afbrekers uit de Verkuylschool.

Wij zouden het zo willen zeggen: De partij dient op haar hoede te zijn voor een beneden - de - maat - politiek, te weten een politiek die beneden de maat van het evangelie is. Laten we dan maar beginnen met de etiketten te verwijderen!

Vlaardingen

J. Wijnstok

Albracht N.V. - Utrecht
BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan de mogelijkheden tonen en de kosten (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

N.V. Rederijen
Haringhandel

IMPORT - EXPORT
N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

'N LIKEURGLAASJE
BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen MOEHEID en GEBREK aan EETLUST. - Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.

Uw Apotheker of Drogist heeft 't.

DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

Hout- en

HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

'GROOT-EMAUS', ERMELO
Chr. internaat voor debiele jongens en meisjes.
De directie van bovengenoemde inrichtingen zou gaarne contact opnemen met belangstellenden voor de functie van
HOOFD VAN DE HUISHOUDING
Deze werkring omvat het behartigen van de huishoudelijke dienst van het internaat zoals deze functioneert in en vanuit het hoofdgebouw, zulks in goede samenwerking met de huismeesteres. Het diploma INAS wordt op prijs gesteld. Leeftijd bij voorkeur niet beneden 23 jaar.
Aantrekkelijke voorwaarden. Pos. chr. levensopvatting.
Brieven met volledige inlichtingen aan de directeur.
xy,c,P .x

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
Utrecht

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD · GIESENDAM
Aannemers van oeververdedigingswerken
Griendhouthandel

Telefoon 01846 - 2156 2539
Hardinxveld - Giessendam

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides“

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

**CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur**

Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen.
houten woningen, directieketen, barakke garages,
vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw:
kippenhekken, veldschuren, loodsen. etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444.

Werkendam (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in hijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

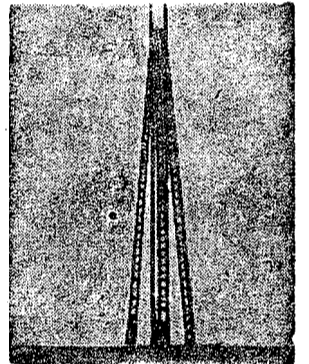
Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

Visser Elektrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

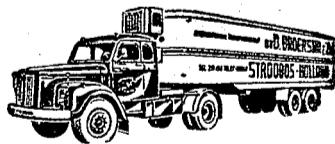
Gevestigd sinds 1919

ADVERTEER IN DIT BLAD

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

• **Kalvermelk**

Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 33/34

15 augustus 1970

MINIMUMLOON IS GEEN VETPOT

Op dinsdag 28 juli keerden de leden van de Tweede Kamer vanuit alle windstreken terug naar het Haagse Binnenhof om de wijziging van de Minimumloonwet af te handelen.

Wordt de recesperiode veelal gebruikt om in het gebouw van de Kamer allerlei noodzakelijke verbouwingen en opknappingen te volvoeren, deze dag verstomde het geluid van hakken en timmeren en was alle activiteit gericht op het verfraaien van het Nederlandse loonpolitieke stelsel.

GEEN EENZIJDIGE BENADERING

De gevolgde snelle procedure heeft het mogelijk gemaakt dat het wettelijk gegarandeerde minimumloon m.i.v. 1 juli 1970 f 157,50 bruto per week bedraagt. Tegelijk met deze optrekking werd het minimumloon welvaartsvast gemaakt, en werd de werkingsfeer verruimd omdat de leeftijdsgrens van 24 naar 23 jaar is verlegd.

Voor deze belangrijke aangelegenheid onderbraken 107 kamerleden hun — welverdiende — vakantie; de A.R.-fractie was vrijwel compleet, 13 van de 15 leden tekenden de presentielijst.

Namens de A.R.-fractie alsmede namens K.V.P.- en C.H.U.-fractie voerde drs. J. Boersma het woord. Hij begon zijn betoog met de waarschuwing dat het verleidelijk is het onderwerp van het minimumloon eenzijdig gevoelsmatig te benaderen. Wie zou immers niet meeleven met de groep waarom het hier gaat en willen beweren dat het bedrag van f 157,50, van f 160 ja zelfs van f 180 per week een vetpot zou zijn? Bij een dergelijke zaak ontkomt men er niet aan, ook nuchter en analyserend te werk te gaan. Hiermee richtte deze spreker zich tegen de P.v.d.A.-afgevaardigde mr. Th. van Lier, die de confessionele partijen verweten had bepaalde zaken met betrekking tot de inkomensverdeling alleen maar met de mond te belijden.

De heer Boersma had geleerd, dat een koel hoofd én een warm hart beide evenzeer nodig zijn. Het kan thans zeer aantrekkelijk zijn vanuit politiek en sociaal opzicht verder te willen gaan dan de voorstellen van minister Roolvink, men zal er echter niet aan kunnen ontkomen de mogelijk verdergaande consequenties van wat men wenst in het oog te houden.

ZELFWERKZAAMHEID SOCIALE PARTNERS

Afgezien van het feit, dat men moet waken voor een eenzijdige benadering gaat het er bij deze zaken niet om — en gaat het ook niet aan — de wet op alle punten voorop te willen laten lopen. De zelfwerkzaamheid van de sociale partners loopt als een rode draad door de minimumloonwet. In het huidige loonpolitieke systeem — dat van de vrije

Dr. J. Boersma

loonpolitiek — dient aan de sociale partners, en met name aan de vakbonden, ruim baan worden gegeven om door middel van onderhandelingen bepaalde doelstellingen te verwezenlijken. Om deze redenen kwam de oplossing, die de minister gekozen had voor het probleem waar de leeftijdsgrens gelegd moest worden aantrekkelijk voor. Deze oplossing houdt in dat deze leeftijdsgrens thans van 24 op 23 jaar wordt gebracht, hetgeen niet uitsluit dat verdere verlaging tot 22 en 21 jaar bij algemene maatregel van bestuur kan worden uitgevoerd. De P.S.P. afgevaardigde H. Gortzak had een amendement ingediend om reeds nu de wettelijke leeftijdsgrens op 21 jaar te brengen, een voorstel dat de heer Van Lier (P.v.d.A.) te geforceerd achtte, en daarom wilde vastleggen dat de leeftijdsgrens m.i.v. 1 juli 1971 22 en m.i.v. 1 juli 1972 21 jaar zou gaan bedragen. Onzerzijds werd aangevoerd dat nu de verdere verlaging niet uitgesloten is, in het overleg van de sociale partners de juiste tijdstippen gekozen kunnen worden.

Minister B. Roolvink

Ook aan het ingewikkelde vraagstuk van de kostwinners — die jongeren die voorzien in het gezinsinkomen — zijn zulke complicaties verbonden (o.a. de weduwen- en wezenuitkeringen) dat deze kwestie zich leent voor nader be- raad.

Voor de jeugdige werknemers in het algemeen is een minimumgarantie gegeven d.m.v. een 'kan-bepaling'. Het zou niet juist zijn tot een verplichte regeling van deze materie over te gaan, zonder dat eerst het bedrijfsleven de minister van advies heeft kunnen dienen wat terzake verder kan geschieden. Deze 'kan-bepaling' ging de heer Rietkerk van de V.V.D. te ver, hij was van mening dat een jeugdloonenregeling die tendeert naar een feitelijke regeling in deze wet niet thuis hoort. Het karakter van deze wet zou volgens de liberale afgevaardigde dan de verkeerde richting ingaan.

LOON EN INDEX

Van groot gewicht in de debatten was ook de hoogte van het minimumloon. In het blad van het N.V.V. 'de Vakbeweging' — dat o.m. als commentaar gaf dat de minister in deze zaak het gewicht van de balans naar de vakbeweging heeft doen doorslaan — is in een tabel het verloop van het minimumloon sedert 1964 geschetst. Voor de duidelijkheid is dit overzicht hierbij overgenomen.

PLUS f 57,50

JAAR	minimumloonbedrag
1964	f 100,—
1965	f 110,—
1966	f 120,—
1967	f 128,—
1968	f 135,—
1969	f 145,80
1970	f 157,50

Dr. Boersma rekende de Kamer en de minister voor dat als men 2 jaar geleden begonnen was met de 'loonindex' (hierbij wordt de gemiddelde loonstijging als norm voor de verhoging van het minimumloon gehanteerd) zonder tussentijds andere verhogingen toe te kennen men thans op een bedrag van f 156,50 per week terechtgekomen was. De vraag welke index gehanteerd moest worden heeft bij de totstandkoming van de minimumloonwet twee jaar geleden een grote rol gespeeld. Gezien de geheel nieuwe situatie waarin men kwam te verkeren is destijds voor een overgangsperiode tot 1971 gekozen voor de zgn. loon-prijsindex, waardoor het minimumloon niet geheel de loonstijging zou volgen maar wel sterker zou stijgen dan de prijzen. In plaats van in 1971 wordt dus reeds m.i.v. 1 juli 1970 op de loonindex overgegaan, maar had men ook dit tweede jaar de gemengde index als uitgangspunt gehanteerd dan zou het minimumloon thans f 153,80 bedragen hebben.

Hoe men het ook wendt of keert, was

VERVOLG OP PAGINA 3

IN DIT NUMMER

schrijft mej. drs. F. M. Mebius op pagina 2 over de resultaten van een tweetal gespreksgroepen: inflatie en welzijnsbevordering. Drs. B. Goudzwaard bespreekt op pagina 4 het boek „Venster op de wereld” van prof. K. J. Popma.

De verkiezing van wethouders vindt binnenkort plaats. Op pagina 5 schrijft dr. W. de Kwaadsteniet hoe de gang van zaken is.

Raadslid maakt op pagina 7 enkele notities n.a.v. de moeilijkheden bij het overleg over de verdeling van de wethouderszetels in het Rijnmondgebied. Op pagina 7 ook nieuws uit de Arjos.

COMPUTER

De abonnementenadministratie van „Nederlandse Gedachten” wordt momenteel overgebracht op een computer. Dit brengt de mogelijkheid mee, dat abonnees, die onlangs verhuisd zijn of dit binnenkort gaan doen, „Nederlandse Gedachten” niet op het juiste adres ontvangen.

Wij vertrouwen er op, dat onze abonnees hiervoor in voorkomende gevallen begrip zullen hebben.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 69 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

INFLATIE KENNELIJK PROBLEEM VOOR MANNEN

DOOR MEJ. DRS. F. M. MEBIUS

In het afgelopen seizoen hebben 198 personen verdeeld over 32 gespreksgroepen, zich beziggehouden met de problemen rond de inflatie. De deelnemers waren grotendeels mannen (92,4 pct.), slechts 15 vrouwen verdiepten zich in deze problemen (7,6 pct.). Er waren 15 vragen te beantwoorden, waarop niet alleen met ja of nee geantwoordt kon worden, maar waarbij tevens gevraagd werd waarom het antwoord zo luidde.

Op de eerste vraag: wat vindt u het meest gewenste tempo van de toename van de overheidsuitgaven in vergelijking met de toename van de particuliere bestedingen? antwoordde 42 pct. dat de overheidsuitgaven even snel moeten toenemen als de particuliere bestedingen. Als motief voor dit antwoord werd 5 keer genoemd dat het bij snellere toename uit de hand kan lopen. 40,9 pct. vindt dat de overheidsuitgaven sneller moeten toenemen dan de particuliere bestedingen, maar minder dan anderhalf maal zo snel. Als motief voor deze snellere toename werd 8 maal genoemd, dat dit de overheid meer mogelijkheden biedt om tal van voorzieningen te treffen.

In de vier doeleinden van het sociaal-economisch overheidsbeleid brachten de deelnemers van de gespreksgroepen de volgende volgorde van belangrijkheid aan:

1. bestrijding van de inflatie
2. zorg voor rechtvaardiger inkomensverhoudingen
3. bestrijding van werkloosheid
4. meer sociale zekerheid

Gevraagd naar het oordeel over het

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.P.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

tariefstellingsbeleid van de overheid zowel op landelijk als op gemeentelijk niveau, gaf 85 pct. van de deelnemers als mening dat de tariefsverhogingen maximaal mogen gaan tot het niveau dat overeenkomt met de gemiddelde prijsstijgingen.

63,7 pct. van de deelnemers is van mening dat de verhoging van de B.T.W. op langere termijn wel moet doorgaan, maar in 1970 achterwege moet blijven. 22,7 pct. vindt dat in de verdere toekomst geen verhoging moet plaatsvinden.

INFLATIECORRECTIE

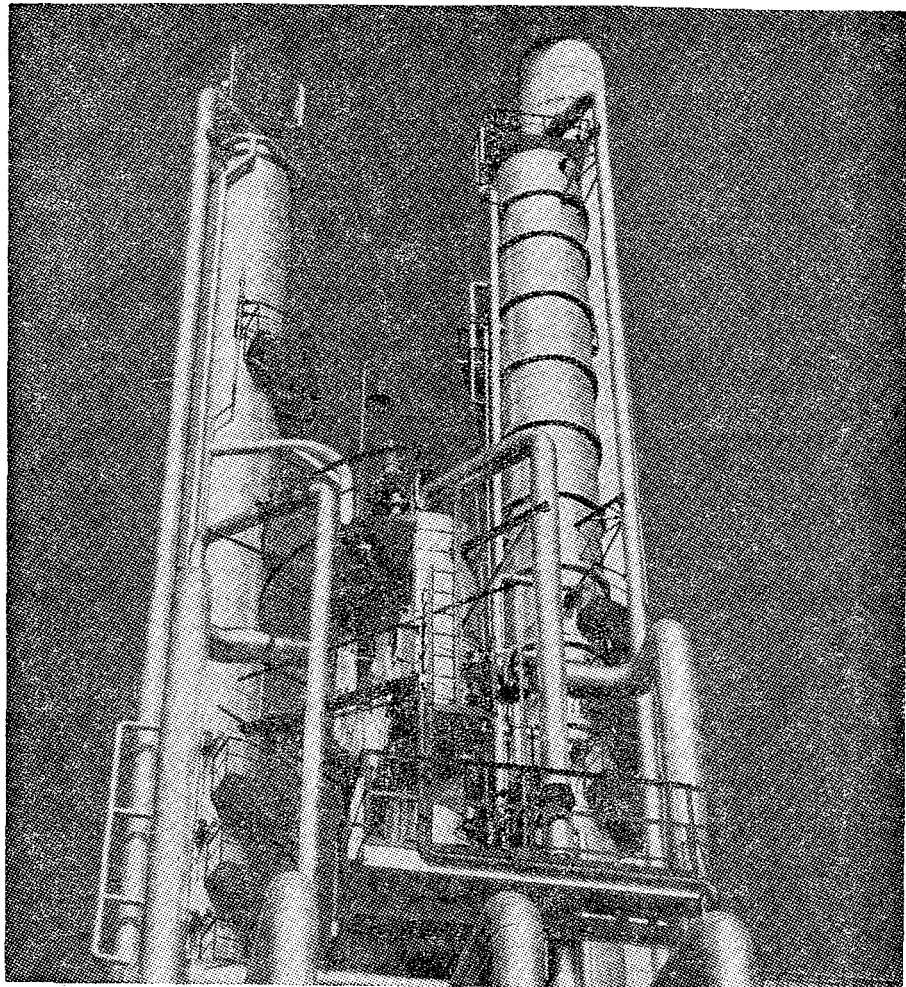
T.a.v. de inflatiecorrectie geeft 48 pct. als mening te kennen, dat deze 900 miljoen voor het volle bedrag teruggegeven moet worden, ook al zou dit de noodzaak van een verdere verhoging van de B.T.W. met zich mee brengen. Als motief wordt hier 17 maal bij genoemd: het was afspraak, en 14 maal: het is een kwestie van sociale rechtvaardigheid.

31,8 pct. is van mening, dat de 900 miljoen niet teruggegeven moet worden. Zij geven hierbij als motief op dat de teruggave van de inflatiecorrectie daarna toch nieuwe verhogingen van de B.T.W. met zich meebrengt (12 maal) en dat de teruggave de inflatie in de hand werkt (8 maal). 20,2 pct. heeft geen mening over de teruggave van de inflatiecorrectie.

Het grootste gedeelte van de deelnemers (nl. 44,9 pct.) vindt het huidige ingrijpen van de overheid in de loon- en prijsvorming goed, terwijl 32,3 pct. het overheidsingrijpen te beperkt en incidenteel acht. Slechts 7,6 pct. vindt het te uitgebreid en te weinig ruimte biedend.

90,4 pct. toont zich voorstander van de gedachte dat de loonontwikkeling zich meer dan tot nu toe zou moeten aansluiten bij de ontwikkeling van de produktiviteit. 10 keer wordt hierbij als reden genoemd vanwege de bestrijding van de inflatie.

Indien de loonontwikkeling zich niet voldoende aansluit bij de ontwikkeling van de produktiviteit vindt meer dan de helft der deelnemers (53,5 pct.) dat de overheid dan niet alleen een geleide politiek moet voeren t.a.v. de lonen, maar ook t.a.v. de overige inkomens. 22,3 pct. is van mening dat de vrije loonvorming gehandhaafd moet blijven. Een bijna even groot deel (19,7 pct.) meent dat in dit geval tot een geleide loonpolitiek overgegaan moet worden. De deelnemers zijn bijna unaniem (nl. 90,4 pct.) van mening dat wij in Nederland toe moeten groeien naar een systeem van tenminste waardevaste pensioenvoorzieningen, ook al zou dit een geleidelijk stijgende premielast met zich meebrengen. Als reden wordt hierbij 38 maal genoemd dat dit rechtvaardig, nodig en billijk is, dat de overheid dit ook heeft en dat dit voor iedereen moet gelden. Slechts 8,5 pct. is tegen waardevaste pensioenen, waarbij 9 keer als motief wordt aangegeven dat de premielast te zwaar zou worden.

Welzijnsbeleid is meer dan strijd tegen luchtvervuiling.

Op de vraag: bent u van mening dat in het landbouw- en middenstandsbeleid in de toekomst een grotere plaats dan tot nu toe moet worden toegekend aan de zgn. Ontwikkelings- en Saneringsfondsen, antwoordt 72,2 pct. bevestigend. 11,1 pct. vindt dit niet nodig.

70,7 pct. is voorstander van een verdere werkverbreding van de taak van de consumentenorganisaties, terwijl 19,2 pct. hier een tegenstander van is.

De overgrote meerderheid van de deelnemers (83,3 pct.) is tegen een economisch systeem waarbij de overheid steeds het laatste woord heeft bij de vaststelling van prijzen en investeringen. Als motief voor deze mening wordt 34 maal genoemd dat er vrijheid moet blijven en 14 maal dat anders het particulier initiatief gedood wordt.

Meer dan de helft van de deelnemers (59,6 pct.) is van mening dat de uitgaven voor reclame in onze samenleving afgeremd moeten worden. Hierbij wordt 36 maal als reden opgegeven dat door de reclame de prijzen te hoog worden en dat de consument dit toch moet betalen. 29,3 pct. van de deelnemers vindt dat de uitgaven voor reclame niet afgeremd behoeven te worden, waarbij 5 maal als reden wordt opgegeven dat dit een vorm van vrijheidsbeperking is.

WELZIJSBEVORDERING

In totaal zijn met betrekking tot dit gespreksgroepenonderwerp 61 gespreksgroepen gevormd, waaraan is deelgenomen door 353 personen (15,1 pct. vrouwen en 84,9 pct. mannen.)

De eerste vraag ging over het gezag. 59,2 pct. van de deelnemers kon zich vinden in de opvatting: werkelijk gezag heerst niet, maar stelt zich ten dienste van de ander. 16,8 pct. kon zich vinden in de opvatting: wij moeten degenen die boven ons gesteld zijn gehoorzamen, terwijl 20,4 pct. te kennen gaf dat een combinatie van deze twee antwoordmogelijkheden het dichtst hun eigen mening benaderde.

Vervolgens werd gepraat over de opvatting t.a.v. de taak van de overheid. De opvatting: de overheid zal in de toekomst nieuwe taken op zich moeten nemen om de burgers te beschermen tegen de nadelige gevolgen van de machten der wetenschap en techniek, sprak 38,3 pct. van de deelnemers aan. 24,9 pct. was van mening dat de overheid allerlei particuliere initiatieven en organisaties moreel en financieel zo krachtig mogelijk moet steunen, opdat deze hun werk goed kunnen doen.

T.a.v. democratisering, inspraak en medebeslissingsrecht gaf 51 pct. van de deelnemers te kennen dat het nodig is om de mensen zoveel mogelijk bij het beleid te betrekken, maar dat de beslissingen over het beleid uiteindelijk blijven liggen bij de door ons zelf gekozen vertegenwoordigende organen, 17,6 pct. gaf te kennen dat wij er wel naar moeten streven dat alles zo open en democratisch mogelijk moet toegaan, maar dat het een chaos zou worden als

iedereen maar over alles mee zou gaan spreken. 24,6 pct. vindt dat de mensen zelf moeten kunnen beslissen hoe in hun afdeling, bedrijf of universiteit de ter beschikking staande middelen gebruikt moeten worden en welk beleid er gevoerd moet worden. Misschien zal het dan eerst wat minder efficiënt toegaan, maar zij menen dat dit nadeel wegvalt tegen de waarde van het feit, dat men meer betrokken raakt bij zijn eigen werksituatie.

SAMENWERKING

Een ander punt waarover gediscussieerd werd vormde de samenwerking en integratie van de verschillende levensbeschouwelijke organen.

Bijna de helft der deelnemers (47,9 pct.) gaf te kennen dat er veel te zeggen is voor samenwerking tussen organen, gebaseerd op verschillende levensbeschouwing, waarbij wij onze organisaties kritisch moeten bezien onder het motto 'samen wat samen kan, en wat apart gebeurt dient duidelijk gemotiveerd te worden'. 13,6 pct. vindt dat wij voorzichtig moeten zijn met verdere vormen van samenwerking tussen verschillende levensbeschouwelijke organen, want voor wij het weten zitten wij in de 'algemeenheid'. Een kwart van de deelnemers (27,5 pct.) vindt samenwerking tussen verschillende levensbeschouwingen noodzakelijk. Zij menen dat wij als christenen daarbij de moed moeten hebben onze eigen organisaties ter discussie te stellen en samen met niet-christenen aan een probleem moeten gaan werken.

T.a.v. de decentralisatie, d.w.z. het overlaten van beslissingen aan lagere organen die dichter bij de mensen staan, werden de volgende meningen weergegeven: 76,8 pct. van de deelnemers is van mening dat de Rijksoverheid en het parlement meer beslissingen over moeten laten aan lagere organen. 56,7 pct. vindt dat de grotere gemeenten meer beslissingen over moeten laten aan in te stellen niet-politieke wijkraden, 28,9 pct. is hier tegen. 42,5 pct. van de deelnemers vindt dat de provincies eigenlijk afgeschaft zouden moeten worden en vervangen door een groter aantal regio's of gewesten. Een bijna even groot gedeelte (41,9 pct.) toont zich tegenstander van een dergelijke regeling, terwijl 14,2 pct. hier geen mening over heeft.

Op de vraag: wat is volgens u, welzijnsbeleid? antwoordt 64,3 pct., welzijnsbeleid is een nieuwe dimensie, een bepaalde diepgang voor het gehele politieke beleid, die als zij goed wordt geformuleerd een eigentijdse verwoording van een christelijke politiek zou kunnen worden. 13,3 pct. vindt welzijnsbeleid het oplossen van praktische problemen, zoals luchtverontreiniging en het scheppen van recreatiemogelijkheden.

De afgelopen week konden er op het internationale vlak twee lichtpunten worden gesignaleerd. Het eerste heeft betrekking op het Midden-Oosten, waar een bestand kon worden afgekondigd tussen een aantal arabische staten en Israël. Ten langen leste lijkt de redelijkheid het van de hartstocht te hebben gewonnen. Des te meer te betreuren valt het daarom dat de Palestijnse verzetsorganisaties zich van dit bestand distantiëren. Al kan worden toegegeven dat het de Palestijnen zijn, die tot dusverre het meest het kind van de rekening zijn geweest, onverzettelijkheid en fanatisme kunnen nimmer tot een oplossing leiden. De ontwikkelingen van de laatste weken hebben overigens wel aangetoond hoe groot de tweedracht, het wantrouwen en de naijver in arabische kring is. Met dat al zijn de vooruitzichten voor een vreedzame en harmonieuze oplossing van het conflict in het Midden-Oosten nog verre van gunstig. Beide partijen bij het bestand moeten opboksen tegen een veelal onverzetenlijke achterban. Het is te hopen dat zij voor elkaars

interne moeilijkheden begrip zullen weten op te brengen. Uiteindelijk zullen ook de onverzetenlijken daarmee het beste gediend zijn. Een tweede lichtpunt kan worden genoemd het ontwerp-verdrag tussen de Bondsrepubliek Duitsland en de Sovjet-Unie. Belangrijker dan de inhoud van dit verdrag, die op zichzelf niet zo wereldschokkend is, is het feit dat er een verdrag gesloten is. Want dit verdrag kan een periode inluiden, waarin het Duitse vraagstuk op een nieuwe wijze wordt benaderd. Dan kan men zich met de Christen-democratische oppositie afvragen wat nu de onmiddellijke baten van dit verdrag voor Duitsland zijn. Het zou echter wel eens kunnen zijn dat die baten eerst op langere termijn waarneembaar zijn. Ook hier lijkt realiteitszin de overwinning te hebben behaald op een dogmatische aanpak. Maar ook hier is het te hopen dat beide partijen begrip opbrengen voor de moeilijkheden die zij elk intern hebben (de Duitse regering met de oppositie, de Sovjet-Unie met de DDR).

VERVOLG VAN PAGINA 1

MINIMUMLOON

IS

GEEN

VETPOT

zijn conclusie, de minimumloners zijn thans beter af. Onjuist werd het dan ook onzerzijds geacht, mede gezien de discussies die in het verleden hebben plaatsgevonden, thans met weer andere indexen te komen aandragen, welke in hun werking maar weinig afwijken van de loonindex, maar die wel weer nieuwe achterstanden construeren. Zo had de heer Van Lier (P.v.d.A.) het verschil tussen regelings- en verdiende lonen aangekaart, in het laatste loon zijn ook overwerk e.d. meegerekend; de heer Jongeling van het G.P.V. suggereerde als index te laten fungeren het verloop van het netto-nationaal-inkomen.

Bij dit alles dient bedacht te worden dat een verdere bijsturing van het minimumloon geenszins uitgesloten is. In de huidige wet lag reeds vast dat de S.E.R. hierover drie jaar na 1971 advies zou moeten uitbrengen. Omdat de gehele behandeling een jaar vervroegd was had de heer Boersma mede namens K.V.P. en C.H.U. een amendement ingediend om de driejaarlijkse adviesaanvraag te handhaven en aldus de volgende adviesaanvraag op 1973 te stellen. Dit amendement werd aangenomen, er tegen verklaarden zich V.V.D., S.G.P. en G.P.V. die het niet noodzakelijk achtten de adviesaanvraag expliciet in de wet vast te leggen. Een amendement van de socialist Van Lier om wel de mogelijkheid van adviesaanvraag in de wet vast te leggen, zonder daarbij een datum te noemen werd verworpen. Het nadeel van een dergelijke regeling is dat er veel onnodige onrust van kan uitgaan.

Met betrekking tot de verhoging van het minimumloon tot f 157,50 benadrukte onze woordvoerder nogmaals dat op sociale gronden best met f 160 akkoord gegaan kon worden. Gezien echter de effecten op andere gebieden, zal verantwoordelijkheid voor het lagere bedrag genomen moeten worden. Op grond hiervan ontspon zich een interruptiedebat tussen de heer Boersma enerzijds en de socialist Den Uyl en Van Lier anderzijds. Deze laatstgenoemden drongen sterk aan op f 160 bruto per week.

Deze discussie spitte zich toe op de vraag of het minimumloon voldoende is om de huidige — ongerechtvaardigde — inkomensverschillen te verkleinen. Zeker als men voorstander is van de vrije loonpolitiek is zelfs de gewone loonpolitiek hier niet geschikt voor, maar heeft men naar onze mening heel andere instrumenten nodig.

DISPENSATIE NOODZAKELIJK

Bij het bovenstaande mag niet vergeten worden dat nu een vervroegde datum van ingang, de terugwerkende kracht en de nieuwe leeftijdsgrens aanvaard zijn, uit sociale overwegingen in het gehele pakket van voorstellen een dispensatiebeleid diende te worden meegenomen. Men dient aandacht te schenken aan de bedrijfstakken die reeds in moeilijkheden zijn, of die in moeilijkheden dreigen te komen.

De wetswijziging werd door de Tweede Kamer zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Dit artikel moge besloten worden met de eindconclusie van de heer Boersma:

„Er was een goede wet, en door de aangebrachte veranderingen is deze wet nog aanmerkelijk verbeterd. Daarop kunnen wij, zonder dat wij daarvan in het buitenland blijk behoeven te geven, zelfs op wereldniveau een beetje trots zijn”.

TELKENS WEER: ALS

DOOR H. ALGRA

Ja, als! Zinnen, die zo beginnen, kunnen iets hebben van weinig steekhoudend gepraat. En daarom zeggen wij wel eens: als een kat een koe was, dan was het een groot beest.

En toch kan het nuttig zijn, veronderstellender wijze te redeneren.

Stel eens, dat Israël en de Arabieren alleen beschikten over geweren. Dan zag het er voor Israël bar slecht uit, wat zijn verdediging betreft. Want dan krijgt het getal opeens veel meer betekenis. Dan zou het komen te staan tegen een geweldige overmacht. Dat Israël van zich af wist te slaan en in korte tijd de bedreiging van de Arabieren in alle richtingen wist te overwinnen, dat werd mogelijk, doordat Israël niet alleen beschikte over goed getrainde en goed geleide troepen, maar met name ook, doordat de bewapening superieur was. De Israëli wisten het: wij kunnen ons alleen verdedigen, door heel snel en heel goed raak te slaan. En het materiaal daarvoor hadden zij en zij wisten het te gebruiken. Had Israël over een verouderde bewapening beschikt, dan was het nergens geweest.

Dat is in volstrekte zin waar. Want als het onder de voet zou zijn gelopen, dan was de Veiligheidsraad niet tussen beide gekomen. Die deed niets, totdat het vaststond, dat Nasser was verslagen. Eerst toen was Rusland er voor te vinden, in te stemmen met een staakt het vuren, omdat het met zijn bescherming Nasser anders nog erger zou zijn afgelopen.

Dat is een tweede 'als'. Wanneer Israël het van de Veiligheidsraad had moeten hebben, dan was het ondergegaan. In de Veiligheidsraad zaten leden, die deze ondergang graag zouden zien. India is volkomen op de hand van Nasser. Het doet er niet toe, welke Afrikaanse staat zitting heeft, altijd is het een vijand van Israël. En Rusland zou elk

voorstel, om nog tijdig in te grijpen, voordat Israël militair weerloos was geworden en dus overgeleverd aan de 'genade' van Nasser en zijn bondgenoten, met zijn veto treffen.

Er is nog een ander 'als'. Stel, dat Israël onder de voet werd gelopen, zou het dan gewapende hulp hebben mogen verwachten, b.v. van Engeland of Frankrijk of Amerika? Zouden dan de Amerikanen hun mariniers aan wal hebben gezet bij Haifa of Tel Aviv, om de vluchtelingen op te vangen? Op het gevaar af, met Rusland in een acuut conflict te geraken? Wij zouden wel eens willen zien, dat iemand die vraag op overtuigende wijze bevestigend durfde beantwoorden!

Na al deze veronderstellingen is er alleen maar een weinig opwekkende conclusie mogelijk.

Een oplossing van de kwestie in het Midden Oosten door het gezag en de goede wil van de Veiligheidsraad is onmogelijk. Daar valt zelfs niet aan te denken.

Een enigszins bevredigende regeling — een oplossing zou men het beter niet kunnen noemen — is alleen denkbaar, als Amerika en Rusland het er over eens zijn, dat zij er beide belang bij hebben, de zaak niet op de spits te drijven, en dat het dus beter is de gezamenlijke macht aan te wenden, om een regeling op te dringen. Amerika heeft er belang bij, dat de militaire situatie in de Middellandse zee niet leidt tot een escalatie. Het gevaar daartoe is duidelijk aanwezig. Rusland is tot een schikking bereid, als zijn eigenlijke doel maar verwezenlijkt wordt: een blijvende machtspositie in Egypte.

Het lijkt er op, dat op deze basis Rusland en Amerika het eens zijn geworden, dat beide mogendheden in hun eigen belang kunnen samenwerken, om de regeling van Rogers aan beide partijen op te dringen. De Russen lieten Nasser in Moskou komen om hem de les te leren, die hij dient te kennen.

De Israëli worden door Amerika onder druk gezet, om de militaire gevaren, die aan een ontruiming van de bezette gebieden vast zitten, te riskeren.

En zo is het mogelijk, dat er een regeling komt. Maar waarbij Israël zich er van bewust zal zijn, dat het waakzaam en slagvaardig moet blijven. Als Amerika daartoe de uitrusting wil blijven leveren. Het is telkens weer: als.

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW
HANBO
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

PROF. DR. K. J. POPMA'S

„VENSTER OP DE WERELD'

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

In zijn meest recente boek „Venster op de wereld" stelt prof. Popma een menigte van onderwerpen aan de orde. Zo passeren onderwerpen als anti-these, gemene gratie, engelenwereld en transsubstantiatie de revue, maar evengoed thema's als: de objectivering van de mens, de verstoorde hedendaagse denkgemeenschap, de kenmerken van huwelijk en gezin, en de deconfessionaliseringsgedachte in de politiek. Het is mede vanwege de uitstapjes, die prof. Popma op dit laatste terrein doet, dat een bespreking van dit boek — dat reeds te lang op een recensie in dit orgaan heeft moeten wachten — ook in „Nederlandse Gedachten" volledig op haar plaats is.

„VENSTER OP DE WERELD"

De menigvuldigheid van de onderwerpen, die in dit boek aan de orde worden gesteld, wordt goeddeels al verklaard door de titel, die prof. Popma voor deze studie gekozen heeft. Als christenfilosoof wil hij om zich heen kijken, uitkijken naar de wereld waar hij midden instaat. Dat 'venster' naar de wereld is, zoals prof. Popma terecht opmerkt, een open venster: de wereld waarin wij leven is een inter-pretabele wereld, een wereld die begrijpelijk, kenbaar is. Zo is zij ook geschapen. Om dit nader te verduidelijken, legt Popma onder meer een boeiend verband met de laatste hoofdstukken van het boek Job; een boek, waarover Popma reeds eerder publiceerde. In die hoofdstukken wordt Job door God geconfronteerd met een wereld, met een schepping waaraan hij deel heeft, en 'waar Job...te weinig rekening mee had gehouden, zodat zijn 'erbij zijn' schade had geleden' (blz. 27); een wereld van een grote - en kenbare - verscheidenheid. Interessant is, dat prof. Popma tot de mening neigt, dat de in deze laatste hoofdstukken van Job beschreven dieren zgn. praehistorisch zijn, zodat Job een stukje openbaring krijgt over Gods schepping vóór de aanwezigheid van mensen op de aarde (blz. 31).

Het is onmogelijk, in deze korte bespreking een weergave op te nemen van wat prof. Popma aan verscheidenheden in onze 'interpretabele wereld' ontwaart. Zijn betoogtrant is allerminst alledaags, maar wel sterk afwisselend: het ene moment nauwelijks te volgen, het andere moment glashelder; de ene bladzij is langdradig en uitzonderlijk gedetailleerd, de andere bladzij is boeiend en flitsend. Enkele citaten uit de meer boeiende gedeelten van dit boek kunnen dit laatste wellicht het beste illustreren: 'Met de historiciteit van paradijs en zondeval staat en valt de zin van het Evangelie' (blz. 17).

'Het is demagogie te zeggen, dat b.v. de P.v.d.A. voor honderd procent een antichristelijke beweging zou zijn. Dat te beweren verraadt een onchristelijk standpunt' (blz. 19).

'Het staat vast dat de afkondiging van de vijandschap tussen het mensdom en het rijk van de duisternis (Genesis 3) een oorlog tot gevolg heeft, waarin onder meer steeds grotere stukken solidariteit worden veroverd' (blz. 24).

'In de christelijke traditie is de idee van de religieuze opstandigheid vrijwel geheel in de ban gedaan. Maar de Schrift kent haar' (blz. 27).

'Als we in de opvoeding menen dat de mens een vormbaar object is vergissen wij ons zeer, want in de opvoeding is de mens die opgevoed wordt altijd subject' (blz. 38).

'Men hoeft niet hersenloos te zijn om pacifist te wezen'. (blz. 43)

'Het is opvallend, hoeveel méér denkgemeenschap er in de politiek is dan we hadden verwacht; en wel een denkgemeenschap met politieke tegenstanders die een aan het onze tegengestelde beginselprogramma aanhouden. Opvallend -én beschamend is het, dat in de concrete kerk zo weinig denkgemeenschap wordt opgebouwd ook tussen de leden van één en hetzelfde kerkinstituut' (blz. 55).

'In feite zijn reformaties tamelijk zeldzaam en nooit geheel onaanvechtbaar' (blz. 93).

'Indien de ontbinding van kerk, school en politieke activiteit...een zo benauwend stadium bereikt heeft, is er dan geen reden om ons af te vragen, of onze cultuur misschien op een hoogst merwaardige manier bezig is naar de bliksem te gaan?' (blz. 132).

POLITIEK FABRILISME

In het laatste deel van zijn studie spreekt Popma meer in het bijzonder over staat en politiek. Daarbij komen onder meer vluchtig aan de orde: de structuur van de staat en van de politieke partij; de deconfessionaliseringsgedachte, die vooral wordt besproken aan de hand van leven en denken van de Zwitserse rechtgeleerde Max Huber (1876-1960); de gevaren van het politiek 'fabrilisme', en tenslotte over de communicatiemogelijkheid in de politiek. Wat bedoelt Popma met politiek 'fabrilisme'? Kort gezegd dit, dat de politici in dat geval de politiek geheel en al bedrijven als een 'vak', waarbij zij 'drijven op hun routine' (blz. 149), het zijn homines fabri, werktuigen hanterende mensen geworden, die op de eretitel 'mens' niet meer ten volle aanspraak kunnen maken (blz. 66), omdat zij de slaaf zijn geworden van hun politieke methoden en tactiek.

Popma ziet dit 'fabrilisme' in onze gehele westerse cultuur steeds dieper doordringen; we leven in een cultuur waarin men zijn medemens veelal niet meer als mens, maar als object tegemoet treedt, een object waarop werktuiglijke handelingen kunnen worden en ook worden toegepast.

In de verhouding van arts en patiënt, van onderwijzer tot leerling, van hoogleraar tot student, van politicus tot kiezer, van staat tot onderdaan, dreigt men het zicht te verliezen op de mens 'achter' de patiënt, de leerling, de student en de staatsburger.

Zo kan men - Popma zegt dit niet, maar het ligt wel in de lijn van zijn betoog -

de huidige revolte in de studentengelederen mede verstaan als een protest tegen een werktuiglijk onderwijs, waarbij de overdracht van methodenkennis voorop heeft gestaan en de student als mens, als subject veelal uit het oog is verloren.

Ik geloof, dat Popma gelijk heeft met er op te wijzen, dat dit gevaar van fabrilisme ook de politicus ten volle bedreigt. Want het is een gevaar van groot formaat.

Waar immers de politicus zijn 'roeping' tot een 'rol' verlaagt en zich voor honderd procent laat 'invullen' door wat politieke methoden hem lijken 'voor te schrijven' - daar is op hetzelfde ogenblik de staatkundige democratie in de wortel verziekt. Hitler kon dank zij de in hun 'rol' verstarde en ver-werktuigde Duitse politici Duitsland in de jaren dertig zonder meer naar zijn hand zetten. Hij hoefde slechts de staatsmachinerie (een 'fabrilistisch' woord) aan de top over te nemen - en de politici voegden zich in hun van ouds bekende 'rol' van politieke loyaliteit ten opzichte van nu-eenmaal-zittende kabinetten.

Zijn de Nederlandse politici van thans reeds goeddeels een prooi geworden van dit werktuiglijk handelen, van dit politieke fabrilisme?

Popma laat zich in z'n boek hierover niet rechtstreeks uit, hij wijst slechts op 't gevaar.

Meer recent heeft hij zich echter in een ingezonden stuk in dit blad wat nader hierover uitgesproken, en daarbij gewezen op de (vele) nevenfuncties van politici, die het gevaar van fabrilisme z.i. levensgroot in zich bergen.

Als zo geheten 'politicus zonder nevenfuncties' zou ik daar graag met een enkel woord op willen reageren.

Ik ben het met prof. Popma eens dat zoals overall, ook hier de 'overdaad' kan schaden - en de schade kan in dit geval dan zeker een fabrilistisch handelen zijn. Maar aan de andere kant ben ik er van overtuigd, dat het vervullen van bepaalde, beperkte nevenfuncties ook een politicus juist bewaren kan voor het ten prooi vallen aan het werktuiglijk handelen in de politiek. De contacten, die hij via zijn nevenfuncties heeft, kunnen hem wel ter dege leren opinie van de mensen te zien achter de 'groepen' waar hij in de politiek mee te maken heeft. Wie de mogelijkheid tot het vervullen van elke nevenfunctie door politici zou afsnijden, zou m.i. een

bijdrage leveren tot een verdere 'ontmenselijking' van de politiek.

DECONFESSIONALISERING

Met wat Popma over de deconfessionalisering schrijft, heb ik weinig moeite. Maar, eerlijk gezegd vind ik het - uitzonderd hetgeen hij over Max Huber schrijft - wel wat ondiep.

Popma komt niet veel verder dan een onder de loop nemen van de termen 'deconfessionalisering' en 'ontideologisering' waarbij hij m.i. te gemakkelijk aanneemt, dat de term 'deconfessionalisering' in het algemeen niet in de verengde betekenis wordt gebruikt van de losmaking van een specifiek kerkelijk institutioneel belijden.

Wel is zeer terecht zijn opmerking, dat deconfessionalisering in de bredere zin - dus de losmaking van politiek en belijden in het algemeen - steeds op een, al dan niet uitgesproken, confessie berust; d.w.z. dat de deconfessionaliseringsgedachte in deze zin zelf van confessionele aard is, dus het karakter draagt van een stuk publieke geloofsbelijdenis.

Graag zouden we hier hebben gezien, dat Popma dit nader had uitgewerkt, b.v. in de richting van het hedendaagse politiek pragmatisme.

Wat tenslotte het woord 'ont-ideologisering' betreft zou het betoog aan kracht hebben gewonnen, indien door Popma een verband was gelegd met de oorspronkelijke betekenis van de - uit de Verlichting stammende - term 'ideologie': namelijk die van een geloof of wereldbeschouwing, dat zichzelf in dienst stelt van een praktisch machtsstreven. Ideologie is een *verfrabiliseerde religie!*

Al met al een interessant boek, dat meer aanzetten geeft dan uitwerkingen, en daardoor vooral geschikt is voor mensen die zelfstandig - niet werktuiglijk - willen denken!

HET PRAATBOEK IS UIT

Het Praatboek is uit; het Palaver kan beginnen. Als de vakanties voorbij zijn gaan duizenden jongeren op catechisatie, school, vereniging of „zomaar" praten over de bijbel. Dit Praatboek, dat „weinig" boek en „volop jeugdmagazine" is, zal dit gesprek stimuleren en richting geven.

In 1964 was Palaver een dag. Toen kwamen in Utrecht meer dan 20.000 jonge mensen in de Irenehal bijeen. Palaver '70 is meer. Het is een boek om over te praten, een dag - 2 januari 1971 - om blij te wonen en een markt om dan op rond te dolen. Het is bovendien een actie om bijbelverspreiding in Oost-Europa, Indonesië en Afrika te bevorderen.

Het zojuist verschenen Praatboek wil bijdragen aan de herontdekking van de bijbel door jonge mensen. Uitgangspunt is het bijbelse verhaal over de ontdekking van de vergeten wetsrollen in de tempel door de zestien-jarige koning Josia. De vondst stimuleerde de restauratie van de tempel, gaf de stoot tot reformatie van het volksleven en bracht een revolutie tegen het bijgeloof op gang.

Het boek, geschreven door de jonge auteur Sipke van der Land, daarbij bijgestaan door protestantse en rooms-katholieke theologen, mijdt langdradige inleidingen. Het zoekt op speelse wijze met gebruik van veel cartoons en foto's het gesprek op gang te brengen. Dagbladen noemden het al een pop-boek, maar het wil niet gewild populair doen ten koste van de inhoud.

Het ziet er naar uit dat de belangstelling voor dit Praatboek als aanzet voor gesprek groot zal zijn. Reeds nu komen op het bureau van Palaver, Herengracht 366 te Amsterdam, honderden aanvragen om exemplaren binnen. De grote bestellingen voor gebruik op catechisaties, scholen en verenigingen moeten nog komen.

Het Praatboek kost f 1.- per stuk. Bestelling geschiedt door vooruitbetaling van het desbetreffende bedrag op postgirorekening 75651 t.n.v. de N.V. Crediet en Effectenbank te Utrecht, onder vermelding „Rekening Palaver '70, bestelling van Praatboeken".

WETHOUDERS

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

De gemeenteraadsfracties van de diverse politieke partijen hebben in deze zomerse maanden een extra verantwoordelijkheid. Binnenkort moeten door de raden de wethouders worden benoemd en moeten hun portefeuilles worden verdeeld. Deze bezigheid vergt overleg en goed inzicht en wijsheid. Dat vergt tijd en werk.

In de meeste gemeenten is het overleg over een — verantwoorde — keuze reeds lang aan de gang. Hier en daar is men er al uit. Elders is de zaak nog niet rond.

1 SEPTEMBER 1970

De nieuwe gemeenteraden zijn woensdag 3 juni jl. reeds gekozen. Maar de Kieswet (artikel C 3) bepaalt, dat de leden van de gemeenteraad — gekozen voor een periode van vier jaren — aftreden op de eerste dinsdag van september. En derhalve treedt dan pas de nieuwe raad op. De oude raad zit dus nog ongeveer drie maanden nadat de nieuwe raad reeds gekozen is. De eerste dinsdag van september is ditmaal: dinsdag 1 september 1970.

Op diezelfde dag worden de —ongeveer tweeduizend — wethouders gekozen. Want artikel 89 van de Gemeentewet bepaalt: 'De gewone tijd, ter verkiezing der wethouders, is de eerste dinsdag van september.'

VOOR VIER JAREN

De wethouders worden voor dezelfde periode als de zittingsperiode van de gemeenteraad gekozen, dus voor vier jaren. Zij treden tegelijk af op dezelfde dag als de raadsleden aftreden. Dit is logisch, want wethouders zijn zelf ook gekozen raadsleden. De gemeenteraad kiest immers de wethouders uit zijn midden. En daarbij moet dan in het bijzonder ook op voldoende bekwaamheid worden gelet.

Tot nu toe bestaat niet de mogelijkheid om personen buiten de raad tot wethouder te benoemen. Door sommigen wordt die mogelijkheid wel bepleit. In zeer bepaalde gevallen zou het nuttig kunnen zijn iemand van buiten de raad als wethouder te kunnen kiezen. Regel zou overigens o.i. moeten blijven benoeming van wethouders uit de kring van de door de kiezers gekozen raadsleden.

Normaal zit een wethouder dus vier jaren. Maar de raad kan hem (of haar) tussentijds naar huis sturen. De raad is namelijk bevoegd een wethouder, indien 'deze heeft opgehouden het vertrouwen van de raad te bezitten' (artikel 87a Gemeentewet) tussentijds ontslag te verlenen. Een wethouder kan ook door de raad van zijn functie vervallen worden verklaard, indien hij zijn wethouderschap combineert met een ander ambt, dat daarmede volgens de Gemeentewet onverenigbaar is. Tenslotte kan dit ook gebeuren wanneer hij zes achtereenvolgende vergaderingen van burgemeester en wethouders (B. en W.), zonder geldige redenen, niet heeft bijgewoond of weigert bepaalde inlichtingen aan de raad te verstrekken (art. 95 Gemeentewet).

Een wethouder kan overigens zelf te allen tijde ontslag nemen (art. 94 Gemeentewet).

Het is natuurlijk duidelijk, dat een wethouder alleen als 'wethouder' naar huis kan worden gestuurd; niet als raadslid, in welke functie hij als gekozen vier jaar zit. In de praktijk zal het overigens een en andermaal voorkomen, dat een

naar huis gestuurde wethouder zelf tevens als raadslid bedankt.

Tenslotte is het omgekeerd zo, dat artikel 93 Gemeentewet ten overvloede bepaalt: 'Die ophoudt lid van de raad te zijn, houdt tevens op wethouder te zijn.'

ONVERENIGBAAR

Wethouders mogen niet tegelijk zijn: lid van de rechterlijke macht, voor het leven benoemd, met uitzondering van raadsheer- en rechter-plaatsvervanger; ambtenaar van het openbaar ministerie; ambtenaar door het provinciaal bestuur aangesteld.

Voor raadsleden in het algemeen, dus ook voor wethouders, is onverenigbaar de betrekking van: minister; staatssecretaris; commissaris der Koningin in de provincie; lid der Gedeputeerde Staten; griffier der Staten; ambtenaar, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt (met uitzondering van ambtenaren van de burgerlijke stand en hen, die als vrijwilliger niet bij wijze van beroep hulpdiensten verrichten).

AANTAL

Het aantal wethouders is niet voor elke gemeente gelijk. Begrijpelijk; in de ene gemeente is er meer werk dan in de andere.

Het aantal wethouders kan als regel variëren van twee tot zes. Gemeenten met 20.000 zielen of meer hebben twee wethouders. In gemeenten met meer dan 20.000 zielen, maar minder dan 100.000 zielen, kan de raad naar eigen goedvinden drie of vier wethouders benoemen. In gemeenten met meer dan 100.000 zielen benoemt de raad —eveneens naar eigen goedvinden — vier, vijf of zes wethouders.

Van deze bepalingen in artikel 86 van de Gemeentewet kan bij besluit van de gemeenteraad — onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten — worden afgeweken, met dien verstande, dat er nooit minder dan twee wethouders zullen zijn. Een grens naar boven is niet vastgelegd. Dit betekent, dat er wel eens meer dan zes wethouders kunnen zijn. Die situatie speelt met name in de drie

Wie gaan straks de wethouderszetels bezetten?

grootste steden. In Rotterdam bijvoorbeeld wordt thans in het algemeen gedacht aan acht wethouders; in s'-Gravenhage bijvoorbeeld aan zeven wethouders.

Niet voor alle wethouders in elke gemeente is het wethouderschap een volledige dagtaak. Dit hangt onder andere af van de grootte van de gemeente, de hoeveelheid te verrichten werkzaamheden en de zwaarte van de portefeuille. De wethouders 'genieten een jaarwedde' — zo bepaalt artikel 100 Gemeentewet —, welke, de raad gehoord, door Gedeputeerde Staten, onder goedkeuring van de Kroon wordt vastgesteld

BELANGRIJK

De wethouders zijn belangrijke figuren in het gemeentelijke politieke beleid. Ook de burgemeester heeft een belangrijke gemeentelijke functie. Maar niet vergeten mag worden: aan het hoofd

van de gemeente staat de raad (artikel 152, Grondwet). Dus niet de wethouders, niet de burgemeester, niet het college van burgemeester en wethouders. B. en W. vormen het dagelijks bestuur. De verhouding tussen (burgemeester en) wethouders enerzijds en de raad anderzijds is dus niet zoals de verhouding tussen een kabinet en een parlement. Het is niet overbodig dit vandaag te onderstrepen. Benoeming van wethouders is, gelet op de genoemde verhoudingen, niet vergelijkbaar met de formatie van een kabinet.

Als regel — behalve bij de vorming van een nationaal kabinet in bijzondere omstandigheden — hebben wij bij de vorming van een kabinet te maken met de regeringspartijen en oppositiepartijen. Zo gaat het niet, zo behoort het niet te gaan bij de wethouderskeuze, evenmin als bij de samenstelling van de colleges van Gedeputeerde Staten in de provincies en bij de aanwijzing van de gecommitteerden van Rijnmond.

Het dagelijks bestuur moet zo goed mogelijk de raad in elke gemeente weerspiegelen. Daarbij past een — zoals dat in de discussies vandaag genoemd wordt — afspiegelingscollege en geen programcollege.

Bij dit laatste wordt dan gedacht aan een college, waarvan de leden akkoord kunnen gaan met een bepaald program, waarbij dan veelal zal blijken, dat er fracties zijn, die een door een (mogelijk soms kleine) meerderheid opgesteld program niet kunnen onderschrijven en daardoor niet in het te vormen college vertegenwoordigd kunnen zijn.

Wat een afspiegelingscollege betreft zal het overigens natuurlijk niet altijd zo erg eenvoudig zijn in een college van twee tot zes, zeven, acht personen de raad goed te laten weerspiegelen. Maar elke raad zal toch een zo goed mogelijke verdeling moeten trachten te vinden om in de komende vier jaren de gemeente dagelijks zo goed mogelijk te doen besturen. Daarbij dient overigens de raad als geheel zelf constant de vinger aan de pols te houden.

WIJ,

ELS, JANNIE EN MARJOLIEN

zoeken twee gezellige, hardwerkende meisjes (gehuwd of gedeeltelijke dagtaak geen bezwaar), om ons te helpen op de administratie. Het werk wordt steeds meer en wij kunnen het met z'n drieën niet meer aan. Ons werk is afwisselend en over het salaris mogen wij beslist niet mopperen.

Als je typen kunt en je hebt je M.U.L.O.-diploma, is de grote baas al lang tevreden.

Heb je zin om ons te helpen, kom dan eens langs of bel even naar ons bureau, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, en vraag dan naar de heer Van der Wees. (Telefoon 070 - 183960).

(Tussen twee haakjes: op ons kantoor werken maar 25 man, zodat wij tenminste geen nummers zijn).

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor GEBOGEN HOUT
 Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
 REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS -
 ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
 ENZ. ENZ.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
 Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

FA. JAN DE MIK HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken
 Griendhouthandel
 Telefoon 01846 - 2156
 2539
 Hardinxveld - Giessendam

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”
 Hooflaan 19
 Tel. (01745) 2113 - 3700
 DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O
 POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Alle textielgoederen,
 bedden, dekens,
 matrassen, complete
 woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
 TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

„Groot-Emaus”, Ermelo

Chr. internaat voor debiele jongens en meisjes. De directie van bovengenoemde inrichting zou gaarne contact opnemen met belangstellenden voor de functie van

HOOFD VAN DE HUISHOUDING

Deze werkring omvat het behartigen van de huishoudelijke dienst van het internaat zoals deze functioneert in en vanuit het hoofdgebouw, zulks in goede samenwerking met de huismeesteres.

Het diploma INAS wordt op prijs gesteld. Leeftijd bij voorkeur niet beneden 25 jaar.

Aantrekkelijke voorwaarden.

Pos. chr. levensopvatting.

Brieven met volledige inlichtingen aan de directeur.

„GROOT-EMAUS” - Ermelo

In ons Jongenshuis „De Gemzensprong” te Rotterdam kan over enige tijd worden geplaatst een

LEIDER

bij een groepje van 12 werkende jongens in de leeftijd van 15 - 20 jaar. Pos. chr. levensopvatting.

Het betreft hier een prettige en ook interessante werkring met bijzondere faciliteiten ten aanzien van de opleiding voor de diploma's Kinderbescherming A en B. Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden. Ervaren krachten worden gehonoreerd overeenkomstig opleiding en ervaring.

Woonruimte waarschijnlijk beschikbaar.

Brieven met volledige inlichtingen gaarne spoedig aan de Directeur van „Groot-Emaus” te Ermelo.

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
 Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
 DEVENTER

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
 TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
 Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
 s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
 BEKLEDINGSPLATEN VOOR
 BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
 ROSE
 PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
 SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
 UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
 WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

TE HUUR: APPARTEMENTEN TE VROUWENPOLDER OP WALCHEREN

Voorzien van c.v., koelkast, moderne keuken, en meubilair, enz. Zowel voor vakantie als voor weekends.

DICHT BIJ BOS EN STRAND

Te bevragen bij: P. de Visser, Elsennoordlaan 2,
 Vrouwenpolder. Telefoon 01189 - 586.

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING

als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
 WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
 CARAVANS, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK

OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

AMSTERDAM

Postbusweg 91 - Jvastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 40
 Jan Everesenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
 Suijten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwegpark 3 - Ribbosstraat 30
 Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
 DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
 Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
 IJSSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

ROTTERDAM

Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762

C. de Mooy & Zoon Im- en export bloemenhandel

ROTTERDAM

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350.

Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

Eenmaal in de vier jaar treden er nieuwe gemeenteraden op en moeten er nieuwe wethouders gekozen worden. Gewoonlijk verloopt die verkiezing van de wethouders vrij vlot. Meestentijds is er van te voren overleg tussen de fracties welke fractie in aanmerking zal komen voor het leveren van een wethouder.

Een dagelijks bestuur gekozen uit en door het algemeen bestuur (dus de gemeenteraad) moet zoveel mogelijk een afspiegeling zijn van de politieke samenstelling van de raad.

Al zijn er natuurlijk wel eens strubbelingen geweest, al hebben in kleinere gemeenten persoonlijke rivaliteiten wel eens een rol gespeeld, over het algemeen zijn de wethouders vlot benoemd. En ook ditmaal gaat het in tal van gemeenten weer op de juiste manier. Maar niet overal. In een aantal gemeenten (en in een enkele provincie heeft men het bij de samenstelling van het college van gedeputeerde staten ook geprobeerd) hebben de P.v.d.A. en D'66 het begrip 'programcollege' uitgevonden. Dat programcollege staat dan tegenover het 'afspiegelingscollege', d.i. een college, waarin de politieke samenstelling van de raad zoveel mogelijk terug te vinden is. De tot nu toe bestaande situatie dus.

Een werkelijk programcollege betekent dat een politieke meerderheid uit de raad een program voor de komende vier jaar opstelt dat b. en w. zullen moeten uitvoeren. Tot wethouder kunnen dan alleen diegenen gekozen worden die instemming betuigen met dat program van de politieke meerderheid. Dat meerderheidscollege is dus nagenoeg altoos verzekerd van de instemming van de raadsmeerderheid. In feite maakt dan het college de dienst uit. De raad wordt verlaagd tot een raad van jaknikkers en de niet in het college vertegenwoordigde fracties worden beschouwd als 'quantité négligeable' als te veronachtzamen minderheid. De raad beslist niet meer, maar de meerderheidsfracties, beter nog b. en w. maken de dienst uit.

Hoe een dergelijke in strijd met wet en traditie zijnde opvatting in de hoofden van P.v.d.A. en D'66 is opgekomen is ons

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

LEVE DE DUIDE LIJK HEID

een raadsel. Juist die partijen die het hardst roepen om openheid en openbaarheid zetten een deel van de raad gewoon buiten spel en bedisselen de zaken in hun paar fracties. Of ze dat bewust bedoelen is helemaal niet interessant, ze doen het eenvoudig. Gelukkig is deze gedachte nog verre van algemeen. Acuut is ze echter in het Rijnmondgebied. In enkele gemeenten heeft de P.v.d.A. daarin ijverig gesteund door D'66 het geprobeerd doch zonder succes. Het sprekendste voorbeeld levert Rotterdam, waar de P.v.d.A. een programma van 32 badzijden op tafel legde als basis voor het nieuwe college. Met 19 van de 45 zetels kunnen de socialisten dat echter niet realiseren. Daarvoor waren hulptroepen nodig en zij vonden die —

mirabile dictu — in C.P.N. en D'66. En steunend op die meerderheid stelden zij eisen t.a.v. het aantal wethouders waardoor de meerderheid ook in het college van b. en w. verzekerd was. De V.V.D. was bij voorbaat 'persona non grata' dat was de eis van 'Nieuw Links' binnen de P.v.d.A.-fractie. Maar zie, de liberalen konden in grote lijnen met het voorgelegde meerderheidsprogram instemmen en dus kon men met een programcollege als uitgangspunt de liberalen niet buitensluiten. Zowel de christelijke partijen als de liberalen waren het met de voorgestelde zetelverdeling niet eens, communisten en Democraten '66 vlogen elkaar in de haren en daarmee ging de meerderheid in rook op. Het verhaal is te lang om helemaal te vertellen maar resultaat was dat de P.v.d.A. het programcollege in het partijarchief opborg (hopelijk ook met de brieven van P.v.d.A.-raadsleden die het met het optreden van de P.v.d.A.-onderhandelaars niet eens waren) en terugviel op het afspiegelingscollege. Maar daardoor trapte men D'66 zodanig op het jonge hart dat gloeide voor een programcollege, dat deze partij zich terugtrok onder mededeling dat het aan de verkiezing van wethouders op de eerste dinsdag in september niet zou meedoen.

En zo bleek ook de suggestie van de P.v.d.A. een afspiegelingscollege te vormen van acht wethouders nl. vier socialisten, één man van D'66 en drie man uit de confessionele en liberale fracties niet haalbaar. De beide andere P.v.d.A.-suggesties nl. een college van acht man met vijf socialisten en drie confessionelen en liberalen is voor de chr. partijen en de V.V.D. onaanvaardbaar evenals een college met zeven wethouders nl. vier socialisten en drie uit de overige partijen. Resultaat van dit streven naar de macht door de P.v.d.A. is dat veertien dagen voor de wethoudersverkiezing niemand nog weet hoe dat college moet worden samengesteld. De zaak is nooit zo onduidelijk geweest als thans. Maar daarmee is nog niet alles over het gebrek aan duidelijkheid in het Rijnmondgebied gezegd. We denken daarbij aan het feit dat de gemeente

Schiedam straks vier wethouders zal krijgen waarvan twee P.v.d.A., één C.P.N. en één V.V.D. hoewel dat, al spelen daar andere maar toch politieke factoren een rol, toch veelzeggend is. De Prot. Chr. Groep en de K.V.P. zijn buiten het college gehouden omdat deze beide partijen samen niet met één wethouderszetel genoegen wilden nemen. Maar bij de samenstelling van het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam Rijnmond wilden P.v.d.A., C.P.N. en D'66 de V.V.D. wel buiten het dagelijks bestuur houden hoewel deze fractie tien leden telt.

Men ziet, deze partijen kunnen verschillende kanten uit. In Rijnmond wil de P.v.d.A. bij de samenstelling van het dagelijks bestuur de politieke kleur van de voorzitter (de heer Fibbe is A.R.P.) meetellen maar in Rotterdam wil men bij de samenstelling van b. en w. geen rekening houden met de politieke kleur van burgemeester Thomassen (P.v.d.A.).

En dat alles terwijl men roept om duidelijkheid in de politiek. Met D'66 is het niet anders. In Rotterdam wilde men tenslotte niet samenwerken met de communisten, in Rijnmond schijnt het moderne volksfront van socialisten, communisten en D'66 nog te bestaan. Al deze moeilijkheden en onduidelijkheid had men kunnen voorkomen als men vastgehouden had aan de wet, die de gemeenteraad aan het hoofd van de gemeente stelt en het college van b. en w. als voorbereidend en uitvoerend orgaan aanwijst. Maar men wil als college heersen, hoofd van de gemeente zijn en daarom die kronkelwegen. De burgemeester meetellen, zeker in een gemeente met duidelijke verdeling van de portefeuilles, is ook zo'n kronkelweg. De burgemeester is benoemd, is aan geen politiek program gebonden, kan noch door de raad noch door de fractie van zijn eventuele politieke kleur ter verantwoording worden geroepen of weggezonden. In de gemeenteraad is hij aldus voorzitter en mist hij stemrecht. Maar als men alleen of als meerderheid de lakens wil uitdelen dan acht men kennelijk vele middelen geoorloofd. Hartverheffend is het daarom niet. In het belang van de gemeente nog minder.

ARJOS EN DE KOMKOMMERTIJD

Nee, een echte komkommertijd kennen we niet bij de Arjos. Als secretaris mag je een paar weken met vakantie om lekker te relaxen, maar daarna begint (achter de schermen) het nieuwe seizoen al goed op gang te komen.

Maar zelfs in die vakantieperiode verscheen er onder auspiciën van de werkgroep buitenland van de Arjos nog een actueel bulletin met bijdragen over Zuid-Oost-Azië, verkiezingen in Italië en Nederland, Europese samenwerking en verder over Nederland en de Republiek Maluku Selatan.

Het voert wat te ver in het bestek van dit informatieve artikeltje om nader op de inhoud van het bulletin in te gaan. Slechts een enkel citaat.

Aart Platteel schrijft in zijn commentaar op de gebeurtenissen in Zuid-Oost-Azië o.m.: 'In feite kan men rustig stellen, dat het geallieerde ingrijpen in Cambodja niets heeft uitgehaald, althans zeer weinig. Het is in hoge mate de vraag of het tot een snellere afloop van de Vietnamese oorlog heeft gediend.'

Even verder vervolgt Platteel: 'We kunnen er naar mijn gevoel staat op maken, dat geheel Vietnam binnen de invloedssfeer van Noord-Vietnam en de Vietcong komt. In wezen is er dan van

het doel van de Amerikaanse politiek niets overgebleven.'

Ton Verbree geeft in het bulletin een beschouwing over o.m. de uitslag van de verkiezingen in Engeland. De uitslag van die verkiezingen — u herinnert het zich nog — was als volgt:

conservatieven: 328 zetels, 46,4 pct.

labour: 288 zetels, 43 pct.

liberalen: 4 zetels, 7,4 pct.

overigen: 5 zetels, 3,2 pct.

Dit is dus een verdeling op basis van het in Engeland gehanteerde districtenstelsel. Maar nu rekent Verbree ons de uitslag op basis van evenredige vertegenwoordiging voor en die ziet er zo uit:

conservatieven: 289 zetels

labour: 269 zetels

liberalen: 46 zetels

overigen: 20 zetels

Dit geeft een geheel ander beeld. Verbree wil maar zeggen...

CONFERENTIES

In vergevorderd stadium van voorbereiding zijn thans een drietal conferenties. Daar is eerst, op 28 en 29 augustus a.s., de jaarlijkse Brede Besturenconferentie. Kaderleden en nog veel meer mensen, die de komende periode actief in de Arjos bezig willen zijn, gaan zich dan uitvoerig bezig houden met discussies over het toekomstperspectief van de Arjos, het groepswerk, ledenwerk- en verkiezingsacties en vele andere zaken. Pikante bijzonderheid is, dat Gerrit van

Dongen, die op 3 oktober het landelijk voorzitterschap van Hans de Boer overneemt, zijn maiden-speech zal houden tijdens deze BB-conferentie. Hij zal ingaan op de actuele politieke situatie.

Van 3 t.m. 6 september a.s. zal te Rijswijk (Z.-H.) de dertiende z.g. Protestantenvoortzetting worden gehouden. Er bestaat reeds lang een gesprekscentrum voor jonge protestantse politici met aangesloten organisaties in Noorwegen, Zweden, Zwitserland, Oostenrijk en Nederland.

Dit jaar zal de Arjos de buitenlandse jongeren ontvangen en het thema 'Ontwikkelingssamenwerking' centraal stellen. Daartoe zullen ook enkele prominente hun bijdrage leveren. Zo hebben toegezegd drs. B. J. Udink, de minister zonder portefeuille belast met de ontwikkelingsamenwerking, prof. dr. P. H. Kooijmans, hoogleraar aan de Vrije Universiteit en vice-voorzitter van de A.R.P., alsmede drs. J. P. Pronk, medewerker van prof. J. Timbergen en verbonden aan de Economische Hogeschool te Rotterdam.

Op het programma staan verder een ontvangst op het Haagse stadhuis, een excursie naar de N.C.R.V.-studio en een ontmoeting met dr. A. Veerman, voorzitter van de A.R.P.

Dan verdient verder de studieconferentie 1970 vermelding. Op 2 en 3 oktober a.s. zal het weer zover zijn. Begin september verschijnt — ter voorbereiding van deze conferentie — een nieuwe

BULLETINS

U kunt zich nog abonneren op de reeks bulletins. Per jaar verschijnen er 5 à 6. De bijdrage voor 1970 is vastgesteld op het symbolische bedrag van f 2.

Degenen die zich thans als nieuwe abonnee aanmelden, krijgen alsnog de drie eerder dit jaar verschenen bulletins.

Storting van de f 2 kan geschieden op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag met vermelding van 'BW 1970'.

brochure onder de titel 'Handen af - Mensen!' De stormachtige ontwikkeling van de bevolkingsgroei en de ontzagwekkende problemen van biochemische aard, die op de mensheid afkomen liggen ten grondslag aan deze brochure. Het boekje bevat vier hoofdstukken. Prof. dr. E. L. Noach, hoogleraar in de farmacologie te Leiden, schrijft over 'Ontwikkelingstendenzen van geneesmiddelen'.

Prof. dr. A. Sikkell, hoogleraar in de gynaecologie te Leiden, levert een bijdrage over 'Het bevolkingsvraagstuk in Nederland'.

Dr. E. Diemer, hoofdredacteur van het Kwartet te Rotterdam, geeft zijn visie over de functie van de pers t.a.v. de wetenschap.

Tot slot geeft prof. dr. H. J. Heering, theoloog te Leiden, een ethische beschouwing over de in discussie staande problemen.

Tijdens de conferentie, welke te Amersfoort zal worden gehouden, zullen ook nog meewerken de biochemici prof. dr. L. Bosch en dr. v. d. Ploeg, beiden uit Leiden. Gezien de keur van deskundigen, die zich bereid verklaarden mee te werken, zijn de verwachtingen vrij hoog gespannen.

Aan het slot van de conferentie, op zaterdag, 3 oktober a.s. zal — zoals reeds gezegd — Gerrit van Dongen het voorzitterschap van de landelijk Arjos van veteraan Hans de Boer overnemen.

VERVOLG OP PAGINA 8

CIRCULAIRE UIT DELFT

Een halve eeuw geleden kwamen er berichten uit Delft, dat een aantal mensen een circulaire in zee hadden gezonden, waarin zij bezwaar maakten tegen de groeiende monopolie-positie der Kerkbodes.

Hun verhaal kwam op het volgende neer. We hebben een tijd gehad, dat er in verschillende streken van ons land weekbladen verschenen die op allerlei gebied voorlichting gaven. Eenvoudig en duidelijk, en vanuit onze christelijke beginselen. Over allerlei politieke en maatschappelijke en kerkelijke vragen. Soms in de vorm van samenspraken, tussen 'kris' en 'kras' of tussen 'vraagal' en 'kreukniet'. (Sommige van die blaadjes, zo tekenen wij er bij aan, hadden zeer bescheiden namen, één heette de 'Keuwelaar'). In die circulaire wordt er op gewezen, dat in zulke blaadjes de gewone man

aan het woord kwam, de man zonder titels en predikaten. De meester van het dorp en de man van Patrimonium. Maar al die blaadjes gaan om zeep. En in plaats daarvan komen overal kerkbodes, waarin de dominees het eerste en laatste woord hebben. De dominee gebruikt de kerkbode, om een spreekbuis te hebben. De dominee leest andere kerkbodes, om er tegen te kunnen polemiseren. Maar hij houdt het woord alleen. De Kerkbode krijgt het monopolie en in die kerkbode de dominee. Daar moet wat aan worden gedaan. We moeten proberen weer een weekblad in het leven te roepen, waarin de gewone man aan het woord kan komen. Dat was zakelijk de inhoud van de circulaire uit Delft. Of zij een vervolg heeft gehad, hebben wij niet kunnen achterhalen. Waarschijnlijk niet.

VERVOLG VAN PAGINA 7

En dan is er ook nog zoiets als de ledenwerving, die ons bezig zal gaan houden. De organisatiecommissie heeft daartoe een geweldig plan opgezet, dat naast open Arjoswerk en cluboprichtingen voorziet in een bliksemactie. Aan elk Arjoslid zal worden gevraagd om 1 nieuw Arjoslid te werven. Daartoe gaat eind augustus naar elk landelijk ingeschreven Arjoslid een zogenaamd actie-

setje met een behoorlijke dosis 'werfmateriaal'. De contributie van september tot en met december is aantrekkelijk genoeg nl. f 3,50 voor elk nieuw lid.

Wilt u ook meehelpen? De hierbij afgedrukte bon geeft u de kans om een nieuw Arjoslid aan te melden. Hoe meer actieve leden, des te meer activiteiten ontplooid kunnen worden. Het hoogtepunt van de actie is op 28, 29 en 30 september a.s. te verwachten.

ARJOS
?
NUTTIGE
FUNCTIE
?

Ja zeker, maar nog teveel jongeren (tot 30 jaar) laten het bij die constatering. En wij, in die Arjos, hebben nogal wat werk te verzetten. Er staan heel veel plannen op het programma: conferenties, acties, samenstelling documentaties en . . . verwezenlijking van veel idealen in de A.R.P. Is beslist mogelijk, maar dan moeten die jongeren zich wel bundelen in een club. Die club is er. Wanneer je de contributie van f 5,—, van heden tot en met december, gireert, hoor je vanzelf veel meer. Regel het NU even!

NAAM:
STRAAT:
PLAATS:

geeft zich op als nieuw Arjoslid. De contributie voor de periode van heden t.m. december 1970, ten bedrage van f 5,—, is heden gestort op giro-rekening 127164, t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Ik hoor nu snel meer van u.

COUPON ZENDEN AAN: SECRETARIAAT ARJOS, Dr. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG. (Of bel even op: 070 - 183960).

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermateriaal N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.
EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.
NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436
• Staalconstructie voor gebouwen e.d.
• Alle soorten kranen

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

**Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN**

Capelle aan de IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE
Telefoon Rotterdam 113333 (010)

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.
Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2-lijnen)

Alle transporten te water

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

• **Kalvermelk**
Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

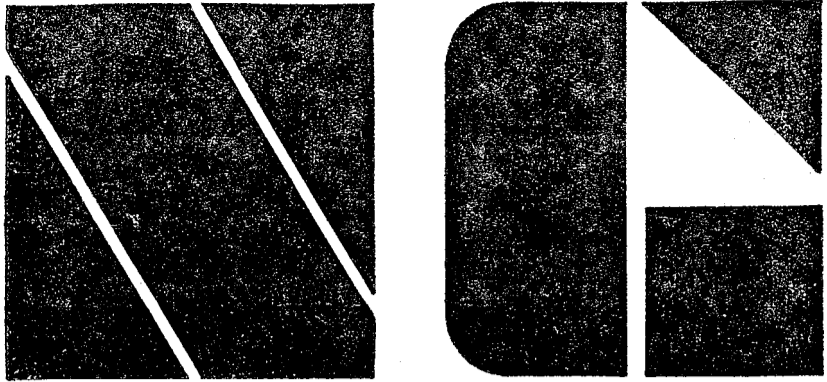
**STICHTING HERVORMDE INTERNATEN VOOR
SCHIPPERSJEUGD**
Centraal Station - Kamer 50 - Amsterdam

Voor onze internaten voor schoolgaande schippersjeugd (leeftijd 12 tot 17 jaar) te ROTTERDAM en ZWOLLE vragen wij

LEIDSTERS

die in staat zijn de zorg voor jongens- of meisjesgroepen (12 tot 17 jaar) op zich te nemen. Ervaring is vereist. Leeftijd tenminste 22 jaar. Geboden wordt een prettige, afwisselende werkkring en 6 weken vakantie per jaar. Salariëring volgens landelijke regeling.

Sollicitaties aan bovenstaand adres met vermelding voor welke plaats men solliciteert. Telefonische inlichtingen 020 - 67779.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 35

29 augustus 1970

WIN EEN LID OF TWEE IN DE MAAND SEPTEMBER

Een partij moet voortdurend bezig zijn met nieuwe leden te werven.

Want naast toetreding van leden is er ook altijd ledenverlies.

Het is belangrijk de ledenstand op peil te houden.

De mogelijkheid is er.

Regelmatig vinden aanmeldingen van nieuwe leden plaats bij het landelijk partijsecretariaat.

Zonder actie.

Maar, dat is niet genoeg.

Vandaar nu aan het begin van dit belangrijke partijseizoen een

— korte

— snelle

— gezamenlijke ledenwerfactie.

Periode: één maand, september 1970.

Doel: minimaal duizend nieuwe leden.

Wijze: persoonlijke benadering. Bezoek aan, eventueel telefoongesprek met, een potentieel lid, een geestverwant in uw omgeving.

IEDEREEN, IEDER ÉÉN

Als in principe ieder lid dit met succes zou doen, zijn niet slechts duizend maar veel meer leden te werven.

Er zijn zoveel mensen, die eigenlijk best lid willen zijn.

Dat blijkt uit de aanmeldingen-uit-eigen-beweging bij het landelijk partijsecretariaat.

Maar de meeste mensen komen er uit eigen beweging niet toe, zij kennen geen adres, menen gevraagd te moeten worden.

Dus: in de eerste plaats zouden alle bestuursleden een lid moeten werven.

En vervolgens wij allemaal.

Wij praten er niet lang over; doën er ook niet langer over; één maand; september.

MONDELING, MATERIAAL

De vier middenpagina's van dit nummer van 'Nederlandse Gedachten' zijn bij het werven van een partijlid goed te gebruiken, wanneer men behalve met de mond, ook met 'materiaal' iemand voor het lidmaatschap wil winnen.

Ter beschikking is ook nog de ledenwerffolder 'Uw bijdrage'. De kiesverenigingen zijn er inmiddels van op de hoogte gesteld, dat overdrukken van de genoemde vier pagina's alsmede de folder bij het partijsecretariaat, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag te bestellen zijn.

DOORGEVEN

Geef een nieuw gewonnen lid zo spoedig mogelijk door aan de secretaris van uw kiesvereniging.

Deze heeft de beschikking over speciale aanmeldingsformulieren voor het doorgeven van nieuwe leden aan het landelijk partijsecretariaat in Den Haag. Vandaaruit ontvangt elk nieuw lid be-

halve een welkomstbrief, een attentie. In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld: plaatsen waar geen kiesvereniging is, kunt u natuurlijk ook rechtstreeks een nieuw lid aan het partijsecretariaat in Den Haag opgeven. Een briefkaart met de betreffende gegevens is dan voldoende.

EEN GOEDE ZAAK

Het is een goede zaak om met elkaar een goede start te maken aan het begin van dit nieuwe seizoen, aan het eind waarvan verkiezingen voor de Tweede Kamer zullen plaatsvinden, op woensdag 28 april 1971.

Dan moeten wij beginnen een haalbare zaak te halen.

Geef aan deze actie bekendheid.

In onze radio-uitzending van zaterdag 5 september a.s. (18.19-18.29 uur, via Hilversum II, 298 m) zullen wij eveneens aan de ledenwerving aandacht geven.

Win een lid.

Of twee.

◆ ◆ CONCREET

Voor een politieke partij zijn leden essentieel. Dat is duidelijk; zonder leden is er geen partij.

Voor een kiezer is het lid zijn van een politieke partij niet essentieel. Wel kan gezegd worden, dat voor de burger een partij belangrijk is. Inspraak wordt op veel gebieden terecht gevraagd.

Via een politieke partij zijn er mogelijkheden voor de politieke medezeggenschap en is er ook een politiek medebeslissingsrecht.

Een politieke partij heeft een opgave, een doel. Verbetering van de samenleving voor alle mensen. Zij moet werken voor allen.

Dat kost inspanning en kracht. Hoe meer leden, hoe krachtiger een partij kan werken; hoe meer denkkraft, hoe meer daadkracht, hoe meer activiteit ook en hoe meer geld daartoe tevens.

De A.R.P. moet werken voor allen. Kijkt u eens wat u voor de A.R.P. kunt doen.

Wij vragen u hier concreet: win een lid of twee

Hierboven mr. B. W. Biesheuvel (rechts) op het Partij Convent van 12 en 13 juni j.l. Op een aantal zaken die hij in zijn toespraak op het convent aanroerde gaat hij nader in, in een

gesprek, dat H. Weststrate met hem had. „Er is alle aanleiding ook nu lid te worden van een politieke partij”, zegt mr. Biesheuvel, zie. pag. 6 en 7.

De pagina's 5, 6, 7 en 8 zijn geheel gewijd aan de korte, maar krachtige ledenwerfactie in de maand september.

Het is de bedoeling een lid te winnen voor de A.R.P. of twee. De vier pagina's, die u zo uit dit blad kunt lichten, kunnen daarbij van dienst zijn.

Verder schrijft in dit nummer Hans Borstlap op pag. 2 over „Internationaal Contact”.

Op pagina 4 staat nieuws van de Arjos. Mr. G. W. von Meyenfeldt schrijft op pagina 9 over de hedendaagse jeugd, dit onder meer naar aanleiding van „Zomaar een zomeravond”, waarin de acteur Ton van Duinhoven, enkele weken terug, enkele opmerkingen maakte over de jonge mensen van vandaag.

De redactie leek het interessant deze bijdrage van de heer Von Meyenfeldt op te nemen.

Op zaterdag 5 september heeft de A.R.P. een radiouitzending. Luister dan naar Hilv. II, 298 m. van 18.19-18.29 uur. De foto van het geld, op pag. 5 werd ter beschikking gesteld door het Utrechts Nieuwsblad.

INTERNATIONAAL CONTACT

DOOR HANS BORSTLAP

De vraag naar de zin van internationaal contact van jonge christen-democraten werd op de conferentie zelf al gesteld: is het wat nationale gegevens uitwisselen en vergelijken of is het werken aan iets totaal nieuws? En wat is dat nieuwe dan? En wat moet het allemaal met christen democratie te maken hebben?

Het is duidelijk dat deze — overigens begrijpelijke — verwarring vrij permanent aanwezig was op de internationale conferentie, die de Politische Akademie Eichholz van 5 tot 12 juli in Wesseling (W.-Dld.) had uitgeschreven over het thema: doel en methode van het democratiseren als middel om structuurproblemen in moderne industriestaten op te lossen.

We zullen niet proberen orde in die verwarring te scheppen; we laten het bij een enkele kanttekening.

En om dan maar van een wat andere kant te beginnen: Eichholz is een fraai gelegen landgoed tussen Keulen en Bonn, waarvan je je kunt voorstellen dat het er ook zonder internationale conferentie best is uit te houden. Zo'n oord is voor onze begrippen ondenkbaar: wat de accommodatie betreft kunnen er tot ver over de honderd man worden uitgenodigd voor internationale conferenties. Deze worden georganiseerd door de dr. Kuiperstichting van de Westduitse C.D.U. en gefinancierd door die C.D.U. en voor een belangrijk gedeelte ook door de Westduitse Bondsrepubliek.

De politieke academie beschikt over een zeer uitgebreide staf wetenschappelijke medewerkers en over de meest uitgebreide voorzieningen: van een vergaderzaal met een simultaan vertaalinstallatie tot een zeer omvangrijke stroom publicaties naar alle 'Chr. democratische Freunde' in Europa.

MINDER GELUKKIG

Dit alles is even indrukwekkend als minder gelukkig, wanneer het betekent, dat de discussies over de heel belangrij-

ke christen-democratische partijvorming in Europees verband naast Straatsburg voor een belangrijk gedeelte uit Eichholz worden geïnitieerd. Dat namelijk biedt bijzonder weinig waarborgen voor een waarlijk evangelisch geïnspireerde Europese politiek. En dat te bedrijven is toch geen luxe als het bijvoorbeeld gaat om de verhouding tussen het economische machtsblok E.E.G. en de derde wereld.

Die relatie, zo zeggen sommigen, is er een van tegenstrijdige belangen en daarom zijn zij totaal niet meer in een E.E.G. geïnteresseerd. Daarmee geef je natuurlijk elk initiatief uit handen. Die E.E.G.-trein is niet meer te stoppen, en dat hoeft ook niet wanneer de route maar de juiste is. Daarom moeten we er bijvoorbeeld met de Italianen en Belgen gewoon tussen gaan zitten, want de E.E.G. is een machtig apparaat voor doelstellingen t.o.v. de derde wereld.

VERANTWOORDELIJKE MAATSCHAPPIJ

Wat de conferentie zelf betreft: wanneer je discussieert over een formeel democratie-begrip is het te verleidelijk over de inhoud van de politiek zelf te praten, die via een democratie tot stand zou moeten komen. Dat bleek ook nu weer en het is ook niet zo verwonderlijk: democratie is niet alleen een kwestie van het de-mensen-maar-laten-kiezen, maar vooral een zaak van het de burgers mogelijk maken werkelijke politieke keuzen te doen.

Daarover sprak met name dr. Peter Diem uit Wenen, die als exponent van een vrij omvangrijke Oostenrijkse delegatie nogal eens met de Duitsers in de 'clinch' moest. Moet je de structuren van buiten af staatsrechtelijk veranderen of van binnen uit, door invloed uit te oefenen op de werkelijke barrières die er bestaan?

De Duitsers stonden overigens vrij eenzaam in hun voorkeur voor de eerste oplossing. Een Nederlandse bemiddelingspoging om het begrip 'verantwoordelijke maatschappij' te introduceren had hier weinig succes.

Deze discussie begon al op de eerste dag en is de hele conferentie merkbaar gebleven. De Kaersmaecker uit België kwam vertellen dat naar zijn idee de praktijk van het delegeren het voornameste kwaad was in de huidige maatschappij. Dat vond Ewers uit München ook, naast de gevaren van de concentraties tussen de bedrijven en vooral ook t.a.v. de 'verfügungsmacht': banken e.d.

Overigens kreeg deze Herr Ewers de wind van voren toen hij de consumptievrijheid en het naar winst maximalisatie strevende bedrijfsleven als een verder niet te bestrijden gegeven aanvaardde. Een bedrijf is toch meer dan een instrument om winst te maken? Er werken toch mensen, die voor een belangrijk gedeelte in het bedrijfsleven hun bestemming moeten kunnen vinden, zo vroegen we ons af.

En wat is de functie van de overheid t.o.v. het bedrijfsleven? De Italianen kwamen met de regionale politiek; daar moet de overheid de zaak helemaal ter hand nemen. Maar dat is, zo werd gesteld, niet de oplossing voor hoog geïndustrialiseerde landen. En wanneer bijvoorbeeld de eigendomsoverdracht van particulieren bedrijven als argument wordt gebruikt om de 'mitbestimmung' te verwezenlijken, dan zitten we

DE FINANCIËLE KOORDEN

In 1815 werd in de grondwet opgenomen, dat de overheid verplicht was de traktementen, pensioenen en andere inkomsten van predikanten en leraars van onderscheiden godsdienstige gezindten, die op dat moment bestonden, in het vervolg te garanderen. Het huidige kabinet meent op een aantal gronden, dat deze in 1815 in de grondwet opgenomen plicht, in deze tijd niet langer behoort te blijven bestaan. Er ligt dan ook een voorstel om deze overheidsverplichting af te kopen, aan de rechthebbenden een som incens uit te betalen. Deze beslissing is tegengesteld aan het advies van de Staatscommissie - Van Walsum, die over deze materie grondig rapport heeft uitgebracht. Het kabinet stelt nu voor, reeds thans het bewuste

artikel uit de grondwet te schrappen en deze materie in een later stadium bij afzonderlijke wet te regelen. In afwachting van die nieuwe regeling zal een commissie worden benoemd, die deze regeling zal voorbereiden. Wij aarzelen sterk deze gedachtengang aanvaardbaar te achten. Een concreet belangrijk grondwettelijk recht verdwijnt, zonder de zekerheid van een daarvoor in de plaats komende acceptabele regeling. Dit moet te sterker aanspreken nu blijkt, dat over de materie zelf (de financiële verhouding Rijk en kerkgenootschappen) een groot verschil van mening bestaat. Wij zijn voorshands van oordeel, dat de door het kabinet voorgestelde procedure eigenlijk een verkorting van bestaande rechten betekent.

op een foute lijn. In het algemeen zou de overheid moeten bijsturen d.m.v. subsidies en andere aanvullende maatregelen om het sociale element in de ondernemingen te versterken.

PROF. ALBEDA

Maar hoe zit het dan met de taken, die ter hand genomen moeten worden, en die op korte en middellange termijn niet rendabel zijn? Prof. dr. W. Albeda zei ervan in zijn referaat, dat in Zuid-Limburg de overheid moest optreden; 't zelfde geldt t.a.v. de textielindustrie in Twente en ook bij ons, de regionale politiek t.o.v. het noorden. En dat is een veel actiever overheidsoptreden dan alleen bijsturen. De overheid moet hier initiëren omwille van een rechtvaardige verdeling, die er bij het principe van de winstmaximalisatie niet zou komen.

Dit waren wel de centrale punten, waaromheen overigens nog zeer veel aan de orde kwam: wat is de invloed van belangengroepen op de politiek; wat die van de niet representatieve adviescolleges; waar en waarom moet er een actieve industriepolitiek gevoerd worden en waarop gericht; wat moeten we aan met die duizenden Europeanen, die geen stemrecht hebben, omdat ze in 'n ander land dan waar ze stemgerechtigd zijn werken; en wat hebben de extreme alternatieven t.a.v. de politieke en economische machtsstructuren ons te zeggen.

We laten het bij deze enkele opmerking.

Tenslotte nog dit. Het is natuurlijk een geweldige gemeenplaats maar daarom niet minder waar: we worden wat verlegen als we in het buitenland ons gekrakeel moeten uitleggen. Anti-revolutionair herinnert men zich in het algemeen wel: dat is die leuke naam voor de revolutionaire jongeren.

db

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (5750) 4218

WOUDH ZAGEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 0 5130 2141

Holwerda-Zonen

Dokkum Lelystad
05190 - 2292 03200 - 400

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

WIN EEN LID OF TWEE

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

EEN ONTDEKKEND BOEK

In de Bijbel komt maar één keer het woord wijsbegeerte voor en in ongunstige zin. In de Statenvertaling staat filosofie, in de nieuwe vertaling van het NBG wijsbegeerte. In de Griekse, dus de originele tekst, staat philosophia. De tekst is te vinden in 2 Cor. 2:8: Ziet toe, dat niemand u medeslepe door zijn wijsbegeerte en door ijdel bedrog in overeenstemming met de overlevering der mensen, met de wereldgeesten en niet met Christus.

Nog herinner ik mij, dat in de Christelijke pers, doch meer dan een halve eeuw geleden, nadrukkelijk werd gewaarschuwd voor de verwaandheid der wijsbegeerte, die de theologie wilde onttronen aan de universiteiten, opdat het eerste en beslissende woord niet zou zijn een naspreek van de wijsheid Gods, die ons geopenbaard is, maar een verkondigen van de menselijke wijsheid, die bij de heidenen haar oudste bronnen vindt.

Aan de Vrije Universiteit heeft de wijsbegeerte een belangrijke en eervolle plaats. Zij zou ook niet ten volle een universiteit zijn, als zulks niet het geval was. En het is merkwaardig, dat de wijsgerige studiën van de Vrije Universiteit invloed hebben, en dat haar betekenis wordt erkend, ook in 't Buitenland. We denken aan verschillende universiteiten in Zuid-Afrika en noemen met name prof. Stoker, we denken ook aan Amerika en speciaal in deze tijd aan Canada, aan de Association for the

Advancement of Christian Scholarship te Toronto. Drs. Goudzwaard gaat als Associate professor naar Canada en zal daar op een ongedachte wijze de positie van hen, die streven naar een Christelijke bestudering van moderne vragen, versterken. Het proefschrift van dr. Zijlstra over de ontwikkeling van het politieke denken van Harold Laskid (van pluralisme tot collectivisme) beleeft, wat voor een proefschrift bepaald geen gewone zaak is, reeds een tweede druk.

Aan de Vrije Universiteit promoveerde enige weken geleden dr. J. Klapwijk op een proefschrift, dat tot hoofdtitel heeft: Tussen Historisme en Relativisme. Het gaat over 'de dynamiek van het historisme en de wijsgerige ontwikkeling van Ernst Troeltsch. Het is een belangrijk boek, een actueel boek, een ontdekkend boek.

Het confronteert ons met het historisme, dat is met de opvatting, dat alles produkt is der historie, zich afspeelt binnen het kader der historie, en binnen dat kader dus zijn begin, zijn einde en zijn betekenis vindt. Als het historisme consequent is, en dat moet het wel zijn, daartoe wordt het als het ware gedreven, dan moet het het Christendom zien als een produkt van de historische ontwikkeling van het Westen. Het is dan een Europees verschijnsel en voor het Westen van grote, beslissende, onvervangbare betekenis. Binnen deze tijd, in het hiernamaals van het Westen.

En omdat wij zelf tot dat Westen behoren, kunnen wij niet anders doen en wij mogen daar blij om zijn, dan te spreken

DOOR H. ALGRA

over de waarden van dit Christendom door de eeuwen heen en ook nu, de onvervangbare waarden enz. Het historisme gaat terug op Renaissance en romantiek, niet op de Reformatie.

Het bijzonder actuele en ontdekkende van het boek van dr. Klapwijk is wel, dat hij ons laat zien, hoezeer het westerse denken en redeneren in de ban van dat historisme is geraakt. Met geen geringe gevolgen.

Als alles tijdelijk is en betrekkelijk, dan worden dat ook alle onderscheidingen en indelingen, alle tegenstellingen en problemen, ze zijn 'tijdgebonden'. Dr. Klapwijk zegt o.a.:

'Symptomatisch voor deze beschouwing is de hedendaagse hebbelijkheid van journalisten, commentatoren, critici e.d. om alle overtuigingen, die zich op welk gebied ook voordoen, bij voorkeur te bestempelen als 'conservatief' dan wel 'progressief', alsof er geen fundamentele verscheidenheid van opvattingen mogelijk, geen andere normenschaal toelaatbaar, geen betere indeling denkbaar is dan die welke de geschiedenis zelf (in de vorm van historisch-verouderd tegenover historisch-nieuw) aan de hand doet.'

Als alles tijdgebonden is en ergens in de historie begint en verdwijnt, dan is ook alles betrekkelijk. Dr. Klapwijk legt daar grote nadruk op. Het historisme aanvaardt soms tegen heug en meug, 't relativisme en komt daardoor op den duur bij een volstrekte anarchie van waarden uit. En in elk geval is er niemand buiten en boven die historie,

die tot ons komt om ons iets te zeggen, dat onveranderlijk is en waar we dus altijd houvast aan hebben.

Prachtig laat de schrijver zien, hoe de voedingsbodem voor dit alles al gevonden wordt in de Renaissance. 'Uit de schaduw van het hiernamaals treedt de renaissance-mens in het helle daglicht om zichzelf en eigen mogelijkheden in een faustische oneindigheidsdrang te ontdekken.'

'Een ding is echter voorgoed voorbij: dat de mens zich zou onderwerpen aan goddelijke ordeningen of kerkelijke autoriteiten (omdat het nu eenmaal God of Gods kerk is, die hier spreekt). Een dergelijke opvatting wordt in wijde kring als mensonwaardig gevoeld! Gezagsstructuren kunnen slechts worden geëerbiedigd, voor zover zij stroken met de autonome menselijke overtuiging.'

Dit gaat over de Renaissance, over opvattingen uit een tijd, die vier eeuwen en langer achter ons ligt. Maar dit is het sterke en overtuigende in het boek van dr. Klapwijk, dat hij laat zien: dat alles is, niet nieuw, dat alles werd geleerd soms eeuwen geleden, maar het is nu een geestelijke macht geworden, die vrijwel algemeen het denken en spreken schijnt te beheersen.

Het consequente relativisme en daarbij speciaal het betrekkelijk maken van elke belijdenis omtrent het gezag, ook het gezag in de kerk en het gezag der overheid, dat is het wezenlijke, dat in het historisme over ons is gekomen en bewust en onbewust wordt aanvaard.

Alsof het helemaal vanzelf spreekt. Alsof het uit de tijd is, om te doen, alsof er nog normen zijn, die niet veranderen.

Waarom wij dit een ontdekkend boek hebben genoemd?

Omdat het kritisch is ook ten opzichte van vele bij ons zeer gebruikelijke redeneringen, die op haar beurt in sterke mate 'tijdgebonden zijn', of misschien wel slechts als een kwestie van mode moeten worden beschouwd.

WAT GEBEURT ER MET DE ONTWIKKELINGS GELDEN VOOR INDONESIË

Meermalen zijn klachten vernomen over de vermeende gepleegde corruptie met ontwikkelingsgelden ten behoeve van Indonesië.

Onlangs nog in de Provinciale Zeeuwse Courant van 28 juli j.l. Het is een goede gedachte geweest van het A.R. Tweede Kamerlid drs. R. Zijlstra hierover aan de betrokken minister duidelijke informatie te vragen.

Het leek ons juist het volledige antwoord van minister Udink te publiceren.

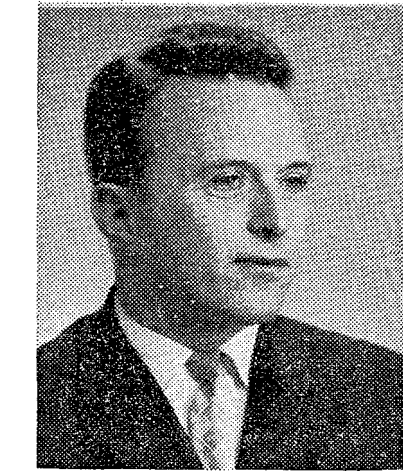
Ter beantwoording van deze vraag moge in het kort worden uiteengezet op welke wijze de besteding van de Nederlandse hulpverleningsgelden, die sinds de eerste vergadering van de Inter-Gouvernementele Groep inzake Indonesië (I.G.G.I.) aan genoemd land beschikbaar zijn gesteld, is geregeld.

Tijdens het overleg dat in december 1966 over de besteding van de Nederlandse hulp in Djakarta is gevoerd, is van Nederlandse zijde de wens te kennen gegeven dat de aanschaf van goederen voorzover gefinancierd uit deze hulp en bestemd voor de Indonesische overheid, zou worden geleid via het Rijksinkoopbureau. Deze wens werd door Indonesië aanvaard zodat in de

desbetreffende regeling werd vastgelegd dat alle aankopen in Nederland, onder de schenking ad f 22 mln. die aan Indonesië was toegezegd, zouden kunnen geschieden via het Rijksinkoopbureau, daaronder begrepen aankopen van staatsbedrijven voor zover gefinancierd via de Indonesische staatsbegroting, terwijl genoemde staatsbedrijven voor aankopen, die niet via de begroting worden gefinancierd, desgewenst toch van het Rijksinkoopbureau gebruik zouden kunnen maken.

Ook toen ter gelegenheid van latere hulptoezeggingen de vraag aan de orde kwam of deze procedure zou worden gewijzigd, hebben de Indonesische autoriteiten uitdrukkelijk verzocht de procedure via het Rijksinkoopbureau te mogen handhaven. Hoewel hierbij derhalve niet sprake was van een door Nederland gestelde eis, noch ook van een door Indonesië formeel aanvaarde verplichting, is niettemin het Rijksinkoopbureau in zeer ruime mate ingeschakeld gebleven voor de bovenomschreven besteding van de Nederlandse hulpverlening aan Indonesië in het kader van de I.G.G.I.

Voor zover het de projectenhulp betreft, vindt de inschakeling van het Rijksinkoopbureau van het begin af plaats, namelijk reeds in het stadium waarin tussen Nederland en Indonesië de pro-

Drs. R. Zijlstra

jectenlijst wordt vastgesteld die met Nederlandse hulpverlening zal worden gefinancierd.

Voor zover het aanschaffingen buiten de projectensector betreft, die derhalve met zogenaamde B.E.-gelden zijn gefinancierd, kan aan de hand van de in Nederland gepresenteerde documenten eveneens worden gecontroleerd of zij via het Rijksinkoopbureau zijn geleid. Een voorlopig onderzoek heeft aangetoond, dat alle bovenomschreven en enigszins belangrijke aankopen uit B.E.-gelden, behoudens kunstmet en enkele incidentele uitzonderingen, inderdaad via het Rijksinkoopbureau zijn gelopen. De inschakeling van het Rijksinkoopbureau betekent dat dit bureau dezelfde procedure toepast als wanneer het voor Nederlandse overheidsinstanties aanschaffingen moet verrichten, d.w.z. dat gelegenheid tot inschrijving wordt gegeven aan bij het bureau bekende mogelijke leveranciers, waarna het Rijksinkoopbureau aan de hand van kwaliteit, prijs, levertijd, service e.d. de meest geschikte leverancier kiest. Zijn de aan te schaffen goederen slechts door één leverancier leverbaar dan vindt controle op de prijs plaats door vergelijking met erencingcijfers, die het Rijksinkoopbureau heeft, door opvraging van calculatieschema's e.d. Deze procedure wordt door het Rijksinkoopbureau ook dan toegepast wanneer de betrokken

aanschaffende Indonesische instantie op grond van vooroverleg met mogelijke leveranciers een voorkeur voor een bepaalde leverancier uitspreekt, eventueel gemaakte voorafspraken worden derhalve niet erkend. Uit het feit dat de door het Rijksinkoopbureau gevolgde procedure herhaaldelijk heeft geleid tot verlaging van de aangeboden prijs kan worden afgeleid dat de inschakeling van het Rijksinkoopbureau een zeer nuttige functie vervult.

Ondergetekende acht het op grond van de toegepaste procedure onwaarschijnlijk dat met Nederlandse hulpverleningsgelden aanschaffingen door Indonesische overheidsinstanties zouden zijn gedaan tegen te hoge prijzen en dat via ongerechtvaardigde extra marges van Nederlandse leveranciers grote bedragen aan corruptiegelden met hulpverleningsfondsen zouden zijn gefinancierd. In dit verband zij vermeld dat zijdens de Indonesische ambassade alhier de verzekering is gegeven dat de rekening bij de N.V. De Indonesische Overzeese Bank, waarvan in enkele persberichten sprake is geweest, niet in verband staat met uit Nederlandse hulpfondsen afkomstige gelden.

Zoals uit het vorengaande moge blijken is het onderzoek met name naar eventuele bestellingen door Indonesische overheidsinstanties resp. staatsbedrijven uit B.E.-gelden nog niet afgesloten. Mochten uit dit onderzoek conclusies worden getrokken, die nadere toelichting op het vorengaande wenselijk maken, dan zal ondergetekende daarvan aan de Kamer mededeling doen.

**WIN
EEN LID
OF
TWEË**

AKTIE

„EEN GROTE SPRONG VOORUIT“

De nationale antirevolutionaire jongerenorganisatie, Arjos, zal in september een grote ledenwerfaktie houden. Aan elk Arjoslid wordt gevraagd om (minimaal) één nieuw Arjoslid te werven. Het hoogtepunt van de actie, die onder het motto 'Een grote sprong vooruit' wordt gevoerd, zal rond de 28ste, 29ste en 30ste september liggen.

De kontributie voor de periode van september tot en met december 1970 bedraagt f 3.50, welk bedrag gestort dient te worden op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van 'lidmaatschap 1970'. Bij het sekretariaat van de Arjos, dr. Kuiperstraat 3, Den Haag zijn nadere inlichtingen over het lidmaatschap van de Arjos en de actie te verkrijgen.

ARJOS EN DE PARTIJPOLITIEKE SITUATIE IN ONS LAND

Het hoofdbestuur van de Arjos, 15 augustus 1970, in Amersfoort bijeen, heeft zich onder meer beziggehouden met de partijpolitieke situatie in ons land. Aan de KVP is door het Arjos bestuur destijds dringend gevraagd te zorgen voor signalen van vernieuwingsgezindheid, zowel in het programmatische als in het personele vlak. Het nu verschenen kernprogramma van de KVP waardeert het Arjosbestuur in dit kader als een positieve aanzet. Het gaat er van uit, dat de huidige fractievoorzitter, de heer Schmelzer, niet op de nieuwe kandidatenlijst zal voor komen. De KVP toonde zich, na de nacht van Schmelzer, en het uitreden van een aantal radicalen, zo ongeïnspireerd dat de Arjosraad in 1969 moest uitspreken begrip te hebben voor de resolutie van de partijraad van de PvdA, waarin

samenwerking met de 'huidige KVP' op regeringsniveau werd afgewezen. De materiële inhoud van die resolutie kreeg geen instemming van de raad.

Letting op de opening die de partijraad zelf heeft gelegd in de woorden 'de huidige KVP'; van oordeel zijnde dat de toenmalige KVP niet dezelfde is als de KVP van vandaag, meent het Arjosbestuur dat er voor een generale verordening van de KVP niet langer plaats is. Het bestuur hoopt dat er bij de PvdA op zijn minst bereidheid zal zijn de destijds genomen beslissing te toetsen aan de sindsdien plaatsgevonden hebbende ontwikkelingen.

Het Arjosbestuur gaat er van uit dat ook voor de PvdA doorslaggevend is: de reële mogelijkheden welke er zijn voor

LID WORDEN VAN DE ARJOS KOST MAAR f 3.50

voor de periode van september tot en met december 1970. Als u toch op pad bent, werft u nu heel gemakkelijk een nieuw Arjoslid erbij.

Jongeren (tot 30 jaar) kunnen binnen de Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie werken aan vernieuwing van de samenleving vanuit evangelisch perspectief.

Hoe verloopt de aanmelding?

ONDERGETEKENDE,

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

geeft zich op als lid van de Arjos en ontvangt nu maandelijks „Op Wiek“ alsmede verdere informatie over landelijke en provinciale activiteiten. Het bedrag van f 3.50 is gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

INSTUREN NAAR: ARJOS — DR. KUYPERSTRAAT 3 — DEN HAAG
Telefoon 070 - 183960

een vernieuwingsgezind beleid in de periode '71-'75. Het bestuur acht het vanzelfsprekend dat een grote en constructieve partij als de PvdA de verkiezingen niet op voorhand ingaat met de gedachte: 'Wij kiezen opnieuw voor de oppositie'. Ook van het PvdA-program zal de bedoeling zijn om de daarin aan de kiezers voorgehouden beloften, zo optimaal als mogelijk is, uit te voeren. Bij een opnieuw kiezen voor de oppositie weten de kiezers in elk geval waar

men met de PvdA aan toe is, en er aan uitvoering van beloften niet gewerkt zal kunnen worden. Het Arjosbestuur meent dan ook dat de KVP stappen heeft gezet die het de PvdA mogelijk maken zich diepgaand te beraden over een verandering in haar beleid t.a.v. de KVP.

Het hoofdbestuur doet een dringend beroep op met name de Federatie van Jongerengroepen in de PvdA dit binnen de partij aan de orde te stellen.

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 366

 Chatkamer
STICHTING STRAAT 2-8
GRONINGEN

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING
J. Voerman & Zonen
Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

Landbouwmechanisatiebedrijf
FA. K. ELLENS
LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400 NAGELE (N.O.P.)

Fa. H. J. WIBBELING & ZOON GOORS OVERSLAG- EN TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR
TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

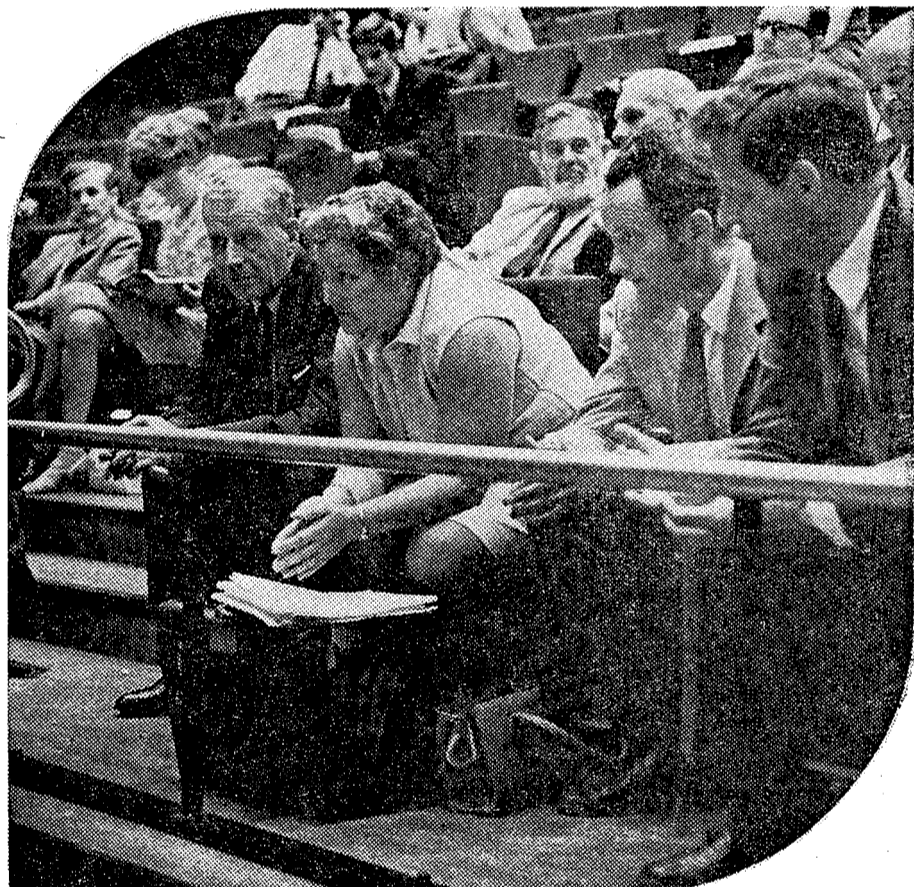
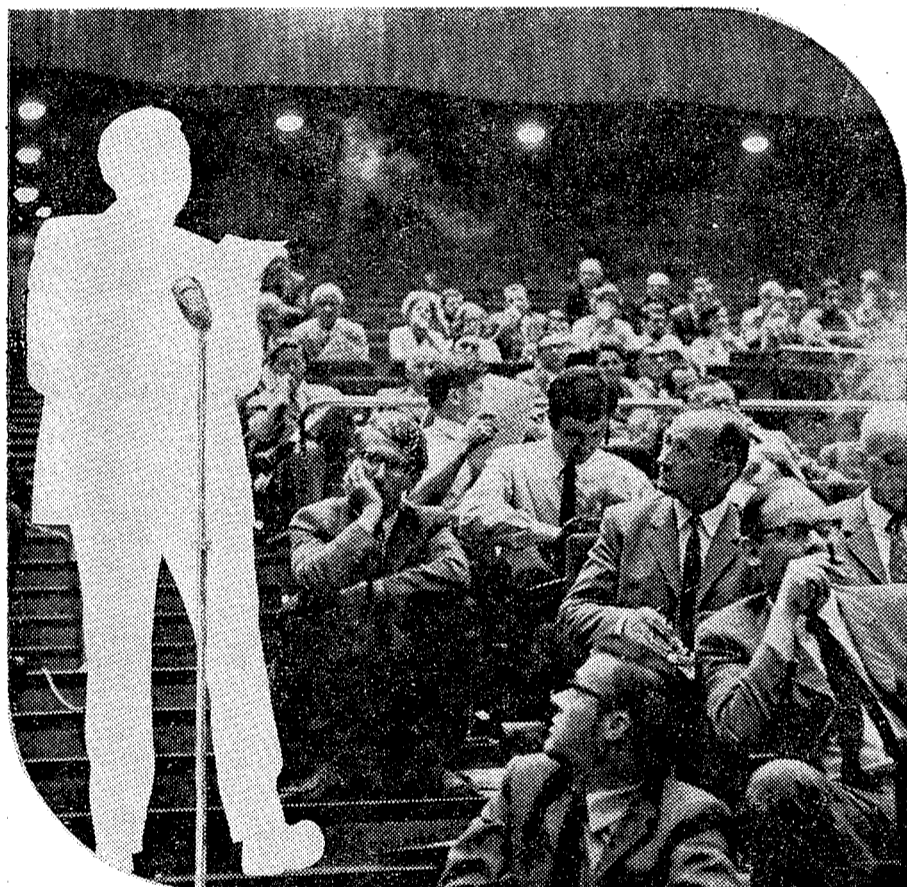
Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

uw bijdrage

door het naar voren brengen
van uw mening
door het meebeslissen over kandidaten-
lijsten bij verkiezingen
door uw geldelijke steun, zodat de A.R.P.
haar werk kan blijven doen

A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

MR. B. W. BIESHEUVEL: ER IS ALLE AANLEIDING OOK NU LID TE WORDEN VAN EEN POLITIEKE PARTIJ

DOOR H. WESTSTRATE

'Wat naar mijn oordeel ook dit keer weer op de voorgrond zal moeten staan in deze verkiezingscampagne, is dat ook de nieuwe politieke vraagstukken, die op ons afkomen, bekeken moeten worden vanuit onze principiële overtuiging, dat het evangelie een boodschap heeft voor het publieke leven. Wij zullen oplossingen altijd weer moeten zoeken bij de grondslag waarop onze partij is gefundeerd. En dat wil zeggen proberen te antwoorden vanuit het evangelie. Als wij dat doen, dan heb ik het vertrouwen, dat ook deze verkiezingscampagne weer met veel élan en toewijding zal worden gevoerd'.

Dat is het antwoord van de heer Biesheuvel als hem gevraagd wordt, of hij voor de komende Tweede Kamerverkiezingen hetzelfde élan verwacht als bij de verkiezingen in 1967. Hij heeft eerder al uiteengezet, dat de komende verkiezingen heel belangrijk zullen zijn en een ander karakter zullen hebben, dan die van vier jaar geleden. 'De tijd heeft niet stil gestaan. Er zijn nieuwe problemen gekomen, problemen waar men in 1967 nog onvoldoende oog voor had, of die doodeenvoudig, door de maatschappelijke ontwikkeling, nog niet aan de politieke horizon waren verschenen. Nieuwe vraagstukken, die in allerlei opzichten voor de A.R.P. als christelijke partij een uitdaging vormen.

Op het Partij Convent in juni heb ik daar uitvoerig over gesproken.' Er zijn ook vraagstukken waar de A.R.P. een antwoord op zal moeten geven liggend op het gebied van de geestelijke en lichamelijke volksgezondheid. De heer Biesheuvel zegt: 'De opvattingen hierover zijn in de partij nog onvoldoende uitgekristalliseerd, maar ik hoop, dat de A.R.P. er in de komende maanden in zal slagen om daarop antwoorden te geven, die passen bij het principiële karakter van onze partij'.

'Een ander probleem is de verhouding van vrijheid en gezag. Dat is een aloude vraagstuk, dat in de A.R.P. altijd heel sterk op de voorgrond heeft gestaan, het vinden van het juiste evenwicht tussen vrijheid en gezag. Ook in de zeventiger jaren zal hierop een eigentijds antwoord moeten worden gegeven'.

'Om hetzelfde enthousiasme van 1967 bij de komende verkiezingen weer op te wekken zal er nog heel wat moeten gebeuren in de partij. Maar naar mijn

oordeel zijn de mogelijkheden daarvoor volop aanwezig', zegt mr. Biesheuvel. 'Maar wij zullen de tijd tot april hard nodig hebben want er is nog heel wat werk te verrichten'.

Heel belangrijk, vindt mr. Biesheuvel, dat de partij er in slaagt de jonge mensen bij de campagne te betrekken. Niet alleen de Arjos, want die is enthousiast genoeg. 'Heel belangrijk is de jonge mensen, die straks zullen gaan stemmen, het belang te doen zien van politiek in het algemeen en van christelijke politiek in het bijzonder.

Vooraf zal er bij degenen van de A.R.P. die de verkiezingscampagne ingaan veel aandacht moeten zijn, om aan de gewone anti-revolutionaire het beleid, dat de A.R.P. gaat voeren, aan de hand van het programma, duidelijk te maken'.

'Wij moeten heel goed beseffen, dat vandaag de dag binnen de A.R.P., maar ook binnen de andere partijen, de mensen met heel veel vragen rond lopen, waarop zij vaak geen antwoord weten. De gewone, de trouwe, de vaak zwijgende anti-revolutionaire, mag van zijn politieke leiders een principieel gefundeerd antwoord op de grote vraagstukken van de zeventiger jaren verwachten'.

De heer Biesheuvel is er van overtuigd, dat de doorsnee kiezer heel goed bereikt kan worden. Voor de A.R.P. gaat het er daarbij om de mensen duidelijk te maken dat onze partij alle politieke vraagstukken, die op haar afkomen, altijd weer probeert te beantwoorden vanuit het evangelie, vanuit de bijbel, omdat daar de basis ligt voor ons politieke handelen.

WAT IS ER GEREALISEERD ?

Bij een gesprek met de voorzitter van de A.R.P. fractie komt de vraag op, zeker tegen het eind van een vierjarige parlementaire periode, als de nieuwe verkiezingen in zicht komen, wat er nu gerealiseerd is van het verkiezingsprogramma van 1967.

De heer Biesheuvel vindt het eigenlijk een beetje moeilijk daarop te antwoorden. Het beoordelen van wat er gedaan is door de fractie zou je eigenlijk aan anderen moeten overlaten.

Er is de afgelopen jaren een zeer intensief contact geweest tussen fractie en partijbestuur. Daardoor heeft de fractie steeds gelegenheid gehad, na te gaan of het beleid wel gesteund wordt door de partij. In dat opzicht is er een goede wisselwerking tussen fractie en partij. Daarnaast legt de fractie-voorzitter elk jaar op het voorjaars-Partij Convent rekening en verantwoording af van het gevoerde beleid. Het beleid dat de afge-

lopen jaren is gevoerd heeft naar de indruk van de heer Biesheuvel in brede kringen, ook op het Partij Convent, instemming ondervonden.

'Onmiddellijk al na de Tweede Kamerverkiezingen in 1967, bij de onderhandelingen over de kabinetsformatie, hebben wij al geprobeerd een zo groot mogelijk deel van datgene van wat wij belangrijk achtten in ons verkiezingsprogramma opgenomen te krijgen in hoofdlijnen voor het regeringsbeleid. In die hoofdlijnen staat een aantal belangrijke punten, die ook terug te vinden zijn in het verkiezingsprogramma van onze partij'.

De heer Biesheuvel zegt, dat in het Program van Actie 1967-1971 sterk de nadruk is gelegd op het treffen van collectieve voorzieningen en op de noodzaak, dat het regeringsbeleid zich zal moeten kenmerken door een grote mate van continuïteit. Na drie begrotingen is de heer Biesheuvel niet ontevreden met wat er is bereikt als hij het Program van Actie bekijkt.

'Het aandeel van de werknemers in de welvaart is de afgelopen jaren gestegen. De belastingvrije voet is opgetrokken; dankzij een initiatief van mijn collega Kieft, profiteerden daarvan vooral de lagere inkomens.

Al deze dingen zijn in overeenstemming met het verkiezingsprogramma. De positie van de zelfstandigen baart veel zorg zowel in midden- en kleinbedrijf als in de landbouw. Onze fractie heeft een nota gepubliceerd over de positie van de middenstand. Die nota zal ook in het komende jaar zeker nog een rol spelen'.

Het kabinet-De Jong heeft op wetgevend gebied veel gedaan en de heer Biesheuvel herkent daarin veel van wat in het Program van Actie is geformuleerd.

De wet op het minimumloon; de algemene wet bijzondere ziektekosten; maatregelen die getroffen zijn voor de minder draagkrachtigen op sterke aandrang van de A.R. fractie. De wet tot verhoging van A.O.W. en A.W.W.; verder staan maatregelen op stapel voor de werkende jeugd.

In het Program van Actie 1967 wordt sterk gepleit voor het streven naar herziening van de structuur van de grotere ondernemingen. De heer Biesheuvel zegt: 'Er zijn onder dit kabinet flinke stappen voorwaarts gedaan, denk maar aan de wetsontwerpen inzake jaarrekeningen van de ondernemingen en het enquêterecht die door de Tweede Kamer zijn aangenomen. In september komt het wetsontwerp op de ondernemingsraden in behandeling en tenslotte is er het wetsontwerp inzake de struc-

tuur van de vennootschappen. Wat die laatste twee wetsontwerpen betreft, hebben wij bij de briefwisseling tijdens de kabinetsformatie deze reeds punten van beslissende betekenis genoemd voor de A. R. fractie voor de beoordeling van het kabinetsbeleid'.

De heer Biesheuvel hoopt verder dat minister Nelissen spoedig met een wetsontwerp komt over het instellen van een college voor het onderzoeken van fusies, waarom de heer Goudzwaard in een motie vorig jaar heeft gevraagd. Die motie is toen mee ondertekend door het Kamerlid Nelissen.

„Daarnaast is ook door de A.R. bewindslieden een beleid gevoerd, dat op tal van punten onze instemming heeft. En wanneer er kritiek was hebben wij in de afgelopen jaren het kabinet die kritiek niet gespaard. Ons standpunt is, wij steunen het kabinet waar dat mogelijk is, maar ook als regeringsfractie, oefenen wij kritiek uit waar dat noodzakelijk is'.

Natuurlijk bereikt men nooit de volle honderd procent van de wensen, maar, zegt de heer Biesheuvel: 'Wat betreft het hele pakket van maatregelen over de herziening van de structuur van de grotere ondernemingen, dat benadert zeer dicht, wat de partij zich in 1967 had voorgesteld van de herzieningen op dat gebied'.

'Het werk van de fractie is heel boeiend, bij nieuwe problemen moet je als fractie handelen naar de geest van het verkiezingsprogramma en dat vraagt een stuk creatieve arbeid'.

'Een verkiezingsprogramma is geen kookboek, je kan niet zomaar de ingrediënten in de pan stoppen en die op het vuur zetten en wachten tot het er uit komt. Een verkiezingsprogramma geeft de grote lijnen aan. Teveel details worden dikwijls weer achterhaald door de ontwikkelingen'.

OPENHEID

'Ik ben er heel nieuwsgierig naar wat het kabinet zal doen met het rapport, dat is uitgebracht door een commissie waarvan ikzelf voorzitter heb mogen zijn, dat is het rapport over het hele vraagstuk van de openbaarheid en van de openheid van het bestuur. Ik hoop, dat bij de Troonrede en de Miljoenennota, het kabinet blij zal geven, dat het inzicht, dat geheimzinnigheid uit de tijd is'.

'Ik meen, dat het actief betrekken van de kiezers, van de mondige burgers bij het landsbestuur noodzakelijk is. De burger moet geïnformeerd worden over wat nu nog zo vaak achter de schermen gebeurt. Ik ben van oordeel, dat er een veel grotere openbaarheid moet komen in ons staatsbestuur. Ons ontwerp-Program van Actie voor 1971 bepleit dan ook een wettelijke regeling voor de openbaarheid van ons bestuur. Met die passage ben ik erg tevreden. Ik hoop, dat het kabinet-De Jong, hoewel het maar kort op het rapport heeft kunnen studeren, nog een belangrijke stoot hierna zal kunnen geven, al realiseer ik mij, dat er voor een volgend kabinet een heel brok zal blijven liggen'.

DE ZEVENTIGER JAREN

'Wij staan op de drempel van een nieuwe tijd, dynamischer en veeleisender dan ooit. Volgend jaar gaan wij de verkiezingen in. Dan zullen wij de kiezer een beleid moeten kunnen aanbieden, dat tot zijn verbeelding spreekt en dat tegelijk nuchter genoeg is om te kunnen worden verwezenlijkt in de komende kabinetsperiode'.

Dat zei mr. Biesheuvel op het Partij Convent dat begin juni j.l. in Utrecht werd gehouden, hij staat nog steeds achter deze woorden.

De komende tien jaar, de zeventiger jaren zal de maatschappij in snel tempo veranderen. Mr. Biesheuvel zegt, dat in die maatschappij de groepen in de samenleving, die nu nog in de knel zitten, denk vooral aan het midden- en kleinbedrijf, ruim baan moeten krijgen om zich ten volle te ontwikkelen.

De komende tien jaar zullen ook een krachtproef zijn voor een christelijke politiek. De heer Biesheuvel zegt, dat juist in deze moderne tijd, waarin alle ontwikkelingen steeds sneller gaan het denken vanuit het evangelie op de proef zal worden gesteld.

Naast de vraagstukken van het binnenlandse bestuur, de zedelijkheidswetgeving en het evenwicht tussen vrijheid en gezag, die mr. Biesheuvel al noemde, ziet hij als belangrijke zaken voor de komende jaren ook het tegengaan van de gevaren die onze industriële zitsamenleving meebrengt.

De lichamelijke volksgezondheid, vooral van de jeugd, staat op het spel. Men nadert hier een kritieke drempel, als die

soms al niet overschreden is. Een nationaal sportbeleid als een stuk welzijns-politiek voor ons volk is dringend gewenst.

Een ander punt is de verontreiniging van bodem, water en lucht. Steeds meer wordt duidelijk, dat als er geen grondige maatregelen worden genomen, de levensvoorwaarden voor een volgende generatie worden aangetast. Op het internationale vlak is er het levensgrote vraagstuk van de nucleaire bewapening, van de veiligheid en de vrede. Maar, zegt mr. Biesheuvel, er kan geen vrede en veiligheid in de wereld komen, zolang de rijken steeds rijker worden en de armen verpauperen; zolang het ene ras zich superieur waant aan het andere; zolang tweederde van de bevolking honger lijdt en zolang kleine landen interventie van grote te vrezen hebben als het die grote landen zo uitkomt.

„Juist een partij als de onze zal ook in de zeventiger jaren de nieuwe tijd tegemoet dienen te treden met een open oog voor de noodzaak van ingrijpende veranderingen in onze samenleving. Dat vereist visie, fantasie en durf in ons politieke werk”.

WERKEN IN DE A.R.P.

Ik heb heel sterk de overtuiging, dat je om aan politiek te doen een fundament onder je voeten moet hebben. Dat fundament tref ik aan bij de A.R.P.. Ik kan in die partij werken, omdat die partij werkt vanuit het hechte fundament: de bijbel. Het is een fascinerende opdracht, vooral als je dat samen als fractie kunt doen, om te proberen het Nederlandse volk te laten zien, dat je vanuit die aloude grondslag moderne christelijke politiek kunt voeren. Dat is wat boeit, en sterk aanspreekt in mijn praktische politieke werk. Ik ben in 1956 in de Kamer gekomen en wat mij sinds die tijd zo sterk treft in de A.R.P. is in de eerste plaats de grote mate van vertrouwen, dat men in brede lagen van de

A.R.P. aan zijn politieke leiders, aan de Tweede Kamerfractie schenkt.

Dat merk je wanneer je het land rondreist. Dat vertrouwen is ook aanwezig wanneer de mensen soms scherpe kritiek hebben op het beleid.

„Kritiek is mij de laatste jaren in de A.R.P. beslist niet bespaard gebleven. Denk maar hoe kritisch het bestuur van de Arjos zich heeft opgesteld t.a.v. punten van het beleid. Maar ik heb voor mijzelf toch altijd het gevoel gehad, dat de band van vertrouwen bleef bestaan. Vrouwen en kritiek kunnen heel goed samen gaan”.

„In toenemende mate zijn de mensen ons werk veel kritischer gaan volgen. Wij houden daar ook veel sterker rekening mee dan vroeger. Er is enorm omvangrijke correspondentie met alle mogelijke anti-revolutionaire kiezers”.

„Ik heb sterk het gevoel, dat de partij ook aan zijn Tweede Kamerleden een stuk ruimte geeft om haar beleid te voeren, en de basis daarvan kan alleen maar zijn, dat men bereid is ons ook een stuk vertrouwen te schenken”.

LIDMAATSCHAP

In deze tijd waarin iedereen meer inspraak en medezeggenschap wil hebben, meer betrokken wil worden bij de zaken, die gaan over het belang van de mensen, is het van heel grote betekenis, dat een burger niet alleen op de verkiezingsdag zijn stem uitbrengt, maar ook lid is van een politieke partij.

„Het is altijd nog eens mijn wens, dat al diegenen, die lid zijn van de A.R.P., elke week kennis zouden nemen van Nederlandse Gedachten. De lezers van ons week-

Mr. Biesheuvel en de pers.

blad vormen maar een klein percentage van alle leden. Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd, hoe beter.

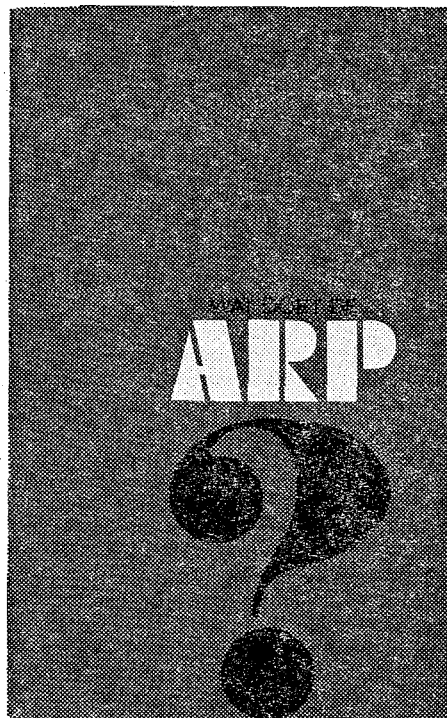
Mensen, die geen lid zijn van een partij, bepalen alleen aan de hand van de beperkte berichtgeving van dagbladen en tv hun politieke standpunt. Ik zou een dringend beroep willen doen op de mensen

zich meer te verdiepen in de politieke vraagstukken die hen allen raken. Een eerste stap zou moeten zijn zich aan te sluiten bij een politieke partij. Ik geloof, dat er in onze tijd ook alle aanleiding is te streven naar versterking van onze gelederen. Op die manier doorbreken wij een stuk politieke impasse en politieke onverschilligheid”.

WAT DOET DE A.R.P.?

Van politieke partijen wordt verwacht, dat zij standpunten innemen over actuele problemen en dat zij zich bezig houden met de bezinning over die problemen.

Hieronder kunt u kennis nemen van de verschillende publikaties, die de A.R.P. uitgeeft.

„Wat doet de A.R.P.?” is een uitgave van deze partij, waarin — kort samengevat — de standpunten van partijvoorzitters over de koers van de A.R., standpunten van de A.R. Tweede Kamerfractie en genomen en te nemen beslissingen van A.R. ministers en staatssecretarissen staan vermeld.

Deze handzame en goed verzorgde uitgave verschaft u een inzicht in de praktische politiek van de A.R.P.

Het boekje is te bestellen door storting van f 2.50 op postgirorekening 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, met vermelding van 'publikatie nr. 225'.

A.R. Staatskunde: conferentienummer, 131 pag.; prijs f 3,50; bestelnummer: 227. Inhoud: nota over vorming en inrichting van stads- en streekgewesten; nota over 'Aspecten van de defensieproblematiek, in het bijzonder met betrekking tot Europa; nota over 'geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden'; studie van mr. P. J. A. Idenburg over 'Buitenlands beleid nieuwe stijl'; bijdragen ter discussie van jhr. mr. M. W. C. de Jonge, M. H. von Meyenfeldt en H. Volten over 'Vrede-Oorlog-Defensiebeleid?'; nota over 'Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid'.

Bestuurlijke vormgeving: brochure van 36 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 228.

De brochure bevat het preadvies van een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. en het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeentebestuurders, voor een op 13 oktober 1969 gehouden openbare partijconferentie over bestuurlijke vormgeving. Tevens is opgenomen de openingsrede van prof. mr. P. J. Verdarm op de conferentie en een nabeschuiving over de conferentie van mr. W. Blanken.

Vorming en inrichting van stads- en streekgewesten: brochure van 44 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 229.

In deze nota van een werkgroep van het College van Advies komt vooral het verschijnsel aan de orde van de zich

uitbreidende bevolkingskernen en de toenemende vervlechting van deze kernen in één ruimtelijk kader. Een aantal bijlagen is opgenomen o.a. over de inter-gemeentelijke samenwerking in de regio Gouda, over criteria voor de afgrenzing van (stads) gewesten en over een planprocedure ontwikkelingsplan.

Defensiepolitiek als buitenlandse politiek: brochure van 16 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 230.

De nota van een werkgroep van het College van Advies behandelt aspecten van de defensieproblematiek in het bijzonder met betrekking tot Europa. In dit verband komen ter sprake: Europese kernmacht, het Duitse vraagstuk, de Oost-West-verhouding, nucleaire middelen, territoriale verdediging, organisatie en personeelsopbouw van de krijgsmacht.

Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid: brochure van 39 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 231.

Deze nota van een werkgroep van het College van Advies bevat o.a. uiteenzettingen over volkshuisvesting en arbeidsmarkt; over het werkloosheidsvraagstuk en het verband met de technologische ontwikkeling, over doelstellingen en aspecten van het arbeidsmarktbeleid. In dit kader krijgen o.a. aandacht: regionale politiek, buitenlandse arbeidskrachten, onderwijs en arbeidsmarkt, gehuwde vrouw en arbeidsproces.

De vrijheidsstraf: brochure van 15 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 232.

De werkgroep 'Gevangeniswezen' van het College van Advies stelde deze nota samen. Op een aantal aspecten en facetten van de vrijheidsstraf wordt nader ingegaan.

Geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden: brochure van 15 pagina's; prijs f 0,75 per exemplaar; bestelnummer 233.

Deze nota van een commissie van het College van Advies geeft feitelijke informatie over de mogelijkheden en effecten van het geweldloze verzet in de moderne samenleving. De commissie voegt een aantal conclusies en suggesties aan de nota toe.

Verantwoordelijk voor de toekomst; 23 pagina's; prijs f 1,75 per exemplaar; bestelnummer 241.

In deze brochure treft u de tekst aan van de redevoeringen die resp. door dr. A. Veerman en mr. B. W. Biesheuvel op het Partij Convent van 12 en 13 juni 1970 zijn uitgesproken. Enkele A.R.-gedachten voor de politieke opstelling van de komende jaren.

Publikaties zijn te bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag, onder vermelding van het bij iedere uitgave behorende bestelnummer.

WIN EEN LID OF TWEË

LID VAN DE A.R.P. WAAROM ZOU IK ?

Wij leven in een vrij nuchtere tijd, waarin wij vrij zakelijk praten.

Naast gevoelen ook argument.

Eerst gevoelen.

Ieder mens heeft een geloofsovertuiging, levensovertuiging. Iedereen. Vandaaruit leven wij; persoonlijk, in het gezin, in de maatschappij, in de school, in de kerk, in de cultuur; kortom in de politiek.

U wilt vanuit die geloofs-, die levensovertuiging in de samenleving bezig zijn, leven.

Wij menen, dat dit in de politiek in ons land het beste kan — en waarom zouden wij niet het beste doen? — via een christelijke politieke partij.

Niet dat zo'n partij een blauwdruk voor de toekomst heeft; niet dat daar alles zo goed is; wel dat daar allen, die de Heer willen dienen samen kunnen zoeken naar een politiek, welke de samenleving kan vernieuwen, en daaraan concreet vorm proberen te geven. Broodnodig werk in een tijd, waarin de waarden herijkt moeten worden. Wat is een herijking zonder Evangelie waard?

Het gaat niet alleen om ons zelf, maar om alle mensen.

Waarom zouden wij de vorming van een sterke, dat wil zeggen: een goed werkende partij overlaten aan een paar mensen, terwijl wij met velen zijn? Samen zijn wij verantwoordelijk!

Dus: wie nog niet lid is: wordt mede lid, steun het werk, waarmede gestreefd wordt naar een zo goed mogelijke samenleving in alle opzichten voor iedereen, overeenkomstig hetgeen wij uit de Bijbel kunnen leren, een samenleving waarin mensen beter echt mens kunnen zijn.

Dat is één verhaal. Over 'gevoelen'. Is het eigenlijk toch al niet een 'argument'? Voor u?

OMDAT OMDAT

u als lid de bijdrage kunt leveren van uw eigen mening.

Alleen al door het LIDMAATSCHAP levert u de bijdrage van een EIGEN MENING.

Velen zijn van oordeel, dat dit voldoende is. Zij vinden het niet nodig of hebben geen tijd om zelf aan de discussies in de partij deel te nemen. Inderdaad is uw lidmaatschap als zodanig reeds een belangrijke bijdrage.

Anderen willen meer. Zij wensen zelf nauw betrokken te zijn bij de discussies en bij de besluitvorming.

De A.R.P. biedt daartoe mogelijkheden.

u kunt MEEPRATEN

— op bijeenkomsten van de plaatselijke kiesverenigingen met anderen;
— in gespreksgroepen in uw woonplaats;

— op openbare — regionale, provinciale en landelijke — vergaderingen;
— door uw opvattingen telefonisch en schriftelijk door te geven aan de besturen van de partijorganen.

Aan de totstandkoming van een visie gaat meningsvorming vooraf. Elk lid heeft haar of zijn invloed. Elk lid telt mee. Waarom juist uitgerekend lid van de A.R.P.?

OMDAT OMDAT

u kunt MEEBESLISSEN over de kandidatenlijsten — actueel, woensdag 28 april 1971 Tweede Kamerverkiezingen — en over de inhoud van het Program van Actie.

Uw stem telt naast de stem van anderen.

OMDAT

u als lid ook de bijdrage levert van uw GELDELIJKE steun.

Ook al zegt u zelf geen 'politieke belangstelling' te hebben, u kiest toch bij de verkiezingen. Waarom zoudt u dan ook niet uw financiële bijdrage aan de partij geven; gevolg van de simpele — en toch veelzeggende — toetreding als partijlid.

Geen partij kan haar werk goed doen zonder voldoende middelen. Dat is voor iedereen duidelijk.

Ook hier geldt: elk lid telt mee.

(argument) de A.R.P. een christelijke partij probeert te zijn, welke vanuit het Evangelie kritisch wil staan tegenover het functioneren en de opbouw van de samenleving.

Constant kritisch. Ook tegenover alles wat na (gelukkig) verbeterd te zijn zich na een poosje al weer zo netjes 'gevestigd' heeft, zonder dat het daarmee zeker is, dat het zo goed is en niet beter kan.

Het evangelie is nooit tevreden met wat vandaag is; ook niet met wat er morgen en overmorgen is. Er blijft geen tijd voor rust.

Vanuit deze instelling wil de A.R.P. werken en trachten iets ten goede te doen voor allen in de samenleving. Niet alleen 'conjunctureel'; ook 'structureel'.

Architectonische kritiek ten aanzien van vandaag en ten aanzien van morgen en overmorgen.

MAAKT DE A.R.P. HET WAAR ?

Een redelijke vraag.

Zakelijk en gevoelig.

De A.R.P. streeft daarnaar. De A.R.P. wil (uiteraard) haar idealen krachtig proberen te verwezenlijken.

De partij doet haar best. De A.R. Tweede Kamerfractie werkt intensief. Is alles goed? Het is altijd goed om nooit (helemaal) tevreden te zijn.

Altijd kritisch; o.k. Maar wat te waarderen is in partij en fractie, mag men ook wel waarderen. Daarvoor behoef je je nu ook echt niet te schamen.

De fractie doet — evenals de partij — haar best. Maar nooit los je alles in één keer direct goed op. Het gaat stap voor stap; soms sneller, soms langzamer; altijd stap voor stap. Is het in uw leven soms anders?

WAT IS DE A.R.P. ?

Maar iets anders — wat is eigenlijk de A.R.P.?

De A.R.P. is niet een ding buiten ons zelf.

Zij wordt gevormd door een (flink) aantal mensen.

Tot wat zijn zij bereid?

Hebben zij een visie?

Hoe groot is haar overtuigingskracht, haar doorzettingsvermogen, haar bereidheid zo nodig bepaalde offers te brengen, haar contact met de samenleving (met de mensen)?

De A.R.P. heeft gedachten ontwikkeld. Die liggen vast, zwart op wit, in het actuele Program van Actie 1971-1975, in een hele serie pas verschenen zeer actuele geschriften (zie elders in deze uitgave).

Overigens — ook dat moet gezegd worden — houdt het lidmaatschap niet in, dat u het steeds voor 100 pct. eens bent met alles wat de partij doet en voorstaat. Er is verscheidenheid van opvattingen. Zoveel verschillende vraagstukken moeten worden opgelost. Ruimte behoort er in een partij ook te zijn voor genuanceerde meningen. Nooit denkt iedereen op zoveel punten tegelijk.

Maar, en overigens: vraag niet eerst wat de A.R.P. voor u kan doen; vraag wat u behalve voor uzelf ook voor anderen in de samenleving kunt doen. Boeiend is dat.

En bindend.

U wordt lid.

Een goede zaak.

Wilt u dan ook een goede geldelijke bijdrage (contributie) leveren?

Ieder naar draagkracht.

Gelet op het werk dient landelijk ge-

zien de contributie te liggen op een niveau van minimaal f 15,— à f 20,— per lid per jaar.

Dat is dus het GEMIDDELD nodige bedrag. Wanneer de een f 12,— betaalt en de ander f 30,— komen wij er ook.

Nogmaals: ieder naar draagkracht.

WAAR BLIJFT HET GELD ?

U betaalt één contributiebedrag (aan de penningmeester van de plaatselijke kiesvereniging).

De omstandigheden, waarin een kiesvereniging verkeert kunnen wisselen.

In het algemeen zal men op dit moment met de volgende bedragen moeten rekenen, willen de diverse partijorganen hun werk zo kunnen doen als behoort:

kiesvereniging	f 5,—
Statencentrale	„ 1,50
Kamercentrale	„ 3,50
Centraal Comité	„ 7,50
	<hr/>
	f 17,50

De penningmeester van de kiesvereniging draagt de betreffende bedragen per lid af aan de overige partijorganen.

Plaatselijk is het geld o.a. nodig voor vergaderingen, uitnodigingen, porti, propaganda, enige reservering voor gemeenteraadsverkiezingen. Regionaal en provinciaal idem, tevens kaderbijeenkomsten, alsmede enige reservering voor Staten- en Kamerverkiezingen.

Het bedrag, bestemd voor de landelijke organisatie, is het hoogst.

Waar is dat voor bestemd?

Een paar ronde cijfers:

organisatiekosten	52%	f 3,90
kaderwerk, voorlichting		
propaganda	20%	„ 1,49
ledencontactorgaan		
A.R. Post	6%	„ 0,47
jongerenorganisatie	6%	„ 0,47
Kuyperstichting	16%	„ 1,17
	<hr/>	
	100%	f 7,50

De afdracht aan het Centraal Comité stijgt elk jaar volgens een vastgestelde index.

Uw geldelijke bijdrage is van groot belang.

De financiële verslagen van de partij zijn openbaar.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam :

Adres :

Woonplaats :

en het tweede

Naam :

Adres :

Woonplaats :

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

PAS OP DE PLAATS

DOOR MR. G. W. VON MEYENFELDT

De hedendaagse jeugd is zo helemaal zichzelf! Aldus Ton van Duinhoven, de acteur. Maar moge dit in elk geval voor hem gelden, wónderlijk genoeg bij iemand van zijn professie, het gaat toch stellig niet op, dat de fakkel van dit zijn idealisme in 't nonconformisme van veel moderne jongeren zou worden verder gedragen. Wel pleit het, ál wéér, voor de mentaliteit van deze, onze, toneelspeler, dat hij blijkt geeft: van iedereen te willen leren, in de eerste plaats, van de komende generatie. Een soepelheid van geest, om jaloers op te zijn! Wát is echter: jezelf-zijn?

Een onmisbaar uitgangspunt voor een antwoord op deze vraag is, dacht ik, heel gewoon het familieleven van niemand anders dan: meneer, en mevrouw mens, tezamen met al hun kroost. Deze oudste adellijke familie is immers van Goddelijke origine. Ze voert een zeer hoge, een heerlijke staat en het komt er daarbij vóór alles op aan, dat ook géén der leden van het geslacht, ook maar in het minst, érgens in ten achter blijven zou. Nooit en nergens is men in deze familie zo maar, enkel en alleen van en voor zichzelf.

Men kan uitsluitend zichzelf zijn, door zich integraal voor de gehele familie, niemand uitgezonderd, ten vólle in te zetten. Dat is wat! Het grote devies van dit roemrijke geslacht is dan ook: mens zijn, en als mens zichzelf zijn, betekent: mens zijn mét én vóór alle andere mensen!

In zekere zin nonconformistisch, zij het steil calvinistisch, opgevoed, namelijk in het oude Indië, heb ik dan ook, in de dertiger jaren als jonge man in Nederland komend, stom van verbazing met de voormannen-cultus in onze vaderlandse wereld kennis gemaakt.

VERBALISME

Maar wat mij toen wel een tijd lang in ernstige mate aangestoken heeft, was het pestilente verbalisme, waardoor je in die dagen meende redenerender - en formulerenderwijs - een hoogst merkwuurde caricatuurcultus van het buigen voor Gods Woord - de waarheid omtrent mens en samenleving te kunnen vastleggen, te kunnen beheersen, en dan liefst in de beproefde, de geijkte patronen van die dagen.

Nog stijgt het schaamrood naar mijn kaken als ik aan artikelen en lezingen, van mij, uit die dagen herinnerd word. Met Kuyperiaanse volzinnen en met een pathos, betere zaken waardig, kwam je kletsenderwijs steevast op de gestelde doelen uit: kerk en staat en maatschappij in de hechte greep van het gereformeerde volksdeel. Excelsior, was dan b.v. een prachtige slotkreet.

In het studentenleven van die dagen evenwel, met zijn, zelfs aan de 'Vrije' op een oeroude liberale maatschappelijke élite-zede géente gezelschappen, heb ik mij nimmer kunnen conformeren. Dat was voor mij een ontoegankelijke wereld van olim, waarvan ik niet veel

begreep. Des te meer echter werd ik door het onderwijs van nonconformisten als Anema, Dooyeweerd en Vollenhoven geboeid; al moest mij dit - hoe kon het anders - op de duur mijn al te grote woord - verering gaan kosten.

Tóch heb ik er nóg wel eens last van! Maar is ook niet nonconformisme, als het goed is, dat men eenvoudig uit hoofde van zijn hoge adeldom een absoluut néén laat horen tegen allerlei slavelijke praktijken en discriminerend exclusivisme en tegen allerlei egoïstische introvertie bij groepen van mensen en bij enkelingen en tegen allerlei dodelijke perversie, die het koninklijke recht van alle mensen, ook maar, in het minste onrecht van welk menske, waar en wanneer, verkeren wil.

Nonconformisme is dus zéker niet het verzet-op-zichzelf. Eerst wanneer in dat verzet het perspectief van de samenhang van de exclusieve familie mens in haar geheel zich gelden doet, zullen we achter zijn vaandels moeten gaan marcheren.

Veel verzet, vaak niet veel anders dan een tyrannieke groepsmode, dan een onderwerping aan wat in een exclusief kringetje 'in' is, lijkt alleen maar mooi, omdat de jeugd, die we om haar jeugd plegen te bewonderen, er zich om één of andere reden voor inzet. In wezen is het evenwel je reinste discriminatie, volslagen willekeurige bevoorrechtiging van zichzelf en van de zijnen.

Veel verzet ook, als groepsmode zich helaas dikwijls verdiepend tot een mos, tot een zede, gaat tot in zich gekeerde eenkennigheid leiden. Men vegeteert wat in het eigen kringetje. Maar is ook daarin op de duur tot een waarachtige communicatie niet meer in staat. Probeer eens in een gelegenheid, waar jongeren met elkaar verkeren om drugs te gebruiken, met iemand een gesprek aan te knopen. Er is niets deprimerenders dan wat je daarbij moet ervaren. Iedere mogelijkheid van een dialoog gaat hopeloos verloren in een mist van droefgeestige, volstrekte eenzaamheid.

ABSOLUUT

Fnuikend, ja moordend wordt het verzet, wanneer het als de hoogste zede proclameert, dat het eigen groepsrecht absoluut is, wanneer het die verkondiging in de dreigende pas-op-de-plaats van zijn gemobiliseerde troepen kracht bijzetten gaat.

Dat was de doffe ellende van veel vooroorlogse organisaties volgens de levensbeschouwingen.

Dat werd de dodelijke ziekte van het nazisme. Maar dat kan, óók in 1970, én láter, een verschrikkelijk gevaar opleveren, wanneer we verder gaan op de wegen van de talloze subculturen. En verder gaan op de wegen van hen, die maar weglopen uit de bestaande partijen, in pláats van te proberen die partijen tot een zakelijker, interne én externe, communicatie aan te zetten.

Ik las voor het éérst één dezer dagen een bespreking in het Nederlands Dagblad dd. 17 maart 1970 van het in januari 1970 gepubliceerde, onder mijn voorzitterschap samengestelde rapport

van de A.R. Partij over de vrijheidsstaf. Hoe men dit een bespreking, als een gesprek bedoeld, kan noemen, is mij een raadsel. Dit is een monoloog, verbaliserend volgens de exclusivistische karakteristiek, die de pretentie heeft: Gods Woord in mensenwoorden tot een dodelijk logisch wapen te maken. 'Schuld en boete' heet het. En ik weet zeker, dat als de scribent éérst de moeite zou genomen hebben, goéd te lezen en áchter het gelezene zijn méde-mens(en) te zien worstelen met de waarheid, de strekking van zijn betoog geheel anders zou geweest zijn. 'De hele argumentatie van dit rapport', heet het ergens, 'is niet meer dan een toedeneren naar een vooropgezet standpunt, dat niet aan Gods Woord, maar aan het afvallige menselijk denken is ontleend'. Nou, nou!

Ja, zo schreef ik 40 jaar geleden óók! God moge het mij vergeven! En als we dan vervolgens een tévé-uitzending zien van een meeting, waarop Jasser Arafat zijn palestijnse volgelingen tot laaiend enthousiasme van moordlust tegen de joodse staat opzweept, bekruipt ons een gevoel van grote huivering.

OPTIMIST

Toch blijf ik optimist! Met de grootste misdadigers is altijd een aanknopingspunt voor een goed gesprek te vinden. Eens, ook, vertelde mij een

Syriër, die in ons land studeert en ter bekostiging van zijn studie werkt, dat hij ondersteboven was van onze methode om in een gesprek allerlei verschillen tot een oplossing te brengen. Hij had een keer met zijn werkgever verschil van mening gehad.

En hij dacht al, dat zijn ontslag voor hem gereed lag. Vooral toen hij op het kantoor van de baas ontboden werd. Maar wat gebeurde er tot zijn stomme verbazing? De baas ging praten. Ging het geschil uitpraten. En, meneer zei hij, wij kwamen tot een vergelijk! Helaas echter was hij nog niet zover, dat hij - ik zie graag een oplossing voor het geschil tussen joden en arabieren - mijn toepassing voor de middenoosten-politiek volgen kon.

Ik meen nu, zowel voor de impasses van de binnenlandse als voor die van de buitenlandse politiek een praktische suggestie voor een andere aanpak te kunnen geven.

Laat men in 's hemels naam beginnen met de pas-op-de-plaats van elk exclusivisme, van elke introvertie, van elke perversie van de hand te wijzen!

En laat men dan de familieband van die oeroude familie mens, vóór alles, in het vizier houden! Laten alle radicalen, zowel in de K.V.P. als in de P.v.d.A. als in de V.V.D. als in de C.H.U. als in de ARP, niet het overwicht van hun gelijk in de weegschaal leggen! Laten zij, in elk geval óók, de consideratie met al die mensen, die niet zo vlug van begrip zijn, zwaar willen laten wegen. Met ál die mensen, die hun médemensen blijven!

VERENIGEN

Dan is voor hen, meen ik, Ton van Duinhoven, álwéér, het stimulerend voorbeeld. Is niet zijn voorstel, 's hij aan de propaganda voor nieuwe ideeën denkt, om, alleréérst, met allerlei ánderen zich te verenigen, let wel: verénigen, en om, daarna in vrolijke luidruchtige karavanes de boer op te gaan, om met Jan en álleman te gaan prátén! Vergeet toch niet: ieder mens, hoe simpel ook, hoe áchtergebleven, is als méns aanspreekbaar! Is aanspreekbaar voor ál wat ménselijk is!

En laten zij állen, óók alle diplomaten, van welke rang of stand, van welke nationaliteit, representant van welke machtige staat ook, in ieder geval de gewone man niet uit het oog verliezen.

Want het gaat uitsluitend om de gewone man!

Wáár ook ter wereld!

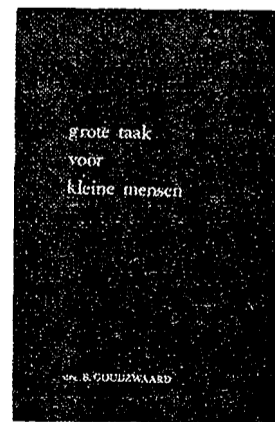
De gewone man is de enige ware soeverein.

De gewone man is vertegenwoordiger van de hoogste, van de oudste adel. Is familie van de Heer, van ons aller Heer, Die de wet uitmaakt.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,- van „grote taak voor kleine mensen”,
naam: _____
adres: _____
woonplaats: _____
datum: _____

**NOORD-
NEDERLANDSE
KUNSTSTOFFEN-
INDUSTRIE**

**SILOMATIC NV
HEERENVEEN**

JACHTLUSTWEG 4,
TEL. 05130 - 6055

LEVERING VAN:

*Polyester opslagsilo's
voor graan en meel
Polyester bulkinstallaties*

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

*Polyester hallen en
varkensstallen
Polyester tanks*

(bestand tegen ZUREN, LOGEN, enz.)

**TE KOOP GEVRAAGD EN AANGEBODEN
BOERDERIJEN** ook voor recreatie

Bedrijfspannen met of zonder bedrijf, woon- en winkelhuizen, boomgaarden, industriegronden, enz.
In provincies Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland inclusief Betuwe-gebied.

Meerdere zeer bijzondere aanbiedingen
VRIJE VESTIGING GEGARANDEERD

Makelaar en taxateur sinds 1932

W. M. BOS

HOFSTRAAT 7, POSTBUS 11, MONTFOORT.
TELEFOON 03484 - 409.

**INKOOP VAN
BOEKEN**

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13,
AMSTERDAM.
TELEFOON 020 - 23.25.40

U KUNT ZICH OOK WENDEN TOT:

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtstraat 36	— Telefoon 040 - 6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050 - 2.14.42

ADVERTEER IN DIT BLAD

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf
KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK
Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen
TELEFOON 12486

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen
o.z.v.
Zelfklevende transfers o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graveetwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graf Huyslaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

"GROOT-EMAUS" ERMELO

Chr. internaat voor debiele jongens en meisjes.

De directie van deze instelling zou gaarne contact opnemen met belangstellenden voor de functie van

CHEF TECHNISCHE DIENST

Deze functie omvat behalve de dagelijkse leiding van de technische dienst met een 7-tal vaklieden die zorgdragen voor het onderhoud van de gebouwen, inventaris en apparatuur, ook het ontwerpen van bouwkundige voorzieningen in het kader van de ontwikkeling der inrichting.

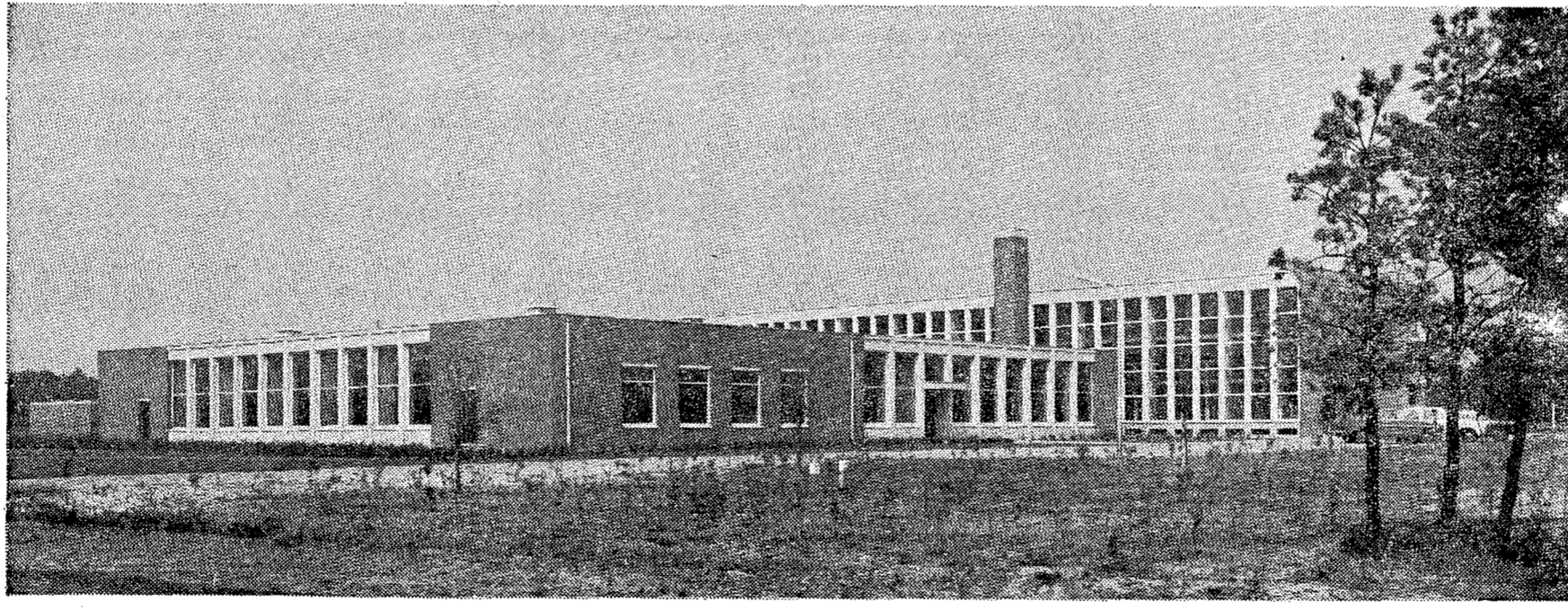
De inrichting omvat behalve de paviljoens ook een aantal bedrijven, waaronder een grote wasserij, die zowel wat installaties als gebouwen betreft eveneens de nodige zorg vragen.

Gedacht wordt aan bouwkundige op H.T.S.-niveau met eventueel belangstelling voor werktuigbouw.

Pos. chr. levensopvatting.
Een woning is beschikbaar
Brieven met volledige inlichtingen aan de directeur.

	HEIWERKEN BOUWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
VISSER & SMIT'S	AANNEMING MIJ NV	
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

„DE ORANJEHOF“

PROTESTANTS TEHUIS VOOR DEBIELE
VOOGDIJKINDEREN
te HUIZEN N.H. zoekt

a. EEN LEIDSTER

Liefst in het bezit van diploma Kinderbescherming
A en B

b. ASSISTENT-LEIDSTER

enige ervaring gewenst

c. EEN 2e KOOKSTER

ter assistentie en vervanging.

INAS-diploma strekt tot aanbeveling.

Sollicitaties aan de directeur,
Oranjeweeshuistraat 5, Huizen (N.-H.)
telefoon 02152 - 3495.

TE KOOP
ZEER LUXE

HERENHUIZEN

TE BERKEL EN RODENRIJS

Prijs f 125.000,— inclusief B.T.W. v.o.v.

Vrij uitzicht over het water. Grenenhouten
plafonds. Type Split-Level.

Woonkamer 75 m², 4 slaapkamers, open
keuken, badkamer, speelhal, centrale ver-
warming en garage.

Gelegen langs de Noordeindseweg.

Inlichtingen: N.V. Bouwbedrijf v/h J. M.
de Vroedt, v. Riemsdijkweg 24, Rotter-
dam-22. Tel. 010 - 295359.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouthandel

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

Voor uw WASGOED
èn uw STOOMGOED

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE,

BERGEN OP ZOOM - TELEF. 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit
de cursus Burgerschapskunde.
Deze cursus is ontstaan met medewer-
king van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal
lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus on-
der nr. NG bij Stichting Burgerschaps-
kunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te
verkrijgen bij bovenstaand adres.

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides“

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

SCHUILING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
e.v.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

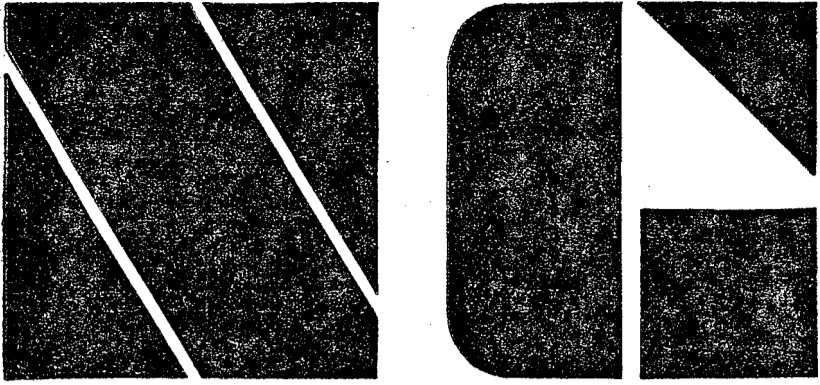
Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf
G. Mulder Pzn. n.v.

NIJWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

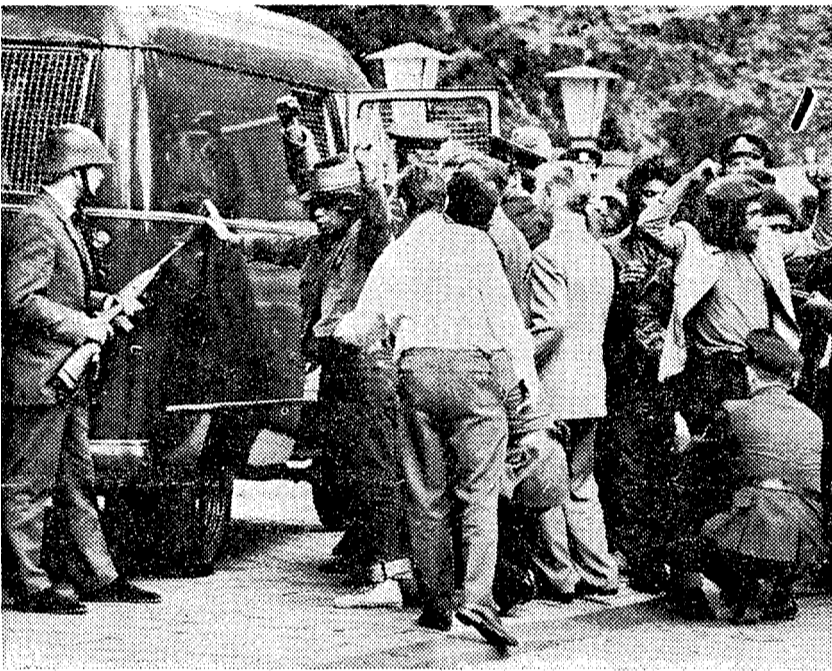
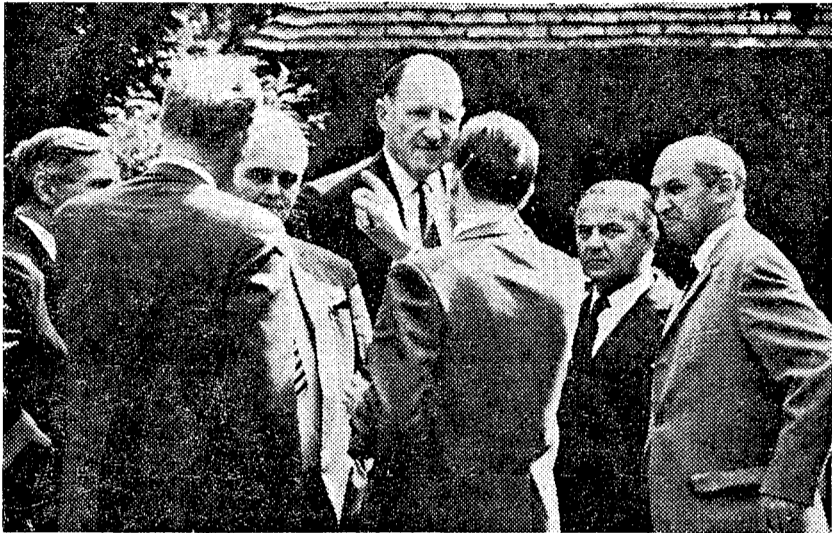

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 36

5 september 1970

Op deze pagina enkele beelden van de chaotische gebeurtenissen, maandag, in Wassenaar. Op deze pagina en pag. 2 ook de rede die mr. Biesheuvel dinsdag in de Kamer hield. Verder op pagina 3 „Tot wat zijn wij bereid?“. Op pagina 4 een overzicht van de Arjosbesturenconferentie, waar Gerrit van Dongen zijn maidenspeech hield. Op pagina 5 vervolgen de heren Volten en Von Meyenfeldt de discussie over de defensieproblematiek.

KAMERDEBAT OVER WASSENAAR

Namens drieëntachtig van de 150 Kamerleden voerde de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, dinsdag j.l. het woord n.a.v. de hoogst ernstige gebeurtenissen in Wassenaar.

De minister-president heeft u gisteren (maandag 31 augustus) te kennen gegeven, dat hij gaarne over de gebeurtenissen in Wassenaar vandaag een verklaring in de Kamer wilde afleggen. U hebt daaraan terecht gevolg gegeven door de Kamer vandaag in een extra zitting bijeen te roepen. Desgevraagd hebben gisteravond ook de fractieleiders van de K.V.P., de V.V.D., de C.H.U. en de A.R.P. daarmee hun instemming betuigd. Het leek ons trouwens ook juist, dat de minister-president op zijn nadrukkelijk verzoek in de gelegenheid zou worden gesteld, hier in de Kamer een verklaring af te leggen over de hoogst ernstige gebeurtenissen, die zich gisteren in Wassenaar hebben voltrokken. Voor ons is de verstrekte informatie over hetgeen gisteren is voorgevallen op dit ogenblik het belangrijkste.

Wat ons betreft, geven wij de voorkeur aan een sobere en korte bijdrage aan de discussie. Uit onderling beraad tussen de fractieleiders van de K.V.P., de V.V.D., de C.H.U. en de A.R.P. bleek reeds spoedig, dat wij ook over de beoordeling van hetgeen zich gisteren heeft afgespeeld gelijk denken. Deze beide redenen hebben ertoe geleid, dat de genoemde fracties één woordvoerder hebben verzocht om namens deze vier fracties op te treden.

Ik wil mij namens ons allen aansluiten bij de woorden van deernis en medeleven van de minister-president met de nabestaanden van de vermoorde jeugdige hoofdagent van politie. Evenzeer willen wij ons aansluiten bij hetgeen de minister-president heeft gezegd over de politie, die in ons land onder steeds moeilijker en hachelijker omstandigheden haar taak moet vervullen. De politie heeft recht op steun van ons volk en op duidelijke leiding van degenen, die met deze leiding zijn belast. In dit verband zouden wij het op prijs stellen, wanneer de regering haar oordeel zou willen geven over het telegram, gericht aan de minister-president, van de drie politiebonden. In dit telegram gaat het om mensen, die over onze veiligheid waken en die zich zorgen maken om hun eigen veiligheid in hun werk.

**OORDEEL OVER OPTREDEN
KABINET**

Uit de door de regering verstrekte

gegevens trekken wij de conclusie, dat de minister-president in uiterst moeilijke en uiterst hachelijke omstandigheden, waarin hij moest optreden, verstandig en doeltreffend heeft geopereerd. Wij zijn hem daarvoor dankbaar. De heer Den Uyl heeft veel gemist in de verklaring van de minister-president; ik heb ik de verklaring van de heer Den Uyl één ding gemist, namelijk een enkel positief woord van waardering voor het optreden van de minister-president gisteren in Wassenaar. Het zou de oppositie gesierd hebben.

Er had gisteren na de overval maar het minste of geringste moeten gebeuren, of na de tragische dood van de hoofdagent zouden de zaken tot een nog veel grotere ramp zijn geëscaleerd. Wij mogen dankbaar vaststellen, dat dit niet is gebeurd, waarbij de inschakeling van de Zuid-Molukse leiders door de minister-president een belangrijk element is geweest. Terecht heeft de minister-president erop gewezen, dat hij gisteren tot geen enkele concessie bereid was, noch jegens de overvallers, noch jegens de beide Zuid-Molukse leiders. Naar ons oordeel is dit volkomen juist. In de veroordeling van de moord en de overval staan wij geheel achter de regering. Ik kan het eigenlijk niet puntiger en duidelijker zeggen dan is gedaan in het hoofdartikel van het dagblad Trouw van vanmorgen, waarin aan het slot staat:

„en de dood van de hoofdagent van politie en de overval op de ambtswoning en de vrijheidsberoving en de bedreiging met de dood vormen hoogst ernstige delicten die in een samenleving niet kunnen worden getolereerd.“ Dit kan noch in Wassenaar, noch elders. Hier past een strak beleid en de regering kan zich, wat dit betreft, verzekerd weten van de steun van onze vier fracties.

TOCH VRAGEN OVERGEBLEVEN

Het is reeds in de discussie gebleken, dat er veel vragen rijzen. Wij willen

VERVOLG OP PAG. 2

**WIN EEN
LID
OF TWEE**

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 69 jaar drukkers
in Benelux*

voor bedrijven en organisaties

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clergstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

De gijzelaars in de tuin van de residentie na hun vrijlating

Van onze kant ook enkele vragen stellen, vragen die ook leven bij vele mensen. Het parlementaire debat van vandaag levert de mogelijkheid, dat wij daarop dan ook van de zijde van de regering een antwoord kunnen krijgen, voor zover dat op het ogenblik reeds mogelijk is.

Mijn eerste vraag is, hoe het staat met de nazorg voor de nabestaanden van de vermoorde politieagent. Ik zou dat, als dit nodig is, in de bijzondere zorg van de regering willen aanbevelen.

Een tweede vraag is, welk karakter wij moeten toekennen aan het gesprek, dat de minister-president zal hebben met de heer Manusama, een gesprek waartoe hij zich gisteren onder de omstandigheden waarin hij zich toen bevond bereid heeft verklaard. Wij zouden dus graag een informatie over het karakter van dat gesprek ontvangen.

Een derde vraag is, of de minister-president ons zou willen inlichtingen over de activiteiten van de B.V.D. Ik begrijp dat nu zelfs de woordvoerder van de P.S.P. de regering aanspoort tot grotere activiteiten wat de B.V.D. betreft.

WAARSCHUWINGEN ?

In het Algemeen Dagblad van vanmorgen worden dingen gezegd, die naar mijn oordeel ook van de kant van de regeringstafel niet onbesproken zouden moeten blijven. Daar staat bij voorbeeld: Gerapporteerd is immers door deze diensten — dat zijn de veiligheidsdiensten — dat er wel degelijk iets op til was. De vraag wordt dan gesteld: Wie heeft deze waarschuwingen opzij gelegd? Wij zouden het bijzonder op prijs stellen, als de regering ons, voor zover dat

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage. tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A R Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

MERKWAARDIG

De oppositie, bij monde van de heer Den Uyl, kon geen enkel woord van waardering opbrengen vor het optreden van premier De Jong.

mogelijk is, daarop een duidelijk antwoord zou willen geven. Het lijkt van belang, omdat men anders gemakkelijk het gevoel krijgt en dat de gedachte zich vormt bij de publieke opinie: er zit iets niet goed. In het algemeen zouden wij nadere informatie over de getroffen veiligheidsmaatregelen op prijs stellen. Was de beveiliging van het huis van de ambassadeur verzekerd? Waarop was deze afgesteld? Was zij afgestemd op de mogelijkheid van een individuele indringer? Zij was kennelijk niet afgestemd op een zo goed voorbereide, hecht georganiseerde overval. Men had daarop kennelijk niet gerekend. Ook wij zouden graag vragen willen stellen en onze bezorgdheid willen uitspreken over het wapenbezit. Dat is een zeer verontrustend verschijnsel. Ook tot ons zijn geruchten doorgedrongen over schietoefeningen zelfs. Waar komen deze wapens vandaan; is er sprake van smokkel?

PROBLEEM ZUID-MOLUKKEN

Het probleem van de Zuid-Molukken is al jarenlang een vraagstuk, dat ook bij de regering en de Kamer veel aandacht heeft gekregen. De *Handelingen* kunnen daarop wijzen. De woordvoerders van de A.R.-fractie hebben in het verleden ook onlangs vooral gewezen op de noodzaak van aanpassing aan een integratie in de Nederlandse samenleving van de Zuidmolukkers, waarvan de jongere generaties in Nederland zijn geboren. Dit is naar mij dunkt een realistische benadering. Het is duidelijk dat door de overval door de jonge mensen in Wassenaar treffend is geïllustreerd hoe groot ook de verantwoordelijkheden zijn van degenen die de Zuidmolukkers leiding hebben te geven in hun denken en in hun handelen en voor de Nederlanders, die hun politieke aspiraties steunen. Het is onze wens dat iets van de redelijkheid die leiders als Manusama en ds. Metiary gisteren onder de druk der omstandigheden tijdens het overleg met de minister-president ten toon hebben gespreid ook zou blijken in hun optreden elders, vooral ook in de voorlichting aan de jongere generatie der Zuid-Molukken, over hun echte, hun reële toekomstmogelijkheden. Wij van onze kant, in Nederland, zullen in grote wijsheid moeten voortgaan met ons te bezinnen over de integratie van deze groep in onze Nederlandse samenleving, waarbij echter onze tolerantie nimmer zal mogen leiden tot

het laten ontwrichten van onze samenleving door fanatici. Ook zullen wij ons moeten hoeden voor racistische gevoelens jegens de Zuid-Molukken, na wat gisteren in Wassenaar is gebeurd. Het zou ook niet stroken met onze typisch Nederlandse kritische gezindheid jegens het beleid in die landen, waar wij racisme bespeuren.

SOEHARTO'S BEZOEK

Met leedwezen hebben wij vernomen, dat president Soeharto zijn bezoek wederom heeft uitgesteld voor 24 uur. Ons past over deze beslissing geen kritisch oordeel. Wel stellen wij het op prijs, de Regering de verzekering te geven, dat wij grote waarde toekennen aan het bezoek van de Indonesische president. Dit bezoek kan een belangrijke functie hebben in het kader van de nieuwe en vriendschappelijke betrekkingen en in het kader van de nieuwe verhoudingen tussen Nederland en Indonesië. Het is zo langzamerhand voor Nederland een eenzaak geworden om het Indonesische staats-hoofd op waardige wijze te ontvangen.

De regering heeft alle geëigende middelen gebezigd om het recht van de Zuid-Molukkers te realiseren.

Niettegenstaande dat, is het niet gelukt. Slechts wapengeweld is niet gehanteerd, en terecht. Aldus minister Luns aan het adres van de heer Jongeling.

GRONINGEN

Het Provinciaal Comité Groningen deel aan de jaarbeurs Groningen „Martinistad”. De jaarbeurs is geopend tot en met 6 september a.s. Het Provinciaal Comité is met een stand aanwezig. Iedereen kan hier inlichtingen krijgen over de A.R.P. in de provincie Groningen. Informatie wordt verstrekt door o.m. A.R. leden. De beurs wordt gehouden in de Martini-hal. Openingsstijden van 14.00-22.30 uur. Op zondag is de A.R. stand gesloten.

SPREEKUR WALBURG

De heer Tj. Walburg, A.R. Tweede Kamerlid, houdt weer spreekuur op iedere 1e en 3e zaterdag van de maand in Hotel De Kroon te Leeuwarden, van 10.00 tot 11.30 uur 's morgens. Te beginnen zaterdag 5 september a.s.

★ ★ ★ AMSTERDAM

Het hoe en het waarom van de ongeregelheden in Amsterdam van de laatste tijd, die van tijd tot tijd aan oproer deden denken, gelet op de vele vernielingen en plunderingen, is nog onvoldoende uit de verf gekomen. De plaats om dit grondig te bespreken is uiteraard de Tweede Kamer in het openbaar. Daarbij is de mogelijkheid, wellicht ook wel de noodzaak aanwezig de situatie, die in de periode Van Hall bestond met de huidige situatie te vergelijken.

Het blijft een zeer merkwaardige situatie, dat de Amsterdamse leiding verrast bleek te zijn. Zo iets slaat hard terug op de agenten, die in een veel te zwakke formatie in actie moeten komen echter, kennelijk zonder dat er een behoorlijke reserve achter de hand is gehouden; maar ook op de burgers, die recht op politiebescherming hebben. Wij willen en kunnen nog geen eindoordeel uitspreken over de straatterror, die een deel van onze hoofdstad ten tweede male heeft geteisterd.

Daarvoor is het noodzakelijk eerst het debat met de regering af te wachten. Maar het is noodzakelijk — als het gaat om het creëren van een chaos in het verkeer, het vernielen en plunderen van winkels en het welbewust niet willen naleven van wettige, geldende verordeningen — een straffe hand te gebruiken.

WIN EEN LID OF TWEE

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Prins N.V.-Dokkum

Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

Hout- en **HOLZ-HER** Metaalbewerkingsmachines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

rotatie

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

NUCHTER

Wij leven in een dynamische tijd, waarin veel van de mensen geëist wordt. Het is tevens de tijd, waarin iedereen vraagt om meer inspraak en meespraak. Een boeiende tijd, die juist begonnen 70-er jaren. In zo'n tijd past niet meer, dat een burger alleen maar een enkele keer in de zoveel jaren zijn stem uitbrengt op de partij van zijn of haar keuze op de verkiezingsdag, hoe belangrijk dit op zichzelf uiteraard is. In zo'n tijd past voor de bij de tijdse burger het lid zijn van een politieke partij.

Dat is een nuchtere zaak. Zaken, welke het belang van mensen raken, moeten niet besproken en beslist worden door weinigen, maar door velen. Meer mensen moeten zich verdiepen in de saneringsvraagstukken van vandaag, morgen en overmorgen. Een eerste stap zou moeten zijn: aansluiting bij een politieke partij. Niet alleen als kiezer, maar ook als lid. Nuchter zijn. Lid worden van een politieke partij. Bij voorkeur — dat mag dan uiteraard hier gesteld worden — van de A.R.P.

KEUZE

Op verschillende momenten in onze parlementaire historie heeft het socialisme voor de keuze gestaan, of het zijn doeleinden zou trachten te verwezenlijken langs de parlementaire weg of langs buiten-parlementaire weg. De grote stroom van het socialisme heeft daarbij steeds gekozen voor de democratisch - parlementaire methode. En is daar ook steeds duidelijker is geworden. Maar het heeft ook nooit ontbroken aan kleine radicale groeperingen, voor wie de parlementaire activiteit geen hoofdzaak was; eer een middel, om dat wat men de eigenlijke strijd vond, de actie en agitatie buiten het parlement,

op straat, te ondersteunen. Door die tegenstelling spelen tegenwoordig andere elementen heen. Drs. Den Uyl schrijft b.v. in 'Socialisme en Democratie' over de anti-KVP-motie, als een tactisch middel om een gewenste polarisatie te bevorderen. De anti-KVP-motie heeft echter als feitelijk gevolg, dat de PvdA zich in een isolement plaatst. Toch ligt in de keuze van de methode het centrale probleem voor de PvdA. Dat lijkt voor haar zelf een vrij pijnlijke operatie. Maar nodig om de verhoudingen weer gezond te maken.

NADIESELEN

Het PAK, de werkgroep, die bezig is geweest met het voorbereiden van een 'progressief akkoord', is deze zomer officieel opgeheven. Men zag er niets meer in.

Het PAK is van het begin af aan een studeerkamer-produkt geweest, een theoretische constructie, die geen voeten in de werkelijkheid van de partijen had. Voor een gezamenlijk optreden als partijen, gericht op de kiezers, is meer nodig dan een gemeenschappelijk program. Gesteld dat de zo 'pluriforme' deelnemers dat zouden kunnen bereiken. Er is ook nodig een gemeenschappelijk denken over wezenlijke zaken. Daarop liep het stuk. Intussen hadden op lokaal niveau een aantal PAK-mensen elkaar wel

gevonden. Bij de gemeenteraadsverkiezingen waren er gemeenschappelijke lijsten. Het is begrijpelijk, dat deze mensen zich politiek in het luchtledige voelen, nu er landelijk geen bijpassend orgaan komt. Daarom wil men nu van onderop aan een nieuw soort PAK gaan sleutelen. Maar zaak op zichzelf verandert niet. Om een bundeling met wezenlijke betekenis tot stand te brengen is ook een uitgesproken innerlijke verwantschap nodig, die er tussen deze groepen niet is. Men kan zich een tijd lang optrekken aan politieke constructies of wensdromen. Maar eenmaal houdt het op. Het program is uiterst belangrijk; wat moet er gebeuren! Maar de achtergrond daarvan is, voor een keuze, beslissend.

BELASTINGHERZIENING

De staatssecretaris van Financiën heeft een complex van belastingwijzigingen aan de Kamer aangeboden. Wij komen uiteraard hierop later terug. Maar wij willen reeds nu enkele kanttekeningen plaatsen.

Het is bijzonder te waarderen, dat de voorgestelde wijzigingen, die gevolgen hebben voor de rijksschatkist, ditmaal niet zijn verpakt, gelijk met een aantal voorstellen tot dekking van de komende begrotingsuitgaven.

Koppelverkoop is er nu niet bij. Dat geeft een ruimere, feitelijke mogelijkheid, om de voorgestelde wijzigingen af te zwakken, te versterken of aan te vullen. Uit een oogpunt van rechtvaardige belastingpolitiek is dat de meest gezonde situatie.

Een van de voorstellen — een aftrekregeling voor de zelfstandigen — verdient bijzondere aandacht. Het is zo langzamerhand een bekend feit, dat er grote aarzeling bestaat over de vraag of de inkomstenbelasting op het loon van loontrekkenden niet lichter drukt dan

op een zelfde inkomen van de zelfstandige ondernemer — met name in landbouw- en middenstandskringen. De A.R. fractie heeft onlangs een fractierapport, dat deze materie nadrukkelijk aan de orde stelde, openbaar gemaakt. Een van de conclusies leerde, dat een verzachting van druk op de zelfstandige uit deze hoofde noodzakelijk was. In afwachting van de conclusie van de commissie-Van Soest, die dit probleem in opdracht van Financiën bestudeerde, diende de staatssecretaris toch 'n begin te maken deze duidelijke oneffenheid weg te werken, aldus dat fractierapport. Wij spreken nog geen oordeel uit over het voorstel van de staatssecretaris, maar willen wel constateren, dat hij aan de voortdurende aandrang niet is voorbijgegaan.

Integendeel, op korte termijn is hij met een duidelijke suggestie gekomen. Daarvoor is een waarderend woord op zijn plaats.

TOT WAT ZIJN WIJ BEREID?

Tot wat zijn wij bereid? Een bepaald boeiende vraag vandaag. Een vraag, die in vele sectoren van het hedendaagse samenleven kan worden gesteld. Wij hebben het nogal eens over „de samenleving”. En daarover praten wij dan heel vaak als over iets buiten onszelf. Wij vergeten dan dikwijls met veel gemak, dat wij zelf die samenleving vormen. De samenleving is zoals wij zijn en zoals wij die maken. Het is nuttig, dat zo nu en dan goed te bedenken. Tot wat zijn wij eigenlijk onzerzijds in die samenleving bereid?

VERLANGENS

Als regel hebben wij allemaal in eerste instantie zo onze (vele) verlangens, zo onze (vele) vragen. Wat bieden wij overigens eigenlijk zelf aan; welke antwoorden geven wij eigenlijk zelf op vragen van anderen en op wat de samenleving als geheel van ons allemaal vraagt? Wij kunnen ons met elkaar hierover stellig een paar avonden in de huiskamer zinvol bezighouden. Des te zinvoller naarmate dit in de praktijk van het (samen)leven nuttige effecten zou hebben. En het interessante van de vraagstelling is, dat je er mede bezig kunt zijn in allerlei sectoren van 'de samenleving'. Dus ook in de politiek en in een politieke partij.

BEOORDELING

Alles wat met politiek samenhangt wordt soms door sommigen (waaronder zo nu en dan onszelf) negatief beoordeeld. Voorbeelden behoren hier niet te worden genoemd. U kent die van anderen of wij kennen die van onszelf. Er zijn natuurlijk ook zo nu en dan punten, welke negatief beoordeeld kunnen, soms moeten, worden. Maar wij zijn in de praktijk vaak te snel te negatief in onze beoordelingen van zaken en van mensen. Wij zijn soms al direct negatief in onze benadering wanneer anderen een ander standpunt ten aanzien van één zaak, ten aanzien van één persoon innemen, dan wijzelf.

MAAR GOED OOK

En toch zullen wij ons heel gewoon moeten realiseren, dat het maar goed is ook, dat er door verschillende mensen verschillende standpunten worden ingenomen. Ook over politieke zaken; dat betekent over samenlevingsvraagstukken. Hoe zouden wij anders kritisch en nuchter ten opzichte van zaken en personen kunnen blijven? En constante — opbouwende, positieve — kritiek is iets waar deze samenleving niet zonder kan. Maar als wij het daarvoor eens zouden zijn, dan vergeten wij nog weer vaak dat kritiek naast praten ook handelen moet inhouden. Kritiek kan niet beperkt blijven tot praten. Het is als met de

kippen: wat heb je er aan als je wel kakelt, maar vergeet eieren te leggen? Met andere woorden: als je kritiek hebt — en een meelevend en samenlevend mens mag die niet alleen, maar moet die ook hebben — moet en kun je niet langs de kant blijven staan. Je moet meelopen welbewust, dat wil zeggen: ook iets doen. Anders ben je met je — goed bedoelde — kritiek in feite zelf onvoldoende positief bezig, terwijl je anderen mogelijk zo snel negativiteit verwijt.

WAT ER TEGENOVER?

Een voorbeeld zij toegestaan. Velen waarderen, terecht, dat er kiesrecht is. Ook al wil je eventueel een andere uitwerking ervan, je waardeert de aanwezigheid van kiesrecht. Wil je dit via kandidatenlijsten en stembiljetten effectueren dan heb je politieke partijen nodig.

Dat middel tot het doel moet je dan natuurlijk wel willen betalen — zoals je voor alles betaalt, dat je (graag) hebben wil. Wat stel je er tegenover. Dit is ook een stukje duidelijkheid. U ziet veel onduidelijkheid in de samenleving. Wij zien die allemaal. U ziet juist.

In die schemerigheid (iets) meer licht te brengen, dat kost — voor wie dan ook — veel tijd, veel denken, veel samenpraten, ook geld.

U weet het zelf: de A.R.P. heeft haar plaatselijke afdelingen, haar regionale en landelijke contacten. Uw mening kan daarin naast die van anderen een rol spelen. Plaatselijk kunt u anderen benaderen, landelijk is het partijsecretariaat benaderbaar.

U WEET HET

U weet het. Ook u hebt — stellig — zo nu en dan uw kritiek. Ook doet u daarnaast wat. U bent lid van de A.R.P. U praat met anderen.

Er zijn vele leden; ruim 80.000 (tachtigduizend). Maar waarom zouden er geen 90.000 zijn?

Daarom voert de A.R.P. opnieuw een ledenwerfactie. Zoals zoveel organisaties.

Dit seizoen slechts een korte actie. Er is namelijk zoveel te doen; Tweede Kamerverkiezingen op komst.

Dus een actie in deze maand, september.

Een beperkt voorlopig doel: tenminste duizend leden erbij.

Je kunt een verhaal als dit — stellig — kritisch benaderen. O.k.: dat moet dan geaccepteerd worden. Als er daarnaast maar iets positiefs gedaan wordt. Door ons samen, door anderen, door u. Dat is het belangrijkste.

WIN EEN LID OF TWEE

De Arjos, de nationale anti-revolutionaire jongerenorganisatie, heeft vrijdag en zaterdag 28 en 29 augustus j.l. in Amersfoort tijdens een brede besturenconferentie gesproken over de plaats van de Arjos in het politieke krachtenveld van vandaag. Op deze bijeenkomst hield Gerrit van Dongen, vice-voorzitter van de Arjos, zijn maiden-speech als voorzitter van de organisatie. Van Dongen, nu nog vice-voorzitter zal op 3 oktober a.s. Hans de Boer opvolgen als Arjosvoorzitter.

De belangstelling voor de conferentie was zeker niet slecht. Ongeveer tachtig Arjossers, voornamelijk kaderleden en aankomende kaderleden, waaronder veel nieuwe leden tussen de zestien en twintig jaar, hadden er een vrijdagavond en zaterdag voor

over om zich te verdiepen in de politiek en met name ook in de organisatorische kant van de Arjos. Het belangrijkste punt in de discussie was wel de plaats die de Arjos in de Nederlandse politiek inneemt. De meningen op dit punt liepen niet altijd parallel. Duidelijk werd wel, dat de Arjossers het erover eens zijn, dat hun organisatie een eigen plaats inneemt en eigen politieke opvattingen heeft. De Arjos voelt zich nauw verwant met de ARP en zij richt zich met haar opvattingen op die ARP, om zo te trachten haar opvattingen met de ARP te verwezenlijken. Hoewel in principe het ledental niet doorslaggevend is voor het naar voren brengen van een politieke mening is het duidelijk, dat hoe meer leden de organisatie telt, hoe meer invloed

er kan worden uitgeoefend. Vandaar, dat de Arjos het nieuwe seizoen is gestart met een ledenwerf-actie; „Een grote sprong vooruit”. De bedoeling hiervan is, dat ieder Arjoslid er zo snel mogelijk een nieuw lid bijwint. Daarnaast streeft men er naar in iedere provincie minstens twee nieuwe afdelingen op te richten. Duidelijk werd op de conferentie nog eens gezegd, dat het werk van de Arjos staat of valt met het goed functioneren van de plaatselijke afdelingen.

Uiteraard kwamen ook de komende Tweede Kamerverkiezingen in de discussie aan bod. De wijze waarop de Arjos aan de verkiezingscampagne zal meewerken wordt later in het seizoen nog nader besproken.

GERRIT VAN DONGEN:

KRITISCHE NOOT JONGEREN MOET DOOR KLINKEN IN PARTIJBELEID

„Politiek bedrijven is weinig zinvol als de evaluatie daarvan niet valt te bespeuren in twee richtingen: allereerst de doorwerking van ideeën en idealen op het beleid van de partij, waar wij als Arjos ons op richten en ten tweede de doorwerking van ons politieke elan naar de groep jongeren, die zich door ons handelen en optreden aangesproken dient te weten.”

Aldus Gerrit van Dongen, zaterdag 29 augustus, op de besturenconferentie van de Arjos in Amersfoort. Van Dongen merkte op, dat er slechts een handjevol jongeren is, dat de relatie geloof-politiek concretiseert binnen de jongerenorganisaties. „We moeten ons niet vergissen in de grote groep jongeren wier engagement helaas niet verder gaat dan tot wat de consumptiemaatschappij te bieden heeft.”

Hij waarschuwde tegen een steeds groter wordende onverschilligheid binnen de eigen generatie ondanks de schijn van het tegendeel. In een tijd van groeiende apathie tegenover formalisme en bureaucratie vinden jongeren verschillende vormen van ontsnapping. Van Dongen vond de houding van de Dam-slapers verstaanbaar, maar hij meende, dat men zich toch ernstig af moest vragen of dit nu het gezicht van een nieuwe generatie moet bepalen. Hij zei dat hij zich zeer goed kan verplaatsen in de vaak gerechtvaardigde verlangens van veel radicale groeperingen. De Arjos zelf schuwt de actie trouwens ook niet als middel in de politiek, maar in het gebruik van de middelen dient men zich altijd weer af te vragen in hoeverre het doel: onze vrijheid, niet een ander in onvrijheid brengt. De excessen in Amsterdam veroordeelde Van Dongen dan ook als een optimale schending van het vrijheidsbeginsel. Er is hier ook sprake van dom onverstand van de bestuurders van de stad om de moeizaam opgebouwde tolerantie in enkele uren te vernietigen door een halfslachtig beleid.

Idealen verschrallen als zij ten koste gaan van de vrijheid van de medemens. Het verkeren tussen idealisme en de praktijk van elke dag plaatst de christen in een bijzondere positie. Met elkaar-leven is samen-leven. Samenleven vanuit de idealistische bron, met het oog op de praktische situatie. Sprekend over de concretisering van de ideeën

van de Arjos in het beleid, zei Van Dongen, dat de Arjos geen bijwagen is van de ARP. De jongerenorganisatie richt zich op de ARP, omdat zij vanuit haar uitgangspunt en idealen in deze partij haar operatievlak ziet liggen. Het loop- en benenwerk van de Arjos heeft alleen maar zin als de resultaten daarvan weerspiegeld worden in de ARP. Het komt erop neer, dat de Arjos een concreet stuk beleid wil herkennen. Vrijblijvend studeren is er niet meer bij. In het beleid van de partij moet de kritische noot van de jongeren worden geproefd. Van Dongen zei, dat de samenstelling van de fractie een zaak is, die de Arjos na aan het hart ligt, wil zij werkelijk mee verantwoordelijk zijn. Hij zei:

„Laten we er maar geen geheim van maken, dat in onze gedachten één van de vrijkomende stoelen in de fractie bezet gaat worden door een van de jongeren. De partij kan nu ernst maken met haar ideeën over de participatie van de jongeren in het politieke gebeuren”.

Als resultaten van het loop- en benenwerk van de Arjos, die zich in het beleid van de ARP moeten weerspiegelen noemde Van Dongen de defensie en de gezondheidszorg, beide onderwerpen komen op het najaars - Partij Convent aan de orde. De Arjosraad heeft duidelijk gezegd dat Nederland van deelname aan de kernbepanning binnen Navo-verband moet afzien. Dat is, aldus Van Dongen, het minste wat een partij, die zegt te streven naar het menselijk geluk in haar program moet opnemen.

Ten aanzien van de zedelijkheidswetgeving merkte Van Dongen op, dat deze problematiek een heet hangijzer is binnen onze kring. Natuurlijk moet er begrip zijn voor wat er in traditie en historie is gegroeid. De jongeren kunnen hieraan achteloos voorbijgaan, maar dan doen zij hen tekort, die daaruit leven en moeite hebben bakens te verzetten. 'Zelf staande in de bevrijding van een vernieuwd denken over moraal en zedelijkheid in het licht van de bijbel, zullen wij de ander steeds naast ons moeten weten. Dat kan wederzijds wel eens moeten opleveren, maar die moeten dan maar genomen worden’.

De partij heeft hier, aldus Van Dongen, te maken met een zaak, die de existentie en de essentie van de mens raakt. Bevoogding van de overheid in de levensuitingen van het individu zijn een rechtstreekse aanslag op de identiteit van de mens.

Gerrit van Dongen

Van Dongen zei, het ondenkbaar te vinden, dat het convent in deze paragraaf het concept-Program van Actie essentiële wijzigingen aanbrengt.

Naar aanleiding van de verklaring van de Arjos over de anti-KVP revolutie, zei Van Dongen, dat deze resolutie van de PvdA geen zaak is van alleen KVP en PvdA want deze resolutie gaat ook de partijen aan die samen met de KVP zoeken naar nieuwe lijnen in de politiek. De CHU en de ARP hebben van meet af aan duidelijk gesteld, met de KVP vanuit de zelfde basis te zoeken naar deze lijnen.

Van Dongen herinnerde in dit verband aan de rapporten van de achttien. Die rapporten zijn door de Arjos positief gewaardeerd: 'de nu bekende programma's gebieden ons te constateren, dat de eerste voorzichtige schreden gevolgd zijn door consequente stappen in de goede richting’.

Van Dongen zei, dat verwijten van de PvdA. Waar de KVP voortdurend moet CHU stammen uit eigen ervaringsfeiten. Hij haalde Vondeling aan, die gezegd heeft, dat de pluriformiteit in de PvdA haar wezenlijke kracht was. Van Dongen merkte op, dat je geen socialistenhater hoefde te zijn om te zien, dat de eensgezindheid van de socialistenvier weg is dan ooit. De pluriformiteit is een destructieve kracht geworden in de PvdA. Waar de KVP voortdurend moet horen, dat zij een opportunistische politiek voert, verzandt de PvdA in strenge schema's van tactiek, evenmin een geïnspireerd beleid.

Wil de Partij van de Arbeid een wezen-

lijke bijdrage geven tot het geluk en een menswaardig bestaan, dan zal die partij haar kiezers, en niet alleen zij, aan zich verplichten als de bereidheid gevonden wordt om zich concreet in dienst te stellen van de vormgeving van een nieuwe tijd: de zeventiger jaren. „De resolutie van de Arjos is ingegeven uit solidariteit met hen die in de PvdA tekenen van herkenning zien opgericht in een evoluerende KVP”, aldus Van Dongen.

Er is in de Arjos begrip geweest voor de anti-KVP resolutie, maar dat begrip kan moeilijk worden volgehouden nu die resolutie een lijmfunctie krijgt binnen de PvdA. Niet alleen de drie christelijke partijen zullen een keus moeten maken, maar ook de andere partijen zullen de mogelijkheden tot keuze moeten bieden. De PvdA staat een duidelijke keus in de weg.

Van Dongen zei, dat Den Uyl niet veel van de ARP heeft willen begrijpen als hij zegt, dat 'de confessionaliteit wordt gesteld boven politiek, motivatie vanuit christelijke overtuiging boven de gemeenschappelijke daad’.

„Het is jammer als je in het schema van de tactiek genoodzaakt bent een partij verkeerd te interpreteren’.

Als Den Uyl wil, dat de ARP op een van de polen gaat staan in de politiek, dan heeft hij zijn duidelijkheid bereikt, maar, aldus Van Dongen, de politiek der uitsluiting en de politiek van het enge gelijk kan eenvoudig niet in de geest van de harmonische gezindheid, die het evangelie uitstraalt liggen. Christenen zoeken de lading tussen het Woord en de daad: deze beide polen inspireren het handelen, juist het complement van deze twee zijn de bestanddelen van het politieke handelen. De programma's van de KVP en de CHU geven herkenningspunten en wij zullen in het program van de ARP ervoor moeten waken, dat de vernieuwingsgezindheid niet ten onder gaat in een christelijk pragmatisme. Ook de ARP dient herkenbaar te blijven voor anderen.

„Onze startpositie is altijd geweest: samen vanuit hetzelfde uitgangspunt zoeken naar de politieke consequenties van die uitgangspunten. Ons Christen-zijn nooit als een aureool, wel als een startblok gebruikend. In de komende tijd lijkt het erop alsof de christelijke partijen meer en meer zullen convergeren. Mensen die nog steeds op divergentie hopen miskennen de lijn van de Arjos en geven niet de juiste waardering aan de klassieke vier punten: uitgangspunt, program, uitvoering, mensen.”

WIN EEN LID OF TWEE

KUNNEN WIJ AANVANG MAKEN MET „AFBOUW” VEILIGHEIDS SYSTEEM?

Bonn, Moskou en Wenen, centra van Europese ontspanningspolitiek. De toekomst van ons werelddeel ziet er zo op het oog rooskleurig uit. Kunnen wij nu een aanvang maken met de „afbouw” van ons veiligheidssysteem? En dan maar beginnen met de massavernietigingswapens die ons geweten zo zeer bezwaren?

Maar ook een pleidooi voor continuering van het huidige machts-evenwicht wordt gehoord. De militaire dreiging moet gehandhaafd blijven. Zij is een van de oorzaken dat Rusland en Amerika samen zoeken naar mogelijkheden van wapenbeheersing en -vermindering. Waarom zouden wij de militaire druk nog niet een tijdje blijven uitoefenen; daarmee de kans op een succesvolle afronding van de besprekingen, vergrotend. Bovendien, het wantrouwen is nog aanzienlijk. Gaat het werkelijk om meer dan wat tactische zetten. In het politieke „spel” is het daadwerkelijk gebruik van militaire middelen op de achtergrond geraakt, maar de strijd om de macht, om de wereldoverheersing, gaat onverminderd voort. Voorzichtig en veiligheidsbewust manoeuvreren blijft geboden.

NIEUW TIJDPERK

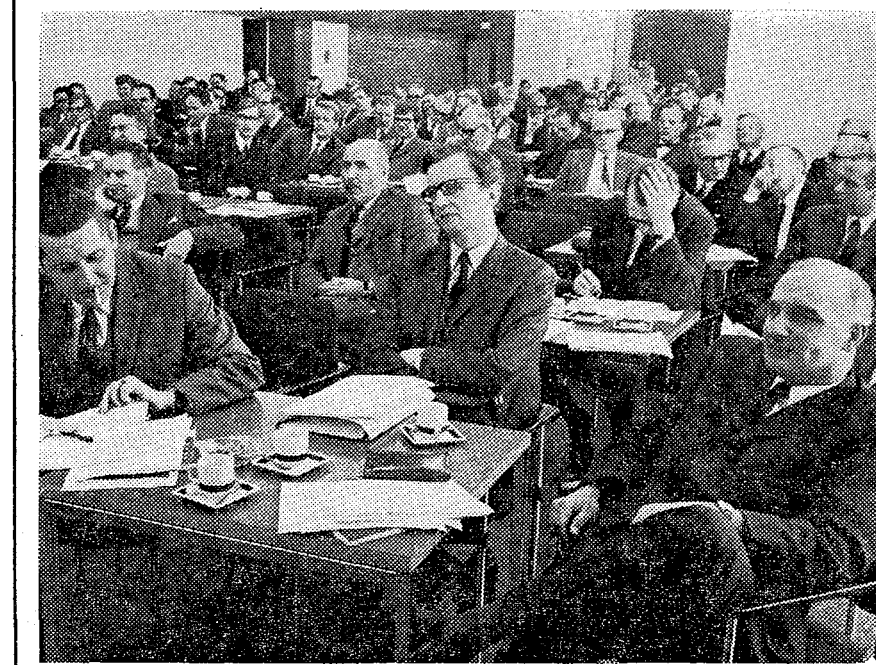
Wij staan in Europa aan het begin van een nieuw tijdperk. Onzeker is wat de toekomst brengt. De vraag is welke houding wij tegenover de aan de gang zijnde ontwikkelingen behoren aan te nemen. Afwachten, of actief meewerken om hen te leiden in de richting van een doel, waarvoor wij mede verantwoordelijk kunnen en durven zijn.

Voor ogen staat een rechtsgemeenschap met ruime ontplooiingsmogelijkheden voor individuen en volken. Vanzelfsprekend is het niet dat wij dit doel zullen bereiken. Immers het zijn vooral eigen belangen die de relaties tussen staten bepalen en de gang van zaken aan de onderhandelingstafel. Het streven naar meer welvaart is algemeen; machtsontplooiing is een staat eigen; de opbouw en instandhouding van een moderne krijgsmacht vragen astronomische bedragen die een betere aanwending verdienen; zelfvernietiging is weinig aantrekkelijk; wie gaat er als derde met het been vandoor: Amerika, Rusland of China?

Verbeterde communicatiemogelijkheden en de toenemende mondigheid van de mens, maken dat vraagstukken die in het verleden uitsluitend werden gekend en behandeld door een elite, tegenwoordig gemeengoed zijn.

De spanning die optreedt tussen de verwachtingen van velen en het 'haalbare' van de bureaucratie werkt remmend op initiatieven.

Elkaar beter leren verstaan is van primair belang. Wij kijken tegen dezelfde dingen vaak zo verschillend aan. Uitswisselingsprogramma's op onderwijs- en cultureel gebied kunnen onderling begrip aankweken en het wederzijdse wantrouwen verminderen. Ook is het de

De schrijvers: H. Volten (links) en M. H. von Meyenfeldt (rechts)

moete waard te streven naar de ombuiging van eigen belangen in de richting van gemeenschappelijke doelstellingen bv op het gebied van hulp aan ontwikkelingslanden, de exploratie van de ruimte en de milieuverbetering. *Aandacht voor het gemeenschappelijke.*

NIEUW TIJDPERK

Tot het zover is blijft handhaving van het machts-evenwicht wenselijk. Maar dit betekent niet dat wij op militair gebied een afwachtende houding moeten aannemen. Eerder wezen wij er op dat het machts-evenwicht op een steeds hoger niveau van 'vernietigingsdoelmatigheid' wordt vastgesteld. De ontwikkelingen op wapentechnologisch gebied gaan door. Een voorsprong moet behouden blijven; een achterstand ingehaald. Doorbreking van het machts-evenwicht blijft mogelijk.

'De huidige spanningen met hun bedreiging van nationale vernietiging worden door twee illusies levend gehouden. De eerste, een vast geloof van de Sovjet-Unie dat de kapitalistische landen zich voorbereiden op de aanval; dat wij vroeger of later zullen toeslaan.

De andere, een rotsvast geloof van de kapitalistische landen, dat de Sovjet-Unie zich voorbereidt ons aan te vallen; dat zij vroeger of later zal toeslaan. Beide zijn fout. Aan beide kanten wenst de grote massa vrede. Voor beide kanten zou oorlog niets anders dan een ramp betekenen. Beide vrezen dit evenzeer. Maar de constante opvoering van de voorbereidingen kan zeer goed, zonder dat dat persé de bedoeling is, uiteindelijk leiden tot een spontane explosie.'

(Generaal Douglas Mac Arthur in een toespraak voor leden van het Amerikaanse Legioen; 1955).

In twee richtingen kunnen wij initiatieven ontwikkelen. Allereerst kan worden onderzocht welke gemeenschappelijke (militaire) belangen er zijn die kunnen worden uitgebuit. Te denken valt bv. aan 't gezamenlijk oefenen van troepen

die zijn bestemd om op te treden in VN-verband.

In de tweede plaats behoort het technisch niveau waarop het machts-evenwicht is vastgesteld te worden teruggebracht. In dit licht moet ook ons voorstel om af te zien van het gebruik van massavernietigingswapens als eerste, worden beoordeeld. Een stap op de lange weg naar militaire ontspanning. Een van de voorwaarden om deze stap politiek aanvaardbaar te kunnen maken is, dat er tussen Oost en West evenwicht is op conventioneel gebied. En daarmee raken wij een punt dat de meningen verdeeld houdt nl. de krachtsverhoudingen tussen de NAVO en het War-

DOOR H. VOLTEN EN
M. H. VON MEYENVELDT

schau Pact op het gebied van de conventionele strijdkrachten. Hierop spitte zich ook de gedachtenwisseling toe, die wij voorafgaande aan het Partij Convent in dit blad met prof. Kooijmans voerden.

NIET OVERDRIJVEN

De NAVO heeft een achterstand. Het is een gangbare opvatting, dat de overmacht van het Warschau Pact zo groot is, dat het Westen wel gedwongen is zich afhankelijk te stellen van het als eerste gebruiken van tactische kernwapens. Wij menen daarentegen, dat de conventionele kloof niet moet worden overdreven en dat zonder al te grote financiële offers een bevredigende situatie te bereiken is, zodat het Westen van het eerste gebruik van kernwapens kan afzien.

Het doel behoeft niet te zijn de achterstand volledig weg te werken. In de rol van verdediger kan de NAVO met minder middelen volstaan. Een 'adequate conventionele inspanning' is die welke de NAVO als verdedigende partij 'conventioneel evenwicht' verschaft met het Warschau Pact als mogelijke aanval. Het spijt ons dat wij, door daarnaast ook nog de term 'conventionele pariteit' in dezelfde betekenis te gebruiken prof. Kooijmans op het dwaalspoor hebben gebracht, dat wij de conventionele kloof geheel zouden willen dichten (met de zekerheid daarmee een conventionele bewapeningswedloop te ontketenen).

Voor velen blijft het intussen onzeker, of het door ons bedoelde conventionele evenwicht voor de NAVO haalbaar is. Tot nu toe bleef in de discussie een analyse van de krachtsverhouding achterwege. In het volgende artikel zullen wij een poging doen in deze leemte te voorzien.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam :

Adres :

Woonplaats :

en het tweede

Naam :

Adres :

Woonplaats :

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

HET BEELD DER VADEREN

MACHTSBEGEERTE

Een halve eeuw geleden, op 30 augustus 1920, werd te Sneek een nieuwe Christelijke lagere school geopend, die de naam kreeg van Prinses Julianaschool. Bij die gelegenheid hield de voorzitter van het schoolbestuur, mr. P. S. Gerbrandy, een redevoering, die bewaard is gebleven. Hij sprak daarbij o.a. over machtsbegeerte:

„Daar waait een wind van machtsbegeerte door onzen tijd. Een ontoombare zucht om het voor het zeggen te hebben en het dan te doen. Te doen, niet om en voor zichzelf, maar voor en ten behoeve van anderen, het vaderland, het volk, het proletariaat. Er gaat een roepen door de menscheid: o, geeft mij het machtsapparaat in handen en ik zal zorgen, dat ge het goed hebt, dat ge vrede hebt, dat ge een waarlijk menscheijk bestaan hebt. En met die macht wordt niet eens bedoeld een zuiver vleeschelijke macht. Neen, de menscheijke geest stelt zich dienstbaar aan die macht. De menscheijke geest in zijn organiserend talent, in de volmaking der techniek, in de verbreding van het menscheijk weten, in de beheersching van de krachten der natuur. De vlees-

chelijke macht zegt tot het intellect: laat ons samen heerschen ten profijte van de geheele menscheid.

Zulk een machtsbegeerte wordt openbaar in het Oosten, in Sowjet-Rusland, maar ook in het Westen.

En dan vervolgde de spreker: *Onze school noemt zich Christelijke school. Dat wil zeggen ze verbindt haren naam aan den Christus. De machtsopenbaring van dien Christus is een andere geweest. Hij heeft geen vleeschelijke machtsconcentratie gevormd; Hij is niet geweest groot in intellect en vinding. Hij heeft niets ontdekt of uitgevonden. Maar Hij is geweest heilig, overgegeven in absolute gehoorzaamheid aan Zijnen Vader, een gewillig lam ten slachtoffer, en daardoor grooter, verhevener, oneindig machtiger dan alle macht op aarde. Ik wil niet uitzoeken op dit ogenblik, in hoeverre Christenen tot het vormen van machtscentra geroepen zijn, maar wel mag ik zeggen dat als onze Christelijke actie in Kerk, School, Politiek en Sociale Beweging niets anders is dan machtsvorming, zij niet verdient, dat ge er een vin voor verroert of een hand voor uitstrekt.*

Het is onze lezers bekend, dat wij op citaten, in deze rubriek afgedrukt, geen commentaar geven, ook al verrassen zij ons soms door een onverwachte actualiteit.

LID WORDEN VAN DE ARJOS WAAROM NIET?

Ja, waarom eigenlijk niet. Als je wel roept dat de Arjos een nuttige functie heeft.

Zet je woorden om in daden!

Help de Arjos aan een sterkere stem, door je te voegen bij die club.

Werk mee aan de vernieuwing van de samenleving vanuit evangelisch perspectief.

Vul in die bon en gireer geld.

Ondergetekende,

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

geeft zich op als lid van de Arjos en ontvangt nu maandelijks „Op Wiek” en krijgt regelmatig informatie over landelijke, provinciale en eventueel plaatselijke activiteiten.

De contributie voor de periode van september tot en met december 1970 ten bedrage van f 3,50 is heden gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag.

Insturen naar:

ARJOS DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG. TEL. 070 - 183960.

**WIN EEN
LID
OF TWEE**

NG 5 september 1970

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.

Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v.)

A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam:

adres:

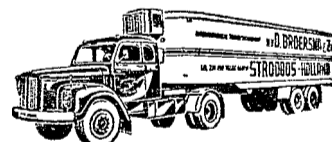
woonplaats:

datum:

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

DE VERENIGDE STATEN TOEKOMST OF VERLEDEN TIJD?

Bij vrijwel iedereen in de wereld roept de naam „Amerika”, waarbij men denkt aan de Verenigde Staten van Noord-Amerika, het beeld op van enorme macht, een macht die ver uitgaat boven wat de mensheid tot dusver gekend heeft. Dit beeld wekt bij de één bewondering en jaloersheid op, bij een ander afschuw en angst, maar onverschillig laat het vrijwel niemand.

Want de rol van Amerika in de huidige wereld zal ongetwijfeld beslissende invloed hebben op de toekomst van de mensheid.

Met deze zinnen opent Prof. dr. B. Landheer zijn fors uitgegeven boek over de Verenigde Staten; het is een deel uit de bekende TERRA-reeks. Voor, tijdens en na de oorlog heeft hij gewoond en gewerkt in de USA, laatstelijk als gasthoogleraar. Hij kent dus het land en het beeld dat hij geeft is uitermate kritisch en niet erg optimistisch: De Verenigde Staten, toekomst of verleden tijd?

De hele geschiedenis van Amerika wijst in de richting van naar buiten gerichte energie, die steeds nieuwe doelstellingen zoekt. Toen de nationale expansie haar grenzen bereikt had, moest de internationale volgen. Amerika kon zichzelf niet anders projecteren dan als de eerste wereldmacht. De overwinning in zo mogelijk economische vorm, zo nodig in militaire was de enige uitweg voor de naar buiten gerichte dynamiek. Niet bij machte het koninkrijk in de mens zelf te ontdekken.

Macht ontstaat steeds door de energie van de één en het gebrek aan energie van de ander. De Amerikaanse macht zal derhalve ingesteld blijven op expansie, totdat eigen energie vermindert of totdat het tegenspelers van gelijke of grotere macht ontmoet.

SOCIALE STRUCTUUR

Het is, volgens de schrijver niet juist de Amerikaanse maatschappij als materialistisch in statische zin te beschouwen. Geld is in Amerika tot op zekere hoogte een meter van verdienste, maar men staat vrij los van geld als zodanig en geeft het gemakkelijk uit. De doorsnee-Amerikaan groeit op met het idee, dat Amerika 'goed' is en het teveel aan geld, macht, misschien zelfs talent, valt hier enigszins buiten, omdat het begrip 'teveel' in het Amerikaanse denken niet goed verwerkbaar is.

Amerika houdt de illusie van de 'open maatschappij' vol, ofschoon in werkelijkheid verreweg het grootste deel van de bevolking blijft in de groep waarin zij geboren werd. Een stijgende welvaart wordt geacht dit te verhullen, maar materiële welvaart en sociale status zijn twee verschillende grootheden. De gehele Amerikaanse politiek is in wezen conservatief, omdat partijen, die de verhouding tussen staat en economie zouden willen veranderen, geheel ontbreken. Het beeld van economische vooruitgang is het dominerende, waaraan de politiek ondergeschikt is. Ook de godsdienst wordt in dit patroon gepast: de kerk kweekt 'good citizenship', en 'goede burgers' kunnen ongestoord opereren in de zakelijke sfeer. Iedere sociale groep heeft haar eigen kerkgenootschappen, niet op dogmatische, maar in hoofdzaak op sociale basis. De kerken organiseren lezingen, picknicks, dansavonden enz. en zij bedrijven 'public relations', zoals het bedrijfsleven dit doet.

Armenwijk in New York

De machtsverhoudingen spelen een grote rol en iets nieuws te organiseren, dat buiten deze machtsverhoudingen zou vallen is uiterst moeilijk of zelfs onmogelijk. Het gehele Amerikaanse leven bestaat uit in elkaar grijpende sociale groepen, die naar zo groot mogelijke aanhang streven. Voor het individu is in deze wereld weinig plaats: men past zich aan of men raakt uit de pas en dan heeft het leven weinig meer te bieden. Indien men zich wel aanpast, is het een soepel werkende machine, die 't individu geheel opeist en hem weinig van zichzelf overlaat. Indien men het spel vrijwillig aanvaardt en er behagen in schept, is alles normaal en bevredigend.

ACHTERBLIJVERS

Hiervoor is al opgemerkt, dat de Amerikaanse maatschappij geen 'open maatschappij' is. Het resultaat is, dat groepen en individuen achterblijven, die zich niet kunnen aanpassen aan het Amerikaanse energiepatroon of die niet in de sociale structuur ingevoegd kunnen worden. Er ontstaan dan compensaties, zoals alcoholisme, het gebruik van verdoovende middelen, afwijkende seksuele patronen, zoals homoseksualiteit enz. In de sociale structuur blijven de groepen achter, die niet 'nodig' zijn, zoals de werklozen, de gedeeltelijk werkenden en de laag betaalden.

Tussen het psychische en sociale in liggen de groepen, die niet meer willen werken dan strikt noodzakelijk en die dus buiten het eigenlijke patroon vallen, dat een dergelijke levenshouding niet erkent. Steeds weer doet zich de situatie voor, dat het leven van één derde van de natie onbevredigend is. Dat de 'slums' omgedoopt zijn in 'ghetto's' is op zichzelf niet zonder betekenis. Het probleem is niet meer zo zeer de armoede als wel de uitsluiting. De armoede is er natuurlijk wel, maar de gemiddelde toerist ziet de armen van Amerika evenmin als de gemiddelde Amerikaan, die zijn ogen sluit voor hun bestaan of het zich gemakkelijk maakt door te denken, dat het 'misfits', 'lazy bums' en 'alcoholics' zijn.

De meest tragische categorie zijn de alcoholische armen. Het verwrongene, het hopeloze, het weerzinwekkende is misschien nog afschuwelijker door het contrast met de 'blikken' wereld, slechts enkele honderden meters verwijderd. Het lijkt onbegrijpelijk, dat een volk zijn kinderen zo ver laat komen door de blinde jacht naar macht en rijkdom. Ook hier, aldus Landheer, voelt men

nog de machtige energie, die door Amerika trekt en die alles poogt uit te stoten wat niet bij het succespatroon behoort. De armoede in Amerika is lelijk, ziekte en ongeluk macaber en verward, omdat ziekte, honger en dood niet in het Amerikaanse patroon verwerkt zijn. Zij worden weggeduwd, verdreven uit het bewustzijn.

Het patroon van Amerika is te nauw, te eenzijdig en dit maakt de armoede erger dan die van India, die in een religieus waardesysteem is verwerkt. Materieel zijn de armen in Amerika rijk vergeleken met de armen in Azië of Afrika, maar zij lijden mentaal door het gevoel vergeten en uitgeschakeld te zijn. Steeds weer komt de regering met economische programma's, maar het gaat in wezen om opnemng van mensen in een sociaal systeem.

De conclusie luidt dan ook, dat de Amerikaanse maatschappij een oplossing zal moeten vinden voor de problemen, die liggen in het sociale vlak en niet in het technische.

MACHT AMERIKAANSE INDUSTRIE-SYSTEEM

Niet de politiek is het eerst-belangrijke in de USA, maar 't industriesysteem. Dat systeem probeert zich te rechtvaardigen door hoge produktie en vrijheid in zijn vaandel te schrijven. Het wordt door de leidende partijen nooit hervormd, maar hoogstens gecorrigeerd, in iets sterkere mate door de Democraten dan door de Republikeinen,

Het is daarom niet zo verwonderlijk, dat het politieke leven vrij kleurloos is en veelal voorbijgaat aan de meest brandende kwesties, vooral als die tegen de belangen van 't industrie-systeem ingaan. Dit systeem wordt opgedrongen; het wordt niet ter discussie gesteld. De schrijver vindt, dat juist de agressiviteit van het systeem, die twijfel aan zijn volmaaktheid wekt. Als het volmaakt is, zoals men het probeert voor te stellen, waarom moet het de mensheid dan opgedrongen worden?

Overigens is aan geen twijfel onderhevig, dat de eerst mondiale en later meer regionale expansie van het Amerikaanse industrie-systeem een positieve ontwikkeling is geweest voor vele landen in de wereld of althans voor vele sociale groepen in deze landen.

Het Amerikaanse denkpatroon is pragmatisch, voortgekomen uit doen, niet uit denken, maar de verantwoordelijkheid voor de wereld vereist, dat dit pragma-

tische zichzelf corrigeert. Vooral structureel, omdat juist de gevolgen van het 'doen-patroon' niet voldoende overzien worden, vooral op langere termijn. Aan de kracht en vitaliteit van het Amerikaanse industrie-systeem behoeft men niet te twifelen, maar juist omdat het leeft, heeft het behoefte aan hervormingen.

ECONOMIE EN POLITIEK

Het is onmogelijk zinvol over de Amerikaanse politiek te schrijven zonder de verhouding tussen politiek en economie centraal te stellen. De economische orde dringt dagelijks in het leven van de individu door; de politiek slechts zo af en toe. Tegenover de economische dynamiek staat een betrekkelijk star politiek systeem, dat benaderd wordt met dezelfde mentaliteit, die aan het bedrijfsleven ten grondslag ligt, nl. het grootste geluk voor het grootste aantal.

De koppeling van de politiek aan de economie vindt plaats via lobbies en pressiegroepen, waardoor de economisch meer belangrijke groepen ook een groter politiek gewicht krijgen. De politiek wordt daardoor een economisch belangspel, dat op perfecte wijze georganiseerd is in de grote partijen. De kiezer is derhalve vrij machteloos.

Er is een typische middenstandsmatenschap ontstaan, waarin bij de groei naar grotere ingewikkeldheid, de afkeer van radicalisme groter werd dan de vrees voor dictatoriale macht. Het systeem werd daardoor typisch plutocratisch (regering van rijken) in plaats van democratisch. De maatschappelijke verantwoordelijkheid bleef in handen van de bezitters, die even bevreesd waren voor te veel als voor te weinig regering.

Een radicale partij, die de zwakheden van het industrie-systeem duidelijk naar voren brengt, lijkt op den duur onontkoombaar. De politiek als lofzang op het industrie-systeem is haar werkelijkheid aan het verliezen. Er is te veel tragiek in Vietnam en in andere delen van de wereld, die op de formulering van werkelijke principes aandringt in plaats van de verzonden principes. De schrijver komt tot de conclusie, dat de USA op het ogenblik nog het 'best te omschrijven is als een mengsel van plutocratie (regering van rijken) en timocratie (ook van rijken, die zich op de een of andere manier verdienstelijk hebben gemaakt b.v. de Kennedy's en de Rockefeller's) met enkele democratische elementen.

Volgens hem wordt een land geen democratie door deze term voortdurend te herhalen. Er zijn weinig Amerikanen die de VS werkelijk als een democratie beschouwen, al zullen zij dit misschien loochenen tegenover bezoekers uit andere landen of nieuwkomers.

VERZET

De Amerikaanse mens wordt geleerd zijn emoties te onderdrukken. Dat wordt uit dit boek wel duidelijk. Daarom zal er volgens Landheer ongetwijfeld meer en meer verzet komen uit de emotionele sfeer. Dan zal het kunstmatige, opgedrongen bewustzijn een leeg bewustzijn blijken te zijn. Het zal zich plotseling weer vullen met het leven zoals het op ons afstroomt. Op dat ogenblik zal het industrie-systeem machteloos en nutteloos terzijde staan, totdat het is ingepast in een sociaal systeem, dat op andere en meer volledig menselijke waarden gebaseerd is.

Het is dan ook geen wonder, dat de schrijver de neger in veel opzichten een gelukkiger mens vindt dan de gemiddelde Amerikaan: de neger heeft nog een rijk gevoelsleven. Tenslotte zal een mens niet alleen bij brood leven. De USA zijn het verst gevorderd op de weg naar de toekomst, maar het zal ook de grootste aanpassing aan een stabiele wereld moeten volbrengen. In die wereld zullen menselijke waarden de hoogste voorrang moeten hebben.

In het begin van dit verhaal zei ik, dat Prof. Landheer kritisch en niet erg optimistisch gestemd is ten aanzien van de Verenigde Staten. Het antwoord op de vraag: toekomst of verleden tijd?, laat hij open. Zijn bijzonder goede analyse van het Amerikaanse systeem nodigt uit het boek te lezen.

Wim in 't Veld

Prof. dr. B. Landheer „De Verenigde Staten”, uitgave Boom en Zoon, Meppel.

POLITIEK PAMFLET ARJOS

Deze week verscheen een politiek pamflet van de Arjos. Het is een twaalf pagina's tellend werkje waarin kort maar duidelijk wordt uiteengezet, wat de politieke drijfveren zijn voor de politieke opstelling van de Arjos. Verder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste denkbeelden van de Arjos over buitenlands beleid, ontwikkelingssamenwerking en de leefbaarheid in Nederland. Het politiek pamflet bevat tevens een overzicht van de landelijke Arjosactiviteiten en een lijst van actuele documentaties, die bij de Arjos zijn te verkrijgen. Het politiek pamflet kan besteld worden bij het secretariaat van de Arjos, het kost maar veertig cent en daarbij zijn de verzendkosten inbegrepen. Bestellingen op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag. Bij afname van grotere hoeveelheden is korting — na overleg — mogelijk. Tel. 070-183960.

KAMERLEDEN VRAGEN MINISTERS ANTWOORDEN

RESERVE RIJKSPOLITIE

De heer Walburg maakte zich zorgen over de praktische training en opleiding van de reserve Rijkspolitie, hoezeer het theoretische deel van de opleiding ook wordt gewaardeerd.

De minister van Justitie stelt echter, dat hem daarvan niet gebleken is uit de kringen van deze reservisten. De opleiding wordt bovendien afgerond met een examen voor de graad van 'geoeffend man', waarbij vakken als wapenkennis, hantering van wapens en schietoefeningen deel uit maken. Gelet op de eventuele taakvervulling is de praktische training en opleiding voldoende.

STADSPPOSTDIENST

In de krant was medegedeeld, dat de eigenaar van een particuliere stadspostdienst, nu hij deze in strijd met de wet verrichte activiteiten op moest geven, wel in de werkloosheidswet zou vallen. Dit verontrustte de heer Aantjes en hij vroeg of dit juist was.

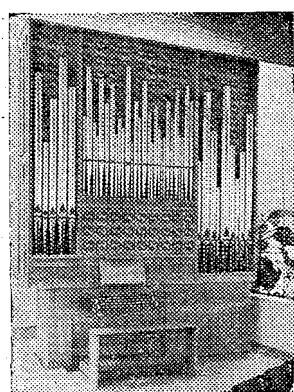
Geen sprake van, zegt de minister van Sociale Zaken. Noch via de werkloosheidswet noch via de wet werkloosheidsvoorziening is dit mogelijk. Uiteraard is er wel de bijstandswet.

N.V. Rederijen
Haringhandel
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

N. Griffioen & Zonen
BAAMBRUGG

Thermoshell huisbrandolie
DE BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING
BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

'N LIKEURGLAASJE
BIOFUNGIN
voor de maaltijd, is de remedie tegen MOEHEID en GEBREK aan EETLUST. - Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheker of Drogist heeft 't.
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

Echte kerkorgels
ook voor
hedendaagse
kerken

**ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG
APELDOORN**

Telefoon: (05760) - 17582
en 17024.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDE DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houweligen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie
MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lessgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD

Voor betere beton
N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

In de Noordoostpolder en
Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen
**AANNEMERSBEDRIJF
N.V. GEBR. SALVERDA**

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666
TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakke, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

**N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf
Van Oord**

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444.

Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in hysmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

Jan Lingen's Betonindustrie N.V.

Betoncentrale „Papendrecht” N.V.

VEERDAM 29, PAPENDRECHT

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

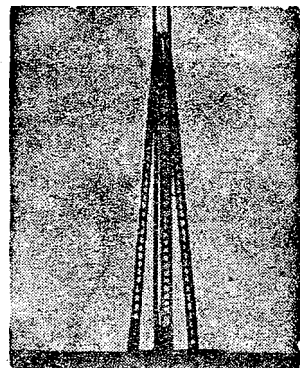
N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

F. VINK & ZON
Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

Betonfabriek **DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel 633923 (3 lijnen)

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

Visser Elektrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

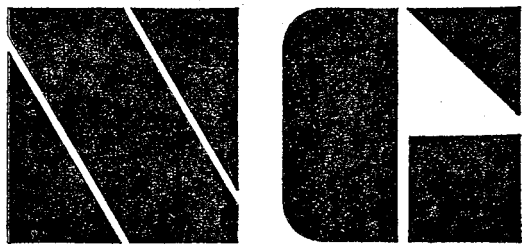
Gestigd sinds 1919

AMSTERDAM

Postweg 91 - Javastraat 199 - Krugersplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaardammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwerpark 3 - Ribbesstraat 30
Tulnstad Osdorp, Tussenmeer 62

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 37 - 12 september 1970

♦ ♦ MILJOENEN ♦ NOTA

Prinsjesdag nadert met rasse schreden. De begrotingshoofdstukken en de Miljoenennota zullen reeds zijn afgesloten.

Het voorgenomen beleid 1971 zal zijn vastgesteld, echter zonder dat het kabinet rekening heeft kunnen houden met de dwangsituatie, die is ontstaan rond de koppelbazenzaak.

Dat betekent, dat de in te dienen stukken op de derde dinsdag in september voor een deel niet meer op de werkelijkheid zijn gebaseerd. De begroting 1971 zal voor een niet onaanzienlijk deel zijn verouderd. Immers zal de nieuw ontstane loongolf een groot aantal sectoren van het overheidsbeleid sterk beïnvloeden.

Ook zal de te verwachten extra bestedingsgolf — volgens een aantal deskundigen te taxeren op rond anderhalf miljard gulden — toch beteugeld moeten worden. Tenzij het kabinet gebruik zou maken van haar bevoegdheden, die in de nieuwe loonwet neergelegd zijn. Als dat laatste niet mogelijk is, gelet op het slechte klimaat van dit moment, waardoor de gevolgen daarvan niet te overzien zijn — zullen tegenmaatregelen op een ander vlak moeten worden genomen.

Als wij goed zien zullen de maatregelen met name neerkomen op een afremming van extra koopkracht. Van het monetaire instrument, als ook van het middel van straffe prijsbeheersing verwachten wij niet zo veel meer.

In beginsel zal dat neerkomen op belastingmaatregelen en een herziene uitgavenpolitiek van de rijksoverheid en de lagere overheden.

Als het belastinginstrument zou worden gehanteerd is voorwaarde, dat de gevolgen daarvan zo rechtvaardig mogelijk over de gehele bevolking worden verdeeld. Concreet gezegd: hierbij is niet alleen te denken aan de indirecte belastingen, ook die in de directe belastingsfeer (ruim genomen) moeten daarbij worden betrokken. En is het dan zo onlogisch de inflatiecorrectie tweede fase in dit geheel mee te betrekken?

Belastingverlaging — óók gerechtvaardigde belastingverlaging — in een tijd van bijzonder sterke conjunctuurspanningen is altijd al een moeilijke zaak geweest.

Wij hebben met vorenstaande niets 'geëist'. Slechts is er een redelijke, voorzichtige vraag gesteld. Hierbij willen wij er ook heel nadrukkelijk op wijzen, dat belanghebbenden op dit punt bij wet reeds een recht is verleend.

♦ ♦ 400 GULDEN

In 1969 kwam de SER met een belangwekkend advies: de loonstijgingen in 1970 zouden dat jaar beperkt blijven tot rond vijf procent. Dat advies was ingegeven door de bewuste wil, het doorvreten van de inflatie tegen te gaan. Wij hebben ons toentertijd daarover verheugd getoond omdat het kwaad van de inflatie bijzonder schadelijke gevolgen heeft voor onze gehele economie, die voor een belangrijk deel tenslotte worden afgewenteld op de schouders van de minst sterken.

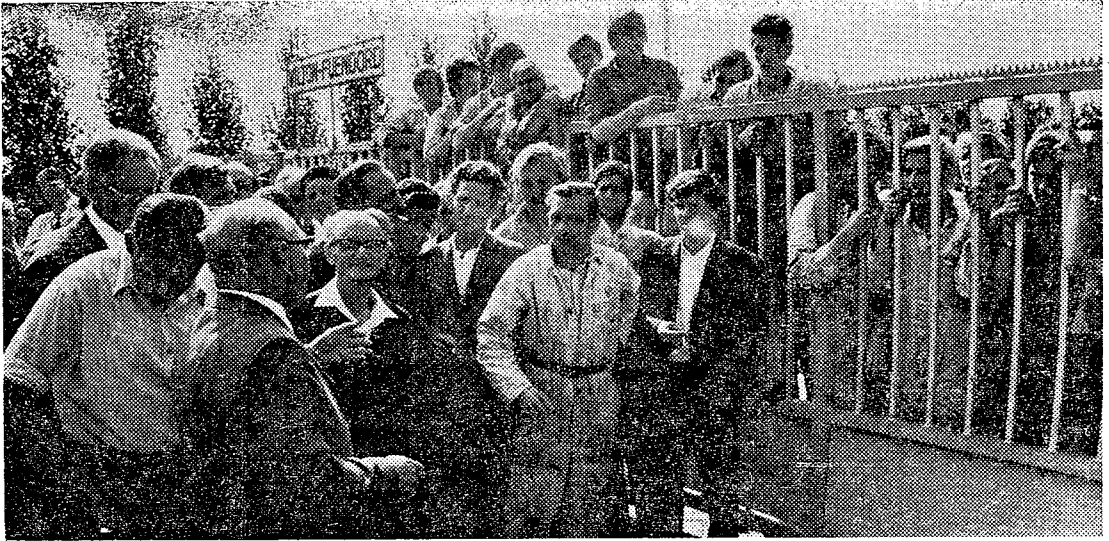
Een versterking van de inflatie zal immers een extra nadelige druk veroorzaken op de betalingsbalans. Voorshands kan men aannemen, dat de lopende rekening voor deze betalingsbalans (vorig jaar rond 50 miljoen gulden tekort) nog verder in nadelige zin is uitgegroeid.

De gevolgen van de uitkering van 400 gulden komen neer op een salaris- en loonsverhoging van rond drie procent. Dat betekent een forse overschrijding van het SER-advies van 1969.

Het betekent ook een verslechtering van de betalingsbalanspositie met een, voorzichtig, geraamd bedrag van rond een miljard gulden.

En wij meenden met de ervaring van 1956 en 1966, dat aanhoudende betalingsbalanstekorten gevolgd worden door economische inzinkingen en min of meer langdurige, toenemende werkloosheid.

Dat is óók een facet van de 400 gulden sprong. Het kabinet zal zich over de te treffen maatregelen omtrent de huidige spanning van de oververhitte economie ernstig moeten beraden. Het uitspreken van haar ernstige zorg over de ontwikkeling alléén is niet voldoende.

BETALING ABONNEMENTSGELD TWEEDE HALFJAAR 1970

In de loop van de maand juni ontvingen de abonnees een accept-girokaart met het verzoek het abonnementsgeld te betalen.

Een groot aantal abonnees heeft hieraan voldaan, waarvoor onze dank.

Degenen, die nog moeten betalen verzoeken wij dit thans te doen, door overschrijving van f 7.— op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

IN DIT NUMMER

de stakingen (zie bovenste foto) en de gevolgen, commentaar op deze pagina.

Op pagina 2 een tweede artikel over Defensie van de heren Volten en Von Meyenfeldt.

Een verslag van het Kamerdebat over Amsterdam staat op pagina 4, de rellen op de Dam (zie foto boven) kwamen daarbij uitvoerig ter sprake.

Doelinden en doelpunten, zie pagina 5. De Protestanten-conferentie is weer achter de rug, zie pag. 7.

RADIO

Op zaterdag 19 september heeft de A.R.P. radio-uitzending. Luister dan naar Hilv. II (298 m.) van 18.19-18.29 uur.

**WIN EEN
LID
OF TWEE**

REDELIJK EVENWICHT TUSSEN NAVO EN WARSCHAU PACT

Overdrijving van de macht van het Pact van Warschau is de grootste hinderpaal voor een helder denken over de strategie van de NAVO. De overdreven schatting van deze strijdkrachten leek in het verleden een goede manier om de NAVO-regeringen tot een grotere inspanning te brengen. Het argument is echter in zijn tegendeel verkeerd. Het heeft tot het algemene gevoel geleid, dat onze achterstand toch hopeloos is. Deze opvatting vormt de grondslag voor de bereidheid kernwapens desnoods als eerste te gebruiken als noodzakelijk element van onze veiligheidsstructuur.

Wij stellen ons in dit artikel ten doel deze grondslag aan te tasten, door aannemelijk te maken dat de NAVO — steeds in de rol van verdediger die met minder kan volstaan — op dit moment een redelijk conventioneel evenwicht met het Warschau Pact heeft.

Wij onderzoeken de militaire krachtsverhouding tussen NAVO en WP op het gebied van de grondstrijdkrachten en de luchtmachten. Dit onderzoek zal zich beperken tot de verhoudingen in Europa en in het bijzonder tot de centraal-europese sector waarbij Nederland is betrokken. Buiten beschouwing blijven kernwapens en de zeestrijdkrachten, die eerder een strategische betekenis op het wereldtoneel hebben.

Bij hetgeen volgt mag niet uit het oog worden verloren dat in de huidige situatie tal van strategische factoren spreken in het voordeel van het westen; de suprematie van Amerika over Rusland op militair gebied is duidelijk. Deze overmacht heeft een onmiskenbaar oorlogsvoorkomend effect.

In de beginfase van een conflict is de plaatselijke conventionele sterkte van veel belang. Voor de NAVO is dit de kritieke periode. Komen wij die door, dat begint te tellen, dat de westelijke wereld een groter potentieel heeft: meer economisch vermogen, een hoger bevolkingsaantal, e.d. Eveneens telt dan, dat wij, wereldwijd gerekend, grotere legers op de been houden: de NAVO-landen 4 miljoen man tegen het WP 3 miljoen. Een aanzienlijk deel hiervan is natuurlijk niet terstond in Europa inzetbaar, b.v. de Amerikaanse troepen in Azië; maar ook de andere zijde heeft haar verplichtingen elders, zoals de Russische troepen aan de Chinese grens duidelijk maken.

Tenslotte zij vooraf vermeld, dat het westen meer geld uitgeeft voor zijn inspanning in de Europese sector dan het oosten doet. Laten wij eens zien wat er voor gekocht is.

DE LANDSTRIJDKRACHTEN

Hier telt voor ons in eerste instantie de situatie in Noord- en Centraal-Europa. Het WP beschikt dan over ca. 60 divisies, waartegen de NAVO een kleine 30 divisies heeft opgesteld. Deze vergelijking behoeft niet nauwkeuriger te zijn. Zij geeft nl. toch een onjuist beeld. De NAVO-divisies zijn groter en sterker dan de WP-divisies en bovendien wordt

DOOR H. VOLTEN EN
M. H. VON MEYENFELDT

geen rekening gehouden met de aanwezigheid van NAVO-gevechtstroepen, die zijn ingedeeld bij formaties boven het divisieniveau.

Beter is het daarom de onmiddellijk beschikbare sterkte aan gevechts- en direct steunende troepen te vergelijken.

Warschau Pact	900.000 man
NAVO	700.000 man

Dit lijkt een voor de verdedigende partij zeer geruststellende verhouding. Er moet evenwel rekening mee worden gehouden, dat de WP-strijdmacht in de eerste fase van een conflict sneller kan aangroeien (met een kleine 30 divisies, die in het westelijke deel van de Sovjet-Unie zijn gelegerd) en dat het WP in het geheim of onder het mom van oefeningen voorbereidingen kan treffen, voordat de NAVO tegenmaatregelen neemt. *Onze reactiesnelheid is dus een*

BELANGRIJKE ZAAK

Maar er werken ook factoren in ons voordeel. In de eerste plaats heeft de NAVO in Zuid-Europa een overwicht aan gevechtstroepen, dat gewicht in de schaal kan leggen: 525.000 man tegen het WP 375.000 man. Bovendien geldt, zoals het defensiewitboek 1970 van de Westduitse regering vermeldt, dat op de militaire kracht van het oosten ook van invloed is dat: de Russische strijdkrachten ten dele ook bezettingsopdrachten hebben; de inzetbaarheid van de WP-partners niet onder alle omstandigheden verzekerd is; en vooral, de Sovjetunie niet uitsluitend over direct inzetbare verbanden beschikt. Vele divisies zijn niet in het bezit van hun materiële uitrusting, andere zijn slechts kaderverbanden. De in Rusland zelf gelegerde divisies hebben ongeveer een week voorbereidingstijd nodig, voordat zij op sterkte zijn en hun transportmiddelen moeten zij in de civiele sector vorderen.

nauwkeurigheid van de vuurmonden, door kwalitatief betere munitie en door een hoger logistiek aanvoervermogen van munitie.

DE LUCHTSTRIJDKRACHTEN

Op het gebied van de gevechtsvliegtuigen lopen de beschikbare bronnen verder uiteen dan bij de hiervoor genoemde cijfers het geval was, met name door een verschil in interpretatie van 'onmiddellijke' inzetbaarheid. Het is duidelijk, dat de vergelijking hier op geheel Europa moet worden betrokken. Wij komen dan tot 3.000 NAVO-vliegtuigen tegenover 5 à 7.000 bij het WP.

Deze cijfers geven een zeer misleidend beeld en betekenen een onderwaardeering van het NAVO-vermogen. Buiten de ongunstige getalsverhouding werken vele factoren in ons voordeel:

— *het prestatievermogen van de NAVO-vliegtuigen is meer dan het dubbele (vliegbereik, langere inzetbaarheidstijden, bewapening);*

— *onze bemanningen zijn beter geoefend en krijgen 2x zoveel vlieguren per maand als hun collega's van het WP;*

— *bij het WP behoort een groter deel tot verouderde typen (Mig-17, IL-28);*

— *de NAVO heeft een veel hogere proportie 'multi-purpose' vliegtuigen, kan dus een breder spectrum van opdrachten uitvoeren; de WP-luchtmacht bestaat in hoofdzaak uit jagers en verkenningsvliegtuigen.*

Op basis van deze factoren zijn berekeningen gemaakt van de aantallen tanks en personeel, die de NAVO en het WP vanuit de lucht per dag onder variërende tactische veronderstellingen zouden kunnen uitschakelen. De uitkomsten wijzen in de richting dat de NAVO 2½ tot 5 maal zo goed uit de bus zal komen.

Er is nog één overweging toe te voegen. In Europa is het oosten numeriek sterker, maar de NAVO-landen hebben een grotere totale inventaris aan gevechtsvliegtuigen, en dus een hoger vermogen om verliezen aan te vullen.

REDELIJK EVENWICHT

Tot zover onze cijfers. Het oordeel over de conventionele krachtsverhouding laat zich stelliger formuleren dan in het verleden mogelijk was. De open bronnen geven een steeds beter inzicht. Eerst werd alleen beschikt over de analyses van McNamara en Enthoven, die vanuit hun leidinggevende positie in het Pentagon natuurlijk een goed inzicht konden verwerven, maar wie toch het verwijt van eenzijdigheid wel is gemaakt. Hun visie werd daarna vrijwel volledig overgenomen door het Londen-instituut voor strategische studies, de objectieve en over het algemeen goed ingelichte uitgever van de jaarlijkse militaire balans (voor de goede orde zij opgemerkt, dat de pas verschenen nieuwste uitgave nog niet in ons bezit is; wij baseren ons op The military balance 1969-1970). Tenslotte zijn dezelfde gegevens nu te vinden in een officiële uitgave van een ten nauwste bij de zaak betrokken NAVO-regering, het al genoemde Duitse witboek 1970. *Het is van betekenis, dat al deze bronnen in grote trekken hetzelfde beeld geven.*

Het is een beeld van een redelijk conventioneel evenwicht op dit moment. De kunst is niet om het te krijgen, maar om het te houden. Wij hopen duidelijk te hebben gemaakt, dat het een misvatting is te menen dat de NAVO zich tegenover een hopeloze conventionele overmacht gesteld ziet.

Het is niet onze bedoeling geweest een geruststellend beeld te geven. De achterstand die de verdedigende partij zich kan permitteren zonder het evenwicht te verstoren, is niet exact te bepalen. De aanval-ler heeft het voordeel van de verrassing en daarom is het reactievermogen van de NAVO zo belangrijk. Bovendien zijn er binnen de NAVO ontwikkelingen (een afnemende defensiebereidheid, dreigende reductie van de Amerikaanse troepen in Europa), die het evenwicht in de toekomst kunnen aantasten. In het volgend artikel komen wij hierop nader terug.

Al deze factoren wegende, moet de conclusie zijn, dat op dit moment de NAVO niet het gevaar loopt door een enorm overwicht aan vijandelijke troepen in de gehele sector onder de voet te worden gelopen, en wat wij noemen een redelijk conventioneel evenwicht heeft. Plaatselijk en bij een geslaagde verrassing kunnen ernstige situaties ontstaan. Dergelijke situaties zijn in beginsel echter slechts uit te sluiten door een goed waarschuwingssysteem en niet door een steeds verder opvoeren van de troepensterkte.

Naast de reactiesnelheid van het systeem en de graad van geoefendheid van de troepen is vooral de materiële uitrusting bepalend voor de gevechtskracht. Daarom een korte blik op enkele wapensystemen.

TANKS

Tanks vormen in de moderne oorlog waarschijnlijk nog steeds het belangrijkste wapensysteem te land. Getalsmatig heeft de NAVO een grote achterstand, meer dan de helft minder.

Warschau Pact	13.000 tanks
NAVO	6.000 tanks

Maar het tekort heeft, gezien de verdedigende rol van de NAVO, minder betekenis dan de cijfers suggereren, tengevolge van een drietal factoren:

- *de NAVO-tanks zijn kwalitatief beter; vele van de WP-tanks zijn voorts meer dan 15 jaar oud;*
- *de NAVO heeft een 50 pct. superioriteit op het gebied van anti-tank wapen;*
- *de NAVO heeft eenderde meer gepantserde personeelsvoertuigen.*

ARTILLERIE

Op het gebied van de conventionele artillerie zijn beide partijen ongeveer even sterk, maar de NAVO heeft een superieure vuurkracht door de grotere

SOUVEREINITEITS OVERDRACHT

DOOR H. ALGRA

In het paleis op de Dam heeft Koningin Juliana in 1947 plechtig de soevereiniteit over Indonesië overgedragen aan de Verenigde Staten van Indonesië. Die overdracht van de soevereiniteit was onvoorwaardelijk en naar zijn wesen zonder restricties. Anders zou het ook geen overdracht van de soevereiniteit zijn geweest.

Na de Tweede Wereldoorlog zijn tal van vroegere koloniën onafhankelijke en soevereine staten geworden. Het grootste deel van de staten, die bij de Verenigde Naties zijn aangesloten, zijn vroegere koloniale gebieden.

En al die staten hebben geen genoeg genomen met minder dan de eigen soevereiniteit. Op geen enkele manier wilden zij een zekere mate van politieke afhankelijkheid van het vroegere moederland aanvaarden. Integendeel, men kan gerust zeggen, dat zij bijzonder jaloers zijn op die soevereiniteit en soms zelfs een zekere schichtigheid of overgevoeligheid aan de dag leggen, wanneer het ook maar schijnt, dat daarop nog enige inbreuk wordt gemaakt. Zij erkennen geen enkele vorm van voogdij. En dat geldt ook, en zo absoluut mogelijk voor Indonesië.

Aanvankelijk was afgesproken dat de soevereine staten, Nederland en Indonesië samen een soort van Unie zouden vormen met Koningin Juliana als hoofd van die Unie. Maar die Unie betekende eigenlijk alleen maar een overlegorgaan en in geen dele een hoger gezag boven de twee in een Unie verbonden soevereine staten. We spraken dan ook wel van een vederlichte Unie. Alle naties op het Indonesische territorium, de Batak en de Javanen, de Soedanezen en de Menadonezen, de Atjehers en de Dajaks werden onderdanen van de soevereine regering van Indonesië.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ.

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kien, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

Wij hebben dat van de aanvang af duidelijk gezegd. Juist om daarmee elkaar in te scherpen, dat wij over de verdere gang van zaken in Indonesië, volstrekt niets hadden in te brengen. En dat dienden wij niet maar gelaten te aanvaarden, of te beschouwen als een noodzakelijk kwaad. De volken van Indonesië hadden een zedelijk recht op deze onafhankelijkheid.

Maar dat wij niets hadden in te brengen ten opzichte van alles, wat zich verder in Indonesië voordeed, dat was blijkbaar voor sommigen maar moeilijk te begrijpen. Het scheen soms, alsof zij het de Nederlandse regering kwalijk namen, wanneer die alleen maar toeschouwer was van wat zich daar verder afspeelde. Maar het moet telkens duidelijk worden gezegd: Indonesië heeft met Nederland geen andere betrekkingen, dan met Australië, Portugal, Rusland of de Verenigde Staten. En Nederland heeft ten opzichte van Indonesië evenmin rechten en bevoegdheden als ten opzichte van Egypte of Brazilië. Een overdracht van de soevereiniteit betekent, dat staatkundig gezien de verhoudingen helemaal liggen op het terrein van het internationaal recht.

Nu kan men ons tegenwerpen dat de soevereiniteit destijds is overgedragen aan de Verenigde Staten van Indonesië, waarvan de Indonesische Republiek onder presidium van Soekarno slechts een deelstaat was.

Wij herinneren ons dat zeer wel, sterker, wij hebben er destijds bij de soevereiniteitsoverdracht beschouwingen aan gewijd en wij trachten toen te doen uitkomen, dat daarom in die overdracht een onoprecht element zat. Want wij wisten het, en iedereen wist het, en het was met de stukken duidelijk aan te tonen, dat die ene deelstaat, die van Soekarno, het bestaansrecht van die andere deelstaten, zoals Sumatra en de Grote Oost, volstrekt ontkende, ze diskwalificeerde als scheppingen van het Nederlandse kolonialisme en ze goedschiks of kwaadschiks zou opruimen. Naar de mens gesproken was dat zeker.

En evenzeer was het zeker, dat het dan geen enkele betekenis zou hebben, wanneer Nederland dan zou wijzen op wat in Den Haag was overeengekomen b.v. over extern en intern zelfbeschikkingsrecht. Dat stond allemaal wel op papier, maar iedereen wist, dat dit papier niets betekende tegenover de wil en het vermogen van Soekarno om van Indonesië in de kortste keren een eenheidsstaat te maken onder centraal gezag, waardoor van enig zelfbeschikkingsrecht geen sprake zou zijn.

Dat wisten we ook al voor de soevereiniteitsoverdracht. En we wisten ook, dat enig protest tegen het opruimen van de deelstaat en het terzijde schuiven van het zelfbeschikkingsrecht bij de Verenigde Naties geen enkel succes zou kunnen hebben, omdat Indonesië geen enkele inmenging van wie ook, in zijn interne zaken zou dulden, en daarbij verzekerd was van de steun van vrijwel alle leden van de Verenigde Naties.

Wij stellen dat duidelijk vast. Eigenlijk ten overvloede, maar toch niet zonder rede.

Want daaruit volgt, dat de Nederlandse regering na de soevereiniteitsoverdracht feitelijk niets meer kan doen, om de Ambonnezen te helpen bij enige poging tot realisatie van het hun eenmaal toegezegde zelfbeschikkingsrecht. De toezegging is een feit, zo duidelijk mo-

gelijk, zwart op wit, met handtekeningen en zegels.

Maar voor Nederland is er na de soevereiniteit geen enkel handvat meer, om die toezegging nog enige praktische betekenis te geven.

Dat kan ons grieven, dat kunnen we betreuren, we kunnen ons er aan ergeren, maar het helpt allemaal niets. Het is eerlijk en wijs, het ook zo aan de Ambonnezen hier te lande te zeggen.

Maar die Ambonnezen hier te lande vormen een vraagstuk apart. Zij zijn hier gekomen, omdat zij elders geen heenkomen hadden, zij dienden bij het KNIL, onder Nederlandse vlag, en zij konden het onmogelijk riskeren, om met hun gezinnen achter te blijven, toen de Nederlandse vlag werd gestreken. De toenmalige Nederlandse regering dacht wel, dat het mee zou vallen, maar bij rechterlijk vonnis is de Nederlandse regering het recht ontzegd, om deze militairen voor demobilisatie in Djarkarta tot weerlozen te maken. Daarom kwamen zij naar Nederland.

Hier in Nederland is veel voor hen gedaan, zij kennen een zekere welvaart, die in elk geval groter is dan de gemiddelde welvaart van de gewone man in Indonesië.

Maar zij willen terug. Niet naar de Republiek Indonesië, maar naar een vrije Zuidmolukse staat. Strikt juridisch genomen staan zij daarbij bepaald niet zwak. De heer Jongeling had in de Tweede Kamer, naar hij zeide, zelfs een serie rechterlijke uitspraken bij de hand, om dat te bewijzen. En hij had alle recht, om dat te zeggen.

Maar als we de vraag stellen: hoe moet de Nederlandse regering nu proberen, zelfs nog nadat zij onder internationale druk de papoea's, bepaald niet op hun verzoek, heeft overgedragen aan Indonesië, de republiek de Zuid-Molukken te helpen realiseren, dan heeft nog niemand daarop een antwoord gegeven, dat hout snijdt. En dat is geen wonder. **Het kan niet meer want de soevereiniteit is overgedragen.**

We gaan nog één stap verder omdat duidelijkheid een eerste vereiste is juist

nu. Indonesië stelt prijs op vriendschappelijke betrekkingen met Nederland. Prins Bernhard heeft een geslaagde goodwill-reis gemaakt. President Soeharto stelde prijs op een staatsbezoek. De verwachting is, dat H.M. de Koningin t.z.t. een bezoek aan Indonesië zal brengen. Maar als de regering van Indonesië zou ontdekken en ervaren, dat de vriendschap van onze kant bedoeld is om weer een handvat te krijgen ten einde enige bemoeienis te hebben met de interne of externe politiek van Indonesië als onafhankelijke staat, dan zou zij op die vriendschappelijke betrekkingen geen prijs meer stellen.

Dit lijkt sommigen een hard verhaal. Misschien. Maar het is de waarheid. En de waarheid kan hard zijn.

Dus wij kunnen niets voor Ambon doen?

En evenmin iets voor de Papoea?

Nee, als wij met die vraag bedoelen, dat de Nederlandse regering de Indonesische regering door een of andere publieke stap of actie tot een ander beleid zou kunnen brengen in een aangelegenheid, die het bewind van Soeharto als een typisch binnenlandse aangelegenheid beschouwt. Elke officiële poging, ook van de zijde van het Nederlandse parlement en zijn leden, in die richting, leidt er toe, dat de Indonesische regering zich nog meer openlijk vastpint op haar stellingen.

Dus niets?

Misschien toch wel, mits in volstrekt vertrouwelijk beraad zonder pressie.

Maar wat in dit opzicht al gebeurd is en nog gebeurt, komt niet in de krant.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

OPENBARE ORDE EN RECHTSORDE

Het is een wat merkwaardige zaak geweest met de P.v.d.A. Bij monde van fractievoorzitter Den Uyl was aangedrongen op een spoedige openbare behandeling van de oproerellen in Amsterdam. Nog geen week later pleitte dezelfde fractievoorzitter — toen de regeringsnota al op tafel lag — voor uitstel van behandeling. Het was geen wonder dat de Kamer zich hierover wat verbaasd toonde. Maar evenmin was het verwonderlijk, dat de Kamer toch de suggestie van de heer Den Uyl niet over nam. Ernstige ordeverstoringen op een aantal achtereenvolgende dagen en het vuurwapengebruik moeten zo spoedig mogelijk aan de orde worden gesteld. Zelfs als het gaat om het eigen beleid van een gemeentebeheer. De regering behoort daarvoor een oordeel te hebben en de volksvertegenwoordiging zal zich daarvoor moeten uitspreken. Het ging om meer dan alleen maar de openbare orde. Het ging in wezen evenzeer om de rechtsorde.

Het kabinet had op 31 augustus reeds een nota over de recente gebeurtenissen op tafel gelegd. Haar conclusies komen kort samengevat hierop neer:

— Het lijkt erop dat iedere gelegenheid wordt aangegrepen op straat het heft in handen te nemen. Niet alleen is er sprake van baldadigheid maar er is meer en meer sprake van uitgesproken misdadigheid en een ongekende agressiviteit.

— Zij spreekt daartegen afschuw uit over deze ontwikkeling.

— De Kamerdiscussie moet beperkt zijn omdat hier sprake is van een beleid van burgemeester en wethouders van Amsterdam. De gemeenteraad van Amsterdam is daarvoor de plaats.

— Het college heeft een verantwoord beleid gevoerd.

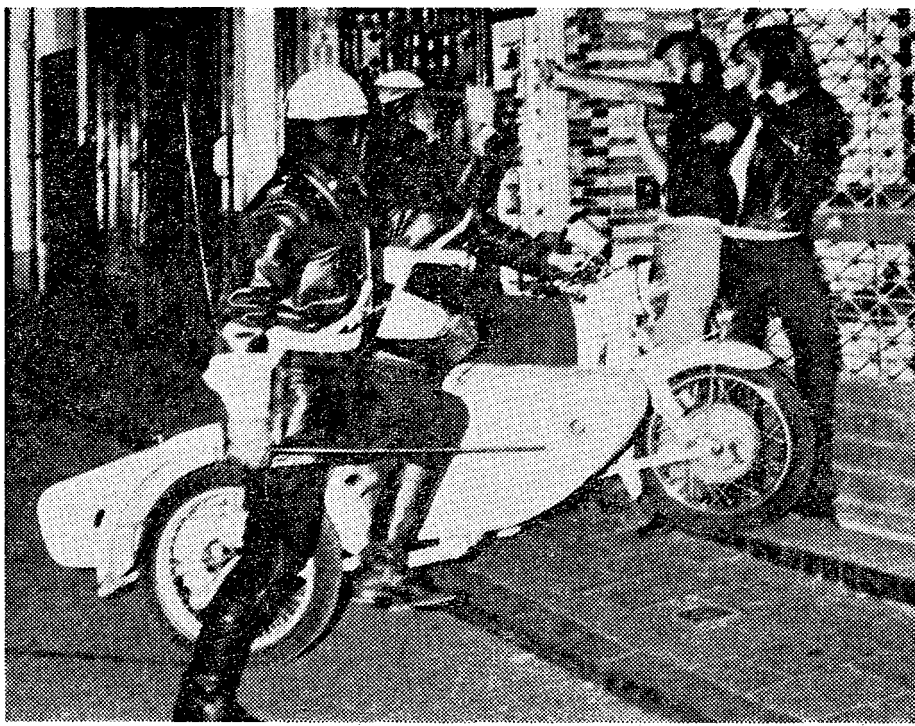
— De verdere ontwikkeling van de toestand in Amsterdam ziet de Regering niet zonder beduchtheid tegemoet. Amsterdam mag in dit geval niet het slachtoffer worden van de terreur van enkelingen.

Alle fracties hebben ditmaal hun oordeel gegeven, waarbij wel eenstemmigheid bestond over het optreden van de marinemannen. Behalve dan de ex-boeren en de halve boeren van de oorspronkelijke groep-Koekoek.

Kennelijk was ook de P.v.d.A. akkoord met het standpunt van het kabinet, dat het totale beleid van de burgemeester van Amsterdam en het college verantwoord vond. In tegenstelling tot de A.R.fractie en de C.H.U.fractie, waarvoor de heer Schakel op grond van de feiten concludeerde, dat over het tijdstip van het slaapverbod en de paraatheid van de politie gerechtvaardigde en gegronde kritiek was te oefenen.

GEEN MOTIE

Maar de P.v.d.A. fractieleider, die een verschil in waardering van het beleid tussen regering en regeringsfracties constateerde, was kennelijk niet bereid een motie in te dienen waarbij het kabinetsbeleid werd aanvaard, om aldus een zekere tegenstelling tussen regering en regeringsfracties in de beoordeling

van het Amsterdamse beleid tot uitdrukking te laten komen.

Dat is óók een facet van een oppositiebeleid. Naar onze mening is het van belang, dat het A.R.kader kennis kan nemen van het betoog van de heer Schakel, die namens de gehele fractie sprak. Het gaat immers niet alleen om de feitelijke situatie-Amsterdam. De problematiek rondom de beoordeling van de openbare orde en de rechtsorde is hiervan niet los te denken. Te meer omdat onze A.R. vriend de heer Wijbenga in het Fries Dagblad een open brief schreef aan de A.R. Tweede Kamerfractie: 'wij hopen de volgende week de A.R.P. weer duidelijk te herkennen'.

De heer Schakel merkte op, dat het nationale parlement voor de zoveelste maal zich bezig moest houden met de verstoring van de orde en het herstel daarvan. Hij tekende de feitelijke situatie als volgt:

In Amsterdam heeft het grimmige spektakelstuk zich weer voltrokken: door-gesneden banden, omgeworpen auto's, trams, uit de grond getrokken parkeerpalen, trottoirs en straten omgeploegd om 'muniteit' te verkrijgen, afvoer van gewonden.

Het is het vertrouwde beeld. Op twee punten echter toegespitst: de politie heeft zich genoopt gevoeld om in een bijzonder benarde positie gericht van de vuurwapens gebruik te maken, de zaak is in onderzoek bij de officier van justitie; ik zwijg er vanmiddag over; in de tweede plaats plunderingen. Dat is onnederlands.

In dagen van bombardementen en andere oorlogshandelingen is het wel voorgekomen - de hyena opereert graag bij nacht en ontij -, maar het is nu vertoond in het hartje van de Amstelstad, ten aanschouwe van duizenden, als afronding van onlusten. De plundersaars waren kieskeurig; zij hadden de voorkeur voor parfumeriezaken, herenmodemagazijnen en souvenirszaken.

En nu is de beurt aan het parlement. Ik denk zo dat de eenvoudige staatsburger wel zal zeggen: dat parlement is een soort van mobiele colonne, die uitrukt

nadat de laatste stenensmijter al weken geleden ter ruste is gegaan.

DAMSLAPERS

Toch is mijn fractie dankbaar dat wij er vanmiddag over kunnen debatteren. Wij hebben namelijk wel enkele dingen op het hart. Ik mag beginnen met de Damslapers. Dat 'de' is een beetje misleidend, want het is een bijzonder gemêleerd gezelschap. Daar zitten vrijgevochten jonge vakantievierders onder, die niet uit nood op de Dam slapen. Het was een soort van internationale jeugdonderscheiding geworden. Je moest op de Dam geslapen hebben; dan telde je mee.

Vandaar, dat er een soort van internationale liftvaart naar Amsterdam ontstond van deze categorie van jonge mensen. Daar was gedeeltelijk wat menselijk wrakhout; naar genoeg. Professionele dagdieven, ook daarvan zaten er enkele tussen. Er waren de onvermijdelijke apostelen met hun zonderlinge boodschappen: dat is de zachte, vredelievende kern, die musicceert, die eigengemaakte sierkettingen verkoopt. Maar er zat nog een bolster omheen van jongelieden uit binnen- en buitenland die bepaald van wat minder onschuldig allooi waren. Die hielden zich echter gedekt; dat behoort tot hun tactiek.

Het beeld werd aanvankelijk geheel beheerst door die zachtmoedige, vredelievende kern. Amsterdam wil tolerant zijn en Amsterdam meende op gerechtvaardigde gronden ook tolerant te kunnen zijn, tot het verschijnsel zich eind juli, begin augustus verscherpt. De kwaal nam toe in tal en last. In tal: ik heb begrepen dat er in de periode eind juli, begin augustus per nacht 600 tot 1000 Damslapers geregistreerd werden. Dat kon de Dam niet meer verzwellen. Daar moest de Beurspassage en wat dies meer zij ook bij betrokken worden.

De klachten namen toe, van de passanten en van de omwonende winkeliers. Men hield zich urenlang in de portieken op; men molesteerde af en toe winkelpersoneel. Daarvan durfde men geen aangifte te doen - en dat vind ik een sinister element - omdat men represail-

les vreesde. Het milieu werd verontreinigd. Ja, wat wil je, als daar duizend mensen slapen, dat is nog altijd een klein dorp, zonder toiletten en wat dies meer zij. Men moet zich dat voorstellen. Nu kan de heer Wiebenga wel zeggen: die 3,5 kubieke meter extra erbij doet er niet toe. Maar dan komt er toch een duidelijk verschil tussen hem en zijn fractiegenoot Van der Lek, die hier altijd zo geharnast opkomt voor de milieuhygiëne.

De nota spreekt in dit opzicht duidelijke taal: agressieve straathandel, zakkenrollerij, bedelarij, straatroof, diefstal uit auto's, handel in verdovingsmiddelen, ook harde. Ik heb uit bevoegde mond horen beweren, dat de Mafia in Amerika Amsterdam tegenwoordig een interessante stad vindt. Het zou mij toch wel interesseren of de regering in dit opzicht ook een informatie heeft bereikt en of zij in dit opzicht bepaalde maatregelen op het oog heeft.

AMSTERDAM WEIFELEND

Amsterdam vond dat er wel iets moest gebeuren. Dan kom ik bij de raad en de commissie van advies voor de openbare orde en bij het college van b. en w. De raad had in oktober al machtiging gegeven, het Damslapen eventueel te verbieden, overigens niet aan de burgemeester als hoofd van de plaatselijke politie - dat is een merkwaardig trekje - maar aan het college van b. en w. Het college van b. en w. mocht niet optreden, alvorens het de minatuuraad in de commissie van advies voor de openbare orde had gehoord.

Bij alle begrip die ik heb voor inspraak moet ik er wel op wijzen dat men daardoor het gevaar loopt, dat de handhaving van de openbare orde ergens in partijpolitieke wateren verzeilt.

Dat is waarschijnlijk een van de oorzaken geweest dat Amsterdam op het punt van het uitvaardigen van dit verbod bijzonder weifelend, aarzelend, terughoudend is geweest.

Op dat punt verchilt mijn fractie nadrukkelijk met de Regering van mening. Zij staat op het standpunt, dat hier te laat is ingegrepen.

Ik hoop dat het incident daarmee is gesloten. Dat is in ieder geval de bedoeling van mijn fractie. Het gaat om de argumenten voor onze opvatting dat er te laat is ingegrepen. Vinden er in toenemende mate en voor iedereen duidelijk zichtbaar excessen plaats, dan is iedere afwachtdag er een te veel. Dat is het eerste argument.

HET NATIONAAL MONUMENT

Argument twee is; er is een nationaal element in het geding, namelijk het Nationale Monument. Amsterdam heeft, toen het Nationale Monument was gesticht, een bijzondere verantwoordelijkheid geaccepteerd, een zeker rentmeesterschap namens de natie voor dat stuk van de Dam. Ik weet wel, dat wij een generatie zijn, die niet zo sterk meer is in monumenten.

Ik wil er ook oog voor hebben, dat men met betrekking tot het functioneren van dit Nationale Monument in deze natie genuanceerd kan denken. Ik heb er duidelijk oog voor, dat een standpunt kan zijn, dat men zegt: voor jonge mensen spreekt het verleden niet meer zo aan; voor jonge mensen betekent dit monument veel meer een opgestoken vinger in het heden, waaromheen zij hun vredelievende bedoelingen willen concretiseren en realiseren.

Ik ben echter van mening, dat in elke beleidsbeslissing die men neemt, ook de beleidsbeslissing, die het gemeentebeheer van Amsterdam rondom het Nationaal Monument heeft genomen, alle ter zake doende factoren moeten meefunctioneren. Mijn fractie is van mening, dat dat element van herdenken, dit bij een groot gedeelte van de natie toch diep wortelende sentiment m.b.t. ons Nationaal Monument, onvoldoende heeft gefunctioneerd in de beleidsbeslissingen rondom de Dam. Dat zijn de redenen geweest, waarom mijn fractie meent, dat deze beslissing te laat is genomen.

Mijn conclusie is, dat er te laat is opgetreden. Laat ik het dan duidelijk zeggen. Ik had het liever niet gezegd, maar ik word er enigszins toe geprovoceerd. Wanneer men opzettelijk het Nationaal Monument gebruikt om viezigheden te deponeren is de tolerantie naar onze overtuiging overtrokken. Ik kom bij de schermutselingen.

De Damslapers zijn slechts zijdelings bij het oproer betrokken. Ik wil hen de

VERVOLG OP PAG. 5

DIT EN DAT

Dit moet gedaan worden, dat vraagt de aandacht, dit vergt actie, dat vereist maatregelen.

Er zijn sommigen, die dergelijke opmerkingen met klem naar voren brengen en tegelijkertijd vergeten, dat praktisch alles geld kost.

Dat gaat zo op allerlei politiek gebied, landelijk, provinciaal en plaatselijk.

Het gaat zo ook in de partijpolitiek. Men vraagt de partij van zijn keuze vele dingen tegelijk. Je moet dit eens doen en je moet dat eens aanpakken. Natuurlijk, terecht, daar is veel voor te zeggen. 'Je' weet dat ook wel. 'Je' weet echter tevens, dat

allerlei dingen geld kosten. 'Men' ziet dit evenwel niet altijd zo direct, wat overigens niet zo direct kwalijk te nemen is. 'Men' moet dit overigens wel gaan zien. Veel dingen zijn vaak kwesties van geld.

Een klein voorbeeld. 'Men' zegt wel, dat er niet alleen in verkiezingstijd propaganda moet worden gemaakt; ook in 'gewone' tijden. 'Men' heeft gelijk. 'Je' ziet dat ook zo. Er moeten ook nog meer studies worden gemaakt. Zo kunnen 'men' en 'je' nog wel even doorgaan.

Dat kost geld.

En nu weet de aap maar weer uit de mouw.

Win een lid, of twee.

De financiële bijdrage van meer leden maakt meer mogelijk.

En dan laten we hierbij nu maar even buiten beschouwing, dat bij meedenken en meebeslissen over dingen in de samenleving niet weinigen, maar vele betrokken moeten zijn.

VERVOLG VAN PAG. 4

schuld niet in de sandalen schuiven. Zij zijn in het algemeen geen volk van schermutselingen. Ik heb daarvoor een sluitend bewijs. Als ik de pers mag geloven, was op een gegeven moment onze mede-afgevaardigde, de heer Van der Spek, in hun midden en hij is een officieel geregistreerde pacifist. Dat wil dus zeggen, dat deze stelling wel waterdicht is.

Er is meer in Amsterdam dan de Damslapers. Er is ook een sociale en politieke onderwereld. Er zijn rebewuste lieden. Er is daar een arsenaal van kwaadaardige herrieschoppers. Er zijn daarvan elementen in rode jeugd, revolte en socialistische jeugd (met excuses aan degenen, die deze naam terecht dragen).

Daar zijn de drommen van belangstellenden uit de tuinsteden en uit de provincie, die het handwerk vergemakkelijken. Daar is de Italiaanse televisie met een wagen met leuzen. Dan ligt de springstof gereed en dan duikt de vraag op, of dit voldoende op de bewuste avond is onderkend. Ik weet, dat men voorzichtig moet zijn met glasheldere visies achteraf. Ik weet ook, dat het gemeentebestuur kan stellen, dat uit de kring van de direct betrokkenen, de Damslapers slechts ludieke acties konden worden verwacht.

NIET ONDERKEND

Mijn vraag is dan toch: Heeft men niet voldoende fantasie opgebracht om de explosiviteit, die in Amsterdam ligt opgeslagen, te onderkennen? In het hoofdartikel van de Volkskrant van zaterdag 22 augustus j.l. is gesteld:

Het is te hopen dat deze merkwaardig gedateerde beslissing geen ernstige gevolgen zal hebben. De Volkskrant was dus niet gerust. De hoofdcommissaris van politie van Amsterdam was wel gerust. Het blijkt, dat anderen niet gerust waren.

In het hoofdartikel van het vandaag verschenen nummer van 'De Christelijke Politieambtenaar' schrijft de voorzitter de heer Rook: "... onbegrijpelijk blijft het dat de Amsterdamse hoofdcommissaris heeft verklaard dat de korpsleiding de mogelijkheid van een explosie in de avond van de 24ste augustus niet heeft voorzien, terwijl ons uit eigen ervaring bekend is dat talrijke lagere politieambtenaren hoogst verbaasd waren dat zij op de bewuste maandag rond de klok van 5 of 6 uur hun dienst konden beëindigen en niet ter beschikking werden gehouden'.

In ieder geval is het een feit, dat er op het kritieke moment veel te weinig politiefunctiearissen aanwezig waren en dat ernstige vernielingen zijn aangebracht; dit zijn zaken, die naar mijn mening ook een nadere verklaring rechtvaardigen.

Ik wil nog een enkele opmerking over de marine en de mariniers maken. Het optreden van de betrokkenen kan uiteraard niet worden getolereerd. Het gaat hierbij om gezagsorganen in dienst van de burgerlijke overheid.

De burgerlijke overheid heeft een democratische verantwoordingsplicht; zij

kan manschappen oproepen en inzetten. Het plaatsgehad nebbende optreden kan niet worden getolereerd en wordt ook niet getolereerd. De minister-president heeft daaromtrent geen twijfel laten bestaan, evenmin als de commandant van de zeestrijdkrachten.

Een feit blijft, dat de betrokkenen hebben gemeend, dat zij in een soort van gezagsvacuüm moesten optreden, en tienduizenden met hen, getuige de rubrieken in de dagbladen.

Ik zal mij hoeden voor een ongepaste gezagsverheerlijking, maar ik wil wel opmerken, dat gezagshandhaving een onmisbare voorwaarde is voor het in stand houden van de publieke orde en dat gezagsschemering in dit opzicht een slechte zaak is. Burgemeester Samkalden moet weten, dat mijn fractie met zorg is vervuld met betrekking tot de ontwikkelingen in Amsterdam gedurende de laatste maanden.

Ik zal niet spreken over de bestraffing van de mariniers. De commandanten straffen; het is hoogst ongebruikelijk, van de politiek uit daarop invloed uit te oefenen. Ik laat de bestraffing dan ook gaarne aan de commandanten over.

Tenslotte wil ik een beroep doen op de regering om er bij het stadsbestuur van Amsterdam nog eens ernstig op aan te dringen, een beleid ten aanzien van het Nationale Monument op de Dam te voeren, dat de naïe in al haar schakeringen kan bevredigen.

Het kabinet wilde haar oordeel niet geven over het tijdstip van het van kracht worden van het slaapverbod. Zij wilde evenmin een oordeel geven over de vraag of de moeilijkheden van de maandagavond tevoren hadden kunnen worden voorzien.

De minister-president was de mening toegedaan dat de regeringsnota zich terecht niet over een aantal (overigens niet onbelangrijke) detailzaken mocht uitlaten.

Het ging hem om een totaal beoordeling. Voor het overige staat dit ter competentie van de gemeenteraad van Amsterdam.

Een beslissing waarmee de Kamer zich tenslotte kon vinden.

Al zal de Amsterdamse gemeenteraad goed doen de Handelingen rondom de rellen grondig te bestuderen.

WIN EEN LID OF TWEE

DOELEINDEN EN DOELPUNTEN

Doeleinden zijn zaken, die wij nastreven.

Doelpunten zijn goals, die wij (als wij voetballen) (moeten) maken.

Dit moet ons allen in deze dagen toespreken.

Het eerste is ideaal; het tweede werkelijkheid.

Het eerste en tweede moet je bij elkaar brengen. Ideaal werkelijkheid maken. Doeleinden omzetten in doelpunten.

Het is als met het voetballen: je doeleinde is een doelpunt te maken.

Dat is niet zo eenvoudig.

Iedereen weet dat.

De vraag is ook helemaal niet of iets eenvoudig is; de vraag is of je iets doet, althans probeert te doen.

KNAP SAMENSPEL

Het is als met het voetballen. Samen spel is belangrijk. Om het zo te zeggen: elkaar de bal goed toespelen. Merkwaardig genoeg heeft de uitdrukking: 'elkaar de bal toespelen' niet altijd een gunstige klank. Dit terzijde. 'Samenspel' is in ieder geval belangrijk bij het voetballen. Belangrijk is ook 'technisch knap spel'. Bewonderenswaardig is daarnaast 'mooi spel'. Maar waar het uiteindelijk op aankomt is natuurlijk 'productief worden,' doelpunten maken.

STELLING

Wij hebben wel eens deze - door ons nog niet eerder gepubliceerde - stelling gemaakt:

'De regels van het voetbalspel dienen zodanig gewijzigd te worden, dat er meer doelpunten gemaakt worden.'

Een stelling, welke een diepere wetenschappelijke betekenis heeft dan men oppervlakkig zou denken. Wij zullen daar t.z.t. nog eens een apart artikel aan wijden.

Maar nu moeten wij dan terug naar het leven buiten het voetbalveld, terug dus naar de politiek. (Overigens staat ook voetballen niet buiten de politiek; denk bijvoorbeeld aan het vraagstuk van overheidssubsidie terzake). Ook in de (partij) politiek gaat het om goed samenspel en om doelpunten maken (in het 'goede' doel).

BASIS

Zoals in een voetbalwedstrijd door een ploeg de basis moet worden gelegd voor een doelpunt, zo moet ook in de partij de basis worden gelegd voor resultaten. Voorbeeld (en nu wel graag doorlezen, want het blijft boeiend!): leden werven (= doelpunten maken).

In samenspel moeten wij - zo is gesteld - duizend nieuwe leden werven in september. In samenspel van het complete elftal; alle leden.

Er is een goede basis. De A.R.P. telt reeds het niet onaanzienlijke getal van ruim tachtigduizend leden. Er zijn dui-

zend kiesverenigingen over het veld, over het land verspreid opgesteld. Er is materiaal; een folder en de los verkrijgbare vier middenpagina's van Nederlandse Gedachten van 29 augustus j.l., afgestemd op ledenwerving.

Nu moeten wij dus eens wat gaan doen; doelpunten maken.

HOE DOE JE HET ?

Gewoon. Niets bijzonders. Praten.

Je zoekt een paar namen op van niet-leden. Elk bestuur heeft daarvan een lijstje of kan een lijstje maken. En dan op pad.

Je kunt vooral een briefje schrijven (eventueel met wat materiaal), dat je over een paar dagen bij betrokkene even langs hoopt te komen. Je kunt ook telefonisch een afspraakje maken.

Waarom lid? U hebt zelf argumenten genoeg bij de hand. En er hebben er heel wat in Nederlandse Gedachten gestaan in de afgelopen weken.

Wat kost het? Gemiddeld per lid, tussen f 15,- en f 20,-. Gemiddeld! Wij zijn een volkspartij; ieder naar draagkracht. Als de een f 10,- betaalt en de ander f 30,- dan komen wij er ook.

VROUWEN

En wanneer u mannen als leden werft, vergeet dan uiteraard hun vrouwen niet.

Het is merkwaardig, dat wij dit voor sommigen nog moeten onderstrepen. Vrouwen zijn ook burgers; vrouwen zijn ook kiezers. Vrouwen zijn voor de A.R.P. even welkome leden als mannen. Aangezien voor gehuwde vrouwen, van wie de echtgenoot ook lid is, een lagere contributieafdracht door de kiesvereniging aan het Centraal Comité verschuldigd is (reden is met name, dat aan 'n echtpaar niet steeds 2 exemplaren, maar één exemplaar van het ledencontactorgaan 'A.R.Post' wordt toegezonden) kan aan hen een lagere contributie worden gevraagd; rond f 7,50. Wanneer dus de man lid wordt en bijvoorbeeld f 17,50 contributie betaalt en zijn vrouw f 7,50, dan zijn beide lid voor een totaalbedrag van f 25,- per jaar. Vraag hen: wordt met uw tweeën lid.

GOED DRAAIEN

Uit diverse delen van het land komen inmiddels berichten binnen, dat men aan de gang gaat. Een voorbeeld. Een secretaris van een van onze kiesverenigingen in de provincie Gelderland belde het partijsecretariaat op. Hij had zich in z'n eentje als doel gesteld vijftientig (!) nieuwe leden te werven. Hij had er al vijftien. En bovendien stimuleerde hij zijn mede (bestuurs) leden.

Het is één voorbeeld. Voor ons allen voldoende aansprekend. En wij behoeven nu echt niet allemaal op korte termijn vijftientig leden te gaan werven.

Wij kunnen ons allemaal beperken tot 'win een lid; of twee'.

Maar dan wel samen. Als een compleet elftal. Als een goed draaiend elftal.

LEZERS SCHRIJVEN ONS . . .

A.R. LET OP UW SAECK

De heer Wijnstok (Vlaardingen) reageerde in Ned. Ged. 1-8-1970 op mijn artikelje 'AR let op uw saeck' van 17-7-1970. Inderdaad was dat schrijven van mij een soort noodgevoel. 'Waarom zoveel aandacht voor een paar weggelopen radikalen . . . terwijl schouderophalend voorbij wordt gegaan aan het verlies van duizenden 'niet radikalen'. Mensen die zich in hun Partij niet meer thuis voelen omdat een minderheid bezig is het gezicht van hun Partij, te veranderen, onherkenbaar te maken. Als de radikalen een totaal andere partij willen - hun goed recht - laten zij er dan een oprichten zoals b.v. P.P.R., D'66 of weet ik wat! Mogen die anderen bezwaren hebben als de Partij die zij kozen en trouw willen blijven nu omgezet moet worden?

En nu . . . nu bij de defensiepolitiek is het weer hetzelfde beeld. De A.R. Partij was van ouds een rechtse partij, trouw aan het wettig gezag en in haar wezen . . . tegenovergesteld aan Rood. Tegen de Revolutie het Evangelie. De Partij was van ouds tegen pacifistische 'doperse' bewegingen in eigen geleerden. Een kenmerk was (is?) een positieve houding t.a.v. vorstenhuis en strijdmacht. Als dit laatste nog een kenmerk moet zijn . . . dan geldt heden 'AR let op uw saeck' want men wil uw Partij blijkbaar veranderen in (tot) een politiek pacifistische partij. Dan is echter het gezicht van de Partij veranderd, dan is het niet meer de herkenbare A.R.P. Mogen die duizenden daar bezwaar tegen hebben?

Om misverstand te voorkomen . . . vernieuwing en modernisering vind ik ook nodig - als zou het alleen reeds zijn om de leden meer invloed te geven op de samenstelling van Centraal Comité en andere partijorganen. Er dienen inderdaad een aantal zaken ingrijpend gewijzigd te worden . . . maar niet het gezicht van de Partij.

Helaas willen thans een aantal leden uit de linkervleugel der Partij niet slechts stuurwijzigingen, - maar zij willen ook het wezen der Partij een kleurverandering naar rood doen ondergaan. De radikalen krijgen gehoor en aandacht . . . en ook terecht, zij zijn leden der Partij.

Maar . . . als Zuidema mede namens de duizenden anderen zijn boekje 'Hierna-maals en Hiernumaals' schrijft . . . dan zouden die niet radikalen - ook A.R. - ook gaarne gehoor en aandacht willen hebben, in plaats van genegeerd te worden. Beide groepen zijn leden!

Ik wil het geprek in de Partij over defensie niet frustreren, noch mensen naar de beklagenbank verwijzen. Maar . . . discussies in de A.R.P. - denk aan het eigen (herkenbare) gezicht - zijn niet meer 'echt' als ze het politieke pacifisme (het anti-militaire pacifisme) naast het militaire pacifisme willen stellen alsof dat slechts een nuance verschil is. Het politieke pacifisme (het anti militaire pacifisme) is nl. totaal vreemd aan het wezen van de A.R.P. (In dit bestek kan ik daar niet verder op ingaan). Ik raad de heer Wijnstok e.a. aan eens te lezen wat door aanhangers van de Verkuylschool over defensie en strijdkrachten alzo gepubliceerd wordt - ik wijs slechts op hun uitbundig enthousiasme voor dienstweigeren en super anti amerikanisme. De afschuif van de moderne vernietigingswapens (ABCwapens) bestaat echt niet alleen bij pacifisten. Niemand kan (mag) de ogen sluiten voor de realiteit van vandaag. Bezit en bestaan van . . . gebruik en niet gebruik van . . . kern-

DE KAMER IN DE AFGELOPEN WEEK

Voor het eerst krijgt de Kamer te maken met een krap toegemeten spreektijd per fractie, ook als het gaat om wetsontwerpen. Ook belangrijke wetsontwerpen en nota's.

Naar onze mening is dit een verantwoord beslisning van de Kamer. Er staat nog zoveel op stapel, waaronder buitengewoon belangrijke zaken, dat bij niet aan tijd gebonden sprekers er geen sprake van kan zijn dat de Kamer haar werk kan afdoen.

DAAROM NIET OMDAT:

— Een niet zo eenvoudige begrotings-behandeling 1971 staat de Kamer te wachten — met een aantal daarbij behorende moeilijke dekkingswetten o.a. in de fiscale sfeer.

— De verkiezingen 1971 komen in zicht waardoor er rekening moet worden gehouden met een sterke verkrapting van het aantal vergaderdagen.

— Er liggen bovendien nog een aantal zeer bijzondere wetsontwerpen bij de Kamer die naar recht en redelijkheid moeten worden behandeld. Het kabinet heeft daarop ook recht.

Een drastische beperking, zoals die thans is ingevoerd moet worden aan-

vaard. Hoe bezwaarlijk dit voor Kamerleden ook kan zijn. Waar tegenover staat, dat men nu 'geroepen' is — hoofd voor hoofd — zich bezig te houden met de grote lijnen.

PERSNOTA

Deze week is aan de orde de regeringsnota over de pers — de toenemende concentratie met alle ook nadelige gevolgen van dien. Een verdunning voor gerichte bladen omdat zij het 'financieel' niet kunnen houden is daarvan een voorbeeld.

Een ander, niet eenvoudig probleem, is de kabinetsbeslissing om op basis van een — zacht gezegd — merkwaardige verdeelsleutel een deel van de omroepinkomsten onder de dagbladen te verdelen. Namens de fractie zal de heer Schakel deze materie behandelen.

ONDERNEMINGSRADEN

Een bijzonder belangrijk wetsontwerp om de ondernemingsraden opnieuw te structureren zal bijzondere aandacht vragen. Naast de reeds aangenomen ontwerpen die de structuur van het ondernemingsrecht in nieuwe banen moeten leiden is hier het belangrijke vraagstuk van georganiseerde inspraak, medezeggenschap en medebeslissing van werknemers aan de orde.

HET A.R. PROGRAM VAN ACTIE ZEGT DAAROVER:

'Het stelsel der ondernemingsraden moet worden uitgebouwd. Zo nodig moet langs wettelijke weg worden geregeld, dat in die situaties, waarin werknemersbelangen op het spel staan (dreigend collectief ontslag, bedrijfs-sluiting, overplaatsing van het bedrijf, invoering van nieuwe produktiemethoden en dergelijke) aan de werknemers — in dit verband buiten beschouwing latende de taak van de vakorganisaties — mede een stem wordt toegekend. Dit dient te geschieden door inschakeling van de ondernemingsraad in een afzonderlijk bijeen te roepen ondernemingsvergadering, bestaande uit de gekozen leden van de ondernemingsraad, de directie en de raad van commissarissen. Bevoorord moet worden, dat via nadere wettelijke regelingen de mogelijkheid wordt benut tot het uitoefenen van invloed door de werknemers op het beleid van de onderneming. Dit dient in het bijzonder bij de grotere ondernemingen te geschieden door verkiezing van een deel van de commissarissen door het personeel of op een andere wijze, welke aan de hiervoor bedoelde gedachte recht doet. Het gezag van de leiding der onderneming mag daarbij niet worden aangetast.' Het door de regering voorgelegde w.o. zal op bepaalde punten moeten worden bijgeschaafd zoals uit een aantal belangrijke amendementen — ook van A.R.-zijde is gebleken. Wij wensen de heren Boersma en Goudzwaard die namens de fractie zullen interveniëren wijsheid en sterkte toe.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

RESOLUTIE PROTESTANTENCONFERENTIE: DOEL ONTWIKKELINGSSAMENWERKING IS:

GELIJKE KANSSEN VOOR ALLEN

Ontwikkelingssamenwerking was het thema van de Protestantenconferentie die van 3 t.m. 6 september j.l. werd gehouden in het conferentie-oord Overvoorde te Rijswijk.

De Protestantenconferentie, de dertiende ditmaal, is een bijeenkomst die jaarlijks wordt uitgeschreven door het Gesprekscentrum voor Jonge Protestantse Politici in Europa. In dit Gesprekscentrum participeren jongerenorganisaties van protestantse signatuur uit een aantal Europese landen. De conferentie wordt ieder jaar in een van de deelnemende landen georganiseerd. Dit jaar was de organisatie in handen van de Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie ARJOS! Er waren jongeren aanwezig van de Kristelig Folkepartij Ungdom uit Noorwegen, De Kristen Demokratisk Ungdom uit Zweden, de Evangelische Volkspartei uit Zwitserland en uiteraard van de ARJOS.

Donderdagavond sprak prof. mr. P. H. Kooijmans, hoogleraar in het volkenrecht aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en ondervoorzitter van de A.R.P. over „Vredespolitiek en ontwikkelingslanden.”

Op het onderwerp van deze rede wordt in Nederlandse Gedachte nog nader teruggekomen. Er volgde op de toespraak een interessante discussie.

Vrijdag spraken de minister voor ontwikkelingssamenwerking drs. B. J. Udink en drs. J. P. Pronk, wetenschappelijk medewerker aan de Economische Hogeschool te Rotterdam.

Minister Udink merkte op, dat tot de belangrijkste vraagstukken waarvoor de wereld zich de komende tientallen jaren ziet gesteld, behoort de samenwerking tussen de ontwikkelde en minder ontwikkelde landen.

Minister Udink zei, dat de hulpverlening in geld, goederen, of door middel van het uitzenden van deskundigen en vrijwilligers een onderdeel vormt van het beleid, waarvan het grote doel is het tot stand brengen van internationale samenwerking en vooruitgang.

Het ontwikkelingsprobleem kan niet worden opgelost door het overhevelen van rijkdom van de één naar de armoede van de ander. De armoede in de ontwikkelingslanden is van structureel sociaal-economische aard.

De oplossing kan alleen gebeuren door die onderling samenhangende structuren te veranderen en vindt haar voortzetting in de internationaal-politieke en economische verhoudingen.

Minister Udink besteedde veel aandacht aan de wijze waarop de ontwikkelingslanden op een hoger plan moeten worden gebracht. Hi is er van overtuigd, dat dit niet langs de weg van revolutie moet gebeuren. In veel ontwikkelingslanden ontbreekt een sociale politiek. Feodale structuren zijn daar dikwijls nog aanwezig, dat belemmert de vooruitgang.

Minister Udink bestreed echter, dat de

revolutie hier de enige weg tot een oplossing zou zijn. Dat brengt gevaar mee voor de internationale vrede en veiligheid.

Niet langs revolutionaire weg moeten structurele en sociale problemen worden opgelost, maar door het op gang brengen van een groeiproces, dat proces schept in zichzelf de ruimte waarbinnen sociale herstructurering kan plaats vinden, die een maatschappij oplevert waarin meer gelijkheid en meer rechtvaardigheid kan heersen.

Drs. Pronk gaf een schets van de huidige stand van zaken van het ontwikkelingswerk en hij zette uiteen de huidige economische orde in de rijke landen en in de ontwikkelingslanden, met daarnaast een overzicht van het internationale economische systeem.

Drs. Pronk ging hierna in op de wenselijke veranderingen in ontwikkelingspolitiek van de ontwikkelingslanden en de internationale ontwikkelingspolitiek van de rijke landen.

Hij gaf aan welke verbeteringen in de economische orde noodzakelijk zijn om betere ontwikkelingspolitiek mogelijk te maken en de wijze waarop dit moet gebeuren

De conferentiegangers hebben naar aanleiding van deze toespraken indringend gediscussieerd met de inleiders.

Na afloop van de discussies zijn de

kringen van mening, dat Frei niet progressief genoeg was en dat hij teveel naar het midden koerste. Dit had tot gevolg, dat en links en rechts zich meermalen afzetten tegen de plannen van Frei. Dit is zeker mee aanleiding dat Frei zijn plannen voor economische en sociale hervormingen niet ver genoeg heeft kunnen uitvoeren. Dat neemt niet weg dat de landbouwhervormingen van Frei in het parlement mede gesteund werden door de socialisten.

Chili heeft een democratische traditie, die wordt echter nu bedreigd door rechtse kringen.

Allende heeft echter verzekerd dat hij zijn hervormingen alleen wil realiseren langs democratische weg.

Maar in rechtse kringen vooral bij leger en politie is men bevreesd voor de plannen tot nationalisatie van banken en buitenlandse bedrijven. Geruchten over een staatsreep bij verkiezing van Allende doen dan ook de ronde.

De christen-democraten, die in het parlement een sleutelpositie innemen bij de verkiezing van de president zullen naar het zich laat aanzien op Allende stemmen. Tomic heeft al een bezoek gebracht aan Allende. De steun van de christen-democraten aan de linkse kandidaat is niet vreemd, gezien de programma's van beide partijen, die weinig van elkaar verschillen.

Allende zelf heeft de hoop uitgesproken dat de christen-democraten hem zullen steunen bij zijn sociale hervormingsplannen.

Het is te hopen dat de democratie in Chili zal blijven bestaan, gesteund door christen-democraten en de linkse partijen en dat het leger en conservatieve krachten geen greep naar de macht kunnen doen.

conferentiegangers ontvangen door het Haagse gemeentebestuur. Tevens zijn zij de gast geweest van de A.R.P., bij welke ontvangst voorzitter dr. A. Veerman als gastheer optrad.

Zaterdag bezocht men de studio's van de N.O.S. De buitenlandse gasten, met name de Zweden waren zeer geïnteresseerd in het Nederlandse omroepbestel. De Zweden zagen wel wat in de oprichting van een christelijke omroep in hun land.

RESOLUTIE

Op de conferentie van de jonge protestantse politici werd onderstaande resolutie aangenomen.

Het doel van de ontwikkelingssamenwerking is: gelijke kansen voor allen.

Ontwikkelingssamenwerking heeft tot doel het huidige verschil op het economische en sociaal-politieke vlak tussen de rijke en de arme landen enerzijds en tussen arm en rijk in elk land afzonderlijk anderzijds te slechten. Dat betekent concreet:

1. Financiële hulp moet niet afhangen van de bereidheid van de rijke landen. De financiële bijdragen van de rijke landen moeten in 1972 minstens 1 pct. van het Bruto Nationaal Produkt bedragen, waarvan minstens zeven tiende deel publieke hulp is. Dit moest tot gevolg hebben(dat het eigen initiatief van de ontwikkelingslanden gestimuleerd wordt, waardoor de economische produktie in de arme landen wordt opgevoerd.

2. Handels- en douane overeenkomsten tussen arme en rijke landen moeten in de eigenootschap voltrokken worden, d.w.z. de rijke landen mogen hun economische machtspositie niet misbruiken.

3. Het terugvloeden van kapitaal naar de rijke landen mag de ontwikkeling van de arme landen niet remmen. Met het oog hierop dient de kapitaalsverlening van de rijke landen plaats te vinden onder de normen, welke het D.A.C. heeft opgesteld.

4. Nieuwe werkgelegenheid moet daar gecreëerd worden waar arbeidskrachten aanwezig zijn, teneinde te vermijden, dat mensen in den vreemde gaan werken en daardoor uit hun eigen cultuur gehaald worden. Anders gezegd: wij moeten geen gastarbeiders uit arme landen hierheen halen, maar het werk naar de arme landen toebrengen. Het gevaar van vervreemding van hun eigen cultuur bestaat ook voor studenten uit ontwikkelingslanden bij een langdurige opleiding in vreemde landen.

5. De economische hulp van de rijke landen mag niet met politieke voorwaarden gepaard gaan. Deze misbruik van economische macht door rijke landen zou in wezen niets anders zijn dan een geestelijke overheersing van de arme landen.

6. Door meer studie te maken van de cultuur van de arme landen en door een grotere uitwisseling van informatie tussen arme en rijke landen, dient vermeden te worden, dat de sociale structuren van de rijke landen op de arme landen overgedragen worden.

7. Het ontwikkelingsbeleid moet geïntegreerd worden in het totale sociaal-economische beleid.

De presidentsverkiezingen, die vrijdag 4 september j.l. in Chili werden gehouden hebben geen directe winnaar opgeleverd. Geen van de drie kandidaten, de socialist Allende, de christen-democraat Tomic en de conservatieve kandidaat Alessandri behaalde de meerderheid.

Het congres zal nu op 24 oktober, de winnaar moeten aanwijzen. Vrijwel zeker zal Salvador Allende tot de nieuwe president worden gekozen. Hij behaalde de meeste stemmen, zij het slechts weinig meer dan de conservatieve kandidaat.

Opmerkelijk is, dat de christen-democraat Radomiro Tomic de verliezer was bij deze verkiezingen. Na zes jaar presidentschap van Eduardo Frei hebben de christen-democraten nu het heft uit handen moeten geven.

Een van de oorzaken van dit verlies is, dat in Chili veel meer dan het progam van de kandidaat de persoon een rol speelt. Frei, die volgens de Chileense grondwet geen tweede termijn president mag zijn, is zeer populair. Tomic is een niet zo bekende figuur, zodat hij al met een handicap de verkiezingen inging.

Daarnaast speelt een rol dat zes jaar geleden een deel conservatieven op de christendemocratische kandidaat hebben gestemd. Deze kiezers hebben nu echter op Alessandri gestemd.

Een ander punt is de afsplitsing, enkele jaren geleden, van de linkervleugel van de christen-democraten. Zij steunden bij de laatste verkiezingen de linkse kandidaat, Allende.

Het progressieve bewind van Frei heeft bij de conservatieven, vooral de grootgrondbezitters, weerstanden gewekt. Ook zijn buitenlandse politiek was zeer velen te vooruitstrevend.

Aan de andere kant was men in linkse

VERKIEZINGEN IN CHILI

WIN EEN LID OF TWEE

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
 VERKOOP EN VERHUUR
 Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.
 SLIEDRECHT
 Telefoon (01840) - 3154
 NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, Tel. 03404 - 13511

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
 Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

N.V. Scheepsbouw v.h.
FIRMA A. LANSER
 Sliedrecht - Holland

FA. J. A. VISSCHER & ZOON
 DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
 werkplaatsen: 05208 - 1259
 buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
 DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
 OUDERKERK AAN DE IJssel

CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

VEROLME
UNITED
SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Scheepsbouw werven
A. VUYK EN ZONEN

Capelle aan de IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE
 Telefoon Rotterdam 113333 (010)

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

8 NG 12 september 1970

POLITIEK VRAAGT
KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lessgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR
GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
 Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
 Tel. (01745) 2113 - 3700
 DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN
 voor jaarrond-cultuur

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer- en watersportartikelen.

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN, CARAVANS, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
 NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
 RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233
 HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Annemers van
 oeververdedigingswerken
 Griendhouthandel

Telefoon
 01846 - 2156
 2539
 Hardinxveld -
 Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

*Alle textielgoederen,
 bedden, dekens,
 matrassen, complete
 woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
 s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Getron Handels- en
Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
 TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
 Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

SCHUILING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
 POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

H. Struik en Zoon N.V.

*Fabriek van dekkleden
 en tenten*

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
 nemersbenodigdheden.
 Elektrische en autogene las- en snij-
 benodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
 DEVENTER

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
 BEKLEDINGSPLATEN VOOR
 BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
 ROSE
 PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
 SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
 UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
 WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Hollestelle n.v.

GOES
 MACHINEFABRIEK
 CONSTRUCTIEBEDRIJF
 HANDELSONDERNEMING
 CENTRALE VERWARMING
 ZAAGMOLENSTRAAT 1
 TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
 DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
 Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
 IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING
 als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Uw adres voor

TAPIJEN - GORDIJNSTOFFEN - DEKENS
 TAFELKLEDEN - STOELN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. van Schaik

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

MOEDIG MAAR BIJZONDERE WIJSHEID NOODZAKELIJK

„Een conjunctuur-politieke correctie is gewenst indien en voor zover in de volkshuishouding de bestedingen de middelen dreigen te overtreffen en de expansie in het bedrijfsleven tot grote spanningen aanleiding geeft. Bij zulk een afremmen zullen alle bestedings-categorieën onder het oog moeten worden gezien” — aldus minister Hofstra (PvdA) in 1956 en in overeenstemming met Roemers — de toenmalige NVV-secretaris.

Het kabinet-De Jong met een liberale minister aan het financiële roer heeft voor de vierde maal een begroting ingediend. Het zal de laatste zijn die dit kabinet zal moeten verdedigen. Niet onder gunstige omstandigheden!

Onrust in veel sectoren is toegenomen. De financieel-economische positie van ons land vraagt om maatregelen die niet door iedereen met gejuich zullen worden ontvangen. En de verkiezingen staan voor de deur.

Toch moet van een kabinet worden verwacht dat het terwille van het landsbelang die maatregelen treft die ons land voor verdere ellende proberen te behoeden. Dat zullen ook alle fracties zich behoren te realiseren. Voorstellen tot consumptiebeperking en tot een matiging in de stijging van overheidsuitgaven vereisen moed; zowel om te verdedigen als om, mét nodig geachte wijzigingen te worden aanvaard. Terwille van de te bereiken gewenste resultaten. Het kabinet had een doel voor ogen toen het in 1967 begon:

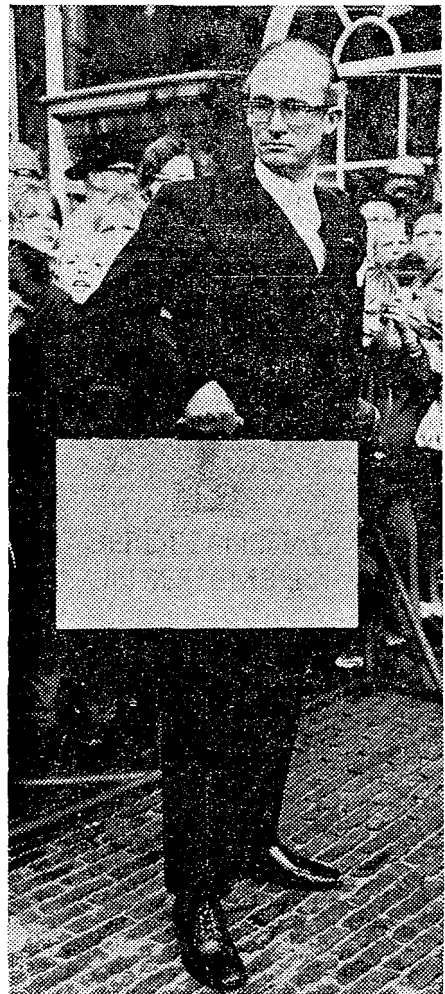
— een evenwichtige voortzetting van het structurele uitgaven- en belastingbeleid, gemarkeerd door de 6 pct;

— een tempering van de toenemende inflatie;

— een, overigens wat later in het beeld gekomen, bijdrage tot het doorbreken van loon- en prijs-spiraal.

De A.R. fractie heeft gedurende de ka-

Minister Witteveen

binetsperiode het gehele beleid van het kabinet en dat m.b.t. het financieel-economische beleid kritisch begeleid in constructieve zin. Niet zonder gunstig resultaat overigens — dat mag ook wel eens worden gesteld menen wij.

Het is daarom volkomen gerechtvaardigd om bij deze laatste begroting 1971 tevens aan de orde te stellen de vraag of de doelstelling 1967 van het kabinet, mede in verband met de verschillende niet altijd voorziene, andere, daarna gekomen situaties, in redelijke mate is verwerkelijk. Méér dan dat laatste zit er normaliter niet in. Ons antwoord hierop, alles bijeengenomen, valt beslist niet negatief uit. Integendeel. Een definitief antwoord is echter nog niet te geven.

De moeilijkste periode van het kabinet menen wij, staat na 15 september voor de deur.

Als wij goed zien laten zich twee lijnen onderscheiden. De ene lijn richt zich op een voortzetting van de bestaande begrotingspolitiek: een evenwichtige voortzetting te bewerkstelligen voor een structureel uitgaven- en belastingbeleid. De andere lijn heeft ten doel de huidige conjuncturele spanningen versneld door de 400 gulden slag, binnen aanvaardbare perken te houden.

Wij menen wat de eerste lijn betreft, dat de begroting 1971 relatief de beste is van de vier ingediende begrotingen. Tenslotte is de minister gewicht voor de aandrang te zorgen voor een sterk verbeterde dekking, zonder dat de continuïteit van het uitgavenbeleid in de gevarieerde terecht gekomen is. De begroting 1971 is in beginsel een begroting met handen en voeten. Er is bovendien ruimte voor verbreding van bestaande uitgaven en een redelijke ruimte voor een aantal nieuwe prioriteiten gebleven. Waarbij het van ons hart moet te constateren dat met de niet verwachte groei van de niet-belastingontvangsten de wind toch wel lekker in de zeilen is gekomen. Zeker — wij hebben kritiek op onderdelen, soms op niet onbelangrijke onderdelen. Daar komen wij op terug. Maar met de hoofdlijn zijn wij het eens.

De andere lijn die de sterke bestedingsverruiming in 1971 binnen de tomen moet houden — geeft tweërlei oplossing. Enerzijds een complex van (tijdelijke) belastingverhogingen. Anderzijds een nogal krachtig pleidooi om de rust aan het loonfront te verzekeren.

De tijdelijke belastingmaatregelen liegen er niet om. Rond 600 miljoen zal uit de geldstroom worden gehaald. Wij vinden dat op zich een moedige daad van de liberale minister. Alhoewel hier en daar vraagtekens zijn te plaatsen, zijn de voorgestelde maatregelen uit 'macro gezichtshoek' (globaal) genomen niet ongerechtvaardigd. Waarbij wij overigens terdege in de gaten moeten zullen houden, dat op bepaalde zwakke groepen in ons volk tenslotte toch niet te zware fiscale lasten zullen mogen worden gelegd, mee gelet op de overige fiscale verzwaren.

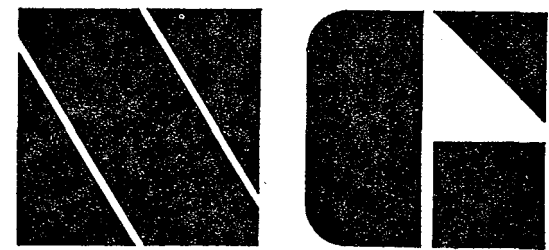
Het kabinet pleit voor een zekere rust in de loonsector en is kennelijk bereid, gelet op haar eigen verantwoordelijkheid, daartoe maatregelen te nemen op grond van de Loonwet, blijkens de miljoenennota. Het zou ons een lief ding waard zijn indien de SER in zijn geheel, spoedig haar licht hierover zou willen laten schijnen. Met tevens een advies omtrent het voorgestelde conjuncturele pakket. Waarbij wij er onzerzijds de aandacht voor willen vragen dat de vakbeweging het SER-gesprek niet bij voorbaat zou behoren af te wijzen.

Maar dat aan de andere kant (de liefde kán niet van een kant komen) het kabinet evenmin bij voorbaat, bij wijze van voorbeeld, een mogelijkheid tot terzijde stelling van artikel 8 gedurende de adempauze in het loonfront zonder meer afwijst.

Wij moeten ons goed realiseren wat de gevolgen zijn als iedereen aan zijn eigen eindje vasthoudt zonder zich open te stellen voor de ander.

Als een redelijke oplossing niet gevonden wordt — wie dan daarvoor verantwoordelijk is — zal men het spook van werkloosheid met de daarbij behorende ontwrichting werkelijkheid zien worden.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 38 - 19 september 1970

IN DIT NUMMER

Dit blad is voornamelijk gewijd aan de Troonrede en de Miljoenennota, die afgelopen dinsdag in de publiciteit kwamen.

Op de pagina's 5, 6 en 7 kunt u lezen wat in grote trekken de Miljoenennota inhoudt.

Commentaar van mr. Biesheuvel staat op pagina 9.

Vergeet u niet pagina 3 te lezen. Ook dat is belangrijk.

Automatisering op het partijbureau, zie pagina 4.

WIN

EEN LID

OF TWEE

IN DE

MAAND

SEPTEMBER

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

Wellicht ook U. Tot nu toe hebben het hervormde, humanistische, gereformeerde en katholieke contactbureau op betrouwbare en deskundige wijze contacten tussen ongehuwden verzorgd (± 6100 geslaagden). Deze vier instellingen hebben zich verenigd in één stichting: Het Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten. Het centrum biedt dienstverlening aan alle

ongehuwden, ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing, waarbij vanzelfsprekend met ieders wensen rekening wordt gehouden.

De werkwijze berust op:

- eigen keuze
- eigen verantwoordelijkheid
- betrouwbaarheid
- volledige geheimhouding
- contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 3200).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

LANDELIJK CENTRUM VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
Prinsenslaan 1 (Postbus 22), De Bilt, Tel. 030 - 76 06 30

PARAATHEID DER REGERING

DOOR H. ALGRA

In andere tijden en in andere landen gebeurde het en gebeurt het nog, dat het laatste zittingsjaar van een kabinet begint met trompetgeschal. Straks komende verkiezingen, hier zijn wij als kabinet, en wij met ons beleid zijn de inzet van de verkiezingsstrijd.

Aan de kiezer wordt dan de vraag voorgelegd: dit kabinet en dat beleid, of dat andere, waar de oppositie voor strijdt.

Dit kabinet is de laatste rit begonnen, maar het wordt geen inzet van de verkiezingsstrijd. Een verwijt kan het niet zijn. Het is een conventie geworden de laatste jaren, dat een kabinet nog voor de verkiezingen de portefeuilles ter beschikking stelt en dus de uitslag van de verkiezingen niet afwacht.

Vroeger was dat anders. Het kabinet-Heemskerk bijvoorbeeld, zag in 1909 in de uitslag der verkiezingen een vertrouwensvotum van de kiezer en bleef aan. Het is bekend, dat koningin Wilhelmina, met name in de latere jaren van haar bewind, zulk een aanblijven eigenlijk niet wilde, niet zozeer omdat zij de positie van het parlement wilde versterken, maar meer om vaker gelegenheid te hebben zich met kabinet en kabinettsformatie te bemoeien.

De Troonrede kan dus nu geen groot en verstrekkend program bieden. Slechts een opsomming van wat nodig moet worden afgewikkeld is in zo'n geval te verwachten.

Tenzij er wat bijzonders aan de hand is zoals nu. Er zijn namelijk zeer urgente zaken aan de orde en met recht en

reden wordt verwacht, dat de Troonrede zou doen blijken, dat de regering paraat is. In dat opzicht zijn wij tot op zekere hoogte bevredigd. Drie onderwerpen zijn namelijk actueel in de volle zin van het woord.

Vooreerst de gevaarlijke ontwikkeling op economisch gebied. De regering spreekt daar over in duidelijke termen, die geen misverstand toelaten. Zij wijst erop dat er ontwrichting dreigt, zeer schadelijk voor onze nationale economie en bijzonder bedenkelijk voor de werkgelegenheid. De slagzin: de inflatie van vandaag is de werkloosheid van morgen, krijgt nu scherpe accenten.

De regering wil een complex van maatregelen, waarbij overleg en samenwerking met de Staten-Generaal noodzakelijk is, omdat het maatregelen zijn, die bij de wet moeten worden getroffen. Het staat nu al vast, dat er een oppositie zal worden gevoerd die geen alternatieven biedt en ook niet wil bieden.

Of er daarnaast ook nog een oppositie zal zijn, die tot constructief overleg bereid en in staat is, dat wachten wij af. Het zal spoedig blijken en moeten blijken.

Het tweede vraagstuk, dat van de handhaving van de rechtsorde, waarmee de Troonrede inzet, wordt niet op bevredigende wijze behandeld.

Het gebeurt in de trant van: alles verandert, wij veranderen mee, er is toch iets blijvends, en wij moeten verdraagzaam zijn. Het is de roeping der regering, tegen de onverdraagzaamheid op

te treden, en zij is vastbesloten dat te doen.

Geen spoor van een verklaring, omtrent de roeping der overheid, de handhaving van het overheidsgezag, de betekenis van de rechtsorde. Alles wat in de Troonrede staat past volkomen in een of andere humanistisch gefundeerde staatsbeschouwing, maar bepaald niet in een reformatorisch getuigenis over gezag en vrijheid.

Maar waarschijnlijk zal het leven van dit kabinet in dit opzicht beter zijn dan de leer. Het derde punt, dat zeer actueel is, is onze uitgeholde defensie. Daarom moet de regering kiezen. Of de uitholling verder gedogen en bevorderen, of het roer wenden waarbij er financiële offers moeten worden gebracht, om de achterstand in te halen en de paraatheid te verhogen.

Daarover laat de Troonrede ons volkomen in het onzekere. Er is wel een theoretisch juiste beschouwing over het defensiebeleid, maar geen concreet antwoord op de vraag, of wij al maar snoeiende en bezuinigende, niet bezig zijn de defensie naar de kelder te helpen.

Op die vraag moet een heel duidelijk antwoord komen, een antwoord, dat dwingend moet leiden tot de keus tussen paraatheid of afbraak.

In dit opzicht laat de Troonrede de zaak 'in het midden'. En dat kan geen duidelijke nationale politiek worden genoemd.

ZIJN ARJOSLEDEN VRIJ- BLIJVENDE PRATERS?

Nee dat niet. Al zijn er mensen die dat denken. Werk mee aan de vernieuwing van de samenleving vanuit evangelisch perspectief. Pin de A.R.P. vast op haar idealen.

Aanmeldingen door invulling en opsturen van onderstaande coupon en storting van de contributie. Dan ontdek je snel dat de Arjos schuimt en bruist van activiteiten!

ONDERGETEKENDE,

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

LEEFTIJD:

geeft zich op als lid van de Arjos. De contributie voor de periode september t/m december 1970 ten bedrage van f 3.50 is heden gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag. Ik ontvang nu maandelijks het Arjosblad Op Wiek en andere informatie over provinciale en regionale activiteiten.

COUPON INSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARJOS,
DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG
TEL. 070 - 183960.

AFSCHEID EN WELKOM

Bij de aanvang van het nieuwe parlementaire jaar afgelopen dinsdag keerde het A.R. Tweede Kamerlid de heer J. A. van Bennekom niet terug in de fractie. De heer Van Bennekom is benoemd tot wethouder van Middelburg.

Mr. J. N. Scholten neemt de plaats van de heer Van Bennekom in de fractie in.

Volgende week komen wij op deze wisseling van de wacht terug.

J. A. van Bennekom

Mr. J. N. Scholten

STES VIVA

Oostzijde 111, Zaandam

Een klein chr. verpleegtehuis, 30 bedden groot, zoekt zo spoedig mogelijk een

ZIEKEN- VERZORGSTER of BEJAARDEN- HELPSTER

Goed loon verzekerd.

Sollicitaties aan de directrice van bovengenoemde instelling.

GRIJPT UW KANS!

H.G.W. 501: ds. Joh. Langstraat, Ned. Herv. pred. te Arnhem.

f 3,- p. st.

WAT HEBT GE AAN UW GELOOF? NOOIT ZONDER HOOP.

H.G.W. 506: ds. H. Schut, geref. pred. te Utrecht.

f 3,- p. st.

DAT IS GELUK. VADER, UW WIL WORDE GEDAAN.

H.G.W. 508: ds. Sj. Zijlstra, pred. bapt. gem. te Eindhoven.

f 3,- p. st.

WAT IS ZALIGHEID? DE ZALIGHEID IS IN GEEN ANDER.

H.G.W. 509: ds. W. B. Verhoef, pred. Herv. gem. te Hoenderloo.

f 3,- p. st.

DE GROTE TWIJFEL. PINKSTERZEGEN.

Als u één van deze platen bestelt, ontvangt u een prachtige E.P. plaat cadeau.

Aanvragen: per brief - briefkaart, giro 1455490, telefoon 05285 - 477.

HET EVANGELISATIECENTRUM

Cantus Virmus,
Postbus 105, te Hoogeveen.

MEE BESLISSEN

PAST NIET MEER

Een zeer boeiende tijd, die juist begonnen 70-er jaren. Een dynamische tijd, waarin van iedereen veel wordt geëist.

Een tijd, waarin iedereen vraagt om meer inspraak en meespraak. In zo'n tijd past niet meer, dat een burger alleen maar een enkele keer in de zoveel jaren zijn stem uitbrengt op de partij van zijn of haar keuze op de verkiezingsdag. Hoe belangrijk dit op zichzelf uiteraard ook is, het is niet voldoende.

In zo'n tijd past voor de bij de tijdse burger het lid zijn van een politieke partij.

MEE PRATEN

ZICH MEER VERDIEPEN

In deze tijd zijn er nogal wat ingewikkelde politieke vraagstukken. En de dingen, welke op het eerste gezicht niet zo ingewikkeld lijken, zijn soms toch nog weer moeilijk goed af te wikkelen, omdat zij weer met andere zaken verband houden. Door de verwevenheid van zoveel punten, worden eenvoudig aandoende problemen toch weer moeilijk.

Je kunt dan ook in de praktijk vaak niet volstaan met oppervlakkige kennisgeving van onvoldoende en vluchtige berichtgeving via de publiciteitsmedia. Meer mensen moeten zich meer verdiepen in de politieke vraagstukken, die hen allen raken. Een eerste stap zou moeten zijn; aansluiting bij een politieke partij. Niet alleen als kiezer, maar ook als lid. Nuchter zijn. Lid worden. Win een lid. Of twee.

Meer mensen moeten zich met ons verdiepen in de samenlevingsvraagstukken van vandaag, morgen, overmorgen. Zaken, welke het belang van mensen raken, moeten niet besproken en beslist worden door weinigen, maar door velen.

UW BIJDRAGE

EIGEN MENING

WAT U WILT?

De A.R.P. wil haar bijdrage leveren aan het oplossen van tal van vraagstukken in de samenleving. Wat de A.R.P. wil probeert zij duidelijk te maken door het zwart op wit te zetten in haar programma's. Men kan denken: een politieke partij is altijd sterk in het van stal halen van de bekende koeien met de gouden horens, iedereen kan ze in de wei zien grazen. Er wordt veel beloofd, omdat men onze stem nodig heeft. Maar wat komt ervan terecht.

De A.R.P. wil iedereen persoonlijk niet zoveel beloven. De A.R.P. kan trouwens niet meer beloven dan de burgers bereid zijn te betalen. Voor meer huizen, meer wegen, meer recreatie, meer milieuhygiëne, en noemt u verder zelf maar op, zullen belastingen op tafel moeten worden gelegd en die gelden komen uit uw eigen portemonnaie of portefeuille. Doet de A.R.P. wat u wilt? Zeker zoveel als zij kan; zeker zoveel als u bereid bent mee te werken; zeker zoveel als redelijk en mogelijk is.

Daarbij moeten wij weer nuchter bedenken, dat de wensen van de een tegengesteld kunnen zijn aan die van de ander. Een volkspartij is er om allen, om heel de samenleving zo goed mogelijk te dienen. En dan nog dit.

Het lidmaatschap van een partij houdt niet in, dat iedereen het steeds voor honderd procent eens is met alles wat de partij voorstaat en doet. Er is verscheidenheid van opvattingen. Zoveel verschillende vraagstukken moeten worden opgelost. Ruimte behoort er in een partij ook te zijn voor genuanceerde opvattingen. Nooit denkt iedereen op zoveel punten tegelijk gelijk.

MEE PRATEN

EEN GOEDE BASIS

De A.R.P. voert een korte ledenwerfactie; in de maand september. Een actie met een beperkt doel; duizend nieuwe leden. Volgend jaar volgt een grotere campagne. Nu moeten wij beginnen een haalbare zaak te halen. Er is een goede basis.

De A.R.P. telt momenteel het niet onaanzienlijke getal van ruim tachtigduizend leden. In verhouding heeft de A.R.P. verreweg het grootste ledenaantal van alle politieke partijen. De A.R.P. heeft over het gehele land verspreid ongeveer duizend plaatselijke kiesverenigingen. Er is materiaal; een folder en ook de los verkrijgbare vier middenpagina's van Nederlandse Gedachten van 29 augustus j.l., afgestemd op ledenwerking. Verkrijgbaar bij het partijsecretariaat.

Er is een goede basis. Nu moeten wij met elkaar wat gaan doen. Win een lid. Of twee. Er zijn ruim tachtigduizend leden. Maar waarom zouden er eigenlijk geen negentigduizend zijn? Win dezer dagen een lid. Eind september. En als het niet anders kan: begin oktober. Gelijk doorgeven aan het partijsecretariaat. Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

GELDELIJKE STEUN

WAAR HET BLIJFT

Wat kunt u doen?

Gelet op het werk dient landelijk gezien de geldelijke bijdrage te liggen op een niveau van gemiddeld minimaal f 15,— à f 20,— per lid per jaar.

Gemiddeld. Ieder naar draagkracht. Wanneer de een f 12,— betaalt en de ander f 30,—, komen wij er ook. Nogmaals: ieder naar draagkracht.

U betaalt één contributiebedrag (aan de penningmeester van de plaatselijke kiesvereniging).

Globaal aangeduid zal in het algemeen met de volgende bedragen moeten worden gerekend, willen de diverse partijorganen hun werk zo kunnen doen als behoort:

Kiesvereniging	f 5,—
Statencentrale	1,50
Kamercentrale	3,50
Centraal Comité	7,50.
	f 17,50.

f 17,50 is dan dus globaal genomen het totaal contributiebedrag, dat gemiddeld per lid per jaar nodig is.

De penningmeester van de kiesvereniging draagt de betreffende bedragen af aan de overige partijorganen.

De hoogte van de contributie, het nodige geld, is duidelijk, maar men kan vragen waar het blijft.

Plaatselijk is het geld o.a. nodig voor vergaderingen, uitnodigingen, portie, propaganda, enige reservering voor gemeenteraadsverkiezingen. Regionaal en provinciaal idem, tevens kaderbijeenkomsten alsmede enige reservering voor Staten- en Kamerverkiezingen. Landelijk is het geld bestemd voor:

organisatiekosten	52 pct.	f 3,90
kaderwerk, voorlichting		
propaganda	20 pct.	1,49
ledencontactorgaan		
A.R. Post	6 pct.	0,47
jongerenorganisatie	6 pct.	0,47
Kuiperstichting	6 pct.	0,47
	100 pct.	f 7,50

Deze afdracht aan het Centraal Comité stijgt elk jaar tenminste volgens een vastgestelde index.

Iedere bijdrage is van groot belang. De financiële verslagen van de partij zijn openbaar.

ZOU IK?

U praat met iemand. Of hij/zij lid wil worden van de A.R.P. Iemand kan zeggen: waarom zou ik? U kunt antwoorden: er is een hele serie redenen. U hebt evenals ik een geloofsovertuiging, levensovertuiging. Vandaaruit leven wij; persoonlijk, in gezin, maatschappij, school, kerk, cultuur, politiek.

U wilt vanuit uw overtuiging leven, in de samenleving bezig zijn. Ik meen, dat dit in de politiek in ons land het beste kan - en waarom zouden wij niet het beste doen? - via een christelijke politieke partij.

Niet dat men daar alles weet; niet dat daar alles zo goed is; wel dat daar allen, die de Heer willen dienen samen kunnen zoeken naar een politiek, welke - luisterend naar het Evangelie - de samenleving kan vernieuwen. Broodnodig werk in een tijd, waarin de waarden herijkt moeten worden. Wat is een herijking zonder Evangelie waard?

Het gaat niet alleen om onszelf, maar om alle mensen. Wij moeten aan elkaar en om elkaar denken.

Waarom zouden wij de vorming van een sterke, dat wil zeggen: een goed werkende partij overlaten aan een paar mensen, terwijl wij met velen zijn? Samen zijn wij verantwoordelijk.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

HET PARTIJBUREAU GAAT AUTOMATISEREN

Zoals wij reeds eerder mededeelden gaat het computertijdperk het partijsecretariaat niet voorbij. Om bij onze partij een slagvaardig beleid te kunnen voeren is aan automatisering van de leden- en abonnementenadministratie niet te ontkomen. Hierbij spelen overigens ook de schaarste aan personeel en de steeds stijgende personeelskosten een rol.

Op een leden- en abonnementenadministratie van plm. 90.000 personen draagt het aantal wijzigingen maar liefst 24.000 per jaar. Eén van de kenmerken van deze tijd — het grote aantal verhuizingen — is daarvan de oorzaak: jonge gezinnen verhuizen enkele

keren voordat zij over de gewenste woonruimte beschikken, oudere echtparen gaan naar kleinere woningen of bejaardencentra.

De verwerking van deze wijzigingen vergt veel tijd, te meer omdat aan verschillende secretarissen hiervan mededeling moet worden gedaan. Door de automatisering gaat het vanaf 1 januari a.s. met de administratie als volgt:

1. De secretaris van elke kiesvereniging ontvangt van het partijbureau tweemaal per jaar een compleet bijgewerkte ledenlijst, welke aan de hand van onze gegevens, door de computer vervaardigd wordt.

2. Daarnaast ontvangt de secretaris

maandelijks een lijst, waarop de wijzigingen van de afgelopen maand zijn verwerkt.

3. Met behulp van de computer wordt de adressering van 'A.R.Post' en 'Nederlandse Gedachten' verzorgd.

4. Ten behoeve van de abonnementenadministratie van het weekblad 'Nederlandse Gedachten' worden door de computer halfjaarlijks de incassokaarten vervaardigd, hetgeen tot nu toe met de hand diende te gebeuren.

Intussen is met de voorbereiding van de automatisering reeds een begin gemaakt. Zo worden vanaf 1 augustus tot 1 november de leden- en abonnementengegevens van plm. 90.000 adressen op de computer gebracht. Vandaar dat wij de secretarissen indertijd verzocht hebben ná 18 juli geen mutaties meer aan

het partijbureau door te geven, uitgezonderd nieuwe abonnees of adreswijzigingen van abonnees op het weekblad 'Nederlandse Gedachten' en opgave nieuwe leden of wegens overlijden af te voeren leden. Alle andere mutaties worden pas ná 1 november verwerkt. Als eerste aanloop tot de automatisering zullen de secretarissen per 1 november een aantal nieuwe mutatielijsten ontvangen, waarvan de indeling is aangepast aan de verwerking per computer. De via deze mutatielijsten ontvangen mutaties worden in de maanden november en december verwerkt, zodat in januari a.s. aan de secretarissen een bijgewerkte ledenlijst kan worden toegezonden conform hun administratie, waardoor verschillen tussen secretaris en partijbureau worden voorkomen. Dit heeft mede tot gevolg dat de ledentalen, vermeld op de contributie-afrachtnota's van het partijbureau in het vervolg zonder meer juist zijn.

Van harte hopen wij, dat wij — met medewerking van leden en secretarissen — in staat zullen zijn de partij zonder veel aanpassingsvraagstukken het computertijdperk in te laten gaan.

In de volgende 'A.R. Post' zullen wij u over de verdere voortgang van de automatisering informeren.

VAKANTIE IN HET NAJAAR

GA NU voordat uw ARTS het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3189

Waar de VROUW zich UIT en de MAN zich THUIS voelt.

KOM IN DE HERFSTVAKANTIE EENS NAAR
BUNGALOWPARK „DE WAKEL”
Modern comf. Bungalows in bosrijke omgeving. Zeer geschikt voor wittebroodsweken. Mevr. Florijn, Eikenlaan 8, Ruurlo. Telefoon 05735 - 1508.

ROMANTISCHE RIJN- en MOEZELREIZEN

7 Dagen met volledige verzorging
NIJMEGEN - COCHEM a/d MOEZEL
Met het luxe passagiersschip m/s Lorelei-Express
Ook mogelijk in groepsverband
Prijzen vanaf f 170.—
Vraag onze uitgebreide prospectus

RHINE-CRUISES-COMP.

Raadhuisstraat 38 - Maasbracht - Tel. 0 4746 - 2196

TE HUUR STA-CARAVAN OP AMELAND met verwarming en nieuw ZOMERHUIS TE NORG (Dr.). Telefoon 050 - 772412.

VOOR UW VAKANTIE, WEEK-ENDS of nachtlgies bieden wij graag onze kamers m. c.v. aan in een nieuw pension in landel. bosr. omg. bij verw. zwembad. PENSION VAN GEENHUIZEN, Haersolteweg 3, DALFSEN. Telefoon 05293 - 818.

WILT U EEN RUSTIGE HERFSTVAKANTIE? Kom dan naar Oostkapelle. Unieke gelegenheid voor bos-, duin- en strandwandeling. Werkelijk goed verzorgde en verwarmde nieuwe stenen bungalows. Inl.: tussen 10.00-13.00 uur. J. Wondergem, Duinweg 66, Oostkapelle (Zid.). Telefoon 01188 - 1565.

Vriescheloo T.h. voor weekends en vak. pracht boerderij met alle mog. comf. o.a. tv en cv rustig gelegen in mooi WESTERWOLDE. 5000 m2 eigen terrein. Inl. B. Mulder, telefoon 05974 - 214.

Bespreek nu uw jaar- of seizoenplaats
In bosrijke omg. CAMPING DE BOSRAND, Gilzeweg 42a, CHAAM (N.-Br.), telefoon 01619 - 606.

Diever (Dr.) PENSION BEUKENHOF. Kamers met w. en k. str. water, bad, gelegen a.d. rand van het bos. Het gehele jaar geopend. Tel. 05219 - 14 20.

HULSHORST op de Veluwe. Uniek aanbod. 6-pers. comf. bung. met verwarming vanaf f 125.—; per 14 dagen f 200.—; per lang week-end f 75.—. Tevens te huur als 2e woning van 1 okt. tot 1 juni vanaf f 150.— p. mnd. Bungalowpark „De Hoefstal”, Harderwijkstraat 445, tel. 03413-328.

AMELAND

Biedt u voordelige vakantiemogelijkheden buiten het seizoen!

Zoek de rust, de natuur, en de gezondheid op. Schrijf of bel naar VVV Ameland, Postbus 14, Nes, Tel. 05191 - 2020 en vraag naar onze uitvoerige brochure nr. 4231 voor 3-5-8-15-22-daagse reizen in hotel, pension of bungalow.

DOORN - „PENSION HETWIL”

w. en k. water, prima keuken, AAN DE BOSRAND. Inl. v. Galenlaan 36, telefoon 03430 - 30 58.

REIZEN OP HET WATER DE IDEALE VAKANTIE

6, 9, 10 en 13-daagse reizen per schip naar Rijn,
Moezel en Neckar reeds v.a. f 150.— p.p.

Vraagt onze prospectus

REDERIJ W. FEENSTRA

BOVENSTRAAT 158 ROTTERDAM-27
Telefoon 010 - 19.48.57

VAKANTIE IN OKTOBER?

Ca dan eens 8 dagen varen langs de Rijn met het moderne Ned. passagiersschip „Mr. Jan Elshout”. Matige prijzen voor maximaal genot en comfort: royale hutten met eigen douches en toiletten. Centrale verwarming. U reist al rustend en u rust al reizend. Nog plaatsen voor 16 oktober vrij. Vraag gratis prospectus no. 16.

WATERTRANSPORT - ROTTERDAM-2
Eendrachtsweg 54 - Tel. 010 - 11 86 60

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

CONOSHIP
COMBINATIE NOORDELIJKE
SCHEEPSBOUWERS
GRONINGEN-HOLLAND,
Oosterhaven 9, tel. 21141.

Op ons bureau kunnen worden geplaatst:

TWEE BEKWAME SCHEEPS- BOUWKUNDIGE CONSTRUCTEURS

voorkeur met H.T.S.-opleiding.
Geboden wordt: goed salaris, pensioen, reiskostenvergoeding.

Sollicitaties te richten aan bovenvermeld adres.

KRAAMCENTRUM ORANJE-GROENE KRUIS ENSCHEDÉ

Meisjes van 18 jaar en ouder die iets voelen voor het beroep van

KRAAM- VERZORGSTER

kunnen zich nu reeds opgeven voor de in januari 1971 te beginnen cursus.

Voor alle inlichtingen kunt u zich wenden tot zr. T. Niekolaas, Belgiëlaan 176 te Enschede. Tel. 63033 of tot zr. A. G. J. M. Otten, Marktstraat 29 te Hengelo (Ov.), Tel. 20195.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

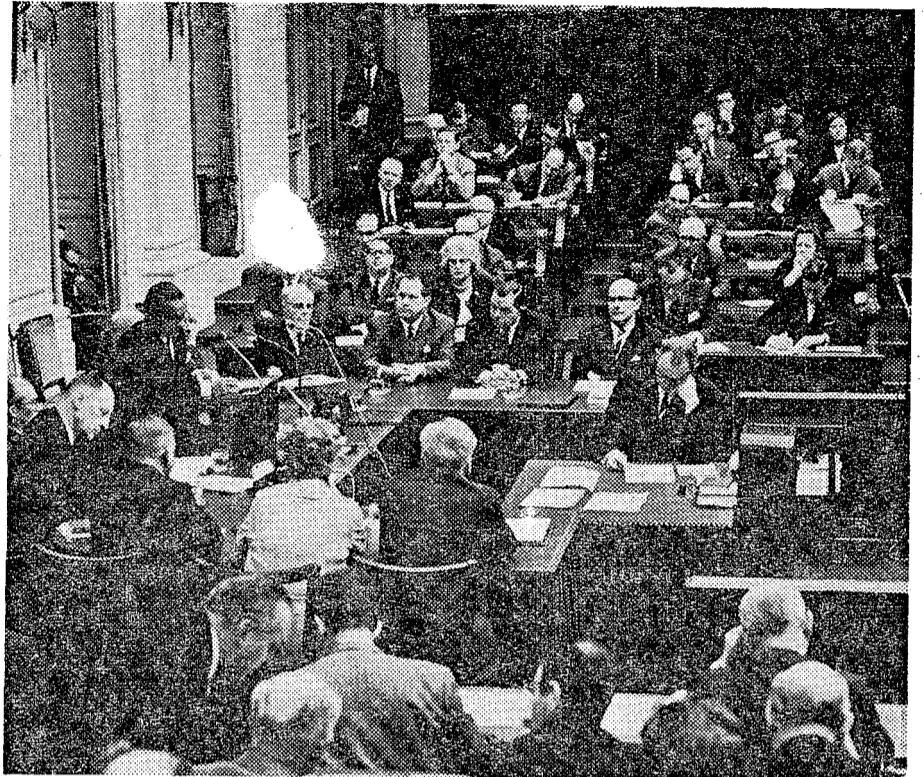

De goud-foelie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

DE MILJOENEN NOTA

FLITSEN EN UITGANGS PUNTEN

Wat gaat de Tweede Kamer zeggen over de Rijksbegroting?

Het begrotingstekort, dat in 1968 op het te hoge niveau lag van 2¾ miljard (3,3% van het nationale inkomen) is intussen geleidelijk verminderd en wordt in 1971 teruggebracht tot ruim 2 miljard (1,8% van het nationale inkomen). Zo is een duidelijke verbetering opgetreden in de sfeer van de overheidsfinanciën.

De stijging van de netto uitgaven van het Rijk blijft ook volgend jaar binnen de ruimte van 6%. Aldus ontstaat het volgende beeld van de rijksbegroting 1971 (inclusief aanvullende posten):

Uitgaven	32 725
Ontvangsten	30 663
Saldo	-2 062

De sterke stijging van de gemeentelijke uitgaven voor sociale zorg maakt desondanks in 1971 nog enige verzwaring van de belastingdruk onvermijdelijk. Deze zal met name worden gevonden bij een verhoging van de omzetbelasting, waarbij de aard van deze verhoging zodanig zal zijn, dat de gevolgen voor de kosten van levensonderhoud zo beperkt mogelijk kunnen worden gehouden.

Ten einde in dit kader tevens een redelijke matiging van de loonbeweging te kunnen bereiken, is de Regering voornemens over te gaan tot toepassing van artikel 10 van de Wet op de loonvorming. Daartoe vraagt zij advies aan de Sociaal-Economische Raad.

VOORNEMENS

1. In 1971 zal opnieuw een stringente begrotingspolitiek moeten worden gevoerd, zoals ook in 1969 en 1970 het geval is geweest. Met behoud van dit grondpatroon zullen evenwel zowel aan de uitgaven- als aan de inkomstzijde wijzigingen met een tijdelijk karakter een bijdrage moeten leveren tot herstel van het verstoord evenwicht.

2. Ten aanzien van de rijksuitgaven ligt het in het voornemen een beperking van ca. 140 miljoen tot stand te brengen.

3. Ter ondersteuning van deze maatregel zal het noodzakelijk zijn reeds in de laatste maanden van het lopende jaar over te gaan tot een beperking van aan te gane verplichtingen. Zo kan reeds vrij snel een matigende werking worden bereikt.

4. Een belangrijk instrument om in geval van conjuncturele verstoring snel te kunnen bijsturen moet worden gezien in de bevoegdheid van de regering om zonnodig de tarieven van een aantal belastingen op korte termijn te verhogen of te verlagen.

Het kabinet is voornemens dit instru-

ment zodanig te hanteren dat per 1 januari 1971 de tarieven met 3 pct. worden verhoogd. De omzetbelasting zal daarvan dan ditmaal worden uitgesloten. Met de tijdelijke verhoging van de overige belastingen is op jaarbasis een bedrag van 550 à 575 miljoen gemoeid.

5. Ten einde de woningbouw zoveel mogelijk veilig te stellen is reeds overgegaan tot een gedeeltelijke herinvoering van het vergunningenbeleid voor bedrijfsgebouwen in de sectoren nijverheid, handel en verkeer. Het kabinet stelt zich voor, deze maatregel in 1971 te vervangen door een tijdelijke heffing op de aannemingssom van deze bouwwerken. Hieruit zullen in 1971 ontvangsten voor de schatkist voortvloeien, die ruwweg op 200 miljoen kunnen worden geschat.

De aldus verkregen verbetering van het financieringstekort zal dus een vermindering van de netto vlottende schuld (vermindering van de vlootende schuld of storting bij de Nederlandsche Bank) tot gevolg moeten hebben.

6. De restrictieve monetaire politiek zal in twee opzichten nog worden versterkt:

- Een beperking van het consumptieve krediet.
- Door een temporisering van nog toe te zeggen overheidsgaranties voor leningen buiten de woningbouwsector kan enige beperking van het beroep op de kapitaalmarkt worden bereikt.

Rijksuitgaven 1962 - 1971 naar onderwerpen van staatszorg in % van het netto nationale inkomen tegen marktprijzen.	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
a. Algemeen Bestuur	1,3	1,1	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0
b. Defensie	5,1	4,8	4,6	4,3	4,1	4,2	4,0	3,9	3,8	3,6
c. Buitenlandse betrekkingen (excl. ontwikkelingshulp) 1)	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
d. Ontwikkelingshulp	-0,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8
e. Justitie en politie	1,2	1,3	1,2	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4
f. Verkeer en waterstaat 3)	2,2	2,3	2,2	2,2	2,7	2,6	2,8	3,0	3,0	2,9
g. Handel en nijverheid	0,4	0,5	0,5	0,6	0,5	0,4	0,6	0,6	0,7	0,6
h. Landbouw en visserij	1,5	1,7	1,4	1,4	1,4	1,4	1,2	1,4	1,1	1,1
i. Onderwijs en wetenschappen 4)	5,2	5,4	5,9	6,4	6,9	6,9	7,0	7,4	7,8	7,7
j. Cultuur en recreatie 4)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7
k. Sociale voorzieningen	2,6	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	3,2	3,2	3,1	3,4
l. Volksgezondheid	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
m. Volkshuisvesting (waarvan leningen woningwetbouw)	(1,4)	(1,6)	(1,9)	(2,2)	(2,6)	(2,7)	(2,5)	(2,1)	(2,0)	(1,8)
n. Oorlogs- en rampschade	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
o. Nationale schuld 5)	2,6	2,4	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Totaal	25,6	25,2	25,1	26,1	27,0	27,3	28,0	28,4	28,5	28,3

Voorbeelden sterkst stijgende uitgaven.

	1967	1968	1969	1970	1971
Ontwikkelingshulp	403	575	662	792	944
Kinderbescherming	176	192	216	243	271
Wetenschappelijk onderwijs (incl. rijksstudietoel.)	1205	1432	1585	1866	2194
Overig onderwijs 1)	3971	4283	4843	5482	6267
Rente nationale schuld	1098	1242	1432	1667	1894
Stadsanering en -reconstructie, krotontuiming en doorstroming	77	84	99	152	190
Aanleg en onderhoud van waterwegen	349	435	538	630	616
Bijdragen ten behoeve van technologische ontwikkeling en regio's	90	92	211	231	189
Steu ten behoeve van bedrijfstakken	274	475	594	756	648
Cultuur en recreatie (excl. radio, televisie en pers)	273	284	317	370	444

Uitgaven voor algemene salarismaatregelen e.a.

	Ontwerp-begroting 1970	Vermoe-delijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971
a. Nacalculatie salaristrend 1969	650	600	740
b. Salarismaatregelen per 1-1-1970	—	—	—
c. Hogere premiebijdragen sociale wetten	—	300	1200
d. Nacalculatie salaristrend 1970	—	—	—
e. Salarismaatregelen in 1971	—	—	—
Totaal	650	900	1940
			650
			1290

DEFENSIE

In de thans aflopende plafondperiode 1969/1971 zijn belangrijke moderniserings tot stand gekomen of in uitvoering. Bij de Landmacht kunnen hiervan worden genoemd de voltooiing van de mechanisatie van de artillerie en de voortgang van zowel de tankvervanging als de vernieuwing van de verbindingsmiddelen. Bij de Luchtmacht betekent de invoering van de F5 vliegtuigen evenals de automatisering van het waarschuwingsssys' een belangrijke verbetering. Het vernieuwingsplan van de Marine vindt gestadig voortgang. Niettemin plaatsen de prijsstijgingen, die gedurende de gehele plafondperiode groter waren dan waarmee was gerekend, Defensie voor 1971 voor moeilijkheden. De Luchtmacht zag zich genoodzaakt tot een aantal ingrijpende tijdelijk-

ke beperkingen in de operationele sfeer. De Landmacht is bezig met de herstructurering, die echter pas op den duur tot een belangrijke vermindering van de exploitatie-uitgaven zal kunnen leiden. Ook de Marine moet zich beperkingen opleggen om met het aanbouwprogramma voort te kunnen gaan. Ten einde aan deze moeilijkheden tegemoet te komen wordt voorgesteld de defensiebegroting 1971 met een extra bedrag van 95 miljoen te verhogen.

In de raming is rekening gehouden met de doorwerking van de verhoging per 1 juli 1970 van de wedde voor dienstplichtigen en met de invloed van de algemene salarismaatregelen. De verwachte middelenopbrengst zal, voornamelijk als gevolg van het niet doorgaan van de verkoop van vliegtuigen, 27 miljoen minder bedragen dan aanvankelijk is verondersteld. Hiertegenover is — zoals gebruikelijk — een overeenkomstige verlaging van het uitgaventotaal aangebracht.

ONTWIKKELINGSHULP

De regering stelt voor in 1971 een bedrag voor ontwikkelingshulp uit te trekken, dat gelijk is aan 1 pct. van het

in dat jaar te verwachten netto nationale inkomen tegen factorkosten, hetgeen betekent een verhoging tot 970 miljoen. Daarboven is rekening gehouden met een stelpost van 55 miljoen ten behoeve van betalingen op grond van verplichtingen — voornamelijk aan het Europees Ontwikkelingsfonds — die in vorige jaren onderdeel van de plafonds voor ontwikkelingshulp hebben uitgemaakt.

Voorts worden belangrijke verhogingen voorgesteld voor de hulp aan Suriname en de Nederlandse Antillen (35 miljoen), het programma ter medefinanciering van niet-commerciële organisaties (9 miljoen), de kosten van instituten en cursussen in Nederland (11 miljoen) en schenkingen aan Indonesië (20 miljoen).

Voor het eerst wordt een bijdrage voorgesteld ter grootte van 18,2 miljoen aan de Internationale Financierings Maatschappij. Deze instelling behoort tot de Wereldbankgroep en bevordert de oprichting van particuliere ondernemingen in ontwikkelingslanden.

Als nieuwe posten kunnen verder worden genoemd de uitbreiding van de deelneming in het maatschappelijk kapitaal van de Wereldbank ad 13,8 miljoen en de financiering van de buffervoorraad in het kader van de Vierde Internationale Tinovereenkomst ad 5,2 miljoen.

VERVOLG OP PAG. 6

VERKEER EN WATERSTAAT

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971
Algemene uitgaven	14	15	19	0	3	0
Wetensch. onderzoek	39	38	49	10	12	9
Aanl. en onderh. van landwegen (incl. Rijkswegenfonds)	608	617	667	612	613	745
Verkeers- en vervoersdiensten m.b.t. het wegverkeer	121	122	149	—	—	—
Landaanwinning	29	28	31	43	38	48
Zee- en rivierwaterkering en afwatering Zeescheepvaart	264	274	304	151	170	164
Aanl. en onderh. van waterwegen	194	206	211	436	431	405
Verkeers- en vervoersdiensten m.b.t. het verkeer op waterwegen	12	13	15	—	—	—
Verkeer per spoor	100	100	105	—	—	—
Burgerlijke luchtvaart	48	54	54	2	2	2
Pijpleidingen	—	—	—	—	4	25
P.T.T.	—	—	—	580	580	659
Totaal	1438	1476	1613	1834	1853	2057
Uitgaven voor wegen gefinancierd uit openen motorrijtuigenbelasting en andere middelen van het Rijkswegenfonds	—	—	—	250	250	339
Nog toe te rekenen uitgaven voor salaris- en pensioenmaatregelen	16	7	29	—	—	—
Totaal	1454	1483	1642	1584	1603	1718

LANDBOUW EN VISSERIJ

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971
Algemene uitgaven	58	53	64	0	0	0
Wetensch. onderzoek	102	108	113	20	20	14
Landbouw, tuinbouw en veeteelt 1)	551	471	489	—	—	—
Cultuurtech. werken	206	207	222	108	108	117
Bosbouw	36	37	42	7	7	11
Jacht, rivier- en zeevisvangst	18	18	21	1	1	1
Ontginning en ontwikkeling van IJsselmeerpolders	24	25	29	34	85	95
Totaal	995	919	980	220	221	238
Nog toe te rekenen uitgaven voor salaris- en pensioenmaatregelen	17	8	31	—	—	—
Totaal	1012	927	1011	220	221	238

1) waarvan: voor het Landbouw-egaliseringsfonds 335; voor andere uitgaven 216.

Voor 1971 is wederom hoge prioriteit gegeven aan de structuurmaatregelen. De noodzaak daartoe wordt geaccentueerd door de minder gunstige situatie,

die in bepaalde sectoren en gebieden van de landbouw is ontstaan als gevolg van de gelijkblijvende prijzen bij sterk stijgende kosten.

WIJ,

ELS, JANNIE EN MARIJLIJN

zoeken twee gezellige, hardwerkende meisjes (gehuwd of gedeeltelijke dagtaak geen bezwaar), om ons te helpen op de administratie. Het werk wordt steeds meer en wij kunnen het met z'n drieën niet meer aan. Ons werk is afwisselend en over het salaris mogen wij beslist niet mopperen.

Als je typen kunt en je hebt M.U.L.O.-diploma, is de grote baas al lang tevreden.

Heb je zin om ons te helpen, kom dan eens langs of bel even naar ons bureau, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, en vraag dan naar de heer Van der Wees. (Telefoon 070 - 183960).

(Tussen twee haakjes: op ons kantoor werken maar 25 man, zodat wij tenminste geen nummers zijn).

ONDERWIJS

De uitgaven voor het niet-universitaire onderwijs worden op basis van de bestaande onderwijswetgeving in hoofdzaak beheerd door exogene factoren zoals demografische ontwikkelingen, de toenemende belangstelling voor het onderwijs en de loon- en prijsstijgingen. De invloed van deze factoren is zodanig dat — reeds zonder nieuwe initiatieven — de uitgaven aanzienlijk toenemen. Zo vertoont het aantal leerlingen een accres van bijna 3 pct. tot ruim 3,3 miljoen. Deze stijging wordt mede veroorzaakt doordat de leerlingen gemiddeld langer aan het onderwijs deelnemen. Met name de voorgenomen leerplichtverlenging in 1971 en de invoering van een partiële onderwijsplicht voor leerplichtvrije 15-jarigen dragen bij tot een versnelling van de groei van het leerlingenaantal.

Niettegenstaande deze uitgavenverhoging is er — mede op grond van de verwachtingen omtrent het resultaat van efficiencyverbeteringen — in 1971 enige ruimte gevonden om verder tegevoet te komen aan enkele in de onderwijswereld levende wensen. De belangrijkste nieuwe maatregelen en de daaraan verbonden kosten zijn:

- verlaging leerlingenschaal kleuteronderwijs per 1 januari 1971: 6,6;
- verlaging leerlingenschaal basisonderwijs per 1 augustus 1971 (inclusief 6 miljoen verhoging van de post materiële uitgaven lager onderwijs): 11,0;
- maatregelen voor de werkende jeugd: 37,0;
- nieuwe opzet lerarenopleidingen: 6,3;
- extra onderzoek en experimenten: 5,6;
- verbeteringen kunstonderwijs: 2,9.

CULTUUR EN RECREATIE

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971
Algemene uitgaven	16	16	20	—	—	—
Wetensch. onderzoek	1	1	1	—	—	—
Vrijtijdsbested. jeugd- en sportvorming, volkswontw.	173	177	210	6	6	6
Kunsten, oudheidkundige en natuurbescherming	157	170	178	0	0	—
Radio, televisie en pers	288	286	332	—	—	—
Erediensten	15	17	11	—	—	—
Totaal	650	667	752	6	6	6
Nog toe te rekenen uitgaven voor salaris- en pensioenmaatregelen	9	4	18	—	—	—
Totaal	659	671	770	6	6	6

De uitgaven die voor de vrijetijdsbesteding, jeugdvorming, volkswontwikkeling en sport zijn uitgetrokken, vertonen een aanzienlijk accres ten opzichte van 1970. Het daarin voor de openluchtrecreatie begrepen bedrag neemt toe met ongeveer 7 miljoen.

Ten aanzien van de uitgaven voor lichamelijke vorming en sport kan melding worden gemaakt van enkele nieuwe activiteiten. Zo zal in 1971 voor het eerst kunnen worden gesubsidieerd in de kosten van technisch leidinggevend kader. Hierbij wordt vooral gedacht aan het kader, dat leiding geeft aan jeugd-

groepen van sportverenigingen. Nieuw is ook de mogelijkheid naast de reeds bestaande subsidiëring in de bouw van sporthallen en sportzalen een bijdrage te leveren in de bouw van overdekte zwembaden c.q. instructiebaden. Ten behoeve hiervan kunnen in 1971 verplichtingen worden aangegaan tot een bedrag van 2 miljoen.

Het bedrag dat voor de kunsten is geraamd stijgt met ruim 9 miljoen ten opzichte van 1970. Een extra bedrag is uitgetrokken om een begin te maken met een structurele verhoging van de rijkssubsidie van muziekscholen.

SOCIALE VOORZIENINGEN

	Gewone Dienst			Buitengewone Dienst		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971	Oorspronkelijk vastgesteld 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971
Algemene uitgaven	41	38	40	—	—	—
Wetensch. onderzoek	3	3	4	—	—	—
Sociale zekerheid (incl. uitgaven voor pens. en wachtgeld)	1714	1820	1885	—	—	—
Sociale bijstand	159	167	146	—	—	—
Uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit het eertijds opzeggen door Indonesië van bepaalde overeenkomsten	286	291	279	—	—	—
Emigratie	11	11	11	—	—	—
Sociale hulp	177	197	328	—	—	—
Arbeidersbescherming	21	22	23	—	—	—
Maatregelen in het belang van de werkgel.	556	574	631	—	—	—
Arbeidsverhoudingen	5	5	5	—	—	—
Totaal	2973	3128	3752	—	—	—
Nog toe te rekenen uitgaven voor salaris- en pensioenmaatregelen	85	40	154	—	—	—
Totaal	3058	3168	3906	—	—	—

De uitgaven op grond van de Wet Werkloosheidsvoorziening, de Wet Sociale Werkvoorziening, de Rijksgroepsregeling werkloze werknemers, die onder de sociale voorzieningen ressorteren, zijn gevoelig voor de conjunctuur. Gezien de verwachte gunstige werkgelegenheid zal het waarschijnlijk niet nodig zijn voor deze uitgaven een beroep te doen op de in het hoofdstuk Onvoorziene uitgaven opgenomen reserve voor de gevolgen van eventuele conjuncturele werkloosheid.

Het onderdeel sociale zekerheid vergt een groot deel van de uitgaven voor sociale voorzieningen. De onderdeel bevat de volgende uitgaven:

— bijdrage in de financiering van de Algemene Ouderdomswet, de Algemene

Wet Bijzondere Ziektekosten en de Werkloosheidswet;

— de premies voor de volksverzekeringen ingevolge de premiereductie- en kwijtscheldingsregeling;

— de bijdrage aan de ziekenfondsverzekering bejaarden en de vrijwillige ziekenfondsverzekering;

— de jaarlijkse bijdrage aan het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds van de Invaliditeitswet 1919 ter dekking van het vermogenstekort;

— de kosten van de Kinderbijslagwet kleine zelfstandigen;

— de aan het Algemeen burgerlijk pensioenfonds te betalen annuïteiten en de bijdragen aan het Spoorwegpensioenfonds;

— de uitgaven ingevolge de Wet Werkloosheidsvoorziening.

	Oorspronkelijke raming 1970	Vermoede-lijke uitkomsten 1970	Ontwerp-begroting 1971
Gewone Dienst			
Winsten en andere baten van bedrijven	424	439	574
Rente	770	773	1035
Aandeel in de opbrengst van de omroepbijdragen en opbrengst radio- en televisiereclame	288	288	332
Ontvangsten van de Dienst der Domeinen	76	79	78
Overige ontvangsten	522	544	597
Gerechtelijke boeten	50	25	25
Staatsgaranties handels- en dienstenverkeer buitenland	25	25	33
Kadaster en hypotheek	24	26	33
Staatsloterij	39	39	44
Loodsgelden e.d.	45	45	46
Octrooiwet en merkenwet	21	22	26
Overige vergoedingen en ontvangsten	318	336	367
Totaal Gewone Dienst	2080	2123	2616
Buitengewone Dienst			
Ontvangen aflissingen en bij het Rijk belegde gelden	639	634	803
Ontvangsten wegens aflevering munt	157	169	117
Bijdragen in de kosten van waterstaatswerken	197	213	205
Overige ontvangsten	36	43	39
Totaal Buitengewone Dienst	1029	1059	1164
Totaal Gehele Dienst	3109	3182	3780

VOLKSHUISVESTING

De regering heeft besloten het woningbouwprogramma voor 1971 te verhogen met 2000 woningen. De voorzieningen in de begroting voor financiële steun t.b.v. in 1971 in aanbouw te nemen woningen, gaan uit van:

48.700 woningwetwoningen met rijkslening, waarin opgenomen 6000 à 7000 woningen voor bejaarden;

30.000 gesubsidieerde particuliere eigen woningen;

29.300 gesubsidieerde particuliere huurwoningen, waarin opgenomen 6000 à 7000 woningen voor bejaarden.

Anders dan in voorgaande jaren is hierbij in werkelijke woningen en niet in contingentseenheden gerekend. In de hiervorengenoemde aantallen is de bouw van verzorgingstehuizen voor bejaarden (bedden) niet begrepen. Het aantal tot stand te brengen bedden in verzorgingstehuizen, waarvoor in 1971 door de rijksoverheid financiële steun zal worden toegezegd, is op 5000 gesteld. Het in de ongesubsidieerde sector te

realiseren aantal woningen is op 22.500 geraamd, d.w.z. 2500 lager dan voor 1970. Hiertegenover is de gesubsidieerde particuliere sector met 2500 woningen verhoogd. Deze verschuiving is aangebracht, omdat voor de ongesubsidieerde sector een aantal van 22.500 à 23.000 woningen gezien de ervaring dichter bij de realiteit zal kunnen liggen.

Het aantal gesubsidieerde woningen is voor 1971 gesteld op 108.000 (in 1970 was dit 103.200), nl. 48.700 woningwetwoningen te financieren via de rijksbegroting met rijksleningen en 59.300 gesubsidieerde particuliere woningen, waarvan circa 10.000 te bouwen door woningcorporaties met 90 pct. gemeentelijke garantie voor hiertoe aan te trekken leningen.

Van de gesubsidieerde particuliere woningen zullen er 29.300 als huurwoningen en 30.000 als eigen woningen tot stand kunnen komen. Hiermee wordt het eigen woningbezit in 1971 een extra stimulans gegeven.

VERHOGINGEN

Door het kabinet gerealiseerde belastingverhogingen. In:

1968: f 505.000.000
1969: f 88.000.000
1970: f 305.000.000
1971: f 308.000.000

f 1206.000.000

GROSLIJST

De procedure inzake de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal is in onze partij begonnen. De kiesverenigingen zijn tot dinsdag 6 oktober 1970 in de gelegenheid aan het secretariaat van het Centraal Comité schriftelijk de namen op te geven van ten hoogste tien personen, die zij op de groslijst geplaatst wensen te zien. Alle leden kunnen bij het noemen van na-

men via hun kiesvereniging betrokken zijn.

De namen van personen, die tien of meer keren door de kiesvereniging zijn genoemd, worden in alfabetische volgorde op de groslijst geplaatst.

De namen van de zittende A.R. Tweede Kamerleden en van de A.R. bewindslieden dienen buiten beschouwing te blijven en niet te worden vermeld. Ingevolge het reglement kandidaatstelling worden zij immers, indien er geen verhindering bestaat ten aanzien van een nieuwe kandidatuur, geacht op de groslijst voor te komen.

BELASTINGEN

Bij het opstellen van de ramingen is rekening gehouden met een aantal verhogingen en verlagingen uit hoofde van wijzigingen in de belastingwetgeving die vroeger tot stand zijn gekomen dan wel thans worden voorgesteld.

Deze zijn:

Verhogingen

— Verhoging van het algemene tarief van de omzetbelasting van 12 pct. naar 14 pct. per 1 januari 1971 bij gelijktijdige overbrenging van 'n aantal goederen van het algemene naar het verlaagde tarief van 4 pct. opbrengst voor 1971, verminderd met het gevolg van de gelijktijdige aanpassing van de tabaksaccijns met 655.

— Verhoging van de opcenten van de motorrijtuigenbelasting met 78;

— wijziging van de zgn. autofictie bij de inkomstenbelasting met 80;

— Wijzigingen in de fiscale investeringsfaciliteiten met 50;

— nieuwe wet op de vennootschapsbelasting met 35;

— diversen met 16.

Totaal verhoogd met 914.

Verlagingen

— Vermindering van de tijdelijke opbrengst van de omzetbelasting, waaronder heffing op investeringen, incl. de invloed daarop van de verhoging van het algemene tarief van 12 pct. naar 14 pct. met 370;

— verlaging van de invoerrechten (Kennedy-ronde) met 80;

— tariefbijstelling van de inkomsten- en de loonbelasting (rekening houdend met overlopen bij de loonbelasting) met 330;

— herziening van de inkomstenbelasting met 30;

— gewijzigde winstberekening van verzekeringsmaatschappijen met 45;

— vervallen van de commissarissenbelasting met 20.

Totaal verlaagd met 875.

Mr. B. W. BIESHEUVEL

In een interview in Nederlandse Gedachten van 29 augustus j.l., zei mr. B. W. Biesheuvel o.a.:

„Het is altijd nog eens mijn wens, dat al diegenen die lid zijn van de A.R.P., elke week kennis zouden nemen van Nederlandse Gedachten. De lezers van ons weekblad vormen maar een klein percentage van alle leden. Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd, hoe beter.” Wanneer u nog geen abonnee bent van het weekblad 'Nederlandse Gedachten', meldt u dan nu aan. Een halfjaarlijks abonnement op het blad kost f 7,—. U kunt nu gebruik maken van de hier opgenomen bon.

Wanneer u zich thans aanmeldt als abonnee, verzekert u zich van gratis toezending van het weekblad tot 24 oktober a.s.

Voor de rest van het tweede halfjaar 1970 betaalt u dan slechts f 2,50.

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuypersstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam:

Adres:

Woonplaats:

— wenst tot 24 oktober 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 2.50.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p., hetgeen niet van toepassing is.

BELASTINGDRUK

	Nationaal inkomen		Totale belastingbaten ¹⁾		
	netto: markt-prijzen	netto: factor-kosten	bedrag	in % van het inkom-ten markt-prijzen	in % van het nationale inkom-ten factor-kosten
1962	43 970	35 590	11 150	25,4	28,2
1963	47 920	43 130	11 930	24,9	27,7
1964	56 700	51 080	14 650	25,8	28,7
1965	63 360	56 950	16 550	26,1	29,1
1966	68 800	61 570	18 000	26,2	29,2
1967	75 830	67 760	20 220	26,7	29,8
1968	84 070	74 560	22 880	27,2	30,7
1969	93 670	83 760	25 780	27,5	30,8
1970	103 700	91 700	29 150	28,1	31,8
1971	115 500	102 300	33 080	28,6	32,2

**STICHTING HERVORMDE
INTERNATEN
VOOR SCHIPPERSJEUGD**
CENTRAAL STATION - KAMER 50
AMSTERDAM

Voor onze internaten voor schoolgaande schippersjeugd (leeftijd 12 tot 17 jaar) te ROTTERDAM en ZWOLLE vragen wij

LEIDSTERS

die in staat zijn de zorg voor jongens- of meisjesgroepen (12 tot 17 jaar) op zich te nemen.

Ervaring is vereist.

Leeftijd tenminste 22 jaar.

Geboden wordt een prettige, afwisselende werkkring en 6 weken vakantie per jaar.

Salariëring volgens landelijke regeling.

Sollicitaties aan bovenstaand adres met vermelding voor welke plaats men solliciteert.

Telefonische inlichtingen 020 - 67779.

**ONBEZORGD wonen
goed VERZORGD wonen in
Coöp. VERZORGINGSFLAT
'De Stadsfenne' UA te Sneek!**

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riante verzorgingsflats. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen.

**IN DEZE VERZOR-
GINGSFLATS ZIJN
ONDERGEBRACHT**

- Centraal winkel
- Bankfiliaal
- Kapsalon
- Pedicure
- Logeerkamers
- Bibliotheek
- Biljartzaal
- Recreatiezaal
- Televisiezaal met kleuren-tv

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijden met keuzemenu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op f 140,— tot f 345,—, plus f 80,— per persoon.

- Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel
- Uniek uitzicht (Sneekermeer)
- Dicht bij Burg. de Hooppark en jachthaven
- Zonneterras
- Ruime parkeergelegenheid

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

**Makelaarskantoor
BOS EN WIND**

WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEFOON 05150 - 3785

„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis!”

**NOORD-
NEDERLANDSE
KUNSTSTOFFEN-
INDUSTRIE**

SILOMATIC NV

HEERENVEEN

JACHTLUSTWEG 4,

TEL. 05130 - 6055

LEVERING VAN

*polyester opslagsilo's
voor graan en meel
polyester bulkinstallaties*

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

*polyester hallen en
varkensstallen
polyester tanks*

(bestand tegen ZUREN, LOGEN enz.)

COMMENTAAR VAN HARTE

Mr. BIESHEUVEL

In Troonrede en Miljoenennota overheerst dit jaar de bezorgdheid van de regering over de spanningen in onze economie. Naar mijn oordeel terecht. In het afgelopen parlementaire jaar heeft onze fractie trouwens bij meer dan één gelegenheid gewaarschuwd voor reeds toen aanwezige verschijnselen die toen het evenwicht in onze economie dreigden te verstoren. Centraal stond toen voor ons de beteugeling van de inflatie en de zorg voor de werkgelegenheid in de nabije toekomst. Enkele door ons toen bepleite maatregelen vonden echter geen instemming.

Minister Witteveen heeft thans een zwaar pakket ingrijpende voorstellen op onze politieke tafel gelegd. Een dergelijk afkoelingspakket acht ik in de huidige situatie onontkoombaar. Of er sprake is van in alle opzichten evenwichtige maatregelen, vereist nadere bestudering. Het beleid van onze fractie zal ook in het komende jaar bepaald worden door beide genoemde centrale uitgangspunten: beteugeling van de inflatie en de zorg voor de werkgelegenheid. De Rijksbegroting wordt dit jaar onder moeilijke omstandigheden aangeboden. Ik bespeur in velerlei opzicht een continuïteit van het beleid, die mijn instemming heeft. De vereiste structurele dekking van de begroting acht ik beter dan in voorgaande jaren. De continuïteit van het uitgavenbeleid is in niet geringe mate mogelijk door de wel spectaculaire stijging van de niet-belastingontvangsten.

De verlaging van het lage tarief van de omzetbelasting van 4,3 pct. naar 4 pct. en de overbrenging van enkele producten van het hoge tarief naar het lage tarief, evenals de handhaving van de verlaging op de suikeraccijns, vind ik van belang met het oog op de kosten van levensonderhoud. De betere structurele dekking van de begroting brengt met zich mee dat de rijksoverheid thans in mindere mate dan voorgaande jaren een beroep hoeft te doen op de kapitaalmarkt. Dat is een winstpunt van belang voor de financieringsproblemen van de lagere publiekrechtelijke lichamen.

Een uitermate moeilijk en belangrijk punt is het voornemen van de regering artikel 10 van de Loonwet toe te passen. Terecht wordt de SER hierover geraadpleegd. In dit verband is van belang de bereidheid van de regering eveneens advies aan de SER te vragen over de werking van de Loonwet als geheel.

Uit de Memorie van Toelichting op de begroting van Sociale Zaken blijkt, dat de regering daarmee ook het omstreden artikel 8 in discussie wenst te brengen. Het is van groot belang dat alle partners in de SER, op grond van de adviesaanvraag over artikel 10 én de bereidheid van de regering de werking van de Loonwet als geheel ter discussie te stellen, thans bereid is op korte termijn een advies aan de regering uit te brengen, zodat ook de volksvertegenwoordiging tijdig op de hoogte zal zijn van de opvattingen van het gehele georganiseerde bedrijfsleven. Naar mijn overtuiging moet het met ons aller inspanning mogelijk zijn het evenwicht in de groei van onze economie te herstellen. Ik ben bereid de regering in haar daarop gericht streven naar vermogen te steunen. Nog een tweetal opmerkingen over zaken die mij na aan het hart liggen. De passage in de troonrede over de landbouw vind ik te mager en niet in overeenstemming met de situatie waarin onze Nederlandse landbouw op het ogenblik verkeert. Hoezeer ik waardering heb voor het reeds ingediende wetsontwerp dat aan

kleinere ondernemers bepaalde fiscale faciliteiten beoogt te verschaffen bij investeringen, mis ik in de Troonrede toch een passage over de moeilijke positie van de kleinere zelfstandigen in het algemeen.

Het spijt mij dat de regering zich in de Troonrede nog vrijwel geheel op de vlakte houdt inzake de zo gewenste openbaarheid van bestuur zoals bepleit in het rapport van de commissie Openbaarheid Openheid.

Ik spreek de hoop uit dat vóór de algemene politieke beschouwingen de Kamer nader kan worden ingelicht omtrent de inzichten van de regering inzake de aanbevelingen in dat rapport gedaan.

Het is een zeldzaamheid, dat Kamerleden kans zien gedurende hun lidmaatschap van de Tweede Kamer de doctorgraad te behalen. Een nog zeldzamer gebeuren is het, als een op vele fronten actief Kamerlid hiertoe komt.

De A.R. fractie heeft de eer gehad, dit in haar midden te zien geschieden.

Drs. B. Goudzwaard werd, na het schrijven van een proefschrift én de verdediging daarvan dr. Goudzwaard. Het proefschrift — 'Ongeprijsde schaarste' — houdt zich bezig met al de 'verliezen' en 'winsten', die bedrijven, personen en overheidsorganen aan elkaar - of anderen kunnen toebrengen. Schade en baten waarvoor nog geen prijs is vastgesteld: overbevissing, luchtverontreiniging, verkeersellende etc., en die er toch zijn.

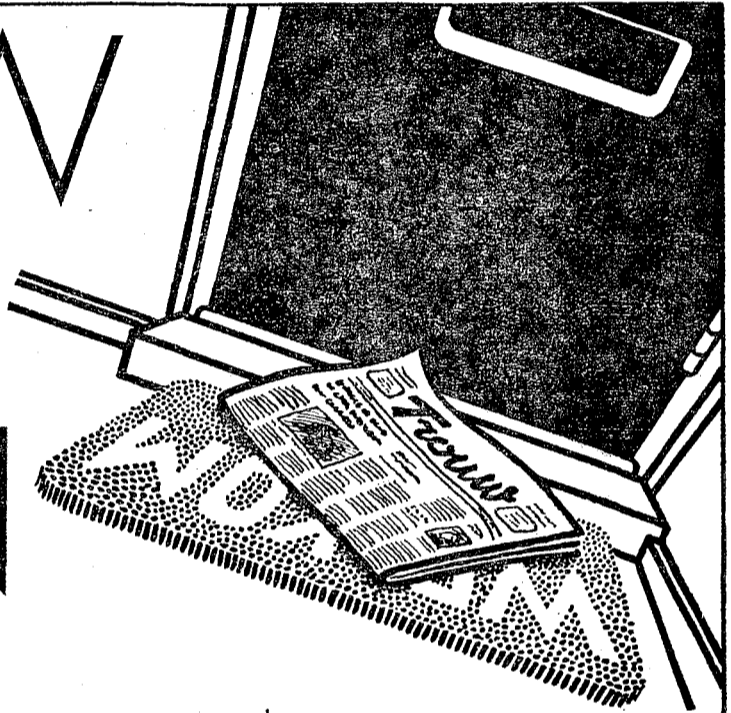
Wij rekenen ons rijker dan we zijn. Dr. Goudzwaard pleitte voor een bredere taakopvatting van de theoretische economie. Tot nu toe heeft deze theorie zich vanouds beziggehouden met die schaarste, die wel een prijs had.

Heel duidelijk is in dit proefschrift sprake van een ander uitgangspunt dan het louter wetenschappelijke. Immers God heeft de mens de opdracht gegeven al de schaarse natuurlijke gegevenheden van Zijn Schepping als een goed rentmeester te beheren. Niet alleen die,

welke op dit ogenblik een prijs dragen. Naar ons gevoelen is het proefschrift van dr. Goudzwaard een origineel proefschrift, dat tot nu toe nog onbetreden terrein betreedt. Wij, zowel van de partij als de fractie, zijn er blij mee, dat een van haar leden, maar de mens gesproken, de kroon op zijn studietijd mocht ontvangen. Van harte, Bob en Rinie.

TROUW MOET BLIJKEN

Het dagblad Trouw is een goed dagblad, goed in de zin van eerlijk, betrouwbaar, ernstig, menselijk.
(De Groene Amsterdammer)

Betrouwbaar, eerlijk...
Wat is een eerlijk dagblad?

Laten we eerlijk zijn. U leest uw krant niet omdat uw huurman of uw zwager toevallig zegt dat 't zo'n goeie krant is.
Dat maakt u liever zelf uit.

En ook Trouw gaat u niet lezen omdat De Groene Amsterdammer toevallig zegt dat Trouw zo'n goeie krant is.
Dat wilt u zelf eerst nog wel eens zien.

Nu, dat kan. Trouw wordt u hier niet aangeprezen.
Trouw moet blijken. Elke ochtend opnieuw.

Als u ons even uw adres geeft...

Trouw is nu een krant geworden, die vooral over buitenlandse politiek uitstekend voorlicht.
(Vrij Nederland)

Nou, èn?

En binnenland?
En het commentaar?
En de sport?
En de zaterdagkrant voor het weekend?
En de advertenties?
En de kunst?
En de kerkelijke berichtgeving?
En wat zijn de financieel-economische pagina's waard?

Wij hebben maar één antwoord: over al die punten kunt u hier niets lezen.
Dat kunt u alleen maar in de krant zelf.
Trouw moet blijken. Gedurende twee weken elke ochtend een proefrit. Let u vooral op de punten die u interesseren.

Geef ons even een seintje en laat Trouw maar komen...

In de belangrijke kwesties neemt Trouw een oprecht en verkwikkend standpunt in, levert het een steeds beter wordende nieuwsvoorziening en presteert zulks met behoud van het christelijke karakter van de krant.
(De Nieuwe Linie)

Precies wat u zoekt dus.

Of zoekt u niet?
Omdat u al een andere krant leest.

Maar dat geeft toch niet?
't Kan nooit kwaad om af en toe twee kranten te vergelijken. Om wat bewuster te lezen.

Waarom dan niet een proefabonnement?
Trouw moet blijken. En u moet wikken en wegen. Samen met uw gezin. Wat vindt uw vrouw van Trouw? En uw studerende zoon? (of heeft die zelf al een abonnement op Trouw?)

Luister naar hen en naar uzelf, maar niet naar ons. Wij vertellen u hier niets over Trouw. Trouw vertelt het u liever iedere morgen zelf.

Wat was ook alweer uw adres...

Stuur deze bon in een envelop (zonder postzegel) aan Trouw (Antwoorder. 2792, Amsterdam) of bel gewoon even 020-220383.

Ik wil kennismaken met Trouw door middel van 12 proefnummers.

Naam: _____
Straat: _____
Plaats: _____
Handtekening: _____
Postgiro: _____ Gem. giro: _____
Betaling: per maand per kwartaal per jaar

Ik wil 12 gratis proefnummers met aansluitend abonnement.

TROUW MOET BLIJKEN

TROUW MOET BLIJKEN

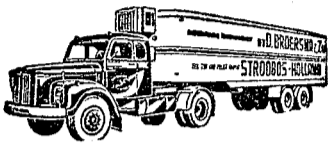
Handel en Industrie

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
tel. 05123 - 441
telex 46018

BODEGRAVEN
tel. 01726-2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN
omtrent de vele mogelijkheden tot
snel- en rechtstreeks vervoer

- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloos aan de grens
- * Behandeling douane-formaliteiten
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

UW INTERIEUR

*smaakvol
en gezellig
ingericht en
toch niet duur*

Fa. W. van TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN
LEEUWARDEN
TEL. 24467 - 24468.

UW ADRES VOOR
recepties en partijen

HOLLESTELLE N.V. GOES

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING

ZAAGMOLENSTRAAT 1

TEL. 01100-5540

6995-6996

OOSTERBAAN & LE COINTRE NV

GOES

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS
UITGEVERS

Al 69 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties

W. Visser & Zn. NV

Scheepswerf-
Motorenherstelplaats

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPERATIE

N.V. AANNEMINGS-
EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD WERKENDAM

Sasdijk 34 - Postbus 8 - telefoon 1444.

- ◆ BAGGERWERKEN
- ◆ GRONDWERKEN
- ◆ RIJSWERKEN

TELECOMMUNICATIE
INDUSTRIE

BECKER N.V.

EXPERTS OP HET GEBIED VAN
SCHEEPSELEKTRONICA

- * Scheepsradiotelefoons
- * Echoloden
- * Radar
- * Marifoons
- * Automatische piloten
- * Alarmsystemen

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75
Telefoon 03404 - 13511.

Van der Sluis Stalen Meubelen N.V.

BEESEWEG 11 - CULEMBORG
Telefoon 03450 - 3244 (3 lijnen)

FABRIKANTEN VAN STALEN
MEUBELEN VOOR
INSTELLINGEN EN SCHOLEN

HOUTHANDEL
EN
KISTENFABRIEK

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij — Houthandel — Kistenfabriek

PRINS N.V. DOKKUM

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- * WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- * KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- * GEPROFILEERDE BUIZEN
- * GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190 - 3715

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

ALLES OP VERFGEBIED
Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG
Telefoon 633923 (3 lijnen)

Uw vertrouwde bemiddeling bij aan- of verkoop van onroerende goederen. Eveneens huur en verhuur. Landelijk werkzaam. Georiënteerd op grote objecten.
Inlichtingen:

Makelaarskantoor M. C. WILBRINK

LID N.B.M.
Dorpsstraat 94 - BEEKBERGEN
Telefoon 05766 - 1397

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11 - 13,
AMSTERDAM. TELEFOON 020 - 23 25 40.

U kunt zich ook wenden tot:

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010—13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070—63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030—1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085—42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtestraat 36	— Telefoon 040— 6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050— 2.14.42

Het psychiatrisch centrum "Het Groot Graffel" te Warnsveld zoekt voor haar personeelsgebouwen

een hoofd internaat

De personeelsgebouwen bestaan uit een modern verpleegsterswoonhuis en een aantal kleinere appartementen voor het mannelijk intern wonend personeel. Voor deze groep personeelsleden is een nieuw, goed geoutilleerd gebouw in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Het hoofd internaat zal in de eerste plaats als gastvrouw moeten kunnen optreden voor de ca. 50 voornamelijk jongere intern wonende personeelsleden. Daarnaast zal haar taak de zorg omvatten voor alles wat zich afspeelt in de personeelsgebouwen, zowel in menselijk als in organisatorisch opzicht. Zij zal naast de persoonlijke aandacht voor de individuele mens ook belangstelling moeten hebben voor het groepswerk en het bevorderen van teamgeest en goede sfeer.

Zij zal bij haar taakuitoefening contacten onderhouden met het (mnl.) hoofd civiele dienst en het hoofd opleidingen.

Voor deze belangrijke functie denken wij aan een kandidate met bij voorkeur ervaring in een sociaal gerichte en organisatorische functie en die belangstelling heeft - liefst ook ervaring - in het begeleiden van jongeren.

Een middelbaar opleidingsniveau (b.v. enkele jaren sociale academie of stafopleiding verpleging) is naast een zelfstandig optreden vereist.

Sollicitaties kunnen worden gericht aan de afdeling personeelszaken van het psychiatrisch centrum "Het Groot Graffel", Vordenseweg 12 te Warnsveld. (Telefoon: 05750 - 2144).

het groot graffel
PSYCHIATRISCH CENTRUM
TE WARNSVELD (BIJ ZUTPHEN)

**WIN EEN
LID
OF TWEE**

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

JUWELEN, GOUD en ZILVER
IN- EN VERKOOP
H. W. DAMES

Kruisstraat 19 - Tel. 023 - 320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

SERVICE-FLAT „DE STADSHAGHEN” OMMEN

Aan de Hoofdweg Zwolle-Ommen, aan de rechteroever van de Overijsselse Vecht, staat uw serviceflat klaar. Vanuit dit mooi gelegen punt kunt u intens genieten van alles, wat Ommen met zijn prachtige bosrijke omgeving u te bieden heeft.

De flats hebben royale afmetingen: woonkamers 4 x 7 m; studeer/werkkamers 3.60 x 7 m, slaapkamers 3.60 x 6 m!! en ook de verdere verdeling (zoals balkon, keuken en badkamer) biedt veel comfort.

De koopsommen bedragen: voor een 1-, 2- en 3-kamerflat resp. f 33.000,—, f 56.000,— en f 72.500,—.

Uitvoerige inlichtingen en prospectus worden u gaarne verstrekt door

H. BAKKER

Makelaar in onroerende goederen, lid N.B.M.
STATIONSWEG 17, OMMEN, TELEF. 05291 - 1665.
MODELFLAT GEOPEND maandag t.m. vrijdag van 9-12 en 2-5 uur.
Telef. modelflat 05291 - 1032.

IN HET DIACONESSENHUIS TE MEPPEL

kunnen worden geplaatst

leerling-verplegenden

(VRL. EN MNL.)

Sollicitanten die op 1 december 1970 de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken, kunnen deelnemen aan de vooropleiding die op 9 november a.s. van start gaat.

Men dient in het bezit te zijn van een MAVO IV-; INAS-, AOLV- of AVV II-diploma.

Reiskostenvergoeding tweemaal per maand voor zover deze kosten per keer een bedrag van f 2,50 te boven gaan.

Sollicitaties te richten aan de Besturend Zuster, Zr. A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

Zowel voor recreatie of permanente bewoning

kunnen wij u veel bieden
in Overijssel en Drente.

Vraagt U ook eens geheel vrijblijvend
onze woninglijst.

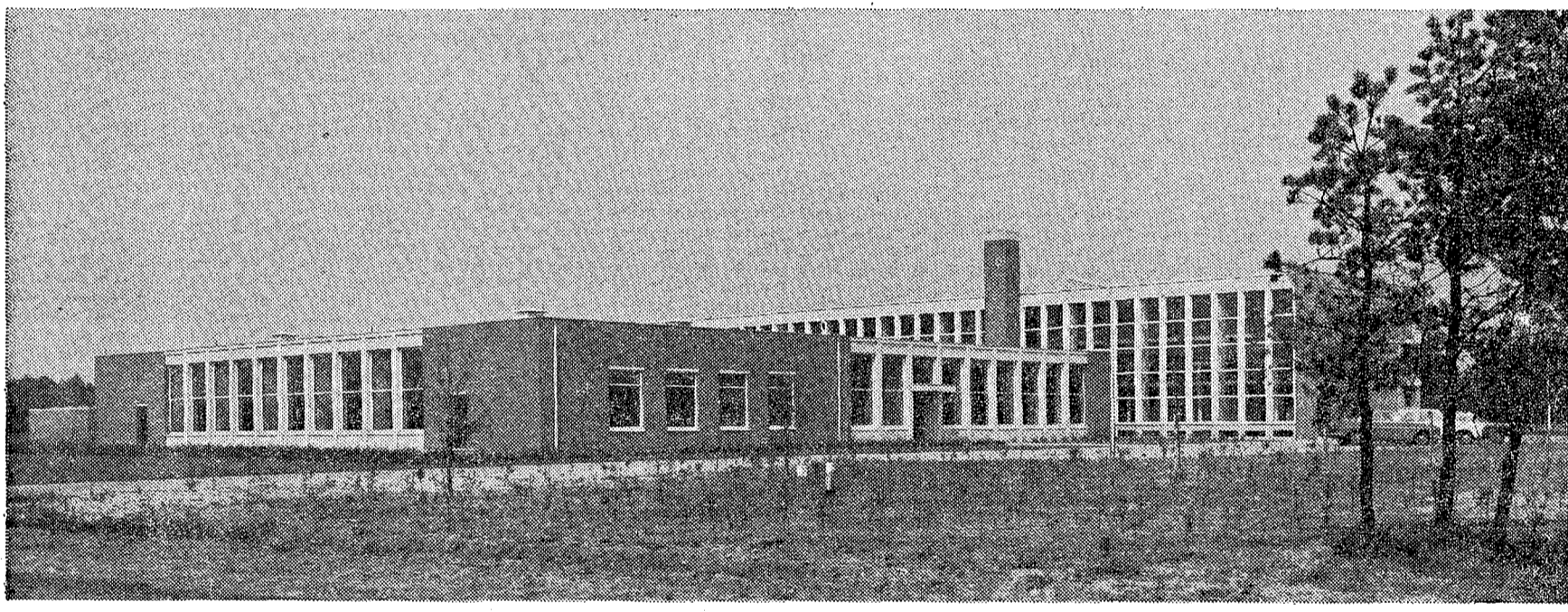
MAKELAARSKANTOOR

H. v.d. VEGTE Jr.

Nieuwendijk 37
WIJHE
Telefoon 05702 - 1688

Asserstraat 4
- GIETEN

	HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
VISSER & SMIT'S	AANNEMING MIJ	NV
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

„GROOT-EMAUS" ERMELO

Chr. internaat voor debiele jongens en meisjes

De directie van bovengenoemde inrichting zou gaarne contact opnemen met belangstellenden voor de functie van

HOOFD VAN DE HUISHOUDING

Deze werkring omvat het behartigen van de huishoudelijke dienst van het internaat zoals deze functioneert in en vanuit het hoofdgebouw, zulks in goede samenwerking met de huismeesteres. Het diploma INAS wordt op prijs gesteld.

Leeftijd bij voorkeur niet beneden 23 jaar.

Aantrekkelijke voorwaarden.

Pos. chr. levensopvatting.

Brieven met volledige inlichtingen aan de directeur.

„GROOT-EMAUS" ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

(LEERLING) KINDERVERZORGSTER

zowel bij een groepje jongere als bij wat oudere kinderen. Positief Chr. levensopvatting.

Eigen opleidingen voor de diploma's Kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden. Verkorte 5-daagse werkweek. Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden gehonoreerd overeenkomstig opleiding en diensttijd.

BRIEVEN MET VOLLEDIGE INLICHTINGEN GAARNE SPOEDIG AAN DE DIRECTEUR.

VAN GRONDVERF TOT GLANSVERF

De behandeling van het ontwerp van wet op de ondernemingsraden was bijzonder belangrijk, omdat fractievoorzitter **Biesheuvel** in 1967 al had gezegd: ik acht een zaak van beslissende betekenis voor het komende kabinetsbeleid, de versterking van de arbeidsrechtelijke positie van de werknemers. Zó begon de heer **Boersma**. En hij verduidelijkte waarom dat ook nu nog volledig overeind staat. Hieronder volgt, hetgeen de heer Boersma naar voren bracht.

LIBERALISME

Eén van de belangrijke burgerlijke rechten in de liberale maatschappijbeschouwing was de private eigendom. In die beschouwing paste het ook om van de onderneming te zeggen, dat zij object van particuliere eigendom was. In diezelfde gedachtengang betekende derhalve een vraagstuk als de medezeggenschap van de werknemers in wezen een aanranding van de bestaande rechten en een vorm van diefstal.

SOCIALISME

Het socialisme heeft hiertegen protest aangetekend. Het socialisme heeft natuurlijk niet de onderneming willen zien als een object van particuliere eigendom, maar het heeft die onderneming verklaard tot een object van de economische wil van de volksgemeenschap. Het heeft daarbij tegelijkertijd gesteld, dat in die onderneming de belangen onoverbrugbaar tegengesteld waren.

CHRISTELIJK SOCIAAL

De christelijke sociale beweging heeft daarentegen vanouds 'n geheel andere visie. De ARP bestaat officieel al meer dan 90 jaar, al zou men dit niet van iedereen zeggen. Ik durf echter wel te beweren, dat mensen als Kuyper en zijn voorganger Groen van Prinsterer, zeer goed passen in de zeer korte schets van een christelijke sociale beweging, welke schets ik overigens nu pas ga geven. Hierbij kan men denken aan de ARP en de CHU en ook aan de katholieke volksbeweging en de KVP.

De christelijke sociale beweging is van oudsher zeer duidelijk geïnspireerd geweest door bijbelse opvattingen. Men heeft de onderneming van oudsher gezien als een samenwerkingsverband van mensen met wellicht ook gemeenschaps-trekken. Van de mensen zei men - dat beweren wij ook vandaag nog - dat zij waren geschapen naar Gods beeld en

dat zij derhalve geroepen waren om verantwoordelijkheid te dragen.

Daaruit vloeit voort, dat in die gedachtengang de onderneming nimmer het object van eigendom kan zijn. Men kan eigenaar zijn van fabrieksgebouwen, men kan eigenaar zijn van machines, maar men kan geen eigenaar zijn van mensen die in dat samenwerkingsverband, de onderneming zijnde, werken. Evenmin kan men het recht van de kapitaalverschaffer en van de aandeelhouder verabsoluteren. Ook deze zijn in die gedachtengang nog steeds slechts eigenaar van de kapitaalgoederen. De onderneming is geen verlengstuk van de belangen van de kapitaalverschaffers.

In die opvatting van de christelijk-sociale beweging is ook altijd gesteld, dat het niet juist is, als zou er een onoverbrugbare kloof bestaan tussen de belangen van de factoren kapitaal en arbeid. Integendeel, vanwege het feit dat het in beide gevallen om mensen gaat, die deze factoren belichamen, heeft men altijd gesteld, dat er verbinding mogelijk is en wel om de reden dat zij mensen zijn. Dit is dan tegelijkertijd de reden, waarom wij ook vandaag nog van mening zijn dat er mogelijkheden bestaan de ondernemingsraad als een orgaan van de onderneming te laten opereren. Ik voeg daaraan toe dat, wat er ook aan historische verschillen mag zijn - en ieder mag daarvan denken wat hij wil - het vandaag de dag ook mogelijk is gezamenlijk, misschien niet tot aan het einde toe, met elkaar deze weg op te gaan.

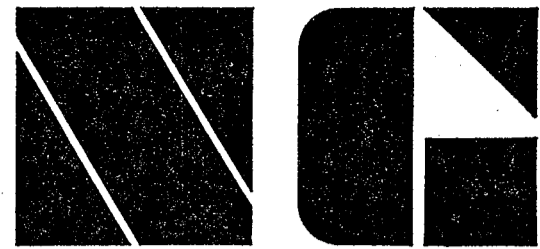
BEOORDELINGSNORMEN

Wij zullen de wet én de amendementen beoordelen vanuit dezelfde achtergronden, die de christelijk-sociale beweging van oudsher hebben bewogen om stelling te nemen tegen heersende misstanden. Ik knoop er tegelijkertijd bij aan - dit even terloops - dat wij ons hardnekkig zullen keren tegen het modernisme van de conflictideologie.

In het advies van de SER, dat nog geen twee jaar geleden tot stand is gekomen - heeft men heel duidelijk gesteld, dat het niet de bedoeling was ingrijpende wijzigingsvoorstellen te doen ten aanzien van de maatschappelijke orde. Men heeft die niet ingrijpend willen wijzigen. Dat staat heel duidelijk op pagina 15 bovenaan van het SER-advies. Men is zelfs verder gegaan door te zeggen, dat men uitdrukkelijk de zelfstandige functie van de onderneming wil blijven erkennen en men heeft eraan toegevoegd, ook de functie van de gekozen vertegenwoordigers in de ondernemingsraad. Bovendien heeft men gesteld dat de uiteindelijke beslissing blijft bij de ondernemer. De vakbeweging heeft ook uitdrukkelijk verklaard niet op de stoel van de ondernemer te willen gaan zitten. Zij heeft ook uitdrukkelijk verklaard dat het er haar niet om te doen was buiten de bestaande structuur te treden, maar dat het er haar om ging en verdere stap te doen naar de volledige mondigheid van de moderne werknemer.

Ik moet evenals de heer Van der Lek ook nog een aantal amendementen van de heer Nypels bestuderen, maar ik wil op voorhand zeggen dat hij op dat punt niet de steun van onze fractie zal krijgen.

VERVOLG OP PAG. 4

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 39 - 26 september 1970

Betere inkomensverdeling voor allen.

IN DIT NUMMER

Afscheid van Van Bennekom, pag. 2
 Commentaar, pag. 3
 Dat kun je niet maken, pag. 5
 Let op uw saeck, pag. 6
 Ontwikkelingspolitiek en vredespolitiek, pag. 7
 De Tweede Kamer en de pers, pag. 8
 Is inkomenspolitiek mogelijk? pag. 9
 Boekbespreking, pag. 10
 Lezers schrijven, pag. 11

RADIO

Op zaterdag 3 oktober heeft de Arjos een radiuitzending van 18.19-18.29 uur op Hilv. II (298 m.).

BETALING ABONNEMENTSGELD TWEEDE HALF JAAR 1970

In de loop van de maand juni ontvangen de abonnees een accept-girokaart met het verzoek het abonnementsgeld te betalen. Een groot aantal abonnees heeft hieraan voldaan, waarvoor onze dank.

Degenen, die nog moeten betalen verzoeken wij dit thans te doen, door overschrijving van f 7,- op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Instituut voor Internationale Excursies

MEERWIJKLAAN 6 - BERGEN NH.
TEL. 02208 - 2600

3 ORIËNTATIEREIZEN 1971

RUSLAND 14-28 april

Vliegpreis per KLM en AEROFLOT met verblijf te MOSKOU tijdens het RUSSISCH PAASFEEEST en te LENINGRAD f 1220

INDONESIE 25 juni-14 juli

Vliegpreis per KLM met tocht over SUMATRA, JAVA en BALI en bezoek aan BANGKOK f 3595

AFRIKA 30 juni-16 juli

Vliegpreis per KLM met bezoeken aan KENYA, ZAMBIA en MALAWI f 2475

Uitvoerig programma op aanvraag

AFSCHEID VAN VAN BENNEKOM

Het is helaas - wat de fractie betreft - zo gelopen. De heer Van Bennekomp werd met algemene stemmen door de gemeenteraad van Middelburg benoemd tot zijn wethouder.

Hij stond toen voor een moeilijke keus. Beide functies gelijktijdig uitoefenen is voor elk mens een te zware opgave. Te meer voor Van Bennekomp, omdat hij er niet de man naar is de kantjes er af te lopen en zijn werk voor een deel aan anderen over te laten.

Dat heeft de Tweede Kamerfractie al de jaren - vanaf februari 1961 - dat Van Bennekomp, Jan onder ons, daar deel van uitmaakte bijzonder duidelijk ondervonden. Zijn portefeuille was niet de lichtste: onderwijs, visserij, de sector van vele gemeentegrenswijzigingen voor Binnenlandse Zaken, een groot stuk maatschappelijk werk van CRM, om de voornaamste te noemen. En hij bereidde zich grondig voor.

Een bijzonder groot aantal amendementen - door de Kamer aanvaard zijn door hem voorbereid en ingediend. De invloed van Van Bennekomp in de wetge-

ving- en voor de belangrijke taken van de Kamer- is duidelijk te onderkennen. Van Bennekomp heeft welbewust gekozen in september 1970. Wij weten, dat dit gepaard is gegaan met pijn in zijn hart, omdat hij het Kamerwerk en alles wat daarbij hoort - spreekbeurten, organisatieactiviteiten, talloze besprekingen etc. - met plezier verrichtte. Hij zou daarom de rest van z'n zittingsperiode nog graag hebben uitgediend.

Wij hebben zijn uiteindelijke keuze geaccepteerd. De belangen van de hoofdstad van de provincie Zeeland hebben daarbij de doorslag gegeven. Vier jaar Middelburg woog zwaarder dan een zestal maanden Den Haag.

Van Bennekomp was - hoewel zeer coöperatief - niet altijd even gemakkelijk. Voor de opeenvolgende bewindslieden niet, maar ook niet altijd voor de fractie. Hij kon wel eens op niet onbelangrijke punten afwijken van een in gezamenlijk beraad tot stand gekomen oordeel. Niet omdat hij 'dwars' wilde zijn. Maar wel omdat hij in zijn geweten overtuigd was anders te moeten stemmen. Overigens waren zulke momenten in de fractie niet de minst boeiende. Die ruimte bestaat er gelukkig in onze fractie, al denken anderen wel eens, dat wij koste wat het kost, een koekoek één zang zouden moeten vertolken.

Natuurlijk zijn er meer facetten aan het Kamer- en fractiewerk, waarbij Van Bennekomp niet weggedacht kan worden. Wij denken bijvoorbeeld aan de jaren van zijn fractiesecretariaatschap. Maar dit verhaal is geen historische beschrijving noch een eindoordeel over de totaliteit.

Wij willen hiermee tot uitdrukking brengen, dat Van Bennekomp een waardevolle bijdrage leverde aan ons fractiebeleid. Waarbij wij wisten, dat het Evangelie der genade hem daartoe bewoog.

Die bijdrage was te waardevoller, omdat deze gepaard ging met een hartelijke persoonlijke omgang.

G. A. Kieft.

hoort. Deze zinsnede komt wel voor in een door middel van het A.N.P. verspreide beknopte samenvatting van de algemene visie van de ondergetekende omtrent het opleggen van plichten door de overheid. Door de bondige weergave is in het laatstgenoemde bericht de kern van de gedachtegang - waarin een verschuiving van plichten naar het scheppen van een bereidheid centraal staat - tot zijn spijt niet goed overgekomen.

Wat in het bijzonder de verplichte krijgssdienst betreft, het hiertoe strekkende, in de Grondwet verankerde beginsel is door de ondergetekende op geen enkele wijze ter discussie gesteld. De Dienstplichtwet van 1922, die de uitvoering van dit beginsel regelt, is naar zijn oordeel vooralsnog eveneens een onmisbare grondslag in het kader van de huidige politiek van oorlogvoorkoming in bondgenootschappelijk verband, zowel ten behoeve van de vulling van de parate eenheden als voor de vorming van een mobilisabele reserve.

2. De ondergetekende heeft inderdaad gezegd dat de Dienstplichtwet niet meer in deze tijd past. Daarmede doelde hij, zoals ook in het onderwerpelijk artikel duidelijk tot uitdrukking is gebracht, niet op een snelle en volledige afschaffing van de dienstplicht, maar op de noodzaak van een herbezinning op de wijze waarop de dienstplicht bijdraagt tot de legervorming.

Een ongewijzigde tenuitvoerlegging van de dienstplicht roept zowel in de samenleving als voor de krijgsmacht in toenemende mate bezwaren op tengevolge van een aantal moderne ontwikkelingen, waarvan de voornaamste zijn: - de ongelijke verdeling van de lasten van de dienstplicht, die er toe leidt dat de wel daadwerkelijk onder de wapenen geroepen minderheid van de ingeschrevenen zich benadeeld voelt ten opzichte van de overigen;

- de groeiende technische gecompliceerdheid van de militaire uitrusting, die het voor een steeds grotere groep militaire functies onmogelijk maakt dienstplichtigen in de ter beschikking staande beperkte tijd een toereikende opleiding te geven;

- het stijgende onderwijsniveau van de dienstplichtigen, dat het in het algemeen moeilijker maakt bevrediging te ondervinden in de bezetting van een aantal militaire functies van eenvoudige aard.

3. De hierboven vermelde ontwikkelingen, die zich thans in volle omvang doen gelden, tekenden zich ten dele reeds af ten tijde van het kabinet-Markiesse.

Vooraf teneinde te voorzien in de adequate bediening en het onderhoud van de meer gecompliceerde uitrusting heeft de (politieke en militaire) leiding van de Koninklijke landmacht in die periode de werving van vrijwilligers, de zgn. technische specialisten, gestimuleerd.

4. De ondergetekende is dankbaar voor de bereidheid, die de grote meerderheid van de burgers steeds heeft getoond te bezitten om als dienstplichtige land en volk te dienen. Naar uit de beantwoording van de vragen 1 en 2 moge zijn gebleken, acht hij de bereidheid tot trouwe vervulling van de dienstplicht ook in de toekomst van wezenlijk belang, zowel voor de legervorming in buitengewone omstandigheden als, ter aanvulling op de werving van vrijwilligers, voor de opbouw van parate en mobilisabele strijdkrachten.

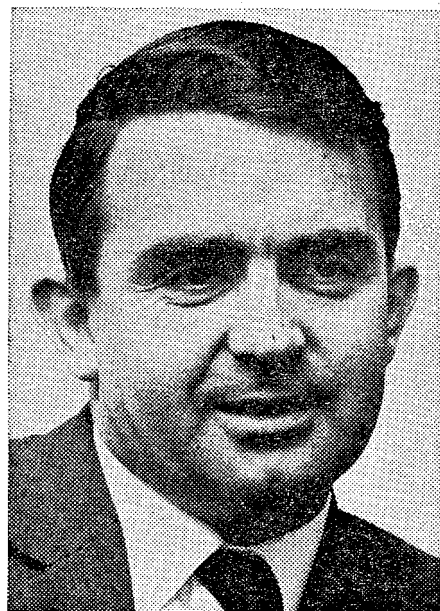
5. Een kostenvergelijking tussen dienstplichtige militairen en vrijwilligers in overeenkomstige functies behoeft geen groot verschil zichtbaar te maken. De ondergetekende moge verwijzen naar zijn brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van 27 november 1967 (zitting 1967-1968, 9300, nr. 10), waarin een gedetailleerde benadering was opgenomen van het kostenverschil bij een bezetting van functies door dienstplichtigen enerzijds en technische specialisten anderzijds. Hij tekent daarbij nog aan, dat het uit deze vergelijking blijkende lichte financiële nadeel voor het systeem van vrijwilligers tenminste is gecompenseerd door de sindsdien doorgevoerde verhogingen van de wedde van de dienstplichtigen. Het moge tenslotte duidelijk zijn, dat de ondergetekende het voortbestaan van de krijgsmachtdelen niet beoogt te doen afhangen van de onzekerheden in het aanbod van vrijwilligers, doch dat in zijn gedachtegang daarentegen de werkelijk blijvende wervingsmogelijkheid van vrijwillig dienenden het uitgangspunt vormt voor de mate en de wijze waarop in de toekomst een bijdrage in de legervorming van dienstplichtigen dient te worden gevraagd.

WELKOM MR. SCHOLTEN

De A.R. Tweede Kamerfractie heeft mr. Jan Nico Scholten - opvolger van de heer Van Bennekomp - een hartelijk welkom toegeroepen, toen hij na zijn beëdiging op Prinsjesdag deel kwam uitmaken van die fractie.

De heer Scholten is onder 'ons' geen onbekende. Dat heeft grote en vele voordelen, met name als het gaat om constructieve medewerking aan de continuïteit van het AR fractiebeleid 1967-1971. Daarover bestaat geen enkel meningsverschil. Aan hem zijn in overleg, met name mede de volgende werkerreinen toevertrouwd:

1. vaste commissie verzoekschriften ('ombudsman'-commissie)
2. vaste commissie ambtenaren en pensioenzaken.
3. vaste commissie cultuur, recreatie en maatschappelijk werk.

4. vaste commissie naturalisaties.
5. vaste commissie volkshuisvesting.

Daarnaast is hij door de fractie aangewezen als contactpersoon ten behoeve van de Kamercentrale Middelburg.

VRAAG EN ANTWOORD

WONINGBOUWLENINGEN

De levensverzekeringenmaatschappijen genieten bijzondere voordelen, als gevolg van de gestegen rentestand en de opgetreden inflatie.

Zouden daarom - vroeg de heer Aantjes - de bewindslieden niet eens verder proberen met deze maatschappijen tot overeenstemming te komen om méér geld, tegen een gematigde rente, ten behoeve van de financiering van de woningbouw te krijgen?

Wij - aldus minister Witteveen - gaan ervan uit dat de levensverzekeringmaatschappijen beseffen, dat zij grote verantwoordelijkheden dragen op dit punt. Overigens is het billijk dat met name de verzekerden gaan profiteren van de gemaakte „overrente" ter vermindering van de premies.

DE DIENSTPLICHT

De heer Walburg klom in de pen, toen hij een vraaggesprek tussen de defensie staatssecretaris en de pers in de krant las.

Hij wilde duidelijkheid over een aantal zaken, die in dat verslag naar voren kwamen, met name de vervanging van een dienstplichtig door een „vrijwilligers" leger.

De staatssecretaris Haex antwoordde binnen 14 dagen als volgt:

1. In de weergave van het bedoelde vraaggesprek is niet de zinsnede opgenomen, dat de tijd waarin de overheid de burger kan verplichten tot staatsdienst eigenlijk tot het verleden be-

NEDERLANDSE GEDACHTEN
WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kien, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementenprijs:
f 7.- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

TERVEEN GELEEN

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken

ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN

Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

MITGLIED DER EUROPAISCHE GRAVEUR VERENIGING

WIN EEN LID OF TWEE

DEN UYL LIJSTTREKKER

In het maandblad Socialisme en Democratie heeft Drs. Den Uyl verrassend duidelijk uiteengezet welke concrete wensen er bij hem leven als het gaat om een kabinetsbeleid na het kabinet De Jong. Hij is dus geen onbeschreven blad. Trouwens, zijn leiderschap voor de oppositie loog er ook niet om.

Nu hij door de P.v.d.A. is aangewezen met een ruime meerderheid van stemmen, als enige lijsttrekker, mag men terecht stellen dat de invloed van Nieuw Links op de partijraad geslonken is. Maar daarmee zijn we er nog niet.

De kandidaatstelling van de P.v.d.A. geschiedt gewestgewijs, van anderen op. In verschillende gewesten is Nieuw Links goed vertegenwoordigd en Nieuw Links is bijzonder actief. De mogelijkheid is dus niet uitgesloten, dat tenslotte een kandidatenlijst uit de bus komt, waarvan men moet stellen dat het de vraag is, of de nieuwe fractie van harte met de fractievoorzitter Den Uyl kan samenwerken.

De P.v.d.A. is daarom nog niet uit de partij-politieke moeilijkheden, al is de eerste stap duidelijk gezet. Daarover kunnen wij ons verheugen.

DEN UYL DRAAGT DE VLAG

De partijraad van de P.v.d.A. heeft met een ruime meerderheid beslist dat de partij voor de verkiezingen van de Tweede Kamer zal uitkomen met één lijst. En met Drs. Den Uyl als lijsttrekker.

Wij vinden dit een goed en logisch besluit. Sedert 1967 is de P.v.d.A. de oppositie partij in de Tweede Kamer. Dat bepaalt haar positie. En daarbij was Drs. Den Uyl de fractieleider. Zo kent het volk de partij en de fractie. Ondanks alle 'onzin' van Nieuw Links, ondanks alle koerscorrecties van Vondeling, trad de fractie naar voren

als dé oppositie tegen het kabinet-De Jong en daarbij had de heer Den Uyl de leiding. Als de P.v.d.A. niet met hem als vaandeldrager naar voren was gekomen, en met hem alleen, als de P.v.d.A. daarnaast ook bijvoorbeeld zijn tegenstanders Van der Louw en Kombrink naar voren had geschoven, dan zou zij een camouflagepolitiek hebben gevoerd. Dan zouden zij gezegd hebben: Vier jaar lang deden wij het zo in de Tweede Kamer, maar het kan ook anders.

Daarom is het besluit van de partijraad een juist besluit.

ER VERANDERT NIETS

De verkiezing van Drs. den Uyl tot enige lijsttrekker van de P. v. d. A. betekent een nederlaag van Nieuw Links. Die groep moest er niets van hebben. Zij had grote bezwaren tegen Den Uyl en wilde de pluriformiteit van de partij tot uitdrukking doen komen, door ook representanten van haar groep als lijsttrekker te presenteren. Dat lukte niet. In de Tweede Kamer had Den Uyl de leiding, hij krijgt ook de leiding in het land.

Maar, de heer Vondeling heeft de verslagenen getroost. In de partij, zo zei hij, verandert niets. De partij blijft de partij van Drees. En van Van der Louw. En van Van den Doel. En van Kloos. Ze spreken elkaar tegen, dat weten wij, op vele punten en op forse wijze. Dat zullen zij blijven doen, opmarcherend achter de vlag, die door Den Uyl wordt gedragen. Daarmee heeft Vondeling-Nieuw Links een hart onder de riem gestoken.

D '66

D'66 heeft deze week geprobeerd een initiatief te nemen. Het heeft zich opgeworpen als bemiddelaar tussen de K.V.P. en de P.v.d.A.

Op zichzelf kan men daar een positief oordeel over geven. Ook onzerzijds is wel gesproken over een impasse waarin de Nederlandse politiek verkeert. Verhoudingen zitten vast; pogingen om deze los te helpen maken kan men op zichzelf waarderen.

Maar als dan D'66 zich opwerpt om het initiatief te nemen, dan knippert de gewone burger even met de ogen. Was niet D'66 de partij, die de lont wilde zijn om alle andere partijen te laten ploffen? Ook de K.V.P. en de P.v.d.A.!

Is het niet D'66, die met name heftig bezwaar heeft tegen partijvorming op confessionele grondslag, dus tegen de K.V.P. bijvoorbeeld?

In dit laatste verband hoort wel thuis, dat D'66 de groeiende samenwerking tussen de A.R.P., de C.H.U. en de K.V.P. met lede ogen aanziet, maar het is vrijwel ondenkbaar, dat deze drie partijen, die bezig zijn notabene met de opstelling van een gezamenlijk urgentieprogramma, daar eensklaps mee ophouden. Trouwens, dat verlangt de P.v.d.A. ook niet. Misschien D'66 wel. Daarom is het niet zo zot, te denken, dat D'66 met dit initiatief eer eigen partijjoegmerken nastreeft. Bijvoorbeeld om uit de eigen impasse te komen.

HUURBESCHERMING VOOR DE MIDDENSTAND

Eindelijk is dan door de Tweede Kamer het wetsontwerp betreffende de huurbescherming voor bedrijfsruimten behandeld. Deze vooral voor het midden- en kleinbedrijf belangrijke aangelegenheid was gestoken in het gewaad van een nogal ingewikkelde juridische structuur, die bedoeld is, deel uit te gaan maken van de huurbepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Vandaar dat de heer Boertien, woordvoerder van de A.R.-fractie, de middenstander beklagde die aan de hand van deze wet zijn rechten en verplichtingen moet vaststellen. De organisaties van het midden- en kleinbedrijf zullen er goed aan doen, hun leden op populaire wijze over de wet in te lichten.

De wet beschermt de huurder van een bedrijfspand door middel van

een groot aantal bepalingen van dwingend recht (regels dus waarvan men niet bij contract mag afwijken) voornamelijk op het gebied van de duur van de bijeenkomst, die de middenstander in staat moet stellen, zonder vrees voor te snelle beëindiging van de huurverhouding, allerlei investeringen te doen in het door hem gehuurde pand.

Algemeen werd de wet als een goede bescherming toegejuicht. Alleen de Boerenpartij had nogal wat bezwaren. Met steun van onze fractie is de wet deze week aangenomen. Laten we hopen, dat de eerste Kamer enige spoed wil betrachten, zodat op korte termijn het midden- en kleinbedrijf onder de beschermende bepalingen valt.

HOORT GIJ DIE STEM?

DOOR H. ALGRA

Niet zelden wordt er gepraat over het „gezicht” van een politieke partij. Graag denken wij dan aan een partij met duidelijke, sprekende gelaatstreken, waaraan zij wordt herkend. Een gezicht, dat een persoonlijkheid verradert.

Wordt dat gezicht bepaald door het beginselprogramma? Of hangt het voornamelijk af, misschien straks wel helemaal, van de personen, die in het bijzonder de partij presenteren? Als een Duitser tien jaar geleden stemde op de CDU, deed hij dat dan, omdat die partij in het Hamburger programma als thema voor haar beleid had aanvaard: Duitsland, sociale rechtsstaat in een Verenigd Europa, óf omdat hij Adenauer de man vond, die hij kon vertrouwen als een man van gezag en orde, die bovendien zich door niemand te grazen liet nemen? En is de A.R.P. voor de Nederlandse kiezer de partij, die levend uit het beginsel en de kracht van de Reformatie de overheid erkent als dienaar van God, het volk ten goede met de roeping, de vrijheden van het volk te waarborgen en te beschermen? Of weet de kiezer eigenlijk alleen maar dat de ARP de partij is van Biesheuvel en Roolvink, van Bakker en Veerman? Ook bij andere partijen spelen zulke vragen een rol. De PvdA heeft besloten, zich toch weer aan het gehele land te presenteren als de partij van den Uyl. Bij de debatten over de vraag, of dat 't beste was, ging het helemaal om 'the image' van de partij. Haar beeld, haar gestalte, haar gezicht.

Daarom ditmaal iets over de stem van de ARP. Het is net zo goed beedspraak, als wanneer wij het hebben over het gezicht van de partij. Maar als het gaat om de stem, dan kan het toch gaan om een dieper herkennen.

De ARP zal zich bij de komende verkiezingen presenteren als een zelfstandige partij. En dat bepaald niet alleen om tactische of organisatorische redenen. Zij doet het in die zelfstandigheid en onafhankelijkheid, waarin zij het al een eeuw lang heeft gedaan.

Zij gaat iets zeggen aan ons volk, over vele onderwerpen, over onderwerpen, die zeer actueel zijn en misschien ook wel een beetje door een soort politieke mode naar voren komen en over vraagstukken, die blijven, die aan de orde blijven en over beginselen, die bij zich wijzigende omstandigheden blijven gelden en het beleid bepalen.

Daarbij is er, althans in theorie, tweërlei mogelijk. De ene mogelijkheid is, dat de boodschap zó zal luiden en de stem

zó zal klinken, dat velen zullen zeggen: maar dat is aardig, dat klinkt goed, dat mag ik horen en dat is elk wat wils. Het zijn blijkbaar jongens, die perfect bij de tijd zijn, frisse lui, die van wanten weten.

De andere mogelijkheid is, dat de éérste en beslissende reactie is: dat is een christen, die spreekt. Dat is de stem, die ik met blijdschap herken, want het is de taal van het geloof. Als ik als christen die stem hoor, dan voel ik mij met hem die spreekt, verbonden, omdat het een christelijk, een bijbels getuigenis is, dat ik hoor. En daarom verheug ik mij over die stem en ik ben er dankbaar voor. Misschien gaat die stem nu een heleboel vertellen, over velerlei vragen en zorgen en mogelijkheden in deze moderne tijd.

Neen, dat is wel zeker, dat het daarover zal gaan. Maar altijd weer zo, dat het een christelijk spreken is, dat door de christen die luistert, met blijdschap wordt herkend. Eenvoudig is dat niet, want het wordt niet bereikt, als het christelijke er als een soort ornament aan is toegevoegd, en kleurig vruchtje op de politieke sorbet. Het christelijke moet een alles doordringende kracht zijn, die het geheel bepaalt en richt.

En dat bereik je al theoretiserende niet. Dat is een zaak van het geloof des harten en van de wijsheid, die van boven is. En dat komt alleen en blijft alleen in de weg van gehoorzaamheid en bekering.

Maar als het er is, dan komt er op zulk een boodschap valt een christelijke partij een 'ja!' als antwoord, bij de duizenden die uitzien en verlangen naar zulk een woord, dat ook hun woord is uit genade.

Laten wij ons er wel van bewust zijn, dat zó'n boodschap ook een andere reactie werkt. Een welbewust „neen!” van hen, die neen zeggen, als de bijbel wordt geopend. Die in allerlei gradaties conservatief of revolutionair zijn in hun denken, maar dáárin éénsgezind, dat zij de bijbel er buiten willen houden als niet ter zake dienende.

Als de boodschap van een christelijke partij niet wordt weersproken, niet fundamenteel wordt weersproken, dan is die boodschap onduidelijk geweest of onoprecht. Wij mogen bidden, dat de boodschap van de A.R.P., dat de stem van onze partij, zó mag doorklinken, dat zij dringt tot een keuze, die zéér fundamenteel is.

Bij de Tweede Kamer-Fractie van de A.R.P. zijn de functies vacant van

HOOFD VAN HET FRACTIEBUREAU AANKOMEND ECONOMO

HET HOOFD VAN HET FRACTIEBUREAU

zal leiding moeten geven aan de dienstverlening van het bureau-apparaat ten behoeve van de fractie, zowel in de wetenschappelijke als in de administratief/organisatorische sector. Hieraan zijn thans vier medewerkers verbonden.

GEVRAAGD WORDT:

voltooid academische studie in een van de sociale wetenschappen, bij voorkeur enige ervaring in het zelfstandig onderzoeken en verwerken van maatschappelijke problemen, zich snel kunnen oriënteren in uiteenlopende onderwerpen, uitdrukkingsvaardigheid. Leeftijd omstreeks dertig jaar. Honorering afhankelijk van leeftijd en ervaring.

DE AANKOMEND ECONOMO

zal vooral betrokken worden bij het werk van de fractie in de financieel-economische sector. Ook zij die binnenkort hopen af te studeren kunnen in aanmerking komen.

De fractie zou graag in contact komen met belangstellenden voor een van bovengenoemde functies. Nadere inlichtingen worden desgewenst verstrekt door de heer G. A. Kieft, secretaris van de fractie, tot wie men ook de sollicitatie kan richten: p.a. Tweede Kamer der Staten-Generaal, Binnenhof 1a te Den Haag. Telefoon 070-61.49.11.

Aan sollicitanten zal eventueel gevraagd worden mee te werken aan een psycho-technisch onderzoek.

gen. De heer Nypels heeft een geweldig stuk werk verzet, waarvoor ik veel respect heb, maar hij heeft in wezen, vooruitlopend op het aannemen van het partijprogramma, een kraakactie ondernomen. Hij heeft in wezen geprobeerd het voor ons liggende wetsontwerp te kraken. Hij is overgestapt op de gedachte van de arbeidersraden. Dat past niet in het uitgangspunt, zoals ik zojuist heb geschetst.

POSITIEF

Wij hebben positieve waardering voor het w.o. Wij achten de kans bepaald aanwezig, dat, dankzij dit w.o. met de daarop nodige aanvullingen, de bestaande ondernemingsraden, die nu 'n kwijnend bestaan leiden een nieuw leven wordt ingeblazen.

In dit verband wil ik eerst iets zeggen over het karakter van de ondernemingsraden. Wij erkennen en gaan ermee akkoord, dat dit karakter, zoals dit ook in de stukken wordt verwoord, dualistisch is. Aan de ene kant is hij een vertegenwoordiging en aan de andere kant een orgaan van de onderneming. Wij gaan derhalve akkoord met wat er in het tweede artikel, eerste lid, wordt gesteld inzake de vertegenwoordiging. Wij willen het vertegenwoordigende karakter erkennen, maar toch wil ik voorop stellen, dat wij de ondernemingsraad beschouwen als een orgaan van een onderneming. Hierbij ligt het accent op het samen behartigen van gezamenlijke belangen. Dit is de reden, waarom ik tegen het formaliseren van het gescheiden optrekken ben, tegen het formaliseren van een soort van tweepartijenstelsel. Dit zou immers betekenen, dat men aan de ondernemingsraden een strijkkarakter geeft.

Het gaat hierbij om een unaniem advies van het georganiseerde bedrijfsleven. Het gaat bovendien om een zaak, die door dezelfde partijen en de bij hen aangesloten organisaties in de praktijk moet worden gebracht. Het is derhalve meer dan bij vele andere adviezen van uitermate groot belang, wanneer de partijen, die de dragers zijn van de gedachte van de ondernemingsraden, het met elkaar eens zijn. Wanneer deze dan een vrijwel unaniem advies geven, is het ook voor de Kamer van belang daarnaar te luisteren, al is dat dan niet in die zin, dat men met handen en voeten aan elke letter, komma of punt is gebonden.

P.V.D.A.

Ik kom dan bij de heer Wieldraaijer. Ik heb namelijk begrepen - hij heeft het niet zo onvriendelijk gezegd, want dat ligt waarschijnlijk niet in zijn aard -, dat het een w.o. is, dat naar zijn mening en waardeloos ontwerp is. Eigenlijk heeft hij gezegd: Het is een waardeloos w.o. Nou, dat kan natuurlijk. Men kan zich sinds de algemene beraadslaging van de opvattingen van zijn fractievoorzitter distantiëren - deze heeft bij de algemene beraadslaging gezegd dat hij dit een zeer goed w.o. vond; ik laat dat nu maar even in het midden, maar goed, dat kan natuurlijk op zichzelf. Dat betekent echter - de heer Goudzwaard heeft er bij interruptie ook al even op gewezen - dat hij dan ook moet vinden dan het SER-advies nog veel waardevoller is, want het SER-advies gaat nog niet eens zo ver als de Minister. Ik begrijp dat niet helemaal, want daarmee brengt de g.a. ook de vakbeweging in een bepaald daglicht en ik meen toch niet dat de vakbeweging in Nederland gekwalificeerd kan worden als een

WOUDA ZADEN
ORANGEWOOD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05150-2141 - 4 lijnen

stelletje mensen die waardeloze adviezen leveren.

Wij menen dat, mee gelet op het AR-verkiezingsprogramma 1967 dat de heer Boersma terecht ten principale op dit onderwerp is ingegaan. Het gaat om de realisatie van wezenlijke uitgangspunten waarbij dan tevens mag worden geconstateerd dat hij „het oor van de Kamer had”. Terecht, zowel vanwege de inhoud als de wijze waarop. Het debat is nog niet ten einde. Wij komen hier zeker op terug.

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS ETC.
HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

Holwerda-Zonen
Dokkum 05190 - 2292 Letystad 03200 - 400
Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

**M. H. L. WESTSTRATE
OFFICIER
ORANJE NASSAU**

Dinsdag j.l. is de heer M. H. L. Weststrate, bij zijn afscheid als geëerde van Rijnmond, benoemd tot officier in de orde van Oranje Nassau. De onderscheiding werd uitgereikt door de voorzitter van Rijnmond, de heer W. A. Fibbe. De heer Weststrate, die voor hij geëerde werd 11 jaar wethouder van Vlaardingen was, kreeg de onderscheiding mede vanwege zijn voorzitterschap van het Verbond van A.R. Gemeenten en Provinciebestuurders. Hij is tevens ondervoorzitter van de Raad voor de Volkshuisvesting. Wij wensen de heer Weststrate, die ook regelmatig in ons blad schrijft, geluk met deze onderscheiding.

**WAT DEED DE
REGERING VOOR
ZUID-MOLUKKEN**

Minister Luns heeft — daartoe uitgenodigd door o.a. de heer Jongeling, die twijfelde aan de intentie van de regering — met een zekere klem uiteengezet wat de regering t.b.v. de Zuid-Molukken heeft gedaan.

Wij zijn van oordeel, dat in het belang van een objectieve oordeels-

vorming het gewenst is, hieraan bredere bekendheid te geven dan de pers in het algemeen gedaan heeft. Minister Luns zei onder meer het navolgende:

Naar aanleiding van een opmerking van de geachte afgevaardigde, de heer Wiebenga, wil ik nog eens herhalen, dat voor gesprekken van de Nederlandse

Regering op het niveau van ministers met de heer Manusama of zijn 'ministers' dikwerf een beletsel werd opgeleverd door de wijze waarop deze heren zich tot de regering hebben gewend. Het is nu eenmaal voor de Regering onmogelijk om officieel met iemand, die zich noemt president van de Zuid-Molukken, in onderhandelingen te treden of besprekingen te voeren. Ik wil erop wijzen, dat de president van Indonesië wist, dat de heer Manusama een gesprek met hem verlangde, maar hij vroeg dit als president van de zogenaamde republiek der Zuid-Molukken. Ik kan wel begrijpen, dat dit voor president Soeharto een zeer groot beletsel is.

Aan het adres van de heer Jongeling wil ik zeggen, dat juridische uitspraken nog geen politieke realiteit betekenen. Dat kan hij betreuren. Ik wil wel verklaren, dat ik een optimale rechtsorde, waarin juridische uitspraken gedekt worden door politieke realiteit en omgekeerd gaarne gevestigd zou zien.

Het is echter in deze wereld niet zo. Wanneer men aan de regering het verwijt richt, dat wij niet alles wat in ons vermogen ligt hebben gedaan om te trachten de kwestie van de zelfbeschikking van de Zuid-Molukkers recht te doen verwerven, dan wil ik dat met klem bestrijden. De geachte afgevaardigde weet — hij is reeds lang genoeg in deze kamer — dat de opeenvolgende regeringen, regeringen met de huidige leden van de oppositie, hebben geprobeerd met name de Verenigde Naties voor deze zaak te interesseren.

Ik wil deze Kamer nog eens eraan herinneren, dat vanaf het moment dat de toenmalige regering een regering, waarvan de huidige Minister van Buitenlandse Zaken, hoe vreemd het ook klinkt, geen deel uitmaakte, zich indertijd heeft neergelegd bij de onrechtmatige daad van de toenmalige Indonesische regering, de unitaire republiek Indonesië uit te roepen en die republiek heeft erkend, Nederland niet tezelfdertijd de zaak van de republiek der Zuid-Molukken kon steunen door die republiek te erkennen.

Men heeft mij gevraagd, geëigende middelen toe te passen, maar noch

in de Verenigde Naties, noch voor het Internationaal Gerechtshof, waarvoor wij het probleem hebben willen brengen, noch voor een ander forum is het mogelijk geweest.

Geëigende middelen zouden in feite zijn neergekomen op militaire middelen. Geen lid van deze Kamer, ook niet de heer Jongeling of de heer van Dis zou wanneer hij voor deze vraag werd gesteld, indertijd, dus onder een regering, waarvan ik geen deel uitmaakte, namelijk voor 1950, en daarvoor zijn geporteerd.

DRINGEND VERZOEK

De begrotingsbehandeling 1971 zal in een versneld tempo moeten worden gerealiseerd in verband met de komende verkiezingen. In elk geval van eind september tot en met 31 december zal de Kamer de beschikbare dagen daardoor volledig moeten gebruiken, tot laat in de avond. Dat betekent, dat de A.R. fractieleden uit de Tweede Kamer des dinsdags, woensdags en donderdags praktisch niet in de gelegenheid zijn — hoe graag ook op zichzelf gedaan — spreekbeurten enz. te houden. Ons dringend verzoek is daarom: Zoudt u daarmee rekening willen houden? Bij voorbaat dank.

de secretaris G. A. Kieft

Door zijn Koning is thuis gehaald onze voorzitter de heer

Hks. Zomer Dz.

Met veel toewijding en wilskracht heeft hij heel zijn leven op de bres gestaan voor onze A.R. Partij.

Namens bestuur
A.R. Kiesvereniging
Alteveer-Kerkenveld
L. Zomer, 2de voorz.
J. Otten, secr.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid
Naam:
Adres:
Woonplaats:

en het tweede
Naam:
Adres:
Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

DAT KUN JE NIET MAKEN

Het is opvallend, dat wanneer iemand eens een wat apart woord of een wat aparte uitdrukking gebruikt dat ineens aanslaat en door anderen overgenomen wordt.

Het is best mogelijk, dat zo'n woord of zo'n uitdrukking ergens anders ook wel gebruikt wordt waar het niet opvalt. Maar als het ergens nog niet is gehoord kan het ineens tot regelmatig spraakgebruik gepromoveerd worden.

HEIKELE PUNT

Zo hoorden wij dezer dagen in een bepaalde kring iemand zeggen: 'dat is nu juist het heikele punt!' Je voelt ergens aan, dat bedoeld wordt: 'het moeilijke punt', maar je weet nauwelijks — als je het voor het eerst hoort — hoe je het woord moet schrijven. Wij werden op het spoor gezet door iemand anders die wist, dat dit een Duits woord was. Het Duits-Nederlands woordenboek leerde vervolgens inderdaad dat 'Heikele Frage' een netelige kwestie is. Na dit verhaal maken wij ons sterk, dat

voor een kortere of langere tijd in diverse kringen in onze partij in passende omstandigheden gezegd zal worden: 'dat is het heikele punt'.

HAAGSE CONTREIEN

Zo is het ook met 'Dat kun je niet maken'. In Haagse contreien in ieder geval al een jaar gebruikelijk. Het heeft voor ons een wat speelse klank; 'dat kan niet' dat kun je niet waarmaken', 'dat is niet haalbaar'.

Je kunt het ook in serieuze buien natuurlijk gebruiken, bijvoorbeeld op de reactie op de thans in de partij aan de gang zijnde ledenwerving.

Je kunt dan zeggen: 'dat kun je niet maken'; leden werven voor de ARP is niet te doen. Dat presteer je niet. Dat kun je zeggen. Sommigen zeggen het ook. Wij kunnen het niet zeggen. Omdat wij inmiddels de tegenbewijzen hebben gekregen. Wij zeggen dus, en wij moeten wel zeggen: 'dat kun je wel maken'. Maar ergens ligt dit niet zo gemakkelijk in de mond en in het gehoor als: 'dat kun je niet maken' Het

Tekst communiqué naar aanleiding van de vergadering van het partijbestuur van zaterdag 19 september 1970, gehouden in Hotel Noord-Brabant te Utrecht.

Het bestuur van de A.R.P. heeft tijdens zijn vergadering van 19 september j.l. te Utrecht aan de hand van het gebruikelijke verslag van de fractievoorzitter, mr. B. W. Biesheuvel, van gedachten gewisseld over de actuele politieke gebeurtenissen en over de inhoud van troonrede en miljoenennota, waarvoor ook de Tweede Kamerleden dr. B. Goudzwaard en G. A. Kieft waren uitgenodigd.

Het partijbestuur stemde in met het fractiebeleid rond de gebeurtenissen in Amsterdam en Wassenaar.

Met voldoening stelde het partijbestuur vast, dat het deze week behandelde wetsontwerp ondernemingsraden een belangrijke versterking betekent van de positie van de werknemers in de onderneming. De niet-aanvaarding van

zal dus wel niet zo'n gevleugelde spreekwijze worden. Jammer.

Inmiddels kan de ledenwerfactie 'win een lid of twee' wel een gevleugelde zaak worden. Dan moeten wij dus wel gezamenlijk de vleugels (even) uitslaan. Met als stimulans: je afzijdig houden van deze ledenwerfactie- dat kun je niet maken!

MAKEN

Je kunt trouwens veel meer dingen maken dan je oppervlakkig gezien denkt. Je kunt een ledenwerfactie maken (tot een succes of tot een flop), je kunt een partij maken, je kunt een president maken (Amerika, boek 'The making of a President') je kunt afval maken (boek 'The wastemakers', in het Nederlands vertaald 'de afvalmakers').

Leden kunnen een partij maken, haar opbouwen. Daar kun je wat van maken. Leden kunnen niet-leden leden maken. Hoe?

Eenvoudig. Praten. Eenvoudig praten. Bijvoorbeeld als volgt.

Wat doen kiezers? Zij stemmen bij verkiezingen op een partij. De partij van hun al of niet zeer overtuigde keuze. De meeste kiezers zijn geen lid van de partij. Als geen kiezer lid was van een partij, waren er geen partijen. En dan kun je ook niet op een partij stemmen. Je kunt zeggen: laat anderen maar partijen maken, ik zal volstaan met kiezen. Maar dat is natuurlijk niet zo'n heel indrukwekkende stellingname.

Help zelf mede een partij te maken. Jouw partij. Een partij, die iets weergeeft. Iets vertolkt van jouw mening. Een partij waarin je jouw eigen mening ook kunt inbrengen naast die van anderen. Waarin je kunt meespreken, meehandelen, meewerken, meebeslissen.

Het is een voorbeeld. U kunt zelf trouwens wel uit de voeten met uw eigen verhaal of met een van de verhalen uit vorige nummers van dit blad. Dat kun je wel maken.

U kunt ieder persoonlijk meer maken dan u misschien denkt. U moet dan wel wat doen. Praten.

EVEN LANGS KOMEN

Wat de kiesverenigingen, als gezamenlijke plaatselijke organisatie betreft, kan bovendien nog ten overvloede het volgende worden gezegd. De besturen kunnen plaatselijk een klein gemeenschappelijk actietje maken.

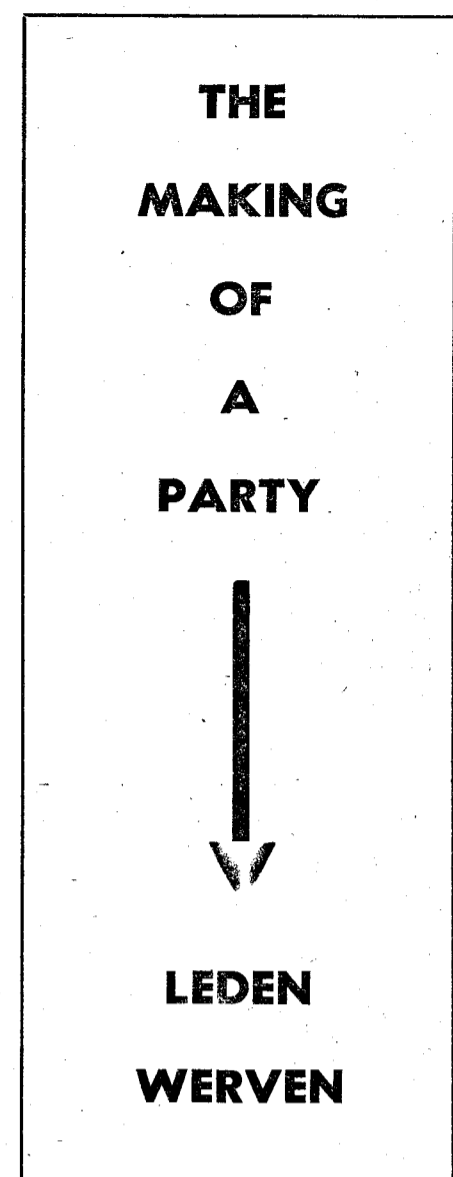
Men maakt een lijst van tien of twintig namen van potentiële leden. Men verdeelt die onder elkaar; elk bijvoorbeeld twee, drie of vier adressen en men gaat die bezoeken. Zonder meer. Of na enige voorbereiding. Men kan bijvoorbeeld de met een kort bezoekje te verrassen personen van te voren een briefje sturen, waarin op de A.R.P. en de mogelijkheid

het amendement-Goudzwaard-Boersma werd door het partijbestuur bevestigd.

Het partijbestuur verzocht de fractievoorzitter bij de algemene politieke beschouwingen aandacht te schenken aan de betekenis van het gezag van de overheid en de vrijheid van de burger, als ook aan de eigentijdse functie daarvan in onze maatschappij van vandaag.

De passages over het buitenlands beleid in troonrede vereisen naar het inzicht van het partijbestuur de kritische aandacht van de fractie.

Het partijbestuur hecht veel waarde aan het advies, dat de S.E.R. met betrekking tot de werking van de wet op de loonvorming — met name ook artikel 8 — en het voornemen van de regering inzake toepassing van artikel 10 zal uitbrengen. Het partijbestuur meent, dat — nu de regering de bereidheid heeft uitgesproken artikel 8 van de wet op de loonvorming ter discussie te stellen — er alle redenen zijn voor alle partners in de S.E.R. thans

van 'n lidmaatschap wordt gewezen, terwijl tevens een even langs komen in de komende dagen van een van de (bestuurs)leden wordt aangekondigd. Men kan zo'n briefje vergezeld laten gaan van een folder of van een overdruk van de vier middenpagina's van Nederlandse Gedachten d.d. 29 augustus j.l.; beide verkrijgbaar op het partijsecretariaat.

NODIG

Mensen, wij hebben leden nodig. Elke partij.

De A.R.P. heeft ruim tachtigduizend leden. Maar waarom zouden het er geen negentigduizend zijn.

Wij behoeven niet in een keer zo'n grote sprong te doen. Voorlopig duizend erbij. De A.R.P. heeft ze nodig. En dit kunnen wij wel maken.

Laten wij het dan ook maken.

'Een zaak onmogelijk achten is haar onmogelijk maken'

Dat kun je niet maken.

deel te nemen aan het overleg in de S.E.R. inzake een eventuele toepassing van artikel 10 van de wet op de loonvorming.

Het partijbestuur heeft verder de fractie verzocht de belastingvoorstellen van de regering mede kritisch te bezien met betrekking tot een rechtvaardige verdeling van de lasten. De zwakke groepen in de maatschappij, met name die groepen die lastenverzwaring niet kunnen verhalen via loonsverbeteringen zullen ontzien moeten worden, waaronder de kleine zelfstandigen.

De beteugeling van de inflatie en de zorg voor de toekomstige werkgelegenheid dienen centrale uitgangspunten te zijn voor het sociaal-economisch en financieel beleid in 1971.

Het partijbestuur waardeert de maatregelen, welke de regering voor 1971 voor ogen staan, o.a. op het gebied van de werkende jongeren, het onderwijs in het algemeen en de ontwikkelingssamenwerking, als ook de plannen inzake krotopruijing, stadssanering en woningbouw.

DIT ZEI HET PARTIJ BESTUUR

LET OP UW SAECK

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

Loesaka, Amman en Caïro duiden er op dat wij niet veel tijd meer hebben. De verhoudingen met de ongebonden landen worden grimmer.

Men duldt niet langer dat rassen-, welvaartstegenstellingen en paternalistische verhoudingen voortduren.

President Kennedy zei eens: „Als India zou ineenstorten, als Latijns-Amerika ons zou ontsnappen en indien het Midden-Oosten zich aan de zijde van het oosten zou scharen, dan zouden noch de raketten, noch de kunstsatellieten, noch de vliegtuigen en de atoomonderzeeërs iets voor ons kunnen doen.” De wijze waarop de rijke landen als het ware gevangen zitten in hun veiligheidsstructuur belemmert, dat zij zich t.o.v. de derde wereld op een passende manier van hun verantwoordelijkheid kwijten. De Oost-West tegenstelling legt beslag op krachten die een betere aanwending verdienen. Wapentechnologische ontwikkelingen (bijv. de laser-bom) maken bovendien de vraag actueel, hoelang wij nog in staat zullen blijven bestaande veiligheidssystemen te beheersen.

Zeker is, dat aan beide zijden van het ijzeren gordijn de bezorgdheid over deze ontwikkelingen toeneemt, en ook de bereidheid om samen te spreken over de normalisering van de onderlinge betrekkingen (het gesprek van West-Duitsland met Rusland, Polen en Tsjecho-Slowakije), alsmede over de mogelijkheden van wapenbeheersing en -vermindering (Genève, Wenen, Helsinki).

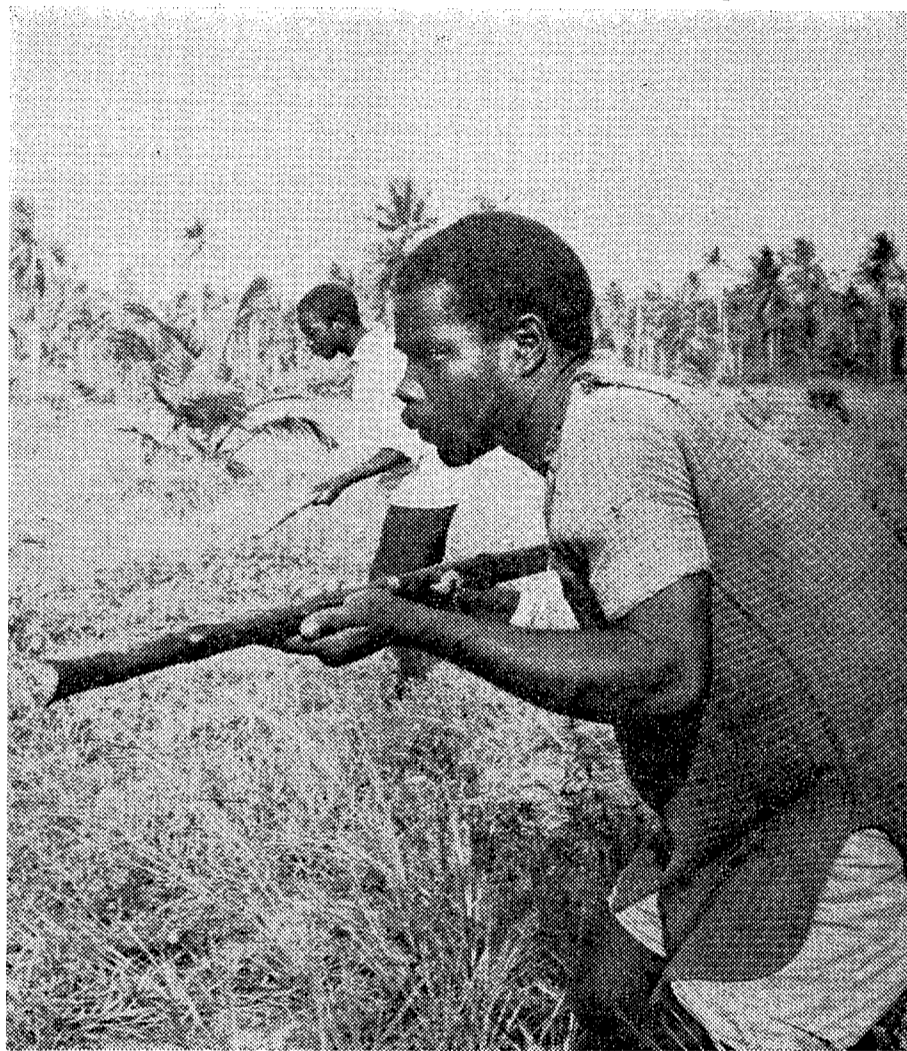
Een van de voorwaarden om deze gecompliceerde, in beweging gekomen politiek-strategische situatie in goede banen te leiden is, dat in de militaire verhoudingen op stabiliteit op conventioneel gebied gehandhaafd blijft; dat het conventionele evenwicht in Europa tussen Navo en Warschau Pact niet wordt aangetast.

In het vorige artikel hebben wij betoogd, dat op dit moment een redelijk evenwicht aanwezig is. Wij keerden ons daarmede tegen de in brede kringen ingeslopen overdrijving van de conventionele macht van het Warschau Pact, die een goede defensie een hopeloze taak lijkt te maken en de zaak geen goed doet. Het was niet onze bedoeling een geruststellend beeld te geven. Dit schreven wij de vorige maal reeds, maar gezien de reacties die ons inmiddels hebben bereikt is het misschien gewenst het nog eens uitdrukkelijk te herhalen.

Zij die ons een te grote geruststellendheid hebben verweten kunnen gerust weer ongerust zijn. Het evenwicht mag redelijk zijn (althans redelijker dan veelal wordt aangenomen), het is ook minimaal en het dreigt te worden verstoord door een tweetal ontwikkelingen die zorgen baren. Daarop gaan wij nu nader in.

In de eerste plaats valt te wijzen op de (in relatieve zin) afnemende gevechtswaarde van de NAVO-strijdkrachten door:

— de onwilligheid de financiële offers te brengen die nodig zijn om, onder handhaving van de in het bondgenootschap overeengekomen verplichtingen, de loon- en prijsontwikkeling te kun-

nen volgen. Nederland is niet het enige land, waar de veiligheidspremie achterblijft bij de ontwikkeling van het nationale inkomen (een daling in de laatste tien jaar van 5.1 naar 3.7 pct). Dit is bij de Westeuropese Navo-leden over de gehele linie het geval: Engeland, in 1965 nog op 7 pct., zal in 1972 minder dan 5 pct. opbrengen; West-Duitsland zakte van 6.7 pct. in 1963 tot 4.7 pct. nu.

— de onmogelijkheid op het gebied van defensie te komen tot betere vormen van internationale samenwerking waardoor - althans in vergelijking met het Pact van Warschau - veiligheid voor ons een bijzonder kostbaar produkt aan het worden is.

Tegenover uniform uitgeruste pactstrijdkrachten (Mig-vliegtuigen, T 54-55 tanks) staat binnen de Navo een diversiteit van wapensystemen, bijv. AMX-tanks, Centurions, Pattons, Chieftains en Leopards. Dit vormt een hinderpaal voor standaardisering van bevoorrading en onderhoud.

Bovendien worden de wapens extra duur, omdat de hoge kosten van research en ontwikkeling maar aan een beperkte, in hoofdzaak nationale afzet kunnen worden toegerekend.

— de eigenzinnigheid van sommige landen van het bondgenootschap, die op politiek-strategisch gebied een geheel eigen koers volgen (Frankrijk: de kostbare maar overbodige kernmacht) of de geldende strategie verschillend interpreteren (de vorige Britse regering; de minister van defensie daarin, Healey, kende aan conventionele strijdkrachten uitsluitend de functie toe, tijd te vinden voor het beraad omtrent de inzet van tactische nucleaire wapens).

Al deze factoren zijn van invloed op de doeltreffendheid van de Navo-strijd-

krachten. Vooral de financiële druk dreigt de effectiviteit van het militaire apparaat aan te tasten. Nederlandse voorbeelden: de recente vermindering van het aantal operationele vliegtuigen, beperking van vliegreuen, van schietoefeningen en een bereidheid bij sommigen om het aantal manoeuvre-eenheden (brigades) bij de landmacht te verminderen. In een volgend artikel is het gewenst eens te bezien, hoe verschillende politieke partijen zich tegenover een dergelijke geleidelijke afbrokkeling van de defensie-inspanning opstellen.

De tweede ontwikkeling die niet aan onze aandacht mag ontsnappen is de afnemende bereidheid van de Verenigde Staten op dezelfde voet als in het verleden (vijfachtste van de kosten; bijna de helft van de troepen in Europa) bij te dragen aan de instandhouding en verdere uitbouw van de Navo. Dat Amerika in de vijftiger jaren, toen Europa nog bezig was zich te herstellen van de gevolgen van de tweede wereldoorlog, het leeuwenaandeel van de kosten droeg, was begrijpelijk. Maar die periode is afgesloten en met het toenemen van onze welvaart groeit in de V.S. de overtuiging, dat Europa veel meer behoort te doen voor eigen veiligheid.

Er zijn goede cijfers om deze zienswijze te staven. Per hoofd van de bevolking is de Amerikaanse defensie-inspanning 5 maal zo hoog als de Belgische, 4 maal de Nederlandse en 2 à 3 maal de Frans-Engels-Duitse. Van de mannelijke bevolking tussen de 18 en 45 jaar zijn in de Westeuropese landen 40 per 1000 in militaire dienst, tegen 65 per 1000 in de V.S. (In beide vergelijkingen is het Amerikaanse cijfer berekend **zonder** de inspanning voor de oorlog in Vietnam

mee te tellen; in werkelijkheid is de belasting van het Amerikaanse volk dus nog belangrijk hoger).

Een zeker neo-isolationisme leidt enkele senatoren er toe te bepleiten, dat de aanwezigheid in Europa van een symbolische V.S.-bijdrage voldoende is. De ontwerp-resolutie-Mansfield, die aandringt op een aanzienlijke vermindering, is bekender en wordt sterker gesteund: naar verluidt is een meerderheid van de Senaat er voor. Zou deze resolutie worden uitgevoerd, dan mogen we blij zijn als van de thans aanwezige 300.000 man er 200.000 in Europa gelegerd blijven.

President Nixon tenslotte heeft in zijn laatste State of the Union een duidelijke waarschuwing gegeven. Hij zei daarin zijn verdragsverplichtingen trouw te zullen nakomen, maar kondigde tevens aan, dat Amerika zijn aanwezigheid, wat de aangelegenheden van andere mogendheden betreft, zal **afbouwen**.

Insiders verwachten een aanzienlijke wijziging van de huidige politiek met betrekking tot de Navo in 1971. Voor de Europese bondgenoten betekent dit dat zij, tenzij een verbreking van het conventionele evenwicht wordt geaccepteerd, aan de Amerikaanse wensen tegemoet zullen moeten komen, bijv. door zelf meer troepen te leveren of door meer dan nu bij te dragen aan het onderhoud van de Amerikaanse troepen in Duitsland.

De bakens worden verzet, tengevolge van beide omstandigheden: de geleidelijk afnemende gevechtswaarde van onze Navo-bijdrage en de welhaast onontkoombare Amerikaanse reductie.

Willen wij aan onze verplichtingen blijven voldoen en bijdragen aan een handhaving van de huidige - redelijke maar minimale - krachtsverhouding met het Warschau Pact, dan zal het defensie-budget de leiding in de komende kabinetperiode in staat moeten stellen:

- de loon- en prijsontwikkeling te volgen
- de bestaande achterstanden in de effectiviteit in te halen
- een aandeel te leveren in toenemende verplichtingen binnen de Navo.

Wij willen hier niet ingaan op de vraag hoe hoog het budget in die periode dan wel moet zijn, door dit uit te drukken in een vast percentage van het nationale inkomen zoals tegenwoordig dikwijls geschiedt. Dit is een onzekere en te globale graadmeter: ééntiende procent is op het ogenblik al 115 miljoen gulden.

Duidelijk is, dat aan de daling van de defensie-uitgaven als aandeel in de totale overheidsuitgaven (in 1962: bijna 20%; in 1971: 12.8%) een einde moet komen. Om in de thans aanwezige behoeften te voorzien schijnt een gemiddelde jaarlijkse toename van het budget met 200 à 300 miljoen gulden voldoende te zijn. Een compensatie van de Amerikaanse reductie is daarbij niet inbegrepen.

Hoewel we ons realiseren, dat wij de hoofdgedachte van deze reeks daarmee verlaten, is het gewenst op de waardering van het wensenpakket van defensie nader in te gaan, omdat dit een punt is van actuele politieke betekenis.

ONTWIKKELINGS POLITIEK EN VREDESPOLITIEK

DOOR PROF. MR. P. H. KOOIJMANS

Men kan nogal eens de redenering horen dat ontwikkelingspolitiek tegelijkertijd vredespolitiek is. Zonder de waarde en de waarheid van deze stelling te willen ontkennen, zou ik het toch willen wagen er hier en daar een kanttekening bij te willen plaatsen. De genoemde stelling berust namelijk op nogal wat vanzelfsprekendheden, die bij nader inzien niet zo vanzelfsprekend blijken te zijn.

En een kritische analyse lijkt mij gewenst, juist in het belang van de ontwikkelingshulp en van de ontwikkelingslanden zelf. Welk gevaar dreigt er namelijk als blijkt dat de relatie tussen ontwikkelingsproblematiek en vredesproblematiek niet zodanig is dat uitbreiding van de hulpverlening vrijwel automatisch grotere stabiliteit en een hechtere vrede bewerkstelligt?

In feite hetzelfde wat gebeurde toen bleek dat ontwikkelingshulp er niet toe leidde dat de ontwikkelingslanden in een betrekkelijk korte periode op eigen benen konden staan: geringere offerbereidheid en een terugdraaien van de inspanning voor hulpverlening.

ONONTKOOMBAAR

De redenering, leidende tot de in de aanhef gegeven stelling is veelal dat, indien de welvaarts kloof tussen de rijke en de arme landen blijft groeien, een derde wereldoorlog, nu tussen Noord en Zuid, onontkoombaar zou worden. Het is zeer de vraag of dit waarschijnlijk geacht moet worden.

De geschiedenis heeft aangetoond dat zwakke landen zelden een oorlog beginnen met machtige staten en het verschil in macht, in militaire macht, tussen de rijke en de arme landen is nog opvallender dan het verschil in welvaart, een op zichzelf logische zaak sinds economische macht bepalend is geworden voor de militaire mogelijkheden. Dat is overigens niet altijd zo geweest: ruim honderd jaar geleden was het nog mogelijk dat de Chileense vloot de Amerikaanse zeemacht bedwong: thans is zoiets ondenkbaar geworden.

Waar ik overigens wel in geloof is de mogelijkheid van een 'koude' oorlog tussen Noord en Zuid, een steeds toenemende vijandschap, die in bitterheid de koude oorlog tussen Oost en West wel eens zou kunnen overtreffen, omdat het hier niet gaat om een ideologie, maar om de eerste voorwaarden voor het bestaan, die naar het oordeel van één der partijen haar door de andere partij onthouden worden. De vooruitzichten van zulk een koude oorlog zijn op zichzelf al zo verschrikkelijk dat alles in het werk gesteld moet worden om de reden voor haar ontstaan weg te nemen. Maar of dit in een 'hete' oorlog om zou slaan, waag ik te betwijfelen. Laten we eerlijk zijn: de bedreiging van de internationale vrede is tot nu toe niet uitgegaan van de arme landen, doch veeleer van de meer welgestelde. Ontwikkelingslanden met een agressief gedragspatroon zijn zeldzaam: Sukarno, Indonesië met zijn 'konfrontatie'-politiek zou wel eens de uitzondering kunnen zijn die de regel bevestigt dat ontwikkelingslanden niet agressief zijn. De agressiviteit van de Arabische landen jegens Israël kan niet op hun onderontwikkeld zijn worden teruggevoerd: ten hoogste kan worden gezegd dat hun armoede in vergelijking met

het hoger ontwikkelde Israël de tegenstelling nog verscherpt.

Het zou echter wel eens kunnen dat de relatie tussen ontwikkelingsproblematiek en vredesproblematiek expres anders ligt. Maar dan moeten we eerst de ontwikkelingsproblematiek zelf iets beter in het vizier krijgen. Ik geloof dat het één van de meest betreurenswaardige zaken is dat de moeilijkheden van de ontwikkelingslanden in het verleden vrijwel geheel als economische moeilijkheden zijn gekwalificeerd, waardoor de indruk kon ontstaan dat het malheur verholpen kon worden door te groot-scheepse economische hulp te verlenen. De problematiek van de ontwikkelingslanden is hiermee echter maar zeer ten dele getypeerd. Hun vrijwel onoplosbare moeilijkheid is dat zij zich bevinden in een proces van afzijdige herstructurering, niet alleen op economische doch ook op sociaal, cultureel, politiek, religieus en ideologisch gebied.

Economische vooruitgang vooronderstelt namelijk een cultureel-maatschappelijk substraat, dat in deze landen nog maar zeer ten dele aanwezig is. De ontwikkeling in economisch opzicht stagneert dus veelal om niet-economische redenen. Kortheidshalve verder verwezen naar het rapport 'ontwikkelingspolitiek' van een werkgroep van het 'College van Advies'.

INSTABILITEIT

Dit proces van afzijdige herstructurering, waardoor alle levensverbanden geraakt worden, maakt de betrokken samenlevingen noodzakelijkerwijs tot in stabiele samenlevingen. En het is deze stabiliteit die een bedreiging kan gaan vormen voor de wereldvrede om redenen die later nog uiteengezet zullen worden.

Waar het mij om gaat is het feit dat deze instabiliteit een onvermijdelijk verschijnsel is, waaraan iedere samenleving die een stormachtige ontwikkeling doormaakt, onderhevig is.

En deze instabiliteit, die niet in de eerste plaats een gevolg is van economische achterstand, maar van sociale verandering, kunnen wij niet voorkomen door onze ontwikkelingshulp te verdubbelen of zelfs te verdrievoudigen. Het is zelfs niet onmogelijk dat wij door intensivering van de hulpverlening de spanningen

verhogen en derhalve de instabiliteit vergroten. Dit mag overigens niet worden uitgelegd als een pleidooi voor het pas op de plaats maken, want wanneer we dat doen vergroten we slechts de frustratie-gevoelens en zijn wij anderszins medeverantwoordelijk voor een toeneming van de instabiliteit. Laat staan dat wij zeggen dat de ontwikkelingslanden eerst maar eens orde op eigen zaken moeten stellen, voordat zij in aanmerking komen voor hulp. Ik wil met het voorgaande slechts aantonen dat het argument dat ontwikkelingshulp leidt tot grotere stabiliteit in de ontwikkelingslanden en betere kansen schept voor de democratie eenvoudig weg niet opgaat, althans niet voor de afzienbare toekomst. De democratie doet het nooit zo best in tijden van grote maatschappelijke omwentelingen, en daarom acht ik het ook niet eerlijk om aan ontwikkelingslanden in dit opzicht dezelfde maatstaven aan te leggen als aan goed-ontwikkelde, gestabiliseerde samenlevingen.

Derhalve acht ik het van het grootste belang dat wij ons de beperkingen en de grenzen van onze ontwikkelingspolitiek op dit gebied realiseren, omdat wij anders wellicht aan nieuwe frustraties ten prooi vallen indien onze hooggespannen verwachtingen niet vervuld worden. Zonder ontwikkeling is voor een wereld die zich haar armoede bewust geworden is geen stabiliteit en geen democratie mogelijk, maar het zal veel tijd vergen en met veel spanningen, onrust en geweldpleging, gepaard gaan voordat het zover is.

Waarom kan de instabiliteit, die zich in de ontwikkelingslanden voordoet en nog geruime tijd zal blijven voordoen, een bedreiging gaan betekenen voor de wereldvrede? Niet in de eerste plaats omdat de daaruit voortvloeiende onrust de neiging zou hebben zich als een olievlek uit te breiden, zoals wel wordt beweerd.

Het grootste gevaar is daarin gelegen dat vreemde mogendheden - en in de meeste gevallen zijn dat de ontwikkelingslanden - zich gaan mengen in de situatie, dat een bepaalde partij - hetzij de zgn. wettige regering, hetzij een opstandige beweging - hun hulp inroept. Afgezien van het feit, dat zulke tussenkomst de neiging heeft het conflict te

verlengen en vrijwel onoplosbaar te maken (Vietnam, Biafra), kan zij ook leiden tot een conflict-situatie tussen de beide interveniërende mogendheden, die slechts met de grootst mogelijke zelfbeheersing in de hand kan worden gehouden (Cuba, Vietnam). En wie zal zeggen dat deze zelfbeheersing altijd op tijd kan worden toegepast in een gebied waar de ontwikkelingen zoveel minder voorspelbaar zijn en dus gemakkelijker uit de hand kunnen lopen dan in het gebied van directe confrontatie (Europa).

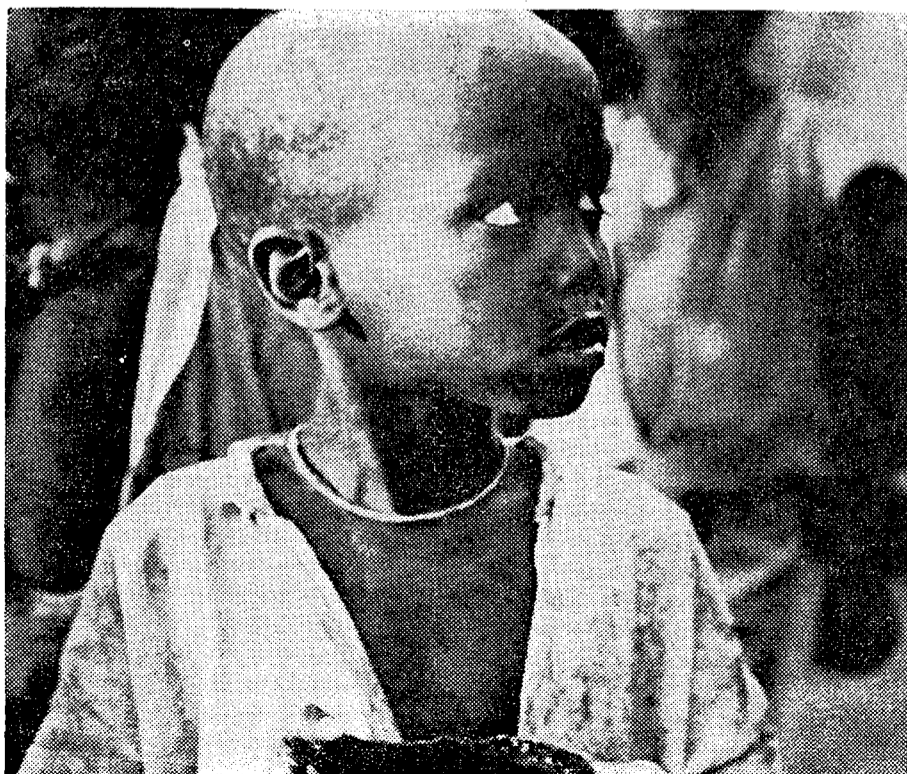
Dit is des te gevaarlijker, nu beide super-machten het tot hun officiële politiek hebben gemaakt regimes en groeperingen; waar ook ter wereld, die hen 'vriendschappelijk' gezind worden geacht, te steunen. Daarmee is de gehele wereld in feite jachtgebied geworden met alle mogelijke consequenties van dien.

NON-INTERVENTIEBELEID

Als het echter waar is dat we door ontwikkelingshulp de instabiliteit op korte tijd niet kunnen verminderen dan blijkt dat we **dit** gevaar (de ernstige bedreiging van de wereldvrede) niet door voortzetting van de hulpverlening kunnen bezweren, omdat dit gevaar in eerste instantie gelegen is in de situatie in de ontwikkelingslanden zelf, maar in de wijze waarop de ontwikkelde landen op die situatie reageren. De oplossing - niet voor de instabiliteit zelf, maar voor het daarin vervatte gevaar voor de wereldvrede - ligt in een strikt non-interventiebeleid. Dat klinkt heden ten dage niet populair, want we hebben allemaal de neiging om in te springen aan die zijde, waar onze sympathie ligt, maar we dienen goed te beseffen dat, als iedereen dit recht claimt, de chaos dreigt. En de wereldsamenleving is helaas nog niet in staat om bij een intern conflict in een land uit te maken wie het recht aan zijn zijde heeft. Biafra moet ook wat dit betreft een harde les zijn geweest.

Is er dan geen inhoudelijk verband tussen ontwikkelingsproblematiek en vredespolitiek? Wis en waarachtig wel, maar tot nu toe hebben we de zaak alleen maar bekeken van de kant van de zgn. 'negatieve' vrede, de afwezigheid van oorlog en geweld. Maar werkelijke vrede is meer dan dat. Die negatieve vrede mag beter zijn dan een oorlog gevoerd met de moderne massavernietigingswapens, maar zij mag nooit het einddoel zijn. Wettelijke vrede heeft iets te maken met gerechtigheid en billijkheid. Arme landen vormen op zichzelf geen ernstige bedreiging voor de negatieve vrede en de instabiliteit waaraan zij onderhevig zijn, is alleen maar een gevaar voor deze vrede voorzover zij andere mogendheden ertoe kan brengen in de instabiele situatie in te grijpen. Maar armoede en onderontwikkelde zijn in een wereld, waar de middelen aanwezig zijn om er een eind aan te maken, een frapante schending van de gerechtigheid. Een internationale rechtsorde - een woord dat wij zo gemakkelijk in de mond plegen te nemen - zal nooit kunnen functioneren, zolang de scherpe discrepantie tussen arm en rijk, tussen de maatschappelijk onaanangepaste en de maatschappelijk aangepaste blijft bestaan, en de beschikbare middelen om deze discrepantie te doen verdwijnen, niet ten volle worden benut.

Naar mijn oordeel is de enige legitimatie van de ontwikkelingshulp inderdaad gelegen in de nauwe relatie tussen ontwikkelingsproblematiek en vredesproblematiek, maar dan gezien vanuit de hoek van de positieve vrede. En laten we onszelf dan niet paaien met de gedachte dat we er binnen afzienbare tijd stabiele, democratische samenlevingen van kunnen maken. Dat is hoogst onwaarschijnlijk en dat is per slot van rekening ook onze zaak niet. Wel mogen wij om de negatieve vrede, die een kostbaar goed is, bekommerd zijn, maar onze enige motivering mag zijn hoe wij de negatieve vrede (ons belang in laatste instantie) en de positieve vrede (het algemene belang) meer kunnen doen samen vatten. Maar de laatste drijfveer - zeker voor een christelijke partij - is toch dit laatste, de eis van de gerechtigheid.

DE TWEEDE KAMER EN DE PERS

Als het mogelijk was over regeringsnota's te stemmen dan was die van dr. Klompé inzake het beleid rond de concentratie in de pers beslist afgestemd. Zo lagen de kaarten in de Kamer — hoezeer praktisch alle fracties 'eigen' moties, een 10-tal, indienden en binnen veel fracties (niet in de A.R.-fractie) verschillend werd gestemd.

Maar deze onderlinge verdeeldheid was ook de reden, waarom de minister 'op rozen' zat: het was te voorzien, dat vermoedelijk alle moties zouden worden verworpen.

Dat een aantal kranten het moeilijk heeft staat vast. Concentraties en fusies zijn niet zonder meer een verontwaardigend kwartaal-verschijnsel.

Het overheersende punt bij dit debat was daarom niet ten onrechte: Wat kan de overheid doen om de diversiteit, de verscheidenheid, de richting van de bladen voort te laten bestaan.

STER-RECLAME

Een van de oorzaken is ongetwijfeld de invoering van reclame in de T.V. en radio.

Het voorstel van de minister was nu: voor de jaren 1970, '71 en '72, per jaar 10 miljoen uit de STERpot.

Vijf miljoen te verdelen over alle dagbladen naar rato van een objectieve sleutel, de andere 5 miljoen gaat extra voor deze bladen, die het financieel erg moeilijk hebben.

De heer Schakel — als Schakel spreekt vullen zich de lege Kamerbanken — had namens de fractie ernstige kritiek.

— de objectieve — bestaande-verdeelsleutel is voor de helft losgelaten. De andere helft is in feite subsidie ten laste van de STERpot, zonder objectieve verdeelsleutel, evenwel in het kleed gestoken van een schadevergoeding!

De schadeloosstellingsregeling is losgelaten, nu wordt ook gekeken naar de 'wankelende dagbladen' die uit Den Haag hulp behoeven. Daarmee kweekt men afhankelijkheden. Bovendien is hier sprake van een subsidie waarover eerst een regeringsnota behoort te verschijnen; open en niet verdoken moet een subsidiebeleid zijn.

— de afbouw van de bestaande regeling is te abrupt! Ineens, terwijl vaststaat, dat er nog steeds duidelijke advertentienschade geleden wordt door de T.V.-reclame — verlaagd van 40 naar 10 miljoen per jaar.

Een onredelijke zaak. Beter ware geweest: 30, 20, 10 miljoen en dan volgens de oude sleutel.

— Als er geholpen moet worden en dat is nodig, gebruik dan objectieve middelen: verleng het bestaande fiscale B.T.W.-tarief en geef voorts een aantal andere verantwoorde financierings- en fiscale hulpen, zoals dat bij meerdere bedrijfstakken reeds het geval is.

Het mocht niet baten: alle drie moties werden door de minister afgewezen en door de Kamer afgestemd.

De P.v.d.A. (dr. Roethof) gesteund door de radicaal Aarden vond, dat het gehele bedrag van 3 keer 10 miljoen gulden maar naar de 'meest getroffen' kranten moest. De krant voorziet in een geeste-

lijke en morele behoefte. Concentraties van kranten vormen een bedreiging voor de vrijheid en verscheidenheid van meningsuiting. Daarom moet er ook een persstatuut komen met overheidscontrole op fusies.

De K.V.P. had weer een andere oplossing: verruim de faciliteiten van PTT en Spoorwegen. Reserveer 20 van de beschikbare 30 miljoen voor een op te richten reconstructiefonds. Voor 1970 wil men dan wel akkoord gaan met de voorgestelde regeling.

De V.V.D. bij monde van de heer Vonhoff, zat op een andere tak: het is heel ongehoord als de politiek zich met de pers bezighoudt en daarom moet elke subsidie met of zonder camouflage worden afgewezen. Hooguit één jaar de regeling toepassen en dan bevrozen, maar op basis van de bestaande regeling. Met de heer Schakel verfoeide de heer Vonhoff de invoering van een verdoken subsidie. Hij kwam óók met een motie, tot instelling van een egaliseringsfonds, waaruit kranten met weinig advertenties geld krijgen van kranten met veel advertenties.

D'66 had ernstige bezwaren. Niet alleen op de voorgestelde regeling. Directies en journalisten hebben hier ook fouten gemaakt. Dat er iets moet gebeuren — akkoord. D'66 dacht daarbij aan een

M. W. Schakel

bedrijfsfonds, dat duurzaam structurele problemen aan kan. Alvast dat fonds vullen met de 10 van de 30 miljoen. Daarna weer eens praten.

De enige partij, die zweeg bij dit debat, was de partij van Marcus Bakker (C.P.N.)

AFGEWEZEN

Het was te verwachten: bij zoveel onge-

disciplineerde voorstellen, komt er niets 'uit de bus'.

Minister Klompé wees alles af. Zij vond, dat de voorgestelde regeling nog steeds gebaseerd is op de bestaande schadevergoedingsregeling, gelet op de financiële positie moet er sprake zijn van handhaving van de regeling van drie jaar, maar dan moet het uit zijn. Aangepast of niet aangepast wat dan de kranten betreft.

Twee gewijzigde moties haalden net de meerderheid. Twee jaar lang de voorgestelde regeling; het laatste jaar de 10 miljoen in de distributiepoot (K.V.P.).

D'66 haalde haar motie ook: 2 jaar de uitkering van 1972 nader bezien met het daarbij behorende verzoek aan een redactiestatuut aandacht te schenken.

Enige zekerheid dat beide moties door het kabinet worden uitgevoerd is er niet! Enfin.

HET GEBRUIK VAN VRIJHEID

DE TROONREDE 1971 ZEGT ERVAN

„In onze zich vernieuwende maatschappij” verschuiven normen snel. Daarbij treden spanningen op tussen behoud en vernieuwing, die echter nimmer mogen leiden tot het prijsgeven van fundamentele waarden. In die situatie is verdraagzaamheid jegens elkaar van groot belang. Het verlangen om mee te werken aan de ontwikkeling van de maatschappij vereist bereidheid tot samenwerken en tot respecteren van de opvatting van anderen.

De regering draagt hierbij een eigen verantwoordelijkheid, zij zal dan ook voortgaan met de moeilijke opgave om de wetgeving aan te passen aan de zich wijzigende levensomstandigheden zoals het verlangen naar meer vrijheid en meer democratische beïnvloeding.

Zij zal echter tevens krachtig optreden tegen groepen, die de geboden vrijheid misbruiken om op onverdraagzame wijze anderen hun opvattingen en gedragspatroon op te dringen of ernstig overlast aan te doen.

DE A.R. FRACTIE LIET WETEN BIJ HET BEGROTINGSDEBAT

CRM OP 9-12-1969:

De begroting 1970 — je leest het in de memorie van toelichting en je proeft het ook in de maatschappij zelf — is een begroting, waaruit naar voren komt, dat het op het brede culturele terrein — mag ik het zo zeggen? — bijna stikt van spanningen tussen het bestaande en de omvorming naar het gewenste.

Het feit, dat dit soort van spanningen bestaat, is op zichzelf een goede zaak. Het bewijst dat mens en maatschappij weer worstelen, weer bezig zijn met de vraag, hoe de mens individueel en in samenhang met zijn naaste — dit hoort er nadrukkelijk bij — als volwaardig mens kan leven. Het gaat erom, de ruimte te creëren, vooropgesteld dat die er niet is, waardoor de mens in vrijheid God en zijn naaste kan dienen in de situatie van nu, met een duidelijk oog op de toekomst.

Het feit dat er spanningen in de culturele sector bestaan, brengt met zich — daar is nu eenmaal niets aan te doen; het is ook helemaal niet erg — dat er ontsparingen zijn te verwachten.

In die situatie is het beslist onjuist op alle „ontsporingsslakken” zout te leggen. Hiervan uitgaande wil ik van onze kant een enkele opmerking maken. Als die spanningen zich ontladen in een richting van onverdraagzaamheid, is men op de verkeerde toer.

Gaat men in acties ervan uit, dat alles geoorloofd is om verlangens gereali-

seerd te zien, dan moet men wel beseffen dat op zichzelf acceptabele achtergronden ongeloofwaardig worden. Is er sprake van een wil tot ongebreidelde vrijheid op het culturele terrein, dan zal men er rekening mee moeten houden, dat de vrijheid niet in normeloosheid gaat verkeren.

Als de rage van het geweld, die soms tot sadisme wordt, en de dictatuur van het immoralisme de overhand krijgen, ook in de culturele sector, moet men zeggen dat alle instanties die verantwoordelijk zijn voor het publiekelijk brengen van cultuuruitingen zich daarvoor behoren te distantiëren.

Wat betreft de waardering van kunstuitingen is het vooreerst duidelijk, dat de overheid geregeld een bepaalde waardering tot uitdrukking brengt door toekenning van prijzen of verstrekking van beurzen, waarbij zij zich zal verlaten op deskundige, niet eenzijdig samengestelde commissies. Dat de overheid zich in een land met een geestelijk zo uiteenlopende bevolking en zoveel artistieke aspiraties hierbij niet uitsprekt over de strekking van de betreffende voortbrengselen van kunst springt in het oog. Het is echter wel zo, dat hetgeen kennelijk slechts andersdenkenden poogt te kwetsen of ook indruist tegen de diepste levensovertuiging van hen die voor de toekenning van prijzen of beurzen verantwoordelijkheid dragen, hetzij niet voor een eerbetoon, hetzij slechts voor een eerbetoon onder geuit voorbehoud in aanmerking komt, omdat anders aan de taak van de overheid dan wel aan de persoonlijke overtuiging van overheidspersonen ten aanzien van wat voor hen de goddelijke norm is, te kort wordt gedaan.

IS INKOMENSPOLITIEK MOGELIJK ?

DOOR DRS. G. H. TERPSTRA

In de discussie rond de loonpolitiek wordt steeds vaker gewezen op de noodzaak van een inkomenspolitiek. In de Eerste Kamer heeft o.a. prof. De Gaay Fortman in een motie hierop gewezen bij de behandeling van de wet op de loonvorming.

Ook op Europees niveau wordt steeds gewezen op de wenselijkheid van een inkomenspolitiek in Europa.

De discussie is enkele maanden geleden op hoog niveau „gebracht door een adviesaanvraag” van de regering aan de S.E.R.

Zoals bij elk onderdeel van de sociaal-economische politiek, moet worden gekeken naar de doeleinden en naar de middelen van deze politiek.

Veel genoemde doeleinden zijn inflatiebestrijding en verbetering van de inkomensverdeling. Wij zijn het eens met het rapport van het N.K.V. over inkomenspolitiek dat inflatiebestrijding een veel te ruime doelstelling is. Hieronder valt feitelijk de gehele sociaal-economische politiek.

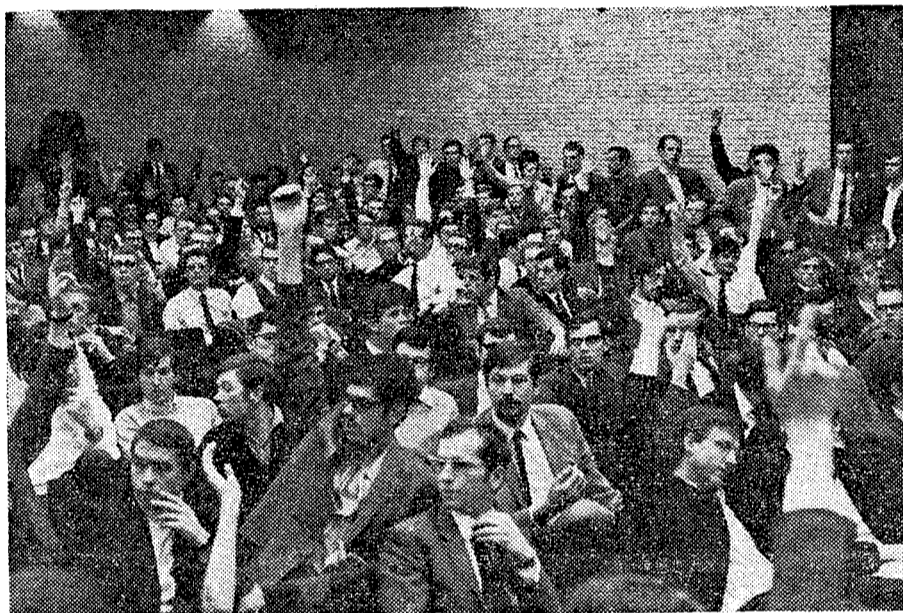
Het lijkt daarom juist, als doel van een inkomenspolitiek de verbetering van de inkomensverdeling te noemen.

NIVELLERING

De belangrijke vraag is nu wat men wil met de inkomensverdeling. Over 't algemeen bestaat bij bijna alle partijen de indruk dat de huidige verdeling niet juist is en dat de verschillen zouden moeten worden verkleind. Veel minder duidelijk is men over het uiteindelijke doel.

Hierbij speelt behalve de maatschappijbeschouwing ook de visie op de mogelijkheden in onze maatschappij een grote rol. Volgens mij moet je echter de norm voor de inkomensverdeling zoeken, los van de vraag of dit ideaal te verwezenlijken is. Te vaak wordt 'de gebrokenheid van onze wereld' gebruikt als argument tegen een ideale norm in plaats van een argument m.b.t. de vraag of de norm realiseerbaar is.

De norm voor de inkomensverdeling zou m.i. moeten zijn een zo groot mogelijke gelijkheid in de inkomensverdeling, waarbij algemeen erkende behoefteschillen de enig aanvaardbare bron van inkomensverschillen mogen zijn. Deze norm is echter alleen aanvaardbaar indien iedereen bereid is normaal te werken en onder dezelfde omstandigheden. Hiermede rekening houdend komt men naast de behoefteschillen nog tot de volgende bronnen van inkomensverschillen namelijk de inspanning

Democratisering onderwijs kan verbetering brengen.

(d.w.z. bereidheid om te werken) en bezwarende werkomstandigheden. In het visieprogramma van het C.N.V. worden deze genoemd.

Deze normen zijn niet gemakkelijk te kwantificeren. Gelet op het feit dat de huidige inkomensverschillen heel sterk worden bepaald door prestatieverschillen, opleiding, aanleg en macht leiden de bovenvermelde normen tot een meer gelijkmatige verdeling van de inkomens. Uiteraard is inkomensverdeling niet de enige doelstelling in onze economische politiek. Volledige werkgelegenheid, economische groei enz. zijn ook belangrijke doelstellingen. Daar deze doeleinden vaak onderling tegenstrijdig zijn moet men deze doeleinden onderling afwegen. Samenvattend leidt het bovenstaande tot het volgende uitgangspunt.

WAT WIL MEN ?

Het doel van een inkomenspolitiek moet zijn een nivellering van de inkomensverschillen. Deze beweging eindigt wanneer de ideaalsituatie is bereikt of wanneer de eventuele nadelen op ander terrein b.v. economische groei groter worden geacht dan de voordelen op het gebied der inkomensverdeling.

Daar dit laatste vooraf niet te bepalen is, zal men dit moeten vaststellen door met een politiek te beginnen van geleidelijke nivellering.

Dit beleid zal gepaard moeten gaan met een mentaliteitswijziging van de bevolking, daar reacties b.v. op het gebied van de economische groei niet het gevolg zijn van vaststaande 'economische wetten' maar van daden van mensen en groepen van mensen. Inkomensnivellering is alleen mogelijk, indien de bevolking — en dan speciaal de rijken onder ons — dit willen accepteren.

Indien de doelstelling is geformuleerd zal men moeten zoeken naar de nodige instrumenten.

Bij de keuze van de instrumenten speelt wel een grote rol de vraag wat in onze economische orde mogelijk is. In onze

orde met relatief vrije lonen en prijzen, met vrije ondernemingen en vrije beroepen is het niet mogelijk dat de overheid alle inkomens gaat beheersen. Dit kan alleen bij een centraal geleide economie. Het is uiteraard een politiek probleem of men dit wil. Economisch gezien is het een grote vraag of een hoog ontwikkelde economie als de onze centraal te leiden valt.

Daarom is het praktisch eventueel voorlopig uit te gaan van onze huidige economische orde. De instrumenten die men voorstelt moeten derhalve in onze economie werkbaar zijn. Dit lijkt niet het geval te zijn met bijv. een maximum-inkomen. Alhoewel de gedachte zeer sympathiek is, is het niet meer dan een kreet, daar de overheidscontrole onmogelijk is. Wel kan het door middel van morele invloed positief werken.

De instrumenten zal men moeten richten op de inkomens uit arbeid en uit

kapitaal en op de inkomensverdeling d.m.v. belastingen en sociale verzekeringen. De beloning uit arbeid wordt zeer sterk bepaald door de machtspositie op de markt b.v. huisartsen, piloten, bepaalde beroepen in de bouwrijverheid.

Democratisering van het onderwijs en een actief arbeidsmarktbeleid kan hier op lange termijn verbetering brengen. Op korte termijn kan worden gestreefd naar verhoging van het minimumloon en naar verbreding van de reikwijdte van de c.a.o. Alle werknemers zouden feitelijk onder de c.a.o. moeten vallen, waardoor het verschil tussen lager en hoger personeel in de rechtspositie en beloning kan worden geharmoniseerd. Grotere openheid op dit punt zal eveneens gunstig werken. Verder is winstdeling voor iedereen gewenst, in tegenstelling tot de huidige praktijk, waarbij meestal alleen de hogere personeelsleden tantième genieten. De beïnvloeding van de winsten is een zeer moeilijke zaak, daar mededingingspolitiek en het prijsbeleid zeer globaal werken. Een betere verdeling van de winst is daarom effectiever dan beïnvloeding van de winst. Wel zou gedacht kunnen worden aan een progressieve vennootschapsbelasting, niet gekoppeld aan de absolute winst, maar aan de relatieve winst.

Naast arbeid speelt ook vermogen een rol in de inkomensverdeling. Alhoewel de inkomens uit vermogen aanzienlijk aan betekenis hebben ingeboet, sinds 1930 spelen zij toch een belangrijke rol in verband met het feit dat de vermogens zeer slecht verdeeld zijn. Een nieuw beleid op dit punt heeft daarom zeker zin.

Nieuw vermogen kan beter worden verdeeld door bezitsvormingsmaatregelen. Hierbij kan naast de bestaande spaarregelingen een grote betekenis worden toegekend aan vormen van spaarloon en vermogensaanwasdeling. Gelet op de noodzaak van meer besparingen voor allerlei doeleinden is het de moeite waard met spaarloon te beginnen op grote schaal, daar tegelijkertijd een betere vermogensverdeling kan worden bereikt. Bestaande vermogens kunnen een beetje worden herverdeeld via hogere successie- en schenkingsrechten. Ook kan een progressieve vermogensbelasting hier iets doen. Voor bepaalde sectoren, zoals bouwgrond, lijkt gemeenschaps-eigendom de meest juiste oplossing.

In het kader der inkomenspolitiek moet speciale aandacht worden besteed aan de kleine zelfstandigen. Een saneringsbeleid voor de bedrijfstakken gekoppeld aan sociaal juiste afvloeiingsregelingen lijkt hier de beste oplossing.

Uiteraard dienen de sociale verzekeringen geleidelijk te worden uitgebreid o.a. pensioenen, arbeidsongeschiktheidsvoorzieningen enz. Uit het bovenstaande blijkt wel, dat niet alles in onze orde mogelijk is, maar wel veel meer dan we nu reeds doen. Dit lijkt mij ook een reden om nu maar met een inkomenspolitiek — hoe beperkt dan ook — te beginnen teneinde de welvaart iets beter te verdelen.

De Doctor Abraham Kuypersstichting

is het wetenschappelijk instituut van de Anti-Revolutionaire Partij. In de multidisciplinair samengestelde sta fis de functie vacant van de

econoom

De Stichting nodigt belangstellenden voor deze functie uit contact met haar op te nemen.

Voor een goede vervulling van de taak is belangstelling voor het politieke gebeuren van belang, aanleg om in teamverband te werken, zich snel kunnen oriënteren in uiteenlopende onderwerpen, uitdrukkingsvaardigheid.

De voorkeur gaat uit naar personen met enige ervaring. Leeftijd tot omstreeks dertig jaar. Salaris afhankelijk van leeftijd en ervaring.

Aan sollicitanten zal eventueel gevraagd worden mee te werken aan een psycho-technisch onderzoek.

Nadere inlichtingen worden desgewenst verstrekt door de directeur, tot wie men ook de sollicitatie kan richten.

Adres: Doctor Abraham Kuypersstichting, Dr. Kuypersstraat 5 te Den Haag. Telefoon 070 - 11.63.46.

JAPAN BEDREIGING OF STIMULANS?

BOEKBESPREKING

De Japanse industrie stond voor en onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog bekend als producent van goedkope bazaarartikelen. De Japanse invloed op westerse marktgebieden was gering. Producenten van hoogwaardige industrieproducten behoeften in Japan geen serieuze concurrent te zien. Deze situatie is na de herstelperiode die volgde op de Tweede Wereldoorlog zo snel veranderd, dat men kan spreken van een revolutie. De aspecten van deze revolutie zijn reeds vaak beschreven:

— Japan is economisch gezien het snelst groeiende land ter wereld. Het is thans na de Verenigde Staten en Rusland de derde industriële macht.

— De Japanse groei manifesteert zich vooral in de groei van de export.

— Het Japanse kwaliteits-imago (beeld) is in de laatste tien jaar zeer snel en drastisch gewijzigd.

Aldus het begin van het uitgebreide verslag van een studie-commissie, die een bezoek heeft gebracht aan Japanse industrieën. Het 'Japans management, bedreiging of stimulans'. Het ging er vooral om te weten te komen hoe Japan kans heeft gezien zo snel zo'n voortreffelijk product te leveren. Mede door de kwaliteit steeg de export; gemiddeld ongeveer 15 pct. per

jaar. Daarmee is Japan economisch gezien het snelst groeiende land ter wereld: dat heeft het Nederlandse bedrijfsleven pijnlijk ervaren op de exportmarkt en thuismarkt. De Japanse invoer in Nederland stijgt jaarlijks in de orde van 20-25 pct.

Hoe heeft Japan deze unieke prestatie geleverd?

De voornaamste redenen zijn: de industriële uitbreiding kan grotendeels uit eigen middelen worden betaald, doordat een hoog percentage van het nationale inkomen niet voor consumptie wordt gebruikt, maar voor industrie-financiering. Dit wordt mogelijk gemaakt door een zeer intensieve samenwerking tussen overheid, banken en industrie. Deze samenwerking is zo nauw, dat vergelijkingen met genationaliseerde industrieën in vele opzichten opgaan. Voorts zijn Japanners door opvoeding en traditie erg nationalistisch. Deze mentaliteit maakt hen leergierig, ijverig en nauwgezet. De leiding heeft in Japanse bedrijven nog een onvoorwaardelijk gezag. Daarbij komt, dat de competitie tussen gelijken in rang in de Japanse industrie zeer fel is. Promotiewens en degradatie-angst zijn sterke impulsen in het bedrijfsleven daar. Er wordt doelmatiger en harder gewerkt.

Anderzijds moet worden gezegd, dat het inkomenspeil van de Japanse industrie-arbeider nog steeds lager ligt dan dat van zijn Nederlandse collega,

al loopt hij snel in. Ook zijn er minder sociale voorzieningen. Japan heeft economisch gezien op het westen voorlopig daarmee nog een voorsprong, te meer waar het maar lage defensielasten heeft en minder aan financiering van de woningbouw besteedt.

De Japanse industrie dankt deze positie aan zijn vermogen zich snel en trefzeker in te stellen op de behoeften en eisen van de Amerikaanse en Europese markten.

Japan oriënteert zich op het westen niet slechts wat zijn uitvoer betreft. Het land is ook een belangrijke importeur:

— van grondstoffen; het heeft weinig eigen natuurlijke hulpbronnen;

— van technologie; licenties, know-how (kennis), machines en instrumenten;

— van westerse gebruiksartikelen; de smaak, het gedrag, zijn sterk westers beïnvloed.

VAKBONDEN

De Japanse vakbeweging is onder Amerikaanse invloed eerst na de oorlog tot enige ontwikkeling gekomen, aldus het rapport. Men kent het Amerikaanse systeem: de in de onderneming werkzame vakbondsfunctionaris. De Centrale vakbondsorganen zijn echter zwak ontwikkeld. De organisatie is evenwel per onderneming gegroepeerd. De Japanse vakbonden missen de agressiviteit van hun Amerikaanse leermeesters. In een door de studiegroep bezocht bedrijf liep een aantal werknemers met teksten geschreven op de rug van hun werkkleding die, desgevraagd in Nederlandse vertaling de strekking hadden van 'wij willen meer loon en niet zo weinig ook'.

De gebondenheid van het personeel aan de onderneming is sterk; het personeelsverloop is voor de vaste mannelijke kern van bedrijven te verwaarlozen, zo gering. Overgang van de ene onderneming naar de andere wordt onbetamelijk geacht en wordt in de weinige gevallen, dat dit voorkomt vaak een mislukking.

ROL OVERHEID

De overheid heeft bij de kwaliteitsdoorbraak een hoofdrol gespeeld. Dat gebeurde in de vijftiger jaren. Deze regelende en stimulerende rol werd zelfs in een wet vastgelegd (1957). De bedoeling van dit wettelijk ingrijpen was het opbouwen van een betere reputatie op de Westerse exportmarkten (hoe raak je de naam van producent van prullaria kwijt). Daarom moest de industrie gedwongen worden alle zorg te besteden aan de kwaliteit. De uitvoerproducten moesten op kwaliteit worden geïnspecteerd.

De regering stimuleerde het kopen van patenten, technische hulp, machines en instrumenten in het buitenland. Dat heeft Japan de naam bezorgd nabootser te zijn van anderen, met name Amerika. Wie dat nu nog gelooft is met de feiten niet op de hoogte. De Japanse regeringsfunctionarissen zijn zeer bekwaam en goed op de hoogte van de behoeften van de industrie, meer dan in andere landen.

Het rapport komt dan ook tot de conclusie, dat de oorsprong van de keten van maatregelen, die in Japan hebben geleid tot de spectaculaire verandering van de kwaliteitsreputatie lag bij de overheid. Door de bovengenoemde wettelijke maatregelen werden de industrieën gedwongen hun goederen de hoogste kwaliteit te geven.

Kortom: de snel groeiende Japanse positie op de Westerse markten is een gevolg van drie aspecten: de Japanse industrie is een prijsconcurrent, een stiptheidsconcurrent (men houdt zich ook precies aan leveringstijden) en een kwaliteitsconcurrent.

Werknemers en werkgevers vinden veel interessante gegevens in dit verslag. Zij zouden kunnen leren hoe in Japan een beslissing tot stand komt. Alle geleidingen van hoog tot laag worden daarbij ingeschakeld. Men gaat van de gedachte uit, dat het uitvoerend personeel de detailproblemen gewoon het beste kent. Van het schuilenvinkje spelen in de groep, is men na de Wereldoorlog het lagere en middenkader gaan trainen in het meedenken over de uitvoering en de organisatie van hun eigen werk. Op die manier is de behoefte aan inspraak en medezeggenschap groter aan het worden. Toegegeven: de mentaliteit van de Japanner is een andere dan de onze.

Alles bijeen genomen heeft deze Japanse ontwikkeling toch maar geleid tot de „machtsovername” op tal van gebieden: Westerse producenten van optische producten, schepen, transistorradio's moesten hun leidinggevende positie en marktgebieden afstaan aan Japanners. Andere takken van industrie komen spoedig aan de beurt: auto's, bromfietsen, meubelen. Deze ontwikkeling betekent een bedreiging, indien we er ons met Westers fatalisme bij neerleggen. Zij kan ook worden opgevat als stimulans tot radicaal ingrijpen. Het laatste is de strekking van deze publikatie.

W. in 't Veld
„Japans management, bedreiging of stimulans”. Uitgave van Samsom N.V., Alphen a/d Rijn, 1970, prijs f 18,—.

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

•
Kalvermelk
Mekabo - Fokkabo

•
Mengvoeders
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

•
Fourages en kunstmest

DAGTEKSTEN

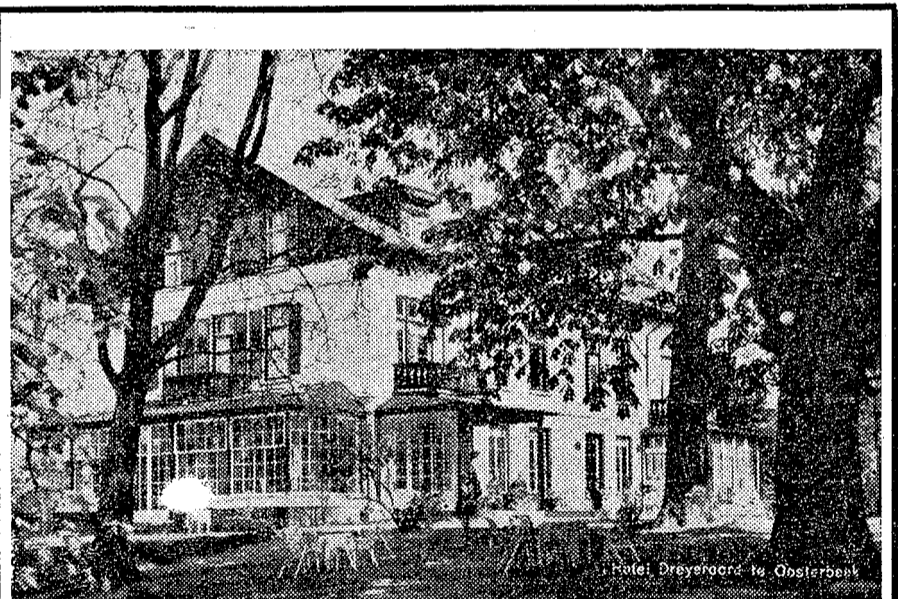
„Een Bijbelwoord voor elke dag”

wil het tekstboekje voor 1971 u brengen. Deze uitgave van de Evangelische Broedergemeente kunt u per giro of briefkaart bestellen bij:

C. J. SCHEER

LAGE WEG 3 a - ZEIST
Telefoon 03404 - 16933 — Postgiro 791888

met vermelding aantal exemplaren. Dagteksten à f 2,25. Met luxe plastic-omslag bedraagt de prijs f 3,25.

OOSTERBEEK

Hotel „Dreyeroord”

TELEFOON 08307-3169

BOS-EN-HEIDE

Waar mevrouw zich „uit” en mijnheer zich „thuis” voelt

FAM. G. W. v. d. STRAATEN

MAG JE DREIGEN MET IETS WAT JE NIET DOEN MAG?

DOOR MR. D. W. O. A. GROSHEIDE

De A.R. Partij heeft besloten in het najaar nog eens speciaal te vergaderen over het oorlogsvraagstuk. Het onderstaande is bedoeld als bijdrage aan de discussie.

Het is daarbij geenszins mijn bedoeling te suggereren, dat de door mij genoemde vraagpunten de enige relevante zijn, maar ik wil attenderen op een aantal aspecten, die niet altijd die aandacht krijgen, die zij m.i. verdienen.

Het eerste aspect is dat van het ethisch dilemma, bestaande daar waar men meent een ABC-oorlog niet daadwerkelijk te kunnen missen, omdat hun aanwezigheid een ABC-oorlog, resp. een overwinning van de vijandige machten kan voorkomen (ook wel aangeduid als het probleem van het hebben en het niet-gebruiken).

Het is duidelijk, dat dit in voorraad houden meebrengt er mee te moeten oefenen, om de geloofwaardigheid in stand te houden. Wie een NAVO-oefening meemaakte, waarin met ABC-wapens 'gespeeld' wordt, zal dat niet licht vergeten.

De vijand moet uiteraard geloven, dat wij van plan zijn desnoods ABC-wapens te gebruiken. In de oefeningen wordt er van uitgegaan, dat gezien het overwicht van de vijand op het gebied van conservatieve wapens, 'wij' het eerste met ABC-wapens beginnen. En dan vallen de doden aan beide kanten bij honderdduizenden tegelijk in een paar dagen.

Over de gevolgen voor de toekomst praten we dan nog niet. Maar toch, zegt men, zullen wij ze nooit echt mogen gebruiken. Dat weten wij echter allea zelf, want de vijand moet anders blijven denken over onze bedoelingen, of op zijn minst blijven twijfelen.

Welnu, ik heb eigenlijk nimmer een bevredigend antwoord op dit ethisch dilemma gehoord. Kan het ooit geoorloofd zijn te dreigen met iets, wat je niet doen mag?

Naar mijn gevoel speelde dit dilemma ook een grote rol bij de discussie op de laatste Synode van de Gereformeerde Kerken. Een ABC-oorlog was wel zonde, zeiden sommigen, maar daarom nog niet altijd ongeoorloofd. Dat kan nooit, zeiden anderen, als het zonde was, dan was het ook ongeoorloofd.

Een derde zei: Ik vind het niet altijd ongeoorloofd en dus noem ik het ook niet zonder meer zonde.

Hoe verwarrend deze zaken liggen, bleek wel uit het feit, dat er ook mensen ter synode waren, die adviseerden te stemmen voor een uitspraak, dat elke ABC-oorlog zonde was en dus nimmer geoorloofd, maar daarnaast van mening waren, dat niettemin wij misschien toch wel eens een ABC-oorlog zouden moeten voeren, want 'in deze wereld kun je niet altijd schone handen houden' of 'wij kunnen niet uit de geschiedenis springen'.

Het is duidelijk, dat dit dilemma er niet is voor hen, die nu reeds de ABC-wapens eenzijdig willen afschaffen, en voor hen, die bereid zijn ze desnoods te gebruiken b.v. 'als de machten der demonie dreigen te winnen'.

Maar de grootste groep in de A.R.-partij bestaat naar mijn schatting uit mensen, die wel met het dilemma zitten. Het Kernwapenrapport van de Hervormde

Kerk laat het dilemma ook levensgroot staan.

Ik weet er geen antwoord op en kies daarom voor het eenzijdig afschaffen van ABC-wapens. Wil de A.R.-partij dit niet, dan zal m.i. een duidelijk antwoord gegeven moeten worden op de genoemde vraag.

Ter vermindering van misverstand, laat ik buiten beschouwing of de hebben-en-niet-gebruiken-theorie wel in de praktijk zal opgaan. Dat is namelijk een heel ander, zij het ook uiterst belangrijk probleem.

Een tweede aspect is - als men al een ABC-oorlog onder omstandigheden geoorloofd acht - welke omstandigheden dat dan zijn.

Bij de discussie daarover komt bij ons meestal snel de taak der overheid opdraven, die zwakken en armen moet beschermen en gerechtigheid moet stellen.

Ik ontken dat geenszins, maar ben van mening, dat voor de ABC-problematiek de taak van de overheid niet erg relevant is.

Ik ben bang, dat wij ons verschuilen kunnen achter de taak van de overheid. Zolang de wereld in staten resp. blokken van staten is georganiseerd is de vraag: welke middelen mag een gemeenschap ter zelfbeveiliging of beveiliging van anderen gebruiken tegen een andere gemeenschap. Is er wel één goed van zulk een onschatbare waarde, dat dit verdedigd mag worden met ABC-wapens?

Men voere daartegen niet aan, dat ik blijkbaar b.v. een communistische overheersing niet zo erg vind. Ik zou dat verschrikkelijk vinden en ik geloof, dat een mens zelfs zijn geloof er misschien bij verliezen kan - al kan ik me dat eigenlijk bij God niet voorstellen - maar zelfs dan: rechtvaardigt dit in het licht van het Evangelie, om miljoenen mensen te doden en de aarde voor hoe lang ook te verdueren?

Zelf geloof ik nog in het oude criterium van verhouding van doel en middel. Ik weet geen doel, dat een ABC-oorlog als middel rechtvaardigt.

Wederom ter vermindering van misverstand, merk ik op, dat het geenszins zeker is, dat bij eenzijdige afschaffing van ABC-wapens het communisme in de wereld zal overwinnen. Ik wil daar echter geen punt van maken, omdat dat speculaties blijven en zulks de eigenlijke discussie over het door mij genoemde punt alleen maar versluiert.

Het is in ieder geval zeker dat de niet-communistische wereld - ook wij - een groot aantal kansen en zekere mogelijkheden ongebruikt laat om het commu-

nisme voor anderen niet meer interessant te maken.

Ter vermindering van een tweede misverstand diene, dat, afwijzing van ABC-wapens niet betekent, dat gebruik van conventionele wapens ongelimiteerd geoorloofd is. Verder zijn er misschien wel enkele B- en C-wapens, die zo 'onschuldig' zijn, dat er niet in alle omstandigheden bezwaar tegen behoeft te worden gemaakt. Het gevaar van de escalatie is dan echter levensgroot.

Een derde aspect betreft een vraag van politieke werkelijkheid. Men vindt onder ons beschouwingen, die er van uitgaan, dat ABC-wapens weliswaar niet gebruikt mogen worden, maar dat wij in een overgangsfase leven en dat wij de ABC-wapens moeten aanhouden in afwachting van een wereldrechtsorde waarin deze dingen definitief gereglementeerd zijn door een wereldoverheid, die haar reglementen kan afdwingen.

Deze gedachte heeft veel aantrekkelijks, omdat ze ook een antwoord zou geven op de eerder genoemde vragen. Alleen maar: Ik heb nog geen politicus of polemoloog gelezen of gehoord, die meende dat die wereldrechtsorde enige reële kans van slagen had.

Verder vraag ik mij af of de Bijbel nu wel zo veel aanwijzingen geeft dat wij een wereldrechtsorde mogen verwachten in deze tijd. Mijn vraag is nu: is het wel geoorloofd dit wenkend perspectief van een wereldrechtsorde te gebruiken als argument om nog even de ABC-wapens aan te houden. Ik zie het niet.

LEZERS SCHRIJVEN ONS

Een laatste aspect kan ik alleen maar vaag aanduiden. Het valt mij op, dat in de argumentatie er nauwelijks verschil is tussen Christenen en niet-Christenen. Dit hoeft niet veel te zeggen, maar op dit punt twijfel ik toch wel. Zou het nu niet juist een Christelijke benadering zijn, om wat meer risico's te durven aanvaarden, niet zo zeer op de wapens te vertrouwen en de vijand - ook ten eigen koste - wat meer lief te hebben?

Ik weet wel, dat je daarmee voorzichtig moet zijn, maar dat kan ook een dooddoener zijn. Wanneer Verkuyl in deze geest ons oproept tot een Christelijk antwoord, zal er meer ter tafel moeten komen, dan de opmerking, dat wij als Christenen niet zo goed meer weten wat Gods wil is. Ik kan mij niet onttrekken aan het gevoel, dat een groot stuk van onze houding, alle argumentatie ten spijt, meer voortkomt uit angst en-of egoïsme, dan uit geloof.

Zo'n opmerking kan alle discussie doodslaan, omdat deels oncontroleerbare zaken in het geding worden gebracht. Toch is het zo, dat de verfijnde argumentatietechniek die ons niet vreemd is, heel makkelijk een dekmantel kan zijn om onze veel meer wezenlijke drijfveren te bedekken.

Het bovenstaande zal wel verder uitgewerkt moeten worden. Ik zou willen, dat veel mensen binnen de partij aan de discussie deelnemen, zonder dat wij elkaar verketteren, maar waarbij wij aan elkaars argumenten recht doen en proberen elkaar te overtuigen.

Het is mijn vaste overtuiging, dat de A.R. Partij voor een beslissing staat, die één van de belangrijkste in haar geschiedenis is en die veel meer dan b.v. de samenwerking met de K.V.P. een scheiding der geesten zou kunnen meebrengen, juist omdat het om zulke fundamentele zaken gaat.

Wat er tenslotte uitkomt moeten wij afwachten.

Als er maar geen halfbakken uitspraak komt, waar niemand mee gediend is.

D. W. O. A. Grosheide

IK ABONNEER MIJ OP:

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Abonnementsprijs f 7.— per half jaar

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting 's-Gravenhage

Zojuist verscheen het studierapport
van Prof. dr. H. Berkhof:

Wat is er aan de hand met het ambt?

*
DIT RAPPORT WERD AANVAARD
DOOR DE GENERALE SYNODE
VAN DE NEDERLANDSE
HERVORMDE KERK

*
Naast de 3 hoofdstukken: 'De Nieuw-testamen-
tische gegevens'; Dogmatische gezichtspunten
en Ambts-theologie en Nederlands-Hervormde
ambtspraktijk is een aanhangsel opgenomen
met gedachten over gewenste veranderingen
in de ambtsstructuur.

Paperback f 4,90

Verkrijgbaar in de boekhandel

Boekencentrum N.V. 's-Gravenhage

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouthandel

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit
de cursus Burgerschapkunde.
Deze cursus is ontstaan met medewer-
king van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal
lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus on-
der nr. NG bij Stichting Burgerschap-
kunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

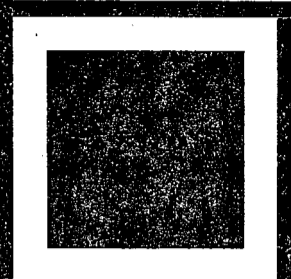
25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te
verkrijgen bij bovenstaand adres.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

SCHUILING

GIETERIJENODIGDHEDEN N.V.

BINNENHAVEN-
STRAAT 20
HENGEL-O.

POSTBUS 52
TEL. 05400 - 15600

Huur een chalet in Zwitserland

bij
**SWISS
CHALET'S**

Straat van Sicilië 22 - AMSTELVEEN - Tel. 411623
in voor- en naseizoen aantrekkelijke reducties.
Wij sturen U gaarne onze brochure

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen

TELEFOON 12486

GELDERLAND

N.V. AANNEMINGSBEDRIJF
v/h W. NIEBOER EN ZON

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW
GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385-12720

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN

FIRMA
T. VIETS
c.c.

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken

TELEFOON 05983 - 366

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telet. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

Fa. H. J. WIBBELING & ZON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

OFFSETDRUKKERIJ
FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEUWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden” N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK
ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 50a
Telefoon 05180 363 en 221

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

AMENDEMENT GOUDZWAARD BOERSMA

De wet op de ondernemingsraden — door minister Roolvink ingediend — is aangenomen met een grote meerderheid en na een behoorlijk aantal door de Kamer aangebrachte verbeteringen.

Wij zijn daar blij mee. Met deze wet is een verdere stap gezet om het samenwerkingsverband in het bedrijfsleven — de leiding, de werknemers en het kapitaal — tot een evenwichtiger geheel te brengen.

Wij zijn ook daarom er verheugd over, omdat een van de door de A.R.P., in haar Program van Actie hoog genoteerde verlangens, kon worden gerealiseerd.

Helaas was niet alles mogelijk. Een onderdeel van dat gepubliceerde verlangen moest blijven wachten. De Kamer verwierp tenslotte een daarop gericht amendement-Goudzwaard/Boersma, al was het verschil tussen voor- en tegenstanders zeer gering.

Wel moet worden geconstateerd, dat de vóórstemmers voor het overgrote deel in het kamp van de oppositie te vinden waren. Niet omdat zij terwille van hun oppositiezijn vóór wilden zijn, maar omdat zij het van harte met de heer Goudzwaard eens waren.

GEEN VERWIJDERING

Minister Roolvink heeft zich loyaal opgesteld tegenover het amendement van zijn partijgenoot. Hoewel hij van oordeel was dat de SER eigenlijk eerst moest worden gehoord — in haar oorspronkelijk advies was aan dit punt geen of onvoldoende aandacht besteed — was hij bereid het oordeel over dat amendement aan de Kamer over te laten. Wij vinden het toch wel wat verdrietig, dat K.V.P. en C.H.U. tenslotte niet konden meewerken. Dit verschil van inzicht op dit moment is geen reden gebleken tot enige onderlinge verwijdering. Uit de stemverklaringen is dit gelukkig duidelijk gebleken. Hier was geen sprake van een principieel verschil van inzicht. Naar ons gevoelen kon men stellen, dat er geen gelijk inzicht bestond omtrent het tijdstip waarop de door de A.R.P. gewenste versterking van de bevoegdheden van de ondernemingsraad in de wet moest worden vastgelegd.

Er is, dunkt ons, nog wel een gelegenheid waarbij op deze materie kan worden teruggekomen. Er ligt immers nog een wetsontwerp waarbij de structuur van het huidige N.V.-recht nader onder de loep moet worden genomen.

WAT IS BEDOELING?

Wat wilde de A.R. fractie bij monde van dr. Goudzwaard? Dit, gewoon gezegd:

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

hoewel dit wetsontwerp een verdere stap is in de richting van een versterkte inspraak der werknemers in een onderneming, is die ontwikkeling nog niet afgerond. Het medebeslissingsrecht was al wat uitgebreid. Voortaan krijgen de ondernemingsraden het recht vakantie-regelingen, werktijdregelingen en maatregelen op het gebied van veiligheid, gezondheid en hygiëne tegen te houden, dankzij een voorstel van de regeringspartijen. Waarmee het voorstel van minister Roolvink: alleen een vetorecht over het arbeidsreglement, pensioenen en winst-spaarregeelingen, was uitgebreid.

Dr. Goudzwaard stelde, dat het wenselijk was een verdere bijdrage te verlenen tot een arbeidsrechtelijke bescherming van werknemers bij vitale beleidsbeslissingen. Maar die bijdrage betekent ook een verdere integratie van de ondernemingsraad in de nieuwe vennootschapsstructuur.

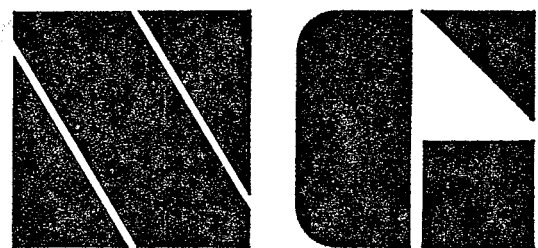
Er lag al een amendement van de regeringsfracties, dat de bevoegdheden van de ondernemingsraden vergrootte. Daarvoor was de heer Goudzwaard zeker erkentelijk.

Maar er was nog een manco: een te groot gewicht wordt nog toegekend aan de belangen van de ondernemers t.o.v. de belangen van de werknemer als het gaat om overdracht van zeggenschap, beëindiging van het werk en de mogelijkheden van massaal ontslag.

VERSTERKTE INSPRAAK

Het amendement had daarom de bedoeling om een beperkte zekerstelling van de inspraak van de kant van de ondernemingsraad vast te leggen. Die inspraak werd door Goudzwaard alleen voorgeschreven in de laatste fase van de besluitvorming op de zoëven genoemde punten. Wanneer n.l. in een N.V. alleen nog de goedkeuring van commissarissen nodig is. *In die situatie moet de ondernemingsraad een advies uitbrengen. Uiteraard onder de clause van de zelfstandige functie van de onderneming. Waarbij een doel voor ogen stond, dat tussen de diverse ondernemings- en vennootschapsorganen een dwarsverbinding tot stand komt zodat de ondernemingsraad zich adviserend richt tot het adres van de andere organen van de onderneming. Het was een duidelijk punt uit ons A.R. verkiezingsprogram, waarbij verder te wijzen viel op een aantal aanbevelingen uit de samenwerkende achttien (A.R., K.V.P. en C.H.U.).*

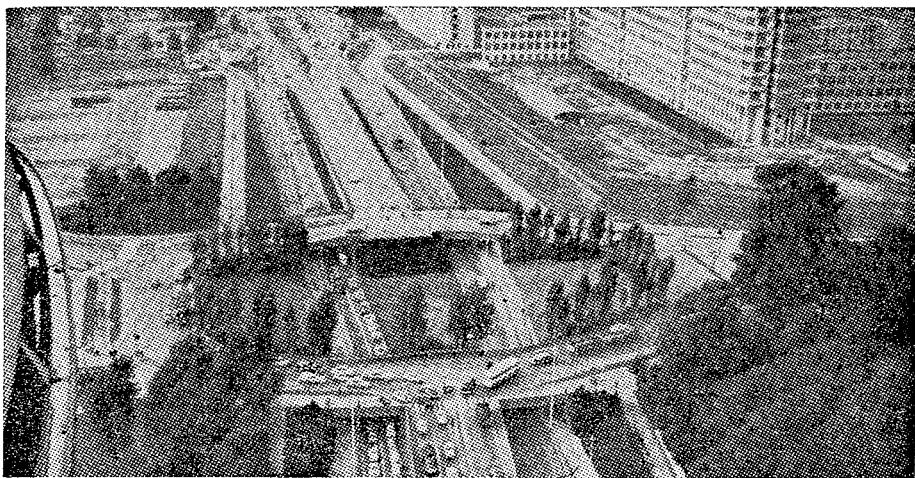
De Kamer verwierp, zoals gezegd, het amendement. De K.V.P. stemde tenslotte tegen. Hoofdbezwaar was, dat in de SER deze materie nauwelijks aan de orde is geweest. De C.H.U. stemde eveneens tegen. Vermoedelijk om dezelfde redenen. De V.V.D. was er tegen omdat het amendement op z'n minst onevenwichtig zou zijn en een theoretische benadering van de besluitvorming gaf. Te meer omdat in het amendement een stuk hervorming lag opgesloten van de vennootschapsstructuur, die later aan de orde moet komen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 40 - 3 oktober 1970

Wegvervoer, zie pag. 7

PARTIJ CONVENT

Op zaterdag 14 november a.s. wordt het najaars Partij Convent gehouden in „De Doelen” te Rotterdam, aanvang 10.00 uur v.m.

Tijdens dit Partij Convent zal na de openingsrede van de partijvoorzitter, dr. A. Veerman, en de behandeling van de begroting 1971, verder worden gewerkt aan de voorlopige vaststelling van het Program van Actie 1971 - 1975, de paragrafen 20 tot en met 29.

Tijdens een extra Partij Convent op zaterdag 12 december a.s. in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum te Utrecht zal de vaststelling van het Program van Actie gereed komen na behandeling van de resterende paragrafen 6 en 7. Tevens zal op dit Partij Convent plaatsvinden de vaststelling van het urgentie-program 1971 - 1975 van ARP, CHU en KVP.

IN DIT NUMMER:

Driestarren op pagina 2 en 3.
Pagina 5 is belangrijk.
De wet-Veringa in de Kamer, zie pag. 6.
Het vervoer in Europa, pag. 7.
Gemeenteraad spelen, pag. 8.
Handen of: Mensen, pag. 9.
Japan derde land ter wereld, pag. 10.
Lezers schrijven ons, pag. 11.

BETALING

ABONNEMENTSGELD

TWEEDE

HALFJAAR 1970

In de loop van de maand juni ontvangen de abonnees een accept-girokaart met het verzoek het abonnementsgeld te betalen.

Een groot aantal abonnees heeft hieraan voldaan, waarvoor onze dank. Degenen, die nog moeten betalen verzoeken wij dit thans te doen, door overschrijving van f 7.— op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

Instituut voor Internationale Excursies

MEERWIJKLAAN 6 - BERGEN NH.
TEL. 02208 - 2600

3 ORIËNTATIEREIZEN 1971

RUSLAND 14-28 april

VLIEGREIS per KLM en AEROFLOT met verblijf te MOSKOU tijdens het RUSSISCH PAASFEEST en te LENINGRAD f 1220

INDONESIE 25 juni-14 juli

VLIEGREIS per KLM met tocht over SUMATRA, JAVA en BALI en bezoek aan BANGKOK f 3595

AFRIKA 30 juni-16 juli

VLIEGREIS per KLM met bezoeken aan KENYA, ZAMBIA en MALAWI f 2475

Uitvoerig programma op aanvraag

De volgende maand, op 8 november, is het een halve eeuw geleden dat Dr. Kuiper op 83-jarige leeftijd overleed. In Nederlandse Gedachten hopen wij hem in enkele artikelen te gedenken. Maar ditmaal nemen wij iets over uit een artikel, dat 'Bijltje' in oktober 1920 in de Standaard plaatste, om de lezers nader te informeren over de toestand van de oude leider van de AR, die in de laatste week van september had bedankt als lid van de Eerste Kamer.

'Nu en dan was hij nog gans en al helder van geest, en kon hij zijn oordeel nog vormen'. Maar vaak was zijn geest omfloerst. Als het evenwel de eeuwige dingen betrof, dan 'zag hij ver en klaar'.

Een dochter van Dr. Kuiper formuleerde het zo:

'Hoe dikwijls er ook een wolk voor zijn oog voorbij moge trekken, dat gebeurt nooit als hij met en voor ons bidt; dan is het altijd helder, altijd heerlijk'.

Er zullen lezers zijn van ons blad, die zullen zeggen: daar weet ik ook van mee te praten. Van een ziekbed van een vader of een moeder, van een stem, die alleen nog maar fluisterde, van een oog, dat dof was geworden en toch een belijdenis, een troost, een gebed, ruim en helder en klaar, woord voor woord.

DE ARTIKELLEN 8 EN 10 VAN DE LOONWET

Artikel 8: 1. Onze minister kan, indien naar zijn oordeel het algemeen sociaal-economisch belang zulks vereist, na de in artikel 3 bedoelde commissie in de gelegenheid te hebben gesteld hem haar zienswijze kenbaar te maken, bepalen van een collectieve arbeidsovereenkomst, zolang zij nog niet in werking zijn getreden, onverbindend verklaren.

2. Alvorens toepassing te geven aan het eerste lid, stelt onze minister partijen bij de collectieve arbeidsovereenkomst in de gelegenheid hem hun zienswijze terzake van de in overweging genomen onverbindendverklaring schriftelijk of mondeling kenbaar te maken. Indien de tegen de collectieve arbeidsovereenkomst bestaande bezwaren kunnen worden weggenomen door in de overeenkomst vervatte verbeteringen van arbeidsvoorwaarden om te zetten in bezitsvormende maatregelen in de ruimste zin en/of pensioenvoorzieningen, gaat onze minister na in hoeverre partijen hiertoe bereid zijn.

3. Een besluit krachtens het eerste lid is met redenen omkleed. Het wordt in de Staatscourant bekend gemaakt en onverwijld medegedeeld aan partijen bij de collectieve arbeidsovereenkomst en aan de Stichting van de Arbeid.

Artikel 10. 1. Onze minister kan, indien naar zijn oordeel het belang van de nationale economie het nemen van maatregelen ten aanzien van het peil van de loonkosten in samenhang met

andere maatregelen vereist, bepalen dat het de werkgever verboden is ter zake van de toepassing van lonen en andere arbeidsvoorwaarden over het tijdvak, bedoeld in het tweede lid:

a. af te wijken van de arbeidsvoorwaarden die in de betrokken arbeidsverhouding onmiddellijk vóór het in werking treden van zijn besluit feitelijk van toepassing waren;

b. zo het een arbeidsverhouding betreft die eerst op of na het tijdstip van dat in werking treden is ingegaan, af te wijken van de arbeidsvoorwaarden die in reeds vóór dat tijdstip ingegane overeenkomstige arbeidsverhoudingen slechts van toepassing mogen zijn.

2. Het tijdvak waarvoor een krachtens het eerste lid genomen maatregel geldt, omvat:

a. een gedeelte dat voor verschillende categorieën van arbeidsverhoudingen verschillend kan zijn, doch niet langer is dan een jaar;

b. een bij het besluit vast te stellen, voor alle arbeidsverhoudingen gelijk gedeelte van ten hoogste zes maanden.

3. Ten aanzien van arbeidsverhoudingen, vallende onder een bij het in werking treden van het besluit reeds in werking zijnde collectieve arbeidsovereenkomst, is het in het tweede lid, onder a, bedoelde gedeelte binnen de daar aangegeven grens gelijk aan het bij dat in werking treden nog niet verstreken gedeelte van de dan geldende werkingsduur van die overeenkomst. Ten aanzien van de overige categorieën van arbeidsverhoudingen wordt het in het tweede lid, onder a, bedoelde gedeelte binnen de daar aangegeven grens bij het besluit vastgesteld. Voor de toepassing van de eerste volzin worden regelingen, vastgesteld krachtens artikel 5 of 6, alsmede voor een bepaalde tijd geldende verordeningen van een hoofdbedrijfschap of bedrijfschap, met collectieve arbeidsovereenkomsten gelijkgesteld.

4. Indien de in het eerste lid, onder a, bedoelde arbeidsvoorwaarden in strijd waren met een collectieve arbeidsovereenkomst of met enige bij of krachtens de wet vastgestelde regeling, geldt het verbod niet voor afwijkingen van die arbeidsvoorwaarden, voor zover zij ertoe strekken de strijdigheid op te heffen of te verminderen.

5. Onze minister kan, indien daartoe bijzondere redenen aanwezig zijn, bepalen dat het verbod ten aanzien van een of meer in het besluit aangewezen takken van bedrijf of beroep niet geldt.

Dit jaar wordt op 24 oktober voor de vijfentwintigste maal gevierd dat het Handvest der Verenigde Naties door het grootste deel van de 51 statenleden werd bekrachtigd. Het is daarom niet onjuist ons af te vragen of de V.N. hun taak naar behoren hebben vervuld. Bij de oprichting van de V.N. stond voor ogen de vrede te dienen teneinde de komende geslachten te beveiligen tegen de oorlogsgesel, die tweemaal gedurende een generatie onuitsprekelijk leed over de mensheid heeft gebracht. Sinds de oprichting is het aantal leden gestegen van 51 tot 126.

Wij moeten helaas constateren, dat na 25 jaar het ideaal van deze organisatie, orde en gerechtigheid te doen heersen, nog even ver verwijderd is als toen. Toch is de V.N. zeker niet waardeloos. Het is een nuttig forum waar de politieke problemen van de gehele wereld ter sprake komen. Op vreedzame wijze is het daardoor mogelijk, dat

standpunten met elkaar kunnen worden geconfronteerd. Dat is een zeer belangrijke reden ons niet af te wenden van de V.N. Overigens, — er liggen niet alleen politieke problemen. Ook op het terrein van de economie, de cultuur en het sociale terrein liggen wereldconflicten. Op dat terrein mag worden gesteld, dat er voortgang is gemaakt. Bestrijding van het analfabetisme, de hulp aan vluchtelingen, de bemoeiingen met de jeugd, de gezondheidszorg zijn beslist pluspunten. Pluspunten, ook daarom, omdat dit soort activiteiten in wezen een stukje instrumentarium betekenen, dat de weg naar de vrede en gerechtigheid baant. Immers vrede en gerechtigheid zonder een rechtvaardige verdeling van materiële en culturele goederen is niet in te denken. Wij spreken de innige hoop uit, dat de V.N. bij het werk zich wil richten op het Evangelie van de Heer der naties.

ZO GAAT DAT OOK!

Minister Klompé zal aan de pers 'schade'-uitkeringen doen vanwege de aanwezigheid van de STER reclame. En wel uit de STER-pot (opbrengst advertenties via radio en t.v.). Minister Klompé geeft, ten laste van deze pot, ook aan een aantal kranten een extra bedrag. Namelijk uit hoofde van het onvermogen van deze bladen zich aan de vermindering van het

aantal landelijke advertenties aan te passen. Wat wij vreesden is gebeurd. Er zijn al krantendirecties, die dit laatste bedrag om principiële redenen als een onjuiste subsidie van de hand wijzen. Zij bestemmen dit bedrag voor een goed doel. Het is hun goed recht, daar niet van. Maar er wringt wel wat, als zoiets mogelijk is.

GEVLEUGELD WOORD

Bij de behandeling van de Rijksbegroting voor het jaar 1913 heeft de minister-president Mr. Th. Heemskerk het gevleugelde woord gesproken ter kenschetsing van de oppositie: Ik zie niets dan een rode vaan in de mist. Het woord is geheel van toepassing op de huidige situatie. De P.v.d.A. was de vorige week op de vergadering van haar Partijraad een toonbeeld van verwarring. Er werd een resolutie aangenomen, die bedoelde, een klein openingetje te maken naar de kant van de K.V.P., maar aan die resolutie werd met meerderheid van stemmen de clausule toegevoegd, dat er niets was veranderd. Sommigen beweren, dat daardoor de

situatie zelfs voor de heren den Uyl en Vondeling niet helemaal meer duidelijk is. Maar wij staan nu vlak voor de algemene beschouwingen over de Rijksbegroting 1971; daar zal elke partij zich al proberen op te stellen met het oog op de naderende kamerverkiezingen, en daar zal de enige lijsttrekker van de PvdA, de heer Den Uyl, wel trachten aan zichzelf en anderen duidelijk te maken, of de door de resolutie van het partijcongres iets is veranderd, ja of nee.

Andere partijen en ook de kiezers hebben er wel recht op, daarvan iets meer te weten. De rode vaan kan niet altijd in de mist blijven.

Mr. B. W. BIESHEUVEL

In een interview in Nederlandse Gedachten van 29 augustus j.l., zei mr. B. W. Biesheuvel o.a.: „Het is altijd nog eens mijn wens, dat al diegenen die lid zijn van de A.R.P., elke week kennis zouden nemen van Nederlandse Gedachten. De lezers van ons weekblad vormen maar een klein percentage van alle leden. Hoe meer mensen betrokken worden bij de ingewikkelde politieke vraagstukken van onze tijd; hoe beter”. Wanneer u nog geen abonnee bent van het weekblad Nederlandse Gedachten, meldt u dan nu aan. Een halfjaarlijks abonnement op het blad kost f 7.— U kunt nu gebruik maken van de hier opgenomen bon. Wanneer u zich thans aanmeldt als abonnee, verzekert u zich van gratis toezending van het weekblad tot 1 november a.s. Voor de rest van het tweede halfjaar 1970 betaalt u dan slechts f 2.—.

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

— wenst tot 1 november 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 2.—.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kien, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

Het behoeft voor niemand een vraag te zijn waar de A.R.P. staat. De partij heeft via de Partij Conventen haar beleidslijnen uitgestippeld.

De A.R.P. is nu bezig met een eigen beleidsprogram voor de jaren 1971-1975. Zij zal met een eigen program en een eigen kandidatenlijst als zelfstandige partij aan de verkiezingen deelnemen. Uitgesproken is, dat in bijzondere mate samenwerking gewenst is met die partijen met welke naast overeenstemming over het program ook overeenstemming bestaat over het uitgangspunt.

Tijdens het Partij Convent van 12 en 13 juni 1970 zijn de voorwaarden vastgesteld voor een gemeenschappelijk urgentieprogram met C.H.U. en K.V.P. Radikalen en niet-radikalen waren het daarover eens.

Aan dat gemeenschappelijk urgentieprogram wordt thans gewerkt door een stuurgroep uit de dagelijkse besturen van de drie partijen.

In de achter ons liggende maanden zijn enkele 'open brieven' gepubliceerd, waarin personen poneerden hoe naar hun mening ontwikkelingen zouden moeten plaatsvinden.

Het partijbestuur heeft kennis genomen van die open brieven. Het heeft daarop niet gereageerd met verklaringen, omdat via de Partij Conventen de koers was en werd uitgestippeld.

Een van de open brieven — in maart van dit jaar — was van prof. dr. A. C. Drogendijk en anderen. Deze brief werd ook toegezonden aan het Centraal Comité. De ondertekenaars legden in een aantal stellingen hun gevoelens neer; zij gaven hun visie weer. Dat is ieders goed recht. Zij stelden geen vragen, waarop in een brief van het partijbestuur gereageerd zou moeten worden.

Deze week hebben prof. Drogendijk en weer anderen opnieuw een brief gepubliceerd; nu gericht aan de kiesverenigingen.

Het is verheugend, dat men in deze brief opwekt de

vergaderingen van de kiesverenigingen te bezoeken en dat men opwekt tot actieve discussie. Dat is een goede zaak. De partij staat dit steeds krachtig voor en bepleit dit ook. Intussen is gebleken, dat zich onder de vijfhonderd adhesiebetuigers ruim honderd personen bevinden, die geen lid zijn van de partij. Zij ontvangen dezer dagen een brief met het verzoek lid te worden van de partij en de partij verder ook financieel te steunen.

Toch bevreedt ons de brief aan de kiesverenigingen. Temeer nu men de verklaring van maart l.l. vergezeld doet gaan van een nadere toelichting, die niet eerder is gepubliceerd en waarin bovendien dingen staan, die onjuist zijn. Wij hebben met deze handelwijze enige moeite.

De in maart geschreven brief is achterhaald door de besluiten van het Partij Convent van juni jl., waar besluiten vielen m.b.t. de positie van de A.R.P. ten aanzien van andere partijen.

Op de Partij Conventen is gebleken, dat er ook een grote mate van eensgezindheid bestaat over de te volgen weg. Overeenstemming bestaat er in de partij ook tussen radikalen en niet-radikalen over de partijformatie.

Allen staan voluit een christelijke partij voor. Op dit punt moet niemand een ander verwijten doen, want dan plaatst men zich buiten de werkelijkheid.

Onze moeite over de nu gepubliceerde brief wordt versterkt door de motivering van de gekozen weg. Gesteld wordt, dat kennisgeving van het standpunt van betrokkenen via Nederlandse Gedachten niet te verwezenlijken was en dat de redactie een zeer gematigd stuk weigerde.

De redactie van Nederlandse Gedachten heeft echter nooit enig schrijven van betrokkenen ontvangen, noch kreeg zij een verzoek een stuk te publiceren.

Van een weigering is derhalve geen sprake. Ter voorkoming van mythevorming op dit punt stellen wij dit duidelijk vast.

MULTUM NON MULTA

DOOR H. ALGRA

*Wordt eikenschors bij 't pond
gewogen,
Men weegt kaneel bij 't lood.
STARING.*

Een enkele zin, een woord, een gebaar, kan véélzeggend zijn. En een overvloed van woorden kan worden tot een troebele stroom.

Het kan de politieke duidelijkheid ten goede komen, als een politieke partij volstaat met het véélzeggende, korte woord. Maar dat gaat tegen de politieke mode in. Daar is maxi al lang de énige mode. Daar is de begeerte sterk, om nooit uitgepraat te raken over alles, wat er in de gehele wereld aan de orde is. En vooral over wat in de toekomst zal dienen te gebeuren. Als de verkiezingen naderen, dan wordt die veelheid van woorden en verhalen op de verkiezingen betrokken en op alles, wat daarmee samenhangt. Er is een gedrang voor de microfoon en allen doen hun best, om de frontpagina te halen. De ervaring leert, dat de linkse groeperingen daarmee de beste kansen hebben. En als een lid van de P.v.d.A.-fractie van de Tweede Kamer in een zwembad gaat zwemmen op zondagmiddag, en hij zwemt niet onverdienstelijk, in een zwembad, dat bij zijn aankomst al gekraakt is, dan haalt hij véle frontpagina's. Sommigen worden door dat gedrang om in the picture te komen, geïrriteerd en zij denken op een niet onverklaarbare wijze aan de reclame voor wasmiddelen, voor witmakers, die reinigen met reuzenkracht of de was wolkenzacht maken. En zij gaan denken aan een klassiek geworden woord: ik hoor de woorden wel, maar mij ontbreekt het geloof.

En wat komt er niet allemaal aan de orde! Niet alleen het verkiezingsprogram, maar ook de kabinetsformatie, de samenwerking of de weigering tot samenwerking met andere partijen, de vraag, hoe Nederland aan een minister-president komt en of men kandidaat-ministers moet presenteren in een soort schaduwkabinet, en nog vele andere onderwerpen meer.

En deze overvloed van woorden maakt, dat de kiezer het wel gelooft. Non multa, zei Plinius de Jongere. Hij had het daarbij over onderwijs en studie, maar het kan ook op de politieke pre-

sensatie worden toegepast. Non multa, niet een véelheid van onderwerpen, geen vermoeiende opsommingen, waarbij we vooral niets moeten vergeten.

Want deze 'veelheid' heeft twee nadelen. Vooreerst gaat er bij de mensen de aardigheid af. En in de tweede plaats komt de geloofwaardigheid in gevaar. Want we kunnen wel doen, alsof we over wat in volgende jaren moet en kan gebeuren, heel wat weten, maar de ervaring leert anders. Het pakt soms heel anders uit, dan we hadden verwacht. Er zijn soms vreemde verrassingen en onverwachte complicaties. En waar blijven we dan met ons verhaal? Wij moeten niet van alles proberen te zeggen, maar wat wij zeggen moet véelzeggend zijn. Kernwoorden, duidelijk en principieel.

Daarbij komt het er vooral op aan, dat we heel duidelijk laten horen, wat we als zelfstandige partij betekenen. Een partij, die zich zelf wil zijn en die zich met een eigen boodschap presenteert. Daarin wordt een rustig vertrouwen openbaar, een zekere stoerheid, vastheid van beginsel, moed om de waarheid te zeggen, ook als die pijnlijk is.

Daarmee blijven we „in de lijn”. Het zijn goede tijden geweest voor de ARP, en haar boodschap vond weerklank bij het volk, als zij duidelijk herkenbaar was als een partij met een eigen karakter, die niet probeerde anderen te overtroeven in populariteit, maar die wat te zeggen had, dat beslissend was het heden en perspectief bood voor voor de toekomst.

Dan wordt veel in het bagageruim opgeborgen, dan wordt ook het een en ander over boord gezet, dan komt er soberheid, eenvoud en bescheidenheid in ons optreden, maar het wordt ook duidelijk, wat naar onze diepste overtuiging beslissend is.

En dat betekent, in aansluiting op wat we verleden week vooropstelden, dat we ons in alle eenvoud, maar met overtuiging en van harte, gaan melden als een Christelijke partij, een partij met de Bijbel.

◆ ◆ ◆
NASSER

Alhoewel president Nasser in ons land nooit grote sympathie heeft opgewekt, is zijn plotselinge dood toch algemeen als een grote schok en als een werkelijk verlies ervaren. Een verlies in de eerste plaats voor het land en volk van Egypte. Wat men ook voor bedenkingen tegen Nasser's politiek mag hebben gehad, hij was een man van allure die het onder het bewind van koning Farook verkommerde land aanzien en het volk zelfbewustzijn heeft gegeven en het tot een eenheid heeft gebracht, die in andere Arabische landen nog ver te zoeken is.

In het verwezenlijken van een andere wensdroom, het smeden van de Arabische eenheid, is de overleden president minder geslaagd. Ten tijde van zijn overlijden zijn de onderlinge Arabische tegenstellingen wellicht groter dan ooit. Niettemin bezat Nasser in de Arabische wereld nog immer een zodanig gezag dat het hem wellicht mogelijk was geweest een regeling met Israël te treffen, een regeling waarvan ook hij de noodzaak langzamerhand was gaan inzien. Men kan zich ernstig afvragen of deze mogelijkheid nu nog bestaat. En vanuit dit gezichtspunt is zijn dood ook een verlies voor de wereld als geheel en had zij moeilijk op een ongelukkiger tijdstip kunnen plaatsvinden.

President Nasser was een merkwaardig man. Er zullen weinig voorbeelden in de geschiedenis te vinden zijn van leiders, die zó grandioos kunnen falen en er niettemin in slagen de sympathie van hun volk en een internationale positie van gezag te bewaren. Met zorg moet men zich afvragen wat de gevolgen van zijn dood zullen zijn: zullen de extremistische krachten in de Arabische wereld, die rechtstreeks op

de vernietiging van Israël uit zijn, aan invloed winnen? Wat zal het lot zijn van Koning Hoessein, die nu al als de indirecte schuldenaar aan Nasser's dood wordt aangewezen (de president moest zijn vakantie afbreken in verband met de Jordaanse oorlog)? Wat zal Israël doen indien zich gebeurtenissen voordoen, waardoor het zijn veiligheid bedreigd voelt? Over de kansen op succes van het vredesplan van minister Rogers en van de bemiddelingspogingen van ambassadeur Jarring durft men nog helemaal niet te spreken.

Juist op dit moment was Nasser een man die moeilijk gemist kon worden en daarom moet zijn overlijden als het wegvallen van één der weinige stabiele punten in een uiterst instabiele Arabische wereld worden betreurd.

WIJ,

ELS, JANNIE EN MARJOLIJN

zoeken twee gezellige, hardwerkende meisjes (gehuwd of gedeeltelijke dagtaak geen bezwaar), om ons te helpen op de administratie. Het werk wort steeds meer en wij kunnen het met z'n drieën niet meer aan. Ons werk is afwisselend en over het salaris mogen wij beslist niet mopperen.

Als je typen kunt en je hebt M.U.L.O.-diploma, is de grote baas al lang tevreden.

Heb je zin om ons te helpen, kom dan eens langs of bel even naar ons bureau, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, en vraag dan naar de heer Van der Wees. (Telefoon 070 - 183960).

(Tussen twee haakjes: op ons kantoor werken maar 25 man, zodat wij tenminste geen nummers zijn).

WEER BELASTINGEN

De Kamer heeft het sluitstuk van de belastingvernieuwing, door staatssecretaris Van de Berge aangepakt en door dr. Grapperhaus voortgezet, aanvaard. De zegelwet is afgeschaft. Daarvoor komt in de plaats een jaarlijkse heffing op een aantal verzekeringspremies en een beursbelasting.

De oude registratiewet van 1967 is grondig gewijzigd. Van de bestaande 'registratieheffingen' zijn overgebleven de overdrachtsbelasting op onroerend goed en de belasting op het volstorten van aandelen in een N.V..

Nieuw is dat de overdracht van lidmaatschappen in coöperatieve flats voortaan zal belast worden. Maar op aandrang van de Kamer is er een 'gratis' mogelijkheid gecreëerd deze lidmaatschappen om te zetten in veel meer zekerheid biedende eigendom gedurende een drietal jaren.

Toch politiek punt.

Een politiek punt was de dekking van deze, per saldo, belastingverlaging. Als de wet in werking treedt is er een verlies van belastingmiddelen van 90 miljoen gulden. De heer G. A. Kieft vond dit — mee gelet op de begroting 1971 — niet verantwoord. Hij 'eiste' daarom dat de wet niet eerder zou worden ingevoerd nadat de Kamer te

voren schriftelijk inzicht kreeg in de voor te stellen dekking van dit tekort. De staatssecretaris heeft dit toegezegd, zodat er geen vrees meer bestaat dat dit gat van 90 miljoen 'clandestien' en ten nadele van het totale dekkingsbeleid via de begroting 1971 verdwijnt.

Verbeteringen.

De Kamer heeft een aantal verzachtingen aangebracht. In verband met de noodzakelijke herstructurering van de landbouw is een extra vrijstelling gecreëerd door een amendement van de heren Kieft en Koning (V.V.D.). Ook is via een amendement Kieft soelaas verkregen voor landschoongoeieren en monumentenwetgoederen. Een poging om de assurantiebelasting op de W.A. verzekeringen voor een aantal jaren te verlagen is mislukt. De heer Kieft moest zijn amendement in trekken gelet op de door de oppositie naar voren gebrachte juiste argumenten.

Ook overigens zijn er verzachtingen aangebracht. Ook waterschappen en zeehavens delen voortaan in de overheidsvrijstelling voor overdrachtsrecht (amendement Van Laak).

De overige aanvaarde amendementen, een aantal van de heer Scholten (C.H.U.), zijn zeker van belang, maar toch te technisch om daarvan op deze plaats een uiteenzetting te geven.

MEEDENKEN OVER ZAKEN DIE JONGEREN AANGAAN? DAN DIRECT ARJOSLID WOREN?

In de Arjos volgen we het politieke spel nauwgezet: we kijken kritisch naar de spelers en letten erop hoe de spelregels worden toegepast. Proberen vanuit de eigen radikaliteit van het evangelie een antwoord te geven op de vragen van nu. Iedereen, jonger dan 30 jaar, kan lid worden van de Arjos. Van september tot en met december kost het maar f 3.50. Vul onderstaande bon direct in en gireer geld. Je ontdekt dan ook, dat de Arjos schuimt en bruist van activiteiten.

B O N

ONDERGETEKENDE:

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

geeft zich op als lid van de Arjos en ontvangt nu maandelijks „Op Wiek”, alsmede verdere informatie over landelijke en provinciale activiteiten. Het bedrag van f 3.50 is gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

BON INSTUREN NAAR: ARIJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG. TELEFOON 070 - 183960.

HET BEELD DER VADEREN

ONDERWIJZERSTEKORT

Ruim een halve eeuw geleden, in 1919, waren er tal van jonge onderwijzers, die de ene sollicitatiebrief na de andere schreven, maar nergens een plaats konden krijgen. Ook in afgelegen dorpen stroomden bij een vacature de sollicitatiebrieven toe. Bij de gemeente Didam, in het oosten van Gelderland, meldden zich voor twee vacatures aan openbare scholen in de gemeente 57 sollicitanten.

In het jaar 1920, dus een jaar later, riep die gemeente sollicitanten op voor drie vacatures. Er kwamen in totaal 4 sollicitanten. In het voorjaar van 1921 was het nog erger. Er waren toen christelijke kweekscholen, waar al weken en maanden voordat het eindexamen, toen nog een staatsexamen, werd gehouden, alle leerlingen in de hoogste klas al uitgenodigd waren, om alvast eens te komen kijken, en het gevolg was, dat de meeste leerlingen, kwekelingen werden ze toen genoemd, al voor het examen een beroep hadden aangenomen.

Andere besturen waren iets minder actief of misschien wat meer formeel. Zij begaven zich naar het gebouw, waar de examens werden afgenomen, en wachtten bij de deur de geslaagde kandidaten op, om te horen, of een van de heren of dames belangstelling had voor een benoeming. Het bleek, dat zij meestal achter het net visten.

Binnen twee jaar was de situatie geheel veranderd.

Het was een golfbeweging, die zich later telkens herhaalde.

Wij hebben in 1921 scholen gekend, waar de helft van de kinderen des

morgens en de andere helft des middags les kreeg, wegens gebrek aan personeel.

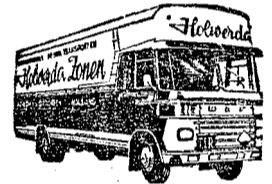
Maar in de stad merkte men daar niet veel van. Daar was altijd aanbod genoeg.

Het was toen blijkbaar nog bekoorlijk, een plaats te hebben in de stad. Tegenwoordig zijn er besturen van dorpsscholen, die in de advertenties zetten, dat de school nieuw en mooi is en de klassen klein, maar ook, dat er elk half uur een busverbinding is met de stad.

De lokkende stad — nog altijd.

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Holwerda-Zonen

Dokkum
05190 - 2292

Lelystad
03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

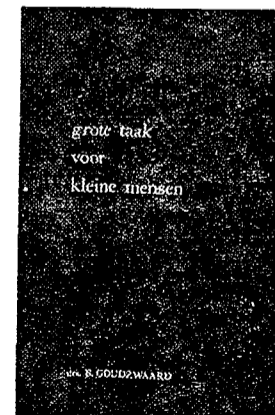
SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.

Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v.

A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam:

adres:

woonplaats:

datum:

WIN EEN LID OF 2

Voor de bij de tijdse burger is een stem als kiezer onvoldoende. * In deze tijd van inspraak en meespraak behoort een burger ook een stem te hebben als lid van een partij. * Dat is een nuchtere zaak. * In deze tijd zijn er nogal wat samenlevingsvraagstukken, waarover nadere bezinning nodig is. * Nadere bezinning door meer mensen. * Over vragen van oorlog en vrede, ontwikkelingssamenwerking, bescherming van zwakkere groepen in de samenleving, democratisering, inspraak en medezeggenschap. * Wij moeten ons met elkaar met deze vragen in gespreksgroepen bezig houden. * Zaken, welke het belang van mensen raken, moeten niet besproken en beslist worden door weinigen, maar door velen. * De A.R.P. telt het niet onaanzienlijk getal van ruim tachtigduizend leden. * In verhouding heeft de A.R.P. verreweg het grootste ledenaantal van alle politieke partijen. * Maar waarom zouden er eigenlijk geen negentigduizend leden zijn? * Voor een partij is elk lid van betekenis. * Voor elke burger is een partij van belang. * Als geen kiezer lid was van een partij, waren er geen partijen. * En dan kun je ook niet op een partij stemmen. * Je kunt zeggen: laat anderen maar partijen maken; ik zal volstaan met kiezen. * Dat is natuurlijk niet zo'n heel indrukwekkende stellingname. * The making of a party: leden werven; lid worden. * Help mede een goede, gezonde, sterke partij te maken. * Een partij, welke iets weergeeft, iets vertolkt van je eigen mening. * Een partij, waarin je je eigen mening kunt inbrengen naast die van anderen. * Waarin je kunt meespreken, meehandelen, meedenken, meewerken, meebeslissen. * Daarbij afzijdig blijven? * Dat kun je niet maken.

ZO
MAAK JE
DE ar P

WET-VERINGA IN DE TWEEDE KAMER

In de wandelgangen van de Tweede Kamer kon men van een aantal niet onvermaarde oppositieleiden vernemen, dat zij van oordeel waren dat hier, bij de wet op de bestuursvorming van de universiteiten, het breukpunt zou liggen bij hun opstelling in de verkiezingsstrijd tegenover andere partijen.

Anders gezegd: het niet voldoen aan de vergaande verlangens van de oppositie — ook door de regeringsfractie afgewezen — wordt gezien als een Shibboleth in de verkiezingsstrijd.

Net zoals ten tijde van minister Tak: pro- en anti-Takkianen.

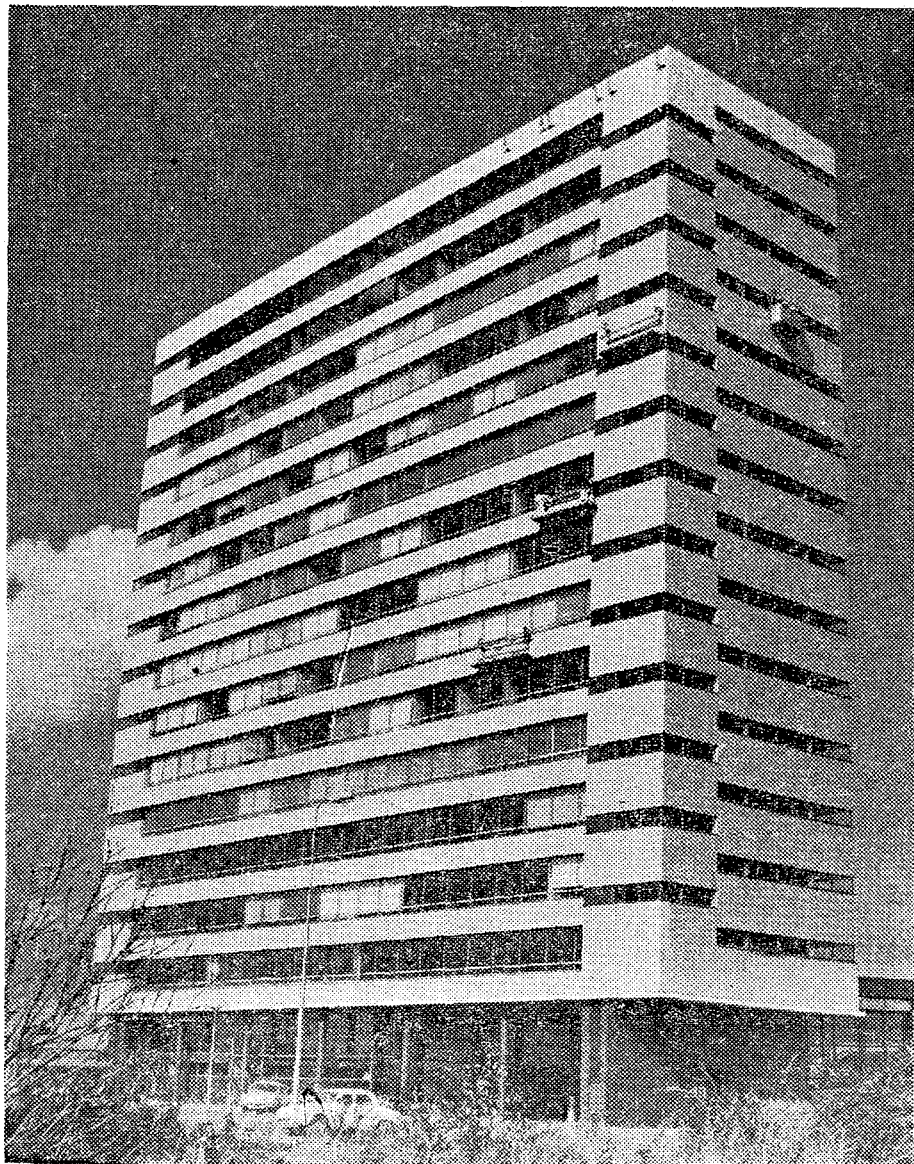
Hadden de oppositiefracties gelijk bij de behandeling van minister Veringa's wetsontwerp op een verbeterde bestuur (bestuursvorming) van alle Nederlandse universiteiten?

Zij stelden, dat het element democratie niet voldoende tot zijn recht kwam, dat de doelmatigheid voor verbetering vatbaar is en de vergroting van de zelfstandigheid niet wordt verwerkelijkt — aldus de heren Masman (P.v.d.A.), Visser (D'66) en de P.S.P.'er Van der Lek. De laatste verwachtte van deze wet alleen maar grote moeilijkheden. Met name stelde de oppositie, dat de mogelijkheid tot experimenten veel te gering was. De, even vóór de behandeling van het wetsontwerp door de gemeenteraad aanvaarde structuren van de Amsterdamse Universiteit en die te Groningen, moeten nu worden 'teruggedraaid'.

De regeringsfracties waren de overtuiging toegedaan, dat de uitgangspunten van de wet: de democratisering, de doelmatigheid en de vergroting van de zelfstandigheid, voor de komende jaren acceptabel waren. De wet duurt tot 31 augustus 1976 en is bedoeld om een overgangsfase te bewerkstelligen, waarin met deze wet kan worden geëxperimenteerd. De K.V.P.'er Ter Woorst vond het geheel een evenwichtig en progressief stuk wetgeving. De heer Schuring (C.H.U.) constateerde, dat het wetsontwerp goed voldoet aan de eisen voor een democratisch bestuur. Ook de liberaal Van Dijk meende, dat het wetsontwerp een aanvaardbaar uitgangspunt was voor de zo nodige herstructurering van het hoger onderwijs.

MR. DIEPENHORST ZEI:

„Sommigen karakteriseren vandaag de universiteiten als de best gesubsidieerde begraafplaatsen. Hoogleraren, nog betrekkelijk goedaardig als blaarkoppen met witte bef bestempeld, zouden spoedig geestelijke stilstand vertonen, indien al niet bevangen rakend in reactionaire dwangdenkbeelden. Iemand kan lezen over studenten, die als ongekamde vrijbuiters of brave borsten, misschien wel als beide, door het leven gaan, over curatoren, die de door hen beheerde instellingen in de boeien van de bedrijfslavernij sluiten. Het voorliggend ontwerp krijgt het merk 'huichelachtig' opgedrukt. In zijn repressieve tolerantie zou het de echte vrijheid doden en naar D'66 het uitdrukt, een verstikkende uniformiteit brengen, waarvoor deze partij verwijst naar de overdonderende kritiek, ik citeer witte stukken nr. 5, pagina 4. Wanneer men in die kring meent het aldus bliksems aardig gezegd te hebben, dan dwaalt men, gelijk zo vaak. De regering heeft, bij haar constructie speelruimte. Er laten zich voor het universitaire bestuur verschillende mogelijkheden denken: de Amerikaanse universiteiten met hun president verschil-

len nogal wat van Oxford en Cambridge in Engeland, welke op hun beurt zich weer van de nieuwere Britse academies onderscheiden; het gaat dan nog alleen om de Angelsaksische groep. Hier duikt regelrecht de vraag op, of de regering in wat zij vrij liet en in wat zij regelde de goede keus deed. Ik meen, dat het w.o. in verband met de nadere verwezenlijking der drie bekende doelstellingen, mits niet op enig essentieel punt gewijzigd, ondanks aarzeling kan worden aanvaard. Dit is des te eerder het geval, omdat geen tweede oplossing is voorgedragen — men had zich een deugdelijk

advies van de Academische Raad kunnen voorstellen — en omdat de wet slechts tijdelijk zal zijn. In haar tijdelijkheid, niet in haar isolement, ligt haar kracht.

MEDEWERKING

Men kan betwijfelen of alles aanvankelijk vlot zal verlopen. Indien evenwel geen invloed, door wie dan ook, wordt geoefend zonder dat redelijke kennis aanwezig is, indien geen beslissingen hun beslag krijgen zonder dat er verantwoordelijkheid gedragen wordt en

verantwoordingsplicht bestaat, indien ook, onder recht doen aan het belang der openbaarheid, geheimhouding, waar volstrekt nodig, niet in het minst wanneer de beoordeling van personen aan de orde komt, betracht wordt, zijn er kansen op welslagen. Er wordt ruime gelegenheid geboden aan allen, bij universiteiten en hogescholen betrokken iets van hun onderscheiden arbeid te maken. Vooral zij, aan wie nieuw vertrouwen werd geschonken'.

Het A.R. oordeel over dit wetsontwerp was dus eveneens positief en prof. Diepenhorst deed, evenals daarna minister Veringa, een dringend beroep op de volle medewerking van allen, die met dit stuk belangrijk onderwijs te maken krijgen.

„Profeteren is lastig. Of de zich razend snel uitbreidende universiteiten en hogescholen de innerlijke eenheid zullen kunnen bewaren moet de aanbreekende periode leren. Weet men elkaar vast te houden, wordt de richting, naar zelfstandige vakscholen leidend, niet ingeslagen? De verzoeking voor een faculteit als de medische is er; ik hoop dat deze niet uitreden zal. De toenemende vervlechting van uit verschillende wetenschappen ondernomen speurwerk oefent hiertegen over 'n gunstige invloed uit. Zal echter de wetenschappelijke vorser, die ongehinderd wenst te onderzoeken, de universiteit en hogeschool trouw blijven of zal hij, om zich te ontworstelen aan hem te knellende banden, elders zijn wetenschappelijk heil gaan zoeken? Opnieuw hoop ik dat dit tenminste algemeen niet zal geschieden.

EIGEN KARAKTER

Krachtens hun eigen aard echter moeten zij onderwijzend, onderzoekend en vormend zich zekere onthoudingen opleggen, zullen zij zich van hetgeen zij zich eigen maakten ook lijnen naar elders trekken, maar mogen alleen uitzonderlijke omstandigheden hen dwingen hun onmiddellijke opdracht voor een andersoortige werkzaamheid terzijde te stellen'.

GEEN LEEUWEN EN BEREN

Eén van de moeilijke punten uit het debat, was het feit, dat er gepraat werd over gevaren, over moeilijkheden, over chaos zelfs, zonder dat er nog iets was geprobeerd. De wet moet nog gaan werken!

Naar onze mening kan het wel eens zijn, dat de wet-Veringa veel minder gevaren voor de universiteiten met zich meebrengt dan die waaraan zij nu bloot staan, omdat er frustraties zijn ontstaan vanwege het ontbreken van een duidelijke wet op bestuurlijk universiteitsniveau.

De minister heeft duidelijk gesteld, dat natuurlijk alle universiteiten — ook Amsterdam — zich zullen moeten richten naar dit ontwerp. Maar hij zei er nadrukkelijk bij, dat hij met die universiteiten wil overleggen op welke soepele wijze die overgang gerealiseerd kan worden.

De uitgangspunten van dit wetsontwerp kunnen als volgt worden omschreven:

1. erkenning van de democratisering. Van het bestaande stelsel waarin het beleid is geconcentreerd bij hoogleraren, faculteit, senaat en curatoren wordt afgestapt.

Het wetenschappelijk corps is qua eenheid erkend en aan studenten zowel als aan de leden van het niet wetenschappelijk personeel is medebeslissingsbevoegdheid toegekend.

2. de doelstelling van een universiteit vraagt om een goede functionering van en ten behoeve van de gehele gemeenschap. Er behoort daarom zowel continuïteit als efficiëntie te zijn gewaarborgd.

3. de zelfstandigheid van de universiteit moet worden gewaarborgd en vergroot. Er moet bereidheid zijn tot interuniversitaire samenwerking naast de acceptatie van een verhoging van de bestuurs-kwaliteiten.

VERVOER IN EUROPA OVER DE WEG EN PER SPOOR

DOOR Mr. C. VAN DE WETERING

Adjunct-directeur Internationaal Vervoerbeleid Ministerie Verkeer en Waterstaat.

Naar aanleiding van het eeuwfeest van de Akte van Mannheim en het 150-jarig bestaan van de Centrale Rijnvaart-Commissie, is in Nederlandse Gedachten indertijd *) uitgezegt, wat de betekenis is van de binnenvaart, en vooral van de Rijnvaart, voor Europa en voor ons land. Destijds werd er al op gewezen, dat de rol van het overige vervoer niet mag worden onderschat.

De stroom goederen, die over de Rijn wordt vervoerd, is weliswaar de grootste stroom, in volume, van Europa, maar dat mag niet leiden tot een onderschatting van de betekenis van de andere vervoers-takken, vooral van het vervoer over de weg en dat per spoor.

Het zijn deze beide vervoers-takken, die nu eens meer in het bijzonder de aandacht krijgen.

Van deze twee is de spoorweg de oudste. De spoorweg heeft het mogelijk gemaakt goederen in grote hoeveelheden en op snelle wijze te vervoeren, óók naar plaatsen die per binnenschip niet bereikbaar waren.

De vrachtauto is het jongste lid van de familie. Dit vervoermiddel, dat vooral na de Tweede Wereldoorlog sterk is opgekomen, heeft weer in veel gevallen een nieuw voordeel, te weten dat een snel en efficiënt vervoer zonder overlading 'van huis tot huis' mogelijk werd. Natuurlijk betekent dit voor de ene verlader of ontvanger van goederen iets anders dan voor een andere. Er zijn nu eenmaal goederen die uitgesproken geschikt zijn om per binnenschip vervoerd te worden; voor andere is de spoorweg de beste oplossing. Zo heeft ook de vrachtauto zijn eigen terrein, vooral daar waar goederen snel ter plaatse moeten zijn of een speciale behandeling moeten hebben. Voor grote categorieën goederen is er echter een overlapping van de mogelijkheden, en daar is het een kwestie van onderlinge concurrentie tussen de vervoertakken die bepalend is voor de vraag wie van de drie het vervoer mag doen. Bij deze concurrentie spelen niet alleen vervoerprijzen en kosten een rol, maar dikwijls ook de vraag wie van de concurrenten het door de verlader verlangde 'maatwerk' kan leveren.

Ik stel dit voorop om te laten zien dat deze drie vervoertakken één onderling samenhangend geheel vormen. Daarom is een beleid of beleidsvoering ten aanzien van elk van deze vervoertakken afzonderlijk, niet goed denkbaar.

Dit is dan ook steeds het uitgangspunt geweest van het Nederlandse vervoerbeleid in de EEG, en in beginsel is door de Commissie van de EEG en door de ministers van verkeer van de zes Lid-Staten erkend dat iedere vervoertak het vervoer zou moeten kunnen doen waartoe die vervoertak het beste in staat is. De verladers zouden dan ook in alle vrijheid van geval tot geval moeten kunnen kiezen aan welke wijze van vervoer zij de voorkeur geven, en zo als scheidsrechter optreden.

In de praktijk levert dit uitgangspunt nogal wat problemen op. Het betekent immers dat de overheid aan de drie vervoertakken gelijke kansen moet geven, en ook niet op andere wijze de vrije keuze van de verlader mag beïnvloeden. Dit is echter nog lang niet in alle landen van de EEG het geval.

Om verschillende redenen is er de neiging om de spoorwegen, die lange tijd alleen van de binnenvaart, en dan nog lang niet overal, concurrentie hadden ondervonden, in bescherming te nemen tegen de concurrentie van het wegvervoer. De spoorwegen werden dikwijls door de regeringen gebruikt om door manipulatie met de tarieven bepaalde industrieën, bepaalde gebieden of bepaalde zeehavens een zekere steun te geven. De opkomst van de vrachtauto dreigde dit beleid te doorkruisen. De vrachtauto nam veel vervoer van de spoorwegen over die daardoor met een spoorweg niet kwamen te zitten dat dikwijls te groot was, en die sterk verlieslatend werden.

ROL VRACHTAUTO

Aangezien de spoorwegmaatschappijen inmiddels vrijwel allemaal staatsbedrijven waren geworden, drukte dit verlies jaarlijks op de overheidsbudgetten. Dit werkte de neiging in de hand om de rol van de vrachtauto sterk te beperken, onder meer door hun aantal beperkt te houden en door de wegvervoerder te verplichten prijzen te berekenen die geen enkel verband hielden met zijn eigen kosten maar afgeleid waren uit of gelijk waren aan de spoorwegvrachtprijzen.

Pas de laatste jaren is men in een land als Frankrijk kunnen overgaan tot een radicale herziening van de rol van de spoorwegen die met de nieuwe stand van zaken rekening houdt. Wellicht zal na voltooiing van de sanering het wegvervoer daar een wat betere kans krijgen. In Duitsland is men thans ook bezig zich te heroriënteren en een andere koers uit te zetten. In Nederland is in de jaren vóór de Tweede Wereldoorlog de nieuwe situatie reeds onderkend. Een aanpassing was het gevolg, zodat tot voor enige jaren de NS geen verliezen behoeft te lijden. Daardoor was

het gemakkelijker om aan het wegvervoer de nodige ruimte te geven. Dit gebeurde, na de oorlog, op basis van een vergunningstelsel dat er, kort gezegd, op neerkomt dat een vergunning wordt afgegeven zodra blijkt dat er verladers zijn die van de diensten van de aanvrager van de vergunning gebruik willen maken.

In de EEG treft men nu een situatie aan waarin steeds weer blijkt dat de ministers van verkeer vanuit verschillende situaties met elkaar spreken.

Veelal is men het over de globale oriëntatie van het vervoerbeleid wel eens, maar het zal duidelijk zijn dat landen, zoals Duitsland dat nog steeds terughoudend is tegenover het wegvervoer, in de praktijk in botsing komen met een land als Nederland dat niet restrictief is.

VERGUNNINGEN

Nog steeds kost het de grootste moeite om van Duitsland voldoende vergunningen los te krijgen voor het vervoer van goederen per vrachtauto naar, van en door Duitsland, ook al is het duidelijk dat de verlader deze vorm van vervoer in veel gevallen prefereert gezien de daaraan verbonden voordelen. Op een EEG-oplossing wordt door Nederland al jaren aangedrongen, maar het is nog steeds niet gelukt om alle andere landen zover te krijgen. Merkwaardigwijze is deze zaak in de Benelux al jaren geleden zó opgelost dat in het geheel geen vergunningen meer nodig zijn, zonder dat dit in de praktijk tot enig probleem aanleiding heeft gegeven.

Het is duidelijk dat in de verhouding tot een land als Duitsland ook de zeehavenproblematiek een rol speelt. Duitsland heeft altijd getracht vooral door zijn spoorwegpolitiek (vrachtprijzen)

zijn eigen havens te steunen tegenover de geografisch gunstiger gelegen Benelux-havens.

De Duitse spoorwegen zowel als de Duitse regering zien veel liever dat goederen uit bv. het Roergebied alleen met de Duitse spoorwegen over Hamburg en Bremen worden vervoerd dan door de Duitse spoorwegen en NS samen over Nederlandse havens.

Het krap houden van de wegvervoervergunningen voor het vervoer van en naar Duitsland houdt daarmee ongetwijfeld verband.

Deze situatie laat tevens zien dat het in beginsel aanbeveling verdient om op den duur te komen tot een meer gemeenschappelijke exploitatie van de spoorwegnetten der EEG-landen die nu eenmaal aan de nationale grenzen ophouden. Dit geldt zeker voor het internationale vervoer per spoor maar evenzeer voor belangrijke vervoerstromen binnen één land.

GRENZEN

Uit EEG-oogpunt zijn de nationale grenzen minder relevant; economisch hebben zij hoe langer hoe minder te betekenen.

Deze aspecten maken het er allemaal niet gemakkelijker op om in de EEG tot een gemeenschappelijk vervoerbeleid te komen. In beginsel is men het over de uitgangspunten wel eens, maar de natuur is ook hier vaak sterker dan de leer. Stapje voor stapje tracht men tot zo'n beleid te geraken.

Een aantal van die stapjes wordt hieronder genoemd. Voor het wegvervoer is men er in geslaagd te komen tot een proefneming met een zogenaamd communautair contingent van vergunningen die recht geven op vervoer tussen alle landen van de EEG. Regelingen voor de internationale wegvervoertarieven in de EEG zijn vrijwel gereed. De regelingen voor rijtijden en rusttijden voor vrachtauto-chauffeurs zijn al gelijk getrokken. Men is bezig om tot een heroriëntatie te geraken voor de motorrijtuigenbelasting. Daarbij is het niet alleen de bedoeling om op den duur de concurrentie tussen vervoerders van verschillende landen op gelijk gestructureerde belastingstelsels te baseren, maar vooral ook om wat preciezer de wegvervoerder te laten betalen voor de kosten van wegeaanleg en onderhoud die hij met zijn vrachtauto's veroorzaakt.

Dit is weer van belang voor een juiste verhouding met de andere vervoertakken die óók voor hun 'kosten van de weg' zullen moeten opkomen.

Maar, zoals reeds gezegd, een afdoende regeling van de vergunningen voor het internationale wegvervoer is er nog niet.

SPOORWEGEN

Wat de spoorwegen betreft heeft de Raad van de EEG bepaald dat de spoorwegen het recht hebben om onrendabele activiteiten af te stoten, tenzij deze activiteiten uit een meer algemeen maatschappelijk standpunt moeten worden gehandhaafd, bijvoorbeeld indien anders geen toereikende vervoersvoorziening mogelijk is.

In dat geval moet de overheid daarvoor een compenserende betaling aan de betrokken spoorweg geven. Voorstellen worden voorbereid om verder de gehele verhouding tussen regeringen en spoorwegen te saneren, met dien verstande dat de spoorwegmaatschappijen, op dezelfde wijze als hun concurrenten van het weg- en watervervoer, als ondernemer, en dus commercieel, kunnen gaan optreden.

Dit betekent dat de spoorwegen in een aantal landen — in Nederland is dit reeds lang het geval — een veel meer van de overheid onafhankelijk beleid kunnen gaan voeren, dat niet te lijden heeft onder bedrijfseconomisch niet verklaarbare aanwijzingen van de overheid.

Eist de overheid bedrijfseconomisch niet-verantwoorde prestaties, dan zal de overheid — de gemeenschap — daarvoor moeten betalen. Dit kan veel onduidelijkheid wegnemen en zowel overheid als spoorweg-directies stimuleren tot een verantwoord beleid, ieder op eigen terrein.

Het is te hopen, dat het zo tenslotte zal gelukken om stap voor stap aan de eisen van het E.E.G.-verdrag te voldoen, daarbij ieder het zijne gevend, zowel aan wegvervoerders als aan spoorwegen, zowel aan verladers als aan de overheid.

*) N.G. 1 maart, 1969.

RAADSLEDEN SPELEN DE WERKELIJKHEID IN DORPSTAD

DOOR H. WESTSTRATE

De verkiezingen voor de gemeenteraden dit voorjaar en de verkiezing van wethouders, begin september zijn achter de rug. De gemeenten hebben bij deze twee gebeurtenissen gedurende een aantal weken in de belangstelling gestaan. Grote en kleine gemeenten kwamen in het nieuws, niet in het minst bij de verkiezing van de wethouders, een gebeurtenis, die hier en daar nogal wat politieke strubbelingen meebracht. Maar nu de nieuwe raden en de nieuwe colleges optreden, lijkt het alsof er de komende vier jaar, wat de gemeentepolitiek betreft, weer rust heerst, met éénmaal per jaar wat meer koppen in de plaatselijke kranten, als de begrotingen worden behandeld.

Natuurlijk zullen vooral de grote gemeenten regelmatig in het nieuws blijven. Maar verder gaat alles rustig zijn gang. Zeker nu de Tweede Kamerverkiezingen voor de deur staan, is de gemeentepolitiek voor velen niet interessant meer.

Het Verband van A.R. Gemeente - en Provinciebestuurders denkt daar echter duidelijk anders over. Het Verband — en wie zou anders verwachten van gemeentebestuurders — is van mening, dat de gemeentebesturen werk doen, waar iedereen ten nauwste bij betrokken is en behoort te zijn. In de allereerste plaats natuurlijk de raadsleden. Vandaar, dat het Verband op het idee kwam om vooral de nieuwe raadsleden te laten zien hoe het nu eigenlijk in een gemeenteraad toegaat.

DORPSTAD

Het spel leek daarvoor de beste manier. De gemeente 'Dorpstad' werd gecreëerd en de raad van die gefingeerde gemeente heeft afgelopen zaterdag in Zwolle vergaderd. Zaterdag 10 oktober vergadert die raad, in andere samenstelling, nog eens in Rotterdam. Vanzelfsprekend was het geen vrijblijvend spel, dat in Zwolle werd gespeeld. De opzet van het geheel was volkomen gelijk aan de gang van zaken in een echte gemeente.

Het Verband stelde een agenda op die hieronder volgt:

1. Onderzoek geloofsbrieven der nieuw benoemde raadsleden
 2. Notulen
 3. Ingekomen stukken:
 - a. verzoek om subsidie van de toneelgroep 'Altijd wat'
 - b. idem van de voetbalvereniging 'Penalty'
 - c. verzoek van de vereniging van homofielen tot wijziging van de politieverordening
 - d. verzoekschrift actiegroep 'Openstelling zwembad'
 4. Voorstel tot het bouwen van 105 twee- en vijfkamerwoningen door de gemeente in plaats van door de woningbouwvereniging.
- De agenda gaat vergezeld van 'officiële' raadsstukken. Zo is er naast het verzoek van de genoemde toneelgroep een advies t.a.v. dit punt en ook krijgen de leden van de raad als bijdrage in de discussie een nota Subsidie aan cultuurkringen door de overheid en een veror-

dening over subsidieregeling in de gemeente Dorpstad.

Ook bij de andere agendapunten wordt deze procedure gevolgd. De werkelijkheid wordt exact gecopieerd.

De bedoeling van het Verband is dan ook, om vooral de nieuwe raadsleden via deze gespeelde raadsvergadering alvast wat ruggesteun te geven voor het daadwerkelijk bestuurswerk.

Gezien de vergadering in Zwolle, waar de burgemeester van Hardenberg mr. L. A. van Splunder optrad als burgemeester, terwijl de voorzitter van het Verband de heer M. H. L. Weststrate en de heer A. Th. te Bokkel als wethouders fungeerden, is die opzet behoorlijk geslaagd.

De opkomst was goed en de discussie stond op een hoog peil. De aanwezigen waren verdeeld in een aantal fracties met eigen fractievoorzitters en ook dat werkte uitstekend. De heer H. M. Oldenhof, oud gedeputeerde van Gelderland gaf na afloop commentaar.

Op 10 oktober zal in Rotterdam, in gebouw Atrium, opnieuw de raad van de gemeente Dorpstad bijeenkomen. Als voorzitter van de raad treedt dan op de heer Joh. van Es, burgemeester van Middelharnis, terwijl het Eerste Kamerlid en wethouder van Delft de heer P. C. Elfferich en de heer Weststrate als

wethouder zullen fungeren. Commentaar na afloop wordt geleverd door de heer M. W. Schakel, burgemeester van Noordeloos en Tweede Kamerlid.

GEMEENTENUMMER

Het Verband heeft, wat het in de belangstelling plaatsen van het bestuur van een gemeente betreft, nog meer pijlen op zijn boog. 'De Magistratuur', het orgaan van het Verband, is uitgekomen met een speciaal gemeentenummer. In dit septemnummer wordt een groot aantal uiteenlopende problemen behandeld, waar iedere gemeentebestuurder op zijn tijd mee te maken krijgt.

De voorzitter van het Verband schrijft in een openingsartikel, dat er 350 nieuwe A.R.-raadsleden zijn bijgekomen. Dat betekent, dat er door het verdwijnen van vele oude gezichten een hoeveelheid praktijkervaring verloren gaat, maar een dergelijke vernieuwing betekent ook, dat er frisse ideeën hun intrede zullen doen. Dat is winst, als niet uit het oog wordt verloren dat A.R.-raadsleden de eisen en geboden van het evangelie gestalte willen geven in de gemeentepolitiek.

'Anti-revolutionaire gemeentepolitiek zal steeds herkenbaar moeten zijn aan het streven naar een zodanig beleid, dat

de naar Gods beeld geschapen mens zich naar eigen aard in verantwoordelijkheid jegens God en samenleving ontplooiën kan'.

Dr. B. Goudzwaard schrijft in dit nummer over Geloof en politiek. Een citaat: 'Wie wil weten wat echt welzijnsbeleid is, moet daarom naar Christus zien. In zijn vredelievend heette Hij welkom: de armen van geest, de vervolgd, de vredezoekers. Naar dat komende Rijk zullen wij dan ook op onze bescheiden plaats in ons 'welzijnsbeleid', moeten heenwijzen. Door dienstbaar te zijn aan de kleinen, de vervolgd, de thuislozen, de minimumlijders, de out-casts, de zoekers naar een wereld waarin gerechtigheid woont. Dat is een christelijk welzijnsbeleid'. Mr. L. A. van Splunder, burgemeester van Hardenberg schrijft over: Werking en competentie van de bestuursorganen.

Voorlichting nieuwe stijl, is een bijdrage van de burgemeester van Gouda, mr. P. van Dijke.

Volkshuisvestingsproblemen worden beschreven door de voorzitter van het Verband de heer M. H. L. Weststrate, de gemeente Dorpstad bijeenkomen. over: De gemeentebegroting.

De secretaris van de A.R.P. en lid van de Rijnmondraad, dr. W. de Kwaadsteniet, behandelt het onderwerp: Openbare zedelijkheid. Hij gaat in op de gemeentelijke verordenende bevoegdheid ten aanzien van middelen ter voorkoming van zwangerschap'.

Drs. J. Achterstraat behandelt de aspecten van de ruimtelijke ordening in een artikel: De raad en de ruimte.

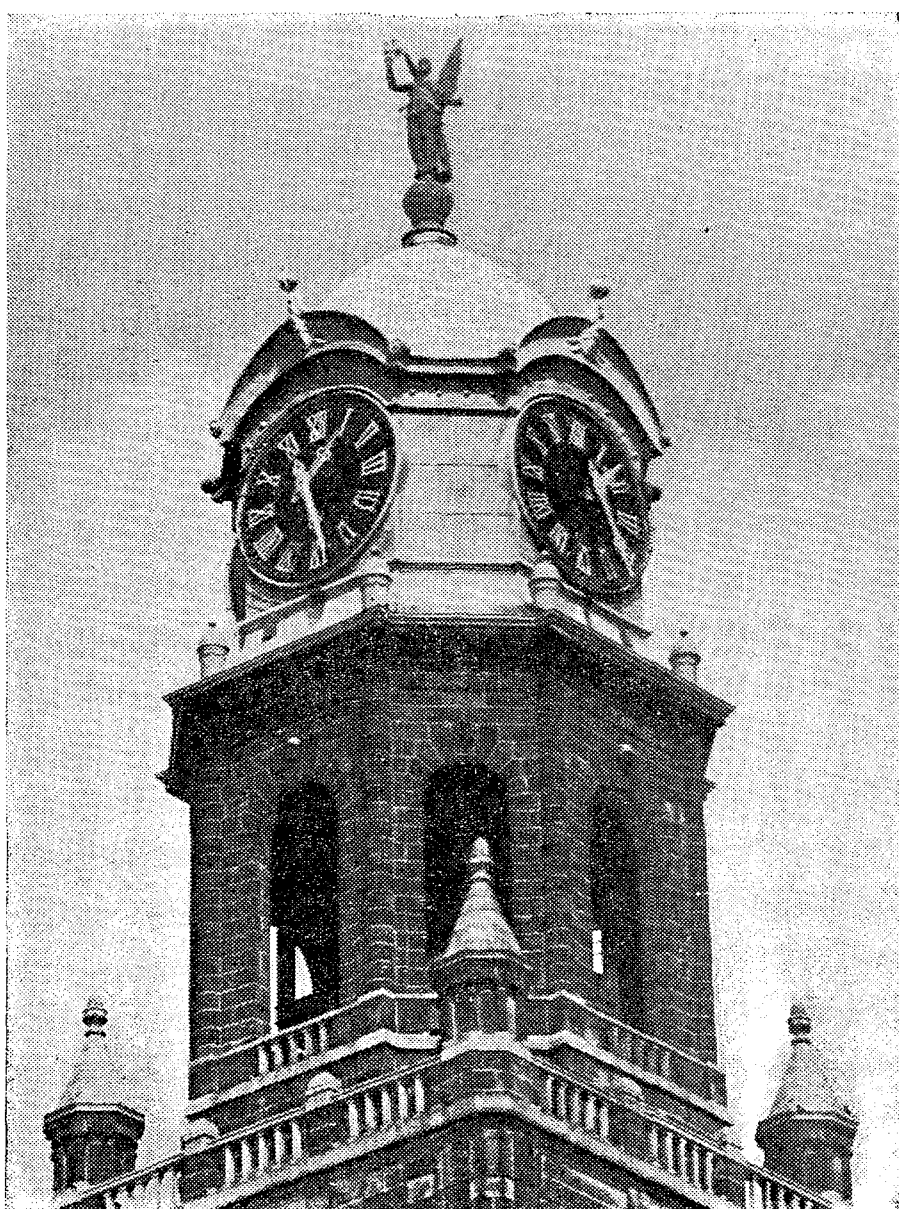
De gemeente als Maecenas?, is een bijdrage van drs. M. Beinema en C. Gideonse, dit artikel gaat in op de subsidiepolitiek t.a.v. de kunst. Dr. P. J. Boukema, lector aan de V.U. en A.R. Eerste Kamerlid, schrijft over: De betekenis van de gewestvorming voor de gemeenten.

Drs. J. Mulder, raadslid te Gaasterland, behandelt: Recreatieproblematiek en gemeentebeleid. Drs. H. van Ruller, raadslid te Amsterdam, schrijft over: De betekenis van bestemmingsplannen. De heer M. Paats, wethouder te Alphen a.d. Rijn, behandelt de sociale wetgeving in een artikel: Van de wieg tot het graf.

Drs. W. v.d. Bos, medewerker van de Dr. Kuyperstichting, tenslotte schrijft over: De houding van een raadslid.

Wie belangstelling heeft voor dit bijzonder interessante nummer, dat ten aanzien van de gemeentepolitiek en problematiek waardevolle informatie geeft, kan dit nummer bestellen bij het secretariaat van het Verband van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag. De kosten van dit nummer bedragen f 1,50.

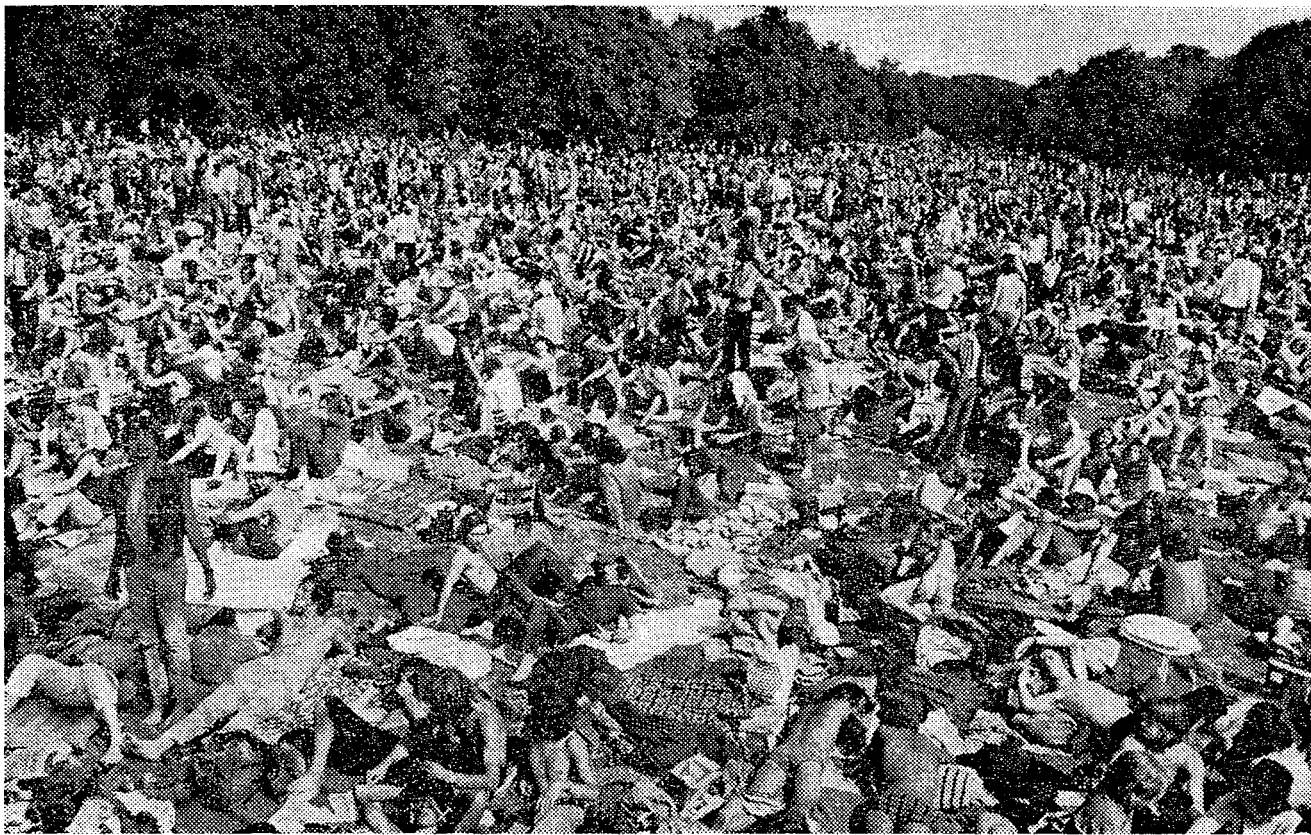
Stadhuis Rotterdam

HANDEN AF: MENSEN

BESPREKING BROCHURE STUDIE CONFERENTIE ARJOS

DOOR Dr. H. REBEL

Het is eigenlijk niet te verwonderen dat onze cultuur een toeneemende gespletenheid laat zien. In ieder mens zijn de voeler en de denker nauw verstrengeld en treden nooit los van elkaar naar buiten op. Maar beide zijn altijd als tegenpolen werkzaam, in het krachtenveld waarvan het doen en het laten tot stand komen.

Het denken is in zijn beschouwelijheid meer honkvast dan naar buiten gericht; meer op het eeuwige dan op het praktische nu gericht; meer geest dan drift; meer ordening dan vrijheid; meer ascese dan volheid. Met het voelen is het andersom. Het is meer het avontuur dan de overdenking; meer de uitbarsting dan het monument, enzovoort. Welhaast niemand is beide tegelijk, al kunnen degenen die tot dit inzicht komen daar soms zeer naar verlangen.

Het geloof is een derde pool, die het krachtenveld tussen denken en voelen beïnvloedt en vervormt. Alle lijnen worden meer of minder in de richting van deze pool afgebogen. In de geloofsbeleving is altijd aanwezig de expressie van het genoemde verlangen: het ont-heven worden uit de onvolkomenheid van de óf-óf situatie, het min of meer bepaald zijn door denken, dan wel voelen, afhankelijk van de meegekregen aard.

WETENSCHAP

De wetenschap is van de menselijke bezigheden wel het sterkst op deze driehoeksverhouding betrokken. In vroeger tijden sterk statisch en beschouwend, was zij echter altijd op het geloven betrokken. Later, in de voortwoekering van rede en ontdekking, wordt zij als een god vereerd, maar is in werkelijkheid waarde vrij, richting vrij, godloos. Wel gebruikt zij het 'hogere' als alibi. Naarmate haar beslag op de samenleving groeit, en groot wordt, buitensporig groot, neemt ook weer het verlangen naar de mystiek, naar het onberekenbare, naar het (mensen)hart toe. Niet in de laatste plaats, doordat de schone en gewijde vruchten van de wetenschap steeds hun gruwelijke en ontorende tegenhangers blijken te hebben. Zeer sterk is nu de positie van de wetenschap, en nog steeds sterker wordt zij. Is het een wonder dat men de orde, haar orde, gaat wantrouwen, vrez en zelfs haten hier en daar? De twee polen liggen verder uiteen dan ooit tevoren. Alleen geloof is in staat, het krachtenveld te vervormen, de tegenstelling te verkleinen, de harmonie terug te brengen.

Van deze gespletenheid van de wetenschappelijke samenleving, zowel als van de mogelijkheid tot verkleining van de kloof, vinden wij allerlei trekken in de brochure *Handen af: MENSEN*, die de ARJOS tot uitgangspunt zal dienen voor de discussies op de studieconferentie van 2 en 3 oktober 1970.

Er is een bijdrage van prof. dr. A. Sikkel over het bevolkingsvraagstuk in Nederland, een van prof. dr. E. L. Noach over Ontwikkelingstendenzen van geneesmiddelen, er is een stuk van dr. E. Diemer, geheten *Weten van weten en tenslotte een beschouwing van prof. dr. H. J. Heering over: Mag, wat kan?* De stukken vormen samen een zeer stevige discussiekost, waarmee ARJOS

ver grijpt. De titel van Heerings stuk is tekenend voor de hele brochure. *Mag, wat kan?* is het grondthema. De benadering daarvan is in de diverse stukken heel verschillend.

De bijdrage van Sikkel is kenmerkend voor de gevoelsbenadering. Driftig wordt alles aanvaard, wat kan. Het is hier de geest van het avontuur, de koorts naar ervaring en toepassing, ondanks de schijn van koelheid en observatie. Het voelen is normloos. De relatie met het denken is er hier slechts, voorzover de feiten een overdachte steun voor de benadering leveren. Een verhouding tot het geloof is afwezig, de benadering amoreel. Een geweldig voordeel hiervan, alsook van de korte, droge vorm, is dat het het maximum aan discussie uitlokt.

OBJECTIVITEIT ?

Met het stuk van Diemer ligt het, wat dit betreft, veel ongunstiger. Deze beschouwing over de informatie die de pers over de wetenschap verstrekt, kent een hang naar de uiterste objectiviteit, het is welhaast de pure denk-abstraktie, en als zodanig de tegenhanger van de bijdrage van Sikkel. Het stuk is dan ook lang. Te lang en te objectief. Ieder die wel eens een tijd lang verschillende kranten gelezen heeft en zich heeft afgevraagd, wat nu de verschillen bepaalt, weet dat die hem juist zitten in de subjectiviteit, in de stellingname, in een uitgangskeuze voor de benadering van de informatie. Objectiviteit is kenmerkend niet 'der kranten'. Een stellingname is ook nodig. Men moet dat willen inzien en erkennen. De hang die Diemer naar de objectiviteit heeft is te begrijpen, omdat hij het over de benadering van de Wetenschap heeft, die immers objectief heet.

Maar hij merkt zelf al op dat in de selectie en bewerking van het materiaal, en van de informatiebronnen een grote mate van willekeur zit. De slot-

conclusies zijn goed afgewogen, maar ik vind dat er veel te veel woorden aan de constatering zijn besteed. Denken overheerst hier te sterk. Met het geloof, dat hier in de vorm van 'geweten' aanwezig is, is de binding te zwak, evenals met het kloppende hart. Noachs bijdrage is het meest evenwichtig. Hoewel de 'ethische norm' hier, voor geloven in de plaats staat, is de driehoeksverhouding die ik schetste, het meest intact. De gevoelsbenadering overweegt niettemin, en daarom zal er toch veel over te zeggen zijn. Het denken is sterker vertegenwoordigd, omdat de problemen in breder — vooral economisch — verband worden gezien. Alleen al met deze economisch-politieke aspecten is een hele conferentie te vullen. Ook dit gedeelte is kernachtig en beknopt, en ook daarom boordevol 'voer'.

GELOVEN

De beschouwing van Heering is het meest op het geloven gericht. Denken en voelen zijn zwak vertegenwoordigd. Voor een beschouwing van het grondthema is dat jammer. Voorts vrees ik dat het zedelijk uitgangspunt, de norm die Heering als doelwit en richtpunt wil aanvaarden: het humanum, te zeer door het denken is bepaald. Is hier niet de neiging om de norm min of meer wetenschappelijk te definiëren? Hoewel ik de slotparagraaf zeer behartenswaardig vind voel ik de behoefte aan de simpele constatering dat er dingen zijn die men niet mag aanraken, dingen die heilig zijn. Niet objectief, ook niet objectief heilig. Maar van een subjectiviteit die alleen door een souvereiniteit boven en buiten de onze zo kan zijn bepaald.

Nietzsche, uitgerekend Nietzsche, heeft in een van zijn boeken opgemerkt: 'De manier waarop, over het algemeen, in Europa de eerbied voor de Bijbel tot nu toe is gehandhaafd is misschien het beste stuk vorming en verfijning van de zede, dat dit werelddeel aan 't Christendom dankt. Zulke boeken van diepte en van het uiteindelijk belangrijke hebben voor hun instandhouding een van buiten komende dwang van autoriteit nodig, om die duizenden jaren van duurzaamheid te verkrijgen die nodig zijn om ze te kunnen doorgraven en uitputten. Er is veel bereikt als de menigte (de platten en grijpgragen van allerlei aard) dit gevoel eindelijk ingeprent is; dat zij niet aan alles raken kan. Dat er heilige gebeurtenissen zijn waarvoor zij de schoenen van de voeten trekken en de onreine hand verhouden moet; het is bijna haar hoogste ont-plooiing tot menselijkheid. Daarentegen werkt bij de zogenaamde ontwikkelden, de gelovigen aan de 'moderne ideeën', niets zo walgingwekkend als hun gebrek aan schaamte, hun vlotte brutaliteit van oog en hand, waarmee zij aanraken, belikken en betasten'. Er zit ontzaglijk veel waars in dit citaat.

Een benadering langs deze weg heb ik in de ARJOS-brochure zeer gemist. Ik vrees, dat met onze wetenschappelijkheid onze grijpgrage vingers steeds langer worden, onze hand steeds melaatser. Een verdere, hernieuwde bezinning op Gods geboden in een bredere, meer oudtestamentische benadering, lijkt mij tegenover de wetenschappelijke vorderingen van onze maatschappij geboden. Als wij bij wijze van spreken de Joodse wetten hielden, zouden wij dan de gezondheidsproblemen en de milieuverontreiniging kennen, zoals nu? Losse gedachten, die niettemin door *Handen af: MENSEN* worden ingegeven.

Handen af: MENSEN, uitgave Arjos, te bestellen door storting van f 1,75 op giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag.

Het bestuur van de A.R. Kiesvereniging „Nederland en Oranje" te IJmuiden-West geeft met ontroering kennis, dat op 16 september 1970 is overleden haar penningmeester

W. VISSCHER

Met dankbaarheid gedenken wij de arbeid, die hij gedurende ruim 10 jaar voor onze Kiesvereniging heeft gedaan.

Trooste de Here zijn vrouw en kinderen.

J. v. d. Burg, voorz.
A. Westra, secretaresse.

JAPAN HET DERDE LAND TER WERELD

Toen de Japanse premier Hajato Ikeda enkele jaren geleden Parijs bezocht, werd hij ontvangen door generaal De Gaulle. Men moet aannemen, dat hij meer over zaken dan over politiek sprak, want er wordt verteld dat de generaal na het vertrek van zijn bezoeker opmerkte: „Een handelsreiziger in transistorradio's". Deze uitspraak - misschien slechts gedeeltelijk waar - werd naar Tokio overgeleid, waar het een schandaal verwekte. Sommigen beschouwden het als een belediging, anderen als een bittere, maar verdiende les.

Ten onrechte, vindt de schrijver van het hier aan te kondigen boek: Robert Guilain: „Japan, derde grote". Volgens hem had men het beter als een compliment kunnen beschouwen en als een eerbewijs aan de voornaamste promotor in de economische wedloop. Men zou de hemel moeten danken als er in deze wedloop meer handelsreizigers in transistorradio's waren en meer eerste ministers die, evenals Ikeda, meer belang hechten aan een vrede gebaseerd op een evenwicht van internationale handelsbetrekkingen, dan gebaseerd op het evenwicht van politieke machten.

PESSIMISME OPTIMISME

Er hebben zich in het na-oorlogse Japan grote veranderingen voltrokken. De Japanners veranderen even snel als hun land. Vroeger overheerste het pessimisme, nu het optimisme. Met verbijsterend gemak hebben zij de kenmerken van een nieuw tijdperk weten aan te nemen, zoals voortdurende verandering, snelle transformaties, een zo vooruitstrevend mogelijke modernisering en een enorme beweeglijkheid. Het modernisme is de hartstocht van dit oude land, dat zich geheel aan het verjongen is. Toch is het oude Japan nog steeds aanwezig, dat gebukt gaat onder de last van het verleden en dat nog steeds stevig in zijn traditionele onbeweeglijkheid verankerd ligt. Want Japan is een land van tegenstrijdigheden. Overal elders zouden de grote contrasten niet met elkaar in overeenstemming zijn, maar het Japanse volk heeft geleerd ermee te leven. Het heeft er zelfs een zekere dynamiek uit weten te putten.

NA 1945

Augustus 1945: niet alleen Hiroshima en Nagasaki zijn door de atoomontploffing met de grond gelijk gemaakt, maar ook Tokio, Jokohama, Osaka, Nagoja, Kobé enz., alle grote steden en nog een honderdtal kleinere zijn door de Amerikaanse bombardementen plat gegooid. Japan capituleert. Het sterft van de honger. De fabrieken zijn gesloten. De overwonnen en vernederde militairen zijn nu werklozen, die in lompen gekleed zijn. Japans zegerierende tegenstander trekt het land binnen, voor de eerste maal in de geschiedenis wordt de Japanse bodem door een buitenlands leger 'ontwijd'. Het wordt niet uitgesloten geacht, dat de nederlaag, de ellende en de vreemde bezetting nieuwe geweldadigheden ten gevolge zal hebben: verzet tegen de Amerikanen, revanchisme, afglijden naar het communisme. Want de overgang van militaristisch totalitarisme naar het Stalinistisch totalitarisme is gemakkelijk. Maar tot stom-

me verbazing van de overwinnaars zet Japan daarentegen krachtig koers naar alles wat het de jaren daarvoor bestreden had: vriendschap met de USA, democratie, oriëntering op het Westen en algehele ontwapening.

Maar is 't geen valse schijn, 'n oppervlakkige bekering, die van korte duur zal zijn? Volgens de schrijver, absoluut niet. Het hele land heeft een radicale ommezwaai gemaakt. Japan kiest op de belangrijkste momenten van zijn geschiedenis niet voor een evolutie, maar voor de totale ommekeer. Het land is fundamenteel veranderd, en heeft uit zijn fouten blijvende conclusies getrokken. Japan heeft op drie punten een totale vernieuwing ondergaan: ten eerste is het tot in het diepste van zijn wezen pacifistisch geworden. Verder hebben de Japanners de vrijheid ontdekt, waaraan zij zich steeds meer gaan hechten. En tenslotte is er het optimisme (zie boven), waardoor zij, in tegenstelling met vroeger geloven in de mogelijkheid om op de archipel in voorspoed te leven.

WIE REGEERT JAPAN ?

Het antwoord op deze vraag is niet eenvoudig. Op dit moment wordt Japan bestuurd door een regering, die onder leiding staat van Eisakoe Sato, hoofd van de liberaal-democratische, d.w.z. conservatieve partij. Maar heeft deze regering feitelijk de macht in handen?

Het staat vast, dat de eerste minister en zijn kabinet slechts een van de leidende krachten in Japan zijn en zeker niet de voornaamste. Het parlement, werkgeversorganisaties, de vakbonden en vooral het bestuursapparaat (de bureaucratie) hebben een groot aandeel in de besluitvorming. Nu deze geen concurrentie meer te duchten hebben van de militairen, hebben zij belangrijk aan invloed gewonnen, daar zij door de oorlog en de zuiveringen daarna, over het algemeen gespaard zijn. In dit land, waar de economie de voornaamste plaats inneemt, is de macht thans voornamelijk geconcentreerd in handen van de leidende kringen in de industrie, de werkgevers en managers van Japan. Zij bepalen de hoofdlijnen van de politiek en beschikken over de belangrijkste leidende posities; zij houden immers de economische machines draaiende. Zij regeren op een afstand en vormen een machtige groep achter de officiële regering en bepalen door hun

invloed en adviezen de belangrijke politieke lijnen van het kabinet.

Premier Sato en zijn ministers zijn in feite lakeien en zetbazen van de managersklasse, weliswaar door het volk gekozen, maar dank zij de financiële steun van de groep, waaraan zij dienen te gehoorzamen. Zij ontvangen hun mandaat van het parlement, maar niet zonder de onontbeerlijke goedkeuring van de industriëlen. Het is absoluut ondenkbaar, dat een regering tegen de wil van de Keidanren (de grootste werkgeversorganisatie) in, zou kunnen aanblijven.

ECONOMIE VAN FIETTERS

De regering stimuleert de groei van de industrie, terwijl dus de grote industriëlen de regering tegelijkertijd aanzetten tot een politiek, die hun ontwikkeling begunstigt. Investeren in ultra-moderne installaties en snelle uitbreiding worden door fiscale maatregelen vergemakkelijkt. Riskante leningen van de banken worden mogelijk gemaakt door de financiële steun en de belastingpolitiek van de regering. Het komt vaak voor, dat een firma zijn materieel vernieuwt, voordat het oude materieel versleten is. De bedrijven willen koste wat kost hun toonaangevende positie in de binnen- en buitenlandse concurrentie handhaven. Deze overinvestering is een verschijnsel dat westelijke waarnemers steeds weer verbaast. De industrie is zodoende in een eeuwigdurende wedloop naar voren gewikkeld. De Japanners spreken van 'de economie van de fietser'. Om zich in evenwicht te houden moet hij steeds door rijden; als hij afremt, valt hij. De Japanse economie heeft echter nog niet op het punt gestaan te vallen.

Om hun investeringen te kunnen financieren, hebben de Japanse industriëlen zich op een ongelooflijke manier in de schulden gestoken. Zij leenden van de banken, die op hun beurt weer door de Japanse Bank gesteund werden. De rentevoet is hoog, maar het wordt terug verdiend. Het pessimisme van westerse waarnemers, die meestal alarmkreeten slaken, zodra zij de schijnbare breekbaarheid van de financiële basis van de Japanse industrie ontdekken, wordt niet gerechtvaardigd door de werkelijke feiten. Wel kan men stellen, dat de Japanse economie een planologisch en dirigistisch karakter draagt. Hoewel de banken een belangrijk aandeel kregen in de controle over handel en industrie, waren zij op hun beurt weer afhankelijk van de centrale bank.

BUITENLANDSE POLITIEK

De grondwet van 1946, die voor een groot deel gedictieerd was door de opperbevelhebber van het bezettingsleger, generaal MacArthur, verbood Japan ooit weer een leger te hebben en zijn toevlucht tot oorlog te nemen. Artikel 9 luidt: 'Het Japanse volk, dat oprecht naar een internationale vrede, gebaseerd op rechtvaardigheid streeft, ziet voor altijd af van oorlogen en het gebruik van geweld of dreigementen als manier om internationale geschillen te regelen.

Maar 5 jaar na de nederlaag vond er een radicale verandering plaats: de Amerikanen vroegen Japan artikel 9 uit de grondwet te schrappen. Het vredesverdrag hief niet alleen de bezetting op en leverde Japan een bondgenootschap op met de USA, maar Amerika gaf Japan ook de vrijheid, of liever gezegd, vroeg Japan dringend weer een leger op de been te brengen. De Japanners weigerden toen . . . Het verhaal gaat dat Dulles, de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken met de vuist op tafel sloeg en herhaalde:

Japan moet zich weer bewapenen. Josjida, de toenmalige premier antwoordde met een ironische blik achter zijn lorgnet, dat het Japanse volk zeer gehecht was aan artikel 9 van de grondwet, dat permanente ontwapening voorschreef en weigerde beleefd. (Japan is thans wel bezig een leger op te bouwen).

De vroegere verbinding tussen leger en kroon bestaat nu niet meer. De keizer heeft de nieuwe troepen nog geen enkele maal de parade afgenomen. Over Hiroshima en Nagasaki spreekt men niet veel meer, maar men denkt er des te meer aan. De Japanners verwerpen het idee van straf, maar hebben de les onthouden, beter dan ooit werd verwacht.

Japan ligt ingeklemd tussen 3 grote mogendheden met atoombom, n.l. de USA, Rusland (Siberië) en Communistisch China. Het heeft er daarom alle belang bij neutraal te blijven. Het belangrijkste is niet het bezit van het atoomwapen, maar een verdrag met de USA, Rusland en China, dat zijn veiligheid garandeert.

De banden met Amerika liggen op de eerste plaats op handelsgebied, 30 pct. van de Japanse buitenlandse handel wordt met de USA gevoerd. Verder zijn zij van technische aard, omdat de Japanse industrie zich voornamelijk van Amerikaanse octrooien bedient. Tenslotte is Japan verbonden met de VS, omdat Amerika voor de Japanse veiligheid zorgt en Japan onder de Amerikaanse atoomparaplu schuilt. De afhankelijkheid is evenwel geen eenzijdige afhankelijkheid. Ook de USA hebben Japan nodig, als afzetgebied en als leverancier. Bovendien speelt Japan een belangrijke rol voor de VS als sterke economische macht in Azië.

Toch blijken de verhoudingen de laatste tijd iets te veranderen. De Amerikanen wensen een grotere invloed op de Japanse markt en dreigen zelfs met tegenmaatregelen als aan hun wensen niet tegemoet wordt gekomen.

De schrijver maakt op een heldere wijze de verhouding tot China en Rusland duidelijk. Ik verwijs daarvoor gaarne naar dit voortreffelijke boek, dat ook Japans positie in de rest van het Verre Oosten beschrijft. De auteur is

VERVOLG OP PAG. 11

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

LEVEN OP HET SCHERP VAN DE SNEDE

VERVOLG VAN PAG. 10

correspondent van het Franse blad Le Monde en kent Japan al tientallen jaren. Hij schrijft op zeer boeiende wijze.

SCHADUWKANTEN

Meer bedachtzame Japanners koesteren twijfels en kennen onzekerheden ten aanzien van de grote veranderingen, waaraan hun land onderhevig is. De toekomst lijkt niet vrij van gevaren. Overschatten de managers de kracht en mogelijkheden van dit land niet, zoals de generaals vóór hen? Met name de landbouw is ook hier het grote probleem; er is een grote kloof tussen stad en platteland. Hoelang slikt de plattelandster zijn achtergebleven positie nog? Hoelang nemen de vrouwen nog genoegen met hun zwaar onderbetaalde werkkraacht? In de kleine Japanse industrieën wordt onnoemelijk hard en lang gewerkt, vaak zonder enige sociale zekerheid. De bevolkingsdruk stijgt nog voortdurend. Japan is wat zijn grondstoffen, invoer en uitvoer betreft volledig op derde landen aangewezen. Japan heeft nog een heel leger werklozen. Wat gebeurt er als de hoogconjunctuur terugloopt?

Volgens de 'Japan Times' van 6 november 1966 leefden 20 pct. van de Japanse families in 1965 op het bestaansminimum, zoals dat door het Ministerie van Volksgezondheid is vastgesteld. De situatie is sindsdien wel verbeterd, maar in 1968 verdiende de gemiddelde Japanner 57 pct. van het salaris van de gemiddelde Fransman en minder dan een derde van het inkomen van een Amerikaan.

Over het algemeen is de publieke sector ver achtergebleven bij de privé-sector, wat samen met de kloof tussen het moderne Japan en het onderontwikkelde achterland en de onvoldoende bescherming van het algemeen belang tegen het egoïsme van de grote ondernemers, een van de belangrijkste misstanden van het nieuwe Japan is.

De Japanner is zich bewust van deze mistoestanden. Hij erkent ze, maar vindt ze niet groot genoeg om een revolutie te rechtvaardigen. Japanners hebben de moed een hard leven te aanvaarden. Dat heeft niets met berusting te maken, maar komt voort uit de wil naar vooruitgang. Zij zijn er van overtuigd dat hun ijver beloond zal worden.

Een tweede verklaring voor de Japanse lankmoedigheid schuilt in de hardnekkigheid van bepaalde Confucianistische opvattingen.

Revolutie? Deze vindt in Japan dagelijks plaats. Een gemiddelde Japanner doet in zijn leven meer revolutionaire dingen dan een aanhanger van een Europese protestbeweging. De Japanner kan zich daarom zo gemakkelijk in de draaikolk van het moderne leven storten, omdat hij weet, dat hij zijn zekerheid en stabiliteit altijd weer in het oude Japan kan terugvinden. Zakenlieden, die overdag in hun ultra-modern kantoor zetelen, maar 's avonds hun westerse kledij voor de kimono verwisselen in hun traditioneel ingerichte woning. Japan heeft twee soorten architectuur, twee manieren van leven en kleden, twee schrifttypes, enz. Niet om de westerlingen een plezier te doen. Japan heeft twee culturen, zoals andere landen tweetalig zijn.

W. in 't Veld

ROBERT GUILLAIN: Japan, derde grote. Uitgave van Bruna, Utrecht, 1970.

In „Nederlandse Gedachten" van 12 september j.l. heeft de heer H. Meyer (Ede) in een ingezonden schrijven nogmaals zijn bezorgdheid geuit ten aanzien van de koers die onze partij zijn inziens vaart.

Zijn zorg geldt met name de meningsvorming ten aanzien van de defensiepolitiek, welke in meerdere of mindere mate pacifistisch georiënteerd zou zijn.

Op dit punt dreigt de A.R.P. een gezichtsverandering te ondergaan. Als ik de schrijver goed begrepen heb, vraagt hij om een duidelijk gezicht m.b.t. de defensiepolitiek. De heer Meyer ziet dat gezicht al als een duidelijk gegeven. Het is een positieve houding aannemen t.a.v. de strijdmacht. Op deze manier is vrede in vrijheid en gerechtigheid het beste gewaarborgd.

In het bestek van een reactie mijnerzijds zou ik willen volstaan met enkele opmerkingen, die men dan ook als zodanig dient te waarderen.

Kan het zijn dat het gezicht van de A.R.P. t.a.v. het oorlogs- en vredeswerk wat scherpere trekken gaat vertonen? Dat is m.i. iets anders dan een verandering tot een politieke pacifistische partij, welke de heer Meyer vreest. Mijn opmerking bedoelt meer te zijn dan een woordenspel. Trouwens daar is de zaak veel te geladen voor! Vanwaar die scherpere trekken?

Meer dan ooit zijn we ervan doordrongen, wil men t.a.v. de defensiepolitiek nieuwe openingen vinden, dat ons schriftuurlijk belijden fundamenteel is. Aan het slot van zijn stuk stelt de heer Meyer, dat de A.R.P. heden trouw dient te zijn aan het schriftuurlijk belijden van het hoge ambt der overheid, de Schrift is de bron van het gezag en de plicht tot gezagshandhaving. Ik ben dat ondubbelzinnig met hem eens, maar we dienen óók meer uit te spreken...

Vrede, vrijheid en gerechtigheid hebben in de Schrift diepere dimensies dan welke wij thans in onze samenlevingsverbanden geformuleerd en verwerkt zien. Wanneer de defensiepolitiek thans zo sterk onder vuur komt te staan, dan heeft dit ondermeer te maken met de vraag of onze huidige middelen ter verdediging van waarden — nog in het midden gelaten wat we precies daaronder verstaan moeten — adequaat zijn aan de door de Schrift bedoelde vrijheids-, vredes- en gerechtigheidsgedachte.

De overheid is de dienaar van Gods. Als we dit belijden, dan kunnen we niet onder de vraag uit of ze de vrede, vrijheid en gerechtigheid dient door militair demonische wapens (eventueel) te hanteren. Demonisering zit uiteraard niet alleen in wapengebruik. Zuidema heeft m.i. eens terecht opgemerkt dat we met de bom leven en wij (!) krijgen haar de wereld niet meer uit. De anti-militaire pacifisten denken alleen aan de bom, maar ze vergeten al die andere verschrikkelijke technieken, waarvan de hersenspoeling er een is... Het lijkt mij duidelijk dat de duistere machten in onze moderne vertechniseerde beschaving een diepe realiteit bezitten.

Als gesteld wordt dat voorstanders van een krachtige defensiepolitiek een verdediging van waarden bedoelen tegenover een onvoorwaardelijke capitulatie aan het meest weerzinwekkende

systeem van deze tijd, dan onderkennen zij duidelijk de demonisering in dat systeem. En wij met hen! Dit sluit echter niet uit als zouden wij geen boodschap hebben aan een bezinning t.a.v. de 'vulling' van die krachtige defensiepolitiek.

We kunnen stellen dat het ideologisch karakter van de moderne oorlogsvoering manifest is. Het gaat niet zozeer meer om gebiedsuitbreiding. Men ziet in onze tijd dat oorlogsvoering en al wat daarbij hoort gekenmerkt moet worden als een 'geheiligd' streven. Er is thans wezenlijk een conflict gaande tussen ideologiën, tussen geesten. De wapenwedloop wordt daaraan dienstbaar gemaakt. Een strijd tussen de geesten kan niet opgelost worden door het in stelling brengen van militaire middelen.

Afgezien daarvan moet men tevens stellen dat de uitwerking die men van moderne wapens verwachten mag, het bestaan van mens en wereld bedreigen. Leven we eigenlijk niet op 'n rokende vulkaan? Het is hier vrede, maar het is een leven op het scherp van de snede. Kunnen we werkelijk onze waarden(!) verdedigen door zulke alles-verniëgende wapens toe te passen?

De heer Meyer stelt dat de afschuw van de moderne ABC wapens echt niet alleen bij pacifisten bestaat. Terecht! En al weer ben ik het met hem eens als hij zegt dat defensiepolitiek geen ondersteuning moet zijn van ongerechtigheidspolitiek, maar kunnen wij met de middelen van vandaag die de defensiepolitiek steunen werkelijk de gerechtigheid dienen? Moeten we volstaan met te zeggen dat we leven onder de atoomparaplu en dankzij de aanwezigheid ervan is er vrede...

In een eerder schrijven heb ik gesteld dat vredespolitiek alternatieve politiek dient te zijn. We zullen hebben na te gaan wat er in onze wereld, ver-af en dicht-bij, is vastgelopen. In die zin moet men mijn gemaakte opmerking verstaan dat wie met zijn economische politiek communisme oproept niet moet denken het met zijn defensiepolitiek te kunnen elimineren. Het gaat om een kritische doorlichting van de maatschappijstructuur

turen waarvan het militair machtsevenwicht niet los te maken is. Daarmee is het complexe in de huidige politiek overduidelijk. In verband daarmee alleen al is een éézijdige ontwapening een riskante zaak.

Het een hangt samen met het ander. We bevinden ons in een schier ondoordringbaar oerwoud. De beoordeling van een begrip en een zaak als gerechtigheid is uitermate moeilijk. Men behoeft alleen maar te denken aan de oorlog in Europa en in Afrika als het gaat om de gerechtigheid in deze zaak diametraal tegenover elkaar stonden.

Het is m.i. een zaak van de eerste orde dat de gerechtigheid als norm van het interstatelijk verkeer gaat functioneren. Dit is een zaak van grote verlegenheid. Het is een waagstuk, maar ook een opdracht.

Ik dacht, dat t.a.v. het vredesvraagstuk in onze partij een bezinning op gang gekomen is, waarbij het schriftuurlijke uitgangspunt in het volle licht is komen te staan. De heer Meyer attendeert op de gebroken samenleving, de nimmer volmaakte wereld. Inderdaad, we hebben er weet van dat het ware vredelijk niet door ons zal worden opgericht. Het evangelie wil ons verlossen van demoniserende invloeden. Ze zullen er niet meer zijn als het Godsrijk in volheid gekomen is. De komst van dat Rijk is een niet te stuiten zaak.

Dat moet ons inspireren. Zo staan wij niet in een absoluut pessimisme enerzijds of in een absoluut optimisme anderzijds, maar vanuit de erkende spanning tussen beide, wordt een opdracht tot creatief voortgaan en verder werken geput.

De partij van Pro Religione et Libertate. Wat een opdracht, om daar in deze vertechniseerde maatschappij iets van waar te maken!
Vlaardingen J. Wijnstok

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

WIJ KOMEN BIJEN

Het Provinciaal Comité van A.R. Kiesverenigingen in Groningen, belegt op zaterdag 10 oktober een vergadering in „Het Tehuis“ (Jonkhofzaal) te Groningen.

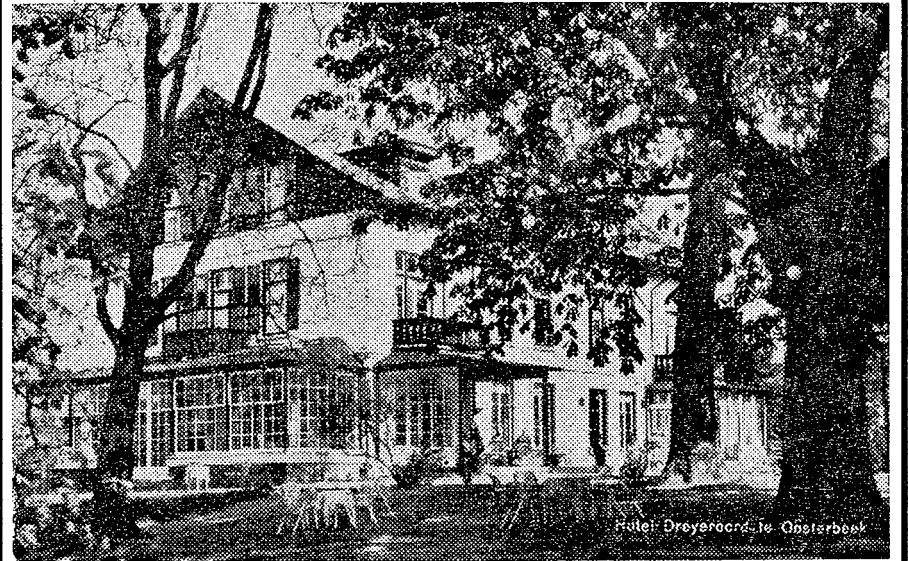
Aanvang 14.00 uur.

Spreker: mr. J. N. Scholten, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie.

VRAAG EN ANTWOORD

Bedankt voor deze riem onder het hart. Mej. J. van Leeuwen vroeg, of er nu al resultaten te verwachten zijn van het interdepartementale overleg over de problematiek van de onvolledige gezinnen en de te treffen maatregelen.

Minister Polak (Justitie) antwoordde hierop dat men op weg is met een onderzoek naar de positie van de alleenstaande vrouw en de rechtspositie van de gescheiden vrouw, maar de uitslag zal nog wel even op zich laten wachten. Als het onderzoek rond is zal de Kamer onmiddellijk worden ingelicht.

OOSTERBEEK

Hotel „Dreyeroord“

TELEFOON 08307-3169

BOS-EN-HEIDE

Waar mevrouw zich „uit“ en mijnheer zich „thuis“ voelt

FAM. G. W. v. d. STRAATEN

SPES VIVA

Oostzijde 111, Zaandam

Een klein chr. verpleegtehuis, 30 bedden groot, zoekt zo spoedig mogelijk een

ZIEKEN- VERZORGSTER of BEJAARDEN- HELPSTER

Goed loon verzekerd.

Sollicitaties aan de directrice van bovengenoemde instelling.

Adverteer in Nederlandse Gedachten

Huur een chalet in Zwitserland

bij

**SWISS
CHALET'S**

Straat van Sicilië 22 - AMSTELVEEN - Tel. 411623
in voor- en naseizoen aantrekkelijke reducties.
Wij sturen U gaarne onze brochure

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

DAGTEKSTEN

„Een Bijbelwoord voor elke dag“

wil het tekstboekje voor 1971 u brengen. Deze uitgave van de Evangelische Broedergemeente kunt u per giro of briefkaart bestellen bij:

C. J. SCHEER

LAGE WEG 3 a - ZEIST

Telefoon 03404 - 16933 — Postgiro 791888

met vermelding aantal exemplaren. Dagteksten à f 2,25. Met luxe plastic-omslag bedraagt de prijs f 3,25.

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

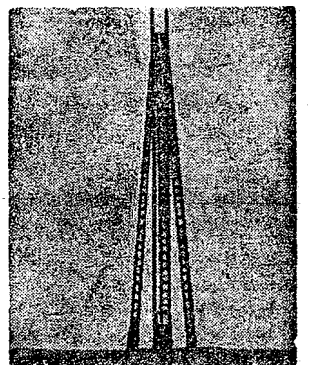
Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

F. VINK & ZOON Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444.

Werkendam (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakker, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

Betonfabriek **DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11, telefoon 01835 - 1941

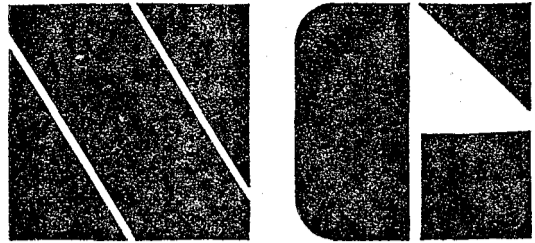
*

AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 41 - 10 oktober 1970

IN DIT NUMMER

Op pagina 2, Deelgenoten in ontwikkeling, vrome wens of realiteit?

De Unicollecte, zie pagina 3 en 11. De A.R.P. maak je zo, zie pag. 5.

Welk percentage voor de defensie? zie pagina 6.

Mag wat kan?, verslag van de Arjos studieconferentie, en afscheid Hans de Boer, pag. 7 en 8.

Vraaggesprek met Hans de Boer, pag. 9.

Lezers schrijven ons, pag. 10.

RADIO

Zaterdag 17 oktober heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister dan van 18.19 - 18.29 uur naar Hilv. I (402 m.).

ABONNEMENTSGELD

TWEEDE

HALFJAAR 1970

In de loop van de maand juni ontvingen de abonnees een acceptgirokaart, met het verzoek het abonnementsgeld te betalen.

Een groot aantal abonnees heeft hieraan voldan, waarvoor onze dank.

Degenen, die nog moeten betalen verzoeken wij dit thans, door overschrijving van f 7.— op postgirorekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gavenhage.

GEMEENTEN EN VERGROOT GEBIED EIGEN BELASTINGEN

Het wetsontwerp, dat aan gemeenten een omvangrijker terrein wil verstrekken teneinde de eigen middelen te vergroten zal waarschijnlijk deze maand aan de orde komen. Wij onderschrijven de filosofie van dit ontwerp.

Een reële mogelijkheid om de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenten te versterken is een goede zaak. Die eigen verantwoordelijkheid kan beter functioneren, indien elke gemeente naast de (jaarlijkse) rijksuitkeringen de mogelijkheid heeft zelf bronnen van inkomsten aan te boren voor een niveau van het eigen gemeentelijke verzorgingspeil.

De historie heeft meer dan eens bewezen, dat gemeenten voorlopers zijn geweest van later landelijke regelingen! Dat moet zo kunnen blijven. Vast staat echter, dat wettelijke regeling van de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten een evenwichtig midden is tussen de belangen, die de gemeenten moeten behartigen en die van de rijksoverheid.

Kunnen wij ons vinden in de filosofie van het wetsontwerp, met de gegeven uitwerking hebben wij wel moeite. Zou daaraan niet worden tegemoet gekomen dan is het de vraag of dat wetsontwerp wel moet worden aanvaard. Naar onze mening zal de

thans bestaande vrijstelling voor kerken onverkort moeten blijven bestaan.

Daarnaast zal in de wet behoren te worden opgenomen de maatstaf voor de heffing. Uiteraard zal het tarief door elke gemeente zelfstandig kunnen worden gehanteerd. Maar naar het ons voorkomt niet onbegrensd. In de wet zal daarom een (overigens) ruime limiet moeten worden opgenomen. Het is niet aanvaardbaar, dachten wij, dat de gezamenlijke gemeenten tenslotte een te groot deel van de rijksbelastingmogelijkheden in beslag gaan nemen.

Tenslotte zijn wij van oordeel, dat in deze tijd een zekere centralisatie van heffing en een vordering gewenst is — waarbij de autonomie van de gemeenten naar onze mening in het geheel niet in geding behoeft te zijn. De mogelijkheid, waarbij elke afzonderlijke gemeente een eigen apparaat voor deze zaak opbouwt of een bestaand apparaat gaat vergroten is niet meer van deze tijd.

Onder deze voorwaarden achten wij dit wetsontwerp een aanvaardbaar complement voor de (overigens te verbeteren) wet, die vanaf 1960 de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten regelt.

Nu bestellen: f 5.- voordeel!

Inderdaad, u kunt maar liefst f 5.— besparen als u thans intekent op de zojuist verschenen DERDE DRUK van

H. ALGRA

HET WONDER VAN DE 19e EEUW

Van vrije kerken en kleine luyden.

Derde, herziene druk. Omvang 350 tekstpagina's en 56 bladzijden illustraties op kunstpapier. In fraaie, geheel linnen band, met geplastificeerd stofomslag in twee-kleurendruk. Prijs bij voorintekening f 19,50; na 15 november a.s. f 24,50.

Zelden is een boek in de Nederlandse pers zó enthousiast ontvangen. De volgende recensies geven daarvan een indruk:

„Het boek is een juweel voor de in deze tijd en figuren belangstellende lezer. Het verschaft een grote hoeveelheid feiten, die vervat zijn in een goed geschreven tekst.”

Nieuwe Rotterdamsche Courant

„Wat Algra's boek zo boeiend maakt is de mengeling van objectiviteit en beweging bij de schrijver. En door al zijn verhalen waait de zeewind van het Friese platteland met zijn oerdemocratische eigenzinnigheid... Een ontroerend boek.”

De Tijd

„Zelden hebben we een boek zo onvoorwaardelijk kunnen aanbevelen... Algra's geschiedschrijving spot met alle partijloze neutraliteit, waarvan sommigen zeggen dat het voor de historicus de hoogste wijsheid is. Hij is met al zijn vezels betrokken bij hetgeen hij schrijft, is er zelf uit voortgekomen, en schaamt zich zijn dankbaarheid niet... We kunnen auteur en uitgever voor dit boek zeer dankbaar zijn.”

Nederlands Dagblad

„Zelden werd deze stof met zoveel warmte, zoveel menselijke beweging beschreven... In een tijd waarin verschraving, vermaterialisering en verzakelijking mode-woorden dreigen te worden, zijn boeken als dit een oase.”

J. A. van Bennekom in de Zeeuwse Kerkbode

„Een meeslepend getuigenis. Een boek dat in het bijzonder dankbaar zal worden aanvaard door hen die zelf aan de kleine luyden verbonden waren. Mij althans maakte dit boek opnieuw dankbaar voor wat ik van huis uit heb meegekregen — en is dat niet de hoogste lof die men het mee kan geven?”

Drs. T. M. Gilhuis in Nederlandse Gedachten

Recensies als deze (en die zijn er tientallen) laten er geen twijfel aan bestaan: dit boek is het waard uw persoonlijke eigendom te zijn. Schaf het aan, voor uzelf en — niet te vergeten — voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans het „wonder van de 19e eeuw” in dit boek a.h.w. opnieuw te beleven. Bespaar f 5.— en vul vandaag nog de bestelbon in! U kunt deze ongefrankeerd (dus zonder postzegel) in open envelop verzenden, met vermelding: drukwerk. Adresseeer als volgt:

UITGEVERIJ T. WEVER

Antwoordnummer 5 - FRANEKER

BESTELBON

Zend mij tegen voorintekeningprijs

* rechtstreeks/
via boekhandel:

..... ex. H. Algra, HET WONDER VAN DE
19e EEUW Gebonden f 19,50.

Ik betaal _____ *
onmiddellijk na ontvangst ineens
in termijnen van f 3,90 per maand

Naam:

Adres:

Woonplaats:

* Doorhalen wat u niet wenst. N.G.

WIEBELEN

De economie in Nederland is een open economie. Buitenlandse invloeden hebben vrijwel volledig toegang. Dat kan zijn voordelen hebben, het heeft ontegenzeggelijk nadelen ook.

Het betekent in elk geval, dat het kabinet, als het gaat om de bevordering van een evenwichtige groei, moet beschikken over een verantwoord instrumentarium. Een van die instrumenten is het fiscale complex.

Wij hebben daartegen geen bezwaar, nu allerwege blijkt dat overige instrumenten minder bruikbaar zijn geworden: de monetaire mogelijkheden en die van de loonpolitiek om het hierbij te laten.

Minister Witteveen heeft deze week aan de Kamer een wetsontwerp voorgelegd waarbij hij voor zich en voor alle opvolgenden een grote delegatie vraagt. Hij vraagt de machtiging van de volksvertegenwoordiging, om als de conjunctuursituatie het nodig maakt, bestaande tarieven van een aantal belastingen 'zelfstandig' te mogen verhogen dan wel te verlagen. Met een variatie van nul tot vijf procent op de bestaande tarieven.

Dat voorstel betekent een zeer belangrijke uitbreiding van de bevoegdheden van het kabinet. Zeker, ook wij zijn er van overtuigd, dat ingeval van noodzakelijk ingrijpen, bijsturen met spoed nodig is. Spoedige begeleiding betekent vaak, dat een ingreep in dat opzicht met succes kan worden gerealiseerd. Maar vergeten mag niet worden dat dit op basis van de huidige cijfers, een maximale hantering betekent een belastingverzwaring van bijna 1300

miljoen gulden.

De vondst van minister Witteveen is voorzover wij weten nog nergens in de wereld reëel gehanteerd. Wij aarzelen nu reeds deze uitgebreide bevoegdheden aan een kabinet toe te vertrouwen. Wij menen, dat het politiek wetenschappelijk gesprek over deze zaak nog onvoldoende tot overeenstemming heeft geleid. Waarbij wij er de aandacht op willen vestigen dat een samenvalling van een automatische inflatiecorrectie en de idee van deze wiebeltax nog niet uit de doeken is gedaan.

Bovendien, uit deze miljoenennota blijkt het duidelijk, de mogelijkheden van een conjunctureel flexibel uitgavenbeleid — dat is óók een belangrijk instrumentarium — blijken ook niet gering te zijn. Voor een bedrag van ruim 800 miljoen gulden is een conjuncturele flexibiliteit op korte termijn mogelijk.

Waarmee wij uiteraard geen negatief oordeel hebben uitgesproken over de voorgestelde wiebel naar boven van drie procent voor het jaar 1971. Integendeel.

DEELGENOTEN IN ONTWIKKELING VROME WENS OF REALITEIT?

DOOR PROF. DR.H. LINNEMAN

Het jaar 1970 markeert de overgang van het eerste naar het tweede ontwikkelingsdecennium; in de geheimtaal van de ontwikkelingsdeskundigen en -politici worden de jaren zeventig aangeduid als DD II (Development Decade nr. 2). Eén van de meest opvallende verschillen tussen de situatie thans en die van tien jaar geleden is wel, dat de voorbereiding van de plannen voor DD II meer tongen en pennen in beweging heeft gebracht dan de lanceering van de actievoorstellen voor het eerste United Nations Development Decade. Met enig optimisme zou men hieruit kunnen concluderen, dat althans de belangstelling voor het vraagstuk van de ontwikkeling van de arme landen nu groter is dan tien jaar geleden.

Een voorbereidende studie die veel aandacht heeft getrokken is het rapport van de commissie voor internationale ontwikkelingssamenwerking onder voorzitterschap van de Canadese oudminister-president Lester B. Pearson. Dit rapport, 'Partners in Progress', is in het najaar van 1969 verschenen en niet lang daarna door het Ministerie van Buitenlandse Zaken vertaald en uitgegeven onder de titel 'Deelgenoten in ontwikkeling' (Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage 1970; de Nederlandse uitgave omvat alleen het rapport zelf en niet de bijlagen). Gezien het belang van het onderwerp is dit een zeer prijzenwaardig initiatief van het ministerie. De vraag rijst overigens, waarom het rapport van de commissie-Tinbergen 'To-

Lester Pearson

wards accelerated development' (nog niet in Nederlandse vertaling is verschenen).

POLITIEK DOCUMENT

Het Pearson-rapport is niet een wetenschappelijke studie over het ontwikkelingsvraagstuk, al is vanzelfsprekend gebruik gemaakt van toegepast-wetenschappelijke inzichten in deze problematiek. Het is in de eerste plaats een politiek document: het bevat een groot aantal concrete aanbevelingen voor beleidsmaatregelen op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking. Het rapport is een beargumenteerd pleidooi voor een grotere en betere ontwikkelingsbijdrage door de welvarende wereld, en het grootste deel van de aanbevelingen is dan ook gericht aan het adres van de rijke landen.

De aanbevelingen van de Pearson-commissie zijn bepaald niet revolutionair te noemen — al wil daarmee ook weer niet gezegd zijn dat ze terstond door alle regeringen zullen worden opgevolgd. De commissie heeft kennelijk niet te hoog willen mikken, en groot gewicht toegekend aan de politieke haalbaarheid van haar aanbevelingen in landen als de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Ten aanzien van de omvang van de overheidshulp zegt de commissie, dat het niveau van 0,7 procent van het bruto nationaal product van het donorland in 1975 moet zijn bereikt, althans 'in geen geval later dan 1980'. Hiermee hangt samen, dat de commissie de economische groei in de derde wereld in de loop van een tienjaarsperiode wil 'versnellen' van de huidige vijf procent per jaar tot ... niet minder dan zes procent per jaar!

AANBEVELINGEN

Gelukkig is het rapport niet in alle opzichten zo overmatig voorzichtig (om het vriendelijk te zeggen) bij het formuleren van aanbevelingen. Wij doen een greep uit de ongeveer zeventig expliciet geformuleerde aanbevelingen.

De overheidsleningen mogen geen hardere voorwaarden stellen dan een rente van 2 procent, een looptijd van 25 tot 40 jaar, en een aflossingsvrije periode van 7 tot 10 jaar. De binding van de hulpverlening aan besteding in het donorland moet worden afgeschaft, of tenminste verzwakt; donorlanden dienen zeker eventuele aankopen uit hulpverleningsgeld in andere ontwikkelingslanden toe te staan. (Een eerste en bescheiden stap in de richting van de 'ontbinding' van de financiële hulp is inmiddels gezet in de DAC-vergadering van medio september te Tokio).

Minstens de helft van de rentebetalingshulp moet, vanaf 1975, via multilaterale organisaties worden gekanaliseerd. Minstens de helft van de rentebetalingen die de donors van de arme landen ontvangen (uit hoofde van hulpverleningsschulden — een post die beangstigend snel stijgt) moet worden gebruikt om de rentetarieven van de Wereldbank door subsidie te verlagen.

Maar de aanbevelingen bestrijken een veel breder terrein dan de financiële hulpverlening. Vóór het einde van 1970 (jawel, het einde van dit jaar!) moeten de welvarende landen een algemeen en nietwederkerig stelsel van preferenties voor industrieproducten uit ontwikkelingslanden instellen. Kwantitatieve restricties op de invoer van deze goederen (bijv. textiel) moeten in de jaren zeventig zo snel mogelijk worden afgeschaft. Voor de in de rijke landen zwaar beschermde grondstoffen (bijv. bietsuiker; enkele oliehoudende zaden) stelt de commissie, dat de invoer uit ontwikkelingslanden in een toenemend deel van het binnenlands verbruik zal moeten gaan voorzien. Donorlanden dienen voorts een aanzienlijk deel van hun capaciteiten op het gebied van

wetenschappelijk onderzoek af te stemmen op de problematiek in ontwikkelingslanden. De ontwikkelingslanden zelf wordt o.a. aanbevolen, de aard van hun bevolkingsproblemen concreet vast te stellen en daarop gerichte beleidsprogramma's te formuleren.

Over de rol die buitenlandse particuliere investeringen in ontwikkelingslanden kunnen spelen, oordeelt de commissie vrijwel zonder voorbehoud positief. Hier zou mijns inziens juist een voorzichtiger en genuanceerder stellingname op zijn plaats geweest zijn — maar misschien zou men dan in de Verenigde Staten (en wellicht ook elders!) de commissie het etiket marxistisch opgeplakt hebben.

ZIJN WIJ WERKELIJK DEELGENOTEN?

De zwakte van het rapport bestaat hierin, dat de dieper-liggende oorzaken van het welvaartsverschil tussen arme en rijke landen niet of nauwelijks aan de orde komen; de ongelijke economische machtsverhoudingen worden niet genoemd, en door de voorgestelde maatregelen ook niet wezenlijk aangetast. De partners in het internationale ontwikkelingsproces zijn formeel elkaars gelijken, maar hoeveel (of hoe weinig) de sterke en machtige partners zich aan de zwakkere broeders gelegen laten liggen is nog steeds een zaak die de sterken zelf wel zullen uitmaken. Zijn wij werkelijk deelgenoten van de armen en ontrechten in hun strijd om een menswaardig bestaan anno Domini 1970?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

VRIJHEID EN ORDE

DOOR H. ALGRA

Het is een oud voorbeeld en daarom kan het te meer nuttig zijn. Want door zijn ouderdom behoeft niemand het zich meer aan te trekken.

In een gemeente in het Noorden des lands was de rijpere jeugd gewend, de bruggen tot een soort soos te maken, elke zondagmiddag en zondagavond. Tot grote hindernis van het verkeer. Sommige passanten werden zelfs lastig gevallen en fietsers werden genoodzaakt, af te stappen. Toen heeft de gemeenteraad de politieverordening aangevuld met de bepaling, dat het verboden was, zich zonder noodzaak en voor langere tijd op of bij de bruggen op te houden.

Daartegen rees protest. Want de openbare weg is vrij. En ieder heeft het recht, van die weg gebruik te maken om er te wandelen of te staan. Jongeren vonden het een beperking van hun vrijheid, als zij op de openbare weg niet meer mochten staan, waar zij wilden. Maar de gemeente zette door en het was met de molestaties gauw afgelopen.

We zouden ook een recenter voorbeeld kunnen noemen. In het midden des lands was een oud stadje met een hoofdstraat, die op zondagavond het terrein werd van de brommoezems, verkort brozems, uit wijde omtrek. Toen verbood het gemeentebestuur, om tussen zondagmiddag vier uur en maandagmorgen vier uur langs die straat te rijden met ingeschakelde motor. Er kon niet meer worden gebromd. Opnieuw rees de vraag: is dit geen aantasting van de vrijheid? Ik mag toch op de

openbare weg rijden, waar ik wil! Het is duidelijk, dat het hier in wezen niet gaat om het aantasten van de vrijheid. Maar alleen om het tegengaan en het voorkomen van overlast. Om het in de termen van Locke te zeggen: zodra ik mijn vrijheid gebruik ten nadele van de ander, misbruik ik haar en is het de taak van de overheid, tussendebeide te komen.

Maar nu een stap verder. Wij hebben in ons land een zondagswet, die aan iedere burger beperkende bepalingen oplegt. Geen beperkingen in het algemeen, maar beperkingen, die speciaal betrekking hebben op wat mag of niet mag op de dag des Heren. Toen minister Beel deze zondagswet verdedigde, heeft hij nadrukkelijk gezegd, dat de overheid hier maatregelen trof, omdat het ging om een speciale dag, nl. de dag des Heren. Ook toen waren er personen, die daar tegen waren. Ook politieke partijen. Zij zeiden: dit zijn dingen, waar de overheid niets mee te maken heeft. De een kan de zondag gebruiken om in de kerk te zitten, de ander om in een café te zitten of om een autocross te organiseren. Dat moet iedereen zelf weten en de overheid moet daar buiten blijven. Zij heeft niet het recht, onderscheid te maken tussen de ene en de andere dag. Dan is zij onverdraagzaam, en zij beperkt de vrijheid van de burgers.

Zó wordt de zaak scherp en principieel gesteld. Het praatje, dat wij door beperkende bepalingen ten behoeve van de zondagsrust, onze mening opleggen aan anderen, wordt soms wel met ijver verkondigd, maar doet hier niet ter zake. Want het gaat hier om de vraag, wat de overheid krachtens haar ambt heeft te doen.

Die overheid weet van Gods geboden en zij is Gods dienaar. Zij heeft haar mandaat van Godswege. En zij is in het openbare leven ook verantwoordelijk voor het grote goed, dat aan het volk is geschonken in de telkens terugkerende wekelijkse rustdag, die te maken heeft met het vierde gebod.

Daarbij is haar bevoegdheid beperkt in tweërlei opzicht. Zij moet zich beper-

ken tot het terrein, waar zij bevoegd is. En zij mag niemand dwingen, tegen zijn geweten te handelen.

Bij de zondagswet speelt dat laatste, dunkt mij, evenwel geen rol. Niemand kan zich op het stadhuis vervoegen om zich te beklagen met te zeggen: ik merk, dat de cafés hier niet voor 's middags vier uur op zondag een borrel mogen verkopen en mijn geweten vergt van mij, om reeds om drie uur er eentje te pikken. Of: krachtens gemeenteverordening is het zwembad hier op zondagmorgen gesloten en mijn geweten vergt mij, om in dát zwembad op zondagmorgen te gaan zwemmen. Iedereen voelt, dat zo'n bewering onzin zou zijn. De gewetensvrijheid blijft bij zulke verboden ter bevordering van de openbare rust op de dag des Heren onaangetast.

Er is een derde element, dat hier een rol kan spelen. De overheid — alweer de overheid, want daar gaat het om — heeft een speciale taak in het beschermen van zwakken en weerlozen. Daaronder zijn ook de kinderen begrepen. Treffend wordt die beschermende taak van de overheid geformuleerd in het A.R. beginsel- en algemeen staatkundig program:

De overheid heeft te waken voor de openbare zedelijkheid. Zij wakt uit het publieke leven al wat met de eerbaarheid in strijd is of anderszins de mens zou verlagen. Zij beschermt al wat op dit gebied zichzelf tegen aanranding niet beschermen kan.

De brutaliteit gaat op zedelijk gebied tegenwoordig ver. En daardoor krijgt die laatste zinsnede over de roeping van de overheid om te beschermen wat zichzelf tegen aanranding niet beschermen kan, een bijzondere kracht en actualiteit.

Bij allerlei discussies omtrent wat hier aan de orde komt, verkeert de A.R.P. principieel in een gunstige positie. Want:

- a. zij staat er op, dat de gewetensvrijheid wordt geëerbiedigd;
- b. zij gaat uit van de Christelijke belijdenis van het ambt der overheid, als Gods dienaar, het volk ten goede;
- c. zij belijdt, dat God in zijn genade zijn geboden heeft gegeven, die door overheid en volk moeten worden nageleefd, en dat er dus nergens onder het mom van vrijheid plaats mag zijn voor de chaos van de normloosheid, waarvoor de overheid dan het kader zou moeten scheppen;
- d. zij let speciaal op de taak van de overheid, om het zwakke en het weerloze tegen brutaliteit, kwetsing en verleiding te beschermen.

De Overheid handhaaft de openbare orde. Ook in een barbaars geregeerde dictatuurstaat doet zij dat.

De openbare orde in Moskou is voortreffelijk. Maar de rechtsorde, die aan de openbare orde ten grondslag ligt, berust dáár op andere beginselen dan bij ons. Het is een rechtsorde zonder vrijheid. Niet bij de orde maar bij het recht, dat achter de orde zit, scheiden de wegen.

UNIE COLLECTE

De naam kan men veranderen, de zaak blijft dezelfde: een jaarlijkse collecte voor Scholen met de Bijbel. De eerste Uniecollecte werd gehouden in 1879, precies een jaar nadat Kappeyne zijn handtekening, zijn contraseign, zette onder de onderwijswet, die het karakter had van een scherpe resolutie tegen het bijzonder onderwijs. Volgens Kappeyne zou dat bijzonder onderwijs in Nederland nooit iets anders kunnen zijn dan een luxe van sommige rijken en een aalmoes voor sommige armen. Bij dat laatste dacht hij speciaal aan de Diakoniescholen van een aantal Nederlands Hervormde Gemeenten. En dat bijzondere scholen ooit subsidie zouden krijgen, dat was uitgesloten. Het vragen al om zulk een subsidie was een uiting van het 'grofste communisme'.

Toen is de Uniecollecte begonnen als een noodzakelijke actie tot hulp aan scholen met de bijbel, en tegelijk als een protestactie tegen het liberale onrecht in Nederland. Liberalen, die dat onrecht afkeurden, hebben niet zelden belangrijke bedragen in de Uniecollecte gestort en mij zijn de namen bekend van liberalen, die jaar op jaar hun gave schonken, tot de financiële gelijkstelling kwam. Nu is van een protestactie geen sprake meer. Het onrecht is hersteld. De gelijkstelling is over de gehele linie in Nederland een feit geworden. Nu is de Uniecollecte allereerst een manifestatie van dankbaarheid. We 'demonstreren', dat we elk jaar opnieuw met de daad willen tonen, dat we de gelijkstelling als een bevrijding hebben ervaren.

Het geld, dat de collecte nu opbrengt, is bestemd voor scholen met de bijbel. Voor niets anders. Zodra men het beschikbaar zou stellen voor 'projecten', die wel misschien door allerlei kerkelijke instanties worden aangedragen, maar met scholen met de bijbel hoogstens zijdelings iets te maken hebben, zou de collecte haar innerlijke, zedelijke betekenis verliezen. En een school met de bijbel, dat houdt heel wat in. Dat betekent iets voor het gehele onderwijs aan zulk een school. En dat betekent ook, dat die school naar buiten duidelijk zegt, dat zij een school met de bijbel is en wil zijn.

Bijzonder belangrijk is het, wanneer door de organisatoren daarbij ook royaal en openlijk aandacht wordt geschonken aan de scholen met de bijbel, die door emigranten ten behoeve van hun kinderen, vaak onder het brengen van grote offers, worden gebracht. Wanneer dat niet meer gebeurde, wanneer de schoolstrijd, die door emigranten in het Westen en in het Verre Oosten wordt gevoerd, zou worden genegeerd, dan zou daardoor de Uniecollecte een verdachte zaak worden.

Daarom is het goed, telkens opnieuw te informeren, of de scholen met de bijbel voor kinderen van emigranten niet over het hoofd worden gezien. Wij weten wel, dat zulks niet het geval is. Maar het moet ook telkenmale volkomen openlijk en eerlijk worden gezegd.

Het komt de steun aan deze collecte alleen maar ten goede, financieel, maar ook moreel.

WIN EEN LID OF TWEË

**Instituut voor
Internationale Excursies**
MEERWIJKLAAN 6 - BERGEN NH.
TEL. 02208 - 2600

3 ORIËNTATIEREIZEN 1971

RUSLAND 14-28 april
Vliegpreis per KLM en AEROFLOT met verblijf te MOSKOU tijdens het RUSSISCH PAASFEEST en te LENINGRAD f 1220

INDONESIE 25 juni-14 juli
Vliegpreis per KLM met tocht over SUMATRA, JAVA en BALI en bezoek aan BANGKOK f 3595

AFRIKA 30 juni-16 juli
Vliegpreis per KLM met bezoeken aan KENYA, ZAMBIA en MALAWI f 2475

Uitvoerig programma op aanvraag

HET BEELD DER VADEREN

Een halve eeuw geleden was de heer Kleerekoper een vooraanstaand man in de SDAP en hij genoot vooral bekendheid door zijn „Oproerige krabbels” in Het Volk.

De heer De Savornin Lohman had er bezwaar tegen gemaakt, dat deze heer Kleerekoper de God, die door Christenen en Joden wordt aanbeden, als een afgod beschouwde. Daarover was de heer Kleerekoper erg boos en het werd een „persoonlijk feit”.

En toen kwam de heer Lohman met een merkwaardige mededeling. De toenmaals beroemde dirigent van het Concertgebouw-orkest Willem Mengelberg was gehuldigd. Er waren vele sprekers geweest, maar niemand had iets gezegd over God, die de mens talenten toevertrouwt. Alleen Mengelberg had het in zijn dankwoord wel gedaan.

Maar er was ook een album aangeboden, waarin een groot aantal vereerders hun handtekening had geplaatst, vaak met een opmerking of woord van hulde er bij.

Zo ook de heer Kleerekoper. Hij schreef: „Het goddelijk gevoel, dat van binnen uit den mensch komt, is het ware. De God boven en buiten den mensch heeft afgedaan.”

Welnu, zo redeneerde de heer Lohman, wie zó demonstratief bij zulk een gelegenheid het nodig oordeelt te verklaren, dat er geen God boven ons of buiten ons bestaat, beschouwt de door de Christenen en de Joden vereerde God als een niet bestaande God en dus als een afgod.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAIBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

LID WORDEN VAN DE ARJOS? VUL DAN SNEL DEZE COUPON IN

Lid worden van de Arjos betekent deelname aan werk van een schuimende en bruisende club. Kritisch-solidair staan tegenover de A.R.P. Meesturen aan het perspectief voor de zeventiger jaren. Arjosleden kunnen landelijk, provinciaal en plaatselijk activiteiten ontplooiën.

Meld je snel aan in het kader van de thans lopende ledenwerfactie.

COUPON

Ondergetekende:

NAAM:

STRAAT: PLAATS:

geeft zich op als lid van de Arjos. De contributie over de periode van oktober tot en met december 1970 ten bedrage van f 2,50 is heden gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag.

Maandelijks ontvang ik nu Op Wiek, het Arjosblad. Ook ontvang ik graag informatie over andere activiteiten.

COUPON INSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTR. 3, DEN HAAG, tel. (070-183960)

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.

Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v.

A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam:

adres:

woonplaats:

datum:

MEELEVEN GEWENST

In het „Friesch Dagblad” lezen wij onder bovenstaande kop:

Met volle vrijmoedigheid vragen wij van allen enig gevoel van meeleven met de leden van ons aller Tweede Kamer. Die leden krijgen het ongelooflijk zwaar. Zij moeten alle begrotingen vóór de Kerst afhandelen en dat betekent drie maanden werken onder hoogspanning. Dagen en nachten lang. Want daarna is er geen tijd meer. In april 1971 komen de verkiezingen, en daarvoor de grote verkiezingsveldtochten. Avond aan avond op de tribune. Dat is het ná nieuwjaar. En vóór nieuwjaar

alle begrotingen behandelen onder hoogspanning, en altijd met de gedachte, dat je bij alles wat je zegt, aan de verkiezingen moet denken.

Ons meeleven ga ook uit naar de vrouwen van de Kamerleden, die haar man in de komende maanden maar weinig zullen zien, maar wel veel in spanning zullen zitten, als hij bij nacht, en mist en ontij na een zware vergadering met debat weer langs donkere wegen rijdt. Je moet wel echt gegrepen zijn door de politiek, om zo'n leven nog te ambiëren.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuyperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

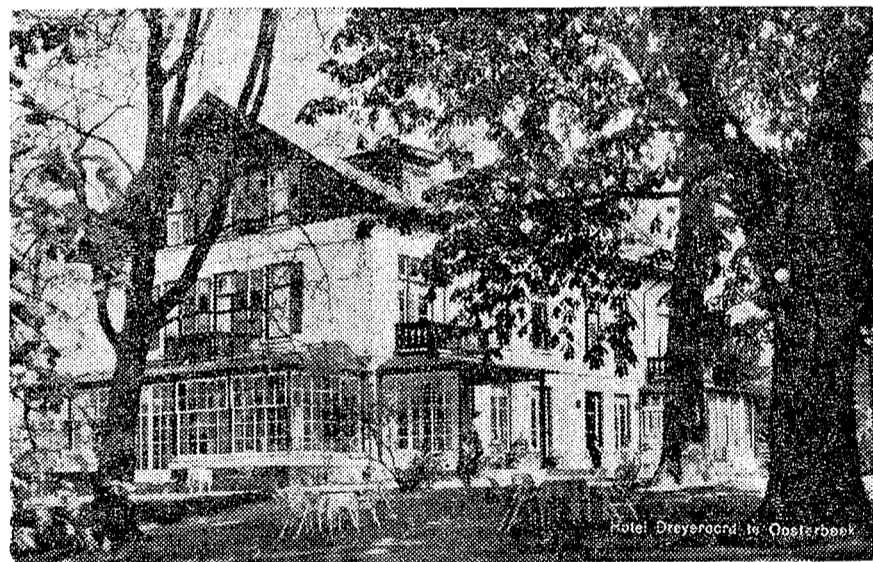
— wenst tot 1 november 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 2,—.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

OOSTERBEEK

Hotel „Dreyeroord”

TELEFOON 08307-3169

BOS-EN-HEIDE

Waar mevrouw zich „uit” en mijnheer zich „thuis” voelt

FAM. G. W. v. d. STRAATEN

DE A.R.P.

De A.R.P. maak je zo.

Eerste vraag: wie is 'je'?

Dat is — uiteraard — ieder lid van de A.R.P.

Sommigen denken, wanneer je het over 'het maken' van de A.R.P. hebt, onmiddellijk — gemakshalve? — aan de fractie of aan het partijbestuur, aan de fractievoorzitter of aan de partijvoorzitter of aan het partijsecretariaat.

Maar dat is natuurlijk bij nader inzien niet juist. Een partij is als haar leden zijn.

Zonder leden is er geen partij, geen partijbestuur, geen partijvoorzitter, geen partijsecretariaat, geen fractie en geen fractievoorzitter.

En dat zou een slechte zaak zijn voor de burgers, voor de kiezers.

Kiezers willen immers zo nu en dan, in ieder geval regelmatig, partij kiezen. Dat doen zij door bij verkiezingen op een partij te stemmen.

De meeste kiezers zijn geen lid van een partij. Zij zijn afhankelijk van die kiezers, die wel lid zijn van een partij en daardoor een partij maken.

Je kunt beter bij de kiezers behoren, die zelf mede een partij maken, dan bij de zwijgende, althans afzijdige, meerderheid van de kiezers, die dat niet doen. Je eigen inbreng is in het eerste geval immers groter. Dan ben je immers ook meer bij de tijd. De tijd van inspraak en meespraak. In die tijd behoort een burger niet alleen bij verkiezingen zijn stem uit te kunnen brengen op een partij, maar behoort hij de gelegenheid te hebben tevens naast anderen een stem te hebben in de partij.

BESLISSEND

Daar kun je meedoen aan het noemen van namen van potentiële kandidaten voor de groslijst, een verzamellijst van mogelijke kandidaten voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Die fase is inmiddels al afgesloten. Hebt u meegedaan?

In ieder geval kunt u meedoen aan de definitieve stemming in een kiesvereniging over de advieslijst, welke het Centraal Comité nu zal gaan opstellen. De stemming in de kiesverenigingen, waaraan u kunt meedoen, is beslissend voor de samenstelling en de volgorde van de namen op de definitieve kandidatenlijst van de A.R.P. voor de komende Tweede Kamerverkiezingen. Zo maak je de A.R.P., zo maak je een actieve partij, zo maak je de fractie.

INHOUDELIJK

Dit lijkt over het algemeen nogal organisatorisch werk. Dat is het voor een deel inderdaad ook, maar niet alleen. Het is tevens ook inhoudelijk werk. Wie kunnen het beste onze gemeenschappelijke ideeën als partij vertolken.

En naast dit werk is er ook het veelvuldige en constante gesprek over zo vele en verschillende onderwerpen, niet alleen lokaal, maar ook regionaal en

MAAK JE ZO

plaatselijk. Een zeer noodzakelijk gesprek. Zo maak je de A.R.P.

Een partij, waarin het gesprek niet constant voortgaat en zelfs zo nu en dan (hoog) oplaait, is geen partij, maar een gezapige gezelligheidsvereniging. Veel gesprek is nodig. Zo maak je een partij sterk, een samenhangend geheel, geen los zand.

POSITIEF

Sterk maken heeft een positieve betekenis.

En ook hier moeten wij dan tevens denken aan het aantal kiezers, dat lid is. Het is u allang duidelijk, dat veel

partijleden goed is voor de politieke ontwikkelingen in ons land.

U weet dat zelf het beste. U bent lid. U bent tevens abonnee op het weekblad 'Nederlandse Gedachten'. U weet van een heleboel zaken veel meer af dan vele anderen. U weet van dit en dat. U leest van alles. U doet wat voor u zelf en voor de partij als geheel in die partij. U geeft uw mening.

U doet op uw wijze — met plezier, met belangstelling — aan politiek. U kent dus de vreugde, het belang van de politiek, het iets doen voor mensen. Waarom zou u een ander ook niet dat

plezier gunnen? Eén bezoekje aan iemand, die nog geen lid is, en u kunt die ander dat plezier verschaffen.

Wij maken ons sterk, dat u dat snel lukt. Zeker in deze tijd met zijn vraag naar inspraak, meespraak, duidelijkheid, openbaarheid, openheid.

Het kan natuurlijk een keer voorkomen dat een aangeboden lidmaatschap niet onmiddellijk door iemand wordt geaccepteerd. Dat zal dan al gauw aanleiding kunnen zijn tot verder gesprek.

Een gesprek dat de moeite waard is.

Want het gaat dan om een gesprek over politieke zaken. En politieke zaken zijn zaken, waarmede wij allemaal — elke kiezer — te maken hebben.

Het gaat om de bezinning en gesprek door mensen over vragen van mensen.

Vragen van oorlog en vrede, bescherming van zwakkere groepen in de samenleving, ontwikkelingssamenwerking, democratisering, inspraak en medezeggenschap, inkomensverhoudingen, de mens en zijn werk, milieuhygiëne, en wat u meer weet.

Zaken, welke het belang van mensen raken, moeten niet besproken en beslist worden door weinigen, maar door velen.

ZO

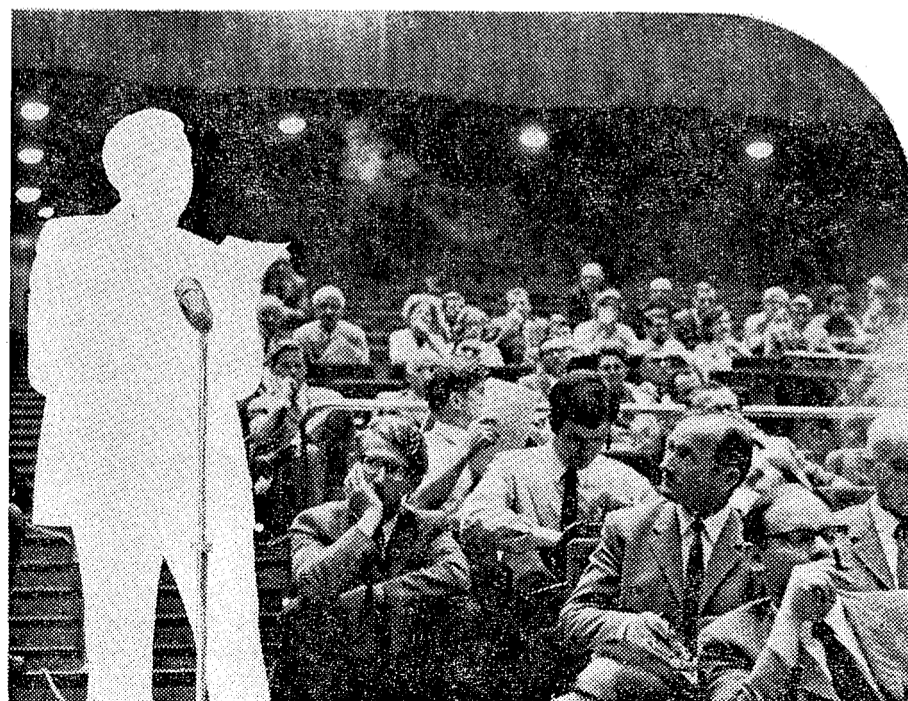
Zo maak je een partij: meedenken, meepraten, meewerken, meebeslissen. Dat vraagt dus denken, praten, werken, lopen.

In de Nederlandse taal is er het woordje 'ze'. Van Dale (de grote) weet daar natuurlijk enkele goede opmerkingen bij te plaatsen. Die moet u werkelijk even lezen, al gaat het met name om de vierde. 'Ze' is een persoonlijk voornaamwoord. Het is in de eerste plaats een ongenueanceerde vorm van de eerste naamval vrouwelijk enkelvoud. (Ze komt zo). In de tweede plaats een vorm van de vierde naamval meervoud (ik heb ze niet gezien).

In de derde plaats de ongenueanceerde vorm van de eerste en vierde naamval mannelijk en vrouwelijk meervoud (ze gaan daar; roep ze eens). En dan in de vierde plaats in gemeenzame uitdrukkingen als loos object: eet ze, maf ze; dat betekent: eet lekker, slaap lekker.

Wij zouden willen zeggen in het verband van dit verhaal: denk ze, praat ze, werk ze, loop ze, win ze. De A.R.P. maak je zo.

Meepraten

WELK PERCENTAGE VOOR DE DEFENSIE?

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

'Velen, in kerken, partijen en goedwillende vredesbewegingen, discussiëren over het al dan niet aanvaardbaar zijn van nucleaire wapens. Iedereen is het er over eens dat nu moet worden getracht te voorkomen dat nucleaire middelen dienen te worden ingezet. Een sterke, mobiele, flexibele, parate en conventionele krijgsmacht kan dit voorkomen zolang nog geen politieke ontspanning duidelijk zichtbaar is. In vele studies van kerken en organisaties, die zich met de problemen van oorlog en vrede bezighouden, wordt vaak gesteld dat er een bewapeningswedloop aan de gang is en dat die moet eindigen. Wanneer wij de ontwikkeling op het conventionele terrein bezien, moeten wij mijns inziens constateren dat er van een bewapeningswedloop aan westelijke zijde geen sprake is'.

Deze woorden sprak de A.R.-fractie-voorzitter in de Tweede Kamer, mr. B. W. Biesheuvel het vorig jaar tijdens de algemene politieke beschouwingen. Hij maakte bij die gelegenheid zijn zorgen kenbaar over de ontwikkeling van onze defensie-inspanning. 'Wij moeten', aldus concludeerde de heer Biesheuvel, 'er nu eenmaal echt wat voor over hebben om tot een verantwoorde veiligheidsstructuur te komen'.

Nu, een jaar later, kan men dagelijks horen spreken over het percentage van het nationale inkomen dat wij als veiligheidspremie in de volgende regeringsperiode moeten opbrengen: minister Den Toom en staatssecretaris Haex achten 4,2 à 4,4 pct. geboden, hun collega-bewindsman van de luchtmacht Duijnsteek vindt 3,6 pct. (het niveau van 1971) wel toereikend; hoe-wel de PvdA in de nota Doelmatig Defensiebeleid vastlegde een voortgaande daling tot 3 pct. redelijk te vinden, wil het kamerlid Wierda nu niet verder gaan dan 3,9 pct.; hij is daarmee in het gezelschap van de KVP'ers Jansen en Mommersteeg, maar zit nog onder VVD-senator Van Riel en de ARP-werkgroep over aspecten van de defensieproblematiek, die 4 pct. suggereren.

Globale Graadmeter

In zeker opzicht bevestigt deze diversiteit onze in het vorige artikel geuite opvatting, dat het nationale inkomen een onzekere en te globale graadmeter is. Een reden, naast de in het vorige artikel genoemde (onzekerheid m.b.t. de hoogte) is, dat de stijging van het nationale inkomen niet altijd parallel loopt met de noodzakelijk geachte stijging van de militaire uitgaven. Het nationale inkomen kan zich ontwikkelen zonder dat dit voor defensie tot overeenkomstige kostenstijgingen leidt. Anderzijds kan de stijging van militaire uitgaven uitgaan boven die van het nationale inkomen b.v. door wijzigingen in de strategische verhoudingen, door salarismaatregelen (de wedde eerste oefening voor dienstplichtigen) en door excessieve prijsstijgingen van militaire uitrustingsstukken als vliegtuigen, enz.

De vraag naar een adequate graadmeter is ook daarom zo belangrijk omdat defensie in een kabinetsperiode werkt met een, voor de gehele periode, vastgesteld budget (het z.g. defensieplafond) overeengekomen op basis van o.a. te **verwachten** ontwikkelingen. Voor planningsdoeleinden is dat natuurlijk bijzonder aantrekkelijk; je weet voor een bepaalde tijd waar je aan toe bent. Maar in de praktijk is het aanpassen van dit plafond aan het **werkelijk** verloop van de ontwikkelingen moeilijk. En in een tijd waarin op tal van gebieden ontwikkelingen razend snel verlopen, is dat bepaald een nadeel. Door de eerder genoemde ARP-werkgroep is voorgesteld het plafondsysteem niet los te laten, maar uitsluitend voor één jaar vast en voor de volgende jaren als richtlijn.

'Ieder jaar kan dan over de definitieve hoogte worden beslist in onderling overleg tussen de betreffende ministers en de volksvertegenwoordiging waarbij dan rekening kan worden gehouden met o.a. conjuncturele schommelingen'.

Percentages

Terug naar de percentages. De meeste die worden genoemd hebben als een gemeenschappelijke achtergrond, dat de aasting van de effectiviteit van het militaire apparaat en de geleidelijke afbrokkeling van de defensie-inspanning het hoofd moet worden geboden. Ook het zittende kabinet heeft bij gelegenheid begrip getoond voor de moeilijkheden bij defensie. Zo moest het, om de eindjes nog zo veel mogelijk aan elkaar te knopen, drie keer maatregelen nemen in afwijking van de aanvankelijk gemaakte afspraken:

— f 225 miljoen 'extra-inspanning' naar aanleiding van Tsjechoslowakije

— jaarlijks sedert 1969 ca. f 50 miljoen hogere uitgaven toegestaan als direct gevolg van de BTW

— f 95 miljoen voor 1971 extra ter beschikking gesteld wegens destijds niet voorziene kostenstijgingen.

Een dergelijke handelwijze is noch bevreemdend noch doelmatig. En het is dan ook niet verwonderlijk dat er be-

hoefte bestaat voor de volgende regeringsperiode, binnen het raam van het algemeer aanvaarde veiligheidsbeleid, een betere relatie te bewerkstelligen tussen doelstelling en financiering.

Deze doelstelling mag, rekening houdend met de politiek/strategische situatie niets anders zijn dan de huidige — redelijke maar minimale — krachtsverhouding met het Warschau Pact te helpen handhaven.

Discussiepunten als een wijziging van de omvang van de NAVO-bijdrage, hogere doelmatigheid door een andere organisatie van het departement en sterkere internationale samenwerking komen in een volgend artikel nog aan de orde.

Onder de huidige omstandigheden moet het defensiebudget ons in staat stellen:

— de loon- en prijsontwikkelingen te volgen

— de bestaande achterstanden in de effectiviteit in te halen.

Geringe Verhoging

Dr. L. de Jong, die in zijn bekende rede in Delft zei dat de gevechtvaardigheid van het Nederlandse leger de laatste tien jaar sterk is achteruitgegaan, achtte het mogelijk een gezonde toestand te herstellen met 'een naar verhouding geringe verhoging van het defensiebudget'. Wij vinden dit een redelijke opvatting. Het betekent in ieder geval, dat Defensie een hogere jaarlijkse groei moet hebben dan in de lopende kabinetsperiode werd overeengekomen (nog geen f 100 miljoen per jaar), en misschien een verhoging van het relatieve aandeel van Defensie in de totale overheidsuitgaven (thans minder dan 13 pct.; in 1962 nog ca. 20 pct.). Hoe luidt hierover nu het standpunt van de politieke partijen?

De ARP 'acht belangrijke inspanning in de sfeer van de conventionele strijdmiddelen noodzakelijk teneinde een verantwoorde 'atoomdrempel' te kunnen handhaven'. Zo staat het in het ontwerp-program van actie 1971-1975. De opstellers van het ontwerp hebben

zich gerealiseerd dat diverse bepleite voorzieningen alleen te verwezenlijken zullen zijn door daarvoor een beroep te doen op extra-overheidsmiddelen. Defensie behoort, naast b.v. ontwikkelingshulp, tot de voornaamste onderdelen waarvoor dit geldt en waaraan de ARP voorrang wil geven. Weliswaar is het partijberaad over het veiligheidsbeleid nog gaande, maar daarbij staat de nucleaire problematiek centraal en is het strijdpunt niet de conventionele inspanning.

Onder de andere regeringspartijen vinden wij bij de CHU vermoedelijk eenzelfde standpunt. De VVD heeft zich, in februari j.l. bij monde van de heer Geertsema eveneens uitgesproken voor een verhoging van het Defensiebudget, in de zin van een hoger aandeel in de totale overheidsuitgaven. De liberale fractieleider liet op de algemene vergadering van zijn partij weten dat een dergelijke verhoging een voorwaarde voor een stembusakkoord met de confessionele partijen zou zijn.

Het minst duidelijk, of beter het minst rechtstreeks, luiden de uitspraken in het ontwerpprogramma van de KVP. De huidige defensie-inspanning, zo zegt het kernprogramma, moet worden gehandhaafd, zolang door NAVO en Warschau Pact geen wederzijdse maatregelen worden genomen tot wapenvermindering, 'waarbij alleen rekening wordt gehouden met de stijging van lonen en prijzen'. Daaraan is cryptisch toegevoegd, dat kwaliteit moet prevaleren

De passage vertoont een duidelijke overeenkomst met de in de aanhef geciteerde woorden van Biesheuvel ('zolang nog geen duidelijke politieke ontspanning zichtbaar is'), baseert de financiering op dezelfde doelstelling (de huidige NAVO-bijdrage) en toont de bereidheid in beginsel het aandeel van Defensie in de overheidsuitgaven op niveau te handhaven (prijzen en lonen worden gevolgd). Alle mogelijkheden lijken dus aanwezig om tussen de christelijke partijen een gemeenschappelijke benadering te creëren.

In een volgend artikel willen wij aandacht besteden aan bepaalde — vaak bijzonder oorspronkelijke — denkbeelden van de Partij van de Arbeid met betrekking tot het in de toekomst te voeren defensiebeleid.

De A.R.K.V. te Maassluis geeft met innig leedwezen kennis van het overlijden van haar erelid, de heer

P. C. Molenaar

Met dankbaarheid gedenken wij zijn grote ijver en trouw, waarmee hij onze vereniging tot in zijn laatste levensjaar heeft gediend.

Namens het bestuur:

C. Lub, voorzitter

I. van der Knaap, secretaris

Maassluis, 2 oktober 1970.

MAG WAT KAN?

Bovenstaande vraag is vrijdag en zaterdag 2 en 3 oktober heel wat keren gesteld op de Arjosstudieconferentie in de Nieuwe Leusderkerk in Amersfoort.

Ruim honderd Arjossers uit alle delen van het land hebben een avond en morgen gediscussieerd over het bevolkingsvraagstuk in Nederland en de gevaren van biochemische aard, die op de mensheid afkomen. Die discussie kwam op gang aan de hand van het boekje „Handen af: Mensen”, waarin prof. dr. A. Sikkel, prof. dr. E. L. Noach, prof. dr. H. J. Heering en dr. E. Diemer een bijdrage schreven.

De conferentie was bedoeld om na te gaan, wat er in biochemische sferen technisch mogelijk is, daarmee wordt bedoeld het genetisch ingrijpen bij de

mens om hem te verbeteren en/of zijn groei te beperken. Dit dan als instrument om de dreigende overbevolking te voorkomen; aldus Hans Borstlap in de brochure.

Die technische kant werd op de conferentie belicht door prof. Sikkel, die zich als hoogleraar te Leiden bezig houdt met de leer van de voortplanting, en prof. Noach, die eveneens in Leiden, farmacologie doceert, d.w.z., dat hij zich bezig houdt met de inwerking van stoffen op levende organismen.

De ethiek kwam zaterdagmorgen ter sprake. De Leidse theoloog prof. Heering was toen aanwezig als inleider. Tussen de techniek en de ethiek staat de pers. De communicatiemedia bemiddelen tussen de wetenschap en de mens. Dr. Diemer, hoofdredacteur van „De Rotterdammer” was aanwezig om

de taak van de pers en haar verantwoordelijkheid te belichten.

De bio-chemicus prof. dr. L. Bosch eveneens uit Leiden heeft de Arjos van advies gediend bij het opzetten van deze conferentie. Hij nam vrijdagavond ook deel aan de discussie, vooral waar de bio-chemische problematiek aan de orde kwam. Zaterdag trad als zodanig op dr. Van der Ploeg.

De discussie op de conferentie stond op hoog peil, wat vooral te danken was aan de voorbesprekingen, die op regionaal niveau door de Arjosleden waren georganiseerd. Hans Borstlap fungeerde als conferentievoorzitter, een taak die hij zo professioneel uitoefende, dat het slagen van de conferentie zeker ook voor een groot deel aan hem mag worden toegeschreven.

Manipulatie; mag wat kan?; family-planning; abortus; bio-chemie, deze woorden en begrippen kwamen in de inleidingen en de discussie op de studieconferentie heel wat keren naar voren. Prof. Sikkel sprak over 'Het bevolkingsvraagstuk in Nederland'. Hij zei, dat de voortplanting een wezenlijk kenmerk is van alles wat leeft. In de natuur zijn aan deze voortplanting grenzen gesteld, door milieu, klimaat, de aanwezige voedingsstoffen enz.

De mens neemt onder de levende wezens een bijzondere plaats in. Hij is de natuur steeds meer gaan beheersen. Ziekten, die de voortplanting ongunstig beïnvloeden, werden uitgebannen. Door verbetering van de sociale omstandigheden is het sterftecijfer progressief gedaald, vooral de sterfte in de eerste levensjaren.

Prof. Sikkel wees erop, dat door deze vooruitgang een elders in de natuur bestaand evenwicht is verstoord. Soms schijnt dit evenwicht hersteld te worden, wanneer de hooggeprezen kenmerken van de mens, redelijkheid en verantwoordelijkheid hem verlaten en oorlogen levens bij miljoenen vernietigen.

Prof. Sikkel zei, dat de grote vruchtbaarheid van de mens niet eerder tot desastreuze gevolgen heeft geleid alleen maar komt door de genoemde in-evenwicht-houdende factoren. Voor de instandhouding van de soort was deze vruchtbaarheid vroeger nodig. 'Indien niet spoedig maatregelen worden genomen om het verstoorde evenwicht tussen geboorte en sterfte te herstellen zal een catastrofale situatie in Nederland en daarbuiten ontstaan. Het wordt hoog tijd, dat wij ons er van bewust worden, dat ongebreidelde voortplanting ook hier tot een chaos zal voeren'.

ACHTERSTAND

Prof. Sikkel stelde, dat de menst het in de kennis van de natuur ver heeft gebracht, maar dat de kennis van zijn eigen natuur, voorzover het de voortplanting betreft, zeker in Nederland, een grote achterstand heeft. Dat is geen wonder, want de voortplanting hangt ten nauwste samen met de seksualiteit en die was tot voor kort voor grote delen van de Nederlandse bevolking omgeven met een taboe. Als reactie op de Victoriaanse levensstijl overheerst thans de leus 'Sex is fijn'.

De mondige mens wil weten wat er met hem gebeurt, hij wil de mogelijkheid hebben om 'nee' te zeggen en dat geldt ook voor de voortplanting van de mens. De mens moet weten hoe de voortplanting gebeurt en hoe die beheerst kan worden. Zonder die kennis kan van een bewust kiezen voor een methode van geboortebepaling geen sprake zijn. Het is noodzakelijk om alle Nederlanders te doordringen van de ernstige problemen waarvoor men staat, om ze daardoor te motiveren tot een positieve houding t.o.v. geboortebepaling. Daarvoor moet men de publiciteitsmedia gebruiken, vooral de televisie. Ook de huisartsen zullen bij de motivering een belangrijke rol spelen. Bij de schatting van het effect van family-

planning zal men goed moeten letten op de remmende factoren, die bij het grootste deel van de bevolking nog bestaan.

MOTIVATIE EN KENNIS

Prof. Sikkel is geen tegenstander van een groot gezin, maar 'mensen, die zich gedachteloos vermenigvuldigen manipuleren met het door hen ter wereld gebrachte kroost met de levens van andere mensen'.

Het zijn deze mensen, die veelal niet gemotiveerd zijn, doch voor geboorteregeling uit de aard der zaak, maar ook niet voor een groot gezin.

Het is de bedoeling bij het wegnemen van remmende factoren, dat men op evenwichtige wijze inzicht krijgt in het functioneren van het eigen lichaam.

Naast motivatie is kennis van de methoden noodzakelijk. 'Door het werk van weinigen blijven thans vele miljoenen in leven, die vroeger gestorven zouden zijn. Op de denkende mens rust daarom de plicht te zorgen, dat deze

miljoenen nu niet voor elkaar een nieuw noodlot gaan vormen. Daartoe is nodig een bewustwording van de situatie en kennis en verantwoordelijkheid. Op hen die het noodlottige van de huidige ontwikkeling onderkennen rust de grote verantwoordelijkheid om hun kennis en inzicht op dit gebied op de meest doeltreffende manieren aan anderen over te dragen'.

Prof. Noach ging in op de vraag welke maatschappelijke verantwoordelijkheid degene bezit, die zich bezighoudt met het uitvinden van nieuwe medicamenten.

Men kan zich afvragen of er al niet genoeg medicamenten zijn en of het geld van de ontwikkeling van nog weer nieuwe, niet beter kan worden besteed aan het bestrijden van volksziekten in de ontwikkelingslanden.

Prof. Noach noemde deze vraag onzinnig. Welvaart kan men afmeten aan het aantal auto's maar welzijn is mee afhankelijk van het aantal beschikbare medicamenten. Er zijn nog allerlei lacunes in onze geneesmiddelenwetenschap. Far-

macologen kunnen nooit zeggen zijn klaar, want er treden elke keer weer nieuwe ziekten naar voren, als vorige afdoende kunnen worden bestreden.

De farmacologie levert aldus een bijdrage aan het bevolkingsvraagstuk. Door betere geneesmiddelen wordt het aantal ouden van dagen steeds groter. De paradoxale situatie ontstaat, dat het helpen van mensen niet steeds is in het belang van de mensheid.

ETHIEK

Maar de farmacoloog moet doorgaan steeds nieuwe stoffen te verzinnen. Daarbij zijn er ethische overwegingen in het geding.

Ten eerste noemde prof. Noach de mens als proefpersoon. De grote geneeskragtige werking van nieuwe middelen heeft vaak een ernstige giftige bijwerking. Proeven worden allereerst genomen op dieren. Het gevaar bestaat, dat als het dier gunstig reageert het bij toepassing op de mens een ongunstige reactie kan geven. Het omgekeerde is ook mogelijk.

Proeven bij mensen zijn pas mogelijk als het risico zo klein mogelijk is. Maar ook als de proefpersoon zo goed mogelijk wordt voorgelicht blijft de onderzoeker moreel verantwoordelijk.

Wat betreft de publiciteit over onderzoeken en ontdekkingen op het gebied van geneesmiddelen meende professor Noach, dat niet onder alle omstandigheden bekendheid moet worden gegeven aan onderzoeken. Hij vond, dat hij als onderzoeker niet de eventueel verkeerde toepassing van een goede ontdekking wereldkundig behoefde te maken. Wel moet het gehele onderzoek in wetenschappelijke kring openbaar zijn. Prof. Noach meende, dat men soms zedelijk verplicht kan zijn informatie achterwege te laten.

Een derde punt van prof. Noach betrof de onvermijdelijke hoge kosten van de industrie. Er moet zeer veel geïnvesteerd worden, terwijl er maar weinig rendement uit voor komt. Een op de 4000 onderzoeken leidt tot een nieuw te gebruiken middel. Nationalisatie van de geneesmiddelenindustrie betekent volgens hem, dat er minder onderzoek wordt gedaan, omdat geen enkele overheid een dergelijk groot bedrag kan uitgeven voor een relatief klein gebied van onderzoek.

WAT KAN ALLEMAAL?

In de discussie kwam vooral de vraag aan de orde wat kan er allemaal? Gesteld werd door de inleiders, dat de mens geen natuurlijk wezen meer is. De mens kan door ingrijpen zoveel zelf doen aan de ontwikkeling, dat het natuurlijk evenwicht wordt verstoord. De vraag kwam daarbij aan de orde hoe ver kan en mag dat ingrijpen gaan?

Prof. Sikkel zei, dat naar zijn mening anti-conceptionele middelen vrij verkrijgbaar moeten zijn, ook buiten de arts om. De pil daarentegen wilde hij omgeven met een medische controle, gezien de bijwerkingen. T.a.v. abortus provocatus zei hij, dat naast medische indicatie ook sociale indicatie op zijn plaats is. Maar voor ieder geval ligt dat anders. Een goede begeleiding is noodzakelijk, dat geldt trouwens op het hele gebied van de anti-conceptie. Bij abortus is een factor de geestelijke draagkracht van een gezin. Adoptie als oplossing voor abortus leek hem geen haalbare zaak.

Prof. Noach werd vooral geconfronteerd met de onderzoeken, die resulteren in middelen, die voor oorlogsdoel-einden kunnen worden gebruikt. Prof. Noach stelde, dat onderzoek door moet gaan. Bij de ontdekking van een geneesmiddel bestaat de mogelijkheid, dat naast de heilzame werking er ook een duivelse toepassing is. Maar dit is van te voren niet te bezien. Als een ontdekking verkeerd gebruikt wordt zal de onderzoeker hiertegen moeten protesteren. Het direct meewerken aan onderzoek voor oorlogsdoel-einden vond prof. Noach niet juist.

Prof. Bosch benadrukte nog eens dat misbruik van goede uitvindingen altijd voorkomt. Het middel, dat de Amerikanen in Vietnam gebruiken voor de ontbladering, is ontdekt als middel ter veredeling van de landbouw, later is de verkeerde toepassing pas ontdekt. Zo is het met veel andere dingen ook. Hij meende, dat scherp protesteren hier

VERVOLG OP PAGINA 8

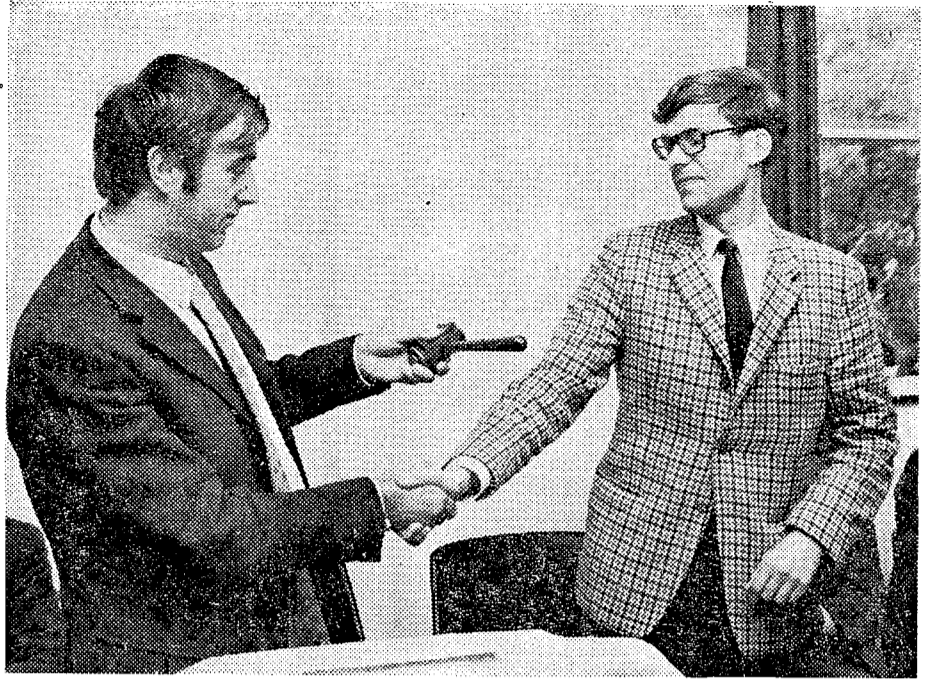
DE ARJOS EN HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK

DOOR H. WESTSTRATE

ARJOS IS GEEN VRIJBLIJVENDE GROEP MENSEN

Hans de Boer (l.) overhandigt Gerrit van Dongen de voorzittershamer.

Tussen afstand nemen en je er voluit bij betrokken weten, in dat spanningsveld ligt de relatie Arjos-A.R.P., vanuit het startpunt: niet langs de lijn blijven staan, maar meespelen. Als deze positie bekend is, kan men zijn kritiek, soms op het scherp van de snede, openbaar moeten maken, maar de positie zelf, als organisatie is niet in het geding?

Zo schetste Hans de Boer, zaterdag 3 oktober, de positie van de organisatie, waarvan hij op dat moment na vier jaar voorzitterschap afscheid nam. Hij had tevoren erop gewezen, dat de Arjos geen applausmachine, geen vertaalmachine van A.R. standpunten, geen garde enthousiastelingen is, die alles wat de A.R.P. doet prijst. Ook is de Arjos geen postorderbedrijf, dat alles uitvoert, wat de kiesverenigingen willen doen. De Arjos is ook geen tijger in de tank van de partij, want dat houdt in, dat de Arjos altijd op de partijwagen meerijdt en dat kan van een jongerenorganisatie, die een eigen verantwoordelijkheid draagt niet verlangd worden. Een politieke jongerenorganisatie is allereerst een centrum voor staatkundige vorming en daarnaast wil de Arjos ook actiecentrum zijn.

VERBONDENHEID

Uit het begincitaat blijkt, hoewel Hans de Boer meent, dat de Arjos zeer kritisch moet zijn, de verbondenheid met de A.R.P. er is en moet blijven. De Arjos is geen vrijblijvende groep mensen zei hij. Men moet geen kritiek leveren en dan snel terugtrekken. De

Arjos is een organisatie waar de bijbel en het christelijk geloof als toetssteen voor alle handelen wordt gehanteerd en ook het collectief politiek handelen moet vanuit die basis worden bedreven. Men ontkomt daarom niet aan de keuze als de verhouding tot de A.R.P. in het geding is en dan is die keuze voor de Arjos het zich richten op de A.R.P.

Degenen, die onder zelfstandigheid, onder vrij zijn verstaan het zich volledig losmaken van de A.R.P., hebben het spanningsveld tussen vrij en bewust gebonden, waarin de Arjos bewust wil verkeren, verlaten.

Hans de Boer ging in op de roep van sommigen om orde en gezag, en op het afkeurend spreken over vraagstukken van geestelijke en lichamelijke volksgezondheid.

'Wie gezag wil handhaven en niet bereid is zich diepgaand af te vragen wat tot verstoring leidde en ernstig na te gaan of oplossingen mogelijk zijn, die spreekt over gezagshandhaving buiten Romeinen 13 om'.

Hans de Boer zei, dat de verontruste briefschrijvers de fout hebben gemaakt het uitgangspunt als een aparte grootheid te zien en het los te maken van politiek program en politiek beleid.

Volgens de conventsresolutie van 28 mei 1968 wordt er niet gekozen, binnen de A.R.P., voor samenwerking met de beide andere christelijke partijen, uitsluitend vanwege het uitgangspunt, want als dat niet doorwerkt haalt het ook niet veel uit.

NIET KOERS VAN GISTEREN

Terecht wordt daarom gesproken over overeenstemming over uitgangspunt,

program en uitvoering daarvan. Het is ieders goed recht, zich te roeren, aldus Hans de Boer.

'De Arjos wil echter de koers van gisteren niet terug. Voor een politiek van de radikaliteit van het evangelie zullen wij ons blijven inzetten'. Hans de Boer besloot zijn toespraak:

'Blijf alstublieft een christelijke politieke jongerenorganisatie. Een beweging, die vanuit het geloof in Jezus Christus en Zijn bedoelingen met deze wereld wil werken.

Laat de deconfessionalisering ons niet te pakken krijgen. Pionier voort en doe dat in het spanningsveld tussen vrij en bewust gebonden'.

Hans de Boer bedankte de Arjosleden hierna voor alle samenwerking. Hij wenste de nieuwe voorzitter Gerrit van Dongen geduld voor de dialoog en voldoende fanatisme om dingen te laten gebeuren in de organisatie die gebeuren moeten. 'Je hebt moed nodig en geloofskracht'.

KRUISPUNT

De nieuwe voorzitter staat, aldus Hans de Boer op een kruispunt van: meer reserve tegenover de A.R.P. en verbondenheid aan die A.R.P. Dat is het spanningsveld.

Gerrit van Dongen kreeg hierna de voorzittershamer in handen.

Hij bedankte De Boer voor al het werk, dat hij als voorzitter voor de Arjos heeft gedaan. Hij hoopte, dat de A.R.P. een beroep zal doen op De Boer. Partijvoorzitter dr. A. Veerman bedankte Hans de Boer eveneens, zich wel bewust, dat hij hiermee een deel van de Arjos en een deel van de partij

waarschijnlijk tegen zich zou hebben. De eerste groep, omdat zij nu zal zeggen: zie je wel, de partij en de Arjos zijn toch wel nauw verbonden. De andere groep zal zeggen: ga je die Arjosvoorzitter nu nog bedanken ook, na alles wat hij aan kritiek tegen de partij heeft gespuid.

Dr. Veerman zei, dat kritiek, zelfs scherpe kritiek niet erg is, iedereen mag en moet kritisch zijn. Overtuiging en ideaal, deze herkenningpunten moeten blijken. De kritiek moet solidair zijn. Die kritische solidariteit heeft de Arjos soms wel eens ontbroken. De partijvoorzitter miste die kritische solidariteit echter bij de verontruste briefschrijvers.

De vernieuwing van het beginselprogram, dat door Hans de Boer in zijn toespraak was genoemd, onderschreef de heer Veerman. Hij merkte op, dat er in de partij maar ook met de andere christelijke partijen op het punt van de beginselen wordt gesproken.

Dr. Veerman wenste Gerrit van Dongen sterkte bij zijn nieuwe taak. Arjosvoorzitter is een moeilijke baan, want je moet kritiek leveren alsof je verantwoordelijkheid draagt, terwijl je die verantwoordelijkheid niet hebt.

Dr. Veerman wenste de nieuwe voorzitter ook een dosis humor toe. De jeugd is dikwijls te serieus en weet niet altijd de betrekkelijkheid van zichzelf te zien. De zaken moeten wel serieus worden genomen maar de mensen moeten hun betrekkelijkheid zien.

VERVOLG VAN PAGINA 7

geboden is, maar dat het onderzoek niet moet worden gestopt, omdat, zoals prof. Noach het zei, de nieuwsgierigheid van de onderzoeker groot is en juist daarom de ontwikkeling steeds doorgaat. Kenmerkend voor de wetenschap is de niet te stuiten onderzoekingsdrift.

De mogelijkheid, dat de mens straks in staat is mensen te manipuleren, ook op genetisch gebied, levert zeer gevaarlijke kanten op. Prof. Sikkkel zei, dat kunstmatige inseminatie naar zijn oordeel geen therapeutische maatregel is. Kinderen zijn er niet om een huwelijk in stand te houden. Een spermabank achtte hij buitengewoon gevaarlijk, omdat hier de mogelijkheden aanwezig zijn om supermensen te gaan maken, die geheel worden gemanipuleerd door de mensen die de macht hebben. De menselijkheid is dan geheel verdwenen. Ook de mogelijkheden op genetisch gebied hebben dat gevaar.

De politicus heeft met dit alles nauw te maken. Een christelijke partij, aldus prof. Bosch zal steeds opnieuw vanuit de christelijke overtuiging moeten bekijken welke waarden essentieel zijn.

Daarnaast is informatie verschaffen van uiterst groot belang. De mens moet op de hoogte zijn van wat er kan gebeuren en hij moet weten wat de consequenties zijn.

VOORLICHTING

Zaterdag kwamen vooral de ethische aspecten van de problematiek aan de

orde. Ook de manier waarop de voorlichting van de burger moet gebeuren werd besproken. Prof. Heering zag in deze eeuw een drievoudige kennisexplosie de kosmische exploratie, het kernonderzoek der materie en het inzicht in de levende cel. Daarbij wilde hij nog een vierde explosie noemen, namelijk de cybernetica, de stuurmanskunde, het vermogen door ingrijpen in de ontwikkeling van de menselijke natuur, lichamenlijk en op het gebied van de genetica. Er zijn echter grenzen, inwerking van de materie is afhankelijk van de mogelijkheden die de materie biedt. Er is een werkelijkheid, die zich niet laat manipuleren.

Manipulatie berust, aldus prof. Heering, op macht uitoefenen op mensen, die zich daarvan niet bewust zijn. Het criterium voor deze manipulatie is de mens als object behandelen, terwijl de gene die de macht heeft achter de schermen blijft.

Verantwoording van de macht vormt een opdracht voor de mens. Daarom is openbaarheid belangrijk, de politicus en het politiek belang komen hier heel duidelijk naar voren.

Dr. Diemer zei, dat de wetenschap diep ingrijpt in het leven. De vraag hierbij is hoe gedragen zich de publiciteitsmedia. Van informatie wordt de mens anders. De stroom van nieuws wordt steeds groter. Selectie van het nieuws is noodzakelijk. De media zijn middelaar, maar zij hebben niet het laatste woord. Zij moeten in dit opzicht bescheidenheid tonen.

POLITIEK

Wetenschap en publiciteit hebben uitlopers in de politiek. Wat er gebeurt door de wetenschap, daarvoor is geld nodig, dat is een politieke zaak, daar worden de prioriteiten bepaald. T.a.v. daarvan heeft de pers ook haar taak.

In de discussie werd in eerste instantie vooral de openbaarheid van wetenschappelijk onderzoek aan de orde gesteld. De publiciteitsmedia kunnen hier heel veel doen. T.a.v. de universitaire wereld is er meer openheid maar wat de industrie betreft, en dat geldt dan voor tweederde van al het onderzoek, daar komt men niet of nauwelijks achter. Dr. Diemer zag in dat geval voor de journalist de taak zo niet 'goedschiks' dan 'kwaadschiks' aan zijn nieuws te komen.

Overigens is de journalist niet een doorgeefluik van wat hij ontdekt. Hij selecteert en hij moet dat doen. Daarin heeft hij een ethische taak. Hij zal moeten bezien wat het effect is van zijn publicaties en rekening moeten houden met de gevolgen daarvan.

Wat betreft het verstrekken van informatie zag dr. Diemer een taak ook voor de politicus, hij zal moeten zorgen, dat op alle terrein openbaarheid zoveel mogelijk gebruikt wordt.

Een juist gebruik van macht is er alleen dan, als die macht doorzichtig is en als er verantwoording wordt afgelegd.

Prof. Heering stelde, dat naast informatie ook opvoeding noodzakelijk is. In-

formatie zonder te weten wat men er mee moet heeft geen zin. Dit geldt vooral ook ten aanzien van een zaak als het bevolkingsvraagstuk.

Hier kwam in de discussie opnieuw de abortus aan de orde.

Twee uitersten kwamen daarbij naar voren. Abortus is uiteindelijk 'n zaak van 2 mensen waar de maatschappij niets mee heeft te maken.

Aan de andere kant klonk het standpunt, dat abortus het vernietigen is van leven. Als een zwangerschap ongewenst is kan eventueel adoptie een oplossing zijn. De maatschappij zegt echter, volgens deze gedachtengang wat wel en niet kan op dit gebied.

Prof. Heering zei, dat de verantwoordelijkheid groter wordt naarmate het leven verder is voortgeschreden. Er is geen makkelijk ja of nee. De vraag wanneer begint het leven en wanneer eindigt leven is even moeilijk.

De mens is een schepsel Gods, maar als om die reden gezegd wordt: handen af, dan kan dat onchristelijk zijn. De mens is ook een medisch schepsel, daarom ook moeten wij deze zaken, ook de abortus, intermenselijk bekijken. De kennis-explosie raakt het geloof, wie zijn geloof in deze tijd wil handhaven zal erover moeten nadenken.

ARJOS VERKEERT IN SPANNINGVELD TUSSEN VRIJ EN BEWUST GEBONDEN

DOOR H. WESTSTRATE

Na dertien jaar Arjoslid te zijn geweest, heeft Hans A. de Boer, zaterdag 3 oktober in Amersfoort afscheid van de jongerenorganisatie genomen op de hoogst bereikbare post, namelijk die van voorzitter.

Die Arjostijd begon in 1957 toen Hans de Boer in zijn woonplaats IJmuiden de Arjosclub, Willem van Oranje oprichtte. Vier jaar later, 1961, werd hij lid van de buitenlandse commissie van de landelijke Arjos. In 1963 werd hij voorzitter van de afdeling Noord-Holland en tevens hoofdbestuurder van de landelijke organisatie. Even later werd hij vice-voorzitter onder Jan van der Ploeg. In 1966 werd hij gekozen tot voorzitter van de Arjos een functie, die hij nu ruim vier jaar heeft uitgeoefend.

Wat is het verschil tussen de Arjos van dertien jaar geleden en die van nu. Is er in de tijd dat De Boer voorzitter was, dus de afgelopen vier jaar ook weer een verandering te bespeuren?

Hans de Boer: Er is een ontzaglijke verandering waar te nemen in denktroon. Men wil zich nu veel meer bezig houden met anderen dan alleen de mensen van de eigen groep. Er is een veel wijdere blik. Van louter studieclub die alleen in verkiezingstijd actief naar voren kwam, is de Arjos veranderd in een club, die zich daadwerkelijk met politiek is gaan bezighouden. Een club die actie ontplooft.

ORGANISATIE

In de vier jaar voorzitterschap van De Boer is er met name op organisatorisch gebied veel gebeurd.

De leden zijn rechtstreeks lid geworden van de landelijke organisatie. Het maandblad Op Wiek werd gekoppeld aan het lidmaatschap. De Arjosraad is ingesteld, een politiek overlegorgaan

Hans de Boer: De Arjosleden zijn mondig geworden, ook in de organisatie. Het gaat niet meer via, via maar rechtstreeks. Daarnaast is de Arjos zeker ook de laatste vier jaar uitgegroeid tot een politieke beweging.

Wij doen steeds meer uitspraken. Wij volgen de partij kritisch. Wij voelen ons daarnaast mee verantwoordelijk voor wat er gebeurt.

Hans de Boer zegt ook: Er is een sterker contact met de leden. Wij zijn de laatste tijd veel meer onderweg dan vroeger. Dat komt vooral ook omdat de leden alles willen weten en willen meebeslissen. Ze zijn meer bij de zaak betrokken en willen informatie. Je moet meer praten en verklaren en uitleggen. Kortom de leden zijn mondig. Ze accepteren niet alles zomaar.

ARJOS-ARP

Hoe staat de partij tegenover deze Ar-

jos? Hans de Boer: Met Berghuis en ook met Veerman hadden wij en hebben wij altijd plezierig contact. Hoewel men het niet altijd met de Arjos eens is is het toch het standpunt van de partijvoorzitter dat de Arjos recht heeft op een eigen mening en eigen uitspraken kan doen. Wat dat betreft hebben wij met Biesheuvel dezelfde ervaring.

Er zijn mensen die moeilijk wennen aan een afwijkend geluid van de Arjos, zij kunnen niet hebben, dat eigen mensen worden aangevallen. Er is dan onvoldoende oog voor de andere positie van de Arjos ten opzichte van de A.R.P..

Maar het is niet zwart-wit. Er zijn ook mensen, die het best vinden dat de Arjos zich laat horen. Kritiek is moeilijk.

Hans de Boer benadrukt, wat hij ook in zijn afscheidstoespraak heeft gezegd, dat de Arjos een zelfstandige organisatie is, maar dat zij de keus heeft gemaakt in het zich richten op de A.R.P., om in die partij haar doelstellingen waar te maken. Mensen in de Arjos, die onder vrijheid en zelfstandigheid verstaan het zich geheel los opstellen van de A.R.P., verlaten het door de Arjos bewust gekozen spanningsveld van het kritisch volgen van de A.R.P. maar ook het zich richten op de A.R.P.

Ik hoop, dat men een ding van mij onthoudt en dat is het verkeren in het spanningsveld tussen vrij en bewust gebonden.

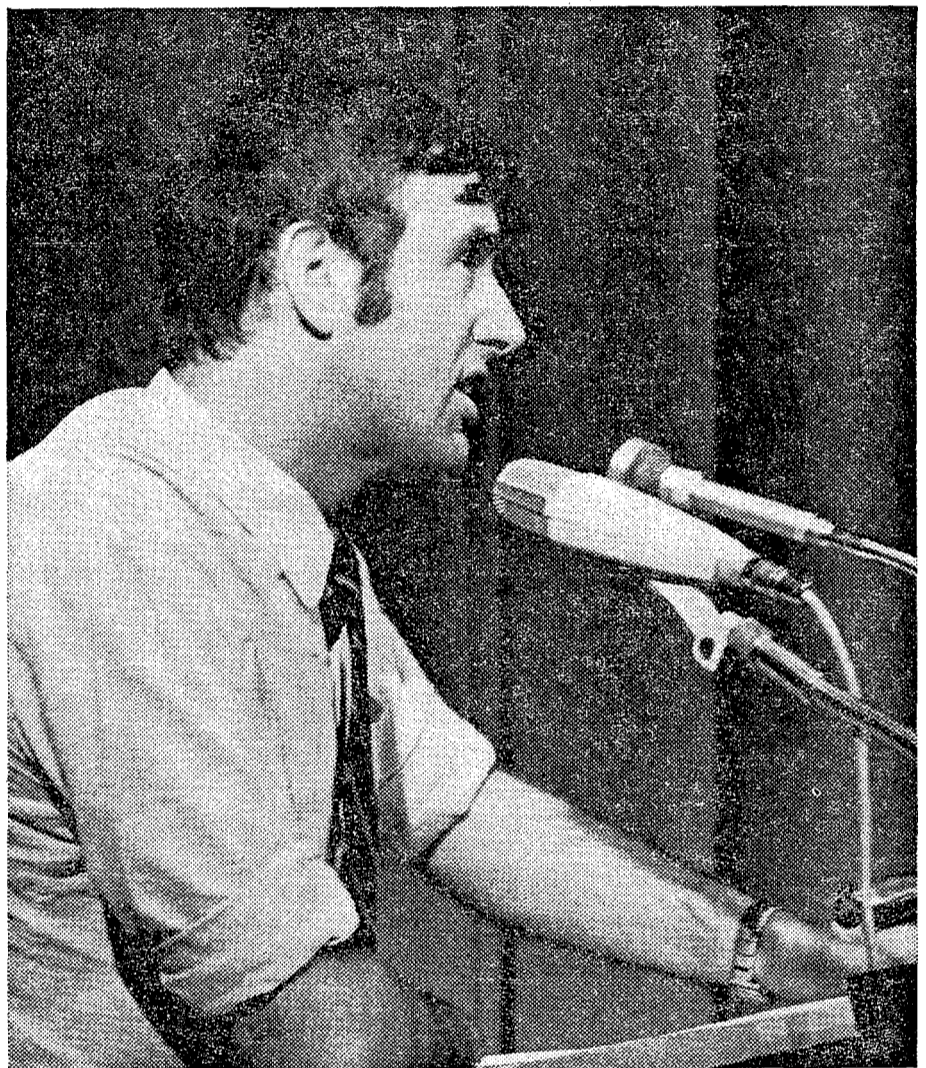
Dat is de conceptie die De Boer ziet voor de Arjos. Kritische medeverantwoordelijkheid ziet hij als essentieel.

PRESSIEGROEP

De leeftijd van de Arjossers? Hans de Boer: We hebben nog niet zo lang geleden de leeftijdsgrens teruggebracht tot 30 jaar. Naar mijn mening moet dat verder naar beneden, misschien 25 jaar. We proberen nu meer leden te winnen in de leeftijd tussen 16 en 20 jaar. Zij moeten politiek bewust worden. In de laatste tijd hebben wij er veel leden, juist ook in deze groep bij gekregen. De opgave blijft: kritische begeleiding van de A.R.P.. Dat zal ook wel in de regio en plaatselijk moeten gebeuren. De Arjos moet zich in de clubs organiseren. Gemeentelijke politiek moet men volgen en begeleiden. Ook op provinciaal niveau kan er wat dat betreft veel worden gedaan. De Arjos is wat dat betreft een pressiegroep.

Hoe meer inspraak je hebt in een partij, hoe kleiner de jongerenorganisatie wordt. De F.J.G. in de P.v.d.A. is maar een kleine groep. Als je in een partij mee kan praten wordt de behoefte aan een jongerenorganisatie minder. De jongerenorganisaties van het G.P.V. is het grootst, maar daar heeft men dan niets te zeggen.

Aan de andere kant is een jongerenor-

Hans de Boer in actie op het partijconvent.

ganisatie weer de plaats waar men zich sneller voelt aangesproken, de generatiekloof is er niet, men is met leeftijdgenoten. De jongerenorganisatie kan de kloof overbruggen. Daarnaast is zij natuurlijk ook een opleiding voor kader in de partij.

Hans de Boer zegt, dat heel veel Arjossers in besturen van partijorganen zitten. Veel Arjossers nemen vooraanstaande plaatsen in, Veerman is oud-Arjosvoorzitter, mej. Van Leeuwen komt uit de Arjos, Boertien was Arjosbestuurder.

POLITIEKE

Hans de Boer, de Arjosvoorzitter deed nogal eens politieke uitspraken. Hoe ziet hij de huidige politieke situatie? Hans de Boer: De partij houdt zich aan uitspraken, van een beperkte samenwerking. Concreet wordt er gewerkt aan een urgentieprogramma. Daarover moet de partij zich beraden. De Arjos onderschrijft deze lijn. De A.R.P. gaat zelfstandig de verkiezingen in, met een eigen programma.

Bij de kabinetsformatie moet de A.R.P. zelfstandig tot beslissingen kunnen komen.

Hans de Boer verlaat de Arjos, maar hij blijft wel in de politiek. Hij is voorzitter van de A.R.P.-fractie in de Staten van Noord-Holland en hij is

bestuurder van de Kamercentrale Haarlem.

De Arjos vroeg ontzettend veel tijd, wat gaat De Boer nu doen met zijn vrijgekomen tijd?

Hans de Boer: Het fractievoorzitterschap in de Staten vraagt tijd. Daar kan ik nu meer tijd aan besteden. Daarnaast krijg ik veel meer tijd voor de sport. De afgelopen jaren heb ik nogal eens verstek moeten laten gaan bij wedstrijden, omdat ik voor de Arjos bezig was.

Hans de Boer is zeer actief in de sport en speciaal in het korfbal. Hij speelt zelf, maar daarnaast is hij op bestuurlijk gebied werkzaam. Hij is voorzitter van zijn club, en ook bestuurder van de christelijke korfbalbond en hij zit in het bestuur van de N.C.S.U., de Nederlandse Christelijke Sport Unie. Met de vrije tijd weet hij wel raad. Het ziet er naar uit dat hij wel weer gauw tijd tekort zal komen.

Gezien de vele oud-Arjossers, die in de A.R.P. allerlei functies bekleeden, lijkt het niet vreemd als ook de naam van Hans de Boer nog wel gehoord zal worden in de A.R.P.

MR. GROSHEIDE CONTRA GENERAAL TIBBETS

In zijn artikel 'Mag je dreigen met iets wat je niet mag doen' over het al dan niet gebruiken van ABC wapens, schrijft Mr. Grosheide in het no. van 19 september j.l. van 'Nederlandse Gedachten', dat hij het op prijs zou stellen, dat veel mensen aan de discussie hierover deelnemen. Heet van de naald grijp ik de uitnodiging aan en ik wil met dit stuk gaarne aan de discussie bijdragen.

Om twee redenen:

In de eerste plaats omdat de heer Grosheide duidelijk met het probleem worstelt en niet bij voorbaat stelt dat hij op grond van het Evangelie handelt.

In de tweede plaats omdat dit probleem naar ik vrees de A.R. veste op haar grondvesten zal doen schudden.

U hebt al gezien dat ik als hoofd boven dit stuk heb gekozen: mr. Grosheide contra generaal Tibbets. Voor hen die het zijn vergeten: Generaal Paul Tibbets was destijds de commandant van de Enolay Gay, het vliegtuig van waaruit op 6 augustus 1945 de eerste atoombom werd geworpen en wel op Hiroshima.

Recent heeft de generaal nog eens duidelijk tot uitdrukking gebracht dat hij van die daad nooit spijt heeft gehad; het had tot gevolg, dat minder Amerikanen zijn gesneuveld en bovendien werd de oorlog er door verkort. Bovendien is de generaal van mening dat zoonodig dit wapen weer gebruikt zal moeten worden en wel met de motivering dat de vijand niet zal aarzen het wapen ook te gebruiken. Dat is een oud standpunt. Bovendien is het geen typisch Amerikaans standpunt. Door de eeuwen heen is dit standpunt in ere gehouden. En ik oordeel niet!

En nu de heer Grosheide. Hij is in zijn denken niet zo resoluut als de generaal. Hij weet het niet! Hij ziet de oplossing niet! En dan doet hij een stap die ik niet begrijp! Daar begint de discussie! Hij kiest voor eenzijdige afschaffing van de atoomwapens, omdat hij het niet weet.

Eenzijds wil hij de discussie op gang brengen, anderzijds is de keuze al gemaakt. Eenzijds maakt hij de keuze tegen de atoomwapens, omdat hij het niet weet, maar iets later wordt opgemerkt, dat er meer op tafel zal moeten komen dan de kreet dat wij het zo goed niet weten. Ik wil hier niet muggezipten, maar ik vlei me met de hoop dat mr. Grosheide zo schrijft omdat hij diep in zijn hart eigenlijk er helemaal nog niet zeker van is dat hij de goede keuze heeft gemaakt, of beter, dat hij er niet zeker van is, dat hij de goede keuze heeft gemaakt. En van mij zal hij niet horen dat zijn keuze goed of fout is! Per definitie niet! En waarom niet? Omdat ik het niet weet!

En omdat ik het niet weet kies ik niet

voor het eenzijdige afschaffen van atoomwapens. Ik durf dat niet. En in alle bescheidenheid durf ik wel te mogen zeggen dat mijn motieven niet een gevolg zijn van angst en egoïsme.

Wat mij, verbijsterd heeft is dat een man als Verkuyl durft en kan poneren, dat het de wil Gods is, dat wij de ABC-wapens afschaffen, wat later, zij het in verzwakte vorm, werd verdedigd door Bruins Slot. Die zekerheid hebben wij nog niet. Mr. Grosheide noch ik. Wij zitten nog met het probleem. Juist omdat wij nog steeds niet weten wat de wil Gods is. Derhalve weet ik ook geen christelijk antwoord op dit directe probleem.

Maar ik wil in alle nuchterheid de heer Grosheide toch wel een paar vragen stellen.

1. Betreuren de eenzijdige ontwapenaars achteraf de atoomaanval op Hiroshima?

2. Indien dit zo is, achten zij dan de mogelijkheid niet groot dat wij allang een derde wereldoorlog zouden hebben gehad met onnoemlijk meer doden dan tot heden het geval is?

3. Stel dat er eenzijdig wordt ontwapend en dat het communisme de kans grijpt en de hele wereld gaat onderdruken! Durft men die consequentie aan?

4. Als op de laatste vraag positief wordt gereageerd, vraag ik hoeveel doden dan aan het communisme ten offer zullen vallen, daarbij denkend aan de tientallen miljoenen, die nu al zijn vermoord door het communisme.

5. Mr. Grosheide stelt dat ook conventionele wapens slechts gelimiteerd mogen worden gebruikt. Bedoelt hij dat brisantbommen niet en brandbommen wel mogen worden gebruikt. Maar als die brandbommen vallen op een onverdedigde stad en als het dan gaat waaien?

6. Is mr. Grosheide ook niet van mening dat ook zonder atoombom duizenden en duizenden doden kunnen vallen. Indonesië is daar een voorbeeld van.

7. Getuigt het wel van werkelijkheidszin als mr. Grosheide stelt, dat men conventionele wapens maar gelimiteerd mag gebruiken?

8. Als mr. Grosheide stelt dat er in de argumentatie nauwelijks verschil is tussen christenen en niet-christenen, wil hij dan dat wij op grond van het evangelie onze houding verdedigen?

Ik heb dergelijke vragen wel eens meer gesteld aan ontwapenaars en krijg dan als commentaar, dat het (met permissie) rotvragen zijn. Dat ontgaat mij. Als het zonde is nu atoomwapens te gebruiken, dan was het ook zonde bij de aanval op Hiroshima en is het ook zonde dat de Amerikaanse vloot in de Middellandse zee; bewapend met die wapens, een kalmerende invloed heeft op de situatie daar.

Als mr. Grosheide van het komende convent eist dat het niet met een halfbakken uitspraak komt, dan verwacht hij iets van anderen, waar hijzelf niet uitkomt. Dat acht ik irreal. Het con-

vent kan wel een uitspraak doen naar de zin van mr. Grosheide en pleiten voor afschaffing van de atoomwapens, maar ook dan blijft die uitspraak halfbakken in die zin dat er niemand op het convent zal zijn die aan de hand van het evangelie kan staven dat die uitspraak juist is of onjuist.

Het convent kan wel een uitspraak doen niet naar de zin van mr. Grosheide en pleiten voor het gebruik van de atoomwapens, maar ook dan blijft die uitspraak halfbakken in die zin dat er niemand op het convent zal zijn die aan de hand van het evangelie kan staven, dat die uitspraak juist is of onjuist. En als u mij dan vraagt of het convent nog iets kan doen dan antwoord ik: ja en kom daarop aan het slot terug.

Eerst nog iets anders. Mr. Grosheide zegt dat men niet tegen hem moet aanvoeren dat hij een communistische overheersing niet erg zou vinden. Hij vindt dat verschrikkelijk en gelooft, dat een mens zijn geloof er bij zou kunnen verliezen, al kan hij zich dat bij God eigenlijk niet voorstellen.

Wel die communistische overheersing is er al, van Helmstedt tot Wladiwostok, van de IJZee tot diep in Vietnam en miljoenen vinden het verschrikkelijk. Voor de ontrechten en verdrukten daar ziet het nog slechter uit wanneer de communistische overheersing een wereldoverheersing zou worden. Mr. Grosheide moet daar maar eens gaan praten.

Als hij stelt dat hij het zich bij God eigenlijk niet voor kan stellen, dat iemand zijn geloof kan verliezen, dan vraag ik mij in alle gemoede af wat hij eigenlijk afweet van het communisme. Als hij iets later stelt dat hij nog nooit van iemand gehoord of gelezen heeft, die meende, dat de wereldrechtsorde enige kans van slagen heeft, dan moet mij van het hart dat hij kennelijk weinig geluisterd en weinig gelezen heeft.

Ik acht het dan ook uitermate gevaarlijk, dat hij desniettemin staande de moed heeft een publikatie als de onderhavige te laten afdrucken, daarmee het grote risico lopend, dat anderen en vooral jongeren daardoor mogelijk op een dwaalspoor worden gebracht.

Mr. Grosheide moet het mij maar niet kwalijk nemen maar ik vind zijn beslissing moeilijk te verteren en bovendien slecht gemotiveerd. Ik heb geen moed om te zeggen dat wat hij heeft gedaan zonde is.

Het moet mij echter van het hart, dat juist nu, in deze tijd van verwarring, van gezagsondermijning, van verdrukking op verschillende plaatsen in de wereld, van oorlogsdreiging, dat juist nu op dit punt van ontwapening een beslissing moet worden geforceerd met mogelijk desastreuze gevolgen.

Dat alles vanwege (maar ik vrees) emoties waarbij men vaak niet nuchter met beide benen op de grond blijft staan.

Ik spreek hier in het algemeen en moet helaas vaststellen dat het mij zo verbaast, dat verschillende ontwapenaars nu de wapens willen strekken en ik heb ze niet gehoord toen enkele jaren

geleden meer dan 100.000 doden vielen in Indonesië. En dat acht ik onwaarsachtig. En als u mij dan vraagt wat wij moeten dan durf ik het aan om te zeggen dat wij de wapens moeten handhaven terwille van de ontrechte, de vervolgte.

Niemand weet of God het ooit zal toelaten dat de bom nog eens zal worden gebruikt. Wellicht zal hij het terwille van 10 rechtvaardigen niet toelaten, wellicht wel.

Ik weet het niet.

Afgezien van de bezwaren die ik hierboven al heb genoemd moet mij nog iets van het hart.

Hoewel het hier gaat om een zo ontstellend groot probleem, meen ik toch te moeten opmerken, dat mr. Grosheide de zaak wel wat losjes behandelt.

Ik twijfel er niet aan dat hij het zo waarschijnlijk niet heeft bedoeld, maar ik mis in zijn artikel de bewogenheid. Als hij vindt dat de A.R.Partij voor een van de belangrijkste beslissingen staat dan begrijp ik niet hoe hij zo over dit probleem kan praten. Ik begrijp niet dat hij als het ware dreigend zijn vinger op steekt en zegt tegen het komende convent: Als er maar geen halfbakken besluit komt, waar niemand mee gediend is.

Hiermee beïnvloedt hij de conventganger op een verkeerde manier. Daarmee en met dit artikel is dit Partij Convent niet gediend. Er zijn onnoemlijk veel grote problemen waar de heer Grosheide geen pasklaar antwoord geeft, laat staan het convent.

Daarom hoop ik dat de conventgangers 'probleemgangers' zullen zijn en geen mensen die het al weten.

Dan roept men ruzie op en scheuringen. Want er zullen van beide kanten wel weer mensen zijn, die geladen naar het convent gaan. Helaas.

Mr. Grosheide had althans kunnen trachten dit te voorkomen.

Nee ik sta niet achter mr. Grosheide.

Nee ik sta niet achter generaal Tibbets.

En als mr. Grosheide en wij allen iets meer verwachten dan een halfbakken uitspraak laten wij dan, denkend aan en worstelend met dit probleem, ons een oud gezegde herinneren voor wij naar het convent gaan, maar ook als wij op het convent zijn:

Ik hef mijn ogen op tot U,

die in de hemel zit,

en bid.

Dat is puur evangelisch.

Dat is ook puur Anti-Revolutionair.

Maassluis

W. Doddema

MIDDEN EN KLEIN BEDRIJF

Tijdens de politieke bijeenkomst in Haarlem waar met het oog op de verkiezingen van de Provinciale Staten Mr. Biesheuvel en Hans de Boer spraken en Mr. Biesheuvel trots uitriep dat de A.R.P. reeds 18 jaar regeringsverantwoordelijkheid droeg, heb ik hem met klem er op gewezen dat deze 18 jaar bepaald geen gunstige periode is geweest voor de ondernemers in het Midden- en Kleinbedrijf met wel als dieptepunt het jaar 1969 tengevolge van de invoering van de B.T.W.

Mr. Biesheuvel heeft gemeend te moeten antwoorden dat hij aan de hand van de mooie etalages toch nog wel constateerde dat er ook nog wel goede zaken in deze sector zijn, terwijl Hans de Boer vond dat er veel gedaan werd

VERVOLG OP PAGINA 11

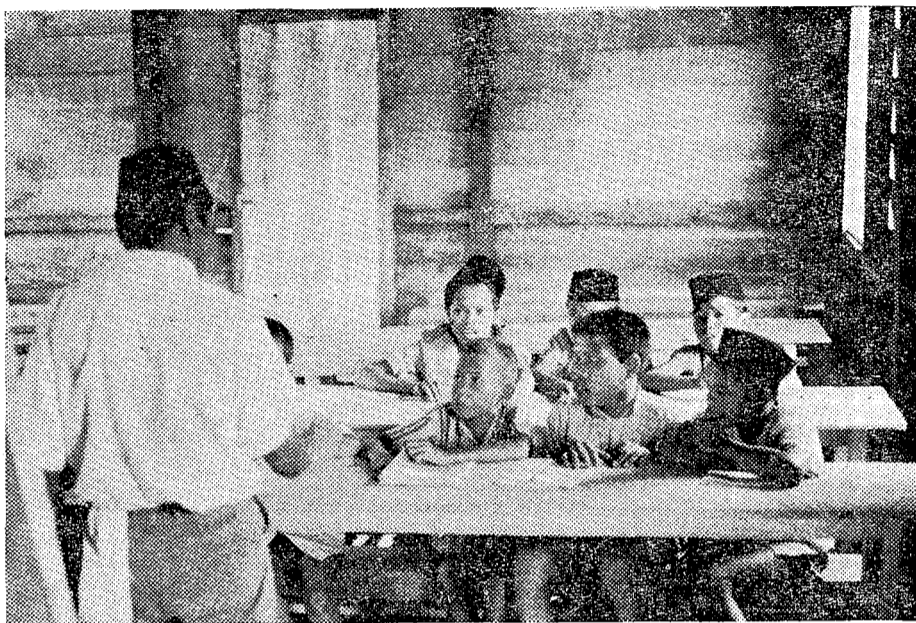
WERELDWIJD WAKKER WEZEN

'Wereldwijd wakker wezen', is het motto waaronder van 12 tot 18 oktober de Unie-collecte 1970 wordt gehouden. De Unie 'School en Evangelie' organiseert elk jaar deze bekende collecte voor de steun aan het christelijk onderwijs.

Sinds enkele jaren wordt de opbrengst van de collecte voor het grootste deel gebruikt voor steun aan het christelijk onderwijs in het buitenland, met name ook in de ontwikkelingslanden, waar men zich grote offers getroost voor de instandhouding van het christelijk onderwijs. De Unie heeft een groot aantal projecten, waaraan steun wordt verleend. De aanvragen zijn echter bijzonder groot, zodat er aanvragers te leurgesteld moeten worden, dat is uiteraard een minder prettige zaak. Daar komt bij dat de projecten, die men onder handen heeft een groot bedrag vergen. Vorig jaar een miljoen gulden. De collecte van vorig jaar bracht zes ton op, zodat de Unie wat dat betreft in de rode cijfers zit. De opbrengst van de collecte is dus van zeer grote betekenis.

HELE WERELD

Over de hele wereld liggen de projecten, waaraan steun wordt verleend. In Afrika wordt er b.v. in Cameroun steun verleend aan een chr. technische school, aan een middelbare school en een kweekschool. Er wordt steun verleend aan een school in Congo; aan het middelbaar onderwijs in Rhodesië, Uganda en een onderwijsproject in Zambia staan eveneens op de lijst. In Indonesië zijn een groot aantal scholen, die worden gesteund. Ook Japan staat op de projectenlijst, Jordanië, Suriname, de Fiji-eilanden, Canada, Argentinië, Brazilië, Australië, Italië en Portugal en Spanje zijn allemaal landen waarin het christelijke onderwijs het moeilijk heeft en waar de Unie d.m.v. de collecte-opbrengst tracht te helpen. Naast de hulp aan het buitenland wordt dertig procent van de opbrengst besteed aan het christelijk onderwijs in Nederland, voornamelijk aan het buitengewoon onderwijs. In het blad 'School en ouders' schrijft mev. Riddersbos-de Rooij, dat de vraag wel gesteld wordt of het nu nodig is, dat in

Een Javaanse school

Een Japanse jongen leert schrijven

ons land nog 30 pct. van de opbrengst van de collecte moet worden besteed. Het moet inderdaad niet nodig zijn, dat scholen hier te lande nog extra steun behoeven, maar er zijn bijzondere gevallen.

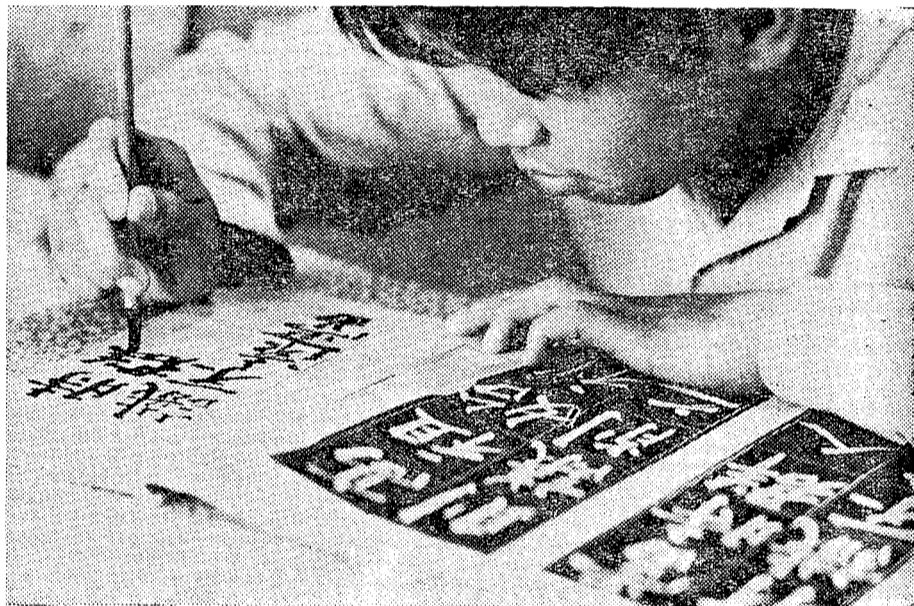
In het afgelopen jaar heeft de Raad van Advies van de Unie ongeveer 50 scholen geholpen met een totaalbedrag van f 50.000.

DE SPRANKEL

Een bijzonder geval is in ons land bijvoorbeeld het 'Instituut voor vorming en opleiding van inrichtingsvoeders-De Sprankel', in Zwolle. Dit christelijke instituut is uit de nood geboren, vanwege de enorme behoefte aan goed opgeleide groepsleiders- en leiders voor de inrichtingen voor kindbescherming.

Bij deze opleiding gaat het om de vorming en opleiding van inrichtingspersoneel, dat op middelbaar niveau geschoold dient te zijn en de groepsleiding kan verzorgen.

Het gaat dus niet om de opleiding van het kader, maar van de eigenlijke groepsleiding. In het kader van de Wet W.V.O. moet deze opleiding gezien worden als een school voor middelbaar sociaal pedagogisch onderwijs. De aan dit instituut verbonden docenten bezitten — op één uitzondering na — eerste of tweede graads bevoegdheid. De duur van de opleiding is drie jaar, waarvan het tweede jaar praktijkjaar is. De

(ortho) pedagogische scholing van de leerlingen is primair gesteld. Daarbij komen verder nog andere aspecten naar voren, te weten: vakopleiding, persoonlijkheidsvorming en intellectuele vorming.

Over de nog maar korte geschiedenis van deze school kan gesteld worden, dat er in 1967 van de 50 aanmeldingen 24 leerlingen konden worden toegelaten. In 1968 bedroeg het aantal aanmeldingen 200, slechts 26 leerlingen konden worden toegelaten. Deze aanmeldingen komen uit Groningen, Friesland, Drente, Overijssel, Gelderland, Noord-Holland en Noord-Brabant. Deze cijfers tonen onomstotelijk aan, dat de belangstelling voor deze school, enig in haar soort, groot is. Het Instituut ontvangt nog geen rijkssubsidie. De financiële lasten zijn daarom erg groot. Er is een tekort van bijna f60.000. Uit de opbrengst van de Uniecollecte krijgt ook dit Instituut een deel, maar dat is uiteraard niet voldoende om de kosten te dekken. Het bestuur van de stichting

'De Sprankel' meent dat het instituut zeker voor subsidie in aanmerking komt. De aanvragen daarvoor zijn ingediend. Zolang er echter nog geen subsidie is, is men afhankelijk van schoolgelden, bijdragen van particulieren en ook de Uniecollecte.

SCHIPPERSINTERNATEN

Dit is maar een van de projecten, die de Unie steunt, maar er zijn er meer. Neem bijvoorbeeld de schippersinternaten. Vanwege de verlenging van de

leerplicht voor schipperskinderen staan deze internaten voor grote uitbreidingen. De internaten voor schipperskinderen verkeren in grote financiële zorgen. Het lijkt er nu op dat er spoedig een rijksregeling van kracht wordt, waardoor deze internaten een verantwoord beleid kunnen gaan voeren. Als de regeling er is, is een stuk tentenachterstelling opgeheven.

Door de onvoldoende financiën is op het personeel van de internaten 'roofofbouw' gepleegd. Sommige internaten dreigen door de exploitatiekortoren over 1969 en 1970 te stranden, hoewel er straks een goede regeling zal zijn. Een aanvullende subsidie is nodig willen deze internaten blijven bestaan. Hierover wordt onderhandeld.

Het is duidelijk, dat hier dus geld nodig is. Ook hier springt de Uniecollecte bij, zij het met maar bescheiden bedragen. Maar het blijkt ook hier, dat in het binnenland toch nog steeds steun aan het christelijk onderwijs nodig is. Vandaar dat de 30 pct.-opbrengst van de collecte voor het binnenland nog steeds blijft gehandhaafd.

De Uniecollecte wordt de komende week weer gehouden. De Unie hoopt op een goede opbrengst. Bijdragen voor het werk van de Unie zijn altijd welkom. Bijdragen kunnen worden gestort op giro 51.66 t.n.v. Unie 'School en Evangelie' Voorburg.

VERVOLG VAN PAGINA 10

op het gebied van schadeloosstellingen via het ontwikkelings- en saneringsfonds. Op de eerste opmerking heb ik geantwoord dat de ondernemer noch zijn slechte financiële toestand, noch zijn steeds dalend inkomen kan etaleren, op de tweede, dat het ontwikkelings- en saneringsfonds pas om de hoek komt kijken als voor de ondernemer als ondernemer geen bestaansmogelijkheid meer in zijn onderneming aanwezig is.

Nu ik nr. 38 van Nederlandse Gedachten en het commentaar van Mr. Biesheuvel heb gelezen kan ik geen andere conclusie trekken dan dat ook in het 19e jaar van verantwoordelijkheid dragen door de A.R.P. zij meedoet om het midden- en kleinbedrijf verder af te doen takelen. De aangekondigde belastingverhogingen zijn op twee na weer een aanslag op de meer door mij genoemde sector van het bedrijfsleven, terwijl de belastingverlagingen deze

sector niet raakt.

Het doet pijn om te stellen dat er maar één conclusie kan worden getrokken en wel deze:

Ongeacht of de P.v.d.A of de V.V.D. regeringspartner is, is geweest of zal worden onder medeverantwoordelijkheid van de A.R.P. wordt het midden- en kleinbedrijf ten grave gedragen, om voor mij onbegrijpelijke redenen.

De publikaties van de Raad voor het midden- en Kleinbedrijf tonen dit, dacht ik voldoende aan. De stem uitbrengen op de A.R.P., waarvan ik lid ben, begint steeds meer te lijken op het stemmen voor de eigen ondergang. Daar er niet één partij is, die oog heeft voor deze sector, komt het mij voor dat of deze sector een eigen belangenpartij moet oprichten of principieel niet meer stemt.

Er is immers niets dat onchristelijker is dan het stemmen op de zelfvernietiging. Ik ben zeer benieuwd of u de moed heeft deze brief te publiceren en de leden om commentaar te vragen..

H. J. Velzing - Badhoevedorp

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

Huur een chalet in Zwitserland

bij
**SWISS
CHALET'S**

Straat van Stille 22 - AMSTELVEEN - Tel. 411623
in voor- en naseizoen aantrekkelijke reducties.
Wij sturen U gaarne onze brochure

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

DAGTEKSTEN

„Een Bijbelwoord voor elke dag”

wil het tekstboekje voor 1971 u brengen. Deze uitgave van de Evangelische Broedergemeente kunt u per giro of briefkaart bestellen bij:

C. J. SCHEER

LAGE WEG 3 a - ZEIST
Telefoon 03404 - 16933 — Postgiro 791888

met vermelding aantal exemplaren. Dagteksten à f 2,25. Met luxe plastic-omslag bedraagt de prijs f 3,25.

EEN HANDREIKING VOOR EEN THEOLOGISCHE BEZINNING

Dezer dagen verscheen het herziene rapport over Israël, zoals dat door de Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk vastgesteld is op haar vergadering van 16 juni 1970.

Deze handreiking is onder de titel

ISRAËL: VOLK, LAND EN STAAT

voor f 2,50 verkrijgbaar bij uw boekhandelaar.

Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van oeververdedigingswerken
Griendhouthandel

Telefoon 01846 - 2156
2539
Hardinxveld - Giessendam

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

Capelle aan de IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telefoon Rotterdam 113333 (010)

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, Tel. 03404 - 13511

CONSTRUCTIE-

**-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

**FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren**

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

• **Kalvermelk**
Mekabo - Fokkabo

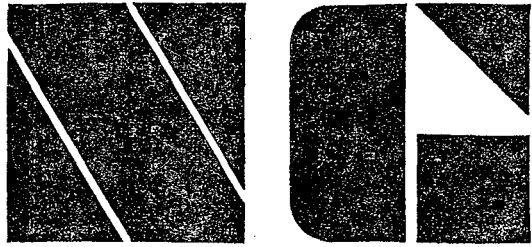
• **Mengvoeders**
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Adverteer in Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij
26e jaargang - nr. 42 - 17 oktober 1970

WAT MR. B. W. BIESHEUVEL
BIJ DE ALGEMENE BESCHOU-
WINGEN IN DE TWEEDE KAMER
HEEFT GEZEGD, STAAT OP
PAGINA 5, 6, 7 EN 8

INSTEMMING IN GROTE LIJNEN, MAAR KRITISCHE KANTTEKENINGEN

Dr. B. Goudzwaard nam ditmaal de financiële beschouwingen voor zijn rekening.

In verband met zijn benoeming tot hoogleraar in Canada, zal hij de komende jaren zijn opbouwende kritiek op de Minister van Financiën niet meer kunnen laten horen. De rede van de heer Goudzwaard kon, in verband met het tijdstip van uitspreken niet meer in zijn geheel in dit nummer worden opgenomen.

Hieronder volgt echter de kern van het betoog van de heer Goudzwaard.

De heer Goudzwaard begon zijn financiële beschouwingen; Stemloos krijt het; vleugelloos vliegt het rond; tandeloos bijt het;

het mompelt zonder mond.

Zo zag hij de inflatie: zij vliegt vleugelloos rond en, hoewel zij geen tanden heeft, bijt zij fikks.

De heer Goudzwaard begon met dit raadsel omdat ook 1970 in bepaalde opzichten een raadsel is. Het jaar 1970 is afgekondigd als het jaar van de inflatiebestrijding. Bedrijfsleven (SER) en regering zouden beiden een duidelijke bijdrage leveren. Uitgerekend nu, in 1970, is een basis gelegd voor een overbesteding tussen de 500 miljoen en één miljard gulden.

De heer Goudzwaard zag drie oorzaken uitspringen boven alle andere. In de eerste plaats een opmerkelijke stijging van de investeringen in het bedrijfsleven. Niettegenstaande hoge rentestanden en krapte van de kapitaalmarkt zijn deze investeringen tegen de verdrukking in gegroeid. De conclusie is wel gerechtvaardigd, dat de bestaande conjuncturele beleidsinstrumenten lang

zo effectief niet zijn gebleken als men wel dacht.

Voorts is het opmerkelijk dat — zonder zelfs de 400-gulden golf — de gemiddelde CAO-lonen zijn uitgegroeid boven de door de SER geadviseerde 2,5 tot 3,5 procent. Met als gevolg een toename van de consumptieve bestedingen. Er is sprake van een niet te voorziene grote consumptiebesteding. Tenslotte zijn ook de overheidsbestedingen een oorzaak van de groeiende inflatie.

Er is, aldus de heer Goudzwaard, geen sprake van één oorzaak, maar van een combinatie van oorzaken. Dat betekent, dat het onjuist, te goedkoop is de huidige situatie te wijten aan het overheidsbeleid.

Toch was de heer Goudzwaard de mening toegedaan, dat de overheid in 1970 wat tijdiger en wat sterker tegenwicht had moeten geven. Zeker was het nodig geweest in 1970 reeds voor een verbeterde dekking te zorgen. Vast staat dat de particuliere bestedingen onnodig extra zijn verruimd door het volle bedrag van 600 miljoen aan de belastingbetaler terug te geven. Belangrijker is de vraag wat het beleid moet inhouden in de

situatie waarin wij nu verkeren. De heer Goudzwaard stak niet onder stoelen of banken, dat de A.R. fractie de huidige situatie met enige ongerustheid gadeslaat. Hij pleitte voor een stuk stevige bestedingsafremming omdat een andere weg om de werkloosheid van ons vandaan te houden er niet is. Zijn conclusie was: De A.R. fractie stemt, in grote lijnen, in met het afremmingsplan van minister Witteveen. De minister kon ook moeilijk anders handelen.

Toch had de heer Goudzwaard een aantal duidelijke kritische kanttekeningen bij het plan van de Minister van Financiën; de verdeling van de lasten; de lastenverdeling op verschillende bevolkingsgroepen; en de zogenaamde wiebeltax; opcenten op de inkomstenbelasting, loonbelasting, vennootschapsbelasting en een aantal andere belastingen, (o.a. de omzetbelasting en de benzineaccijns).

Wij komen op het verdere betoog van de heer Goudzwaard in het volgende nummer terug.

Nu bestellen: f 5.- voordeel!

Inderdaad, u kunt maar liefst f 5.— besparen als u thans intekent op de zojuist verschenen DERDE DRUK van

H. ALGRA

HET WONDER VAN DE 19e EEUW

Van vrije kerken en kleine luyden.

Derde, herziene druk. Omvang 350 tekstpagina's en 56 bladzijden illustraties op kunstdrukpapier. In fraaie, geheel linnen band, met geplastificeerd stofomslag in twee-kleurendruk. Prijs bij voorintekening f 19,50; na 15 november a.s. f 24,50.

Zelden is een boek in de Nederlandse pers zó enthousiast ontvangen. De volgende recensies geven daarvan een indruk:

„Het boek is een juweel voor de in deze tijd en figuren belangstellende lezer. Het verschaft een grote hoeveelheid feiten, die vervat zijn in een goed geschreven tekst.”

Nieuwe Rotterdamsche Courant

„Wat Algra's boek zo boeiend maakt is de mengeling van objectiviteit en bewogenheid bij de schrijver. En door al zijn verhalen waait de zeewind van het Friese platteland met zijn oerdemocratische eigenzinnigheid... Een ontroerend boek.”

De Tijd

„Zelden hebben we een boek zo onvoorwaardelijk kunnen aanbevelen... Algra's geschiedschrijving spot met alle partijloze neutraliteit, waarvan sommigen zeggen dat het voor de historicus de hoogste wijsheid is. Hij is met al zijn vezels betrokken bij hetgeen hij schrijft, is er zelf uit voortgekomen, en schaamt zich zijn dankbaarheid niet... We kunnen auteur en uitgever voor dit boek zeer dankbaar zijn.”

Nederlands Dagblad

„Zelden werd deze stof met zoveel warmte, zoveel menselijke bewogenheid beschreven... In een tijd waarin verschraving, vermaterialisering en verzakelijking mode-woorden dreigen te worden, zijn boeken als dit een oase.”

J. A. van Bennekom in de Zeeuwse Kerkode

„Een meeslepend getuigenis. Een boek dat in het bijzonder dankbaar zal worden aanvaard door hen die zelf aan de kleine luyden verbonden waren. Mij althans maakte dit boek opnieuw dankbaar voor wat ik van huis uit heb meegekregen — en is dat niet de hoogste lof die men het mee kan geven?”

Drs. T. M. Gilhuis in Nederlandse Gedachten

Recensies als deze (en die zijn er tientallen) laten er geen twiifel aan bestaan: dit boek is het waard uw persoonlijke eigendom te zijn. Schaf het aan, voor uzelf en — niet te vergeten — voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans het „wonder van de 19e eeuw” in dit boek a.h.w. opnieuw te beleven. Bespaar f 5.— en vul vandaag nog de bestelbon in! U kunt deze ongefrankeerd (dus zonder postzegel) in open envelop verzenden, met vermelding: drukwerk. Adresseer als volgt:

UITGEVERIJ T. WEVER

Antwoordnummer 5 - FRANEKER

BESTELBON

Zend mij tegen voorintekeningprijs

* rechtstreeks/
via boekhandel:

..... ex. H. Algra, HET WONDER VAN DE
19e EEUW Gebonden f 19,50.

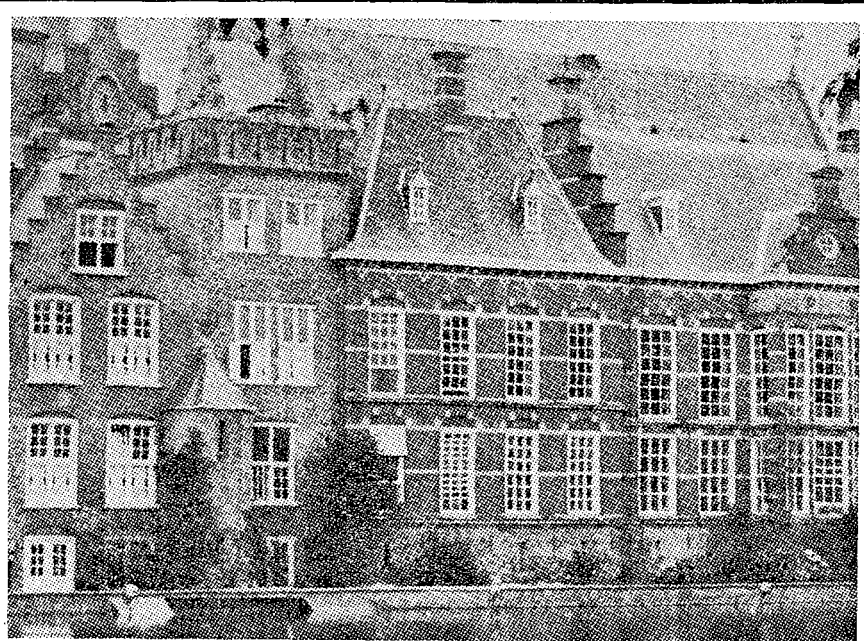
Ik betaal _____ onmiddellijk na ontvangst ineens *
in termijnen van f 3,90 per maand

Naam:

Adres:

Woonplaats:

* Doorhalen wat u niet wenst. N.G.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

De afgelopen week hebben de fractievoorzitters in de Tweede Kamer de plannen van het kabinet-De Jong voor het komende jaar commentarieerd tijdens de algemene en poli-

tieke beschouwingen. Daarnaast hebben de financiële en economische deskundigen van diverse fracties nog het hunne gezegd over de begroting 1971.

De rede van de A.R. fractievoorzitter mr. B. W. Biesheuvel is in zijn geheel afgedrukt op de pagina's 5, 6, 7 en 8.

Het financiële verhaal van dr. B. Goudzwaard wordt hierboven in grote trekken weergegeven. Volgende week komen wij hier op terug, evenals op hetgeen door de andere partijen is gezegd en wat van kabinetszijde is geantwoord.

Woensdag 21 oktober kunt u op Nederland I de heren Biesheuvel en Goudzwaard zien en horen in een uitzending van de A.R.P.

Zij zullen dan iets zeggen n.a.v. de algemene beschouwingen. Woensdag a.s. Ned. I van 20.20-20.30 uur.

Dr. B. Goudzwaard

COMPROMIS

DOOR H. ALGRA

Bij een jubileum sprak dr. Colijn eens over het compromis in de politiek. De praktijk leidt altijd, binnen een democratisch bestel, tot een compromis. Je moet elkaar tenslotte vinden door overleg, waarin je bereid bent, elkaar tegemoet te komen. Colijn had daar ondervinding van, met name als minister-president. Alleen een dictator kan lang proberen vol te houden, dat er met hem geen compromis mogelijk is. En prof. I. H. Gosses heeft eens aangetoond, dat beslissingen bij meerderheid van stemmen er vroeger vaak niet bij waren, dat men zulke beslissingen als tiranniek beschouwde en dat de "overstemde" minderheid zich in elk geval niet aan zo'n beslissing gebonden achtte. Een besluit via voortgezet overleg is beter, democratischer, dan een beslissing door een geforceerde stemming. We vinden elkaar dus, als het goed is, door overleg en dat betekent in de meeste gevallen het aanvaarden van een compromis.

Maar in dezelfde toespraak heeft Colijn ook laten merken, dat hij het gevaar van het compromis niet onderschatte. Het kan immers betekenen een ondermijning van het principiële standpunt, en leiden tot opportunisme, tot verzakelijking van de politiek. En in dat verband stelde hij, dat in de partij onmisbaar zijn en blijven die leden, die blijven herinneren, met profetische kracht, aan wat absoluut is en blijvend, de volstreekte norm en het hoge ideaal.

Misschien zouden we het beter zo kunnen zeggen, dat ook en vooral degenen, die het compromis sluiten, zich bewust moeten blijven, dat het een compromis is, waarin wijsheid kan doorstralen, maar ook halfslachtigheid, voorzichtigheid, maar ook slapheid. Maar zelden komt het voor, dat een compromis, of wat als zodanig wordt voorgesteld, in brede kring een grote voldoening geeft.

Laten we eens een al oude geschiedenis vertellen. In een middelmatig grote gemeente, nu ja, een gemeente met tussen de 10.000 en 20.000 zielen, ergens in ons land, werd een vereniging opgericht, om te komen tot een openlucht zwembad. De burgemeester was een van de initiatiefnemers, en hij hield over zeer aangelegen punten eerst ruggespraak met mensen van verschillende gezindte en overtuiging. Zelf was hij lid van SDAP en tegelijk de president -kerkvoogd van de Ned. Hervormde gemeente, die zijn plaats in de kerk maar zelden leeg liet. De burgemeester sprak. Wij moeten natuurlijk eerst goed met elkaar afspreken, wat we als vereniging doen en besluiten ten opzichte van de zondag. In onze gemeente wordt de zondag op heel verschillende manieren gevierd en ook wel niet gevierd. Maar het zou heel verkeerd zijn, als we ten opzichte van dit zwembad alleen maar negatief waren en zeiden: de zondag is voor onze vereniging als alle andere dagen. Vrijheid, blijheid. Het zou heel

onsociaal zijn ten opzichte van het personeel; het zou ook geen recht doen aan de zondag. Maar als er op warme zondagen mensen zijn, die 's morgens graag een frisse duik willen nemen, dan moeten wij ze dat niet beletten - en van de middag geldt hetzelfde. Ik stel daarom voor:

a. op zondag is er voor hen, die dat graag willen gelegenheid, om 's morgens tussen half 8 en half 9 te zwemmen 's middags tussen twee en vier. b. wij zetten meteen in de statuten, als een onaantastbare bepaling, dat er op zondag geen evenementen mogen worden georganiseerd, geen wedstrijden en dergelijke.

Met overgrote meerderheid werd dit voorstel aangenomen. Er was alleen een kleine groep, die vond, dat aan de vrijheid werd tekort gedaan van hen, die op zondag wedstrijden zouden willen organiseren. Zij werden door de burgemeester op bestraffende wijze toegesproken: de onverdraagzaamheid komt van uw kant.

Ik heb dit altijd in die gemeente een zeer aanvaardbaar en alleszins verdedigbaar compromis gevonden. Mede geliet op de samenstelling van de bevolking: ruim genomen 25 pct. AR, 10pct. CHU, 10 pct. RK 40 pct. PvdA en 15 pct. liberaal. Want de ene gemeente is de andere niet, en wie de plaatselijke situatie en de gevoelens der eigen bevolking niet in rekening brengt, handelt onverstan-

dig. Dit compromis heb ik voluit gesteund, omdat het een zéér positief element bevatte: **we maken op zondag van dit zwembad geen publieke verantwoordelijkheid.**

We zijn er nog niet- Want het blijft uitkijken, dat zo'n compromis later niet wordt **uitgehouden**. Dat afspraken later worden ontkracht en grenzen worden verschoven, geleidelijk, maar welbewust. Moeten we ons bewust zijn, dat een compromis in een aantal gevallen een zaak van democratisch beleid is, aan de andere kant moeten we ons blijven herinneren, dat een compromis ook kan betekenen een begin van capitulatie. Ook hier een sprekend voorbeeld.

Er zijn momenteel mensen in Nederland, die beweren, dat het gebruik van soft drugs een vrijwel onschuldige zaak is. Zij verwijten de staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid, dat hij een sterk standpunt inneemt. Hij spreekt 'ongenuanceerd'.

Wij weten, dat ongenueanceerd over iets spreken even verwerpelijk is in onze tijd als rechtlijnig denken. Deze mentaliteit, waarbij nergens plaats is voor een nadrukkelijk neen, is gevaarlijk.

Als de staatssecretaris gelijk heeft, — en wij hebben groot vertrouwen in hem en wij weten, dat de wereldgezondheidsorganisatie, die over ervaringen uit tientallen landen beschikt, achter hem staat — dan kan en mag hij hier niet meedoen aan een compromis. Dan moet het één blijven.

Bij een discussie over de problematiek van het zgn. ongenueanceerde spreken werd onlangs door iemand een treffende opmerking gemaakt: als je in een bepaalde situatie iets prijs geeft, krijg je het nooit terug. Als je eenmaal niet meer de moed hebt gehad, om nee te zeggen, krijg je later daarvoor de kans niet weer terug. **Dan is het zgn. compromis geworden tot een hellend vlak.** Wie voor dat gevaar geen oog heeft, moet liever anderen niet misprijzen, omdat zij zo strak kunnen zijn en zo ongenueanceerd kunnen spreken.

DEFENSIE EN VEILIGHEID ZEDELIIKHEID RE-CLASSERING

Dit zijn een aantal thema's, die in de Arjos dit seizoen centraal staan. Vaak blijft het niet bij vrijblijvende discussie alleen, maar wordt actie gevoerd. Ontdek ook wat er in de Arjos schuimt en bruist aan activiteiten. Meldt je nog vandaag — via onderstaande coupon — aan als lid!

COUPON

ONDERGETEKENDE,

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

geeft zich op als lid van de Arjos. De contributie over de periode van oktober tot en met december 1970 ten bedrage van f 2,50 is heden gestort op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag. Maandelijks ontvang ik nu het Arjosblad Op Wiek. Ook ontvang ik graag informatie over landelijke, provinciale en evt. plaatselijke activiteiten.

COUPON INSTUREN NAAR: SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTRAAT 3, DEN HAAG, TEL. 070-183960.

WIN EEN LID OF TWEE

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam. Uw apotheker of drogist heeft het.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam:

Adres:

Woonplaats:

— wenst tot 1 november 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 2.—.
— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

GEEN ZIN

Het kind heeft er geen zin in. Geen zin om sommen te maken. Het is tegen huiswerk. Het kind wil wat anders doen. Begrijpelijk. Het kind kan de sommen best maken. Die zijn niet te moeilijk. Maar het kind heeft er geen zin in. Bah! Wij vinden dit niet verstandig. Als het kind het huiswerk, de sommen enzovoort, niet maakt, komt het op school (en in het leven) niet verder. Dus het moet die sommen maken. Wij vinden het niet verstandig, dat het kind er geen zin in heeft. Wij begrijpen het wel. Wij kunnen best begrijpen, dat het kind er geen zin in heeft. Waarschijnlijk omdat wij zelf ook zo zijn. Dat wij zelf ook zo zijn: vinden wij dat ook voor

onzelf niet verstandig? Waarschijnlijk niet. Wij zijn geen kinderen! Het gaat voor ons niet om sommen maken. Het gaat voor ons bijvoorbeeld om leden maken. Leden werven vinden wij verstandig. Daar zijn wij voor. Wij hebben er alleen geen zin in. Geen zin hebben, dat is het probleem niet. Het probleem is, dat wij het even — evenals dat kind — moeten doen. Laten wij er geen probleem van maken. Doen! En als het toch een probleem is? Dan oplossen.

Meer vreugde is belangrijk in het leven. In veel omstandigheden. Voor veel mensen. Niet alleen individueel, ook gezamenlijk. Het zit ook in de zeggwijze: hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Inderdaad. In veel situaties is er met meer mensen meer vreugde. In méér gevallen dan men zich zo op het eerste gezicht indenkt.

Zo ook in een partij. Hoe meer mensen bij een partij betrokken zijn, hoe meer vreugde. Immers, er is vreugde in de situatie van meer mensen om beter te kunnen werken; van meer geld voor een betere taakuitvoering.

Leden werven: een vreugdevolle zaak.

MEER VREUGDE

WETEN EN DOEN

In deze tijd wordt ons geleerd te leven met opiniepeilingen, met (nog serieuzer) wetenschappelijke steekproeven en met (nog weer serieuzere) wetenschappelijke onderzoeken. Het zijn nuttige zaken. Wij moeten ze met verstand bekijken.

Opiniepeilingen zeggen niet altijd alles. En van een onderzoek als zodanig moeten wij niet altijd wonderen verwachten.

Men kan vragen: waarom zijn niet alle kiezers lid van een partij? Laten wij dat eens onderzoeken! Dat kan natuurlijk (als er geld voor is). Maar een aantal antwoorden op de gestelde vraag kennen wij al: ik zie tekortkomingen, ik heb een drukke werkkring, ik heb grote belangstelling voor andere activiteiten, ik heb bezwaren tegen bepaalde onderdelen van de A.R. politiek, enzovoorts.

Wij kunnen op die antwoorden ongetwijfeld weer — althans gedeeltelijk — reageren. Eigenlijk weten wij wel genoeg, maar wij doen niet genoeg. Met elkaar praten. Wij hebben elkaar nodig in een politieke partij. Misschien hebben velen geen gelegenheid om méér te doen. Maar lid kunnen allen toch zeker worden.

GOUD

Wij hebben in de afgelopen zes, zeven weken nogal wat gesproken (geschreven) over het belang, de wenselijkheid en de noodzaak van leden werven.

Wij gaan nu onzerzijds proberen wat te gaan zwijgen. Spreken is tenslotte zilver, maar zwijgen goud.

Bovendien: de zaken zijn op dit punt duidelijk genoeg. Wij kunnen onzerzijds en uwerzijds nu echt wel verder zonder min of meer uitvoerig neergeschreven aansporingen.

Nogmaals bovendien: de ledenwerfactie begint te lopen. Gelukkig. Het is altijd bij acties als deze weer opvallend, dat er een zekere aanloopperiode noodzakelijk blijkt te zijn. Men heeft tijd nodig om te beginnen en om warm te gaan lopen. De nieuwe leden beginnen nu echter op het partijsecretariaat binnen te komen. Nu moeten wij er niet veel meer over schrijven en niet veel meer over lezen. Wij moeten nu alleen allen een medelid winnen. Daarbij is dan zwijgen zilver, maar spreken goud.

SPITS VONDIG

Nederlandse Gedachten wordt vaak goed gelezen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit Elseviers Magazine van 10 oktober j.l.

In de rubriek 'Mensen' stond de volgende tekst:

"Werfactie. Politieke partijen bijveren zich hun ledental omhoog te krikken. Men werkt (nog) niet met lepeltjes en asbakjes, zoals de omroepen, maar zoekt het meer in opwekkende leuzen. De Anti-Revolutionaire Partij publiceerde in haar weekblad Nederlandse Gedachten deze tekst: 'The making of a party... leden werven'. Inderdaad een spitsvondige gedachte".

Aardig

Doorgaan.

MINISTER BAKKER LOST NATIONALE ERESCHULD IN (1)

Meer dan zeventien jaar geleden, in 1953, trof Nederland een overstromingsramp, zo ernstig als wij niet meer voor mogelijk hadden gehouden. De anti-revolutionaire minister Algera vertolkte het gevoel van het gehele Nederlandse volk, toen hij aankondigde dat wij voor zeer ingrijpende maatregelen niet zouden terugschrikken om een herhaling te voorkomen en de veiligheid der bewoners van de laagste onzer lage landen zeker te stellen.

Vijf jaar later, in 1958 — kort voor zijn gezondheid hem dwong zijn ambt neer te leggen — kon hij zijn handtekening zetten onder de Deltawet, die de afsluiting van de grote zeearmen vastlegde.

Het was een nationale ramp die Nederland trof. De gigantische afsluitingsarbeid zou een nationale taak zijn. De lasten zouden door de nationale schouders worden gedragen. Daarom bepaalde de Deltawet in artikel 8, dat bij wet de tegemoetkoming zou worden geregeld in de schade die tengevolge van de deltawerken zou worden geleden.

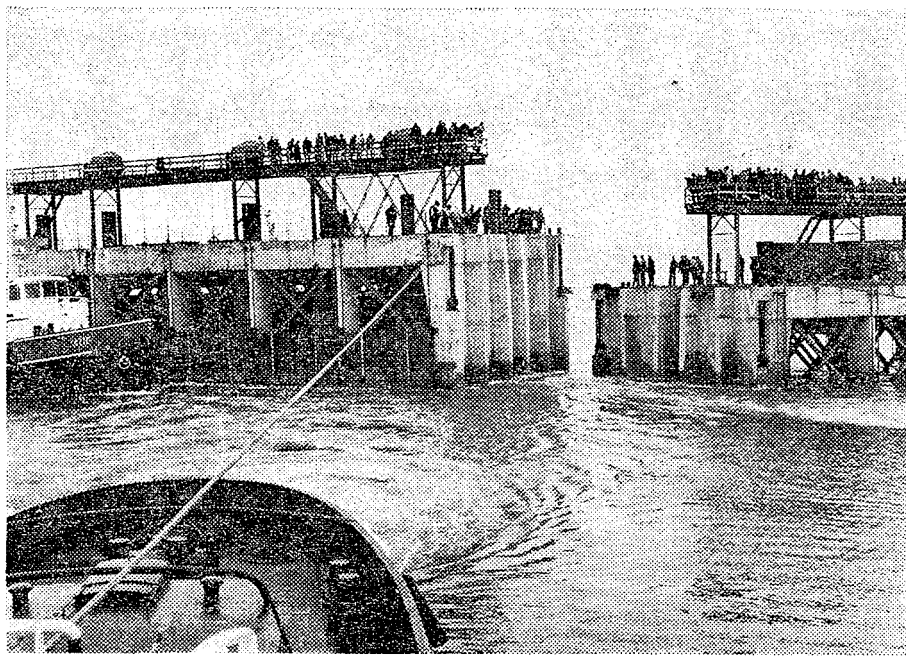
Een eenvoudige bepaling, waarvan de uitvoering een zeer ingrijpende en ingewikkelde voorbereiding en behandeling zou vergen om tot een bevredigende en tevens rechtvaardige oplossing te geraken. Zo ingrijpend en tijdrovend dat het 1970 zou worden, voor het ontwerp Deltaschadewet door de Tweede Kamer in openbare behandeling zou kunnen worden genomen. Vooruitlopend op dit wetsontwerp, dat de gehele materie beoogt te regelen, is enige jaren geleden reeds een afzonderlijke regeling voor de oesterkwekers getroffen. Maar eindelijk was het dan zover. En opnieuw is het een anti-revolutionaire minister van Verkeer en Waterstaat, minister Bakker, die de eerste verantwoordelijkheid ervoor draagt. De woordvoerder van de A.R. fractie, mr. Aantjes, die ook voorzitter was van de Kamercommissie die de openbare behandeling van het wetsontwerp had voorbereid, noemde het symbolisch voor het nationale karakter van deze zaak, dat zowel bij de Deltawet van 1958 als bij de Deltaschadewet in 1970 een Fries de eerste verantwoordelijkheid droeg en draagt voor een wetsontwerp, dat in het bijzonder voor zuidwest-Nederland van zo groot belang is. 'In het bijzonder' voor zuidwest-Nederland, want ook de gevolgen van de afsluiting van de Lauwerszee (de vissers van Zoutkamp!) vallen onder dit wetsontwerp.

BELANGSTELLENDEN

Wie vallen onder de werkkring van dit wetsontwerp?

Kort gezegd, al degenen die als gevolg van de veranderingen in het water - en zoutgehalte in de binnenwaarts van de afsluitingswerken gelegen wateren rechtstreeks en onevenredig zwaar in hun inkomsten worden getroffen.

In het algemeen werd dit door de Kamer een aanvaardbaar criterium geacht. Op één punt echter leidde de beperking 'binnenwaarts' tot een onbevredigend resultaat. Ingrijpende gevolgen voor Zoutkamp en Stellendam zou-

den daardoor namelijk buiten de schade-regeling vallen. Een mede door de regeringspartijen ondersteund amendement-Van Rossum (S.G.P.) beoogde hierin te voorzien. Daarbij gaat het natuurlijk niet primair om de eventuele schadevergoeding. Zo is Stellendam er meer mee gediend als de buitenhaven blijvend vanuit open zee bereikbaar blijft, dan dat er schade wordt vergoed, als dit niet zou gebeuren. De schadevergoedingsplicht kan er echter wel toe bijdragen dat de overheid de geul op diepte houdt.

Minister Bakker, die billijkheid van de aanvulling erkennend, legde eveneens daarop de nadruk en nam het amendement alsnog over.

Nog op een ander punt deed minister Bakker een uitspraak die onzekerheid wegnam over wat wel en wat niet onder de werking van de wet zou vallen. Bij het wetsontwerp was een kaartje gevoegd dat in kleuren de geografische grenzen aangaf van wat wel en wat niet onder de werking van de wet zou vallen. Er stond weliswaar bij dat dit betrekking had op artikel 7 van de Deltawet (dat de vermogensschade en niet de bedrijfsschade regelt), maar het gaf toch reden tot onzekerheid. Scheepswerven langs de Noord vielen namelijk binnen het 'gekleurde' gebied, scheepswerven enkele honderden meters verder aan de Hollandse IJssel niet. Op een vraag van de heer Aantjes bevestigde minister Bakker uitdrukkelijk, dat het criterium voor de vraag of bedrijven of personen wel of niet onder de werking van de wet zullen vallen, uitsluitend zal zijn of zij tengevolge van de in de wet genoemde oorzaken rechtstreeks en onevenredig zwaar in hun inkomsten worden getroffen. Een toezegging die voor een aantal bedrijven en daarin werkzame personen van grote betekenis is.

GEMEENSCHAPSSCHADE

Een ander punt, waaraan bij de behandeling niet kon worden voorbijgegaan, was dat van de z.g. gemeenschapsschade. Niet alleen individuen worden immers getroffen, ook hele gemeenschappen worden met ingrijpende gevolgen geconfronteerd. Heel sterk spreekt dit

in gevallen als van de gemeenten Bruinisse en (voorheen) Yerseke.

Dit wetsontwerp regelt de tegemoetkoming in de schade, die individuele personen en bedrijven lijden. Moet er ook een afzonderlijke regeling komen voor schade, die gemeenschappen lijden als gevolg van de afsluiting der zeearmen?

De zaak ligt bij gemeenschappen fundamenteel anders. Tegenover optredende nadelen staan zeer duidelijk aanwijsbare voordelen. Niemand stelt zich op het standpunt dat die voordelen dan ook aan het rijk zouden moeten worden uitgekeerd. Toch zou dit de logische tegenhanger zijn.

Het belangrijkste voordeel is de grotere veiligheid, die immers juist voor diegenen, die in het gebied wonen en werken, van zo groot belang is.

Daarnaast is de afsluiting van groot belang voor onze gehele waterhuishouding.

Verder ontstaan er veel betere verbanden die het isolement van ons zuidwestelijk 'eilandenrijk' definitief opheffen, hetgeen totaal nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden schept, met name (maar zeker niet alleen) op het gebied van recreatie en toerisme. Minister Bakker: 'Iedereen die de provincie Zeeland en de Zuidhollandse eilanden kent van 15 jaar geleden en deze nu ziet, is het duidelijk dat in dat gebied ongelofelijk veel ten goede is veranderd, ook op sociaal-economisch gebied'. Het is vooral de taak van de betrokken gemeenschappen zelf die nieuwe mogelijkheden te scheppen, te bevorderen en te benutten. De mensen en de gemeenschappen moeten zich primair zelf inzetten. Wat dit betreft, zo zei de A.R. woordvoerder, heeft Zeeland zich bepaald niet onbetuigd gelaten: 'Dit geldt voor individuen, maar ook voor de gemeenten, het provinciaal bestuur en het E.T.I.-Zeeland. Hetgeen daar aan denkbeelden en vindingrijkheid is gebleken, is boven alle lof verheven'. Hij deed een klemmend beroep op de regering om daaraan alle steun te verlenen.

Vanaf het ogenblik dat het beginsel van de 'tegemoetkoming in de schade'

in de Deltawet werd vastgelegd, is in discussie geweest of het juist is dat wordt uitgegaan van een tegemoetkoming in de schade, d.i. een gedeeltelijke schadevergoeding, dan wel of er volledige schadevergoeding zou dienen plaats te hebben. Het wetsontwerp kiest voor het eerste, zij het dat het een zeer ruime tegemoetkoming is, n.l. 90 pct. van de schade.

Het is begrijpelijk dat de getroffen voor algehele schadevergoeding pleiten. Al de veranderingen, die zo diep in hun bestaan en hun bestaansmogelijkheden ingrijpen, komen immers geheel buiten hun wil over hen. De afsluiting van de zeearmen berust op overheidsingrijpen. Waarom moeten zij zelf dan een deel van de schade dragen? De Deltawerken zijn toch een nationale zaak, waarvan wij als gehele volk samen de lasten zouden dragen?

Tegenover deze ongetwijfeld aansprekende argumenten staan echter andere. De afsluiting van de zeearmen kan niet los worden gezien van de overstromingsramp. De overheid neemt deze maatregelen in het algemeen belang (en niet in de laatste plaats van hen die in dit gebied wonen en werkzaam zijn). De overheid heeft daartoe het recht, zelfs een recht dat als nationale plicht is erkend.

Er is hier sprake van een z.g. rechtmatige overheidsdaad. Als de overheid (met als ieder particulier persoon) iets doet, waartoe zij het recht niet heeft, is zij tot vergoeding van de volle schade verplicht. Als zij echter iets doet, waartoe zij het recht (laat staan de plicht!) wel heeft, dan kan zij niet op dezelfde manier aansprakelijk gesteld worden voor de eruit voortvloeiende schade.

Het klassieke voorbeeld is het benzinestation dat zijn omzet ziet teruglopen door de aanleg van een nieuwe weg die het verkeer wegtrekt.

Alleen wie onrechtmatig handelt, is tot schadevergoeding verplicht. Alleen degenen aan wie een zakelijk recht wordt ontnomen, zoals bij onteigening, kan aanspraken op vergoeding doen gelden. Volledige schadevergoeding zou de grens tussen rechtmatig en onrechtmatig overheidsoptreden geheel doen verdwijnen en die prijs zou te hoog zijn.

Het is niet onredelijk dat de burger, die nadeel ondervindt van in het algemeen belang genomen overheidsmaatregelen, dat nadeel geheel of gedeeltelijk zelf draagt. Hij zou het immers ook niet redelijk vinden als hij de eruit voortvloeiende voordelen aan de overheid zou moeten vergoeden!

Wat het ontwerp Deltaschadewet nu beoogt, is wettelijke aanspraken op schadevergoeding te scheppen, die zonder zulk een wet in het geheel niet zouden bestaan. Daarbij gaat het ontwerp praktisch zover als maar mogelijk is zonder de grens van de onrechtmatige overheidsdaad te overschrijden, n.l. een tegemoetkoming in de geleden schade tot 90 pct.

Er waren trouwens nog wel enkele andere gronden die voor het karakter van een (vergaande) tegemoetkoming pleitten. Ook bij de eerder tot stand gekomen regeling voor de oesterkwekers — eveneens gebaseerd op artikel 8 van de Deltawet — was gekozen voor de 90 pct tegemoetkoming. Een praktische overweging is, dat bij volledige schadevergoeding ook alle gevallen, waarin minimale schade wordt geleden, onder de regeling zouden vallen. De administratieve en financiële consequenties daarvan zouden veel en veel groter zijn dan de voordelen.

Hoewel er in de voorbereidende parlementaire stukken nog wel gepleit was voor integrale schadevergoeding, was de argumentatie van de minister zo overtuigend, dat er nu bij de openbare behandeling vrijwel niet meer op werd teruggekomen. Uiteindelijk verenigde de gehele Kamer zich om amore met de in het wetsontwerp gekozen opzet. Ook de A.R.-woordvoerder schaarde zich in zijn betoog op de hiervoor in het kort weergegeven gronden achter het wetsvoorstel.

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL Tel. 05990-2004

**N.V. Rederijen
Haringhandel**
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

MR. B. W. BIESHEUVEL BIJ ALGEMENE BESCHOUWINGEN

GEEN ACTUALITEITEN RUBRIEK WEL EEN BEOORDELING VAN HET REGERINGSBELEID

Nu het einde van de parlementaire periode nadert, wil ik allereerst het kabinetsbeleid bespreken. Ik wil dus een soort van balans opmaken, zoals de heer Schmelzer zo-even ook zei. Wanneer ik een oordeel uitspreek over het beleid van het kabinet in de afgelopen periode, wil ik ook deze beschouwing relateren aan wat hier en elders in het geding is: onze democratie. Ik zeg dit, omdat ik bij een analyse van deze verstreken periode graag wil proberen te komen tot een billijke toedeling van verantwoordelijkheden. Men kan een regering niet van alle narigheid de schuld geven, zoals de grootste oppositiepartij, de P.v.d.A., dat in de afgelopen jaren zo sterk heeft gedaan. Daarmede heeft de Partij van de Arbeid, naar mijn mening, vaak treffend juist een uitspraak van de journalist Faas geïllustreerd, die eens gezegd heeft, dat deze partij mank gaat aan een onderontwikkelde besef voor de betrekkelijkheid van het eigen standpunt.

We leven niet in een totalitaire staat, waar één instantie, nl. de regering, vaststelt wat goed is voor een mens en een land en ongeacht de gevoelens van de bevolking haar wil doorzet, zo nodig met geweld. In een democratie bestaat nauwe samenhang tussen de opvattingen, die in het volk leven en de ruimte waarover een regering beschikt om een bepaald beleid door te zetten. Als wij zien hoezeer het Nederlandse volk uiteindelijk in een menigvuldigheid van opvattingen, belangen en controversen, brengt mij dit tot de conclusie, dat het kabinet in de afgelopen jaren in velerlei opzicht goed werk heeft verricht. Ik wil deze conclusie toelichten.

Het kabinet heeft nauwgezet uitvoering gegeven aan de hoofdlijnen voor het beleid, zoals dit bij de kabinetsformatie is vastgesteld, waarin ook onze fractie voldoende van haar eigen programma van 1967 aanwezig achtte om destijds met de drie andere partners voor deze parlementaire periode in zee te gaan. Het kabinet heeft zeer veel wetgevende arbeid van goede kwaliteit verricht. De wetgeving op het gebied van bevordering en verdieping van openheid en democratisering van de ondernemingsstructuur noem ik als voorbeeld. De heer Kloos nam er zelfs zijn pet voor af, voordat hij de hoed van de VARA opzette. Voorts noem ik de vele wetten tot uitbouw van ons sociale verzekeringsbestel, belangrijke wetten op het gebied van de milieuhygiëne, het voorontwerp van wet op het basisonderwijs, de wet-Universitaire Bestuursvorming. Zij vormen alle even zoveel bewijzen van mijn stelling, dat de legislatieve arbeid van het kabinet zeer positief kan worden gewaardeerd. Ik voeg daaraan de wens toe, dat een voor onze fractie zo aangelegen zaak als het wetsontwerp inzake de structuur

van de vennootschappen door beide Kamers en de regering nog in deze periode met grote voortvarendheid zal worden afgehandeld.

Daarnaast heeft het kabinet in de vorm van een aantal nota's zeer belangrijke beleidszaken ter discussie gesteld, zoals het NAVO en defensiebeleid in 1968, het Noorden des Lands, het oude woningbestand, het zeehavenbeleid, het sportbeleid en de bejaardennota. De nota Openbaarheid Bestuur is een hoofdstuk apart, waarop ik straks afzonderlijk gaarne terugkom.

Als derde element van mijn positieve beoordeling wil ik erop wijzen, dat het kabinet zich soms plotseling geconfronteerd zag met zeer moeilijke problemen, die het niet uit de weg is gegaan en waarbij een verstandig beleid groter onheil voorkwam. Ik denk bijvoorbeeld aan de onlusten in Willemstad op 30 mei 1969, de onrust op de universiteiten en de dramatische gebeurtenissen in Wassenaar.

Mijn vierde punt betreft het volgende. Het kabinet heeft vaak - zij het niet altijd; ik heb dat ook zelf ervaren - opengestaan voor goed overleg met het parlement. Zo heeft het kabinet bijvoorbeeld in oktober 1967 de uitdrukkelijke wens van de voorzitters van de KVP, ARP en CHU ingewilligd om de ontwikkelingshulp in de periode 1969-1971 tot 1 pct. op te voeren en deze toezegging ook gehonoreerd. In de afgelopen periode heeft mijn fractie zich bij meer dan één gelegenheid ook kritisch jegens het kabinet opgesteld. Ik stel nog eens voorop, dat naar ons inzicht een ook kritische beoordeling van het beleid door een regeringsfractie behoort te worden gerekend tot onze normale parlementaire taak. Vanuit die opstelling hebben wij bijv. het financieel-economisch beleid vaak kritisch bezien.

Wanneer ik nog eens kennis neem van onze geargumenteerde bezorgdheid, over een onvoldoende effectiviteit van het beleid om de inflatie te bestrijden, die wij verleden jaar bij de algemene beschouwingen naar voren brachten, dan heb ik niet de indruk, dat de feiten ons inmiddels in het ongelijk hebben gesteld. De blijmoedigheid waarmee minister Witteveen verleden jaar de financieel-economische situatie beoordeelde, is nu verdwenen.

De Miljoenennota 1971 is, zoals onze collega W. Scholten het uitdrukte, de nota van de zorg. Onze fractie vindt, dat de nota 1971 van meer realisme blijkt geeft dan die van verleden jaar. Wij zien in het thans voorgestane beleid een aantal positieve punten die mijn fractiegenoot Goudzwaard in zijn betoog zal bespreken. De minister van Financiën toont zich op één punt zeer verheugd, nl. dat hij erin is geslaagd bij de stijging van de overheidsuitgaven binnen de structurele norm van 6 pct. te blijven, hoezeer hij ook zelf beseft, dat de spectaculaire stijging van de niet-belastingontvangsten een reuze meevaller voor hem en zijn collega's is. Natuurlijk gun ik de minister volgaar-

ne zijn blijdschap rond de befaamde 6 pct.-grens, bij al zijn andere zorgen. Jammer genoeg voor de minister is de strakke norm van 6 pct. niet een soort manometer, die alle andere zaken in het economische leven automatisch gunstig beïnvloedt. Het afkoelingspakket dat nu op tafel ligt spreekt hier duidelijk een andere taal. Daarom ook kan de minister niet het lichtzinnig blijmoedige versje zingen van een van de tv-favorieten van mijn collega en zijn geestverwant de heer Geertsema, nl. het liedje van Ed Bever uit de Fabeltjeskrant: 'Zolang mijn manometer goed staat, weet ik dat alles goed gaat'.

Van onze kritische gezindheid gaf onze fractie in de voorbije periode ook bij andere zaken blijk.

Allereerst moet het mij van het hart, dat het onderling samenspel van het kabinet ons soms wat solistisch aandeeld, in de laatste tijd in versterkte mate. Wat de zakelijke punten betreft, wijs ik op onze kritiek op het middenstands- en landbouwbeleid. Wij kwamen met een eigen fractienota daarover, hetgeen een ongebruikelijk ver-

schijnsel is voor een regeringsfractie. Voorts zijn er onze zorgen over het defensiebeleid, het regionale beleid, het bejaardenbeleid en compenserende maatregelen voor de sociaal zwakkeren. Ten slotte wijs ik op de discussie rondom de nota bestuurlijke organisatie, waar de heer Schakel ditmaal samen met zijn socialistische collega Van Thijn als een duo in de hoofdrol optrad.

Wanneer onze fractie de afgelopen periode overziet en het kabinetsbeleid in plus en min punten afweegt, dan komen wij tot een positief eindoordeel, zoals de zaken er vandaag voorstaan. Voor de wetgevende arbeid en het beleid op tal van andere punten kunnen kabinet en regeringsfracties op een vruchtbare periode terugzien. Ik belichtte slechts één kant van de zaak.

Als wij het hierbij zouden laten, zou de regering niet meer zijn dan een marionet van een wisselende meerderheid en zou het bereikbare compromis per computer berekend kunnen worden. In een democratie is er tussen volk en regering niet éénrichtingverkeer, maar tweerichtingverkeer; het volk heeft een boodschap aan de regering; maar de regering heeft ook een boodschap aan het volk. De regering dient dwars door de botsende particuliere belangen heen het volk te verenigen op het algemene belang; de regering moet appelleren aan de betere gevoelens van haar volk; de gevoelens van solidariteit en van medeverantwoordelijkheid. De regering dient het volk in beweging te zetten voor de publieke zaak. En dit alles niet door dwang, maar door de kracht van de overtuiging.

Hier stuiten wij op een zwakke plek in het beleid van het kabinet. Het kabinet is in ons politiek verdeelde land niet de personificatie van een politieke wil of een politieke conceptie. Een groeiende afstand tussen regering en vele burgers valt waar te nemen, waardoor een zekere mate van isolement voor de regering waarneembaar is, ondanks het vele goede dat het kabinet naar mijn stelling oordeel heeft verricht.

Het kabinet is ook niet de personificatie van onze politieke idealen en van onze politieke wil. Hoe positief wij ook staan tegenover tal van onderdelen van het regeringsbeleid, toch zal dit kabinet als zodanig voor ons geen inzet van de verkiezingen zijn. Dit is mijn politieke conclusie van dit hoofdstuk. Daarvoor dient de blik op de toekomst te worden gericht.

REGERINGSPARTIJEN

In een parlementaire democratie bestaat er een nauwe samenhang tussen regering en regeringsmeerderheid. Wat ik heb gezegd over de wisselwerking tussen volk en regering geldt a fortiori voor regeringsmeerderheid en regering.

De regeringsmeerderheid heeft zich een betrouwbare meerderheid getoond. De regering is kritisch begeleid, niet door ons alleen. Tussen regering en de fracties en tussen de fracties onderling waren er spanningen, soms grote spanningen. Wezenlijk voor een democratie is echter dat men ondanks meningsverschillen toch gezamenlijk een beleid kan voeren. Dat is waargemaakt. Van groot belang is niet slechts, dat fracties zelfdiscipline en bereidheid tot samenwerking tonen. Het geldt evenzeer voor de partijen die deze fracties in de Kamer brachten.

Dat is het geval gebleken. En dat is geen geringe zaak in een politiek zo woelige periode, die wij achter de rug hebben. Niettemin valt niet te ontkennen, dat tegenstellingen binnen de regeringspartijen, de mijne niet uitgezonderd, de aandacht op intern-partijpolitieke verhoudingen soms sterker moesten richten dan gewenst was voor een stimulerend beleid van nationale allure.

Na hetgeen ik heb gezegd over het kabinet en de regeringspartijen zou ik wat ons betreft deze politieke conclusie willen trekken: Indien na de verkiezingen

gen dezelfde partijen weer een parlementaire meerderheid zouden vormen, hetgeen tot de zeer reële mogelijkheden behoort, dan zou het vormen van een regeringscombinatie niet dienen te geschieden als gevolg van automatisme, maar op basis van een nieuwe start.

Nieuwe problemen, nieuwe ontwikkelingen, nieuwe verkiezingsprogramma's met andere accenten en andere geschilpunten dan in 1967 vereisen, als het zover komt, een nieuwe confrontatie en evaluatie van standpunten.

Sedert 1967 heeft zich nog een uiterst belangrijke en verheugende ontwikkeling voorgedaan: Het elkaar vinden van KVP, CHU en ARP. Alles wijst erop, dat het overleg over een gezamenlijk verkiezingsprogramma dat tevens zal dienen als inbreng bij een kabinetsformatie, succesvol kan worden afgesloten.

Sedertdien zit de heer Van Mierlo dan ook in de zenuwen. Dit elkaar vinden is een politiek feit, dat van niet te onderschatten betekenis is, zoals de Volkskrant orlans terecht schreef. Indien de drie partijen er in de komende verkiezingsstrijd bij het appél dat zij op de kiezer doen het juiste evenwicht weten te vinden tussen de gemeenschappelijke inzet, het gemeenschappelijk kernprogramma, en een stuk nog eigen identiteit, zullen zij zich een sterke positie kunnen verwerven.

VERVOLG OP PAG. 6

De oppositie representeert de mogelijkheid dat het ook anders kan. De oppositie is de alternatieve mogelijkheid. Op dit hoofdstuk van de democratie heeft de oppositie in de afgelopen periode gefaald. Een deel van de politieke malaise waarin wij verkeren, dient hieraan te worden toegeschreven. Ik wil op drie punten wijzen.

SPLINTERPARTIJEN

In de eerste plaats de splinterpartijen. Deze partijen bieden geen regeringsalternatief. Een enkele kleine fractie in het parlement is aanvaardbaar, kan zelfs een positieve functie vervullen als geweten van haar grote broers.

Als het echter een gewone zaak wordt dat intern-politieke tegenstellingen leiden tot het oprichten van nieuwe snipperpartijen en nieuwe snipperfracties, wordt aan het parlementaire stelsel als zodanig kwaad berokkend. Zowel de formatie van een parlementaire meerderheid als de formatie van een oppositie die de alternatieve mogelijkheid vertegenwoordigt — beide essentieel voor een democratie — worden erdoor belemmerd.

Als dit verschijnsel zich ook in de komende kabinetsperiode zou doorzetten, zouden maatregelen overwogen moeten worden.

D '66

In de tweede plaats is de alternatieve mogelijkheid die D'66 hoopte te schep-

DE OPPO SITIE

pen in de verstreken parlementaire periode een flop gebleken. D'66 beoogde tegenover de bestaande partijverhoudingen als alternatief geheel nieuwe te stellen. Het staat thans vast, dat dit doel zonder uitzicht is. Zolang D'66 deze legitimatie voor haar oprichting handhaaft en de ontploffing van de ander blijft begeren, kan zij niet samenwerken met de andere partijen en is dus zowel voor de vorming van een meerderheid als voor een oppositie die een alternatief wil bieden, irrelevant.

Dus dan weer een deel van het parlement dat niet wezenlijk functioneert. Als D'66 wel met de gevestigde partijen wil samenwerken, hetzij in de regering, hetzij in de oppositie (maar dan wel met de bedoeling zo mogelijk regering te worden), dan is D'66 niet meer dan het zoveelste nieuwe partijtje. Het is de vraag of bij een dergelijke opstelling deze afzonderlijke partijformatie nog iets vertegenwoordigt wat er al niet reeds is.

In de derde plaats is het PAK, als alternatieve mogelijkheid van samenwerkende linkse, niet confessionele partijen, om een absolute meerderheid te behalen, een dagdroom gebleken.

P.V.D.A.

Tenslotte zou ik nog een enkele opmerking willen maken over de Partij van de Arbeid naar aanleiding van het boeiende artikel van de heer Den Uyl in 'Socialisme en Democratie', een beschouwing gewijd aan de problemen en de positie van zijn partij. Hij blijkt oog te hebben voor de bestuurbaarheid van ons land. Ik waardeer dat positiever dan de heer J. van Tijn onlangs in 'Vrij Nederland', die bij de PvdA 'gevaarlijke symptomen van oplaaient verantwoordelijkheidsgevoel' signaleerde.

Het grote doel van de kamerverkiezingen vindt de heer Den Uyl de regeringscoalitie een nederlaag te bezorgen. Mij dunkt, van zijn standpunt uit een logische doelstelling, indien hij althans

vooral straks bij de verkiezingen achterom gaat kijken.

Zijn politiek alternatief in het artikel is een partieel stembusakkoord tussen PvdA, PPR, PSP en D'66. 'Ondanks bezwaren', tekent de heer Den Uyl bij de laatste partij aan, een aantekening die bij de PSP ontbreekt. Veel geloof in deze linkse concentratie heeft Den Uyl overigens niet. Hij acht het namelijk hoogst onwaarschijnlijk, dat een dergelijke combinatie de meerderheid zal behalen.

Ik vermoed dat Den Uyl het grootst mogelijke gelijk van de wereld heeft. Met andere woorden, de heer Den Uyl sluit zijn partij op in een combinatie waarin hijzelf niet gelooft.

Ik vraag mij af, of de heer Den Uyl hiermede zijn partij een dienst bewijst. Maar dat is iets, waarover ik mij uiteraard niet druk behoef te maken.

Wel zou ik de heer Den Uyl de vraag willen stellen of zijn keuze reeds bepaald is, zoals uiteengezet in zijn artikel. Dat zou namelijk een belangrijk politiek gegeven zijn. Dan zou de weg naar andere mogelijkheden geblokkeerd zijn, zoals het zich openstellen voor eventuele samenwerking met andere grote partijen op grond van onder andere programvergelijking, wanneer straks de definitieve stukken op tafel liggen.

Wanneer dat zou gebeuren, zou de vorming van een regeringscoalitie een open karakter verkrijgen en tenslotte de keuze over en weer tot politieke duidelijkheid voor de kiezer leiden.

BINNENLANDS BELEID

LOON POLITIEK

Ik kom thans tot het tweede gedeelte van mijn betoog: het binnenlands beleid. Ik zou eerst iets over de loonpolitiek willen zeggen.

Het vergaat wat dat betreft de minister van Sociale Zaken hetzelfde als de minister van Financiën. Ook hij kan niet het versje van Willem Bever zingen, die zong: Als je zo als ik de stoomwet - de Loonwet - hebt gelezen, dan hoef je voor explosies niet te vrezen. De levende werkelijkheid is om een woord van deze Minister te gebruiken, gans anders.

Een uitermate belangrijke en tevens gecompliceerde zaak is het voornemen van de Regering artikel 10 van de Wet op de Loonvorming toe te passen. Nadat de Regering omtrent de toepassing van dat artikel een adviesaanvraag naar de S.E.R. had gezonden, heeft de minister van Sociale Zaken de S.E.R. en de Stichting van de Arbeid ook advies gevraagd omtrent de werking van de wet. De memorie van toelichting op de begroting van Sociale Zaken zegt daarover: 'Hoewel deze toezegging op de werking van de gehele wet betrekking heeft, kan worden gesteld, dat daarbij in het bijzonder de mogelijkheid tot ingrijpen in afzonderlijke collectieve arbeidsovereenkomsten betrokken is'. De regering heeft met de verzending van deze beide adviesaanvragen een verstandige procedure gekozen.

Met de regering kent ook onze fractie grote waarde toe aan het herstel van het georganiseerd overleg. Onze fractie wenst thans niet vooruit te lopen op de komende S.E.R.-adviezen. Voordat wij tot een standpuntbepaling komen, willen wij de resultaten van het S.E.R.-overleg mede in onze overwegingen kunnen betrekken. Het is duidelijk, dat wij deze adviezen voor Regering en Volksvertegenwoordiging van groot gewicht achten. Onze fractie zal zich uiteraard straks bij haar definitieve stellingname tevens laten leiden door onze opstelling bij de behandeling van de Wet op de loonvorming, zoals ver-

tolkt door mijn fractiegenoot de heer Boersma.

Prof. Albada heeft in zijn artikel in de E.S.B. van 7 oktober 1970 behartigenswaardige dingen gezegd over het belang van de concensus, de overeenstemming, over het te voeren beleid van de regering, vooral in de moeilijke periode die wij nu doormaken. De regering is zich dat kennelijk bewust. De spreukendichter zei het in zijn grote wijsheid al: 'plannen mislukken bij gebrek aan overleg; maar door de veelheid van raadgevers komt iets tot stand'.

Ik spreek de hoop uit, dat alle betrokkenen deze wijze woorden bij het bepalen van hun houding in praktijk zullen brengen.

SOCIALE VERZEKE RINGEN

De eerste aanzet tot oplossing van het pensioenvraagstuk door een structurele verhoging van de AOW-AWW uitkeringen hebben wij reeds als een goede zaak vermeld. Een verdere uitbouw door verhoging van de AOW-AWW uitkeringen tot het netto-minimumloon en een realisatie van andere nog bestaande wensen - wij denken aan de uitbreiding van de WAO tot een volksverzekering - zal o.i. slechts kunnen geschieden aan de hand van een programmering op middellange termijn, waarbij o.i. aan **weloverwogen bezuinigingen** niet altijd zal kunnen worden ontkomen.

In ieder geval is het zaak, dat zolang dit programmeringsadvies van de zijde van de S.E.R. alsmede een advies over de door de commissie Vos gedane aanbevelingen, van grote sociale politieke betekenis m.b.t. de premiedruk, niet gereed is, er **pas op de plaats** moet worden gehouden.

Intussen verwachten wij van het kabinet, dat het terzake van de financiering van de sociale verzekeringen een gezonde politiek voert. In dit verband

vragen we de regering of de reeds lang slepende zaak van het **structurele vermogenstekort** van het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds en het hiermede gepaard gaande liquiditeitstekort nu reeds tot een oplossing is gekomen en, zo ja, welke?

VOLKSHUIS VESTING

Uit de maatregelen die de Regering heeft aangekondigd of reeds genomen heeft ter bevordering van de woningbouw, spreekt de intentie om zo nodig op andere terreinen beperkingen aan te brengen om de woningbouw meer armslag te verschaffen ons aan.

De grote vraag is natuurlijk, of deze maatregelen ook tot het beoogde effect zullen leiden. Bij sommigen ervan zet ik nog een vraagteken. Zijn b.v. woningbouw en andere bouw inderdaad zulke communicerende vaten als de regering blijkbaar veronderstelt met het aangekondigde w.o. investeringsheffing, of ligt het eigenlijke motief meer in de conjuncturele en financiële sfeer, dan in die van de volkshuisvesting? De verhoging van het woningbouwprogramma met 2000 heeft onze instemming al moet daarbij niet worden vergeten dat de grootste zorg minder ligt bij het grote aantal geprogrammeerde dan bij het aantal voltooide woningen. Dat laatste heeft de Minister nu eenmaal niet in de hand.

Een groot knelpunt bij de woningbouw

blijft de **financiering**.

De ministers van Economische Zaken en van Financiën hebben op 9 september jl. een al enige keren eerder door mijn fractiegenoot Aantjes gedane suggestie om de grote institutionele beleggers tot een grotere bijdrage voor de woningbouw te bewegen opnieuw van de hand gewezen. Prioriteit voor de woningbouw immers is niet alleen een zaak van een hoger bouwprogramma of meer geld op de rijksbegroting, maar van het gehele kabinetsbeleid. Dit antwoord heeft ons teleurgesteld.

De meerdere financiële ruimte, die de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening buiten de sector van de woningwetbouwelingen heeft gekregen, acht ik een eerste stap in de goede richting. Vooral de bestemming ervan, nl. de individuele huursubsidie en de woningverbetering ligt in de lijn van hetgeen onzerzijds herhaaldelijk is bepleit.

De doorstroming, een onze fractie — in het bijzonder mijn fractiegenoot Aantjes — zeer na aan het hart liggend aspect van de volkshuisvesting en andere zaken kunnen later aan de orde komen.

ZELF STANDIGEN

Zoals ik reeds eerder opmerkte, blijft de positie van de vele kleine ondernemers in middenstand en landbouw ons met zorg vervullen. Juist deze groepen krijgen de volle laag van de inflatie te verwerken. In land- en tuinbouw komt daar vooral bij, dat de markt- en prijsverhoudingen het veelal niet toelaten zich daartegen te beschermen.

Een ander naar gevolg is, dat ook op overigens levensvatbare bedrijven de financiering voor toekomstige noodzakelijke ontwikkelingen steeds moeilijker wordt. Ik breng zeker waardering op voor de regeringsvoorstellen die een verbetering van de fiscale politiek beogen en van het hogere bedrag bestemd voor de structuurpolitiek.

Toch vraag ik mij af, of landbouw en middenstand — gelet op de benarde positie van vele bedrijven — in deze begroting wel voldoende aan hun trekken zijn gekomen, als ik let op de manometer van minister Witteveen, de structurele 6 pct.-norm voor uitgavenverhoging. Had een gedeelte van de meevaller uit het L.E.F. niet kunnen worden aangewend voor een versnelde structuurpolitiek? Ik denk daarbij met name aan het noorden des lands.

Bij de behandeling van de Middenstandsnota zullen wij mede aan de hand van onze fractienota het beleid in deze sector aan een kritisch onderzoek onderwerpen.

VERVOLG OP PAG. 74

NOORDEN DES LANDS

De bestuurscommissie Noorden des Lands heeft er deze dagen terecht op gewezen dat Groningen en Friesland opnieuw met migratieverliezen hebben te kampen. De beleidsdoelstellingen van de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening zijn door dit kabinet destijds aanvaard, ook inzake een betere spreiding van de bevolking.

Is de regering niet van mening, dat juist in een hoogconjunctuur het migratieverloop in deze beide provincies bijzondere aandacht vereist? Dit klemt te meer, omdat juist in deze nog zo sterk op de landbouw ingestelde gebieden de werkgelegenheid in deze bedrijfstak nog aanzienlijk zal afnemen. Goede coördinatie van het landbouwstructuurbeleid in het kader van algemene regionale programma's wordt steeds meer noodzakelijk.

WELZIJNS BELEID

Wat het welzijnsbeleid betreft; merk ik op, dat in toenemende mate ook het overheidsbeleid zich integraal dient te richten op het bevorderen van het menselijk welzijn. Minister Klompé schenkt daaraan in haar memorie van toelichting grote aandacht, waarbij zij terecht ook wijst op zowel de verantwoordelijkheid van de overheid als de participatie en zelfwerkzaamheid van de samenleving.

Daarom verdienen de sportorganisaties een compliment voor de Nota Sport 1970. Mijn vraag is aan de regering, wanneer wij een beleidsplan voor een nationaal sportbeleid mogen verwachten als antwoord op de nota.

Een welzijnsbeleid zal echter geen blauwdruk van bovenaf opgelegd, mogen worden. Ruimte voor verscheidenheid in aanpak vanuit de verscheidenheid in geestelijke achtergronden moet er blijven en dat vraagt een open samenwerking tussen overheid en particulier initiatief.

Princiepelijk denken

Voor één aspect van het welzijnsbeleid wil ik met name de aandacht vragen. Het betreft de ethische problemen, die ook in onze partij zo sterk in discussie zijn gekomen. Ik wil nu slechts ons uitgangspunt markeren. Bij vraagstukken als abortus provocatus die mede dood en leven raken, erkennen wij voor alles dat God Schpper van alle leven is.

Voor een partij als de onze mag een principieel denken echter nooit een afgesloten denken zijn. Wij willen open staan voor de eisen van tijd en situatie, vanuit een bepaald vast uitgangspunt. Wij aanvaarden een verantwoorde gezinsplanning alsook het hierbij passende verantwoorde gebruik van middelen. Verstoring of beëindiging van leven is voor ons geen waarde vrij proces en wordt door ons dan ook gezien als een uiterste noodmaatregel. Alleen dan geoorloofd, wanneer in de afweging van de belangen van de twee levens de bedreiging van het reeds bestaande leven essentieel aanwezig is. Of met andere woorden: Wanneer de lichamelijke of geestelijke gezondheid van de moeder metterdaad in gevaar is, achten wij een ingreep m.b.t. het komende leven gerechtvaardigd. Maar in dat geval heeft de overheid ook alle maatregelen te treffen, opdat de in deze omstandigheden verkerende vrouw metterdaad kan worden beschermd, in casu op medisch-verantwoorde wijze kan worden geholpen.

Eenzelfde gedragslijn willen wij volgen, waar er sprake is van ontluistering van het menselijk leven. Dat is waar alle remmen en normen wegvallen. Het vraagt enerzijds om effectieve voorlichting om deze tragische ontwikkeling te voorkomen, anderzijds om hulp aan verslaafden en hen die zich zonder hulp niet meer als mens kunnen handhaven. Het vraagt echter ook om een wetgeving, die bescherming biedt, die voorkomt dat een mens zich in zijn mens-zijn op deze wijze beschadigt.

DEFENSIE

Vorig jaar heb ik mijn zorgen kenbaar gemaakt over de ontwikkeling van de defensie-inspanning. Deze zorgen zijn er in de loop van het jaar niet minder op geworden. Ik weet wel — de minister van Defensie heeft dat verschillend malen verzekerd — dat onze krijgsmacht in vergelijking met die van andere NAVO-landen geen slechte beurt maakt.

Maar als ik dan zie, dat de afspraken in 1968, die het defensieplafond betroffen, gebaseerd waren op toen verwachte prijsstijgingen, die nu een veelvoud daarvan bedragen en als ik zie, dat de defensie-uitgaven uitgedrukt in een percentage van het nationaal inkomen merkbaar dalen, dan kan alleen maar worden geconstateerd, dat er iets mis is met de afspraakmethodiek. Misschien

was deze vroeger — bij een meer stabiele prijs — en loonontwikkeling — acceptabel; nu zal men bij een komende kabinetsformatie tot duidelijke financieringsafspraken moeten komen, zodat een eenmaal overeengekomen defensie-inspanning inderdaad in stand kan worden gehouden.

Ik zou het waarderen, als de minister-president ons zo duidelijk mogelijk zou kunnen inlichten over de financiële aspecten van ons defensiebeleid. In de memorie van toelichting op de begroting van Defensie komt dat onvoldoende uit de verf.

Met velen deel ik de zorgen over nucleaire problematiek, de nucleaire wapens en de ontwikkeling van deze wapens. Het is een probleem, dat niet uit de wereld geholpen kan worden door

Allereerst over het Duits-Russische verdrag. Ik zou een evaluatie daarvan door de regering op prijs stellen. De commentaren waren aanvankelijk bij velen, die er een bijdrage tot ontspanning in Europa in zagen, zeer positief.

Ook wij zien in dat verdrag een aantal zeer positieve elementen en wij hopen, dat bij onze oosterburen ook de huidige oppositie in toenemende mate oog krijgt voor de positieve kanten van dit verdrag als een belangrijke functie in de ontspanning in Europa. Wij hebben er ook oog voor. Toch zullen wij ook de negatieve kanten niet mogen verwaarlozen, negatieve achtergronden n.l. bezien vanuit Russische machtspolitiek.

Ik denk aan het verschaffen van een extra argument aan degenen, die de Amerikaanse engagement bij de Europese veiligheid willen verzwakken door troepenvermindering in Europa.

Voorts denk ik aan het Russische streven voor het aanknopen van bilaterale betrekkingen met afzonderlijke West-europese staten.

Het laatste punt brengt mij bij de EEG. Wat is het beeld na de Haagse topconferentie van eind 1969? De centrale thema's waren: 1. voltooiing; 2. verdieping en versterking; 3. uitbreiding. Het ontbreken van een gemeenschappelijke handelspolitiek leidt thans tot nieuwe bilaterale economische betrekkingen tussen de lidstaten en derde-landen. Illustratief zijn de Duits-Russische besprekingen als follow-up van politieke afspraken (naar mijn oordeel een negatief aspect van dat verdrag). Een gemeenschappelijke handelspolitiek wordt een steeds urgenter zaak. Het zou van groot belang zijn, wanneer men dat ook in Parijs zou gaan inzien.

EUROPA

Voor de toetreding van het Verenigd Koninkrijk lijken mij een drietal zaken essentieel: — het volledig lidmaatschap, dat onmiddellijk ingaat na de onderhandelingen; — het dan volledig meespreken van de nieuwe leden in alle Gemeenschapsorganen; — een zo volledig mogelijk aanvaarden van het bestaande, hiertegenover. Is dat ook de opvatting van de Regering?

De resultaten van het streven naar politieke samenwerking lijken mij minimaal. Ik vestig de aandacht van de Regering op de kritiek van de Christen-democratische fractie van het Europese Parlement, die onlangs hier in Nederland heeft vergaderd. Wat is het oordeel van de Regering over de drie wensen van deze fractie met betrekking tot de medewerking van de Europese Commissie, het opzetten van een tijdschema en de positie van het Europese Parlement?

Inzake de institutionele versterking zie ik eerder een ongunstige ontwikkeling zich op dit ogenblik voltrekken in de Raad van Ministers. Er lijkt sprake te zijn van een proces van depolitiseren, helaas met medewerking van de Nederlandse Regering naar mijn indruk. Dat is het geval met de overeengekomen

eenzijdige maatregelen.

Feitelijk — en het heeft geen zin er omheen te draaien; het is de politieke werkelijkheid — ligt de beteugeling van het nucleaire kwaad in handen van de V.S. en de Sowjet-Unie. Wij kunnen er dan ook dankbaar voor zijn, dat de besprekingen tussen deze landen voortgang vinden in de Salt-besprekingen, die beperking van de strategische wapens ten doel hebben.

Men kan deze besprekingen zien als een uitvloeisel van het non-proliferatieverdrag, waarin de nucleaire mogelijkheden zich verbinden om onderhandelingen te voeren over beëindiging van de nucleaire bewapeningswedloop. Ik neem aan dat de regering er, wanneer dit nodig is, bij beide partijen op aandringt, dat zij alles in het werk stellen om artikel VI van dit verdrag na te komen.

Ook wil ik erop aandringen dat de regering geen mogelijkheid onbenut laat ter zake van de ontwapening en de nucleaire problematiek ook eigen initiatieven te ontwikkelen in de daarvoor in aanmerking komende overlegorganen, zoals de Groep van Achtien. Voor de bezinning daarover kan het Instituut voor vredesvraagstukken een uiterst nuttige functie vervullen.

politieke consultaties. Zoals de ministers van landbouw overwegen de mogelijkheid om buiten het kader van de Raad te gaan beraadslagen over de prijspolitiek.

De ministers van financiën plegen nog steeds overleg buiten het kader van de Raad om. Ik vind dat een verkeerde ontwikkeling. Waarom geeft Nederland — ik vraag dit met name aan Minister Witteveen — niet het goede voorbeeld op monetair gebied door te verlangen, dat het regelmatig vergaderen van de ministers van financiën zich nu eens eindelijk binnen de Ministerraad van de E.E.G. gaat voltrekken? Zoudt u mij kunnen zeggen hoe lang ik nu heb gesproken?

De VOORZITTER: U heeft nu 35 minuten gesproken. De heer BIESHEUVEL (A.R.P.): MdV. Dan ben ik tot mijn spijt genoodzaakt, mijn aanloop tot twee vraagstukken die ik nog wilde bespreken achterwege te laten. Deze vraagstukken betreffen de werking van onze democratie. Degenen, die over de tekst van mijn toespraak beschikken, kunnen in ieder geval lezen tegen welke achtergrond ik deze vraagstukken beoordeel. (Wij hopen hierop nader terug te komen, red.).

GEZAG EN VRIJHEID

Voordat ik echter kom tot het vraagstuk van gezag en vrijheid, waarover ik enkele opmerkingen wil maken, wil ik nog het volgende zeggen. Democratie is in belangrijke mate een kwestie van mentaliteit. De grondslag van democratie is verantwoordelijkheidsbesef en respect van de overheid jegens de onderdaan, van de onderdaan jegens de overheid en van de onderdanen tegenover elkaar.

Wat wij op het ogenblik in Nederland zien gebeuren, is een polarisatie, een groeiend wantrouwen en toenemende tegenstellingen, die vaak tot barre onverdraagzaamheid leiden. Voor een Regering en voor de politieke partijen die het wel menen met onze democratie, vormt deze situatie wellicht de grootste uitdaging in de komende jaren om door een vernieuwingsgezinde politiek verstarringen, frustraties en impasses te doorbreken.

Voor dat deel van ons volk, dat in de ARP vertegenwoordigd is, is de democratie levensbeschouwelijk altijd een zwaarbeladen begrip geweest. De ideeën

van Calvijn over de leer van de staat en de werking van de staatsinstellingen zijn van grote invloed geweest en zijn het nog op onze opvattingen over het bestaan, en de werking van onze huidige democratie. Was het immers niet zo, dat binnen een democratie ieder onderdaan het best tot zijn recht kwam? De nadruk op de gewetensvrijheid, de scheiding tussen kerk en staat, het recht van een volk om in opstand te komen tegen een machtsuiperend gezag, stoelen op de bijbelse leer van de mens als schepsel Gods en het als mensen onderling gelijk zijn. Deze visie op de democratie is in onze partij altijd krachtig verdedigd. De ARP verloochent haar verleden niet, maar wikkelt de draad in onze tijd verder af.

Ik spreek met enige nadruk over gezag en vrijheid. Ontkoppelt men deze relatie, dan is men het spoor spoedig bijster. Isoleert men het gezag los van de vrijheid, dan verzeilt men alras in de sfeer van de macht, in het maken van een vuist, in het zwaaien met de

knots en de houwdegen à la Van Riel, die kleurrijke en wonderlijke kostganger in Geertsema's liberale tuin der verdraagzaamheid. Isoleert men de vrijheid los van het gezag, dan komt men in het vaarwater van de ongebonden vrijheid, de bandeloosheid, de anarchie. 'De mogelijkheid om ware vrijheden te bezitten ligt in de bestendigheid van het gezag', schreef Groen van Prinsterer in het Europese revolutiejaar 1848 van het liberalisme van toen, niet van Van Riel.

Het onderwerp is ook in hoge mate actueel. Deze actualiteit vraagt ook om behandeling bij algemene beschouwingen. De lessen van gisteren zullen wij ter harte moeten nemen voor hetgeen ons morgen te wachten staat. Opportunistisch handelen bij deze of gene reubiedt geen uitkomst. De overheid zal moeten uitgaan van algemene beginselen, van vaste uitgangspunten, die houvast bieden in concrete situaties. Ook de autoriteiten van politie en justitie hebben behoefte aan een duidelijk beleid van de centrale overheid en de plaatselijke overheden. Mijn fractie heeft hierop bij meerdere gelegenheden gewezen.

In een partij als de onze zien wij gezag en vrijheid normatief verankerd in de Bijbel. Over het gezag handelt Romeinen 13; de Raad van State schrijft daar ook over. Gezag, zoals wij mensen daar vorm en inhoud aan moeten geven, is geen starre, statische aangelegenheid.

VERVOLG OP PAG. 8

Gezag is niet iets, waar je nooit aan mag komen als een soort onaantastbare grootheid, waar geen tegenspraak of correctie mogelijk zou zijn. In het hoofdstuk, dat aan het gezag voorafgaat, laat Paulus de mensen van zijn tijd dan ook weten: wordt hervormd — in de betekenis van die tijd dan — door de vernieuwing van uw denken.

INTERUPTIE

De heer *Den Uyl* (P.v.d.A.): Wat zegt de Raad van State daarover?

De heer *Biesheuvel* (A.R.P.): De Overheid is er omdat God de mensen met gezag heeft bekleed als zwakke afspiegeling van Gods volmaakte ordening van de samenleving die eens komt.

Vanuit die opvatting van de overheids-taak moet de overheid voortdurend open staan voor het altijd voortgaande proces van vernieuwing en verandering, die zich steeds in een levende mensengemeenschap voltrekt. Zij moet er ook voor open staan, wanneer dat proces in stroomversnellingen geraakt. Het is mijn vaste overtuiging dat een vernieuwingsproces zich niet kan voltrekken zonder een ordelijke samenleving. Maar er hoort iets bij; zoals gouverneur Rockefeller — om nu eens een andere Amerikaan te noemen — het uitdrukte: er bestaat geen vooruitgang zonder orde, maar er bestaat ook geen orde zonder vooruitgang.

Over de handhaving van het gezag bestaat in ons land gelukkig een grote mate van overeenstemming bij al degenen, die onze democratie een waardevol goed achten. Met een enkel citaat kan ik illustreren dat die overeenstemming ook aanwezig is bij en geldt voor de fractie van de P.v.d.A., en die zal dan ook haar instemming wel moeten betuigen met het eerste gedeelte van de Troonrede, naar mijn opvatting. Ik moge dit illustreren aan de hand van twee citaten en dan begin ik — hoe kan het anders? — met hetgeen de heer Den Uyl heeft geschreven in zijn artikel *Socialisme en Democratie*.

'De meeste rechtsregels zijn geschreven ter bescherming van de zwakken. Wie de wet verzet al naar het uitkomt, baant de weg voor het recht van de sterksten. De wet is naar de uitspraak van Tawney, de moeder van de vrijheid. Juist socialisten doen er goed aan zich dat voortdurend bewust te zijn'.

Ware vrijheid ligt in de bestendigheid van het gezag, zegt de heer Den Uyl hier Groen van Prinsterer na. Ik hoor weer — om zijn eigen woorden te gebruiken — de orgeltonen van zijn Calvinistisch verleden op de achtergrond. Toen hij deze uitspraak had gedaan in het artikel dat in augustus 1970 in *Socialisme en Democratie* is verschenen en waarin hij het Groen van Prinsterer nazel, werd hij onmiddellijk daarna prompt tot lijstaanvoerder van de P.v.d.A. gekozen.

Op 2 september j.l. heeft onze collega de heer Franssen bij het debat over Amsterdam — ook geen vreemdeling in het antirevolutionaire Jeruzalem — duidelijke taal gesproken. Hij toonde oog voor de frustaties en het protest in onze maatschappij. Maar degenen, die een rel om de rel trappen, wenste hij keihard aan te pakken. Het lijkt wel of de heer Udink aan het woord is, als men dit hoort. De beide elementen die de heer Franssen terecht bij het debat over Amsterdam heeft genoemd, namelijk het oog tonen voor de frustaties in onze maatschappij en voor het protest aan de ene kant en de handhaving van het gezag aan de andere kant, wanneer het gaat om het trappen van een rel om een rel, vind ik terug in de Troonrede. Ik betuig er mijn instemming mee.

EENZIJDIGE ROEP OM ORDE

Tot degenen, die uitsluitend en eenzijdig roepen om herstel van de orde — desnoods met harde hand — zou ik willen zeggen, dat het gezag moet wortelen in het zedelijk bewustzijn en rechtsbewustzijn van ons volk. Een gezag, dat daarin niet wortelt, verkalkt en sterft af. Dat is ook logisch. Rechtsnormen en gezagsnormen functioneren alleen wanneer het levende normen zijn. Zolang zij leven en zich ontwikkelen, zolang zij zich ook kunnen aanpassen aan de eisen van deze tijd, zolang worden zij ook aanvaard door een dynamische, in ontwikkeling zijnde samenleving.

Recht dat sterft wordt uit een levend organisme afgestoten. Daarom moet ook de methode van gezagshandhaving dynamisch en eigentijds zijn, moet zij daarom tegelijkertijd gepaard gaan met een verbreding en verdieping van onze democratische samenleving.

Zij, die de 'harde lijn' voorstaan, lopen

OPENBAARHEID

Voorts nog enige opmerkingen over de nota inzake de openbaarheid van bestuur.

Ook naar ons oordeel vereist de nota afzonderlijke behandeling. Na mijn eerste reactie buiten de Kamer die door sommigen als 'pittig' is aangemerkt, lijkt het mij echter juist ook in de Kamer enkele opmerkingen te maken. Hernieuwde bestudering van de nota en het advies van de Raad van State brengen geen wijziging in mijn kritische opstelling.

Wat zou een man als Thorbecke van de nota gezegd hebben? Van hem is immers de uitspraak, dat onder een Regering bij vertegenwoordiging publiciteit regel moet zijn, omdat vertegenwoordiging berust op deelneming der burgerij aan de regering.

Openbaarheid regel, geheimhouding uitzondering, zegt de Commissie Thorbecke na. Het verheugt mij dat de heer Schmelzer zich met dit uitgangspunt heeft willen verenigen.

De regering hanteert een veel beperkter uitgangspunt, waar zij openbaarheid ziet als een middel tot communicatie tussen overheid en burger, dat ingrijpend naverkt in haar beleidsconclusies. De commissie ziet openbaarheid als een grondprobleem van politieke democratisering. Naar mijn indruk

het gevaar het verschil tussen protest en rel niet meer te zien en dreigen te verstarren, zonder oog te hebben voor de dynamiek en de ontwikkelingen van deze tijd met alle spanningen en problemen van dien.

We zullen uit alle bewegingen, die zich als vernieuwingsbewegingen aandienen, kaf en koren moeten scheiden. Kaf is licht en volumineus; koren is zwaar en minder volumineus. Wij zullen echter duidelijk oog moeten hebben voor de gebreken die aan onze maatschappelijke en staatsrechtelijke ordening kleven. Die gebreken moeten met energie worden opgeruimd. Voor alles zal het daarbij moeten gaan om verbreding, verdieping uitbouw en verlevendiging van onze democratische samenleving.

DIENST VOOR DE ANDER

Gezag is ook dienst voor de ander. Professor Gerbrandy heeft ons dat al een halve eeuw geleden indringend voorgehouden in zijn 'Strijd om nieuwe maatschappijvormen'. Gezag moet ook worden getoetst. Gezag is pas gebaat als het getoetst wordt en als het de toets der gerechtigheid kan doorstaan is het gezag. Pas dan. Aldus prof. Bianchi, een V.U.-hoogleraar van onze tijd. Het is ook onze visie.

heeft de Regering zich sterk laten leiden door de staatsrechtelijke beschouwingen van de Raad van State, in sommige gevallen sterker dan door de inzichten van de commissie. Uiteraard haar goed recht als alle argumenten pro en contra zorgvuldig zouden zijn afgewogen. Dat nu betwijfel ik.

Mij valt de geheel andere benadering van de Raad van State op. De Raad denkt sterk in bestaande staatsrechtelijke verhoudingen, institutioneel, en heeft daardoor een andere kijk op de maatschappelijke ontwikkeling. De Commissie daarentegen heeft vooral functioneel gedacht.

Zij heeft zich afgevraagd waaraan de samenleving behoefte heeft. De samenleving is er niet voor de instituties en ten behoeve van een ongerepte handhaving van staatsrechtelijk verwordenheden.

Zo huldigt de Raad opvattingen over het primeurrecht van het parlement, de ministeriële verantwoordelijkheid en het gezag, die vrucht zijn van wat ik zojuist een institutionele denkwijze noemde.

De Raad gaat bijvoorbeeld voorbij aan de spanning die er bestaat tussen het feit dat een departement staatsrechtelijk één persoon is, de Minister en de toegenomen omvang en invloed van het ambtelijk apparaat. 'Grote onderdelen van het departementale beleid blijven vrijwel geheel aan de ministeriële blik onttrokken', schreef mr. J. M. Kan in 1961 in het *Nederlands Juristenblad*; hij is nu lid van de Raad van State. Wie zoals ik, het voorrecht heeft gehad, ministerieel passant te zijn geweest, kan erover meespreken.

De opvattingen van de Raad, overgenomen door de Regering, over de positie van de ambtenaren bij openbaarheid, zijn evenzeer sterk institutioneel gedacht. Gevreesd wordt o.m., dat het gezag en de positie van de overheid door grotere openbaarheid zou worden aangetast. Maar wordt dat gezag niet veeleer aangetast door nodeloze geheimhouding?

De Regering laat zich wel zeer negatief uit over de gevolgen van grotere openbaarheid voor de werkwijze van ambtenaren. Zij heeft te weinig vertrouwen in de prudentie van ons ambtelijk apparaat. Hier speelt vage angst — m.i. ten onrechte — een rol.

Over het primeurrecht van het parlement heeft de regering een mening, die bijvoorbeeld de door onze Kamer ingestelde werkgroep-Aantjes niet huldigt ten aanzien van het geven van inlich-

tingen aan journalisten over feitelijkheden van nog niet beantwoorde kamervragen.

Bij de afzonderlijke behandeling van de nota valt onzerzijds een sterk kritische benadering te verwachten. Een benadering, die gezien moet worden tegen de achtergrond van ernstige kortsluitingen, die zich vandaag in het functioneren van onze democratie voordoen.

Ten slotte nog dit. Ik waardeer het, dat de regering snel heeft gereageerd op het rapport van de commissie in een nota, die stellig ook punten bevat, die ik positief beoordeel. Evenzeer vind ik het een belangrijk winstpunt, dat het advies van de Raad van State is gepubliceerd. Daardoor kan ook de buitenwereld eindelijk kennis nemen van opvattingen van de raad over zeer principiële aangelegenheden.

Ik begon met Thorbecke. Ik wil ook eindigen met een uitspraak van deze liberale staatsman: 'Geheimhouding ware nadeelig, én voor het Gouvernement, én voor de zaak'.

Ik ben aan het einde van mijn beschouwingen gekomen, waarin ik heb gepoogd aan te geven, vanuit welke gezindheid onze fractie grote vraagstukken van onze tijd, met name die, welke betrekking hebben op de werking van onze democratie, probeert aan te pakken.

Ons beweegt een grote betrokkenheid met de grote politieke vraagstukken van onze tijd. Naar ons oordeel vereist christelijke politiek vooral engagement met de vraagstukken van onze tijd en van de toekomst.

Christelijke politiek is in haar wezen op de toekomst gericht, omdat zij is geënt op het vaste geloof, dat de nieuwe wereld komt, waarin God Zijn volmaakte ordening zal verwezenlijken. Als christenen hebben wij de taak, naar die volmaakte ordening toe te werken en daardoor kinderen van de toekomst te zijn.

Bij het bedrijven van christelijke politiek zal het dan ook niet bij bezinning alleen moeten en mogen blijven, hoe nodig en nuttig ook. Evangelische politiek is vooral een actieve politiek, een politiek van de daad.

Niet in onze programma's, maar in ons feitelijk beleid dienen wij als christenen herkenbaar te zijn.

COLLEGE VAN DORPSTAD KREEG MEESTE VOORSTELLEN ERDOOR

DOOR H. WESTSTRATE

De raad van de gelegenheidsgemeente Dorpstad heeft zaterdag 10 oktober in Atrium in Rotterdam de meeste voorstellen van zijn college van B. en W., met grote meerderheid, aangenomen. De eenmalige subsidie aan de toneelvereniging „Altijd wat” haalde het echter, ondanks de vindingrijke verdediging van de wethouder voor culturele zaken, niet.

Dat de meeste voorstellen er door kwamen, wil niet zeggen, dat de raad zich klakkeloos bij de argumentatie van burgemeester en wethouders heeft neergelegd.

De ruim zestig deelnemers aan de Verbandsvergadering werden aan het begin van de vergadering in vier fracties verdeeld. Burgemeester Van Es, van Middelharnis, die in het gemeenteraadsspel ook als burgemeester fungeerde maakte enkele spelregels bekend omdat een reglement van orde in deze gefingeerde gemeente ontbrak. De grootte van de raad klopte trouwens ook niet met de werkelijkheid, maar dat bleek helemaal geen bezwaar te zijn voor de deelnemers om van deze bijeenkomst van een gemeenteraad met meer dan zestig leden een uitstekende vergadering te maken met een op zeer goed peil staande discussie.

Die discussie in de openbare raad werd goed voorbereid in de fractievergaderingen, althans in de fractie waarvoor wij deel uitmaakten werden de aan de orde zijnde voorstellen gedegen bekeken. Uit de opmerkingen van de woordvoerders van de andere fracties bleek duidelijk, dat ook daar serieus op de zaken was ingegaan.

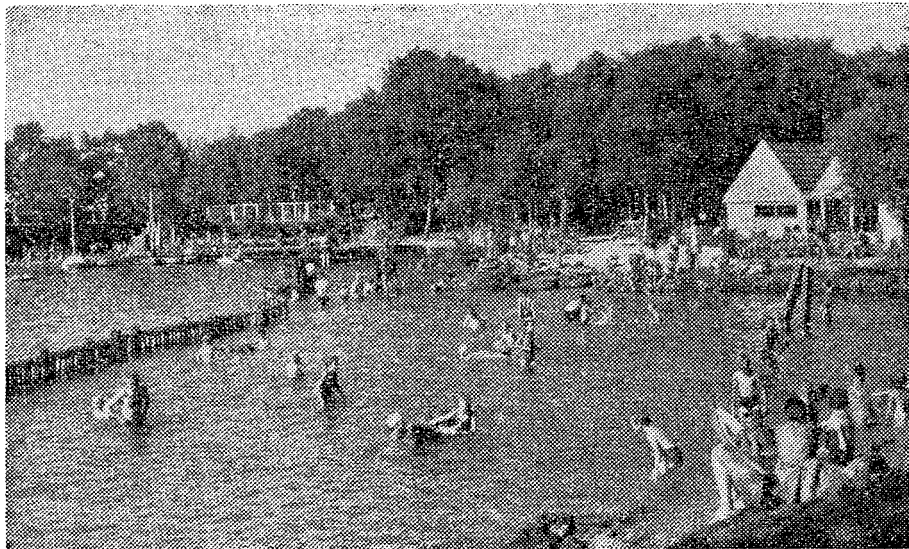
SUBSIDIE

Het eerste voorstel, een verzoek van een toneelclub om een eenmalige subsidie van duizend gulden om een toneelstuk van Jan Cremer op te voeren, kon in de ogen van de overgrote meerderheid geen genade vinden.

Het doorslaggevende argument was, dat een dergelijke eenmalige bijdrage precedenten zou scheppen, bovendien stond een dergelijke bijdrage in geen verhouding tot de normale subsidie, die aan andere instellingen wordt verleend. Verschillende raadsleden adviseerden het college dan ook het toneelgezelschap in de gewone subsidieregeling te laten vallen.

De wethouder van cultuur en sport, de heer M. H. L. Weststrate, trachtte de raad te overtuigen van de zin van de subsidie. Hij kreeg echter te horen dat het voorstel van B. en W. ook op andere punten niet de volledige goedkeuring kon wegdragen. De strekking van het stuk en de intenties van de toneelgroep waren voor een aantal raadsleden reden om geen geld te geven, althans geen eenmalige grote subsidie. De wethouder voerde aan dat hij persoonlijk een aantal malen voorstellingen had bijgewoond en dat de groep goede stukken opvoerde. Dat was niet genoeg om de raad te overtuigen. Men vond het wat vreemd, dat de wethouder voorstellingen had bezocht maar dat in het voorstel gezegd werd, dat het college nooit een voorstelling had bijgewoond.

Het bleek, dat de wethouder echter voor zijn wethouderschap de toneelclub had bezocht. De wethouder voerde tevens aan, dat de haast met het voorstel en het hoge bedrag te maken hadden met het feit, dat er een goede

regisseur beschikbaar was en dat het stuk zeker in Dorpstad opgevoerd moest kunnen worden.

In geen enkele andere, ook grotere gemeente was de strekking van het stuk op bezwaren gestuit wat betreft aantasting van openbare orde en goede zeden, zelfs niet in Gorinchem. De raad bleef echter bij zijn mening, dat het bedrag veel te hoog was en dat er kansen geschapen zouden worden voor dergelijke aanvragen in de toekomst, van andere organisaties. De grote meerderheid stemde daarom tegen.

PENALTY

Wethouder Weststrate had meer succes met zijn voorstel om f50.000 gulden bij te dragen in de exploitatiekosten van de voetbalvereniging Penalty. Ook hier rezen bezwaren uit de raad, vooral ook omdat men vond dat het geld in een bodemloze put leek te verdwijnen. Er waren al meermalen grote bedragen aan de club gegeven, maar men bleef in de verkeerde hoek zitten wat de uitkomsten betrof. Het semi-professionalisme was hiervan de oorzaak meenden verschillende sprekers. De suggestie werd gedaan de zaak maar te laten zoals hij was. Het is een commerciële zaak en als dat niet meer gaat dan moet men niet gemeenschapsgelden blijven voteren, zeiden sommigen.

Een raadslid meende zelfs, dat op die grond campinghouders en winkeliers, bij een slechte exploitatie, ook wel een beroep op de gemeente konden doen. Hiertegen werd ingebracht door andere raadsleden, alsook door de wethouder, dat men het recreatieve aspect natuurlijk niet uit het oog moest verliezen. Bovendien zei de wethouder, dat nadat er al zoveel geld gegeven was men nu dit keer nog een bijdrage moest geven om tenminste te proberen nog iets van de club te maken. Anders zou al het geld zijn weggegooid. Bovendien was de kans op betere resultaten aanwezig nu ook het bedrijfsleven interesse toonde.

De vraag van de voetbalclub om vrijgesteld te worden van vermakelijkheidsbelasting vond het college niet aanvaardbaar, omdat ontheffing van deze belasting niet mogelijk was. De raad ging accoord met het voorstel van het college, maar wel werd gevraagd te bezien of terugkeer naar de amateursector of fusie met een andere club in de omgeving geen mogelijkheden zou bieden voor een betere en gezondere club.

Een voorstel om de politieverordening te wijzigen in die zin, dat het o.m. mogelijk wordt, dat personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen dansen werd door de raad aangenomen. Burgemeester Van Es kreeg echter te horen, dat hij wel eerder met een dergelijk voorstel had kunnen komen, men vroeg zich af waarom er nu pas een dergelijk voorstel kwam nu er door de vereniging van homofielen om werd gevraagd. Het argument voor de wijziging was dat er geen discriminatie mag zijn van een bevolkingsgroep en door dit artikel werd daar de kars toe geboden.

De vraag van deze vereniging om steun voor een consultatiebureau had het college nog niet in een voorstel verwerkt, omdat men hier eerst concretere plannen voor wilde zien. Maar de burgemeester vond, dat in principe een dergelijke steun mogelijk zou zijn. De raad kon hiermee wel instemmen.

ZWEMBAD

De discussie over de openstelling van het zwembad op zondag naar aanleiding van een handtekeningactie vanuit de burgerij duurde niet lang. De raad was het er in grote meerderheid over eens, dat het zwembad open moest. Men vroeg de wethouder echter waarom een verzoek, dat in april was ingediend pas in september aan de raad werd voorgelegd, aangezien de zomer nu voorbij was en het openstellen nu van een open bad nu weinig zinvol meer was. De wethouder verdedigde zich door erop te wijzen dat het vorige college met deze kwestie had willen wachten op een nieuw samengestelde raad. De burgemeester kreeg toen de vraag voorgelegd, waarom een ingekomen stuk zolang was achtergehouden. Deze kwestie bleek echter wel degelijk juist te zijn behandeld. De raad had verder nog moeite met het feit, dat het zwembad op zondag was gesloten geweest tot nu toe. Uit de Zondagswet bleek, dat dit een beslissing van de toenmalige raad was geweest, die niet juist was. De wethouder beaamde dit. Het voorstel werd met grote meerderheid aangenomen.

WONINGBOUW

Wethouder P. C. Elfferich, die de portefeuille van volkshuisvesting beheerde, kreeg het laatste voorstel de bouw van 105 twee- en vijfkamerwoningen in

flatbouw, te behandelen. Hij vond een uiterst deskundig aantal sprekers tegenover zich. Toch had hij het niet al te moeilijk want de meeste sprekers gingen met het voorstel accoord, maar men had nog enige moeite met het feit, dat de gemeente een oorspronkelijk plan van een woningbouwvereniging wilde gaan uitvoeren. De reden hiervan was echter, dat de gemeente de verhuur van de woningen aan een inkomensgrens wilde binden, iets waar de woningbouwvereniging niet aan wilde. Hierop zou het hele plan niet doorgaan, wat betekenen zou, dat het hele contingent zou verloren gaan. Dat de gemeente nu zelf in tegenstelling tot wat zij altijd had beweerd, een eigen woningbedrijf zou willen gaan runnen was niet de bedoeling, aldus de wethouder. Hij zegde toe te proberen met de woningbouwvereniging alsnog tot een vergelijk te komen, dit op bijna unaniem verzoek van de sprekers bij dit voorstel. Met algemene stemmen werd hierop het voorstel aangenomen. Daarmee was het raadsspel afgelopen.

COMMENTAAR

De heer M. W. Schakel, burgemeester van Noordeloos, leverde hierna commentaar op de procedure. Hij had waardering voor de wijze waarop de zaak was behandeld, maar er was wel enige kritiek. De raad was naar zijn mening bij het punt woningbouw diepgravend te werk gegaan. De heer Schakel meende, dat men op dit punt een uitstekend stuk werk had geleverd. Het was duidelijk, dat men hier met een zaak te doen had die in werkelijkheid veel voorkomt en ook uitermate belangrijk is.

Ten aanzien van de subsidie van de toneelgroep vond de heer Schakel, dat het college had gezondigd tegen een eis van deze tijd, namelijk inspraak en openbaarheid, door de culturele raad niet om advies te vragen. Hij vond dat de raad het college had moeten bewegen dit punt aan te houden, ook al omdat er nauwelijks stukken ter tafel waren over de financiële positie van de vereniging.

De heer Schakel zei, dat de burgemeester, hoewel hij maar twee spreekronden had afgesproken, toch een derde ronde had laten passeren. De heer Schakel vond dit een ding dat niet mocht gebeuren.

Burgemeester Van Es verdedigde zich door op te merken, dat hij ook tweemaal een tweede ronde had afgehouden. Ten aanzien van de subsidie merkte de heer Schakel op, dat er bij de voorwaarden voor de subsidie alleen over de openbare orde was gesproken en niet over de goede zeden, althans niet in het voorstel van het college.

Bij de voetbalverenigingszaak had de raad het college moeten dwingen om de club inzage in het financiële beleid te vragen. Overigens vond hij, dat door de wethouder goed was gereageerd bij dit voorstel door als belangrijkste punt in de verdediging van de bijdrage te wijzen op een consistent beleid.

Bij de zwembadzaak was een zakelijk juiste beslissing genomen. Bij de zaak van de homofielen meende de heer Schakel, dat bij een subsidieaanvraag de aard van het consultatiebureau duidelijk tot uiting zou moeten komen. De voorzitter van het Verband, de heer M. H. L. Weststrate bedankte alle deelnemers aan de raadsvergadering. Hij was blij met zowel deze vergadering als die in Zwolle.

In Zwolle was de discussie niet afwijkend geweest van die in Rotterdam, maar wel was daar de zaak wat levendiger geweest door het meer gebruik maken van de mogelijkheid tot interrumperen.

De voorzitter meende, dat het spel een goede gelegenheid was geweest voor vooral nieuwe raadsleden om de praktijk te leren kennen. Hij hoopte dat men met het besprokene zijn voordeel zou doen. De prediezen van het college waren zeker niet allemaal waterdicht, maar dat was juist voor de nieuwe raadsleden een goede gelegenheid om er achter te komen of er iets haperde.

Het Verband heeft zijn leden in ieder geval met deze vergadering een dienst bewezen, dat bleek wel uit de reacties van het nieuwe raadslid, dat het bestuur van het Verband aan het eind van de vergadering namens de deelnemers hartelijk bedankte voor de instructieve „raadsvergadering”.

MEER WAAR VOOR JE GELD

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

Wat kunnen wij van de Partij van de Arbeid verwachten?

In de in 1968 door deze partij gepubliceerde nota Doelmatig Defensiebeleid, is aangegeven dat een voortgaande daling van het Defensiebudget tot 3% van het BNP redelijk lijkt.

Uitgangspunt voor het te voeren beleid is, aldus de nota: "dat Nederland zijn aandeel dient te leveren in het waarborgen van vrede en veiligheid op de wereld door het op de been houden van strijdkrachten ter zee, te land en in de lucht. Deze staan ten dienste zowel van de Verenigde Naties als van de Noord Atlantische Verdragsorganisatie-NAVO. Hoofdvragen daarbij zijn: hoe groot en van welke aard is de Nederlandse militaire bijdrage en hoe wordt die zo doelmatig mogelijk gefinancierd."

In een nadere toelichting treden drie aspecten op de voorgrond te weten:

— de verbetering van de samenwerking tussen de Europese leden van de verdragsorganisatie

— de verhoging van de doelmatigheid van de defensieorganisatie

— de aanpassing van onze conventionele inspanning aan de geldende NAVO-strategie: de 'flexible response'.

Aan elk van deze aspecten willen wij aandacht schenken.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

'Eedere regering beslist uiteindelijk zelf wat zij aan strijdkrachten op de been brengt en hoe zij die uitrust. Dat heeft tot nog toe veel versnippering en kostbare dubblures te zien gegeven.'

Eerder wezen wij er op dat in het westen veiligheid een kostbaar goed aan het worden is. Het Duitse defensie witboek 1970 spreekt over een 'Kostenexplosion'. De kosten van wapensystemen verdubbelen in tien jaren en de toename van personeelskosten is rond 5 pct. per jaar.

De vraag waar wij voor staan is hoe lang wij nog vol kunnen houden internationale veiligheidsvraagstukken uitsluitend nationaal te benaderen. Een voorbeeld hoe het anders kan levert het Warschau Pact. De samenwerking en standaardisatie (één tank, één vliegtuig) binnen dit pact zijn op verschillende gebieden als die van de bevelvoering, de verzorging, de ontwikkeling en productie van materieel, zover gevor-

derd dat men voor minder geld (dan de NAVO) aanzienlijk meer gevechtskracht op de been weet te brengen. 'More bang for a buck'.

Onze ge- en verscheidenheid is niet economisch en gaat ten koste van de totale militaire kracht.

Staatssecretaris Duynstee zei onlangs in een gesprek met een verslaggever van het Parool: 'door de steeds sneller stijgende kosten zullen de Europese landen wel gedwongen worden hun defensie-inspanningen te bundelen. In een Nato-studie is berekend dat men met deze EDG (Europese Defensie Gemeenschap) een kostenbesparing van niet minder dan 25 pct. behaald kan worden'.

Het zou bepaald ook de moeite waard zijn in NAVO-verband te onderzoeken met welke verhouding tussen de krijgsmachtdelen elk lid het meest doelmatig aan de totale inspanning kan bijdragen. Anders gezegd, met de totale behoefte als uitgangspunt valt te onderzoeken hoe ieder lid — rekening houdend met de voor hem geldende omstandigheden — op de meest economische wijze zijn aandeel kan leveren.

Thans besluiten de nationale regeringen zelf van welke aard en omvang de krijgsmacht moet zijn. En ook Nederland streeft naar de instandhouding van een harmonische krijgsmacht op basis van een verhouding tussen de krijgsmachtdelen van 1:1:2 (KM,KLu,KL). Een meer integrale aanpak van het veiligheidsvraagstuk in Europees- of NAVO-verband kan dwingen deze verhouding drastisch te wijzigen.

Zeker is dat een dergelijke aanpak de doelmatigheid van onze gehele defensie-inspanningen ten goede zal komen in die zin dat, gegeven een aanpassing van het defensiebudget aan de loon- en prijsontwikkeling, de gevechtskracht kan worden verhoogd ofwel, de huidige gevechtskracht fixerend, in de toekomst relatief minder geld voor defensie benodigd is.

Naar dit laatste gaan de gedachten van de P.v.d.A uit.

Bedacht zij evenwel dat internationale samenwerking zich niet laat afdwingen. De weg tot elkander is lang en moeilijk: in het internationale verkeer staat de behartiging van eigen nationale belangen nog steeds voorop. Daarom kan en mag bij de vaststelling van de hoogte van het toekomstige defensiebudget, (voor de kabinetsperiode 1971-'75) geen rekening worden gehouden met financiële baten die uit een verbeterde inter-

ationale samenwerking zouden kunnen voortvloeien.

DOELMATIGHEID ORGANISATIE

Bekend is dat de huidige verticale defensie-structuur —waartegen de P.v.d.A zich fel verzet— kostbaar is. De zelfstandigheid van de krijgsmachtdelen is tot op het hoogste niveau doorgetrokken. Een dergelijke structuur maakt het zeer moeilijk, zo niet onmogelijk, de belangen en behoeften van de verschillende krijgsmachtdelen op basis van een centrale beleidsconceptie tegen elkaar af te wegen. Vandaar dat men bijzonder gelukkig is met de hiervoor aangegeven verhouding 1:1:2, die b.v. bij de jaarlijkse verdeling van de financiële middelen voorkomt dat er wrijvingen tussen de krijgsmachtonderdelen ontstaan.

Dat deze verhouding kunstmatig is mag o.m. blijken uit het feit dat sinds zij door minister Staf werd vastgesteld, eerst de NAVO-strategie geheel is gewijzigd (van massale vergelding naar het aangepaste antwoord) en daarmee in de aard en omvang van de dreiging een accentverschuiving heeft plaatsgevonden (toenemende maritieme dreiging). Nu zou men mogen verwachten dat dergelijke toch wel ingrijpende wijzigingen gevolgen moeten hebben o.a. voor de samenstelling van de krijgsmacht. Niets is minder waar. In de praktijk is daar althans niet van gebleken; de verhouding tussen de krijgsmachtdelen is ongewijzigd gehandhaafd.

Natuurlijk valt met de huidige organisatie wel te werken, maar zij is weinig flexibel en kostbaar zeker voor wat betreft staforganen en topfunctionarissen. Bovendien werkt zij desintegreerend getuige bv de ontwikkelingen bij de militair geneeskundige dienst. In het verleden kenden wij twee diensten (KM en gecombineerd KLu-KL). Be-

sprekingen om de samenwerking tussen deze twee diensten te verbeteren hadden tot resultaat dat er nu vier lichamen zijn (drie diensten met een overkoepelende raad).

Uit doelmatigheidsoverwegingen is integratie op beleidsniveau geboden. De elementen belast met de uitvoering behoeven leiding van centrale beleidsorganen. De zelfstandigheid van de krijgsmachtdelen op het niveau van de uitvoering kan gehandhaafd blijven. Zover als Canada, waar de krijgsmachtdelen geheel werden samengevoegd, moeten wij niet gaan. Dat past niet in de verdedigingsconceptie van de NAVO en beperkt bovendien de mogelijkheden van samenwerking met overeenkomstige krijgsmachtdelen van andere bondgenoten.

Tenslotte, ook voor dit aspect geldt dat financiële baten op korte termijn niet zijn te verwachten. Reorganisaties nemen veel tijd en kosten in de aanvang meer geld dan dat zij geld opleveren. Zou een volgend kabinet besluiten de huidige verticale structuur, conform de gedachten van de P.v.d.A te verlaten — hetgeen te hopen is— dan duurt het zeker een kabinetsperiode voordat een dergelijke reorganisatie is voltooid en (financiële) vruchten gaat afwerpen.

Blijft de wens van de P.v.d.A om onze conventionele inspanning aan te passen aan de thans geldende NAVO-strategie.

Dit brengt ons dan weer terug bij de betekenis die massavernietigingswapens in deze strategie hebben en dus bij één van de aspecten van het veiligheidsbeleid waarover binnen onze partij nog verschillend wordt gedacht.

In een volgend artikel komen wij daar nader op terug.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—. Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

EEN PLAN VOOR DE DEFENSIE

LEZERS
SCHRIJVEN
ONS . . .

DOOR MR. J. P. A. IDENBURG EN MR. J. HOLLANDER

De defensie is in discussie. Helaas concentreert de discussie zich voor alles op het punt van de defensie-uitgaven. Voor wie de bijdragen van de laatste tijd, in Nederlandse Gedachten over dit vraagstuk heeft willen volgen, zal echter wel duidelijk zijn dat er wel wat meer aan de hand is — zoals daar is het vraagstuk van de kernwapenstrategie.

Het zou erg jammer zijn indien het hele defensieprobleem versimpeld zou worden tot deze percentagevraag. Met deze probleemstelling wordt het al gauw dat wie vóór de verhoging van de defensie-uitgaven is, wel een oorlogshitser moet zijn, terwijl omgekeerd wie voor vrede en ontspanning is natuurlijk ook voor verlaging of op zijn minst voor het gelijk blijven van het percentage moet zijn. Er is alle reden om te vrezen, dat naarmate we dichter bij de verkiezingen komen de discussie tot dit niveau zal zakken. Tenminste als de partijen er niet in zullen slagen om naast deze kwestie van het percentage ook wezenlijker zaken aan de orde te stellen. De Antirevolutionaire partij zou zichzelf en de Nederlandse politiek én — niet in de laatste plaats — de Nederlandse defensie een dienst bewijzen, indien zij met een duidelijke stellingname ook deze andere vragen in haar Program van Actie en in het urgentieprogram van de drie confessionele partijen — wel zo belangrijk — aan de orde zou stellen. Met het oog hierop volgt hier een aantal voorstellen:

1. Het eerste voorstel betreft de **defensie-inspanningen als zodanig**. Uitgegaan wordt van de gedachte, dat alvorens er een zinnig antwoord gegeven kan worden op de vraag welk percentage het moet worden er eerst een aantal andere vragen hoogstnoodzakelijk beantwoord dienen te worden. Verrichten wij binnen de NAVO geen overbodige taken? Moet inderdaad vastgehouden worden aan de vrij willekeurige verdeelsleutel van de helft voor de landmacht, een kwart voor de marine en een kwart voor de luchtmacht? Is de verticale organisatie verantwoord? En vele vragen meer. Kortom zou de hele zaak niet eens moeten worden doorgelicht en kritisch getoetst. Dit vereist onderzoek, waarvoor tijd nodig is en vooral een onafhankelijke positie om, waar dit nodig mocht zijn, ingrijpende hervormingen te kunnen aanbevelen. **Eerste voorstel voor het AR-Program van Actie en voor het gemeenschappelijk urgentieprogram.** De nieuwe regering benoemt zo spoedig mogelijk een staats-commissie, die de vragen betreffende de plaats, taak, inrichting en omvang van onze strijdkrachten binnen het bondgenootschap en het door ons te voeren defensiebeleid moet onderzoeken en op grond van haar bevindingen binnen een jaar tot aanbevelingen komt.

Om te voorkomen dat zij die bij de resultaten van dit onderzoek direct belang hebben, een beslissende steun hebben, is het beslist noodzakelijk dat deze commissie in meerderheid uit niet-militairen bestaat.

Een praktisch probleem is, dat Nederland over weinig civiele defensie-specialisten beschikt. Een oplossing zou kunnen zijn hier buitenlanders — bijvoorbeeld uit Engeland, waar wel veel niet-militaire defensiedeskundigen zijn, bij te betrekken.

Het verdient aanbeveling een nieuw defensiebeleid op grond van de aanbevelingen van de staatscommissie opgesteld, niet in handen te leggen van een minister en van staatssecretarissen die uit de krijgsmacht zijn voortgekomen. Zij zouden te kwetsbaar zijn voor het verwijt van beroepsbelangen en bedrijfsblindheid. Een burgertop van het defensie-apparaat is politieke noodzaak, zeker indien maatregelen moeten worden genomen die bepaalde krijgsmacht onderdelen niet zonder meer welgevalig kunnen zijn.

2 Het volgende voorstel betreft de **kernwapenstrategie**.

Wij zullen hier niet nader op dit vraagstuk ingaan.

Er is genoeg over geschreven. Wij willen er hier vanuitgaan dat de Antirevolutionaire partij als christelijke partij alles in het werk wil stellen om op een verantwoordelijke manier dit afschuwelijke vraagstuk nader tot een oplossing te brengen — al is het op nog zo'n bescheiden manier. De vraag is — het gaat hier om een politiek program voor de komende jaren: Hoe komen we van de zaak af?

Uittreden uit de NAVO lijkt ons geen antwoord. Als gebaar is het ook niet overtuigend. Ook wanneer het uit de NAVO treedt, komt, dankzij zijn geografische ligging, de veiligheid van Nederland niet in gevaar.

Er is echter iets veel belangrijkers en overtuigenders dat Nederland kan doen.

Zoals gezegd, beschikken wij in Europa — of liever gezegd de Amerikanen — over een geweldig arsenaal tactische nucleaire wapens. Deze zijn er niet omdat de Amerikanen dit zelf zo graag willen. Zij zijn er om het evenwicht, dat er in Europa op het gebied van de conventionele bewapening tussen NAVO en Warschau-pact niet bestaat, te herstellen. Het is in de strategie van de flexibele response een noodzakelijke schakel.

En dit maakt het zo griezelig. Van tweeën één: of men is bereid bij een conflict hiermee te dreigen — met het levensgrote risico dat men in een kernwapenconflict verzeilt, raakt, óf — wat misschien nog wel waarschijnlijker is en wat ook maar beter zou zijn — bij een beperkt conflict zal West Europa nooit bereid zijn zelfs maar een vuist te maken met deze wapens, wetend dat het grote slachtoffer van een kernwapenconflict vóór alles West Europa zelf zou zijn.

Tweede voorstel: Nederland stoot zijn nucleaire taken binnen de NAVO af en

legt zich toe op niet-nucleaire taken — zonder dat dit tot een vermindering van zijn defensie-inspanningen leidt. Hier zit niets goedkoopt in. De Amerikanen zullen er ons dankbaar voor zijn. Zij hebben steeds gezegd dat Europa zich op een conventionele verdediging zou moeten toelagen. Van zijn kant doet Nederland al vast datgene wat het gevaar voor een kernoorlog vermindert en volgt daarbij het voorbeeld van Noorwegen dat zonder zijn defensie-inspanningen te verminderen toch een teken stelt tegenover de waanzin van de kernbewapening. Er is echter meer nodig en dat brengt ons op ons laatste voorstel.

3. Wij kunnen ons nu wel netjes toelagen op conventionele taken: wij zien dat dit in Frankrijk en Engeland niet gebeurt. Men produceert zelf eigen kernwapens. Maar of wij dat willen of niet dit is ook onze zaak.

Wij spreken allen over een verenigd Europa. En wij menen ook dat het er binnen de komende tien jaar van moet komen. Een werkelijk verenigd Europa betekent ook politieke en militaire integratie.

Misschien is een verenigd Europa nog wel het meest noodzakelijke juist om militaire redenen en niet alleen om redenen van efficiëncy.

Ook binnen de NAVO hebben wij ons eigen Europese defensieprobleem. Het is een oude stelling van De Gaulle — maar daarom nog niet noodzakelijkerwijs onwaar — dat in laatste instantie de Verenigde Staten nooit hun steden zullen bloot stellen aan totale vernietiging door Russische raketten om iets wat in Europa gebeurt. En dat lijkt ons maar goed ook. Nu komt de praktische conclusie die De Gaulle uit de redenering heeft getrokken — een eigen Frans

nucleair wapen — lijnrecht in strijd met wat wij in het bovenstaande hebben betoogd. Maar gelukkig zijn er ook in Franse militaire kringen steeds meer die van de futiliteit van deze gaullistische oplossing overtuigd raken. En gelukkig denkt men ook in andere Europese landen over het algemeen anders — helaas niet de huidige Engelse regering.

Wel moet het duidelijk zijn dat wat er zich in Europa op defensiegebied gaat ontwikkelen een zaak is, die onszelf aangaat. Het is onze zaak dat er in Europa een samenwerking tot stand komt, binnen de NAVO wel te verstaan, die onze veiligheid waarborgt en de mogelijkheid voor een kernoorlog zo klein mogelijk maakt.

Derde voorstel: De Nederlandse regering stelt zich ten doel binnen het kader van de Europese Gemeenschap — de zes uitgebreid tot tien — te werken aan een Europese defensiegemeenschap vanuit de principes uiteengezet onder twee.

Het is duidelijk dat een dergelijke Europese defensiegemeenschap slechts het resultaat kan zijn van een politiek op langere termijn. Des te meer reden om er zo spoedig mogelijk aan te beginnen.

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

rotatie

De A.R. fractie (twee man, waarvan een wethouder) in de gemeenteraad van Amsterdam zoekt

fractieassistent

vereisten:

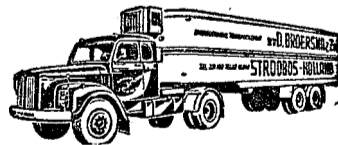
- ★ meer dan normale belangstelling voor het stedelijke politieke leven en stadsbestuur in Amsterdam,
- ★ capaciteit om zich de „ins and outs" van aan de orde zijnde voorstellen snel en grondig eigen te maken,
- ★ in staat tot helder en duidelijk formuleren, zowel schriftelijk als mondeling,
- ★ bereid om veel vergaderingen te bezoeken en contacten te leggen.

Sollicitanten kunnen zich voor 1 november schriftelijk melden bij H. van Ruller, Dekschuitstr. 36, Amsterdam, telefoon 020-266964.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepdiensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

Aannemingsbedrijf

Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

„DE WESTEINDER“

BURGERVEEN

Bondskampeerterein
Caravancamping
Tel. 02977 - 5085

Mooie gelegenheid voor liefhebbers van
de hengelsport.

Gelegenheid tot winterberging van
caravan en boten.

Exploitant: D. v. d. Blom,
Burgerveen, tel. 01721 - 136.

H. Struik en Zoon N.V.

*Fabriek van dekkleden
en tenten*

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Diepenveensweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheke*

TELEFOON 05983 - 366

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v. d. Heistplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwenpark 3 - Ribbestraat 29
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

Huize „NIEUWENOORD“ Baarn

KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

heeft op korte termijn behoefte aan enkele

Z.-VERPLEGENDEN GEDIPLOMEERDE

(mnl. of vrl.)

Sollicitaties te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook gaarne
schriftelijk of telefonisch, (02150 - 15457) alle gewenste inlichtingen ver-
strekt.

HUIZE „NIEUWENOORD“ - GROENEVELD 25 - BAARN

STICHTING „DENNENRUST“

ALG. PROT.
BEJAARDENCENTRUM
VOOR GEREPATRIEERDEN

te Wageningen-Hoog,
Post Renkum,
Hartenseweg 50,
tel. 08373 - 2234.

Eind '71 - begin '72 zal onze nieuwbouw klaar zijn. Capaciteit 150 bedden.
In verband met de voorbereiding daarvan zoeken wij reeds nu contact met

BEJAARDENVERZORGSTERS,

die wij een hoofdenfunctie in het vooruitzicht kunnen stellen, en

BEJAARDENHELPSTERS

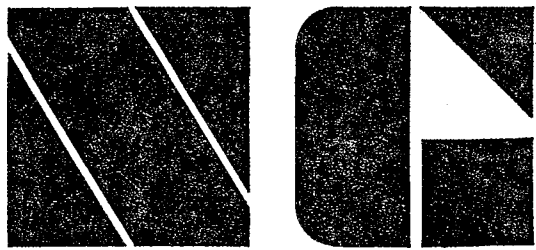
Uitsluitend GEDIPLOMEERDEN, die zelfstandig kunnen werken en over
goede referenties beschikken, kunnen solliciteren.

Salarissen en arbeidsvoorwaarden volgens de landelijke normen van de
N.F.v. B. 5-daagse werkweek. (Intern).

De ligging van ons huis is prachtig, de werksfeer is goed en de busverbin-
dingen zijn redelijk.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne verwacht door de Directeur-
Geestelijk Verzorger.

Aanstelling kan zo spoedig mogelijk volgen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij
26e jaargang - nr. 43 - 24 oktober 1970

IN DIT NUMMER

schrijven de heren Volten en Von Meyenfeldt weer over defensie. Zij gaan in op opvattingen, die in de P.v.d.A. over de defensie leven. Zie pagina 2.

Zaterdag 24 oktober wordt in Chili een president gekozen uit de twee kandidaten, die bij de algemene verkiezingen in september de meeste stemmen behaalden. De linkse kandidaat Allende zal wel president worden met de stemmen van de christendemocraten. Hoe die keus werd gemaakt beschrijft dr. K. J. Hahn op pagina 9.

De algemene beschouwingen in de Kamer zijn achter de rug. Op de pagina's 5, 6 en 8 staat wat mr. Biesheuvel bij de replieken heeft gezegd. Op pagina 7 kunt u het betoog, dat dr. Goudzwaard heeft gehouden lezen.

De rubriek Lezers schrijven ons staat op pagina 10.

Als u van lezen houdt en geïnteresseerd bent in politiek, moet u de aanbieding van leatuurpakketten op pagina 11 eens bekijken.

RADIO

Op zaterdag 31 oktober heeft de A.R.P. een radio-uitzending op Hilv. I (402 m).
Luister dan naar de radio van 18.19-18.29 uur.

WIN EEN LID OF TWEË

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

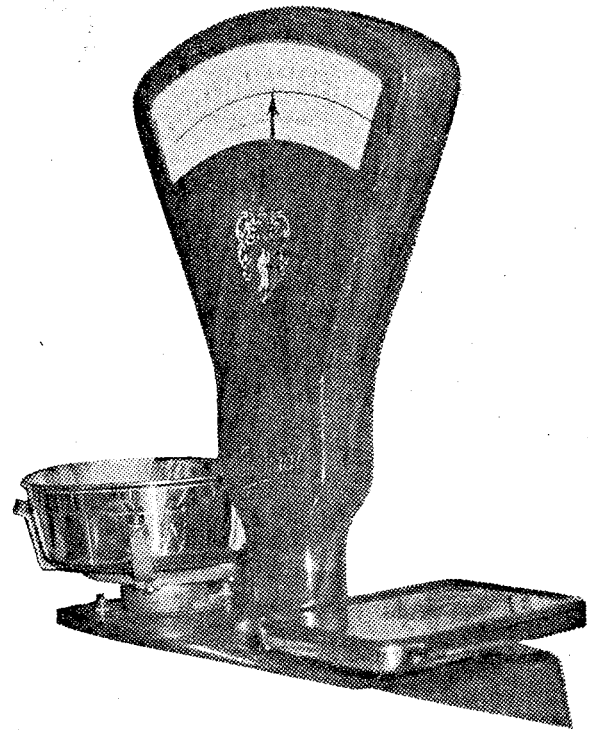
DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 69 jaar drukkers
in Benelux*

voor bedrijven en organisaties

DE BALANS IS NIET IN EVENWICHT

Vorige week zijn in de Tweede Kamer de algemene politieke en financiële beschouwingen gehouden.

Een van de dingen, welke dan opnieuw zeer duidelijk worden, is dat een begroting een goede dekking moet hebben. Anders loopt de zaak mis. En wanneer er tegenvallers zijn, dan moet er ijlings gezorgd worden voor aanvullende dekking. Dit geldt voor de overheid; dit geldt overal; dit geldt ook een politieke partij. Aanvullende dekking; je kunt niet van de wind leven, zegt een bekende zegswijze.

De begroting 1970 van de A.R.P. sloot aanvankelijk. Die leek goed.

Maar - zoals ieder van u bekend is - gingen de prijzen verder omhoog, stegen de organisatie- en de administratiekosten. De invloed op de lonen en prijzen laat zich ook bij de A.R.P. en haar apparaat duidelijk voelen. Dit is kort en zakelijk gezegd. Omhaal van woorden hebt u op dit punt niet nodig.

De korte aanduiding maakt u reeds duidelijk, dat er iets gedaan moet worden om het tekort over 1970, dat ongeveer f 30.000,— bedraagt, op te vangen. Op het najaars-Partij Convent van zaterdag 14 november a.s. te Rotterdam, komt naast de begroting 1971 ook de herziene begroting 1970 op tafel.

Aanvullende dekking is, zoals hiervoor reeds geschreven, noodzakelijk. En wij mogen er met elkaar op vertrouwen, dat die ook te vinden is. Dat zou als volgt kunnen gebeuren.

Wij vragen een eenmalige bijdrage voor het tekort 1970 van ieder partijlid ten bedrage van één gulden.

Dan komen wij eruit. Een gulden lijkt dan misschien zelfs wat veel, wanneer u er op let, dat er tachtigduizend leden zijn. Maar dan is het goed ons met elkaar te realiseren, dat een gulden extra voor een aantal leden toch wel weer wat bezwaarlijk is. Sommigen zitten al moeilijk en hebben het er al lastig mee om normaal een voldoende contributiebedrag op tafel te leggen. Er zijn zoals u uiteraard begrijpt altijd diverse factoren waardoor sommigen aan een actie vanwege verschillende omstandigheden niet deelnemen. Bovendien zou het - als dat zou kunnen - mooi zijn als in plaats van ongeveer dertig mille een wat hoger bedrag binnenkwam.

Dat zou dan tevens een goede start zijn voor het al weer zo dichtbij zijnde nieuwe jaar, waarin wij met elkaar als A.R.P. stellig ook weer zwaar zullen zitten, financieel.

Sommigen zullen f 1,— weinig vinden.

Het mag uiteraard meer zijn.

Wat u er van vindt, stort in ieder geval f 1,— (of minder, of meer) op gironummer 89673 ten name van A.R. Partij-Stichting, 's-Gravenhage, onder vermelding: bijdrage tekort 1970.

Deze actie wordt alleen gevoerd via ons weekblad Nederlandse Gedachten en het ledencontactorgaan A.R. Post. Een zeer sobere, geen kostbare, wel zeer noodzakelijke actie.

De balans is niet in evenwicht. Uw gulden er op brengt de balans wel in evenwicht. Dan zit de zaak goed.

UW GULDEN ER OP EN DE ZAAK ZIT GOED

EEN MISVATTING

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

Tijdens de onlangs gehouden algemene en politieke beschouwingen heeft de voorzitter van onze Tweede Kamer fractie uitdrukking gegeven aan zijn toenemende zorg over de ontwikkeling van de defensie-inspanning. Hij stelde o.m. „nu zal men bij een komende kabinetformatie tot duidelijke financieringsafspraken moeten komen, zodat een eenmaal overeengekomen defensie-inspanning inderdaad in stand kan worden gehouden.”

In het antwoord van de regering is de minister-president met deze zienswijze meegegaan; duidelijke afspraken zijn nodig om de noodzakelijke verbeteringen te kunnen aanbrengen en de kostenstijgingen op te vangen.

Velen in de Partij van de Arbeid zullen met deze uitspraken weinig gelukkig zijn. Vrij algemeen staat men afwijzend tegenover een eventuele verhoging van het defensie-budget. Een belangrijke stroming pleit juist voor een drastische verlaging. Zonder nu bepaald afstand te willen doen van een adequaat veiligheidsapparaat meent men dat een dergelijke verlaging mogelijk is door:

verbetering van de internationale samenwerking;
verhoging van de doelmatigheid binnen de defensiehuishouding;
aanpassing van de omvang van onze conventionele inspanning aan de geldende strategie van de NAVO.
In het vorige artikel hebben wij bevestigd, dat de beide eerstgenoemde elementen een goede doelstelling vormen, maar ook dat met de verwezenlijking er van veel tijd gemoeid is en dat concrete resultaten in de vorm van een verlaging van het budget in de komende regeringsperiode 1971-1975 wel zeer weinig waarschijnlijk zal zijn. Op het laatste aspect willen wij nader ingaan. De algemene gedachte binnen de Partij van de Arbeid is, dat de afschrikwekkende waarde van de militaire middelen, die zowel NAVO als Warschau Pact aanwenden voor hun veiligheid, zo groot is dat beide partijen oprecht streven naar oorlogsvoorkoming. In Europa dus geen massale aanval meer,

omdat die onherroepelijk de inzet van kernwapens tot gevolg heeft.

M.a.w. het kernwapenevenwicht tussen Rusland en Amerika werkt remmend op het ontstaan van een algemene oorlog met name tussen hoog en geïndustrialiseerde landen. Zou er toch oorlog ontstaan, dan is die niet-gewild of niet-voorzien. Daarom is het veiligheidsprobleem van deze tijd niet zozeer hoe wij ons tegen mogelijke, maar steeds minder waarschijnlijke Sovjet agressie beschermen, dan wel hoe wij gezamenlijk een oplossing vinden voor het probleem van de niet-gewilde en niet-voorzien oorlog, zegt de P.v.d.A. in de nota doelmatig defensiebeleid uit 1968.

Conventionele middelen zijn in feite alleen nog maar nodig om mogelijke crisissituaties onder controle te krijgen en te houden en om op te treden in conflictsituaties van beperkte duur en omvang. Wel mogen wij niet beneden een bepaald minimum gaan omdat dit in strijd zou zijn met de gedachte het moment waarop kernwapens in het geding zullen komen zolang mogelijk uit te stellen.

WAAR LIGT MINIMUM

Het probleem is vast te stellen waar dit minimum ligt. Strategische of tactische maatstaven zijn moeilijk te vinden. En de praktijk is dan ook dat de financiële maatstaf wordt verabsoluteerd en dat de omvang van de conventionele defensie-inspanning voortdurend onder druk staat, in negatieve zin wel te verstaan. Ons inziens is de hiervoor geschetste gedachtegang te optimistisch en te simpel. Ons hoofdbezwaar richt zich tegen de veronderstelling met betrekking tot de functie van nucleaire middelen. Toegegeven zij dat het nucleaire machtsevenwicht een van de oorzaken is dat in het internationale verkeer het daadwerkelijk gebruik van militaire middelen naar de achtergrond geschoven is. Maar is hier sprake van meer dan een tijdelijk effect?

In een vorig artikel wezen wij erop dat het nucleaire machtsevenwicht het daadwerkelijk gebruik van kernwapens eerder voorkomt dan bevordert. Nucleaire middelen hebben niet alleen een afschrikwekkende invloed op de tegenstander, maar ook op de eigenaar van die middelen. Het gebruik roept een reactie op die afschrikt. Anders ge-

zegt, de atoombrem is hoog en blijft hoog, wat wij ook doen.

Daarom mag het nucleaire evenwicht niet los worden gezien van het conventionele evenwicht. Een achterstand op conventioneel gebied leidt in voorkomend geval niet tot een eerder gebruik van kernwapens, zoals door velen wordt geloofd, maar slaat een gat in ons verdedigingssysteem waarvan de ander — de tegenstander — met zijn conventionele middelen kan profiteren ... zo hij dat wil.

Waarom houdt het Warschau Pact een grote conventionele strijdmacht op de been? Een antwoord op deze vraag behoeven wij van de Partij van de Arbeid niet te verwachten. Deze strijdmacht past qua omvang, niet in de theorie dat er in Europa nimmer meer een gewilde conventionele oorlog zal zijn.

Wij willen niet beweren dat een dergelijke oorlog ons staat te wachten. Maar wel is het zo dat machtsontplooiing een grootmacht eigen is. Rusland houdt niet voor niets een dergelijke grote macht op de been, al zou het voorlopig alleen maar zijn voor het uitoefenen van politieke druk. Daadwerkelijk gebruik blijft evenwel tot de mogelijkheden behoren, zeker zodra omstandigheden ontstaan, die een gebruik, op welke schaal dan ook, lonend maken. Een nucleaire paraplu kan dan wel eens niet afdoende blijken te zijn.

EVENWICHT

De NAVO heeft conventionele middelen nodig niet alleen voor het beheersen van crises, maar ook voor de instandhouding van het conventionele evenwicht met het Warschau Pact. Een evenwichtig evenwicht (nucleair en conventioneel) verschaft veiligheid en voorkomt dat wij onder politieke druk komen te leven. Het is bovendien een voorname voorwaarde voor succesvolle onderhandelingen over wapenbeheersing en wapenvermindering. In het voorgaande ligt de reden dat wij niet kunnen instemmen met het voorstel van de Partij van de Arbeid om de 6 parate brigades van de koninklijke landmacht terug te brengen tot 4 en om de mobilisabele 5e divisie op te heffen.

Dergelijke maatregelen zouden bijdragen tot een verbreking van het zo noodzakelijk geachte conventionele evenwicht.

Dat wij niet zeggen dat wij erg gelukkig zijn met de huidige parate landmachtbijdrage: o.a. 6 niet volledige brigades. Personeelstekorten zijn er de oorzaak van dat de paraatheid in het algemeen weinig overtuigend is. De vraag of wij deze tekorten op korte termijn moeten opheffen of dat het aanbeveling verdient te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn de paraatheid wat meer aan te passen aan ontwikkelingen op internationaal politiek gebied. In tijden van spanning een hoge graad van paraatheid, in tijden van ontspanning een lage. Uiteindelijk gaat het er om in een dreigende situatie de in NAVO-verband overeengekomen gevechtskracht op de juiste tijd en plaats beschikbaar te hebben.

Geen vermindering dus van onze conventionele defensie-inspanning zoals de grootste oppositiepartij wil, maar een ander paraatheidsbeleid. Nu is een meer flexibel paraatheidsbeleid slechts mogelijk als voldaan wordt aan twee voorwaarden:

een uitstekend mobilisatiesysteem; de politieke bereidheid om de paraatheid op te voeren als de internationale situatie dit vraagt.

De eerste voorwaarde levert geen probleem. Nederland heeft een goed communicatiesysteem en de afstanden naar de opkomstcentra zijn gering. Aan de tweede voorwaarde is minder gemakkelijk te voldoen.

De bewindslieden van defensie zullen grotere bevoegdheden dan thans moeten hebben om personeel onder de wapenen te roepen als internationaal de politieke toestand verslechtert. Hierbij mogen wij niet uit het oog verliezen dat een verhoging van de paraatheid deze toestand zelfstandig beïnvloedt en de tegenstander kan uitdagen tot nog verdergaande maatregelen. Maar dit nadeel staat tegenover het voordeel van een geringere parate sterkte in tijden van ontspanning; tegenover een vermindering van de uitgaven in de exploitatiesector.

Samenvattend kunnen wij zeggen dat een aantasting van onze conventionele defensie-inspanning niet zonder gevaar is. De handhaving van een redelijk evenwicht op conventioneel gebied tussen de NAVO en het Pact van Warschau is van essentieel belang voor onze veiligheid.

In het volgende artikel, waarin wij deze serie afronden, willen wij ingaan op een andere ontwikkeling die het machtsevenwicht dreigt aan te tasten en die velen in gewetensnood brengt. Daarmede keren wij terug tot het uitgangspunt: onze zeeslang bijt dan in zijn staart, zou men kunnen zeggen.

BRENG DE ZAAK WEER IN BALANS

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het
secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Regelmatig verwijt het Gereformeerd Politiek Verbond aan de A.R.P. ontrouw aan haar beginselen, en dat zij principiële politiek voor opportunistische politiek heeft ingewisseld.

Dat is het goed recht van het G.P.V. Evenals het ons goed recht is daartegenover te stellen, dat niet valt in te zien waarom beginsel-politiek alleen zou kunnen blijken uit een min of meer starhoofdig toepassen van altijd gelijkblijvende menselijke principia.

Verwonderlijk genoeg is het echter nu juist het G.P.V., dat — vooral op zijn algemene vergadering van 3 oktober — in opportunistisch vaarwater terecht is gekomen. Wat is immers het geval?

Al geruime tijd is er in G.P.V. kring beroering over de samenwerking met het N.E.V., de organisatie van niet-vrijgemaakte sympathisanten met het G.P.V. De generale verbondsraad van het G.P.V. heeft daar een eind aan willen maken door — op advies van een commissie uit te spreken, dat zij de samenwerking G.P.V.-N.E.V. niet zag als een 'samenwerking in geloofsgemeenschap', maar alleen als een 'burgerlijke samenwerking'.

Dat is een onderscheid om van te ijzen. Hoe kan nu ooit een christelijk-politieke beweging naar buiten een eenheid vormen, wanneer de samenstellende delen ervan — het G.P.V. en het N.E.V. — alleen in een 'burgerlijke' verhouding tot elkaar staan? Van tweeën één: ofwel de eenheid naar buiten is alleen 'burgerlijk' — maar dan hebben we hier te maken met een verzakelijking van het gehele gemeenschappelijke optreden van G.P.V. en N.E.V. in de politiek; ofwel de eenheid naar buiten is toch een geestelijke eenheid — maar dan hebben we hier te maken met een geestelijke eenheid, die om opportunistische redenen wordt gecamoufleerd.

Het voorstel van de G.P.V. verbondsraad is echter 3 oktober niet in stemming gekomen. Op voorstel van diezelfde raad is de beslissing erover namelijk verdaagd — tot na de verkiezingen. Anders gezegd: deze principiële positiekeuze wordt uitgesteld tot na het tijdstip, waarop het G.P.V. van de thans nog bestaande samenwerking met het N.E.V. de stemmenooft heeft binnengehaald. Over principiële politiek gesproken!

DE WERKING VAN ONZE DEMOCRATIE

Bij de algemene beschouwing vorige week in de Tweede Kamer, heeft mr. Biesheuvel wegens tijdgebrek een passage uit zijn rede weggelaten, die passage over de werking van onze democratie volgt hieronder.

In onze gehele samenleving zien wij het verschijnsel van **schaalvergroting en interdependentie** optreden. Het steeds sterker naar voren komen van mammoetinstellingen en de toenemende vervlechting en samenhang van steeds meer sectoren in onze samenleving. Dat proces voltrekt zich **ook bij de overheid**, die zich met een groeiend aantal problemen moet gaan bezighouden.

Dit heeft belangrijke voordelen opgeleverd. Slechts zo konden groepen, die in de knel zaten, meer aandacht krijgen en grote maatschappelijke problemen opgelost worden. Een nadeel is echter, dat het overheidsapparaat steeds groter, ingewikkelder en daardoor ook logger werd. Elke organisatie heeft regels nodig. Maar: hoe groter de organisatie, hoe meer regelingen. Voor de burger fungeert de overheid als de overorganisatie bij uitstek. De burger wordt voortdurend geconfronteerd met een netwerk van regelingen, waarvan hij bij lange na niet meer weet waartoe het allemaal dient. Hier is sprake van

een ondoorzichtigheid, die het bijna onmogelijk maakt binnen het overheidsapparaat de weg te vinden.

Bovenstaande factoren hebben geleid tot sterke frustraties bij vele geleidingen van onze samenleving. Deze frustratie hangt samen met een gevoel van onmacht, om in deze zich snel ontwikkelende, ingewikkelde maatschappij, met haar mammoet-instituten, op deze ontwikkelingen invloed te oefenen en als individu tot zijn recht te komen. Tweeërlei onmacht valt te onderscheiden: sociaal-culturele onmacht; politieke onmacht.

De sociaal-culturele onmacht uit zich daarin, dat velen eigenlijk geen weg weten met de samenleving waarin wij leven en die wij zelf in feite hebben voortgebracht. Velen weten niet goed raad met de gestegen welvaart, met de toegenomen vrije tijd, met de verbeterde communicatiemiddelen, met de mogelijkheden tot democratisering van het onderwijs, met de veranderde opvattingen op het gebied van de ethiek, met de in beweging zijnde visie op de overheid en zo kan men doorgaan. In feite treedt er een proces van **vervreemding** op ten aanzien van onze eigen samenleving en onze eigen cultuur. In deze context moet men ook figuren als Marcuse verstaan. De sociaal-culturele onmacht wordt versterkt door de **politieke** onmacht. Onze democratie beschikt over onvoldoende technieken om:

1. De snelle technisch-economische ontwikkelingen, de processen van schaalvergroting en interdependentie, de baas te kunnen;
2. Het vele goede beleid dat er toch nog altijd plaats vindt, voor de onderdaan te 'vertalen', zodat het voor hem verstaanbaar wordt. Er is een ontstellend tekort aan echte beleidsvertalers. Anders gezegd: door de ingewikkeldheid van de politieke problemen en door het falen van de overheid deze problemen voor de burgers te 'vertalen' ervaart de onderdaan het publieke belang niet meer als zijn eigen belang. Hier treedt op een **vervreemding** van de burger t.o.v. zijn overheid.

BRENG DE ZAAK WEER IN BALANS STORT EEN GULDEN

NEDERLANDSE CONVENTIE

DOOR H. ALGRA

Toen, nu al weer lang geleden een lid van de Tweede Kamer tijdens zijn kamerlidmaatschap zijn doctoraal examen rechten deed, stelde de professor hem de vraag: wat is het voornaamste verschil tussen de Nederlandse en de Engelse grondwet? Het Kamerlid was befaamd om zijn slagvaardigheid en antwoordde onmiddellijk: dat de Nederlandse in Nederland geldt en de Engelse in Engeland.

Maar het was fout en de kandidaat was er ingetuind, want Engeland heeft geen grondwet, net zo min als Canada.

In Engeland zijn wel een aantal privileges, zoals de Magna Charta en wetten, zoals de Bill of Rights, die de grondslag vormen van het Britse staatkundig bestel, maar het meeste is in de praktijk een zaak van 'conventions', dat zijn ongeschreven regels, in de historie gegroeid en met een vrijwel onaantastbaar gezag.

Het spreekt vanzelf, dat in Engeland, omdat daar een grondwet ontbreekt, aan die conventions vanouds veel aandacht is geschonken. Maar het is hoe langer hoe meer duidelijk geworden, dat zij ook in landen als Nederland, landen met een grondwet, een belangrijke rol spelen.

Zo is het nu wel een belangrijke conventie, dat een kabinet aan de vooravond van de verkiezingen voor de Tweede Kamer zijn ontslag aanbiedt. Daarmee is de baan vrij gemaakt voor de formatie van een nieuw kabinet. En dat betekent, dat een kabinet, zolang men zich aan deze conventie houdt, nauwelijks meer inzet kan zijn voor de verkiezingen.

Vroeger wachtte een kabinet de uitslag van de verkiezingen af. Toen in 1909 de rechtse coalitie een klinkende meerderheid behaalde, meende het kabinet-Heemskerk, dat anderhalf jaar als rechts minderheidskabinet had geregeerd, nadat de verdeelde linkerzijde het had moeten opgeven, dat de verkiezingen betekenden een vertrouwensvotum voor het zittende kabinet. Het vroeg dus géén ontslag. Als in 1905 de rechterzijde de verkiezingen had gewonnen, dan zou het kabinet-Kuyper zijn aangebleven. Ook na de invoering van het stelsel van de Evenredige Vertegenwoordiging heeft nog eenmaal een kabinet de verkiezingen zo willen interpreteren, dat het aan kon blijven. Maar koningin Wilhelmina wilde het niet en heeft het kabinet gedwongen, tóch de portefeuille ter beschikking te stellen. En nu is er geen sprake van, dat een kabinet nog wacht op de uitslag der verkiezingen, voordat het beslist over de vraag, of het zijn ontslag zal indienen. Dat is nu eenvoudig onvoorstelbaar.

Dat komt mee, omdat het kabinet het karakter heeft van een parlementair kabinet op basis van afspraken met 'regeringspartijen', die samen een meerderheid vormen in de Tweede Kamer. Die afspraken gelden niet verder dan tot de afloop van de parlementaire periode van vier jaar. Daarna is elke partner weer vrij. En nieuwe besprekingen, op initiatief misschien van een formateur, beginnen eerst ná de verkiezingen, nadat de uitslagen bekend zijn. De uitslagen vormen de feitelijke basis van elk overleg. En dat overleg zal dan moeten leiden tot een **nieuw** kabinet. Ook als het nieuwe kabinet steunt op

dezelfde combinatie als in de afgelopen vier jaar, dan tóch een nieuw kabinet.

Dat is een goede conventie, wanneer we letten op de Nederlandse situatie, met zijn groot aantal partijen en betrekkelijk geringe verschuivingen bij de verkiezingen. Op die manier vormen die verkiezingen een nuttige insnijding in de parlementaire geschiedenis. En daardoor wordt het mogelijk, het nieuw overleg te beginnen met een zekere bewegingsvrijheid. Hoe groot die bewegingsvrijheid is, hangt van verschillende factoren af. Het volgend jaar zal zij niet groot zijn, als de PvdA haar motie: geen samenwerking met de KVP, handhaaft en zich daarmee praktisch buiten het overleg heeft gesteld. Maar een bepaalde speelruimte blijft er toch, over het program, over de verdeling van de zetels, enz.

Om de vier jaar een nieuwe start, dat lijkt ons toch wel een gezonde zaak in Nederland. Want dat moet leiden tot een duidelijk gesprek om te weten, wat men aan elkaar heeft. Nu aan elkaar heeft en voor de komende vier jaar aan elkaar zal hebben. En tot een samen nagaan van de mogelijkheden, die er zijn, **gelet op de uitslag van de verkiezingen.**

Maar er is méér. Doordat het kabinet zijn portefeuilles heeft beschikbaar gesteld, is de mogelijkheid aanwezig om te komen tot een **nieuw kabinet**. Vaak was dat in de afgelopen jaren maar een betrekkelijke zaak. Het leek soms meer op restauratie dan op nieuwbouw. Zelfs kwam het voor, dat aan het overleg deelnemende partijen, of althans een van die partijen, reeds bij voorbaat er van uitging, dat bepaalde zetels in het kabinet weliswaar leeg waren, maar een label hadden: 'Gereserveerd'. En sedert we na de bevrijding weer parlementaire kabinetten hadden, zijn er drieezestig gevallen geweest, dat een zittende minister overging naar een volgend kabinet. Aan de ene kant moeten we daarbij eigenlijk aftrekken die gevallen, waarbij de 'overgang' plaats had naar een kabinet, dat men, geholpen door onvoldoende kennis van de Engelse taal, een rompkabinet noemde.

Maar aan de andere kant zijn er ook overgangen geweest van het ene kabinet naar het andere, terwijl menigeen dacht, dat er een nieuw hoofdstuk in de parlementaire geschiedenis was begonnen. Van het kabinet-Marijnen gingen er vijf ministers over naar het kabinet-Cals.

Het zou intussen een goede en gezonde Nederlandse conventie zijn, wanneer algemeen als een 'vuistregel' werd aanvaard: als de vier jaar om zijn, wordt er ná de verkiezingen en gelet op de uitslag daarvan een werkelijk nieuw kabinet gevormd. Dat sluit overgang van twee of drie ministers niet uit...

Er is nog een speciale reden, om dit zo te stellen. In de Nederlandse politiek gaat het tegenwoordig veel meer om accentverschillen, dan om diep ingrijpende tegenstellingen. Dat kan leiden tot een zekere voorkeur voor een karretje op de zandweg. Niet in theorie natuurlijk, maar in de praktijk. En daarom is een nieuwe start na vier jaar een wenselijke zaak, afgezien van mogelijk verschil in waardering voor het in de afgelopen parlementaire periode gevoerde beleid.

KEURSELECTIE

NIEUWE

GRAMMOFOONPLATEN

"'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertieren-heên", 30 cm L.P. met uitgebreide catalogus van Het Urker Mannenkoor HALLELUJAH o.l.v. Frits Bode.

Kant 1: 'k Zal eeuwig zingen - Gij zijt, o Heer, van d'allervroegste jaren - Genâ, o God, genâ, hoor mijn gebed - Twist met mijn twisters, Hemelheer - Heer, ai, maak mij Uwe wegen - o Heer, Gij zijt weldadig.
Kant 2: Prijst den Heer met blijde galmen - Gij weet, o God, hoe 'k zwerfen moet op aard' - Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot - Laat ons de rustdag wijden - Ik zet mijn treden in Uw spoor - Kom, laat ons samen Isrels Heer.

Bestelnr. 8996 (ac), speciale prijs van f 19,90 voor f 8,90.

PSALMEN, 2 L.P.'s

Kant 1: Ps. 150 : 1, 2, 3: Looft God, looft Zijn Naam alom - Ps. 145 : 1, 3, 5: O God, mijn God, Gij aller vorsten Heer - Ps. 65 : 1 en 9: De lofzang klimt uit Sions zalen - Ps. 6 : 1: O Heer, Gij zijt weldadig - Ps. 121 : 1 en 4: 'k Sla d'ogen naar 't gebergte heen - Ps. 84 : 1 en 2: Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot.

Kant 2: Ps. 136: Looft den Heer, want Hij is goed - Ps. 97 : 1, 6, 7: God heerst als Opperheer - Ps. 138 : 1, 2, 4: 'k Zal met mijn ganse hart Uw eer - Ps. 25 : 1: Heer, ai maak mij Uwe wegen door Uw Woord en Geest bekend - Ps. 119 : 3, 53: Och, schonkt Gij mij - Ps. 9 : 1, 2, 3, 11: Ik zal met al mijn hart.

Kant 1: Ps. 72 : 6 en 11: Ja, elk der vorsten zal zich buigen - Ps. 91 : 1 en 5: Hij, die op Gods bescherming wacht - Ps. 83 : 1 en 10: Zwijs niet, o God - Ps. 79 : 4: Gedenk niet meer aan 't kwaad - Ps. 73 : 12 en 13: 'k Zal dan gedurig bij U zijn - Ps. 122 : 1 en 3: Ik ben verblijd wanneer men mij.

Kant 2: Ps. 147: Prijs alln den Heer - Ps. 81 : 1, 2, 12: Zingt nu blij te moe - Ps. 8 : 1: Heer, onze Heer, Grootmachtig Opperwezen - Ps. 105 : 1 en 5: Looft, looft verheugd den Heer der Heren - Ps. 68 : 1 en 2: De Heer zal opstaan tot den strijd - Ps. 134 : 1, 2, 3: Looft, looft nu aller heren Heer.

Alle Psalmen worden gezongen en gespeeld door zeer bekende koren, solisten en dirigenten.

Bestelnr. 1047 (ac) 2 L.P.'s voor f 15,90.

De verzendkosten bedragen f 1.- voor bestellingen minder dan f 15.-. Grotere bestellingen zijn portvrij.

Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK
Bonairestraat 1
Tel. 05277 - 1456
Giro 1299777

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in
CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouthandel
Telefoon 01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO.O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

In de Noordoostpolder en

Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF

N.V. GEBR. SALVERDA

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,-.

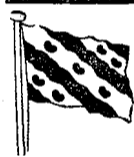
Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVANS, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET
SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

DE STICHTING TEHUIZEN HELPT ELKANDER DELTAGEBIED

Narcissenstraat 115, Rotterdam-25

vraagt voor haar gezinsvervangende te-
huizen voor geestelijk gehandicapten

a. SUB-HOOFD

b. GROEPSLEID(ST)ERS

met diploma AZ.

c. ASSISTENT-

GROEPSLEID(ST)ERS

in opleiding voor het diploma AZ.

d. ADSPIRANT-

GROEPSLEID(ST)ERS

met de mogelijkheid tot het volgen van
de opleiding AZ.

e. WERKSTERS

van ma. t/m vrij. van 8.00 tot 13.00 uur.

5-daagse werkweek, 18 werkdagen va-
kantie per jaar, 6 % vakantietoelage per
jaar.

Sollicitaties aan bovenstaand adres. Te-
lefonische inlichtingen 010 - 234710 of
276615.

OPENBAARHEID MOET BURGER IN STAAT STELLEN KRITIEK TE OEFENEN OOK SCHERPE KRITIEK

Zeker, de algemene beschouwingen en het financiële oordeel over het komende regeringsbeleid in eerste termijn zijn belangrijk. Toch zijn ook na het regeringsantwoord de replieken niet zonder gewicht, omdat een aantal zaken nader worden toegespitst.

Vaak ook is de tweede termijn van dat debat van belang voor de vraag: hoe stellen de partijen zich in de toekomst tegen elkaar op? Meestal spreken in tweede termijn de fractievoorzitters aan de hand van punten. Wij hebben de indruk dat de woordvoerders waarschijnlijk met het oog op de verkiezingen, ditmaal wat zorgvuldiger te werk gingen. De gemaakte aantekeningen vooraf waren nogal uitgebreid.

Hetgeen niet wegneemt, dat reacties op interrupties toch voor de vuist weg worden gegeven.

Overigens: interrupties worden ook wel eens uitgelokt.

A.R. fractievoorzitter Biesheuvel had bij de replieken nog wel een en ander op het hart.

GEZAG EN VRIJHEID

Ik wil de minister-president mijn erkentelijkheid betuigen en waardering uitspreken voor het eerste gedeelte van zijn betoog over gezag, vrijheid en verdraagzaamheid. Zijn uiteenzetting was uiteraard namens het gehele kabinet. Als ik deze beschouwing bezie in samenhang met de beschouwingen van een aantal fractievoorzitters, dan is het overduidelijk dat inzake het vraagstuk van gezag, vrijheid en verdraagzaamheid, zij het vanuit verschillende levensbeschouwelijke benaderingen en achtergronden, in deze Kamer een zeer

UW GULDEN BRENGT DE BALANS WEER IN EVENWICHT

grote mate van overeenstemming aanwezig is bij al diegenen die onze democratie ter harte gaat, de Partij van de Arbeid inbegrepen. Dit heb ik in eerste instantie reeds doen uitkomen aan de hand van uitspraken van de heren Franssen en Den Uyl. Het wordt ook bevestigd door de heer Den Uyl van dinsdag jl. over het gezag; ik heb het vanmiddag nog eens rustig kunnen nazien.

De heer Den Uyl nam het kabinet zelfs in bescherming, sportief als hij is, tegen de heer Van Riel. Zijn sportiviteit ging zover, dat hij zich daarbij beriep op een tweetal liberale bewindslieden uit het kabinet, van het departement van Justitie, die hij citeerde uit de m.v.t. op de begroting van Justitie. Naar mijn oordeel kan de oppositie toch moeilijk meer volhouden, dat men het kabinet kan beschuldigen van machtsdenken.

Het gezagsvraagstuk — en dat vindt ik een heel belangrijk winstpunt uit deze algemene politieke beschouwingen — is geen punt om elkaar in de komende maanden weer over in de haren te vliegen, — dat dacht ik tenminste, — nu bij sommigen de politieke thermometer enige verhoging begint aan te wijzen in verband met de naderende verkiezingen. Dat kan naar mijn mening in onze politieke discussies in de komende maanden een stuk politieke rust brengen.

Juist tegen de achtergronden van het betoog, dat de minister-president heeft gehouden over gezag, vrijheid en verdraagzaamheid, zeg ik hem onzerzijds gaarne krachtig steun toe bij de uitermate moeilijke en delicate taak — dat is ook nog vandaag weer gebleken — die de regering op het gebied van de rechtshandhaving in ons land heeft te vervullen.

VOLKSHUISVESTING

Wat mij opviel is, dat de heer Den Uyl een motie heeft aangekondigd over de volkshuisvesting en die is er nu niet.

De heer Den Uyl (P.v.d.A.): Die komt er wel, maar die dient de heer Vondeling in, want wij werken zo goed samen... De heer Biesheuvel: O, dat doet u niet? Het viel mij, toen ik de heer Vondeling aanhoorde, toch al op; ik dacht: Hé, dat lijkt wel de alternatieve fractievoorzitter.

Ik zal het betoog van de heer Vondeling tijdens de financiële beschouwingen, waarbij hij zelfs kans zag de toekomst van de heer Luns te betrekken, in al mijn mildheid uitleggen als een poging om ook het moeilijke werk van de lijststaandvoerder van de Partij van de Arbeid enigermate te verlichten. Ik wil dan in verband met de motie-Den Uyl van Vondeling zeggen, dat, als wij naar de begroting van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening kij-

ken, het aandeel van de volkshuisvesting in de rijksuitgaven uit twee delen bestaat. Het ene is het bedrag, nodig voor de financiering van de woningwetwoningen. Het percentage van de rijksuitgaven daarvoor is gedaald, maar dat wordt gecompenseerd door financiering op de kapitaalmarkt, waarvoor ruimte wordt geschapen. Het hangt ook samen met een zekere verschuiving van het accent van woningwetbouw naar premiebouw. Overigens — daar heeft de minister-president of de minister van Financiën op gewezen — is in de begroting voor f 300 miljoen aan nieuwe verplichtingen opgenomen.

Ik wijs er van mijn kant bij de beoordeeling van de begroting van Volkshuisvesting op, dat daar een aanzienlijke stijging optreedt, die met name tot uitdrukking komt bij posten als huursubsidies, woningverbetering en eigen woningbezit, hetgeen wij toejuichen. Men kan er natuurlijk over blijven twisten, of er nog een forsere stap zou moeten worden gezet, maar de regering heeft er terecht op gewezen, dat dit een programma is dat wordt opgesteld in een tijd waarin de bestedingen moeten worden afgeremd. Dan kan men naar mijn mening niet zeggen dat de motie die de heer van den Doel intertijd heeft ingediend, genegeerd zou zijn.

KLEINE ZELFSTANDIGEN

Ik heb de zorgen van onze fractie over de positie van de kleine zelfstandigen kenbaar gemaakt. Juist zij krijgen de volle laag van de inflatie te verwerken. Zij dreigen niet in de verdrukking te komen, zoals de minister-president heeft gezegd, maar zij zitten al in de verdrukking. Daarom vraag ik mij af,

Mr. Biesheuvel: ... niets van een sfinx, gewoon open.

of bij de verdeling van het beschikbare geld over de diverse begrotingen ten aanzien van landbouw en middenstand wel die verdelende rechtvaardigheid is betracht die in overeenstemming is met de moeilijke positie van de kleine zelfstandigen. Daarom ook heb ik gepleit voor een versnelling in de structuurpolitiek in landbouw en middenstand. Wat de landbouw betreft dacht ik, dat de meevallers van het Landbouw-Egalisatiefonds daartoe een kans hadden geboden.

Met erkentelijkheid hebben wij ook gezien dat de ruilverkavelingen in het noorden des lands een extra stimulans krijgen. Maar niet alleen ruilverkavelingen kunnen de landbouw in het noorden des lands uit de narigheid helpen. Ruilverkaveling betekent een langdurig proces, maar er moet echter ook een structuurpolitiek worden gevoerd die effecten sorteert op korte termijn.

Voorzover ik heb kunnen nagaan heb ik geen antwoord gekregen op mijn vraag, wanneer wij het standpunt van het kabinet tegemoet kunnen zien,

liefst vervat in een nationaal beleidsplan voor de sport, als antwoord op de ook door onze fractie zeer gewaardeerde nota 'Sport 1970' van alle organisaties.

E.E.G.

Onbeantwoord zijn gebleven enkele van mijn vragen over het functioneren van de ministerraad bij de E.E.G. Ik constateerde de politisering van de Raad, waaraan, naar ik zei, helaas ook de Nederlandse regering meewerkte. Ik heb enkele voorbeelden genoemd. Ik heb gewezen op de politieke consultaties, op het afzonderlijke optreden van de minister van Financiën; ik vind dit een verkeerde ontwikkeling. Ik heb ook gewezen op het bericht dat de ministers van Landbouw ook afzonderlijk zullen gaan vergaderen, niet meer in raadsverband. Dit is een verkeerde ontwikkeling.

De minister van Financiën heeft vanmiddag wel laten weten, dat ook naar zijn oordeel in de toekomst de ministers van Financiën zouden behoren te vergaderen in het kader van de raad. 'In de toekomst' is echter een vaag begrip. Kan de minister van Financiën die ter zake van de monetaire unie opvattingen koestert die ik van harte onderschrijf, nu echt niet het initiatief nemen bij zijn collega's om de ministers van Financiën zo spoedig mogelijk in het officiële kader van de raad van de E.E.G. te laten vergaderen? Welke bezwaren zijn daartegen? Ook had ik graag een antwoord op mijn vraag, of ook de ministers van Landbouw de verkeerde weg op gaan door buiten de raad om te gaan vergaderen. Het argument, dat de commissie er dan ook wel bij zit, zeg ik op voorhand, zou op mij geen bevredigende indruk maken.

Naar mijn oordeel dient juist de Nederlandse regering de instituties van de Europese Gemeenschap in het algemeen, dus ook die van de ministerraad niet te verzwakken maar te versterken. Wat dat betreft is ook na het antwoord van de minister-president de kritiek van de christen-democratische fractie van het Europese Parlement recht overeind blijven staan.

OPENBAARHEID

Ik wil slechts een enkele opmerking maken over de zaak van de openbaarheid van het bestuur, omdat de nota nog in afzonderlijke behandeling komt. Over de toepassing van het openbaarheidsbeginsel heeft men inmiddels al een motie op onze tafel gelegd. Men heeft er bij gezegd, dat men nog gaarne het antwoord van de minister-president afwachte. Uit het korte interruptiedebat van vanmiddag meende ik reeds bij de minister-president te beluisteren, dat hij oog had voor mijn argument, dat een dergelijk stuk over de eventuele herverkaveling natuurlijk belangrijk is voor de formateur of de informateur, maar ik zou het van groot gewicht achten, als de politieke partijen, de publieke opinie ook de beschikking daarover zouden hebben. Misschien kan de minister-president hierop nog een nader antwoord geven ter bevestiging van mijn indruk van hedenmorgen.

Ik wil nog een enkele opmerking maken over datgene, wat de minister-president heeft gezegd over de openbaarheid van bestuur. Wanneer het tot grotere openbaarheid moet komen, heb ik groot vertrouwen in de prudentie, in de zelfdiscipline van ambtenaren.

De minister-president heeft gezegd, dat de informatie, zoals door hem voorgestaan, ter beschikking komt van wat de minister-president de 'redelijk geïnteresseerde burger' noemde. Hij voegde daaraan iets zeer belangrijks toe, namelijk, dat dit in beginsel betekent; voor elke burger. Ik vond het een zeer verheugende aanvulling. Daarna — ik wil hierover nog een vraag stellen —, kwam er een interruptie van mej. Goudsmit, die nog eens vroeg, wat de 'redelijk geïnteresseerde burger' precies betekende.

Toen liet de minister-president zich een uitdrukking ontvallen, waarvan ik eerlijk gezegd een beetje schrok. De minister-president zei namelijk: Als het maar niet 'voor obstructie' wordt gebruikt. Men komt hiermede m.i. toch wel op een zeer gevaarlijk terrein. Men moet als regering, als men de openbaarheid voorstaat, ook onwelgevallige informatie aan een voor de regering

fractiegenote mevrouw Brautigam bij de behandeling destijds van het wetsontwerp bij de discussie over artikel 61. Zij verklaarde, dat zij van de berispingmogelijkheid, die in dat artikel was opgenomen, niet wakker lag. Ik had toch reeds de indruk, dat de heer Den Uyl niet aan slapeloosheid leed. Ik heb namens mijn fractie enkele elementen genoemd, die ik ook de heer Den Uyl in overweging wil geven. Er zijn overeenkomsten, maar er zijn ook zeer belangrijke verschillen. Ik heb met name willen wijzen op het feit van het distributie-artikel.

FINANCIËN

Wij zijn de heer Witteveen zeer erkentelijk voor zijn toezegging, dat de heffing op bedrijfsgebouwen ten behoeve van de zelfstandigen van een vloer van f 100.000,— zal worden voorzien, met het oog op de moeilijke positie van deze mensen. Het antwoord op de vraag, of de heffing op bedrijfsgebouwen ook op de Achterhoek zal worden toegepast, heeft ons niet bevredigd. Ik wil van mijn kant duidelijk zeggen, dat dit gebied naar ons oordeel van die komende heffing dient te worden vrijgesteld. Ik zou er anders een stukje discriminatie in zien.

Ook het antwoord op de vraag van de heer Goudzwaard, of ook niet de gemeenten zouden mogen delen in de stijging van de niet-belastingontvangsten, heeft ons geen bevrediging kunnen geven. Ongetwijfeld kennen ook gemeenten hun eigen niet-belastingontvangsten, maar die zijn naar verhouding toch veel geringer. Op dit punt, dat ook voor een landsdeel als het noorden bepaald van gewicht is, willen wij straks, bij de behandeling van de begrotingen, terugkomen.

Het vierde punt, waarover ik wil spreken, betreft het beleid ten aanzien van de bestrijding van de inflatie. Wij hebben het, wanneer wij de regering goed hebben beluisterd, als iets te eenzijdig ervaren, dat de minister in het kader van de inflatiebestrijding alleen over de ontwikkeling van de lonen en niet over die van de overige inkomens heeft gerept. Het jaar 1969 heeft ons namelijk kunnen leren, dat ook door winstnemingen van het bedrijfsleven inflatie kan worden aangewakkerd. Mede daarom zijn wij bepaald eraan gehecht, dat de bestaande bevoegdheden van de overheid op het vlak van het prijsbeleid blijven bestaan. Het weggakken van een wezenlijk deel van die bevoegdheden zou betekenen, dat de hoop op de totstandkoming van een echt inkomensbeleid in rook zou opgaan. Ik wil het kabinet voor dit punt bijzondere aandacht vragen.

SCHMELZER

Dan ben ik een antwoord verschuldigd aan de heer Schmelzer. Hij heeft het opstellen van een aanbeveling inzake een formateur of informateur hier ter sprake gebracht. Ik acht hetgeen hij hier ter discussie heeft gesteld, evenals de discussiebijdrage van de heer Geertsema, voor de gedachtenbepaling van onze fractie waardevol. Ik zie twee belangrijke elementen, die hierbij een rol moeten spelen. De aanwijzing van een formateur of informateur is een prerogatief van de Koning, hetgeen naar ons inzicht in de toekomst ook zo behoort te blijven. In ons politiek zo verdeelde land en in ons constitutionele bestel achten wij dat zeer waardevol. De gedachte van een gekozen formateur, voorgesteld in het op komst zijnde initiatiefontwerp, zal ook aan de hand van dat criterium door ons worden bekeken. Voorts wil ik wijzen op het element, waarover ook de heren Schmelzer en Geertsema hebben gesproken, nl. de openbaarheid. Ook naar ons oordeel is in dat opzicht de huidige situatie voor verbetering vatbaar, hoewel wij op de goede weg zijn. Met de heer Geertsema zie ik ook de bezwaren van de huidige procedure tegen de achtergrond van artikel 55 van de Grondwet, dat zegt, dat de Koning onschendbaar is en alleen de ministers verantwoordelijk. De regering neemt terecht het standpunt in, dat een andere regeling primair een zaak van de Kamer is. Aan het door de heer Schmelzer bepleite voorstel zijn voor- en nadelen verbonden, die hij trouwens ook zelf heeft vermeld.

Hij is bij de afweging daarvan voorshands geneigd tot een nieuwe procedure over te gaan. Wij zijn nog niet zover. In onze fractie is de gedachtenwisseling nog niet afgerond. De staatsrechtelijke aspecten en de praktische werking willen wij nog nader

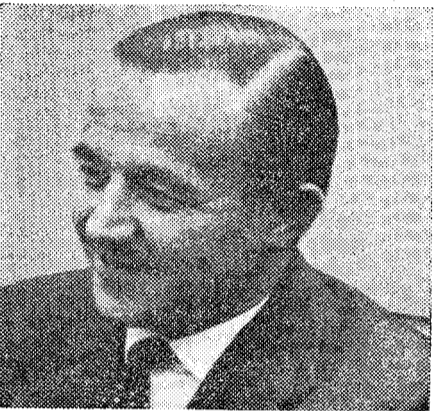
onwelgevallige burger verstrekken. Ik zie gaarne, dat de minister-president straks de interpretatie, die ik eraan tracht te geven, nog bevestigt, nl. dat openbaarheid ook juist deze functie heeft, dat de burger in staat is, kritiek uit te oefenen, forse kritiek, barse kritiek, als het moet, bijtende kritiek. Hij moet m.i. bepaald deze gelegenheid hebben.

De minister-president acht het voorontwerp van wet van de commissie-Openbaarheid - Openheid onuitvoerbaar. Dit is m.i. voorshands nog een onbewezen stelling. Het zou interessant zijn, eens een proef te nemen met een dergelijk voorontwerp op een departement, of op een onderdeel van een departement.

V.P.R.O.

Naar aanleiding van een opmerking van de heer Den Uyl over de maatregel, die minister Klompé ten aanzien van de VPRO heeft genomen, wil ook ik nog een opmerking maken. De heer Den Uyl heeft hieraan immers de vergaande consequentie verbonden, dat wij van de zijde van de Partij van de Arbeid een initiatiefontwerp tot schrapping van art. 61, eerste lid, kunnen verwachten. In het debat in eerste termijn is dit punt door de g.a. in verband gebracht met persvrijheid en vrijheid van meningsuiting. Als radio en televisie op één lijn met de schrijvende pers gesteld kunnen worden, was er geen probleem naar ik meen. Dan was een simpele verwijzing naar de Grondwet afdoende. Naar mijn mening ligt de zaak echter niet zo gemakkelijk. De ruimte in de ether is beperkt. Er is sprake van een distributie-artikel. De distributie dient door de overheid plaats te vinden. De minister wordt in de Omroepwet dan ook geconfronteerd met toelatingseisen en normen, zoals die met betrekking tot de veiligheid van de staat, de openbare orde en de goede zeden. Dezelfde overheid, die de concessie vereist, oefent ook toezicht uit op de handhaving van de concessievoorwaarden. De minister kan daarvoor te allen tijde tot politieke verantwoording worden geroepen door de volksvertegenwoordiging. Naar mijn mening is de Omroep in dat opzicht een apart massacommunicatiemiddel, sui generis. Dit blijkt ook uit het feit, dat het recht van rectificatie en het verplicht worden tot uitzenden van de rectificatie overeenkomstig art. 38 van de Omroepwet, niet geldt voor de pers. De heer Den Uyl heeft gezegd, dat hij zelf overigens ook niet gelukkig is met de uitzending.

Hij heeft deze uitzending als 'knallig en onverantwoordelijk' gekwalificeerd, ook geen kleinigheid. Ik herinner mij trouwens ook een uitlating van zijn

Van links naar rechts en van boven naar beneden: Van Mierlo, Geertsema, Den Uyl, De Jong.

bestuderen. Daarom stellen wij het op prijs, dat de Kamer thans niet tot een uitspraak behoeft te komen, zoals de heer Schmelzer heeft gezegd. Straks doet zich de door hem aangeduide mogelijkheid voor om daarover nader te spreken. Dan zullen wij in onze fractie en ook in onze partij tot een definitief en afgerond standpunt zijn gekomen.

GEERTSEMA

Ik wil ook een opmerking maken over een gedeelte van de rede van de heer Geertsema. Iedereen stelt iets voor bij deze algemene beschouwingen. Wij stellen niets voor.

Over het stembusakkoord tussen KVP, VVD, ARP, CHU en D'66 zou ik enkele opmerkingen willen maken, zo al filosofierend, want hier is een werkverdeling tussen onze partijvoorzitters. Op 10 maart heeft de voorzitter van de VVD een brief geschreven aan de partijvoorzitters. Uiteraard komen wij niet op hun werkterrein, zoals wij ook verwachten, mijnheer Geertsema, dat zij niet op het onze komen, zelfs niet bij radio Veronica. Die lijnen willen wij strikt in acht nemen. Ik filosofeer er dus maar wat over, want het is primair een partijzaak.

Wat nu voor de heer Geertsema een vanzelfsprekende zaak is, is het eigenlijk voor mij nog niet. Een stembusakkoord heeft voordelen. De heer Geertsema heeft alleen op de voordelen gewezen, vooral voor de VVD, dacht ik, en op de duidelijkheid die wij de kiezer zouden brengen. Een element moeten wij toch ook nog een rol laten spelen, wanneer wij een stembusakkoord willen; dat is dat de kiezer ook nog een stem uitbrengt, een koers bepaalt, een richting aanwijst. Een polarisatie vanuit een probleemstelling die niet de mijne is, zou ik bepaald afwijzen.

Wat is nu eigenlijk de achtergrond van de probleemstelling van de heer Geertsema, waarmee de heer den Uyl zijn hartelijke instemming heeft betuigd? Dat is, dat het straks de kiezer gaat om het liberalisme of om het socialisme in Nederland. Hierover zijn deze beide fractievoorzitters het met elkaar eens. Dit is een probleemstelling die niet de onze is. Er zijn nog meer partijen in Nederland. Wij kennen in Nederland een pluriform partijstelsel. Een belangrijke positie nemen daarin altijd nog de drie confessionele partijen. Ik ben het geheel eens met de g.a. de heer Schmelzer met betrekking tot hetgeen hij over deze partijen heeft gezegd. Onze benadering zowel ten aanzien van de VVD als van

de PvdA heb ik geprobeerd uiteen te zetten in mijn betoog in eerste termijn. De samenwerking van de drie confessionele partijen, straks met een gezamenlijk kernprogramma waarover gisteravond de bestuursgroep de beraadslagingen heeft kunnen afsluiten, is een vast gegeven bij de komende Kamerverkiezingen.

Daarin komt een stuk gezamenlijke identiteit naar voren. Dit is primair naar mijn inzicht. Zo treedt men de kiezer tegemoet. Dan acht ik het tegenover de kiezer een volstrekt duidelijke zaak, dat partijen die na langdurig beraad dit kernprogramma hebben opgesteld zich ook op deze wijze aan de kiezer presenteren. Wat zij dan met z'n drieën willen, is gewoon de verkiezingen winnen, een zo groot mogelijk aantal zetels halen, wat mij betreft ook de meerderheid. Dit is een uitermate belangrijke benadering wanneer het aankomt op het stellen van prioriteiten en duidelijkheden in de Nederlandse politiek. Wij staan niet onontkoombaar voor de keuze waarvan de heer Geertsema meent dat wij ervoor gesteld zijn. Ik zeg dit in alle openheid en directheid, die ook de heer Geertsema zo eigen is. Ik geloof dat het goed is, dat men deze dingen zo duidelijk mogelijk zegt en met elkaar doorspreekt.

Mejuffrouw Goudsmit (D'66): U zegt zo eerlijk en volstrekt respectabel, dat 't er u om gaat, evenals elke andere politieke partij, zoveel mogelijk winst te maken. Maar als dit nu eens ging ten koste van de duidelijkheid, wat zou u dan kiezen?

De heer Biesheuvel: Als de mensen op een van onze drie partijen stemmen, is dit een duidelijk gegeven. Ik zie daarin niets onduidelijks. Dat kan ik met de beste wil van de wereld niet zien.

VERVOLG OP PAG. 8

**EEN GULDEN
ER OP
EN
DE BALANS
IS IN
EVENWICHT**

GOUDZWAARD:

BESLISTE KEUZE NOODZAKELIJK VOOR KOMENDE PERIODE

Niet alleen de *inkomstenkant* van het komende regeringsbeleid 1971 had de bijzondere aandacht van de A.R. fractie (zie Nederlandse Gedachten van 17 oktober j.l.) De heer Goudzwaard kwam tot de conclusie:

Vandaar dat mijn fractie instemt met de grote lijnen van het fiscale bestedingsafremmingsplan of het bestedingsbeperkingsplan — dat durf ik best te zeggen — van de minister. Hij kon in deze situatie naar onze mening in grote trekken moeilijk anders handelen dan hij heeft gedaan. Wel heb ik enkele kanttekeningen bij de uitwerking van dit plan.

De eerste betreft de verdeling van de lasten. Mijn fractie vindt het juist, dat zowel via een verhoging van de opcenten op de vennootschapsbelasting als via de heffing op bedrijfsgebouwen een niet onaanzienlijke druk op de bedrijfsinvesteringen wordt gelegd. Wanneer wij naar het effect kijken, dan is het verloop van deze investeringen toch nog op een betrekkelijk hoog niveau. Er resteert in 1971, wanneer ik het goed heb begrepen, toch nog altijd een volumestijging van 5,7 pct., in tegenstelling tot de overheidsinvesteringen, die, als ik het goed heb begrepen, op 1 pct. uitkomen.

Ik heb er begrip voor, dat de afremming op investeringen door de minister niet wordt overtrokken. Tenslotte zullen ze ook nog de afremming ondergaan van de vrij krachtige loonstijgingen. Een te zware druk op de bedrijfsinvesteringen kan een conjunctuuromslag versnellen.

Wel vraag ik mij af — en die vraag zou

UW GULDEN WERPT GEWICHT IN DE SCHAAL

ik ook aan de minister willen voorleggen —, of er geen middelen zijn om de effectiviteit van het monetaire beleid op het investeringsniveau wat te verhogen. Ziet hij mogelijkheden om zonder schending van de Europese verdragen en in een gecoördineerd Europees overleg de buitenlandse kapitaalvoer in ons land aan bepaalde banden te leggen?

Wat de lastenverdeling over de verschillende bevolkingsgroepen betreft, is onze indruk dat de kleine zelfstandigen naar verhouding toch nog vrij zwaar zijn getroffen. Vandaar, dat wij zouden willen bepleiten om in die heffing op de bedrijfsgebouwen een zekere vloer te leggen, zodat niet de kleinste ondernemingen met hun kleine uitbreiding van investeringen in gebouwen de druk moeten ondergaan.

Ik heb mij even afgevraagd, hoe de minister het begrip 'randstad' wil interpreteren. Is het juist dat daaronder ook Gelderland valt, in die zin dat Gelderland plus de drie andere provincies van de randstad onder deze heffing worden begrepen? In dat geval zou ik met nadruk willen bepleiten om de Achterhoek daaronder niet te begrijpen. Er is geen ratio om Twente en Brabant van deze heffing vrij te stellen en de Achterhoek niet. Wij zouden dit van het kabinet niet begrijpen.

De tweede kanttekening betreft de wibeltax. Wij gaan akkoord met het voorstellen van de minister om thans bepaalde belastingen van opcenten te voorzien, al spreekt dit voornemen ten aanzien van de benzine-accijns ons iets minder aan. Eveneens zijn wij met de minister van oordeel dat er alle redenen is, te streven naar een versterking van het conjunctuurpolitieke instrumentarium, van de gereedschapskist van de minister. Ingediende wetsontwerpen op dit punt zullen wij dan ook in principe positief tegemoet treden. Wel moet ik daarbij de opmerking plaatsen, dat naar ons oordeel wellicht aanvullende garanties nodig zullen zijn dat de opcenten inderdaad alleen om conjunctuurele redenen worden verhoogd en verlaagd. Om één illustratie te geven: wanneer in de komende kabinetsperiode een regeling tot stand zou komen wat betreft de automatische teruggave van inflatie-meeropbrengsten, dan zal moeten worden voorkomen dat de opcenten mede zouden kunnen worden gebruikt om achter die façade de teruggave van inflatiekoppen in elke situatie te kunnen doorzetten. Vandaar, dat wij de minister zouden willen verzoeken, of wel alleen in de tijdelijke bevoegdheid tot het heffen van die opcenten te berusten, of wel tenminste te gedogen dat de gehele opbrengst van

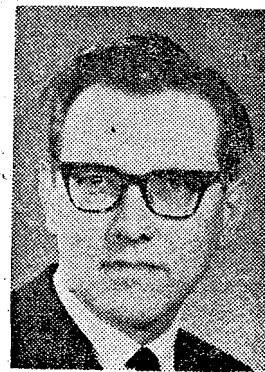
die opcenten wordt gestort op een speciale rekening van de Nederlandsche Bank, die alleen onder bepaalde voorwaarden of omstandigheden mag worden gedeblokkeerd. Zo wordt onzes inziens ook het doel van de inperking van de geldstroom het beste gediend. Wellicht is het gewenst over dit punt ook nog het oordeel van de SER. te vernemen.

UITGAVENBELEID

Ik kom nu tot het begrotingsbeleid in engere zin. Het is tekenend voor de situatie waarin wij zitten, dat ik daar pas in het tweede deel van mijn betoog aan toe kom. Ik wil eerst iets over de dekking.

Wat het uitgavenbeleid betreft is onze indruk in het algemeen positief, dat er geen inbreuk is gemaakt op de continuïteit van het overheidsbeleid die wij zo hoog hebben aangeschreven. Positief waarderen wij de verdere optrekking van de ontwikkelingshulp, de verdere verlaging van de leerlingenschalen, de hogere bijdragen van C.R.M. voor vrije-tijdsbesteding van de jeugd en voor de sport en de hogere uitkeringen voor het openbaar vervoer, die stijgen van 30 tot 42 mln. Ook vinden wij de flexibiliteitsanalyse ten aanzien van de rijksuitgaven bepaald een winstpunt.

Op onderdelen hebben ook wij kritiek. Zo zou ik erop willen wijzen dat ook in deze begroting — ik spreek nu niet over de financiering van de sociale verzekeringen — vrij veel lasten naar de toekomst zijn verschoven. Ik geef twee illustraties; misschien wil de minister ze narekenen. Onder het hoofdje 'Economische Zaken' lees ik op blz. 55, dat ten bate van het regionale beleid wordt voorgesteld in 1971 100 mln. ter beschikking te stellen. Na deze opwekkende mededeling volgt de koude douche in het volgende zinnetje: van deze

Dr. B. Goudzwaard:
besliste keuze noodzakelijk.

100 mln. zal 95 mln. pas in latere jaren tot uitbetaling komen. Die verhouding tussen 100 mln. en 95 mln. vind ik voor een laatste begrotingsjaar van een kabinet een tikkeltje een wanverhouding. Ten aanzien van **Defensie** is er naar mijn mening iets soortgelijks aan de hand, maar hier begeef ik mij op glibberig terrein. Op blz. 47 van de Miljoenennota staat dat de defensiebegroting met 95 mln. extra wordt verhoogd. Dat is een breed gebaar van dit kabinet. Wanneer je echter verder leest, blijkt dat een aftrek wordt toegepast in verband met de aankoop van vliegtuigen van 27 mln. en dat het kasplafond 65 mln. onder het begrotingsplafond zal blijven. Ik lees daaruit, dat per saldo dus maar 3 mln. extra zal mogen worden uitgegeven. Defensie moet dan echter bovendien nog een bijdrage leveren in het afremmingsprogramma ten aanzien van de investeringen. De grootte daarvan is ons bekend, namelijk 13 mln. Met andere woorden: het uiteindelijke resultaat is, dat van de extra verhoging van de 95 mln. -10 mln. overblijft op het vlak van de bestedingen. Over extra verhogingen gesproken!

NIEUWE SUGGESTIE

Tenslotte heb ik nog een opmerking over de 6 pct.-norm en de toepassing daarvan op de gemeenten. Dit is ook het punt dat in de brief van de Raad van Gemeenten die wij gisteren hebben gekregen is genoemd. Ik vraag mij af, of nu de niet-belastingontvangsten verhoudingsgewijs een zwaarder onderdeel gaan vormen van de totale dekking van

de begroting, niet moet worden gezocht naar een methodiek om ook de gemeenten van de toeneming van de niet-belastingontvangsten op een bepaalde wijze te laten profiteren. Anders zal immers de consequentie zijn dat de voorzieningen van de gemeenten stelselmatig bij die van het rijk als totaliteit gezien achterblijven.

OMZETBELASTINGVERHOOGING

Wat de ontvangstenzijde van de begroting betreft gaan wij akkoord met de voorgestelde verhoging van de b.t.w. Wij achten die voor een verbetering van de structurele dekking van de begroting eigenlijk onmisbaar. Nu het 12 pct.-tarief wordt verhoogd en het 4 pct.-tarief met rust wordt gelaten, werkt deze verhoging eigenlijk als een heffing met een progressief tarief. Wij zullen dan ook bepaald niet meedoen met het misbaar dat hier en daar tegen deze verhoging wordt aangeheven. Wij gaan er daarbij wel van uit, dat de verhoging van de tarieven van 12 tot 14 pct. met een zorgvuldig prijsbeleid zal worden begeleid. Mede daarom zouden wij er bezwaar tegen hebben, indien de overheid bevoegdheden op het gebied van de prijsvorming duidelijk zou inperken. Ook vragen wij ons af, of niet de tijd is gekomen om bepaalde neven-doeleinden in de b.t.w. een sterkere rol te laten spelen. Cacao behoort als product van de ontwikkelingslanden eerder in het 4 pct.-tarief dan in het 12 pct.-tarief thuis. Ook zouden wij producten die een sterk milieuverontreinigend effect hebben bij hun productie in principe in het 12 pct.-tarief willen opbergen.

DEKKING

Wat betreft de dekking achten wij het een positieve zaak dat de minister, mede op onze aandrang, een eerste stap heeft gezet in de richting van een vermindering van het financieringsstekort. Dat betekent dat de verhouding van dekking en lenen naar de kant van het dekken iets wordt verzwakt, zodat er voor anderen meer mogelijkheden tot lenen zijn. Ik hoop en meen dat de gemeenten daarvan enige soelaas zullen ondervinden. Wel sluit ik mij aan bij de vragen van de heren Notenboom en Van der Mei ten aanzien van de rol van de overheidsgaranties in dit geheel.

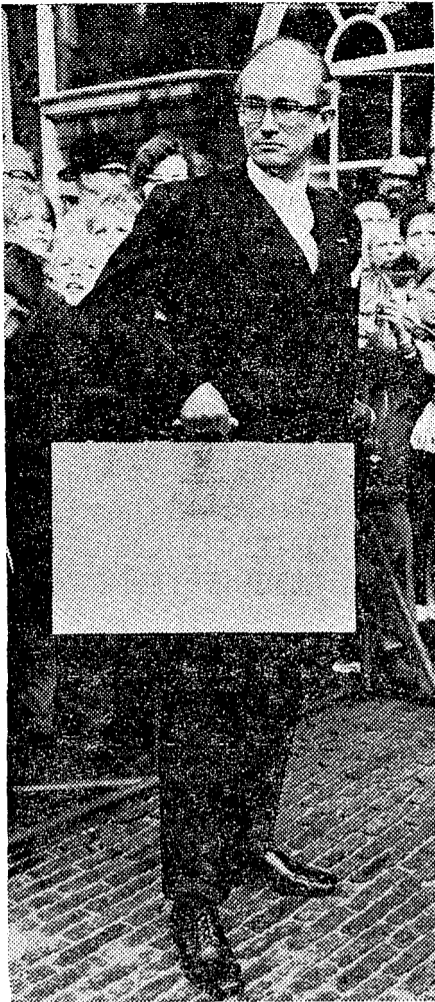
Iets minder zijn wij te spreken over het feit, dat de minister de totale toeneming van de niet-belastingontvangsten als een structurele dekking heeft aangemerkt. Ik wijs erop, dat wij ten aanzien van het aardgas, om een voorbeeld te noemen, toch bepaald een afvlakking van de toeneming van de opbrengsten moeten verwachten. Het wordt dan wat moeilijk, er zonder meer van uit te gaan dat dit groeitempo zich grosso modo zal blijven voortzetten. Iets soortgelijks geldt ten aanzien van de winsten van de Nederlandsche Bank.

Ook is er nog het wat oude feit — prof. Christiaanse komt er in E.S.B. van deze week weer eens op terug — dat de tijdelijke meeropbrengsten van de b.t.w. in feite gewoon meehuppelen in de structurele ruimte. Daardoor lijkt deze begroting in het algemeen een iets gunstiger erfenis achter te laten dan zij in feite doet.

Ik kom nu aan het slot van mijn verhaal. Bedriegen de voortekenen ons niet, dan is deze begroting de laatste van het kabinet-De Jong en van minister Witteveen. Evenals vorige sprekers wil ik iets zeggen over onze financiële toekomst. Ik heb daarbij al opgemerkt, dat onze fractie over het conjunctuurverloop niet zonder zorgen is. De gehele bestedingsontwikkeling in 1970 is wat uit haar voegen geraakt en draagt daardoor de kiemen in zich van een conjunctuuromslag, die alleen nog wat wordt uitgesteld omdat er ook in het buitenland een flink stuk inflatie aan de gang is. Tegen die achtergrond waarderen wij deze begroting en het afremmingsprogramma van het kabinet in overwegende mate positief. De laatste begroting van de heer Witteveen achten wij beter dan de vorige.

Wat de financiële positie van ons land op langere termijn betreft is er even-

VERVOLG OP PAG. 8

Minister Witteveen

min reden tot luchthartige betogen. Wij hebben ons als natie gewend aan een bestedingsniveau van particuliere bestedingen plus openbare voorzieningen dat eenvoudig te hoog is.

REKENSOM

Een heel klein rekensommetje kan dat duidelijk maken. Wanneer volgens het Centraal Planbureau onze welvaart in de komende jaren met 4,8 pct. per jaar stijgt en de bevolking in diezelfde periode met 1 pct. à 1,5 pct. per jaar toeneemt dan is er per hoofd van de bevolking geen grotere welvaarts groei mogelijk dan 3,5 pct. per jaar; daar

moet alles uit komen, daar moeten de overheidsvoorzieningen uit worden betaald, evenals de groei van de investeringen en de toeneming van de particuliere inkomens. Alleen al de groei van het reëel beschikbare loon bedraagt in 1970 5 à 6 pct. Zo móet zich wel een overbesteding en een inflatoir klimaat ontwikkelen en dit te meer omdat wij via het welvaartsvast maken van lonen en sociale verzekeringsuitkeringen — een goede zaak natuurlijk — steeds meer vaste elementen in onze nationale consumptie hebben ingebouwd. Ik meen, dat dit betekent, dat wij de illusie moeten laten varen, dat wij er in de komende vier jaar in zullen kunnen slagen om tegelijkertijd en een forse toeneming van de overheidsvoorzieningen te verwerklijken en het beschikbare inkomen aanmerkelijk verder te laten stijgen.

KEUS NOODZAKELIJK

Wij zullen er niet aan kunnen ontkomen — ook anderen hebben dit gezegd — dat door overheid en bedrijfsleven tezamen op dit stuk een keus moet worden gedaan over de door ons gewenste besteding van de welvaarts-groei. Vandaar dat de voorzitter van mijn fractie alle gewicht heeft toegekend aan een herstel van het overleg tussen overheid en bedrijfsleven. Wanneer dat overleg niet wordt hervat, wanneer de particuliere inkomens blijven stijgen in het huidige tempo dan is er in de komende vierjarige periode

mijns inziens maar één verantwoord financieel beleid mogelijk, namelijk een beleid waarbij weliswaar de belastingdruk blijft toenemen doch waarbij tegelijkertijd de toeneming van de overheidsvoorzieningen duidelijke moet worden afgeremd. Een andere wijze om die tandeloze bijter — de inflatie —, waarover ik in het begin van mijn betoog sprak, onschadelijk te maken is er naar ik meen dan niet.

Ik ben van oordeel, dat er ons veel aan moet zijn gelegen om een dergelijke situatie in de komende jaren te voorkomen. Gaarne wil ik in dit verband nog informeren hoe het is gesteld met de toegezegde nota van het kabinet over de budgettaire mogelijkheden in de komende vier jaar, waarom tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen over de vorige begroting de heer Biesheuvel heeft verzocht.

De zorgen van morgen zullen, naar ik mag aannemen, minister Witteveen dan niet meer dagelijks plagen. Ik wil mijn bijdrage aan dit debat daarom besluiten met hem te zeggen, dat het dankzij zijn correcte opstelling en deskundigheid voor ons niet alleen een genoeg was en is om met hem te discussiëren maar ook om met hem op sommige punten, zoals nu, van mening te blijven verschillen.

VERVOLG VAN PAG. 6

PROGRAMMA

Heel belangrijk is, dat de heer Geertsema heeft gezegd: Ach, die ontwerp-programma's, daar zal niet zoveel aan mankeren wanneer het straks definitieve programma's worden. Ik heb al in de eerste termijn gezegd, dat wij bereid zijn — wij vinden dit heel belangrijk — dit proces aan te gaan, ook in de geest zoals de heer Schmelzer het heeft gezegd, met o.a. programvergelijking.

Nu is het zo — ik heb dit ook in de eerste termijn betoogd — dat de geschilpunten tussen VVD en ARP nieuwe geschilpunten zijn; de accenten liggen anders. Mijn indruk is bijvoorbeeld, dat op financieel-economisch terrein de verschillen bepaald zijn afgenomen, gezien het mindere accent dat het VVD-programma legt op belastingverlaging. Dat wordt heel duidelijk gezegd in het ontwerp-rapport.

Maar ik ken ook antirevolutionairen, die sympathie hebben voor het economisch programma van de VVD, maar die er geen moment over zullen piekeren, op de VVD te stemmen, omdat zij grote bezwaren hebben tegen de passage over het echtscheidingsrecht en die over de zedelijkheidswetgeving. Het is heel goed, dat wij die standpunten straks scherp tegenover elkaar confronteren. Ik ben gaarne bereid, dit te doen plaatsvinden vóór de verkiezingen, om na te gaan, of die verschillen inderdaad zo groot zijn als zij nu lijken, en zij lijken mij beduidend groot.

Het is ook een stuk duidelijkheid voor de kiezer, dat men dat in de verkiezingsstrijd naar voren kan brengen. Dat sluit samenwerking bij een regeringscombinatie in geen enkel opzicht uit.

SAMEN UIT ...

De heer Van Mierlo (D'66): Ik zou de heer Biesheuvel nog één vraag willen stellen.

Ik heb straks vergeefs geprobeerd, van de heer Schmelzer een antwoord hierop te krijgen; u stond toen bij de interruptiemicrofoon. Betekent de 12e december voor u, als het kernprogramma wordt vastgesteld, ook de bevestiging van het 'samen uit samen thuis'?

De heer Biesheuvel: In ieder geval samen uit.

De heer van Mierlo: Ja ja, je weet nooit of je thuiskomt, dat is waar.

De heer Biesheuvel: Ik denk: zonder u. De heer van Mierlo: Als ik uit ga, neem ik mijn vrienden mee.

De heer Den Uyl (PvdA): U bent voorzitter van een commissie, die naar u genoemd is. Ik dacht, dat die zo was voor de openbaarheid van beleidsvoornemens!

De heer Biesheuvel: Dat kernprogramma zal gepubliceerd worden. Daarover kunt u straks uw oordeel uitspreken. Het kan zelfs wel gepubliceerd worden, voordat partijorganen daarover straks hun oordeel hebben uitgesproken. Het is een zaak van de partijen en niet van de stuurgroep.

Mejuffrouw Goudsmit (D'66): Die duidelijkheid is er natuurlijk niet. U en de heer Schmelzer zeggen beiden 'samen uit, samen thuis', maar wilt u dan voor de verkiezingen uitspreken, of u al dan niet met de VVD wilt samengaan? Dat was mijn vraag.

De heer Biesheuvel: Laat u mij nu even uitspreken, want u eet al mijn tijd op. Ik zou mijn verhaal willen afmaken.

MINDER OF MEER VOOR HET EVENWICHT

De heer Biesheuvel: En ik denk altijd: hebt uw vijanden lief. Dat is mij van huis uit meegegeven. En ik heb er soms moeite mee!

DEN UYL

Ik heb de heer Den Uyl gevraagd: Is uw keuze al bepaald voor wat de andere partners betreft? Wanneer ik uw artikel serieus neem: hierin bepleit u een partieel stembusakkoord met D'66, de PPR — wat ik mij kan voorstellen — de PSP (wat ik mij niet kan voorstellen ten aanzien van de aangekondigde initiatiefwet; dat zal wel niet onder het partieel stembusakkoord vallen.) Is dat uw keuze? Dat staat in het artikel! U gaat straks, bij de verkiezingen, ten strijde tegen de vier regeringspartijen, die wilt u de nederlaag toebrengen, maar u zegt: ik ga in zee met die vier.

Nu, dan valt voor de ARP, de partij van de heer Veerman, helemaal niets meer te kiezen.

Ik heb gezegd: als die keuze definitief is, dan blokkeert u de weg voor de samenwerking met deze drie confessionele partijen. Wanneer u zoudt gaan zeggen: „Nee, dat lijkt het mij toch niet, D'66 en de PPR, ik geloof, dat ik, met mijn oog voor de bestuurbaarheid van het land, ook de mogelijkheid zou willen open stellen voor samenwerking met de drie confessionele partijen”.

Dan zou de vorming van een regeringscoalitie een open karakter verkrijgen. Dan kunnen wij tot een keuze komen, over en weer: VVD, PvdA en de drie confessionele partijen. Dat is helemaal niets sfinxachtigs, zoals u „de Volkskrant” napraat, want ik ben, vooral sedert mijn rapport, gewoon openbarend.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuypersstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam:

Adres:

Woonplaats:

— wenst tot 15 november 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 1.50.
— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

CHILI VOOR DE KEUZE

DOOR DR. K. J. HAHN

Op 24 oktober a.s. zullen de kamer en de senaat van het Chileense parlement in gemeenschappelijke vergadering de nieuwe president van Chili voor een ambtsperiode van zeven jaar kiezen. De 200 leden van beide takken van het parlement hebben de keuze tussen de twee kandidaten, die bij de presidentsverkiezingen op 4 september j.l. de meeste stemmen verworven hebben, namelijk Salvador Allende, de leider van de "Unidad Popular" (Volksunie), en Jorge Alessandri, de exponent van de Nationale Unie. De christen-democratische kandidaat Radomiro Tomic werd toen, als derde op de lijst volgens het aantal verkregen stemmen, uitgeschakeld.

Allende is socialist en zijn "Volksunie" vormt een coalitie van socialisten, communisten, radicaal-socialisten, anarchisten, castristen alsmede de linkse christen-democraten van de MAPU, die twee jaar geleden de partij verlaten hebben.

VERZAMELBAK

Alessandri's Nationale Unie is de verzamelaar van de traditionele conservatieve kringen, de grootgrondbezitters, de betere stand, de hogere ambtenaar, maar ook de middenstand, en zelfs die kleine boeren en de ambachtslieden, die mede door president Frei's hervormingen een grotere zelfstandigheid hadden verworven, maar die zich nu door de socialistisch-communistische coalitie als 'bezittende klasse' bedreigd voelen! Allende had op 4 sept. 36,6 pct., Alessandri 34,9 pct. en Radomiro Tomic slechts 27,8 pct. verkregen.

Dit plaatste de christen-democraten voor een uiterst moeilijk initiatief: zij hadden zich voor deze ballotage van 24 oktober a.s. uit te spreken of voor Alessandri of voor Allende. Alessandri, de typische vertegenwoordiger van de leidende en heersende laag van het continent, een beschaafde, oude heer, die op zichzelf alles eerder dan een 'image' voor een verkiezingscampagne kon afgeven, had geen enkele, politieke, sociale of economische vernieuwing te bieden, hij was de typische verdediger van de status quo. Dat hij toch nog zoveel stemmen verwierf, heeft hij aan de vrees voor de communisten en aan de economische vooruitgang, ook in de midden-klasse, te danken, die president Frei's politiek, b.v. de landbouwhervorming, bereikt heeft.

Allende op zijn beurt biedt als socialist een programma aan dat hij zelf aanvaardbaar acht voor marxisten, humanisten en christenen en dat strikt democratisch wil zijn. Het wil een grootse sociale en economische hervorming met nationalisaties etc. doorvoeren.

Welnu, het was van het begin af aan duidelijk, dat de christen-democraten onmogelijk voor Alessandri konden kiezen: de conservatieven van Chili hebben zeven jaar geleden wel voor Frei gestemd - hem toen gedurende de legislatuurperiode, in een fatale paralleliteit met de communisten, het leven zuur

gemaakt - een constellatie die wij uit de Weimar-tijd kennen, waar de nazi's en communisten de coalitie van het Zentrum met de socialisten fijn wilden wrijven.

Indien Frei in zijn 'revolutie voor de vrijheid' niet alles kon bereiken hetgeen hij zich ten doel had gesteld, dan is dit voor het grootste gedeelte aan deze obstructie van de conservatieven in het Chileense parlement te danken, waar de christen-democraten in de senaat in de minderheid waren.

Hetgeen de coalitie van Allende betreft, is het volgende te overwegen: Allende is de spreker van een coalitie van zes groepen, zoals gezegd. Hiervan is de ene helft van de socialistische partij, die Allende vertegenwoordigt, en de communistische partij wel voor een sociale hervormingspolitiek binnen de democratische grondwet, - de overige groepen zijn echter in meer of mindere mate bereid, of zelfs van plan, zich niet aan parlementaire vormen in de strijd voor de revolutie te storen. Hierbij worden zij nog gesteund door een extremistische groep buiten de 'Unidad Popular' de MIR (de revolutionaire linkse beweging).

MOEILIJKE KEUS

De christen-democraten stonden voor een moeilijke keuze, die zij zeer zorgvuldig moesten overwegen: Alessandri kwam wel niet in aanmerking - maar opende Allende niet de weg naar een totalitair regime à la Fidel Castro, waarmee hij nauw bevriend is? Chili, het land met een meer dan 100 jaar oude, nauwelijks onderbroken democratische traditie waaraan zich ook de communisten niet zonder risico's zouden kunnen onttrekken, voelt weinig voor een dergelijk totalitair perspectief. Maar Allende, een rijke arts, kunstliefhebber, bibliopiel, jager, is wijs genoeg om een democratisch, niet marxistisch hervormingsprogramma aan te bieden, dat b.v. de totale nationalisering van de sleutel-industriën, de banken etc. nastreeft.

In deze situatie was het voor de christen-democraten uitgesloten om op Alessandri te stemmen, om velerlei redenen: ten eerste bood hij geen enkel programma voor sociale hervormingen, hoewel hij de indruk wilde maken de politiek van Frei, die hij voortdurend had bestreden, nu te willen voortzetten; Ten tweede zou de christen-democratische partij in het gehele land haar gezicht verliezen, als zij nu naar de kant overzwaaide, waarvan zij zoveel weerstand had ontmoet;

Ten derde zou het volk, in de periode van Frei politiek meer bewust geworden (het aantal bij de vakbeweging aangesloten is in deze periode verdubbeld, het analfabetisme liep terug etc.), vermoedelijk tot een putsch overgaan, als nu een conservatief regime de verworvenheden van het regime-Frei terug zou draaien. Dit zou op zijn beurt weer de militairen tot ingrijpen kunnen bewegen. Alles bij elkaar een somber uitzicht.

Alessandri wilde nu een laatste poging doen om de stemmen van de christen-democraten te winnen: hij vroeg hen op hem te stemmen, dan zou hij gekozen worden, zou dan echter onmiddellijk ontslag aanbieden en dan zou Frei die volgens de grondwet niet achter elkaar kandidaat mag zijn, na deze kortstondige onderbreking, van een president Alessandri van één dag, weer

Dr. Hahn

kandidaat kunnen zijn. Dan zouden de conservatieven weer op hem stemmen. Het antwoord van de christen-democraten was in het licht van het bovengestelde eenvoudig: als de conservatieven Frei wilden steunen, hadden zij een gehele legislatuurperiode de tijd gehad dit te doen.

GARANTIES

Daarmee was echter nog lang niet gezegd, dat men zo maar op Allende kon stemmen. De christen-democraten, met hun 74 zetels in het parlement tegenover de 83 zetels van Allende en 43 zetels van Alessandri hebben een sleutelpositie in het land en moesten goed overwegen of en onder welke voorwaarden zij Allende konden en mochten steunen. Zij konden dit alleen doen, zo was hun conclusie, als Allende voldoende garanties bood dat de grondwet, de burgerlijke rechten van iedere staatsburger, de democratische instellingen, het parlementaire stelsel, de vrijheid van de politieke partijen, de vakbewegingen, de vrijheid van pers, radio, televisie, vrijheid van meningsuiting en zo voorts, gegarandeerd bleef. Zij vroegen van Allende formele bindingen in dit opzicht en zelfs dat deze garanties in grondwetswijzigingen zouden worden vastgelegd.

Allende verzette zich eerst hiertegen. In rechtstreekse onderhandelingen tussen de Volksunie en de christen-democraten werd een akkoord bereikt en in de nacht van 15 op 16 oktober j.l. werden deze democratische garanties in de grondwet opgenomen, onbegrijpelijkkerwijs met de stemmen van de conservatieven tegen! Nu zal de senaat nog voor 24 oktober a.s. de grondwetsherziening in spoedvergadering aannemen en dan is de weg vrij voor Allende.

De leiding van de strijdkrachten zal zich, zoals zij liet weten, loyaal tegenover de regering Allende opstellen. Het is echter duidelijk, dat zij, zoals steeds in Chili, een politiek die in strijd is met de grondwet, niet zo maar zal aanvaar-

den. Ook de kerkelijke kringen van Chili nemen deze houding aan: loyaal tegenover de regering Allende, zo goed als zeker openlijke verwerping van alles wat de democratische vrijheden van het land aantast.

De zaak is daarmee natuurlijk nog lang niet rond: er heerst in sommige kringen van de bevolking paniek, zelfs bij de lagere middenstand, die zijn 'kapitaal', d.w.z. zijn klein bedrijf in gevaar ziet. Er verlaten voortdurend mensen, en ook kapitalen, het land, de dollar stijgt op de zwarte markt, de koersen dalen.

Zal Allende nog gauw genoeg aan het bewind komen om een economische debacle te voorkomen? En de fundamentele vraag: zal hij zelf, ook met de beste wil die men kan aannemen, in staat zijn zich tegenover de extremistische groepen in eigen kring met kracht kunnen verzetten of is hij een gevange van zijn 'Volksunie'? Een van zijn vrienden, professor dos Santos van de universiteit van Chili, verklaarde midden september op het internationaal marxistisch congres te Tilburg, dat de linkse groepen van de Volksunie het programma van Allende een overgangsprogramma noemen. Dit laat niets goeds vermoeden.

Desondanks ziet het er naar uit, dat een andere keuze en een andere procedure voor de christen-democraten niet mogelijk was. Zij worden echter, door de verantwoordelijkheid, die zij op zich genomen hebben, tot de belangrijkste kracht in het land, die ervoor moet waken dat de noodzakelijke en onvermijdelijke hervormingen inderdaad op een democratische, organische en grondwettige manier voltrokken worden. Als grootste politieke partij van het land - Allende is tegenover 1964 van 39 op 36,6% teruggevallen, terwijl Tomic de stemmen van de christen-democraten zelf kon bewaren - zijn zij zich hiervan volstrekt bewust en president Frei zal na zijn aftreden zeker een leidende rol in de politiek van de partij en het land spelen, waar hij een zeer groot moreel en politiek prestige bezit.

TEKORT

WEG

BALANS

WEER IN

EVENWICHT

LEVEN ONDER DE ATOOMVREDE

In de septemberafleveringen van Nederlandse Gedachten verschenen een aantal artikelen over Oorlog en Vrede, over Defensie (= Vredes)Politiek van de hand van o.a. prof. Kooijmans, mr. Grosheide en Von Meyenfeldt/Volten; Algra's pagina's gingen er overigens ook niet aan voorbij.

Bij de discussies over de problemen van Oorlog en Vrede kunnen en mogen in Europa twee facetten nimmer buiten de beschouwing blijven.

De kernwapenen en het nog steeds bestaande einddoel van het Communisme 'de Wereldoverheersing'. Velen spreken tegen, of willen het niet meer inzien, dat het bij het vraagstuk "Oorlog en Vrede", heden nog steeds — gaat om een positiekeuze tegenover het Communisme en dan in het bijzonder tegenover de bedreigingen van dat Communisme.

(De koude oorlog is niet voorbij, alleen maar van vorm verwisseld). Dit alles heeft te maken met het — als reactie — weer opkomende politieke pacifisme, net als voor de tweede wereldoorlog.

Ergens is er een relatie tussen het "gebroken geweepte" van toen en het "Ban de Bom" van heden.

PAX ATOMICA

De overheid — naar aloude opvatting Dienaresse God — is geroepen haar onderdanen te beschermen eventueel door zonodig haar zwaarmacht te gebruiken. De A.R. Staatkunde heeft dit altijd ten volle onderstrept. Binnen de A.R.P. was/er er dan ook geen plaats voor o.a. dienstweigering of welke vorm van politiek pacifisme ook.

Onder invloed van de angst voor, en besef van, de werkelijk onmetelijke verschrikkingen van de moderne massavernietigingswapenen zijn er echter — Helaas! maar ook weer zeer begrijpelijk — deuken en barsten ontstaan in de denkwijze over de zwaarmacht van de overheid ... ook binnen de A.R.P. Men mag echter de verschrikkingen van de nucleaire oorlog met nog zulke

schrille kleuren tekenen — en het is verschrikkelijk — maar als men van verschrikkelijke dingen wil spreken ... dan zal men tevens de verschrikkingen van het totalitaire atheïstische communistische regime mee in de weegschaal moeten leggen.

De kans was groot, de laatste 25 jaren, dat zonder het kernwapen de vrede niet mogelijk was geweest.(1). (Maar ook zonder dit wapen zal een derde wereldoorlog verschrikkelijker zijn dan de vorige twee).

Het huidige bewapeningsevenwicht, waarin kernwapenen de voornaamste rol spelen, heeft onmiskenbaar de vrede in stand gehouden. (d.w.z. Vrede als afwezigheid van Oorlog). Heden geldt nog sterker dan vroeger 'het voorkomen van een totale oorlog is belangrijker dan het winnen ervan'. De klassieke leer over de rechtvaardige oorlog is door de aard van de moderne wapenen dispuatabel geworden Hoewel ... Israël? In ieder geval, geloof ik, met Grosheide, nog in het oude criterium van verhouding van doel en middel. Toch zie ik, ook heden, geen mogelijkheid voor een rechtvaardiging van het pacifisme.

Wij leven onder de Pax Atomica, of we dat willen of niet. Het mag evident immoreel zijn om kernwapenen te bezitten en er mee te dreigen, maar het is even immoreel om geen kernwapens te bezitten.

Wie niet met kernwapenen is uitgerust, zal de oorlog met kernwapenen nooit kunnen temmen, ja zal hem zelfs uitnodigen. En is daardoor mede oorzaak dat kernwapenen nooit meer afgeschafft zullen worden. Zij die eenzijdige kernontwapening voorstaan hebben toch (ook) vuile handen, juist omdat zij de kansen op kernoorlog vergroten.

Houden zij dan schone handen? De hoofdvraag is niet ... dat wij het wapen niet gebruiken, maar dat het kernwapen door niemand (helemaal niet) gebruikt wordt. De atoompacifisten (alle pacifisten) spreken van vrede — in een wereld van weerbaarheid, vol met mensen, van nature geneigd tot alle kwaad maar zuigen door hun eenzijdig ideaal de oorlog naar zich toe. Intussen werpen zij zich (velen althans) op als de vertegenwoordigers en dragers van Godspolitiek; in naam van God en de eenzijdige ontwapening. En wie dat daar niet mee eens is, is in hun ogen een verblinde heiden. Wie is er verblind?

De leer van het machtssevenwicht is tot een twistappel geworden. Zij die hem nog steeds aanhangen willen echter evenmin een kernoorlog. Wie wel? Toch onderschrijf ik — volledig — de uitspraak van Prof. Troost 'de dreiging vanuit het communistische oosten geeft de overheid de Goddelijke roeping om zich te verweren met alle denkbare middelen ... want het anti-christelijke geweld uit het oosten is een aanslag op ons en op onze kinderen'.

Ik geloof dat het een christelijke benadering is om niet alleen te letten op het doden van het lichaam ... maar ook op het doden van de geest.

Het verdelen van ziel en lichaam beide. Prof. Mekkes schrijft ergens 'De idee der algehele ondergangsdreiging, vertegenwoordigt als zodanig de onge-

rechtigheid. En het alternatief is de ongebreidelde willekeur van het Godloos geweld'.

Het kernwapen is — ondanks zijn verschrikking en dankzij zijn verschrikking ... beide — geworden tot het diabolische (duivelse) wapen van de Vrede. Het wapen van de realistische coëxistentie.

Wie nu — in 1970, 1971 — verkondigt dat het westen moet verklaren 'als eerste te zullen afzien van het gebruik van kernwapenen en daarbij ook nog eenzijdig deze wapenen wil uitbannen' ... die is toch blijkbaar blind voor de geschiedenis; 1940-1945, Berlijn crisis, Cuba, Korea, Midden-Oosten, enz. het is de meest onverantwoorde vorm van capitulatie op een moment dat dit — deze capitulatie — nog beslist niet nodig is. Zelfs prof. Röling — die toch moeilijk een militairist te noemen is — zegt hierover 'Eenzijdige ontwapening leidt naar atoomchantage'.

Nergens eist de Bijbel dat ik mijzelf, maar ook niet mijn kinderen, mijn naaste, vrijwillig bloot moet gaan stellen aan een systeem van Hitlerbenden en nog erger.

CONVENTIONELE MIDDELEN EN NOG WAT

We moeten ons ook niet in slaap sussen ... door het met al te grote stelligheid aannemen van een soort gerustheid 'het valt nog wel mee', er is een redelijk evenwicht tussen NAVO en WARSCHAU PACT, zoals de heren Von Meyenfeldt-Volten stellen (Ik weet wel ... ze willen ons niet in slaap sussen, integendeel, maar ...?) Ik heb heel wat bezwaren tegen hun geruststellingen (NG 12-9-70).

Bij een afwegen van feiten op dit niveau (wereld) kunnen de algemene strategische beschouwingen niet links blijven liggen — door slechts over Europese Lucht- en Landstrijdkrachten te schrijven. De sterkte van Russische zee-strijdkrachten is thans zodanig dat deze bij een conflict de aanvoer van Amerika naar West-Europa even ernstig (of nog ernstiger) zullen belemmeren als het Duitse onderzeebootwapen dit deed in de jaren 1941-1943.

D.w.z. de hoofdaanvoer (versterking) van de U.S. strijdkrachten zal in de eerste fase bijna onmogelijk zijn. Ik kan daar nu verder niet op ingaan. De bronnen waaruit men de cijfers haalt zijn altijd verschillend en nooit geheel betrouwbaar.

De heren Von Meyenfeldt-Volten schilderen 't echter voor de NAVO wat al te mooi en voor de WARSCHAUclub wat te somber. En dan heb je een (theoretisch) evenwicht. Het is nauwelijks twee jaar geleden dat generaal Hacket (bekend uit de slag om Arnhem) de commandant van de Noordelijke Legergroep (één van de twee in Midden Europa) ons in de Times waarschuwde

dat de 26 Sowjet divisies bij de demarcatie lijn zonder veel moeite de Rijn kunnen bereiken. De toestand is sedertdien verslechterd. NATO's militaire leider generaal Goodpaster zei vorige maand in Düsseldorf en in Den Haag: 'De voortgaande versterking van het WARSCHAU Pact en de verdere verzwakking van de NAVO leiden tot ernstige verbreking van het evenwicht'. Nergens in mijn bronnen kwam ik zulke opgewekte verhoudingssterketellingen (700.000 tegen 900.000) tegen als Von Meyenfeldt-Volten aangaven. Ik wil niet verontrusten ... maar alle (ook de open bronnen) komen dichter bij de verhouding 1:3 als 2:3. Nog buiten beschouwing gelaten dat een aantal zgn. parate onderdelen in de westerse wereld zozeer onder de sterkte zijn dat men ze niet meer operationeel inzetbaar mag noemen.

De goede bedoeling van beide heren — we moeten naar sterkere conventionele strijdkrachten willen we het kernwapen terugdringen — onderschrijf ik ten volle. Maar de werkelijkheid gebied om de realiteit niet uit het oog te verliezen. Naast deze materiële vergelijking is er ook nog de MORELE. En dat westelijk moreel wordt voortdurend — welbewust conform Lenins(2) (politieke) testamentaire wil — met succes ondermijnd. Slechts op voet van gelijkheid — dat is een brok overheidsverantwoordelijkheid — kunnen we onderhandelen en daardoor geweld tegengaan. Door te buigen voor geweld (kernwapens), wordt geweld niet beteugeld, maar aangemoedigd. Wordt bij alle OPRECHTE Ban de Bom beschouwingen het liefdebegrip niet overtrokken? Wij staan midden in deze gebroken onvolmaakte wereld met onze opdrachten.

Om niet misverstaan te worden ... juist (ook) de liefde tot de naaste dwingt ons zorg te dragen dat vrede en gerechtigheid — dat beetje dat we er van hebben, voorzover mogelijk in deze wereld — gehandhaafd worden.

Noten

1. Zie A.R. Staatkunde 1967. Prof. Kooijmans. Christendom, Pacifisme en Kernwapenen.

2. Lenin: Wij moeten ons verzekeren van de goodwill van de onderwijsmensen, in scholen en universiteiten, van vrijzinnige geestelijken, pacifisten en wereldhervormers en zo een geestelijke dam opwerpen in de geesten van de Kapitalistische wereld, wat voor altijd zal verhinderen ... dat zij deelnemen aan een daadwerkelijk conflict met de communistische orde.

Ede

H. Meyer

OORLOGSVRAAGSTUK

In zijn artikel in uw blad van 26 september j.l. somt mr. Grosheide een 4-tal aspecten op waarvan hij vindt dat deze bij behandeling van het oorlogsvraagstuk in onze gedachtengang een plaats moeten krijgen.

Bij het doornemen van deze vier punten kom ik tot de conclusie dat in het denken van mr. Grosheide iets op de achtergrond wordt gelaten, althans niet door hem wordt vermeld, waarmee ik dan graag wil beginnen. Namelijk dit: dat bij een gewapend conflict en de beoordeling daarvan ook het oogmerk of het motief een rol spelen.

Ik denk bijv. aan de strijd tussen Italië en Abessinië indertijd. Wat bewoog

Italië toen? Voelde het zich bedreigd? Of kijken we naar de Staat Israël. Waarom laten de Israëliërs zich niet door hun Arabische omstrengelaars dooddrukken? Deze hele problematiek laat mr. Grosheide in de schaduw terwijl hij zijn licht laat schijnen over de soort der wapens waarvan men zich bedient.

Tot op dit moment maakt Amerika in Vietnam geen gebruik van zijn atoomwapens. Betekent dit iets voor het geoorloofd of niet geoorloofd aanwezig zijn? Er zijn berichten geweest dat Israël vorderingen maakt op het gebied van de atoombewapening.

Wanneer zij in een laatste worsteling deze zouden gaan inzetten betekent dat dan iets ten aanzien van de rechtvaar-

IEDEREEN

EEN

GULDEN

LECTUURPAKKETTEN VOOR U EN VOOR EEN ANDER

Iemand heeft eens geschreven: lezen is leven en leven is lezen. Wij willen hier niet nader op ingaan, maar alleen vaststellen, dat er wel een kern van waarheid in die stelling zit.

Wij lezen veel. Een goede zaak. Lezen is in zekere zin een vorm van gedachtenwisseling.

Dat geldt uiteraard ook de politieke samenlevingsvraagstukken. Het regelmatig lezen van de krant en van het partijweekblad „Nederlandse Gedachten” is dan noodzakelijk om met goed effect aan allerlei gedachtenwisselingen deel te nemen.

Van bepaalde politieke zaken kan met nog iets beter zich op de hoogte stellen door het lezen van in brochurevorm uitgegeven referaten, rapporten of nota's en korte geschriften.

Regelmatig wordt zulke lectuur in ons weekblad aangekondigd. Een enkele keer bieden wij een aantal eerder verschenen geschriften samen tegen een gereduceerde prijs de lezers aan. Dat is ook nu het geval. Ook thans kunt u — voor u zelf of ten geschenke voor een ander — een of meer van die pakketten aanschaffen.

PAKKET A, PRIJS f 3.75

1. 'Staatkundige vernieuwing', nota van een gespreksgroep, — bestaande uit mr. A. M. Donner, H. Algra, drs. J. A. Bakker, mr. B. W. Biesheuvel, dr. P. J. Boukema, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, mr. W. C. D. Hoogendijk, mr. J. G. H. Krajenbrink, drs. D. Th. Kuiper, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. J. H. Prins, dr. J. van Putten, J. Smallegenbroek, dr. A. Veerman, prof. mr. P. J. Verdam — ter voorbereiding van een openbare partijconferentie op 30 mei 1970, 31 blz., oorspronkelijk gepubliceerd in A. R. Staatskunde, 40e jg., no. 5, mei 1970.

2. 'Bestuurlijke vormgeving', preadvies van één werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. en het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders voor de openbare partijconferentie op 13 oktober 1969, 36 blz., oorspronkelijk verschenen in A.R. Staatskunde, 39e jg., no. 10, oktober 1969 en 40e jg., no. 1 januari 1970.

3. 'Defensiepolitiek als buitenlandse politiek', nota van een werkgroep

van het College van Advies van de A.R.P., 16 blz., oorspronkelijk gepubliceerd in A. R. Staatskunde, 40e jg., no. 2/3, februari/maart 1970.

4. 'Geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden', nota van een commissie van het College van Advies van de A.R.P., 15 blz., eerder gepubliceerd in A.R. Staatskunde, 40e jg., no. 2/3, februari/maart 1970.

PAKKET B, PRIJS f 4.—

1. 'Grote taak voor kleine mensen', hoofdlijnen voor een evangelisch beleid, 2e druk, uitgegeven ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. in 1969 van de hand van drs. B. Goudzwaard, 112 blz.

2. 'Naar nieuwe mondiale verhoudingen', twee inleidingen over het vredesvraagstuk van prof. mr. P. H. Kooijmans en mr. P. J. Teunissen, voor de ARJOS-studieconferentie 1968, 76 blz.

3. 'Bezinning', rede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, op het najaars-Partij Convent op 8 november 1969 te Utrecht, 27 blz.

PAKKET C, PRIJS f 3.—

Hierin is alleen opgenomen het speciale nummer van A. R. Staatskunde, ter gelegenheid van de brede partijconferentie op 13 en 14 februari 1970 (40e jg., nrs. 2/3, februari/maart 1970), waarin zijn opgenomen: — nota: Vorming en inrichting van stads- en streekgewesten; — nota: Aspecten van de defensieproblematiek, in het bijzonder met betrekking tot Europa; — nota: Geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden; — artikel: Buitenlands beleid nieuwe stijl; — Vrede - Oorlog - Defensiebeleid? Een bijdrage in de discussie; — nota: Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid.

Indien u deze lectuurpakketten tegen de aangegeven gereduceerde prijzen wilt bestellen — voor u zelf of voor een ander — kunt u dit doen door overmaking van het betreffende bedrag op gironummer 89673 ten name van A.R. Partij-Stichting, Den Haag, onder vermelding: lectuurpakket A. en/of B. en/of C.

Bestellingen worden per omgaande uitgevoerd.

Van deze gelegenheid maken wij tevens gebruik om er nog uw aandacht op te vestigen, dat op het partijbureau gratis aangevraagd kan worden de zogenaamde brochurelijst, waarop alle brochures en rapporten vermeld staan (met aanduiding van de prijs per exemplaar), welke momenteel nog verkrijgbaar zijn.

VERVOLG VAN PAG. 10

diging van hun strijd? En dan nu gaarne iets over de vier punten. Als eerste noemt mr. Grosheide ten aanzien van de atoomwapens: het hebben — en — niet-gebruiken. Geen zinnig mens (en ik dacht dat die er in onze partij vele waren) zal deze gedachte propageren.

Aanschaf, oefening en ook onderhoud pleegt men niet met het vooropgezette doel ze nooit in te zetten. Iets geheel anders is dat dit zou inhouden dat ze per se gebruikt moeten worden. De tweede vraag: mag het doel (herstel van onrecht) de middelen (massale vernietiging) heiligen?

Er is één keer een atoombom geworpen. Om Japan tot overgave te dwingen. Het niet-worpen zou ontzaglijk veel geallieerde jonge levens hebben gekost en daarnaast alle ellende van een bezetting, verschrikkelijke concentratiekampen en dodelijke arbeidsobjecten (Birma) hebben gecontinueerd. Het besef dat de uitwerking van de

huidig geconstrueerde bommen (catastrofaal) kan zijn, betekent een afschuwelijk dilemma waarbij ik geen behoefte gevoel me laatdunkend uit te laten over de door mr. Biesheuvel gebezigde uitlating dat wij niet precies weten wat Gods wil is.

In de derde plaats merkt mr. Grosheide iets op over een internationale wereldrechtsorde. Het is mij niet duidelijk waarom zijn negatieve instelling ineens de vraag naar bijbelse aanwijzingen doet ontstaan. De vierde opmerking over christelijke benadering hierin tevens betrekking wil ik thans graag wat uitvoeriger zijn.

Daar mr. Grosheide zelf geen enkele poging doet om vanuit de bijbel zijn beschouwingen fundamenteel te geven wekt zijn opmerking de gedachte aan een boemerang. Het niet zozeer op wapens vertrouwen en de vijand wat meer liefhebben is m.i. een beneden-de-maat-blijvende gemeenplaats. Als dat de leidraad voor een christelijk ijveren voor een rechtvaardiger samenleving is dan zijn bijv. in één keer alle verzetsstrijders uit de bezettingstijd veroordeeld, om van Willem van Oranje maar te zwijgen. Bezinning over het oorlogs-vraagstuk bij het licht van Gods Woord houdt zich bezig met de goddelijke ordonantiën zoals die reeds in de Mozaïsche wetten (lees: goddelijke wetten) tot ons komen. Het verdiept zich in de militaire en civiele macht van koning Salomo wiens vreedzaam gebaseerd werd op een voortreffelijk georganiseerd bestuur en een modern leger (paarden!).

Het graaft naar de betekenis van het ambt der overheid volgens Romeinen 13. In zijn ijveren voor een wereldrechtsorde neemt de christen ook kennis van Openbaringen 13 waar hem geopenbaard wordt dat de komst van de anti-christ samenhangt met het wereld-regiem.

Eén opmerking uit het betoog van mr. Grosheide stem ik van harte mee in en geef ik zowel de 'NAVO-streng-knippers' als de militante oud-strijders in onze partij gaarne door: laten wij aan elkaars argumenten recht doen en proberen elkaar te overtuigen.

Roden Sj. Tamminga

Rectificatie

In N.G. van 10 okt. j.l. stond in de rubriek Lezers Schrijven Ons als woonplaats van de heer H. J. Velzing vermeld, Badhoevedorp. Dit moet Hoofddorp zijn.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

HOTEL „DE KROON”

Sophialaan - LEEUWARDEN
TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

Fourages en kunstmest

**UW GULDEN
VOOR
HET
EVENWICHT**

„Kerst en Wereld“

is 't thema voor de **KERSTGASTEN-DAGEN**, die dit jaar van 24 december - 28 december worden gehouden.

Deze dagen zijn bedoeld als **BEZINNINGSDAGEN** waarin de Kerstviering de sobere plaats, die haar eigen is, op gepaste wijze inneemt.

Wij beleggen deze dagen met hen, die juist deze tijd behoefte hebben aan een gemeenschapsverband (alleenstaanden en gezinnen zonder kinderen).

Voor inlichtingen gelieve men zich te wenden tot:

Vormingscentrum

„De Klencke

OOSTERHESSELEN (Dr.)

TELEFOON 05248 - 229

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

ROTTERDAM

Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762

Verslag Algemene Kerkvergadering
1970

Ik kon gisteravond niet slapen en nu nog niet

is hét verslag van de Algemene Kerkvergadering 1970, zoals deze tijdens de Pinksterdagen in Driebergen gehouden werd.

Het is een boeiende verzameling momentopnamen, die er toe bijdraagt, dat meer mensen zich bij de poging tot vernieuwing betrokken zullen weten.

Naast het verslag, dat luchtig geïllustreerd is door Jeltje Hoogenkamp, bevat dit boek het korte zakelijke verslag ten behoeve van de Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk en werden ook alle in uitspraak gebrachte moties van de AKV '70 opgenomen.

Paperback f 4,90

Verkrijgbaar in de boekhandel.

Boekencentrum

'sGravenhage

Huize „NIEUWENOORD“ Baarn

KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

heeft op korte termijn behoefte aan enkele

GEDIPLOMEERDE Z.-VERPLEGENDEN

(mnl. of vrl.)

Sollicitaties te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook gaarne schriftelijk of telefonisch, (02150 - 15457) alle gewenste inlichtingen verstrekt.

HUIZE „NIEUWENOORD“ - GROENEVELD 25 - BAARN

STICHTING „DENNENRUST“

ALG. PROT.
BEJAARDENCENTRUM
VOOR GEREPATRIEERDEN

te Wageningen-Hoog,
Post Renkum,
Hartenseweg 50,
tel. 08373 - 2234.

Eind '71 - begin '72 zal onze nieuwbouw klaar zijn. Capaciteit 150 bedden. In verband met de voorbereiding daarvan zoeken wij reeds nu contact met

BEJAARDENVERZORGSTERS,

die wij een hoofdenfunctie in het vooruitzicht kunnen stellen, en

BEJAARDENHELPSTERS

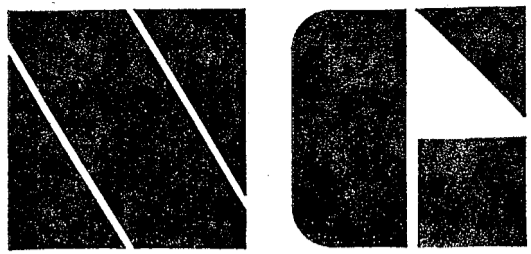
Uitsluitend GEDIPLOMEERDEN, die zelfstandig kunnen werken en over goede referenties beschikken, kunnen solliciteren.

Salarissen en arbeidsvoorwaarden volgens de landelijke normen van de N.F.v. B. 5-daagse werkweek. (Intern).

De ligging van ons huis is prachtig, de werksfeer is goed en de busverbindingen zijn redelijk.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne verwacht door de Directeur-Geestelijk Verzorger.

Aanstelling kan zo spoedig mogelijk volgen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij
26e jaargang - nr. 44 - 31 oktober 1970

IEDER LID EEN GULDEN OP GIRO 89673

t.n.v.

A.R. PARTIJ-STICHTING DEN HAAG

GEMEENTELIJKE BELASTINGEN BENELUXGRENZEN EN AFLUISTERAPPARATUUR

Drie belangrijke onderwerpen — meer dan normaal — zijn de vorige week aan de orde geweest. De opheffing van de grenzen tussen België, Luxemburg en Nederland begint een feit te worden. Daartoe waren drie verdragen (overeenkomsten) gesloten. Er is nog wel geen volledige vrijheid, omdat noch de omzetbelasting noch de accijnzen er bij betrokken waren — maar dat komt, binnen niet al te lange tijd.

De controle op goederen aan de grens kan vervallen en wordt verschoven naar de importeurs en expeditoren in het land.

Franse kaas, besteld door een Groningse importeur, kan bij wijze van spreken voortaan rechtstreeks zonder oponthoud aan de Franse, Belgische en Nederlandse worden verzonden van Rocqufort naar Groningen. Daar zal de controle pas worden uitgeoefend.

De heer **Notenboom** (KVP), die nadrukkelijk ook namens de heren **Kieft** (AR) en **Scholten** (CHU) sprak — het zou jammer geweest zijn als deze beide heren, die met Notenboom gelijkelijk dachten, nog afzonderlijk hadden gesproken! — was daarover bijzonder verheugd. Mede omdat de Benelux op dit terrein wel eens een koploper zou kunnen zijn voor het E.E.G.-gebied.

NIUW

Nieuw is eigenlijk, dat de douane alleen de papieren, de documenten kan controleren. De lading zelf niet meer. Dat geeft, gelet op de ervaring, mogelijkheden tot fraude. Een fraude die rechtstreeks ten laste van de schatkist

komt. Als een ondernemer b.v. teruggaaf vraagt van omzetbelasting, dit doende op vervalste papieren, krijgt hij restitutie: het 'lijfelijke' bewijs, dat hij die goederen werkelijk heeft geëxporteerd — de controle aan de grens — is nu vervallen. De staatssecretaris kon nog geen waterdichte garantie geven.

Maar — aldus de heer **Notenboom** — wij komen er op terug als de Benelux-overeenkomsten inzake de accijnzen en de omzetbelasting straks op tafel komen.

GRENSDECLARANTEN

Een tweede punt, dat de aandacht vroeg was de positie van de grensdeclaranten. Een aantal —700 ongeveer — belangrijke functionarissen in particuliere dienst, die het papieren gedeelte van de in-, uit- en doorvoer van goederen verzorgden.

Nu een groot deel van deze papierwinkel — thans nog vereist — straks, tengevolge van de Beneluxovereenkomsten zal verdwijnen, wordt een niet onbelangrijk aantal van hen werkloos. De heer **Notenboom** vroeg toezeggingen in deze nood bij te staan, omdat het bijzonder moeilijk is voor deze mensen nieuw werk te vinden, te hoog gespecialiseerde vakmensen. De staatssecretaris zei dit heel nadrukkelijk — ook namens minister Roolvink — toe.

De minister zal alle registers daartoe opentrekken en de staatssecretaris zal trachten omscholingsmiddelen los te peuten uit het E.E.G. Europees Sociaal Fonds. Waarom de V.V.D.'ers **Portheine** en de P.v.d.A.'er **Lems** een eigen speech nog daarnaast hielden is volstrekt onduidelijk gebleven. Verkiezingsvoorboden?

VERVOLG OP PAG. 4

NU BESTELLEN: f 5,- VOORDEEL!

Inderdaad, u kunt maar liefst f 5,- besparen, als u thans intekent op de zojuist verschenen **DERDE DRUK** van

H. ALGRA

HET WONDER VAN DE 19e EEUW VAN VRIJE KERKEN EN KLEINE LUYDEN

Derde, herziene druk. Omvang 350 tekstpagina's en 56 bladzijden illustraties op kunst-drukpapier. In fraaie, geheel linnen band, met geplastificeerd stofomslag in tweekleuren-druk. Prijs bij voorintekening f 19,50; na 15 november a.s. f 24,50.

ZELDEN IS EEN BOEK IN DE NEDERLANDSE PERS ZO ENTHOUSIAST ONTVANGEN. De volgende recensie geeft daarvan een indruk:

„Een meeslepend getuigenis. Een boek, dat in het bijzonder dankbaar zal worden aanvaard door hen, die zelf aan de kleine luyden verbonden waren. Mij aithans maakte dit boek opnieuw dankbaar voor wat ik van huis uit heb meegekregen — en is dat niet de hoogste lof die men het mee kan geven?”

Drs. T. M. Gilhuis in „Nederlandse Gedachten”.

Recensies als deze (en die zijn er tientallen!) laten er geen twijfel aan bestaan: Dit boek is het waard uw persoonlijk eigendom te zijn. Schaf het aan, voor uzelf en — niet te vergeten — voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans het „wonder van de 19e eeuw” in dit boek als het ware opnieuw te beleven.

Omstreeks half november a.s. verschijnen

DE MEMOIRES VAN H. ALGRA

getiteld:

MIJN WERK, MIJN LEVEN

Omvang 224 pagina's, w.o. 8 bladzijden illustraties. In fraaie paperback-uitvoering. Prijs f 14,50.

Boeiend en in zijn bekende pittige stijl beschrijft Algra zijn rijk en gevarieerd leven: als beginnend onderwijzer, later journalist (met een apart verhaal over het Friesch Dagblad tijdens de bezettingsjaren), leraar aan kweek-school en gymnasium, lid van de Eerste Kamer, voorzitter van de Gereformeerde Jongelingsbond, (mede) bestuurder van het omroep-beleid, schrijver van geschiedenisboeken, enz., enz.

In dit alles ontmoetingen met vele belangrijke tijdgenoten en confrontaties met talloze eigentijdse problemen. Kortom, een brok recente geschiedenis, belicht (en beleefd!) door een zeer markante persoonlijkheid en voortreffelijk publicist.

LAAT NU REEDS EEN EXEMPLAAR VAN DIT BOEK VOOR U RESERVEREN!

De betaling van beide boeken behoeft geen bezwaar te zijn. U kunt desgewenst betalen in termijnen van

SLECHTS f 5,- PER MAAND!

Laat dit **DUBBELE VOORDEEL** u niet ontgaan. Bespaar f 5,- en vul vandaag nog de bestelbon in. U kunt deze **ONGEFRAKKEERD** (dus zonder postzegel) in open envelop verzenden, met vermelding: **DRUKWERK**. Adresseer als volgt:

FIRMA T. WEVER - Antwoordnummer 5 - FRANEKER

BESTELBON

Zend mij tegen voorintekeningprijs

..... ex. H. ALGRA, **HET WONDER VAN DE 19e EEUW**. Gebonden f 19,50. En t.z.t. bij verschijning:

..... ex. H. ALGRA, **MIJN WERK, MIJN LEVEN**. Paperback f 14,50.

onmiddellijk na ontvangst ineens

Ik betaal in termijnen van f 5,- per maand

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

*) Doorhalen wat u niet wenst.

N.G.

IN DIT NUMMER:

Iets over balanceren op pag. 3

Op pag. 5 schrijft dr. W. de Kwaadsteniet over een vergadering van de E.U.C.D. Op deze pagina ook iets over leduurpakketten.

De vier middenpagina's van dit nummer bevatten de Nota m.b.t. zedelijkheidsvraagstukken.

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJFMACHINES

Ook tel- en rekenmachines, brand-kasten, grote sortering

De Clercqstraat 77, tel. 020 - 123711, Amsterdam. Zijlweg 53, tel. 023 - 326966, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, tel. 070 - 839446, Den Haag.

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

OVER BELASTINGEN GESPROKEN

DOOR H. ALGRA

De tijden veranderen en wij met hen.

Alva schijnt eens van plan te zijn geweest een aantal middenstanders te laten ophangen, omdat zij weigerden, de tiende penning te betalen. De tiende penning, dat was een omzetbelasting van 10 procent. En de bevolking vond het een gruwel.

Maar er zat meer aan vast, dan sommigen denken, die alleen maar letten op de hoogte van het percentage. Het zou een vaste belasting zijn, voor eens en voor altijd. De heer van het land zou de Staten-Generaal nooit meer behoeven te vragen: kan ik met de heffing van die belasting dóórgaan? Vaste belastingen, dat was het ideaal van elke vorst, die streefde naar absolute macht. En zij, die de vrijheid voorstonden, trachtten die vaste belastingen af te wenden. Zij wilden wel belastingen toestaan, maar dan telkens voor een bepaalde termijn, het liefst voor één keer of voor één jaar. Dan kon men verder praten. Dan moest de vorst wel verder praten, wilde hij niet met een lege kas komen te zitten. Er is wel eens een koningin geweest, die met een verbeten zuinigheid, die men gerust gierigheid mag noemen, probeerde van de eigen inkomsten, die aan de kroon waren verbonden, rond te komen, om het parlement niet nodig te hebben. Het parlement, dat altijd voorwaarden wilde stellen, altijd wilde weten, wat er met de belastingen werd gedaan en wie er van profiteren. Om kort te gaan: de volksinvloed, de 'inspraak' van de standenvertegenwoordiging, van de staten-generaal, was reëel omdat zij de koorden van de beurs hielden.

Zij beschouwden belastingen als een noodzakelijk kwaad, maar wel in die mate een kwáád, dat het zoveel mogelijk moest worden beperkt. En nog is het in Nederland zo, dat er geen belastingen kunnen worden geheven dan krachtens de wet, dus in gemeen overleg met de Staten-Generaal en de Wet op de Middelen beslaat nog altijd één jaar. De Staten-Generaal houden nog altijd de koorden van de beurs. En in het oorspronkelijke Program van Beginselen van de ARP stond sedert 1878: Het verwerpen van begrotingen, om redenen, buiten die begrotingen gelegen, keurt ze, tenzij in zeer buitengewone omstandigheden, als machtsoverschrijding af.

Dit artikel, dat in 1934 nog werd gehandhaafd, hoewel het zijn actualiteit, eigenlijk sedert 1890 al had verloren,

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3. 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

gaat er van uit, dat afstemming van de begroting om de inhoud van die begroting zelf en het daarin verwerkte beleid, géén machtsoverschrijding is. Dat de Staten-Generaal een begrotingshoofdstuk afstemmen en daardoor een ministerscrisis of zelfs een kabinetscrisis kunnen veroorzaken, wordt door niemand betwist. Want de Staten-Generaal houden de koorden van de beurs. Intussen is het hoe langer hoe meer gewoonte geworden, dat de ene begroting na de andere zonder hoofdlijke stemming wordt goedgekeurd, b.v. met aantekening, dat een enkele groepering in de Kamer wordt geacht, tegen te hebben gestemd. Het lijkt wel alsof de Kamers geen nee meer durven te zeggen, als de Regering heeft uiteengezet, hoeveel miljarden zij nodig heeft. Dat de Staten-Generaal de koorden van de beurs hebben laten slippen.

Nog sterker: we hebben soms de indruk als gewone burgers, dat verschillende groeperingen in de Staten-Generaal het de Regering kwalijk nemen, dat zij niet méér belastingen heft en dat zij het de Regering bijzonder euvel duiden, wanneer die meent, dat bepaalde belastingen dienen te worden verlaagd. Het woord belastingverlaging geeft sommigen in deze tijd blijkbaar een wrange smaak in de mond.

Eerder schijnt het zo te zijn, dat politiek bedrijven, met name in verkiezings-tijd, betekent een groot aantal verlangens op papier zetten, die kapitalen kosten, om daarna de Regering er verwijten van te maken, dat zij op het standpunt blijkt te staan, dat toch echt niet alles meens kan, en dat het bovendien ongezonder is, te menen, dat alle goede dingen, die er kunnen gebeuren, voor rekening van de staatskas moeten komen.

Wel een verschil met vroeger: toen een Regering, die met vreeze de begrotings-behandeling tegemoet zag, omdat zij vreesde, dat de Staten-Generaal nee zouden zeggen en nu een Regering, die een harde strijd heeft te voeren tegen althans bepaalde groeperingen in de Staten-Generaal, die meer 'visie' van de Regering verwachten, in de zin van hogere belastingen en sterk opgevoerde Regeringsuitgaven.

En toch kennen we de term **begrotelijk geld**. Volgens mijn Van Dale komt de term alleen maar in sommige gewesten voor, en wordt hij gebruikt, wanneer het gaat om geld, waarvoor men weinig heeft genoten, wat men voor minder aangename zaken moet betalen.

Geld dus, dat je met een beetje pijn in het hart nakijkt. Als u thuis girobiljetten invult, één voor de gemeentelijke energiebedrijven voor gas en electriciteit, één voor de Uniecollecte, één ter betaling van de nota van de boekhandelaar, en één om de zoveelste termijn van de Inkomstenbelasting te betalen, dan voelt u misschien ook wel eens bij het invullen van dat laatste girobiljet iets van wat men volgens Van Dale hier en daar begrotelijk geld pleegt te noemen. Zelfs als u gisteravond op de kiesvereniging nog al met nadruk hebt gezegd, dat 1 pct. van het nationale inkomen voor ontwikkelingshulp een armetierig beetje is.

Er zit in dit alles een kronkel, die doet denken aan enige onoprechtheid in de persoonlijke sfeer. Aan de ene kant sterke pleidooien houden, dat de Regering veel méér moet doen, en aan de andere kant de gestorte, soms hoge bedragen, op rekening van de Ontvanger der Directe Belastingen, nakijken met een zucht, want het is ook een 'hele houw'. En de troost dat uw eigen afgevaardigde, die u overeenkomstig uw wens en stem in de Tweede Kamer vertegenwoordigt, alle wetten en tarieven mee heeft helpen goedkeuren, die nu op uw belastbaar inkomen worden toegepast, schijnt u misschien een schrale troost.

Sommigen denken zelfs, dat je toch altijd méér moet betalen, welk kabinet er ook komt, en dat dus het spreekwoord, dat het op hetzelfde neerkomt, of je door de kat of de kater wordt gebeten, hier wel zeer duidelijk van toepassing is. En dat de belastingvrije voet tijdens het kabinet de Jong voor gehuwden zonder kinderen van 3600 gulden op 4800 gulden is gebracht, is u stellig ontgaan, als ook het plan, om het voor 1971 op 5220 gulden te brengen? Dat is maar een vraag terloops. Romme noemde eens in de Tweede Kamer de verhoging van de belastingvrije voet een sociale maatregel van de eerste orde.

Willen wij daarmee zeggen, dat de Staten-Generaal nu maar eens wat minder

goedgeefs moeten worden en de koorden van de beurs maar weer eens wat steviger in handen moeten nemen? In bepaalde situaties, inderdaad! Wij beschouwen het als een plicht van de eerste orde, van Regering en Staten-Generaal, om een beleid af te wijzen en tegen te gaan, dat de inflatie bevordert. Wanneer dat niet gebeurt, heeft sparen geen zin meer.

Daarnaast (niet daartegenover) staat evenwel vast, dat de moderne ontwikkelingen en de eisen van onze tijd het noodzakelijk maken, dat er grote bedragen in de vorm van belastingen uit het nationale inkomen worden afgezonderd voor bestedingen door de overheid.

Maar in dat verband is het zo gezond, wanneer men in de politiek, in de vakbeweging, in allerlei kringen, die zich bezig houden met belastingen, bestedingen, lonen en prijzen, klare wijn schenkt over wat men wil en wat het kost. Het is zo gezond, als dat er post voor post bij wordt vermeld. Vooral, als er meteen aan wordt toegevoegd, dat we zullen moeten kiezen, of het ene, of het andere. Een algemene kreet van: de lonen moeten vrij, maar ook de prijzen moeten vrij, en de Regering moet maar zoveel belastingen heffen, dat er toch nog geen ongelukken van komen, is een kreet van de lichtvaardigen.

VOORLOPIGE ADVIESLIJST

Het Centraal Comité van de A.R.P. heeft vrijdag 23 oktober j.l., ter voorbereiding van een vergadering van het versterkt Centraal Comité op 21 november a.s., een voorlopige advieslijst opgesteld in verband met de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De advieslijst zal definitief worden vastgesteld op 21 november a.s.

1. Mr. B. W. Biesheuvel
2. Mr. W. Aantjes
3. Drs. J. A. Bakker
4. Dr. A. Veerman
5. B. Roolvink
6. Drs. J. Boersma
7. Mej. J. van Leeuwen
8. Dr. C. Boertien
9. M. W. Schakel
10. Drs. R. Zijlstra
11. Mr. J. H. Grosheide
12. Dr. N. G. Geelkerken
13. Tj. Walburg
14. Mr. J. N. Scholten
15. A. van Er

16. Dr. N. Tiemstra
 17. C. Boersma
 18. H. A. de Boer
 19. Mr. G. C. van Dam
 20. Mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters
 21. Mr. P. J. A. Idenburg
 22. Drs. J. de Koning
 23. Dr. B. Goudzwaard
 24. L. de Graaf
 25. Dr. W. de Kwaadsteniet
 26. Drs. S. Faber
 27. Drs. G. M. Kerkhof
 28. J. van Noord
 29. Drs. A. van der Mark
 30. Mr. S. J. Hartkamp
- Zoals men ziet, komen op de lijst niet voor de namen van minister ir. W. F. Schut en van de drie Kamerleden, te weten prof. mr. I. A. Diepenhorst, G. A. Kieft en H. de Mooy Azn. Minister Schut wenst niet voor een lidmaatschap van de Tweede Kamer in aanmerking te komen. De drie zittende leden zullen om verschillende redenen niet in de Tweede Kamer terugkeren. Dr. B. Goudzwaard staat op een plaats onderaan de lijst, omdat hij gedurende enkele jaren in Canada zal verblijven.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

- wenst tot 15 november 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 1.50.
- wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

RUPPERT

Wij vinden het gewoon fijn dat de Vrije Universiteit het eredoctoraat heeft aangeboden aan het lid van de Raad van State Marinus Ruppert.

Onder ons staat vast dat hij geïnspireerd heeft tot een breed opgezette bezinning over de eigen bijdrage van de christelijk sociale beweging aan een hervorming van de maatschappij. Van harte dr. Ruppert.

MEER DAN WELVAART

Naar ons oordeel is de vakbeweging op een goede weg: de vakcentrales C.N.V., N.K.V. en N.V.V. gaan ronduit aan hun leden mededelen, dat de noodzakelijke opvoering van allerlei gemeenschapsvoorzieningen geld kosten.

Offers, ook van werknemers. Wij vinden dat een realistische aanpak, die waardering vraagt.

De vakbeweging vraagt op deze manier veel meer dan een beroep op de portemonnaie van de werknemer.

Immers zij gaat uit van de gedachte, dat het dringend noodzakelijk is om uitzicht te krijgen op een beter leefbare en rechtvaardiger samenleving. Zodoende vraagt zij van haar leden een verandering van mentaliteit.

Als wij dat ontwerp-actieprogramma van de vakbeweging leggen naast het ontwerp-kernprogramma van de drie christelijke partijen is er veel, zowel in uitgangspunt als in de concrete voorstellen, dat gelijk gericht is.

Dat geeft moed voor de toekomst. Men heeft in brede kringen het verband gezien tussen meer gemeenschapsvoorzieningen en de stijging van de lonen.

De verwerkelijking zal niet eenvoudig zijn. Het zij zo, daar valt aan te sleutelen, vermoedelijk met vallen en opstaan.

Maar het is hartverwarmend, dat duidelijk meer gemikt wordt op welzijn dan op de vergroting van de inhoud van ieders loonzakje.

CHRISTELIJK WERKGEVERSVERBOND

De voorzitter van het Nederlands christelijk werkgeversverbond heeft in zijn openingsrede, tijdens de openbare ledenvergadering, een aantal belangrijke opmerkingen gemaakt, waarin wij ons goed kunnen vinden.

Over de medezeggenschapsproblematiek was zijn conclusie, dat de ondernemers uit volle overtuiging het kader van deze wet dienden op te vullen om het overleg - waartoe de wet op de ondernemingsraden de stoot geeft - tussen werkgever en werknemer tot levende werkelijkheid te maken.

Het sociale beleid in de onderneming dient voorts reële voortgang te vinden, aldus de voorzitter.

Met name hebben wij gewaardeerd de opmerking, dat het overheidsbeleid zich noodzakelijk moest bezighouden met een industriebeleid op Europees niveau. Het ontbreken van een nationaal industriebeleid betekent inderdaad voor ons een mogelijk hoogst gevaarlijk vacuüm. Terecht naar het ons voorkomt was ook het beroep op de leden - de ondernemingen - om meer samenhang te krijgen tussen ondernemingen, opdat allen tezamen ideeën ontwikkelen, die in dezelfde richting gaan. Dat is een hartverwarmend beroep.

Toch moet ons ook kritiek van het hart. Het zich vrij duidelijk 'afzetten' tegen het beleid van de vakcentrales in zeer eenzijdige zin, is naar onze mening

niet bevordelijk voor een komende samenwerking.

Trouwens ook de werkgevers hebben boter op hun hoofd: hebben zij zich wel voldoende overtuigend verzet tegen de ontwikkeling, die gevolgd is op de staking bij enkele scheepswerven?

Zijn zij eigenlijk niet bij voorbaat door de knieën gegaan zonder voldoende oog te hebben voor de zwakke broeders in veel bedrijfstakken?

Ook de paragraaf over de prijsbeheersing is naar onze mening eenzijdig. De uitspraak, dat de machtsverhoudingen thans het niveau én de ontwikkeling van lonen en prijzen uiteindelijk bepalen gaat ons veel te ver.

De positie van de consument - met name hij die nog in de lagere inkomenssector moet proberen rond te komen wordt hierdoor in een volkomen labiele positie gerangeerd.

Zeker, elke typische gedetailleerde prijs-beïnvloeding van de zijde van de overheid is lang niet altijd wenselijk. Maar om de prijsvaststelling over te laten aan het vrije spel der krachten is onder de huidige omstandigheden - denk aan de komende verhoging van de 12 pct. naar 14 pct. BTW - een irrealistische zaak, die gevaarlijk zou kunnen zijn.

Het beroep op een 'niet-oproepen van prijspsychose' faalt hier dachten wij.

NIET BALANCEREN OP HET SLAPPE KOORD VAN EEN TEKORT

Wanneer gesproken wordt over een balans dan denk je niet onmiddellijk aan balanceren.

Een balans is een financieel stuk. En balanceren doe je op een stevige balk of een slap koord. Dat betekent, dat je je evenwicht probeert te bewaren. In feite geldt dit ook een financiële balans, maar dan in overdrachtelijke zin. Zowel bij een balans als bij het balanceren gaat het om evenwicht.

De financiële balans van de partij is niet in evenwicht.

Dat kunnen wij zo niet laten.

Wanneer een tekort ontstaat dan moet dat weggewerkt. Een voorzichtig beleid met gelijkblijvende inkomsten blijft niet voldoende wanneer prijzen omhoog gaan en organisatie- en administratiekosten stijgen.

Een politieke partij is geen bedrijf, waaruit financiële winst is te halen. De produktie is wel hoog en moet nog hoger worden opgevoerd, bijvoorbeeld in verband met de verkiezingen. Maar daarvoor is geld nodig en in de eerste plaats moet dan het tekort verdwijnen. Het tekort 1970 zal ongeveer f 30.000 zijn.

De vraag aan ieder lid is: maak één gulden over op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage, onder vermelding: bijdrage tekort 1970. Wij voeren deze campagne met de grootste soberheid. Geen geld eisende actie; een zeer goedkope actie via ons weekblad 'Nederlandse Gedachten' en het ledencontactorgaan 'A.R. Post'.

Wij vertrouwen er op, dat u wel ziet, dat dit een zeer noodzakelijke actie is. Wij hopen, dat u vandaag nog even die ene gulden stort.

Een gulden kan veel lijken, maar ook weinig. Veel, wanneer u er op let, dat

er ruim tachtigduizend leden zijn. Daarbij moeten wij dan bedenken, dat voor een aantal leden weer een gulden extra toch wel wat bezwaarlijk kan zijn. Sommigen zitten al moeilijk en hebben het er reeds lastig mee om jaarlijks een voldoende contributiebedrag op tafel te leggen. Er zijn, zoals u zelf uiteraard begrijpt, altijd diverse factoren waardoor sommigen aan een financiële actie vanwege verschillende omstandigheden niet deelnemen. En dat is ook niet zo erg. Anderen kunnen dit opvangen door iets meer te geven.

Weinig, wanneer u er op let, dat met dit toch bepaald in deze tijd niet hoge en niet schokkende bedrag van 1,- een wel zeer vervelend tekort in een zeer korte actie uiterst snel kan worden weggewerkt.

Het is een kwestie van samen even vlot handelen. Dan kunnen wij gauw weer onze aandacht besteden aan zoveel belangrijke zaken, welke wij als partij hebben te doen.

Op het najaars-Partij Convent van zaterdag 14 november a.s. te Rotterdam, komt naast de begroting 1971 ook de herziene begroting 1970 op tafel.

De financiën van de A.R.P. zijn openbaar.

Wij hopen, dat wij op 14 november a.s. ook al openbaar kunnen mededelen, dat het tekort 1970 in belangrijke mate door deze één-gulden-actie reeds is gedekt. De eerste bijdragen zijn in de afgelopen week al binnengekomen.

Wij moeten niet lang op het slappe koord van een tekort balanceren. Veel zaken moeten dringend gedaan worden. Daarop moeten wij onze aandacht kunnen richten. Dan moet je niet balanceren. Dan moet je met je beide benen op de grond staan. Dat kan met een gulden van u.

NAJAARS- PARTIJCONVENT ZATERDAG 14 NOVEMBER 1970

Het najaars Partij-Convent wordt gehouden op zaterdag 14 november a.s. in de Kleine Zaal van De Doelen, Kruisplein 30, te Rotterdam, tegenover de hoofdingang van het Centraal Station. Aanvang 10.00 v.m.

De agenda bevat, naast de openingsrede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, de behandeling van de begroting 1971 en enkele huishoudelijke zaken, de voorlopige vaststelling van de paragrafen 20 tot en met 29 van het ontwerp-Program van Actie 1971-1975.

Op deze openbare partijvergadering zijn belangstellenden hartelijk welkom. Toegangsbewijzen worden verstrekt zolang de plaatsruimte in de zaal dit toelaat.

Toegangsbewijzen kunnen worden aangevraagd bij het partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

De kosten, inclusief lunch en consumpties, bedragen f 8,50. Dit bedrag kan worden voldaan bij de ingang van de zaal, waar men de benodigde lunch- en consumptiebonnen in ontvangst kan nemen.

Op het gepubliceerde gemeenschappelijke urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. komen wij volgende week nader terug.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

NOORD-
NEDERLANDSE
KUNSTSTOFFEN-
INDUSTRIE

SILOMATIC NV

HEERENVEEN

JACHTLUSTWEG 4

TELEFOON 05130 - 6055

LEVERING VAN

*polyester opslagsilo's
voor graan en meel
polyester bulkinstallaties*

(VOOR GRAAN, MEEL, KALK, ENZ.)

*polyesterhallen en
varkensstallen
polyester tanks*

(BESTAND TEGEN ZUREN, LOGEN, ENZ.)

VERVOLG VAN PAG. 1

GEMEENTELIJKE BELASTINGEN BENELUX GRENZEN EN AFLUISTER- APPARATUUR

G. A. Kieft.

Namens de drie christelijke fracties voerde freule Wittewaal van **Stoetwegen** (CHU) het woord over een wetsontwerp, waarbij heimelijk fotograferen en afluisteren of op de band opnemen van gesprekken verboden wordt. Uitsluitend de bescherming van de privésfeer.

KWALIJKE ZAAK

Dát was een goede-zaak. 'Afluisteren is een kwalijke zaak', zeker als het met technische hulpmiddelen over grote afstanden gebeurt, aldus de freule.

De vraag die alsnog moest worden gesteld was, of de BVD (Binnenlandse veiligheidsdienst) mocht 'aftappen'. Het kabinet had voorgesteld, voor elk afzonderlijk geval van BVD-afluistering toestemming te verlenen door drie ministers. Weigert de een: dan geen toestemming, een soort vetorecht dus.

De freule, en ook de V.V.D.'er **Geertsema** vonden, dat die toestemming na een aantal maanden opnieuw moest worden bekeken. De minister had geen bezwaar, maar vroeg een termijn van drie maanden i.p.v. de voorgestelde 2 maanden.

Deze week zal wel blijken, dat de Kamer hiermee akkoord zal gaan. Een suggestie van de P.v.d.A. om een gegeven toestemming te melden aan de Kamer viel niet in goede aarde. Er is grote twijfel aan de reële nuttigheid daarvan.

De vaste Kamercommissie, waarin fractievoorzitters zitting hebben moet immers strikte geheimhouding betrachten. Het verhaal van Den Uyl, dat 'hij kans zag om de Kamer tot actie te verzoeken zonder geheimen te onthullen' werd niet erg geloofwaardig geacht.

Een idee van D'66 om de rechter in te schakelen i.p.v. de drie ministers sloeg helemaal niet aan. Aan de rechter het oordeel vragen inzake de politieke beslissing is een onzinnige zaak. Politieke controle kan niet tot de taak van een rechter behoren.

De heer **Fransen** (P.v.d.A.) had nog een goed voorstel. Warenhuizen, die tv-toestellen tegen diefstallen gebruiken moeten dat ook duidelijk aangeven. De Kamer vond dit een uitstekend voorstel, evenals zijn idee om in onderling overleg tussen werknemers en werkgevers regels op te stellen voor controle van werknemers. Heimelijke bespieding moet worden tegengegaan.

GEMEENTELIJK BELASTINGGEBIED

Naar het oordeel van de heer Kieft (AR) een belangrijk wetsontwerp, waarvan hij de filosofie kon onderschrijven. Enerzijds op grond van de historie

Dit wetsontwerp was namelijk bedoeld als een complement van de Financiële Verhoudingswet. Het is echter niet het enige argument. De principiële gedachte, die eraan ten grondslag ligt — ik ben het eens met wethouder Polak van Amsterdam — is aantrekkelijk, omdat het gaat om een reële poging het financiële verantwoordelijkheidsgevoel bij de gemeentebesturen te versterken om zo zelf uitgaven en ontvangsten tegenover elkaar af te wegen, en om de gemeenten de mogelijkheid te geven iets extra te doen op die terreinen, die zij zelf kiezen. Ik wil daarbij in herinnering brengen, dat de Nederlandse gemeenten in dit opzicht een historische functie hebben.

Hoewel de filosofie aanvaardbaar is, is

de uitwerking ten ene male onvoldoende. Een oordeel, dat werd onderschreven door vrijwel alle fracties uit de Kamer die zich serieus met deze materie hebben beziggehouden. De heer **Kieft** noemde een aantal zaken, die gewijzigd zouden moeten worden vóórdat zijn 'voor' kon worden verkregen.

— In de wet zelf moest de maatstaf voor heffing worden vastgelegd. Het is uit de tijd dat de gemeenten een veelheid van maatstaven zouden hanteren.

— Terwille van de efficiency is een stuk centralisatie nodig wat de heffing en inning betreft.

Het is uit de tijd als er straks rond 800 eigen belastinginspecties zouden verschijnen.

— Niet alleen de eigenaar van onroerend goed, ook de gebruiker van onroerend goed (huurder etc.) moet wat de grootte van de heffing aangaat niet ongelimiteerd worden belast.

— Er zal duidelijk in de wet moeten worden opgenomen de bepaling, dat t.a.v. de laagste inkomens ergens een grens moet komen waar beneden van hen geen belasting wordt gevraagd.

— Voor de kerken zal de huidige vrijstelling van de grond- en personele belasting moeten worden voortgezet in de nieuwe belasting en moet aan elke gemeente worden overgelaten.

VRIJE ZOOM

Een derde belangrijke zaak werd door de heer **Kieft** als ook door de **K.V.P.'er Andriessen** aangesneden. Deze nieuwe belastingmogelijkheid moet een 'vrije zoom', ten behoeve van de gemeenten blijven. Direct noch indirect mag de overheid dit middel hanteren, teneinde gemeenten, die een 'aanvullende uitkering' behoeven te dwingen deze nieuwe belastingmogelijkheid te hanteren of te verzwaren.

Er is nogal eens gesuggereerd, dat dit soort wensen de bedoeling hebben de gemeenten te bevoogden in hun doen en laten. Het zou een aantasting betekenen van de gemeentelijke autonomie. De heer Kieft bestreed dit.

'Voordat ik deze verlangens nader uiteenzet, wil ik geen misverstand laten ontstaan. Men zou namelijk hieruit, overigens ten onrechte, kunnen afleiden dat ik de zelfstandigheid van de gemeenten wil ondergraven. Een niet welwillend luisteraar en straks lezer zou tot de conclusie kunnen komen dat ik geen vertrouwen in de gemeentebesturen zou hebben en hen zou wantrouwen op dit beleidspunt. Dit is echter beslist niet het geval. Het motief van mijn bezwaren is gegrond op overwegingen buiten en uitgaande boven de gemeentelijke waarden en de gemeentelijke belangen'

Deze week zullen de beslissingen vallen. Naar het ons voorkomt zullen de bewindslieden tegemoet komen aan veel geuite verlangens. En daarnaast zullen, via een aantal amendementen, een groot deel van de gevraagde verbeteringen duidelijk aan de orde worden gesteld.

De regeringsfracties hebben de afgelopen maanden in onderling verband een goed contact met elkaar onderhouden, naar in de "wandelingen" is gebleken.

Terecht, goed onderling samenspel maakt een overleg tussen Kamer en kabinet waardevol.

Sr. Gemeend wordt dat er bepaalde geschriften, afbeeldingen etc. zijn, die als 'aanstotelijk voor de eerbaarheid' moeten worden geweerd. Er is derhalve een 'eerbaarheid' die de overheid wil handhaven, waarvoor zij zelfs zo nodig het grondrecht van de vrijheid van drukpers opzij zet.

Het probleem is vanzelfsprekend: wat verstaat men onder 'eerbaarheid'? Wat is eerbaar en oneerbaar. Een ieder zal daar - ook nog wisselend naar tijd en plaats - zijn eigen mening over hebben. Moraal is nu eenmaal niet een statisch maar een dynamisch en relatief begrip. De minirok die tien jaar geleden door velen als oneerbaar zou zijn beschouwd, is thans een vrijwel algemeen aanvaard verschijnsel geworden.

Het is ook voor de hand liggend, dat de overwegingen van de wetgever uit wiens beraadslagingen de term 'aanstotelijk voor de eerbaarheid' is voortgekomen, heel wat meer puriteins zijn geweest dan de overwegingen die er thans aan ten grondslag worden gelegd. In ieder geval zal men argumenten tegenkomen als 'schadelijk voor de volksgezondheid, voor de gewenste moraal' etc., (daarmee steeds het probleem verschuivend). Het is in ons systeem aan de rechter voorbehouden om uit te maken wat er onder de bewuste term moet worden verstaan. De Hoge Raad heeft eens in een arrest uitgesproken, dat de strekking van artikel 240 Sr. is een ieder te treffen die meewerkt aan bevordering van zedeloosheid door het verspreiden of vervaardigen van voor de eerbaarheid aanstotelijke afbeeldingen of boeken. Daarmee is het probleem echter weer verschoven naar de rechter zedeloosheid. Het is dan ook genoegzaam bekend welke strijd de rechter heeft gevoerd en nog voert om tot een adequate toepassing van artikel 240 te komen.

Er zijn daarom velen, die menen dat er voor de overheid ten deze géén taak ligt. Een ieder moet voor zichzelf uitmaken wat hij wil lezen zo stelt men. Een bevoogding van overheidswege is, zeker nu, uit de tijd. Pornografie moet vrij verkrijgbaar zijn. Anderen menen te kunnen wijzen op postieve gevolgen van vrijlating van pornografie, zoals het kunnen afreageren van bepaalde neigingen, hetgeen zou leiden tot een vermindering van het aantal seksuele misdrijven. Men verwijst dan veelal naar een land als Denemarken.

Ons standpunt

Naar ons inzicht moet men ook op dit punt beginnen met de belijdenis van erotiek en sexualiteit scheppingen van God zijn, gegeven aan de mens om daarmee in verantwoordelijkheid om te gaan. Zoals al het geschapenen kan men ook deze scheppingen goed en verkeerd gebruiken. Men gebruikt ze ons inziens goed als er uit spreekt eerbied jegens de Schepper, de medemens en het menselijke lichaam als tempel Gods. Erotiek en sexualiteit mogen we fijn vinden, maar niet in ongebondenheid.

De wijze waarop we die verantwoordelijkheid willen beleven zou men kunnen weergeven als een streven naar 'eerbaarheid'. Het zij toegegeven: een vaag subjectief interpretabel begrip, maar in ieder geval een poging om aan te geven dat onze vrijheid niet normloos, niet ongebonden is. Wij menen dat een mens op alle levensterreinen verantwoordelijk behoort te leven en op het gebied van de zedelijkheid willen we daarvoor best. de term 'eerbaar' hanteren.

Dit alles betekent o.i. niet dat alle zinnenprikkelend materiaal uit den boze is. Het betekent wel dat wij, ieder voor zich, een grens leggen. *Er is zinnenprikkelend materiaal dat wij verwerpen.*

Zo behoort daartoe al datgene waarin de mens wordt verlaagd tot tot een sexueel gebruiksartikel, tot een object om 'lusten op bot te vieren'. Eveneens al datgene waarbij geweld gebruikt wordt, zoals het sadisme. (Meer in het algemeen gesproken menen wij dat onmoeten nemen tegen de geweldsverheerlijking zoals die met name uit de Verenigde Staten naar ons overwaait). Ook de bestialiteit, de geslachtsomgang tussen mens en dier, keuren wij ten strengste af.

Laten wij echte niet trachten uitputtend te zijn. Een algemene regel is niet te geven. Waar het hier op aankomt is dat naar onze mening zinnenprikkelend materiaal voørhanden is, dat wij onaanvaardbaar achten, niet alleen voor onszelf, maar ook voor onze samenleving.

Nu staan wij niet op het standpunt dat wij onze maatstaven aan andersdenkenden dwingend mogen opleggen, gesteld al dat we het zouden kunnen. Wel menen wij dat de moraal als zodanig een publieke waarde is die bescherming

verdiend vanwege de overheid. Vandaar ook dat de commissie een volledig vrijlaten van zinnenprikkelend materiaal afwijst. Zij meent dat wij een term als 'eerbaarheid', zijnde een noemer waaronder iets te beschermen valt, in onze strafwetgeving moeten handhaven. Zeker waar er op dit punt een doorslaan naar de andere kant' zoal niet aanwezig dan toch niet denkbeeldig is.

De rechter zal moeten oordelen naar maatstaven van publieke gerechtigheid. Hij verkeert daarbij in het spanningsveld tussen enerzijds het belang van de menselijke vrijheid om te lezen wat hij wil, de vrijheid van drukpers enz. anderzijds het publieke belang van de eerbaarheid, de moraal.

Wij zullen daarbij moeten aanvaarden dat ook de rechter een subjectief oordeel heeft en we kunnen slechts hopen dat in zijn uitspraken veranderde opvattingen zonder al te veel vertraging zullen doorklinken. Wij zijn ons er ook van bewust dat de justitie onmogelijk alle pornografische uitingen afzonderlijk kan beoordelen. Indien echter de mogelijkheid van een gerechtelijke vervolging een rem zou kunnen zijn voor een al te excessief optreden, ware reeds veel gewonnen.

Maatregelen

Uit het voorgaande moge zijn gebleken, dat de commissie wetswijziging niet noodzakelijk acht. Wel wil zij een aantal maatregelen van andere aard bepleiten.

Vóór alles behoort daartoe, stellig ook in dit kader, de bevordering van een goede sexuele opvoeding, zodat men leert onderscheiden. Tevens dient te worden gestreefd naar eenheid in het vervolgingsbeleid 1). Bezien moet ook worden hoe al te opdringerige verkoopmethoden - die we overigens in meer branches tegenkomen - kunnen worden tegengegaan, waartoe o.a. valt te rekenen een al te uitdagerend etaleren. Tenslotte verdient aandacht dat er ook

wat de pornografie betreft wellicht een taak ligt voor die organen en instanties die zich inzonderheid bezig houden met de sexuele opvoeding van ons volk. Een kritische beschouwing over goed en slecht zinnenprikkelend materiaal, kritische recenties e.d. zouden wellicht kunnen bijdragen tot een openhartige en verantwoordde benadering van dit vraagstuk.

1) Na het gereedkomen van deze nota is gebleken, dat er maatregelen in deze richting worden getroffen.

nota

MET BETREKKING TOT ZEDELJKHEIDSVRAAGSTUKKEN

Par. 29 van het Ontwerp-Program van Aktie 1971-1975 heeft betrekking op de geestelijke volksgezondheid. De onderwerpen: abortus, homofilie en pornografie die daarin behandeld worden, zijn in brede kringen van ons volk in discussie. Ook in de A.R.P. wordt over deze zaken verschillend gedacht, zoals tot uitdrukking komt in vele amendementen die op deze paragraaf zijn ingediend, en die op het Partij Convent van 14 november 1970 besproken zullen worden.

Gezien de verscheidenheid van meningen heeft het Centraal Comité van de A.R.P. een commissie verzocht enig voorbereidend werk te verrichten, en in korte tijd een stuk ter tafel te brengen dat als uitgangspunt voor een gerichte meningsvorming in de partij kan dienen. Deze commissie zedelijkheidsvraagstukken was als volgt samengesteld:

dr. J. H. Jonker, voorzitter

dr. C. Boertien

prof. dr. A. A. Haspels

mr. A. Herstel

dr. L. Heslinga

mr. J. G. H. Krajenbrink, co-rapporteur/secretaris

ds. A. J. Kret

meij. J. van Leeuwen

mevr. P. C. Ladders-Elfferich

drs. A. van der Mark

meij. drs. F. M. Mebius, co-rapportrice

prof. dr. W. H. Velema

Na een viertal vergaderingen, waar in een ontspannen sfeer over deze onderwerpen werd gediscussieerd, is de commissie het eens geworden over de hierbij afgedrukte nota, al zullen uiteraard in een dergelijke, breed samengestelde commissie nadere nuanceringen voortkomen.

De nota is 23 oktober 1970 in een uitgebreide vergadering van het Centraal Comité besproken.

Opgemerkt zij, dat deze nota niet als eindpunt gezien dient te worden, maar als aanzet tot verdere discussie binnen de partij.

Er zijn weinig levenssterren waar de gangbare opvattingen zo hevig aan het wankelen zijn gebracht als ten aanzien van de seksualiteit, ruimer gesproken de 'zedelijkheid'. Onderwerpen als abortus, homofilie, pornografie en voorbehoedsmiddelen zijn wellicht het meest actueel, maar men mag daartoe stellig ook rekenen de problematiek samenhangend met organtransplantaties, euthanasie, eugenesie, mensen in reageerhuisjes, etc.

Het behoeft weinig betoog, dat de revolutie op zedelijk gebied die wij thans meemaken — zij het wellicht nog slechts in haar beginstadium — niet alleen op zichzelf staand verschijnsel beschouwd kan worden. Zij is een onderdeel van een culturele omwenteling die bezig is zich te voltrekken, een herorientering in het denken en doen van onze samenleving, zich uitend in het zoeken naar nieuwe vormen en normen.

De zedelijkheidsproblematiek moege dan slechts een onderdeel zijn van een groter geheel, de strijd over de vraag 'waar het heen moet', over wat wel en wat niet kan worden aanvaard, over wat goed is en wat kwaad is, wordt fel en emotioneel gestreden. Het gaat dan ook om zaken waar een ieder zich emotioneel bij betrokken voelt.

Gezegd moet worden, dat de ARP anno 1970 met betrekking tot deze ontwikkelingen — ondanks hun evidente politieke relevantie — niet kan bogen op duidelijk omschreven algemeen aanvaarde standpunten.

Om deze achterstand in te lopen heeft het Centraal Comité der ARP onze commissie verzocht in korte tijd een stuk ter tafel te brengen, dat kan dienen als een vruchtbaar uitgangspunt voor een gerichte meningsvorming in de partij.

De haar toegemeten 'korte tijd' bekende voor de commissie, dat zij zich grote beperkingen heeft moeten opleggen, zowel in de breedte als in de diepte. Wat haar aandachtsveld betreft heeft de commissie gekozen voor de politiek gesproken, nogal actuele onderwerpen abortus, homofilie en pornografie. Getracht wordt de belangrijkste vragen aan te geven en een richting te wijzen waarin o.i. oplossingen moeten worden gezocht.

Wij pretenderen derhalve niet meer dan een begin te hebben gegeven voor een discussie, voort te zetten in zo breed mogelijke kring.

Alvorens nader in te gaan op de drie onderwerpen abortus, homofilie en

pornografie, willen we eerst nog enige *preleabele opmerkingen* maken, betrekking hebbende op de zedelijkheidsproblematiek in het algemeen.

1. In de eerste plaats zij opgemerkt, dat het hier gaat om zaken, die van enorme betekenis zijn voor deze en de toekomstige samenleving. Een politieke partij zal zich er dan ook intensief mee moeten bezighouden. En dat met te meer klem, waar het hier gaat om opvattingen over dood en leven, om de mens en de wijze waarop wij die mens specificeke medische, juridische of sociale problemen, maar om *volop levensbeschouwelijk geldende problemen*, die veelal van publieke betekenis zijn.

2. Van belang daarbij is dat wij thans over deze zaken veel gemakkelijker van gedachten kunnen wisselen dan voorheen het geval was. De commissie ziet de openbaarheid waarmee over een en ander kan worden gesproken als een belangrijk whispunt in de huidige ontwikkelingen. De geheimzinnigheid waarmee voorheen onderwerpen als *erotiek en seksualiteit* waren omgeven — en waaraan ook onzekerheidsfilmpjes bijdrage is geleverd — heeft veel kwaad gedaan en velen in grote nood gebracht, zowel lichamelijk als geestelijk. Wij menen, dat deze onderwerpen betrekking hebben op een belangrijk gegeven. Daarover moeten wij eerlijk en openhartig met elkaar kunnen spreken, zij het dat die openbaarheid niet doel in zichzelf dient te worden.

3. In ons spreken en denken over de zedelijkheidsvraagstukken zal ons *uitgangspunt* gelegd moeten zijn in de *Bijbel*. Daardoor dient onze visie op mens en samenleving bepaald te worden. Wij menen, dat de Bijbel ons normen wijst waarmee en waarbinnen wij onze menselijke vrijheid en onze menselijke verantwoordelijkheid moeten beleven. Dit betekent niet, dat we de Bijbel kunnen hanteren als een boek met pasklare formules. Steeds zullen wij ons als vrije en verantwoordelijke mensen hebben af te vragen hoe gestalte te geven aan de Bijbelse opdracht als christen te leven.

Zo menen wij dat het leven een geschenk van God is, waarvoor de grootste eerbied past. Zo willen wij spreken over de mens, ieder mens, als een schepsel Gods, geschapen naar zijn beeld. Zo willen wij *erotiek en seksualiteit* zien als grootste mogelijkheden aan de mens gegeven om in relatie tot de ander zijn mens-zijn te beleven, alsook

dienend om het menselijk geslacht in stand te houden.

Zoals van heel Gods schepping mogen wij er gebruik van maken, evenwel op verantwoordelijke wijze. Dat betekent enerzijds er inderdaad volop gebruik van maken, ervan genieten, er mooie dingen mee doen. Anderzijds betekent het niet een normloos handelen. Hoe licht kunnen wij niet ook in ons seksuele handelen onze medemens en ons zelf beschadigen. Men kan hier en daar ontwikkelingen bespeuren die tendensen naar een absolute seksuele vrijheid. Zo als iedere verabsolutering is ook deze voor ons 'taboe', om dat woord nog maar eens te gebruiken. Nog altijd geldt o.i. het oude adagium 'vrijheid in gebondenheid'. Steeds zullen wij ons voor God en geweten verantwoord moeten voelen.

4. Ofschoon dat in de hiernavolgende hoofdstukken niet zo expliciet aan de orde komt, mag toch worden gesteld, dat men bij het denken en spreken over zedelijkheidsvraagstukken dikwijls te maken krijgt met de vraag hoe wij denken over het huwelijk, met name wat betreft de relatie tussen huwelijk en seksualiteit. Daarover een enkele opmerking.

In alle tijden en culturen heeft men het huwelijk gekend, steeds in mñ of meer *geinstitutionaliseerde vorm*. Het aangaan van het huwelijk werd daarbij veelal gemarkeerd door feestelijkheden en rituele handelingen. Zo ook in onze samenleving; wij kennen daarbij dan nog het *vormverste*, dat het huwelijk gesloten moet worden door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Inhoudelijk gesproken menen wij, dat op bijbelse gronden het huwelijk dient te worden gezien als een duurzame liefdesrelatie tussen één man en één vrouw. In deze liefdesrelatie kan de bijbelse opdracht de naaste lief te hebben als zichzelf een zeer eigen, diepe en innige vorm vinden, hetgeen overigens aan de partners een des te grotere verantwoordelijkheid oplegt. Het huwelijk biedt bijzondere mogelijkheden aan twee mensen hun menszijn te beleven, onder meer in *sexuele opzicht*.

Lange tijd was vrijwel algemeen aangevaard, dat het formeel gesloten huwelijk het enige kader was, waarbinnen zich de geslachtsmeenschap tussen man en vrouw behoorde af te spelen, wellicht beter gezegd: *toelaatbaar* was. (In christelijke kring gold een *sexuele relatie* zonder de huwelijksband als zonde. De tijd leeft nog niet ver achter ons, dat in geval van een 'gedwongen hu-

gelijkenis vertoofd met het standpunt van hen die op grond van bepaalde Bijbelse teksten de homofilie veroordelen. De standpunten sub 2 en 3 komen tot een aan standpunt 1 tegenoverstaande visie. Volgens standpunt 2 is homofilie kwadaadig gelijk aan heterofilie. Dit betekent dat deze visie ons gehele openbare leven dient te doordringen en dat uit onze maatschappij verdruerd dient te worden al dat gene waaruit een diskwalificatie van de homofilie ten opzichte van de heterofilie blijkt.

Het standpunt 3, dat homofilie als een afwijking beschouwt, brengt mee dat wij in het openbare leven er rekening mee moeten houden dat deze afwijking voorkomt, zonder daarmee homofilie en heterofilie op één lijn te stellen. Intende dat beide vormen niet op één lijn staan. In de commissie vond standpunt 2 geen ondersteuning. De bestaande tegenstelling was in feite: is homofilie zonde of is het een afwijking? Wat zijn nu de politieke consequenties van beide standpunten?

Homofilie is zonde

In deze opvatting dient de overheid homofilie te benaderen op de wijze waarop zij de prostitutie benadert. Dit

betekent een duidelijke afwijzing, zij het dat praktisch gesproken de homofilie wellicht zal moeten worden getolereerd, al of niet oogluikend. De belangrijkste vragen waarmee de overheid dan te maken krijgt zijn de criminele randverschijnselen en de vraag in hoeverre zij de macht bezit de homofiele daadwerkelijk uit te bannen. De bescherming van de minderjarigen tegen homofiele praktijken is dan in de strafwetgeving op zijn plaats. Dit neemt niet weg dat de homofiel uitgerand recht heeft op mededogen, begeleiding en hulp.

Homofilie is een afwijking

In deze visie dient de homofiel benaderd te worden op een wijze die vergelijkbaar is met die waarop wij andere groepen personen benaderen die een handicap hebben, hetzij lichamelijk, hetzij psychisch. Ons streven is er dan op gericht hen zo goed mogelijk te integreren in onze samenleving. Wij dienen te trachten het stempel van minderwaardigheid, dat deze gehandicapten naast hun handicap ook nog moeten meedragen, weg te nemen en zowel de samenleving als henzelf ervan te doordringen dat zij niet minderwaardig maar *anders* zijn.

In dit verband zij met nadruk gesteld, dat volgens het oordeel van de commissieleden die dit standpunt aanhangen, het opheffen van discriminatoire maatregelen en de zorg voor de geestelijke volksgezondheid elkaar niet uitsluiten doch eerder aanvullen.

In deze benaderingswijze dienen dus discriminatoire maatregelen ten opzichte van de homofiele mens ongedaan te worden gemaakt. Men ziet de homofielen als een der laatste groepen van gehandicapten die onder onze samenleving mentaal nog niet worden aanvaard. Het is een taak voor de overheid dit emancipatieproces voor haar deel te bevorderen.

Intussen dient de overheid uit een oogpunt van geestelijke volksgezondheid er voor te waken dat de afwijking, die homofilie is, niet verder om zich heen grijpt dan onvermijdelijk is. Dit vergt een serie samenhangende maatregelen op het gebied van de preventie (voorlichting, bescherming, het handhaven van een publieke zede die de homofiele niet onnodig aantrekkelijk maakt of propageert); en een serie maatregelen in de sfeer van de curatieve zorg (consultatiebureaus, medisch-psychiatrische voorzettingen).

In dit verband zij met nadruk gesteld, dat volgens het oordeel van de commissieleden die dit standpunt aanhangen, het opheffen van discriminatoire maatregelen en de zorg voor de geestelijke volksgezondheid elkaar niet uitsluiten doch eerder aanvullen.

pornografie

De zogeheten *sexgolf* die over onze maatschappij spoelt manifesteert zich wel zeer duidelijk in de enorme hoeveelheid *zinneprikkelend materiaal* die vandaag aan de dag wordt geproduceerd. De commerciële heeft zich thans op grote schaal meester gemaakt van *erotiek en seksualiteit*. Met name in de als paddestoelen uit de grond schietende *sexwinkels* treft men, kleurrijk getataleerd, naast een keur van *sexartikelen* een zeer uitgebreide collectie *sexboeken*, -bladen en -films aan in alle mogelijke variaties. Alles wat zinneprikkelend kan functioneren wordt tot het meest bizarre toe in beeld, geschrift en geluid bij voorkeur uiterst

plastisch, op de markt gebracht, veelal tegen een aanzienlijke prijs. Niet alleen het aanbod is groot, ook de vraag. Zo hebben bijvoorbeeld bladen als 'Candy' en 'Chick' in de korte tijd van hun bestaan reeds een oplage van enkele honderdduizenden.

Dit alles onder de vigeur van een artikel 240 Sr. dat hem strafbaar stelt, die enig geschrift of voorwerp, dat aansporend tot zinneprikkelend verspreidt, openlijk tentoonstelt, enzovoorts.

Hier is een ontwikkeling aan de gang waarmee velen in ons land, zeker ook onder ons, ernstig moeite hebben. An-

deren juchten haar ten zeerste toe. Een ontwikkeling, waarvan nog niet is te zeggen of zij binnenkort haar hoogtepunt c.q. verzadigingspunt bereikt zal hebben om vervolgens weer snel weg te ebbem, dan wel of zij het begin is van een proces waarvan het einde voorspellen nog niet in zicht is. In ieder geval een ontwikkeling die intensieve bevestiging behoeft.

Een overheidsstaak?

Tot op heden meent de overheid dat zij met betrekking tot de pornografie inderdaad een taak heeft, getuige het hierboven reeds genoemde artikel 240

teneinde een redelijke mate van objectiviteit te waarborgen;
c. de sociale indicatie, in bovenbedoelde zin, is niet aanvaardbaar;

d. abortus provocatus is slechts toegestaan als deze ingreep wordt verricht door een medisch bevoegde, die handelt ter noodzakelijke bescherming van de

lichamelijke en geestelijke gezondheid van de zwangere vrouw, en met inachtneming van het advies van de abortus-werkgroep.

homofilie

Tot een betrekkelijk recent verleden was er eigenlijk slechts één vorm van seksualiteit die algemeen werd aanvaard en natuurlijk werd geacht: de heterofilie. Het was bekend dat er ook iets bestond als homofilie, homosexualiteit, maar men beschouwde dit fenomeen als een tegennatuurlijke drift, die maatschappelijk niet kon worden aanvaard. De homofilie moest maar zien genezing te vinden en in ieder geval zijn kruis in stilte en lijdzaamheid te dragen. Hij vormde daardoor tevens een dankbaar object voor uitbuiting en andere criminaliteiten.

De laatste jaren is ook op het stuk van de homofilie de gangbare moraal aan het wankelen gebracht. Diverse oorzaken werkten daar in onderlinge samenhang aan mee. Vanzelfsprekend had ook hier het streven naar openheid en de afschuw van alles wat naar geheimzinnigheid en taboe-sfeer riek zijn uitwerking. Het kwam aan het licht dat homofilie en homofiele neigingen niet zo'n uitzondering vormden als men wel had gedacht. Men kwam tot het inzicht dat homofilie niet zo gekwalificatie 'ziekelijke afwijking' die men had of niet had, maar dat integen-deel daarbij een heel complex van beïnvloedende factoren een rol speelde zoals aanleg, milieu, opvoeding, ontbrekende liefdesrelaties van de vader e.d.

Hoe dit zij, over homofilie wordt thans niet alleen openlijk en openhartig gesproken, zij wordt soms openlijk gepropageerd en in bepaalde kringen is homofilie min of meer een modeverschijnsel geworden. Met name in de grote steden kan men constateren dat het aantal etablissementen waar speciaal homofielen welkom zijn snel

toeneemt, met parallel daaraan het aantal mannelijke prostituties. De vroegere communitas opinio ten aanzien van de vraag hoe het verschijnsel van de homofilie als zodanig te beoordelen heeft plaats gemaakt voor verschillende opvattingen. Deze verscheidenheid werkt ook door in onze commissies. Hieronder wordt getracht daaraan recht te doen.

Het verstaan van de Bijbel

In de eerste plaats gaat het om de wijze waarop wij bepaalde uitspraken van de Bijbel menen te moeten verstaan. In de Bijbel komen namelijk verscheidene passages voor waar uitingen van homofilie als zonde gekenschetst en beoordeeld worden. 2). Een gedeelte van de commissie is er diep van overtuigd, dat het vraagstuk van de homofilie hiermee ten principale beslist is. De Heilige Schrift geeft ons ter zake duidelijke informatie; de mens moet niet eigenmachtig wijzer willen zijn dan de Bijbel.

Een ander deel van de commissie ontkent uiteraard niet dat bedoelde passages in de Bijbel voorkomen, maar betwijfelt of deze passages een eeuwig algemeen geldend oordeel over de homofilie bevatten. Het meent dat de Bijbel niet een gedragscode bevat, hetzij terzake van de homofilie hetzij terzake van andere onderwerpen. Iedere mens, iedere generatie en iedere gemeenschap zal de geest van de Bijbel in eigen leven en omstandigheden waarden moeten maken. Zo ontkomen wij eindelijk de conclusie dat de homofilie volgens deze commissieleden niet aan zichzelf, vanuit de geest van de Bijbel en met behulp van de kennis die wij thans bezitten van de verschijnselen der homofilie, ons een oordeel te vormen over de homofilie en de aan dat oordeel

weljik' de partners voor God en zijn gemeente hun schuld moesten belijden.)

Deze opvatting wordt thans niet meer algemeen aanvaard. Met name het veldwinnen van de idee, dat van de seksualiteit niet de voortplantingsfunctie maar de communicatieve functie voorop mag staan, heeft voor velen de directe koppeling van de geslachtsge-meenschap aan het formeel gesloten huwelijk minder voor de hand liggend gemaakt.

Ook in de commissie wordt verschillend gedacht over de vraag, of en zo ja in hoeverre de seksualiteit betrokken moet worden, althans gericht moet zijn op uitsluitend het huwelijk.

De commissie is van mening, dat de beleving en genieting van de seksualiteit een uitdrukking is van de tweezameheid van de mens, die vraagt om een blijvende verbondenheid in liefde en trouw, waarvoor het huwelijk de van

God gegeven weg is. T.a.v. de vraag hoe te denken over geslachtsgemeenschap zonder huwelijksband, zijn er commissieleden die hiervoor begrip opbrengen, indien redelijkerwijs verwacht mag worden dat de relatie tussen de partners tot een huwelijk zal leiden en er b.v. maatschappelijke oorzaken zijn die de spoedige totstandkoming daarvan verhinderen (geen huis, financiële positie, e.d.)

Anderen leden van de commissie menen dat ook los van het burgerlijk huwelijk duurzame relaties van liefde en trouw kunnen bestaan waarbij geslachtsge-meenschap aanvaardbaar is.

Overigens is de gehele commissie van oordeel, dat krachtig stelling dient te worden genomen tegen opvattingen die tendensen in de richting van promiscuïteit, d.w.z. het volledig vrije seksuele verkeer tussen mannen en vrouwen. Men komt tegenwoordig namelijk in toenemende mate de opvatting tegen,

dat de seksualiteit een der vele communicatiemogelijkheden is, die het intermenselijk verkeer ten dienste staan en die acceptabel is zodra twee — of meer — partners daaraan behoefte gevoelen. De commissie acht dit een gevaarlijke en onaantoonbare ontwikkeling.

5. Tenslotte zij erop gewezen dat er o.i. onderscheid kan bestaan tussen het standpunt dat men persoonlijk ten aanzien van een bepaald vraagstuk wenst in te nemen en het standpunt waarop de overheid zich behoort te stellen. Wij menen dat de overheid een eigen taak heeft. Zij dient dwars door de botsende particuliere belangen heen het volk te verenigen op het algemeen belang. Naast ieders individuele moraal is er zo ook een algemene, een publieke moraal. Bij de zorg daarvoor heeft de overheid vrijheden te beschermen en te bevorderen. Tevens heeft zij te waken tegen een vrijheidsgebruik dat anderen in hun levenswijze aantast.

abortus

Tot aan de laatste wereldoorlog heerste in de gehele westerse wereld nog de diepe rechtsovertuiging, dat ongeboren leven recht op wettelijke bescherming heeft. (Sowjet-Rusland had in 1920 abortus onder bepaalde voorwaarden gelegaliseerd, en in 1936 weer sterk beperkt; alleen IJsland en Zweden hadden in 1935 en 1938 een wettelijke verruiming aangebracht.) De neerslag hiervan trof men dan ook aan in vrijwel alle strafwetgevingen.

Sedertdien hebben zich grote veranderingen in de opvatting van de beschermwaardigheid van het foetale leven voltrokken. Men kan niet zonder meer stellen, dat dit een gevolg is van het losmaken van de seksualiteitsbeleving van de voortplanting, welke vroeger zeker niet het minst in christelijke kring — min of meer direct met elkaar verbonden werden gezien. Immers te gelijkertijd nam het aanbod van voorbehoedmiddelen een ongekeerd grote vlucht. Dit betekent dat in feite veel minder vaak een zwangerschap als 'ot een vrouw toeval'.

Zwangerschap te worden verlost door de vrucht te laten weghalen. Als het kind niet gewenst is, heeft voor deze groepen het zich aankondigend leven geen enkele intrinsieke beschermwaardigheid meer.

Zover willen velen toch niet gaan. Maar allerwegen — de mentaliteitsverandering is een internationaal verschijnsel met grote druk op de wettelijke organen — wordt om meer mogelijkheden tot abortus geroepen.

Afgezien van de eigen betekenis van het leven van de vrucht, waarover straks, is abortus provocatus als middel tot geboorteregeling, alleen al op medische gronden, zeker niet aan te bevelen en verdient een zorgvuldige preventie de voorkeur. Ook hier geldt het principe dat voorkomen beter is dan genezen. In Nederland is in de eerste jaren van grote propaganda voor de pil een duidelijke teruggang in het aantal reprovocceerde abortussen geconstateerd. De cijfers voor Amsterdam voor de jaren 1964-1969 daalden in vergeleking tot de jaren 1959-1964 met de

heeft. Een onderzoek van het Nederlands Huisartsengenootschap in de drie noordelijke provincies kwam tot nog lagere percentages. Willen wij de vraag naar abortus provocatus zoveel mogelijk voorkomen dan is een intensieve voorlichting eerste eis. Het verdient aanbeveling om met de jongeren open en eerlijk over de sexualiteit te spreken en dit niet in de taboesfeer te trekken. Deze voorlichting dient niet alleen informatie te verschaffen over de wijze waarop zwangerschap technisch voorkomen kan worden. Essentieel is dat ieder mens, als redelijk wezen, zich verantwoordelijk moet voelen voor de consequenties die uit zijn seksuele handelingen kunnen voortvloeien.

Legale en illegale abortus provocatus

Wij worden echter geconfronteerd met het feit dat jaarlijks duizenden vrouwen tegen hun wil zwanger worden, waarbij vele gradaties voorkomen, van: onbedoeld, ongewild, ongewenst, tot: verafschuwd en geheel onacceptabel. Een aantal van deze vrouwen tracht via abortus (in de toekomst wellicht via de zgn. abortuspill) een eind te maken aan deze zwangerschap. Onder abortus provocatus worden wel die afdrijvingen verstaan die in de eerste zes maanden van de zwangerschap plaatsvinden. Bij afdrijving tussen de 16e en 28e week spreekt men van een immature geboorte, waarbij de vrucht op geen enkele wijze tot levensvatbaarheid is te brengen. Van de 28e tot de 38e week spreekt men van een premature geboorte, waarbij de couveuse het kind soms in leven kan houden. Het verwijderen van een vrucht jonger dan tien tot twaalf weken is voor de vrouw een lichte operatie, waarvan zij, mits er geen complicaties optreden, binnen een paar dagen herstelt. Via legale weg worden jaarlijks 1000 à 2000 vrouwen geaborteerd. Een veel groter aantal vrouwen laat echter door middel van criminele abortus in het geheim een einde maken aan hun ongewenste zwangerschap. Bij een criminele abortus provocatus wordt de vrucht meestal door ondeskundigen en onbevoegden afgedreven, dikwijls tegen betaling van een aanzienlijke som geld. Bestrijding hiervan is bijzonder moeilijk. De justitie komt er veelal pas achter, wanneer de geaborteerde vrouw start, bijvoorbeeld ten gevolge van infectie, perforatie van de baarmoeder, luchtembolie of bloeding. Aangezien bij de criminele abortus het aantal sterfgevallen be-

trekkelijk gering is, staat het aantal vervolgingen in geen verhouding tot het aantal strafbare vruchtafdrijvingen.

Voorstanders van verruiming van de wettelijke mogelijkheden tot abortus provocatus gebruiken wel eens het argument, dat men dusdoende het aantal illegale vruchtafdrijvingen zou kunnen bestrijden. De feitelijke gegevens uit landen met een ruime legale abortuspraktijk geven reden hiernaar te twijfelen. Uit rapporten is n.l. gebleken, dat ondanks vergroting van het aantal legale mogelijkheden het aantal illegale vruchtafdrijvingen ofwel even hoog bleef, ofwel zelfs steeg.

Een waardenvrij proces?

Het vraagstuk van de abortus provocatus is in feite niet een medisch-technisch probleem, maar vooral een vraag van levensbeschouwing welke zich concentreert rondom de visie op het leven van de ongeboren vrucht. Een groot deel van de discussies over de toelaatbaarheid van de abortus provocatus speelt zich dan ook af rond de vraag of het vernietigen van de vrucht in de moederschoot gelijk staat met doden, wellicht zelfs moorden, of dat er vooral in het begin van de zwangerschap alleen nog maar sprake is van 'puur biologisch leven', hetwelk waardenvrij zou zijn. Hoezeer ook een zich pas ontwikkelende vrucht puur biologisch leven lijkt en in waarde verdediging van abortus provocatus past eerder in het hijsbeeld van enige eeuwen terug, toen er allerlei theorieën over het moment van de bezieling van de vrucht opgesteld werden. Te denken valt aan de beziening reeds aanwezig zou zijn. Ook vandaag is dit mysterie niet opgehelderd, maar thans weten we dat in de bevruchte eicel alle informatie reeds aanwezig is voor de ontwikkeling tot een nieuw mens. Wij willen het beginnend leven in de moederschoot niet als waardenvrij beschouwen, maar er waarde aan toekennen die begint bij de bevruchting en toeneemt gedurende het verloop van de zwangerschap. Hoeveel een vrouw haar zwangerschap subjectief als zonder waarde kan zien, objectief heeft deze vrucht als beginnend leven waarde. Iedere abortus provocatus is ons inziens een beëindiging van leven. Het gaat bij abortus provocatus derhalve steeds om twee levens,

dat van de moeder en dat van de ongeboren vrucht.

Huidige wettelijke regeling

In onze wetgeving zijn enige artikelen opgenomen die beogen het belang van de nog ongeboren vrucht te beschermen. Zo luidt artikel 3 van het Burgerlijk Wetboek:

Het kind van hetwelk een vrouw zwanger is, wordt als reeds geboren aangemerkt, zo dikwijls deszelfs belang zulks voordert.

Tevens is er artikel 251 bis van het Wetboek van Strafrecht, handelende over de verstoring van de zwangerschap:

Ind: 'Hij die opzettelijk een vrouw in behandeling neemt of een behandeling doet ondergaan, te kennen gevende of de verwachting opwekkende dat daardoor zwangerschap kan worden verstoord, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar, of geldboete van ten hoogste zesduizend gulden.'

Indien de schuldige uit winstbejag heeft gehandeld, van het plegen van het misdrijf een beroep of een gewoonte maakt, of geneeskundige, vroedvrouw of artsmedijbieder is, kunnen de straffen met een derde worden verhoogd.'

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontteld.'

Het is duidelijk dat de wetgever zich hier verklaart tot een tegenstander van de abortus provocatus. Toch blijkt uit de jurisprudentie, dat naar de mening van de justitie niet ieder die aan de delictomschrijving van artikel 251bis voldoet, behoort te worden gestraft. Zo wordt bijvoorbeeld de arts, die op zilver medische gronden in het belang van de moeder de zwangerschap verstoort, geacht niet wederrechtelijk te hebben gehandeld. En aangezien de wederrechtelijkheid een element is, dat aanwezig moet zijn wil een handeling strafbaar zijn, gaat de arts in zo'n geval vrijuit.

Het antwoord op de vraag: wanneer acht de rechter de wederrechtelijkheid al of niet aanwezig is natuurlijk van groot belang. Daaruit blijkt ook in hoeverre de rechter met nieuwe opvattingen meegaat, dan wel zich oortoe verset. Met betrekking tot door artsen geprovoceerde vruchtafdrijvingen blijkt overigens, dat hoogst zelden vervolging plaats vindt. De mogelijkheid dat het gebeurt is echter aanwezig.

Indicaties

Hiuden ten dage is er vrijwel niemand meer die bijvoorbeeld op grond van het gebod 'Gij zult niet doden', abortus provocatus in alle gevallen afwijst. De opvatting dat op grond van een medisch-somatische indicatie, dat wil zeggen wanneer er gelundeerde redenen zijn om aan te nemen dat het voortduren van de zwangerschap de lichamelijke gezondheid van de moeder ernstig zal bedreigen (bv. in het geval van een ernstige hartafwijking), abortus provocatus verantwoord is, is vrijwel algemeen geaccepteerd. Dankzij de vooruitgang van de medische wetenschap is deze zgn. medisch-somatische indicatie in ons land gelukkig bijzonder zeldzaam geworden.

Momenteel heeft de geneeskunde echter niet alleen oog voor het lichamelijke aspect van de ziekte, maar wordt het psychische leven minstens zo hoog geacht als het lichamelijke. Van daar dat velen ook in geval van zgn. psychiatrische indicatie abortus provocatus verantwoord achten. Men spreekt van een psychiatrische indicatie indien er gefundeerde redenen bestaan om aan te nemen dat het voortduren van de zwangerschap de geestelijke gezondheid van de moeder, of van degenen die direct van haar afhankelijk zijn, ernstig zal bedreigen. Hierbij denkt men bijvoorbeeld aan vrouwen die demente psychisch labiel zijn dat een ernstige zelfmoordpoging dreigt of al heeft plaatsgevonden.

Als derde indicatie voor het beëindigen van de zwangerschap wordt de sociale-psychiatrische indicatie voorgestaan. Bij de beantwoording van de vraag wanneer deze indicatie aanwezig is hanteert men wel de term 'existentiële noodsituatie' (Amsterdams abortus-werkgroep). Een ander begrip waarmee wordt gewerkt is het zgn. draaglast-draagkracht begrip (Utrechtse abortus-werkgroep). Als voorbeelden van de sociaal-psychiatrische indicatie kunnen genoemd worden: een omgeving die de vrouw met uitstoting bedreigt, een zekelijk echtpaar, dat reeds een aantal ongelukkige kinderen heeft, een volgend kind zou de situatie hopeloos maken.

Als vierde indicatie voor abortus provocatus ziet men ook bepleit de sociale indicatie. Voorbeelden hiervan: een studie of opleiding die door de zwangerschap niet meer kan worden uitgevoerd, de opvatting dat men niet meer dan twee kinderen wenst te hebben,

een juist geplande vakantiereis die door de zwangerschap niet door zou gaan, een te klein huis, te weinig financiële middelen om het kind op te voeden, e.d. Hiernaast wordt ook wel het eenvoudiger onderscheid gemaakt tussen de medische, de medisch-sociale en de sociale indicatie.

Commissiestandpunt

Hoe staan wij tegenover dit alles? De commissie erkent, dat er zich gevallen kunnen voordoen, waarin vruchtafdrijving geoorloofd, ja soms zelfs noodzakelijk is. Wat de medisch-somatische indicatie betreft: daarover bestaan eengestemd weinig problemen. Zij wordt thans, zoals gezegd, door vrijwel iedereen aanvaard. De commissie deelt de mening dat, indien het leven van de moeder direct wordt bedreigd, gekozen mag worden ten gunste van de moeder. Wij menen echter ook, dat de vruchtafdrijving stellig niet in alle gevallen toelaatbaar moet worden geacht. Zo zal beroep op de persoonlijke vrijheid van de vrouw als rechtvaardigingsgrond voor abortus provocatus naar ons oordeel moeten worden afgewezen. 'Baas in eigen buik' is een slogan die biologisch en ethisch onjuist is, en waarin te gemakkelijk en onjuist is, en waarin te gemakkelijk gekozen voor het belang van de moeder.

Wij menen tevens, dat de sociale indicatie in zijn algemeenheid moet worden afgewezen. Zoals uit de voorbeelden blijkt is het gevaar van een gebrek aan verantwoordelijkheid te duidelijk aanwezig. In deze gevallen moet de oplossing niet gezocht worden in abortus provocatus. Ook dan is hulp en begeleiding echter wel noodzakelijk. De maatschappij, de gemeenschap heeft hierbij eveneens een belangrijke taak te vervullen.

Naar onze mening ligt de grens tussen de twee uitersten, de medische indicatie en de sociale indicatie, al is niet te zeggen waar die grens precies ligt. Er dient van geval tot geval geoordeeld te worden. Steeds zijn in gelding zowel de eerbied voor het leven van de ongeboren vrucht als de eerbied voor het leven van de moeder. Welke beslissing men ook neemt, steeds zal leven worden geschaad. Iedere beslissing zal dan ook een noodoplossing zijn, die na zorgvuldig afwegen genomen moet worden. Wanneer men daarbij de genoemde indicaties wil hanteren, dient bedacht te worden dat het zeer moeilijk is daartussen scherpe grenzen te trek-

ken. De overgang tussen de indicatie is vaak glijdend; de indicaties overlappen elkaar voor een deel. Het zal derhalve uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk zijn, in een wettekst aan te geven wanneer wij abortus provocatus wel en wanneer wij haar niet verantwoord achten. Aangezien wij abortus provocatus echter stellig niet in alle gevallen toelaatbaar achten is de commissie van mening, dat een wettelijk vastgelegde norm niet gemist kan worden. De mogelijkheid van justitieel ingrijpen dient aanwezig te zijn. Waarbij we dan maar op de koop toe nemen dat iedere norm vaag zal zijn en vatbaar voor velerlei interpretatie. De vraag komt dan op: kunnen wij nog met de huidige wettelijke regeling uit de voeten?

Wetswijziging noodzakelijk

Het ligt voor de hand dat diegenen, die van mening zijn dat abortus provocatus altijd toegelaten moet worden, geen aanleiding zien voor een wettelijke regeling. Van die kant wordt dan ook geen schrappen van de huidige regeling bepleit. Diegenen, die abortus provocatus niet geheel vrij wensen te laten, blijven behoefte houden aan een wettelijke regeling. Zo ook de commissie.

Uit de bestaande wettelijke regeling spreekt een grote reserve tegen de abortus provocatus, welke reserve door de commissie wordt gedeeld. Een bezwaar is, dat het thans van het inzicht van de rechter afhangt of een arts die abortus provocatus heeft verricht al of niet gestraft zal worden. Zo kan onder de huidige regeling de arts die abortus provocatus heeft verricht op grond van de sociale indicatie, geacht worden niet wederrechtelijk te hebben gehandeld. De strafuitsluitingsgrond geeft daartoe de rechter alle vrijheid. Wij achten dit niet beverredend.

Het ontwerpen van een nieuwe wettelijke regeling valt buiten de opdracht van deze commissie. Wel wil zij aangeven aan welke criteria een nieuwe regeling naar haar oordeel zou moeten voldoen.

Deze zijn:

- De wil van de vrouw is niet alleen beslissend;
- verplichting inschakeling van abortus-werkgroepen (de werkgroepen ter begeleiding van de vrouw met een ongewenste zwangerschap) wier status wettelijk geregeld moet worden; dit

EUROPESE UNIE VAN CHRISTEN- DEMOCRATEN

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

Tijdens een eind vorige week te Brussel gehouden bureauvergadering van de Europese Unie van Christen-Democraten is Mariano Rumor — de vorige minister-president van Italië — eenstemmig herbenoemd als voorzitter van deze Unie.

In de Europese Unie zijn verenigd christen-democratische partijen of groepen uit Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk, Italië, San Marino, Zwitserland, Oostenrijk en de Bondsrepubliek Duitsland.

In het afgelopen halfjaar werd reeds een basis gelegd voor een verbeterde activiteit van de Unie in Europees verband.

Daarbij werd onder meer een wat nauwer contact gelegd met de christen-democratische fractie in het Europese parlement.

In de bureauvergadering te Brussel werd besloten tot meer regelmatige en fundamentele gedachtenwisseling over de Europese en internationale vraagstukken dan tot dusver plaatsvond. In verhouding zal dan tevens minder tijd besteed moeten worden aan organisatorische zaken en nationale themata, alsmede meer tijd aan de gezamenlijke politieke meningsvorming over de belangrijke politieke problemen van deze tijd. Dit zal dan gepaard moeten gaan met een voldoende representativiteit van de nationale vertegenwoordigers in de Unie, waarbij gedacht zou kunnen worden aan afvaardigingen van partijvoorzitters, de secretarissen-generaal en mogelijk ook de parlementaire fractieleiders.

In de komende maanden zal president Rumor de mogelijkheden onderzoeken tot een efficiëntere werkwijze van de Unie, de samenstelling van het presidium met het oog op de vice-presidenten en de politieke secretaris-generaal, de

instelling van werkgroepen en behandeling van de politieke vraagstukken in de bureauvergaderingen en de voorbereiding van een congres tegen het einde van 1971.

Tijdens de vergadering gaf de voorzitter een overzicht van een aantal belangrijke punten met betrekking tot de politiek in Europa, waarna de vertegenwoordigers van de diverse landen enkele hoofdpunten uit de nationale situaties ter tafel brachten voor de gemeenschappelijke informatie en oriëntatie.

Van Nederlandse zijde bracht prof. Kooijmans onder meer naar voren, dat het noodzakelijk is met het oog op een eventueel mogelijk begin van Europese partijvorming zich gezamenlijk af te vragen wat de legitimatie is van de christen-democratie in Europees verband en wat daarvan de consequenties zijn.

Bovendien is de zaak van de christen-democratie en is onze activiteit in dit verband niet beperkt tot Europa, maar een mondiale kwestie. Daarop gelet zijn onregelmatige en fragmentarische contacten bepaald onvoldoende. Zij leiden tot een geïsoleerd bestaan. Werkgroepen zullen in het kader van de Europese Unie bezig moeten zijn om het bureau van de Unie behulpzaam te zijn bij de uitwerking van een christen-democratische strategie in Europa en daarbuiten, zowel in Azië als in Latijns-Amerika.

President Rumor onderstreepte onder meer de problemen van de jongere generaties en de noodzaak van het hebben van en het streven naar het bereiken van politieke idealen in de moderne maatschappij, een verantwoordelijke democratie, alsmede de mobilisering en stimulering van de publieke opinie.

Duidelijk moet geformuleerd worden wat onze gezamenlijke verantwoordelijkheid is als christen-democraten in het laatste kwart van deze eeuw. Wij hebben een eigen originele fundamentele inspiratie en wij zullen ons met realisme en veel inspanning moeten richten op de werkelijke grote proble-

men van onze tijd. Als wij het hebben over internationale samenwerking zien wij dat in supra-nationale zin. Wanneer wij het hebben over solidariteit, dan bedoelen wij geen liefdadigheid, welke tekort doet aan de persoonlijkheid. En indien wij nagaan de werkelijke zin van de vrede, dan beperkt zich dat niet tot het oppervlakkig zoeken naar een evenwicht van krachten. Wij zullen deze en andere problematiek in de komende jaren concreet moeten maken, zodat wij zinvolle voorstellen tot oplossingen kunnen doen. Inmiddels zal ook gesproken worden over de politiek, welke constant doorgaat.

Tijdens deze bureauvergadering werd dan ook uitvoeriger stilgestaan bij de "Ostpolitiek" van de West-Duitse C.D.U., ingeleid door oudminister Bruno Heck, en bij de situatie in het Middellandse Zeegebied en in het Midden-Oosten, ingeleid door de buitenlandexpert van de Democrazia Christiana, Bernassola.

Voor Nederland namen aan de bureauvergadering deel prof. mr. P. H. Kooijmans (vice-voorzitter A.R.P., voorzitter van de Nederlandse groep van de E.U.C.D., waarin A.R.P., C.H.U. en KVP zijn verenigd) en dr. W. de Kwaadsteniet (secretaris A.R.P.), prof. dr. J. W. van Hulst en drs. G. van Leijenhorst (resp. voorzitter en secretaris C.H.U.), mr. A. P. J. M. M. van der Stee (voorzitter K.V.P.) en C. Kleisterlee (secretaris buitenland K.V.P., secretaris Nederlandse Equipe van de E.U.C.D.).

De bureauvergadering werd gedeeltelijk bijgewoond door de voorzitter van de christen-democratische fractie in het Europese parlement, Lückner, en door de voorzitter van de Europese Commissie, Malfatti.

Verwacht mag worden, dat de tijdens deze vergadering gebleken hernieuwde wil tot grotere activiteit in de komende maanden tot resultaten zal kunnen gaan leiden.

DE KAMER DEZE WEEK

Als dit nummer van N.G. in de brievenbus is gevallen zal een belangrijke week achter de rug zijn. De wet op de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied zal vermoedelijk zijn afgewerkt. De beide ministers de heren Witteveen en Beernink en de staatssecretaris Grapperhaus hebben willen luisteren naar de grondige kritiek, die op het wetsontwerp is uitgebracht. Een nota van wijziging van hun kant kwam aan veel wensen tegemoet: een maatstaf in de wet, meer centralisatie, gelijke hantering van die maatstaf en uitbouw van een stukje draagkracht.

Toch zal de Kamer niet tevreden zijn: een aantal amendementen verlangt meer. Naar onze vaste overtuiging redelijke verlangens: een grens aan de heffingsmogelijkheid in de wet, vrijstelling t.b.v. de kerken, meer rechtsbescherming t.b.v. de individuele gemeentelijke belastingbetalers. Gelet op de door de regeringsfracties getrokken éne lijn en de bijval op een aantal punten van de oppositie zullen de bewindslieden, gezien hun wijs, soepel optreden, deze wensen niet afwijzen. Als straks de wet financiële verhouding rijk en gemeenten nader wordt verbeterd — het betreffende w.o. is er al — en het eigen plaatselijk belastinggebied verbeterd wordt aanvaard, krijgen de gemeenten een redelijker kans hun eigen verantwoordelijkheid te dragen. Daarbij willen wij wijzen op één zaak: het eigen plaatselijk belastinggebied is een nieuwe vondst. De ervaring moet leren of en waar er fouten liggen. Laten kabinet en Kamer — in de periode 1971-1975 — niet schromen zonnig wettelijk bij te sturen.

FINANCIËLE VERHOUDING IN NEDERLAND

Het is natuurlijk een totaal verkeerde zaak als de Koningin en haar Huis, bij de uitoefening van haar hoge en gewichtige functie ten behoeve van Nederland, uit haar eigen vermogen en haar eigen inkomsten gelden zou moeten toeleggen.

Zo is de feitelijke situatie thans wel! Daaraan maken een aantal wetsontwerpen nu een einde. Waar het kabinet-Cals een klein begin mee heeft gemaakt wordt nu voltooid door het kabinet-De Jong.

In de Kamer was er veel overeenstemming over deze belangrijke wetsontwerpen. In de regeringsfracties bleek praktisch geen verschil van mening hierover te bestaan, al probeerde men hier en daar in het voorlopig verslag het verlangen dat wel moest vaststaan, dat de goedmaking van de kosten, die de Koningin en haar Huis wordt verleend beslist niet met een 'meetlat' mag worden gemeten.

Een enkele keer bieden wij een aantal eerder verschenen geschriften samen tegen een gereduceerde prijs de lezers aan. Dat is ook nu het geval. Ook thans kunt u — voor u zelf of ten geschenke voor een ander — een of meer van die pakketten aanschaffen.

PAKKET A, PRIJS f 3.75

1. 'Staatkundige vernieuwing', nota van een gespreksgroep, — bestaande uit mr. A. M. Donner, H. Algra, drs. J. A. Bakker, mr. B. W. Biesheuvel, dr. P. J. Boukema, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, mr. W. C. D. Hoogendijk, mr. J. G. H. Krajenbrink, drs. D. Th. Kuiper, dr. W. de Kwaadsteniet, mr. J. H. Prins, dr. J. van Putten, J. Smallembroek, dr. A. Veerman, prof. mr. P. J. Verdam — ter voorbereiding van een openbare partijconferentie op 30 mei 1970, 31 blz., oorspronkelijk gepubliceerd in A. R. Staatkunde, 40e jg., no. 5 mei 1970.

LECTUUR PAKKETTEN VOOR U OF VOOR EEN ANDER

2. 'Bestuurlijke vormgeving', preadvies van een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. en het Verband van Verenigingen van A. R. Gemeente- en Provinciebestuurders voor de openbare partijconferentie op 13 oktober 1969, 36 blz., oorspronkelijk verschenen in A. R. Staatkunde, 39e jg., no. 10, ok-

tober 1969 en 40e jg. no. 1, januari 1970.

3. 'Defensiepolitiek als buitenlandse politiek', nota van een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P., 16 blz., oorspronkelijk gepubliceerd in A. R. Staatkunde, 40e jg., no. 2/3, februari/maart 1970.

PAKKET B, PRIJS f 4.—

1. 'Grote taak voor kleine mensen', hoofdlijnen voor een evangelisch beleid, 2e druk, uitgegeven ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. in 1969 van de hand van drs. B. Goudzwaard, 112 blz.

2. 'Naar nieuwe mondiale verhoudingen', twee inleidingen over het vredesvraagstuk van prof. mr. P. H. Kooijmans en mr. P. J. Teunissen, voor de ARJOS-studieconferentie 1968, 76 blz.

3. 'Bezinning', rede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, op het najaars-Partij Convent op 8 november 1969 te Utrecht, 27 blz.

PAKKET C, PRIJS f 3.—

Hierin is alleen opgenomen het spe-

ciale nummer van A.R. Staatkunde, ter gelegenheid van de brede partijconferentie op 13 en 14 februari 1970 (40e jg., nrs. 2/3, februari/maart 1970), waarin zijn opgenomen:

- nota: Vorming en inrichting van stads- en streekgewesten;
- nota: Aspecten van de defensieproblematiek, in het bijzonder met betrekking tot Europa;
- nota: Geweldloze defensie tegen vreemde mogendheden;
- artikel: Buitenlands beleid nieuwe stijl;
- Vrede - Oorlog - Defensiebeleid? — Een bijdrage in de discussie;
- nota: Technologische ontwikkeling en werkgelegenheid.

Indien u deze leduurpakketten tegen de aangegeven gereduceerde prijzen wilt bestellen — voor u zelf of voor een ander — kunt u dit doen door overmaking van het betreffende bedrag op gironummer 89673 ten name van A.R. Partij-Stichting, Den Haag onder vermelding: leduurpakket A. en/of B. en/of C. Bestellingen worden per omgaande uitgevoerd.

DE LANDELIJKE HERVORMDE JEUGDRAAD
vraagt - wegens vestiging in Driebergen in januari 1971 -

a. Een bureausecretaresse

of zelfstandige (steno-)typiste voor bijstand aan twee landelijke secretariaten, n.l. secretaris schriftelijk vormingsmateriaal en secretaresse Oecumenische Commissie Nederlands Padvindsters-gilde.

**b. Een boekhoudster/
correspondente**

voor voorbereidende werkzaamheden verwerking financiële stukken en financiële verslaggeving.

c. Een goede typiste

voor bijstand aan de bureau-secretaresse van het algemeen secretariaat.

Inlichtingen en sollicitaties: 070 - 60.49.25, of Suriamestraat 4, Den Haag.

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

**Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

**PRACHTIGE
NIET-RITMISCHE
GEMEENTEZANG**

URK ZINGT AAN DE ZEE :

Ruwe stormen mogen woeden - O God van Hemel, zee en aard - Bedreigt mij leed, ontmoet mij smart - Beveel gerust uw wegen - Heilig, heilig, heilig, Here God Almachtig - Wie maar den goeden God laat zorgen - Wat God doet, dat is welgedaan - Vaste rots van mijn behoud - O God, die droeg ons voorgeslacht - O Eeuw'ge Vader, sterk in macht - Als God, mijn God, maar voor mij is - Is de nood zo hoog gerezen - Wat de toekomst brengen moge - Neem Heer mijn beide handen - Blijf bij mij Heer - 'k Wil U, o God, mijn dank betalen.

Bestelnr. 179 (ac) 30 cm L.P.; stereo/mono f 12.50

GEMEENTEZANG uit de N.H. kerk te GENEMUIDEN, org. H. v.d. Kolk, Nr. XIII.

Kant 1: Ps. 113 : 1 en 4 - Ps. 42 : 1 en 7 - Ps. 130 : 1, 2 en 3 - Ps. 140 : 1, 7 en 13 - Ps. 60 : 6 en 7 - Ps. 49 : 1 en 6.

Kant 2: Ps. 25 : 4 en 7 - Ps. 3 : 1 en 4 - Ps. 26 : 8 en 7 - Ps. 145 : 1 en 6 - Ps. 6 : 1, 3 en 9 - Ps. 88 : 6 en 13.

Bestelnr. 258 (ac) 30 cm L.P. f 13.90

GEMEENTEZANG uit de N.H. Kerk te GENEMUIDEN, org. H. v.d. Kolk, Nr. XIV.

Kant. 1: Ps. 89 : 4, 5 en 6 - Ps. 40 : 3, 4 en 8 - Ps. 43 : 1 en 3 - Ps. 16 : 1 en 4 - Ps. 116 : 2, 3, 4 en 5 - Ps. 141 : 1, 2 en 4.
Kant 2: Ps. 84 : 1, 2 en 5 - Ps. 93 : 1, 2, 3 en 4 - Ps. 138 : 1, 4, 6 en 9 - Ps. 38 : 1, 4, 6 en 9 - Ps. 97 : 4 en 6 - Ps. 31 : 4 en 19.

Bestelnr. 523 (ac) 30 cm L.P. f 13.90

Bij aankoop van alle drie platen tegelijk GRATIS de L.P. „Op weg naar ZOAR”, Gemeentezang (niet-ritmisch) uit de Petrakerk te URK (winkelwaarde van deze plaat f 8.50).

De verzendkosten bedragen f 1.— voor bestellingen minder dan f 15.—. Grotere bestellingen zijn portvrij.

Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK

Bonairestraat 1

Tel. 05277 - 1456

Giro 1299777

**DE STICHTING TEHUIZEN
HELPT ELKANDER DELTAGEBIED'**

Narcissenstraat 115, Rotterdam-25

vraagt voor haar gezinsvervangende tehuizen voor geestelijk gehandicapten

a. SUB.-HOOFD

b. GROEPSLEID(ST)ERS

met diploma AZ.

**c. ASSISTENT-
GROEPSLEID(ST)ERS**

in opleiding voor het diploma AZ.

**d. ADSPIRANT-
GROEPSLEID(ST)ERS**

met de mogelijkheid tot het volgen van de opleiding AZ.

e. WERKSTERS

van ma. t/m vrij. van 8.00 tot 13.00 uur.

5-daagse werkweek, 18 werkdagen vakantie per jaar, 6 % vakantietoelage per jaar.

Sollicitaties aan bovenstaand adres. Telefonische inlichtingen 010 - 234710 of 276615.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

**POLITIEK VRAAGT
KENNIS VAN ZAKEN**

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

**CURSUS VOOR
GEMEENTERAADSLEDEN**

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen

TELEFOON 12486

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN

FIRMA

T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

VAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

**NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

**E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf**

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

Fa. H. J. WIBBELING & ZOON

**GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF**

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

Geeft dit blad door!!

WIJ KOMEN BIJEEN

Op zaterdag 31 oktober 1970 houdt de Provinciale Organisatie van de A.R. Partij in Drente haar najaarsvergadering in Bellevue te Assen, Dr. Nassaulaan 30.

Aanvang morgenvergadering 9.30 uur; middagvergadering 14.00 uur.

's Morgens huishoudelijke aangelegenheden (financiën, A.R. Vrouwencomité, Drentse Arjos).

In de middagvergadering wordt o.m. aandacht besteed aan het politieke beleid van de A.R. Statenfractie in Drente.

De A.R. Kamercentrale Tilburg houdt maandag 2 november 1970 een openbare ledenvergadering in hotel „Cosmopolite” te Breda. (tegenover station).

Aanvang 20.00 uur.
Spreker: mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie.

VRAGEN KAMERLEDEN

De heer Aantjes pleitte ervoor dienstplichtsfaciliteiten voor in de woningbouw werkzame personen ook voor 1971 te laten gelden.

De Minister van Defensie deelde mee, dat hij overleg zal plegen met zijn collega Schut en hij beloofde een snelle bekendmaking.

LID WORDEN VAN DE ARJOS? WAAROM?

Ja, waarom lid worden van de Arjos?

Omdat de Arjos niet voldoende gebaat is met jongeren, die zeggen dat de Arjos een nuttige functie heeft. De Arjos zoekt daadwerkelijke steun. Jongeren tot 30 jaar kunnen binnen het kader van de anti-revolutionaire jongerenorganisatie meewerken aan vernieuwing van de samenleving vanuit evangelisch perspectief.

COUPON

Ondergetekende,

NAAM:

STRAAT:

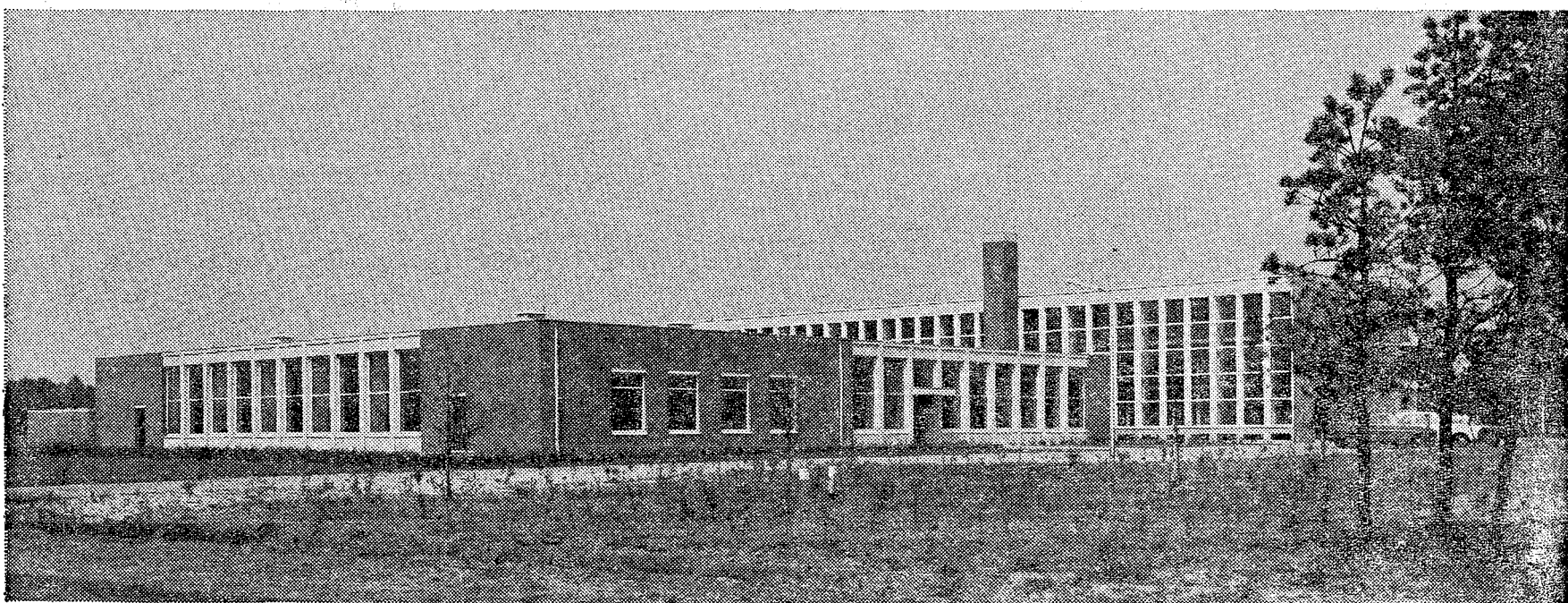
PLAATS:

geeft zich op als lid van de Arjos. De contributie over de periode van november tot en met december 1970 is heden gestort op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag. Graag ontvang ik nu maandelijks het Arjosblad Op Wiek en regelmatig informatie over landelijke, provinciale en eventueel plaatselijke activiteiten.

COUPON UITKNIPPEN EN OPSTUREN NAAR:

SECRETARIAAT ARJOS, DR. KUYPERSTR. 3, DEN HAAG, TEL. 070 - 183960

VISSER & SMIT'S PAPENDRECHT	HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN AANNEMING MIJ NV 01850-51044 POMPSTATION HUIJBERGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
---	--	--

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken
als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11 - 13
AMSTERDAM - TELEFOON 020 - 23 25 40

U kunt zich ook wenden tot:

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtestraat 36	— Telefoon 040 - 6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050 - 2.14.42

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam :

Adres :

Woonplaats :

en het tweede

Naam :

Adres :

Woonplaats :

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het
secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

Huize „NIEUWENOORD” Baarn

KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

heeft op korte termijn behoefte aan enkele

GEDIPLOMEERDE Z.-VERPLEGENDEN

(mnl. of vrl.)

Sollicitaties te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook gaarne
schriftelijk of telefonisch, (02150 - 15457) alle gewenste inlichtingen ver-
strekt.

HUIZE „NIEUWENOORD” - GROENEVELD 25 - BAARN

BALANS

NIET

IN

EVEN-

WICHT

IEDER

LID

EEN

GULDEN

EN

DE

ZAAK

ZIT

GOED

STICHTING „DENNENRUST”

ALG. PROT.
BEJAARDENCENTRUM
VOOR GEREPATRIEERDEN

te Wageningen-Hoog,
Post Renkum,
Hartenseweg 50,
tel. 08373 - 2234.

Eind '71 - begin '72 zal onze nieuwbouw klaar zijn. Capaciteit 150 bedden.
In verband met de voorbereiding daarvan zoeken wij reeds nu contact met

BEJAARDENVERZORGSTERS,

die wij een hoofdfunctie in het vooruitzicht kunnen stellen, en

BEJAARDENHELPSTERS

Uitsluitend GEDIPLOMEERDEN, die zelfstandig kunnen werken en over
goede referenties beschikken, kunnen solliciteren.

Salarissen en arbeidsvoorwaarden volgens de landelijke normen van de
N.F.v. B. 5-daagse werkweek. (Intern).

De ligging van ons huis is prachtig, de werksfeer is goed en de busverbindingen zijn redelijk.

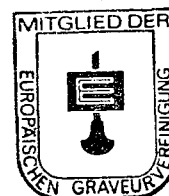
Schriftelijke sollicitaties worden gaarne verwacht door de Directeur-Geestelijk Verzorger.

Aanstelling kan zo spoedig mogelijk volgen.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transfers o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

H. ALGRA

KUYPER ALS PARTIJLEIDER

Het is niet ongewoon in de westerse landen, dat binnen het kader der parlementaire democratie een partij gekend wordt aan haar leider. In Engeland was de conservatieve groep jarenlang verpersoonlijkt in Disraëli en de liberalen werden gekend, gewaardeerd of bestreden als de partij van Gladstone.

In de Verenigde Staten, ligt dat enigszins anders: twee partijen, die elkaar het presidentschap betwisten, maar binnen die partijen soms een grote stille en openlijke strijd, met wie de partij voor de dag zal komen.

In een tijd, toen de partijen nog niet zo waren georganiseerd als in onze dagen, sprak die binding aan een persoon, als leider der partij, uiteraard sterker dan nu. Het is helemaal een open vraag, wie de heer Vondeling zal opvolgen als voorzitter van het bestuur van de P.v.d.A. en het antwoord op die vraag is minder belangrijk dan het aanwijzen van één lijsttrekker voor het gehele land.

In de negentiende eeuw hadden de partijen en groeperingen sterker en duidelijker een persoonlijke spits dan in later tijd. Waarbij wel moet worden bedacht, dat er toen nog nauwelijks georganiseerde partijen waren (de ARP was de eerste, maar toch niet eerder dan in het laatste kwart van die eeuw!). Zo herkende en taxeerde de kiezer toentertijd de partij of de richting naar haar man, naar Groen en Thorbecke, Kuyper, Troelstra, Schaepman. Meestal had toch in ons land dat leiderschap maar een beperkt karakter. Thorbecke slaagde er vaak maar met moeite in, en soms helemaal niet, om de liberalen aangesloten om zich te verzamelen. Verschillende liberale heren hadden hem liever niet als minister-president en zijn tweede kabinet is in 1866 ondergegaan aan innerlijke verdeeldheid; toen Thorbecke op 4 juni 1872 stierf, verkeerde zijn derde kabinet anderhalf jaar na zijn optreden, al in een crisis-situatie.

Groen voelde zich teleurgesteld en zelfs gegriefd, omdat hij op 'de vrienden' in de Tweede Kamer zo weinig staat kon maken en in 1871 kwam het tot een openlijke breuk. Maar het 'volk achter de kiezers' bleef met zijn hart bij hem. En dan, na de dood van Groen, treedt Kuyper op als leider van de ARP. Als opvolger van Groen, niet door Groen aangewezen, omdat Groen zelf vond, dat Kuyper de aangewezen leider was, jure suo, zonder dat enige aanwijzing, door wie ook, nodig was. Dat gaf aan Kuyper's positie een speciaal karakter en een bijzondere sterkte. Hij was de leider, en hij aanvaardde dat leiderschap zonder aarzelen, hij beklom de bok en haalde de teugels aan. Maar ook hem is het conflict en de splitsing niet bespaard gebleven: in de strijd om de uitbreiding van het kiesrecht kwamen Kuyper en Lohman tegenover elkaar te staan en tot vandaag toe is de scheur, die toen ontstond niet gedicht. Maar toch, Kuyper als leider van de ARP, als partijleider in het algemeen is

in Nederland een uniek verschijnsel gebleven. Het meest kan de positie van Troelstra nog met die van Kuyper worden vergeleken.

Daarbij mag niet worden vergeten, dat Kuyper ook de organisator werd van de ARP. Hij heeft de partij op poten gezet, zodat zij een georganiseerde landelijke partij werd met een permanent college, dat de leiding had, aan het hoofd. Geen partijbestuur, maar een Centraal Comité van Antirevolutionaire Kiesverenigingen. De kiesverenigingen zijn zelfstandig en alleen als lid van een kiesvereniging kan iemand in

de partij op georganiseerde wijze meedoen en meespreken.

En de hoogste bevoegdheid heeft de Deputatenvergadering, waar de afgevaardigden van de kiesverenigingen bijeenkomen. Zij zijn gedeputeerd door hun kiesverenigingen. Toen Kuyper op hoge leeftijd de reorganisatie van de partij ter hand nam, kwam er een nieuw orgaan bij, het Centralen-convent. De namen zijn van hem, de omschrijving van het karakter en de bevoegdheden zijn ook van hem. De namen zijn karakteristiek voor zijn persoon en opvattingen.

In organisatorisch opzicht deed Kuyper

evenwel veel meer. Hij zorgde er ook voor, dat de partij een welomschreven program van beginselen kreeg. Groen had daar nooit voor gevoeld, maar Kuyper zorgde er voor, dat het er kwam. De redactie is grotendeels van zijn hand, al hebben ook anderen er aan meegeewerkt. Bovendien — hij gaf de brede toelichting in zijn standaardwerk Ons Program. Ds. W. Diemer, Christelijk Gereformeerd predikant te Dokkum, hield met kracht vol, dat men moest blijven onderscheiden hét program, het program van de georganiseerde partij, en Ons Program, de persoonlijke toelichting van Kuyper, waaraan ten slotte geen kiesvereniging was gebonden. Maar Ons Program was niettemin het standaardwerk, dat bijvoorbeeld op honderden Jongelingsverenigingen bestudeerd werd met het oog op de staatkundige vorming. De oude Van Alphen, die van 1884 tot 1908 lid was van de Tweede Kamer voor het district Ommen, las iedere winter opnieuw Ongehoof en Revolutie van Groen. Voor al onze Kamerleden aan te bevelen, zei Fabius eens, desnoods om de andere winter. Maar Ons Program werd gelezen en herlezen door zeer velen in den lande en vaak werden er 'referaten' uit gemaakt voor de vergaderingen van de kiesverenigingen.

Nóg hebben we het voornaamste niet genoemd. Sedert 1872 kwam Kuyper dag aan dag in vele huisgezinnen, omdat men was geabonneerd op De Standaard. Wat hij daarin schreef, was niet alleen véél, en het vorderde heel veel van zijn tijd en zijn krachten, maar het was ook helder, spits, flitsend, bezielend, strijdbaar en geladen.

Wie als ik in het bezit is van de jaargang 1878 van De Standaard, het jaar van het volkspetitionnement tegen het wetsvoorstel van Kappeyne, die staat verbaasd over de snelheid van reactie, de onverbiddelijkheid van de argumentatie, de sterke bewogenheid. En soms beslaan de bijdragen van Kuyper in één nummer kolommen aan driestarren. Zo heeft hij de partij geleid en het volk bewust gemaakt.

Want in zekere zin kunnen we Kuyper een volkstribuun noemen, de vertrouwensman van een achteruitgezet gedeelte van het volk. En dat volk maakte hij bewust, gaf het een gevoel van fierheid en moed, en vertrouwen in de toekomst.

En daarmee kom ik tot het voornaamste punt. Eens publiceerde Kuyper een klein boekje over Het Instinctieve Leven. Daarin liet hij zien, dat er meer aan de orde is dan wat verstandelijk kan worden beredeneerd. Er is een direct en innig geestelijk contact mogelijk, doordat mensen elkaar zonder redenering verstaan.

Verstaan in de diepere zin van het woord. Tussen mensen, die de Heer liefhebben en naar zijn Woord willen luisteren, is er een contact, waarin een geheim zit. Kuyper had het in zijn taal

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJFMACHINES

Ook tel- en rekenmachines, brandkasten, grote sortering

De Clercqstraat 77, tel. 020 - 123711, Amsterdam. Zijlweg 53, tel. 023 - 326966, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, tel. 070 - 839446, Den Haag.

Zondag 8 november a.s. is het vijftig jaar geleden, dat dr. A. Kuyper, op 93-jarige leeftijd, overleed.

In een aantal artikelen, waarvan het eerste op deze pagina staat, zal aandacht geschonken worden aan de figuur van dr. Kuyper, als oprichter van de A.R.P., als politicus en staatsman in zijn tijd. Tevens wordt in deze artikelen de betekenis belicht van het werk van dr. A. Kuyper.

In Maassluis, waar Kuyper in 1837 werd geboren, wordt van 6 tot 30 november 1970 in het Gemeentemuseum, Zuiddijk 16, een tentoonstelling gehouden ter gelegenheid van de 50ste sterfdag van dr. A. Kuyper. Deze tentoonstelling is iedere dag, behalve maandag, geopend van 14.00 - 17.00 uur, op dinsdagavond tevens van 19.00 - 21.00 uur.

niet zelden over de roerselen der ziel. En alleen wie hem zelf hebben horen spreken, hem eenmaal hoorden voorlezen uit de Bijbel, met hem hebben gebeden, weten hoe machtig dat de zielen kon aangrijpen. Altijd stootte hij in zijn redevoeringen weer door naar wat in de diepte leeft, en kreeg het woord iets van de wijding van de geliefde psalmen en iets van de teerheid van de zielevroomheid. Dit kan nooit worden nagebootst, dit is iets heel apart geweest.

Er zou veel te schrijven zijn over soms bijna dictatoriale allures van Kuyper als partijleider, vooral als het om de kandidaatstelling ging. Er zou ook veel te schrijven zijn van de soms geëxalteerde verering voor de „van God gegeven Leider.” In een kritisch levensverhaal over Kuyper mag dat niet ontbreken. Nu stippen wij het alleen maar even aan. Om toch te eindigen met die ene, al het andere in de schaduw stellende herinnering: als Kuyper het A.R.P. volk ontmoette, dan was het een ontmoeting, waarbij in de diepte „strak gespannen snaren” gingen trillen.

KRITISCH DENKEN

In Ons Jonge Platteland, het Officiële Orgaan van de Nederlandse Christelijke Plattelands Jongeren Bond is reeds vroeg de Kuyperherdenking begonnen.

Het nummer van oktober 1970 bevat n.l. een artikel, dat in feite eindigt met een pleidooi voor de compromisschool, maar dat daaraan vooraf laat gaan een overzicht van de geschiedenis van de schoolstrijd. Dat overzicht is vooral bedoeld om dr. Kuyper, die de *snode voorvechter van de anties* wordt genoemd. Waaruit bestond die snoodheid? Hier volgt de "Kuyperherdenking" van het orgaan van de Christelijke Plattelands Jongeren:

'En daarmee komen wij bij de snode voorvechter van de anties, Abraham Kuyper. Het isoleren en sterk maken van het gereformeerde volksdeel is zijn levenswerk geweest. Het is ontzagwekkend wat hij voor 'eigen' kerk, school en partij heeft gedaan. Zijn politieke werk voor het land wordt vaak enorm overdreven.

In elk geval zag Kuyper kans om samen met de Rooms en de buit binnen te halen. *Het egoïsme van de partners overwon voor een moment het wantrouwen.* In 1887 werd subsidie voor het bijzonder onderwijs mogelijk.

Het ministerie Mackay beslechtte de schoolstrijd, en aangezien de buit binnen was, was het afgelopen met de rooms-protestantse dienst aan het vaderland. De liberalen kregen weer tien jaar de kans ons te regeren en zeer belangrijk werk te doen. Eerst in 1901 zoude rooms en protestants weer een coalitie vormen. Het ministerie Kuyper. Kuyper had geweldige verwachtingen gewekt in zijn redevoeringen over het sociale vraagstuk. Getuige o.a. zijn rede voor het christelijk sociaal congres. Maar zijn Ministerie deed er weinig aan. Kuyper spekte opnieuw zijn eigen volksdeel door een verruiming van de subsidie voor de bijzondere scholen. Eveneens lukte het hem om een subsidie los te krijgen voor zijn Vrije Universiteit. Hij vergrootte het aanzien van die universiteit aanzienlijk door het recht, de doctorsgraad te verlenen.'

Wij hebben in deze voorlichting voor de Christelijke Plattelandsjongeren het een en ander gecursiveerd, om zo mogelijk nog iets duidelijker te laten uitkomen, welke geest hier spreekt. De feitelijke onjuistheden, zoals dat door het Ministerie-Mackay de schoolstrijd was 'beslecht'. (het was nog maar een sobere noodpenning die aan het bijzonder onderwijs werd verleend en de

financiële gelijkstelling kwam eerst veertig jaar later en toen nog maar alleen voor het lager onderwijs!) of zoals de blunder dat Kuyper voor 'zijn Universiteit' subsidie wist los te krijgen. (De bijzondere universiteiten krijgen eerst subsidie een halve eeuw later!)

Maar waar het ons vooral om gaat is de geest, die blijkbaar dit soort van voorlichting bezielt. Het ging er in de schoolstrijd maar om, 'het eigen volksdeel te spekken!'

Wij geven toe, het is een oud verhaal. Het verhaal van onze vroegere tegenstanders in de schoolstrijd die spraken over 'subsidievreters' Zij denken nu niet zo eng meer. Maar in het orgaan van de Chr. Plattelandsjongeren, waar men nu met het kritisch denken is begonnen, duiken zulke verhalen weer op.

En het slot van dit kritisch artikel ten dienste van de bezinning binnen de kring van Christelijke Plattelandsjongeren doet helemaal de deur dicht.

Kinderen op vele plaatsen in ons land worden de dupe omdat christenen meer zichzelf dienen dan de naaste.

Zij hebben de mentaliteit van "we hebben het bereikt", en wijzen dan met trots naar de statussymbolen, o.a. de school. En hoe typeert het orgaan van de Chr. Plattelandsjongeren dan dit statussymbool?

Het is „christelijke lol met staatsubsidie”.

Onze lezers zien het: het christisch denken is in die kring volop aan de gang. We weten nu, hoe men daar over de School met de Bijbel praat. Christelijke lol met staatsubsidie.

En daarom op voor de verdraagsaamheid, op voor de compromisschool.

OPENBAAR VERVOER

Een werkgroep van het College van Advies heeft een uitvoerige nota opgesteld over het „Openbaar Vervoer”.

Deze nota zal binnenkort in brochurevorm verschijnen. Op de inhoud ervan komen wij nader terug.

NAJAARS-PARTIJ CONVENT

Zaterdag 14 november 1970

Op zaterdag 14 november a.s. wordt te Rotterdam het najaars - Partij Convent gehouden. De plaats van samenkomst is de Kleine Zaal van De Doelen, Kruisplein 30, tegenover de hoofdingang van het Centraal Station. De bijeenkomst begint te 10.00 uur v.m. De voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman zal een openingsrede houden. Verder staan op de agenda onder meer de behandeling van begroting 1971, enkele huishoudelijke zaken en de voorlopige vaststelling van de

paragrafen 20 tot en met 29 van het Ontwerp-Program van Actie 1971-1975. Belangstellenden zijn welkom. Toegangsbewijzen worden verstrekt zolang de plaatsruimte in de zaal dit toelaat. Toegangsbewijzen kunnen worden aangevraagd bij het partijbureau, dr. Kuyperstraat 3, Den Haag. De kosten, inclusief lunch en consumpties, bedragen f 8,50. Dit bedrag kan worden voldaan bij de ingang van de zaal, waar men de benodigde lunch- en consumptiebonnen in ontvangst kan nemen.

◆ ◆ SLECHTE ZAAK

Wij kunnen de moeilijkheden die er gerezen zijn tussen de consumentenbond en het Consumenten Contact Orgaan (C.C.O.) niet beoordelen. Men moet ons dat maar vergeven ook al hebben wij wel een oordeel. In het C.C.O. werkte een belangrijke groep samen ten behoeve van de consument. Die consument is eigenlijk iedereen in Nederland, zodat de C.C.O. een machtig werkterrein besloeg. Die samenwerking bestond tussen de consumentenbond, de vakbeweging, Co-op Nederland, de nationale contactcom-

missie voor gezinsbelangen en de Nederlandse Vereniging voor Huisvrouwen. Die samenwerking is nu verbroken. En naar het zich laat aanzien zullen straks twee organisaties zich bezig houden met de belangenbehartiging van de consument. Ieder met een eigen blad enz. enz.

Terwijl men weet, dat de industrie hoe langer hoe meer zich gaat samenbinden. Ons oordeel? Wij vinden dat een trieste ontwikkeling, die tenslotte de consumentenbelangen zal schaden.

◆ ◆ DE KAMERDIENAARS

De Tweede en Eerste Kamer der Staten-Generaal zouden onwerkbaar organisaties zijn als zij geen dienstverlenend apparaat tot hun beschikking zouden hebben. De personen die daarvan deel uitmaken dragen nog wat ouderwetse benamingen als het om hun functie gaat. Men noemt hen bode, comptabele, griffier om enkele voorbeelden te noemen. Maar hun werk ten behoeve van de leden van de Staten-Generaal is niet hoog genoeg te waarderen. Zij moeten hun werk verrichten in alle objectiviteit, vaak op momenten waarop ieder ander al lang en breed zich ter ruste heeft begeven. Bovendien vraagt dat werk voortdurend hun persoonlijke inzet omdat er sprake is van dienstverlening, service, zowel ten behoeve van het geheel maar ook ten behoeve van de individuele Kamerleden.

Op de gekste momenten, bij wijze van spreken, hebben Kamerleden hals over kop — zo gaat dat bij een plotseling opdoemend debat — informatie nodig, waar zij van op aan kunnen. Onze ervaring is dat van hoog tot laag deze bijstand op een voortreffelijke wijze wordt verleend. Het was daarom een

goede zaak van de Tweede Kamer om ter gelegenheid van een viertal jubilea hieraan duidelijk aandacht te schenken. De griffier, Schepel was 25 jaar als griffier in dienst, de heren Groen, Bogaars en Wilmot waren elk op hun eigen terrein 25 jaar in dienst van de Kamer.

Terecht is uiting gegeven aan de bijzondere waardering die Kamerleden voor deze functionarissen hebben. Hetgeen uiteraard ook geldt voor de nog niet-jubilarissen. Ook van de zijde van het A.R. Weekblad Nederlandse Gedachten willen wij onze waardering uitspreken voor hun waardevolle bijdrage aan het politieke leven.

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDELIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

UW GULDEN WERPT GEWICHT IN DE SCHAAL

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3. s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

IN DIT NUMMER

Op pagina 3 een verhaal over de wijziging van de partijstatuten, van de hand van dr. W. de Kwaadsteniet.

Op pagina 4 nieuws uit de Tweede Kamer.

De pagina's 5, 6, 7 en 8 bevatten de tekst van het ontwerp-urgentieprogramma van de A.R.P., de C.H.U. en de K.V.P.

Op pagina 9 wordt u herinnerd aan de gulden-actie. Op deze pagina ook enkele citaten uit de radiotoespraak van dr. De Kwaadsteniet.

Op pagina 10 een ingezonden stuk over de defensie.

Op pagina 11 schrijft mr. W. Aantjes over bejaardenhuisvesting.

Zaterdag 14 november a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending op Hlrv. I (402 m) van 18.19-19.29 u.

PARTIJ BETER LATEN WERKEN

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

In de afgelopen jaren is in verschillende geledingen van de A.R.P. de behoefte gevoeld de partijstructuur opnieuw te bezien en deze voor zover nodig of wenselijk, aan te passen aan de zich wijzigende omstandigheden.

Dat is geen vreemd verschijnsel, heroriëntering wordt in vele sectoren van de samenleving bepleit en vindt op allerlei gebieden plaats. Het is een gezonde zaak wanneer dit met alle vereiste nuchterheid gebeurt. Daarbij is het bezien van structuren wezenlijker dan het bekijken van wat de oppervlakte aan schijn vertoont.

Deze benadering is dan ook eveneens gewenst ten aanzien van een zaak als de structuur van een partij. Zo'n structuur moet toegesneden worden op de omstandigheden, waarin een partij moet functioneren; rekening houden dus met mensen en wensen.

MENSEN EN KANALEN

Een partij is een middel tot een doel. Dat doel is — voor zover dit (mede) langs politieke wegen dient te gebeuren — de samenleving voor alle mensen zo goed mogelijk in te richten, op basis van eigen uitgangspunt en visie. Dat doel is goed en het is dan ook van veel betekenis om te zorgen, dat ook het middel goed is.

Een partij is een bijzonder 'middel'. Als wij het over de partij hebben kunnen wij bedoelen de mensen in de partij of de 'technische' organen en kanalen of wij kunnen beide tegelijk bedoelen. Het is nuttig op deze onderscheidingen te letten.

EFFECT

Een partij moet doeltreffend kunnen werken. Zij moet aangepast aan tijd en omstandigheden, soepel en flexibel kunnen functioneren, volgens grondregels, vastgelegd in een partijstatuut.

Dit gehele raderwerk van de machine moet goed geïlied zijn en revisie moet op tijd gebeuren. Maar het wordt er natuurlijk allemaal niet beter van wanneer de mensen van de mogelijkheden van de apparatuur geen of weinig of een verkeerd gebruik maken. De mensen moeten er het effect aan geven, actief zijn, dingen naleven, zaken nalopen.

Actief zijn is over het algemeen een vermoeiende zaak en roept de neiging op tot afschuiving. Niet actief zijn 'omdat de apparatuur niet zo goed werkt'. Wij moeten één ding tenslotte goed bedenken: je kunt een dode partij hebben met een mooi statuut en je kunt een mooie partij hebben met een dood statuut.

NIETIG

Overigens zijn statuten nuttig en nodig. De A.R.P. is nogal belangrijk gereorganiseerd in 1955 bij de statuten van dat jaar, welke overigens intussen ook nog weer op onderdelen werden herzien in 1966. En thans wordt opnieuw de behoefte gevoeld van aanpassingen aan de zich wijzigende omstandigheden.

In het algemeen is men zich daarbij overigens wel bewust, dat men — wanneer men maar vindig is, actief en creatief genoeg is — met de huidige partijstructuur en de statuten, waarin deze structuur is aangegeven, toch wel uit de voeten kan. Maar, inderdaad, waarom zouden wij het wat moeilijker laten wanneer het wat gemakkelijker kan?

Bij de discussies is men zich in het algemeen tevens ook steeds wel bewust geweest, dat eerder aanpassingen van de huidige partijstructuren gewenst waren dan een zeer forse reorganisatie. Daarbij werd er van uitgegaan, dat, gelet op de huidige vrij redelijke partijstructuur, tijdige regelmatige aanpassingen beter zijn dan grote wijzigingen na een langere periode en dat een aantal rustige bijstellingen beter is dan krachtige draai aan het roer in één keer met gevaar van uit het roer lopen.

VOORTDUREND

De discussies over aanpassing van partijstructuur en statuten zijn eigenlijk vanaf de herziening in 1966 steeds doorggegaan. Een impuls werd onder meer gegeven toen de ARJOS haar rapport I.D.'68 deed verschijnen. In de afgelopen jaren zijn ook in Nederlandse Gedachten zo meer en dan artikelen verschenen van diverse kanten over de partijorganisatie. Er is over gediscussieerd in de kring van de Kamercentrales, in de Organisatie Commissie, op de besturenconferenties van de partij en in het Centraal Comité.

De Organisatie Commissie kreeg, na de besturenconferentie van september 1969, van het moderamen van het Centraal Comité opdracht met uitgewerkte voorstellen tot statutenwijziging te komen. Voor deze zomer nog werd een tijdschema voor de behandeling daarvan bekend gemaakt. Deze week heeft het Centraal Comité de wijzigingsvoorstellen ter behandeling toegezonden aan de kiesverenigingen en aan de Kamercentrales. Goedkeuring van de wijzigingen zal moeten plaatsvinden op de Deputatenvergadering van 13 maart 1971.

Belangrijk bij deze herziening is, dat door een aangepaste structuur geen overdreven verwachtingen worden gewekt. Veel hangt af van wat de mensen er in de praktijk mee doen. En onmiddellijk na een beslissing over deze herziening zal voortgegaan moeten worden met creatief denken over weer nieuwe aanpassingen aan weer nieuwe omstandigheden.

WIJZIGINGEN

De nu voorgestelde statutenwijzigingen, als metterdaad op korte termijn realiseerbaar, zijn:

- de invoering van het rechtstreeks lidmaatschap van de partij;
- het scheppen van ruimte voor een flexibeler taakverdeling en taakvervulling tussen (gemeentelijke) kiesvereniging, Statencentrale, Kamercentrale, Provinciaal Comité;
- de afschaffing van de Deputatenvergadering en de versterking van het Partij Convent;
- de statutaire vervanging van het Algemeen Organisatie Comité, thans besturenconferentie, door een Organisatie Raad;
- verplichte schriftelijke verkiezing van besturen van diverse organen en van afgevaardigden;
- aanpassing van het (A.R.) taalgebruik.

Ditmaal wordt volstaan met een korte toelichting. In de komende weken zal op enkele punten nader worden ingegaan. De volledige tekst van de aangepaste statuten wordt volgende week in Nederlandse Gedachten gepubliceerd*.

TAALGEBRUIK

Voor het gevoel van velen niet zo sprekende terminologie is vervangen: Moderamen wordt dagelijks bestuur; Centraal Comité — partijbestuur; Par-

tij Convent — partijraad; College van Advies — adviesraad; Centrale Commissie van het C.v.A. — dagelijks bestuur adviesraad; Algemeen Organisatie Comité (besturenconferentie) — organisatie raad.

Daarnaast is de inhoud van diverse artikelen meer eigentijds verwoord.

LIDMAATSCHAP

In de voorstellen is neergelegd het 'lidmaatschap van de A.R.P.' in tegenstelling tot het huidige lidmaatschap van de plaatselijke kiesvereniging, welke op haar beurt met alle andere kiesverenigingen een verband vormt, vastgelegd in het Centraal Comité van A.R. kiesverenigingen. De formeel nog steeds bestaande toestand van federatieve partijopbouw verdwijnt in dit opzicht. Een weinig schokkende gebeurtenis, reeds enkele jaren geleden in bepaalde mate voorbereid door de invoering van de mogelijkheid van het 'individueel lidmaatschap' in het binnenland (daar waar geen plaatselijke kiesverenigingen te vormen waren) en in het buitenland.

Het voorgestelde (individuele, rechtstreekse) lidmaatschap van de A.R.P. wordt thans in ieder geval gezien in de vorm van een blijvende representatie. Het wordt dus niet beschouwd als een rechtstreekse inspraak van alle ruim 80.000 leden op landelijk niveau. Dat kan met zovelen niet. Landelijk zou een onwerkbaar partijorganisatie ontstaan. Plaatselijk en regionaal zijn meer mogelijkheden voor inspraak te ontplooiën.

Onderstreept wordt het blijvende belang van de kiesvereniging als plaatselijke afdeling, als het totaal van de leden ter plaatse. Men is niet meer lid van de kiesvereniging en daarmee dan feitelijk partijlid, althans behorend tot de A.R.P. Men is nu lid van de A.R.P. en men behoort dan tevens tot de groep, welke de plaatselijke afdeling vormt. Met het rechtstreeks partijlidmaatschap wordt niet ingevoerd een centrale contributie-inning. Dit is een aparte zaak, welke tenminste nadere bestudering vraagt in de komende jaren.

De kiesverenigingen behouden alle feitelijke rechten en blijven nadrukkelijk de zeer noodzakelijke plaatselijke actiecentra. De betekenis van de kiesvereniging mag niet worden onderschat, maar dient te worden beklemtoond.

PARTIJORGANEN

Het aantal organen in de partij is vrij groot: plaatselijke (dorps- of districts-) kiesvereniging, (gemeentelijke of centrale) kiesvereniging, Statencentrale (hulpcentrale), Kamercentrale, Provinciaal Comité, Centraal Comité, Partij Convent, Deputatenvergadering.

Hoewel logisch, kan men een dergelijke opbouw moeilijk doorzichtig noemen. Een bestuurlijke herindeling van Nederland alsmede een (bijbehorende) wijziging van de Kieswet zou een andere partijorganenopbouw kunnen bevorderen.

Inmiddels is een zekere taakhervorming en accentverschuiving ten aanzien van de huidige partijorganen mogelijk. Daarbij dient men er rekening mede te houden, dat ook politieke partijen te maken hebben met 'schaalvergroting' vanwege de tanende belangstelling van leden voor het bezoeken van vergaderingen.

Het 'voedingsgebied' voor het beleggen van een vergadering met bijvoorbeeld een landelijk politicus als spreker moet ruimer worden.

Het zou bijvoorbeeld goed zijn wanneer

in voorkomende gevallen de gemeentelijke kiesvereniging een zwaarder accent zou krijgen door het laten organiseren op gemeentelijk niveau van vergaderingen voor alle kiesverenigingen in de gemeente. Een zwaarder accent dienen overigens eveneens te krijgen de Statencentrales in de meer landelijke delen van ons land en de Kamercentrales in de meer stedelijke delen.

Zij zouden vooral de vergaderingen met 'landelijke' en 'regionale' sprekers moeten organiseren en activeren. De statuten geven voldoende ruimte om een flexibeler taakverdeling in de praktijk al naar de behoeften te realiseren.

Alle partijorganen hebben tot taak de belangen van de A.R.P. te behartigen. Ieder in eigen ressort. Maar soepel en elkaar aanvullend en helpend. Derhalve is de formulering terzake in het partijstatuut zo flexibel, dat men in ieder groter of kleiner ressort uit de voeten kan.

DEPUTATENVERGADERING

De Deputatenvergadering wordt afgeschaft. Twee toporganen in een partij zijn in feite een onmogelijke zaak. De bevoegdheden van de Deputatenvergadering waren bij vorige statutenwijziging materieel reeds in belangrijke mate bij het Partij Convent ondergebracht. De resterende formele bevoegdheden zijn nu ook aan de partijraad toegekend. De materiële bevoegdheden zijn (blijven in feite) toegekend aan de kiesverenigingen en de partijraad tezamen, uit welke bestanddelen immers de deputatenvergadering werd opgebouwd.

De Deputatenvergadering droeg inmiddels in feite het karakter van een toogdag en was in feite een onwerkbaar vergadering.

Het Partij Convent was ook qua bevoegdheden reeds het hart van de partij geworden. Dit is versterkt. De afvaardiging van de Statencentrales naar de partijraad is namelijk verdubbeld (één afgevaardigde per 500 leden i.p.v. 1000 leden). Hierdoor kunnen de lagere organen beter vertegenwoordigd zijn. Het aantal afgevaardigden uit de Statuutcentrales stijgt met ruim tachtig personen.

OVERIGE PUNTEN

Het gestelde onder punt d. brengt geen wezenlijke verandering in verhouding tot de huidige praktijk. De Organisatie Raad wordt, naast de leden van de Organisatie Commissie, in hoofdzaak gevormd door de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de Kamercentrales.

Punt e spreekt voor zichzelf. Men moet zo duidelijk mogelijk zijn eigen keuze kunnen bepalen.

Tenslotte is het College van Advies overgeheveld van de partij naar de Kuyperstichting, waarmee eveneens een groeiende praktijk wordt gehonoreerd.

Op diverse onderdelen zal in de komende weken nader worden ingegaan.

* Deze tekst is ook verkrijgbaar op het partijbureau.

IEDEREEN EEN GULDEN

GEMEENTELIJKE BELASTING EN ANDERE FINANCIËLE ZAKEN

De oppositie is tenslotte toch niet onredelijk geworden en het overige deel van de Kamer heeft zich weten te schikken. De heer Wieringa (PvdA) vond het een bezwaar dat de ministers na de kritische debatten van de week daarvoor met een belangrijke wijziging waren gekomen op het ontwerp inzake de gemeentelijke belastingen. Nogal forse wijzigingen en nogal op korte termijn. Een tussenoplossing werd geaccepteerd — geboren in de bijzondere commissie waaraan de behandeling van dit wetsontwerp was toevertrouwd onder voorzitterschap van de heer Kieft — als volgt: inclusief de nota van wijzigingen werd de behandeling, de ministers konden antwoorden in 1e termijn, in plaats van dinsdags voortgezet op de donderdag. Eén punt uit de nota van wijziging, het belangrijke onderdeel inzake de heffing en inning door de rijksoverheid werd verschoven naar deze week. Daarna zou over de vele amendementen kunnen worden gestemd en over het wetsontwerp zelf. Maar: niet in de tijd van de begrotingsbehandeling!

De Kamer komt om 11.00 uur bijeen in plaats van om 13.00 uur! Zoals het er nu voorstaat zal het wetsontwerp op een groot aantal punten verbeterd worden, waarbij de indieners van amendementen heel nadrukkelijk het oog hadden op de autonomie, de eigen zelfstandigheid ook op het terrein van de belastingheffing van de ruim 840 gemeenten. Maar één ding staat daarbij ook vast: een ongeremde vrijheid is niet verantwoord. Niet omdat — aldus de heer Kieft — de gemeenten niet zouden zijn te vertrouwen, integendeel; maar omdat er andere waarden zijn die niet kunnen worden overschreden. Het rijksoverheidsbeleid mag niet worden ondergraven — Nederland is tenslotte meer dan een optelsom van 800 gemeenten — en in deze tijd van computers moet er, ter besparing op uitgaven, meer dan normaal gelet worden op efficiency.

Een aantal aansprekelijke verbeteringen volgen hieronder:
— In de wet zullen ter keuze van de gemeenten twee grondslagen worden vastgesteld. Feitelijk bezien zijn er niet

meer te bedenken (**aandrag regeringsfracties**).

— De gemeenten zijn bij de totaliteit van heffing aan grenzen gebonden. Voor eigenaren van onroerend goed beperkt tot 15 pct. van de uitkomst van een reële formule voor huurders beperkt tot 12 pct. van diezelfde formule (amendement Scholten).

— Vastgelegd wordt dat de gemeente niet iedereen daarin kan betrekken. Met name de minderdraagkrachtigen zullen worden vrijgesteld (**nota van wijzigingen**).

— De bewindslieden zullen de nieuwe belasting niet gebruiken om de boot af te houden als het gaat om een gemeente die vraagt naar een aanvullende uitkering. Er zal geen sprake zijn van een verharding of verzwaring van de huidige richtlijnen (toezegging aan de heren Kieft en Andriessen).

— De kerken zullen worden vrijgelaten als het gaat om gebouwen in hoofdzak bestemd tot de eredienst (amendement Kieft).

— Voor de veeteelthouders is er meer ruimte gekomen voor een vrijstelling (amendement Scholten).

— De rechtszekerheid voor de burgers is vergroot: het beroepsrecht van de burger op Kroon is in de wet opgenomen (amendement Koning).

— De invoering van een gemeentelijke vermakelijkheidsretributie is nu mogelijk gemaakt. Een aantal gemeenten had hieraan dringend behoefte. Zij moesten wel kosten maken voor 'vermakelijkheden' zonder dat in enige mogelijkheid tot dekking was voorzien (regeringsfracties).

— Er komt een uitbreiding van de gemeentelijke mogelijkheid om parkeerheffingen in te voeren. Niet met de bedoeling méér geld in het laatje te krijgen, maar om daarmee een evenwichtig verkeersbeleid en parkeerbeleid ter plaatse te kunnen voeren (amendement Andriessen).

Gepensioneerde ambtenaren en de 3 pct. A.O.W.-vakantietoelag

De heer J. N. Scholten (A.R.) heeft in de interpellatie Gortzak (PSP) — die handelde over de vraag naar de 'kortering op het eigen pensioen vanwege de 3 pct. A.O.W.-vakantie-uitkering' — duidelijk gesteld, dat de voorlichting van overheidszijde, onbedoeld, toch heeft gefaald. Een suggestie zijnerzijds een zodanige integratie door te voeren dat de vakantie-uitkering tot het volledige bedrag zichtbaar wordt, zal de staatssecretaris nader bekijken. Overigens: alle gepensioneerde ambtenaren genieten in wezen de volledige vakantietoelag, omdat in hun pensioen per maand uitbetaald dit al berekend is. Deze materie is inderdaad nogal ingewikkeld om te dezer plaatse een volledige uiteenzetting te geven. In een volgend nummer van N.G. komen wij hierop terug — daarvoor is deze zaak te belangrijk.

Financiële verhouding Koninklijk Huis en de staat

De oppositie vond de voorgestelde inkomens van ons Koninklijk Huis toch te hoog. De overige fracties eerder aan de zuinige kant. Het staats'inkomen' — wij spreken liever van een goedmaking van kosten — wordt teruggebracht van 4,75 miljoen tot 3/4 miljoen. De salarissen van het hofpersoneel zullen echter worden overgenomen door de staat (rond 4 miljoen) terwijl paleis Soestdijk door de staat zal worden aangekocht. Dát 'inkomen' blijft echter belastingvrij. Voor de rest betalen de leden van het Koninklijk Huis voortaan belasting over hun overig inkomen en vermogen.

Het debat bleef op niveau, behoudens de nogal cynische stemverklaring van de heren Dolman en v. d. Doel (beiden P.v.d.A.) — die tenslotte tegen stemden.

Gemeentegrenswijziging Harlingen

Merkwaardige situatie — aldus dr. Veerman (AR) — een der leden van de A.R. fractie is geboren en getogen in Barradeel en een ander in Franekeradeel. Beide gemeenten zijn bij deze grenswijziging betrokken! U kunt zich het interessante debat in de A.R. fractie wel voorstellen! De conclusie werd tenslotte — eigenlijk van de gehele Kamer — dat van het behoud van een zelfstandig Midlum bij Franekeradeel geen sprake kan zijn, zodat het wetsontwerp alleszins acceptabel is.

De heer Veerman wees ook nog op het belang van Harlingse zeehavenplan. Terecht dachten wij. De zaak is niet — zei hij — dat er nu al behoefte is aan vestiging van een nieuwe industriehaven. Het gaat erom, dat dit een stimulering moet zijn, dat wij hopen dat door dit plan in de toekomst wel een industrie zich daar zal vestigen en dat de schepen die daarbij horen de haven zullen gaan aandoen. Ik geloof, dat het heel goed is, dat in dit plan vooruitgekeken wordt, dat wij ermee naar de toekomst kijken, een betere toekomst voor Harlingen en voor het hele gewest.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

**HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD**

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam:

Adres:

Woonplaats:

— wenst tot 5 december 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 0.75.
— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

DE KAMER DEZE WEEK

In verband met de a.s. verkiezingen zal de begrotingsbehandeling 1971 voor 31 december moeten zijn afgesloten. Dat brengt een drastische ingreep mee op de te verlenen spreektijd.

Gemiddeld genomen zullen de fracties 15 à 20 minuten per begroting mogen gebruiken. Overigens hebben alle fracties het in hun eigen hand die spreektijd te verdelen over de verschillende begrotingshoofdstukken. De A.R. fractie heeft een zorgvuldige verdeling in onderling overleg opgesteld.

Die onderdelen van het beleid die naar haar wijze van zien bijzonder zwaar wegen zullen uitvoeriger worden besproken dan andere onderdelen. Deze week is aan de orde, met daarbij behorende agendapunten:

— Justitie; Binnenlandse Zaken en
— Economische Zaken, waaronder de moeilijke situatie waarin de middenstand zich bevindt.

De heren Diepenhorst, Schakel, Goudzwaard en De Mooy zullen D.V. daarbij het woord voeren.

KOMT N.G. OP TIJD?

De laatste tijd bereiken ons regelmatig klachten over de late bezorging door de P.T.T. van Nederlandse Gedachten. Verschillende abonnees ontvangen de krant pas na het weekeinde.

Nederlandse Gedachten wordt op een zodanig tijdstip verzonden, dat het uiterlijk zaterdag bij de abonnees bezorgd moet kunnen worden.

Wij verzoeken abonnees, die de krant pas maandag of later ontvangen, dit aan ons te melden, zodat wij deze zaak met de P.T.T. kunnen oplossen.

Meldt u te late bezorging aan Nederlandse Gedachten, dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

TEKORT WEG BALANS WEER IN EVENWICHT

tale organisatie in ruime zin (horizontaal-vertikaal). Dit onderzoek dient bij voorkeur te geschieden door een gemengd civiel-militaire commissie. Het dient bouwstenen aan te dragen voor een nieuwe, in de herfst van 1972 te publiceren defensienota.

4. Verdere verbetering van leef- en werkklimaat in de krijgsmacht is noodzakelijk. Mede door een zo groot mogelijke openheid bij de verschaffing, van informatie dient te worden gestreefd naar een verder verbeterde prestatie van het beleid, die het Nederlandse volk en met name de dienstplichtigen overtuigt van de noodzaak van een defensie-inspanning, die gericht is op het voorkomen van oorlog.

5. Teneinde een kontinu en doeltreffend beleid te waarborgen dient te worden gestreefd naar een duidelijke financieringsafpraak zodat een eenmaal overeengekomen defensie-inspanning inderdaad in stand kan worden gehouden. Daartoe kan worden gedacht aan een koppeling van de defensie-uitgaven aan een voor de gehele periode geldend gemiddeld percentage van het Nationaal Inkomen.

Koninkrijk

Indien Suriname en de Nederlandse Antillen vanuit het streven naar volkenrechtelijke onafhankelijkheid en economische zelfstandigheid een wijziging of beëindiging van het Statuut wenselijk is, dient Nederland daaraan op konstruktieve wijze medewerking te verlenen. Nederland dient ook zelfstandig initiatieven tot overleg daarvoor te ontwikkelen.

De Nederlandse bereidheid om bij te dragen aan de economische en maatschappelijke ontwikkeling van die landen dient onverkort gehandhaafd te blijven.

XII FINANCIËEL BELEID

In dit program zijn diverse wensen opgesomd, die veel geld kosten. Zij vergen dan ook een sterkere groei van

de overheidsbestedingen dan van de particuliere bestedingen.

Om die verhoudingsgewijs sterkere groei te bereiken is echter meer nodig dan een aantal belastingmaatregelen. Daarvoor is ook noodzakelijk, dat die belastingmaatregelen metterdaad in de samenleving worden aanvaard, d.w.z. dat zij geen aanleiding geven tot extra loon- en prijsverhogingen. In dat geval zou immers op de hogere belastingdruk en de verdere groei van de overheidsbestedingen de prijs komen te staan van een scherpe loon- en prijspiraal. Daarom is voor het 'trekken' van de hierna genoemde programmapunten onontbeerlijk, dat door de overheid een zekere overeenstemming wordt bereikt met het georganiseerde bedrijfsleven over de beperkingen, welke men bij de groei van de voor consumptie beschikbare inkomens in de samenleving wil gedogen. Zonder een zekere rem op de groei van deze inkomens zal van een duidelijke uitbreiding van tal van openbare voorzieningen namelijk geen sprake kunnen zijn.

Meer in concreto staan wij het volgende de financiële beleid voor:

1. Het begrotingsbeleid zal steeds mede dienstbaar moeten zijn aan een matiging van inflatoire spanningen, Inflatiepeil — is immers een van de meest onbillijke vormen van inkomensverdeling die er bestaat. Zij berooft de kleinere zelfstandigen en 'vergeten groepen' van hun levensmogelijkheden, en leidt tot onvoorziene dalingen in het reëel besteedbaar loon van werknemers.

2. Het toepassen van een stringenter voortgangskontrolle op de doelmatigheid van de overheidsuitgaven, met inschakeling van de algemene rekenkamer.

3. Een verdere verhoging van retributies, legeselden en overheidstarieven is aanvaardbaar, voorzover de kostenstijgingen die noodzakelijk maken; daarbij dient echter rekening te worden gehouden met de positie van de sociaalzwakkeren.

4. De drie samenwerkende partijen achten het voor de uitvoering van dit program in elk geval aanvaardbaar dat

de belastingdruk toeneemt met omstreeks een half procent per jaar.

Voor deze gewenste verdere verhoging van de belastingdruk komen achtereenvolgens in aanmerking:

a. het niet teruggeven van de zogenaamde reële progressie van de loon- en inkomstenbelasting (die echter gedeeltelijk moet worden benut voor een verdere oprekking van de belastingvrije voet);

b. een verzwaaring van de successie-rechten in de zijlinie, en een verschuiving van de belastingheffing op vermogens naar die op vermogenswinsten;

c. een verhoging van de omzetbelasting, mede afgestemd op de in de E.E.G. gewenste ontwikkeling (zodanig gepaard gaande met gerichte sociale kompensaties voor de minst-draagkrachtigen);

d. een gematigde verhoging van de vennootschapsbelasting.

5. Ten aanzien van de inflatoire meeropbrengsten van de loon- en inkomstenbelasting zal in de komende kabinetperiode een regeling van kracht dienen te worden, waarbij ervan wordt uitgegaan dat deze meeropbrengsten regelmatig zullen worden gekorrigeerd. Bij die regeling dient echter:

a. een zekere speelruimte te bestaan ten aanzien van tijdstippen van deze korrektie;

b. de mogelijkheid te worden opgehouden voor een met het oog op andere wezenlijke beleidsdoelstellingen niet of geheel realiseren van deze korrektie. Bij het nemen van de beslissing speelt een belangrijke rol of met het georganiseerde bedrijfsleven overeenstemming kan worden bereikt over een — voor de groei van de openbare voorzieningen gewenste — verdergaande matiging in de ontwikkeling van de beschikbare inkomens.

6. De structuur van onze belastingheffing zal doorzichtiger moeten worden, en de belastingformulieren eenvoudiger. De instelling van een staatscommissie met deze opdracht verdient aanbeveling.

ONTWERP URGENTIE PROGRAM ARP, CHU EN KVP

Een stuurgroep van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. heeft op 14 oktober 1970 de tekst gepubliceerd van een ontwerp-urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

De stuurgroep werd ingesteld door de besturen van de drie partijen, daartoe gemachtigd door respectievelijk het Partij Convent, de Unieraad en de Partijraad.

De partijbesturen zullen zich met het ontwerp bezighouden, waarna wellicht nog een aantal wijzigingen wordt aangebracht.

Op 12 december zullen Partij Convent, Unieraad en Partijraad het definitieve ontwerp behandelen.

Ter informatie drukken wij hierbij de letterlijke tekst van het ontwerp af.

1 UITGANGSPUNT EN PERSPECTIEF

1. Op velelei gebied zijn er ontzaglijke ontwikkelingen aan de gang. Wetenschap en technologie bieden onvermoe-de mogelijkheden voor meer welvaart en welzijn. Zij leveren tegelijkertijd in toenemende mate risico's op, zij kunnen een bedreiging vormen voor een harmonieuze en vreedzame samenleving. De uitdaging van de 70er jaren is de ontwikkelingen in goede banen te leiden met de visie op mens en samenleving als uitgangspunt. Dat is het bewaren van Gods Schepping voor vermindering en het voorkomen dat de mens een speelbal wordt van economische of politieke macht, een willeloos voorwerp van wetenschap en techniek. Zijn bestemming is immers het dragen van eigen verantwoordelijkheid als mens en medemens, die naar het beeld van God geschapen is.

2. De drie samenwerkende partijen staan — zoals gezegd neergelegd in hun rapport 'Evangalie en politiek' — een politiek voor die geïnspireerd wordt door het evangelie. Daarin ligt een hoopvol perspectief voor mens en samenleving vanuit de opdracht tot naastenliefde en wederzijdse saamhorigheid.

3. Zij willen streven naar een maatschappij waarin de bijbelse gerechtigheid meer gestalte krijgt, het welzijn van allen wordt gediend en de mens zijn vrijheid en verantwoordelijkheid kan beleven. In deze zin moet de samenleving worden vernieuwd en meer menswaardig gemaakt.

Inpraak en medezeggenschap van alle betrokken groepen is daarvoor onmisbaar. Tot behoud van de persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid van alle mensen dient de overheid de openbare orde te handhaven en de veiligheid van haar onderdanen te waarborgen.

4. Het gehele overheidsbeleid zal het karakter moeten dragen van een welzijnsbeleid, waarin economische groei, wetenschappelijke kennis en technische vooruitgang dienstbaar zijn gemaakt aan het welzijn — geestelijk en lichamelijk — van alle mensen, hier en overal.

5. Het buitenlands beleid dient het karakter te dragen van een vredesbeleid, gericht op de rechtvaardige samenleving van alle volkeren.

6. Op het vlak van de overheidsuitgaven gaan wij voor de komende kabinetperiode uit van de volgende prioriteiten (in alfabetische volgorde):

1. Herziening van het basisonderwijs;
2. het *bejaardenbeleid*;
3. het beleid ten aanzien van de *kleine zelfstandigen*;
4. bevordering van de *milieuhygiene*;
5. *krotopruiming*;
6. opvoering van de *ontwikkelingshulp*;
7. het *regionale beleid*;
8. maatregelen t.b.v. de *werkende jongeren*.

7. De drie samenwerkende partijen hebben getracht op de wezenlijke politieke vragen van deze tijd een antwoord te vinden. Het is een antwoord waaraan ze zich alle drie gebonden achten en dat ook als inbreng moet gelden voor een komend kabinetprogramma.

II LICHAMELIJKE EN GEESTELIJKE VOLKSGEZONDHEID- MILIEUBEHEER

Een van de belangrijkste aspecten van het welzijnsbeleid is de zorg voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid. Hierbij zal de komende jaren de nadruk moeten vallen op de zorg voor een gezonde woon-, werk- en leefomgeving (milieubeheer), de preventie en de geestelijke volksgesondheid.

1. MILIEUBEHEER

De toenemende bedreiging van de menselijke gezondheid en de verstoring van het biologisch evenwicht in onze omgeving door de toenemende vervuiling van lucht, water en bodem zal een halt moeten worden toegeeroepen. Onderzoek is gewenst naar de factoren die een bedreiging kunnen inhouden van het lichamelijk en geestelijk welzijn. Naast de uitvoeringsbesluiten op het gebied van de water- en luchtverontreiniging dienen er op korte termijn wetten te

komen tegen bodemverontreiniging en geluidshinder. Ook het stelsel der belastingsheffing kan hier toe worden ingeschakeld. Als uitgangspunt moet gelden dat de Verontreiniger betaalt. De middellange termijn-planning in E.E.G.-verband zal mede op de milieubeheersing in de lidstaten betrekking moeten hebben.

2. GEZONDHEIDSBESCHERMING

Bij de volksgesondheid zal de nadruk moeten vallen op het voorkomen van ziekten. Niet alleen door de bedreiging vanuit het milieu moet de gezondheid worden beschermd, ook op het gebied van de vroegtijdige opsporing van ziekten, die voor genezing vatbaar zijn, zal grotere activiteit moeten worden ontwikkeld. Dat geldt zeker voor de sterk toenemende welvaartsziekten als hart- en vaatziekten, kanker. Ook systematische gezondheidsvoorziening, met name bij het onderwijs, is een belangrijk element van gezondheidsbescherming.

3. GEESTELIJKE VOLKSGEZONDHEID

De laatste jaren hebben zich grote wijzigingen voorgedaan in de algemene opvatting over pornografie, homofilie, seksuele- en huwelijksmoraal. Wij vinden het juist dat de homoïet als medemens wordt gerespecteerd. Dat seksuele voorlichting en -opvoeding en het gebruik van anti-conceptionele middelen als normaal zijn aanvaard, is juist te achten.

Ook in deze tijd zullen normen en waarden moeten gelden. Deze zullen steeds aan het evangelie moeten worden getoetst, in het licht van de ontwikkelingen op het maatschappelijk terrein. Uitgangspunten moeten zijn:

- eerbied voor het menselijk leven;
- eerbied voor het huwelijk;
- respect voor de menselijke waardigheid.

Abortus provocatus

Geluklijk is het aantal gevallen van abortus provocatus belangrijk afgenomen. Wij waarden uitbreiding van seksuele voorlichting en het beschikbaar

Nederland dient zich voortdurend in te spannen om de volkeren-organisatie te verbeteren en te versterken. Daartoe is wel overwogen, strategisch opgezette actie nodig, bij voorkeur in samenwerking met andere op dit punt gelijkgezinde landen, ongeacht de groep waartoe zij worden gerekend.

In de komende jaren dient deze actie in het bijzonder gericht te zijn op:

1. drastische verbetering van de werkwijze van de Algemene Vergadering en van de Commissie;
2. bijeenkomsten van de Grote Vijf, inclusief de Chinese Volksrepubliek, onder auspiciën van de Verenigde Naties in neutrale landen;
3. versterking van de mogelijkheden tot bescherming van geschillen door aanvaarding door zoveel mogelijk landen van de verplichte rechtsmacht van het Internationale Hof en beschikbaarstelling van troepen-eenheden voor V.N.-acties;
4. instelling van nieuwe gezagsorganen op het gebied van de Rechten van de Mens, het leetmilieu, exploitatie van de zeebodden en ruimte onderzoek;
5. doeltreffende tegemoetkoming aan de wens naar universaliteit van de Verenigde Naties, o.a. door opening van de Chinese Volksrepubliek, de Bonds Republiek Duitsland, de Duitse Democratische Republiek en levensvatbare nieuwe onafhankelijke staten en onderzoek naar de mogelijkheid van Associate Membership.

De Europese Gemeenschap moet worden uitgebreid en niet alleen sociaal-economisch, maar ook politiek sterker en meer democratisch worden gemaakt. Gezien de verantwoordelijkheid en dus dienstbaarheid van Europa in wereldverband behoort meer openheid van de Gemeenschap te worden nagestreefd.

Dit vereist onder meer het tot stand komen van een gemeenschappelijke Europees sociaal-economische, monetaire, regionale en buitenlandse politiek met versterking van de positie van de Europese Commissie en het Europese Parlement.

Ontwikkelingssamenwerking

Nederland moet krachtig bijdragen tot een internationale ontwikkelingsstrategie waardoor de arme landen binnen afzienbare tijd op eigen benen kunnen staan. Dit dient te geschieden door handelspolitieke maatregelen, aanpassing van de eigen sociaal-economische structuur van de rijke landen en door een verdere verhoging van de financiële en technische ontwikkelingshulp van Nederland met toenemende inschakeling van particuliere activiteiten zoals die van missie en zending.

Er dient te worden gestreefd naar een verduubeling van het totaal beschikbaar bedrag aan publieke middelen in de periode 1971-1975 ten opzichte van de periode 1968-1971.

Veiligheidsbeleid en Oost-West-verhouding

Het machtsevenwicht is grotendeels gefundeerd op de aanwezigheid van nuverdraai wapens. Het is echter niet aanvaardbaar wanneer onze verdediging haar zwaartepunt vindt in het mogelijk gebruik van deze nucleaire wapens. Daarom dient te worden gewerkt tegen een voortgaande verhoging van de zogenaamde atoomdrempel. Tevens zal krachtig moeten worden gestreefd naar een wederzijdse afschaffing van de nucleaire bewapening.

Zolang geen mondiaal veiligheidsstelsel is geschapen, moeten wij een passend aandeel leveren voor een krachtige en hechte NAVO. De NAVO moet meer en meer uitgroeien tot een instrument van crisisbeheersing en moet mede een bijdrage leveren voor betere Oost-West-Verhoudingen door haar rol bij de totstandkoming van een goed voorbereide Europese veiligheidsconferentie alsmede in het streven om tot een wederzijdse beperking en afschaffing van de nucleaire bewapening te komen. Een afzonderlijke West-Verenigde Staten dient te worden afgewezen, terwijl er naar moet worden

gestreefd om de nationale Engelse en Franse kernmachten minstens te coördineren binnen de NAVO-strategie. Nederland zal ook zelfstandig en in Europees verband initiatieven moeten ontwikkelen ter verbetering van de Oost-West-Verhouding.

De betrekkingen tussen Oost en West dienen niet alleen op politiek gebied, maar ook op economisch, cultureel, wetenschappelijk en sportief gebied te worden verstevigd.

Defensie

1. Het primaire doel van de defensie-inspanning is het voorkomen van oorlog en het beheersen van crises.

Dit doel kan alleen worden nagestreefd binnen de kaders van Verenigde Naties en Noordatlantische Verdragsorganisatie. De Nederlandse bijdrage aan de gemeenschappelijke verdediging in het verband van de NAVO dient te passen in de strategie van het aangepaste antwoord en moet derhalve met name voldoen aan noge eisen van moreel, paraatheid, mobiliteit, uitrusting en geoefendheid.

2. De defensie-inspanning dient mede dienstbaar gemaakt aan de vervulling van vredes taken in het kader van de Verenigde Naties, de bestrijding van rampen in en buiten Nederland.

3. Vooropstellend, dat Nederland zo goed mogelijk behoort te voldoen aan vrijwillig aanvaarde verplichtingen in bondgenootschappelijk verband, is het — mede gezien de internationaal-politieke, strategische en technische ontwikkelingen — noodzakelijk, dat de taakstelling van de Nederlandse defensie in bondgenootschappelijk verband en de voor de vervulling daarvan vereiste middelen en methoden aan een hernieuwd kritisch onderzoek worden onderworpen. Indien moet worden gekonkideerd, dat wijziging in taken en/of middelen noodzakelijk is, dan dient met kracht te worden gestreefd naar overeenstemming terzake in bondgenootschappelijk verband.

Tevens dient een onafhankelijk onderzoek plaats te vinden naar de meest doelmatige structuur van departemen-

— een verdergaande controle op het misbruik van sociale verzekeringen, in-
kustief een doortichting van de oorza-
ken van het nog steeds stijgende ziek-
teverzuim.

IX INKOMENS- EN VERMOGENS- VERHOUDINGEN

De inkomens- en vermogensverhoudin-
gen in ons land zijn ook thans nog
vatbaar voor ernstige kritiek. Het gehe-
le overheidsbeleid zal in de komende
kabinetsperiode dan ook mede gericht
moeten zijn op het verkrijgen van meer
rechtvaardige inkomens- en vermo-
gensverhoudingen.

Met name geldt dit voor het beleid ten
aanzien van:

- het onderwijs
- de arbeidsmarkt
- de sociale zekerheid
- het belasting- en uitgavenbeleid
- het beleid t.a.v. onze economische
groei.

Meer in het bijzonder staan wij voor:

1. Het opsluven van de inkomens- en
vermogensverwarring door de lagere
inkomensgroepen. In het algemeen zijn
daarvoor nodig:
 - een verdere democratisering van
onderwijs en vorming
 - een bezitsvormingsbeleid, met fisca-
le begunstiging van winstdelingsreze-
lingen, spaarloon, vermogensaanwasde-
ling en eigen woningbezit.

Afzonderlijke maatregelen zullen daar-
naast nodig zijn voor de grote groep
van kleine zelfstandigen in landbouw
en middenstand.

2. De vormgeving van een daadwerke-
lijk inkomensbeleid.
Tot de instrumenten daarvan behoren:

- a. Een prijsbeleid, dat rekening houdt
met verschillen in produktiviteitsont-
wikkeling, en misbruik van economi-
sche machtsposities tegengaat;

- b. loonbeleid, gericht op een sociaal
verantwoord minimumloon, het tegen-

gaan van excessieve inflatiebevordere-
rende loonslijgingen, en het stimuleren
van bepaalde vormen van niet-procen-
tuele loonsverhogingen;

- c. een sociaal-verzekeringsbeleid, waar-
bij in premiehoogte en premiegrenzen
de solidariteitsgedachte meer relief ge-
geven wordt;

- d. een belastingbeleid gericht tegen on-
gerechtvaardigde verrijking en ten bate
van een betere vermogensspreiding. In
dit verband bepleiten wij: verhoging
van de suksessierechten in de zijlinie,
met optrekking van de belastingvrije
voet in de rechte linie; gehele of ge-
deeltelijke vervanging van de vermo-
gensbelasting door een belasting van
tenminste 20 pct. op gerealiseerde ver-
mogenswinsten.

X BESTUURLIJKE VERNIEUWING EN DEMOKRATISERING

1. De schaalvergroting in onze dynami-
sche samenleving vereist dat de be-
staande bestuursvormen, zo nodig in-
grijpend, worden herzien en afgeslemd
op nieuwe ruimtelijke, sociale en eko-
nomische ontwikkelingen, in het be-
lang van alle betrokken burgers.

Dit veronderstelt o.m.:

- a. de toestandkoming van stads- en
streekgewesten of agglomeratieorganen
op basis van een gewestwet — zonnig
ook over de provinciegrenzen heen;
- b. het opnieuw bezien van de taken en
de omvang van alle provincies.

2. De burgers dienen sterker dan voor-
heen te worden betrokken bij het be-
stuur op alle niveaus. Geen herinde-
lingsplannen van gemeenten of provin-
cies, geen gewestvorming mag tot stand
komen zonder tijdige inspraak vooraf
van de bevolking. Voor de burger moet
een beroepsmogelijkheid worden ge-
schapen tegen beschikkingen van lage-
re overheden. Het is gewenst de leef-
tijdsgrens voor het actief kiesrecht en

de meerderjarigheid tot 18 jaar te ver-
lagen.

3. Bij een zo belangrijke zaak als een
kabinetsformatie moet de volksverte-
genwoordiging als zodanig worden be-
trokken. De Tweede Kamer moet in
een openbaar debat trachten te komen
tot een voordracht van een informateur
of formateur. Bij een politiek konflikt,
waarbij voortzetting van een bepaalde
regeringscombinatie niet meer mogelijk
is, moeten nieuwe verkiezingen worden
uitgeschreven.

4. Ter verkorting en vereenvoudiging
van het proces van politieke beleids-
vorming dient in de Eerste Kamer de
behandeling van begrotingshoofdstuk-
ken en van wetsontwerpen slechts op
aanvraag van een bepaald aantal leden
plaats te vinden.

5. Overheidsdokumenten behoren in
beginsel openbaar te zijn. Een wettelij-
ke regeling moet daarin voorzien.

6. Bij kiesrecht-herziening dient het
principe van de evenredige vertegen-
woordiging te worden gehandhaafd.

XI BUITENLANDS BELEID EN ONTWIKKELINGSHULP

Het buitenlands beleid moet gericht
zijn op het tot stand brengen van een
rechtvaardig en veilig politiek wereld-
bestel. Het moet uitgaan van de funda-
mentele gelijkwaardigheid van alle
mensen ongeacht geloof, ras en over-
tuiging. Alle mensen en volkeren in de
wereld worden steeds meer op elkaar
aangewezen en van elkaar afhankelijk.
Daarom moeten wij, waar mogelijk, in
gemeenschapsverband met anderen
werkzaam zijn.

Vereenigde Naties

De Vereenigde Naties vormen de beli-
chaming van het streven om tot een
werkelijk vreedzame en welvarende
volkerengemeenschap te komen. Ook

komen van betere vormen van anti-
konceptie als een positieve bijdrage
daartoe.

Abortus provocatus is in beginsel al-
leen aanvaardbaar, wanneer naar me-
disch-sociale indicatie het lichamenlijk
en geestelijk welzijn van de moeder
ernstig wordt bedreigd.

Pornografie

Terwijl een grotere vrijmoedigheid in
kunst en literatuur ten aanzien van
sexualiteit op zich aanvaardbaar is,
dient onmenselijke en sadistische por-
nografie in de verbodsfeer te blijven.
De overheid moet voortv. optreden te-
gen het nadrukkelijk opdringen van
pornografie.

Drugs

Het onoordeelkundig gebruik van ver-
dovende middelen is de laatste jaren
onrustbarend toegenomen. Dit vervult
ons met zorg. In dit verband pleiten wij
voor:

- meer wetenschappelijk onderzoek
naar en voorlichting over de gevaren
verbonden aan het gebruik van drugs,
verdovende middelen en stimulerende
middelen;
- de toestandkoming van gespeciali-
seerde klinieken voor behandeling van
verslaafden en van hulp- en adviescen-
tra voor de gebruikers van verdovende
middelen;
- herziening van de wetgeving die in
elk geval zal moeten betekenen stren-
gere bestraffing van de handelaren en
bemoediging van de verkrijgbaarheid
van verdovende middelen.

III ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN

Het onderwijs moet zich richten op de
vorming van jongeren en ouderen tot
het dragen van een eigen verantwoor-
delijkheid in de samenleving van mor-
gen. Daarbij dient de vrijheid van het
onderwijs onverkort te worden ge-
handhaafd. Dit houdt in dat ook in
financieel opzicht, bijzonder en open-

baar onderwijs gelijke rechten bezitten.
Ter verkenning van de plaats en taak
van het onderwijs in de maatschappij
van morgen is een sociaal-kultureel
planbureau noodzakelijk.

Mede tegen deze achtergrond bepleiten
wij het volgende:

1. Opzet en inhoud van kleuter- en
basisonderwijs dienen ingrijpend te
worden herzien. Leerlingenscalen die-
nen geleidelijk te worden verlaagd;
2. Het is gewenst dat de 'beslissende'
schoolkeuze wordt verplaatst van de
12- naar de 15-jarige leeftijd;

3. De situatie van de werkende jonge-
ren dient zoveel mogelijk gelijkwaardig
te worden aan die van leeftijdgenoten
die voortgezet onderwijs volgen. Daar-
toe dient geleidelijk een partiële leer-
en vormingsplicht te worden ingevoerd
voor deze jongeren van resp. 15, 16 en
17 jaar;

4. Het hoger beroepsonderwijs en het
wetenschappelijk onderwijs moeten zo-
veel mogelijk op elkaar worden afge-
stemd;

5. De universitaire opleidingen moeten
worden gesplitst in een eerste korte
fase die de wetenschappelijke voorbe-
reiding is voor een maatschappelijk be-
roep en een tweede die vormt tot zelf-
standig wetenschappelijk onderzoeker;

6. Geleidelijk moet ter dekking van de
kosten van levensonderhoud en als
reële bijdrage in de onderwijskosten
een stelsel van tentedragende studiele-
ningen voor alle studerende boven de
18 jaar tot stand komen.

IV REKREATIE, KULTUUR, DIENSTVERLENING

Een welzijnsbeleid vindt mede zijn uit-
drukking in het scheppen van optimale
kansen voor de vorming en creatieve
ontwikkeling, voor sport, en recreatie
voor allen en een aanhoudende zorg
voor de diverse groepen maatschappe-
lijk zwakken.

1. Voor het goed functioneren van het

beleid op deze terreinen is het tot-
standkomen van raamwetten noodza-
kelijk die ondermeer:

- objectieve normen voor de subsidië-
ring aangeven, onder eerbiediging van
het bestaansrecht van de daarbij be-
trokken instellingen of organisaties;
- mogelijkheden openen voor over-
heidssteun aan activiteiten en organi-
saties die door niet-beroepskrachten
worden uitgevoerd c.q. geleid;
- het overleg tussen particuliere in-
stellingen en overheid regelen en de
samenwerking tussen de verschillende
organisaties stimuleren;

- inspraak geven aan degenen waarop
het beleid betrekking heeft (bejaarden
in bejaardenwerk, jongeren in jeugd-
werk etc.);
- ruimte bieden voor experimenten.

2. De overheid zal, gelet op de toene-
mende vrije tijd, samen met de parti-
kuliere organisaties een 10-jaren plan
voor de sport en recreatie moeten op-
stellen, met een financieel schema.
Hoofdpunten daarbij zijn grote recrea-
tie-objecten, uitbreiding van de sport-
akkommodatie, verbetering van de ka-
deropleiding en het scheppen van vol-
doende mogelijkheden tot vrijetijdsbe-
steding in de directe woonomgeving.

3. De kunstenaars zullen meer moeten
worden ingeschakeld bij de inrichting
van het woon-, werk- en leefklimaat
van de bevolking.

4. Het vormingswerk (buiten school-
verband) zal moeten worden uitge-
bouwd in de richting van een perma-
nente vorming. Hierbij is intensieve
samenwerking tussen vormingsinstel-
ten, jeugdwerk en onderwijsinstellin-
gen met radio en T.V. noodzakelijk.

5. Voor wat de jonge generatie betreft,
zal uitbreiding moeten worden gegeven
aan het open jeugdwerk, aan het tot-
standkomen van jongeren-trefcentra en
adviescentra. Jongeren dienen inspraak
en medezeggenschap te hebben bij het
jeugdbeleid op plaatselijk en landelijk
vlak.

6. Bejaarden verdienen bijzondere aan-
dacht. Ter aanvulling van de voorzie-
ningen voor de gehele bevolking zullen
in het kader van een gekoördineerd
beleid bevorderd moeten worden:

- verdere uitbouw van de pensioen-

voorzieningen, waarbij ook aan een flexibele pensioeneringsleeftijd kan worden gedacht;

— de huisvesting van bejaarden bij voorkur in bejaardenwoningen en ser-vice flats;

— uitbreiding van de maatschappelijke dienstverlening, de gezondheidszorg en het culturele werk voor de bejaarden.

7. De maatschappelijke dienstverlening ten behoeve van de buitenlandse werknemers zal moeten worden uitgebreid. Dit geldt ook voor het werk ten bate van lichamelijk en geestelijk gehandicapten alsmede van onvolledige gezin-
nen.

8. De overheid dient een gezonde ver-
scheidenheid in de publiektsmedia te bevorderen aan de hand van criteria, opgesteld in overleg met alle betrokkene-
nen.

V RUIMTELIJKE ORDENING, VERKEER, VERVOER EN VOLKSHUISVESTING

1. De overheid zal met kracht een goe-
de spreiding van de bevolking en de
werkgelegenheid moeten bevorderen.

Hiervoor is nodig:

— de versnelde vestiging van indus-
trieën, dienstverlenende bedrijven en
overheidsdiensten buiten de Randstad
Holland;

— een verdere verbetering van de in-
frastructuur in de minder dicht be-
volkte gebieden en van hun verkeers-
verbindingen met de Randstad;

— een ruimtelijke rekonstruktie van
de Randstad Holland met behoud van
het zgn. 'groene hart'.

2. In een nationaal zeehavenbeleid
dient de overheid een evenwichtige
verdere ontwikkeling van de grote zee-
havens te stimuleren. Het accent zal de
komende jaren moeten liggen op het
Scheldebekken en op het noorden van
het land (Eemshaven).

3. Mede ter ontlasting van de wegen en
de steden is een krachtig bevordering
van het openbaar vervoer gewenst.

4

4. De verkeersveiligheid vraagt grote
aandacht. De overheid dient de veilig-
heid te stimuleren door het verplicht
stellen van periodieke keuring van mo-
torvoertuigen, wettelijke regeling van
het rijschoolwezen en intensivering van
het verkeersonderwijs.

5. In het volkshuisvestingsbeleid dient
de zorg voor goede en betaalbare huis-
vesting van de lagere inkomensgroepen,
gehandicapten, bejaarden en kroebewo-
ners voorop te staan. Het woningbouw-
programma dient geleidelijk te worden
uitgebreid met 2000 à 3000 woningen
per jaar, waarbij prioriteit moet wor-
den gegeven aan de krotopruijing, aan
bejaarden- en eengezinswoningen.

Gemeentebesturen en woningbouwkor-
poraties dienen hun beleid krachtig te
richten op de doorstroming, zodat er
woningen beschikbaar komen voor de
minder draagkrachtigen.

6. Bij het huurbeleid dient het streven
gericht te zijn op het bereiken van
kostprijsnuren, o.m. door voortzetting
van het liberalisatiebeleid, versnelde
huurharmonisatie en doorvoering van
de wettelijk vastgelegde huuraanpas-
sing. Aan degenen, waarvoor de huur
tijdelijk of blijvend te hoog is, dienen
individuele huursubsidies te worden
verleend.

7. Ten behoeve van de stadsvernieu-
wing, krotopruijing en woningverbe-
tering dient de uitkering aan gemeen-
ten opnieuw te worden bezien. Betere
koordinatie bij de toepassing van de
verschillende subsidieregelingen is ge-
boden.

VI HET ALGEMEEN EKONOMISCH BELEID

Het economisch beleid zal tot leidraad
moeten hebben: het dienstbaar maken
van economische ontwikkelingen en
structuren aan het reële welzijn van
gewone mensen.

Om zo'n economisch beleid werkelijk
te doen slagen, is een effectief Euro-
pees economisch beleid onmisbaar.

De lidstaten van de EEG zullen moeten
komen tot een verdergaande koördina-

tie van hun beleidsinstrumenten, en hun
nationaal beleid moeten impassen in de
Europese planning op middellange ter-
mijn.

Daarnaast is ook op het nationale vlak
noodzakelijk: de verdere vormgeving
aan een **economisch structuurbeleid**

Hierbij moeten vooropstaan:

I De zorg voor voldoende werkgelegen-
heid en economische groei in de toe-
komst, ook in kwalitatieve zin;

II De inpassing van onze economische
bedrijvigheid in de omringing van een
welzijnsbeleid.

I De zorg voor voldoende werkgelegen-
heid en economische groei in de toe-
komst vereist om een sociaal economi-
sche programmering op middellange
termijn, waarbij — met inschakeling
van het bedrijfsleven:

— systematisch de bestaande of toe-
komstige zwakke punten in de bedrijfs-
takken worden opgespoord;

— de kwaliteit van de voortbrenging
en van de werkgelegenheidsstructuur
wordt verbeterd;

— de regionale ontwikkelingskansen
worden uitgebreid.

Elementen van deze programmering
dienen te zijn:

a. het stimuleren van het samenwerken
en het eventueel samenvoegen van Ne-
derlandse bedrijven, waar dit een effi-
ciënte bedrijfsopzet kan bevorderen;

b. een human arbeidsmarktbeleid, met
inbegrip van maatregelen ter verlich-
ting van de omscholings- en overscha-
kelingsproblemen; daarbij zal ten aan-
zien van de buitenlandse arbeidskracht
een beleid moeten worden gevoerd, dat
mede gericht is op de bevordering van
de economische ontwikkeling van hun
land van herkomst;

c. een sectorbeleid, ook voor Midden-
stand en Landbouw, waarbij rekening
wordt gehouden met het eigen karakter
van de diverse sectoren;

d. het consequent inzetten van beleids-
instrumenten ter vergoeding van regio-
nale ontwikkelingskansen, ook in tij-
den van conjunctureel herstel; in dit
kader is wenselijk

— het differentiëren van de premiere-
gelingen, o.a. naar bedrijfstaktype;

— het stimuleren van economische
schaalvergroting in de regio, o.a. door
overheidssteun voor regionale indus-
trieterreinen;

e. stimulering en tijdelijke steun van
die bedrijfstakken van voldoende regi-
onale of nationale betekenis, die na
structuurverbetering weer tot rentabi-
liteitsherstel kunnen komen;

f. bescherming van bedrijfstakken te-
gen buitenlandse concurrentie verval-
singen;

g. de bereidheid tot overheidsdeele-
ning, waar deze kan bijdragen om
wezenlijke knelpunten — b.v. van regi-
onale aard — op te lossen.

II De inpassing van de economische
bedrijvigheid in het kader van het wel-
zijnsbeleid is nodig, omdat niet elke
verhoging van produktie en consump-
tie voor ons welzijn bevorderlijk is.
Alleen die economische groei achten
wij wenselijk, waarbij:

— de verontreiniging van ons leefmi-
lieu binnen verantwoordde grenzen
wordt gehouden; en

— de economische macht voldoende
gespreid is, en verantwoord wordt ge-
bruikt met inachtneming van de be-
langen van werknemers en consumen-
ten.

Tegen deze achtergrond zal moeten
worden aangestuurd op:

I Een wettelijke regeling, zo mogelijk
op Europees niveau, ten aanzien van de
totstandkoming van **fusies** en andere
machtsconcentraties, mede op basis van
de gedane ervaringen met de SER fu-
siecode;

— inkluifief een nielingsplicht bij de
overheid, die het recht dient te hebben
kennelijk-schadelijke fusies nietig te
verklaren.

2 Wettelijke maatregelen ter besche-
ming van de konsument tegen opdrin-
gerige reclame en agressieve verkoop-
methoden; zonder de waardevolle in-
formatieve functie van de reclame te
miskennen, staan wij een beleid voor,
gericht tegen een verdergaande ver-
commercialisering van onze levenswij,
waaroe

— het werk van de konsumentenorga-
nizaties dient te worden gestimuleerd,
en

— een zekere afremming — b.v. langs
fiskale weg — van een excessieve toe-
neming van reclame-uitgaven dient te
worden bevorderd.

3 Het totstandbrengen van een betere
arbeidsverdeling over de wereld als ge-
heel; hiertoe dient een beleid te worden
ontwikkeld, gericht op herorientatie
van de Westeuropese industriële bedrij-
vigheid, waarbij de nadelige gevolgen
daarvan niet alleen op de betrokkenen
dienen te rusten.

4 Ten slotte dient de zorg voor een
voldoende inspraak van de werknemers
in het gehele ondernemingsgebeuren
een blijvend element van overleidsbe-
leid te zijn. Op basis van de reeds tot
stand gebrachte wettelijke regelingen
dient deze zorg in de komende kabnrets-
periode met name te zijn gericht op:

— het stimuleren van, en bijdragen in,
de scholing en vorming van onderne-
mingsraadleden;

— het bevorderen van een goede over-
legstructuur in ook de kleinere en be-
sloten ondernemingen.

VII ZELFSTANDIGEN BELEID

Het beleid ten aanzien van de vele
kleine zelfstandigen met name in de
sectoren Landbouw en Middenstand,
zal in de komende periode verder moe-
ten worden uitgebreid. Velen in deze
beide sectoren moeten leven van een
inkomen, dat lager ligt dan het wette-
lijk minimumloon en kunnen hun ot-
dernemingsfunctie nauwelijks meer op
een verantwoordde wijze uitoefenen.
Daaron bepalen wij in aanvulling op
de maatregelen van algemeen ekono-
misch beleid:

— een consequent beleid ter bevoorde-
ring van een betere economische **struk-
tuur** van deze bedrijven, waarbij ook
moet worden getoet op de noodzakelijke
schaalvergroting; de 'ontwikkelings-
kant' van de bestaande ontwikkelings-
en saneringsfondsen zal meer dan tot
nu toe uit de verf moeten komen;

— een verlichting van de financie-
ringsproblemen voor kleinere bedrijven
(door, o.a. een vermindering van de moge-
lijkheid tot aantrekken van risikodra-
gend kapitaal; totstandkoming van een
belastingvrije reserve);

— een aanpassing van het sociale be-

leid aan hun noden zoals door de uit-
bouw van de wet op de arbeidsonge-
schiktheid tot een volksverzekering;

— een ruimtelijk ordeningsbeleid dat
mede is gericht op voldoende ontwik-
kelingskansen voor Middenstand en
Landbouw;

— een geïntegreerd Europees land-
bouwbeleid, dat gericht is op de nood-
zakelijke structuurverbetering van de
landbouw, en daartoe — in nauwe on-
derlinge samenhang — omvat:

— een modern structuurbeleid,

— een krachtig mededingingsbeleid,
— een verantwoord prijsbeleid.

VIII SOCIALE ZEKERHEID

Op het terrein van de sociale zekerheid
heeft voorrang:

— de uitbreiding van de wet op de
arbeidsgeschiktheid tot een volksver-
zekering, met een bodemvoorziening
voor de zelfstandigen. In dit kader
moet tevens het probleem van de oude-
re ongehuwde vrouwen en de 'oud-
invalliden' een betere oplossing krijgen.
Het verstrekkingspakket van de
A.W.B.Z. dient te worden uitgebreid.

Tevens streven we naar:

— een eerste aanzet voor een meer
definitieve oplossing van het pensioen-
vraagstuk (uiteindelijk doel: een wel-
vaarstvaast pensioen van 70 pct. van het
laast genoten inkomen).

Ter beperking van de aanmerkelijke
stijging van de totale en gemiddelde
premiedruk staan wij voor:

— een verdergaande afstemming van
premieregzen en premiehoogte op de
solidariteitsgedachte;

— gerichte sociale maatregelen uit de
algemene middelen, indien tot een ver-
hoging van het laagste tarief van de
omzebelasting wordt besloten;

— een geleidelijke beëindiging van de
kinderbijslag voor het eerste kind, in-
dien essentiële sociale voorzieningen —
zoals de ombouw van de W.A.O. tot
volksverzekering — niet op andere wij-
ze blijken te kunnen worden gefinan-
cierd;

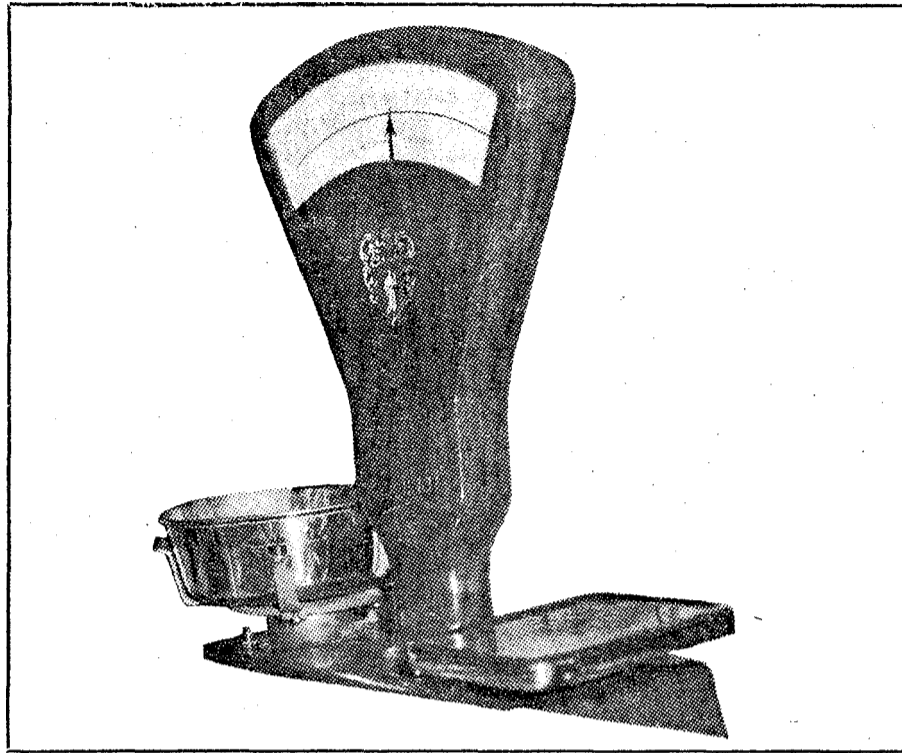
5

EEN *f* VOOR DE A.R.P.

Geld speelt geen rol.
Een veel gehoorde slogan.
Het zou gemakkelijk zijn als het voor de A.R.P. zo was.
Maar geld speelt voor ons wel degelijk een rol.
Logisch. De partij werkt. Daden vragen geld. Om het eenvoudig te zeggen — en het ligt goed in het gehoor — doen vraagt poen.

U weet via Nederlandse Gedachten dat de balans van de partij uit evenwicht is. De eerst sluitende begroting moet worden herzien en die herziene begroting 1970 maakt duidelijk, dat er over dit jaar een tekort zal zijn van ongeveer f 30.000,—. Dat moet opgevangen worden.

Met elke gulden van u komt de balans weer meer in evenwicht. Om het nu eens deftig te zeggen: het werk vraagt uw florijn voor het niet florissante tekort. Een tekort werkt niet goed op energieke daadkracht, welke zich wil richten op méér doen, omdat er meer gevraagd wordt en omdat er veel ligt te wachten. Florijn is een oud woord. Van Dale (de grote) vertelt over 'florijn': eigenlijk bloem- of leliegulden, een gouden munt die in de 13e eeuw door de stad Florence geslagen werd; thans alleen in namen van oude munten en

in de verkorting *f* of fl, gulden." En florissant is bloeiend.
Laten wij dit zeggen: uw bloeiende bloem zien wij gaarne tegemoet in klinkende munt, als u kunt.

Op het moment, dat wij dit schrijven, hebben reeds vierhonderd leden in één week tijds hun bijdrage gestort. En het gemiddelde ligt niet op één, maar op vier à vijf gulden. Daaruit mag worden

afgeleid, dat ons verzoek: f 1,— voor het tekort 1970 aanslaat. En dat velen uit eigen beweging er zelfs nog een paar gulden bij doen.
Op de girostortingskaarten worden door sommigen opmerkingen bij deze actie geplaatst. Wij geven er hier een paar aan u door.
'Nederlandse Gedachten kan toch geen 'papieren bedelaar' worden (blijven)? Daar doe je wat aan!!' (f 5,—)
'Een handreiking is vijf vingers voor het tekort 1970' f 5.—
'Gift voor de 'weegschaal'. (f 5.—)
'1 x f 1,— voor mijzelf;
2 x f 1,— voor die het niet doen'. (f 3,—)
1 van mijn vrouw, beiden lid
1 van mij,
1 voor wie niet kan betalen
1 voor wie vergeet te betalen
1 voor wie niet wil betalen, als die er zijn tenminste'. (f 5.—)

Veel behoeven wij hier verder niet aan toe te voegen. Als leden zult u zeker uw bijdrage willen geven in deze weken.
Ook sympathisanten, die geen lid zijn, zullen graag een gift voor de partij over hebben.
Zeker waar de balans momenteel niet in evenwicht is.

Uw gulden erop en de zaak zit goed.

POLITIEK MET VISIE NODIG

Op zaterdag 31 oktober j.l. hield de secretaris van de A.R.P., dr. W. de Kwaadsteniet een radiotoespraak. Hieronder laten wij enkele passages uit die toespraak volgen. De volledige tekst kunt u aanvragen op het partijsecretariaat, dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

'De A.R.P. heeft haar keuze reeds gedaan. Duidelijk zegt het nieuwe Program van Actie, dat de belastingen zullen moeten stijgen. Het pas gepubliceerde ontwerp-urgentieprogram van de drie christelijke partijen, onderstreept deze mening uiteraard. Want ons program en het urgentieprogram liggen in elkaars verlengde.

De A.R.P. vraagt aan u offers om de noodzakelijke voorzieningen voor de toekomst te treffen. Dat verlangens van de kiezers geld van de burgers vragen heb ik in de afgelopen maanden reeds een en ander maal onderstreept. Het

lijkt nodig dit te signaleren. De V.V.D. heeft tijdens haar televisie-uitzending van woensdag j.l. u gezegd, dat de V.V.D. de enige partij is, die eerlijk zegt, dat wensen geld kosten. U weet de onjuistheid van deze bewering. Zowel in het ontwerp A.R.-program als in het ontwerp-urgentieprogram van de drie christelijke partijen is wel degelijk aangegeven, dat meer geld nodig is als men meer wil doen. Ook is aangegeven op welke wijze dat geld er zou kunnen komen. Als dit de methode van discussie wordt, dan weten wij met elkaar wel hoe eerlijk de verkiezingscampagne kan gaan worden. Wij wensen op dit niveau niet te debatteren.

De A.R.P. vraagt offers omdat zij het nodig vindt. Vandaar dat ik blij ben met het pas verschenen ontwerp-actieprogram voor de komende vier jaar van het C.N.V., N.K.V. en N.V.V. Blij, omdat ook de vakcentrales hun leden voorhouden, dat de vele wensen geld kosten en dat daarom de keus tussen meer gemeenschappelijke voorzieningen of meer persoonlijke bestedingen een dwingende eis.

Evenals de A.R.P. kiezen de vakcentrales voor meer collectieve voorzieningen en zij rekenen hun leden voor, dat zij bij realisering daarvan genoeg zullen moeten nemen met een kleinere loonsverhoging. Want, nogmaals, wij kunnen niet én meer consumeren én meer voor gemeenschappelijke voorzieningen uitgeven.

Welvaart kan indommelen bevorderen. Maar wij leven niet in een tijd van rust. Juist in deze samenleving, waarin nieuwe spanningen ontstaan, bijvoorbeeld rond geestelijk welzijn, rijk en arm, oorlog en vrede, milieuhygiëne, vaak niet-materiële problemen, die m.n. de jongere generatie aanspreken en waarmee de komende generaties te worstelen zullen krijgen.

In deze situatie past geen kortzichtige politiek. Juist nu is een politiek met visie, met een zicht op langere termijn, nodig. Het vereist moed een duidelijke politieke strategie uit te zetten, die de niet-materiële problemen krachtig aanpakt in een materialistische maatschappij.

'Politieke partijen staan veelal en moe-

ten staan halverwege de publieke opinie en de regering. Beide dienen zij te stimuleren.

Zij hebben het in hun macht, en zij hebben tot taak, niet alleen de weg te wijzen in de doolhof, maar te zorgen dat de doolhoven verdwijnen. De A.R.P. acht dit van groot belang'.

'Strijdvaardige gedachtenwisselingen kunnen bij sommigen wellicht de indruk wekken van een verdeeld huis. Voor ons geldt echter, dat in een levende partij koekoek één zang verkeerd is. Vrees om het met elkaar niet eens te zijn is in ons land een te veel voorkomende en een onjuiste angst.

Ik heb u duidelijk willen maken, dat de A.R.P. beseft, dat er in de naaste toekomst veel moet gebeuren om onze samenleving te behouden, maar tevens te vernieuwen. Ter wille van de leefbaarheid van ons land zullen u en wij ons moeten bezinnen. Bezinnen op de noodzaak de sleur van onze consump-

tiemaatschappij te doorbreken. Want wij kunnen, tezamen met andere politieke partijen, de noodzakelijke maatregelen slechts realiseren wanneer u als kiezer van de noodzakelijkheid van die maatregelen overtuigd bent.

Wij zijn bereid om samen te werken met een ieder die die drang tot vernieuwing van de samenleving eveneens heeft. Die bereidheid tot samenwerking is in de Nederlandse politieke situatie vereist. De A.R.P. toont die bereidheid. Zij heeft samen met de K.V.P. en de C.H.U. een ontwerp-urgentieprogram opgesteld en zij staat daarnaast tevens open voor samenwerking met andere partijen met wie programmatische overeenstemming bereikt kan worden. De A.R.P. heeft een uitgewerkt eigen program. Met dit program en met haar kandidatenlijst zal zij de verkiezingscampagne voeren. In alle openheid'.

**BRENG
DE
ZAAK
WEER
IN
BALANS
STORT
EEN
GULDEN**

KOM ONS TEAM VERSTERKEN!

Wij zoeken een

medewerkster

in de leeftijd van 16 tot 18 jaar, met veel verantwoordelijkheidsgevoel, die een aantal taken zelfstandig kan verrichten.
Ervaring met typen strekt tot aanbeveling.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.
Telefoon: 070 - 18 39 60 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

DE OORLOG TE VOORRKOMEN: DAAR GAAT HET OM

DOOR JHR. MR. M. W. C. DE JONGE

In een artikel getiteld: „Mag je dreigen met iets wat je niet doet mag” in het 26 september nummer van „Nederlandse Gedachten”, behandelt mr. D. W.O.A. Grosheide wat hij definieert als „het ethisch dilemma, bestaande daar waar men meent de ABC-wapens niet daadwerkelijk te kunnen missen, omdat hun aanwezigheid een ABC-oorlog, resp. een overwinning van de vijandige machten kan voorkomen (ook wel aangeduid als het probleem van het hebben en niet gebruiken)”. Na verschillende meningen over dit ethisch dilemma te hebben weergegeven, concludeert de heer Grosheide op verrassende wijze: „Ik weet er geen antwoord op en kies daarom voor het eenzijdig afschaffen van ABC-wapens”. De logica van het „daarom” ontgaat mij.

En dan schrijft de heer Grosheide in de volgende alinea: „Ter vermindering van misverstanden, laat ik buiten beschouwing of de hebben- en niet-gebruiken theorie wel in de praktijk zal opgaan. Dat is namelijk een heel ander, zij het ook uiterst belangrijk probleem”. Ja, maar om laatstgenoemd probleem draait het juist! Want als de hebben- en niet-gebruiken theorie wel opgaat, met andere woorden als het dreigen met kernwapens een derde wereldoorlog weet te voorkomen dan is de vraag of dit ook geoorloofd is, niet moeilijk meer te beantwoorden.

Oorlog voorkomen, daar gaat het om. Want laten wij bij al onze zorg over het kernwapen niet vergeten wat de zgn. conventionele oorlogen aan menselijk leed hebben aangericht. De eerste wereldoorlog, die 'the war to end war' werd genoemd met zijn 20 miljoen doden. Binnen 25 jaar gevolgd door de tweede wereldoorlog, die in brutaliteit en wreedheid alle vroegere oorlogen overtrof. Deze oorlog eindigde abrupt met het afwerpen van die twee atombommen op Japan. Maar de 200.000 slachtoffers hiervan maken slechts een fractie uit van de ruim 30 miljoen doden en de massale verwoestingen welke de conventionele wapens in deze oorlog reeds hadden veroorzaakt. In een nieuwe poging om de oorlog uit te bannen, werd de Assemblee van de Verenigde Naties opgericht, maar deze bleek bijna even krachteloos als haar voorganger, de Volkerenbond. Zij kon niet verhinderen dat er sedert het einde van de tweede wereldoorlog alweer een tachtig oorlogen en burgeroorlogen hebben gewoed. Zij kon ook niet de polarisatie van macht voorkomen, in twee blokken gegroepeerd om de V.S. en de S.U. De geschiedenis leert dat een dergelijk verschijnsel onherroepelijk uitloopt op een strijd op leven en dood om de suprematie, waarvan 't klassieke voorbeeld wordt geleverd door de Romeins-Carthaagse oorlog. Alle tekenen in de jaren vijftig wezen erop dat dit zich ook nu weer ging voltrekken: de steeds grimmiger wordende 'koude oorlog', een nimmer geëvenaarde bewapeningswedloop, in koortsachtig tempo opgevoerde ontwikkeling van het kernwapen- en rakettenarsenaal. Een aantal

gevaarlijke crisissituaties deden zich voor: Berlijn, Hongarije, weer Berlijn, Cuba. Hier kwamen beide supermachten aan de rand van de oorlogs-afgrond, doch traden terug...

TOENADERING

De Cuba-crisis bleek het keerpunt in de koude oorlog. Daarna waren wij de verraste getuigen van een reeks toenaderingspogingen, uitmondende in een regelmatig overleg tussen de leidende staatslieden van de VS en de SU. De 'rode telefoon' - verbinding tussen Washington en Moskou - kwam tot stand. Een reeks van besprekingen ter beperking van kernwapenproeven, ter neutralisatie van de stratosfeer en van de zeebodem werden gevoerd en leidden veelal tot resultaten. Belangrijkste in deze reeks zijn de SALT (strategie arms limitation talks), welke met onderbrekingen - thans aan de gang zijn. Het is duidelijk dat er na Cuba een belangrijke ontwikkeling heeft plaats gevonden. De weg die onafwendbaar naar een derde wereldoorlog leek te leiden - en dat zou een kernwapenoorlog geworden zijn - scheen toch nog te kunnen worden omgeleid. Deze richtingsverandering is te danken aan het beter inzicht, dat de leidende staatslieden, zowel in de VS als de SU, zich geleidelijk hadden verworven met betrekking tot de implicaties van de nieuwe bewapening. Want het spreekt vanzelf dat het ter beschikking komen van grote aantallen wapens van ongekend vernietigende uitwerking, de geldende strategische concepties radicaal moesten wijzigen.

De moderne strategie van afschrikking gaat uit van de zgn. 'second strike capability', waarover de beide superkernmachten beschikken. Dat wil zeggen dat noch de VS, noch de SU elkanders kernwapenmacht in één klap kunnen uitschakelen. Zelfs niet in een verrassingsaanval. De aangevallene zal altijd voldoende raketinstallaties overhouden (in ondergrondse bunkers en in nucleaire onderzeeboten) waarmede hij de agressor een vernietigende klap kan teruggeven. Hieruit volgt dat een kernwapenaanval niet lonend is. Maar ook in het defensief, tegen een agressor die met conventionele wapens aanvalt, loont het de verdediger niet als eerste kernwapens in te zetten, omdat hij dan zelf door de second strike van de agressor wordt getroffen. Met andere woorden, het ontketenen van een kernwapenoorlog komt in alle gevallen praktisch neer op zelfmoord.

Maar dan is ook het dreigen met kernwapens niet geloofwaardig. Tenzij... als wanhoopsdaad, als alles toch verloren schijnt, dan is het denkbaar dat de in het nauw gedrevene verkiest de agressor met zich mee de ondergang in te slepen. Zoals van Speyk, die toen zijn schip overweldigd werd door aan boord gesprongen opstandelingen, de lont in het kruiwat stak en met vriend en vijand in de lucht vloog. Alleen, van Speyk had geen tijd gehad de aan boord gesprongen horde te waarschuwen, zodat van zijn houding geen afschrikwekkend effect was uitgegaan. Maar de VS en SU hebben ruimschoots de tijd gehad elkander duidelijk te maken - en hierover bestaat ook geen onzekerheid - welke belangen elk van hen zodanig vitaal acht, dat aantasting daarvan kernwapeninzet onvermijdelijk maakt. Deze houding is geloofwaardig. Want voor de SU is iedere Amerikaanse president een potentiële van Speyk. En omgekeerd. Op dit beginsel is de afschrikingsstrategie gefundeerd. Niet alleen is deze strategie geloofwaardig en functioneert zij, maar ook is de kans dat de dreiging ooit ten uitvoer zou moeten worden gelegd, nihil te achten. Want beide partijen weten precies waar ze aan toe zijn, wat zij riskeren wanneer zij elkanders vitale belangen zouden aantasten.

Het zou naïef zijn te geloven dat de VS en de SU nu ook hun streven naar de hegemonie zouden hebben opgegeven. Op ander vlak dan het militaire - op het psychologisch en economisch vlak - wordt de strijd om de suprematie met des te meer felheid gevoerd. En ook

VERVOLG OP PAGINA 11

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden. Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970 DEVENTER

IN PRIMA BOTER EN KAAS STEEDS DE BAAS ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN KOMEN UIT DE IJSSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O. POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306,291

GEDIPLOMEERDE VOORLICHTERS ONMIDDELLIJKE SERVICE

• Kalvermelk
Mekabo - Fokkabo

• Mengvoeders
Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• Fourages en kunstmest

ZOETERMEERS ROEM de fijnste margarine GEBR. VAN DER SPEK N.V.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441 (5 lijnen) telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

BEJAARDEN HUISVESTING

DOOR MR. W. AANTJES

Er gaat vrijwel geen dag voorbij zonder een krantenbericht, dat op de positie van de bejaarden betrekking heeft. Er gaat bijna geen week voorbij of er worden in het parlement vragen gesteld, die hiermee verband houden. Er gaat praktisch geen maand voorbij zonder dat de televisie er de aandacht voor vraagt.

Al deze verschijnselen hangen samen met de ingrijpend gewijzigde plaats die de bejaarden in de samenleving innemen. 10 pct. van onze bevolking is ouder dan 65 jaar. Anders gezegd: 20 pct. van de kiesgerechtigden is 65 plus. Dat is bijna evenveel als de kiezers van alle protestants-christelijke partijen, ARP, CHU, SGP en GPV bij elkaar. Geen wonder dat de bejaarden als groep in onze samenleving meer aandacht vragen. Niemand kan 1/5 deel van onze volwassen maatschappij negeren. Merkwaardigerwijs gaat dit samen met een eveneens toenemende aandacht van en voor de jeugd. De jeugd meldt zich eerder aan. De ouderdom meldt zich later af. Dat verandert de hele samenleving en voor de gevolgen daarvan kunnen en mogen wij niet de ogen sluiten.

Voor wat de bejaarden betreft, ligt de reden daarvan zowel in de grotere welvaart, die de kloof met bevolkingsgroepen die daarin relatief minder delen beter aan het licht brengt, als in de vooruitgang der medische wetenschap, waardoor de mensen veel ouder worden dan voorheen, tal van ziekten met meer succes kunnen worden bestreden en lichamelijke gebreken draaglijker kunnen worden gemaakt.

VERANDERINGEN IN DE SAMENLEVING

Is de positie van tal van bejaarden misschien ook moeilijker geworden doordat het verantwoordelijkheidsbesef bij hun kinderen is afgenomen? Ik vrees van wel. De samenleving wordt nu veelal geconfronteerd met noden, die vroeger als vanzelfsprekend in de familiekring werden voorkomen of opgevangen.

Maar men moet daarbij ook in rekening brengen de veranderingen in onze samenleving. Het gezin was vroeger tegelijkertijd een gesloten werk- en leefgemeenschap, waarmee het gehele bestaan van de wieg tot het graf was verbonden. Ook de woonomstandigheden waren daarop afgestemd. In vrijwel alle gezinnen betekent het volwassen worden thans tevens een door opleiding en werkkring uittreden uit de dagelijkse familiegemeenschap. Dat kan tientallen jaren later niet geforceerd weer in elkaar worden gepast zonder spanningen en brokken voor de oudste, de middelste en vooral ook de jongste generatie, voor wie dit juist een inbreuk zou betekenen op het vertrouwde milieu, waarin zij zich geboren gevoelden.

De bejaarden zullen op een andere wijze hun plaats in de samenleving moeten vinden. Dat moet zo gebeuren, dat zij geen aparte geïsoleerde groep worden. Overal komen misstanden voor bij de huisvesting. Als het bejaarden betreft, is het onjuist dat meteen als een aspect van 'het bejaardenprobleem' te zien. Dat werkt isolering, frustratie en zelfs discriminatie in de hand. Op dezelfde manier ontstaan rassenproblemen.

Wat wij het probleem van de een noemen, is echter meestal juist het probleem van de ander, zoals ook het negerprobleem in wezen een blankenprobleem is en het armoedevraagstuk een vraagstuk der rijken is. Zo zal ook het bejaardenvraagstuk altijd minder een echt bejaardenprobleem zijn dan een samenlevingsprobleem.

Hoe de mens is, wordt immers mede bepaald door zijn omgeving. Hoe hij is, ligt niet bij zijn geboorte voorgoed vast. Dat is bijgeloof, dat dateert uit de tijd dat men meende dat door de stand

der sterren bij iemands geboorte zijn karakter en hele levensloop werden bepaald.

De mens is echter voor een groot deel een produkt van zijn omgeving. Deze ontdekking van de wetenschap geeft een geheel nieuw perspectief aan de bijbelse opdracht onze naaste lief te hebben als onszelf.

De grote vraag bij 'n bejaardencentrum is dan ook niet, hoe de bejaarder zich aan hun omgeving zullen aanpassen maar hoe die omgeving zich aan de bejaarden zal aanpassen. Zullen zij geheel op elkaar zijn aangewezen, of zal de omgeving hen 'een stukje geborgenheid weten te bieden, ook wat het zich geestelijk thuisvoelen betreft, en hen zo weten te bewaren voor de vereenzaming, die voor de bejaarden een nog grotere bedreiging is dan de lichamelijke afbraak.

GEEN BREUKPUNT

Het leven eindigt niet bij 65. Het is ook niet zo dat dan de periode begint, waarin de mens zich in het bijzonder zich op de dood moet voorbereiden. Daarvoor moet hij iedere dag klaar zijn. Het leven ligt tussen geboorte en dood. Dat gehele leven moet een eenheid vormen en de AOW-leeftijd mag niet een acuut breukpunt vormen. De mens moet 'zolang het dag is' volwaardig mens in de samenleving kunnen zijn. Samenleving, dat is in de meest letterlijke zin van het woord: samenleven. Dat houdt een opdracht voor allen in.

Ook het bejaardenbeleid van de overheid moet er primair op gericht zijn, dat de bejaarden een volwaardig deel blijven uitmaken van de samenleving, en pas op de tweede plaats op het zoveel mogelijk opheffen van de nade-

len, voorzover zulk een integratie niet mogelijk is.

Deze gedachte zal ook aan het bejaardenhuisvestingsbeleid ten grondslag moeten liggen. Gelukkig speelt de normale gezinswoning, waarin meer dan 80 pct van de bejaarden is gehuisvest, daarbij nog de hoofdrol.

Voor degenen, voor wie dit geen geschikte huisvestingsmogelijkheid is, is een tijdlang alleen het oudeliedenhuis het enige alternatief geweest. Dat doet echter geen recht aan de grote verscheidenheid die er onder de bejaarden, net als elders in de maatschappij is. Net als in de actieve maatschappij zal er differentiatie in de woonvormen moeten zijn. Gevarieerde tussenvormen zijn nodig tussen de normale gezinswoning en het volledige verzorgingshuis. De tussenvormen zijn vaak afhankelijk van de mate, waarin dienst- en hulpverlening mogelijk is.

ZELFSTANDIGE BEJAARDENWONING

Naast de normale gezinswoning is er daarom plaats voor de zelfstandige bejaardenwoning met of zonder dienstencentrum, voor de huurserviceflat (een m.i. nog te zeer onderschatte vorm in de bejaardenhuisvesting ook en juist in het vlakke polderland), voor het bejaardencentrum dat een combinatie is van de zelfstandige woning en een verzorgingshuis, en tenslotte het verzorgingshuis.

Ideaal zou zijn, indien de totale bejaardenhuisvesting zodanig geregeld zou zijn, dat een doorschuiving van de ene categorie naar de andere mogelijk zou zijn zonder dat dit telkens opnieuw een breuk met de bestaande leefgemeenschap zou behoeven te betekenen. Zulk een bejaardenhuisvestingsbeleid zal ook

een moderne inhoud kunnen geven aan het oude begrip burenhulp.

Ik zou dus voor de bejaarden wel willen pleiten voor een aangepaste en liefst beweeglijke bewoning, maar nimmer zo dat het tot isolement leidt. Ook wat de plaats van vestiging betreft van een bejaardencentrum is dit een belangrijk gezichtspunt.

Blijft tenslotte de vraag, wie de eerstgeroepen zijn om in deze behoeften te voorzien. De gemeenschap is zich van haar verantwoordelijkheid laat bewust geworden. Dat hangt samen met het feit, dat men wel een bijzondere taak voor de overheid erkende ten aanzien van de sociaal zwakken, maar dat men dit begrip te lang gehanteerd heeft als de financieel minder draagkrachtigen. Het begrip sociaal zwak is echter veel ruimer. Wij beoren aandacht te hebben voor alle kwetsbare groepen in de samenleving, ongeacht of die kwetsbaarheid wordt veroorzaakt door financiële dan wel door andere omstandigheden.

De overheid is zich dat aan het bewust worden.

De woningbouwverenigingen die vandaan 'n bijzondere taak hebben ten aanzien van de huisvesting van de sociaal zwakkeren, helaas veel minder. Nog altijd ligt de volle nadruk op de woningwetwoning en is b.v. de huurserviceflat voor bejaarden een door hen verwaarloosd terrein.

Maar niet alleen de overheid, niet alleen de woningbouwvereniging, ook de Kerk heeft hier een roeping. Het gebod "Eert Uw vader en Uw moeder" moge dan al vooral op de eigen directe familierelatie van toepassing zijn, als geen andere instantie zal de Kerk tot uitdrukking kunnen brengen dat wij allen van één geslacht zijn en als kinderen van één Vader ook samen verantwoordelijkheid dragen voor al onze bejaarden. Die eerbied van het vijfde gebod is een andere dan die van de smartlap van Gert Timmerman "Ik heb eerbied voor jouw grijze haren", waardoor vandaag zovelen ontroerd worden.

VERVOLG VAN PAGINA 10

militair-strategisch blijven de beide grootmachten streven naar het verwerven van sterke posities in de wereld buiten de territoriale grenzen van de NAVO en het Warschau Pact. Met name is dit het geval in het Verre- en Midden-Oosten, alsmede aan de kusten van de Indische Oceaan en de zuidelijke helft van de Atlantische Oceaan. Dit gaat veelal ten koste van de daar wonende volken: hun lokale conflicten worden benut door de supermachten voor het verkrijgen van militaire invloed. Zo wordt de strijd om de suprematie uitgevochten op de ruggen van de kleinere naties, terwijl de supermachten zelf een directe confrontatie met elkaar weten te vermijden.

Alhoewel in de situaties natuurlijk geenszins mag worden berust, is toch het belangrijkste dat het veel erger kwaad van een derde wereldoorlog wordt voorkomen. Dit is mogelijk dankzij de afschrikingsstrategie, waarmee de beide supermachten elkaar in bedwang en in evenwicht houden. En van deze situatie uit, gebruik makend van de verworven stabiliteit, dienen wij onze inspanningen te verdubbelen bij het bouwen aan een, de gehele wereld omvattend, veiligheidsbestel, dat niet steunt op een evenwicht van afschrikking, maar op internationaal recht, onpartijdige rechtspraak en een internationale politiemacht.

Daarmede bezig te zijn is christelijke politiek voeren. Het is echter een doel waarvan de realisatie eerst op lange termijn kan worden verwacht. Ik deel niet het pessimisme van de heer Grotheide, die zich afvraagt 'of de bijbel nu wel zo veel aanwijzingen geeft dat wij een wereldmachtsorde mogen verwachten in deze tijd'. Wij hebben toch de opdracht meegekregen. Gods gerechtigheid op aarde gestalte te geven. Daaraan zijn geen nationale grenzen gesteld. Ook worden wij bemoedigd, wanneer

wij terugblikkend in de geschiedenis, zien hoe gewesten, die gedurende eeuwen elkander hadden beoorloofd, zich samenvoegden tot naties. In de meeste gevallen werd dit proces versneld door een gemeenschappelijk ervaren dreiging. Een dergelijke dreiging gaat thans uit van de massa-vernietigingswapens, wier destructieve werking ver over nationale grenzen heenreikt.

Maar, zoals gezegd, dit is politiek op lange termijn. Waar we op korte termijn voor moeten zorgen - opdat de miensheid onderweg niet ten gronde gaat - is, dat er niet weer een wereldoorlog uitbreekt. En daarmee ben ik teruggekeerd op mijn uitgangspunt: oorlog te voorkomen, daar gaat het om. En wanneer dan is gebleken dat de afschrikingsstrategie, die berust op de wederzijdse dreiging met kernwapens door de grootmachten, voorkomt dat er een derde wereldoorlog uitbreekt, dan

mogen wij deze wapens toch niet zonder meer afwijzen! De dreiging is geloofwaardig. De kans dat zij ooit ten uitvoer zou moeten worden gebracht, is nihil te achten, omdat beide partijen weten dat zij zelfmoord riskeren wanneer zij elkaar vitale belangen - waarvan zij op de hoogte gesteld zijn - zouden aantasten. De hebben-en-niet-gebruiken theorie gaat dus op.

Dan is het ook geen vraag meer of het geoorloofd is te dreigen. Van deze gezichtshoek uit moet het probleem van de massa-vernietigingswapens benaderd worden.

WIN EEN LID OF TWEE

Voor een

typiste

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk in de politieke sfeer. Kleine afdeling, goede teamgeest.

Gehuwde dames, die slechts een gedeeltelijke dagtaak wensen te vervullen, zijn eveneens hartelijk welkom.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.
Telefoon: 070 - 18 39 60 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

KEURSELECTIE

NIEUWE GRAMMOFOONPLATEN PER NUMMER 2 LANGSPEELPLATEN

GEZANGEN 1e plaat

Kant 1: Gez. 147 : 1, 3, 4, 5: Prijs, mijn ziel, den Hemelkoning - Gez. 92 : 1, 2, 4: Heilig, Heilig, Heilig - Gez. 87 : 1, 2, 3: Ruis, o Godsstroom der Genade - Gez. 99 : 1 en 3: Here, kere van ons af - Gez. 178 : 7, 5, 8: Ruwe stormen mogen woeden - Gez. 152 : 1, 2, 3: Wijsheid en goedheid, o God van genâ.

Kant 2: Gez. 116 : 1, 2, 5, 6, 7: Door de nacht van smart en zorgen - Gez. 179 : 1, 2, 3: Rust mijn ziel, Uw God is Koning - Gez. 121 : 1, 2, 3: God roept ons, Broeders, tot de daad - Gez. 171 : 1 en 2: Verlosser, Vriend, Gij hoop en lust - Gez. 89 : 1 en 4: Halleluja, lof zij de Heer - Gez. 132 : 1 en 6: Wij loven U, o God, wij prijzen Uwen Naam.

2e plaat

Kant 1: Gez. 146 : 1, 2, 3: Komt nu met zang - Gez. 180a : 1 en 7: Beveel gerust Uw wegen - Gez. 50 : 1 en 2: Ik heb de vaste grond gevonden - Gez. 227 : 1 en 2: Meester, men zoekt U wijd en zij - Gez. 93 : 1, 2, 3, 4: Ere zij God, de Vader - Gez. 291 : 1, 4, 9: o God van hemel, zee en aard.
Kant 2: Gez. 119 : 1, 2, 3: Gordt u aan - Gez. 143 : 1, 2, 4: Op bergen en in dalen - Gez. 49 : 1, 3, 4: Jezus, leven van mijn leven - Gez. 116 : 1, 3, 8: Door de nacht van smart en zorgen - Gez. 53 : 1 en 3: Wees gegroet, Gij eersteling - Gez. 122 : 1, 7, 8: Voor alle heil'gen rustend na hun werk.

Bestelnr. 1043 (ac) 2 L.P.'s f 15,90.

GEESTELIJKE LIEDEREN 1e plaat

Kant 1: Bundel JDH 232 : 1, 3, 4: Waarheen Pelgrims, waarheen gaat gij? - Bundel JDH 671 : 1 en 3: Welk een omkeer heeft God in mijn leven gewrocht - Sionsliederen 171 : 1, 2, 3: Milde stromen - Bundel JDH 120 : 1 en 3: Heer, ik geef m'aan U volkomen - Sionsliederen 160 : 1, 2, 3: Rots der eeuwen - De schat van de Kerk der Eeuwen 290: Zie, o Jezus, ons hier saam.
Kant 2: U bid ik aan, o Macht der Liefde - Bundel JDH : 1 en 3: O, denk aan het huis bij den Heer - Sionsliederen 32 : 1, 2, 4: Geprezen zij des Heilands Naam - Zingt nu de macht van Jezus' Naam - Bundel JDH 140 : 1 en 3: Ik zie een poort wijd open staan - Laat mij slapend op U wachten

2e plaat

Kant 1: Riept uit aan alle stranden - Gloriezang - De schat van de Kerk der Eeuwen 77 : 1 en 2: Komt, laat ons dezen dag - Woensel Kooy 35: Hem in 't harte dragen - God, mijn Licht en Heil zijt Gij.
Kant 2: Bundel JDH 879 : 1, 3, 4: Wandel stiltekenen achter Hem aan - Jezus is wachtend - Jezus, 'k ben d'Uwe - Hoort gij die stemme - Van U wil ik zingen - Hoor deez' avond klokken klinken.

Bestelnr. 1039 (ac) 2 L.P.'s f 15,90.

KLAAS J. MULDER, orgel

1e plaat (Martinikerkerk te Bolsward)

Kant 1: Toccata (Nieland) - Aria op de G-snaar (J. S. Bach) - Improvisatie over „Ruwe stormen mogen woeden” - Marche (G. Fr. Händel).
Kant 2: Land of Hope and Glory (E. W. Elgar) - Menuet uit „Berenice” (G. Fr. Händel) - Marche religieuse (A. Guilmant) - Paraphrase over de Hymne uit „Finlandia” (Sibelius)

2e plaat

Kant 1: Gigue in G (Fuga) (J. S. Bach) - Adagio uit Toccate, Adagio en Fuga in C (J. S. Bach) - Scherzo symphonique in C majeur (Opus 55 nr. 2) (A. Guilmant) - Choeur des Prêtresses (Chr. W. Gluck) - Litanies (J. Alain).
Kant 2: Allegro in D (G. Fr. Händel) (Hallelujah Koor uit „The Messiah”) - Sarabande in A (G. Fr. Händel) - The voice of freedom (piano en orgel) (A. Rubinstein) - Nimrod (Enigma Variatie Nr. 9) (E. Elgar) - Improvisatie over „Wat God doet, dat is welgedaan”.

Bestelnr. 1051 (ac) 2 L.P.'s f 15,90.

Alle Gezangen, liederen en orgelsoli worden gezongen en gespeeld door zeer bekende koren, solisten en dirigenten.

Verzendkosten gratis. Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK

Bonairestraat 1

Tel. 05277 - 1456

Giro 1299777

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN · LEEUWARDEN

TEL. 05100 - 31325

Uw adres voor recepties en partijen.

Vrede in het Midden Oosten?

Opvallend is de verschijning van het boek

WAAR GAAT DE ARABISCHE WERELD NAAR TOE?

Het eerste kritische geluid van SALAH AL MUNADSHID, een bekend Arabische intellectueel.

Inside-informations... voor de islamitische wereld geschreven als een dringend appel op zijn Arabische broeders om zich te bezinnen, voor het westen een geschrift met belangwekkende achtergrondinformaties.

Paperback f 6,90

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

FA. JAN DE MIK HARDINXVELD · GIESSENDAM

Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouhandel

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld ·
Giessendam

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf GEBR. HAKKERS te WERKENDAM

Postbus nr. 11, telefoon 01835 - 1941

*
AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.

POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON: (02510) - 25244 (4 lijnen)

Oudste adres in de IJmond

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.

LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

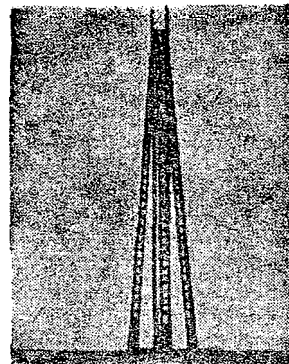
Aannemers van

HEIWERKEN

Telefoon 03474-269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9

MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

Lak- en Verfindustrie

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

Van Oord

Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444..

Werkendam (N.B.)

Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakker, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwdend wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

AANNEMERSBEDRIJF

N.V. GEBR. SALVERDA

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

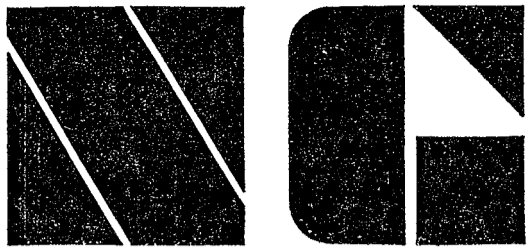
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij
26e jaargang - nr. 46 - 14 november 1970

IEDEREEN EEN GULDEN
VOOR TEKORT 1970
OP GIRO 89673
A.R. PARTIJ-STICHTING
DEN HAAG
STORT UW BIJDRAGE NOG VANDAAG

GEWESTVORMING EN RIJNMOND

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

In de samenleving voltrekken zich ingrijpende veranderingen. Die veranderingen maken ook ten aanzien van de bestuurlijke vormgeving in ons land een kritische bezinning noodzakelijk. Immers, de ontwikkelingen in de samenleving brengen ook verschuivingen mede van de taken van de overheden en zij vragen nieuwe vormen.

Bezinning is nodig om tot goede zakelijke nieuwe beslissingen en nieuwe vormen te komen. Snelle ontwikkelingen moeten in goede banen worden geleid. Anders komen wij in een situatie van onaanpastheid en van disharmonie. Met alle gevolgen daarvan voor de mensen. En met al ons praten over 'de zaken' moeten wij niet vergeten, dat wij in de politiek — en dus ook bij het punt bestuurlijke vormgeving — bezig zijn met het goed laten lopen van de samenleving, de samenleving van mensen. Het gaat er duidelijk ook om, dat de mensen de burgers, de kiezers, zich in de samenleving kunnen ontplooiën.

Er is een toenemende behoefte van de burgers aan regelrechte betrokkenheid bij het overheidsbeleid. En dat leidt er toe — ons nieuwe Program van Actie 1971-1975 onderstreept dit met zoveel woorden —, dat de overheidswerkzaamheden worden verricht door zo dicht mogelijk bij de burgers staande organen. En dit kan dan alleen geschieden, wanneer ook de lagere organen inderdaad tegen die taken zijn opgewassen. Taken, die verband houden met nieuwe problemen en met schaalvergroting. Taken, waarvoor gemeenten en provincies nog niet stonden in de tijd, dat Thorbecke bijvoorbeeld zijn wetten maakte.

VEEL STUDIE

De bestuurlijke vormgeving van ons land houdt de gemoederen gelukkig al geruime tijd bezig. Gelukkig, omdat een zaak van vormgeving niet van de ene dag op de andere dag tot stand kan worden gebracht.

Verschuivingen politieke partijen brachten er rapporten over uit. Zo publiceerde een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. en het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeenten en Provinciebestuurders een pre-advies onder de titel Bestuurlijke vormgeving, voor een partijconferentie op 13 oktober 1969.

Iets eerder deed het wetenschappelijk bureau van de P.v.d.A., de Wiardi Beckmanstichting, de publikatie Streekgemeenten en stadsgewesten het licht zien.

Uit de gemeentelijke sfeer is er het rapport van het Instituut Contact Randgemeenten (1969) en dat van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (1969).

Het is goed, dat door dergelijke rapporten aan de meningsvorming op dit punt is gewerkt. Dat is echter niet voldoende. Men kan niet overloos blijven praten en schrijven, men zal tot besluiten moeten komen.

De minister van Binnenlandse Zaken, mr. H. K. J. Beernink, en de staatssecretaris mr. C. van Veen hebben op 15 september 1969 de nota Bestuurlijke organisatie doen verschijnen.

Inmiddels is daarover reeds tweemaal uitvoerig gediscussieerd in de Tweede Kamer, eerst in juni 11. en vorige week opnieuw. Daarbij is gebleken, dat deze nota diverse weerstanden oproept. Men heeft kunnen lezen, dat met name de heren M. W. Schakel (A.R.P.) en drs. Ed. van Thijn (P.v.d.A.) zich duidelijk hebben geweerd.

GEWESTVORMING

Het in feite belangrijke punt bij de discussies in het algemeen — en dat had zijn weerslag in de Tweede Kamer — is, dat taken en bevoegdheden van gemeenten en provincies afgewogen worden.

Daarbij spelen punten als opheffing van gemeenten, grenswijzigingen van gemeenten, hergroepering van gemeenten en gewestvorming (een gewest tussen gemeenten en provincie of gewesten te zijner tijd mogelijk zelfs in plaats van provincies) een rol.

Het belangrijkste en moeilijkste punt in deze opsomming is de gewestvorming. De vraag is daarbij weer: wordt de instelling van gewesten geregeld door de centrale overheid, zoals ons Program van Actie 1971-1975 bepleit, of laat men alleen mogelijkheden tot gewestvorming open, waarbij men van onderaf uit eigen beweging daartoe komt (of niet natuurlijk).

Iets breder gezegd: stelt de rijksoverheid gewesten in op basis van een

wettelijk vastgelegde gewestelijke indeling van Nederland en volgens een procedure die voor de gemeenten optimale inspraak waarborgt? Of wil men uiteindelijk wel tot (vage) gewesten komen, uitgaande van versterking van het lokaal bestuur door enerzijds samenvoeging van gemeenten en anderzijds gewestvorming op basis van een gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen.

A.R. VISIE

Wij kiezen — het staat in ons nieuwe Program van Actie duidelijk aangegeven en de heer Schakel heeft dat als woordvoerder van de A.R. Tweede Kamerfractie ook een en andermaal vertolkt — voor het eerst genoemde standpunt. De andere weg zal een veel langere tijd vergen. In deze tijd van snelle veranderingen hebben wij niet de tijd om noodzakelijke wijzigingen, in dit geval in de bestuurlijke sector, langs wegen van geleidelijkheid te realiseren. Wij moeten in Nederland op dit punt niet slechts bij de tijd blijven, wij moeten zelfs nog bij de tijd komen. Wij kunnen niet wachten tot de dingen (zelfs: óf de dingen) eventueel van beneden af groeien, al naar gelang men de geboden spoed al of niet ziet.

Dat er haast is bewijst de bestuurlijke problematiek in de gebieden rond Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven, etc. In dit verband kan er ook op gewezen worden, dat reeds de instelling van het openbaar lichaam Rijnmond in 1964 is geschied door de centrale overheid bij afzonderlijke wettelijke regeling. Zo moet er nu bij aparte wetgeving gekomen worden tot de instelling van gewesten op basis van een wettelijk vastgelegde indeling van Nederland.

Dat moet dan o.i. gebeuren bij een kaderwet, die een lijn aangeeft voor de ontwikkeling van gewesten. Want die gewesten zijn er niet in één keer in heel Nederland; dat behoeft ook niet van vandaag op morgen. En bovendien moet er ruimte zijn voor een 'eigenaardige' ontwikkeling van de gewesten, rekening houdende met de eigen problemen van de gewesten. Schakel heeft in de Kamer dan ook terecht gepleit voor een 'juiste mate van uniformiteit'. Dit mede met het oog op de doorzichtigheid van het bestuur, die ons allen zeer ter harte gaat.

NOODZAKELIJK

Staatssecretaris Van Veen heeft op 6 november jl. in een rede op de algemene ledenvergadering van de Unie van Waterschappen o.a. verklaard, dat de ontwikkeling van de gewesten pas begint en hij vervolgde: 'Het is maatschappelijk onverantwoord deze nu reeds te fixeren. Er moeten nu mogelijkheden voor een voorspoedige groei worden gecreëerd; er moet ook een wilde groei worden voorkomen'.

VERVOLG OP PAG. 2

IN DIT NUMMER

Op deze pagina en pagina 2 een artikel van dr. W. de Kwaadsteniet over Gewestvorming en Rijnmond, de heer De Kwaadsteniet is lid van de Rijnmondraad.

Op pagina 4 gaat mr. G. W. von Meyenfeldt in op de Nota met betrekking tot zedelijkheidsvraagstukken. Waarom er van u gevraagd wordt één gulden te storten op de girorekening van de A.R. Partij-Stichting kunt u lezen op pagina 5.

Nieuws uit de Kamer en de rubriek Lezers schrijven ons, op pagina 6. Een verslag van de Arjosaardsvergadering vindt u op pagina 7.

KUYPER

Ter herdenking van de 50e sterfdag van Abraham Kuyper, schreef prof. mr. W. F. de Gaay Fortman een artikel, Kuyper en het sociale vraagstuk. Zie pagina 3.

Van 6 november tot 30 november is er in Maassluis, de geboorteplaats van Kuyper, een tentoonstelling ter gelegenheid van de 50e sterfdag van dr. Kuyper. De expositie is iedere dag, behalve 's maandags, geopend van 14.00—17.00 uur. Op dinsdagavond tevens van 19.00—21.00 uur.

Zondag 15 nov. a.s. om 22.40 uur brengt de N.C.R.V.-televisie een programma over Kuyper, waaraan meewerken dr. J. J. Buskes, dr. G. Puchinger en prof. dr. Jac. van Wieringh.

OPENBAAR VERVOER

Een werkgroep van het College van Advies van de A.R.P. heeft een nota opgesteld over het 'Openbaar vervoer'. Deze nota is afgedrukt in het novembernummer van A.R. Staatkunde, dat deze week is verschenen. De nota is in brochure verkrijgbaar op het A.R. partijbureau, dr. Kuyperstr. 3, Den Haag. Deze brochure kunt u bestellen onder nr. 244. De prijs is f 1.75.

N.G. OP TIJD?

De laatste tijd bereiken ons regelmatig klachten over de late bezorging door de P.T.T. van Nederlandse Gedachten. Verschillende abonnees ontvangen de krant pas na het weekeinde. Wij verzoeken abonnees, die de krant pas mandag of later ontvangen, dit aan ons te melden, zodat wij deze zaak met de P.T.T. kunnen opnemen. Meldt u te late bezorging aan Nederlandse Gedachten, dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 70 jaar drukker

in Benelux

voor bedrijven en organisaties

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000

SCHRIJFMACHINES

Ook tel- en rekenmachines, brandkasten, grote sortering

De Clercqstraat 77, tel. 020 - 123771, Amsterdam.

Zijlweg 53, tel. 023 - 326966, Haarlem.

Laan van Nieuw Oost-Indië 12, tel. 070 - 839446, Den Haag.

ders zijn dan bijvoorbeeld een gewest Eindhoven of bijvoorbeeld een gewest Friesland. Binnen het hier geschetste kader kan overigens ook voorzover nuttig, nodig, wenselijk gesproken en besloten worden over opheffing, grenswijziging en samenvoeging van gemeenten.

RIJMOND

De gewesten moeten inhoud hebben; duidelijke eigen taken en bevoegdheden hebben. Het experiment Rijnmond heeft de noodzakelijkheid daarvan in de afgelopen jaren aangetoond. Er ligt dan nu ook van de zijde van de Rijnmondraad een voorstel tot wetwijziging met betrekking tot de Wet openbaar lichaam Rijnmond bij de minister van Binnenlandse Zaken op tafel. Daarin wordt gevraagd om eigen taken en bevoegdheden op diverse gebieden, zoals:

de ontwikkelingsprogrammering en de ruimtelijke ordening, het vaststellen van een streekplan en toezicht uitoefenen op de gemeentelijke planologische activiteiten; rechtstreekse uitvoerende taken ter verwezenlijking van de integratie in het Rijnmondgebied zoals het regelen van industrievestiging, de zorg voor het openbaar vervoer van personen, milieuhygiëne, het aanleggen, onderhouden en exploiteren van zeehavens en daarbij behorende terreinen; coördinatie bevorderen in het beleid van de gemeentebesturen op het gebied van de woningbouw, de aanleg en verbetering van land- en waterwegen, de volksgezondheid, het onderwijs enz. en het geven van bindende aanwijzingen terzake; toekenning te zijner tijd bij algemene maatregel van bestuur van bepaalde rijks- en provinciale taken bevoegdheden; een en ander gepaard gaande met een nieuw financieel statuut.

STAATSSSECRETARIS VAN VEEN

Naar aanleiding van het door de Rijnmondraad bij de regering ingediende voorstel heeft staatssecretaris Van Veen op 29 oktober jl. een aantal gedachten ontvouwd op een bijeenkomst van leden van het dagelijks bestuur van Rijnmond en van de colleges van B. en W. van de gemeenten in het Rijnmondgebied.

In zijn rede merkte de staatssecretaris op: 'Voor wat de hoofdlijnen van de taken en bevoegdheden van Rijnmond aangaat, spreekt het voorstel van de Rijnmondraad mij wel aan'. En iets verderop zegt hij, dat 'Rijnmond om deze taak (de ontwikkelingsplanning, de rechtstreekse uitvoering, de coördinatie van het gemeentelijk beleid, De Kw.) te kunnen volvoeren tevens met een stevig bevoegdhedenpakket zal moeten worden uitgerust'. Naar onze mening duidelijke, positieve uitspraken. Wanneer men vervolgens hoopvol verder leest, blijkt echter, dat de staatssecretaris het voorstel van de Rijnmondraad op een aantal punten ernstig bekritiseert, slagen om de arm houdt, zelfs stappen terug wil doen.

FINANCIËN

Op het punt van de financiën is de bewindsman van mening, dat de budgettaire verantwoordelijkheid van Rijnmond 'in beginsel ingebed zal zijn in de financiële mogelijkheden van de tot het gewest behorende gemeenten'. Uiteraard betekent dit, dat Rijnmond dan niet in de gelegenheid zal zijn de voorgestelde taken en bevoegdheden uit te voeren.

RECHTSTREEKSE UITVOERENDE BEVOEGDHEDEN

Dat de staatssecretaris het taken- en bevoegdhedenpakket beperkter wil houden, blijkt wanneer hij zegt ernstig twijfel te hebben over de bruikbaarheid van de constructie, waarin de rechtstreeks uitvoerende taak nader vorm zal krijgen. Volgens de staatssecretaris moet Rijnmond zich niet op een aantal belangrijke gebieden van gemeentelijk bestuur zonder meer zo goed als alle uitvoerende taken en bevoegdheden toekennen. Wie op het uitvoerende vlak werkzaam zal zijn, dient uitgemerkt te worden op basis van het ontwikkelingsprogramma. Rijnmond zou taken en bevoegdheden in het vlak van de rechtstreekse uitvoering eerst ter hand kunnen nemen, 'indien uit het ontwikkelingsprogramma naar voren komt, dat de uitvoering beter door Rijnmond dan door de gemeenten kan geschieden'.

Dr. W. de Kwaadsteniet

Naar onze mening betekent een koppeling van uitvoerende taken aan het ontwikkelingsprogramma, dat Rijnmond blijft doorsukkelen met de in de afgelopen jaren inmiddels geconstateerde kwaal, namelijk het niet hebben van voldoende bevoegdheden voor een verantwoord regionaal beleid. Om daarvan verlost te worden heeft de Rijnmondraad concreet voorstellen gedaan aan de regering met betrekking tot eigen taken en bevoegdheden, niet afhankelijk van een op te stellen ontwikkelingsprogramma, zoals de staatssecretaris voor ogen staat. De Rijnmondraad heeft na allerlei studies en vele discussies duidelijk geformuleerd wat naar zijn mening het beste zou zijn. Het gaat er thans om — terwille van een goed Rijnmondiaal beleid — dat de regering samen met de volksvertegenwoordiging de belangrijke lijnen uit het voorstel op bepaalde wijze in de wet vastlegt, zodat Rijnmond echt kan functioneren als een gewest.

RUIMTELIJKE ORDENING

De staatssecretaris vraagt zich af of het wel juist is de bevoegdheid tot vaststelling van een streekplan voor het Rijnmondgebied bij Rijnmond te laten. Nu is echter uitgerekend onder de huidige Wet op het openbaar lichaam Rijnmond het vaststellen van het streek-

plan een wezenlijke taak van Rijnmond. Zouden de bewindslieden van Binnenlandse Zaken het streekplan willen vervangen door een soort intergemeentelijk structuurplan, dan blijft er van een versterking van het gewestelijk bestuur, zoals de Rijnmondraad voor ogen staat en zoals die past in onze opvattingen terzake van de vorming van gewesten in het algemeen, niet veel over. Dit betekent een teruggaai van de klok.

SNEL, BETER HANDELEN

Rijnmond — en ook andere nog te vormen gewesten — is met een aanpak als door de staatssecretaris naar voren gebracht niet gediend. In het algemeen zullen enige lichte bevoegdheden voor gewesten en daarbij het stimuleren van de coördinatie tussen gemeenten in feite weinig betekenen. De gedachten van de staatssecretaris met betrekking tot Rijnmond komen overeen met de karakterisering van gewesten in de nota Bestuurlijke organisatie, hoewel Rijnmond daarin — vanwege de speciale problematiek — apart is opgevoerd. Het is echter duidelijk, dat vanuit een aanpak als de staatssecretaris voorstaat geen slagvaardig gewestelijk beleid te voeren is.

Nodig is, naast de bepleite snelle invoering van een gewestelijke kaderwet, voor Rijnmond een snelle toekenning van meer taken en bevoegdheden. Hetgeen de Rijnmondraad aan de regering heeft voorgelegd komt vrijwel overeen met hetgeen het actieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. in Rijnmond bepleit. Mogelijk spreekt dat de bewindslieden aan.

O.i. dient nog in deze kabinetsperiode tot de voorgestelde uitbreiding van taken en bevoegdheden te worden besloten, waarna het in 1971 nieuw optredende kabinet met spoed de nieuwe wet gewest Rijnmond in het Staatsblad kan brengen.

In het kader van dit artikel is globaal op enkele aspecten rond gewestvorming en Rijnmond ingegaan. Een aantal andere belangrijke punten moest op dit moment hier buiten beschouwing blijven.

DE GAULLE

Charles de Gaulle is gestorven. Frankrijk verliest in hem een staatsman, die niet alleen een grote rol heeft gespeeld in Frankrijk, maar ook in Europa en op het gehele wereldtoneel.

Die rol heeft hij naar eigen inzicht altijd voortreffelijk vervuld; arrogantie was hem niet vreemd. Hij werd gesterkt door zijn zeer vele bewonderaars, die onvoorwaardelijk in hem geloofden. Aan de andere kant had De Gaulle vele felle tegenstanders. De Gaulle was een man, die controversen opriep. Maar voor- en tegenstanders zijn het er over eens, dat hij Frankrijk in 1940 reddde door niet te capituleren, maar de strijd tegen de nazi's in ballingschap voort te zetten. In 1961 wist De Gaulle een burgeroorlog te voorkomen door op het

hoogtepunt van de Algerijnse crisis een oplossing te creëren. Aan de andere kant heeft De Gaulle lange tijd verhinderd, dat Engeland toe zou treden tot de E.E.G.

Hij wilde onafhankelijk zijn in militair opzicht en hij ijverde voor een eigen Frans kernwapen. Hij wilde Frankrijk in de wereld weer een grote rol laten spelen. Dat was een van de meest in het oog springende eigenschappen van De Gaulle: vechten voor de grootheid van Frankrijk, la grande France. Mystiek en grandeur waren zijn handelsmerk en het steeds weer hameren op de grootheid van Frankrijk heeft misschien wel tegengehouden, dat hij door zich zonder meer vast te klampen aan zijn eigen ideeën, toch niet die staatsman is geweest die hij had kunnen zijn. Maar niettemin: een staatsman.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

KOM ONS TEAM VERSTERKEN!

Wij zoeken een

medewerkster

in de leeftijd van 16 tot 18 jaar, met veel verantwoordelijkheidsgevoel, die een aantal taken zelfstandig kan verrichten. Ervaring met typen strekt tot aanbeveling.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Telefoon: 070 - 18 39 60 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

KUYPER EN HET SOCIALE VRAAGSTUK

DOOR PROF MR. W. F. DE GAAY FORTMAN

De bekende paedagoog R. Casimir heeft in een tweetal artikelen, later met andere studies van zijn hand opgenomen in de bundel *Opbouw* (1927), een indringende schets gegeven van Kuyper's ongelooftelijke veelzijdigheid. Bijna op elk terrein, waarop hij zich bevoog, voegt Casimir daaraan toe, gaf hij de stoot tot nieuwe ontwikkelingen.

Voor wat het sociale vraagstuk betreft kan ik onmiddellijk twee dingen noemen, waarmee Kuyper ook thans in de actualiteit staat. Hij heeft in de eerste plaats gewezen op de betekenis van het heil in Christus voor de wereld als zodanig en aangetoond, hoe funest het is, wanneer het Evangelie versmald wordt tot de verhouding van God en ziel. De gebruikelijke kerkelijke prediking in zijn dagen had het Evangelie vergeestlijkt en bleef in gebreke, aandacht te vragen voor de sociale noden. Twee citaten.

'Het is de Christelijke religie verminken, zo ge haar werking tot het terrein van het gemoedsleven beperkt. Ze belijdt niet alleen de Christus, maar God Drieënig, Vader, Zoon en Heilige Geest, en heeft deswege als eerste Geloofsartikel: 'Ik geloof in God, de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde'. Doch hierin ligt dan ook uitgesproken dat de Christelijke religie ook een overtuiging moet hebben en schenken omtrent onze verhouding tot de natuur, tot de overheid, tot onze medemens en omtrent de menselijke natuur en haar eigenschappen, d.w.z. een overtuiging juist omtrent al die levensverschijnselen, die tezamen de Sociale kwestie beheersen' (1891)

'Men blijft altoos hangen in het geestelijke, steeds in eenzelfde kring van gedachten omlopende, en laat daardoor na de volle Christus te prediken, wiens Evangelie zo klaarlijk toont, dat hij ook op het sociale leven wilde inwerken, het oordeelde gelijk het was, en het tot beter heiligen wilde' (1894)

ARCHITECTONISCHE KRITIEK

Het tweede punt met betrekking tot het sociale vraagstuk, waarmee Kuyper binnen de kerk van de 19e eeuw een nieuw geluid deed horen, was, dat hij duidelijk maakte, dat het in dat vraagstuk niet ging om bepaalde wenselijke hervormingen van de bestaande maatschappelijke orde, maar om de noodzaak die orde als zodanig fundamenteel te hervormen. Als zo vaak had hij ook in dit geval een beeldende uitdrukking, die burgerrecht verkregen heeft. 'Architectonische kritiek' op de bestaande maatschappelijke orde, haar grondslag vindende in het Evangelie was nodig.

Ook in dit opzicht is Kuyper opnieuw actueel. Sedert hij de maatschappelijke orde van zijn dagen aan die fundamentele kritiek onderwierp, is er heel veel ten goede veranderd. Het is daarom triest te moeten constateren, dat nog steeds geldt, wat hij bij de opening van het eerste christelijk sociaal congres in 1891 zei. 'Van de Christus raakt onze maatschappij los; voor de Mammon ligt ze in het stof gebogen; en door de rusteloze prikkel van het brutaalste egoïsme, waggelen, gelijk de Psalmist klagen zou, de fundamenten der aarde.' Het heeft zich alles verschoven, maar

ten principale zijn deze woorden nog waar. Wij zijn hard op weg de gehele wereld te winnen, maar wat komt er van de door God geschapen en op Hem gerichte persoonlijkheid van onze naasten en van onszelf terecht?

Kuyper drong dus aan op hervorming van de maatschappelijke orde. Hoe stond hij daarbij tegenover de staat? In Rooms Katholieke kring — en hij kende de geschriften, die uit die kring voortkwamen — was een hevige discussie over taak en plaats van de staat aan de gang. Sommigen meenden, dat de staat niet dan bij hoge uitzondering op sociaal terrein een taak had. Anderen meenden, dat geen vooruitgang verwacht kon worden, tenzij de staat bij het proces van hervorming de leiding nam.

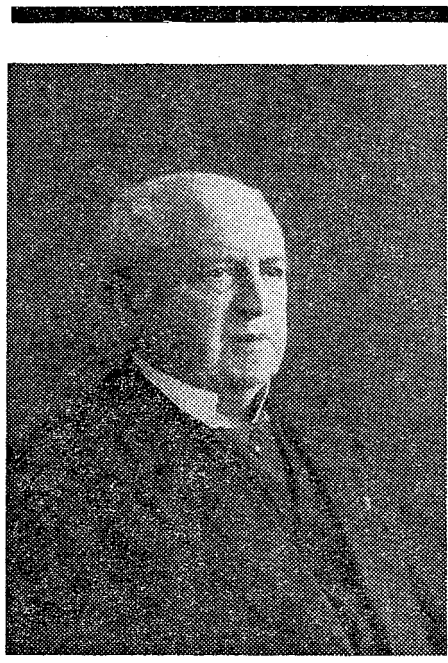
Het is niet mogelijk een bepaalde opvatting omtrent de taak van de staat als de opvatting van Kuyper aan te geven. Hij heeft zich van 1873, toen hij voor de eerste maal lid van de Tweede Kamer werd, tot 1920, toen hij stierf, bij verschillende gelegenheden verschillend uitgelaten, de ene keer met meer enthousiasme staatsingrijpen verdedigend, een ander maal daarover met grote terughoudendheid sprekend.

Wel kan men zeggen, dat hij grote waarde hechtte aan eigen activiteit van de bedrijfsgegoten — ondernemers en arbeiders — om de noodzakelijke hervormingen tot stand te brengen. Het door hem ontwikkelde begrip van de souvereiniteit in eigen kring van de verschillende levensverbanden is dikwijls misverstaan in deze zin, dat men meende, dat Kuyper daarmee elk ingrijpen van de staat op sociaal en economisch gebied wilde tegengaan. Het moet gezegd worden, dat zijn politiek nageslacht tot het ontstaan van deze misvatting ruimschoots aanleiding heeft gegeven. Het beginsel van de souvereiniteit in eigen kring is niet allereerst negatief gericht: tegen de staat, maar positief: opscherping van het verantwoordelijkheidsgevoel van de verschillende levenskringen. Zij behoren zelf de voor iedere kring noodzakelijke ordening tot stand te brengen. Verzaken zij deze verantwoordelijkheid, dan zijn zij zelf oorzaak, dat de staat ingrijpt en ordent, waar ordening voor een gezond leven van de kring noodzakelijk is. Ingrijpen behoort dan tot de taak van de staat. Hij doet dan niet iets wat hij eigenlijk niet mag, maar vervult zijn plicht.

Onmiskenbaar is, dat het volksdeel, dat Kuyper als zijn leider erkende, door hem tot een haast onvoorstelbare zelfwerkzaamheid is aangezet.

HET SOCIALE VRAAGSTUK

In de loop der jaren is Kuyper tot het inzicht gekomen, dat zonder belangrijk ingrijpen van de staat een bevredigende oplossing van het sociale vraagstuk niet mogelijk was. Als het schoolvraagstuk en het vraagstuk van het kiesrecht in 1918 zijn opgelost, wijst hij in zijn laatste deputatenrede **Wat nu?** het sociale vraagstuk aan als het vraagstuk, waaraan de anti-revolutionaire partij nu in de eerste plaats haar krachten moet geven. Over de taak van de staat zegt hij dan na 45 jaar politieke arbeid: 'De vroegere opvatting, alsof de Overheid, en met haar de Wet, buiten alle sociale levensuiting ware te houden, heeft haar tijd gehad en is niet meer vol te houden. Omstandigheden van haar wil en toeleef onafhankelijk,

KUYPER, KLOKKENIST VAN DE KLEINE LUYDEN

stellen veeleer de Overheid onder steeds ernstiger verplichting, om aan het maatschappelijk leven zijn vrije gang mogelijk te maken, juist door het aan de regeling en bescherming der Wet te binden.'

Kuyper's werkzaamheid op sociaal terrein berustte op een grondige kennis van de literatuur. Zijn rede ter opening van het sociaal congres van 1891 **Het sociale vraagstuk en de christelijke religie** is indrukwekkend van inhoud, maar vooral belangwekkend om de aantekeningen, waarin verwijzingen naar en soms korte uiteenzettingen van het standpunt van een menigte buitenlandse en binnenlandse deskundigen voorkomen.

Hij ging uit van twee beginselen voor de sociale wetgeving. Zij moest steunen op een grondige kennis van de feiten en recht doen wedervaren aan de verscheidenheid van het bedrijfsleven. Daarbij moest zij er op gericht zijn ondernemers en arbeiders door middel van uit hen samengestelde lichamen de gelegenheid te geven met de steun van de wet zelf gestalte te geven aan de ordening, die de maatschappij zo zeer nodig had.

Men heeft deze gedachte van publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, die Kuyper ontleende aan rooms-katholieke en protestantse Duitse denkers over staat en maatschappij, als ondemocratisch corporatisme aan de kaak trachten te stellen. Men moet haar echter plaatsen in de lijst van haar tijd. De taak van de staat was omstrepen en deze bewoog zich slechts schoorvoetend

op het terrein van de arbeid. Ondernemersorganisaties en vakverenigingen waren er nauwelijks. In die omstandigheden, waarin de verschillende sectoren van het bedrijfsleven geen of geringe onderlinge samenhang vertoonden, was het niet vreemd en zeker niet ondemocratisch aan te dringen op de vorming van publiekrechtelijke lichamen, waarin ondernemers en arbeiders op gelijke voet zouden deelnemen ten einde zelf de noodzakelijke ordening tot stand te brengen.

Als wetgever heeft Kuyper weinig succes gehad. Zijn groot amendement op het ontwerp-ongevallenwet werd verworpen. Het is overigens een bewijs, hoe grondig hij zich een arbeidsrechtelijk vraagstuk kon eigen maken. W. de Vries Wzn. heeft in zijn onlangs verschenen proefschrift over de rol van werkgevers en arbeiders bij de totstandkoming van de Ongevallenwet 1901 aangetoond, dat de constructie van eigen organen van het bedrijfsleven voor de uitvoering van de Ongevallenwet van Kuyper zelf afkomstig was.

Zijn ministerschap leverde veel wetsontwerpen, maar geen wetten van betekenis op. Hij was de man van de machtige concepties, niet van de concrete vormgeving. Een zucht tot detailisme en tot rhetoriek speelde hem daarbij parten. Hij is zijn hele leven gebleven, zoals hij begonnen was: voor alles prediker, klokkenist, zoals Jan Romein hem genoemd heeft, van het door hem georganiseerde christelijk volksdeel, de kleine luiden.

EVANGELIE IS UNIVERSEEL

Aan het slot zijn betekenis voor het sociale leven samenvattend, doe ik dat met dezelfde woorden als ik voorheen eenmaal deed.

Kuyper heeft te midden van een slapende kerk en een slapend volk getuigd, dat de zaak van de opkomende arbeidersbeweging een rechtvaardige zaak was. Hij heeft de maatschappelijke orde van zijn dagen onbarmhartig gesteld onder de architectonische kritiek van het Evangelie. Hij heeft duidelijk trachten te maken, dat de christen het maatschappelijk onrecht niet met abstracte theorieën moet benaderen, maar steeds moet zoeken naar de juiste verbinding van beginselen en werkelijkheid. Bovenal, hij heeft zich verzet tegen de noodlottige dwaling, dat het Evangelie alleen iets betekent voor de redding van de enkele mens, dat het alleen maar zou gaan om God en de ziel. Het Evangelie is universeel en wereldwijd; het geldt voor alle terreinen van het leven; het zet mensen en structuren om. Die banier heeft Abraham Kuyper onder het Nederlandse volk opgericht (Jesaja 11 : 12).

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

rotatie

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk
vol en goed gereed te maken.

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 13 / tel. 030 - 19446
recht

Het op deze pagina afgedrukte artikel werd geschreven naar aanleiding van de Nota met betrekking tot zedelijkheidsvraagstukken.

De schrijver vroeg de redactie om opname in N.G.

De redactie is van mening, dat de visie van de heer Von Meyenfheldt op deze vraagstukken een interessante bijdrage is in de discussie. Zij besloot daarom dit artikel op te nemen.

POLITISEREN OVER ZEDELIJKHEIDS VRAAGSTUKKEN

DOOR MR. G. W. VON MEYENFELDT

De Nota met betrekking tot zedelijkheidsvraagstukken (Nederlandse Gedachten, 31 oktober) is, wat opzet en redactie betreft, een zeer intelligent en serieus stukje werk! Dat is nu echter meteen óók haar levensgrote zwakheid! Geeft niet! Gelukkig niet! Als wij het maar even mogen signaleren. En dat kan. Want men pretendeert, expressis verbis, dat men, bijkans geen pretenties heeft. Alleen maar, de pretentie van: het begin maken voor een discussie van anderen. Een discussie die dan, in feite, nog zal moeten beginnen. Dat al getuigt van een juridische vakmanschap.

Een goed jurist toch zal formulerenderwijs, bij voorbaat, proberen waar te maken, dat niet hij, maar dat de ander (b.v. de Hoge Raad) iets zegt. En dat die ander, zie je wel, precies dat zegt wat hij zeggen wil. Dat, zoals in dit geval, al degenen, die over deze Nota zullen komen te redekavelen, heel best hetzelfde zouden kunnen gaan beweren, als de opstellers van dit stuk per saldo nog aan het papier hebben kunnen toevertrouwen.

En ook dat is niet voor de poes! Het is, in alle oprechtheid, bijzonder knap opgesteld! Alle hulde!

Te knap echter, naar mijn smaak. Werd niet tevéél uit het oog verloren, dat intelligentie (onvroom, maar ook vroom) altijd uitsluitend een dienende functie bezit? En met name vrome dienst moet zijn aan de mens (heid)? Aan die Heer, die éérder, niet zonder reden, vooring in de grote praktijk van het volop praktisch-menselijke: de goede werken? En Die daaraan Zijn Goddelijke verstand volkomen dienstbaar maakte?

Ik zeg dit wat dramatisch. En ik doe dit met opzét. Omdat ik met grote kracht stipuleren wil, dat het onderwerp: de sexualiteit, een fenomeen betreft, dat in het volle mensenleven gesitueerd is, midden in de geschiedenis van de mens (heid).

DE INLEIDING

Wanneer dan ook de opstellers van de Nota poneren, dat het bij de sexualiteit niet om 'specifieke medische, juridische of sociale problemen' gaat, lijkt mij dit midden in de roos geschoten! Een royale afzwaai, evenwel, lijkt mij wat op deze bewering volgt, met name de stelling, dat het veeleer zou te doen zijn om 'volop levensbeschouwelijk geladen problemen, die veelal van politieke betekenis zijn.'

Dit is namelijk maar een heel klein deeltje van de waarheid! Dus niet de waarheid! Er is oneindig veel meer in het geding! De mens(heid) is in het geding. De mens(heid) in de levende samenhang der mensen, onderling in in- rige verbondenheid met de Heer, met Jezus Christus. Wat betekenen in dit totaalverband, behalve onze medische, juridische, sociale en andere disciplines, onze levensbeschouwingen? Zelfs onze beschouwingen over de bijbel? Zij hebben niet dan een zeer ondergeschikte, een volstrekt dienstbare functie! Want Wie wel telt, voor een standpuntbepaling over de sexualiteit, is de Heer van alle leven, is Jezus Christus. En wie nog verder, al Zijn mensen, in hun onderlinge verwevenheid, ook, niet slechts in het heden en over het rënd der aarde, maar tevens in het verleden en in de toekomst, Zijn al Zijn mensen, in hun betrokkenheid op die Heer. Op

het Heden en de Toekomst van die Heer.

En slechts indien men zorgvuldig tracht in die totaliteit zich te situeren, zal men iets van de principes gaan zien, aan de hand waarvan wij, al naar gelang van de historische situatie, telkens opnieuw, uiterst gewetensvol, onze normen voor het sexuele leven vorm zullen kunnen geven.

En in praktijk brengen! En slechts in die situatie heeft God aan de bijbel een functie toebedeeld!

De bijbel geeft dus in geen geval pasklare formules. Maar hij wijst evenmin normen aan. Wijzelf, door Gods Woord, als mensen, in familieverbondenheid een echt familieleven, met elkaar en met de Heer van de familie, levend, ontvangen in die weg, ieder voor zich en allen met elkaar, de verantwoordelijkheid voor het formuleren en het toepassen van de normen, ook voor het sexuele leven.

Het is dan ook, heel gewoon, fout om, denkend en sprekend over het sexuele leven, het huwelijk als een centraal gegeven te willen beschouwen. En, daarnaast, bij wijze van compensatie, behalve op de voortplantingsfunctie, op de communicatieve rol te zinspelen.

Een centraal gegeven is, veeleer, dat door de sexualiteit de mensen op duizend en één manieren een merkwaardig hechte verbondenheid beleven, a. als mannen en vrouwen, niet slechts in het huwelijk, maar net zo goed in tal van andere relaties, vriendschaps-, collegiale relaties en zo oneindig veel meer; b. verder als vrouwen onderling, als zusvrouwen en zo-vrouwen, die op elkaar aangewezen zijn; c. tenslotte als mannen onderling, als zus-mannen en zomannen, die tal van betrekkingen met elkander (moeten) onderhouden. Is de mens niet voor 100 pct. sexueel bepaald? Is hij niet van vlees en bloed? Dat maakt zijn lichamelijke, maar tegelijk, daarmee geveerd, zijn geestelijke leven uit, tot in de hoogste, tot in de diepste regionen!

Die sexualiteit verleent, ook, niet slechts een profiel, een gezicht: aan geheel ons maatschappelijke leven, in zijn volle lengte en breedte en diepte, ze maakt bovendien het bestand van onze zede, mede van onze publieke zede uit.

En ik wil er eenvoudig niet aan, dat de overheid, voor de beleving en de naleving van de zede, ook niet van een publieke zede, enige ander taak dan een volstrekt subsidiaire, dienende taak bezitten zou. Zij zal namelijk de voorwaarden te scheppen en in stand te houden hebben, waarbinnen ons menselijk bestaan als sexueel bestaan, in alle opzichten en voor iedereen, tot zijn recht zal kunnen komen. Men moge dan de norm, die zij hiervoor te hanteren heeft algemeen belang noemen, mits men bedenke, dat het uitsluitend en alleen als algemeen belang gezien mag worden, omdat en in zoverre het ons aller hoogste belang is.

Niets eigens dus heeft de overheid, voorzover het niet ook van mij en van u en van u is.

De overheid ben ik, bent u, bent u! En zij heeft niets te realiseren dwars door onze levenspatronen en zeden heen wanneer en zolang en in zoverre het daarbij dan niet om die patronen zelf te doen is. Om het gaaf en goed houden van die patronen zelf. De overheid zal nimmer harerzijds aan de burgerij een leefpatroon mogen opdringen. Bewaar ons voor zulk een overheid! Als een soort supersexbom! O foei! Bah, en nog een bah!

ABORTUS

Hebben de opstellers van de Nota wellicht twee belangrijke juridische gegevens iets te weinig laten wegen? In de eerste plaats, dat men bij de wettelijke tot-stand-koming van de abortusbepalingen: 295 e.v. Wetboek van Strafrecht, een aanvankelijk, in een prille vorm van het voorstel-van-wet, ingelaste exceptie: 'behalve in gevallen van levensgevaar voor de vrouw of de vrucht', weloverwogen, in een nadere redactie, heeft laten vallen? En men deed dit, met zoveel woorden als motivering tot uitdrukking brengende: het vertrouwen dat de wet slechts zal worden geïnterpreteerd door rechtsgeleerden, die, ook zonder wetsvoorschrift, het beginsel erkennen: 'niet strafbaar is de geneeskundige, handelende naar de erkende regelen zijner kunst'.

In de tweede plaats, dat dit stukje wetsgeschiedenis niet alleen de medische praktijk, ook als het tot abortus zal moeten komen, een volmaakt legitieme praktijk doet zijn, maar dat het bovendien, voor de normering van die praktijk, van die abortus-bepalingen afwijst en, in plaats daarvan, aanwijst: de wettelijke bepalingen omtrent het medisch tuchtrecht? En indien men dan de moeite neemt de grondwet van dat tuchtrecht eens te raadplegen, blijkt het opeens, dat men de abortus-praktijk van een arts aan de medische ethiek — wat anders dan de medische vakethiek! — zal hebben te toetsen. En dan blijkt opeens dat evengoed een arts, die een abortus weigert uit te voeren, daarmede een illegale daad zou kunnen verrichten!

Gelukkig concretiseert de wetgever de medische grondregels niet tot in technische details. Hij zou dit ook niet kunnen doen. En hij refereert hiermede toch ook overduidelijk, ook overduidelijk voor de medici zelf, aan het volle (mensen) leven, waarin: ziek en gezond, fenomenen vormen, netzo complex als de mens(heid) complex is. De artsen zullen derhalve, geconfronteerd met de vraag: ja-abortus dan wel neen-abortus, hun diagnose en hun verdere beslissingen hebben te nemen met inrekening-brenging van de context van het volle (mensen) leven. Waarbij dan hun vakdiscipline alleen maar een dienende rol zal mogen vervullen.

En, zonder enige twijfel, niet de vrouw moet zitten in de stoel van de arts, maar hij zelf. Daarnaast gelde echter evengoed: die arts moet niet anders in zijn stoel zitten, dan in andere gevallen; laat hij dus zelf, aan de hand van wat zijn kunde en ethiek hem dicteert, beslissen, of hij iemand in consult zal nemen en, zo ja, wie. Laat hij ook niet schromen: Het 'maatschappelijke werk', te willen raadplegen en om hulp te vragen.

Tenslotte, laat men als-het-u-blijft in de wet geen onderscheid van wel en niet toelaatbare indicaties maken! Welke indicatie staat er op zichzelf? Laat men eerbied hebben voor het leven, het volle (mensen) leven, dat, ook voor de beslissingen van de arts, maatgevend zal hebben te zijn! Maatgevend voor de vragen van ja-ziek, neen-ziek; ja-gezond, neen-gezond!

HOMIFILIE

Ik vraag mij af of de partij niet wat beters te doen heeft dan over dit onderwerp te discussiëren. Homofilie is een zeer omstrede fenomeen. En zelfs als men haar als zonde zou menen aan de kaak te moeten stellen, is het nog de vraag, of er voor een bestrij-

ding, met het strafrecht, een zinvolle taak gegeven is. Voorzover toch een homofiel als zodanig de belangen van zijn medemensen schaden zou, in die zin dat het algemeen belang in het geding zou zijn, biedt het bestaand strafrecht een voldoende arsenal voor vergeldingsmaatregelen. En die redenering klemt temeer, wanneer men de homofilie als een afwijking meent te moeten kwalificeren. Hoe dit zij, ik zie in de versterkte geen politiek relevant argument voor de formulering van een agendapunt inzake homofilie.

PORNOGRAFIE

Een strafbaarstelling van pornografie als misdrijf, zoals ons strafrecht dat kent, vind ik gewoonweg uit den boze. Het komt dacht ik, neer op een volslagen overschatting van het strafrecht, in zijn functie: van dienst te zijn, bij het scheppen van die voorwaarden en leefomstandigheden op het publieke erf, waarbinnen ons aller sexuele leven, optimaal, zal kunnen gedijen. Wat men in wezen beoogt te bestrijden is een aangelegenheid van de burgerij-zelf. Uitsluitend die burgerij is, juist door haar sexuele opbouw, uitsluitend in staat en bevoegd tot adequate maatregelen tegen wat er aan zondige grondslag van de pornografie uitmaakt. Daarnaast behouden de algemene politieverordeningen, nog altijd, de uiterst effectieve mogelijkheden van: verbodsbepalingen tegen opdringerige reclame en tegen uitstallingen op het openbare erf.

Ik kan ook niet snappen, dat men zegt zo gelukkig te zijn met de eenheid in het beleid van het Openbaar Ministerie, dat recentelijk voor de bestrijding van pornografie uniforme richtlijnen opgesteld heeft. Weet men wel waarover men praat? Of praat men maar na? Kan dat in de versterkte ook maar wettigen een handhaving van de huidige strafrechtspraktijk? Kom nou!

VERANTWOORD BURGERSCHAP

Het lijkt mij nu toch het beste, om het verantwoord burgerschap, vooral ook, los te willen: bezien van, b.v. een onderwerp als, de pornografie.

Een verantwoord burgerschap, dan, is geen partij-zaak. Het is geen exclusief, introvert, waanwijs apartje, noch van en voor 'vieze' noch van en voor 'nette' burgers.

Een verantwoord burgerschap is het burgerschap van iedereen, is het burgerschap, dat iedereen, met zijn sexuele gaven, respecteren wil; dat voor ieder ander, zo-man en zus-vrouw, attent wil zijn en dat zich aan die ander verplicht voelt; en dat, profiterend van wie maar wat weet en wat kan, als deze man en als die vrouw, voor zich en zijn naaste, naarstig naar de weg voor een gelukkig leven zoeken blijft.

Een verantwoord burgerschap is, ook, zo sexy als het maar zijn kan! Want het rekent alleen, en het kan alleen maar, rekenen met mannen en vrouwen van vlees en bloed.

Het rekent alleen maar met een Heer, Die mens van vlees en bloed heeft willen worden. En Die, juist in die weg, voor alle mensen van vlees en bloed, de weg naar een gelukkig, zalig leven heeft willen wijzen.

M. C. van Staaveren

A ALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in
ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Prins N.V. - Dokkum

Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

wordt geregeld in een reglement, dat door de partijraad wordt vastgesteld en gewijzigd. Dit reglement mag geen bepalingen bevatten strijdig met deze statuten.

ARTIKEL 38 (oud) wordt artikel 35 (nieuw).

ARTIKEL 35.

Kandidaten.

1. Kandidaat voor de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal kunnen worden gesteld, zij die voldoen aan de eisen der wet, lid 2 van de A.R.P. en bereid zijn schriftelijk te verklaren, dat zij instemmen met het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en het Program van Actie, en dat zij, benoemd tot lid van de Kamer, in fractieverband zullen samenwerken.

2. Bezwaren tegen het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program en tegen het Program van Actie moeten door hen, aan wie een kandidatuur wordt aangeboden, worden medegedeeld aan het dagelijks bestuur van de partij. Het partijbestuur, gehoord het advies van het dagelijks bestuur, beslist over de vraag of deze bezwaren al dan niet kunnen worden toegelaten.

ARTIKEL 39 (oud) wordt artikel 36 (nieuw).

ARTIKEL 36.

Verhouding Kamerfracties en partij.

1. De Anti-Revolutionaire leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gehouden hun parlementaire werkzaamheden, met volledig behoud van de eigen verantwoordelijkheid te verrichten op de grondslag van het Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program, terwijl door hen zo energiek mogelijk de verwezenlijking van het program van Actie zal worden nagestreefd.

2. De Anti-Revolutionaire leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal zullen het als deel van hun taak beschouwen regelmatig contact te onderhouden met de partij, met name door voorlichting te geven aan de Kamercentrales en Statencentrales, welke aan elk van hen speciaal door de fractie worden toegewezen.

XII Het Anti-revolutionaire vrouwencomité

ARTIKEL 40 (oud) wordt artikel 37 (nieuw).

ARTIKEL 37.

Samenstelling.

1. Het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité bestaat uit:

a. de vrouwelijke leden van het partijbestuur;

b. ten hoogste zeven leden, benoemd door het partijbestuur;

c. twee leden aangewezen door elk der achtien Kamercentrales.

2. De presidente en de vice-presidente worden, het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité gehoord, door het partijbestuur benoemd.

3. Het secretariaat berust bij het partijsecretariaat.

ARTIKEL 41 (oud) wordt artikel 38 (nieuw).

ARTIKEL 38.

Taak en bevoegdheden.

1. Het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité adviseert het partijbestuur en voert op verzoek van het partijbestuur die taken uit, welke de politieke activiteit van en voor de vrouw betreffen.

2. De in het eerste lid bedoelde adviezen en taken hebben met name ten doel te bevorderen, dat de deelname van vrouwen aan het politieke werk in de A.R.P. krachtig wordt geïntegreerd binnen de verschillende organisatorische geleidingen, evenals in de bestuurscolleges, waarin de partij is vertegenwoordigd.

3. Al het werk, in de voorgaande leden bedoeld, vindt plaats in samenwerking met de desbetreffende organen van de A.R.P.

ARTIKEL 42 (oud) vervalt.

XIII Nationaal Anti-revolutionair jongerenorganisatie ARJOS

ARTIKEL 43 (oud) wordt artikel 39 (nieuw).

ARTIKEL 39.

1. De besturen van de kiesverenigingen zijn verplicht, binnen de grenzen van hun werkgebied, te streven naar de oprichting van een of meer Arjosclubs.

2. De kiesverenigingen zullen het werk van de clubs bevorderen en, indien nodig, ook financieel steunen.

3. Wanneer de jongerenorganisatie regionale of provinciale verbanden opricht, zijn de besturen van de Provinciale Organisaties en de besturen van de betrokken Statencentrales en Kamercentrales verplicht het werk van deze verbanden te steunen, terwijl zij bevoegd zijn een of meer gedelegeerden in de besturen van deze verbanden te benoemen.

4. De Statuten van de Nationale Anti-Revolutionaire Jongeren-organisatie en de voorstellen tot wijziging daarvan behoeven de goedkeuring van de partijraad.

partijraad. Zij mogen geen bepalingen bevatten strijdig met deze statuten.

5. Het partijbestuur benoemt twee gedelegeerden in het bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie.

6. Het secretariaat van de Nationale Jongerenorganisatie kan gevestigd zijn op het partijbureau. De salariering van het personeel, de huisvesting in het gebouw en het gebruik van kantoorinventaris komen in dat geval voor rekening van de Anti-Revolutionaire Partij-Stichting. De partijraad kan bovendien jaarlijks toestemmen in het verlenen van een subsidie.

7. Het bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie zendt aan het partijbestuur in de maand januari een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag ter behandeling door de partijraad.

8. Het bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie is bevoegd te benoemen twee adviserende leden van het partijbestuur en twee leden van de Organisatie Raad.

De leden van het dagelijks bestuur van de Nationale Jongerenorganisatie zijn stemhebbend lid van de partijraad.

XIV Beroep bij geschillen

ARTIKEL 44 (oud) wordt artikel 40 (nieuw).

ARTIKEL 40.

Commissie van Beroep.

1. Geschillen, welke voortvloeien uit de toepassing van de bepalingen van deze statuten, worden op verzoek van het partijbestuur of op verzoek van het bestuur van een Kamercentrale beslist door de Commissie van Beroep.

2. Geschillen, welke voortvloeien uit de toepassing van de leden 12 en 13 van artikel 7 (nieuw) worden evenwel op verzoek van de daarbij betrokken kiesvereniging of het daarbij betrokken lid beslist door de Commissie van Beroep.

3. De Commissie van Beroep bestaat uit tenminste drie leden, die, met hun plaatsvervangers, worden gekozen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad uit tweetalen door het partijbestuur aangeboden.

De leden 2 en 3 van artikel 19 en lid 3 van artikel 20 zijn daarbij van overeenkomstige toepassing. Stemhebbende leden van het partijbestuur kunnen geen lid zijn van de Commissie van Beroep.

4. Taak, organisatie en werkwijze van de Commissie van Beroep worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten en dat wordt vastgesteld en gewijzigd door de partijraad.

Hoofdstuk XV (artikel 45) vervalt.

ONTWERP GEWIJZIGDE TEKST

STATUTEN VAN DE

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ EN DE

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ-STICHTING

vorderen door studie, voortlichting en kadervorming;

4. te bevorderen, dat in de Staten-Generaal, de Provinciale Staten, de Gemeenteraden en in andere vertegenwoordigende lichamen personen gekozen worden, die uitgangspunt en doel van de A.R.P. onderschrijven;

5. mede te werken aan de bevordering van de samenwerking van de christelijke partijen, met welke naast overeenstemming bestaat over het uitgangspunt, en te streven naar samenwerking met andere partijen, welke in hun praktische politiek dezelfde doeleinden nastreven;

6. contact te verkrijgen en samenwerking te bevorderen met geestverwante personen en organisaties in het buitenland.

II Lidmaatschap

Het huidige artikel 5 wordt gewijzigd teruggevoerd in een nieuw artikel 7. Het huidige artikel 6 vervalt.

ARTIKEL 5.

Leden.

1. Lid van de A.R.P. kan zijn iedere Nederlander alsmede iedere ingezetene, die door de wet als Nederlands onderdaan is erkend, die de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en instemt met de grondslag, doel en middelen van de partij.

2. Aanmelding voor het lidmaatschap kan plaatsvinden bij het partijsecretariaat te 's-Gravenhage of bij de plaatselijke kiesvereniging. In het eerste geval geeft het partijsecretariaat hiervan kennis aan de betreffende kiesvereniging.

3. Wanneer toelating wordt geweigerd staat beroep open bij de Commissie van Beroep.

4. Ieder lid verplicht zich tot betaling van een in overleg vast te stellen jaarlijkse contributie overeenkomstig zijn financiële draagkracht, te voldoen aan de penningmeester van de kiesvereniging, uitgezonderd de leden genoemd in

artikel 6 en artikel 7, lid 11.

De kiesvereniging draagt naast het bedrag bestemd voor het partijbestuur daarvan ook een deel af aan de Staten-centrale en de Kamercentrale waaronder zij ressorteert.

5. Het lidmaatschap van de A.R.P. eindigt door: a. overlijden; b. bedanken; c. het niet voldoen aan de aan het lidmaatschap verbonden financiële verplichtingen; d. roeyement.

6. Bedanken als lid moet schriftelijk plaatsvinden bij de landelijke partijorganisatie of bij de kiesvereniging. Bedanken ontslaat niet van de verplichting tot contributiebetaling voor het lopende jaar.

7. Een lid kan geroyeerd worden door het partijbestuur, in overleg met het bestuur van betreffende kiesvereniging, wegens handelen in strijd met de statuten, reglementen of wettige besluiten van de partij.

8. Een beslissing tot roeyement wordt onverwijld en met redenen omkleed schriftelijk aan het betreffende lid medegedeeld, alsmede aan de kiesvereniging waaronder dit lid ressorteert.

9. Tegen een besluit tot roeyement staat voor het betreffende lid beroep open bij de Commissie van Beroep. Dit beroep moet op straffe van niet-ontvankelijkheid bij de voorzitter van de Commissie van Beroep zijn ingediend binnen een maand na ontvangst van de in lid 8 van dit artikel bedoelde mededeling. Als adres geldt het partijsecretariaat.

ARTIKEL 7 (oud) wordt artikel 6 (nieuw).

ARTIKEL 6.

Leden in het buitenland.

1. De in het buitenland woonachtige leden ressorteren onder de Kamercentrale 's-Gravenhage.

2. Zij betalen hun contributie aan het partijbestuur. Van het contributiebedrag draagt het partijbestuur een deel af aan de Kamercentrale 's-Gravenhage.

3. Voorstellen en ontwerpen, welke aan het oordeel van de kiesverenigingen in het ressort van de Kamercentrale 's-Gravenhage worden onderworpen,

worden door deze Kamercentrale aan de bedoelde leden toegezonden.

4. Deze leden zijn bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij de Kamercentrale's-Gravenhage en deze in de vergadering van de Kamercentrale te verdedigen.

III Kiesverenigingen

ARTIKEL 5 (oud) en artikel 8 (oud) worden vervangen door artikel 7 (nieuw).

ARTIKEL 7.

Kiesvereniging.

1. De kiesvereniging is de plaatselijke organisatie van de A.R.P.
2. Buiten de gevallen genoemd in artikel 8, vallen de grenzen van het werkgebied van een kiesvereniging als regel samen met de grenzen van de burgerlijke gemeente, waarin zij is gevestigd. Op voorstel van de daarbij betrokken Statencentrale, kan van deze regel worden afgeweken met toestemming van het partijbestuur.
3. De Statencentrale, of de Kamercentrale in overleg met de Statencentrale, wijst aan welke gemeenten, waar niet een kiesvereniging bestaat, behoren tot het werkgebied van een nabij gevestigde kiesvereniging.
4. Op eenzelfde gebied kan slechts één kiesvereniging werkzaam zijn.
5. Oprichting en splitsing van kiesverenigingen op grond van kerkelijke gezindheid, maatschappelijke verhoudingen of persoonlijke inzichten is in strijd met het karakter van de A.R.P.
6. Organisatie, taak en werkwijze van een kiesvereniging worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.
7. Het bestuur van de kiesvereniging wordt door de leden uit hun midden bij schriftelijke verkiezing ter vergadering gekozen. Aan leden wordt bij verhandeling aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.
8. De bestuursleden worden gekozen voor een periode van ten hoogste vier jaren. Zij treden af volgens een door het bestuur vastgesteld rooster. Zij kunnen als regel ten hoogste tweemaal worden herkozen.
9. Wanneer het niet mogelijk is in een gemeente een kiesvereniging op te richten of in stand te houden en deze gemeente niet behoort tot het werkgebied van een andere kiesvereniging, hebben aldaar woonachtige leden voor de behandeling van landelijke en provinciale aangelegenheden toegang tot een door de Kamercentrale aan te wijzen naburige kiesvereniging na overleg met de laatste.
10. In zulk een gemeente treedt een van de in lid 9 van dit artikel bedoelde

leden op als correspondent. Het partijbestuur en de regionale organen van de partij onderhouden contact met de correspondent.

11. De in lid 9 van dit artikel bedoelde leden betalen hun contributie aan het partijbestuur.

12. Een kiesvereniging kan de bevoegd- heden, welke haar krachtens deze statuten of krachtens enig ander reglement van de partij zijn toegekend, alleen uitoefenen wanneer zij aan haar financiële verplichtingen tegenover het partijbestuur over het voorafgaande boekjaar heeft voldaan.

13. Het partijbestuur heeft de bevoegdheid een kiesvereniging ter zake van overtreding van deze statuten, of om andere redenen, van haar rechten vervallen te verklaren. Van de beslissing van het partijbestuur staat beroep open bij de Commissie van Beroep.

ARTIKEL 9 (oud) wordt artikel 8 (nieuw).

ARTIKEL 8:

Gemeentelijke kiesvereniging.

1. Een kiesvereniging in een gemeente kan zich splitsen in zoveel dorps- of wijkkiesverenigingen als zij nuttig en nodig oordeelt, mits daarbij met name is voldaan aan het bepaalde in artikel 9 lid 2.
2. De kiesverenigingen, gevestigd in een burgerlijke gemeente, vormen tezamen een gemeentelijke kiesvereniging.
3. Geschillen terzake worden beslist door het bestuur van de Kamercentrale, van welke beslissing beroep open staat bij het partijbestuur.
4. De dorps- of wijkkiesvereniging is voor haar ressort de plaatselijke organisatie overeenkomstig artikel 7 lid 1.
5. Organisatie, taak en werkwijze van een gemeentelijke kiesvereniging worden geregeld in een reglement dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.
6. De gemeentelijke kiesvereniging kan in overleg met de betreffende dorps- of wijkkiesverenigingen gezamenlijk taken vervullen.
7. De vergaderingen van de gemeentelijke kiesvereniging zijn toegankelijk voor alle leden binnen haar ressort.
8. De betreffende dorps- of wijkkiesverenigingen wijzen naar rato van haar ledenaantallen afgevaardigden aan, die stemrecht hebben in de vergaderingen van de gemeentelijke kiesvereniging.
9. Het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging bestaat uit tenminste een lid per dorps- of wijkkiesvereniging.
10. De in lid 8 en lid 9 van dit artikel bedoelde afgevaardigden en bestuursleden worden aangewezen door de leden in de vergaderingen van de diverse dorps- of wijkkiesverenigingen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overlegens niet bindende voordracht van

de besturen van de dorps- of wijkkiesverenigingen. Aan leden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

11. De bedoelde afgevaardigden en bestuursleden worden gekozen voor ten hoogste vier jaren. Zij treden af volgens door de respectievelijke besturen vastgestelde roosters. De laatste zin van artikel 7 lid 8 is van overeenkomstige toepassing.

ARTIKEL 10 (oud) wordt artikel 9 (nieuw).

ARTIKEL 9.

Kandidaatstelling voor de gemeenteraad.

1. Het bestuur van de kiesvereniging, repeschevelijk het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging, heeft de leiding bij de voorbereiding en de organisatie van de verkiezing voor leden van de gemeenteraad.
2. De wijze van kandidaatstelling is geregeld in het reglement van de kiesvereniging, in een afzonderlijk reglement, dan wel in een akkoord van samenwerking, teneinde daardoor het eensgezind optreden bij de raadsverkiezingen en de vreedzame oplossing van geschillen terzake te waarborgen.
3. De kandidaatstelling vindt plaats in een reglementair bijeengeroepen ledenvergadering, waarin volgens de geldende voorschriften over de samenstelling van de lijst wordt gestemd.
4. Aan de kandidaten voor de gemeenteraad wordt in elk geval de eis gesteld, dat zij:
 - a. lid zijn van de A.R.P.;
 - b. akkoord gaan met het gemeenteprogram dat de Kiesvereniging heeft vastgesteld;
 - c. verklaaren, dat zij, gekozen tot lid van de gemeenteraad, in fractieverband zullen samenwerken, en zullen tot de Vereniging van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders in hun provincie.

ARTIKEL 11 (oud) wordt artikel 10 (nieuw).

ARTIKEL 10.

Taak en bevoegdheden.

1. De kiesvereniging behandelt met inachtneming van de bepalingen van deze statuten de plaatselijke aangelegenheden, waaronder de inrichting van haar organisatie, de kandidaatstelling voor de gemeenteraad, de vaststelling van het gemeenteprogram en de onderstraf- lutionaire leden van de gemeenteraad.
2. De kiesverenigingen zijn bevoegd voorstellen en amendementen ter behan- deling door de partijraad in te die- nen bij de Kamercentrale waaronder zij ressorteren. De Kamercentrale be- slist welke voorstellen of amendemen- ten van de kiesvereniging door haar worden overgenomen om als voorstel-

omkleed verzoek, in uitsiel, vermindere- ring of kwijtschelding van de afdracht bevestiggen.

X Partijraad

ARTIKEL 32 (oud) wordt artikel 31 (nieuw).

ARTIKEL 31.

Samenstelling.

1. De partijraad bestaat uit:
 - A. Stemhebbende leden:
 1. de stemhebbende leden van het par- tijbestuur;
 2. de leden aangewezen door de Ka- mercentrales;
 3. de leden aangewezen door de Staten- centrales;
 4. de leden van de Organisatie Com- missie;
 5. de door het partijbestuur benoemde leden van het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité;
 6. de leden van het dagelijks bestuur van de Doctor Abraham Kuyperstich- ting;
 7. de leden van het dagelijks bestuur van het Verband van Verenigingen van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders;
 8. de leden van het dagelijks bestuur van de jongerenorganisatie;
 - B. Adviserende leden:
 1. de Anti-Revolutionaire leden van de Staten-Generaal;
 2. de secretaris van het partijbestuur en de directeur van de Doctor Abra- ham Kuyperstichting;
 3. de leden van de redacties der officiële partijorganen;
 4. de leden van de Financiële Commis- sie;
 5. de leden van de Commissie van Be- roep;
 6. de leden van de Organisatie Raad, voorzover zij niet stemhebbend lid zijn;
 7. de door de Kamercentrales aangewe- zen leden van het Anti-Revolutionaire Vrouwencomité;
 8. de leden van het bestuur van de jongerenorganisatie;
 9. de afgevaardigden van de kiesve- ringen ingevolge artikel 10 (nieuw) lid 3.
 2. Dezelfde persoon kan niet meer dan één stem uitbrengen.
 3. De vergaderingen van de partijraad zijn openbaar, tenzij en voorzover de partijraad zelf anders besluit.

ARTIKEL 33 (oud) wordt artikel 32 (nieuw).

ARTIKEL 32.

Taak en bevoegdheden.

1. De partijraad behandelt de jaarver- slagen van het partijbestuur en van de

verschillende organisaties binnen het partijverband werkzaam. Een exem- plaar van de jaarverslagen wordt aan de kiesverenigingen toegezonden.

2. De partijraad beslist over alle voor- stellen van organisatorische en finan- ciële aard, welke door de Kamercentra- les en Statencentrales of door de kies- verenigingen bij het partijbestuur zijn ingediend.

3. Deze voorstellen moeten tenminste twee maanden voordat de vergadering van de partijraad plaats vindt, bij het partijbestuur zijn ingediend en zullen voor zover nodig door dit bestuur, de Organisatie Commissie gehoord, van een advies worden voorzien.

4. De partijraad verleent, na goedkeu- ring van de balans en de rekening van baten en lasten van de Antirevolutio- naire Partij-Stichting en van de Doctor Abraham Kuyperstichting, decharge aan het partijbestuur en aan de Raad van Beheer. In geval van stemming daarover zijn de leden van het partij- bestuur en van de Raad van Beheer niet stemgerechtigd. De partijraad be- handelt tevens de begrotingen van beide stichtingen.

5. De partijraad bespreekt het politiek beleid van de Kamerfracties, tot welk doel de voorzitter van de Tweede Ka- merfractie ter vergadering een loelich- ting geeft op de werkzaamheden in het afgelopen jaar.

6. De partijraad is bevoegd tot het aannemen van resoluties en het doen van uitspraken ook over vraagstukken van politiek beleid, mits deze niet te kort doen aan de eigen verantwoordel- ijheid van de Kamerfracties. Een re- solutie of uitspraak moet schriftelijk worden ingediend.

7. De partijraad stelt vast en wijzigt met inachtneming van de bepalingen van deze statuten:

- a. het Beginsel- en Algemeen Staat- kundig Program;
- b. het Program van Actie;
- c. de Statuten van de Anti-Revolutio- naire Partij-Evangelische Volksparlij;
- d. de Statuten van de Doctor Abraham Kuyperstichting;
- e. het reglement voor de voorbereiding van de kandidaatstelling voor de ver- kiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- f. het reglement voor de vaststelling van het Program van Actie ter gele- genheid van de Tweede Kamerverkie- zingen;
- g. het reglement van de Commissie van Beroep.

8. De partijraad stelt vast de kandida- tenlijsten voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten- Generaal.

9. Een meerderheid van tweederde van de uitgebrachte stemmen is vereist voor besluiten tot vaststelling en wijzi- ging van het Beginsel- en Algemeen Strakkundig Program, waarvan de pro- cedure analoog is aan die van de vast- stelling van het Program van Actie.

10. De partijraad verricht voorts de andere werkzaamheden, welke door of krachtens deze statuten aan hem zijn opgedragen.

XI Besluiten

11. Besluiten tot een algemeen akkoord van federatieve samenwerking met an- dere politieke partijen door de verkie- zing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, tot fusie met an- dere partijen en tot onthouding van de A.R.P. worden genomen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad volgens de procedure voor de aanwijzing van de leden van de kiesverenigingen te kiezen le- den van het partijbestuur, met dien verstande, dat een meerderheid van tweederde van de uitgebrachte stem- men is vereist.

ARTIKEL 34 (oud) wordt artikel 33 (nieuw).

ARTIKEL 33.

Werkwijze.

1. De partijraad komt tenminste twee- maal per jaar bijeen.
2. De plaats van vergadering wordt door het partijbestuur bepaald.
3. In de voorjaarsvergadering worden behandeld de jaarverslagen van de par- tij en van iedere organisatie, binnen het partijverband werkzaam, en wordt meer in het bijzonder het politiek be- leid besproken, terwijl sprekers kunnen worden uitgenodigd ter behandeling van bepaalde onderwerpen.
4. In de maarsvergadering worden de financiële verslagen en de begrotingen behandeld, terwijl sprekers kunnen worden uitgenodigd ter behandeling van bepaalde onderwerpen.
5. Stemmingen over personen vinden uitsluitend schriftelijk plaats. Besluiten worden met volstreekte meerderheid van stemmen genomen. Artikel 22, de leden 2 tot en met 6, zijn van overeenkomstige toepassing.
6. In de vergadering van de partijraad zijn de leden, aangewezen door een Statencentrale of Kamercentrale, door welke een voorstel of een amendement op een voorstel is ingediend, bevoegd, gehoord te discussie, dit voorstel of dit amendement te wijzigen dan wel in te trekken.

Hoofdstuk X (artikelen 35 en 36) be- treffende de Deputatenvergadering ver- valt.

XI Kamerfracties

ARTIKEL 37 (oud) wordt artikel 34 (nieuw).

ARTIKEL 34.

Kandidaatstelling voor de Tweede Kamer.

1. Het partijbestuur heeft de leiding bij de voorbereiding van en de actie voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
2. De wijze van kandidaatstelling

VIII Studie en advies

ARTIKEL 27.

Doctor Abraham Kuyperstichting.

1. De Doctor Abraham Kuyperstichting heeft tot taak alle arbeid te verrichten, welke strekken kan tot verwezenlijking van het doel, omschreven in artikel 2 van haar statuten.
2. Zij verricht deze taak in samenwerking met het partijbestuur en ontvangt voor de vervulling daarvan, zo nodig en mogelijk, financiële bijdragen van de partij.
3. De Doctor Abraham Kuyperstichting kent een Raad van Beheer en een Dagelijks Bestuur. De voorzitter en de penningmeester van de Raad van Beheer worden in functie gekozen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad. Vier leden van de Raad van Beheer worden benoemd door het partijbestuur, na overleg met het Dagelijks Bestuur van de Doctor Abraham Kuyperstichting. De partijvoorzitter is lid van de Raad van Beheer. De hierboven genoemde leden van de Raad van Beheer zijn tevens lid van het Dagelijks Bestuur.
4. De Doctor Abraham Kuyperstichting brengt jaarlijks verslag uit van haar werkzaamheden ter behandeling door de partijraad.
5. Organisatie, taak en werkwijze van de Doctor Abraham Kuyperstichting worden geregeld in haar statuten en in haar huishoudelijk reglement. Deze statuten worden vastgelegd en gewijzigd door de partijraad. Het huishoudelijke reglement wordt vastgesteld en gewijzigd door de Raad van Beheer, onder goedkeuring van het partijbestuur.

ARTIKEL 28.

Adviesraad.

1. De Doctor Abraham Kuyperstichting kent een adviesraad, welke tot taak heeft, gedocumenteerde adviezen en rapporten uit te brengen over politieke vraagstukken, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van het partijbestuur of van een Kamerfractie. Over eventuele publicatie van adviezen en rapporten beslist het Dagelijks Bestuur van de Doctor Abraham Kuyperstichting.
2. De leden van de adviesraad worden door het partijbestuur, benoemd voor een periode van vier jaar. Het Dagelijks Bestuur van de Doctor Abraham Kuyperstichting doet terzake een aanbeveling. De leden treden af volgens een vast te stellen rooster en kunnen terstond worden herbenoemd.
3. Taak, organisatie en werkwijze van de adviesraad worden door het Dagelijks Bestuur van de Doctor Abraham Kuyperstichting, geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.

IX Financiën

ARTIKEL 30 (oud) wordt artikel 29 (nieuw).

ARTIKEL 29.

Financiën en Financiële Commissie.

1. De geldmiddelen van de Antirevolutionaire Partij-Stichting bestaan uit:
 - a. de jaarlijkse bijdragen van de leden, welke van hem rechtstreeks of via de kiesverenigingen worden ontvangen;
 - b. de jaarlijkse bijdragen van begunstigers;
 - c. renten van belegde gelden;
 - d. schenkingen, erfstellingen en legaten;
 - e. andere inkomsten.
2. Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.
3. De Financiële Commissie bestaat uit drie leden. Deze worden op voordracht van het partijbestuur door de partijraad benoemd voor een periode van ten hoogste vier jaren.
4. De Financiële Commissie heeft tot taak:
 - a. jaarlijks de balans en de rekening van baten en lasten te onderzoeken, zowel betreffende de financiën en de Antirevolutionaire Partij-Stichting als die van de Doctor Abraham Kuyperstichting en daarvan verslag uit te brengen aan de partijraad;
 - b. aan het partijbestuur advies uit te brengen over belangrijke financiële aangelegenheden.
5. De regelmatigte controle op de wijze, waarop de financiële administratie wordt gevoerd, wordt opgedragen aan een accountant.
6. Balansen, rekeningen van baten en lasten en begrotingen worden in de najaarsvergadering van de partijraad vastgelegd.

ARTIKEL 31 (oud) wordt artikel 30 (nieuw).

ARTIKEL 30.

Bijdragen van leden.

1. Het totaal van de afdracht van de bijdragen van de leden bestemd voor het partijbestuur, door kiesverenigingen over te maken, wordt bepaald naar het aantal leden per 1 oktober van het jaar voorafgaande aan het jaar waarover de bijdrage moet worden voldaan.
2. De hoogte van de afdracht per lid per jaar, door kiesverenigingen te voldoen, wordt op voorstel van het partijbestuur door de partijraad vastgesteld.
3. De afdracht betreft elk lid, ongeacht de grootte van het bedrag, dat het lid jaarlijks aan contributie betaalt. Voor gehuwde vrouwelijke leden, echtgenoten van leden, geldt een lagere afdracht. Voor leden van de Nationale Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie, die tevens lid zijn van de A.R.P., is geen afdracht verschuldigd indien zij de leeftijd van 25 jaar nog niet hebben bereikt.
4. Alleen onder zeer bijzondere omstandigheden kan het partijbestuur op een daartoe strekkend, met redenen

len of amendementen van de Kamercentrale doorgezonden te worden aan het partijbestuur.

3. Indien een voorstel of amendement niet door de Kamercentrale is overgenomen, is de kiesvereniging bevoegd zelf dat voorstel of amendement toe te zenden aan het partijbestuur, vergezeld van een schriftelijke toelichting op dat voorstel of amendement, waarbij tevens het verschil in opvatting tussen haar en de Kamercentrale wordt aangegeven.

De kiesvereniging heeft tevens het recht een afgevaardigde te zenden naar de partijraad, waarin het voorstel of amendement wordt behandeld.

4. Taak en bevoegdheden van de kiesverenigingen ten aanzien van de kandidaatstelling voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en ten aanzien van de vaststelling van het Program van Actie ter gelegenheid van de Tweede Kamerverkiezingen zijn geregeld in de betreffende reglementen.

5. De kiesverenigingen kiezen de mede door hen aan te wijzen leden van het partijbestuur naar rato van het ledenaantal. Aan elke kiesvereniging wordt één stem toegekend en voorts voor iedere vijftig leden één stem meer. Deze bepaling is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de verkiezing van de voorzitter en de penningmeester van de Doctor Abraham Kuyperstichting en van de leden van de Commissie van Beroep met hun plaatsvervangers.

ARTIKEL 12 (oud) wordt artikel 11 (nieuw).

ARTIKEL 11.

Propaganda.

1. De kiesvereniging zorgt voor alle werkzaamheden, welke in verband staan met de regelmatige propagandering. Het bestuur van iedere kiesvereniging belast onder zijn verantwoordelijkheid enige leden, waaronder tenminste één bestuurslid, met het werk, aan de propaganda verbonden.

- a. De propaganda betreft onder meer:
 - i. het verspreiden van politieke publicaties;
 - ii. het werven van leden en het winnen van abonnees op de partijorganen;
 - iii. het persoonlijk gesprek, ook door middel van huisbijeenkomsten.

IV Statencentrale en hulpcentrale

ARTIKEL 13 (oud) wordt artikel 12 (nieuw).

ARTIKEL 12.

Organisatie en werkwijze.

1. De kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een Statenkeuring, vormen tezamen een Statencentrale.
2. Is het aantal kiesverenigingen in een Statenkeuring minder dan vijf, dan kunnen deze kiesverenigingen op haar

verzoek door het bestuur van de Provinciale Organisatie, met goedkeuring van het partijbestuur, bij een andere Statencentrale worden ingedeeld, mits deze daarmede instemt.

3. De vergaderingen van de Statencentrale zijn toegankelijk voor alle leden binnen haar ressort.
4. De betreffende kiesverenigingen wijzen naar rato van haar ledenaantal afgevaardigden aan, die stemrecht hebben in de vergaderingen van de Statencentrale.

5. De in het vorige lid van dit artikel bedoelde afgevaardigden worden aangevoerd door de leden in de vergaderingen van de diverse kiesverenigingen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van de besturen van de kiesverenigingen. Aan leden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

6. Het bestuur van de Statencentrale bestaat uit tenminste vijf leden, die door de afgevaardigden in de vergadering van de Statencentrale bij schriftelijke verkiezing worden aangewezen, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van het bestuur. Aan afgevaardigden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren. Ten hoogste twee bestuursleden mogen behoren tot dezelfde kiesvereniging.

7. Het bepaalde in artikel 8 (nieuw) lid 11 is van overeenkomstige toepassing.

8. Vallen de grenzen van een Statenkeuring samen met die van één burgerlijke gemeente dan treedt het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging tevens op als bestuur van de Statencentrale.

9. Een Statencentrale kan, wanneer dit in verband met de uitgestrektheid van, dan wel tengevolge van verkeersmoelijkheden in haar werkgebied nodig en nuttig wordt geacht, één of meer hulpcentrales oprichten.

10. Organisatie, taak en werkwijze van een Statencentrale worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het bestuur van de Provinciale Organisatie en van het partijbestuur.

ARTIKEL 14 (oud) wordt artikel 13 (nieuw).

ARTIKEL 13.

Taak en bevoegdheden.

1. De Statencentrale heeft tot taak, onder leiding van het bestuur van de Provinciale Organisatie, werkzaam te zijn in behoeve van de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten.
2. Zij zorgt voor de organisatorische belangen van de A.R.P. in haar werkgebied, speciaal in die gemeenten, waar geen kiesvereniging is gevestigd, onverminderd het bepaalde in artikel 7 (nieuw).

3. Zij kan in overleg met de betreffende kiesverenigingen gezamenlijke taken vervullen.

4. De Statencentrale komt tenminste viermaal per jaar bijeen om de politieke meningsvorming te bevorderen en organisatorische zaken binnen de partij te bespreken.

5. Op de vergadering van de Statencentrale worden de op de partijraad te behandelende zaken vooraf besproken. De afgevaardigden van de Statencentrale naar de partijraad brengen verslag uit op de eerstvolgende vergadering van de Statencentrale.

6. De Statencentrale is bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij het partijbestuur.

7. Het bestuur zorgt, dat alle kiesverenigingen in het werkgebied van de Statencentrale tenminste eenmaal per jaar door één van zijn leden worden bezocht, teneinde de goede gang van zaken te bevorderen en de organisatorische band te versterken.

8. Het bestuur zendt in de maand januari een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag aan het bestuur van de Kamercentrale en aan het partijbestuur.

9. De Statencentrale wijst tenminste een bestuurslid aan als lid van het bestuur van de Kamercentrale.

10. Deze aanwijzing vindt plaats bij schriftelijke verkiezing door de afgevaardigden in de vergadering van de Statencentrale, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van het bestuur van de Kamercentrale. Aan afgevaardigden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

ARTIKEL 15 (oud) wordt artikel 14 (nieuw).

ARTIKEL 14.

Afvaardiging naar de partijraad.

1. Iedere Statencentrale kiest één lid van de partijraad.
2. Voor iedere volle 500 leden, die de bij haar aangesloten kiesverenigingen gezamenlijk tellen, kiest de Statencentrale één lid van de partij meer.

3. De Statencentrale wijst evenveel plaatsvervangers aan als zij leden kiest.

4. Deze leden van de partijraad worden in de vergadering van de Statencentrale aangewezen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overigens niet bindende voordracht aan het bestuur. Aan de stemhebbende afgevaardigden van de kiesverenigingen in de vergadering van de Statencentrale wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.

5. Deze leden van de partijraad worden gekozen voor een periode van ten hoogste vier jaren. Zij treden af volgens een door het bestuur van de Statencentrale opgesteld rooster. De laatste zin van artikel 7, lid 8 is van overeenkomstige toepassing.

V Kamercentrale, provinciale organisatie en bijzondere centrale

KAMERCENTRALE.

ARTIKEL 16 (oud) wordt artikel 15 (nieuw).

ARTIKEL 15.

Organisatie en werkwijze.

1. De kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een Kamerkring, vormen tezamen een Kamercentrale.
2. De vergaderingen van de Kamercentrale zijn toegankelijk voor alle leden binnen haar ressort.
3. De betreffende kiesverenigingen wijzen naar rato van haar ledenaantallen afgevaardigden aan, die stemrecht hebben in de vergaderingen van de Kamercentrale.
4. De in het vorige lid van dit artikel bedoelde afgevaardigden worden aangewezen door de leden in de vergaderingen van de diverse kiesverenigingen bij schriftelijke verkiezing, al dan niet op overigens niet bindende voordracht van de besturen van de kiesverenigingen.

Aan leden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren

5. Het bestuur van de Kamercentrale bestaat uit tenminste negen leden. Elke Statencentrale binnen haar gebied wijst tenminste een van haar bestuursleden aan als bestuurslid van de Kamercentrale overeenkomstig artikel 13 (nieuw) lid 10.
6. Het bepaalde in artikel 8 (nieuw) lid 11 is van overeenkomstige toepassing.
7. Vallende grenzen van een Kamerkring samen met die van een burgerlijke gemeente dan treedt het bestuur van de gemeentelijke kiesvereniging tevens op als bestuur van de Kamercentrale.

8. Organisatie, taak en werkwijze van de Kamercentrale worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten, en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.

ARTIKEL 16 (oud) leden 5 t.m. 11, wordt artikel 16 (nieuw).

ARTIKEL 16.

Taak en bevoegdheden.

1. De Kamercentrale heeft tot taak onder leiding van het partijbestuur,

4

werkzaam te zijn ten behoeve van de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

2. Zij zorgt voor de organisatorische behoeften van de A.R.P. in haar werkgebied. Zij is belast met het voeren van de algemene propaganda en met het toezicht op de Statencentrales in haar kieskring.
3. Zij kan in overleg met de betrokken kiesverenigingen gezamenlijk taken vervullen.
4. De Kamercentrale komt tenminste viermaal per jaar bijeen om de politieke meningsvorming te bevorderen en organisatorische zaken binnen de partij te bespreken.
5. Op de vergadering van de Kamercentrale worden de op de partijraad te behandelende zaken vooraf besproken. De afgevaardigden van de Kamercentrale naar de partijraad brengen verslag uit op de eerstvolgende vergadering van de Kamercentrale.
6. De Kamercentrale is bevoegd voorstellen en amendementen ter behandeling door de partijraad in te dienen bij het partijbestuur.
7. Zij is verplicht een voorstel of een amendement, dat een kiesvereniging heeft ingediend, binnen een door het partijbestuur gestelde termijn te behandelen.
8. Het bestuur zendt in de maand februari een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag aan het partijbestuur.
9. De Kamercentrale verkiesft één lid van het partijbestuur en zijn plaatsvervanger en twee leden van de partijraad en hun plaatsvervangers. De Kamercentrale, welke niet in Statencentrales is verdeeld, verkiesft onverminderd het bepaalde in artikel 14, de leden I en 2, vijf leden van de partijraad en hun plaatsvervangers. De laatste zijn van artikel 7, lid 8, is van overeenkomstige toepassing.
10. De aanwijzing van de in het voorgaande lid bedoelde personen vindt plaats bij schriftelijke verkiezing door de afgevaardigden in de vergadering van de Kamercentrale al dan niet op overigens niet bindende voordracht van het bestuur. Aan afgevaardigden wordt bij verhindering aanwezig te zijn desgevraagd toegestaan voor de aanvang van de betreffende vergadering hun stembiljet bij het bestuur in te leveren.
11. De Kamercentrale verkiesft één lid van de Raad van Beter van de Doctor Abraham Kuyperstichting en zijn plaatsvervanger. Het in het voorgaande lid bepaalde is van overeenkomstige toepassing.

PROVINCIALE ORGANISATIE.

ARTIKEL 17.

Organisatie, taak en bevoegdheden.

1. De kiesverenigingen, gevestigd in een provincie, vormen tezamen een Provinciale Organisatie.
2. In de provincies, welke in haar ge-

heel een Kamerkieskring vormen, treedt het bestuur van de Kamercentrale tevens op als bestuur van de Provinciale Organisatie.

- In de provincies, verdeeld in meer Kamerkieskringen, wordt het bestuur van de Provinciale Organisatie gevormd uit tenminste drie bestuursleden van elke Kamercentrale en tenminste een bestuurslid van elke Statencentrale. Bij de aanwijzing van deze bestuursleden is het bepaalde in artikel 13 (nieuw), lid 10, en artikel 16 (nieuw), lid 10, van overeenkomstige toepassing.
3. Het bestuur van de Provinciale Organisatie heeft de leiding bij de voorbereiding en de organisatie van de verkiezing van de leden van de Provinciale Staten. Het regelt de ondersteuning van het werk van de Anti-Revolutionaire leden van de Provinciale Staten.
4. De wijze van kandidaatstelling voor de Provinciale Staten wordt geregeld in het reglement van de Provinciale Organisatie of in een afzonderlijk reglement.
5. Aan de kandidaten voor de Provinciale Staten wordt in elk geval de eis gesteld, dat zij:
 - a. lid zijn van de A.R.P.;
 - b. accoord gaan met het provincieprogramma, dat de Provinciale Organisatie heeft vastgesteld;
 - c. verklaren, dat zij, gekozen tot lid van de Provinciale Staten, in fractieverband zullen samenwerken en zullen toetreden tot de Vereniging van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders in hun provincie.
6. Het bestuur zendt in de maand februari een verslag van zijn werkzaamheden, alsmede een financieel verslag aan het partijbestuur.
7. Organisatie, taak en werkwijze van de Provinciale Organisatie worden geregeld in een reglement dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten en dat de goedkeuring behoeft van het partijbestuur.

BIJZONDERE CENTRALE.

ARTIKEL 18.

Organisatie, taak en bevoegdheden.

1. De kiesverenigingen, gevestigd binnen de grenzen van een gebied, waarvoor bij de wet een bovengemeenrechtelijk openbaar lichaam is ingesteld, vormen tezamen een bijzondere centrale.
2. Het bepaalde in artikel 12 (nieuw), de leden 3, 4, 5, 6 en 7, is van overeenkomstige toepassing. Het bestuur van de bijzondere centrale bestaat uit tenminste negen leden
3. De bijzondere centrale heeft tot taak werkzaam te zijn ten behoeve van de verkiezingen voor het openbare lichaam, in verband met welks totstandkoming de centrale is gevormd. Zij regelt de ondersteuning van het werk van de Anti-Revolutionaire leden van het betreffende openbare lichaam.
4. Organisatie, taak en werkwijze van de bijzondere centrale worden geregeld in een reglement, dat geen bepalingen mag bevatten strijdig met deze statuten.

ten, en dat de goedkeuring behoeft van het bestuur van de besturen van de betrokken Provinciale Organisatie(s), alsmede van het partijbestuur.

5. De bijzondere centrale is vertegenwoordigd met adviserende stem in de betrokken Kamercentrales en Provinciale Organisaties.
6. De leden 4, 5 en 6 van artikel 17 zijn voor de bijzondere centrale van overeenkomstige toepassing.

VI Partijbestuur

ARTIKEL 19.

Samenstelling.

1. Het partijbestuur bestaat uit:
 - A. stemhebbende leden:
 1. tenminste tien leden, te kiezen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad;
 2. vijf leden, te kiezen door de stemhebbende leden van de partijraad;
 3. de leden, te kiezen door de Kamercentrales.

- B. adviserende leden:
 - a. de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamerradices;
 2. twee leden, te kiezen door het bestuur van de jongerenorganisaties;
 3. de secretaris;
 4. een lid van het dagelijks bestuur en de directeur van de Doctor Abraham Kuyperstichting.

2. De stemhebbende leden van het partijbestuur treden af bij elke verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal en zijn terstond als zodanig herkiezbaar. De laatste zijn van artikel 7, lid 8 is van overeenkomstige toepassing.

3. Het partijbestuur treedt in zijn nieuwe samenstelling op met ingang van de dag der stemming.

ARTIKEL 20.

Verkiezing der leden.

1. Voor de leden, te kiezen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad worden door het partijbestuur evenveel tweetalen aangeboden.
2. Het presidium van het partijbestuur, de voorzitter van de Organisatie Commissie en de penningmeester worden in functie gekozen tezamen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad.
3. Ieder lid van de partijraad heeft de bevoegdheid te verzoeken aan een tweetal de naam van een door hem gewenste kandidaat toe te voegen. Aan dat verzoek wordt voldaan, wanneer het door vijftienwintig leden wordt gesteund en wanneer het verzoek tenminste vierenwintig uur voor de aanvang van de vergadering het partijsecretariaat heeft bereikt.
4. Het tijdschap van het partijbestuur is onverminderd met het ambt van minister of staatssecretaris.

5. Van de stemhebbende leden, tezamen gekozen door de kiesverenigingen en de stemhebbende leden van de partijraad, mogen ten hoogste vijf leden tevens lid zijn van de Staten-Generaal. Geen van de leden, die door de Kamercentrales worden aangewezen, kan tevens lid zijn van de Staten-Generaal.

6. Wanneer meer dan vijf leden van de Staten-Generaal tot lid van het partijbestuur worden gekozen, kunnen zij, die de minste aantallen stemmen op zich verenigden, geen zitting nemen in dit bestuur. Wordt dit aantal van vijf overschreden doordat een van de zijnde leden van het partijbestuur tot lid van de Staten-Generaal wordt benoemd, dan treedt betrokkene af als lid van het partijbestuur.
7. Bij het ontstaan van een tussentijdse vacature van een der stemhebbende leden, niet door een Kamercentrale gekozen, verkiesft de partijraad een nieuw lid.
8. De secretaris wordt door het partijbestuur benoemd.

ARTIKEL 21.

Taak en bevoegdheden.

1. Bij het partijbestuur berust de algemene leiding van de A.R.P..
2. Het partijbestuur bereidt de voordstellen ter behandeling op de partijraad voor en zorgt voor de uitvoering van de genomen besluiten en voor de handhaving van statuten en reglementen.
3. Het doet de benoemingen en neemt de beslissingen, waartoe het ingevolge deze statuten en de krachtens deze statuten vastgestelde reglementen bevoegd is, beslist in spoedeisende aangelegenheden en in alle gevallen, waarin door deze statuten niet is voorzien.
4. Het belegt partijconferenties ter behandeling van actuele vraagstukken en kan daarbij deskundigen als gast uitnodigen.
5. Het is verantwoordelijk voor de voorbereiding en de organisatie van de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
6. Het is tevens verantwoordelijk voor de uitgave van partijorganen, het benoemt de leden van de redacties van deze organen.
7. Door middel van de Anti-Revolutionaire Partij-Schikking, in het leven geroepen bij notariële acte van 14 maart 1949, welke wordt geregereerd door statuten, door de Deputatenvergadering van 12 mei 1948 goedgekeurd, verricht het partijbestuur rechtsaandelingen en beheert het de geldmiddelen en eigendommen van de A.R.P.
8. Het partijbestuur benoemt vier leden van het dagelijks bestuur van de Doctor Abraham Kuyperstichting.

ARTIKEL 22.

Werkwijze.

1. Het partijbestuur vergadert als regel eenmaal per maand.
2. Alle besluiten van het partijbestuur worden met volstrekte meerderheid

van de uitgebrachte stemmen genomen. Blanco stemmen gelden als van onwaarde.

3. Bij de staking van stemmen over een voorstel wordt dit in een volgende vergadering wederom in stemming gebracht. Staken de stemmen in dat geval opnieuw, dan wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.
4. Over personen wordt schriftelijk gestemd. Indien bij een stemming de volstrekte meerderheid niet is verkregen, wordt herstemd tussen de twee personen, die bij de eerste stemming de meeste stemmen hebben verkregen, en is hij gekozen op wie bij deze herstemming de meeste stemmen zijn uitgebracht.
5. Komen door het verkrijgen van een gelijk aantal stemmen meer dan twee personen voor herstemming in aanmerking, dan wordt herstemd tussen deze meer dan twee personen.
6. Indien bij een verkiezing over personen de stemmen staken, beslist het lot.

ARTIKEL 23.

Dagelijks bestuur.

1. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door:
 - a. het presidium, bestaande uit de voorzitter en ten hoogste twee ondervoorzitters;
 - b. de penningmeester;
 - c. ten hoogste vier leden, te kiezen door en uit het partijbestuur;
 - d. de voorzitter van de Organisatie Commissie;
 - e. de secretaris, met adviserende stem;
 - f. de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamerradices, met adviserende stem;
 - g. een lid van het dagelijks bestuur van de Doctor Abraham Kuyperstichting alsmede haar directeur, met adviserende stem;
 - h. de voorzitter van de jongerenorganisatie, met adviserende stem.
2. Aan de partijvoorzitter en de voorzitter van de Organisatie Commissie kan door het partijbestuur jaarlijks een financiële vergoeding voor hun werkzaamheden worden toegekend.
3. Het partijbestuur kan het dagelijks bestuur machtigen bepaalde werkzaamheden te verrichten. In spoedeisende gevallen treedt het dagelijks bestuur voor het partijbestuur op.
4. Het dagelijks bestuur vergadert als regel tenminste eenmaal per maand. Voor het nemen van besluiten is artikel 22 van overeenkomstige toepassing.

ARTIKEL 24.

Partijsecretariaat.

1. Het partijbestuur en het dagelijks bestuur worden in hun werkzaamheden bijgestaan door het partijsecretariaat.
2. Het partijsecretariaat staat onder leiding van de secretaris.
3. De secretaris wordt op voordracht van het dagelijks bestuur benoemd en ontslagen. Hij wordt door zijn werkzaamheden gehonoreerd.

5

WAAROM EEN GULDEN ?

Waarom een gulden?
Een zaak, die werkelijk duidelijk zal zijn is, dat een begroting een goede dekking moet hebben. Anders loopt de zaak mis. En wanneer er tegenvallers zijn, dan moet gezorgd worden voor een aanvullende dekking. Dit geldt overal. Dit geldt ook voor een politieke partij.

De begroting 1970 van de A.R.P. sloot aanvankelijk. Maar — zoals ieder van u bekend is — gingen de prijzen verder omhoog, stegen de organisatie- en administratie-

kosten. De invloed van de algemene ontwikkeling op de lonen en prijzen laat zich ook bij de A.R.P. en haar apparaat duidelijk voelen. Omhaal van woorden hebt u niet nodig. Het zal u duidelijk zijn, dat er iets gedaan moet worden om het tekort over 1970, dat ongeveer f 30.000 bedraagt, op te vangen; aanvullend te dekken.

Wij mogen er met elkaar op vertrouwen, dat die aanvullende dekking ook te vinden is.

Dat zou als volgt kunnen gebeuren: wij geven allemaal een aanvullende bijdrage.

De balans over 1970 moet aan het einde van dit jaar weer in evenwicht zijn.

Waarom een gulden?

Op het najaars-Partij Convent, dat op zaterdag 14 november in Rotterdam wordt gehouden, komt naast de begroting 1971 ook de herziene begroting 1970 op tafel. In alle openheid en openbaarheid.

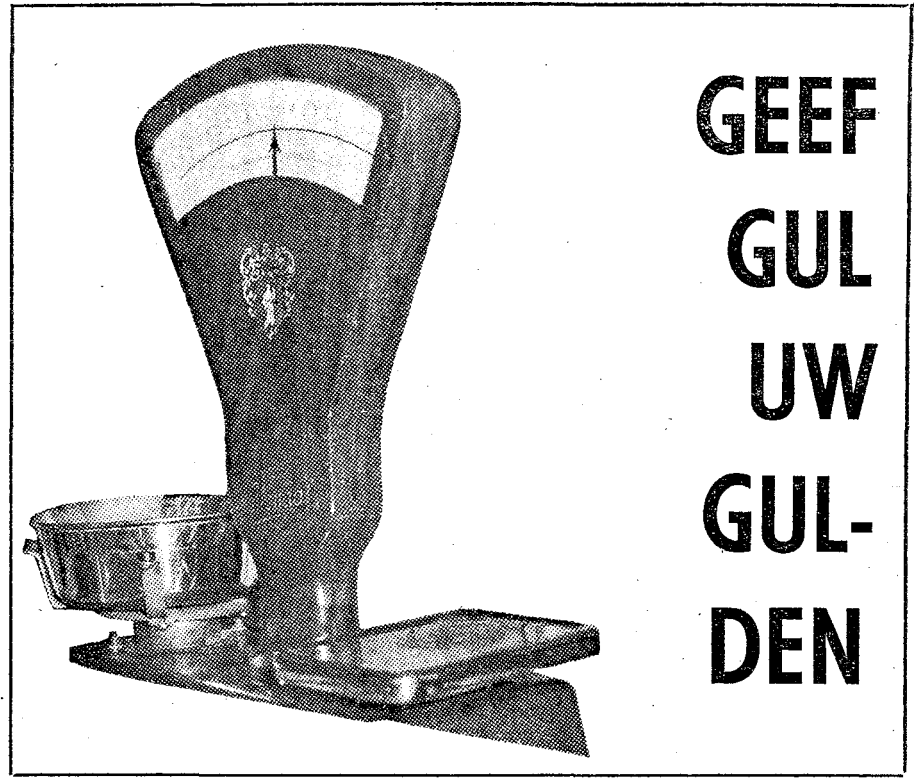
Een voorzichtig beleid met gelijkblijvende inkomsten blijft niet voldoende. Een politieke partij is geen bedrijf, waaruit financiële winst is te halen; laat staan een winstgevend bedrijf, waarvan de winst verder opgevoerd zou kunnen worden.

Het is bekend, dat alle politieke partijen, in feite alle ledenorganisaties, het in de afgelopen jaren financieel danig moeilijk hebben gekregen.

Er is — wanneer en zolang men geen overheidssubsidie ontvangt — maar één doeltreffend middel om het probleem op te lossen: aan de leden iets meer vragen — aan de organisatie iets meer geven.

Dat doen wij dus. In alle bescheidenheid. En in alle vertrouwen.

Wij vragen niet zo veel. En wij voeren deze tekortdekkingsactie met de groot-

ste soberheid. Geen geld eisende actie, maar een zeer goedkope via ons eigen weekblad 'Nederlandse Gedachten' en volgende week ook door middel van het ledencontactorgaan 'A.R. Post'.

Waarom een gulden?

Een gulden is genoeg wanneer alle leden nu meedoen.

Een gulden is gemiddeld een gering bedrag, dat — wanneer velen geven — het betrekkelijk grote bedrag van het tekort toch gemakke-

lijk dekt.

Blijft u dus niet achter om die gulden over te maken.

Het mag uiteraard minder zijn.

Het mag uiteraard meer zijn.

Honderden leden hebben reeds gereageerd op ons verzoek. Hartelijk dank daarvoor. Tientallen doen er een paar gulden extra bij. Dat is bijzonder fijn.

De balans moet weer in evenwicht. U zorgt daarvoor met uw gulden.

GESCHEIDEN OPTREKKEN

DOOR H. ALGRA

Er zijn er onder ons, die het oude districtenstelsel nog hebben meegemaakt: honderd districten, die elk één kandidaat mochten kiezen, bij volstrekte meerderheid. Dat was het grote verschil met het Engelse systeem, waar de relatieve meerderheid voldoende is. Als in Nederland vóór 1918 de kandidaten A. B. en C. resp. 40, 35 en 25% van de stemmen kregen, dan werd het herstemming tussen A. en B. In Engeland is in dezelfde situatie A. gekozen.

Nu waren er in Nederland twee mogelijkheden. Eerste mogelijkheid: de coalitie. Verschillende partijen sluiten een akkoord om in elk district met een coalitiekandidaat uit te komen, in Enkhuizen b.v. met een antirevolutionair, in Dokkum met een kandidaat van de CHU en in Almelo met een RK. En — wanneer in de eerste ronde de coalitiekandidaat niet werd gekozen, was er weinig kans, dat hij bij de herstemming het nog zou halen.

Dat lag aan de andere mogelijkheid, die b.v. tot vandaag in Frankrijk veelvuldig toepassing vindt. In 1913 kwam in een aantal districten in Nederland een socialist met de coalitiekandidaat in herstemming en in andere districten een liberaal. In de twee weken, die tussen stemming en herstemming lagen, staken dan socialist en liberaal de hoofden bij elkaar om tot een afspraak te komen. De stad Utrecht b.v. was verdeeld in twee districten en in beide districten haalde bij de eerste stemming de kandidaat van de coalitie de meeste stemmen doch niet de volstrekte meerderheid. In Utrecht I kwam een liberaal in herstemming en in Utrecht II een socialist. Zo was het in 1913. Bij de herstemming spoedden de socialist en liberaal zich naar de stembus, om de liberale kandidaat in Utrecht I aan de overwinning te helpen en in Utrecht II waren de liberalen volop tot wederdienst bereid. Het lukte en na de dubbele overwinning drukten de liberaal en de socialist elkaar onder grote geestdrift op een gemeenschappelijk podium de

hand. Dit tweede systeem, voorzover men het een systeem kon noemen, had het grote nadeel, dat óf de liberalen óf de socialisten niet aan hun trekken kwamen, omdat zij bij de eerste stemming minder stemmen haalden dan hun partner bij de herstemming. Het zou kunnen voorkomen, dat er maar tien liberalen in herstemming kwamen tegen 45 socialisten. Van een pondsgewijze verdeling van de zetels kon dan geen sprake zijn.

Het is geen wonder, dat de invoering van de Evenredige Vertegenwoordiging werd beleefd als een bevrijding. Niet het minst bij de Antirevolutionairen. Overal in het land, ook waar wij vroeger kansloos waren, konden wij de eigen vlag ontplooiën en we wisten: elke stem telt mee, de stem in Maastricht evenzeer als die in Enkhuizen. Er was meer.

De drie coalitiepartijen waren niet meer genoodzaakt, vooraf een akkoord te sluiten, waarbij de districten werden verdeeld. Weenigen kunnen zich nog voorstellen, wat een heet hangijzer dat was. Wij herinneren ons nog, dat op dezelfde dag de drie coalitiepartijen vergaderden, om het akkoord, door vertegenwoordigers in moeizame onderhandelingen bereikt, te bekrachtigen. Het lukte nauwelijks.

De verdeling van de districten was niet de enige moeilijkheid. Er moest ook een gemeenschappelijk stembusprogramma komen en dat werd meestal een soort grootste gemene deler. Geen der drie coalitiepartijen kon met een eigen stembusprogramma naar voren komen.

Nu is een verkiezingsstrijd altijd een strijd om de macht, om het 'bezetten van het regeerkasteel' om een oude en bekende term te gebruiken, maar als het goed is, bovenal een beginselstrijd. In de situatie, waarvan hier sprake is, raakte licht die beginselstrijd op de achtergrond en werden er allerlei compromissen aanvaard, om de machtsstrijd te kunnen voeren. En uiteraard was er bij een herstemmingscoalitie tussen socialist en liberaal nog minder sprake van principiële overeenstemming. De eensgezindheid bestond daar in hoofdzaak uit afkeer van de 'clericale' partijen. Die term was lange jaren bij libera-

len en socialist algemeen gebruikelijk. Gelukkig hebben we nu het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging. Dat sluit samenwerking niet uit, dat verhindert geen vooraf bekend gemaakte overeenstemming omtrent punten van principieel en praktisch politiek beleid, maar het dwingt niet tot een coalitie op straffe van vrijwel volledige uitschakeling.

Het is een gezonde zaak, wanneer Christelijke partijen duidelijk en intijds zeggen, in welke mate en op welke punten zij eensgezind zijn en wat zij daarvan als de consequenties zien. Dat bevordert de duidelijkheid. Maar deze overeenstemming in opvattingen en intenties dwingt niet tot het optreden als één partij. Alles, wat hier gebeurt, heeft plaats op basis van vrijwilligheid. En daarbij is er volledige ruimte, om toch met een eigen lijst uit te komen, de eigen vlag te vertonen en ook duidelijk te zeggen, wat de eigen

partij in het bijzonder ter harte gaat. Die vrijheid en die ruimte is ons gelukkig volkomen gelaten en wij zullen er hopelijk een gepast, eerlijk en duidelijk gebruik van maken, dat onze kiezers aanspreekt.

Wanneer het door sommigen geopperde plan, om het land in b.v. vijftien districten te verdelen, doorgang zou vinden, zonder lijstverbindingen tussen lijsten in verschillende districten, dan zou dat onherroepelijk weer leiden tot de oude dwang, om op straffe van liquidatie van de eigen partij, in een volledige stembuscoalitie te treden. Zoals dat vóór 1913 het geval was. Wij houden het liever, zoals het nu is, met de volle mogelijkheid om vrijwillig tot samenwerking te komen met behoud van eigen zelfstandigheid.

Voor een

typiste

hebben wij op ons bureau leuk, afwisselend werk in de politieke sfeer.
Kleine afdeling, goede teamgeest

Gehuwde dames, die slechts een gedeeltelijke dagtaak wensen te vervullen, zijn eveneens hartelijk welkom.

Schrijf eens, bel eens op, of kom eens langs, om nadere bijzonderheden over het werk en de arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT A.R.P.

Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage.
Telefoon: 070 - 18 39 60 (vragen naar de heer v. d. Wees, 's avonds bereikbaar onder 01730 - 24832).

VAKANTIEGELD A.O.W. EN AMBTENAARS PENSIOENEN

In de laatste week van oktober besteedde de Kamer een soms ietwat bewogen aandacht aan de kwestie van het z.g. korten van de A.O.W.-vakantiebijslag op het ambtenarenpensioen.

WAAR HET OM GAAT

Wat was de zaak? Zoals bekend ontvingen de A.O.W.'ers dit jaar voor het eerst 3 pct. vakantiegeld, dat volgend jaar 6 pct. zal worden. Vele gepensioneerde ambtenaren hadden er op grond van persberichten op gerekend, dat ook zij de volle 3 pct. zouden ontvangen. Dat gebeurde ook, maar vervolgens werd het grootste gedeelte ervan gekort op het pensioen, zodat men er niet veel meer mee opschoot.

Niet weinigen waren verontwaardigd, gelet op brieven, ingezonden stukken en dergelijke.

Er zijn voor deze verontwaardiging drie factoren aan te voren t.w. onbekendheid met de feiten, onvoldoende voorlichting van Regeringswege en m.n. voor de mensen met de lage pensioenen het feit, dat men dit geld best kon gebruiken.

De feiten zijn vervolgens, dat een gepensioneerde ambtenaar reeds een 'verloopt' vakantiegeld ontving, omdat de vakantie-uitkering voor actieve ambtenaren in de pensioenberekening is opgenomen. Velen schijnen zich dit niet bewust te zijn. Zo gesteld was het billijk, dat de A.O.W.-vakantiebijslag niet volledig de gepensioneerde ambtenaar ten goede zou komen, maar slechts voor een gedeelte.

Anders zou hij immers twee maal een vakantiegeld ontvangen tegen vele anderen éénmaal.

Bij de vaststelling van de wet, waarbij het A.O.W.-vakantiegeld werd geregeld, is dit ook duidelijk gesteld.

Het is jammer, dat vanuit 'Binnenlandse Zaken' dit geheel niet beter is begeleid door een effectieve voorlichting. Dan zouden misschien niet zoveel ongegronde verwachtingen zijn ontstaan.

De woordvoerder van de A.R. was het jongste lid van de fractie, mr. J. N. Scholten, die hiermede tevens zijn maidenspeech hield.

KNELPUNTEN

In een helder betoog wees hij er allereerst op, dat de bestaande ambtenarenpensioenwetgeving — inclusief de 80 pct. korting (maximaal) van de A.O.W. — met zeer grote eenstemmigheid destijds in de Kamer is aanvaard en met volle instemming van de betrokken organisaties.

Hij citeerde vervolgens een ambtenarenblad, dat geschreven had:

'Hoewel niet volmaakt is, de overheids-pensioenregeling de beste die er is'. Inmiddels was ook de A.R. fractie wel gebleken, zo zei de heer Scholten, dat er enige knelpunten in de wetgeving zaten en met veel interesse zag hij de resultaten van de bespreking hierover in het georganiseerd overleg tegemoet. Vervolgens deed hij een aantal concrete suggesties namelijk om een splitsing aan te brengen in het pensioen, zodat eenmaal per jaar een zichtbaar vakantiegeld zou worden uitbetaald.

Vervolgens stelde hij voor het pensioen en de A.O.W. onder te brengen in één pensioen, zoals de Spoorwegen dit reeds heeft en tenslotte suggereerde hij om een korting in 1971 niet in één keer aan te brengen, maar deze uit te smeren over het gehele jaar.

STAATSSECRETARIS POSITIEF

Staatssecretaris Van Veen reageerde positief op de suggestie van de integratie van de twee pensioenen en had een open oog voor de problemen, die zich in 1971 zullen gaan voordoen.

Hij kon echter en terecht geen concrete toezeggingen doen alvorens de interne werkgroep, die hiermee bezig is, tot conclusies was gekomen.

Mr. J. H. Scholten: maidenspeech

Onze woordvoerder — die aan het einde van de behandeling mede namens zijn naamgenoot mr. W. Scholten van de C.H. fractie een stemverklaring aflegde en daarin de ingediende moties-Laban en Boot van de hand wees, omdat ze vooruitliepen op het georganiseerd overleg — besloot zijn betoog met enige kritische opmerkingen over de wijze, waarop de voorlichting had gefunctioneerd en die hij schetste als niet opvallend effectief.

Hij verzocht de regering in de toekomst, over deze vaak ingewikkelde zaken vooral een eenvoudige voorlichting te willen geven, die iedere gepensioneerde goed zou kunnen begrijpen. Want, zo besloot hij zijn betoog „niet iedere gepensioneerde is een gepensionerd actuarius*)”.

*) verzekeringswiskundige

OVERHEIDSPENSIOENEN EN A.O.W.

Ter gelegenheid van de interpellatie van de heer Gortzak inzake de „ingekorte” A.O.W. vakantietoelage van gepensioneerde ambtenaren — bij welke interpellatie de heer Scholten (A.R.) tevens het woord voerde — heeft de staatssecretaris wat cijfermateriaal beloofd.

Deze gegevens zijn ook van nut voor onze lezers.

1. Het blijkt, dat naarmate het salaris dat in actieve dienst genoten wordt groter is, het totaal ambtenarenpensioen-inkomen afneemt.

LEZERS SCHRIJVEN ONS ...

G.P.V. EN OPPORTUNISME

In een driestar met bovenstaande titel werd meegedeeld dat het GPV op zijn laatste alg. vergadering in opportunistisch vaarwater kwam met betrekking tot het NEV. Deze conclusie lijkt mij onvoldoende doordacht en in deze tijd van openheid in de politiek zou ik u graag enige plaatsruimte vragen om dit te staven.

Ik zou nl. willen vragen nog een keer terug te denken aan de oude „beginselen” van Gods Woord. Ik weet wel dat er tussen die „beginselen” wel eens verkeerde menselijke redeneringen zijn geslopen. Maar men behoeft het kind niet met het badwater weg te werpen, want er is in de oude antirevolutionaire leringen toch ook veel goeds vastgelegd, mede als gevolg van de invloed van de gereformeerde belijdenis.

Volgens die oude leer wisten wij dat het burgerlijke leven niet mocht worden overgebracht op kerkelijk gebied. Dat zou anabaptistisch zijn, zo leerde laatstelijk dr. J. Schouten ('Geestelijk weerloos of weerbaar', uitg. Amsterdam ca. 1938, blz. 141). Maar dat burgerlijke leven, de wereld van Gods schepping, is toch onderworpen aan God als de volstrekke Soeverein. In mijn jeugdijaren heb ik in de Geref. Kerken en in de A.R. publikaties steeds geleerd dat dit een van de grondpijlers van het Calvinisme is. Ik geloof dit nog steeds en denk dan b.v. aan Spr.8:16, Rom.13, Ps.95:3, Ned. Geloofsbel. art. 12, enz. Het GPV en het NEV, die elkaar in de kerk tot op heden helaas vaak niet kunnen vinden, vinden elkaar op burgerlijk terrein echter juist in die erkenning van Gods soevereiniteit over het burgerlijke leven en in de erken-

ning van Gods recht om ook daar navolging van zijn geboden te eisen. Deze burgerlijke samenwerking voor de christelijke politiek betekent geen verzakelijking van ons gemeenschappelijke optreden, zoals in de driestar wordt geopperd. Want dat zou het niet erkennen van Gods geboden voor de burgerstaat betekenen en die erkenning hebben het GPV en het NEV juist in hun (gemeenschappelijk) richtlijnen-program staan.

En die burgerlijke samenwerking voor de christelijke politiek betekent evenmin een opportunistisch camoufleren van geestelijke eenheid, zoals in de driestar als andere mogelijkheid wordt geopperd. Want een belijden van geestelijke eenheid bij het optrekken voor praktische nationale christelijke politieke doeleinden zou in dit geval een onjuist opleggen van de kerkstijl (d.w.z. van een interkerkelijke of oecumenische kerkstijl) aan het burgerlijke leven. Daar zouden o.a. gevaren voor de persoonlijke vrijheid uit voortkomen. Het bondgenootschap van GPV en NEV vormt daarom geen kerkelijke of pseudo-kerkelijke groepering die naar de macht in de staat jaagt, maar een burgerlijke coalitie die met open vizier en volgens een gemeenschappelijk program streeft naar een inrichting van de staat waar Gods wil als hoogste norm geldt.

Opportunisme is hier niet bij, maar een in deze tijd gewoon vasthouden aan de oude a.r. koers van Groen van Prinsterer: scheiding van de geestelijke en de wereldlijke macht, om te grondvesten niet de godsdienstloze staat, maar de staat onttrokken aan de invloed van de clerus, de aan de wil Gods onderworpen staat, de christelijke staat (Le parti antrév. en confessionnel dans l'Eglise réformée, vert. Meij. A. J. Dam, uitg. Oosterbaan, Goes 1954, 131)

Evenmin was het opportunistisch dat het GPV op de alg. vergadering op 3 okt. zei: laat ons deze kwestie van het burgerlijk karakter van de samenwerking goed bestuderen - we hadden voor de bestudering van een rapport van 40 blz. over deze materie slechts een maand de tijd - en laten we ondertussen de klok niet terugdraaien maar onze verhouding met het NEV bestendigen zoals die tot dan toe reeds was

Dordrecht Dr. A. J. Verbrugh

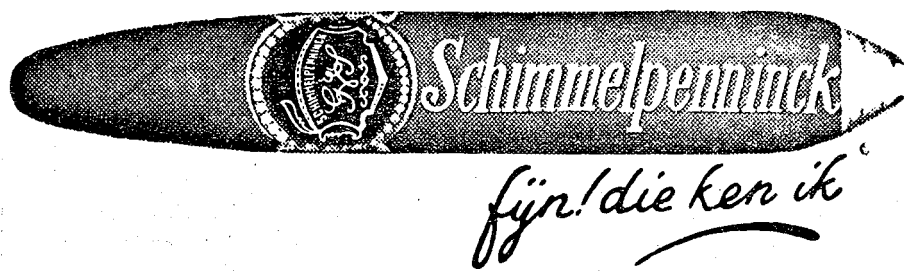
NASCHRIFT REDACTIE

De reactie van dr. Verbrugh van het G.P.V. hebben wij gaarne geplaatst, alhoewel ze allerminst overtuigend is. Dr. Verbrugh stelt, dat de 'burgerlijke samenwerking' tussen het G.P.V. en het N.E.V. niet als een 'zakelijke'samenwerking mag worden aangemerkt, omdat beide 'Gods geboden voor de burgerstaat' erkennen. Dat is begrijpelijk. Maar onbegrijpelijk wordt het, wanneer dr. Verbrugh tegelijkertijd instantelijk weigert, enige geestelijke eenheid bij het gezamenlijk politiek optrekken van G.P.V. en N.E.V. te belijden. Hier zet zich de camouflage in. Want wat kan een gezamenlijke erkenning van Gods geboden voor het staatsleven nog voorstellen, wanneer daaraan niet een gemeenschappelijk belijden ten grondslag ligt?

Daarom is ook dr. Verbrugh's beroep op Schouten zonder meer misplaatst. Juist Jan Schouten heeft in zijn leven herhaaldelijk stelling genomen tegen hen, die het belijden van een geestelijke eenheid beperkt willen houden tot een 'kerkelijke' aangelegenheid en die daarmee de mogelijkheid ontkennen, dat leden van verschillende kerken zich verenigen op grondslag van één-zelfde christelijk-politieke belijdenis. Dr. Verbrugh doet er daarom o.i. beter aan niet langer anti-revolutionaire 'beginselen' voor (kerkistische) G.P.V.-doeleinden te laten buiksprekken.

AMENDEMENT KIEFT

De heer G. A. Kieft (A.R.) heeft een amendement ingediend op de begroting van C.R.M. Dit amendement vraagt het subsidie-bedrag voor sportorganisaties te verhogen met bijna 6 ton. Deze verhoging wordt gevonden in de verlaging elders op de begroting.

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL Tel. 05990-2004

VERGELIJKING EIGEN A.R. PROGRAM EN URGENTIEPROGRAM TAAK VOOR ARJOS

DOOR H. WESTSTRATE

Wie gaat nu bepalen of het Urgentieprogramma voldoet aan de intentie van het Program van Actie en de gestelde voorwaarden? Wie gaat beoordelen of het Urgentieprogramma een neerslag is van de programmatische overeenstemming? Deze vragen stelde Arjosvoorzitter Gerrit van Dongen zaterdag 7 november j.l. aan de leden van de Arjosraad die in Zwolle vergaderden. Het leek de Arjosvoorzitter een onmogelijke zaak om de drie partijen op 12 december a.s. een fundamentele discussie te laten houden over het urgentieprogramma. Op die datum zal niet meer gevraagd worden dan een ja of nee. Een genuanceerde benadering wordt op die manier onmogelijk gemaakt.

Van Dongen vond, dat de Arjosraad moest aandringen op een bijzondere partijvergadering, waar over het urgentieprogramma een levendige gedachtenwisseling kan plaats vinden. Het moet voor de A.R.P. een democratische eerezaak zijn, om dit stuk, welke zijn rol in de komende jaren zal gaan spelen, de hele partij op een eerlijke en openhartige wijze aan te bieden ter discussie.

Van Dongen vroeg zich ook af, wat de functie van het Urgentieprogramma zal gaan worden. Hij zag niet hoe het program in zijn huidige vorm nog kon dienen als richtlijnen en hoofdlijnen voor een gemeenschappelijke inzet.

"De uitgebreidheid van het program doet vermoeden, dat het hier om meer gaat dan alleen maar een prioriteitenlijstje. Waarom heeft de stuurgroep zich niet gehouden aan wat door ons als intentie opgevat werd op het Convent van 8 november 1969: het noemen van gemeenschappelijke punten als basis waarop de eigen partijprogramma's zouden rusten? Wat nu gepresenteerd wordt is een volledig programma, dat in belangrijkheid met het eigen program zal gaan strijden", aldus Van Dongen.

Een ander punt van belang vond de Arjosvoorzitter de programvergelijking. Een vergelijking tussen eigen program en het Urgentieprogramma is ook voor de Arjos een taak voor de komende weken.

PARTIJ CONVENT GROOTSTE GEMENE DELER

Het Urgentieprogramma kwam van Dongen voor, als een stuk dat de geest ademt van de grootste gemene deler. Op het gebied van de bestuurlijke vormgeving komen de ideeën van de A.R.P. over de gewestvorming maar magertjes naar voren. In de paragraaf onderwijs miste hij de democratisering van het onderwijs. Wat de defensie betreft, had Van Dongen eigenlijk een onbeschreven stuk papier verwacht, omdat nog niet zeker is wat de discussie over de defensie in de A.R.P. gaat opleveren.

Over de materie van het urgentieprogramma werd later op de dag door de Arjosraad een drietal resoluties aangenomen, die op deze pagina zijn afgedrukt.

Van Dongen stond kritisch tegenover de voorlopige advieslijst voor kandidaten voor de A.R.Tweede Kamerfractie. Zowel de verjonging als de vernieuwing van de fractie vond hij onvoldoende tot uiting komen op deze lijst. De verjonging en vernieuwing beginnen pas op de niet-verkiezbare plaatsen, constateerde hij.

Van Dongen zei, dat het de Arjos niet primair gaat om de verjonging maar

wel om de kwaliteiten, die dat jongzijn vaak met zich meebrengt. Het gaat om de mentaliteit, de anticipatie op onze tijd. Naar zijn mening kan men niet volhouden, dat mensen boven de zestig dezelfde flexibiliteit in denken hebben als jongeren van dertig.

'Een leeftijdsgrens in de politiek dient evenzeer gehanteerd te worden als in welk ander bedrijf ook', aldus Gerrit van Dongen.

ZEDELIJKHEIDSVRAAGSTUKKEN

De Arjosraad heeft zich, naast de discussie over het Urgentieprogramma, de toespraak van Van Dongen en het beleid van het bestuur van de Arjos bezig gehouden met het rapport zedelijkheidsvraagstukken.

De onderwerpen pornografie, homofilie en abortus kwamen daarbij aan de orde. Over alle drie de onderwerpen werden moties aangenomen. In een

ontwerp-resolutie van het dagelijks bestuur van de Arjos werd gepleit voor het vrijgeven van pornografie, wat betekent, dat er geen strafbepalingen moeten zijn in deze zaak. Het dagelijks bestuur acht deze strafbepalingen in strijd met de vorming tot eigen verantwoordelijkheid.

De raad was het met deze zienswijze van het dagelijks bestuur niet eens. De resolutie van het d.b. werd dan ook vervangen door één, ingediend door Zuid-Holland. In deze resolutie wordt gezegd, dat de evenwichtige beleving van de seksualiteit sterk afhankelijk is van vorming en opvoeding, daarom beoordeelt de Arjosraad grotere vrijheid van seksualiteit in literatuur en beeldende kunst positief. Die grotere vrijheid mag echter niet leiden tot het vrij verhandelen van pornografie, die de menselijke waardigheid aantast. De

RESOLUTIES ARJOSRAAD

PARTIJ-POLITIEKE VERHOUDINGEN

I
De Arjosraad, 7 november 1970 te Zwolle bijeen, heeft ter uitvoering van punt 8 en 14 van de Arjosraads-resolutie van 1 november 1969 zich beraden over de aanbidding van het ontwerp-urgentie-program aan ARP, CHU en KVP door een stuurgroep uit die partijen.

1. De raad heeft in een eerder stadium de programmastudies van de 18 positief gewaardeerd en heeft de noodzakelijkheid onderkent om de hierin aangeven richting concreet om te zetten in een prioriteitsprogramma voor de periode '71 - '75.

2. De raad stelt voorop, dat hij de in dit ontwerp genoemde 9 prioriteiten waardeert als de basis voor een vernieuwingsgezinnd beleid. Hij meent daar de uitvoering te zien van de resolutie van het Partij Convent van de ARP van 8 november 1969, waar gesproken wordt van die punten, welke in de volgende regeringsperiode bij voorrang moeten worden gerealiseerd.

3. De raad verbaast zich er over, dat het ontwerp urgentieprogramma geen uitwerking geeft van de 9 prioriteiten en een financiële verantwoording daarvan, doch een compleet programma biedt.

4. De raad heeft daarom ernstige twijfels over de wijze, waarop dit ontwerp urgentieprogramma naast het ontwerp Program van Actie van de ARP zal gaan functioneren.

Het deelnemen aan de verkiezingen door ARP met een eigen program — zoals gesteld in de voorwaarden voor het gemeenschappelijk urgentieprogramma — dreigt hierdoor een fictie te worden.

5. De raad betreurt het dat niet aan de genoemde voorwaarden is voldaan en doet een dringend beroep op het Partij Convent van 14 november a.s. te besluiten het ontwerp urgentieprogramma alsnog met de voorwaarden in overeenstemming te laten brengen.

II
De Arjosraad in vergadering op 7 november 1970 te Zwolle bijeen constateert dat op het Partij Convent

van 12 december 1970 aan de orde komen:

1. De vaststelling van de paragrafen van het AR Program van Actie over defensie- en veiligheidsbeleid;

2. De vaststelling van het gemeenschappelijk urgentieprogramma van ARP-CHU-KVP.

De raad is van mening, dat een open en eerlijke discussie over het defensie- en veiligheidsbeleid tegen die achtergrond van het op dezelfde dag vast te stellen urgentieprogramma van ARP-CHU-KVP onvoldoende is gewaarborgd.

Derhalve richt de raad met klem het verzoek tot de ARP de vaststelling van het gedeelte van het (in de zin van resolutie I gewijzigde) urgentieprogramma van ARP-CHU-KVP, dat

overheid zal verontmenselijkend die in pornografie tot uiting komt moeten tegen gaan.

Ten aanzien van de homofilie keurt de raad, vanuit de gedachte van het volwaardig medemens zijn, discriminatie van homofielen op elk gebied en met name op het gebied van woonruimtebeleid en benoemingsbeleid af, en pleit voor maatregelen zoals overheidsvoorziening, erkenning verenigingen en afschaffing discriminatoire wetsbepalingen, teneinde de homofiele medemens als gelijkwaardig te doen aanvaarden. Evenals over de vorige punten, is door de Arjosraad over het vraagstuk van de abortus uitvoerig gediscussieerd. Aan deze discussies werd soms ook deelgenomen door mej. J. van Leeuwen lid van de A.R. Tweede Kamerfractie die ook deel uitmaakte van de commissie, die de Nota zedelijkheidsvraagstukken heeft samengesteld.

In de resolutie, wordt gezegd, dat in die gevallen, waarin een zwangerschap het leven van een aanstaande moeder zowel lichamelijk en/of geestelijk in sterke mate bedreigt, abortus provocatus desondanks verantwoord moet worden geacht.

De Arjosraad onderkent, dat er spanningen kunnen voortvloeien uit de sociale situatie waarin de in verwachting zijnde vrouw verkeert. Compensaties in de sociale sfeer zullen hier in de eerste plaats moeten worden gezocht. Een nadere regeling van de materie van de abortus in een speciale abortuswet acht de raad ten zeerste geboden. De groeiende praktijk van de abortusteams, zoals die werkzaam zijn aan verschillende academische ziekenhuizen vindt de raad een positieve ontwikkeling.

handelt over het defensie- en veiligheidsbeleid, niet te laten plaatsvinden op 12 december 1970, doch te verschuiven naar een latere datum.

III
De Arjosraad, zaterdag 7 november 1970 te Zwolle in vergadering bijeen, is van mening, dat in aansluiting aan de door hem op 1 november 1969 uitgesproken wenselijkheid daarvan, de drie partijen, ARP, CHU en KVP, zich op korte termijn en vóór de verkiezingen hebben te verstaan met andere partijen over de mogelijkheid om samen met die andere partijen te komen tot uitvoering van haar program. Voorkeursbepaling moet plaatsvinden op grond van de intentie van betrokken partijen en van programmavergelijking.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam:

Adres:

Woonplaats:

— wenst tot 5 december 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 0.75.
— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

Capelle aan de IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telefoon Rotterdam 113333 (010)

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, Tel. 03404 - 13511

CONSTRUCTIE- -BAILEY- WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

DE NIEUWESLUIS 5 - ZWARTSLUIS

Telefoon kantoor: 05208 - 2120
werkplaatsen: 05208 - 1259
buiten kantooruren: 05208 - 1259 - 1546

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

W. VISSER & ZN. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

N.V. Scheepswerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
Z A A G M O L E N S T R A A T 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

TE HUUR: APPARTEMENTEN TE VROUWENPOLDER
OP WALCHEREN

Voorzien van c.v., koelkast, moderne keuken, en meubelair, enz. Zowel voor vakantie als voor weekends.

DICHT BIJ BOS EN STRAND

Te bevragen bij: P. de Visser, Elsennoordlaan 2,
Vrouwenpolder. Telefoon 01189 - 586.

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVANS, LUFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELEBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

C. de Mooy & Zoon Im- en export bloemenhandel

ROTTERDAM

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

AMSTERDAM

Postweg 91 - Jvastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 68
Jan Evertszstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Gulden Oranjestraat 2B - v.d. Helstplein 9 - Westerastraat 138 - Spreuwegpark 3 - Ribbesstraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

Aannemingsbedrijf

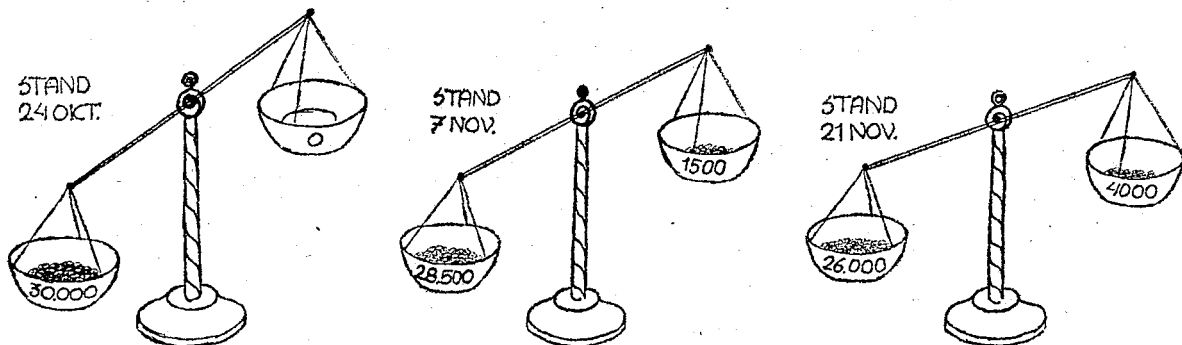
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennepe

02526-3341

DE BALANS IS NIET IN EVENWICHT

In de discussies in het parlement over de begrotingshoofdstukken is één ding telkens weer zeer belangrijk: een begroting moet een goede dekking hebben.

Anders loopt de zaak mis.

En wanneer er tegenvallers zijn, dan moet er ijlings gezorgd worden voor aanvullende dekking.

Dit geldt de overheid; dit geldt overal; dit geldt bij u thuis; dit geldt ook een politieke partij. Aanvullende dekking; je kunt niet van de wind leven, zegt een bekende zegswijze.

De begroting 1970 van de A.R.P. sloot aanvankelijk. Die leek goed.

Maar — zoals ieder van u bekend is — gingen de prijzen verder omhoog, stegen de organisatie- en administratiekosten. De invloed van de algemene ontwikkeling op de prijzen en lonen laat zich ook bij de A.R.P. en haar apparaat duidelijk voelen. Gevoelig. Omhaal van woorden hebt u niet nodig.

De korte aanduiding maakt u reeds duidelijk, dat er iets gedaan moet worden om het tekort over 1970, dat ongeveer f 30.000,— bedraagt, op te vangen; aanvullend te dekken.

Wij mogen er met elkaar ook op vertrouwen, dat die aanvulling te vinden is.

Dat zou als volgt kunnen gebeuren: wij geven allemaal een aanvullende bijdrage.

Een eenmalige bijdrage voor het tekort 1970 van ieder partijlid ten bedrage van één gulden.

**Uw gulden werpt gewicht in de schaal.
Elke gulden brengt de balans meer in evenwicht.**

Dan komen wij er uit.

Op het Partij Convent van zaterdag 14 november jl. is naast de begroting 1971 ook de herziene begroting 1970 op tafel geweest. In alle openheid en openbaarheid. Die begrotingen zijn unaniem door het Partij Convent vastgesteld.

En de actie dekking tekort 1970 heeft aller instemming.

Een voorzichtig beleid met gelijkblijvende inkomsten blijft niet voldoende.

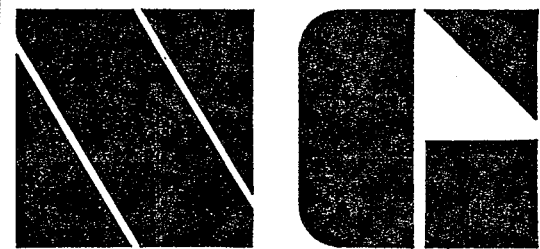
Een politieke partij is geen bedrijf, waaruit winst te behalen is; laat staan een winstgevend bedrijf, waarvan de winst verder opgevoerd kan worden. Ondanks alle maatregelen tot verdergaande efficiency en ondanks het overzetten van de leden- en abonnementsadministratie per 1 januari op de computer.

Het is bekend, dat alle politieke partijen — in feite alle ledenorganisaties — het in de afgelopen jaren financieel danig moeilijk hebben gekregen.

Er is — wanneer en zolang men geen overheidssubsidie ontvangt — maar één doeltreffend middel om het probleem op te lossen: enerzijds aan de leden iets meer vragen, anderzijds aan de organisatie waarvan men lid is iets meer geven.

Dat beroep op ieder lid doen wij dus. In alle bescheidenheid. En in alle vertrouwen.

Wij vragen niet zoveel. En wij voeren deze tekortdekking actie met de grootste soberheid. Geen geld eisende actie maar een zeer goedkope, via het partijweekblad Nederlandse Gedachten en via het ledencontact-

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 47 - 21 november 1970

orgaan "A.R. Post". In "A.R. Post" verschijnt deze oproep deze week voor het eerst.

Op grond van de actie in Nederlandse Gedachten is in de afgelopen weken reeds gereageerd door ongeveer duizend leden, die totaal reeds voor f 4.000,— zorgden.

Het gemiddelde is dus viermaal zo hoog als wij van allen vragen. De actie kan dus zeer goed slagen als ieder zijn kleine bijdrage even per giro overmaakt.

Eén gulden lijkt misschien zelfs wat veel gevraagd. Er zijn vele leden. Maar dan is het goed, dat wij ons samen realiseren, dat een gulden extra ook vandaag voor een aantal leden toch wel weer wat bezwaarlijk kan zijn.

Sommigen zitten al moeilijk en hebben het er al lastig mee om normaal en voldoende contributiebedrag op tafel te leggen. Er zijn, zoals u zelf uiteraard begrijpt, altijd diverse factoren waarom sommigen aan een actie vanwege verschillende omstandigheden niet deelnemen.

Afgezien daarvan zou het — als dat zou kunnen — mooi zijn als in plaats van ongeveer dertig mille een iets hoger bedrag binnenkwam. Dat zou een goede start zijn voor het al weer zo dichtbij zijnde nieuwe jaar, waarin wij met elkaar als A.R.P. — afgezien van de verkiezingscampagne — ook weer zwaarder zullen zitten, financieel.

Sommigen zullen f 1,— weinig vinden.

Het mag uiteraard meer zijn: f 10,—, f 25,—, f 100,— e.d.

Wat u er van vindt, stort in ieder geval allemaal f 1,— (of minder of meer) op giro nummer 89673 ten name van A.R. Partij-Stichting, 's-Gravenhage, onder vermelding: bijdrage tekort 1970.

Een zeer dringend, een klemmend beroep op u allen:

GEEF GUL UW GULDEN

RADIO

Op 28 november a.s. heeft de A.R.P.

weer een radiouitzending.

Luister op die dag naar de radio,

Hilv. I (402 m.), van 18.19—18.29 uur.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

IN DIT NUMMER:

kunt u op deze pagina iets lezen over het tekort op de balans van de partij. Stort vandaag nog uw gulden.

Op pagina 3 een kort overzicht van hetgeen dr. Veerman op het Partij Convent heeft gezegd. De complete tekst is op het partijbureau verkrijgbaar voor f 1,25, bestelnummer 245.

De discussie over het ontwerp-urgentieprogramma was kritisch, zie pag. 5

De zedelijkheidsparagraaf van het ontwerp-Program van Actie werd aangenomen na een uitgebreide discussie, zie pag. 7.

Op pagina 9 iets over de kandidaatsstelling voor de Tweede Kamer.

Op deze pagina ook een foto van de medewerkers van het partijbureau.

N.G. VOLGENDE WEEK

In Nederlandse Gedachten kunt u volgende week lezen wat dr. W. P. Berghuis en prof. dr. W. Albada in de Eerste Kamer hebben gezegd bij de algemene beschouwingen.

In dat nummer ook een artikel over Abraham Kuyper.

Verder een foto-overzicht van het Partij-Convent.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten.

STICHTING HERVORMDE INTERNATEN VOOR SCHIPPERSJEUGD

Centraal Station - Kamer 50 - Amsterdam

Voor onze internaten voor schoolgaande schippersjeugd te AMSTERDAM, ROTTERDAM, ZWOLLE en TERNEUZEN vragen wij:

LEIDSTERS

die in staat zijn de zorg voor jongens- of meisjesgroepen (7 - 17 jaar) op zich te nemen.

Ervaring vereist.

Leeftijd tenminste 22 jaar.

Geboden wordt een prettige, afwisselende werkkring en 6 weken vakantie per jaar.

Salariëring volgens landelijke regeling.

Sollicitaties aan bovenstaand adres met vermelding voor welke plaats men solliciteert. Telefonische inlichtingen 020 - 67779.

POLITIEKE PARTIJ

Het Nationaal Evangelisch Verband is een politieke partij

Dat is niet alleen materieel, maar ook formeel het verband heeft zich dan ook, en terecht, als politieke partij laten inschrijven bij de Kiesraad. Daarmee is de naam geregistreerd als de officiële naam van een politieke partij.

Dat wil niet zeggen, dat het verband zonder die inschrijving geen kandidaten zou kunnen stellen voor de verkiezingen van staten en raden. Dat is slechts een kwestie van het getal handtekeningen van kiezers, gevoegd bij een in te dienen kandidatenlijst, en — voor de Tweede Kamer — het storten van een waarborgsom. Maar als een politieke organisatie zich als politieke partij bij de kiesraad laat inschrijven, krijgt zij daardoor enigermate een officiële status als politieke partij en kunnen kandidatenlijsten onder die officiële naam worden ingediend.

Leden van de N.E.V. kunnen zijn kiezers, die met doel en grondslag van het verband instemmen en géén lid zijn van het GPV. Omgekeerd mogen leden van het GPV geen lid zijn van het N.E.V.

Deze scheiding ligt ook voor de hand. Want het GPV is een politieke organisatie op een bepaald kerkelijk erf. Het is volstrekt ondenkbaar, dat het GPV ook maar één man of vrouw kandidaat zou stellen voor de Tweede Kamer, die niet behoort tot de 'vrijgemaakte kerken' binnen het verband. Wat van de Gereformeerde Reisvereniging geldt en van verschillende andere organisaties op dat erf, dat leden van andere kerkgemeenschappen, ook leden van 'vrijgemaakte' Gereformeerde Kerken niet worden aanvaard, geldt ook van het GPV. Het is kerkelijk exclusief.

Het is beslist geen organisatie, waar Christelijke Gereformeerden, Nederlands Hervormde leden van de Gerefor-

meerde Gemeenten of van de Synodaal Gereformeerde kerken als gelijkberechtigde leden zouden worden toegelaten. Uiteraard Lutherse helemaal niet, al is de melodie van het Lutherlied voor het GPV wel een 'signaal'

Mannen als dr. Siebesma en Prof. Mekkes kunnen géén lid zijn. De eerste is Synodaal Gereformeerd, de tweede hoort tot de Waalse gemeente in Den Haag. Als Groen van Prinsterer nog leefde, zou hij ook geen lid kunnen, als hij lidmaat bleef van de Ned. Hervormde kerk, wat hij tot zijn dood is gebleven.

Nu heeft dr. Siebesma, de voorzitter van het Verband, in het officieel orgaan van het Nationaal Evangelisch Verband uiteengezet, dat het N.E.V. een politieke partij is, als zodanig staat ingeschreven, en op grond van haar statuten kandidaten zou kunnen stellen voor de Tweede Kamer.

Dat zou uiteraard kunnen met een eigen lijst. Het zou ook kunnen, doordat kandidaten van het N.E.V. met kandidaten van het GPV op één lijst zouden komen.

Maar dat laatste is vooralsnog onmogelijk. Het GPV heeft een nadere beslissing over het bondgenootschap met de N.E.V. uitgesteld tot ver na de verkiezingen, n.l. tot maart 1972

Tot zolang blijft in ieder geval de zaak zoals zij is. Het GPV stelt kandidaten, het komt met een eigen lijst uit de eigen kerkelijke kring. De leden van de andere politieke partij, het N.E.V. hebben daar niets mee te maken. Zij stellen niet samen met andere kandidaten, zij stellen zelf geen kandidaten, zij steunen alleen kandidaten, die **anderen voor hen stellen**, leden, van een partij, waarvan de bondgenoten van het N.E.V. geen lid mogen zijn.

Zij hebben, in elk geval tot maart 1972, hun plaatsje in de zijspan. Het GPV zit op de motor.

Mr. B. W. Biesheuvel leest nog even enkele stukken.

CHINA

De heer Van der Stoep (P.v.d.A.) heeft een oude zaak nog eens aan de orde gesteld, niet ten onrechte overigens. De zaak is deze: wil de regering er voor pleiten, dat China wordt uitgenodigd een V.N. zetel in te nemen.

Waar wij op willen wijzen is het feit dat een aantal jaren terug de heer Geelkerken (A.R.) hiervoor bij de bevestigingsbehandeling reeds heeft gepleit. Overigens het kabinet-De Jong heeft bij monde van de heer Luns toen duidelijk te kennen gegeven, dat naar haar mening de Chinese volksrepubliek de zetel voor China in de V.N. en in de Veiligheidsraad behoort in te nemen. Maar evenzeer is de verzekering gegeven, dat hij niets heeft nagelaten om te bewerkstelligen, dat zowel China als Formosa een zetel in de V.N. en de overige organen konden innemen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Aigra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mev. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30

UILEN ZIEN SLECHT OVERDAG

Twee weken geleden vond er een stemming plaats over de motie-Egas. De voorzitter stelde voor te stemmen bij zitten en opstaan. Hij constateerde, dat de meerderheid er tegen was.

Niet aldus de heer Den Uijl. Hij vroeg niet alleen hoofdelijke stemming, maar tegen elke gewoonte in, motiveerde hij dat ook. De banken ingenomen door de

regeringsfracties waren nogal dun bezet, naar het hem leek, vandaar zijn verzoek:

De uitslag loog er niet om: er was een grote meerderheid tegen. Waarna vanuit de banken een professorale stem klonk: 'Midden op de dag zien uilen altijd slecht'.

Een lachje kon er bij de heer Den Uijl niet op overschieten.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

— wenst tot 12 december 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 0.50.
— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is

IN DE RUIJTE

DOOR DR. A. VEERMAN

Het was een goed convent, zei men na afloop van het Partij Convent van vorige week zaterdag. Een goed convent, waarom eigenlijk? De organisatie liep glad, maar dat zijn wij gewend. Dat kunnen ze op de Kuyperstraat 3. Dat was het dus niet. 't Gaat om de zaken. Twee punten vormden de hoofdmoot van de discussie, het een aan het eind van de morgen, en het ander aan het eind van de middagvergadering. 's Morgens het ontwerp-urgentie-program van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. Als er daarover moeilijkheden waren, dan waren dat ten dele misverstanden, die voor de vergadering al geklaard waren. Het ging vooral om de relatie tussen het eigen program en het gemeenschappelijk program. Tussen eigen identiteit en samenwerking. Men aanvaardt de samenwerking helemaal,

bleek op het convent. Maar bij de verkiezingen van dit jaar is al gebleken, dat men toch de eigen partij ook wil zien, wil herkennen. Met de eigen partij voelt men zich ook emotioneel verbonden. Als dat voor de kiezers al zo is, dan zeker voor het kader, dat in Rotterdam aanwezig was. Identiteit en samenwerking, dat is uiteraard niet in een formule vast te leggen. Men kan een zo groot mogelijke inspraak inbouwen, en dat is geheel terecht. Maar tenslotte zal men ook ruimte moeten laten aan centrale, kleinere organen. Iets zal men moeten delegeren.

's Middags de zaken rondom geestelijke volksgezondheid en openbare zeden. (Wie bedenkt een betere aanduiding?) De werkgroep had uitstekend werk gedaan. Dat kunnen ze op Kuyperstraat 5. Een evenwichtig rapport was tot stand gekomen. En vooral: met een

goede benadering, normatief, de bijbel had er open „op tafel gelegen” en dat kon men merken. En men had zich gericht op de realiteit; de feiten werden onderkend en vanuit ons uitgangspunt gezien.

Het convent onderkende dat haarscherp. En accepteerde mee daarom in een uitstekende discussie het resultaat. Men kan dat in een formulering van een programma-artikel niet waterdicht vastleggen. Wel zo goed mogelijk en dat is geprobeerd. Maar daarnaast komt het ook aan op de benadering. Van hen, die er mee gaan werken. Men moet dan een zekere ruimte laten. Als je het geheel gaat analyseren kom je twee keer op hetzelfde terecht: ruimte. Die is er in heel de partij nodig. Mensen komen samen in één partij, met verschillende karakters, verschillende mentaliteiten enz. Zij vinden elkaar op één uitgangspunt, één program. Maar daarmee is alles niet vastgelegd. Daarom moet men elkaar ook de nodige ruimte gunnen. Er zijn op het convent zaken gedaan. Met een grote mate van overeenstemming. En er was op het convent de marge van vertrouwen, zonder welke een partij niet kan bestaan. In moderamen en Centraal Comité. In de fractie. Die marge van vertrouwen bleek er overduidelijk te zijn. Daarom was het een goed convent.

DR. VEERMAN OP PARTIJ CONVENT

EIGEN GEZICHT MOET NIET TE LOOR GAAN

„Ik meen, dat juist daarin de christelijke politiek zijn grote betekenis voor ons volksleven bewezen heeft, dat zij juist in tijden van vernieuwing mee vorm heeft gegeven aan die nieuwe ontwikkeling. Ik wijs ook daarom met bewuste nadruk hierop, omdat het in deze maand vijftig jaar is geleden, dat dr. Abraham Kuyper stierf. In het begin van deze eeuw was in hem het vernieuwingsbeginsel in evangelische zin belichaamd.

Ik geloof, dat niet alleen toen, maar ook nu de mensen van de vernieuwing gelijk hebben; zij die de dynamiek van de tijd willen meemaken en trachten te sturen vanuit het evangelie”, aldus dr. A. Veerman in zijn openingstoespraak op het Partij Convent van 14 november j.l. in de Doelen Rotterdam.

Dr. Veerman gaf in zijn toespraak aan vier punten aandacht. In het kort worden hieronder enkele indrukken van deze rede gegeven.*)

Dr. Veerman schonk aandacht aan de interne situatie in de A.R.P. Er zijn perioden met een sterke vernieuwingsdrift en snelle ontwikkelingen, die afwisselen met perioden van langzamer ontwikkeling en consolidatie. Dr. Veerman lichtte dat toe, met de punten onderwijs, kiesrecht en sociale wetgeving; Snelle ontwikkeling in het begin van de eeuw, consolidatie, daarna en nu weer een sterke vernieuwingsbeweging in de zestiger jaren op deze punten. 'In onze partij vindt men duidelijk bij deze tempi passende nuanceringen: mensen, die zich liever willen houden aan de beweging van geleidelijk voortgaande ontwikkeling en mensen, die de noodzaak hebben gezien van ingrijpende structurele veranderingen in de samenleving'.

Dr. Veerman meende, dat in het mensenleven en volkerenleven ontwikkelingen aan de gang zijn, die ons er toe moeten brengen de bijbelse eis van gerechtigheid in nieuwe vormen gestalte te geven.

T.a.v. de politieke situatie, ontkende dr. Veerman, dat het in de Nederlandse politiek gaat om de keus van de christelijke partijen tussen V.V.D. en

P.v.d.A. Wie dat zegt gaat uit van een polariteit in de politiek. In ons land hebben wij echter een pluriforme partijverhouding.

De P.v.d.A. heeft de polariteit door de anti-K.V.P. resolutie willen bevorderen, maar dat is mislukt. Intrekking van die motie, waarover men zich nu druk maakt zou niet onbelangrijk zijn, aldus dr. Veerman. De motie heeft de P.v.d.A. in een isolement geplaatst. Intrekking zal een terugkeer van die partij in het politieke krachtenveld zijn.

De anti-K.V.P.motie zal formeel wel verdwijnen, maar men moet niet de schijn willen wekken van een soort capitulatie van anderen, aldus dr. Veerman. Hij liet er geen twijfel over bestaan dat de A.R.P. voor een open houding in de politiek is.

D'66 zal volgens de partijvoorzitter nog wel enkele jaren blijven bestaan, maar haar rol van katalysator van de vernieuwing in de politiek is bijna uitgespeeld. D'66 wilde geen partij zijn, maar een beweging met een appel. Zij wilde niet iets zijn, maar iets doen. Nu is zij, omdat wat zij wilde doen, slechts ten dele aansloeg, geworden tot de zoveelste partij, een herleving van de Vrijzinnig Democratische Bond. Eigenlijk zou zij zich zelf moeten opheffen, zei dr. Veerman. De oprichting van de P.P.R. is door de ARP. altijd betreurd en zelfs fout genoemd, aldus dr. Veerman. Het gevaar van extremisme was van de aanvang af aanwezig. Dit proces is steeds verder gegaan en nu moet men contateren dat de zaak voorbij is.

P.v.d.A.

In Nederland kiest men in hoofdzaak voor principiële partijen. In de A.R.P. wordt de samenwerking tussen de drie christelijke partijen aanvaard, maar men wil toch met name de eigen partij terugvinden. Het meest spreekt onze kiezers de eigen identiteit van de A.R.P. aan. Zo is ook de lijn, die wij uitgestippeld hebben in de afgelopen jaren: streven naar samenwerking van zelfstandige partijen. Het eigen gezicht moet niet teloor gaan.

De functie van het gemeenschappelijk program is in het geding. Dr. Veerman zei hierover: 'Onze partij wil, zoals gezegd, haar eigen bestaan en daarmee ook haar eigen gezicht bij de verkiezingen van 1971 volledig tot zijn recht doen komen. Dat heeft ook de K.V.P. uitgesproken. Graag akkoord. Dat bete-

kent, dat elke partij bij de verkiezingen zich presenteert met een eigen lijst en een eigen program'

Het gemeenschappelijk urgentieprogram zou dr. Veerman niet zo zeer willen zien als een geheel nieuw stuk, maar als vaststelling, dat de drie partijen in hun programs op wezenlijke punten overeenstemmen en dat zij daarom op die basis tot samenwerking met elkaar en anderen bereid zijn.

Dit gemeenschappelijke program zal de basis zijn voor de reeds aangekondigde programvergelijking met andere partijen. Die programvergelijking vindt dr. Veerman van grote betekenis. Er is steeds onderscheid gemaakt tussen samenwerking op basis van dieperliggende overeenstemming en samenwerking op grond van programs. De laatste is van wezenlijke aard. Maar wij hebben ook steeds verklaard ook daarvoor

open te staan. Bereidheid tot die openheid is van essentieel belang voor de Nederlandse politiek.

Over het kiesstelsel, zei dr. Veerman, dat de A.R.P. zonder meer is voor handhaving van de evenredige vertegenwoordiging. In dat stelsel komt het beste tot uiting wat er in ons volk leeft aan politieke bedoelingen.

Dr. Veerman erkende, dat het kiesstelsel geen doel in zichzelf is en nadere regelingen zijn geoorloofd. De volksvertegenwoordiging moet kunnen functioneren.

De A.R.P. is volstrekt voor het behoud van het parlementaire stelsel. Waarbij voor een kabinet essentieel is het vertrouwen van de volksvertegenwoordiging. Wel moet bezien worden of de werking van het parlementaire stelsel verbeterd kan worden.

De gedachte om de formatie te doen begeleiden door een openbaar parlementair debat, spreekt dr. Veerman toe. „De regel, dat de publieke zaak publiek behandeld moet worden is meer dan een eeuw geleden gesteld, maar nog steeds up tot date. Daarbij heeft het rapport van de commissie-Biesheuvel ons terecht weer bepaald”.

* De tekst van de toespraak van dr. Veerman is in brochurevorm verkrijgbaar op het partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag. De prijs bedraagt f 1,25.

Tweede Kamerverkiezingen op 28 april 1971.

Dat duurt nog maar een half jaar.

Daarom zijn de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne nu al in volle gang op het secretariaat van de ARP.

Dat brengt veel werk met zich mee.

Maar die verkiezingscampagne is niet het enige, want er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten” komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

IETS VOOR U?

Wij zoeken een

medewerkster

en een

typiste

Kom er eens over praten.

Gehuwde dames, die slechts een gedeeltelijke dagtaak willen vervullen, zijn ook hartelijk welkom.

Schrijf, bel eens op of kom langs om nadere bijzonderheden over werk en arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT ARP

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer Van der Wees, 's avonds bereikbaar onder nummer 01730 - 24832)

Handel en Industrie

KRANTEN
PERIODIEKEN
BOEKEN
KLEUREN-
ROTATIE
HANDELS-
DRUKWERK

**DRUKKERIJ
LIBERTAS**

UTRECHT — DRIFT 13
TELEFOON 19446

*Ook dit blad wordt
er gedrukt*

HOTEL DE KROON

SOPHIALAAN
LEEWARDEN
TELEFOON 24467 - 24468.

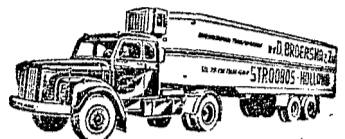
**UW ADRES VOOR
recepties en partijen**

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

Internationale Transportonderneming

STROOBOS
tel. 05123 - 441
telex 46018

BODEGRAVEN
tel. 01726 - 2643

**VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN**
omtrent de vele mogelijkheden
tot snel- en rechtstreeks vervoer

- * Regelmatige groepdiensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- * Behandeling douane-formaliteiten
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

HOUTHANDEL EN KISTEN- FABRIEK MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561
ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

**houtzagerij-houthandel-
kistenfabriek**

VAN DER SLUIS' STALEN MEUBELEN N.V.

BEESDEWEG 11
CULEMBORG
Tel. 03450 - 3244 (3 lijnen)

**FABRIKANTEN VAN STALEN
MEUBELEN VOOR
INSTELLINGEN EN SCHOLEN**

PRINS N.V. DOKKUM

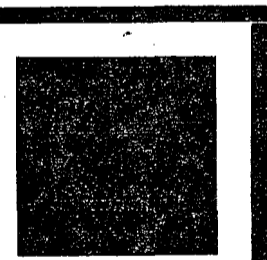
(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- * **WIELEN**
voor automobielen en andere
voertuigen
- * **KOUDEWALSTE PROFIELEN**
- * **GEPROFILEERDE BUIZEN**
- * **GASFLESSEN EN ANDERE
DRUKVATEN**

Telefoon 05190 - 3715

SCHUILING GIETERIJENODIGHEDEN N.V.

BINNENHAVEN-
STRAAT 20
HENGEL-O.

POSTBUS 52
TEL. 05400 - 15600

UW INTERIEUR

*smaakvol
en gezellig
ingericht en
toch niet duur*

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135 - 137 - ZEIST
TELEFOON 12486

W. Visser & Zn. NV

**Scheepswerf-
Motorenherstelplaats**

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.
ALLES OP VERFGEBIED
Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG
Telefoon 633923 (3 lijnen)

FA. H. J. WIBBELINK & ZN.

Goors Overslag- en Transportbedrijf

**N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR**

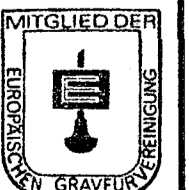
Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers,
o.a. voor autoportieren, gevelletters
graveerwerken

ZUID NED. NAAMPLATEN
ONDERNEMING G. TER VEEN
GELEEN
WINKEL- EN SHOWROOM
Graaf Huynga 3
Tel. 04494 - 7500
Kantoor en fabriek
Industrieweg 15. Tel. 04494-5888.

Uw vertrouwde bemiddeling bij aan- of verkoop van onroerende goederen. Eveneens huur en verhuur. Landelijk werkzaam. Georiënteerd op grote objecten.

Inlichtingen:

lid N.B.M.

Makelaarskantoor M. C. Wilbrink

Dorpsstraat 94 - BEEKBERGEN
Tel. 05766 - 1397

FA. DE REK EN HORSMAN

**FABRIEK
VAN
SCHEEPSLIJEREN**

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01808 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

KRITISCHE DISCUSSIE OVER ONTWERP URGENTIEPROGRAM

DOOR H. WESTSTRATE

Het ontwerp-urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. en paragraaf 29 van het ontwerp-Program van Actie, het onderdeel over de geestelijke volksgezondheid, hebben de discussie op het Partij Convent van zaterdag 14 november j.l. in de Rotterdamse Doelen beheerst. De avond voor het convent had het Centraal Comité een verklaring uitgegeven n.a.v. het urgentieprogramma van de drie christelijke partijen. (Deze verklaring staat op deze pagina afgedrukt). Een aantal kritische vragen n.a.v. het ontwerp-urgentieprogramma kwam naar voren. Zowel de inhoud ervan als de functie, die het zal gaan krijgen leverde stof tot discussie. Daarnaast kwam ook de procedure van de totstandkoming van het urgentieprogramma ter sprake.

Gezegd werd ondermeer, dat het ontwerp-urgentieprogramma geen compleet programma moet worden. De uitwerking van de voorwaarden, zoals die op het voorjaars-Partij Convent werden aangenomen moet in het urgentieprogramma tot zijn recht komen. Sommige sprekers zeiden dat in deze voorwaarden genoemde punten niet voldoende in het urgentieprogramma waren uitgewerkt. Met name onderwijs, de werkende jeugd, milieuhygiëne en bejaardenzorg werden genoemd.

Het Partij Convent nam unaniem een resolutie op initiatief van de Arjos aan waarin een betere uitwerking door de stuurgroep wordt gevraagd van de prioriteiten. Deze resolutie kunt u ook op deze pagina lezen.

Aangedrongen werd vanuit het convent ook op opneming in de verklaring van het C.C. van het punt democratisering van het bedrijfsleven. Daarnaast werd gezegd, door een aantal sprekers, dat programvergelijking gewenst is, maar dat zeker zo belangrijk is het antwoord op de vraag, hoe in het Nederlandse volk en in het bedrijfsleven overeenstemming bestaat over de samenstelling van een kabinet, om een beleid uit te voeren, dat overeenkomt met het programma van de drie christelijke partijen en het programma van de vakcentrales.

Opgemerkt werd ook, dat een groot regeerakkoord onmogelijk is als de P.v.d.A. blijft vasthouden aan de anti-K.V.P.-resolutie, maar er moet wel op worden gelet, dat P.v.d.A.-voorzitter Vondeling de laatste tijd allerlei openingen maakt voor toenadering. De positie van de P.v.d.A. is echter moeilijk, omdat men nog geen partijcongres heeft gehad. Graag zou deze spreker horen, of de A.R.P. tegenover de P.v.d.A. houding positief staat.

Belangstelling was er ook t.a.v. het uitspreken, voor de verkiezingen, van een voorkeur voor een partner, door de drie christelijke partijen en of er wel of geen regeerakkoord komt. Het liefst zou men dit zo'n vijf à zes weken voor de verkiezingen uitgesproken willen zien. Bij een dergelijke keus zou het Partij Convent inspraak moeten hebben.

Enkele sprekers waren bevreesd, dat het urgentieprogramma in de plaats zou komen van het eigen A.R. programma. Ook moeten er in het urgentieprogramma geen zaken komen te staan, die niet in het eigen programma voorkomen.

Dr. A. Veerman stelde in zijn beantwoording voorop, dat in de opzet van het urgentieprogramma was gebleken, dat

Partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet in gesprek met mr. B. W. Biesheuvel.

niet alleen volstaan kon worden met het alleen maar noemen van prioriteiten. Duidelijk bleek ook uit de voorwaarden, dat het de bedoeling is vast te stellen in hoeverre overeenstemming bestaat tussen de drie partijen. In de discussies over de opzet en inhoud van het urgentieprogramma bleek, dat er, wil er een body zijn voor dit programma er meer in moet komen.

Dr. Veerman maakte duidelijk, dat als er veranderingen zouden komen in de nog te bespreken punten van het programma in de middagvergadering, dit in de stuurgroep aan de orde zou komen. De zaak van de veiligheid en de defensie blijft open, omdat deze paragrafen van het ontwerp-Program van Actie pas op 12 december zullen worden besproken.

Dr. Veerman zei ook, dat het Partij Convent het laatste woord heeft op het gebied van partnerkeuze en samenwerking. Hoe dat moet staat nog te bezien. Aan de andere kant is het duidelijk, dat er gedelegeerd moet worden. Een

uitspraak over een eventuele partner begint met programvergelijking, aldus de partijvoorzitter.

Hij zag, evenals diverse sprekers, de snelle ontwikkelingen in de P.v.d.A. Maar, zo zei dr. Veerman, het moet duidelijk zijn, dat de P.v.d.A. volop constructief mee doet, niet alleen de uitspraken van de voorzitter zijn beslissend. De drie partijen hebben recht op een duidelijk standpunt.

De democratisering van het bedrijfsleven, vond de voorzitter een punt, dat zeker mee deel zou kunnen uitmaken van de punten, die in de stuurgroep aan de orde zullen worden gesteld.

Volgens dr. Veerman is er een partijconferentie over het onderwijs noodzakelijk.

De heer J. M. van Dijk uit de Lier (m.) zorgde ervoor dat de zaal aangekleed werd met bloemen. Op de foto de heer Van Dijk en zijn vrouw in gesprek met het Tweede Kamerlid G. A. Kieft (rechts).

VERKLARING CENTRAAL COMITE

Het Centraal Comité, op 13 november 1970 te Rotterdam bijeen, heeft kennisgenomen van het ontwerp-urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Het Centraal Comité is van mening, dat het ontwerp zoals verwacht mocht worden in hoofdlijnen aansluit bij het A.R. Program van Actie 1971-1975, omdat het ontwerp gebaseerd is op het programma van de drie partijen.

Aangezien op 12 december 1970 het Partij Convent de paragrafen 6 en 7 zal behandelen, die handelen over veiligheidsbeleid en verdediging, dient ten aanzien van deze punten een voorbehoud te worden gemaakt. Nader overleg terzake kan noodzakelijk blijken te zijn. Het Centraal Comité vestigt voorts met name de aandacht van de stuurgroep op een aantal belangrijke punten, die mede gezien het eigen programma van de A.R.P., nader overleg vergen.

Het betreft de volgende vraagstukken:

- drugs
- democratisering van het onderwijs
- sportbeleid
- sociale verzekeringen
- belastingstelsel
- gewestvorming
- voordracht van een formateur/informateur
- evt. keuze van de partner vóór de verkiezingen

Het Centraal Comité verwacht tijdig het resultaat van het beraad in de stuurgroep te vernemen.

Het Partij Convent sloot zich bij deze verklaring aan en noemde ook de punten, democratisering bedrijfsleven en zedelijkheidsvraagstukken.

RESOLUTIE PARTIJ CONVENT

Het Partij Convent 14 november 1970 te Rotterdam bijeen heeft kennis genomen van het Ontwerp-Urgentieprogramma.

Het Partij Convent waardeert de prioriteiten, genoemd in het Ontwerp-Urgentieprogramma als basis voor een vernieuwingsgezinnd beleid.

Het Partij Convent constateert, dat de uitwerking van deze prioriteiten niet volledig tot haar recht komt, mede gelet op de betekenis welke het urgentieprogramma in de komende periode zal hebben.

Het Partij Convent verzoekt daarom de stuurgroep het urgentieprogramma meer in overeenstemming te laten brengen met de prioriteiten.

PHILADELPHIA TEHUIS „DE DANNENBORGH”

DORPSSTRAAT 8 TE LUNTEREN, Tel. 08388 - 2335

vraagt zo spoedig mogelijk

EEN LEIDSTER

voor een groep geestelijk gehandicapte dames.

Vereisten: minimum leeftijd 20 jaar en Prot. Godsdienst.

Sollicitaties te richten aan de directrice van het tehuis,
Mej. N. A. van Dijk, Dorpsstraat 8, Lunteren.

STICHTING TEHUIZEN VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN IN DRENTE

In „Boschlust”, Beilerstraat 102 te Assen - één van onze gezins-
vervangende tehuizen - is plaats voor een

adjunct-directrice

die samen met de directrice de zorg op zich kan nemen voor plm.
20 oudere geestelijk gehandicapten, die overdag een dagverblijf
bezoeken.
Onze gedachten gaan uit naar iemand van plm. 30 jaar met de
nodige ervaring.
Salariering volgens rapport Haeck.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door de directrice, tel. 05920-14931, terwijl ook
aan haar de sollicitaties kunnen worden gericht.

jtz JOHANNES ZIEKENHUIS

Algemeen christelijk ziekenhuis voor de Zaanstreek

Als je er over denkt

verpleger of verpleegster

te worden, dan kunnen wij je alleen maar aanraden dit plan in
daden om te zetten en je met je beslissing feliciteren.

De mogelijkheid om opgeleid te worden voor dit mooie beroep is
ook in ons ziekenhuis te vinden.

Wij hebben tezamen met het Juliana Ziekenhuis, ook in Zaandam,
een goed geoutilleerde **opleidingsschool** opgezet.

Gedurende de eerste opleidingsjaren (totale opleidingsduur 3½
jaar) bieden onze moderne leerlingenkamers een leuke huisves-
ting; daarna heb je ook de mogelijkheid buiten het ziekenhuis te
gaan wonen.

Meisjes en jongens die aan de eerstvolgende cursus, die op 1 maart
1971 begint, willen deelnemen kunnen zich schriftelijk hiervoor op-
geven bij de directrice van ons ziekenhuis, postbus 21 te Zaandam
(tel. 02980 - 23333).

Om in aanmerking te komen moet je aan de volgende voorwaarden
voldoen:

- opleiding: middelbare school (minstens 3 jaar); Mulo of Mavo;
I.N.A.S.; A.V.V. 11 of daarmee vergelijkbare diploma's;
- leeftijd :op 1 augustus 1971 moet je minstens 18 jaar zijn.

DE WINTER NADERT...

En vele mensen zijn eenzaam. Wij brengen eenzame mannen
en vrouwen tot elkaar. Volgens ieders wensen. Zonder compu-
ter, maar met grote persoonlijke aandacht. Zonder winstbejag.
En wij geven zekerheid. Bent u eenzaam? Schrijf of bel dan
eens. U krijgt vrijblijvend uitv. inl.

NEDERLANDS HUWELIJKSCONTACTCENTRUM

TRAIT-D'UNION

Hoofdadm.: J. v. Goyenstraat 34, Ede. Tel. (08380) 14192.

DE HELPER HAVEN

zoekt voor haar observatiehuis

EEN MAATSCHAPPELIJK WERKER/STER

Het werk omvat het onderzoek van
het eigen milieu van de kinderen, als-
mede het onderhouden van contacten
met plaatsende instellingen.

Voor één van haar behandelingstehui-
zen

EEN MAATSCHAPPELIJK WERKER/STER

Het werk omvat de begeleiding van
de kinderen en hun eigen milieu, als-
mede het onderhouden van contacten
met plaatsende instellingen.

1. Het bezit van het diploma van een So-
ciale Academie is vereist, hoewel ook
zij, die ver gevorderd zijn met de Ur-
gentie-Opleiding, kunnen solliciteren.
2. Er wordt gewerkt in teamverband. Er
is praktijkleiding. Supervisie is mo-
gelijk.
3. Salaris volgens Rijksregeling. Vakan-
tietoelage 6%. Vakantie: 21 werkdagen
per jaar.

Sollicitaties te richten aan de directeur van
de Helper Haven, Haydnlaan 6 te Groningen.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

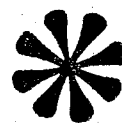
N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

A en Z gediplomeerden

Waarom zou u niet verder studeren? Wij bieden u
daartoe de mogelijkheid. De opleiding tot het
Staatsdiploma B-verpleegkundige heeft boeiende
aspecten.

Wij zijn graag tot uw dienst om in een persoonlijk
gesprek u nader te informeren. Maak daartoe een
afspraak met het hoofd van de verpleging, zuster
D. van Altena (telefoon 05750 - 2144, toestel 223)
of via de afdeling personeelszaken (toestel 212).

het groot graffel

PSYCHIATRISCH CENTRUM

TE WARNSVELD (BIJ ZUTPHEN)

CONVENT ACCOORD MET TEKST GEESTELIJKE VOLKS- GEZONDHEID

DOOR H. WESTSTRATE

De hoofdstukken 20 tot en met 28 van het ontwerp-Program van Actie zijn zaterdag in Rotterdam maar zeer kort in discussie geweest. Het convent ging in hoofdzaak akkoord met de voorgestelde tekst. Op een aantal punten werden amendementen overgenomen of werd toegezegd de strekking van een amendement in de tekst te verwerken.

Met name gold dit de punten t.a.v. het wetenschapsbeleid en het gevangeniswezen. In de middagvergadering leverde het eerste deel van paragraaf 29, Volksgezondheid, weinig stof tot uitgebreide besprekingen. De punten over milieu-aantasting, welvaartsziekten en medisch-sociale gezondheidszorg passeerden in snel tempo de revue.

De discussie begon pas toen de bevolkingspolitiek en de geestelijke volksgezondheid aan de orde kwamen. Hier speelde mee de Nota met betrekking tot zedelijkheidsvraagstukken. Drieëntwintig sprekers liefst, melden zich voor de discussie.

Dr. J. H. Jonker, voorzitter van de werkgroep, die de nota zedelijkheidsvraagstukken heeft samengesteld gaf een korte uiteenzetting van de manier waarop de nota tot stand is gekomen. De commissie was breed samengesteld en men is het met elkaar eens geworden op een groot aantal punten. Op enkele punten bleven er verschillende standpunten bestaan.

Het lag voor de hand, aldus dr. Jonker, dat de commissie zich met abortus, homofilie en pornografie zou bezig houden, want dat was de opdracht, omdat op deze punten in het ontwerp-Program van Actie de meeste amendementen waren gekomen.

De commissie heeft getracht te komen tot een punt, waarop men het met elkaar eens was. In die zin moet de nota en de gewijzigde tekst van het ontwerp-Program van Actie worden gezien.

KRITISCHE OPMERKINGEN

In de discussie werden op verschillende punten kritische opmerkingen gemaakt, maar over het algemeen was het convent het eens met de nieuwe tekst van de paragraaf.

T.a.v. de homofilie meenden sommigen, dat er, als er van een afwijking wordt gesproken, men moet bedenken, dat er ook perifere homofilie is, die dus niet is aangeboren.

Wat betreft de opnemings van voorbehoedsmiddelen in het ziekenfondspakket was er een spreker, die zich hiertegen uitsprak; alleen gehuwde vrouwen zouden volgens hem op medische indicatie deze middelen moeten krijgen.

ADOPTIE VOOR IEDEREEN

Een heel ander geluid was, dat in het standpunt van de A.R. te weinig bewo-

Een vertrouwd beeld op ieder convent, het tekenen van de presentielijst.

genheid aan de dag werd gelegd voor de achtergronden die een rol spelen bij de wens van een vrouw tot een abortus.

Ieder kind zou in deze tijd een gewenst kind moeten zijn. Een ongewenst kind heeft een fundamenteel slechtere kans op geluk en een kwalitatief leven, dan een gewenst kind. In de uitholling van het begrip van de sociale indicatie in de nota, komt de kwaliteit van het leven van het ongewenste kind onvoldoende aan bod, aldus deze spreker. Sociale indicatie kan ook zijn, als er fundamentele levensvoorwaarden voor het kind ontbreken, als daar zijn: genegenheid en veiligheid. Gepleit werd in dit licht voor een abortus op uitdrukkelijk en uiteindelijk verzoek van de vrouw, na deskundig motievenonderzoek door een abortusteam en onder deskundige begeleiding achteraf. Als dat niet in het program zou kunnen komen, dan zou men het abortusprobleem van een heel andere kant moeten benaderen en van een positievere kant, door een gedegen seksuele voorlichting en een voor iedereen bereikbare adoptie.

Een andere spreker merkte op, dat de houding t.o.v. seksuele relaties wel een rol speelt en deze is ook van invloed op de toekomstige nood. Niet alleen de vrouw spreekt in haar aanvraag om een abortus haar nood en waardeoordeel uit over het begonnen leven, ook de samenleving doet dat in haar wetgeving en sociale houding. Veel gaat anders dan deze kwestie van redelijkheid bij zedelijkheid zou doen verwachten. Gesteld werd ook, dat er t.a.v. de sociale indicatie een gat zit in de nota. Bovendien moet men eerlijk zeggen, dat het bij deze problematiek gaat om de lichamelijke en of geestelijke nood van de vrouw.

Het woord eerbaarheid werd door diverse sprekers een nogal vaag begrip gevonden, wat verstaat men onder pu-

OP ONDERDELEN GEWIJZIGDE TEKST PARAGRAAF 29, PUNT GEESTELIJKE VOLKSGEZONDHEID

Deze tijd confronteert ons met vergaande wijzigingen in de seksuele moraal. Gezien het feit, dat hier existentiële waarden in het geding zijn, die nauw samenhangen met onze levensbeschouwing, is de A.R.P. van mening, dat een voortgaande bezinning op genoemde problemen dringend noodzakelijk is.

Daarbij dienen uitgangspunten te zijn:
— eerbied voor het leven, de waardigheid en waarde van de mens;

— eerbied voor het huwelijk als een duurzame liefdesrelatie van man en vrouw;

— bescherming van het gezinsleven.

De A.R.P. bepleit onder meer:

— het bevorderen van voorlichting en vorming met betrekking tot de seksuele vraagstukken via het onderwijs, in overleg met ouderraden en oudercommissies;

— het verlenen van financiële steun voor voorlichting en onderzoek door de daartoe geëigende organisaties;

— het opheffen van maatschappelijke en sociale discriminaties met betrekking tot de homofiele medemens;

— abortus provocatus slechts als aanvaardbaar te beschouwen, als deze ingreep wordt verricht door een medisch bevoegde, die handelt ter noodzakelijke bescherming van de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de zwangere vrouw, en met in achtname van het advies van een abortus-werkgroep met wettelijke status. De inbreng van de vrouw — de eerst betrokkene — dient bij het vaststellen van deze ingreep voldoende gewaarborgd te worden, hoewel haar wil niet uitsluitend beslissend is;

— met betrekking tot de verspreiding van pornografie eenheid in het vervolgingsbeleid, ter handhaving van de publieke eerbaarheid, opdat met toepassing van de bestaande bepalingen de „harde" pornografie kan worden geweerd.

De organisatie van de geestelijke volksgezondheid dient opnieuw te worden bezien. Een bundeling van verschillende vormen van geestelijke gezondheidszorg en gespecialiseerd maatschappelijk werk moet worden bevorderd.

maatschappelijke integratie van de homofiele mens. De perifere homofilie kan een maatschappelijk ongewenste zaak zijn. Men kan niet blijven staan bij de afwijzing. Hierbij speelt ook de beweging weer een grote rol.

EERBAARHEID

Dr. Jonker gaf toe, dat de term publieke eerbaarheid is uitgesloten, maar maatschappelijk normbesef zei hem ook niet voldoende. De andere term is een duidelijke zaak. Wat niet duidelijk is, is dat wat in de ene plaats wel wordt vervolgd in de andere ongemoeid wordt gelaten. Een keuze tussen volledig vrijlaten van pornografie en een volledig afwijzen is een onjuiste keuze, aldus dr. Jonker. Wij zijn in onze samenleving gekomen tot de vraag: mag ik nu zelf beslissen wat ik lees, wat ik bekijk en waarnaar ik luister. Als men volwassen is dan mag men dat, maar dan komt de nare vraag van de opringerigheid. Daarom is er volgens de commissie een grens. Daarom zou er een eenheid moeten zijn in het vervolgingsbeleid.

Dr. Jonker was blij met de waardering voor de formulering van de nieuwe tekst.

PARTIJCONFERENTIE

Dr. Veerman merkte op dat de behandelde problematiek zeker niet is uitgesproken, de zaak staat op de rol en moet daarop blijven en het voortgaan van de werkgroep moet uitlopen op een partijconferentie over deze zaak. Prof. Haspels, die ook deel uitmaakt van de werkgroep, die de nota heeft samengesteld, merkte tot slot op, dat in plaats van abortusteam een betere omschrijving zou zijn: werkgroep ter begeleiding van de vrouw, het echtpaar of paar met een ongewenste zwangerschap. Dan komt natuurlijk de hele problematiek van adoptie enz. erbij. Spreker zei, overigens over de adoptie op elke leeftijd dat, zeker bij vrouwen op oudere leeftijd, die al een kind hebben het psychologisch haast onmogelijk is nog een kind af te staan.

Prof. Haspels meende, dat de abortus-werkgroepen wel hebben bevorderd de preventieve attitude van allen, die erbij betrokken zijn. Het standpunt, dat anti-conceptionele middelen alleen aan gehuwde vrouwen en alleen op medische indicatie beschikbaar mogen worden gesteld is een gedachtengang, die prof. Haspels zei, niet meer te kunnen volgen.

Dr. Veerman stelde voor t.a.v. de pornografie een punt op te nemen over bestrijding van opdringerige verkoopmethoden. Verder wilde dr. Veerman opnemen een enkele opmerking ten aanzien van de adoptie en ook een punt over de bestrijding van spanningen in de sociale sfeer, begeleidingsproces.

Het convent accepteerde daarop het onderdeel bevolkingspolitiek en de nieuwe tekst van geestelijke volksgezondheid van paragraaf 29.

Bij de homofilie gaat het vooral om de

OMMEN PREMIEWONINGEN

In aanbouw ruime moderne eengezinswoningen, voorzien van centrale verwarming.

KOOPSOMMEN VANAF f 43.500.-

Geen bijkomende kosten.

Premie 1e jaar ca. f 2500,—. Totaal aan premie ruim f 13.000,—.

Vrije vestiging.

NADERE INLICHTINGEN VERKRIJGT U BIJ:

H. BAKKER MAKELAAR ONROERENDE GOEDEREN

Lid N.B.M., Kantoor: Vrijthof 2, OMMEN. Tel. 05291-1032. Privé: Stationsweg 17, Ommen, Tel. 05291-1665

Riante BUNGALOWS te koop in Zoetermeer

6 in aanbouw zijnde bungalows in solide en comfortabele uitvoering met c.v. en aangebouwde garage.

PRIJS f 153.000,- v.o.n.

Indeling beneden: ruime hal met vide, royale zit-woonkamer met corner, eventueel L-kamer, luxe keuken met bijkeuken, 2 slaapkamers, badkamer, toilet. Indeling boven: 2 slaapkamers, 2e toilet en aparte berging.

Alles ruim voorzien van kasten en tegelwerk en sanitair. Royale en zonnige tuin.

Alle inlichtingen:

Bouw- en aannemingsbedrijf

SMITS - ZOETERMEER

INDUSTRIEWEG 12 — TELEFOON 01790 - 3675

GOED VERZORGD WONEN, ONBEZORGD WONEN COÖP. VERZORGINGSFLAT

„DE STADSFENNE“ U.A. TE SNEEK

In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types, namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar.

IN DEZE VERZORGINGSFLAT ZIJN ONDERGEBRACHT

- ★ Centraal-winkel
- ★ Bankfiliaal
- ★ Kapsalon
- ★ Pedicure
- ★ Logeerkamers
- ★ Bibliotheek
- ★ Biljartzaal
- ★ Recreatiezaal
- ★ Televisiezaal met kleuren TV

- Warme maaltijd met keuze-menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liften
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op: f 140,— tot f 345,— plus f 80,— per persoon.

- ★ Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel.
- ★ Zonneterras.
- ★ Uniek uitzicht (Sneekermeer).
- ★ Dicht bij Burg. de Hoopark en jachthaven.
- ★ Ruime parkeergelegenheid en garages.

Vanaf heden zijn enkele volledig ingerichte MODELFLATS geheel vrijblijvend te bezichtigen.

Inlichtingen en prospectus worden verstrekt door

Makelaarskantoor BOS EN WIND

MAKELAARS EN TAXATEURS IN ONR. GOEDEREN
WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEFOON 05150 - 3785

„BOS EN WIND ... DE SLEUTEL TOT UW HUIS!!!“

INKOOP VAN BOEKEN

Wij zijn kopers van zowel gehele bibliotheken als enkele stuks

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11 - 13
AMSTERDAM - TELEFOON 020 - 23 25 40

U kunt zich ook wenden tot:

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtstraat 36	— Telefoon 040 - 6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050 - 2.14.42

MOOIE MEDITATIES UIT HET OUDE EN NIEUWE TESTAMENT.

Van H. Lilje, een bekend Duits theoloog verscheen het boek

TERWIJL HIJ ONDERWEG TOT ONS SPRAK

Meditaties, waarin hij ons het handelen Gods met o.a. Abraham, Maria, Zacharias, Simeon, Jezus en zijn discipelen laat zien.

Dit prachtige boek wil onze ogen openen voor de christelijke realiteit, die, zoals bij de Emmaüsgangers, vaak niet herkend wordt.

Paperback f 12,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

PATIOBUNGALOWS

met grote woon-eetkamer met open haard, 3, 4 of 5 slaapkamers, badkamer met ligbad, moderne keuken, garage, gas-c.v. enz. Koopsom vanaf f 97.000,— t.m. f 136.000,—

Inlichtingen zaterdags van 12 uur tot 4 uur in de bouwkeet aan de Vrijheidslaan/Joh. Poststraat te Breukelen. Verdere inlichtingen bij: makelaar J. G. M. Steenbeek, G. v. Amstelstraat 1, Hilversum, Tel. 02150 - 41451, b.g.g. 12274.

**WAT EEN ENORM WAARDEVAST EN VEILIG BEZIT!!!
NIEUWE STENEN RECREATIEBUNGALOWS
MET 3000 t/m 6000 M2 EIGEN BOSTERREIN**

Deze exclusieve bungalows worden gebouwd in een prachtig beschermd natuurgebied in de omgeving van

DALFSEN/VILSTEREN

Ind.: hal, grote zitkamer met zonneterras, 2 slaapkamers, luxe keuken, douche, toilet en berging. Traditionele uitvoering in steen, spouwmuren, volledige afwerking. Prijzen inelustief B.T.W. vanaf f 45.000,—
Dalflen ligt 12 km ten oosten van Zwolle met goede verbinding naar de Randstad. U vindt hier in deze mooie omgeving voor uw recreatie o.a. gezellige dorpsje, nieuw zwembad (verwarmd), manege, prachtige wandelgebieden, unieke landgoederen, tennisbanen, viswater, zweefvliegveld en vooral ook rust, privacy en zuivere lucht.

WAT EEN WEELE!!!

Inl.: Projectontwikkeling K. Eikelenboom N.V., Apeldoornsestraat 38, Voorthuizen, telefoon 03429-2125.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Prachtige zomerbungalows te Dalflen

Wij hebben voor u nog enige solide STENEN BUNGALOWS te koop. De afwerking van deze huizen is subliem.

INDELING: kamer, open keuken, 3 slaapk., douche, w.c., garage en min. 2.000 m2 grond.

PRIJS VANAF f 29.500,—, EXCLUSIEF B.T.W., ZONDER GROND.

Grond eventueel te koop of op erfpacht te verkrijgen. Afspraken voor bezichtiging:

JANSEN - HOMAN N.V.
Telefoon 05729 - 330

EERSTE HYPOTHEEK

Belastingvrije winst door aflossing met certificaten van grote Nederl. Mij., lagere rente, inval. en overlijdensdekking. Winstdeling deelname tot 50 jaar. Inl.: **ELOUTVERZEKERINGEN**, lid N.V.A., Hogeweg 20, Wassenaar, telefoon 01751 - 9900.

HOLTEN (OV.)

ZOEKT U EEN TWEDE WONING?

Nog enkele moderne solide volledig ingerichte zes persoons recreatiebungalows te koop (reeds 9 stuks verkocht), geheel spouwmuren. Ind.: hal, woonkamer, 2 slaapk., keuken, w.c. + douche. Gelegen op ± 900 m2 eigen grond. Prijs f 35.750,—. Inlichtingen: J. H. Lodeweges, Postweg 86, Holten, tel. 05483-1834

KANDIDAAT STELLING

De procedure met betrekking tot de kandidaatstelling is in onze partij reeds enige tijd in werking. Dit in overeenstemming met het reglement voor de voorbereiding van de kandidaatstelling voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De kiesverenigingen zijn in de gelegenheid geweest namen op te geven voor de groslijst.

Daarna heeft het Centraal Comité een voorlopige advieslijst opgesteld, welke in Nederlandse Gedachten en in de pers is gepubliceerd. Deze voorlopige advieslijst en de alfabetische groslijst zijn vervolgens toegezonden aan de besturen van de achttien Kamercentrales.

Zaterdag 21 november a.s. vergadert het Centraal Comité, versterkt met twee afgevaardigden van elke Kamercentrale. Na beraad wordt dan een genummerde advieslijst vastgesteld van tenminste dertig namen, in de volgorde welke wenselijk en noodzakelijk wordt geacht met het oog op de samenstelling van de fractie en andere in aanmerking komende omstandigheden.

Daarna worden de alfabetische groslijst en de genummerde advieslijst tegelijk met een stembiljet aan de stemgerechtigde kiesverenigingen toegezonden op woensdag 2 december a.s.

Uiterlijk dinsdag 5 januari 1971 moet het partijsecretariaat de ingevulde stembiljetten van de kiesverenigingen terug hebben ontvangen, waarop de namen van vijftig kandidaten moeten zijn vermeld.

ARJOS EN SUBSIDIE

In de morgenvergadering van het Partij Convent werden de financiële zaken afgehandeld. Op een aantal punten werden er, zoals gebruikelijk bij de begrotingsbehandeling, vragen gesteld. Ditmaal kwam de post, subsidie Arjos ter sprake. Er werd door enkelen kritiek geleverd op wat de Arjos doet en zegt. Dr. Veerman vroeg de Arjos toch alsjeblieft de ruimte te geven. Hij zei, dat de A.R.P. graag begeleid wordt door een kritische Arjos, want dat houdt de partij wakker.

Dr. Veerman merkte op, dat de Arjos er is voor de jongeren en zij moet niet door de ouderen maar door de jongeren worden verstaan. Mag zij dan de taal van vandaag spreken?

De partijvoorzitter vond overigens, dat de kritiek, die men had op de Arjos bij de Arjos naar voren moest worden gebracht.

Hij zei ook, dat de Arjos solidair is met de A.R.P. maar dat sluit kritiek niet uit.

PUBLICATIES VAN DE PARTIJ

Op het partijbureau, Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag, zijn een groot aantal publicaties van de partij verkrijgbaar. Een lijst met de titels, prijs en bestelnummer van deze uitgaven is op het bureau verkrijgbaar. Bestellen door overmaking bedrag op giro 89673, t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag, met vermelding tekstnummer.

Hieronder volgt een opgave van een aantal recente publicaties.

„Verantwoordelijk voor de toekomst”, redevoreringen van dr. A. Veerman en mr. B. W. Biesheuvel op het Partij Convent van 12 en 13 juni 1970. Prijs f 1,75, bestelnummer 241.

„Handen af, mensen”, Arjosstudieconferentie. Prijs f 1,75; bestelnummer 242. Nota m.b.t. zedelijkheidsvraagstukken. Prijs f 0,50; bestelnummer 243.

Nota „Openbaar vervoer”. Prijs f 1,75; bestelnummer 244.

Evangelie en politiek, gespreksgroepenonderwerp. Prijs f 0,50. Bij 10 of meer ex. f 0,40. bestelnummer 246.

Ontwerp-urgentieprogram ARP, CHU, KVP. Prijs f 0,40; bestelnummer 247.

Dat de organisatie van het Partij Convent soepel verliep is vooral ook te danken aan de medewerksters van partijbureau.

De geschiedenis gaat voor u leven!

Inderdaad, als er één boek is dat de geschiedenis voor u doet leven, dan is dat het vijf-delige standaardwerk

DISPEREERT NIET

TWINTIG EEUWEN HISTORIE VAN DE NEDERLANDEN
door A. en H. ALGRA

dat door de gehele Nederlandse pers unaniem is geprezen als het uitvoerigste, best geïllustreerde en meest boeiende handboek der vaderlandse geschiedenis. Honderden enthousiaste recensies kunnen deze bewering staven, maar het oordeel van een drietal deskundigen moge hier volstaan om u een indruk te geven van de werkelijk voortreffelijke reputatie die DISPEREERT NIET allerwege geniet:

„Zeer levendig en boeiend geschreven. De heren Algra geven een geschiedverhaal dat historisch volkomen verantwoord en bovendien prettig leesbaar is, terwijl de vele portretten en illustraties de aantrekkelijkheid nog verhogen... Dit is populaire geschiedschrijving van uitstekend gehalte!”

Dr. J. A. van Arkel, historicus.

„Wij kennen geen geschiedeniswerk, dat de weg van ons volk zo boeiend zo illustratief en vanuit een zo bewogen positieve overtuiging beschrijft als dit... En in wat een fraaie uitgave. Wie dit boek niet in zijn bibliotheek heeft staan doet zichzelf tekort!”

Drs. T. M. Gilhuis, onderwijsdeskundige.

„Deze boeken zijn zo rijk, dat men er avonden in verzonken blijft en er de radio en tv voor vergeet, wat op zichzelf al een weldaad kan zijn. Juist jonge mensen, die tegenwoordig over een ruim zakgeld beschikken, kunnen zich door het aanschaffen van deze vijf delen enorm verrijken. De boeken zijn bovendien uitmuntend geïllustreerd en voornaam uitgegeven.”

P. J. Risseuw, romanschrijver.

Recensies als deze laten er geen twijfel aan bestaan: DISPEREERT NIET spant werkelijk de kroon onder de geschiedenisboeken. Het is bovendien een echt gezinsboek. Oud én jong kunnen hier ontdekken hoe boeiend en leerzaam onze vaderlandse geschiedenis is! Schaf het aan, voor uzelf én (niet te vergeten) voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans deze boeiende ontdekkingsstocht door 's lands historie te maken, door nu in te tekenen op dit prachtige kijk- en leesboek, dat als bron van vaderlandse historiekennis zijn weerga niet heeft!

De betaling behoeft geen bezwaar te zijn. U kunt desgewenst betalen in termijnen van

slechts f 7.50 per maand!

Laat dit voordeel u niet ongaan. Profiteer van deze gemakkelijke betalingsregeling nu het nog kan! Vul vandaag nog de bestelbon in. U kunt deze ongefrankeerd in open envelop verzenden, met vermelding: drukwerk. Er hoeft dus geen postzegel op. Adresseer als volgt:

Uitgeverij T. Wever - Antwoordnummer 5 - Franeker

Zend mij zo spoedig mogelijk
*rechtstreeks/via boekhandel:

BESTELBON

..... ex. A. en H. Algra, DISPEREERT NIET, 4e druk
in vijf gebonden delen. Prijs f 24,50 per deel.

* Ik betaal onmiddellijk na ontvangst ineens/in termijnen van
f 7,50 per maand.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Datum: Handtekening:

* Doorhalen wat u niet wenst. N.G.

INHOUD, UITVOERING EN PRIJS

In dit werk is niet alleen de geschiedenis van ons eigen land te boek gesteld, maar ook - en die combinatie is in de Nederlandse geschiedsliteratuur een unicum! - de veelbewogen historie van onze voormalige koloniën en overzeese rijkdelen, zowel in Oost en West als aan de Kaap. Het vijfde en laatste deel, waarin de jongste geschiedenis (vanaf 1940) beschreven wordt, zal tot op het moment van verschijning worden bijgewerkt. Bovendien zal dit deel een uitvoerig alfabetisch register op het gehele werk bevatten. Dankzij dit register heeft DISPEREERT NIET alle eigenschappen van een handig naslagwerk, dat op elk willekeurig moment onmiddellijk kan worden geraadpleegd.

De **VIERDE, UITGEBREIDE DRUK** (totale oplage 20.000 exemplaren!) verschijnt thans in vijf fraai gebonden delen, voorzien van geplastificeerde stofomslagen in drie-kleuren-druk.

Totale omvang ca. 2.200 tekstpagina's en ca. 460 bladzijden illustraties op kunstdrukpapier.

Ondanks deze indrukwekkende omvang, de stijlvolle uitvoering en de overvloed van prachtige illustraties, is het werk bijzonder laag geprijsd, t.w. f 24,50 per deel.

De delen 1 t/m 3 zijn inmiddels verschenen en onmiddellijk leverbaar. De delen 4 en 5 verschijnen resp. omstreeks 20 december 1970 en 20 mei 1971.

Tot 20 december a.s. kunt u op bijzonder gunstige condities op dit werk intekenen, namelijk tegen betaling van

slechts f 7.50 per maand

De leverbare delen worden u dan onmiddellijk toegezonden. De delen 4 en 5 ontvangt u t.z.t. bij verschijning.

STICHTING 'GROOT EMAUS' ERMELO

In ons christelijke internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

LEERLING- KINDERVERZORGSTER

zowel bij een groepje jongeren als bij wat oudere kinderen.

Positief christelijke levensopvatting.
Eigen opleiding voor de diploma's kinderbescherming A en B.
Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.
Verkorte 5-daagse werkweek.
Aantrekkelijke omgeving.
Ervaren krachten worden overeenkomstig gehonoreerd naar opleiding en diensttijd.

Brieven met volledige inlichtingen gaarne spoedig aan de directeur.

EXPOSITIE OPEN HAARDEN

in onze veluwse boerderij exposeren wij open haarden in verrassend goede en nieuwe vormen, die toonaangevend zijn in de architectuur. U kunt er ideeën opdoen en ook uw haard vrijblijvend bespreken. vraag een gratis fotomapje aan bij:

CASAL OPEN HAARDEN
weteringdijk 18, oene, bij epe (gld)
tel. 05784-349-249

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2142

JUWELEN, GOUD en ZILVER
IN- EN VERKOOP

H. W. DAMES

Kruisstraat 19 - Tel. 023 - 320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

ADVERTEER
IN
NEDERLANDSE
GEDACHTEN

Hebt u belangstelling voor:

**een mooie vakopleiding,
een sociale taak en
een goed salaris?**

Dan staat een modern beroep voor u open. Modern, omdat het verplegen van de psychiatrische medemens volgens de nieuwste inzichten plaatsvindt.

Jonge mensen kunnen als

leerling-verplegenden

worden opgeleid voor het staatsdiploma B-verpleegkundige.

Voelt u wat voor die interessante, verantwoordelijke taak? Bent u 17 jaar en niet ouder dan 25 jaar? Hebt u tenminste MAVO of een daaraan gelijkwaardige opleiding?

In januari 1971 begint de eerstvolgende opleiding. Het theoretische gedeelte wordt gegeven in de school voor verplegenden "De Zuysel" te Deventer. Het praktische gedeelte wordt genoten in het psychiatrisch centrum "Het Groot Graffel".

U ontvangt een aantrekkelijk salaris, vrije kost en inwoning, 6% vakantietoeslag, reiskostenvergoeding naar huis, vrije uniformkleding, toeslag op de onregelmatige arbeidstijden.

Kom er eens over praten!

U bent van harte welkom. U kunt ook schrijven of bellen om inlichtingen. Zuster D. van Aitena, hoofd van de verplegingsdienst, zal u graag te woord staan. (Telefoon: 05750 - 2144).

 het groot graffel
PSYCHIATRISCH CENTRUM
TE WARNSVELD (BIJ ZUTPHEN)

NOORD- NEDERLANDSE KUNSTSTOFFEN- INDUSTRIE

SILOMATIC NV

HEERENVEEN

JACHTLUSTWEG 4

TELEFOON 05130 - 6055

LEVERING VAN

*polyester opslagsilo's
voor graan en meel
polyester bulkinstallaties*

(VOOR GRAAN, MEEL, KALK, ENZ.)

*polyesterhallen en
varkensstallen
polyester tanks*

(BESTAND TEGEN ZUREN, LOGEN, ENZ.)

PLATEN DIE U GRAAG ZULT BEZITTEN!

Urker vissers Vrouwenkoor „Laus Deo” o.l.v. Jan Zwanepol m.m.v. Klaas J. Mulder, orgel: Welzalig zijn d'oprechten van gemoed; Heer, blijf dicht bij mij; Niets is, o Oppermajesteit; o Eeuw'ge Vader, sterk in macht; De Heer is mijn Herder; De Meester is wachtend op U, enz.
Bestelnr. 11.967 (ac) f 12.80

„Dit is Urk 2”, Urker vissers Vrouwenkoor „Laus Deo”, Urker Mannenkoor „Hallelujah”, Urker Brassban „Valerius”, Kinderkoor Urk: Scheepje onder Jezus' hoede; Van U wil ik zingen; Heer, ai maak mij Uwe wegen; Daar ruist langs de wolken; 'k Sla d'ogen naar 't gebergte heen, enz.
Bestelnr. 11.968 (ac) f 12.80

„Kinderkoor Urk”, o.l.v. Jan Zwanepol m.m.v. Klaas J. Mulder, orgel: Zingt nu blij te moe; Laat mijn zwakke klanken; Prijs den Heer met blijde galmen; Lichtstad met uw paalen poorten; Eén naam is onze hope; Welk een vriend is onze Jezus; Rijst op, rijst op voor Jezus, enz.
Bestelnr. 11.966-Gt (ac) f 12.80

Verzendkosten f 1,—, boven f 15,— portvrij. Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK
Bonairestraat 1
Tel. 05277-1456
Giro 1.299.777

Wonderland-Stacaravans v.a. f 5990.-
Colchester-Toercaravans

Te bezichtigen bij uw dealer:

CAR. BEDRIJF VERHOEF

Maarsseveensevaart 90, MAARSEN,
telefoon 03465 - 2388.

Verkoop, inruil, financiering.
Zomer- en winterstalling.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van

Telefoon

oeververdedigingswerken

01846 - 2156

Griendhouthandel

2539

Hardinxveld -

Giessendam

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK

OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

GRIJPT UW KANS!

H.G.W. 501: ds. Joh. Langstraat, Ned. Herv. pred. te Arnhem.
f 3,— p. st.

WAT HEBT GE AAN UW GELOOF? NOOIT ZONDER HOOP.

H.G.W. 506: ds. H. Schut, geref. pred. te Utrecht.
f 3,— p. st.

DAT IS GELUK, VADER UW WIL WORDE GEDAAN.

H.G.W. 508: ds. Sj. Zijlstra, pred. bapt. gem, te Eindhoven.
f 3,— p. st.

WAT IS ZALIGHEID? DE ZALIGHEID IS IN GEEN ANDER.

H.G.W. 509: ds. W. B. Verhoef, pred. Herv. gem. te Hoenderloo.
f 3,— p. st.

DE GROTE TWIJFEL. PINKSTERZEGEN.

Als u één van deze platen bestelt, ontvangt u een prachtige E.F.-plaat cadeau.

Aanvragen: per brief - briefkaart, giro 1455490. telefoon 05285 - 477.

HET EVANGELISATIECENTRUM

Cantus Virnus,
Postbus 105, te Hoogeveen.

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

Wellicht ook U.

Tot nu toe hebben het hervormde, humanistische, gereformeerde en katholieke contactbureau op betrouwbare en deskundige wijze contacten tussen ongehuwden verzorgd (± 6100 geslaagden). Deze vier instellingen hebben zich verenigd in één stichting:

Het Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten.

Het centrum biedt dienstverlening aan alle

ongehuwden, ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing, waarbij vanzelfsprekend met ieders wensen rekening wordt gehouden.

De werkwijze berust op:

- eigen keuze
- eigen verantwoordelijkheid
- betrouwbaarheid
- volledige geheimhouding
- contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 3200).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

LANDELIJK CENTRUM VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
Prinsenaan 1 (Postbus 22), De Bilt, Tel. 030 - 76 06 30

DOKTER WILLEM DE JONGSTICHTING

Stichting Prot. Chr. Tehuizen voor
Zwakzinnigen in de provincie Utrecht

zoekt voor het van haar uitgaande tehuis „Nieuw Plantwijk” te Driebergen een

groepsleidster

Ter informatie: In dit gezinsvervangende tehuis verblijven 16 geestelijk gehandicapte volwassenen, die overdag buiten het tehuis werkzaam zijn.

Salariëring, waarbij opleiding en ervaring bepalend zijn, is gebaseerd op de daartoe geldende landelijke normen.

Mevr. De Koster, directrice van het tehuis, is gaarne bereid nadere inlichtingen te verstrekken. Zij is daartoe telefonisch bereikbaar onder nr. 03438-6519.

Reflectanten gelieven hun schriftelijke sollicitaties te richten aan de Directeur der „Dokter Willem de Jongstichting”, de heer J. N. Hagg, van Hoendorpstraat 2. Utrecht.

HUIZE „RANDWER”

Harderwijk

In verband met vertrek naar elders komt er per 1 januari 1971 een vacature als

bejaardenhulpster

Wij vragen een gediplomeerde bejaardenhulpster in een modern bejaardencentrum voor een aantrekkelijke, afwisselende werkring; interne huisvesting; salarisregeling C.L.O.B. van toepassing.

Sollicitaties te richten aan de directrice van het Huis, Westeinde 14 te Harderwijk.

VAKANTIE NU OF STRAKS

GA NU voordat uw ARTS het VOORSCHRIJFT!
HOTEL DREYEROORD TE OOSTERBEEK
Telefoon 08307 - 3.4.9

Waar de VROUW zich UIT en de MAN zich THUIS voelt.

Bespreek nu uw jaar- of seizoenplaats

in bosrijke omg. CAMPING DE BOSRAND, Gilzeweg 2 a,
CHAAM (N.-Br.), telefoon 01619 - 606.

Tevens te koop DUBBELE CARAVANS 6 bij 7 meter

KERSTMIS - PASEN in de mooiste bossen

„LAND VAN BARTJE”, Ees (Dr.)

3-8 pers. bungalows met verw., koelkast, douche enz.
Speeltuin, trampolines, bar/restaur., diners, Sleen-schaatsen?
f 125,- p. week. Vluchtreserveren. Telefoon 05291 - 2118.

Hoofddorp, H. C. R. de Beurs

02503 - 6809. Prima keuken. Steervolle zalen voor 30-150 personen. 4 automatische kegelsbanen. Goede parkeerplaats.

ONZE WINTERSPORTFOLDER is uit. ONZE ZOMERREISFOLDER komt binnenkort uit.

REIZEN DOOR GEHEEL EUROPA EN TWEE VAKANTIEREIZEN IN OOSTENRIJK
Alle inlichtingen

ADM. BUITENLANDSE REIZEN C.J.V.

Boerenstraat 47, DEN HAAG. Tel. 070 - 330260

BESPREEK TIJDIG UW Kerstvakantie

in Bungalowpark 'De Wakel'. Modern conf. Bungalows verwarmd, in prachtige omgeving. Ook zeer geschikt voor de wintertoedooisweken. Mevr. Florijn, Eikenlaan 8, Ruurlo. Telefoon 05735 - 1508.

Diever (Dr.) PENSION BEUKENHOF. Kamers met w. en k. str. water, bad, gelegen a. d. rand van het bos. Het gehele jaar geopend. Tel. 05219 - 14 20.

Weekend-arrangement Hotel-Rest. Bouma, Boulevard, Egmond aan Zee, Postbus 3, tel. 02206-1597. Van vrijdagavond voor het diner tot zondag met lunch f 45,—.

DOOPSGEZ. BROEDERSCHAPSHUIS

„FREDESHIEM”

Bultweg 32 - Post Steenwijk

Ook in herfst en winter een bijzonder prettig verblijf voor vakantie en recreatie in een prachtige bosrijke omgeving. Centraal verwarmd. 1- en 2-pers. kamers. Jolt aparte huisjes. Pensionprijs f 12,50 p.p.p.d. Kind. reductie. Prospectus op aanvraag. Tel. 05210-2315 (v.m. 9 - 12.30 uur en 's avonds van 7 - 8 uur).

DE STICHTING TEHUIZEN HELPT ELKANDER DELTAGEBIED'

NARCISSENSTRAAT 115, ROTTERDAM-25, vraagt voor haar gezinsvervangende tehuizen voor geestelijk gehandicapten

a. SUB.-HOOFD

b. GROEPSLEID(ST)ERS

met diploma AZ.

**c. ASSISTENT-
GROEPSLEID(ST)ERS**

in opleiding voor het diploma AZ.

**d. ADSPIRANT-
GROEPSLEID(ST)ERS**

met de mogelijkheid tot het volgen van de opleiding AZ.

e. WERKSTERS

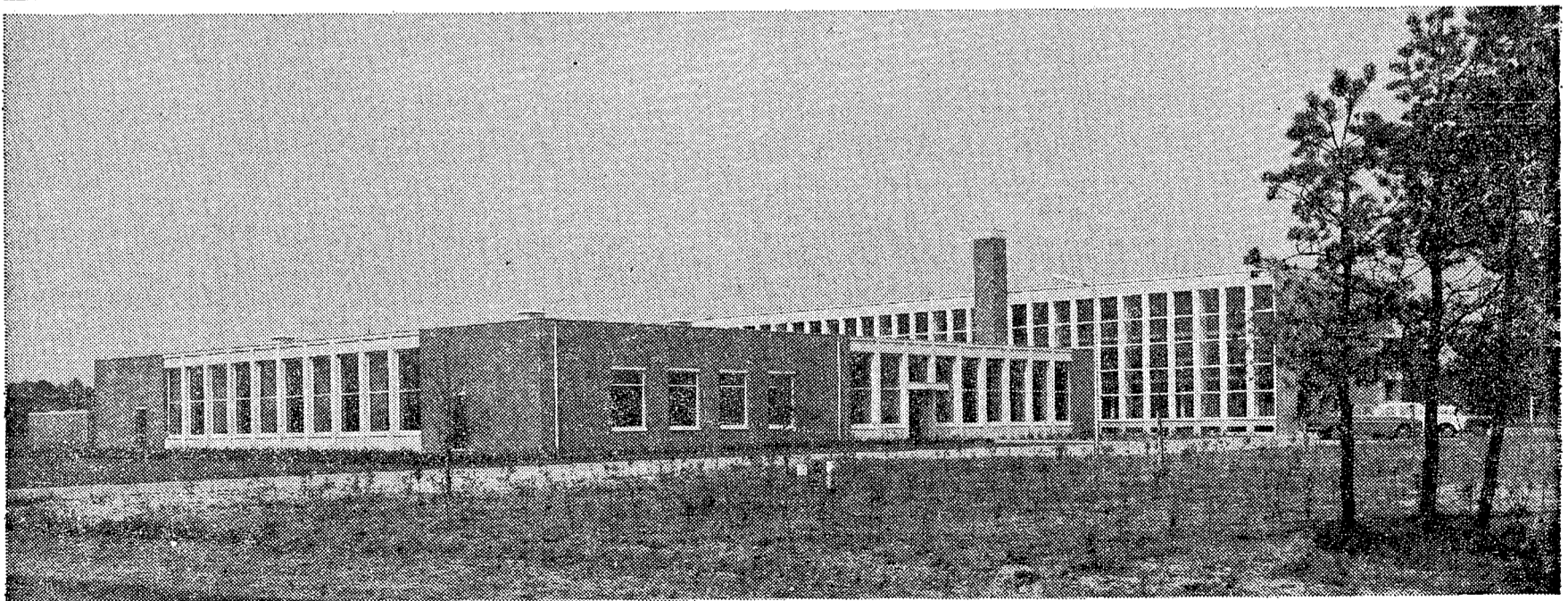
van ma. t/m vrij. van 8.00 tot 13.00 uur.

5-daagse werkweek, 18 werkdagen vakantie per jaar, 6 % vakantie-
toeslag per jaar.

Sollicitaties aan bovenstaand adres. Telefonische inlichtingen 010-
234710 of 276615.

	HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
VISSER & SMIT'S	AANNEMING MIJ NV	
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**
weekblad van de anti-revolutionaire partij
26e jaargang - nr. 48 - 28 november 1970

EEN KIJKJE
OP HET
PARTIJ-
CONVENT
VAN
14 NOV. J.L.
ZIE PAG. 7

EEN UITKERING INEENS OF EEN BLIJVENDE VERHOOGING VAN DE A.O.W.-A.W.W.-UITKERINGEN?

Dit was de vraag, die de afgelopen week in de Tweede Kamer uitvoerig in bespreking is gekomen als gevolg van een interpellatie van de heer Van Lier (P.v.d.A.) in reactie op inmiddels genomen beslissingen, zowel door de S.E.R. als door de Regering.

Op 9 oktober schreef minister Roolvink aan de S.E.R. o.m. het volgende:

„Gezien de ontwikkeling in het bedrijfsleven met betrekking tot het verlenen van een uitkering-ineens, is de Regering van mening, dat financiële tegemoetkomingen t.b.v. gerechtigden tot bepaalde sociale uitkeringen niet achterwege kunnen blijven”.

Een bij voorbaat positieve opstelling dus van de regering, die nu eenmaal voor dit soort zaken advies móet vragen aan de S.E.R.

De S.E.R. — en met name de commissie sociale verzekeringen — heeft vlot gewerkt en 12 november een unaniem advies uitgebracht.

Dit advies omvatte een pakket van maatregelen en wel als volgt:

1. verondersteld is, dat een eventueel gedifferentieerde uitkering-ineens aan bijstandsontvangers — nog in 1970 uit te betalen — wordt verleend (ook voor A.O.W.- en A.W.W.'ers die een periodieke uitkering krachtens de A.B.W. ontvangen)

2. een structurele verhoging, d.i. een blijvende verhoging van de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen per 1 januari 1971 van 2 pct.

3. een voorindexering per 1 januari 1971 van 2 pct, welke tezamen met de te verwachten verhoging van de A.O.W.- en A.W.W.-uitkeringen op grond van de stijging van het indexcijfer der regelingslonen per 1 januari 1971 zal leiden tot een verhoging van de uitkeringen van ca. 5 pct.

4. een zodanige voorschotregeling, dat in januari 1971 een verhoging van 7 pct. van de huidige A.O.W.- A.W.W.-uitkeringen tot uitbetaling komt.

Naast dit pakket is voorgesteld om de gerechtigden tot een W.A.O.-uitkering en tot een uitkering krachtens de Werkloosheidswet — om me hiertoe even te beperken — een uitkering-ineens van f 210 bruto te geven.

DOOR
MEJ. J. VAN LEEUWEN

Dit laatste bedrag komt overeen met de f 177 als netto-uitkering-ineens voor echtparen in het kader van de A.B.W., waartoe de regering in navolging van het S.E.R.-advies intussen heeft geadviseerd.

We hebben goede hoop, dat de regering ook verder integraal kiest voor de oplossing van de S.E.R. (2 pct. structureel, 3 pct. normale aanpassing en 2 pct. voorindexering) en hierdoor met de S.E.R. beklemt, dat een structurele, blijvende verhoging van de A.O.W.-A.W.W. de voorkeur verdient boven een éénmalige uitkering-ineens. Deze oplossing past ook in de unaniem aanvaarde plannen tot het geven van de hoogste prioriteit aan het pensioenvraagstuk. Een optrekken van de A.O.W.-uitkeringen tot het netto besteedbare minimumloon voor een echtpaar is hierbij — naast verbetering van de aanvullende pensioenverzekeringen — het einddoel.

De nu voorgestelde structurele verhoging van 2 pct. brengt dit doel in een sneller tempo dan was voorzien dichterbij. Uiteraard zal de werkende bevolking hiervoor offers moeten brengen: een premieverhoging in 1972!

De heer Van Lier wilde nu naast de voorgestelde maatregelen ook nog een uitkering-ineens voor alle bejaarden. Het was bij hem dus niet óf-óf, maar én-én.

Een voorstel, dat plm. f 255 miljoen zou kosten en volgens de P.v.d.A. niet uit een premie-verhoging, maar uit een verhoging van bepaalde belastingen met 1 pct. zou moeten worden gefinancierd. Overigens zou dit slechts plm. f 200 miljoen opbrengen en wist de P.v.d.A. ook nog niet hoe dit voorstel precies technisch moest worden uitgewerkt.

De A.R.-fractie vond dit voorstel ireriel, omdat met deze verdere drukverzwaring nieuwe reacties op het loon- en prijsfront zouden kunnen worden opgeroepen, die ongetwijfeld het inflatieproces zouden versterken en de werkloosheid in ons land sneller weer zou doen terugkeren.

(Let wel, het gaat hier niet om een verhoging van de wiebeltax, zoals deze thans door de S.E.R. wordt voorgesteld; van deze belasting-inkomsten mogen geen gewone uitgaven worden gedaan; de wiebeltax is een conjuncturele maatregel om een oververhitte economie af te koelen).

Een tweede motie had betrekking op de verhoging van het minimumloon tot f 165 per week, mede met het oog op de samenhang met de bijstands-uitkeringen.

Onzerzijds is gepleit voor een voorindexering ook van het minimumloon (dus niet alleen voor de A.O.W.-A.W.W.-uitkeringen). Overigens is dit allereerst een zaak voor het bedrijfsleven, maar onze stellige indruk is, dat minister Roolvink een eventuele beslissing in deze geest zal honoreren.

Verder hebben wij er nog eens op gewezen, dat er inderdaad een samenhang is tussen A.B.W.- en minimumloon, maar niet zo stringent als de heer Van Lier wil doen geloven. Zo worden bijv. de huur boven f 18,26 per week en de verzekeringskosten integraal vergoed, waardoor vele bijstands-ontvangers een uitkering ver boven het netto besteedbare minimumloon genieten.

Wij hebben dan ook opnieuw het pleidooi gevoerd voor gerichte maatregelen voor de zwakke groepen, o.m. een verdere uitbouw van de bejaardenverzekering en een aanpassing van de loon- en inkomstenbelastinggrens, nu bij de voorgestelde verhoging van de A.O.W./A.W.W.-uitkeringen vele bejaarden de kans lopen weer onder de belastingen te vallen.

IN DIT NUMMER

schrijft de heer J. K. van Loon op pag. 2 over twee ontmoetingen met Abraham Kuyper in 1917.

Er is al f 5.000 binnen, zie pag. 3.

In de Eerste Kamer hebben dr. W. P. Berghuis en prof. dr. W. Albeda het hunne gezegd bij de algemene beschouwingen, zie pag. 4.

De kiezer moet gemakkelijk kunnen stemmen, zegt dr. W. de Kwaadsteniet. Het kan gemakkelijker dan tot nu toe, zie pag. 5.

Hoe zal het Chili vergaan bij het experiment Allende. Dr. K. J. Mahn bekijkt de situatie, zie pag. 5.

Een kijkje op het Partij Convent van 14 november j.l., zie pag. 7.

Prof. dr. H. N. Ridderbos schrijft op pagina 9 over „Kuyper als erflater”.

De pagina's 11 en 12 zijn deze week gevuld met ingezonden stukken van lezers.

EXPOSITIE
OPEN HAARDEN

in onze veluwse boerderij exposeren wij open haarden in verrassend goede en nieuwe vormen, die toonaangevend zijn in de architectuur. U kunt er ideeën opdoen en ook uw haard vrijblijvend bespreken. vraag een gratis fotomapje aan bij: CASAL OPEN HAARDEN weteringdijk 18, oene, bij epe (gld) tel. 05784-349-249

DEFINITIEVE ADVIESLIJST TWEDE KAMER KANDIDATEN

Het Centraal Comité van de A.R.P., uitgebreid met twee extra vertegenwoordigers per Kamercentrale, heeft in zijn vergadering van 21 november 1970 de volgende definitieve advieslijst samengesteld voor de kiesverenigingen. Deze advieslijst zal begin december aan de kiesverenigingen worden aangeboden, waarna deze zullen stemmen over 25 kandidaten.

De lijst ziet er als volgt uit:

1. mr. B. W. Biesheuvel, Aerdenhout; 2. mr. W. Aantjes, Utrecht; 3. drs. J. A. Bakker, Wassenaar; 4. dr. A. Veerman, Rijswijk Z.H.; 5. B. Roolvink, Hilversum; 6. drs. J. Boersma, Zeist; 7. mej. J. van Leeuwen, Zoetermeer; 8. dr. C. Boertien, Geldrop; 9. M. W. Schakel, Hoornaar; 10. Tj. Walburg, St. Anna Parochie; 11. mr. J. H. Grosheide, 's-Gravenhage; 12. dr. N. G. Geelkerken, Leiden; 13. mr. J. N. Scholten, Andel; 14. dr. A. Vermaat, Voorhuizen; 15. A. van Es, Wassenaar; 16. H. A. de Boer, IJmuiden; 17. drs. J. de Koning, Voorshoten; 18. mr. G. C. van Dam, Nootdorp; 19. drs. A. Schouten, Smilde; 20. mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters, Heerhugowaard; 21. mr. P. J. A. Idenburg, 's-Gravenhage; 22. J. van der Ploeg, Groningen; 23. dr. B. Goudzwaard, Schoonhoven; 24. drs. G. M. Kerkhof, Middelburg; 25. dr. W. de Kwaadsteniet, Rotterdam; 26. L. de Graaf, Bilt-hoven; 27. drs. S. Faber, Hardegarijp; 28. M. H. von Meyenfeldt, Rijswijk Z.H.; 29. drs. A. van der Mark, Alkmaar; 30. mr. S. J. Hartkamp, 's-Hertogenbosch; 31. drs. J. Tamminga, Amsterdam; 32. Chr. C. van Ree, Sittard; 33. J. van Noord, Dwingeloo.

Zoals bekend hebben de heren dr. N. Tiemstra en C. Boersma zich teruggetrokken. Beiden kwamen op de voorlopige advieslijst van het Centraal Comité voor.

Ook drs. R. Zijlstra heeft zich op grond van persoonlijke omstandigheden teruggetrokken voor het aanvaarden van een kandidatuur.

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam. Uw apotheker of drogist heeft het.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

DE LAATSTE ONTMOETINGEN EIND 1917

DOOR J. K. VAN LOON

Oudejaarsavond 1916, des namiddags had dr. A. Kuyper het standaardwerk 'Antirevolutionaire Staatskunde' voltooid. Een werk, waarvan later pater J. D. J. Aengenent getuigde:

'de helderheid van zijn schrijffrant is onvergelykbaar. Het is dan ook een lust om zijn boek te lezen. Frissche beelden, pakkende gezegden verrassen U ieder oogenblik. En daarbij is alles zoo glashelder dat iemand van zeer gewone ontwikkeling dezen schrijver gemakkelijk kan volgen'. Precies op tijd, als door dr. Kuyper met zijn uitgever Kok uit Kampen, was afgesproken. Een nieuw werk werd niet op stapel gezet.

Het jaar 1917 begon met een lichte verkoudheid, waardoor op medisch advies de gewone wintervakantie werd uitgesteld. Deze verkoudheid onttaarde in bronchitis, werd steeds erger zodat heel het eerste halfjaar van 1917 in huis en ziekenkamer werd doorgebracht.

Pas na een zomervakantie buitenlands doorgebracht scheen het, maar meer dan schijn was het voor huisgenoot en vrienden niet, alsof iets van de oude veerkracht was weergekeerd.

Wel had dr. Kuyper in april 1917 een bijdrage geschreven voor de (groene) 'Amsterdammer' over Charles Boissevain; in een boek 'Luther Herdacht' over diens woorden: 'Hier sta ik, ik kan niet anders; God helpe mij', een artikel van drie bladzijden geleverd; — als Calvinist Luther dankbaar erende.

Ook kreeg 'De (groene) Amsterdammer' voor haar oktobernummer 1917 een artikel 'De Gedenktag der Hervorming', en later kreeg het studentenkorps der Vrije Universiteit op haar verzoek „een persoonlijk woord van bemoediging een aansporing te willen schrijven voor haar orgaan”, het gevraagde. Dankbaar en blij heeft hij als stichter en erelid der Hooge School hieraan voldaan. Dit artikel werd door het korps onder den titel 'Nog in den band van voorheen' afzonderlijk uitgegeven. Maar nu — na dr. Kuyper's 80ste verjaardag, een dag van grote blijdschap en dankbaarheid — werd zijn aandacht gespannen voor de komende Deputatendag: 23 november 1917.

Reeds na zijn jaardag had hij met de heer Verweyck daar een enkele maal op gezinspeeld. De nieuwe Kieswet die in 1918 in werking zou treden, was een groot vraagstuk: Hoe zou ons volk in het geheel, hoe het antirevolutionaire volksdeel, daarop reageren. Z. Exc. wilde graag de kaart van het land zien zoals zij was met de districtsverdeling en of deze onder de nieuwe wet kon worden toegepast.

Een vraag, die door de heer Verweyck als een opdracht van dr. Kuyper aan mij werd doorgegeven. Op mijn vraag: en wanneer zal dat klaar moeten zijn? kwam het antwoord: zo spoedig mogelijk: dus morgen.

Dat is moeilijk te doen, antwoordde ik. Vanavond nog vergadering,

kom niet vroeg thuis en dan: hoe en waar vind ik die kaarten? U begrijpt toch, dat kan moeilijk. Ja wel, maar de professor vraagt het en dus...

Daarmee was het gesprek ten einde.

's Avonds 6 uur kwam ik thuis, vertelde ik het mijn vrouw en deze zei: we zullen het samen wel klaren.

Toen ik half twaalf thuis kwam, stond de huiskamertafel klaar. Tekenen of kleurpotloden, een kaart van Nederland, een jaarboek van 'Parlement en Kiezer' met de districten lag gereed.

Samen begonnen we te passen en te meten, de indeling op de oude kaart aan te geven en naar beste weten grensgemeenten bij provincie en gewesten (gemeenten) in te vullen. Zulks met een schriftelijke toelichting van het waarom. De volgende morgen kon ik de heer Verweyck een en ander ter hand stellen; en nu kon deze naar Den Haag gaan.

Hoe daar de situatie besproken is, weet ik niet, maar de daarop volgende morgen op het bureau komende zei de heer Verweyck: 'daar deugt niets van, je moet het veranderen'. Iets wat mij verbaasde. 'Morgen gaan we samen naar Den Haag'.

Des avonds hebben we, mijn vrouw en ik, alles nog eens vergeleken en kwamen tot het besluit dat het ondoenlijk was een andere samenstelling te verkrijgen. Met deze gedachte ging ik met de heer Verweyck naar Den Haag. Bij dr. Kuyper gekomen, was daar het kamerlid De Monté ver Loren, iets wat mij verbaasde, daar we altijd alleen werden ontvangen. Ik vond dr. Kuyper anders dan bij vroegere bezoeken. Ik wist zelf niet hoe maar de indruk was, minder actief, ietwat langzaam, ook bij de voorstelling aan en van het kamerlid, alsof hij wilde zeggen: zoek het nu samen maar uit.

Z. Exc. liet ons in een andere kamer en daar hebben wij anderhalf uur de situatie bekeken en besproken, maar de gewenste oplossing niet gevonden. Bij dr. Kuyper en de heer Verweyck weergekeerd, vertelde de heer De Monté dat geen mogelijkheid bestond om de oude districten te doen herleven.

Op de achterzijde: „Liefst zaterdagavond te half acht”

Het voornemen was onuitvoerbaar en ging, zonder dat dr. Kuyper er verder aandacht aan schonk, de doofpot in, nadat dr. Kuyper tot mij zei: dank je voor al het werk.

Nog even bleef de heer De Monté napraten en mochten de heer Verweyck en ik de koffiemaaltijd met dr. Kuyper en zijn dochters gebruiken.

Nog eenmaal zou ik dr. Kuyper mogen bezoeken.

In de eerste week van november 1917 was de heer Verweyck lichtelijk ongesteld om het gewone bezoek te brengen en werd dit aan mij opgedragen.

Een mededeling hiervan aan Z. Exc. werd prompt uitgevoerd en kreeg ik aan mijn huisadres de onderstaande briefkaart.

Kort als altijd luidde deze: liefst zaterdagavond te half acht.

Precies op tijd zaterdagsavonds belde ik aan en werd in de studeerkamer gelaten, waar Z. Exc. mij met uitgestoken hand begroette.

Terwijl hij de paperassen doorlas, had ik een kort gesprek met mej. H. S. S. Kuyper over het feest van de V.U., het raam aan dr. Kuyper geschonken en zei: dat het zo jammer was dat Z. Exc. niet weer het professoraat had opgenomen, waardoor het verband met studenten en ook het leven was verbroken.

Als alles door hem geregeld was, nam hij mij nog even mee naar de bibliotheek en liet daar enige veranderingen in ogenschouw nemen. In de studeerkamer teruggekomen, bood mej. Kuyper een kop thee aan en zei: Vader, dhr. v. L. zei ook dat het zo te betreuren was dat u het contact met de V.U. zo lang verloren had.

Eerst keek hij zijn dochter aan, als had hij niet verstaan of begrepen wat gezegd was en zei toen: 'o ja?' En mij aanzien, terwijl hij glimlachte, antwoordde hij: dacht u dat?

Op mijn bevestigend antwoord zweeg hij als berustend. Later bleek dat hij een brief voor het studentenblad schreef of reeds geschreven had.

Dit was het laatste bezoek dat ik aan onzen Leider heb mogen brengen.

DE GRONDTOON VAN ONS VOLKSKARAKTER

DOOR H. ALGRA

Ook de N.C.R.V. heeft dr. Kuyper herdacht. Drie deskundigen hebben voor prof. Van Dijk uit Groningen de stof aangedragen voor een gesprek over Kuyper als volksleider. De professor beschreef, waaraan zulk een volksleider is te kennen en drie heren knoopten daarbij aan, om aan te tonen, dat het klopte. Het was soms wel een belangwekkend gesprek, misschien enigszins ondanks de opzet.

Want een van de gesprekspartners was dr. Buskes, en die had wel begrepen, wat er aan de hand was. Die verstond het, dat er tussen Kuyper en de antirevolutionaire volgelingen een mystieke band was. Die wist, wat het betekende, als Kuyper op een Deputatenvergadering een psalm voordroeg, voordat die werd gezongen.

Dr. Puchinger kreeg naar mijn mening niet voldoende de kans, om zijn bijdrage te leveren. Maar het merkwaardigst was de bijdrage van prof. Van Weringh uit Groningen, géén geestverwant van Kuyper. Hij had zijn eigen theorie. Dr. Kuyper had zijn volgelingen geïsoleerd van de rest van het volk, o.a. door de verklaring, dat de A.R. richting de grondtoon van ons volkskarakter was. Zo had het zelfs in het A.R. beginsel-program gestaan, maar de hoogleraar wist niet, zei hij zelf, of het er nog in stond. Hij had het in Parlement en Kiezer even kunnen laten nakijken, maar misschien vond hij het niet belangrijk genoeg.

Nu stond inderdaad in het program van 1878:

„De Antirevolutionaire of Christelijk-Historische richting vertegenwoordigt, voor zoveel ons land aangaat, den grondtoon van ons volkskarakter, gelijk dit, door Oranje geleid, onder invloed der Hervorming, omstreeks 1572 zijn stempel ontving; en wenscht dit, overeenkomstig den gewijzigden volks-toestand, in een vorm, die aan de

behoeften van onzen tijd voldoet, te ontwikkelen.

Nu eerst even een tussenopmerking. Na de tweede wereldoorlog kregen wij het 'nieuwe bestand', de rooms-rode coalitie, zowel door de K.V.P. als de P.v.d.A. toen met kracht verdedigd. Tot die verdediging in eigen K.V.P.-kring behoorde toen ook het argument van prof. Romme, dat die A.R.-pretentie, de grondtoon te vertegenwoordigen, krachteloos moest worden gemaakt.

Maar de pretentie is bescheidener geworden. Op 19 juni 1961 heeft de A.R.P. in haar Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program geschreven:

De anti-revolutionaire of christelijk-historische richting vertegenwoordigt die grondtoon van ons volkskarakter, welke zich onder invloed der Hervorming en onder leiding van Oranje gevormd heeft en omstreeks 1572 in zijn eigen aard tot openbaring kwam.

Het verschil tussen beide redacties is duidelijk. Die van 1878 gaat er van uit, dat er maar één grondtoon is, en die éne grondtoon wordt door de A.R. of C.H. richting vertegenwoordigd; de nieuwe redactie laat, misschien minder in overeenstemming met de muziekleer, tegelijk verschillende grondtonen in hetzelfde nationale accoord bestaan, en onze richting vertegenwoordigt één van die grondtonen, die grondtoon nl. die in onze nationale vrijheidsstrijd tot openbaring kwam.

Maar nu iets meer over de oude redactie en de visie van Kuyper daarop. Zowel in polemieken met rooms-katholieken als met liberalen heeft hij de 'stelling' toegelicht.

Maar ik wil liever de lezer niet vermoeien met veel citaten. De kernvraag is: *sedert wanneer kunnen we in de geschiedenis spreken van een eigen nationaal bestaan?*

In de Middeleeuwen nog niet, zo bevoogde Kuyper terecht. 'De Tijd' had gezegd, dat het begon met Bonifacius en Willebrord, maar dat is onmogelijk vol te houden. Het triumfant verhaal, dat Karel V al de Nederlanden tot één politieke eenheid heeft verenigd, is onzin in het kwadraat. Wat deze 'heer der Nederlanden' heeft gedaan, is alleen maar als een stuk zuiver dynastieke

politiek die gewesten bij elkaar te graaien, die hij krijgen kon. De Ommelanden wel, maar Oost-Friesland niet, Gelre wel maar Kleef niet. En in meer dan een gewest was de onwil jegens de nieuwe situatie groot en nergens trilde de dankbaarheid, dat we ook politiek één waren, gelijk we nationaal al veel langer één waren.

Het besef, samen bij elkaar te horen, dat komt eerst in het verzet tegen het Habsburgse bewind. Dat besef groeit onder leiding van Oranje. Hij was 'den vaderlandt getrouwe', hij sprak van het 'edel Neerlandt soet', dat door de Spanjaard werd 'gekrenkt'. De Unie van Utrecht gaf aan dat nieuwe dat eigen nationaal bestaan, gestalte. 'U pijlen vast gebonden houdt'

En dat was allemaal niet los te maken van de kracht der Reformatie. Die kracht stuwde naar de nationale vrijheid.

En — die kracht blééf bestaan. Die kracht kwam telkens weer boven.

Kuyper heeft dat niet bedacht, om zó zijn aanhang te isoleren. Hij geloófde, dat het zo was. Ook, omdat Groen het hem zo had geleerd.

'Weinig baat het den naam vaderlandsch en nationaal te geven aan revolutionaire beginsels, aan revolutionaire belangen, aan revolutionaire vrijheden, aan revolutionaire burgerzin, waardoor al hetgene der Natie eigen, het Vaderland dierbaar en heilig geweest is, ter zijde gesteld wordt.'

Zo staat het in Ongeloof en Revolutie. Bij deze opvatting heeft Kuyper zich aangesloten. Hij wil het volk leren, zichzelf te herinneren, wat het is geweest en hoe het dat is geworden. En hij zag daarbij, dat evenals in de Angelsaksische landen, de 'protestant-puriteinse geest' de politieke vrijheid, de democratische mondigheid heeft gewonnen.

Daarbij moet wel worden opgemerkt, dat Kuyper heel goed zag, dat in het Nederlandse volkbestaan drie stromingen kunnen worden opgemerkt. Hij noemt ze de r.k. stroming, die als onderstroom reeds sedert de Middeleeuwen aanwezig is, de Calvinistische stroming, die het aanzijn gaf aan ons

zelfstandig volksbestaan, en de liberale stroming, die voortkwam uit de beginselen der Revolutie.

In de Heraut van 28 juli 1871 schreef Kuyper dan ook:

'Er zijn... drie richtingen in ons land, die om den voorrang dingend, elk haar eigen nationaliteit bij de natie aannemelijk willen maken.'

De Christelijk-Gereformeerde, die tot aan de Reformatie wil teruggaan, en in haar het aansluitingspunt vinden voor den volksgeest, van waaruit hij in het door de Reformatie getekende spoor zich verder moge bewegen.

De Rooms-Katholieke, die tot vóór de Hervorming teruggaan en, zich aansluitende bij het Nederland der middeleeuwen, het gansche tijdperk der Hervorming overspringen wil, als onwettig in de geschiedenis van ons volksbestaan ingeschoven.

En eindelijk de liberale, die van de eerste Fransche revolutie als haar geboorteur dagtekent, en in de beginselen van '89 de lijnen aangegeven ziet, waarlangs onze volksgeest zich, volgens haar, heeft te bewegen.

Het feitelijk bestaan dier elementen heeft een toestand in het leven geroepen, dien wij aanvaarden gelijk hij is. Met al die richtingen moet gerekend, maar geen harer mag zich het monopolie aanmatigen, wanneer er sprake is van de nieuwe nationaliteit, die zich sedert de revolutie in ons land tracht te vormen.

Men geve... en aan het Christelijk nationale, en aan het Katholieke en aan het Liberale deel onzes volks een gelijk terrein en volle vrijheid om zich te ontwikkelen, dan zal de wortel der bitterheid zijn uitgerukt, de politieke dampkring gezuiverd worden, en in strijd van zedelijke krachten in de plaats treden van het factie-gekibbel, dat ons rusteloos plaagt en kwelt, zonder ons de oplossing van het vraagstuk nader te brengen.

GELIJK RECHT VOOR ALLEN

is in de verwarring van ons Staatsleven de eisch, waarin alle richtingen elkaar ontmoeten kunnen'.

Dat is dus de visie van Kuyper over de grondtoon van het volkskarakter.

REEDS 5.000 GULDEN ONT- VANGEN

De één-gulden-actie voor dekking van het tekort over 1970 loopt goed. Vijfduizend gulden is inmiddels binnen.

Het tekort is rond f 30.000,—.

Wij verwachten, dat dit bedrag nog voor het einde van dit jaar zal zijn bereikt.

Een en andermaal is ons in de afgelopen week gezegd: waarom slechts f 1,— gevraagd? Het is de moeite niet om dat per giro over te maken. Dat kan wel zo zijn in vele gevallen, maar gelukkig nemen velen die moeite toch. En verder is het voor ons natuurlijk helemaal geen probleem om in plaats van f 1,—, bedragen als f 10,—, f 25,— f 100,— enz. te ontvangen. Graag, zouden wij hier willen zeggen. Voor veel noodzakelijk politiek werk in deze tijd is nu eenmaal veel geld nodig.

Velen begrijpen dat, getuige allerlei reacties:

„Slechts één gestort voor 't groot tekort? 't Is niet genoeg o nee! Hier is dus nummer twee”.

„Eén gulden (als het kan).

Wij maken er vijf gulden van”.

„Geen gulden maar een knaak voor een noodzakelijke zaak”.

„Aangezien velen die gulden wel zullen vergeten, zend ik er maar vijf. Succes!”

Zo gaat dat.

Hartelijk dank.

Het is weer het eind van een maand.

Velen doen hun maandelijkse girobetalingen.

Vergeet de A.R.P. daarbij niet.

Men zegt: december is een dure maand.

Ja, dat is het soms in allerlei opzicht.

Maar dan mag toch die één-gulden-actie voor ons geen probleem zijn.

Wij rekenen op u, leden.

En op al onze sympathisanten.

Gireer, als het u schikt, nu gelijk even?!

GEEF GUL UW GULDEN

ONVOLDOENDE VISIE IN NEDERLANDSE POLITIEK

„De enige nieuwe constructie, die er in wezen tot stand is gekomen, die althans in sterke mate van opbouw is, is die van de drie grote christelijke partijen. Daar ben ik blij om. Ik ben zelf één van de gangmakers geweest in dit samengaan. Ik ben er niet altijd gerust op geweest, dat dit samengaan in een goede geest zou aflopen. Ik ben daar nu wat geruster op.

Ik kijk naar prof. Steenkamp. Hij is vanmiddag al zoveel keren genoemd. Hij zou daar ijdel door kunnen worden. De eer komt hem echter toe. Ik ben blij, dat ik heb mogen meewerken in mijn partij de koers om te krijgen naar links van het centrum. Daar ben ik dankbaar voor.

Prof. Steenkamp heeft dat in zijn partij gedaan. Ik vind zelf, dat hij op dit genblik in dit opzicht de koploper is geworden en dat de K.V.P., als zijn opvatting geheel wordt overgenomen — naar wat ik daarover hoor en lees, moet ik dat aannemen — ook koploper wordt, terwijl ik er altijd trots op ben geweest, dat mijn partij in dit opzicht koploper is geweest.

Aldus de voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, dr. W. P. Berghuis bij de algemene beschouwingen vorige week.

POLITIEKE PARTIEN

De heer Berghuis zei, een samengaan met de P.v.d.A. te prefereren. P.v.d.A. en V.V.D. zij beide principieel tegen confessionele partijen, maar de keus tussen V.V.D. en P.v.d.A. is voor hem geen lood om oud ijzer, 'wat betreft de programs, de programs waarmee wij samen het beste uit de voeten zouden kunnen'.

De heer Berghuis zei ook, dat een samengaan met de P.v.d.A. in belangrijke mate aan haarzelf ligt, dat zal zij niet kunnen ontkennen en dat zal zij waar moeten maken. Zij zal op dit soort uitspraken ook van haar kant een uitspraak moeten geven.

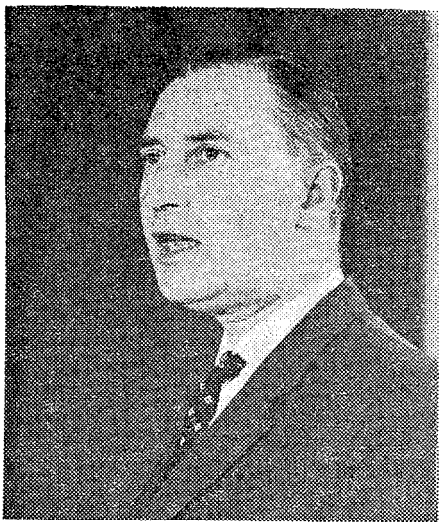
De heer Berghuis zei over de politieke verhoudingen in ons land: er zit in het politieke leven onvoldoende visie en duidelijkheid. Vergelijken met het buitenland wordt de Nederlandse politiek in belangrijke mate gekenmerkt door verwarring en 'gepeuter'.

D'66 heeft duidelijkheid beloofd maar die niet gebracht. Ook de P.v.d.A. heeft geen duidelijkheid gebracht. De heer Berghuis zei: 'Ik zeg ook niet, dat de P.v.d.A. dit had beloofd, maar ik zou graag van de heer Broeks willen horen, wat hij van de Partij van de Arbeid vindt. Hij heeft zoveel over de christelijke partijen gezegd, dat hij ook wel eens iets over zijn eigen partij mag zeggen'.

Van de PPR zei hij, dat het jammer is dat men uit de christelijke partijen is weggegaan. Men moet als het enigszins kan terugkomen dan kan men invloed uitoefenen nu niet.

De heer Berghuis meende, dat de V.V.D. zichzelf is gebleven, zij heeft de wind in zekere zin mee gehad. Deze partij heeft een zekere buigzaamheid, die zij ook op sociaal-economisch terrein heeft getoond.

Dr. Berghuis zei, dat er van het huidige kabinet bij het beleid betrekkelijk weinig visie en inspiratie is uitgegaan. De heer Berghuis weet dit echter niet in

de eerste plaats aan het kabinet, maar hij merkte op dat dit verband hield met de politieke situatie in ons land als zodanig. Het eind van deze parlementaire periode wordt vervroegd door de grondwetsherzieningen. Dr. Berghuis zei, dat daarvan niet zo veel is terechtgekomen. Dat verbaasde hem echter niet, want men kan niet zomaar op grote schaal wijzigingen in het constitutionele bestel en in vastgestelde regels aanbrengen.

Bij de grondwetsherzieningen gaat het om een uitkristallisering door de conventie en niet door de jurisprudentie, zoals bij het burgerlijk recht. De heer

Berghuis meende, dat er in Nederland nog niet voldoende conventie is om op grote schaal een wijziging van de Grondwet te verwachten.

BUITENLAND

De heer Berghuis vond gesprekken van bezoekende staatshoofden met het parlement nuttig, maar het hangt er vanaf wie het zijn.

Hij meende, dat in de wereldpolitiek Europa tussen wal en schip is geraakt. Amerika en de Sovjet-Unie maken de dienst uit.

Eens was de heer Berghuis het met het bondgenootschap tussen West-Duitsland en de Sovjet-Unie. Hij vond, dat de C.D.U. zich in deze kwestie niet juist heeft opgesteld al heeft Barzel zich voorzichtiger opgesteld dan Kiesinger. De heer Berghuis pleitte voor een aparte belasting voor ontwikkelingshulp, opdat iedere burger op zijn belastingbiljet kan zien wat hij moet opbrengen voor de ontwikkelingshulp.

Ten aanzien van het Midden-Oosten zei de heer Berghuis te hopen, dat het overleg onder leiding van de heer Jarling weer op gang komt.

Uiteraard bestaan van beide kanten belangrijke problemen. Men zal evenwel nooit kunnen zeggen: Eerst moet de andere kant toegeven en dan willen wij wel praten. Men moet gaan praten en de probleempunten zullen dan de punten vormen, waarover moet worden gesproken.

De heer Berghuis, die kort daarvoor een reis door het Midden-Oosten maakte, zei, dat de Egyptische regering hem had gezegd bereid te zijn de grenzen en het bestaan van Israël te erkennen. De Israëlische regering wil voor 90 pct. het bezette gebied aan Egypte teruggeven en aan Jordanië 85 pct., als men maar een veilige grens krijgt, die ook door de andere partijen wordt gegarandeerd.

Wat betreft Jeruzalem werd de heer Berghuis gezegd van Israëlische kant, dat de stad in een aantal subgemeenten zou moeten worden verdeeld, met grote bevoegdheden en onder gezag van de bevolkingen die daar leven. Maar het moet één gemeente blijven en de hoofdstad van Israël.

Het meest menselijk aangrijpende probleem is dat van de Palestijnen, aldus de heer Berghuis, zij zitten tussen de molenstenen.

BINNENLAND

De heer Berghuis zei het eens te zijn met het rapport-Biesheuvel. Hij meent dat de opentbaarheid niet groot genoeg kan zijn, dat geldt voor elke overheidsinstantie.

Over de defensie vroeg de heer Berghuis de regering een studie te willen maken t.a.v. een beroepsleger of een leger waarin dienstplichtigen nodig zullen blijven.

De milieuhygiëne achtte hij een van de belangrijkste zaken, ook in de politiek. Blij was de heer Berghuis met wat er is gebeurd t.a.v. de ondernemingsraden, maar het zal verder moeten gaan. Men heeft niet alleen te maken met welvaart en welzijn maar ook met het opleggen van verantwoordelijkheid aan de mensen, ook aan de werknemers.

De fractievoorzitter zei tegen een monistisch stelsel in ons parlementair bestel te zijn, dus tegen een gekozen minister-president. Bij commissarissen en burgemeesters is dit een ander punt maar het is uitgesloten om van benoemde functionarissen ineens over te gaan op gekozen mensen.

PROF. ALBEDA OVER DE MILJOENENNOTA

Het is ook ditmaal moeilijk, te spreken over de Miljoenennota zonder de ontwikkeling van het sociaal-economische beleid daarbij te betrekken, vooral wanneer je zelf een sociaal-econoom bent. De regering heeft zeer grote verwachtingen van en stelt hoge eisen aan de invloed van het centrale overleg. Ik lees op blz. 6 van de Miljoenennota: 'De regering vraagt voor haar programma medewerking van de Volksvertegenwoordiging, de lagere overheid, het georganiseerde bedrijfsleven en van iedere burger individueel. Alleen door gezamenlijke inspanning kan de inflatie worden beteugeld', en op blz. 16: 'In de ernstige situatie, die zich ontwikkelt, meent het echter op het georganiseerd bedrijfsleven een ernstig beroep te moeten doen om in het belang van onze welvaart en werkgelegenheid de gevraagde medewerking te verlenen'.

Nu zijn wij, principieel overtuigd van de wenselijkheid van een centraal overleg, dat in staat is, de noodzakelijke matiging op te brengen in de econo-

mische ontwikkeling. Het regeringsprogramma heeft als onmisbaar onderdeel inderdaad die matiging door de sociale partners. Dat zij bereid is gebleken, artikel 8 tijdelijk op stal te zetten in dat kader, is te waarderen'. Aldus prof. dr. W. Albeda tijdens de financiële beschouwingen in de Eerste Kamer vorige week.

'Ik heb echter het gevoel, dat haar geloof in de mogelijkheden van het centraal overleg niet zo groot is, dat zij zich geheel aan het S.E.R.-akkoord zou willen houden. Ik zie tenminste in de calculatiebeschikking een bewijs van dit ongelooft. In wezen, zou men kunnen zeggen, betekent de calculatiebeschikking, dat de regering twijfelt aan de effectiviteit van haar beroep op het georganiseerde bedrijfsleven op pag. 6 en 16 van de Miljoenennota, en naar mijn gevoel terecht. Ik heb het gevoel, dat wij ons bevinden in een vicieuze cirkel. Wij hebben een falend sociaal-economisch beleid op centraal niveau, dat leidt tot ongelooft in de mogelijk-

heid van herstel van het centraal overleg, wat weer leidt tot onvoldoende vertrouwen om het centraal overleg wezenlijk te herstellen.

Het is voor mij zeer de vraag, of de regering in staat zal zijn, dit centraal overleg te herstellen op zo'n wijze, dat het instrument van de loonpolitiek weer ter beschikking komt. Sterker, het is voor mij de vraag, of enige regering dit op dit moment zou kunnen doen.

Naar mijn gevoel is niet de discussie over artikel 8 wezenlijk. Concreet gesproken, ik heb niet het gevoel, dat in de eerste plaats de botsing tussen twee persoonlijkheden het sociaal-economisch overleg heeft gefrustreerd. Het is het gewijzigde klimaat, zoals dat in het algemeen in Nederland manifesteert, dat ons parten speelt. De tijd dat men leiders volgde uit vertrouwen is voorbij'.

De heer Albeda zei, het gevoel te hebben, dat de huidige sociaal-economische onrust een fase is, waar wij doorheen moeten. Een herstel van de centrale

VERVOLG OP PAG. 1

KIEZERS MOETEN GEMAKKELIJK KUNNEN STEMMEN

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

Kiezers kunnen in het algemeen gemakkelijk stemmen wanneer zij gezond en wel op de verkiezingsdag voor of tijdens of na het werk zelf even een van de stemlokalen kunnen binnenstappen.

Het wordt moeilijk wanneer er een of andere belemmering of verandering optreedt om deze normaliter gemakkelijke weg metterdaad te bewandelen. Daarbij kan gedacht worden aan verblijf elders (vakantie, uitstedeheid, binnenslands of buitenslands), ziekte, ouderdom (slecht ter been).

En wanneer het op deze wijze moeilijk wordt, dan wordt het (moeilijk) formulierenwerk. Dan moeten er formulieren worden ingevuld.

HUIDIGE SITUATIE

Wat is de huidige situatie?

In de eerste plaats is er op die manier via een formulier de mogelijkheid om zelf elders, ergens anders dan in de eigen gemeente te stemmen (vanwege uitstedeheid, beroepshalve of vakantie binnenslands). Voor Tweede Kamerverkiezingen kan men dan in elke willekeurige gemeente in heel Nederland naar een stemlokaal gaan. Voor Provinciale Statenverkiezingen alleen in elke willekeurige gemeente binnen de grenzen van de provincie, waarin ook de eigen gemeente van de kiezer is gelegen.

Voor gemeenteraadsverkiezingen is deze mogelijkheid natuurlijk uitgesloten. Het formulier, waarmee het verzoek om elders te mogen stemmen wordt gedaan, moet uiterlijk op de veertiende dag voor de verkiezingsdag worden ingediend op de gemeentesecretarie.

In de tweede plaats is er de mogelijkheid voor de kiezer (volmachtgever) om een ander (gemachtigde) voor zich bij volmacht te laten stemmen. Het betreffende formulier moet eveneens op de veertiende dag voor de verkiezingsdag worden ingediend op de gemeentesecretarie.

Als gemachtigde kan in het algemeen slechts worden aangewezen:

- de echtgenoot of echtgenote,
 - een der bloed- of aanverwanten in de eerste, tweede en derde graad;
 - de echtgenoot van een schoonzuster of de echtgenote van een zwager;
 - een der huisgenoten van de volmachtgever, dus iemand die op hetzelfde adres woont als de volmachtgever.
- De hier weergegeven beperking, neergelegd in de Kieswet, geldt echter niet voor de kiezer, wiens beroep of werkzaamheden medebrengen, dat hij (...) werkzaam pleegt te zijn buiten de gemeente in welke kiezersregister hij is opgenomen, mits zijn afwezigheid (...) als regel telkens langer duurt dan drie dagen.

De beperking geldt ook niet voor zijn echtgenote voorzover zij met hem (...) afwezig pleegt te zijn.

De gemachtigde behoeft niet in hetzelfde kiezersregister te zijn ingeschreven als de volmachtgever. De gemachtigde moet de volmachtstem uitbrengen in een stembureau van zijn keuze binnen het gebied van het lichaam, waarvoor de verkiezing gehouden wordt. Dit betekent:

- bij gemeenteraadsverkiezingen in de gemeente van de volmachtgever;
- bij Provinciale Statenverkiezingen in de eigen gemeente of in een andere gemeente, mits gelegen in dezelfde provincie als die van de volmachtgever;

— bij Tweede Kamerverkiezingen in de eigen gemeente of in een willekeurige andere gemeente in het gehele land. Een kiezer mag slechts twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen.

INITIATIEWET

Er ligt thans een ontwerp-initiatiefwet bij de Tweede Kamer, ingediend door mej. mr. E. A. Haars (C.H.U.), dat een zekere verruiming van de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen inhoudt.

Het betreft de volgende punten:

- In de eerste plaats wil dit wetsontwerp verruiming van de kring van bloed- en aanverwanten, tot en met de vierde graad.
- Vervolgens wil het wetsontwerp, dat wettelijk voorgeschreven wordt, dat elke kiezer de oproepingskaart reeds uiterlijk veertien dagen (i.p.v. slechts drie dagen, zoals thans het geval is) voor de verkiezingen ontvangt.
- Tenslotte wil het wetsontwerp, dat naast de huidige regeling het tevens mogelijk wordt, dat een kiezer, die bij volmacht voor zich wil laten stemmen, zich daartoe nog uiterlijk op de vijfde dag voor de verkiezingsdag ter gemeentesecretarie kan vervoegen samen met de gemachtigde, die bereid is voor hem te stemmen en dit ter plaatse verklaart.

COMMENTAAR

ad. 1. Dit voorstel ondersteunen wij van harte, nadrukkelijk. Reeds eerder schreven wij: 'Niet valt in te zien welk bezwaar er zou zijn de kring van bloed- en aanverwanten uit te breiden tot de vierde graad. Dan zouden bijvoorbeeld ook neven en nichten onderling voor elkaar bij volmacht kunnen stemmen. Nu is het immers zo, dat de kinderen van een broer niet voor de kinderen van een zuster van die broer mogen stemmen'. (Ned. Ged. 13 mei 1967).

Een wijziging van de kieswet op dit punt achten wij een minimum. ad. 2. Dit voorstel achten wij eveneens nuttig. Het is een meer tijdige herinnering aan de komende verkiezingsdag. Voor degene, die volgens de huidige regeling bij volmacht zou willen stemmen, blijft het niettemin een (te) late herinnering om alsnog een verzoek om bij volmacht te stemmen te kunnen indienen. Dat moet immers bij de huidige regeling gebeuren uiterlijk op de veertiende dag voor die der stemming. Het voorstel brengt alleen soulaas in

relatie tot het derde voorstel van mej. Haars.

ad. 3. Tegen dit voorstel hebben wij geen bezwaren. Alleen zal het slechts in beperkte mate enig soulaas geven. Het zal in de praktijk vaak moeite geven om een geschikt moment te vinden om met z'n tweeën tegelijk naar de gemeentesecretarie te gaan. En als het toch moeite geeft, zal men dit niet gauw doen. Ook de indienst van het wetsontwerp zelf ziet op dit punt wel blijvende bezwaren blijkens haar toelichting:

'Degenen, die niet persoonlijk naar het gemeentehuis kunnen gaan en geen familieleden of huisgenoten hebben, worden met dit voorstel niet geholpen, evenmin als degenen, die kort voor de verkiezingen plotseling ziek worden'.

AANVULLENDE VOORSTELLEN ONZERZIJD

Onzerzijds zouden wij met nadruk ook de volgende voorstellen in ernstige overweging willen geven:

1. De termijn om volgens de huidige regeling verzoeken tot stemmen bij volmacht in te dienen wordt verkort. De indiening moet nog kunnen plaatsvinden i.p.v. uiterlijk op de veertiende dag voor die der stemming op de negende dag (desnoods op de twaalfde dag) voor die der stemming.

2. Eveneens herhalen wij ons eerdere pleidooi, dat een gemachtigde niet zoals nu twee, maar voortaan drie aanwijzingen om bij volmacht te stemmen mag aannemen. In de praktijk zal dit in een aantal gevallen een goede oplossing kunnen betekenen.

3. Een voorstel ter overweging. De volmachtgever kan persoonlijk uiterlijk op de tweede dag of schriftelijk uiterlijk op de vijfde dag voor die der stemming een volmachtformulier op de gemeentesecretarie van zijn eigen gemeente indienen (onder overlegging van zijn inmiddels ontvangen oproepingskaart), waarbij een willekeurige kiezer woonachtig in dezelfde gemeente als gemachtigde wordt aangewezen. Het betreffende formulier dient vervaardigd te worden in duplo, waarbij het originele exemplaar ter gemeentesecretarie blijft en de gemachtigde het andere exemplaar ontvangt, waarmee de gemachtigde op de dag der stemming naar het

stembureau kan gaan, waar hij bij overhandiging van dit duplicaat een stembiljet ontvangt om de volmachtstem uit te brengen.

Een beduidende uitbreiding naast en vereenvoudiging van het thans geldende systeem, welke wij hier op dit moment menen niet nader behoeven toe te lichten.

4. Nog een voorstel ter overweging. Een gedachte, welke ook bij de Kiesraad in overweging is. Een volmachtgever mag een willekeurige andere kiezer, zonder beperking, als gemachtigde aanwijzen. Op deze wijze: de volmachtgever geeft zijn oproepingskaart aan een gemachtigde, welke hij op zijn oproepingskaart als zodanig aanwijst. De vorm en inrichting van de oproepingskaart dient dan zodanig gewijzigd te worden, dat de volmachtgever en zijn gemachtigde daarop de stemmachtiging kunnen verklaren en aanvaarden.

UITBREIDING NODIG

Wij hopen, dat bij de komende behandeling van het wetsontwerp-Haars van de gelegenheid gebruik wordt gemaakt een zodanige wijziging van de Kieswet te realiseren, dat via het stemmen bij volmacht zoveel mogelijk kiezers, die niet zelf in de gelegenheid zijn aan de stemming deel te nemen, toch in de gelegenheid worden gesteld hun stem uit te brengen, zij het bij volmacht.

Het deelnemen aan verkiezingen — zonder dwang, de opkomstplicht is terecht afgeschaft — dient hoog te worden genoteerd.

Thans mag voor een beperkte, hierboven aangeduide categorie personen elke willekeurige kiezer stemmen. Die regeling voor schippers, zeevarenden, vissers, militairen, vertegenwoordigers enz., heeft uitdrukkelijk onze instemming. Maar in feite is het tenminste merkwaardig, dat bijvoorbeeld voor een zeevarende iedere willekeurige kiezer voor hem bij volmacht mag stemmen, terwijl toch meestal zijn echtgenote (of een ander familielid) aan de wal woont en dus veelal een gemachtigde binnen de kring van bloed- en aanverwantschap beschikbaar is. Terwijl er duidelijk andere kiezers zijn, die met de beste wil van de wereld geen eigen bloed- of aanverwant kunnen vinden, waardoor zij niet aan de verkiezingen kunnen deelnemen, wanneer zij zelf verhinderd zijn.

Een regeling om zonder meer elke kiezer bij volmacht te kunnen laten stemmen via elke andere willekeurige kiezer kan het bekende gevaar hebben van ronselen van stemmen (bijvoorbeeld het 'bestormen van tehuizen', zoals mej. Haars in haar toelichting nog eens noemt), het alternatief levert in vele gevallen toch grote onbillijkheden op ten aanzien van stemwillige, maar niet stemmen kunnende kiezers.

„OPSTOKEN TOT DEMOCRATIE”

Het voorgaande tracht suggesties bij te dragen om met zoveel mogelijk vermindering van mogelijke bezwaren toch zoveel mogelijk kiezers bij de verkiezingen te betrekken.

Daarnaast is dan tenslotte het ruimer en opvallender bekend maken van de mogelijkheden om bij volmacht te stemmen dringend noodzakelijk.

'Opstoken tot democratie' op deze wijze is een goede zaak. Veel kiezers van het goede democratische hout zullen ermede geholpen zijn.

Mensen, die willen stemmen, moeten zo weinig mogelijk belemmeringen ontmoeten.

Elke verbetering in dit opzicht bepleiten wij hartstochtelijk.

HET EXPERIMENT ALLENDE

DOOR DR. K. J. HAHN

Op 24 oktober j.l. hebben de twee takken van het Chileense Congres met slechts 35 stemmen van de totaal 200 tegen bij zeven onthoudingen de winnaar van de presidentsverkiezingen van 4 sept. j.l. tot president van Chili gekozen. Ook de grootste partij in het Chileense parlement, de christen-democraten met 75 stemmen hebben Allende gesteund. Op 3 november heeft de christen-democraat Eduard Frei Montalvo het ambt in een korte plechtigheid in het paleis 'La Moneda' aan zijn opvolger overgedragen en daarna verklaard: 'In 1964 heeft het land een weg voor de hervormingen in vrijheid gekozen, een politieke filosofie, en een nauwkeurig regeringsprogramma. In 1970 heeft het een andere weg gekozen die met een andere filosofie overeenkomt en met een ander programma'.

GROTE AANDACHT

Inderdaad vormt de wachtaflossing een overgang, die in de gehele wereld met de grootste aandacht werd gevolgd: het is voor het eerst in de vrije wereld, dat de socialisten en communisten aan de macht komen, met de steun van de christen-democraten. De Italiaanse communisten, waar het probleem van de betrekkingen tussen de democraten en de machtige communistische partij — 27 pct. van alle stemmen — op het ogenblik bijzonder actueel is, schreef de tweede man in de partij, Giancarlo Pajetta, in een hoofdartikel van het partijblad 'L'Unita': 'Hetgeen in het meest Europese land van Latijns-Amerika is gebeurd, kan misschien een meer directe betekenis ook voor Italië hebben — het is een proces waarin wij (Italiaanse communisten) niet alleen

geïnteresseerde toeschouwers, maar ook protagonisten zijn'. Daarom waren ook bij de zogenaamde 'transmission del mando', de ambtsoverdracht, zowel vertegenwoordigers uit de Latijnsamerikaanse landen, uit USA en West-Europa, maar ook uit Cuba, de Sowjet-Unie, rood-China, etc. aanwezig. Het is een experiment dat in de gehele internationale context van de grootste betekenis kan zijn.

De overgang zelf verliep ondanks de dodelijke aanslag op generaal Schneider, de commandant van het leger, en de arrestatie van generaal Viaux als medeverantwoordelijke voor de aanslag, zonder incidenten. President Allende, die na de plechtigheid in het presidenten-paleis een godsdienstoefening bijwoonde, die in de kathedraal van Santiago de Chile door de kardinaal werd opgedragen, heeft kort daarna de na de aanslag afgekondigde uitzonderingstoestand opgeheven. Chili bleef zijn 150 jaar oude democratische traditie trouw, in deze periode, en Allende kon zonder moeite zijn nieuwe kabinet voorstellen. Het wordt gevormd door 4 ministers van de socialistische partij, zijn eigen vrienden dus, waarvan José Toha Gonzalez het ministerie van binnenlandse zaken en Clodomiro Almeyda buitenlandse zaken op zich namen. De socialisten houden dus de sleutelposities in het kabinet. De drie communistische ministers leiden de ministeries van respectievelijk industrie, openbare werken en arbeid. De overige ministeries gingen naar twee onafhankelijken en een lid van de MAPU, de linksgerichte christen-democratische splinterpartij van Gumucio en Chonchol.

DEMOCRATIE

Hoe zal Allende regeren? Hij heeft hieromtrent voor en na zijn verkiezingen openlijk gesproken: Chili zal een democratie blijven, niemand hoeft zich bezorgd te maken over de medewerking

van de communisten aan de regering, zij waren al in 1938 en 1946 in de Chileense regering vertegenwoordigd, zonder dat er ongelukken gebeurden. Chili zal geen Cuba worden. De persvrijheid en de democratische instellingen zullen gerespecteerd worden, zoals dit overigens nog in de door de christen-democratische partij geëiste grondwetsherziening nog vlak voor de ambtsoverdracht is vastgelegd. Daarin is ook bepaald dat het leger politiek neutraal zal blijven. Wel zal vlug en ingrijpend gewerkt worden aan de structurele hervorming. Allereerst zullen de sleutelindustriën, dat wil zeggen vooral de koper-, ijzer en nitraat-industrie, genaturaliseerd worden. Frei had dit slechts voor 51 pct. gedaan, de resterende 49 pct. waren nog bij de Amerikanen gebleven. Nu gaan de grote bedrijven Anaconda, Cerro en Kennecott aan Chili over, voor de Verenigde Staten een netto-verlies van 2 miljard dollars.

Op het gebied van de buitenlandse politiek zal niet veel veranderen, alleen is aan te nemen, dat binnenkort de diplomatieke betrekkingen met Cuba, Noord-Vietnam, Noord-Korea en de D.D.R., zullen worden aangeknoopt. Met de Sowjet-Unie is al een verdrag over wetenschappelijke samenwerking gesloten.

POSITIEF

Dit klinkt dus alleszins geruststellend of tenminste niet verontrustend. Dit is het ook hetgeen de christen-democraten, de kerkelijke autoriteiten en de strijdkrachten, een werkelijk loyale en democratische instelling op een continent, waar dit zeker niet de regel is, ertoe bewoog, zich positief op te stellen. Er blijven enkele vragen over: zullen de extremistische groepen binnen de coalitie en buiten de coalitie van Allende deze democratische correctheid bezitten of tenminste respecteren? Allende heeft bewust als marxist-leninist geen ideologisch getint programma willen voorleggen, een algemeen progressief of als men wil socialistisch programma dat in zijn pragmatisch karakter in een ontwikkelingsland ook voor christenen en andere niet-marxisten aanvaardbaar is. Zullen de extremisten hiermede op den duur tevreden zijn?

Allende, persoonlijk een brave en kunstzinnige burgerman, die niet gespeend is van humor — in de zomer zei hij nog, dat men op zijn graf eens, na zijn vier kandidaturen, zou schrijven: 'Hier ligt de toekomstige president van Chili' —, liet echter duidelijk merken: als het kapitaal verder vlucht en de buitenlandse investeringen aanzienlijk teruglopen dan kan gemakkelijk een radikaliserende onvermijdelijk worden.

Een andere vraag: zal in 1976, bij de volgende verkiezingen, de communistische partij zonder slag of stoot aftreden, als een christen-democraat of een conservatief wint? Zal Moskou dit toelaten? Het is bekend dat de Chileense communisten bijzonder trouw aan de lijn van Moskou blijven, door alle Boedapest's en Praag's heen. Zal Allende over voldoende prestige en politieke macht beschikken, eventuele rebellen in zijn team onder bedwang te houden?

Als bij de eerste ongrondwettelijke actie de christen-democraten en de Kerk hun morele steun aan de regering zullen opzeggen, en de strijdkrachten onrustig worden, hoe zal Allende dan kiezen? Als de onrust onder de burgers, de kapitaalvlucht en ook de emigratie van niet weinigen in een soort paniekstemming nog langer aanhoudt, dan

kunnen deze vragen eerder actueel worden dan het lijkt.

De laatste vraag die wij hier stellen: wat doen de christen-democraten. Zij willen eerst weten hoe het kwam dat zij na zes jaar goede administratie toch verloren hebben. Welnu: de overwinning heeft vele vaders, de nederlaag is een weeskind. Niemand wil begrijpelijkerwijs verantwoordelijk zijn, de gedachte komt dan op dat allen hun portie te dragen hebben. Het is waar dat Frei door de conservatieven en de linkse partijen in de tang genomen werd, het is waar, dat Tomic niet zoals Frei in 1964 tegen een, maar tegen twee kandidaten moest vechten. Maar beide leiders van de Chileense christen-democraten sinds jaren zijn voor degenen die hen al jaren kent, twee verschillende interpretaties van dezelfde gedachtenwereld: Frei, de afstammeling van stoere Zwitsers, is hoogleraar geweest, een rechtlijnige, oprechte harde werker en tegenover het volk een wijze pedagoog, Tomic, afstammeling van Joegoslaven, heeft een zuidelijk dynamisch temperament, vurig, polemisch, agressief en een briljante intellectueel, die als advocaat graag pleit, aanvalt, overrompelt — en tegelijk houdt hij van grootse visies die anderen en hem zelf meeslepen.

Twee zeer begaafde en zeer gekwalificeerde figuren. De synchronisering heeft niet altijd gewerkt, de partij zocht tegenover de regering en aan het begin van de verkiezingscampagne ook tegenover de andere partijen met moeite de eigen weg. Tomic lukte het niet, stemmen aan de linkerkant te veroveren, wel lukte het hem door zijn kritiek op rechts, die wel gemotiveerd was, stemmen ook van de middenstand te verliezen. De conservatieven hebben via radio en televisie een stemming van angst voor het communisme gekweekt. Dit zijn enkele van de factoren die een rol gespeeld hebben.

VERANTWOORDELIJKHEID

Zij moeten in een grondig gewetensonderzoek van de Chileense christen-democraten nader bestudeerd worden. Want de volgende maanden en jaren zal de christen-democratie in Chili nog een grote verantwoordelijkheid voor het land dragen, en hiervoor is een eensgezinde en actieve partij nodig. Frei heeft al laten weten dat hij zich niet in een Zwitsers chalet of in Miami terugtrekt, hij blijft op zijn post in de partij, om tezamen met Tomic, zijn oud-medewerkers in de regering, Bernardo Leighton, Gabriel Valdes en Jaime Castillo, het oude ideaal in een nieuwe constellatie trachten te verwezenlijken, om daarmee de democratie en de sociale vooruitgang in Chili te dienen, en in dit kader ook door steun aan Allende.

Wat er gebeurt, als de regering van Allende dit vrijwillig aanvaarde democratische kader verlaat, is niet ter discussie en niet te voorspellen. Dat het de gedachten van sommigen bezig houdt, is in dit naoorlogse ondermaanse helaas geen wonder.

Tweede Kamerverkiezingen op 28 april 1971.

Dat duurt nog maar een half jaar.

Daarom zijn de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne nu al in volle gang op het secretariaat van de ARP.

Dat brengt veel werk met zich mee.

Maar die verkiezingscampagne is niet het enige, want er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

IETS VOOR U?

Wij zoeken een jongste

medewerkster

en een

typiste

Kom er eens over praten.

Gehuwde dames, die slechts een gedeeltelijke dagtaak willen vervullen, zijn ook hartelijk welkom.

Schrijf, bel eens op of kom langs om nadere bijzonderheden over werk en arbeidsvoorwaarden te bespreken.

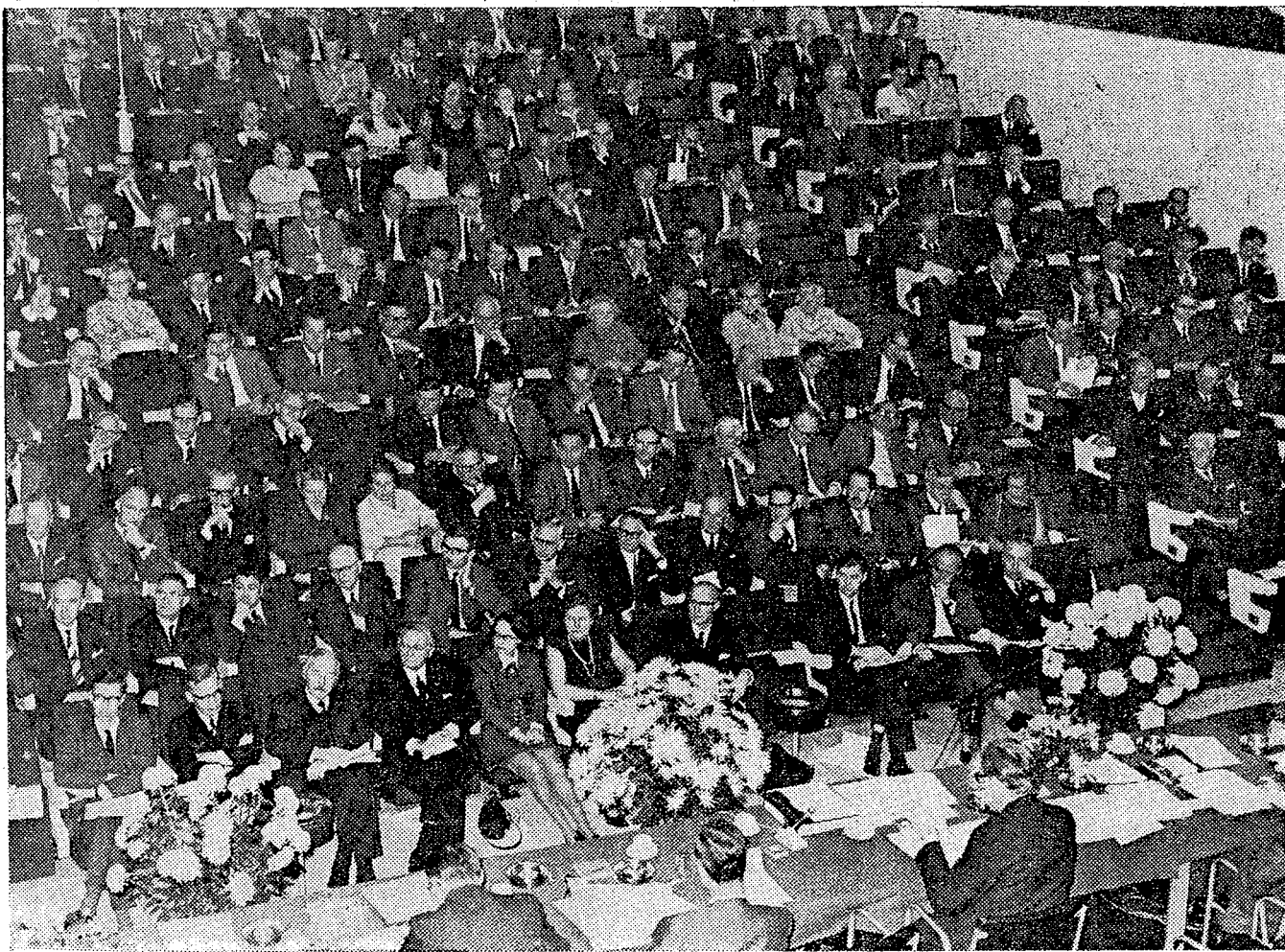
SECRETARIAAT ARP

Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer
Van der Wees, 's avonds bereikbaar
onder nummer 01730 - 24832)

Mej. J. van Leeuwen was er uiteraard.
Niet iedereen had alle stukken.

Dr. A. Veerman, dr. W. de Kwaadsteniet
en mr. B. W. Biesheuvel volgen aandachtig
een der sprekers.
Kritische vragen aan mr. Biesheuvel.

Zonder microfoon begin je niet veel.
Aandacht voor de rede van de voorzitter.

Partijsecretaris dr. W. de Kwaadsteniet
(r.) en adjunct-secretaris D. Corporaal
Prof. I. A. Diepenhorst (l.) voorziet
mr. J. H. Grosheide van koffie.

onderhandelingen zal pas wezenlijk kunnen gebeuren als het vertrouwen op vooral lager niveau is hersteld. De regering zal zich erop moeten richten dit vertrouwen te herstellen.

van belang, omdat er een communis opinio aan het ontstaan is, dat het noodzakelijk is, dat de overheidsuitgaven stijgen in procenten van het nationaal inkomen. Het programma van de drie vakcentrales en het kernprogramma van de drie christelijke partijen pleiten voor de noodzaak van een hogere belastingdruk.

De stijging van het beschikbare inkomen van de overheid ging in sterkere

mate ten koste van het beschikbare inkomen uit arbeid dan van het beschikbare overige inkomen. Die ontwikkeling verklaart de spanning in 1970, aldus prof. Albeda. De situatie had gemakkelijk uit de hand kunnen lopen, maar naar het idee van prof. Albeda heeft de f400-affaire een indammende werking gehad.

Maar diezelfde zaak bewijst volgens hem, dat de regering niet teveel moet hopen op een effectieve beheersing van het inflatieproces via het centraal overleg.

Nodig is een combinatie van een terughoudend monetair beleid aangevuld met een adequaat budgettair beleid t.a.v. de overheidsleningen.

Prof. Albeda vroeg zich af of de Miljoenennota ons kan helpen uit het dilemma tussen inflatie of een gevaarlijke liquiditeitsstoring.

'Belangrijk zou zijn in de eerste plaats een beperking van de totale omvang van de bedrijfsinvesteringen. Hier zouden naar mijn gevoel een selectief industriebeleid en een restrictief beleid t.a.v. de kapitaalmarkt elkaar kunnen raken. Investerings die het aantal arbeidsplaatsen zodanig vergroten dat de spanning op de arbeidsmarkt toeneemt en nog meer buitenlandse arbeidskrachten moeten worden aangetrokken, moeten worden afgeremd'.

Ten tweede is er de noodzaak van de groei van de overheidsuitgaven waar men nogal eensgezind over is. Prof.

Albeda zag hieraan echter ook wel gevaren verbonden. Naarmate de overheidssector groter wordt leek het hem noodzakelijk de investeringsbehoeften van rijk en gemeenten kritisch te benaderen.

De enorme investeringen van het particuliere autovervoer bijvoorbeeld. Milieuhygiëne en restrictief beleid zouden elkaar hier kunnen raken.

Om aan het gebruik van de particuliere auto tegemoet te komen zijn grote investeringen nodig en tegelijkertijd is het één der oorzaken van de financiële moeilijkheden van het openbaar vervoer, aldus prof. Albeda.

PSALM 92

INLEIDING
Allegro

KORAAL

voor organisten

Begin december verschijnt de bundel 150 Psalmen Inleidingen en Korallen door George Stam

Handzaam formaat: 17 x 21,5 cm
304 pagina's
Stevige heellinnen band
Prijs ca. f 29,-.

In de NCRV-uitzending Muziek en Dienst van 30 november om 23 uur zullen enkele korallen uit deze bundel worden uitgevoerd.
Reserveer nu reeds een exemplaar!

Verkrijgbaar bij de boekhandel en de muziekhandel

Wolters-Noordhoff

Postbus 58, Groningen

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING
J. Voerman & Zonen
Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

Fa. H. J. WIBBELING & ZOON
GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR
TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

Landbouwmechanisatiebedrijf
FA. K. ELLENS
LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400 NAGELE (N.O.P.)

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

**BALANS
NIET
IN
EVEN-
WICHT
IEDER
LID
EEN
GULDEN
EN
DE
ZAAK
ZIT
GOED**

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

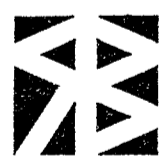
• **Kalvermelk**

Mekabo - Fokkabo

• **Mengvoeders**

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

• **Fourages en kunstmest**

**N.V. RAADGEVEND
INGENIEURSBUREAU
VOORHEEN L. J. PRINS**
HENGELÓ • AMSTERDAM • GRONINGEN

Voor het in het noorden des lands uitoefenen van toezicht op de aanleg van door ons bureau ontworpen elektrische installaties kunnen wij bij ons kantoor te Groningen plaatsen een

MONTAGE-INSPECTEUR

Voor de vervulling van deze zelfstandige functie zoeken wij een bekwame chef-monteur van 35-55 jaar, die over een ruime ervaring in het installatievak beschikt en onder wiens leiding grote installaties zijn uitgevoerd.

Sollicitanten, die bij voorkeur in het bezit moeten zijn van een V.E.V.-installateurs-diploma, kunnen zich schriftelijk wenden tot ons bureau, Verlengde Hereweg 27E te Groningen.

KUYPER ALS ERFLATER

DOOR PROF. DR. H. N. RIDDERBOS

Kuypers persoonlijkheid was zo markant en veelzijdig, trok zoveel mensen onweerstaanbaar aan en stootte anderen zozeer af, dat men zich niet moet verwonderen, dat in het kader van de herdenking van zijn sterfdag aan die persoonlijkheid bijzondere aandacht wordt besteed. In een t.v.-uitzending werden deze dagen daaraan interessante beschouwingen gewijd door een historicus, een theoloog en een socioloog, onder leiding van een psychiater.

Er werd getracht een analyse te geven van de psychologische achtergrond van zijn leiderschap. Zijn zelf-gevoel, zijn vermogen tot het scheppen van communicatie enerzijds en tot het bewaren van een eerbiedige afstand tussen leider en volk anderzijds kwamen voor het voetlicht; de structuur van de organisaties, die hij schiep op kerkelijk, wetenschappelijk en politiek gebied en het effect daarvan op de mentaliteit van zijn aanhangers werden sociologisch onderzocht en bekritiseerd. Aan het slot van de uitzending gevoelde één van de medewerkers, de theoloog dr. Buskes, zich blijkbaar toch niet geheel voldaan. En toch — zo zei hij het ongeveer — zouden wij in onze analyse van zijn zozeer omstreden persoonlijkheid te kort schieten, als wij hem vanwege de aard van zijn inspiratie en van de zaak, die hij met zoveel genie voorstond, óók niet zagen als een van de erflieden van onze beschaving. Deze kwalificatie van Kuiper (afkomstig van prof. Romeijn) gaat achter de persoonlijkheid terug en stelt ons voor een diepere vraag dan die naar Kuipers persoonlijkheids-structuur. De geweldige invloed, die zijn optreden had, ook de polariserende werking, die ervan uitging, is slechts ten dele te verklaren uit zijn persoon.

STEMPEL

Zij heeft zich veel verder uitgestrekt dan tot degenen, die deze invloed nog persoonlijk hebben ondergaan. Zij heeft een stempel gezet op meer dan één generatie, voor een deel — positief en negatief — óók op de geestelijke verhoudingen in de Nederlandse samenleving; een stempel, dat wel sterk vervlakt en verzwakt, maar nog niet is uitgewist. Wat zat daar achter? Het was, naar mijn mening, de eigenaardige twee-poligheid van zijn theologische conceptie en van heel zijn wereldbeschouwing.

Kuiper stelde enerzijds met grote kracht de absolute van het christelijk geloof, van de bijbelse openbaring, van het kwalitatieve onderscheid tussen kerk en wereld op de voorgrond. Door hierin zijn uitgangspunt te nemen, heeft hij én vanwege de zaak zelf én vanwege de wijze waarop hij die soms hanteerde, geweldige tegenstanden, ook tegenstellingen in het volk opgeroepen. Hij is er om gehaat en verguisd en — nogmaals — niet altijd

zonder reden. Maar door de onbewimpelde wijze, waarop hij aldus stelling koos, heeft hij zich ook het oor en hart van de duizenden verworven, die hem vanwege zijn persoonlijkheid alleen nooit zouden zijn gevolgd.

VERNIEUWER

Kuiper was een theologische en politieke vernieuwer; maar het eenvoudige, niet zo op verlichting en vernieuwing aangelegde volk, spitste tot in de hoeken van het land de oren, toen hij het tot handelen opriep. Zij herkenden in hem de man, die, wat hij verder wezen mocht, hun diepste overtuiging verstond en hun geloof niet verried of veranderde, maar hen van de unieke en onmisbare betekenis daarvan op een nieuwe wijze bewust maakte. En toch was dezelfde Kuiper, hoe absoluut hij de scheidslijn trok; degene, die zijn volgelingen niet buiten, maar juist in de wereld bracht. En dat niet — en daarin vergist men zich dikwijls — omdat hij die wereld agressief en imperialistisch benaderde en aan een aardse theocratie wilde onderwerpen. Kuiper had niets van een wederdoper, noch in de wereld-middende, noch in de wereld-veroverende zin van het woord. Met zijn geloof in de door Christus gestelde antithese ('wie niet met Mij is, is tegen Mij') stond hij zelf en stelde hij zijn volgelingen niet negatief, maar positief tegenover de wereld. Want hij zag die wereld, hoe innerlijk verdeeld en verscheurd, juist ten opzichte van deze laatste en diepste levensvraag, niet prijsgegeven aan de macht van de duisternis, maar juist in

de greep van God en van de verlossing door Christus; daarom ook als het gebied, waar de Christen geen verstek mag laten gaan, maar in al de voorlopigheid van deze aardse bedeling de strijd voor een betere en rechtvaardiger wereld moet aanbinden. En die overtuiging dreef hem met een onstuitbare energie de wereld, ook de politiek in.

In die merkwaardige twee-poligheid in Kuipers wereldbeschouwing steekt een veel groter geheim, ook een veel grotere kracht dan in zijn persoonlijkheid. Het is vanwege die eerste, niet vanwege de laatste, dat hij een erflied van onze beschaving is geworden.

Of die erfenis aanvaard zal blijven, is een andere vraag. Het heeft er alle schijn van, dat juist deze twee-ledigheid van Kuipers conceptie op bezwaren stuit en dat men, ook in de politiek, op één van beide sporen verder gaat. Voor sommigen is Kuiper achteraf te breed, te werelds gebleken en heeft hij te weinig van Calvijns spiritueler geesteswerk bewaard. Veel meer dan Kuiper ziet men dan de geschiedenis als een proces van voortgaand verval, zonder werkelijk politiek perspectief, wijkt men terug voor de overmacht en verschanst zich weer in de stellingen, waaruit Kuiper hun voorouders uitriep.

Voor de meesten echter ligt het juist andersom. Christen-zijn, ook in de politiek, is voor hen enkel solidariteit, geloof in de toekomst van deze wereld, dat zich ook alleen daárin kan 'waar maken'. Al het andere, Kuipers eerste lijn, zijn principieel voorbehoud, ervaren zij als krampachtigheid en half-

slachtingheid, belemmering voor de vooruitgang, een mengsel van hoogmoed en vrees.

De tijd, dat men tegen Kuiper verering moest waarschuwen, is reeds lang voorbij. Zijn persoonlijkheid heeft haar aantrekkingskracht op onze generatie verloren. Ook zijn geestelijke erfenis loopt weinig gevaar meer gecanoniseerd te worden en zij draagt daarvoor ook al te zeer het karakter van één mens uit een bepaalde tijd.

ACTUALITEIT

Toch behoudt zij in haar grondstructuur een merkwaardige, soms verbluffende actualiteit. En dat niet, omdat Kuiper zoveel verder in de toekomst kon zien dan anderen en dáárom een erflied kon zijn van onze beschaving, maar omdat telkens opnieuw blijkt, dat alleen dit dubbele motief, van distantie en aanvaarding, het christelijk geloof vruchtbaar doet blijven voor de beschaving en de politiek zonder zich daarmee te vereenzelvigen.

Want het was niet enkel Kuipers genie, dat hem tot deze grondconceptie bracht, het was bovenal het evangelie zelf, dat hij daarin tot uitdrukking bracht, zeker niet onberispelijk in de wijze, maar onafwijsbaar in de zaak. Dat is het geheim van deze actualiteit, die dan nog zal blijven, wanneer de gedachtenis aan de persoon van Kuiper en aan zijn werk nog verder zal zijn verbleekt dan dit 50 jaar na zijn dood, niet altijd tot ons geestelijk voordeel, reeds het geval is.

AFSCHEID TWEDE KAMER

DOOR DRS. R. ZIJLSTRA

De vraag wordt mij gesteld, waarom ik, na voorlopig een plaats op de kandidatenlijst te hebben aanvaard, thans bij de definitieve opstelling gemeend heb mij terug te moeten trekken. Inderdaad heb ik pas na zorgvuldig beraad gemeend het verzoek van onze A.R. Partij om mij opnieuw kandidaten te stellen voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer ontkennd te moeten beantwoorden.

Het besluit is mij niet licht gevallen, omdat het werk in de Tweede Kamer mij in toenemende mate is gaan boeien. Een ontwikkeling, die ook bevorderd is, doordat ik dit heb mogen verrichten in een fractie, die gekenmerkt werd door een voortreffelijke leiding, een grote collegialiteit en vriendschap, waardoor een zeer goede sfeer is ontstaan en een hoge mate van homogeniteit kon worden bereikt.

Ook het afscheid van de Tweede Kamer als geheel valt niet mee. In het debat domineert veelal de tegenstelling, de spanning vaak gepaard gaande met kribbigheid en verwijten. Maar evenzeer typerend is de sfeer, de ontspanning, de goede gesprekken, de humor, de gemeenschappelijke band van het kamerlid zijn, de vaak chaotische orde, het onverwachte, in zekere zin het avontuur die het leven van een politicus tot een vermoeiend doch kruidig

bestaan maken.

Dat ik niettegenstaande dit alles toch gemeend heb mij niet opnieuw voor de Tweede Kamer beschikbaar te moeten stellen, is in de eerste plaats gebaseerd op het feit dat het Tweede Kamerlidmaatschap vooral voor leden van kleinere fracties een zodanig omvangrijk en complexe taak aan het worden is dat een verantwoorde uitoefening hiervan het overgrote deel van iemands tijd en energie gaat opeisen. Dat betekent dat een combinatie van deze functie met andere, belangrijke, veel tijd vragende functies als het

voorzitterschap van de Nederlands Christelijke Boeren en Tuindersbond, het lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap, en nog diverse andere vormen van bestuurs- en commissariale arbeid vrijwel onmogelijk is geworden.

In de tweede plaats blijkt dat een dergelijke combinatie in toenemende mate op bezwaren stuit, omdat de verschillende verantwoordelijkheden niet altijd even duidelijk worden onderscheiden, waardoor enig wanbegrip en soms zelfs enig wantrouwen inzake de bedoelingen ontstaat. Aangezien beide functies slechts op basis van een vertrouwensrelatie kunnen worden uitgeoefend, is mijn oordeel dat aantasting hiervan zoveel mogelijk voorkomen dient te worden.

Op grond van het bovenstaande zal duidelijk zijn, dat de beslissing geen gemakkelijke is geweest; toch heb ik gemeend mijn standpunt van 4 jaar geleden te moeten handhaven. Toen ik bij de kandidaatstelling de combinatie van functies ook aan de orde geweest. Ik heb moeten kiezen tussen een lidmaatschap van de Tweede Kamer of een positie in het maatschappelijk en bedrijfsleven, ik zou voor deze laatste kiezen.

Deze keuze houdt tevens in dat ik het voorzitterschap van de CBTB zal blijven bekleeden.

Tevens heb ik besloten het verzoek van het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond om het voorzitterschap op mij te nemen, te aanvaarden. In deze zal ik de heer Van Waes opvolgen die met ingang van 1 januari 1971 deze functie neerlegt.

**N.V. Rederijen
Haringhandel**
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

HERHAALDE OPROEP

Het bestuur van de Stichting Ontmoetingscentra voor werkende jongeren

„DE METRO”
en
„DE VLUCHTHEUVEL”

zoekt

een enthousiaste jeugdleider/ jeugdleidster

Geboden wordt een boeiende werkring in een goed team. Het werk bestaat uit het voorbereiden van en het leiding geven aan instuiven en dansavonden, alsmede het leiding geven aan en organiseren van diverse activiteiten-groepen.

Vereisten: minimum leeftijd 23 jaar, diploma J.L.O., Soc. Akademie of soortgelijke opleiding.

Enige ervaring in het begeleiden van werkende jongeren in de leeftijd van 14-20 jaar strekt tot aanbeveling.

Salaris volgens richtlijnen Salco.

Voor woonruimte kan worden gezorgd.

Sollicitaties zo spoedig mogelijk na het verschijnen van dit blad te richten aan de directeur van het Jongeren centrum

„DE METRO”
SMALLE HAVEN 1 B
EINDHOVEN
TELEFOON 040 - 69104

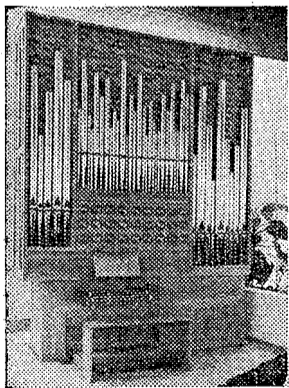
Stichting Groot-Emaus-Ermelo

In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

LEERLING KINDERVERZORGSTER

zowel bij een groep jongeren als bij wat oudere kinderen.
Positief Christelijke levensopvatting.
Eigen opleiding voor de diploma's kinderbescherming A en B.
Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.
Verkorte 5-daagse werkweek.
Aantrekkelijke omgeving.
Ervaren krachten worden overeenkomstig gehonoreerd naar opleiding en diensttijd.

BRIEVEN MET VOLLEDIGE
INLICHTINGEN GAARNE SPOEDIG AAN
DE DIRECTEUR.

Echte kerkorgels
ook voor
hedendaagse
kerken

ORGELBOUW
ERNST
LEEFLANG
APELDOORN

Telefoon: (05760) - 17582
en 17024.

Houthandel en kistenfabriek
verpakkingsindustrie

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Abonneert u op **Nederlandse Gedachten**

De Casembrooschool v. Chr. M.a.v.o.

Gevraagd:

TWEE LERAREN

- Volledig lesrooster
- Er zijn vooral vakatures voor de vakken: Duits, Aardrijkskunde, Wiskunde, Geschiedenis
- Ruime eengezinswoningen beschikbaar
- Nieuwe, moderne school

Brieven met voll. inl. aan: C. Oosterom, Dir. Nachtegaallaan 86, Goes. Tel. 01100 - 5400 (school) en 5663 (huis).

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Voor uw WASGOED èn uw STOOMGOED

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE,

BERGEN OP ZOOM - TELEF. 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

HOTEL 'DE KROON'

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100-31325

Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
c.v.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

N.V. AANNEMINGSBEDRIJF v/h W. NIEBOER EN ZOON

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW
GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385-12720

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen

TELEFOON 12486

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 366

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

GRONINGEN

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

OP HET SCHERP VAN TWEE SNEDEN

DOOR DRS. G. W. SEGERS

Op de brede partij-conferentie kwamen ten aanzien van het defensie-beleid drie standpunten naar voren, welke op het Partij Convent van juni zodanig onverenigbaar bleken, dat de behandeling van dit probleem moest worden uitgesteld tot december. De emotionaliteit van het debat wijst in de richting van veel onderdrukte onzekerheid. Het is de rekening die wij gepresenteerd krijgen van 15 jaar niet mogen twijfelen aan het geloof in de „heilige koe”, i.e. de geloofwaardigheid en de doelmatigheid van een defensie met kernwapens.

Het zal voor de A.R.Partij een hele opgave zijn deze achterstand binnen een jaar in te halen. Ondanks de aan het licht getreden spanningen ben ik bijzonder verheugd over dit gesprek, want het onderwerp raakt onze existentie, ons zijn als cultuur, als volk, als militair. Deze bijdrage aan het gesprek is geen vierde standpunt, maar een poging om op basis van veel overeenstemming een visie op een mogelijke oplossing te geven.

TOESTAND

Tijdens de gevoerde debatten is de bestaande situatie zo uitvoerig beschreven, dat ik meen te mogen volstaan met het memoreren van enkele algemeen aanvaarde basispunten:

a. het kernwapen betekent in de wapen-technologische ontwikkeling een discontinue sprong, zodat op het terrein van strategie, tactiek en buitenlands beleid vele oude theorieën niet meer opgaan. Zo is de theorie van Clausewitz over de oorlog, als zijnde de voortzetting van diplomatie met andere middelen, voor de oorlog met nucleaire wapens achterhaald.

b. naast de explosieven is door de techniek ook de aard van de overbrengingsmiddelen sterk gewijzigd. Intercontinentale raketten kunnen bijna voor 100 pct. veilig in silo's of op onderzeeërs opgeborgen worden en afgevuurde raketten zijn in hun vlucht nauwelijks te vernietigen. Deze hoge onkwetsbaarheid heeft tot gevolg, dat de grote kernmogendheden weten, dat zij na een nucleaire aanval in staat zijn terug te slaan en hun aanvallers even volkomen te vernietigen als zijzelf vernietigd zijn. Men noemt dit de 'second-strike-capability'.

c. Door deze ontwikkeling zit de wereld muurvast in een nucleair evenwicht. In feite is de term 'evenwicht' een verduistering van de ware situatie. De aanwezige hoeveelheid kernwapens is aan beide zijden zó groot, dat de tegenstander vele malen vernietigd kan

worden. Het is de vraag of eenzijdige reducering tot de helft van de huidige nucleaire wapenvoorraad de situatie ingrijpend zou veranderen. Het is daarom beter te spreken van een patstelling. De grote spelers op het wereldschaakbord staan vastgemetseld in schier niet te wijzigen stellingen.

ONVREDE MET SITUATIE

Ook over de onvrede met de situatie is de éénstemmigheid groter dan de verdeeldheid zou doen vermoeden. Zonder aan de volgorde ook maar enige rangorde in belangrijkheid toe te kennen, zou ik willen memoreren:

a. dat het gevaar van een totale vernietiging door steeds meer mensen als een bedreiging wordt gevoeld. Steeds sterker dringt de vraag zich op wat onze houding zou moeten zijn, als de beschreven pat-stelling wordt doorbroken door een vlag van 'collectieve waanzin'.

b. dat de ethische problemen rond de kernbepening groeien. Ook (misschien vooral) in de krijgsmacht wint de overtuiging veld, dat een nucleaire oorlog geen enkel doel kan dienen. De uiterste consequentie van de huidige situatie kan alleen maar uitgevoerd worden in de geesteshouding à la van Speyck: 'Dan maar de lucht in!' In de praktijk blijkt dat deze spanningen toenemen, naarmate men nauwer bij de inzet van kernwapens is betrokken.

c. dat de betrouwbaarheid van de patstelling afhangt van de politieke situatie van heden en de huidige stand van de techniek. Zou Communistisch China over enige jaren beschikken over voldoende overbrengingsmiddelen voor zijn kernwapens, dan ontstaat een totaal andere mondiale situatie. Ook nu nog niet voorziene technische vinding kan de pat-stelling ondergraven en de posities weer beweeglijk en derhalve onzeker maken.

d. dat in toenemende mate de versterking van de posities als uitzichtloos wordt ervaren. Indien hierin geen verandering komt, zijn wij en onze kinderen generaties lang gedoemd met een verdeelde en explosieve wereld te leven.

CONFLICT OF INTEGRATIE

Hoe men de wereldsituatie beoordeelt hangt in sterke mate af van de vraag of men de maatschappij ziet als een conflictmodel of als een integratie-model. Naar mijn mening ligt hier de voorname bron van het verschil in inzicht en beoordeling tussen de verschillende stromingen in onze partij. Zij, die de wereld bezien vanuit een conflict-model constateren in de maatschappij een veelheid van tegenstellingen. Tegenstellingen in belangen, wereldbeschouwing, geloof, streven. Op de achtergrond van deze tegenstelling staat dan — vaak onuitgesproken — de tegenstelling tussen goed en kwaad, tussen God en Satan. De gedachte van de anti-these kwam uit dit model, maar ook het communistische denken is gegrond op het conflict (dialektiek).

De laatste decennien wordt steeds meer de nadruk gelegd op de samenhang, die ondanks het conflict bestaat. Men beziet de wereld als een veranderend bestel, beheerst door samenhang, integratie, waarbinnen ontwikkelingen convergeren of divergeren.

Tegenstellingen zijn niet absoluut, maar relatief, want achter het conflict staat de harmonie. (bv. Prof. Pen, Harmonie en conflict). De begrippen goed en kwaad zijn op deze wereld in pure vorm niet aanwezig.

Naar mijn mening is het meest trieste

van de situatie, dat binnen de confessionele partijen de situatie dreigt te ontstaan, dat vanuit deze denkmogelijken geoordeeld wordt over de authenticiteit van het christen-zijn van de ander. Beide denkrichtingen vinden aanknopingspunten in de Bijbel, beide verkondigen een fundamentele waarheid, beide maken zich schuldig aan een grove eenzijdigheid. De conflict-denkers zijn zó gebiologeerd door de tegenstelling, dat zij geen oog hebben voor de veranderende situatie en de uitwerking daarvan op het conflict. De integratie-denkers zien zoveel hoopvolle ontwikkelingen, dat zij het conflict bagatelliseren en daarmee de bijdrage van het conflict aan de ontwikkeling niet willen zien.

ONTWIKKELING OP BASIS TEGENSTELLING

Wij willen allen van de huidige situatie af en groeien naar een mondiale rechtsorde. Als voorwaarde hiervoor geldt dan meestal het 'als wij' worden van de tegenstanders. Diverse onderzoekers hebben op een andere mogelijkheid gewezen, nl. de convergerende ontwikkeling in Oost en West. Deze ontwikkeling is onze enige hoop op een uitweg. Vast staat echter, dat deze ontwikkeling gepaard zal gaan met spanningen (conflicten) en niet vanzelf gebeurt. Zij moet gestimuleerd worden door een gezamenlijk beleefde confrontatie met een gevaar van buiten. Het zg. Ironmountain report zegt, dat we de ontwikkeling naar een mondiale rechtsorde slechts kunnen verwachten onder druk van een geloofwaardige bedreiging vanuit de ruimte.

Naar mijn mening is dit niet nodig. Een nucleaire oorlog vormt voor beide wereldmachten een geloofwaardige, ernstige bedreiging en scheidt daardoor een gezamenlijk belang, nl. het in de hand houden van de situatie. Bovendien staan Oost en West gezamenlijk onder het vuur van de moderne maatschappij kritiek. De enkele weken geleden voorzichtig opgelaten proefballonnetjes voor een gezamenlijk optreden in het Midden-Oosten zijn, ondanks de heftige ontkenningen van beide zijden, toch sprekende tekenen aan de wand. Deze voorstellen waren vijf jaar geleden nog 'onvoorstelbaar'.

In een nucleaire oorlog is geen enkele krijgsmacht nog in staat de 'belangen van het land te beschermen.' (formulering in de grondwet). In het besef van eigen onmacht moeten wij erkennen, dat een eenzijdige benadering vanuit het conflict geen oplossing biedt voor de toekomst. Vanuit boven omschreven gedachte van een pat-stelling zou de doelstelling van onze krijgsmacht moeten zijn: Het beveiligen van de tijd en de ruimte om de ontwikkeling in stand te houden naar een mondiaal veiligheidsstelsel, dat een vreedzaam naast elkaar bestaan van de volken mogelijk maakt. (formulering uit intern Klu-rapport, gepubliceerd in Trouw).

CONSEQUENTIES

In deze formulering is de ontwikkeling een fundamenteel element. Het is echter tevens de erkenning, dat de huidige situatie functioneert als platform voor deze ontwikkeling en dat derhalve de beschreven pat-stelling niet ondermijnd mag worden, teneinde bij de onvermijdelijk optredende spanningen een gemeenschappelijk belang te heber om de situatie te beheersen. Deze basis van de ontwikkeling is tijdelijk, afbrokkelend en zorgwekkend bedreigend, maar ze functioneert. De ethische verantwoording voor deze nucleaire

bewapening ligt in onze inspanning om de ontwikkeling te stimuleren, dus onze acties op het terrein van de buitenlandse betrekkingen. Bovendien wordt het bestaan van de nationale krijgsmacht ter discussie gesteld als de mondiale rechtsorde wordt bereikt.

Deze visie levert geen oplossing voor het probleem, want het pokerspel met de totale vernietiging gaat door. Eénzijdige ontwapening is ook geen oplossing, want de kennis is niet te vernietigen. De enige oplossing is gelegen in de ontwikkeling naar een mondiale rechtsorde. Daarvoor moeten de convergerende lijnen doorgetrokken worden. Daar is moed voor nodig. De moed om buiten enge grenzen te treden. De moed om realistisch te bouwen op het scherp van twee atoomzwaarden en tegelijk dit fundament hartgrondig te wantrouwen.

MERKWAARDIG COMMENTAAR

In 'Ned. Gedachten' van 2 oktober werd commentaar geleverd op de verklaring van de 500 verontruste anti-revolutionairen. Opgemerkt werd dat de verklaring achterhaald is door de besluiten van het partijconvent van juni j.l., omdat over de koers van de ARP en over de partijformatie 'grote mate van eensgezindheid' zou bestaan tussen radikalen en niet-radikalen in de ARP. Gesteld wordt dan: 'Allen staan voluit een Christelijke partij voor'. 'Op dit punt moet niemand een ander verwijten doen, want dan plaatst men zich buiten de werkelijkheid'. De aangehaalde gedeelten zijn wel een hoogst merkwaardig gedeelte van het commentaar.

Op het Convent van juni bleek wel heel wat anders dan die grote mate van eenstemmigheid. Maar wat belangrijker is, ieder kan zelf nagaan door de stukken te lezen (en dan beslist niet alleen van radikalen die de partij verlaten hebben), wat er waar is van het bovenstaande. De radikalen die in de ARP gebleven zijn, hebben bepaald nog niet gezegd dat zij hun ijveren voor een omhuizing van de ARP in een 'radikaal evangelische voorhoedepartij' opgegeven hebben. Wat houdt dit streven anders in dan een sterk links stempel zetten op de ARP, zodat de partij alleen nog kan samenwerken met de PvdA? Zij stellen zelfs dat die radikaal-evangelische hervormingsgezindheid het meest verwant is aan die hervormingsgezindheid in partijen als PvdA en PPR. (brief van 9 november 1968 van 50 merendeels jonge AR-radikalen).

Prof. Zuidema heeft in zijn helder geschrift 'Hiernamaals en Hiernamaals' al duidelijk gemaakt dat het hele streven naar deze radikaal-evangelische politiek neerkomt op socialisme met een christelijk vernis, onder het motto van allerlei termen uit het Evangelie (o.a. pag. 22 t.m. 27). Dat is nu juist het ernstige, dat men onder dezelfde woorden iets heel anders wil.

Het zijn overigens wel bepaald voor-aanstaande AR-radikalen als prof. Albeda, prof. E. de Boer, en prof. van Zuthem e.a. die in AR-Staatskunde van mei 1967 (pag. 102-103) stelden: 'Gezag is een kenmerk van relaties tussen mensen en groepen en het heeft derhalve geen goddelijke oorsprong'.

Terecht stelde Zuidema (pag. 32) dat geen enkele interpretatie van Rom. 13, die ontkent, dat gezag van goddelijke oorsprong is, aan Rom 13 recht kan doen. Deze AR-radikalen (nog steeds lid van de ARP), wensen van de ARP, zoals zij stellen (pag. 102), 'een revolutionair actie-centrum' te maken. Zij zien (in hun artikel in A.R.S.) een partij met een christelijk uitgangspunt als de ARP als iets dat zijn tijd gehad heeft, en bovendien typisch Nederlands is. (pag. 100).

Is er dan sprake, in het licht van het bovenstaande, van overeenstemming over de partij-formatie en over het gemeenschappelijk uitgangspunt? Zijn

VERVOLG OP PAG. 11

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

LEZERS SCHRIJVEN ONS ...

VERVOLG VAN PAG. 11

bovengenoemde citaten ooit herroepen? Wie plaatst zich nu feitelijk 'buiten de werkelijkheid?' Mag men dan geen verontrusting uitspreken over de onverenigbare invloed van dergelijke radikalen in de ARP? Daarnaast kunnen we er dankbaar van gewagen dat er ook radikalen zijn die andere geluiden lieten horen.

Inderdaad moet toegegeven worden, dat in de bijlagen bij de verklaring te weinig onderscheiden is tussen verschillende stromingen onder de A.R. radikalen. Maar daarmee blijven bovengenoemde feiten nog wel waar. In plaats van het commentaar van 'Ned. Gedachten' had ik als ondertekenaar van de Open brief liever een genuaneerde reactie als van de hoofdred. van het 'Friesch Dagblad' gelezen: 'Maar in elk geval, het zou van de A.R.P. leiding, die sinds jaar en dag al het mogelijke deed en soms meer dan dat, om groepen radikalen niet van zich te vervreemden, heel onverstandig zijn, wanneer zij zich negatief opstelde tegenover deze brief en niet duidelijk zou uitspreken, dat zij open staat voor overleg en kritiek, en dat blijft, ook als de kritiek niet meer van een kant komt!

Over enkele zaken die niet de inhoud van de verklaring betreffen nog dit: De nodige documenten zullen verzameld worden om te bewijzen dat de verklaring wel verzonden is aan 'Ned. Gedachten' in een vroeger stadium. Bovendien is er wel degelijk sprake van een brief gericht tegen de radicale invloed in de A.R.P. die niet is opgenomen in Ned. Gedachten. Die brief was van iemand die wel behoorde tot de sympathisanten met de verklaring, al ondertekende hij die niet. Is het dan een wonder, dat de initiatiefnemers van de verklaring na kennisname van zo'n geval niet nog eens de verklaring opsturen naar de redactie van 'Ned. Gedachten'?

Tenslotte: Waarom zouden A.R.-gezinde kiezers niet evengoed als partijleden hun verontrusting over de invloed van de linkervleugel mogen kenbaar maken? In het eerste blad dat de hele tekst publiceerde, Concreet werd ook duidelijk gesteld dat het leden en kiezers betrof van de A.R.P.

Drs. J. G. van der Land

Hoogkerk

NASCHRIFT REDACTIE

Wij wijzen erop, dat de Open Brief, van 10 maart 1970, nimmer door de redactie is ontvangen, wat daarvan ook de oorzaak mag zijn.

Een zeer gematigd stuk, gericht tegen de radicalen is evenmin ontvangen en dus niet geweigerd. Wij zouden graag vernemen wie dan wel een zeer gematigd schrijven aan de redactie heeft geschreven.

Wij deler hier mee, dat de redactie wel heeft ontvangen een exemplaar van de brief van oktober 1970, gericht aan de besturen van de A.R. kiesverenigingen, in afschrift aan het Centraal Comité en de Provinciale Comité's, van het Klein Comité van de Groep van 21. Van genoemd afschrift is, als van alle afschriften kennisgenomen.

**NAAM- EN
NUMMERPLATEN**

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters.
graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

SELECTEER KAMER LEDEN

Tijdens het „juni-Convent“ is ook een van de amendementen van de Kiesvereniging Leerdam aan de orde gesteld. Met alle andere amendementen is het weggestemd of beter: weggewuifd. Het is namelijk een trieste zaak, wanneer men ter plaatse constateert dat vele stemgerechtigden amper de moeite nemen om het livijg boekwerk der amendementen te raadplegen, ergo: bij de stemming bij herhaling moeten vragen waarover er gestemd moet worden. Als afgevaardigde van de kiesvereniging — de basis van ons politieke huis — wrijf je dan je ogen wel even uit. Dat de leden van de (een) kiesvereniging het praten over het ontwerp en het opstellen van amendementen verknoeiende tijd vinden, ligt voor de hand.

Enkele feiten hebben ons toch een beetje moed gegeven. Allereerst heeft de voorzitter van het C.C. ons verzocht om een artikel in N.G. te schrijven: een beduidend aantal stemgerechtigden was namelijk voor ons amendement. Ten tweede: enkele mondelinge reacties waaronder die van twee burgemeesters. Wat willen we namelijk?

Wij willen de Kieswet en de Gemeentewet op enkele punten wijzigen o.m. op het punt, dat het burgemeesterschap onverenigbaar wordt met het lidmaatschap van de Eerste Kamer, van de Tweede Kamer en van de Provinciale Staten. We wensen dit ook uit te breiden tot en met de gemeentesecretaris, de wethouder, het gemeenteraadslid wat betreft het lidmaatschap van Provinciale Staten.

Men zal tegenwerpen: maar dat is toch prachtig. Die mensen zitten dicht bij het vuur, kunnen dus overal hun zegje doen en hun invloed aanwenden.

Dat is juist het criterium. De laatste jaren wordt er heel wat gesproken over de 'politieke duidelijkheid'; de laatste tijd is het slechts wartaal. Het zou juist een bijdrage kunnen zijn tot meer politieke duidelijkheid, wanneer er hier en daar geselecteerd zou worden. Het is onjuist, het is ondemocratisch wanneer bepaalde personen, ja, dezelfde personen allerlei sleutelposities innemen. Dergelijke situaties geven de kiezers o.i. de juiste indruk, dat politiek een zaak is van een kleine minderheid, waarvan de leden elkaar met kruiwagens binnen de verschillende organen loodsen.

Bovendien heeft een onderzoek aange-toond, dat o.a. het lidmaatschap van de Tweede Kamer zoveel werk met zich meebrengt, dat andere bestuursfuncties niet naar behoren vervuld kunnen worden. Dit geldt met name voor de burgemeester.

En wat te denken van een wethouder van een middelgrote of grote plaats? Hoe kunnen deze mensen al hun tijd geven aan de zakenbehartiging van hun burgers, wanneer ze meer in Den Haag zitten dan op de post, die het dichtst bij de kiezer ligt? Wanneer straks de gemeentelijke herindeling een feit is moet het zonder meer tot de onmogelijkheden behoren dat b.v. een burgemeester in het parlement zit. Daarom dienen de volksvertegenwoordigers zich eens af te vragen of bepaalde bestuursfuncties die zij uitoefenen wel te rijmen zijn met het lidmaatschap van de Eerste Kamer, van de Tweede Kamer en/of van de Provinciale Staten.

De kandidatenlijst is er weer door. Weinig kiesverenigingen zullen daarmee moeite hebben gehad. Misschien een enkele waarvan een zittend kamer-

lid lid is. Het is geenszins overdreven, wanneer men stelt, dat de opstelling van zo'n lijst een vorm van coöptatie is. Onze volksvertegenwoordigers veroorzaken zelf de politieke onduidelijkheid. Daaraan moet maar eens een eind komen.

Het amendement luidde (luit nog): 'Wetten als de Kieswet en de Gemeentewet dienen gewijzigd te worden op de volgende punten:

1. Het burgemeesterschap is onverenigbaar met het lidmaatschap van de Eerste Kamer, van de Tweede Kamer en van de Provinciale Staten.
2. Het onder vr. 1 gestelde dient evenzeer voor leden van de S.E.R. en de gemeentesecretaris te gelden.
3. Ambten als burgemeester, wethouder, gemeenteraadslid, gemeentesecretaris en het lidmaatschap van een bovengemeentelijk orgaan zijn voortdurend onverenigbaar met het lidmaatschap van Provinciale Staten. Wijziging van o.m. art. 25, 68, 95 en 105 van de Gemeentewet'.

Leerdam

E. H. de Voogd

HET APPARAAT DER OVERHEID

Dezer dagen is de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken aan de orde geweest. De minister kreeg m.i. volkomen terecht nogal wat kritiek op de geringe slagvaardigheid van zijn beleid te horen. Bij zijn verdediging heeft hij volgens persverslagen een argument gebruikt, dat ook bij een vroegere gelegenheid al eens door hem is gehanteerd, en wel: het gebrek aan een adequaat apparaat. Merkwaardig genoeg wordt door de Kamer daarop nooit gereageerd. Afgezien van het feit dat dit een slap en zwak argument is, dat in eerste instantie de zwakte van de bewindsman en niet van het apparaat adstrueert, is immers juist de minister van Binnenlandse Zaken belast

met de algemene zorg voor een goede bezetting van het gehele ambtelijk apparaat. De bovengesignaleerde verdediging — n.b. voor zijn eigen departement — is dan ook een aanval op zijn eigen beleid!

Mooier en duidelijker kan het niet!

Dat de Kamer hiervoor geen oog heeft is merkwaardig, alhoewel verklaarbaar. De zorg voor een goede bezetting van het apparaat, waarover telkenjare in de toelichting op de begroting een mooi verhaal staat, heeft volkomen ten onrechte geen politieke belangstelling. Volkomen ten onrechte, want juist die zorg, zich uitend in o.m. een goed personeelsbeleid en een goede apparaatsopbouw, bepaalt de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en derhalve het resultaat van de arbeid door dit apparaat verricht.

Buiten de ambtelijke sfeer wordt weinig over de organisatie en de bezetting van de totale ambtelijke dienst gesproken en geschreven. Mede i.v.m. het rapport van de commissie-Biesheuvel zou deze materie nu eindelijk eens de politieke aandacht kunnen krijgen, die ze verdient. In het nummer van 'Het Orgaan' van de N.C.B.O. van 5 nov. jl. werd n.a.v. dit rapport ook het een en ander gezegd, zij het in een zin, die ik niet direct onderschrijf en ook niet geheel begrijp, daar juist ten aanzien van de eigen activiteiten de N.C.B.O. wel openheid van de minister en inspraak voor zichzelf vraagt.

Wellicht is het de moeite waard deze hele materie ook in politieke zin eens wat meer onder de aandacht en in bespreking te brengen.

Voorlopig gaat het mij nu er om te constateren, wat voor diverse onderdelen van het beleid in de Kamer reeds is gedaan en ook bij de geestverwante C.H.J.O. al enkele malen is gebeurd: Veel beleid is er bij deze minister niet bij, ook niet op een terrein, dat dan wel niet zo veel politieke belangstelling trekt, maar dat toch wel een belangrijk deel van de taak van zijn ministerie omvat. Het is dat er nog een staatssecretaris is om de ergste brokken op te vangen.

Haastrecht

H. C. Schipper

OLIE

Uw juiste adres tussen Raffinaderij en UW installatie is
**VAN DER NEUT
GROENEKAN (UTRECHT)
TELEFOON 03461 - 1213.**

Levering door geheel midden Nederland.

**HAARDOLIE, HUISBRANDOLIE
(H.B.O.I.) EN DIESELOLIE uit
voorraad leverbaar.
Tanks van 1200 liter.**

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P zenden aan: Bureau A.R Partij, dr. Kuypersstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam:

Adres:

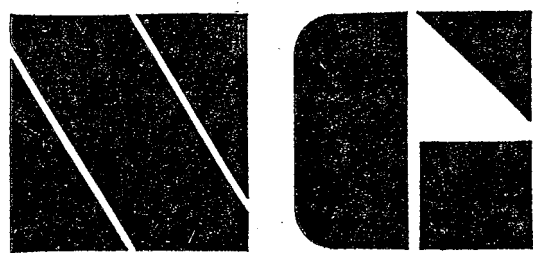
Woonplaats:

- wenst tot 12 december 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van genoemde datum op het weekblad. Voor de rest van het jaar betaalt hij/zij f 0.50.
- wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening.

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970“

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 49 - 5 december 1970

IN DIT NUMMER:

Op pagina 4 staat een Impressie uit New York van drs. R. Zijlstra. Door plaatsgebrek in voorgaande nummers, wordt deze bijdrage enigszins vertraagd geplaatst. Alvorens atoomwapens af te wijzen moet er een mentaliteitsverandering komen bij het Nederlandse volk, zeggen de heren Volten en Von Meyenfeldt in hun slotartikel over defensie op pagina 5. De eerste 25 namen van de advieslijst, die het versterkt Centraal Comité heeft samengesteld, staan op pagina 6 en 7, met foto's. Dr. G. Punchinger hield op

28 november j.l. een radiolezing over „De Jonge Kuyper”. De tekst hiervan staat afgedrukt op pag. 9. Van verdediging naar crisisbeheersing, is een bijdrage van jhr. mr. M. W. C. de Jonge over de defensie, pagina 11 en 12. Op pagina 12 kunt u ook lezen wat dr. W. de Kwaadsteniet op 28 november j.l. voor de radio heeft gezegd over onze consumptie-maatschappij.

RADIO

Op zaterdag 12 december a.s. heeft de A.R.P. een radiouitzending op Hilversum I (402 m). Luister naar de radio op die dag van 18.19-18.29 uur

DE A.R.P. EN DR. A. KUYPER

DOOR DR. A. VEERMAN

Dit artikel is een verhaal over het heden, tegen de achtergrond van de historische figuur van 'de klokkenist der kleine luiden'. Enkele vorige artikelen in dit blad tekenden dr. Kuyper in zijn historische betekenis. Nu de vraag: wat doen wij er nu mee. Wat is Kuypers blijvende betekenis. Of - wat dramatischer geformuleerd - is de partij hem trouw gebleven?

Eén ding is daarbij wel duidelijk: van canonisering is bepaald geen sprake. Bij zijn leven was Kuyper al een door velen omstreden figuur. In de vijf decennia na zijn dood is daar in allerlei vormen een stroom van kritiek aan toegevoegd. Geen blijvende schoolvorming. Wel blijvende betekenis?

Als antwoord op die vraag zijn er toch wel heel wezenlijke dingen te noemen. Dingen, die juist ook in onze tijd niets van hun betekenis verloren hebben. Ik denk dan vooral aan het zeer wezenlijke punt van de universele betekenis van de Heilige Schrift en van het geloof voor het menselijke leven.

Vrijwel alle eeuwen door hebben christenen hun moeite gehad met het bepalen van hun plaats in het leven van elke dag. Niet zozeer met hun dagelijkse arbeid. Die zagen ze als opdracht, een scheppingsbevel. De aarde bewerken en kinderen baren. Distels en doornen, zweet en smart.

Maar wel hadden zij hun moeite met de cultuur. En vaak ook met de staat, met de politiek. En dan kwam het er uiteindelijk op neer, dat ze neen zeiden. Neen tegen de cultuur, neen tegen de staat. Voor dat 'neen' zijn er veel aankledingen gevonden. Het kan zich voordoen in de vorm van onthouding, mijding. Men wijdt zich heel trouw — daarvoor alle respect — aan zijn dagelijks werk, maar voor het overige houdt men het leven op een afstand en trekt men zich terug op het 'geestelijk leven'. Jawel, dat is een oud thema — maar het heeft ook zijn actuele varia-

ties.

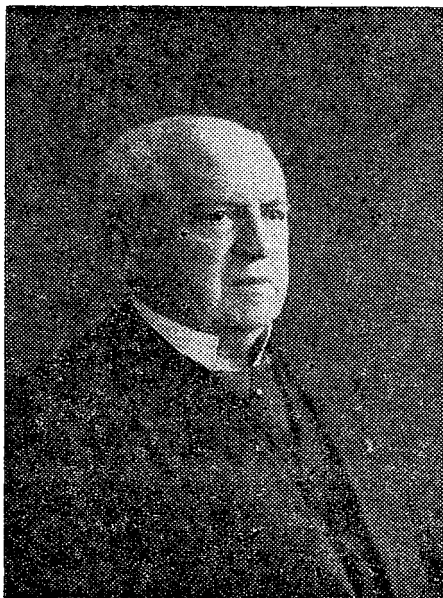
Wij leven immers in een tijd van snelle beweging en van ingrijpende veranderingen. En nu zijn er onder ons mensen, voor wie, naar het schijnt, het nieuwe tegelijk het verkeerde is, datgene wat anders gaat dan vroeger tegelijk het wereldse is. Het bekende wereldbeeld, het oude levenspatroon wordt tot norm. En met de verzuchting, dat zij het allemaal niet meer bij kunnen houden, distantiëren zij zich, nemen zij afstand van nieuwe ontwikkelingen.

Dat is één variatie. Er zijn ook mensen, die in het bijzonder moeite hebben met de politiek. De Staatskunde is voor hen het terrein waar het compromis zijn duizenden verslaat. Waar ontucht bedreven wordt met de haalbaarheid. De staat is voor hen al gauw het instrument van de gevestigde orde, de op macht beluste Moloch.

De christen, die zich daarmede inlaat, maakt onverbiddelijk vuile handen. Daarvoor past een christen een uiterst kritische houding tegenover de staat. Op de grens van onthouding. Je kunt, als derde variatie, ook op een heel andere toer gaan — en ook dat is een actuele zaak. Je kunt het christelijk universalisme zozeer verabsoluteren, dat je hier en nu, in je denken, in je programs, in je praktische beleid — al doende bent een Civitas Dei op te bouwen, een christelijke alternatieve samenleving en een christelijke alternatieve staat. Aan de zomen van onze partij, links en rechts, bespeur ik tendenties van die aard. Maar de opbouw van zo'n alternatieve staat is tegelijk de ontkenning van de werkelijke staat; het is een vlucht uit de realiteit in een christelijk utopisme.

Ik heb in het voorgaande de lijnen wat aangedikt. Het gaat niet om voldragen zaken maar om tendenties. Maar gedachten van deze aard leven er en zij spreken sommigen van ons nog toe ook. Ik schreef al: alle eeuwen door hebben christenmensen moeite gehad met hun plaats in deze wereld. Maar juist in dat opzicht was Kuyper voor hen de klokkenist.

De A.R.P. is in de lijn van Kuyper, wanneer zij als haar opdracht ziet, in

deze wereld gestalte te geven aan haar evangelische opdracht. Wij laten deze wereld niet los. Wij mogen (en moeten) er niet alleen in leven en werken, wij mogen ook van veel dingen genieten. Ook van nieuwe dingen, waarmee we soms nog niet helemaal raad weten.

En tegelijk zal er een zekere distantie zijn. Wij stellen ons immers onder de norm van het evangelie. Wij weten ook van een zoeken van de gerechtigheid van het koninkrijk Gods. De weg van de afwijzing van deze wereld (in allerlei variaties en gradaties) is een gemakkelijker weg. Gemakkelijk althans voor het menselijk denken. Want het lijkt een consequentere weg, een logischer weg.

Ik ben geneigd aan te nemen, dat voor deze zaken ook bij dr. A. Kuyper niet een theologisch of wijsgerig stelsel te vinden is. Een 'sluitende redenering' zal er wel nooit komen. Een term, die in bepaald verband actueel is, die van 'Gnadenfrist' een tijd, die ons nog gegeven wordt om bepaalde problemen op te lossen.

Ik geloof, dat deze 'Frist', deze periode zal voortduren, zolang wij op aarde zijn. Men zou deze aarde ons 'Gnaden-gebied' kunnen noemen.

Deze wereld is niet het bouwterrein, deze tijd is niet de bouwtijd, die ons is toegewezen om ons Utopia op te kunnen bouwen. Wij mogen en moeten met deze wereld zelf bezig zijn, kritisch-reformerend en gewoon de dingen gebruikend en ervan genietend.

Bezitten als niet-bezittend. Op de grens van twee werelden (met excuus voor een mogelijke associatie).

Nogmaals, het is een gemakkelijke weg te kiezen voor één van die werelden. Het is de lijn van de A.R.P. die gemakkelijke weg niet te kiezen, maar te blijven in het spanningsveld van het christen-zijn in deze wereld.

BIJ KAPTINO

keuze uit meer dan 2000
SCHRIJFMACHINES

Ook tel- en rekenmachines, brandkasten, grote sortering

De Clercqstraat 77, tel. 020 - 123771, Amsterdam.

Zijlweg 53, tel. 023 - 326966, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, tel. 070 - 839446, Den Haag.

EXPOSITIE OPEN HAARDEN

in onze veluwe boerderij exposeren wij open haarden in verrassend goede en nieuwe vormen, die toonaangevend zijn in de architectuur. U kunt er ideeën opdoen en ook uw haard vrijblijvend bespreken. vraag een gratis fotomapje aan bij: CASAL OPEN HAARDEN weteringdijk 18, oene, bij epe (gld) tel. 05784-349-249

TEKORT 1970 f 30.000.-

RESULTAAT 1-12-'70 EEN-GULDEN-ACTIE f 6000.-

De één-gulden-actie voor de dekking van het tekort van de A.R.P. over 1970 loopt goed. Er is nu inmiddels reeds f 6000,- ontvangen. Dit is voor een 'één-gulden-actie' tot dusver een mooi resultaat. Met één gulden tegelijk telt het niet zo snel aan.

Niettemin is thans reeds 20 pct. van het benodigde bedrag binnen. Elke dag tientallen girostortingen. Maar het zou fijn zijn wanneer allen, die toch graag hun bijdrage zullen geven dit zo mogelijk nu op korte termijn zouden willen doen. Wij moeten als partij — als het even

kar. — voor het einde van het lopende jaar 1970 ons tekort natuurlijk wel weggewerkt hebben. Wij dienen het nieuwe jaar — een belangrijk verkiezingsjaar — met een schone lei te beginnen. Wij menen, dat de maand december zich er goed toe leent om met elkaar schoon schip te maken. Wij denken, dat u dat ook vindt. Wij verwachten, dat ook u op dit standpunt staat.

Leden van de A.R.P.: Wij kunnen gewoon niet met een tekort blijven zitten. Wij zijn geen rijke partij. Wij hebben geen kapitaal achter de hand

om tekorten op te vangen. Wij leven financieel van de ene dag in de andere.

Want u vraagt — terecht — goed werk, intensief werk van de partij. Daar heb je tenslotte een partij voor. Maar, leden van de A.R.P., maak dat werk dan mogelijk. Het kost geld. Met geld kun je werken. Zonder geld, met tekorten, kan dat niet.

Maak dus in deze maand, in december 1970 nog, uw ene gulden — en als het even kan uw vele gulden — over op giro 89673 ten name van A.R.Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

U dient daarmede de zaak van de A.R.P.

U dient daarmede — als leden — dus uw eigen zaak.

Het geld is dringend noodzakelijk. Anders werd het u niet gevraagd. Waarom zouden wij u anders — financieel — lastig vallen?

De weegschaal is nog niet in balans. U weet dat.

Wij vragen u concreet: breng de weegschaal zeer snel weer in evenwicht.

Wij rekenen — ook nu weer — op uw spontane medewerking; op uw toereikende hulp.

GEEF GUL UW GULDEN

PARTIJ CONVENT

Op zaterdag 12 december a.s. wordt een extra-vergadering van het Partij Convent gehouden. Aanvang 10.00 uur v.m. De plaats van samenkomst is de Irenehal te Utrecht.

Na de openingsrede van prof. mr. P. H. Kooijmans, ondervoorzitter van het Centraal Comité en de behandeling van enkele huishoudelijke zaken, zal het Partij Convent de nog resterende paragrafen 6 en 7 (Veiligheidsbeleid en Verdediging) van het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 voorlopig vaststellen. Daarna volgt de behandeling van het ontwerp-

urgentieprogramma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P.

Belangstellenden zijn welkom. Toegangsbewijzen worden verstrekt zolang de plaatsruimte van de zaal dit toelaat. De toegangsbeijzen moeten vooraf worden aangevraagd bij het partijbureau, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. De kosten, inclusief lunch en consumpties, bedragen f 9,—.

Dit bedrag kan worden voldaan bij de ingang van de zaal, waar men de benodigde lunch- en consumptiebonnen in ontvangst kan nemen.

ABONNEMENTSGELD

Begin volgend jaar, 1971, worden de tarieven van de P.T.T. voor de verzending van Nederlandse Gedachten, aanzienlijk hoger. Daarnaast zijn er andere kostenverhogende factoren, zoals loon- en prijsstijgingen.

Een en ander betekent, dat de abonnementsprijs van Nederlandse Gedachten moest worden herzien. Het blad wordt praktisch tegen kostprijs gele-

verd. De aanzienlijk hogere kosten in het nieuwe jaar zijn er echter oorzaak van, dat de huidige abonnementsprijs niet gehandhaafd kan blijven.

Wij delen onze abonnees hierbij mee, dat met ingang van 1 januari 1971, de abonnementsprijs van f 7,— per half jaar op f 8,— per half jaar gebracht zal worden.

VEILIGHEIDSBELEID

Deze week is verschenen de nota „Atoomwapens als onderdeel van het Veiligheidsbeleid”.

Een commissie uit de A.R.P. heeft deze nota samengesteld als voorbereiding van het Program van Actie 1971-1975 en met name voor de behandeling van de paragrafen over het defensiebeleid, die op 12 december op het Partij Convent zullen worden behandeld.

De commissie heeft onderzocht:

a. wat gemeenschappelijk is in onze visie;

b. waarover terzake van deze visie

eventueel verschil van mening bestaat en op grond waarvan;

c. zonodig alternatieve te formuleren voor de ingediende defensieparagraaf.

De nota is verkrijgbaar op het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. De prijs bedraagt f 1,25. Bij bestelling vermelden nr. 249.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0.30.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOUCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

Prins N.V. - Dokkum

Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

MOTIE DE MOOY UITKERING INEENS VOOR OUDERE MIDDENSTANDERS

Bij de behandeling Econ. Zaken kon slechts summier aandacht worden besteed aan de problematiek van het midden- en kleinbedrijf.

Ten eerste omdat de toegemeten tijd parten speelde en daarnaast hangt nog steeds een aparte behandeling van de Nota Van Son in de lucht. Onze woordvoerder de heer De Mooy drong er dan ook bij de voorzitter op aan deze nota nog in deze zittingsperiode te behandelen, waarbij dan dieper kan worden ingegaan op het totale beleid voor een zeer belangrijke groep in onze samenleving.

Waar het hier om gaat om een arbeids-terrein van 1,1 miljoen mensen. 1/4 deel van de werkende bevolking. Het onbehagen waar de heer De Mooy vorig jaar over sprak, kwam ook nu weer duidelijk in de Tweede Kamer naar voren. De heer Scholten (C.H.) zei: 'Ik moet helaas constateren dat in de sfeer van het midden- en kleinbedrijf onbehagen heerst, dat verschillende oorzaken heeft'. Ook anderen spraken in dezelfde geest.

De heer De Mooy stelde de vraag of de positie van de Staatssecretaris in het kabinet sterk genoeg was om te kunnen spreken van een goede integratie bij de verschillende departementen, de heer Krosse (K.V.P.) vroeg of het niet beter was de minister van Economische Zaken de middenstandszaken toe te vertrouwen. Verschillende aspecten van het beleid werden besproken, maar het zwaartepunt kwam te liggen bij het feit dat de heer De Mooy een motie indiende, die kort gezegd hierop neer-

kwam dat oudere middenstanders boven de 65 jaar met een inkomen beneden het minimumloon een uitkering ineens konden krijgen van ten hoogste vijfduizend gulden. Deze motie ontlokte een fel debat tussen Kamer en Staatssecretaris Van Son die op een vraag van de heer Mellema zei, geen mogelijkheid te zien om de motie uit te voeren.

Dreigend klonken de woorden van de heer De Mooy, nadat hij uiteen gezet had hoe gemakkelijk deze uitkering kan worden gefinancierd uit het bestaande fonds en ook de uitvoering daar kon worden ondergebracht. 'Zou de staatssecretaris de moed hebben om te zeggen, als de motie door de Kamer wordt aanvaard, waarin het gaat om 3 miljoen voor mensen boven 65 jaar die in nood verkeren en waarvoor totaal niets wordt gedaan, die leg ik naast me neer? Ik zou toch wel eens willen zien welke overheid vandaag de moed heeft om na alle goede woorden die alle fracties hier in de Kamer voor het midden- en kleinbedrijf hebben gesproken, deze motie waarmee een paar miljoen is gemoeid inderdaad naast zich neer te leggen. Dat risico wil ik met mijn motie in deze Kamer en tegenover deze regering toch een keer nemen'

Dit risico kan worden genomen, want met een kleine wijziging, wat uiteindelijk nog een verbetering werd voor degenen ouder dan 65 jaar, werd deze motie door de gehele Kamer aanvaard en zei de bewindsman toe voor de uitvoering, na overleg met daarvoor nodige instanties, te zullen zorgen.

Wij dachten een mooi resultaat voor de oudere ondernemers die nu een leven vol zorg hierdoor enige verlichting krijgen voor de oude dag die nog schril afsteekt bij de grote welvaart waar we zo vaak over spreken.

Tweede Kamerverkiezingen op 28 april 1971.

Dat duurt nog maar een half jaar.

Daarom zijn de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne nu al in volle gang op het secretariaat van de ARP.

Dat brengt veel werk met zich mee.

Maar die verkiezingscampagne is niet het enige, want er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten” komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

IETS VOOR U?

Wij zoeken een jongste

medewerkster

en een

typiste

Kom er eens over praten.

Gehuwde dames, die slechts een gedeeltelijke dagtaak willen vervullen, zijn ook hartelijk welkom.

Schrijf, bel eens op of kom langs om nadere bijzonderheden over werk en arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT ARP

Dr. Kuiperstraat 3, s-Gravenhage
Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer
Van der Wees, 's avonds bereikbaar
onder nummer 01730 - 24832)

STEMMEN

De Tweede Kamer heeft met de stemming over een tweetal amendementen behorende bij de voorgestelde wetswijziging loon- en inkomstenbelasting een merkwaardige ervaring opgedaan.

Beide amendementen — op één stuk afgedrukt — waren in wezen niet van elkaar te scheiden, maar omdat elk der amendementen betrekking had op een ander artikel moest er apart over gestemd worden.

Het eerste amendement beoogde een lichte verbetering voor de reiskostenaftrekregeling.

Het nadelig effect van dit voorstel werd voor een heel groot deel opgevangen door het tweede amendement dat een verdere verslechtering betekende voor de middengroepen.

Het eerste amendement werd door de Kamer aanvaard. Omdat beide

amendementen bij elkaar behoorden had de meerderheid van de Kamer die het eerste amendement had aanvaard ook het tweede eigenlijk moeten aanvaarden.

De tegenstemmers immers waren tegen aanvaarding van **BEIDE** amendementen; de verbetering mocht niet worden betaald ten koste van een verdere verslechtering van de middengroepen.

Naar ons oordeel had de A.R.-fractie een juist standpunt ingenomen: geen lichte verbetering in de fiscale reiskostenaftrek voor de 1e 10 km 'van huis naar het werk', ten koste van een belangrijke verslechtering voor de fiscale aftrekregeling.

De A.R.-fractie heeft daarom terecht tegen beide amendementen gestemd. Van enige 'vermoedheid' of wat dan ook was geen sprake - de unanieme stemming was weloverwogen.

HET VERWORPEN AMENDEMENT-SCHOLTEN

Er zit nog een andere kant aan deze zaak. Het eerste deel van het amendement Scholten veroorzaakte een verlies voor de fiscus, het tweede deel van dit amendement gaf daar een stuk 'dekking' voor, maakte dus dat het verlies minder groot zou worden. In zo'n situatie is het onjuist, dat een indiener over zijn amendement eerst laat stemmen over deel I, en pas daarna over deel II.

Noodzaak in zo'n situatie is, dat eerst

blijkt, of er in de Kamer een meerderheid te vinden is voor de noodzakelijke dekking. Blijkt zo'n meerderheid er tegen, dan kan vervolgens ook deel I van het amendement in stemming worden gebracht.

Blijkt die meerderheid er niet tegen, dan dient deel I van het amendement te worden ingetrokken, om de eenvoudige reden, dat de dekking daarvoor ontbreekt.

OVERVALLEN VAN DE OPPOSITIE

Met de komende verkiezingen in zicht zal de huidige oppositie alles op alles zetten om aan te tonen dat het huidige kabinet een fout beleid heeft gevoerd, soms tegen beter weten in. Dat is haar politiek recht — maar de kiezer zij gewaarschuwd. Daarnaast, zo is uit de ervaring van de laatste weken gebleken, zal de oppositie plotseling zaken aan de orde stellen, die met de aan de orde zijnde vraagstukken niets te maken hebben, om daarmee aan te tonen de onwil van Kamer en kabinet knelpunten op te lossen — soms tegen beter weten in. Dat is haar politiek recht — maar alweer de kiezer zij gewaarschuwd.

De vorige week bleek dat laatste tot twee maal toe. Volkomen ten onrechte wilde de oppositie minister Roolvink achter de regeringstafel zien, hoewel er belastingvoorstellen ter tafel lagen. Het te volgend loonbeleid had daarmee hoegenaamd niets te maken. Het andere geval had betrekking op de zgn. 'oud'-invaliden onder de zelfstandigen. Daarover was reeds een week eerder een interpellatie gehouden met een beslissing van de Kamer over de tijdens dit debat ingediende motie.

Bij de belastingwetsontwerpen was er het regeringsvoorstel de fiscale positie van de zelfstandigen in deze tijd van schaalvergroting enigermate te verlichten. De oppositie wilde eerst het bedrag van deze fiscale drukverlichting — oorspronkelijk 70 miljoen gulden — inruilen voor een nadere regeling t.b.v. de zoevenoemde 'oud'-invaliden. Daarna bleek de oppositie van oordeel te zijn het één naast het andere te willen.

De Kamer wees ook dit van de hand — beide zaken hadden niets met elkaar te maken. Wie speelt nu de invalide zelfstandigen uit tegen de niet zelfstandige invalide! Discriminatie onder de groep 'oud'-invaliden zou daarvan het gevolg zijn, terwijl een SER-advies hierover nog nauwelijks droog van de pers was, waarover kabinet en Kamer zich nog geen oordeel konden vormen! Als een kabinet en een Kamer op zo'n wijze telken male worden 'overvallen' door de commandogroepen van de oppositie, valt er niet te werken. Het is goed dat men ook dat beseft nu de verkiezingsstrijd feitelijk in gang is gezet.

DE A.R.P. EN HET ONDERWIJS

DOOR H. ALGRA

Gerust kunnen wij zeggen, dat de A.R.P. een eeuw lang heeft gestreden voor de vrije school. In die mate was de schoolstrijd lange tijd centraal in haar optreden, dat sommigen dachten, dat zij na het tot stand komen van de pacificatie op schoolgebied een groot deel van haar bestaansrecht had verloren. Wat we natuurlijk ontkennen, principiëel en praktisch. Maar dat de gedachte opkwam en serieus werd verkondigd, bewijst, hoezeer het de A.R.P. ernst was in de schoolstrijd.

Het is nog sterker. Vóórdat de A.R.P. als politieke partij werd georganiseerd, was op initiatief van J. Voorhoeve H. C. Zn uit Rotterdam het Anti-schoolwetverbond opgericht, dat in korte tijd 118 afdelingen kreeg tot in verre uithoeken van het land, en meer dan 10.000 leden inschreef. Dit Anti-schoolwetverbond kunnen we beschouwen als een voorloper van de A.R.P. en het hoofdbestuur heeft, voordat onze partij was opgericht, de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer geleid. Via dit Verbond heeft de A.R.-richting 'de weg naar het volk' gevonden. En het volkspetitionnement van 1878 leverde het cijfermatig bewijs, hoezeer de schoolkwestie leefde onder het volk. Dat smeekschrift aan de Koning vroeg om ruimte en recht voor de School met de Bijbel.

Toch heeft er in het A.R.-beginselprogramma nooit één woord gestaan van voorkeur voor de school met de Bijbel. Bij de oprichting van de partij, in het beginselprogramma van 1878, stond (art. XII):

Zij (d.i. de A.R.P.) wil dat de staat (voor zover ontstentenis van veerkracht bij de burgerij hiertoe niet noodzaak) het beginsel late varen, alsof de Overheid geroepen zou zijn, om van harentwege onderwijs te doen geven; voorkome, dat de Overheidsscholen, voor zoover nodig, tot propaganda van godsdienstige of tegen den godsdienst gekeerde begrippen misbruikt worden; en alzoo ook inzake onderwijs aan alle burgers, onverschillig welke hunne godsdienstige of paedagogische zienswijze zij, gelijke rechten gunne.

Dit is duidelijk. In dit politieke programma gaat het niet om de school met de Bijbel, maar om de vrije school. Of die vrije school een school met de Bijbel zal zijn, daar heeft de Overheid niets mee te maken. Dat is een zaak van het volksinitiatief en dat ligt voor de verantwoordelijkheid van de ouders. Willen die ouders een school met de Bijbel, dan is dat hun recht en dat recht moet gehonoreerd worden. Willen zij een school zonder de Bijbel, willen zij een neutrale school, of een humanistische school, dan geldt hetzelfde. Aan alle burgers op dit punt gelijke rechten, dat is altijd het uitgangspunt van de A.R.P. geweest.

Voor al in deze tijd mag dat nog wel eens duidelijk worden gezegd. Er zijn momenteel Christenouders, en er zijn theologen en paedagogen, die vinden, dat de school met de Bijbel, zoals wij die kennen in Nederland, eigenlijk haar tijd heeft gehad. Onze tijd, zo beweren zij, vraagt om een 'open school', niet neutraal, maar met afdelingen en groepen binnen haar muren, die ieder een eigen kleur vertonen. Zijn er ouders,

die voor hun kinderen ook een Christelijk element in het onderwijs willen, dat moet dan binnen die open school kunnen worden geleverd. Willen andere ouders dat niet, dan blijft zulk een leverantie voor hun kinderen achterwege.

Terecht is opgemerkt, dat zo'n open school, als men blijft dóórvragen naar de bedoelingen en vormen, eigenlijk een verkapt openbare school blijkt te zijn. Sommigen weten dat en zijn er dáárom voor; anderen zien dat niet en trappen er daarom in. En wie beweert, dat de school met de Bijbel een typisch aan de negentiende eeuw in Nederland gebonden produkt is, zodat wij in de turbulente tweede helft van de negentiende eeuw moeten zoeken naar een ander schooltype, aangepast aan de openheid van onze tijd, heeft van de schoolstrijd een bitter beetje begrepen. Maar — als er niettemin ouders zijn, in de Bijlmermeer of in de nieuwe polders of in Waddinxveen of waar ook in Nederland, die, gestimuleerd door een hoogleraar in de paedagogiek of geo-coacht door bepaalde theologen, zo'n open school willen, dan hebben zij daar recht op binnen het kader der wet, en zij zullen zulk een school hebben, als zij in hun wens volharderen. **De A.R.P. zal hun daarbij niets in de weg leggen, want die is voor gelijke rechten voor alle burgers, met name wat de schoolkeuze betreft.**

Heel verre zou de A.R.P. evenwel buiten haar boekje gaan, als zij zou zeggen: als politieke partij, die, haar weg bepaalt in een nieuwe tijd, zijn wij als partij wel vóór zo'n open school. Want dan doet zij geen politieke keuze meer, maar een keus op het gebied van het onderwijs, een paedagogische keus. Daartoe is zij niet bevoegd.

Dat geldt niet alleen programmatisch, als zij haar beginselen propageert op het gebied van de wetgeving omtrent de school. Dat geldt ook, en wel heel bijzonder, als zij als partij, of door haar vertegenwoordigers in staten en raden, hier druk zou uitoefenen, om een bepaalde, als modern aangediende open school als een goede lokale oplossing te bevorderen, met name, als daarbij de machtsmiddelen van de overheid een rol gaan spelen. En als een minister zou zeggen: ik wil wel meewerken aan de stichting van een bijzondere school, MITS dat een compromisschool is, die zowel voor de tegenstanders als de voorstanders van een school met de Bijbel aanvaardbaar is, dan zou zulk een minister zich schuldig maken aan het schenden van de geestelijke vrijheid, waarvoor de A.R.P. altijd heeft gestreden. Het kan zo'n minister een stuk makkelijker worden gemaakt om die schending te proberen, als hij daarbij wordt aangemoedigd door personen, die geacht worden te behoren tot de kring, die tot nu toe de school met de Bijbel had gekozen.

De A.R.P. heeft in haar politiek programma nooit gekozen voor de school met de Bijbel, maar altijd voor de vrije school voor heel de natie. Maar dat zij voor die vrije school kóós, daarachter lag een overtuiging, die dieper wortelde dan in de staatkundige opvattingen.

En juist dáárhoor werd de schoolstrijd voor haar tot heilige ernst. De vrije school, dat betekende de opening van een weg om de gedoopte kinderen een school te geven, waar het zout van het evangelie in geen enkel opgediend gerecht zou ontbreken. Dat heeft de A.R.P. niet alleen geweten, dat heeft zij ook gezegd en dat heeft gemaakt, dat haar politiek appèl **resoneerde in het Christelijk volksgeweten**. Het schijnt noodzakelijk, om daaraan met nadruk te herinneren.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam :

Adres :

Woonplaats :

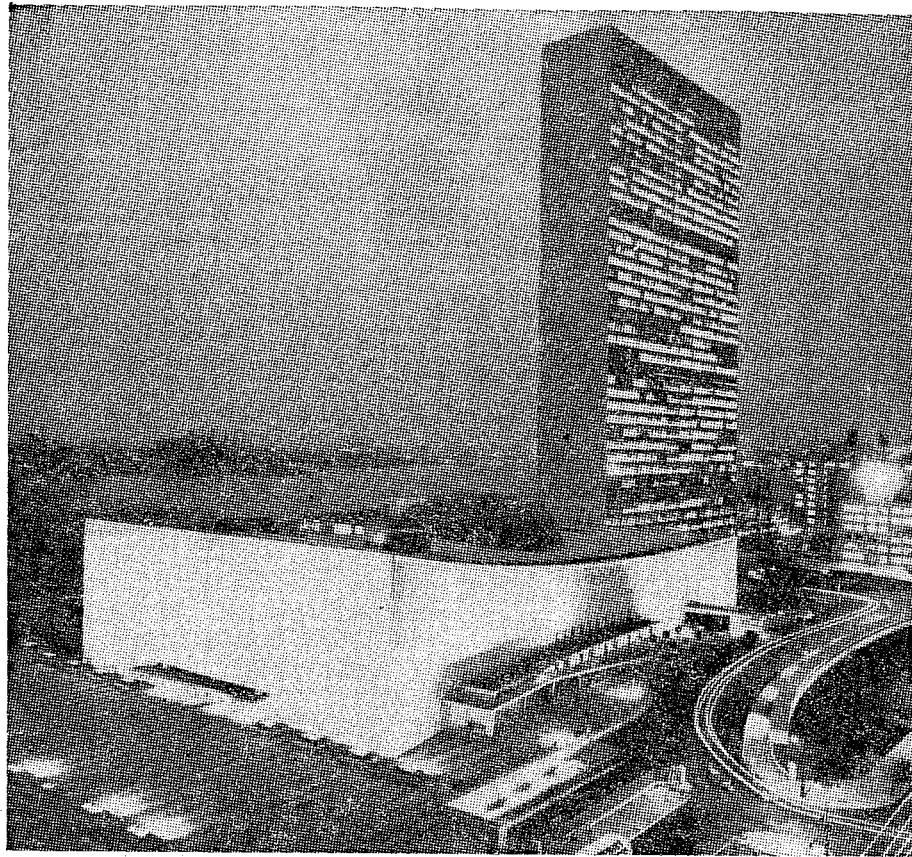
en het tweede

Naam :

Adres :

Woonplaats :

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

V.N.-gebouw in New York

De Vredesweek heeft dit jaar in het teken gestaan, beter gezegd het motto meegekregen, Verenigde Naties. De reden hiervoor lag voor de hand. Dit jaar viert de VN haar zilveren jubileum. In deze 25 jaar is de organisatie sterk gegroeid. Met de toetreding van de Fiji eilanden, een voormalige Britse kolonie in de Stille Zuidzee, werd het 127e lid ingeschreven.

Steeds meer gespecialiseerde organen werden opgericht. FAO, UNESCO en UNCTAD, om maar een greep te doen, kregen het wereldvoedselvraagstuk, onderwijs en culturele betrekkingen en de internationale handelspolitiek als werkterrein toegewezen.

Duizenden vaak zeer knappe koppen vergaderden over de hele wereld miljoenen uren; maakten de meest interessante analyses van alle mogelijke zeer uiteenlopende problemen.

Maar dan? Wel dan brak het tijdstip aan dat beslissingen moesten worden genomen; beslissingen die steentje voor steentje het gebouw hadden moeten vormen van de wereldpolitiek; gestalte hadden moeten geven aan een sociaal-economische en politieke samenleving waar vrede zou heersen, de veiligheid gegarandeerd kon worden, rassentegenstellingen en overheersing van het ene land door het andere zouden zijn verdwenen; de vruchten van de gezamenlijke arbeid op een redelijke wijze zouden worden verdeeld.

Welnu, het is niet moeilijk om aan de hand van deze punten tot de conclusie te komen dat 25 jaar arbeid van de Verenigde Naties bij lange na niet voldoende is geweest om deze doeleinden te realiseren.

Vietnam, het Midden-Oosten, Zuid-Afrika en de Portugese koloniën vormen hiervan voorbeelden. Bovendien doet een groot deel van de wereld nog niet aan het werk van de VN mee. Het ontstaan van tientallen nieuwe staten, vaak ongelukkigerwijs volgens het patroon van de periode van het koloniale bewind, betekent zeker voor de betrokken landen de langverbeide onafhankelijkheid, zelfbewustzijn en eigenwaarde. Dit schept ook weer evenzovele grensgebieden waar deze eigenschappen elkaar concurrerend kunnen ontmoeten. Spanningen en grensconflicten of soms zelfs complete oorlogen kunnen hiervan het gevolg zijn.

Ook de viering van het 25-jarig bestaan vertoont duidelijk deze gespletenheid tussen ideaal en werkelijkheid tussen doeleinden en middelen.

HANDVEST EN PRAKTIJK

Van 13 tot 23 oktober was het gebouw van de VN speciaal opgetuigd. Ook in de binnenkomsthal stonden 126 vlaggen van de aangesloten landen opgesteld. Tegelijkertijd waren de straten rondom het VN-gebouw door een dichte politiemacht bezet, terwijl ook binnen het gebouw tientallen geuniformeerde en niet-geuniformeerde bewakers ervoor

25 JAAR VERENIGDE NATIES EEN IMPRESSIE UIT NEW YORK

DOOR DR. R. ZIJLSTRA

moesten zorgen, dat zich geen verdachte individuen met bedoelingen die weinig strookten met het Handvest in het gebouw zouden ophouden.

In de plenaire vergadering wisselde de ene 'feestredenaar' de andere af waarbij vele landen hun belangrijkste politieke vertegenwoordiger lieten optreden. Het thema van al deze speeches zou kunnen worden aangeduid met de zin: 'Hoe het eigenlijk zou moeten zijn'. De conclusie uit deze gedeelten van de redevoeringen behoeft geen andere te zijn dan dat althans 127 leden van onze aardbol precies weten wat zij behoren te doen.

Mocht de geïnteresseerde toevoerder daarna de vraag stellen 'en waarom wordt deze gelukzalige toestand dan niet bereikt?' dan vallen de antwoorden hierop uit bovengenoemde redevoeringen samen te vatten in de zin: 'Omdat iemand anders zich niet aan de regels van het Handvest houdt'.

Als mevr. Golda Meier klein, vermoeid, wat gebogen naar het podium gaat teneinde haar bijdrage tot het zilveren jubileum te leveren, zegt zij ergens in haar rede:

'Agreements can only be reached if those making them enter upon them in mutual trust and in the assurance that they will be honorably executed'.

dan antwoordt aan het slot van de zitting de Permanente Vertegenwoordiger van de V.A.R. hierop o.a. met te zeggen:

'We have never trusted the Israelis and we will never trust them'.

In de Speciale Politieke Commissie en in de Vierde Commissie wordt de apartheidspolitiek van Zuid-Afrika en het Portugese beleid inzake haar koloniën in de meest krachtige termen en zeer langdurig veroordeeld.

Bij deze discussies zijn Zuid-Afrika en Portugal niet tegenwoordig. Het is duidelijk dat voor wat de belangrijke politieke ontwikkelingen betreft, de machthebbers hun kaarten niet in de Verenigde Naties op tafel willen leggen; hun werkelijke bedoelingen niet willen prijsgeven; macht, eerzucht, ambitie en geld vinden tot nu toe veel gemakkelijker hun neerslag in politieke structuren dan onmacht, opoffering, saamhorigheid, naastenliefde en mededeelzaamheid.

IRRITATIE

De Verenigde Naties vervult op deze terreinen derhalve meer de rol van de stadionbevolking dan van het elftal. Toch is het een gelukkig verschijnsel, dat de irritatie over deze passieve rol vooral en uiteraard bij de zeer vele kleinere landen toeneemt.

Om een kleine variant op de beeldspraak aan te brengen: Men wil niet permanent op het reservebankje zitten. En toch zal dit artikel geschreven in New York, halverwege de 25e zitting van de Assemblée, niet met een negatief oordeel eindigen.

In de Tweede Commissie, de commissie die zich bezighoudt met sociaal-economische vraagstukken, heeft de discussie

over de ontwikkelingspolitiek die in de komende 10 jaar gevoerd moet worden haar afronding gevonden met het aannemen van een document, waarin de zogenaamde strategie voor dit decennium is vastgelegd.

Hierin wordt uitgesproken, dat de regeringen zich verplichten meer effectieve vormen van samenwerking te zoeken, die zullen moeten leiden naar het wegvallen van grote welvaartsverschillen. Tevens wordt erop gewezen dat het nodig is te streven naar volledige ontwapening, waarbij de vrijkomende middelen ten dienste van de vrede en de ontwikkeling der minder bedeelde landen zullen kunnen worden gesteld. Ook worden concrete doeleinden vastgelegd zoals o.a. een groei van het nationaal produkt in de ontwikkelingslanden met 6 pct.

Teneinde dit doel te bereiken, zal de toegang tot de markten der rijke landen moeten worden vergemakkelijkt.

De financiële hulp moet worden vergroot, zodanig dat de rijke landen in 1972 1 pct. van het nationaal produkt zullen hebben bereikt.

Tevens zal een soort controle-systeem worden opgezet, dat tot doel heeft de voortgang op al deze punten te onderzoeken en te beoordelen.

Bij de discussie in de commissie bleek dat een aantal landen toch enkele voorbehouden moesten maken, met name op genoemde punten.

POSITIEF

De sfeer in de vergaderingen, de wil om elkaar te vinden en de resultaten van dit werk rechtvaardigen echter een zeer positief oordeel over dit deel van het werk in de VN.

En zo zal het werk van de VN ook in de komende jaren voortgang vinden; met vallen en opstaan. De verwachtingen mogen niet overspannen zijn, maar de inbreng zal positief moeten blijven. Tenslotte zitten jaarlijks 3000 afgevaardigden uit 127 landen drie maanden bij elkaar, luisteren naar elkaar, spreken met elkaar, maar maken ook afspraken met elkaar.

Het instrument voor de wereldvrede is er, al wordt het nog uiterst gebrekkig gehanteerd. De logheid en bureaucratie strekt zijn vangarmen met name in deze internationale organisaties uit, maar zal het idealisme waarmee zeer vele voortreffelijke en bekwame ambtenaren zich voor dit werk inzetten niet kunnen verstikken.

De ruzie die ontstaat over de vraag wie de kosten van de militaire begraafplaats in Korea moet dragen zal nog wel enkele jaren voortsudderen.

Wezenlijk is dat Oe Thant 21 oktober op een winderige kille dag bij de ingang van het hoofdgebouw geflankeerd door de Permanente Vertegenwoordiger van Engeland en de Eerste Minister van de Fiji eilanden de vlag hijst van dit nieuwe lid als symbool van het feit, dat het nog de moeite loont om lid van de Verenigde Naties te worden.

New York, 22 oktober 1970
R. Zijlstra

VERANDERING MENTALITEIT MOET VOORAF GAAN AAN AFWIJZING NUCLEAIRE WAPENS

DOOR H. VOLTEN EN M. H. VON MEYENFELDT

Het vertrekpunt van deze artikelenserie was onze bezorgdheid voor de ontwikkelingen op wapentechnologisch gebied: een steeds hoger niveau van vernietigingsdoelmatigheid'. Een beheerste 'afbouw' van ons veiligheidssysteem zou bij de massa-vernietigingswapens moeten beginnen. Als een eerste stap op de lange weg naar militaire ontspanning, naar wapenbeheersing en -beperking, luidde ons voorstel af te zien van het gebruik van kernwapens als eerste. Of beter: de NAVO, op Nederlands initiatief, te bewegen een daartoe strekkende verklaring uit te geven.

TE VERGAAND...

Dit voorstel heeft twee kanten. Op de eerste, de voorwaarden om een dergelijke stap politiek aanvaardbaar te kunnen maken, zijn wij diep ingegaan. Wij richten ons daarmede vooral tot degenen die van mening zijn dat de door ons bepleite eerste stap te veel risico's inhoudt en dus te ver gaat. Een korte herhaling van de gedachtengang is wellicht gewenst:

— er moet op conventioneel gebied evenwicht zijn tussen oost en west
— de NAVO heeft op het moment een in de rol van verdediger aanvaardbaar conventioneel evenwicht met het Warschau Pact

— het evenwicht is echter minimaal en dreigt te worden aangetast door een tweetal ontwikkelingen: de afnemende defensiebereidheid van West-Europa en de invloed daarvan op de V.S. die minder bereid worden om op de oude voet aan de Europese veiligheid bij te dragen

— het nucleaire machtsevenwicht behoort niet te leiden tot een afbrokkeling van de conventionele inspanning. Als het conventionele verschil tussen NAVO en Warschau Pact te groot wordt, leidt dit niet tot een verlaging van de atoomdrempel, zoals bijv. de paragraaf 'Veiligheidsbeleid en Oost-West-verhouding' in het ontwerp urgentie-program KVP-ARP-CHU suggereert. De atoomdrempel is helemaal niet zo beweeglijk als wel wordt verondersteld. Zolang er een wederzijds vernietigingsevenwicht is zal de bereidheid om als eerste van deze middelen gebruik te maken uiterst gering zijn.

Een conventionele achterstand leidt o.l. niet tot een verlaging van de atoomdrempel, maar tot een *vermindering van de geloofwaardigheid* van ons veiligheidssysteem. Onder dergelijke, gewijzigde omstandigheden mag een toenemende pressie van het oosten uit worden verwacht en is er weinig aanleiding te geloven in een min of meer onaantastbare stabiliteit in Europa — het Nederlandse beleid in de regeringsperiode 1971-1975 dient tenminste het aandeel van Defensie in de totale overheidsuitgaven op het huidige niveau te handhaven

— dit geldt te meer, omdat een 'goedkopere' veiligheid door middel van sterkere internationale samenwerking binnen de NAVO niet op korte termijn te verwezenlijken is; terwijl een verbetering van de interne doelmatigheid, bijv. door een wijziging van de departementale organisatiestructuur, evenmin op korte termijn vruchten zal afwerpen

— een aantasting van de omvang van onze NAVO-bijdrage tenslotte tast de geloofwaardigheid van onze veiligheidsopstelling evenzeer aan als een

voortgaande afbrokkeling van de financiële inspanning dat zou doen.

... OF NIET VER GENOEG?

Nu vraagt de andere zijde van ons voorstel de aandacht: zij die menen dat een afzien van het eerste gebruik *niet ver genoeg* gaat en dat ook het tweede gebruik en het bezit van kernwapens moet worden afgewezen. Deze visie speelde op het laatste Partij Convent wederom een belangrijke rol. De ethiek is inderdaad bij de techniek achtergebleven. Het is inmiddels wel gebleken, dat wij de zorgen over de wapentechnologische ontwikkeling delen met hen die kernwapens volledig afwijzen. Als de zaak op zijn beloop wordt gelaten kan het gemakkelijk uit de hand lopen. Ten eerste door de techniek. Offensieve en defensieve wapensystemen worden in snel tempo geperfectioneerd. Het bereik en de nauwkeurigheid van de raketten worden voortdurend verbeterd. De nieuwe Poseidonraket kan 10 atoomwapens meevoeren en op verschillende doelen tegelijk afvuren. Niet alleen de 'ongewilde' oorlog, waarvoor bijv. prof. Röling zo bevreesd is, vormt een permanente dreiging, maar het machtsevenwicht kan ook worden verstoord door een plotselinge technische sprong voorwaarts die een van beide partijen een overwicht geeft. In de tweede plaats zijn er economische overwegingen. Met de moderne wapensystemen zijn gigantische bedragen gemoeid. De ontplooiing van het NIKE-X (anti-raket) systeem gaat de Verenigde Staten tussen de 30 en 50 miljard dollar kosten. Al jaren geleden wees president Eisenhower er op, dat een bommenwerper evenveel kost als 50 mijlen autoweg of twee geheel geëquipeerde ziekenhuizen. Het is de vraag of beide supermachten in staat zijn de zware lasten te blijven dragen die de bewapeningswedloop op hun nationale economie legt. Ook een (dreigende) ineenstorting van een van beide economi-

sche stelsels kan de wereldvrede in gevaar brengen. Al deze zaken vragen evenwel om een *wederzijdse* beperking van de bewapening (suitgaven). Met *eenzijdige* afschaffing wordt in beginsel de kans op onrechtvaardig (politiek) gebruik van de massavernietigingsmiddelen eerder verhoogd dan verkleind.

Wij hopen eveneens duidelijk gemaakt te hebben, dat de laatste uitspraak niet automatisch behoort te leiden tot een partijprogramma als: 'Tevens zal krachtig moeten worden gestreefd naar een wederzijdse afschaffing van de nucleaire bewapening.' Een politieke partij kan en moet in de huidige situatie een minder vrijblijvend en meer concreet standpunt hebben, een standpunt ook waardoor de kiezer zich meer voelt aangesproken. Hier ligt een belangrijk punt. Wij hebben in het verleden het atoomwapen min of meer gedachteloos in huis gehaald. Wij zijn medeverantwoordelijk voor de toestand van het moment, maar hebben daar niet bewust voor gekozen. Broodprijzen, woningbouw en vele andere zaken hebben de kiezers meer aangesproken dan de nucleaire problematiek. Het zou daarom verkeerd zijn nu, op grond van een de mens gemakkelijk aansprekende afwijzing van kernwapens, een ommezwaai te maken, die het vraagstuk waar de hele wereld mee zit geen stap dichtert bij een oplossing brengt.

TIJD GEVRAAGD

Voor een dergelijke richtingverandering is het een voorwaarde, dat wij niet alleen de beide supermachten zelf, maar ook onze bondgenoten en ons eigen stembusvolk tijd en gelegenheid bieden tot eigen actie, studie en bezinning.

Onze NAVO-partners behoren, al was het alleen maar uit hoffelijkheidsoverwegingen, eerst in het bondgenootschappelijke beraad met onze nieuwe inzichten te worden geconfronteerd, iets dat tot nu toe niet is geschied, althans niet op de door ons bepleite wijze. Hetzelfde geldt eigenlijk binnenslands. De ethische afwijzing van kernwapens (die in zijn uitwerking eenzijdig is) wordt door te weinig mensen gedragen. De meerderheid van het volk bezit in geen enkel opzicht de geestelijke instelling, die nodig is bij een dergelijke stap: bijv. voor alternatieve, niet-nucleaire verzetsvormen. In dit opzicht behoort naar onze mening een mentaliteitsverandering van het Nederlandse volk vooraf te gaan aan de volledige afwijzing van kernwapens.

Voor eenzijdige acties is de tijd nog niet rijp. Wij kunnen de onrust en bewegelijkheid begripen van velen die het huidige systeem willen verlaten. Wij delen de ethische bezwaren tegen de moderne massavernietigingsmiddelen. Afschaffing er van is ook ons doel. Deze doelstelling zou met zoveel woorden in het actieprogramma moeten worden aangegeven. Maar *eenzijdige* maatregelen kunnen zeker nu *ethisch onaanvaardbare gevolgen* hebben: gevolgen die niet zijn voorzien, waarop ons volk niet is bereid en die daarom geen verbetering zullen inhouden. Voor dit dilemma staan wij.

Velen die zich afwenden gaan voorbij aan de positieve kanten van de huidige ontwikkelingen. Amerika en Rusland zijn ook verontrust en het serieuze gesprek over de beheersing en vermindering van strategische wapens is juist in deze tijd op gang gekomen (SALT: Helsinki — Wenen — Helsinki).

Terzijde: is het toeval, dat aan dit zo belangrijke gesprek tussen de supermachten vooraf ging de vrijwillige verklaring van president Nixon, dat de V.S. in een conflict niet als eerste

biologische en chemische wapens zouden gebruiken? Of mag men dit beschouwen als een althans tot nu toe geslaagde eerste stap tot ontspanning? Zolang er duidelijke tekenen zijn dat het gezonde verstand de overhand heeft, behoren wij het groeiende contact een kans te geven. In dat contact immers ligt de ware oplossing van het vraagstuk: een wederzijdse beëindiging van de overheersende rol van kernwapens in de veiligheidsstructuur. Dit betekent niet dat wij nu wel een afwachtende houding kunnen aannemen en dat het vanzelf wel allemaal goed zal aflopen. Er is alle aanleiding om nauw bij de problematiek betrokken te blijven. Ook kleine landen kunnen bijdragen aan het creëren van voorwaarden die een succesvolle overeenkomst mede mogelijk maken.

Deze weg snijden wij af door ons eenzijdig terug te trekken. Het is een open vraag of Nederland daardoor met werkelijk schonere handen aan de zijlijn zou staan; het is zeker dat het met de invloed op het veld (en dus op het spel) zou zijn gedaan. Onze invloed — en daar ligt de uitdaging — ligt in het overleg met anderen, zowel binnen de NAVO als daarbuiten, om tot overeenstemming te komen over concrete maatregelen die de rol van de kernwapens terugdringen en tevens bijdragen in de verlaging van het niveau van de vernietigingsdoelmatigheid.

ACTIEPUNTEN

Het Program van Actie is de plaats om duidelijk tot uiting te brengen over welk punten wij in het internationale overleg willen spreken.

Een model kan zijn:

- afzien van het gebruik als eerste van kernwapens
- aandringen bij Engeland en Frankrijk op afschaffing van hun kernwapens die niet essentieel zijn voor de instandhouding van het evenwicht tussen oost en west
- geen Europese kernmacht
- non-proliferatie
- denuclearisatie van bepaalde delen van Europa
- informatie over wapentechnologische ontwikkelingen op strategisch gebied en consultatie bij de invoering van deze wapensystemen.

Een dergelijk model lijkt een stap op weg naar volledig afzien van bezit en gebruik van massavernietigingsmiddelen, waarmee het bereiken van deze uiteindelijke doelstelling meer is geëindigd dan met een eenzijdig terugtrekken.

Het is een poging om naar goede traditie op evolutionaire wijze het doel te bereiken. Het betekent zeker geen berusting in de 'status quo'. Wat wij voorstellen kan een risico inhouden en vraagt de bereidheid tot concessies, bijv. in het geval van Engeland en Frankrijk op het stuk van nationalistische gevoelens.

Hoe ernstig wij het menen, kan pas later blijken, als wij bij anderen onvoldoende weerklank vinden en af te wijzen ontwikkelingen doorgang vinden. Dan kan het zijn, dat wij **niet langer meer verantwoordelijk mogen en willen zijn**. De aanvaarding van het bezit van kernwapens tot dat moment is bereikt wordt alleen gerechtvaardigd door de ernst die wij betrachten met het zoeken van de wegen die tot afschaffing leiden.

KIESVERENIGINGEN EN KANDIDATENLIJST

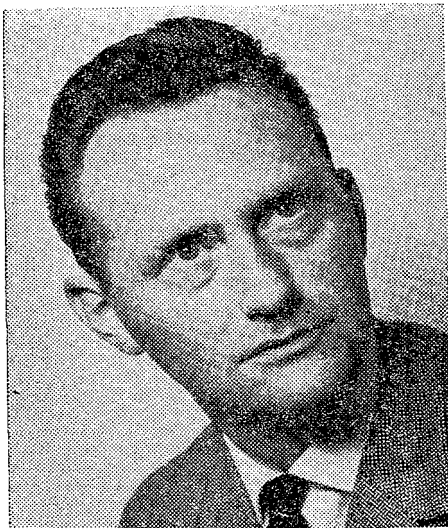
Deze week zijn aan de secretarissen van de stemgerechtigde kiesverenigingen toegezonden de groslijst alsmede de advieslijst van het versterkt Centraal Comité, met begeleidend schrijven.

De kiesverenigingen bepalen door stemming de definitieve landelijke kandidatenlijst, de nummers 1 tot en met 25, via het hun toegezonden stembiljet.

Op deze pagina's de foto's en enkele gegevens van de eerste vijftientig namen op de advieslijst.

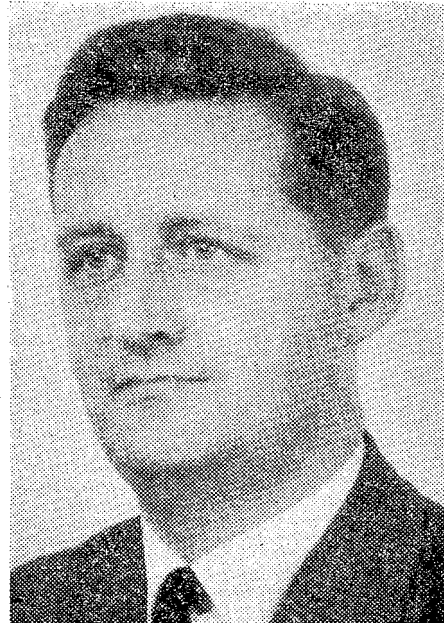
1. MR. B. W. BIESHEUVEL te Aerdenhout, geb. 5-4-1920, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie.

6. DRS. J. BOERSMA te Zeist, geb. 2-12-1929, Kamerlid, economisch adviseur C.N.V.

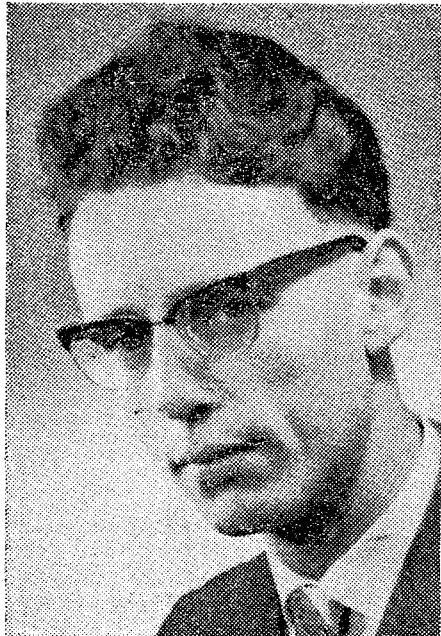
7. MEV. J. VAN LEEUWEN te Zoetermeer, geb. 18-1-1926, Kamerlid, presidente Chr. Plattelandsvrouwen Bond.

8. DR. C. BOERTIEN te Geldrop, geb. 26-7-1927, Kamerlid, vice-voorzitter chr. democratische fractie in Europees Parlement.

9. M. W. SCHAKEL te Hoornaar, geb. 17-7-1917, Kamerlid, burgemeester van Noordoost, Hoornaar en Hoogblokland.

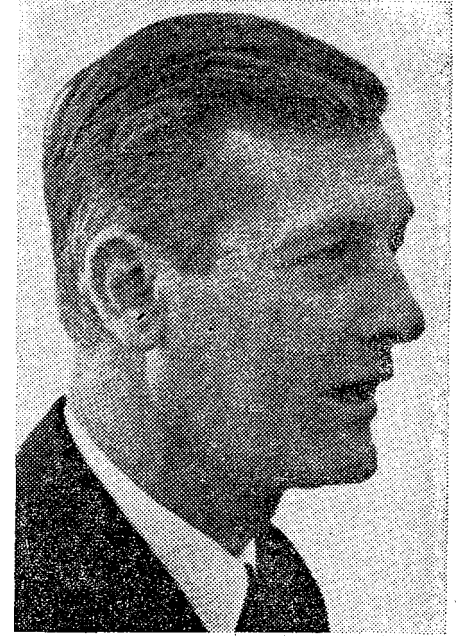
14. DR. A. J. VERMAAT te Voorthuizen, geboren 2-11-1939, lector wiskundige economie V.U.

15. A. VAN ES te Wassenaar, geb. 28-4-1913, staatssecretaris van defensie (marine).

16. H. A. DE BOER te IJmuiden, geb. 30-5-1937, secretaris Chr. Kruideniersbond.

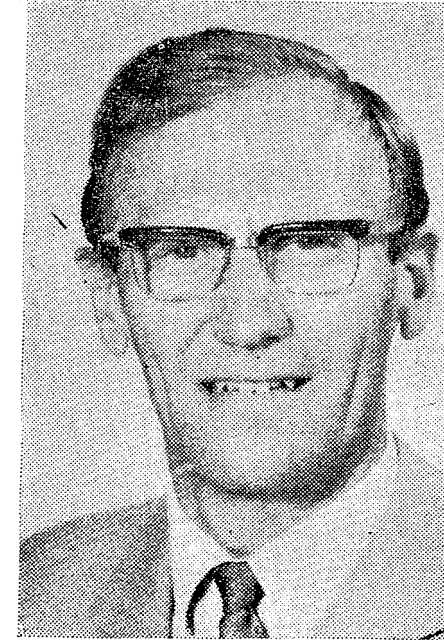
17. DRS. J. DE KONING te Voorschoten, geb. 31-8-1926, algemeen secretaris C.B.T.B.

22. J. VAN DER PLOEG te Groningen, geb. 28-9-1932, leraar handelswetenschappen Chr. H.E.A.O. te Groningen.

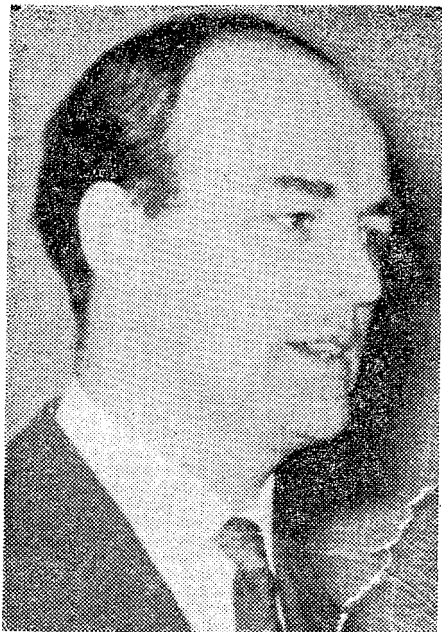
23. DR. B. GOUDZWAARD te Schoonhoven, geb. 4-3-1934, Kamerlid.

24. DRS. G. M. KERKHOF te Middelburg, geb. 14-5-1926, leraar economie en conrector Chr. Scholengemeenschap Walcheren te Middelburg.

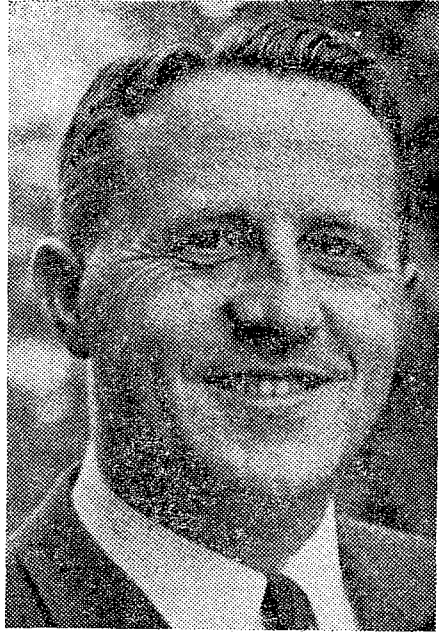
25. DR. W. DE KWAADSTENIET te Rotterdam, geb. 5-10-1928, secretaris A.R.P.

2. MR. W. AANTJES te Utrecht, geb. 16-1-1923, vice-voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie.

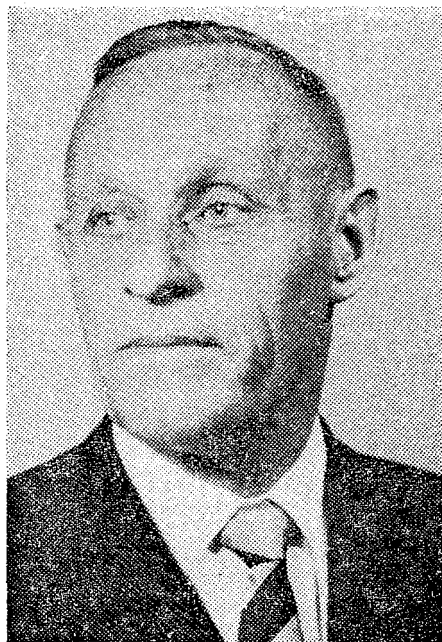
3. DRS. J. A. BAKKER te Wassenaar, geb. 27-5-1921, vice-minister-president, minister van verkeer en waterstaat.

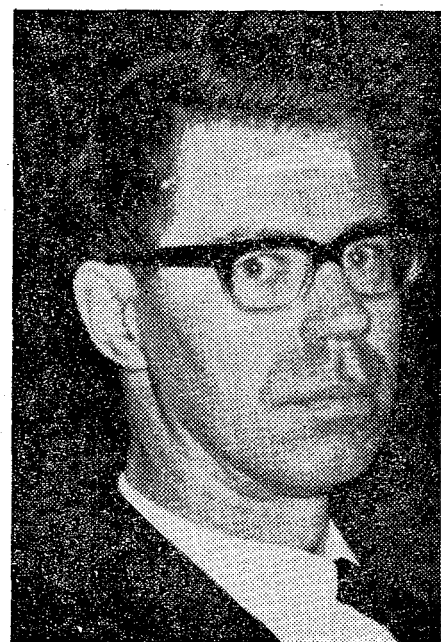
4. DR. A. VEERMAN te Rijswijk (Z.H.), geb. 11-10-1916, Kamerlid, voorzitter A.R.P.

5. B. ROOLVINK te Hilversum, geb. 31-1-1912, minister van sociale zaken en volksgezondheid.

10. T.J. WALBURG te St. Anna Parochie, geb. 13-6-1913, Kamerlid.

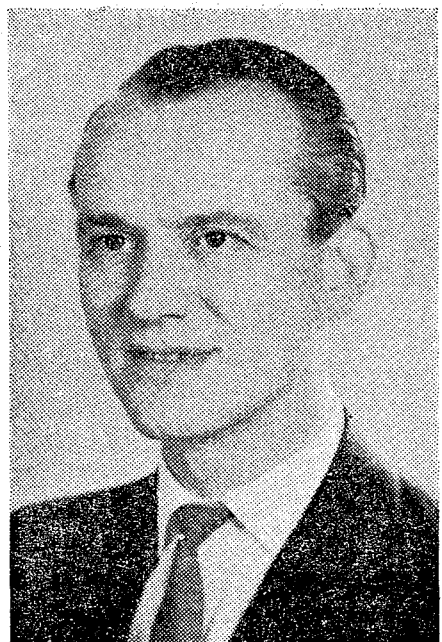
11. MR. J. H. GROSHEIDE te 's-Gravenhage, geb. 6-8-1930, staatssecretaris van onderwijs en wetenschappen.

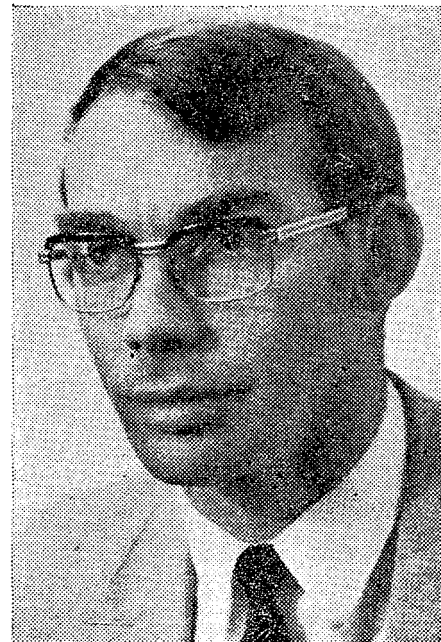
12. DR. N. G. GEELKERKEN te Leiden, geb. 26-2-1907, Kamerlid, advocaat en procureur.

13. MR. J. N. SCHOLTEN te Andel (N.Br.), geb. 4-6-1932, Kamerlid, burgemeester van Andel, Giessen en P.

18. MR. G. C. VAN DAM te Nootdorp, geb. 28-6-1922, secretaris Ned. Chr. Werkgevers Verbond.

19. DRS. A. SCHOUTEN te Smilde, geb. 25-5-1941, adi.-directeur Drents Economisch Technologisch Instituut.

20. MEVR. J. G. KRAAIJEVELD-WOUTERS te Heerhugowaard, geb. 4-11-1932, huisvrouw, presidente van de Bond van Gereformeerde Vrouwenverenigingen.

21. MR. P. J. A. IDENBURG te 's-Gravenhage, geb. 17-8-1934, wetenschappelijk medewerker aan de V.U.

VERKLARING INZAKE DE POLITIEKE PROCESSEN IN BASKENLAND

Het bestuur van de Nederlandse Equipe van de Europese Unie van Christen-democraten, waarin de ARP, CHU en KVP samenwerken, heeft kennis genomen van de arrestatie en (voorgenomen) berechting van talrijke personen in Baskenland, die zich verzetten tegen het huidige Spaanse bewind.

Blijkens inlichtingen waarover het bestuur beschikt, worden momenteel enkele tientallen priesters in Zamora

gevangen gehouden, ter berechting in Burgos.

Daarnaast is uit perspublicaties gebleken, dat in Burgos de berechting zal plaatsvinden van zestien Basken, die worden beschuldigd van (medeplichtigheid aan) de moordenslag in augustus 1968 'op de chef van de politieke politie in de provincie Guipuzcoa, die verantwoordelijk werd geacht voor het martelen van politieke gevangenen in deze Baskische provincie.

Het is gebleken dat deze politieke gevangenen allen zullen terechtstaan voor een militair tribunaal en dat tegen zes van hen zelfs de doodstraf is geëist.

Het bestuur van de Equipe is van oordeel dat deze wijze van berechting in strijd is met de normale rechtsprocedure die in een democratische samenleving wordt gevolgd.

Daarom dringt het bestuur er met de grootste klem bij de Spaanse autoriteiten op aan:

1. een normale procesvoering te verzekeren, voor een burgerlijke rechtbank, met waarborging van de primaire rechten van iedere verdachte, zoals rechtsbijstand, openbaarheid, het horen van getuigen à décharge en mogelijkheden tot hoger beroep;
2. alle politieke gevangenen, in zoverre zij zich niet aan misdrijven heb-

ben schuldig gemaakt, onmiddellijk in vrijheid te stellen.

Overigens stelt het bestuur zich achter het herderlijk schrijven van de Baskische bisschoppen van 22 november 1970, waarin alle soorten geweldpleging, zowel de structurele als de subversieve als de repressieve, worden veroordeeld.

Mede op grond daarvan doet het bestuur een dringend beroep op de verantwoordelijke Spaanse autoriteiten in ieder geval geen doodstraf ten uitvoer te leggen.

1 december 1970

Namens het bestuur van de Nederlandse Equipe van de Europese Unie van Christen-Democraten,
Prof. mr. P. H. Kooijmans,
voorzitter.

NEEM EEN ABONNEMENT OP HET ARJOSBLAD

Op Wiek is de naam van het maandelijks verschijnende Arjosblad. Elke editie bevat een aantal informatieve artikelen, maar daarbij ook commentaren en pittige standpuntbepalingen. Bovendien alle berichten over de Arjos uit de eerste hand.

In het kortgeleden verschenen oktobernummer staat o.m. een artikelenserie over Jeugd en Jongeren.

Een abonnement kost slechts f 8.— per jaar. U kunt zich opgeven via de onderstaande coupon.

COUPON

NAAM:

STRAAT:

PLAATS:

abonneert zich met ingang van heden op het Arjosblad Op Wiek.

COUPON INSTUREN NAAR
SECRETARIAAT ARIOS, DR. KUYPERSTR. 4, DEN HAAG, TEL. 070-183960

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

**DE BALANS IS
NIET IN
EVENWICHT
UW GULDEN
ER OP EN
DE ZAAK ZIT GOED**

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

•

Kalvermelk

Mekabo - Fokkabo

•

Mengvoeders

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

•

Fourages en kunstmest

Huize „NIEUWENOORD” Baarn
KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

heeft op korte termijn behoefte aan enkele

**GEDIPLOMEERDE
Z.-VERPLEGENDEN**

(mnl. of vrl.)

Sollicitaties te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook gaarne schriftelijk of telefonisch, (02150-15457) alle gewenste inlichtingen verstrekt.

HUIZE „NIEUWENOORD” - GROENEVELD 25 - BAARN

**BALANS
NIET
IN
EVEN-
WICHT
IEDER
LID
EEN
GULDEN
EN
DE
ZAAK
ZIT
GOED**

DE JONGE KUYPER

DOOR DR. G. PUCHINGER

Wie Colijn grondig bestudeert, ontdekt een merkwaardige controverse in zijn ontwikkeling, en wel deze: dat Colijn voor zijn volgelingen tegen het eind van zijn leven het symbool wordt van het tegendeel van wat hij in zijn jeugd was geweest: een symbool van rust, onbewogenheid en waardigheid.

Want wie Colijn in zijn jeugd heeft gekend, weet dat Colijn in zijn jongere jaren juist gekenmerkt werd door een zekere spontaniteit en opvliegendheid, die tot de opvallende grondtrekken blijven behoren van zijn overigens gaaf en open karakter.

Iets dergelijks zien we op ander gebied bij Kuyper. Kuyper staat in zijn ouderdom bekend als berekenend strateeg, als scholast, als bewaker van de instituten die hij mee heeft gebouwd: de anti-revolutionaire partij, de gereformeerde kerken en de Vrije Universiteit, en zo ook is hij de geschiedenis ingegaan.

Wie hem nauwkeurig in zijn jonge jaren beziet, ontdekt echter heel weinig berekening, geen scholastiek, ontdekt in Kuyper allerminst de bewaker van enig establishment, maar ontmoet in hem de spontane strijder — té spontaan vaak volgens Groen, die hem soms poogt af te remmen — de drager van een unieke spiritualiteit, die nog vandaag jong er fris aandoet — men leze zijn schoonste geschrift, de **Confidentie** —, ontmoet in hem de doorbreker van de gevestigde partijen en instellingen der negentiende eeuw, die in zijn pers-arbeid iedere dag weer de officiële publieke mening van zijn dagen trotseert, die twee, de jonge en de oude Kuyper seert.

gaan zeer langzaam in elkaar over. Men zou kunnen zeggen dat de jonge Kuyper tot zijn premier in 1901 de overhand heeft, terwijl de oude Kuyper zich vooral na zijn val in 1905 aftekent. Beide Kuypers, de jonge en de oude, zijn de bestudering ten volle waard, omdat de jonge Kuyper de negentiende eeuw mee heeft uitgeluid, en de oude Kuyper de twintigste eeuw mee heeft ingeluid.

Wanneer ik mij dit keer met enkele summere opmerkingen tot de jonge Kuyper bepaal, valt op dat met zijn komst in het openbare leven een oude wereld verdwijnt en een nieuwe komt: verdwijnen gaat de wereld welks problematiek voornamelijk door Thorbecke was bepaald.

Het is heel typerend dat Kuyper **De Standaard** begint op 1 april 1872, enkele maanden vóór minister Thorbecke sterft. En zoals Thorbecke **het midden** van de negentiende eeuw heeft gedirigeerd en het volk in politici's rondom hém gescheiden en verenigd was, zo bepaalde Kuyper **het einde** van de negentiende eeuw. Rondom Thorbecke was na Willem I en het debacle met België de scheiding gekomen tussen

Conservatieven en Progressieven. Slechts één staatsman van betekenis heeft die scheidslijn niet als definitief aanvaard: Thorbecke's oude studievriend, bewonderaar en antagonist, Groen van Prinsterer.

Tegen het einde van Groens leven neemt Kuyper zeer persoonlijk de stormram ter hand en verwekt een **nieuwe** antithese, door Groen slechts geproclameerd, maar nooit gerealiseerd, sindsdien genoemd **de antithese**: die tussen christen-politici en die politici die het evangelie niet als criterium zagen van **politieke** scheiding of verbondenheid. Kuyper legt deze nieuwe antithese Rechts-Links **dwaars** door de Thorbeckiaanse antithese conservatief-progressief heen, en dwingt met de jaren het Nederlandse volk die dilemma te aanvaarden.

Het middel, door Kuyper gebruikt om deze nieuwe antithese met ongenadige kracht te realiseren, was de journalistiek. In die dagen kende men nieuwsbladen en brochures, maar Kuyper is één der eersten geweest die in zijn dagblad **De Standaard** een dagelijks, zeer persoonlijk politiek commentaar verbond aan het actuele nieuws. Wie ooit de moeite doet de **Standaard**-jaargangen door te werken, zal verbaasd staan over zoveel journalistiek en politiek talent als Kuyper demonstreert.

Groen als historicus zag het gereformeerde volk vanuit het verleden; Kuyper, als verbeeldend kunstenaar, zag het, politiek georganiseerd, reeds in de toekomst en van meet af aan heeft hij dat volk in **De Standaard** niet alleen met ijzeren wilskracht met zijn artikelen opgevoed maar ook strikt persoonlijk in zijn artikelen gerepresenteerd.

Kuyper heeft met zijn pen daarbij niets en niemand ontzien. Niet alleen worden de gevestigde staatslieden waar nodig of onnodig bespot en uitgehooed maar ook hoogleraren van naam worden in het openbaar gewogen en te licht bevonden, en zelfs de Koning wordt niet ontzien, als hij daden verricht die Kuyper onwettig zijn, of iets nalaat wat hij volgens Kuyper had dienen te volbrengen. Voor de jonge Kuyper is niets en niemand veilig geweest. Vergeleken met zijn sterke pen, die tegen allen was, is onze hedendaagse journalistiek, hoe gedegen ook, die van een beschaafde dommelende oude dame, die op geregelde tijden wakker wordt. Wat een kennis en zelfbewustzijn, maar ook wat een haat en nijd heeft Kuypers altijd schrijvende pen in Nederland gezaaid, verwekt en tot wasdom gebracht!

Wat is het wonder van Kuypers journalistiek geweest? Niet dat hij deze zo hevig inzette en meer dan dertig jaar in al zijn felheid volhield, maar dat deze predikant door middel van zijn journalistiek — véél meer dan door zijn tijdelijk kamerlidmaatschap — het regeringskasteel in 1901 inderdaad veroverd heeft. Kuyper is de enige opposante parlementaire journalist geweest, aan wie dat meesterstuk gelukt is; en niet alleen dat hij minister-president

Radiotoespraak, gehouden voor de rubriek „Visie” van de N.C.R.V. op zaterdagmorgen 28 november 1970 om 11 uur.

worden kon, maar dat hij het ook zijn kon is zijn unieke prestatie geweest. Men vraagt zich af: wie was Kuypers journalistieke en politieke leermeester geweest? Het enige antwoord luidt: Kuyper is zijn **eigen** leermeester geweest!

En waarlijk is hem dit alles niet gelukt door zich populair te maken.

Een breuk met zijn kerk, een scheur in zijn partij, onenigheden met collega's aan zijn universiteit gingen bovendien nog aan zijn premierschap vooraf. De tijdgenoten moeten zich soms verbijsterd hebben afgevraagd of Kuyper zijn stuur kwijt raakte, maar hij zette door en bereikte zijn doel. Het enige principiële kleeft dat Kuyper vóór 1901 heeft afgelegd was, niet zijn anti-roomse, maar zijn anti-papistische gewaad.

Kuyper trad in 1872, bij de oprichting van **De Standaard** als antipapist naar voren, maar met de jaren wist hij zich via zijn vriendschap met Schaeplman — evenals Kuyper theoloog, apologet, journalist, polemist, emancipator, sociaal voorman, volkstriebun, groot reiziger en levensgenieter zodra hij buitenslands was — de trouwe steun der rooms-katholieken te verzekeren.

En zo kon hij zich, tot verbazing van Conservatieven en Liberalen — door Kuypers nieuwe antithese beiden wat op de achtergrond geraakt — ondanks de tegenzin van de jonge koningin, niettegenstaande ook zoveel stille reserve in den lande, zelfs onder hen die eens zijn medestrijders geweest waren, de hoogste politieke functie in het land verwerven, dank zij bijna dertig jaar journalistiek, die zo vrijmoedig was in uitingvorm tegens allen die zijn vijanden waren, of die Kuyper als zodanig bestempeld had, dat geen tegenstander ooit zijn pen kon stuiten, zelfs niet toen hij minister was. Nog op het departement schreef Kuyper zijn **Standaard** en **Heraut** vol. Wie dit alles overweegt, begrijpt dat Anton van Duinkerken Abraham Kuyper 'het grote journalistieke genie van de vorige eeuw' heeft genoemd.

Wij ervaren Kuypers stijl nu als onderwets, temeer daar zijn latere geschriften ons bekender zijn dan zijn jeugdwerken, maar zijn stijl was in die dagen oer-modern en zeer persoonlijk. Daardoor wist hij met zijn persoonlijke stem niet alleen duizenden in den lande aan zich te verbinden, die hij religieus en intellectueel gevormd heeft met zijn duidelijke, informatieve artikelen, die tevens van hoog literair gehalte waren, maar ook heeft hij als geen ander in de negentiende eeuw zielen gekwetst en beledigd door zijn beeldende taal, zijn scherp vernuft en persoonlijke aanpak.

Kuypers levenswerk is studie-object van minstens drie faculteiten — de theologische, de juridische en de literaire — maar de **weg** waarlangs hij gekomen is tot zijn levensresultaten — de anti-revolutionaire partij, de Gereformeerde Kerken, de Vrije Universiteit en de christelijk-sociale actie — is vóór alles de journalistiek geweest.

In het saai, misschien wat preutse Nederland van de vorige eeuw, riep Kuyper, dwars door die fluwelen nacht van politieke deftigheid, met klare stem. Hij riep een **christelijk** Nederland uit, maar tevens een **nieuw** Nederland; hij schiep met zeldzaam jeugdige elan een nieuwe generatie, en hij stroopte Nederland zonder verdoving de oude huid van Thorbecke af. De kreet **Voor of tegen Thorbecke!** werd van nu af aan, of men wilde of niet, **Voor of tegen Kuyper!** en Thorbecke's politiek genie werd bijgezet in het hoge maar eenzaam gelegen mausoleum der grote staatsrechtsgelerden. De naam **Kuyper** vertegenwoordigde een halve eeuw lang een program, zo nieuw, zo jong, zo levendig, zo krachtig, dat al wat zich tegen hem keerde hem eerder met nieuw élan vervulde, dan dat het zijn krachten kor intomen.

In de jonge Kuyper van de negentiende eeuw beleefde een oude volksgroep, de gereformeerde, die op de achtergrond was geraakt dank zij de journalistiek van een bekeerde predikant, een nieuwe jeugd, die het gelaat van heel Nederland een eeuw lang mée zou bepalen, met rondom Kuyper als vaststaand adagium: **VOOR OF TEGEN KUYPER.**

Dat is de betekenis van de **jonge Kuyper**, die geïnspireerd door eer groots religieus ideaal, door middel van briljante intellectuele kwaliteiten en even meeslepende als soms wel eens dubieuze karaktereigenschappen en praktijken, nieuw staal goot in de Nederlandse politiek, de Nederlandse kerk en de Nederlandse wetenschap, kortom, in de Nederlandse samenleving.

UW GULDEN

WERPT

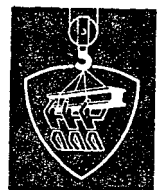
GEWICHT IN

DE SCHAAL

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf
GEBR. HAKKERS te WERKENDAM
Postbus nr. 11, telefoon 01835 - 1941
*
AANNEMING VAN
WATER-, WEGEN- EN GRONDWERKEN
HANDEL IN RIJSMATERIALEN,
RIET EN RIETMATTEN

VISSER ELEKTROTECHNIEK N.V.
POSTBUS 37 - BEVERWIJK
TELEFOON: (02510) - 25244 (4 lijnen)
Oudste adres in de IJmond

Voor betere beton
N.V. SCHOKBETON
FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek DEN BOER
NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1893

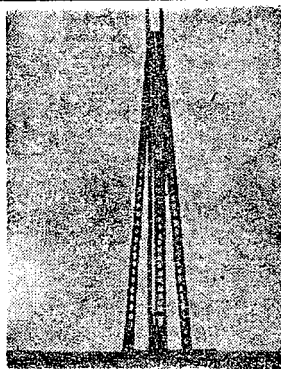
VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
s'-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor GEBOGEN HOUT
Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.

F. VINK & ZON
Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

Lak- en Verfindustrie
v/h P. WERRE & Co.
ALLES OP VERFGEBIED
Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf
Van Oord
Postbus 8, Sasdijk 34, Tel. 01835-444,
Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

BOUWBEDRIJF VAN ESS
uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken
EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakke garages,
vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

10 NG 5 december 1970

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESENDAM
Aannemers van oeververdedigingswerken
Griendhouthandel
Telefoon 01846 - 2156
2539
Hardinxveld - Giessendam

HOTEL 'DE KROON'
Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100-31325
Uw adres voor
RECEPTIES EN PARTIJEN

**POLITIEK VRAAGT
KENNIS VAN ZAKEN**

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit
de cursus Burgerschapskunde.
Deze cursus is ontstaan met medewer-
king van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal
lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder
nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde
Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

**CURSUS VOOR
GEMEENTERAADSLEDEN**

25 schriftelijke lessen voor f 20,-.
Prospectus en aanmeldingskaart te
verkrijgen bij bovenstaand adres.

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
TELEFOON 01880 - 2988

Binnenlandse en internationale transporten,
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

AMSTERDAM

Postweg 91 - Javstraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertzstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Heijplein 9 - Westersstraat 138 - Spreuwanpark 3 - Ribesstraat 29
Tuinstad Oordorp, Tussenmeer 62

**'DOKTER WILLEM DE
JONGSTICHTING'**

*Stichting Prot. Chr. Tehuizen voor
Zwakzinnigen in de Provincie Utrecht*

zoekt voor het van haar uitgaande
tehuis „Nieuw Plantwijk’’ te
Driebergen een

**GROEPS-
LEIDSTER**

Ter informatie:

- In dit gezinsvervangende tehuis verblijven 16
geestelijk gehandicapte volwassenen, die over-
dag buiten het tehuis werkzaam zijn.
- Salariëring, waarbij opleiding en ervaring be-
palend zijn, is gebaseerd op de daartoe gelden-
de landelijke norm.
- Mevr. de Koster, directrice van het tehuis, is
gaarne bereid nadere inlichtingen te verstrek-
ken. Zij is daartoe telefonisch bereikbaar onder
nr. 03438 - 6519.

Reflectanten gelieven hun schriftelijke
sollicitaties te richten aan de Direc-
teur der „Dokter Willem de Jongstich-
ting’’, de heer J. N. Hagg, van Hogen-
dorpstraat 2, Utrecht.

De mooiste Kerstplaten

„Komt allen tezamen’’,

o.a. Het Urker Mannenkoor „Hallelujah’’ o.l.v.
Frits Bode m.m.v. Klaas J. Mulder, orgel:
Komt allen tezamen; Daar is uit 's werelds
duis'tre wolken; Stille nacht; Ere zij God; Hoe
zal ik U ontvangen; De Lofzang van Maria, enz.

stereo f 14.90

Bestelnr. 149.002 (ac)

„Hoe leyt dit kindeken’’,

Chr. Kamper mannenkoor o.l.v. Klaas J. Mul-
der m.m.v. Feike Asma en Arie van Enk, bari-
ton: 't Was nacht in Bethlehems drevén; Dit
is de dag dien God ons schenkt; Komt nu gij
Herders, gij allen te zaam, enz.

stereo f 12.80

Bestelnr. 11921 (ac)

„Orgelklanken in de kerstnacht’’,

Feike Asma, orgel: Ere zij God; Gloria in ex-
celsis Deo; Nu zijt welkome; O denneboom;
Een roze fris ontloken, enz.

stereo f 13.90

Bestelnr. 1014 (ac)

Verz.kosten f 1,-, boven f 15,- portvrij.

Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK
Bonairestraat 1
TEL. 05277 - 1456
GIRO 1.299.777

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides’’
Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)
Gespecialiseerd in
CRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Onderstaand artikel werd de redactie aangeboden door de heer De Jonge ter plaatsing. De redactie meent dat het artikel in de discussie over de Defensie een interessante bijdrage is.

VAN VERDEDIGING NAAR CRISISBEHEERSING (1)

DE INTERNATIONALE SITUATIE

DOOR JHR. MR. M. W. C. DE JONGE

De crisis om Cuba in 1962 markeerde het dieptepunt in de 'koude oorlog', maar daarna zette ook de 'dooi' in. Sedert dien hebben de V.S. en de S.U. een toenemende bereidheid aan de dag gelegd met elkaar in overleg te treden. Onder dwang van het evenwicht van de nucleaire afschrikking, vermijden beide grootmachten alles wat tot een directe confrontatie kan leiden. Niet dat wij hieruit mogen afleiden, dat de S.U. haar politieke einddoel — de wereld onder het beslag van het communisme te brengen — zou hebben opgegeven. Nog minder dat zij het middel om dit doel te bereiken — namelijk versterking van haar politieke, economische en militaire macht — nu zou veronachtzamen, getuige ondermeer de opmerkelijk uitgebreide van haar oorlogsvloot en de wijze waarop zij deze gebruikt om politieke druk uit te oefenen in het Midden-Oosten, Afrika enz. Maar in Europa is duidelijk een militaire status-quo ingetreden, waaraan niet kan worden getornd dan met risico van een directe confrontatie met de V.S.

Leidende staatslieden van het Westen zijn geleidelijk tot het inzicht gekomen dat, onder het bestaande nucleaire evenwicht, een doelbewuste aanval van de S.U. op Europa hoogstwaarschijnlijk is geworden; dat het werkelijke gevaar veeleer is gelegen in het ontstaan van crises, welke, ongewild, onder meer als gevolg van misrekeningen, uit de hand zouden kunnen lopen. Daarom dient de politieke strategie thans in de eerste plaats te worden gericht op het beheersen van crises en het voorkomen van voldongen feiten, die tot escalatie aanleiding kunnen geven.

In het volgende zal een beschouwing worden gegeven over deze nieuwe strategie: op welke wijze zij ten uitvoer kan worden gelegd en welke eisen zij stelt aan de militaire middelen, die haar moeten ondersteunen.

Crisisbeheersing heeft ten doel om, vanaf het eerste begin van spanning, door een gedoseerde hantering van politieke, militaire en andere middelen, het ontstaan van een gewapend conflict te voorkómen en in geval toch een incident mocht plaatsvinden, door een beheerst optreden verdere escalatie zoveel mogelijk te vermijden.

Crisisbeheersing wordt gevoerd binnen het kader van de algemene politiek van oorlogsvoorkoming door afschrikking: op de achtergrond staat steeds de dreiging met kernwapeninzet als uiterste middel, hetgeen het zwaarste argument vormt om het conflict te beperken en een vreedzame oplossing te zoeken. Mogelijk te nemen maatregelen om een zich ontwikkelende crisis te bestrijden, kunnen in de volgende categorieën worden ingedeeld:

1. Het uitgeven van een verklaring van solidariteit van de zijde van de NAVO-landen, alsmede een beroep van de V.S. op de S.U. zich te bezinnen op het gevaar van escalatie naar een kernwapenoorlog in geval van agressie door een land van het Warschaupact, gepleegd jegens een van de NAVO-bondgenoten.
2. Het appelleren van de wereldopinie, alsmede het uitbrengen van een beroep op de Verenigde Naties.
3. Het stap voor stap op voet van oor-

log brengen van de strijdkrachten met het doel de tegenstander ervan te overtuigen, dat wij niet alleen de wil hebben, maar ook over de middelen beschikken geweld met geweld te keren.

4. Op een militair incident snel doch beheerst te reageren, met toepassing van niet meer geweld dan noodzakelijk, om gepleegde agressie ongedaan te maken.

De nadruk bij elke te nemen handeling ligt op beperkt en beheerst optreden, want oorlog te voorkómen is het doel, niet om een militair succes te behalen! Een tweede vereiste is openheid: noch de tegenstander noch het eigen volk mogen in het onzekere worden gelaten over aard en doel van een te nemen maatregel, opdat er geen oorlogspsychose ontstaat. Een derde vereiste is, dat de tegenstander niet in een positie wordt gemanoeuvreed, welke psychologisch of feitelijk geen mogelijkheid meer laat voor nader politiek overleg of om zich terug te trekken. Met andere woorden, hij mag niet met de rug tegen de muur worden gedrongen. Een vierde vereiste voor crisisbeheersing is, dat een zo groot mogelijke verscheidenheid van politieke en militaire middelen ten dienste moet staan, om in iedere gewenste combinatie te kunnen worden gebruikt.

MILITAIRE MIDDELEN VOOR CRISISBEHEERSING

Thans overgaande naar een beschouwing van de militaire middelen, welke de politieke strategie van crisisbeheersing moeten ondersteunen, springt dadelijk het belang van mobilisabele reserves in het oog. Want daarmee beschikt een regering in een periode van toenemende spanning — en een crisis ontstaat niet in één dag! — over een uitnemend middel, om op beheerste wijze de tegenstander te overtuigen van haar vaste wil geweld met geweld te keren. Bij een goede mobilisatievoorbereiding kan het tempo van mobiliseren worden versneld of vertraagd, al naar de ernst van de situatie dit gebiedt. De regering beschikt zodoende over een grotere variëteit van middelen, hetgeen, zoals wij zagen, één van de vereisten is voor de strategie van crisisbeheersing. Dit verschaft haar meer vrijheid van handelen in een crisissituatie.

Met parate troepen kan men in feite niet veel meer doen, dan ze in staat van alarm brengen en ze in de richting van een omstreden gebied verplaatsen. Daarvan gaat echter een directe dreiging uit, hetgeen in een gegeven situa-

tie mogelijk een te scherpe reactie is. Dit is niet het geval bij gefaseerde mobilisatie-maatregelen. Daarbij valt een accentverschuiving met vroeger te constateren: terwijl in de 'goede' oude tijd van uitsluitend conventionele bewapening, het afkondigen van de mobilisatie door de ene partij, voor de andere aanleiding kon zijn onmiddellijk tot oorlog over te gaan, om de vijand een slag voor te zijn, gaat dit argument voor deze tijd niet meer op, omdat bij de bestaande 'second strike capability', waarover de V.S. en de S.U. beiden beschikken, het voordeel van de eerste klap illusoir geworden is. Een nadeel van parate troepen is verder, dat zij de kosten in de exploitatie-sector zo hoog doen oplopen, dat er te weinig beschikbaar blijft voor investeringen in nieuw materieel. Het gevaar van een groot paraat leger is altijd, dat het al zittend snel verouderd. In tijden van ontspanning zijn de voor defensie gevoteerde gelden nu eenmaal beperkt. Daarom moeten deze in de eerste plaats worden aangewend, om het materieel 'up to date' te houden. In een crisissituatie zullen de verhoogde kosten, welke een mobilisatie meebrengt, zonder bezwaar worden toegewezen; dan is het echter te laat om nog nieuw materiaal te kopen.

Al deze argumenten leveren een sterk pleidooi op voor het aanhouden bij de NAVO van een grotere mobilisabele troepenmacht — onder gelijktijdige reductie van de parate sterkte — in tijden van ontspanning. Wanneer zich dan een crisis gaat aftekenen, kunnen de mobilisabele troepen — als een van de instrumenten van crisisbeheersing — geactiveerd worden. Een 'flexible' paraatheid dus, op en neergaand met de internationale spanning.

Vanzelfsprekend blijven ook parate troepen nodig voor grensbeveiliging en om direct te kunnen ageren bij een incident, zodat dit geen kans krijgt zich uit te breiden of zich als 'fait accompli' te consolideren. Voor een dergelijk optreden zijn zeer mobiele eenheden vereist ('brandweerbrigades') uitgerust en geoefend om zich snel te kunnen verplaatsen naar elk bedreigd punt binnen hun rayon. Tevens dekken deze eenheden met hun optreden de mobilisatie van de reserve strijdkrachten, die bestemd zijn hen zo nodig te komen versterken.

Dit pleidooi voor het aanhouden van grotere reserves, bij gelijktijdige vermindering van de parate sterkte, heeft in het bijzonder betrekking op de landstrijdkrachten. Voor de luchtmacht

daarentegen biedt het aanhouden van reserves meer nadelen dan voordelen. De vereiste hoge graad van vaardigheid van piloten is alleen bij onafgebroken paraatheid te handhaven. Ook is het, bij een beginnende crisis, van essentieel belang, dat de heerschappij van het luchtruim boven het eigen gebied steeds verzekerd is.

Wat de zeestrijdkrachten betreft, deze lenen zich in beginsel zeer zeker voor gedeeltelijke de-activering ('mottenballenvloot'), om dan bij toenemende spanning te worden gemobiliseerd. Echter hebben wij rekening te houden met de in de laatste jaren sterk toegenomen dreiging tegen onze zeeverbindingen op de Atlantische Oceaan, tengevolge van de verrassende uitbreiding, die de Russen aan hun marine, in het bijzonder hun onderzeebootvloot, hebben gegeven. Daarbij dient men zich ook te realiseren, dat bij incidenten op zee het veel moeilijker is een geval van agressie of een agressor aan te wijzen, zodat ook de nucleaire afschrikking hier minder effect heeft. Met andere woorden, de zeeverbindingen van zo vitaal belang voor onze economie, zijn veel meer direct bedreigd dan de integriteit van ons grondgebied. Onder deze omstandigheden is het niet raadzaam de parate sterkte van de zeestrijdkrachten van de NAVO thans te verminderen; bovendien moet een adequate marine-reserve worden opgebouwd, om in tijd van crisis de parate vloot te kunnen versterken.

Vervolgens zal worden nagegaan in hoeverre deze overwegingen van invloed zijn op de samenstelling van de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-strijdkrachten.

NEDERLANDS EERSTE LEGERKORPS

Dit legerkorps, dat in oorlogstijd onder bevel van de NAVO wordt gesteld, heeft een vak ter verdediging toegewezen gekregen op de Noordflank van de centrale sector van West-Europa. Om daar te komen moet het eerst 'n afstand van 200 à 300 km afleggen. Het legerkorps telt thans 6 parate en 4 mobilisabele brigades. Van de zgn. 'parate' brigades is echter de helft van de tankbataljons mobilisabel, hetgeen zijn oorzaak vindt in gebrek aan oefenterreinen. Men moet zich afvragen wat voor zin het heeft de rest van de brigades wel op volle sterkte te handhaven als de tanks maar gedeeltelijk aanwezig zijn. Dit maakt de brigades onevenwichtig. Trouwens, met de geoefendheid is het slecht gesteld, ook alweer wegens tekort aan oefenterreinen.

Dit tekort aan oefenterreinen komt voort uit een botsing van belangen. Belang van ons volk enerzijds, dat als gevolg van de snelle bevolkingsaanwas en verstedelijking dringend behoefte heeft aan uitbreiding van recreatiegebied, van ons leger anderzijds dat tengevolge van de mechanisatie van het materieel meer oefenruimte nodig heeft dan vroeger. Een probleem dat niet op te lossen is met geld, want het is een kwestie van leefbaarheid. Maar het is tevens een kwestie van overlevingskansen voor onze soldaten en van ons aller veiligheid. De enige oplossing is het aantal parate eenheden te verminderen en voor de aldus gereduceerde sterkte enkele grote oefenterreinen in te richten, welke intensief gebruikt kunnen worden.

Gezien de ligging van ons land, op ongeveer 300 km van het IJzeren Gordijn, zou het veel meer voor de hand liggen aan ons legerkorps de taak van reserve-strijdmacht te geven, achter de

VERVOLG OP PAG. 12

CONSUMPTIEDRANG ONDERDRUKKEN

VOOR HET WELZIJN VAN DE MENS

Hieronder volgen enkele citaten uit de radiotoespraak van de secretaris van de A.R.P. dr. W. de Kwaadsteniet. De tekst van de toespraak, die 28 nov. jl. werd gehouden, is verkrijgbaar op het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

'Je raakt gauw aan welvaart gewend. Het wordt een soort roes. Als dat zó automatisch, zó vanzelfsprekend ervaren wordt, moeten wij ons toch met elkaar afvragen of er niet iets aan schort, aan ons en aan onze maatschappij.

De voortgaande economische groei en de welvaartsverbetering, die daarmee samenhangt, heeft een enorme toename van de consumptie met zich mee gebracht. En die neemt nog steeds verder toe. Het lijkt er soms zelfs op, dat de consumptie een zelfstandig leven gaat leiden; dat zij ons in haar macht heeft in plaats van omgekeerd.

De laatste jaren horen wij steeds, dat onze middelen, onze financiële mogelijkheden als volk, tekort schieten om alles wat wij willen kopen en investeren, onze bestedingen, te kunnen betalen. Doordat de vraag naar goederen groter is dan wij aan goederen produceren, gaan de prijzen stijgen. Daarna weer de lonen, enz.; het haasje-over-effect. Daarmee zit je in de inflatie'.

'Het is schandalig, dat een groot deel

van de mensheid vaak niet weet hoe in de meest noodzakelijke behoefte: voedsel, te voorzien, terwijl een veel kleinere groep — waartoe ook de meesten van ons behoren — het moeilijk heeft te kiezen uit de vele luxe en voor een deel overbodige produkten, die toch gemaakt worden vanwege onze kunstmatig opgevoelde behoefte.

Als de situatie zo ligt, is het duidelijk, dat er veel schort aan de wijze, waarop wij de samenleving tot nu toe hebben georganiseerd.

Dat moet anders en dat kan ook anders. Als wij het maar willen. Ons Program van Actie 1971-1975 zegt bijvoorbeeld met betrekking tot een mondiale ontwikkelingssamenwerking, dat een mentaliteitswijziging in de rijke landen noodzakelijk is. Het Nederlandse volk moet bereid zijn eigen welvaartsstijging af te remmen ten gunste van de ontwikkelingslanden. De mentaliteitswijziging dient in ons land te worden bevorderd, onder meer via het onderwijs en een gerichte overheidsvoorlichting'.

'Maar niet alleen op wereldniveau zit de zaak goed scheef, ook in eigen huis, in ons land is dat het geval. In toenemende mate zien wij de wrange resultaten van een ongeremde consumptiedrift'.

'Wanneer de overheid meent hogere belastingen te moeten heffen om aller-

lei gemeenschappelijke voorzieningen als zwembaden, schouwburgen en recreatieparken te kunnen realiseren, komt er protest, evenzeer overigens als er protest komt wanneer de overheid niet voor zwembaden enz. zorgt'.

'Er zit eigenlijk een merkwaardige tegenstelling in de economische groei. Een deel van de middelen, die wij daardoor ontvangen, moet besteed worden aan het bestrijden van de verkeerde gevolgen van de economische groei. Dat is ook duidelijk wanneer men beseft hoeveel geld besteed zal moeten worden aan de bestrijding van welvaartsziekten als hart- en vaatziekten'.

'Het A.R. Program van Actie 1971-1975 spreekt ook uit, dat de overheid moet kunnen ingrijpen, wanneer mens en milieu in het bestaande economische systeem dreigen te worden tot een verlengstuk van commerciële belangen. Tevens verzet de A.R.P. zich tegen een commerciële manipulatie van de mens als consument. Een wetgeving inzake de reclame en de daarbij in zwang zijnde techniek van onbewuste beïnvloeding van de mens zal daartoe noodzakelijk zijn.

Ook is van belang het beschermen van de consument tegen agressieve verkoopmethoden en onredelijke verkoopvoorwaarden.

Deze punten zijn niet opgenomen in ons program om eens iets moois te

zeggen. Het gaat ons er om daadwerkelijk maatregelen te nemen.

Daar zal moed voor nodig zijn, want het is niet gemakkelijk dingen te doorbreken, die door velen als vanzelfsprekend worden ervaren'.

'Een ombuiging van onze mentaliteit is nodig. Dat gebeurt niet in een handomdraai. Wel moeten wij daar met elkaar hard en voortdurend aan werken. Wij moeten met elkaar de neiging onderdrukken onze consumptiedrang de voorrang te geven boven b.v. die ontwikkelingshulp, die sociale voorzieningen en die gemeenschappelijke doeleinden. Slagen wij daarin, dan bevorderen wij het welzijn van de mens in ons land en daarbuiten'.

'Wanneer wij ons met elkaar als volk werkelijk inzetten voor de beheersing van onze bestedingen, dan kunnen er — al gaat het misschien gebrekkig en moeilijk — resultaten geboekt worden. Op die manier is het, wanneer wij bij ons zelf beginnen, mogelijk de wereld te verbeteren. Het betekent wel, snijden in eigen vlees. Maar dat is geen ramp. Het is onze taak en opdracht niet alleen op eigen belang te letten, maar ook op dat van anderen. Wil je geloofwaardig zijn, dan moet je bereid zijn een stuk eigen ik prijs te geven. De Anti-Revolutionaire Partij durft dat van u te vragen'.

VERVOLG VAN PAG. 11

in voorste lijn opgestelde West-Duitse, Britse en Amerikaanse legerkorpsen, die allen in de Bondsrepubliek gelegerd zijn. Deze taak zou het mogelijk maken het grootste gedeelte van het legerkorps mobilisabel te houden, hetgeen zou passen in de strategie van crisisbeheersing, zoals wij hebben gezien. De uitstekende spoor- en wegverbindingen in ons land zijn buitengewoon gunstig voor een snelle mobilisatie.

Op grond van deze overweging mag van ons land worden verwacht, dat het gros van het 1e Legerkorps uit mobilisabele troepen wordt samengesteld. De huidige verhouding van 6 parate en 4 mobilisabele brigades zou kunnen worden gewijzigd in 3 parate en 6 mobilisabele brigades, waarbij de 10e Brigade zonder bezwaar kan worden opgeheven. De 3 parate brigades functioneren dan tegelijk als opleidingseenheden. Halvering van het aantal parate brigades maakt het mogelijk — bij een gelijkblijvend aantal op te roepen dienstplichtigen — ook de dienstdienst te halveren. Op de consequenties hiervan zal in een volgend artikel worden teruggekomen. Indien de opkomstperiode dus wordt gesteld op bijv. 9 maanden, dan zullen — bij een 1 op 2 verhouding van het aantal parate tot mobilisabele eenheden — de dienstplichtigen, die hun eerste oefentijd hebben vervuld, slechts gedurende 18 maanden bij de mobilisabele eenheden ingedeeld blijven, waarna zij alweer plaats moeten maken voor een volgende lichter, die zijn eerste oefening achter de rug heeft. Deze tijd van 18 maanden is zo kort, dat het niet nodig zal zijn hen binnen die periode voor herhalingsoefeningen op te roepen.

Eerder genoemde gunstige condities voor een snelle mobilisatie in ons land, alsmede het door de legerleiding ontwikkelde Rechtstreeks Instromend Mobilisatie (R.I.M.) systeem, waardoor organieke eenheden, die tijdens hun eerste oefening als team hebben samengewerkt, bij mobilisatie weer als eenheid worden geformeerd, stellen ons in staat binnen 3 maal 24 uur de zes brigades en bijbehorende steunende troepen te mobiliseren; deze zijn, zonnig, direct inzetbaar. Dit stempelt hen, naar de NAVO aanvaarde maat-

staf, tot zgn. 'first echelon troops'. Het aldus merendeels uit mobilisabele troepen samengestelde Nederlands legerkorps zou de taak van mobiele reserve in het Noordelijk deel van de centrale sector kunnen vervullen. De sedert jaren in West-Duitsland gelegerde Nederlandse brigade, welke onevenredig veel geld kost aan huisvesting, scholen, enz. zou dan teruggenomen kunnen worden.

Deze reorganisatie van het legerkorps zou een aanzienlijke besparing aan exploitatiekosten opleveren, ruim voldoende om de post voor investeringen voor de landmacht op het vereiste peil te brengen.

En last but not least is een halvering van het aantal parate troepen de enig mogelijke wijze om het probleem van het tekort aan oefenterreinen tot een redelijke oplossing te brengen, zoals wij hebben gezien.

TAKTISCHE LUCHTSTRIJKKRACHTEN

Het belang van parate luchtstrijdkrachten, ook voor de strategie van crisisbeheersing werd in het voorgaande onderstreept. De ligging van ons land — op enige afstand van het IJzeren Gordijn — leent zich in het bijzonder als operatiebasis van tactische luchtstrijdkrachten. Onze luchtmacht ondervindt in veel mindere mate dan de landmacht, moeilijkheden bij de opleiding. Om deze redenen ware het Nederlandse aandeel in de parate tactische luchtstrijdkrachten van de NAVO op z'n minst te handhaven. Echter dient onze luchtmacht te worden ontlast van de verplichting zich gereed te houden om met twee squadrons F.104 G. vliegtuigen, deel te nemen aan nucleaire operaties. De Amerikaanse nucleaire strijdkrachten beschikken over ruim voldoende lanceermogelijkheden, zodat deze Nederlandse bijdrage in geen enkel opzicht toevoegt aan de geloofwaardigheid van de afschrikking.

LUCHTVERDEDIGING

Voor de luchtverdediging geldt natuurlijk hetzelfde als voor de luchtstrijdkrachten: zij dient ook in vredetijd volledig paraat te zijn. De Nederlandse geleide-wapen-eenheden, die een schakel vormen in de NAVO-luchtverdedigingsgordel en die om bezuinigingsredenen gedeeltelijk gedeactiveerd werden,

moeten zo spoedig mogelijk weer op volle parate sterkte worden gebracht. Indien ergens bezuinigd moet worden, dan niet juist in deze sector die van vitaal belang is voor de beheersing van het eigen luchtruim!

MARINE

Wij constateerden reeds, dat de in de laatste jaren opgekomen dreiging ten aanzien van de zeeverbindingen het belang van parate marine-eenheden heeft doen toekomen. De ligging van ons land, met zijn grote havens aan de Noordzee, de ervaring van een deel van ons volk in de zeevaart

en het grote directe belang dat onze eigen economie heeft bij de handel, zijn krachtige argumenten om ons land een actief aandeel in de beveiliging van de zeeverbindingen te laten nemen. Onder de gegeven omstandigheden moet de sterkte van onze marine, zowel wat het parate deel als de marine-reserve betreft, tenminste gehandhaafd blijven.

In een volgend artikel stellen wij ons voor de dienstplicht aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam:

Adres:

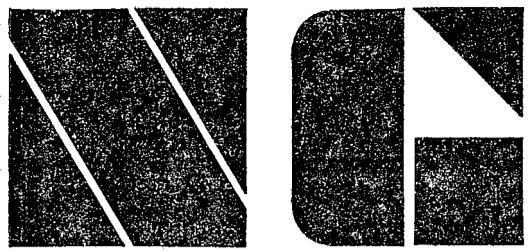
Woonplaats:

— wenst tot eind 1970 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van januari 1971 op het weekblad. De abonnementsprijs bedraagt f 8.— per half jaar.
— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1970”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 50 - 12 december 1970

IN DIT NUMMER

kunt u op pagina 4 een tweede artikel lezen over de Deltaschadewet.

Dr. G. Puchinger sprak 5 december j.l. voor de radio over „De oude Kuyper”, de tekst van deze toespraak staat op pag. 5.

Leiderschap is de titel van een artikel van prof. mr. I. A. Diepenhorst, zie pag. 6 en 7.

Een gulden voor het tekort van de

partij is maar een klein bedrag. Tot nu toe is er al f 7.500 binnen. Doorgaan met geldens storten, zie. pag. 7.

Het tweede artikel van jhr. mr. M. W. C. de Jonge over de defensie staat op pag. 9, „Halvering sterkte parate legerkorps”.

Lezers schrijven ons... op pagina 10, 11 en 12. Door plaatsgebrek zijn sommige stukken wat lang blijven staan, vandaar nu een uitgebreide rubriek.

MIGRATIE EN ONTWIKKELING

DOOR PROF. DR. W. ALBEDA

De langdurige periode van volledige werkgelegenheid in geheel West-Europa stelt ons voor onverwachte problemen. Eén van die problemen is dat van de steeds grotere aantallen buitenlandse arbeidskrachten, die onze beroepsbevolking versterken. Onze blijvende schaarste aan arbeidskrachten en de structurele werkloosheid in de landen van Zuid-Europa en het gehele gebied rond de Middellandse Zee hebben er toe geleid, dat meer en meer eenvoudige arbeid in de rijke landen wordt aangenomen door buitenlanders.

Op het eerste gezicht een gelukkige oplossing. Wij hebben gebrek aan arbeidskrachten, zij een blijvende werkloosheid. Wat ligt er meer voor de hand dan een verlichting van ons tekort door hun teveel? Naarmate echter de aantallen hierbij betrokken mensen groter worden, komen er vragen naar voren. Een eerste reeks van vragen betreft de positie van de buitenlandse arbeidskrachten in onze samenleving. Een tweede die van de gevolgen van deze massale migratie voor de uitzendende landen.

De eerste reeks van vragen betreft de positie der buitenlandse arbeidskrachten in de rijke landen.

Het gaat hen om hun positie op onze arbeidsmarkt en hun positie in de bredere samenleving. Voor de arbeids-

markt is er immers de mogelijkheid van wat ik zou willen noemen, de ontwikkeling van een geslaagde arbeidsmarkt. Net zo als in de V.S. of in Zuid-Afrika komt er een arbeidsmarkt met twee 'verdiepingen'. De bovenste is voorbehouden aan de inheemse bevolking. Naarmate de tijd voortschrijdt, blijken de buitenlandse arbeidskrachten met name de eenvoudige, weinig gewaardeerde en vuile arbeid over te nemen. In een land als Nederland heeft deze ontwikkeling nog niet die vormen overgenomen als in Zwitserland, waar handarbeid in overwegende mate door buitenlanders geschiedt, maar aan de ontwikkeling elders, met name in Duitsland en Frankrijk kan men zien in welke richting het gaat.

Bij zo'n ontwikkeling kan men twee opmerkingen maken. Ten eerste dat uit onderzoek blijkt, dat het vaak voorkomt, dat geschoolde buitenlandse arbeidskrachten in de rijke landen ongeschoolde arbeid verrichten: een bedenkelijk symptoom van discriminatie. Ten tweede is het bekend, dat de arbeidsmarkt nu eenmaal een der belangrijkste instrumenten is voor de toewijzing van status in onze samenleving. Hoe hoger gekwalificeerd (en hoe hoger be-

taald) de arbeid is, welke men verricht, hoe hogere status men ook in de samenleving aangeschreven staat. Er is dus verband tussen het feit, dat zulke mensen vuile, ongeschoolde werkzaamheden verrichten en dat ze in overvolle, dure en slechte pensions gehuisvest zijn.

Dit complex van vraagstukken zou men kunnen opvangen onder de naam 'opvang problemen'. De buitenlandse arbeidskrachten behoren gelijke kansen te hebben op plaatsing, verdere opleiding als de eigen bevolking. Zij behoeven daartoe extra bijstand. Faciliteiten moeten ter beschikking staan voor het overwinnen van taalproblemen. Talenverenigingen en regeringsinstanties moeten er op bedacht zijn te voorkomen, dat het 'anders zijn' leidt tot 'minder zijn'. In de 'Nota inzake de buitenlandse arbeidskrachten' worden hierover behartigenswaardige opmerkingen gemaakt. In deze nota is ook een overzicht te vinden van de maatregelen welke reeds zijn genomen. Te betreuren is echter dat deze nota al te zeer zich beperkt tot deze kant van de problematiek.

Er is immers ook een tweede aspect, dat de aandacht vraagt.

LANDEN VAN HERKOMST EN MIGRATIE

Een tweede groep van vraagstukken heeft te maken met de betekenis, welke de tewerkstelling van goede arbeidskrachten in de rijke landen, heeft voor de landen van herkomst. Op het eerste gezicht geen groot probleem. Er komt werk, en bijgevolg komt er een stroom geld van de rijke naar de arme landen. Maar gaat men wat dieper in op deze problemen dan rijzen toch vragen. Deze vragen kunnen van sociale aard zijn: welke zijn de gevolgen van deze massale migratie voor de gezinnen van de betrokkenen en voor de samenleving in het algemeen. Het is duidelijk, dat men zich van deze problemen niet te makkelijk mag afmaken. Te meer niet, omdat het einde van deze ontwikkeling nog niet in het zicht is. Denkt men zich in, dat er een soort patroon gaat ontstaan van migratie op continentale schaal dan is er weinig fantasie voor nodig om zich voor te stellen welke ontwrichtende werking hieraan zou kunnen uitgaan. De werkloosheid in de arme landen rond de Middellandse Zee en verderop in Noord Afrika zal blij-

VERVOLG OP PAG. 2

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 70 jaar drukker

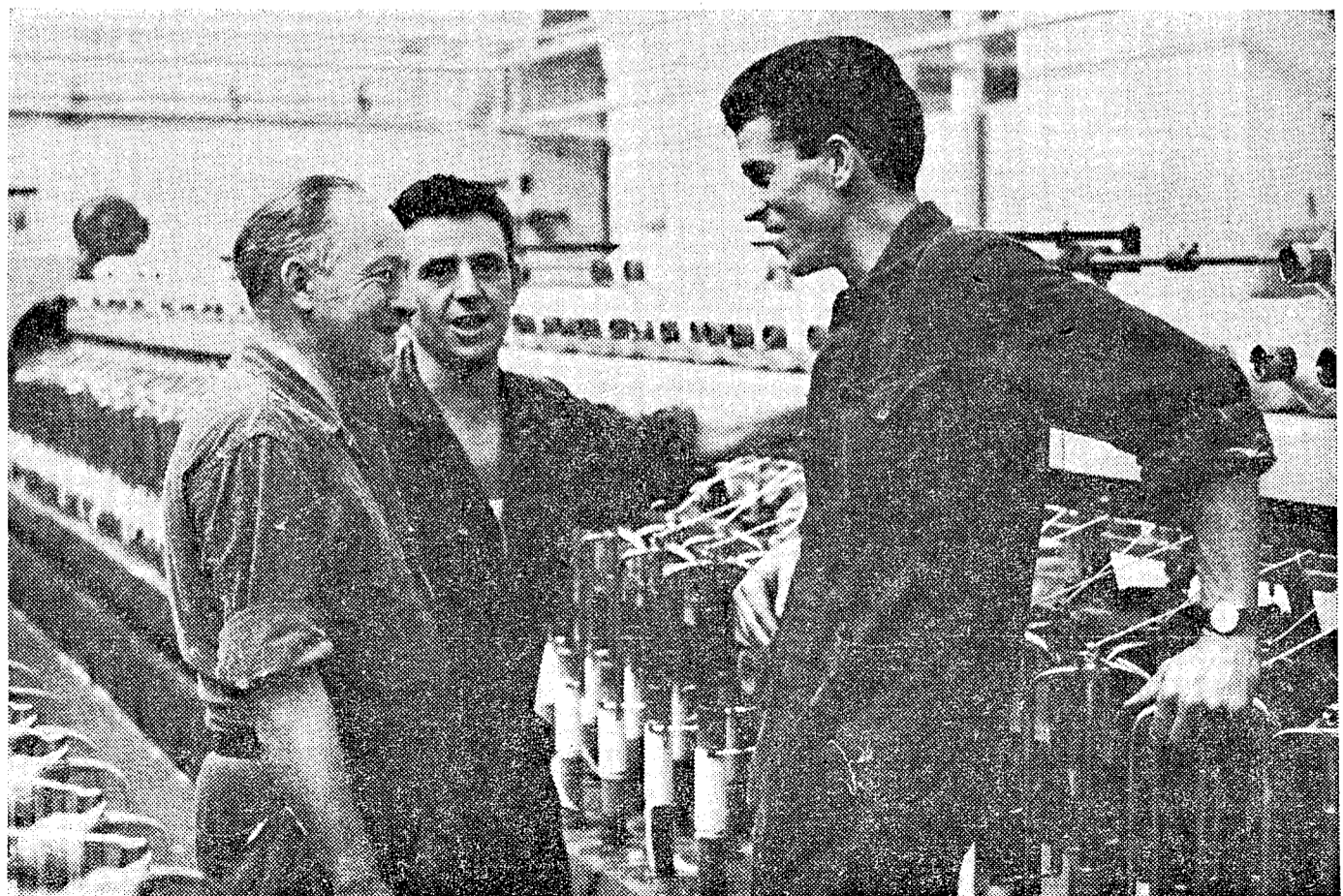
in Benelux

voor bedrijven en organisaties

EXPOSITIE OPEN HAARDEN

in onze veluwse boerderij exposeren wij open haarden in verrassend goede en nieuwe vormen, die toonaangevend zijn in de architectuur. U kunt er ideeën opdoen en ook uw haard vrijblijvend bespreken. vraag een gratis fotomapje aan bij:

CASAL OPEN HAARDEN
weteringdijk 18, oene, bij epe (gld)
tel. 05784-349-249

MIGRATIE EN ONTWIKKELING

VERVOLG VAN PAG. 1

vend de mogelijkheid scheppen van een omvangrijke stroom van tijdelijke arbeid in Noordelijke richting. Relatief wordt het transport steeds goedkoper en op langere termijn is het niet onredelijk, ook te denken aan de mogelijkheid, dat de mensenmassa's van Pakistan en India tot het reservoir aan arbeidskrachten gaan behoren, waaruit West Europa z'n eenvoudige arbeid put.

In economisch opzicht moet de vraag gesteld worden in hoeverre deze migratie de economische ontwikkeling der arme landen bevordert of in de weg staat. Te vrezen is, dat het laatste maar al te vaak het geval is. Beter dan de migratie der arbeidskrachten, is de (over)plaatsing van werkzaamheden voor eenvoudige arbeid naar de arme landen. In die zin behoort de migratie beschouwd te worden in het gehele kader der wereldarbeidsverdeling. De migratie, zou men kunnen stellen, is een armzalig surrogaat voor de noodzaak, dat er een nieuwe arbeidsindeling ontstaat, waarbij de rijke landen zich concentreren op kapitaal intensieve en 'brains' intensieve producten en de ar-

me landen zich met name werpen op de arbeidsintensieve producten. Dit vraagstuk heeft dus alles te maken met dat van het wegnemen van de handelsbelemmeringen voor produkten van de industrie der arme landen en met dat van de ontwikkelingssamenwerking in het algemeen.

Het meest benauwende perspectief schijnt zich hier en daar in het gebied rond de Middellandse Zee reeds voor te doen, wanneer de zwakke lokale industrie in deze landen in concurrentie treedt met de sterke industrie in de rijke landen, om de factor arbeid. Dan kan de groeiende industrie in de arme landen verstikt worden doordat de plaatselijke arbeidskrachten liever de hogere lonen in Noord-West Europa ontvangen, dan de lage lonen thuis.

PLANNING ARBEIDSVELD

Het is duidelijk, dat we hier te maken hebben met een der consequenties van het ontbreken van internationale organen, met de bevoegdheden en middelen om de ontwikkeling te sturen of binnen aanvaardbare perken te houden. Er is weinig of geen bezwaar tegen, indien knelpunten der arbeidsvernieuwing in de rijke landen opgevangen worden door tijdelijke migratie uit de arme landen. Een blijvende stroom van tijdelijke migranten duidt op een scheef groeien der wereld arbeidsdelen. Organen als de Internationale Arbeidsorganisatie en de regionale commissies der V.N. zouden op dit terrein een belangrijke rol moeten spelen. Dit gebeurt niet. Diep in het wereld werkgelegenheidsprogram van de Internationale Arbeidsorganisatie is aan deze problematiek maar een ondergeschikte alinea gewijd. Men ziet het vraagstuk niet of durft het niet aan.

Dit betekent, dat er alleen maar nationaal beleid is op dit terrein. Daarvan zijn de arme landen uiteraard het slachtoffer. De migratie groeit, de bestaande arbeidsverdeling blijft intact en de armsten betalen het elag. Het is wel moeilijk dit te realiseren. Er zou een regionaal arbeidsbeleid moeten zijn voor Noord-West Europa of een vergrote E.E.G. en het Middellandse Zee gebied, waarin de migratie afhankelijk van de onmisbare opvang der werkloosheid in de arme landen, geregeld zou moeten worden. Er zou een industriebeleid moeten zijn binnen een vergrote E.E.G., waarin voor industrieën, die uitsluitend of vooral ongeschoolde arbeid gebruikt, geen plaats zou moeten zijn. Een vergrote E.E.G. zou dus een gerechtigde rol in dit geheel kunnen spelen. Maar ook de I.L.O. en de V.N. organen zouden als bemiddelaars tussen Noord en Zuid kunnen optreden. Helaas is er zo'n supra nationaal ar-

beidsbeleid nog niet. Dit betekent, dat de toelating van buitenlandse arbeidskrachten nog een nationale zaak is. Wat houdt dat in? Naar mijn gevoelen twee dingen. In de eerste plaats moet de inschakeling van buitenlandse arbeidskrachten vooral gerelateerd worden aan de gevolgen ervan voor de arme landen en niet alleen aan de behoeften van de rijke landen. Dit betekent, dat getracht moet worden het tijdige verblijf van buitenlandse arbeidskrachten zoveel mogelijk ten nutte te maken voor de verdere scholing en vorming der betrokkenen.

Ten tweede, dat Nederland in overleg zou moeten treden met anderen, met name de de E.E.G.-partners om te komen tot een supra nationaal beleid ten aanzien der migranten. Dit supra nationaal beleid zou de landen van herkomst moeten bijstaan bij hun pogingen de migratie te begeleiden of in te dammen. Het schijnt, dat de Franse regering overal in de landen in het midden oosten voorlichtingscentra heeft, waar men ook cursussen kan volgen in de Franse taal voor men naar West Europa vertrekt. Zoiets zou de E.E.G. aan moeten vatten.

Een andere mogelijkheid zou zijn, dat de West Europese landen een beleid, een bijdrage leveren aan de industrialisatie van de landen van herkomst.

Ongetwijfeld levert de inzet der migranten aan de economie der rijke landen een zeer belangrijke bijdrage. Juist omdat zij knelpunten bezetten, voorkomen zij kapitaal verlies.

Er zou alle aanleiding zijn om, zoals voorgesteld in de Commissie van Kerken voor migrerende werknemers in West-Europa, om een fonds te vormen, waarin de landen naar rato van het aantal buitenlandse werknemers dat zij ortvangen, bedragen storten. Dit fonds zou dan de stichting van nieuwe industrie in het mediterrane gebied kunnen financieren.

Op deze wijze zou een logische band gelegd worden tussen de mate waarin de rijke landen profiteren van het arbeidsaanbod der arme landen in hun bijdrage tot de ontwikkeling van die landen.

ABONNEMENTSGELD

Begin volgend jaar, 1971, worden de tarieven van de P.T.T. voor de verzending van Nederlandse Gedachten, aanzienlijk hoger. Daarnaast zijn er andere kostenverhogende factoren, zoals loon- en prijsstijgingen. Een en ander betekent, dat de abonnementsprijs van Nederlandse Gedachten moest worden herzien. Het blad wordt praktisch tegen kostprijs geleverd. De

aanzienlijk hogere kosten in het nieuwe jaar zijn er echter oorzaak van, dat de huidige abonnementsprijs niet gehandhaafd kan blijven.

Wij delen onze abonnees hierbij mee, dat met ingang van 1 januari 1971, de abonnementsprijs van f 7,- per half jaar op f 8,- per half jaar gebracht zal worden.

VEILIGHEIDSBELEID

Deze week is verschenen de nota „Atoomwapens als onderdeel van het Veiligheidsbeleid”. Een commissie uit de A.R.P. heeft deze nota samengesteld als voorbereiding van het Program van Actie 1971-1975 en met name voor de behandeling van de paragrafen over het defensiebeleid, die op 12 december op het Partij Convent zullen worden behandeld. De commissie heeft onderzocht:

- wat gemeenschappelijk is in onze visie;
- waarover terzake van deze visie eventueel verschil van mening bestaat en op grond waarvan;
- zodanig alternatieven te formuleren voor de ingediende defensieparagraaf. De nota is verkrijgbaar op het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. De prijs bedraagt f 1,25. Bij bestelling vermelden nr. 249.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE:

Naam:

Adres:

Woonplaats:

- wenst tot 16 januari 1971 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 7,-.
- wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

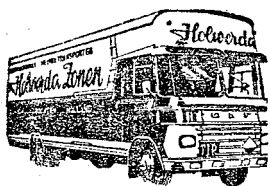
*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam. Uw apotheker of drogist heeft het.

Holwerda-Zonen

DOKKUM LELYSTAD
05190 - 2292 - 2580 03200 - 1400 en 1600

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 511541 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

N.V. Rederijen N. Parlevliet Jr. Haringhandel

IMPORT-EXPORT
KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

DE A.R.P. EN DE HOGESCHOLEN

DOOR H. ALGRA

Wie de geschiedenis van de schoolstrijd in Nederland nog eens naleest, bijv. in het boek van prof. P. A. Diepenhorst: *Onze strijd in de Staten-Generaal*, die komt tot de merkwaardige ontdekking, dat het in het gehele verhaal gaat om de vrijheid van de *lagere school*. En toen de grondwetsherziening van 1971 in beginsel de pacificatie bracht, betrof die alleen het lager onderwijs, terwijl voor middelbare scholen en gymnasia bijdragen uit 's Rijks kas zouden kunnen worden verleend. Over het beroepsonderwijs wordt in het grondwetsartikel nergens afzonderlijk gesproken, en over het wetenschappelijk onderwijs evenmin.

De schoolstrijd concentreerde zich op het lager onderwijs en had alleen een uitloper naar de hogere burgerscholen, de gymnasia en de kweekscholen. En dat het Christelijk Ulo zo'n enorme vlucht kon nemen, dat lag **aan de 1 in de naam**, waardoor het viel onder de wet op het *lager* onderwijs en dus deelde in de gelijkstelling, zoals de wet-De Visser die bracht.

De vorige week heb ik uiteengezet, dat de ARP in het land en in de kamer blijkens de stukken het altijd heeft opgenomen voor de *vrije school*. Wat de richting van die vrije school dan ook zou zijn. Zij heeft nooit enig privilege gevraagd voor de scholen met de Bijbel, maar gestreden voor gelijk recht voor allen, en dat zo toegespitst, dat de ouders de vrijheid moeten hebben om te kiezen, of zij een school met de Bijbel willen, of een neutrale school, of een school als de winkel van Sinkel, waar alles te koop is. De ARP wil, dat de overheid de keuze der ouders honoreert, voorzover dat wettelijk mogelijk is.

De geschiedenis van de vrijheid van de universiteiten en hogescholen ligt in Nederland geheel anders. Het is een apart verhaal en in een gewone geschiedenis van de schoolstrijd komt het meestal niet eens aan de orde. En toch is het een belangrijk hoofdstuk. De grondwetsherziening van 1848 proclameerde de vrijheid van onderwijs. **HET GEVEN VAN ONDERWIJS IS VRIJ.** Dat is de hoofdstelling. Er zijn twee beperkingen:

1. een algemene beperking: behoudens het toezicht der overheid;
2. een bijzondere beperking, die alleen betrekking heeft op het lager en middelbaar onderwijs: behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid des onderwijzers.

Daaruit volgt, dat sedert 1848 het geven van hoger onderwijs vrij was, behoudens het toezicht van de overheid. En in 1876 kwam dat ook uitdrukkelijk te staan in de wet op het Hoger Onderwijs. Het staat krachtens die wet aan iedere Nederlander, iedere corporatie of iedere kerk vrij, een bijzondere hogeschool te openen.

En van die vrijheid maakten Nederlandse burgers, die tezamen een Vereniging voor Hoger onderwijs hadden opgericht, gebruik, om de Vrije Universiteit te stichten. In het gedenkwaardige jaar 1880. Er is toen een pennestrijd geweest tussen Bronsveld en Kuyper, waarbij voor ieder, die enigmatische oordelen, het wel duidelijk is, dat Bronsveld aan het kortste eind trok. Die kwam dan ook met de wonderlijke stelling, dat een universiteit alleen kan en mag uitgaan van de staat of van de kerk. Wat volstrekt in strijd is met de historische feiten. Maar de actie van Bronsveld ging eigenlijk niet tegen de stichting van de Vrije Universiteit, al

was zij hem misschien een ergernis, **maar tegen de grondwet en de wet.**

Lange tijd hebben de Christelijk Historischen geprobeerd, deze lijn van Bronsveld nog zoveel mogelijk door te trekken.

De eigenlijke strijd kwam onder het ministerie Kuyper. Die diende een wetsvoorstel in, waardoor het mogelijk zou worden, dat de graden van een bijzondere universiteit effectus civilis zouden krijgen. Dat betekent eenvoudig, dat een doctorstitel, aan een bijzondere universiteit in Nederland behaald, mits die universiteit aan bepaalde eisen voldoet, evenzeer door de staat wordt aanvaard als die, welke behaald werd aan een staatsuniversiteit. Of om een ander voorbeeld te noemen: als iemand mr. in de rechten was krachtens een aan een bijzondere universiteit afgelegd examen in de faculteit der rechten, dan is hij op dezelfde wijze benoembaar bij de rechtelijke macht, als wanneer hij in de rechten is afgestuurd aan een staatsuniversiteit.

Toen dat wetsvoorstel was ingediend, was de beer los. Dat *nóóit* zeiden liberalen en socialisten met een eenparigheid en eensgezindheid, zoals zij maar zelden in Nederland te zien hebben gegeven. Er zou een merkwaardige bloemlezing zijn samen te stellen uit de socialistische en liberale bladen uit die tijd, die zou aantonen, hoe groot de heftigheid was, hoe hartstochtelijk de toon, hoe boeiend de eensgezindheid.

En het algemeen argument bij socialisten en liberalen was: de wetenschappelijke waarde van het onderwijs en de vrijheid van het wetenschappelijk onderzoek is alleen gewaarborgd aan een staatsuniversiteit. Eigenlijk zat hierin een uitloper van de gehele schoolstrijd: ook voor het lager onderwijs is door socialisten en liberalen lang de gedach-

trokken socialisten en liberalen vaak één lijn.

De wet-Kuyper bracht wel de effectus civilis, maar géén subsidie. Onkundigen beweren dat ook nu nog geregeld, omdat zij de wet niet kennen. Die wet schiep nl. ook de mogelijkheid, om aan staatsuniversiteiten bijzondere leerstoelen te verbinden. Daardoor is het mogelijk geworden, dat de hoogleraren Mekkes, Popma en Van Riessen als bijzondere hoogleraren optraden in de Calvinistische wijsbegeerte aan openbare universiteiten. Zulke bijzondere leerstoelen zijn er heel wat, in allerlei onderdelen der wetenschap. Een bijzonder hoogleraar geniet aan een openbare universiteit faciliteiten, zoals het gebruik van collegezalen etc. Als compensatie bevatte de wet van 1905 de bepaling, dat een bijzondere universiteit, die zelf voor collegezalen enz. zorgde, voor het gebouw en de daar geboden faciliteiten enige vergoeding zou genieten, 4000 gulden per jaar. Daardoor werd discriminatie van een bijzondere hogeschool ten opzichte van bijzondere leerstoelen aan openbare universiteiten voorkomen.

De eigenlijke financiële gelijkstelling voor het bijzonder hoger onderwijs is eerst na de tweede wereldoorlog gekomen. Vroeger was zij ondenkbaar, mede doordat de Christelijk Historischen, tegen subsidie aan bijzondere universiteiten waren. Zij waren met Bronsveld van oordeel, dat de universiteiten staatsinstellingen moesten zijn.

In heel deze geschiedenis heeft de ARP consequent dezelfde lijn gevolgd als bij het lager onderwijs: *zij kiest voor de vrijheid. En voor gelijk recht voor allen.*

Tweede Kamerverkiezingen op 28 april 1971.

Dat duurt nog maar een half jaar.

Daarom zijn de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne nu al in volle gang op het secretariaat van de ARP.

Dat brengt veel werk met zich mee.

Maar die verkiezingscampagne is niet het enige, want er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten“ komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

IETS VOOR U?

Wij zoeken een jongste

medewerkster

en een

typiste

Kom er eens over praten.

Gehuwde dames, die slechts een gedeeltelijke dagtaak willen vervullen, zijn ook hartelijk welkom.

Schrijf, bel eens op of kom langs om nadere bijzonderheden over werk en arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT ARP

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage

Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer

Van der Wees, 's avonds bereikbaar

onder nummer 01730 - 24832)

DELTASCHADEWET (2)

WELK CRITERIUM?

Een moeilijker punt was, of voor de bepaling van de 10% eigen bijdrage moest worden uitgegaan van de inkomstenderving als gevolg van de afsluitingswerken dan wel van de kosten, die zouden moeten worden gemaakt om de schade te voorkomen. De discussie spitte zich hierbij vooral toe op de positie van de langs de grote rivieren (Noord, Merwede) gelegen scheepswerven. De veranderingen in eb en vloed (er blijft enig getijdeverschil, maar het hoogwater wordt aanmerkelijk minder hoog en het laagwater belangrijk minder laag) eisen ingrijpende veranderingen aan de hellingen. Zonder die veranderingen zou er geen schip meer te water gelaten kunnen worden!

De kosten, die nodig zijn om het bedrijf aan de nieuwe situatie aan te passen, kunnen per bedrijf zeer uiteenlopen. Natuurlijk pleitten deze bedrijven primair voor een 100 pct. vergoeding, maar subsidiair pleitten zij voor een maximale eigen bijdrage ter hoogte van 5 pct. van de aanpassingskosten. Dat was eigenlijk een suggestie, die helemaal niet met de gedachte van het wetsontwerp strijdig was. Dan kwam de VVD, die een amendement indiende om de eigen bijdrage te stellen op ten hoogste 10 pct. van de aanpassingskosten, daar dicht bij.

Zowel de suggestie van de scheepsbouw zelf als het VVD-amendement vroegen echter niet om deze regel toe te passen op alle gevallen, maar alleen op die gevallen waarin het systeem van het wetsontwerp ongunstiger voor de betrokkenen uitviel. Voor de gevallen waarin het wetsontwerp gunstiger uitviel, wilden zij het systeem van de wet onverkort volgen. Dat maakte deze voorstellen bijzonder kwetsbaar. Men kan principieel de voorkeur geven aan het ene dan wel aan het andere systeem. Maar men kan niet principieel voor het ene kiezen als dat voordeliger uitvalt, en voor het andere als dat tot een financieel gunstiger uitkomst leidt. Men moet voor de eigen bijdrage kiezen of voor het ene stelsel (10 pct. van de aanpassingskosten) of voor het andere stelsel (10 pct. van de bedrijfs-winst gedurende een aantal jaren). Niemand koos voor het eerste. De minister koos in zijn wetsontwerp voor het tweede. Het VVD-amendement wilde per geval de voor de betrokkene voordeligste van de twee.

Het sterkste argument tegen het standpunt van de minister was, dat goed renderende bedrijven, die dus een relatief hoge winst maken, een groter deel van de aanpassingskosten te dragen krijgen dan de bedrijven die weinig of helemaal geen winst maken. Bij een winst van 0 is immers ook de 10 pct. eigen bijdrage 0, zodat in feite de volle aanpassingskosten worden vergoed. 'Straf op goed ondernemerschap', werd dit genoemd. Een begrijpelijke reactie.

Ook minister Bakker toonde er alle begrip voor: 'Als ik ondernemer was in de scheepsbouwwereld, zou ik misschien ook een dergelijk verhaal houden en zeggen: ik heb zo mijn best gedaan, waardoor ik in de afgelopen vijf jaren zo goed heb verdiend; de schade is helaas minder dan 10 pct. en nu krijg ik niets vergoed, terwijl mijn buurman die het niet zo goed heeft gedaan, die zijn orders te goedkoop heeft afgesloten, die het natuurlijk anders had moeten doen, waarvoor wij hem hebben gewaarschuwd, en die weinig winst heeft gemaakt, het wel betaald krijgt. Van ondernemerskant bezien lijkt het een beetje onbillijk en zegt men: het is een malle zaak; moet

ik daarvoor mijn belastingcenten betalen?' 'Hoe men het ook wendt of keert, dit is en blijft een zeer bittere zaak', zei mr. Aantjes.

DRAAG KRACHTBEGINSEL

Bitter, als men naar de ander kijkt, maar daarom nog niet noodzakelijkerwijs onrechtvaardig of onjuist, als men naar zichzelf kijkt.

De omvang van de noodzakelijke aanpassingswerken en daarmee van de kosten kan per bedrijf zeer uiteenlopen, maar dat hangt niet af van de rentabiliteit van het bedrijf, maar b.v. van de 'toevallige' ligging. Dat kan voor de een betekenen, dat een eigen bijdrage van 10 pct. in de aanpassingskosten zijn draagkracht zover te boven gaat dat hij daardoor genoodzaakt zal zijn zijn bedrijf te beëindigen, terwijl het voor de ander nauwelijks enige invloed op zijn bestaansmogelijkheden heeft. Die omvang van de noodzakelijke aanpassingswerken wordt niet veroorzaakt door de rentabiliteit van het bedrijf, maar door de afsluitingswerken. Vandaar dat het wetsontwerp beoogt de volledige aanpassingskosten te vergoeden minus een eigen bijdrage van 10 pct., gerelateerd aan de draagkracht.

'Het gaat hier immers', zo zei de A.R.-woordvoerder, 'om de gevolgen van een rechtmatige overheidsdaad, voorzover de bestaansmogelijkheden door die overheidsdaad worden bedreigd of beperkt. Aangezien het gaat om die bedreiging of beperking of zelfs het wegvallen van de bestaansmogelijkheden, past daarbij op zichzelf een relatie met de bedrijfsresultaten beter dan een relatie met de kosten ter voorkoming van de schade. De tegemoetkoming wordt in de gedachtegang van dit wetsontwerp verleend naar de mate, waarin de bestaansmogelijkheden door de afsluitingswerken wegvallen of worden beperkt. De schade, waarin wordt tegemoetgekomen, bestaat immers juist in de vermindering van de bedrijfsuitkomsten en dit is een overweging, die een argument oplevert in de richting van een relatie met de draagkracht'. Zou men dit criterium verlaten voor de

bedrijven, die kunnen worden aangepast, dan zou dit een grote rechtsongelijkheid scheppen ten aanzien van bedrijven die tengevolge van de afsluiting geheel moeten liquideren, met bedrijven die slechts met sterk verminderde exploitatiemogelijkheden kunnen worden voortgezet, en met bedrijven die minder dan 10 pct. schade lijden en dus in het geheel niets krijgen. In het systeem dat in de wet voor alle categorieën van getroffen is gekozen (10 pct. inkomstenderving voor eigen rekening) is de last, naar verhouding van ieders draagkracht, voor allen gelijk. De eigen bijdrage kan nooit méér worden dan die 10 pct. Alles wat daarbovenuit gaat, wordt vergoed, hoe hoog de aanpassingskosten ook zijn.

Het ontwerp is er, zo betoogde minister Bakker, in de eerste plaats op gericht om, waar het verantwoord is, de bedrijven in staat te stellen hun werkzaamheden voort te zetten. Met andere woorden, de voorgestelde regeling heeft primair ten doel te voorkomen dat bedrijven ten gevolge van de afsluitingswerken zouden moeten liquideren. In die gevallen, waarin bedrijfsbeëindiging onvermijdelijk is, komt 10 pct. van de schade, bestaande in de inkomstenderving, voor eigen rekening. Wanneer iemand nu in de gelukkige omstandigheid — en zo mag men dat toch wel noemen — verkeert dat hij zijn bedrijf niet hoeft te sluiten, maar door het uitvoeren van aanpassingswerken kan voortzetten, dan zou het onbillijk zijn als voor hem een gunstiger maatstaf zou worden gehanteerd dan voor wie zijn bedrijf moet liquideren. Een andere regeling achtte de minister 'sociaal niet billijk en economisch niet noodzakelijk'. Het ontwerp hanteert voor allen dezelfde maatstaf en tast geen bedrijf in zijn bestaansmogelijkheid aan.

De Kamer werd in zijn geheel door de minister overtuigd. 'Gezien de nadere uiteenzetting' was een der motieven, waarop de VVD het ingediende amendement vóór de stemming introk, al deden de indieners zich zekerheidshalve in tegen mogelijke verwijten van de 'buitenwacht' door ook de 'betrokkelijk geringe steun' als motief voor de inbrenging aan te voeren.

A.R. AMENDEMENT

De liberale woordvoerder noemde echter nog een derde motief dat hem 'er toe bewoog op zijn wijzigingsvoorstel terug te komen, nl. de in het debat 'nog weer wat verruimde mogelijkheden in de fiscale sfeer'.

Dat was een onvolledige en wat kleine-rende aanduiding voor het gunstige onthaal, dat een door mr. Aantjes ingediend amendement zowel bij de Kamer als bij de bewindsman had gevonden.

Ook al aanvaardt men voor de eigen bijdrage het door de minister gekozen beginsel van de draagkracht in al zijn consequenties, dan nog kan dat voor sommigen toch een onevenredige last betekenen. Het kan namelijk in bepaalde omstandigheden tot acute financieringsmoeilijkheden leiden (ook een alleszins rendabel bedrijf kan namelijk aan zijn kredietplafond zitten). Dit nu zou in feite een extra nadeel betekenen. Om dat te voorkomen diende de heer Aantjes een amendement in, dat de mogelijkheid opende in dergelijke gevallen onder overheidsgarantie een bijzondere krediet te verlenen. Het amendement had tevens ten doel de te maken eigen kosten desgewenst versneld af te schrijven.

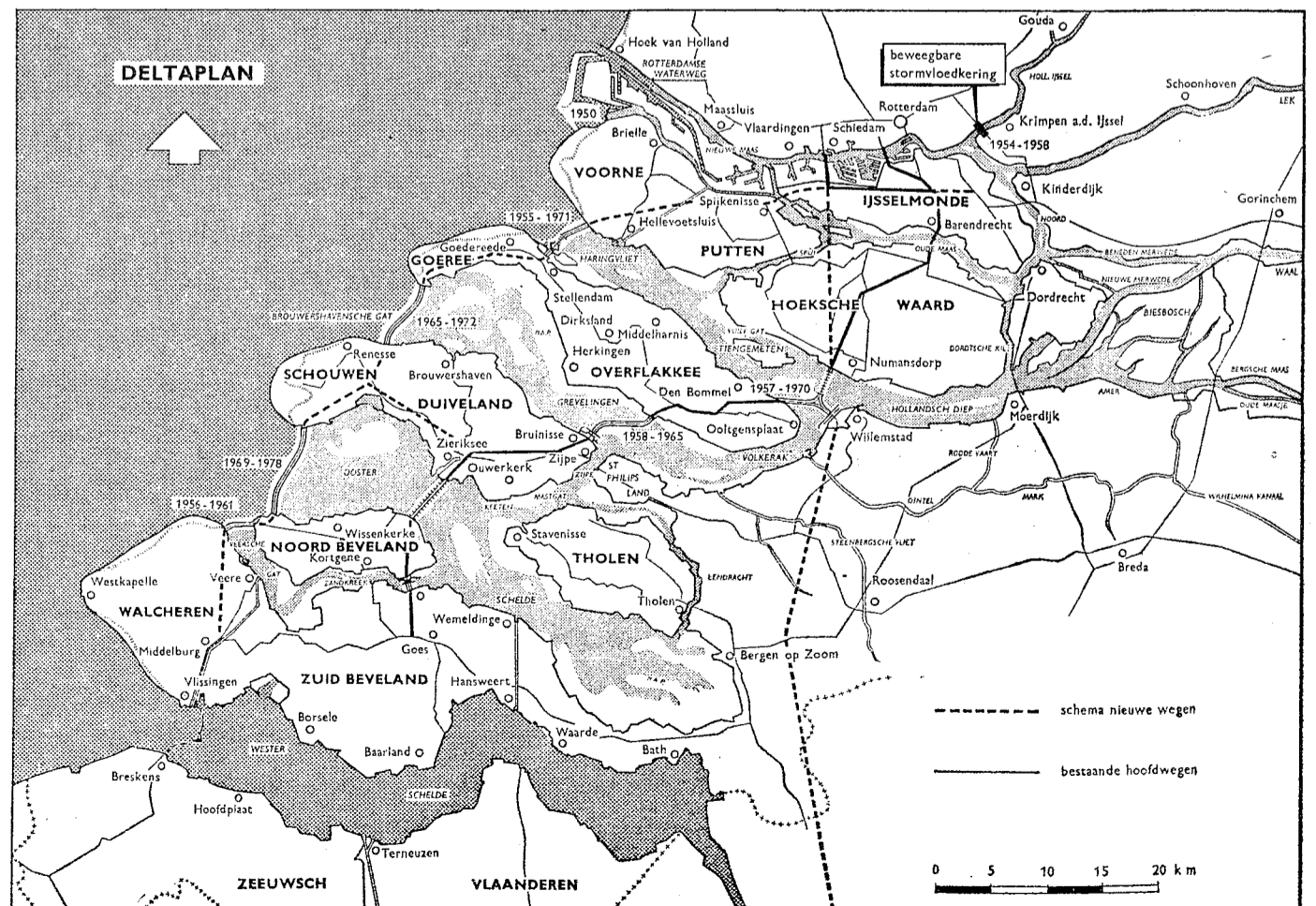
Minister Bakker stelde zich zeer royaal ten opzichte van dit amendement op. De mogelijkheid van financieringsfaciliteiten zal in de wet zijn opgenomen. De fiscale afschrijving zal, indien dit voor het betrokken bedrijf het aantrekkelijkst is, zelfs in één jaar kunnen plaats hebben.

In tweede instantie ging de minister zelfs nog een stap verder. De heer Aantjes had namelijk bij de replieken er op gewezen, dat sommige bedrijven de noodzaak van ingrijpende aanpassingswerken allicht zullen benutten om — uiteraard geheel voor eigen rekening — tegelijkertijd een aantal andere verbeteringen aan te brengen. Het zou jammer zijn, als zij vanwege het financieringsaspect dit bij uitstek gunstige moment zouden moeten laten voorbijgaan. De A.R.-spreker vroeg daarom de gedachte van zijn amendement ook op deze investeringen van toepassing te doen zijn, hetgeen de minister toezegde.

Een verdere toezegging deed de minister op het punt van „vergoeding wegens belastingschade”. De heffing op de winst, die voortvloeit uit de verleende tegemoetkomingen, kan er namelijk toe leiden dat er voor de betrokkene uiteindelijk een nadelig verschil optreedt. De wet bepaalt dat dit verschil dan ook wordt vergoed. Eigenlijk zou die vergoeding dan ook weer aan belastingheffing onderhevig zijn.

De minister was het met de heer Aantjes eens, dat dit een ongewenste consequentie zou zijn en hij stelde een beschikking van de minister van Financiën in uitzicht, die dit zou voorkomen.

(Volgende week volgt het slotartikel over de aanvaarding van de Deltaschadewet).

DE OUDE KUYPER

DOOR DR. G. PUCHINGER

Tot een der geheimen van een mensenleven behoort dat niemand weet of hij op zijn hoogtepunt staat, of dat hij dit al achter de rug heeft, dan wel dat het eigenlijke nog komen moet.

Hoe kon bijvoorbeeld de uit de Engelse Regering verbannen Churchill van de dertiger jaren weten dat zijn grote tijd nog komen zou?

Iets van deze menselijke tragiek — want dat is dit niet-weten — heeft ook Kuypers doorstaan, maar wel op geheel andere wijze dan Churchill.

Voor mij is de oude Kuypers vóór alles de tragische Kuypers, en wel daarom omdat de oude Kuypers te lang de jonge Kuypers wilde blijven, die het 'nog éénmaal' verwachtte en bleef verwachten. De oude Kuypers, die eerst op 63-jarige leeftijd het premierschap veroverd heeft, en gedurende vier jaren zeer persoonlijk, zij het in het algemeen gematigd, regeert, heeft nooit begrepen dat zijn dertig jaren durende polemieken niet alleen in de kerk een hevige reactie tot gevolgen moesten hebben, maar dat ook in de landspolitiek Kuypers vijanden niet zouden rusten eer deze gevaarlijke leeuw ten val was gebracht. Ook hier gold wat onlangs prof. Herman Ridderbos met het oog op een andere theoloog-polemist zo terecht schreef: 'Dat men, met welk een diepe overtuiging ook, zelfs in de kerk, de spanningen niet eindeloos kan opvoeren'.

Die slag werd Kuypers in 1905, tijdens het hoogtepunt van zijn loopbaan op hoog en democratisch niveau toegebracht: bij de nationale stembus. In 1908 herinnert Idenburg in een schrijven Kuypers er aan hoezeer Kuypers het persoonlijk centrum was van deze felle stembusstrijd: 'Zelden was een politieke nederlaag eervoller. In herinner mij hoe Ellis en ik samen ter stembus gingen in een lokaal zwart van mensen en dat Ellis zeide: 'Moet het voor dr. Kuypers niet zijn om hoogmoedig te worden dat hem zoveel kracht wordt toegekend en dat het volk te hoop wordt gejaagd niet om een politiek beginsel maar om zijn persoon'.

NAIEF

Er openbaart zich sindsdien echter iets naïefs in de altijd romantische Kuypers: dat hij niet alleen persoonlijk diep gegriefd was over deze nederlaag, maar dat hij ook verbaasd was over de felheid waarmee men in 1905 tegen hem van leer was getrokken bij de stembus. Hij scheen te vergeten dat een constante dertigjarige persactie, waarin hij zijn vijanden nooit ontzien had, op zijn minst één geweldige reactie op nationaal niveau tengevolge moest hebben. Diep gekrenkt reisde Kuypers na zijn nederlaag, nog tijdens de daarop volgende kabinetsformatie, naar betere streken af, zelfs zonder afscheid van de koningin te hebben genomen; departementen en Kamer stuurloos overlatend aan de lieden die, zoals hij het sindsdien uitdrukte, hem als schelm hadden weggejaagd. Als een tweede profeet Elia verliet hij het afvallig Israël, het land tot straf onder een gemene droogte achterlatend.

Als vele polemisten beleefde Kuypers zijn jarenlange strijd als een zeer persoonlijke, en zo zag hij ook zijn overwinning in 1901 als een persoonlijk succes — en terecht! Maar nu ervoer hij ook zijn nederlaag als een vernedering die hem speciaal hem was aangedaan! Heel Kuypers ouderdom is sindsdien bepaald geweest door één zucht: nog eens premier te worden, nog eens

Radioespraak, gehouden voor de rubriek „Visie” van de N.C.R.V. op zaterdagmorgen 5 december 1970 om 11 uur.

de teugels van het staatsbeleid te grijpen, nog eens te bewijzen dat hij niet alleen opponderen kon, maar ook regeren — en dat alles om genoegdoening te ontvangen voor zijn nederlaag in 1905 en alsnog te triumpferen over al zijn vijanden. Kuypers vergat daarbij dat men voor zulk een genoegdoening het premierschap niet mag opeisen, althans niet in Nederland!

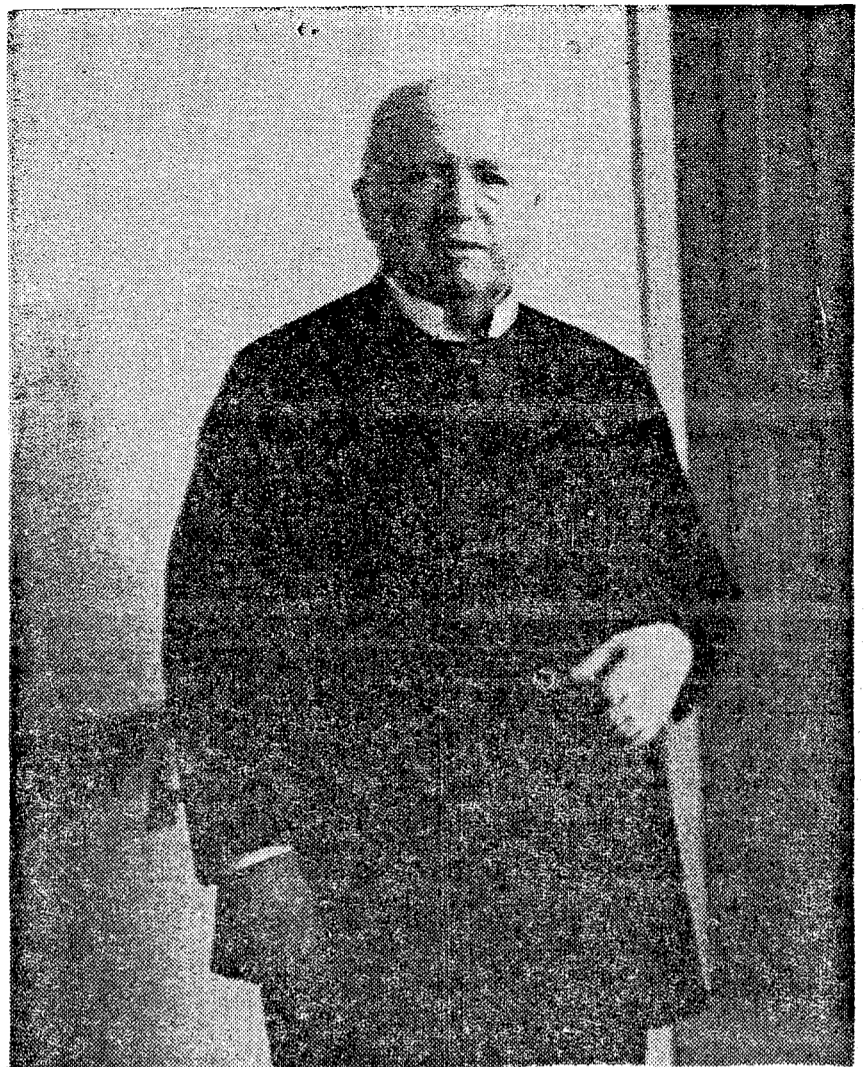
Zijn tragedie is niet zozeer geweest dat hem die mogelijkheid niet geboden is, maar dat hij deze onmogelijkheid nimmer erkend heeft, nooit als feit heeft willen aanvaarden. Tot in 1918 toe blijft hij wrokken, weigert hij te begrijpen waarom de koningin hem zoveel mogelijk negeert. Zijn rol in nationaal verband is uitgespeeld, en alleen zijn eigen kleine Gideons-schare in kerk en partij hoopt in stilte op een terugkeer naar het *Torentje*, al zagen de begaafde politieke leerlingen van Kuypers reeds spoedig, en in ieder geval eerder dan Kuypers, in, dat dit nooit meer gebeuren zou. Maar Kuypers blijft verwachtingen koesteren, op hoop tegen hoop. Daarom blijft hij de partij omklemmen als zijn vertrouwde machtsmiddel, en zijn dagblad als een bazuin — al is de klank wat verschrald — tot hij niet meer kan, terwijl alleen nog zijn allernaaste volgelingen zijn pennevruchten dagelijks blijven volgen en bewonderen.

TRAGISCH

Er zit iets tragisch in dat bij de plotse linge, onverwachte kabinetscrisis van 1907-'08, wanneer opnieuw een rechts kabinet moet optreden, alle aan de koningin uitgebrachte adviezen — zonder dat hij dit wist — zich keren tegen een hernieuwd optreden van de oude Kuypers. En de koningin, die zo vele bezwaren had tegen Kuypers, heeft natuurlijk in deze situatie, in samenwerking o.a. met Lohman, maar al te graag van deze adviezen gebruik gemaakt, om definitief van Kuypers af te zijn, en Heemskerk daartoe als onwillig werktuig gebruikt.

Zoals de jonge Kuypers ondanks aller tegenstand in 1901 de ongelooflijke top bereikt van het minister-president-schap — ongelooflijk voor een predikant-journalist — zo verliest de oude Kuypers na 1905 sneller dan hij zelf beseft zijn invloed op de landspolitiek dank zij allen die hij in de loop der jaren tegen zich had gekregen, met name ook dank zij enige nieuwe tegenstanders, die in zijn jonge jaren nog niet tegenover hem stonden: de jonge koningin, zijn vroegere medestander Lohman — die beter dan Kuypers het staatkundig erf blijft bewaken — en de socialisten, die in het begin van de nieuwe eeuw de militantheid van de jonge Kuypers evenaren. De koningin en Lohman wensten beiden een Christelijk Nederland, maar niet geregeerd naar de journalistieke grillen en kuren van de zozeer gehate dr. Kuypers; en de socialisten zagen in Kuypers terecht de voornaamste politieke figuur der burgerlijke partijen, die koste wat het koste onmogelijk gemaakt moest worden.

Voeg daaraan toe de malaise die binnen de Anti-Revolutionaire Partij heerste sinds Kuypers de Kamerclub tijdens zijn buitenlandse reizen aan zijn lot had overgelaten, en men staat verbaasd dat deze partij het tijdens Kuypers ouderdom nog gehouden heeft. Dat dit het geval is geweest, dat de Anti-Revolutionaire Partij Kuypers ouderdom heeft overleefd, is indirect opnieuw aan Kuypers journalistiek te

danken. Het zijn twee trouwe, particuliere lezers van *De Standaard* in de koloniën geweest, die gedurende Kuypers levenavond de Anti-Revolutionaire Partij hebben gered: Idenburg en Colijn. Zij zijn jaren lang, in Indië, geheel gevormd door Kuypers pennevruchten in *De Standaard*. Aan Kuypers vooral danken zij de basis van hun politieke inzichten en algemene ontwikkeling.

Het behoort tot Kuypers wijste daden van zijn ouderdom, dat hij deze twee jonge, intelligente, Indische officieren voor partij- en landspolitiek heeft weten te interesseren. Dank zij hun briljant eerste ministerschap bewijzen zij het bestaan van een nieuwe anti-revolutionaire generatie staatslieden. Als succesvolle leerlingen van Kuypers bewijzen ze voor de koningin en het vaderland echter tevens de overbodigheid van de oude maestro. Voor het overige vinden twee tragedies dooreen en tegelijkertijd plaats.

Tegenstanders, die nog niet voldoende afstand hadden genomen om Kuypers hoogst originele levenswerk ondanks zijn gebreken te kunnen erkennen en bewonderen, wierpen zich keer op keer in Kamer en pers vol nijd en wraak op hem, die zij nog steeds als de grote roofvogel onder de Nederlandse politici zagen. De Lintjeskwestie, hoezeer mede Kuypers schuld door zijn tomeloze ijdelheid en naïeve onvoorzichtigheid, vormde een trieste apotheose van een even kleine als grootse anti-Kuypers-hetze.

De tweede tragedie is dat Kuypers, die altijd verbeeld en dromer was geweest van werelden die hij met zijn pen zou bouwen en bewaren — en ook inderdaad via het gereformeerde volk heeft geschapen — de dromer en verbeeld bleef; maar anders dan in de negentiende eeuw was hij nu niet meer in staat zijn droom door een nieuw premierschap ten aanschouwe van zijn vijanden te verwerklijken. De benauwenis van deze niet aflatende ouderdomsdroom heeft niet alleen Kuypers, maar ook zijn volgelingen gekweld, en heeft voor velen hunner het gezicht op de naaste toekomst beneveld. Al wat rondom Kuypers eens met jeugdige elan begonnen was — partij, kerk en universiteit — hield hem tijdens zijn langdurige oude dag voor de buitenwereld hoog, maar pogde zich binnenskamers gedurig te ontworstelen aan de greep van de bedaagde, nog steeds schrijvende Sultan van de Kanaalstraat.

Nadat Kuypers de anti-revolutionairen en gereformeerden had bevrijd van conservatieven en liberalen, van onkunde en beperktheid, en van zoveel meer, moesten zijn volgelingen zich nog jarenlang — tot tientallen jaren na Kuypers dood — kerkelijk en politiek van Kuypers bevrijden. Toen pas waren ze vrij! Dit was hun laatste emancipatiedaad, en wellicht hun zwaarste worsteling, omdat zij Kuypers innig lief hebben gehad, ondanks al zijn gebre-

ken, en omdat zij aan hem gebonden waren zoals sommige volkeren in de geschiedenis aan hun koning.

KUNSTENAAR

Wanneer wij de jonge en de oude Kuypers als het ware samenvatten, is hij vóór alles de grote kunstenaar, met een ziel die al wat er in een mensenhart aan tederheden en gevaren dreigt, in vergrote vorm ons heeft getoond en voorgeleefd. Het is goed dat zijn politieke en kerkelijke volgelingen zijn vele gebreken voortaan niet langer verbergen — maar het is ignobel Kuypers gebreken en misslagen, die zo duidelijk te voorschijn treden, los te zien van zijn kunstenaarsschap en levensstrijd, en eenzijdig op de voorgrond te stellen.

Kuypers is bovendien te veelzijdig om hem met één, of zelfs met twee simpele maten te meten. Kuypers moet men juist in zijn tegenstellingen willen begrijpen, om zijn harmonie te kunnen verstaan. Mystiek en scholastiek; grootse retoriek naast pure ruziemakerij; speelse humor naast eindeloos zich zelf repeterende kribbigheid; noble loyaalheid naast onbegrijpelijke haatdragendheid; ware geleerdheid naast verlijnde speculatiezucht, op bijna ieder terrein waarop hij zich bevoogd; een openheid zoals voordien nooit in de Nederlandse pers was vertoond naast een soms arglistig schermutselen met wel eens tendentius gekozen argumenten; tere vriendschap naast trouweloos prijs geven van oude medewerkers; oprecht Godsvertrouwen naast puur menselijke berekening; heilige eerbied voor het kruis van zijn Heiland naast wereldse geldingsdrang; kortom, ware menselijke grootheid naast trieste kleingeestigheid — wij vinden het alles in zijn persoonlijkheid en leven steeds weer bijeen.

Daarmee heeft Kuypers zijn wel eens bijziende volgelingen soms onder de hypnose gebracht van een bijna bovenmenselijke grootheid en noblesse op welhaast ieder gebied; maar evenzeer gaf hij zijn niet-vergevensgezinde vijanden evidente bewijzen in handen van soms demonische intrigues, invloed en macht die hij najoeg.

AFSTAND

Wellicht heeft niemand beter dan wijlen prof. mr. C. W. de Vries dit moeilijke probleem verstaan, toen hij schreef: 'Kuypers deelde het lot van zoveel 'grote mannen'. Men moet ze op een afstand zien'. Vijftig jaren na zijn heengaan, nu er geen enkele reden is zijn kwade eigenschappen en daden te verbergen of zijn grote religieuze, menselijke en intellectuele kwaliteiten te ontkennen, staat hij voor ons als een volstrekt unieke figuur jegens wiens nagedachtenis men thans twee grote fouten zou kunnen maken.

Ten eerste de fout om te vergeten, wat

VERVOLG OP PAG. 8

LEIDERSCHAP

DOOR PROF. MR. I. A. DIEPENHORST

Het begrip leiderschap roept de gedachte op aan buiten de orde der gewone dingen tredende figuren, aan staatslieden en sociale bewegers, die velen onder hun beslag brachten, aan militairen, die erin slaagden hun troepen te elektriseren, aan zakenlieden die een economisch koninkrijkje opbouwden, aan wetenschappelijke onderzoekers, wier arbeidsresultaten alleen dankzij de door hen tot stand gebrachte samenwerking van velen slaagden aan denkers en dichters die hetzij een school stichtten, hetzij het levend middelpunt van een losse kring gelijk gerichte geesten vormden. Hoeveel mensen hebben zich niet de voorstelling van een leider gemaakt. Het is mogelijk dat zich een jeugdindruk vastzette dat beslissend was, een tijdens de studententijd meegemaakt gebeuren. Met leiderschap wordt in ieder geval in verband gebracht een respect afdwingend, van natuurlijk overwicht getuigend optreden, dat als vanzelfsprekend of ook na toelichting voor juist werd gehouden. De grondslag voor leiderschap is het vertrouwen dat door persoonlijke bekwaamheid wordt ingeboezemd.

Maar het begrip leiderschap haalt ook voor de geest hen die een funeste invloed oefenden; magnetische persoonlijkheden die tallozen meetrekken in een verderfelijke spoor. Politiek agerend splijter zij eer volk. Aan de macht geraakt onderdrukken zij wie het met hen niet eens is. Militair offeren zij de jeugd van hun land en van andere naties op aan hun machtsbegeerte. Sociaal willen zij de bestaande maatschappij ondersteboven keren. In het zakenleven gaan zij over lijken. Onzeker is of zij naar hun besef ontheven zijn aan voor anderen geldende normen, dan wel of velen hunner wezenlijk verdorven zijn. Bij politici kunnen — men neme de wellicht geniale maar tot een demon uitgroeïende Hitler — de zaken duidelijk liggen. Hoe te oordelen over sommige grote legeraanvoerders? Wat te zeggen van Karl Marx, van Lenin, die de wereld anders achterlieten dan zij haar aantroffen? Zou men denkers als Scheler, Heidegger of Sartre leiderschap willen toeschrijven, dan blijft hun karakterbeoordeling toch moeilijk.

Dat één of enkelen de lakens uitdelen komt tegemoet aan een gedurende lange tijd als algemeen menselijk aangemerkt behoefte. Er behoort iemand op de brug te staan. In de gezinssamenleving is het gezinshoofd een vertrouwde gestalte. In de kerk wordt, in welke trant ook de organisatie moge zijn opgezet, van tijd tot tijd de werkelijke geestelijke leider node gemist. Bij de weermacht is hij onontbeerlijk. Hoe men een onderneming tot bloei wil brengen zonder dat er centrale verantwoordelijkheid door slechts enkelen gedragen wordt, is een raadsel. In de wetenschap treft men aan de zedelijke autoriteit der op de voorgrond tredende geleerden. Aan universiteiten en hogescholen valt een in het wezen der academie besloten bestanddeel: de uitnemendheid, de aristocratie van de geest, niet weg te dringen; wie zich op dit element laat voorstaan verspeelde het reeds; niettemin is het aanwezig. Vandaag ondervindt leiderschap grotere weerstand dan vroeger, althans in Nederland en ruimer in de vrije wereld

van het westen. Het is typisch dat men in Rusland, in China, op Cuba en in een aantal Zuidamerikaanse of Afrikaanse staten met de aanvaarding van dit leiderschap niet veel moeite heeft. In Rusland is Lenin's positie, hoeveel twijfels er ook zijn rond Stalin na diens dood, volstrekt onaantastbaar. In China wordt gespeeld met de gedachte van een bestendig geestelijk leiderschap voor Mao, ook wanneer deze zal zijn heengegaan. Er rijst daarentegen te onzent er elders tegen leiders bezwaar, in de eerste plaats omdat het onbehagelijke vermoeden wortel schoot dat niet gelijk voorheen, de werkelijk prominenten naar voren treden. Het zouden meestal de voor een meerderheid aanvaardbare lieden, de figuren van de middelmaat zijn, die zich op de gewichtige posten nestelen en die door te schikken en te plooiën voor een voortdurend futloos compromis beleid verantwoordelijkheid dragen.

Tegenovergesteld aan deze bedenking is het verzet tegen het leiderschap dat van elke heerschappij afkerig in ieder op de voorgrond tredende staatsman de dictator vermoedt. Overal zou het gevaar dreigen van zich naar voren dringende grotere en kleinere potentaten. Het gezin zit vaak opgescheept met de uit het Romeinse recht bekende pater familias die het voor het zeggen heeft; hij moge zijn recht iemand ter dood te brengen verloren hebben, als gezinslastpak bezorgt hij nog genoeg last. Binnen de katholieke kerk zouden sommigen graag wat minder pauselijke zeggenschap aantreffen en er zijn protestanten die menen dat synoden het meest weg hebben van de kerk gevoelig treffende gesels. Om in het bedrijf, de almachtige baas — sommigen geven in ons land aan het woord 'boss' de voorkeur — naar de ogen te moeten zien, is alleronaangenaamst en een aan gevoelsoverwegingen gespeend directiebeleid komt hard aan. Om in de wetenschap te dansen op de pijpen van een toevallige senior hoogleraar is verdrietig.

De mogelijkheid van het leiderschap zelf wordt bij tijden ontkend. Politieke partijen varen een hun door de omstandigheden nagenoeg afgedwongen koers en voor echte stuurmanskunst is er weinig gelegenheid. Vandaag wint als militair strategie de slag hij, die over de beste logistici, de veelzijdigst toegepaste rekenmachines en de verschrikkelijkste verdelingsmiddelen de beschikking heeft. Het gezin is onderworpen aan van buitenaf opgelegde leefregels; de schooltijden en de vakanties liggen vast, er is de gangbare vrijetijdsbesteding. De kerk noopt een bepaalde

praktijk te volgen en het is gemakkelijker zich aan sleur over te geven dan initiatiefrijk optreden te ontplooiën. Daar is in het zakenleven de eis tot bundeling van kracht in verband met de macht van het grote getal; samengaan en fusie wordt bijkans afgedwongen los van de persoonlijke vindingsrijkheid der ondernemers. Men meent in de economie veel te kunnen beheersen, maar er zijn geheimzinnige grootheden zoals 'klimaat' en 'conjunctuur', die waardige opvolgers zijn van de uit de klassieke economie bekende 'onzichtbare hand'. Op het terrein der wetenschap lijkt het nog het meest kansrijk om zelfstandigheid te ontwikkelen; echter ook hier liggen organisatorische gebondenheid en afhankelijkheid van het instrumentarium sterke beperkingen op.

LEIDERSCHAP EN VERZET TEGEN GEZAG

Het leiderschap stuit nog op andersoortige tegenstand. Leiderschap veronderstelt gezag en ook van gezag is men afkerig. Terwijl na 1945 en volgende jaren de opluchting over de gewezen druk en de aanvaarding der geleidelijk om te bouwen bestaande samenleving overheerste, zette omstreeks 1965 een beweging in, welke aan het bestaande wenste te wrikken in verwerping van al datgene wat niet op onderlinge afspraak berustte of persoonlijk geweld was. De eerste en overheersende zienswijze verscherpte zich in de loop der jaren maar werd zelden schokkend. Zij was slechts van autoritair leiderschap afkerig zonder gevestigde verhoudingen krachtadig te doorbreken. De onderlinge gedachtenwisseling zou de opdracht van hogerhand vervangen; het eenzijdig opleggen van de wil had zijn tijd gehad. Regering en parlement moesten met elkaar te rade gaan. Bevelvoerders dienden zo weinig mogelijk beslissingen te nemen en veel gewicht aan stafbesprekingen te hechten. In de kerk behoorde het zwaartepunt van de bijzondere ambtsdragers naar de gewone leden te worden verschoven. Op economisch-sociaal gebied was voor de bedrijfspagemeenschap en de ondernemingsraad een gulden toekomst weggelegd. In de school zouden de schoolleiders voor de schoolstaf plaats maken. Aan de universiteiten verloren hoogleraren, rectoren en curatoren hun glans en kleine colleges moesten voor gekozen raden het veld ruimen; voor sommige gebieden achtte men het ogenblik geëigend het 'een man, een stem'-stelsel in te voeren.

Zij die de omzetting van het huidige

maatschappelijk bestel wensten, waren feller. Men is er in deze kring niet afkerig van het recht in eigen hand te nemen. Uit vrees ingekapseld te raken in de bestaande orde tracht men die ondersteboven te werpen. Gezagsdragers moeten worden belachelijk gemaakt. De politiek als handlangster van het gevestigde regiem behoort te worden weggetreiterd. Staking is een heel nuttig strijdmiddel. In bepaalde gevallen kan sabotage gunstig werken. Het plegen van ernstig geweld is niet steeds ongeoorloofd. Tegen het gevestigd leiderschap plaats men het ideaal van de initiatiefrijke guerrillastrijder op wie de overheid heel moeilijk vat krijgt.

LEIDERSCHAP MOEILIK STUITBAAR

Deze bezwaren en weerstanden ten spijt treedt telkens de leider naar voren en wordt dus het leiderschap aanvaard. Toegegeven zij dat vaak de middelmatigen op de eerste rij staan. Is dit een volstrekt onaanvaardbaar gebeuren? Duff Cooper heeft erop gewezen dat Engeland niet slecht gevaren heeft met normaal toegeruste politieke leiders. Een zichzelf geniaal wanende figuur als Wilhelm II was voor Duitsland geen zegen. Gesteld dat in de Verenigde Staten Franklin Roosevelt uiteindelijk groot was, zijn opvolger Truman — hij zou het bewijs hebben geleverd dat ieder het tot Amerikaans president brengen kan — mag evenzeer als zijn beroemde voorganger terugwijken op een geslaagde ambtsvervulling. De doorsnee leiders zijn nog niet zo kwaad. Ze moeten niet al te zeer beneden de maat blijven: W. G. Harding van 1921 tot 1923 Amerikaans staats-hoofd was een lichtgewicht. Frankrijk is in 1940 aan staatskundig gewiekste, in hogere zin echter volop waardeloze politici ten gronde gegaan. Lieden van uitzonderlijk talent kunnen ook buitengemeen lichtzinnig en grillig zijn. Een man als Alcibiades is een ramp geworden voor zijn land; simpel gezond verstand heeft, als een grote verantwoordelijkheid gedragen wordt, bijzondere waarde.

Uit het opgemerkte volgt dat autocratische leiders gevaarlijk kunnen zijn. Dat is te eerder het geval als zij zich bedienen van de moderne middelen om bepaalde inzichten te verbreiden en andere opvattingen te vernietigen. De moderne communicatiemiddelen: pers, film, radio, televisie maken het mogelijk om grote bevolkingsgroepen gees-

VERVOLG OP PAG. 7

Lenin

Mao

Roosevelt

IN EEN WEEK f 1.500.-

Het tussentijds begrote tekort van de A.R.P. over 1970 bedraagt f 30.000,—. Dat is bekend.

Voor de dekking van dit tekort was vorige week f 6.000,— ontvangen. Thans is inmiddels f 7.500,— binnen. In één week derhalve f 1.500,—. De één-gulden-actie loopt dus. Het tekort is voor een kwart gedeelte gedekt. 25% is binnen.

Maar: 75% moet er nog komen. Dat is voor een één-gulden-actie nog heel wat.

Wie gauw helpt, helpt goed. Het geld is dringend nodig.

Anders zouden wij u niet lastig vallen met verzoeken om enige extra financiële steun.

Eén gulden is in deze tijd in verhouding een gering bedrag.

Voor sommigen wellicht een te gering bedrag om daar even apart een girobiljet voor in te vullen.

Toch vragen wij u met aandrang dit te doen. Want véél guldens — minder mag ook, meer mag ook — tellen aan.

Wij moeten met elkaar als het goed is voor het einde van deze maand, voor het einde van dit jaar, de zaak hebben geregeld.

Het bedrag en de te nemen moeite zijn gering. Niét gering is het totaalbedrag, dat tienduizenden leden samen op deze wijze op tafel kunnen brengen.

Daarom moet ook deze actie niet te lang behoeven te duren.

U had wellicht — voorzover u dit nog niet gedaan hebt — reeds sneller gereageerd, wanneer u kant en klaar een acceptgirokaart had ontvangen, waaronder u alleen een handtekening hoeft te plaatsen. Dat is echter een

dure methode voor de partij.

Wij volgen ditmaal de zuinige, uiterst goedkope methode van een verzoek tot een bijdrage per weekblad Nederlandse Gedachten, respectievelijk ledencontactorgaan A.R.Post. Deze methode is waarschijnlijk minder direct toesprekelijk. Maar u zult de goedkope actie bepaald kunnen waarderen. Wil die dan ook honoreren. Wanneer wij bij u langs kwamen, zou u dit onmiddellijk goed afhandelen. Maar wij kunnen niet bij u allemaal aan de deur komen. Ik zou dat ook

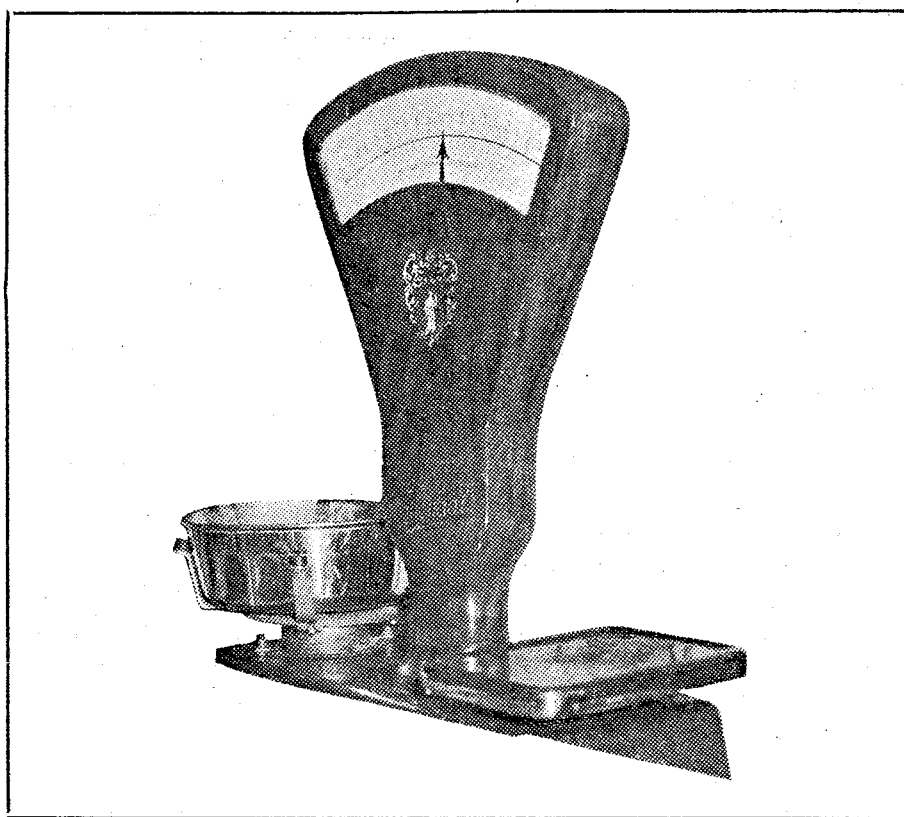
bepaald niet efficiënt vinden.

Niettemin dienen wij het nieuwe jaar — een belangrijk verkiezingsjaar

bovendien — met een schone lei te beginnen; met een balans die in evenwicht is.

BALANS

Tekort	f 30.000,—	Inmiddels ontvangen van ± 2.000 partijleden	f 7.500,—
		Nog te ontvangen van ± 80.000 leden	f 22.500,—
	f 30.000,—		f 30.000,—

Dat ziet er niet somber uit. Rekent u maar uit.

Als ieder lid meedoet, kan de zaak in een of twee weken gemakkelijk voor elkaar zijn.

Zonder enige inspanning.

Waarom zouden wij, als leden van de A.R.P., er lang over doen als het snel kan?

Dit moet voor ons — samen! — geen enkel probleem vormen.

Daar moeten wij niet langer over praten.

Maak het nu even direct in orde.

Maak in deze decembermaand uw ene gulden — neem die moeite even — over op giro 89673 ten name van A.R.Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Eén gulden. Of wat u kunt geven.

Geef gul uw gulden.

Wij rekenen op uw sympathie en op uw medewerking ná het onpersoonlijke girobiljet.

Het resultaat van uw gezamenlijke steun zal ons allen samen echter daadwerkelijk toespreken.

VERVOLG OP PAG. 6

telijk te beïnvloeden. Hitler kweekte een ziekelijke jodenhaat, een psychopatische, de geestelijke gezondheid aantastende nationalistische gezindheid. Tegen een ontaard kan zich echter een zedelijk verantwoord, zelfs een nobel leiderschap stellen. Telkens weer traden mannen en ook vrouwen met aarzelende of besliste zelfstandigheid uit de rij. Aan hen heeft men in de staatkunde en op militair gebied binnen de economie en haar universiteiten en hogescholen veel te danken gehad om over gezin en kerk waar het leiderschap, de gave om stuur te geven, zo gewichtig is, nog maar te zwijgen.

In een slappe tijd, temidden van algemene ingezonkenheid, vinden oorspronkelijke denkbeelden en een zich van zieleloze tradities losmakend beleid, weinig bijval. De gewone loop der dingen, helaas ook sinistere konkelarij kunnen grootheid iedere groeikracht ontnemen. Het zijn inmiddels niet enkel de omstandigheden die sommigen naar de top leiden. Het leiderschap, hoezeer dan bij tijden van toevallige aard en gelegenheid biedend aan versholten talent om zich te ontplooiën, wordt vaker van binnenuit zo gevoed, dat er niet enkel een 'benutten' van feiten veeleer ook een 'scheppen' van feiten aanwijsbaar is. Het uur vindt de man; evenwel ook de man het uur. Moge er al iets door de omstandigheden worden bijgedragen, een beweging in de tijd zich voordoen, met een enkel registreren van wat voor handen is, een uitdrukking geven aan voordien verborgen stromingen, kan niet volstaan.

Van de leider wordt gevraagd een visie, een kijk op het geheel. De begaafdheid

kan wisselen. Nu eens is simpele rechtlijnigheid voldoende, het vasthouden aan één leidende gedachte. Dan weer treft men een zeldzaam combinatievermogen aan, dat een veelheid van gegevens omvat houdend trezeker kiest. Daar is de inwendige verzekerdheid, die onder de grootste tegenslagen niet bezwijkt. Een voortdurend opborrelen van ideeën, verhoedt het geestelijk dichtebben. Formidabel kan de kracht zijn eigen gedachten over te dragen en anderen te overtuigen.

LEIDERSCHAP TUSSEN LICHT EN DONKER

Daarom is leiderschap niet steeds verblindend. Licht en donker bevinden zich verder in een en dezelfde persoon vlak naast elkaar. Leiderschap en veelzijdigheid gaan stellig niet steeds hand in hand. Het kan wezen dat er van talent nauwelijks sprake is, nog sterker, tussen genialiteit en domheid, tussen grootspraak en zelfvertrouwen, tussen de koppigheid van de bekrompenen en de gedrevenheid van de ziener is de grens dikwijls moeilijk uit te zetten. Veelvuldig onttrekt het aanwezige overwicht zich aan elke redelijke verklaring.

Cato wilde Carthago verwoesten; Clemenceau leefde na de oorlog van 1870 enkel uit de gedachte der revanche op Duitsland. Het ganse optreden van de Gaulle is slechts verklaarbaar uit zijn fanatieke toewijding aan Frankrijks glorie. Daarentegen flonkerde Lloyd George ogenschijnlijk van invallen en was zijn overredingskracht, ofschoon niet aan grote ideeën dienstbaar gemaakt, onweerstaanbaar. Een Willem van Oranje, hoe ook door tegenslagen getroffen, legt slechts een enkele maal weifelend een moeilijke, oppervlakkig beschouwd niet indrukwekkende en

niet bemoedigende weg af, standvastig in tegenspoed tot hem de kogel treft. Washington's simpele vastberadenheid maakt op wat oppervlakkige buitenstaanders weinig indruk. Churchill's, naar sommiger mening tot charlatanerie overslaande veelzijdigheid werd pas in de Tweede Wereldoorlog volledig onderkend. Gandhi is door vele Engelsen nooit begrepen; ze twijfelden aan zijn oprechtheid of aan zijn toerekenbaarheid.

Men komt met leiderschap nog niet zo gemakkelijk uit. William Pitt was af en toe krankzinnig. Wat geeft Napoleon — een kleine corsicaan, die ook avonturier had kunnen worden — wereldformaat? Disraeli gold voor de hem aanvankelijk verfoeiende conservatieven edellieden als de 'chef' en dat terwijl hij alles in het leven tegen zich had: zijn behoren tot het joodse ras, zijn exotisch uiterlijk, zijn schulden, zijn schrijverschap. Als op een wetenschappelijke bijeenkomst te Berlijn aan het begin van deze eeuw de studenten, die gelijk zo vaak, grieven hadden, aan de professoren het pad naar de uitgang versperren, wijkten zij uiteen om de oude Mommsen door te laten, door zijn houding en blik geheel van hun stuk gebracht. Wat de een voor een grote groep machteloos, de ander onweerstaanbaar maakt, is een raadsel. Sommige geleerden wonnen nooit, hoe verdienstelijk ook, gezag; anderen hadden hun leerlingen volledig in de greep. Het leiderschap behoeft trouwens niet gebonden te zijn aan de werkelijke omgang met elkaar. Het geschreven woord heeft vroeger wijde invloed verschaft. Hetzij voor tijdgenoten, hetzij voor latere geslachten, hebben vele geleerden grote betekenis bezeten. Opnieuw rijst de vraag wat een Spinoza of Comenius of Hegel indrukwekkendheid verleende.

Men behoeft nog niet eens naar Jeanne d'Arc, een der moeilijkst te begrijpen gestalten uit de geschiedenis, te verwijzen om overtuigend in het licht te stellen dat leiderschap iets mysterieus in zich meedraagt.

HET BESLISSENDE

Beslissend is waarheen geleid wordt. Het geldt voor hen die wettig aan het bewind gekomen hun volgelingen naar hun hand zetten. Het geldt evenzeer voor hen die een regiem of door een grote beslissende revolutie willen omverwerpen of dit door een reeks van kleinere en grotere uiteenlopende verzetsdaden wensen te ondermijnen. En van sociale hervormers en van economische krachtfiguren moet men weten wat hun hoofddoel is. Beoefenaars van wetenschap mogen hun leerlingen niet over hun wezenlijke idealen in twijfel laten. In de kerk behoort de kudde te weten waarheen de herders haar denken te brengen. De leiding welke geboden wordt grijpt soms diep in en kan niet onverschillig laten.

Uiteindelijk, de leider is mogelijk een verleider- behoort dus keur te worden geoefend en moet er gevraagd naar diepste drijfveren. Als het goed is draagt het leiderschap een zedelijk karakter; het stelt zich dienstbaar aan waarheid en gerechtigheid. Alleen op deze wijze is het mogelijk de hoogmoed, de hubris, te vermijden, de menselijke maat niet te buiten te gaan, en veler welzijn te bevorderen. Misschien dat vanwege de kans op ontsparingen de zeldzaamheid van werkelijk grote leiders toch niet behoort te veront- rusten.

I. A. Diepenhorst

VERVOLG VAN PAG. 5

er ook in Nederland kan losbreken, wanneer men een religieuze minderheid onrechtvaardig behandelt, negeert of vergeet, tegenstaat of hindert. De tweede fout kan die van zijn volgelingen zijn: te vergeten dat Kuyper zich in niets laat herhalen. De Kuyperiaanse wereld is voorgoed voorbij, omdat de politieke, kerkelijke en sociale omgeving, waarin Kuyper optrad, mede dank zij zijn politiek genie veranderd, verdwenen is.

Terecht heeft men ook binnen de gere-

formeerde kring wel eens geklaagd over het Kuyper-epigonisme. Diegenen die Kuypers geloof delen, en hem terecht dankbaar blijven voor de van hem ontvangen stimulansen, zullen, ook met het oog geslagen op zijn daad en geschrift, vandaag *eigen* wegen, *eigen* beslissingen, *eigen* middelen hebben te zoeken.

Met dat al blijft de grootheid van zijn levenswerk én persoonlijkheid in de geschiedenis een stralend licht, dat ook in onze generatie helder en vermanend blijft nastralen, ook ondanks alle men-

selijke gebreken die wij bespeuren. Heeft ooit enig lid der eenvoudige burgerij zo groots theater in de politiek geschapen, met als enig middel slechts een in levende religie en dagelijkse studie gedoopte simpele pen?

Vijftig jaar na zijn heengaan citeer ik uit een brief aan zijn dochter in het jaar 1903 — juist tijdens de befaamde stakingsweken — wat Kuyper over zichzelf schrijft, omdat ik geloof dat deze woorden treffend de verbinding

aangeven tussen zijn mystieke religie en zijn grootse, zelfbewuste levenstaak, zoals hij die zag, een klein zelfportret dus van een groot kunstenaar: 'Mijn roeping is hoog, mijn taak is heerlijk, en boven mijn bed hangt de kruisiging, en als ik daarop zie is het of de Heere mij elken avond vraagt:

'Wat is uw worsteling bij Mijn drinkbeker?' Zijn dienst is zoo verheffend en heerlijk'.

**N.V. NEDERLANDSE
BETONMAATSCHAPPIJ**

BATO-JANSEN

**UTULITEITSBOUW
WATERBOUWKUNDIGE WERKEN
TEL. 01720-6555**

**POLITIEK VRAAGT
KENNIS VAN ZAKEN**

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

**CURSUS VOOR
GEMEENTERAADSLEDEN**

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

H. Struik en Zoon N.V.

*Fabriek van dekkleden
en tenten*

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

ZEELAND

Bouwmaterialen

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

Keukens

TIELSA
ROSE
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

OFFICIAL PEUGEOT-DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M. VAN REIJN'S

**LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU**

ROTTERDAM

Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE.	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

LEVERING
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Uw adres voor

TAPIJTEN - GORDIJNSTOFFEN - DEKENS
TAFELKLEDEN - STOELN OVERTREKKEN ENZ.

Woninginrichting M. van Schaik

VOORSTRAAT 41 - TELEF. 4530 - VLAARDINGEN

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukkerij

Handelsmaatschappij A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61, Vlaardingen, tel. 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij ons voor uw kampeer-
en watersportartikelen.*

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE
WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN,
CARAVANS, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN

**A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.**

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

EXPERTS op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75, Tel. 03404 - 13511

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

**FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren**

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**CONSTRUCTIE-
-BAILEY- WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Scheepsbouwwerven

A. VUYK EN ZONEN

Capelle aan de IJssel

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telefoon Rotterdam 113333 (010)

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer
RIJPLATEN in diverse maten

**STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.**

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

HALVERING PARATE STERKTE LEGERKORPS

DOOR JHR. MR. M. W. C. DE JONGE

In een voorgaand artikel, gewijd aan bovengenoemd onderwerp, werd gewezen op de belangrijke rol, die mobilisabele troepen — als instrument van crisisbeheersing — in de huidige politieke situatie vervullen.

Op basis van de moderne strategie van crisisbeheersing en gedwongen door de noodzaak te bezuinigen op de exploitatiekosten van de krijgsmacht alsmede om verlichting te brengen in de moeilijke situatie, geschapen door het gebrek aan oefenruimte in ons overbevolkte land, werd voorgesteld de parate sterkte van ons legerkorps te halveren, dus terug te brengen tot drie brigades — onder uitbreiding van de mobilisabele sterkte tot zes brigades.

Wanneer gelijktijdig de dienstdienst wordt gehalveerd — dus teruggebracht tot ongeveer 9 maanden — dan zullen, bij een 1 op 2 verhouding van het aantal parate tot mobilisabele eenheden, de dienstplichtigen, die hun eerste oefentijd hebben vervuld, slechts gedurende 18 maanden bij de mobilisabele eenheden ingedeeld blijven, waarna zij alweer plaats moeten maken voor een volgende lichter, die zijn eerste oefening heeft volbracht. Deze tijd van 18 maanden is zó kort, dat het niet nodig zal zijn hen binnen die periode voor herhalingsoefeningen op te roepen.

In dit artikel zal op enkele aspecten van de dienstdienstvermindering worden ingegaan.

HALVERING DIENSTTIJD

Dit betekent een belangrijke tegemoetkoming aan het grootste bezwaar van de huidige vorm van dienstplichtvervulling, namelijk de veel te lange tijd, dat de dienstplichtige onttrokken is aan zijn eigenlijke bestemming en de leegloop gedurende zijn verblijf bij de parate troepen.

Dit laatste is een gevolg van het feit, dat ongeveer 30 pct. van de functies bij de landmacht — waarbij zoals bekend het overgrote deel van de dienstplichtigen terecht komt — ternauwernood uitstijgt boven het niveau van ongeschoolde arbeider. Voor de meeste functies kan de dienstplichtige in drie maanden worden opgeleid. Gedurende de rest van de eerste oefentijd is hij dan zgn. 'paraat', in welke tijd in onderdeelverband behoort te worden geoefend. Maar als gevolg van tekort aan oefenruimte en wegens bezuiniging op benzine en munitie, bestaat het dienst doen voornamelijk uit poetsen en wachtlopen.

Halvering van het aantal parate eenheden zal een meer intensieve training mogelijk maken met de dan ruimere beschikking over oefenterreinen en materiaal. Wanneer dan ook de dienstdienst wordt gehalveerd, wordt de mogelijkheid geschapen voor een werkelijk intensieve tijdsbesteding van de parate oefenperiode.

Technische functies, waarvoor een langere opleiding nodig is, moeten door beroepsmilitairen of technisch-specialisten worden vervuld, zoodat aangevuld met kortverbandvrijwilligers. Alleen indien er dan nog vacatures overblijven, zal het onvermijdelijk zijn hiervoor dienstplichtigen aan te wijzen, die — op grond van de dienstplichtwet — tot een langere dienstdienst verplicht kunnen worden; echter in dit geval voor een salaris, dat een volwaardige beloning vormt voor hun gebleken on-ervangbaarheid.

Erkend dient te worden, dat bij verkorting van de dienstdienst, de nuttige verhouding tussen opleidings- en pa-

raatheidsfase ongunstig wordt beïnvloed. Dit bezwaar is nu eenmaal inherent aan een dienstplichtig leger en hoe korter de dienstdienst, hoe ongunstiger de verhouding. Dit is niet efficiënt, zo wordt dan opgemerkt. Maar rechtvaardigheid gaat boven efficiency! En het is in hoge mate onrechtvaardig tegenover een dienstplichtige hem langer te laten dienen dan strikt noodzakelijk is, terwijl aan anderen vrijstelling wordt verleend. Het leidend beginsel bij het hanteren van de dienstplichtwet moet zijn: allen, die medisch zijn goedgekeurd, moeten worden opgeroepen *gedurende zo kort mogelijke tijd* — dat is de tijd nodig om, bij opvolging, de door dienstplichtigen bij de parate eenheden te vervullen functies bezet te houden. Vrijstelling dient alleen in exceptionele gevallen te worden verleend.

NAAR BEROEPSLEGER ?

Er gaan tegenwoordig ook steeds meer stemmen op, om de hele dienstplicht maar af te schaffen en de verdediging van onze vrijheid op te dragen aan een klein, maar efficiënt beroepsleger. Het leger is zo technisch geworden — zo luidt de redenering — dat het alleen nog maar door beroepstechnici kan worden gehanteerd. Dit is niet in overeenstemming met de feiten. Wel is er veel technische apparatuur in gebruik en vraagt het onderhoud en herstel daarvan om goed geschoolde beroepsmonteurs. Maar de *bediening* van de apparatuur is in het algemeen eenvoudig. En, zoals hiervoor al opgemerkt, ongeveer 30 pct. van de functies in het leger komen niet uit boven het niveau van ongeschoolde arbeid. Deze categorie arbeiders vindt men bijna niet meer onder onze landgenoten. Om deze functies in het bedrijfsleven vervuld te krijgen, worden gastarbeiders aangevraagd. Overwegen voorstanders van een beroepsleger dan werkelijk om Turken en Marokkanen voor ons leger te werven? Dan zijn we teruggekeerd tot de huurlegers van vroeger tijd. En daarvan is het bekend dat, als het er op aankwam, ze weinig vechtlust vertoonden, hetgeen ook niet te verwonderen is.

Men kan de verdediging van zijn vrijheid niet aan anderen overlaten! En allen die de democratie liefhebben, dienen zich wel goed te bezinnen voordat zij het recht om zelf wapens te mogen dragen, prijs geven. Dit recht is door onze voorouders duur gekocht! De geschiedenis leert ons, dat een afnemende bereidheid om militaire dienstplicht te vervullen een symptoom van ernstige ziekte is bij een democratie. Wanneer eenmaal macht in handen wordt gespeeld van militaire leiders,

die zich gesteund weten door een hen persoonlijk toegewijd leger van beroepssoldaten, is de democratie op een ziekbed terecht gekomen, waarvan zij niet meer zal verrijzen. De daardoor ontstane labiele situatie loopt onvermijdelijk uit op de dictatuur. Daarom mag in de tendens van afnemende diensterbereidheid niet zonder meer worden berust. Door voorlichting en opvoeding moet aan het volk — en in het bijzonder de jeugd — worden voorgehouden wat op het spel staat. Het is een goede zaak die wij voorstaan — de democratie — dit moet aanspreekbaar zijn!

HANDHAVING DIENSTPLICHT

Handhaving van de dienstplicht dus, maar terugbrengen van de opkomstperiode tot 9 maanden, waarbij dan ook alle goedgekeurden onder de wapenen worden geroepen.

Gelijktijdig moet het uitstelbeleid grondig worden herzien. De stroom van afgestudeerde academici van 25 jaar en ouder, die bij iedere lichter de strijdkrachten binnenvloei, maar voor wie geen passende functies kunnen worden gevonden, leidt tot bizarre situaties in de eenheden en tot frustratiegevoelens bij betrokkenen. Wanneer de opkomstperiode wordt teruggebracht tot 9 maanden, is er geen aanleiding meer om op zo royale wijze studie-uitstel te verlenen. Regel behoort te zijn, dat de dienstplichtige op zijn 18e of 19e jaar onder dienst gaat, om daarna desgewenst te gaan studeren. Alleen voor diegenen, die bij de krijgsmacht in een functie kunnen worden geplaatst, waarvoor een academische graad is vereist (geneeskundige dienst, juridische dienst, technische dienst, enz.) kan een speciale regeling worden getroffen.

Voor erkende gewetensbezwaarden dient een alternatieve dienstplicht te worden ingesteld, waarvoor nuttige en interessante werkobjecten moeten worden gevonden.

MOTIVATIE

Minstens even belangrijk als het geven van militair-technische opleiding, is het de jonge dienstplichtigen begrip bij te brengen, waarom zij militaire dienst moeten vervullen en voor welke geestelijke waarden zij op de bres staan. De opkomstperiode moet dan ook in het bijzonder worden gebruikt voor hun staatkundige vorming en het stimuleren van burgerschapszin. Zij dienen te beseffen, dat zij medebetrokken zijn in — en medeverantwoordelijk zijn dragen voor — het goed functioneren van de democratische samenleving, waarin zij geboren zijn. In dit opzicht moeten

zij in de militaire opleiding een voortzetting van het tot dan toe gevolgde onderwijs vinden. Dit aspect van de militaire vorming is tot nu toe veel te amateuristisch aangepakt. Het verdient aanbeveling, dat defensie zich hierin laat bijstaan door ervaren krachten uit het onderwijs.

SAMENVATTING

Het is tijd geworden onze bevindingen van dit en het vorige artikel in een aantal punten samen te vatten:

1. Onder het bestaande evenwicht, berustend op de nucleaire afschrikkingsmachten van de V.S. en de S.U., heeft de strategie van verdediging plaatsgemaakt voor die van crisisbeheersing. In deze strategie vervullen mobilisabele reserves een belangrijke functie. Een regering beschikt over een grotere variëteit van middelen, wanneer zij mobilisabele naast parate troepen heeft. Dit geeft haar meer vrijheid van handelen in een crisissituatie. In het bijzonder voor de landstrijdkrachten geldt, dat een aanzienlijk gedeelte in een periode van ontspanning, als mobilisabele troepenmacht in reserve dient te worden gehouden. Wanneer zich dan een crisis gaat aftekenen, kunnen deze mobilisabele eenheden — als instrument van crisisbeheersing — geactiveerd worden. Een 'flexible paraatheid' dus, op en neer gaand met de internationale spanning.

2. Op basis van deze strategie, mede in aanmerking genomen de ligging van ons land op 300 km afstand van het IJzeren Gordijn, verdient het de voorkeur de samenstelling van ons legerkorps te wijzigen in 3 parate en 6 mobilisabele brigades. De gunstige condities voor een snelle mobilisatie in ons land, alsmede toepassing van het Rechtstreeks Instromend Mobilisatie (R.I.M.)-systeem maken het mogelijk de 6 brigades en bijbehorende steunende troepen binnen 3x24 uur te activeren.

Het aldus samengestelde legerkorps zou dan de mobiele reserve strijdmacht kunnen vormen van de in Centraal Europa optredende Noordelijke Legergroep van de NAVO.

3. De parate sterkte van onze luchstrijdkrachten en luchtverdediging dient te worden gehandhaafd. Echter moet onze luchtmacht worden ontlast van de verplichting om zich gereed te houden met twee squadrons deel te nemen aan nucleaire operaties.

4. In verband met de in de laatste jaren toegenomen dreiging ter zee, dient de parate sterkte van onze marine tenminste gehandhaafd te blijven; daarnaast moet een adequate marine-reserve worden opgebouwd.

5. Gezien de strijdwijze van het communisme moet steeds rekening worden gehouden met een dreiging van binnenuit. Aan de territoriale verdediging behoort dan ook meer aandacht geschonken te worden dan in de afgelopen jaren is geschied.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

De heer H. J. Velzing uit Badhoevedorp heeft een zeer kritische brief geschreven, die in het nummer van 10 oktober jl. gepubliceerd is. Ik kan zijn stemming heel goed begrijpen. Zij is gemeengoed van duizenden middenstanders ook christelijke. Eerlijk onderschrijf ik voor een gedeelte zijn bezwaren en zijn antwoord aan mr. Biesheuvel en Hans de Boer.

Maar is het billijk de A.R.-Partij verantwoordelijk te stellen voor de situatie waarin het midden- en kleinbedrijf verkeert en voor een deel ook de industrie en de boeren en tuinders?

Dr. J. P. I. v.d. Wilde van de Raad voor Midden- en Kleinbedrijf heeft eens de stelling geponeerd, en ik dacht niet ten onrechte, dat de overheid voor haar beleid voor een groot gedeelte afhankelijk is van de publieke opinie en die publieke opinie is als regel niet op de hand van de ondernemer. Een bekend M. S. deskundige dr. Toby heeft eens gesteld, dat dit altijd nog een gevolg is van eeuwenoude filosofieën van oudheidse oorsprong, die ook geduld werden in de middeleeuwen, toen men handel en nijverheid als iets minderwaardigs beschouwde. Ook in de apocriefe boeken komt de handel er niet best af. En het is Calvijn, die deze onjuiste visie met de reformatie doorbroken heeft. Men leze maar het voortreffelijke artikel van drs. B. Goudzwaard over Calvijns ethiek van het sociaal-economische leven, destijds in A.R. Staatskunde verschenen, alsmede het artikel van mr. L. J. M. Hage over Calvijn en het maatschappelijk leven in het pocketboekje 'Zicht op Calvijn'. Ikzelf meen, dat al naar de invloed van het calvinisme afneemt op de verschillende levensterreinen ook in de kerken, we in de publieke opinie onjuiste visies zien terugkeren of toenemen over handel en nijverheid. Het woord 'winst' wordt onzedelijk genoemd, althans zo beschouwd, alsof het geen beloning is voor verrichte diensten. Diensten, soms, met grote inspanning en opofferingen verleend. Het is teleurstellend dit alles te constateren en het zou de moeite waard zijn een gedocumenteerd artikel over deze problemen, met name van de publieke opinie, te laten verschijnen. Dat is echter niet mijn taak. Daarvoor zijn bekwaamere krachten. Want het is volkomen waar, wat drs. Goudzwaard zegt over het imponerende van Calvijn. Zijn vertolking van de verrassende en

oorspronkelijke boodschap van het evangelie ook voor het sociaal-economische leven. Dat heeft nog niets aan actualiteit ingeboet. En voor een partij als de onze, die evangelische politiek wil trachten waar te maken, zou het geen kwaad kunnen dit probleem onder handen te nemen, zoals ik dat schetste. Dat geldt evenzeer voor de kerken, die, als ik het goed zie, ook meer belangstelling voor deze problemen krijgen. Een van de stellingen van dr. Zielhuis, industriepredikant, op een conferentie luidde:

De kerk zal in het werk van 'Kerk en bedrijfsleven' ook de sector Midden- en Kleinbedrijf tot zijn recht moeten laten komen.

Ik meende deze inleiding misschien wat diep en lang te moeten maken om de heer Velzing en de duizenden, die, met hem, ook ongeveer zo denken beter te kunnen beantwoorden. Want men kan toch moeilijk onze A.R. Partij verwijten, dat zij schuldig is aan die onjuiste publieke opinie. Integendeel. Juist onze A.R. Partij heeft al die 90 jaren van haar bestaan ook de zelfstandige ondernemer in het vizier gehad.

Kuyper zond een theoloog prof. Noordt-zij naar Brussel om te zien hoe ook hier de organisatie van de middenstand gestimuleerd kon worden. Hij had veel belangstelling voor de kleine ondernemer en zijn problemen. En Colijn heeft ondanks zijn drukke werk een juiste organisatie bevordert van de boeren en tuinders, de grote werkgevers en de middenstand in eigen christelijke organisatievormen. Colijn zijn visie op het midden- en kleinbedrijf, in zijn bekend standaardwerk, is nog de moeite waard om te lezen. Hij begreep de middenstand beter dan vele hedendaagse politici. En wat nu onze huidige A.R. Partij betreft, zij heeft meerdere goed geslaagde conferenties voor het midden- en kleinbedrijf gehouden. Soms twee per jaar, waar de kritiek heus niet gespaard is op de houding van de eigen politici. En wat ikzelf aan medewerking ondervond, ook als raadslid, van onze Kuyperstichting, met name ook bij het in Zeist zo moeilijk en omstrede parkeerprobleem inzake toepassing van art. 258 van de Bouwverordening geldig in de meeste gemeenten, is boven alle lof. Ook dat wil ik gaarne even memoreren.

Niettemin, de partij zal goed doen de kritiek van de heer Velzing ter harte te

nemen, want zij is, wat ik al schreef, gemeengoed van duizenden ondernemers die het prijsbeleid onrechtvaardig vinden en de nadelige invloed, met name van de invoering van de B.T.W., aan den lijve ondervonden hebben. Men leze maar eens de jaarverslagen van de organisaties over 1969 en dan wil ik gaarne noemen het zeer goed gedocumenteerde en fraai uitgevoerde verslag van het Centraal Bureau Woninginrichting in Bilthoven. De gepubliceerde cijfers zijn onthutsend en tonen duidelijk aan, dat de invoering van de B.T.W. een misslag genoemd kan worden, die door geen verhoging gevolgd mag worden. Dan zullen zeker duizenden middenstanders in handen van de nieuwe middenstandspartij gedreven

worden. En onze eigen partij zal goed doen bij de opstelling van de kandidatenlijst voor de nieuwe Tweede Kamer op verkiesbare plaatsen ook enkele ondernemers te plaatsen, die het ondernemerschap uit ervaring kennen, vooral nu de heer de Mooy helaas gaat vertrekken. Dan zal zij de nieuwe middenstandspartij in oprichting bij voorbaat de wind uit de zeilen halen. Want men kan er op rekenen, dat de boerenstemmen uit de grote steden als deze nieuwe partij niet te dillatantisch wordt opgezet zeker vele stemmen tot zich zal trekken. En dat zou ontzaglijk te betreuren zijn. Dat moet ik rondweg en duidelijk ook als ondernemer zeggen. Zelfs de middenstand zal zij meer kwaad dan goed doen! Want een belangpartij heeft geen enkele toekomst. Dat bewijst de Boerenpartij wel. Het is bovendien in strijd met het Paulinisch vermaan in Filipenzen 2 vers 4.

Een ieder lette niet alleen op zijn eigen belang, maar ook op dat van anderen.

Dit is wel het voornaamste argument tegen een zuivere belangpartij en dit moet mij van het hart nu de heer Velzing ook aan het eind spreekt over 'onchristelijk stemmen'.

Ik dacht dan ook dat er geen enkele reden is om afscheid te nemen van onze A.R. Partij of om, nog dwazer, niet te stemmen. Dat moet met de meeste kracht ontraden worden.

Neen wij moeten trouw onze kiesvereniging bezoeken en meelevend. Dan alleen hebben wij het recht en ook de plicht om onder leiding van dat Paulinisch vermaan ook voor onze belangen op te komen.

En ik hoop dat de heer H. J. Velzing dat ook zal blijven doen.

Zeist

E. van Tellingen

EEN EVANGELISCH PORNOGRAFIEBELEID?

Het Christendom heeft er al 2000 jaar moeite mee om een brug te slaan tussen Woord en daad. Dat blijkt ook nu weer in het ontwerp-urgentieprogramma van de confessionele partijen ARP, CHU en KVP. In de inleiding wordt de relatie tussen evangelie en politiek onderstreept. Het evangelie heet een inspiratiebron te zijn voor de te voeren politiek. Dat heb ik nooit zo goed begrepen, omdat andere partijen zonder die inspiratiebron tot nagenoeg dezelfde conclusies komen. Daarmee is natuurlijk niet bewezen dat het evangelie voor de confessionele partijen niet de inspiratiebron is geweest. Wel is duidelijk dat het naar buiten toe geen verschil maakt, omdat de relatie tussen dit woord en de praktijk = de daad, niet te onderkennen is. De niet-christenen zijn daarom nooit onder de indruk van de christelijke politiek geweest. Dit mag dan allemaal niet zo opwekkend klinken, het is nog geen dringende reden om het woord evangelie te schrappen.

Maar als men het woord 'evangelie' gebruikt en in de praktijk niet de consequenties trekt, moet het wel worden geschrapt uit het politieke programma. Onzindelijk gebruik van het woord evangelie moeten we zelfs in de moderne, tolerante tijd niet toestaan. De achtergrond tot het neerschrijven van deze gedachten wordt gevormd door de opmerkingen in het ontwerp-programma omtrent pornografie. Het feit dat dit onderwerp moet worden opgenomen in een politiek programma is al tekenend voor onze vervuilde samenleving. Maar als dat dan noodzakelijk is, maak dan ook van de gelegenheid gebruik een principiële standpunt uiteen te zetten, in plaats van een politieke formulering waar je alle kanten mee op kunt en dus alle klanten mee behoudt.

Zonder te definiëren wat men onder seksualiteit en pornografie verstaat wordt in één volzin een grotere vrijmoedigheid t.a.v. seksualiteit in kunst en literatuur aanvaardt, en onmenselijke en sadistische pornografie verboden.

Het laatste is voor elk geestelijk gezond mens, die nog in zoiets als 'menselijke waardigheid' gelooft een vanzelfsprekende zaak.

Het eerste is een overbodige opmerking omdat het niets zegt en naar mijn mening niet eens thuishoort in een politiek programma. Men kan er namelijk velelei conclusies uit trekken, bv. dat men voorstander is van de moderne 'toneelkunst', die ook goed begrepen heeft hoe men de seksuele bevrijding van de mens — die ik op zich van harte toejuich — kan vercommercialiseren. Naakttoneel en naaktballet — n.b. gesubsidieerd — hebben de gewone strip-tease-tent (vroeger verboden terrein voor gereformeerden) tot een folkloristische attractie verheven. De tweede en laatste zin in de betreffende formulering is wat duidelijker. 'De overheid moet optreden tegen het nadrukkelijk opdringen van pornografie'. Dat is niets anders dan de bescherming van het individu, van zijn individuele vrijheid. Voor het woord pornografie zou je ook een ander woord kunnen invullen.

Uit bovenstaande opmerkingen blijkt naar mijn mening duidelijk, dat het bewuste artikel in het ontwerp-programma nietszeggend is; het heeft net als pornografie 'niets om het lijf'. Wat ontbreekt is een principiële uitspraak met betrekking tot de pornografie. Daartoe moet je beginnen met het woord pornografie te omschrijven, bv. pornografie is het publiekelijk vertonen — in natura of in beeld — van o.a. het onderlichaam van een vrouw c.q. man, om daar direct of indirect geld mee te verdienen. Zijn we het erover eens dat deze handel verachtelijk en decadent is dan is het eenvoudig om een principiële uitspraak te doen tegen pornografie, gevolgd door enkele praktische kanttekeningen ter bescherming van het individu.

De formulering in het ontwerp-programma doet dat niet; ze laat een enorm gebied onaangeroerd, bv.: het merendeel der huidige sexbladen die nog geen sadistische

VERVOLG OP PAG. 11

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

VERVOLG VAN PAG. 11

sche pornografie vertonen, doch gewoon blote vrouwen en mannen, die zich in een zodanige houding laten afbeelden dat hun geslachtsdelen even kleurrijk en duidelijk worden afgebeeld als de culinaire gerechten in de damesbladen. Daar komt nog bij dat deze bladen ongeveer 1000 etalages in ons kleine calvinistische landje vullen. Dit is het begin van een stuk visuele vervuiling. Cultureel/literaire bladen, die uiteraard heel wat creatiever in het afbeelden van 's mensen 'uitgangen' zijn en daarom moreel gesteund worden door een aantal niet onbekende creatieve literatuur-producenten, vallen ook tussen het schip en de wal in het betreffende artikel.

Uit de eerste regel van het artikel zou je bijna kunnen concluderen dat men die bladen aanvaardt, en dat kan ik moeilijk geloven. Om misverstanden te voorkomen merk ik op geen voorstander te zijn van een hard porno-beleid, omdat dat pornografie-bevorderend is. Onze justitie heeft al teveel reclame gemaakt voor die rommel.

Ik ben een voorstander van democratie en dat betekent dat het individu in vrijheid moet kunnen kiezen en handelen, zonder zijn medemens daarin ongewild te betrekken en zonder hen te benadelen. De toegang tot de sexshop moet dus vrij zijn; de etalage daarentegen moet gezuiverd worden omdat vele mensen zich ergeren aan het tentoongestelde en dat is per definitie een aantasting van iemands vrijheid. De publieke vrouw sluit toch ook haar etalage als tot de 'koop' wordt overgegaan; en daar 'koopt' men niet eens pornografie (zie mijn definitie) echter alleen maar sex. Een publieke vrouw vind ik dan ook minder decadent dan de studente die de omslag van een sexblad vult met haar 'anaatomie'.

Waar het mij in het bovenstaande nu om gaat is het blootleggen van de ondemocratische kant van de pornografie, en van de hypocrisie rond dit verschijnsel. Een souteneur die sex exploiteert vindt men in het algemeen een onderwereldfiguur, terwijl een uitgever die cultureel versierde pornografie (daar heb je ook vrouwen van vlees en bloed voor nodig, lees de wervingsadvertenties maar) op de markt brengt, zich beweegt in het gezelschap van onze kunst- en cultuuruitdragers. Dit bedoelt geen pleidooi te zijn voor de souteneur, wel is het een prikkeling tot eerlijk nadenken. Dit geldt in het bijzonder voor de AR-partij, een partij die christelijk, dus eerlijk stelling wil nemen in een snel veranderende maatschappij.

Zij moet daarom verder gaan dan een niet confessionele partij als bv. de VVD die woordvoerders heeft die hun stellingname t.a.v. de pornografie alleen maar baseren op wetenschappelijk statistisch materiaal m.b.t. de al of niet bewezen schadelijkheid van pornografie — wat daar dan ook mee bedoeld mag worden — zonder zich uit te spreken over zoets als menselijke waardigheid en moraal en milieuvervuiling.

Wil de AR dus het woord evangelie blijven gebruiken dan moet ze het zui-ver houden door eerlijke, duidelijke en gedurfde uitspraken te doen. Dat betekent dat ze het risico moet durven lopen als conservatief en reactionair te worden aangemerkt.

Velen van de oudere generatie zijn daar bang voor en zwijgen daarom of passen hun formuleringen aan de eisen des tijds aan, wat in wezen niets anders is dan hun eigen principes aantasten, terwijl ze kunnen weten dat dat helemaal niet nodig is. Want progressief eigentijds denken en handelen wil niet zeggen dat je met alle modernismen moet

meedoen. Je kan de seksuele bevrijding van de mens en de meer genuanceerde opvattingen over het huwelijk toejuichen, alsmede homosexualiteit en abortus tolereren en accepteren en het ook oneens zijn met de verschimmelde onderwijsstructuur, terwijl je je toch principieel kunt keren tegen die hele porno-cultuur die niets anders is dan een uitwas van het kapitalistische systeem (n.b. als economisch systeem nog steeds het minst slechte): het particuliere initiatief ziet winst en haat die binnen. Die hele porno-cultuur is dus in wezen rechts, al doet zich de paradoxale situatie voor dat ze wordt gesteund door mensen die onvrede hebben met de kapitalistische maatschappij.

De eerste veranderingen houden zich namelijk bezig met de bevrijding van de mens van belemmerende taboes en met het oprikken van de mens tot een creatief, vrij wezen dat zijn medemens kan gaan zien en ervaren als medespelers op het ludieke toekomstoneel van onze vrijetijdssamenleving, terwijl de zgn. democratische porno- en sex-cultuur het tegengestelde bevordert. n. het consumeren van elkaar uitsluitend en alleen om geldelijk rwin. Het is dus duidelijk — al blijkt daar in de praktijk weinig of niets van — dat juist moderne, jonge mensen stelling kunnen nemen tegen die porno-cultuur. ja als ze eerlijk en consequent zijn zelfs moeten.

De AR als moderne evangelische partij zal die keuze ook moeten doen. Doet ze die niet dan moet ze het evangelie buiten de politiek houden en overlaten aan diegenen die er nog eerlijk gebruik van maken.

Grubbenvorst

J. de Vries

VERVOER IN EUROPA OVER DE WEG EN PER SPOOR

Gaarne zou ik enige opmerkingen willen maken naar aanleiding van het artikel van mr. C. van de Wetering in N.G. van 3-10-'70. In de eerste plaats een klein, maar toch niet geheel onbelangrijk puntje. Het is met onze informatieverwerking zo, dat we uit allerlei bladen niet anders kunnen doen dan een selectie te maken voor wat betreft de te lezen artikelen. Mede hierom moet het duidelijk zijn welk onderwerp, of deel van een geheel, de lezer voorgezet krijgt. Op grond van de foto's op de voorpagina en bij het artikel zelf en de titel van het artikel, alsmede het feit dat als er al geschreven wordt over vervoer, dit meestal personenvervoer betreft, verbaasde de inhoud van het artikel mij enigszins. Helaas komt het nogal eens voor dat de kop van het artikel en de entourage de inhoud niet dekt.

Mijns inziens was 'Goederenvervoer over de weg en per spoor' een titel geweest die wat meer in de richting van het geschrevene komt. De titel suggereert nu dat een grondig overzicht gegeven wordt van alle vormen van

vervoer over de weg en per spoor in Europa. De lezer komt dan wel van een koude kermis thuis. De twee reeds genoemde foto's fungeren hier als de jus over de patat. Van een adjunct-directeur van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, en dan, als ik het goed begrijp een deel van het vakgebied voor zijn rekening nemende (internationaal vervoerbeleid), verwacht ik eigenlijk heel wat meer.

Het tijdstip van publikatie verwondert mij ook al, daar de problematiek hier genoemd, in de dagelijkse pers, althans bij mijn weten, op dit moment geen bijzondere belangstelling heeft. Was het niet een jaar of twee geleden dat naar aanleiding van een verandering in het Duitse vergunningstelsel, de hier aangestipte problematiek in de belangstelling stond, en toen dus dit artikel actueel geweest zou zijn? Nu echter lijkt het net alsof de schrijver op intelligente wijze, na veel studie en lang nadenken, achter de bedoelingen van de Duitsers gekomen is.

In feite is de concurrentie van de spoorwegen, welke genoemd wordt on-

der het hoofd 'rol vrachtauto', ondanks de protectionistische houding van de verschillende overheden, voor verreweg de meeste te vervoeren artikelen (uiteraard) in het nadeel van de spoorwegen uitgevallen. Enige regels verderop blijkt de schrijver te denken dat het goederenvervoer over de weg in Duitsland in de komende tijd een wat betere kans zal krijgen. Ik begrijp niet waarop dit vermoeden gebaseerd is. Heeft de schrijver dan geen kennis genomen van de Duitse motieven ter beperking van het vergunningstelsel voor de vrachtwagens, of beschikt hij over inside information welke wijst op 'n verandering (helaas) van het Duitse standpunt? Verderop lezen we dat Duitsland altijd getracht heeft door zijn spoorweginpolitiek zijn eigen havens te steunen. Als dit zo de naakte waarheid zou zijn dan geef ik grif toe dat ik het Duitse handelsinzicht tot nog toe schromelijk overschat heb, wat ik mij gezien de economisch gezonde situatie aldaar, moeilijk kan voorstellen.

Twee zinnen verder wordt dan gesuggereerd dat het kraphouden van de wegvervoervergunningen met genoemde politiek ongetwijfeld verband houdt. Zo'n zin maakt op mij de indruk: dat heb ik nou 'ns mooi doorzien. De kranten hebben indertijd bijna tot vervelens toe over dit onderwerp geschreven.

Ik dacht dat de situatie zo was (en ik zou niet weten waar ik het anders vandaan zou moeten hebben dan uit de kranten): Duitsland tobt al jaren met veel te drukke autowegen. Ook in Duitsland begint de ruimte krapper te worden. Zo maakte men reeds enige jaren terug plannen om boven de immens drukke autobahn naar het zuiden een vierbaans viaduct voor personenauto's te bouwen. Het behoeft geen betoog dat dergelijke maatregelen financieel nagenoeg onoverkomelijke bezwaren hebben. Men zoekt dus eerst naar andere mogelijkheden. Een bepaald niet onbelangrijk deel van de voertuigen op de Duitse autowegen bestaat uit vrachtwagens. Daarnaast hebben de Duitse spoorwegen het, evenals

elders, moeilijk. De infrastructuur van die spoorwegen is aanwezig, dus waarom niet geprobeerd om het goederenvervoer, zo niet geheel, dan toch voor een belangrijk deel naar de spoorwegen over te hevelen. Door computer en container kan dit nu ook sneller en efficiënter werken betekenen. Dit plan had dus tweemaal voordeel. Bij mijn weten heeft de Duitse regering nooit een geheim gemaakt van haar bedoelingen in deze richting.

De zin '...een veel meer van de overheid onafhankelijk beleid kunnen gaan voeren, dat niet te lijden heeft onder bedrijfseconomisch niet verklaarbare aanwijzingen van de overheid' vind ik erg onduidelijk. Bedoelt de schrijver daarmee ook bijvoorbeeld deze Duitse maatregelen? Verder wordt er gezegd dat de spoorwegen 'als ondernemer, en dus commercieel, kunnen gaan optreden'. Dit betekent dus dat er winst gemaakt moet worden. Ik ben het hiermee niet eens. De spoorwegen hebben in de eerste plaats een dienende functie en behoren als zodanig geen winst te maken. De situatie op de wegen is van dien aard dat een aantal remmende factoren op zijn plaats zijn en mede het openbaar vervoer hier een en ander dient over te nemen. De spoorwegen moeten nu niet meer vrij concurreren met andere soorten van vervoer (hebben ze trouwens eigenlijk ook nooit goed kunnen doen)

De spoorwegen hebben nu naast hun eerste functie er een bijgekregen: het is niet alleen meer dienstverlenend maar tevens vervangend. Het Duitse plan-Leber heb ik in de grond van de zaak altijd een goed plan gevonden, een plan wat een behoorlijke verlichting van het wegverkeer voor ogen had, om daarmee de wegen toegankelijker te maken voor anderen.

Eindhoven

J. Hees

MILIEU VERONT REINIGING

Het vraagstuk van de milieu-hygiëne mag zich in een groeiende belangstelling verheugen. Dit 'verheugen' is overigens zeer betrekkelijk: de problemen zijn zo groot geworden, dat we er niet langer omheen kunnen. Er is dan ook nauwelijks of geen reden tot voldoening, wanneer er eindelijk maatregelen worden getroffen. Deze maatregelen zijn immers vooral gericht op die situaties, waar de zaken reeds volledig uit de hand zijn gelopen.

Regelingen in het Rijnmondgebied worden getroffen op het moment, dat de mensen letterlijk ziek worden van de smerigheid. Enkele tientallen jaren, nadat de zalmen zijn vergiftigd en terwijl de mate van verontreiniging vele malen is toegenomen, is men begonnen maatregelen te treffen om de Rijn weer schoon te krijgen: per slot van rekening levert deze een belangrijk deel van ons drinkwater! Minister Bakker heeft nu maatregelen aangekondigd, waarmee hij hoopt te bereiken dat de Nederlandse binnenwateren weer schoon zullen worden. Het gaat hier om de lozing van 15 miljoen inwoners

VERVOLG OP PAG. 12

LEZERS SCHRIJVEN ONS ...

VERVOLG VAN PAG. 11

equivalenten, d.i. 15 maal de hoeveelheid afvalwater van de stad Amsterdam! Anderzijds blijkt, dat we nog steeds niet hebben afgeleerd het milieu te misbruiken. Als het meest sprekende voorbeeld mag genoemd worden de zgn. smeerpijp, bedoeld om het afvalwater van de strokarton-industrie etc. te lozen in de Eems-Dollard. Het gaat hier om 24 miljoen inwoner-equivalenten, ruim anderhalf maal de hoeveelheid, die we binnenlands gaan bestrijden. Hier vraagt men zich toch wel iets af!

We vermoeden, — natuurlijk: op grond van berekeningen —, dat het Eems-Dollard-gebied en het aansluitende stuk Waddenzee dit vuil wel kunnen verwerken. We weten het echter niet. Ach ja, als het misgaat kunnen we nog altijd maatregelen treffen. Hiermee zullen we echter niet bereiken, dat de schade hersteld wordt, hooguit dat verdere schade wordt voorkomen! Waarschuwingen van een man als dr. Verwey, gedurende vele jaren directeur van het Ned. Instituut voor Onderzoek der Zee, menen we nog steeds niet al te zwaar te hoeven opnemen. Tenslotte kost de bouw van waterzuiveringsinstallaties ons, als ik de kranten goed heb gelezen, 80 miljoen gulden.

De fundamentele fout, die we nog steeds maken is, dat we wel deze 80 miljoen op een of andere begroting moeten verantwoorden. De kwaliteit van ons milieu is echter nog steeds niet economisch te waarderen, komt dan ook nog op geen enkele begroting voor. Lozing van ongezuiverd water op de Eems-Dollard' levert ons een directe

besparing op van 80 miljoen. De schade, die we hiermee aanrichten is niet te berekenen, behoeft 'dus' ook niet te worden verantwoord.

Trouwens, deze schade zal gedeeld worden door onze burens, een bittere troost! Heel nuchter gesteld: als we nog even doorgaan met proberen, hoe ver we kunnen gaan, zullen we op een gegeven moment merken dat we ver over de schreef zijn gegaan, dat een weg terug ook niet bestaat. Niemand zal kunnen zeggen, dat we niet zijn gewaarschuwd. Vele deskundigen hebben reeds jaren, in steeds toenemende mate, hun waarschuwingen doen horen. Het zou van wijsheid getuigen, indien we niet steeds de economie primair stellen, maar wanneer de kwaliteit van ons milieu een hoge prioriteit krijgt.

Daarnaast nog dit: juist voor een christen zou het rentmeesterschap over de gehele schepping, welke wij zo langzamerhand hebben gedevalueerd tot 'ons milieu', geen onbekende zaak moeten zijn.

We zouden daarom hoge verwachtingen mogen hebben van 'onze' ministers: minister Bakker van Rijkswaterstaat, die kan vechten om een verdere aantasting van ons milieu te voorkomen, bijv. door de subsidiëring van de bouw van afvalwater-zuiveringsinstallaties voor die smeerpijp; minister Schut van de ruimtelijke ordening, die elke verdere aantasting van onze natuurgebieden, bijv. door de bouw van elektrische centrales (Bergum) of militaire oefenterreinen zal trachten te voorkomen; minister Roolvink, met zijn staatssecretaris, van

Sociale zaken en Volksgezondheid, die stringente regelingen t.a.v. luchtverontreiniging en geluidshinder door industrieën en verkeer gaat uitwerken! Hier ligt een uitdaging, tevens een laatste kans. En het gaat ons veel kosten, daarin moeten we nuchter zijn. De belangen van ons, en zeker van hen na ons, staan echter in hoge mate op het spel.

Ik meen dat het op de weg van een Evangelische Volkspartij ligt om, naast de grote vragen van bewapening en vrede, van de sociale verhoudingen en nog vele andere, ook dit nijpende probleem een zeer grote aandacht te geven en om voorop te gaan bij het zoeken van oplossingen.

Leiderdorp

Dr. J. L. Dubbeldam

SAMEN DOORGAAN

Ik dacht dat we wel konden stellen te leven in een periode van constante structuurveranderingen die zich op verlerle gebied en dan nog goeddeels autonoom voltrekken. Dit autonome karakter wordt voornamelijk veroorzaakt door het tempo, de snelheid waarmee een en ander zich manifesteert. Dit brengt met zich mee dat veel van wat vroeger ervaren kon worden als waardevol, thans als waardeloos moet worden afgedankt.

Wat hoe langer hoe meer gaat ontbreken is ervaring, ik zou durven spreken van het ontstaan van een 'Experience gap', een gat in onze ervaringen. Het zal duidelijk zijn dat dit verstrekende gevolgen heeft voor de acceptatie door jongeren van wat ouderen zeggen. Een deel van de spanningen tussen de generaties vindt hierin zeker zijn verklaring. Immers ouderen zien eigen ervaringen binnen een mensenleeftijd verjaard op zijn mildst gezegd onbruikbaar worden.

Ook in het bestuurlijke kan ons apparaat nauwelijks bijblijven en ook daar is de situatie ontstaan dat men zich niet meer kan beroepen op 'hoe het was'. Bij voortgaande veranderingen zal het niet eenvoudig zijn om met elkaar een alternatief te vinden voor het begrip ervaring.

Ons politieke handelen zal er op gericht moeten zijn althans het autonome karakter van de structuurveranderingen, waardoor velen, ook in onze kring zich bedreigd voelen aan te tasten.

Dat moet ons lukken, omdat we voor veranderingen op zich zelf geen angst behoeven te hebben. Door de komst van Christus in deze wereld is alles al veranderd.

En alhoewel ik het niet eens ben met diegenen die menen dat wij het Koninkrijk Gods hier zullen kunnen realiseren als we maar radicaal de structuren in evangelische zin veranderen, geeft juist de verlossing in Christus ons de mogelijkheden zoekend samen verder te gaan.

Laten we eerlijk zijn. Wanneer we bij de huidige stand van wetenschap en techniek robots op zouden dragen een glazen stad met gouden poorten te bouwen, dan kwam die stad er, maar dan hadden we nog geen nieuw Jeruzalem gemaakt, daar hebben we de Heer zelf bij nodig.

Blijft echter ook het feit dat om Recht en gerechtigheid te doen in deze wereld God ons nodig heeft. Daarom doen we ook nog altijd aan Christelijke politiek.

Daarom heeft confessionele partijvorming zijn tijd nog niet gehad. Daarom blijven we het ook als een stuk opdracht zien. Ik sprak daarstraks min of meer als voorbeeld van het ontstaan van een ervarings-manco met alle gevolgen van dien voor de gezagsverhoudingen en de arbeidsverhoudingen.

Wij zullen dat en alle andere problemen te lijf moeten op dezelfde wijze als waarop we bijvoorbeeld de paragrafen geestelijke volksgezondheid en de defensieparagraaf hebben behandeld of nog behandelen.

Dat is, door er onder elkaar en met elkaar in brede kring over te praten bij een open Bijbel. Een open Bijbel die zelf eigenlijk meer Vraag is dan Antwoord.

Vraag namelijk: en jij, wat doe jij daar nu mee?

Aan evangelische politiek doen is een dood-vermoeiende zaak. Want het is nooit helemaal goed en nooit helemaal af. Altijd zal het weer anders en beter moeten. Zonder verder perspectief zou dit zeer verlamdend of frustrerend op ons kunnen werken. Maar er is perspectief. Er is dit: als wij wat doen, als wij met elkaar al die immense problemen van deze tijd te lijf gaan, dan mogen we weten dat Hij met ons gaat. En dan is het niet gemakkelijker geworden, maar wel hoopvoller. Het moet van u en mij komen. Net zoals het van Gideon moest komen en net zo als het van de apostelen moest komen. Het zedingsbevel (zo noemen we dat toch) luidt: Ga... en ik zal met u zijn al de dagen. En niet omgekeerd dat moeten we wel bedenken.

Ik dacht dat het goed was hier nog even op te wijzen in een tijd waarin er ook onder ons zijn die de moed dreigen op te geven.

Ik dacht dat het ook de juiste instelling was om ook in de Kamercentrale Dordrecht samen door te gaan.

Hellevoetsluis

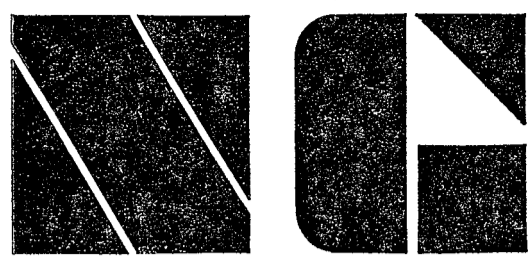
G. van Sliedregt
Voorzitter K.C. Dordrecht

UW GULDEN WERPT GEWICHT IN DE SCHAAL

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 51 - 19 december 1970

IN DIT NUMMER

Wat er gezegd en besloten is op het Partij Convent van 12 dec. j.l. kunt u lezen op pagina 4, 5, 6 en 7 (zie foto hiernaast).

Op pagina 9 het slotartikel over de Deltaschadewet.

Mr. G. W. von Meyenfeldt schrijft op pag. 11 over buiten- en onparlementaire acties.

Op zaterdag 26 december heeft de A.R.P. een radio-uitzending. Luister dan van 18.19—18.29 uur naar Hilv. I (482 m.).

Het laatste nummer van N.G. van dit jaar verschijnt in de week tussen Kerstmis en Nieuwjaar.

TRAMMELANT OVER DE SMEERPIJP

Wij weten dat het stinkt in Oost-Groningen - dat doet het al heel lang. Dat is een schandaal - aldus de heer Van de Lek.

Maar hij was tegen de aanleg van de pijp, die dat vieze water zou afvoeren naar de Eems-Dollard, vanwege de biologische schade daar. Zuivering bij de bron is veel beter - als dat tenminste uit een daartoe ingesteld onderzoek komt - aldus deze spreker tijdens de begrotingsbehandeling.

De A.R.-fractie heeft die situatie in de zomer en in het najaar ter plaatse in ogenschouw genomen. Om te constateren dat het oppervlakte water gewoon verziekt vanwege de afval van fabrieken en huishoudingen. Tot schade van de mens en de natuur. Een stuk anti-milieuhygiëne.

Zijn de vele soms indringende bezwaren tegen de lozing van de vieze oppervlakte wateren in Oost-Groningen via een te maken pijpleiding naar de Eems-Dollard staande te houden?

Is het mogelijk op korte termijn tevens Oost-Groningen te verlossen van de ellende in de kanalen.

Behoorden moties op dit stuk tijdens behandeling ingediend door de oppositie zowel als door de V.V.D. al dan niet te worden aanvaard? Dat was de problematiek rondom de smeerpip.

Minister Bakker heeft ten principale de omstrede kwestie heel duidelijk gesteld. Onder alle omstandigheden — al dan niet met zuivering aan de bron

— moet er toch een pijpleiding komen ten behoeve van de afvoer van het afvalwater.

Het discussiepunt is of het mogelijk is de eerste fase nog ongezuiverd op het estuarium te lozen dan wel of er bij de bedrijven nog aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. De minister gaat er van uit dat het eerste gebruik van de pijp niet zó mag zijn dat deze tot de grens van het mogelijke gaat, maar er ruimschoots onder moet blijven. De feitelijke situatie is aldus:

De strokartonfabrieken zijn het gehele jaar in bedrijf, de aardappelmeeffabrieken gedurende een aantal wintermaanden.

De geproduceerde afvalstoffen — uitsluitend van organische oorsprong en dus afbreekbaar als er tenminste voldoende zuurstof zou zijn — komen ook thans tenslotte in de Eems-Dollard terecht.

Vast staat dat via de pijpleiding géén schadelijke stoffen vanaf de fabrieken mee mogen worden afgevoerd.

Blijft over de vraag: In hoeverre is het zeker dat het zuurstofgehalte in de Eems-Dollard zal dalen, zodat het biologische leven sterk achteruit gaat. Daarom deed minister Bakker de toezegging dat gedurende de eerste fase van de pijpleiding daarover een studie wordt gemaakt door een onafhankelijk deskundige organisatie. Een aanbevolen andere mogelijkheid was: zuiver het afvalwater bij de bron; in plaats van afvoering naar de Eems-Dollard. Deze mogelijkheid bleek daar niet te zijn: de zuiveringstechniek en de daarbij benodigde aantallen (75.000) ha. grond, maken het onmogelijk het afvalwater zo te zuiveren, dat zonder ernstige bezwaren op de plaatselijke kanalen kan worden

geloeds. Duitsland is het met dit standpunt eens. Trouwens: de huidige lozingsplaats Nieuw Statenzijl wordt vervangen door een veel gunstiger gelegen lozingsplaats bij Hoog Wattum.

Ook overigens is het zo dat niet direct en zonder meer overgegaan wordt tot het verwerkelijken van het gehele project in één onafgebroken werkstuk.

Begonnen wordt met een eerste onderdeel: de aansluiting van de bedrijven in de beide Pekela's Hoogezand-Sappemeer, — in de campagnetijd nog geen 8/24 deel van het maximaal gewenste vuilafvoer.

De volledige pijp vergt ruim 4 jaar voor dat hij gereed is. In die tussentijd zal een nader onderzoek bovendien worden ingesteld over de mogelijkheden van een ander productieproces bij de aardappelmeeffabrieken. (6/8 van het totale afvalwater).

Het onderzoek naar de zuiveringsinstallatie die bij de pijp mogelijk of noodzakelijk kan zijn wordt dus voortgezet, terwijl de volledige vuilafvoer door de persleiding niet zal beginnen alvorens nader overleg met de Kamer.

Als dan zal blijken, dat naast de op zichzelf niet te ontberen pijpleiding een zuiveringsinstallatie nodig is of zelfs gewenst is - en voor die beslissing is nog alle ruimte van tijd - zal de Kamer bereid zijn de nodige tientallen miljoenen te voteren.

De Kamer blijft volledig in staat de verdere ontwikkelingen gedurende de eerste fase en de verdere fasen kritisch te volgen.

ZIE OOK PAG. 2

DE LOONMAATREGEL VAN HET KABINET

De fractie heeft in meerderheid voorhands voorwaardelijk 'ja' gezegd tegen de loonmaatregel.

Dat betekent dat er een aantal vrij stringente condities bestaat — er was dus een 'mits' aan verbonden.

De lonen zijn overigens niet alleen een zaak tussen werkgevers en werknemers. Als dat het geval zou zijn, laat dan beide partijen hun eigen boontjes doppen.

Er is duidelijk meer.

Het meerdere is dat er een twist gaande is op ijs dat onder onze voeten kraakt. Immers onze economie staat bloot aan de koude wind van een aanhoudende inflatie. Wellicht op de rand van een overgang van stijgende inflatie naar een afhellende conjunctuur. Wij halen naar ons toe wat ons nog niet toekomt: meer besteden dan produceren.

Dat betekent: afwenteling op hen die de zwakste in de samenleving zijn. Dat betekent ook dat belangrijke groepen

kleine zelfstandigen, die hun reële beschikbaar inkomen in 1970 hebben zien dalen — weer de klap opvangen.

Dat betekent met name werkloosheid in de toch al zwakke landsdelen. Maar juist daarom ligt er een eigen verantwoordelijkheid voor de overheid.

En omdat een overeenstemming in het bedrijfsleven niet tot stand kwam — hoezeer de heer Roolvink dat heeft bevorderd — wordt ook de fractie voor de ontstane moeilijkheid geplaatst.

De fractiemeerderheid had tenslotte begrip voor de getroffen maatregel. Maar wel onder bepaalde voorwaarden. De 400 gulden wordt in het voorstel niet verwerkt. Dat punt is voor de fractie reden om te stellen dat de voorgestelde loonmaatregel ongeveer de onhandigste is die het kabinet als geheel had kunnen verzinnen.

C.a.o.'s waarin het bedrag van 400 gulden nog niet is verwerkt worden gegrepen, c.a.o.'s waarin dit wel is gebeurd worden ongemoeid gelaten. Het

gevaar is groot dat op deze wijze de consequentie van deze methode meebrengt dat er sprake is van uitschuiven naar een explosie per 1 juli 1971.

Het zwaarst wegend is echter: in de portemonnaie van veel werknemers betekent deze loonmaatregel een verlaging van het reële inkomen.

Er zijn nog een aantal wensen op tafel gelegd. Het zou onverteenbaar zijn als er geen loonsverbetering komt indien de prijzen hoger doorschieten dan is berekend.

Een tweede 'mits' is dat — indien daartoe reële aanleiding bestaat — de werkingsduur tot bv. 1 juli 1971 zou moeten kunnen worden verlengd. Nu het centraal loonoverleg is mislukt heeft de overheid — aldus de meerderheid van de A.R. fractie — zich terecht afgevraagd of niet een loonmaatregel noodzakelijk is.

Maar aan de andere kant moet de overheid ook oog er voor hebben dat de fractie nauwlettend ook de gevolgen

van zo'n maatregel in ogenschouw moet nemen. Met name uit een oogpunt van verdelende rechtvaardigheid.

Dinsdag laat in de avond deelde het kabinet mee dat, i.v.m. de kritiek met name van de confessionele fracties na nadere overweging, het bereid was:

1. de 400 gulden toch te verwerken in de lonen;

2. de loonsverhoging nader vast te stellen op 3 pct. en 1 pct. (per 1 jan. en 1 april 1971);

3. zonnig het geldende prijsbeleid toch te verlengen.

4. Toe te zeggen de loonsverbetering te herzien bij een min of meer excessieve extra prijsstijging.

Daarmee namen de regeringsfracties genoegen, met uitzondering van mej. Van Leeuwen en de heren Boersma (A.R.) en van Schaik (K.V.P.) zij vonden de maatregel op zichzelf volstrekt onjuist, de overheid had vertrouwen behoren te stellen in de vakbeweging, die welbewust van oordeel was, dat loonmatiging noodzakelijk was.

TRAMMELANT OVER DE SMEERPIJP (VERVOLG)

Motie P.v.d.A.

... nodigt de Regering uit om op korte termijn over deze problematiek in een nota een duidelijke en overzichtelijke informatie te geven en niet dan na de parlementaire behandeling van deze nota uitvoering te geven aan de machtiging vervat in artikel 158 van de begroting, voorzover het de aanleg van de bovengenoemde pijpleiding naar het Eems-Dollard gebied betreft, en gaat over tot de orde van de dag.

Minister Bakker:

Aanvaarding van deze motie zou betekenen dat de aanleg van de — onder alle omstandigheden noodzakelijke — pijpleiding zou worden uitgesteld. Vuil- en stankoverlast in de Veenkoloniën zijn zonder pijpleiding niet te lenigen. Bovendien gaat de eerste fase van deze pijpleiding gepaard met een studie inzake de al dan niet noodzakelijkheid c.q. wenselijkheid van een zuiveringsinstallatie.

A.R. fractie:

Uitstel als het gaat om deze op milieu-hygiënisch gebied zwaar beproefde streek, moet worden voorkomen. Daarbij staat vast dat de minister gelijktijdig een studie inzake de zuiveringsinstallatie heeft aangevat.

Motie V.V.D.:

... verzoekt de Regering, parallel aan de voorbereidingswerkzaamheden van de persleiding, met grote voortvarendheid een onderzoek te doen instellen naar de mogelijkheden om het afvalwater te zuiveren bij de bron, en de Kamer zo mogelijk nog voor de tenuitvoering van de beslissing daaromtrent te informeren, en gaat over tot de orde van de dag.

Minister Bakker:

De gezindheid die uit deze motie spreekt — een gezindheid die overigens volstrekt juist moet worden genoemd — is dezelfde als die bij de bewindsman aanwezig is gelijk met de eerste fase —

overigens een zelfstandige eenheid! — komt het wetenschappelijk onderhoud inzake mogelijke wijzigingen van het biologisch milieu in de Eems, samen met Duitse deskundigen. Indien blijkt van ongewenste effecten in dit 1e stadium dan zuivering aan de bron.

Het onderzoek bij de industrie is bovendien al op gang het verontreinigend vermogen te verminderen. De Kamer zal vroegtijdig op de hoogte worden gebracht.

A.R. fractie:

... mitsdien is deze motie overbodig — na de toezegging van de minister.

Een telegram

ARP fractie

Binnenhof, Den Haag

De contactgroep van de 17 oostgroningergemeenten van mening dat de bevolking van dit gebied onverwijld van de hier heersende ondraaglijke waterverontreiniging verlost moet worden dringt er bij u op aan bij de behandeling van de begroting verkeer en waterstaat een zodanige beslissing te nemen dat terstond kan worden begonnen met de aanleg van de eerste fase van de persleiding afvoer industrieel afvalwater groninger veenkoloniën. Verkruisen voorzitter, van Diepen secretaris.

OP EEN NIEUWE TOER

De leden van de Staten-Generaal voelen zich soms wat machteloos. Ook voor hen wordt met name de doorzichtigheid van een regeringsbeleid, bij wijze van spreken, met de maand minder helder. De beide Kamers der Staten-Generaal beschikken nu eenmaal niet over een deskundig apparaat, waarover elke minister wel beschikt. Dat geldt vooral als het gaat om de beoordeling van de doelmatigheid van het beleid. Door gebrek aan concrete gegevens zijn zij niet of onvoldoende in staat het nut en de kosten voor een beleids-onderdeel tegen elkaar af te wegen.

Om een voorbeeld te noemen: de Nederlandse universiteiten en hogescholen beschikken over mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek, de researchuitgaven. Bij de behandeling van de wetenschapsbudgetten in 1969 en 1970 beklagde de Kamer zich er over, dat zij onvoldoende in staat was het nuttig effect van de fondsen die voor research beschikbaar waren ge-

steld, te beoordelen. De kosten en de voordelen voor een research konden maar moeilijk worden afgewogen tegen kosten en baten van andere overheidsuitgaven.

Bij de behandeling van de nieuwe comptabiliteitswet is bij amendement, juist met het oog op dit 'gebrek', de mogelijkheid geopend het onafhankelijk controle-apparaat op de overheidsuitgaven — de Algemene Rekenkamer — namens de Staten-Generaal te verzoeken, bepaalde onderzoeken te willen beginnen.

De vaste Kamercommissie voor de Rijksuitgaven — waarvan ook de heer G. A. Kieft namens de A.R. deel uit-

maakt — is alvast wat vooruitgelopen op deze wet.

Namens deze commissie heeft haar voorzitter onlangs een desbetreffend voorstel gedaan aan de Tweede Kamer. De Tweede Kamer zou aan de Algemene Rekenkamer een verzoek behoren te richten waarin de vraag was vervat of de Rekenkamer een onderzoek wil beginnen naar de doelmatigheid van het wetenschappelijk onderzoek verricht bij de Nederlandse Universiteiten en Hogescholen. De voorzitter van de vaste Kamercommissie voor Onderwijs en Wetenschappen sloot zich van harte daarbij aan.

De gehele Tweede Kamer tekende dit voorstel, waarvan wij weten dat er een goede kans is dat de Algemene Reken-

kamer er positief op zal reageren.

Wij menen, dat dit een belangrijke stap is op de weg naar een verbeterde controle-mogelijkheid.

Wij zijn er verheugd over, dat de heer Notenboom, als voorzitter van de vaste commissie voor Rijksuitgaven, dit voorstel verdedigende, een goed resultaat heeft mogen boeken.

Waarbij kan worden opgemerkt, dat dit voorstel in de historie van het parlement geen precedent heeft.

De zo nodige kostenbewaking is, bij de toenemende uitgaven die in de miljarden gaan lopen, gelukkig beter van start gegaan.

MEDEWERKERS

De A.R. Tweede Kamerfractie vraagt voor enkele maanden, van januari tot eind april, enkele medewerkers, gedurende een aantal dagen per week, uiteraard tegen een redelijke vergoeding. Gedacht wordt aan jonge mensen die mee willen werken aan werkzaamheden van zeer uiteenlopende aard (voorbereiden nota's, werkzaamheden t.b.v. de verkiezingen, verzamelen documentatie, journalistiek werk) ten behoeve van de fractie, het partijbureau en de Kuypersichting.

Arjosleden, studerende, kortom iedereen, die zich in staat acht dit werk te doen kan zich wenden tot de heer G. A. Kieft, secretaris A.R. Tweede Kamerfractie, Binnenhof 1A, Den Haag.

CONCLUSIES

Op het Partij Convent van 12 dec. j.l. kwamen in discussie vijf ontwerp-conclusies inzake „werkelijke vernieuwing in na de verkiezingen te realiseren open samenwerking”. Deze conclusies zijn een voorstel voor het Partij Convent van de k.v.'s Ouderkerk a/d IJssel en Berkenwoude.

Het convent vond algemeen dat dit voorstel een bijdrage tot de meningsvorming was en de voorzitter zei de conclusies aan de partij aan te bevelen. De vijf ontwerpconclusies werden reeds afgedrukt in N.G. van 23 mei 1970. Ze zijn te bestellen door f 2,15 over te maken op postrekening 201436, t.n.v. C. J. v. d. Heuvel, Kerkweg 90, Ouderkerk a/d IJssel.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz. Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATENONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN Graaf Huyniaan toek Markt Tel. 04494 - 5888*

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS ETC.
HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 3888

NEDERLANDSE GEDACHTEN
WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.
Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuypersstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.
Abonnementsprijs:
f 7.— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te s-Gravenhage.
Studentenabonnement:
f 7.- per jr. Losse verkoop f 0.30.

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken.
periodieken boeken en handelsdrukwerk
DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
Drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

BELANGRIJK

BETALING ABONNEMENT WEEKBLAD NEDERLANDSE GEDACHTEN

Begin januari 1971 worden de acceptgirokaarten verzonden ter betaling van het abonnementsgeld ten bedrage van f 8.— over het eerste halfjaar 1971. Er zijn met deze kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk:

- Postgiro
 - Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.
 - Als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.
 - Als u per „incasso-giro” betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld wordt automatisch afgeschreven.
- Banken
 - Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

Wij hebben graag, dat u de accept-girokaart gebruikt. Kunt u de betaling na ontvangst van de kaart meteen afwerken? Als wij te zijner tijd een post-incassokaart zouden moeten afgeven, moeten wij u f 1,25 extra in rekening brengen. Deze kosten kunt u besparen, door tijdig te betalen.
Hartelijk dank voor uw medewerking.

DUIDELIJK PROGRAM

Het heeft geen nut, de feiten van zaterdag 12 december met een stuk retoriek te versieren. Het heeft wel zin het belang ervan in enkele kanttekeningen nader aan te duiden. Wat het gezamenlijk urgentieprogramma van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. betreft, gebeurt dit al in de vorm van een verslag. Daarom hier nog iets over ons eigen programma. Wij legden er op het Partij Convent van zaterdag de laatste hand aan. Het is een lange reis geweest. Wij moeten wel op zoek naar een andere, betere procedure. Niet om de inspraak van de partij in al haar delen te beperken. Wel om de amendementen (het waren er rond 900, waarbij overigens een aantal 'dubbelen' en die tellen, net als bij een postzegelverzameling, niet mee) op een zinniger manier te behandelen. Een belangrijke strategie bracht ook het besluit, twee werkgroepen in te stellen, één inzake vraagstukken van openbare zedelijkheid en één over het veiligheidsbeleid. Dat is overigens geen verloren tijd geweest, in beide gevallen niet. Want bij beide problemen is de werkgroep tot de kern van de zaak doorgedrongen en heeft men, door heel fundamenteel de zaak te benaderen, een grote mate van gelijkgerichtheid bespeurd. Zaterdag, in Utrecht, kwam dat er niet zo uit; men moest daar in een onvoltooide discussie conclusies

trekken. Zo gaat dat in de politiek. Er moeten conclusies komen; er moet een beleid uitgestippeld worden voor de komende jaren. Soms in een 'paradoxaal' situatie.

Het programma is er. Een duidelijk programma. In vele opzichten een nieuw programma. Dat geeft de koers aan voor de periode 1971-1975. Maar er liggen ook rapporten. Die zijn hiermee niet afgedaan. Ik denk aan de stukken voor de brede partijconferentie van februari 1968, aan het rapport over 'Evangelie en Politiek' van dit jaar in mei en nu weer twee nieuwe stukken. Zij wijzen op een enorme activiteit in onze kring. Er is een bezinning aan de gang, een herijking van onze doelstellingen aan de Schrift. Daarmee moeten we doorgaan.

Enkelers hebben uit de besluiten van zaterdag de conclusie getrokken, dat zij de rit met ons niet verder kunnen meemaken. Dat betreurt ik. Ik wil de ernst van ieders overwegingen en beslissing niet bagatelliseren. Toch zou ik met klem willen vragen: Verbreek het gesprek niet. En verbreek daarom de band niet. Politiek, ook christelijke politiek is een gevecht met een weerbarstige werkelijkheid. Zij stelt een mens vaak voor moeilijke beslissingen. Maar: laten wij daarbij elkaar niet loslaten.

GEZAG EN VRIJHEID 1

In een partij als de onze zien wij gezag en vrijheid normatief verankerd in de Bijbel. Over het gezag handelt Romeinen 13. Gezag, zoals wij mensen daar vorm en inhoud aan moeten geven, is geen -tarre, statische aangelegenheid. Gezag is niet iets, waar je nooit aan mag komen als een soort onaantastbare grootheid, waar geen tegenspraak of correctie mogelijk zou zijn. In het hoofdstuk, dat aan het gezag voorafgaat, laat Paulus de mensen van zijn tijd dan ook weten: wordt hervormd — in de betekenis van die tijd dan — door de vernieuwing van uw denken. De overheid is er omdat God de mensen met gezag heeft bekleed als zwakke afspiegeling van Gods volmaakte ordening van de samenleving die eens komt. Vanuit die opvatting van de overheidstaak moet de overheid

voortdurend openstaan voor het altijd voortgaande proces van vernieuwing en verandering, die zich steeds in een levende mensengemeenschap voltrekt. Zij moet er ook voor open staan, wanneer dat proces in stroomversnellingen geraakt. Het is onze vaste overtuiging dat een vernieuwingsproces zich niet kan voltrekken zonder een ordelijke samenleving. Maar er hoort iets bij; zoals gouverneur Rockefeller — om nu eens een andere Amerikaan te noemen — het uitdrukte: er bestaat geen vooruitgang zonder orde, maar er bestaat ook geen orde zonder vooruitgang.

Over de handhaving van het gezag bestaat in ons land gelukkig een grote mate van overeenstemming bij al degenen, die onze democratie een waardevol goed achten.

GEZAG EN VRIJHEID 2

Het gerucht gaat als zouden de leden van de A.R. fracties in de Staten-Generaal, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de heer Jongeling of ir. Van Dis, in het openbaar debat in de Kamer Gods onfeilbaar Woord eigenlijk niet laten doorklinken. Dat gerucht is een kwaad gerucht, omdat het niet zo is. Daar, waar het nodig is, blijkt duidelijk dat de A.R. zich in geen enkel opzicht schaamt, dat zij bij de politiek uitgaat van de bijbel, en dat

dan ook nadrukkelijk in het openbaar zegt. Bovenstaande driestar is daarvan een voorbeeld. De heer Biesheuvel heeft deze woorden gesproken bij een van de hoogtepunten van het politiek debat, de algemene beschouwingen bij de Miljoenennota.

Zó zijn er talloze voorbeelden. Het gerucht noemden wij niet voor niets: een kwaad gerucht.

WIN EEN LID OF TWEE

Eén nieuw lid

Naam:

Adres:

Woonplaats:

en het tweede

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Opgave bij de secretaris van uw plaatselijke kiesvereniging of bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

BEVOEGD GEZAG

DOOR H. ALGRA

In de onderwijswetgeving is herhaaldelijk sprake van het bevoegd gezag. Voor de openbare scholen is dat de overheid. De gemeentelijke of de Rijksoverheid. Voor een bijzondere school uiteraard het bestuur van de rechtspersoon, waarvan de school uitgaat. Dat brengt enkele consequenties mee, die nodig weer eens duidelijk in het licht moeten worden gesteld. Met name, omdat het gehele vraagstuk in nauw verband staat met de vrijheid van onderwijs. En die vrijheid van onderwijs heeft een dieper fundament in de geestelijke vrijheid.

Voor de openbare school is die vrijheid van onderwijs er ten principale niet. Het is een groot misverstand geweest, toen minister Cals de historische enormiteit verdedigde, dat de vrijheid van onderwijs, zoals die in 1848 in de Grondwet kwam, **gelijkelijk bedoeld was voor het openbaar en voor het bijzonder onderwijs.**

Het openbaar onderwijs is van de staat en kan tegenover de staat geen enkel recht op vrijheid laten gelden. De staat kan en moet de richting bepalen van de staatsscholen en doet dat ook; bij de wet. De staat kan aan de openbare scholen ook geen vrijheden verlenen; hij kan alleen bepaalde en beperkte vrijheden toekennen aan het **bevoegd gezag** van gemeentescholen. Deze openbare scholen hebben haar eigen bevoegd gezag, nl. het gemeentebestuur. Daarom is het alweer een poedel, wanneer iemand het geval signaleert, dat het hoofd ener openbare school in die school op zijn manier ging experimenteren en toen door het gemeentebestuur op de vingers werd getikt, en dan dáárbij concludeert, dat blijkbaar de vrijheid van onderwijs minder groot is dan men wel vermoedt. Met vrijheid van onderwijs heeft zoiets niets te maken. Evenmin als wanneer een bestuur van een bijzondere school als bevoegd gezag een instructie geeft aan het onderwijzend personeel, waarin staat, waaraan de leerkrachten zich hebben te houden.

De vrijheid van onderwijs betekent:

a. dat de staat geen onderwijs, waarvan hij de richting en het karakter bepaalt, aan de natie oplegt als de enige school, die beschikbaar is;

b. dat integendeel de ouders een vrijheid van keuze hebben, welke school, gelet op grondslag en karakter dier school, zij voor hun kinderen willen kiezen;

c. dat het bevoegd gezag van de bijzondere school zijn eigen recht heeft om de gang van zaken in die school te bepalen.

Dat de vrijheid van onderwijs zou meebrengen, dat elke leerkracht maar naar eigen goedvinden moet kunnen bepalen, wat hij doen en laten wil, is absurd.

De vrijheid en bevoegdheid van het bevoegd gezag in een bijzondere school is niet onbeperkt. Zij is gebonden en begrensd door de wet. Dat gezag mag b.v. geen leerkrachten toelaten, die geen wettelijke bevoegdheid hebben om in hun vak les te geven. Het is gebonden aan voorschriften met het oog op de Volksgezondheid.

Die beperkingen worden groter, wanneer de school op wettelijke basis

wordt gesubsidieerd. Want dan komen er subsidievoorwaarden. Daar is het bestuur aan gebonden, zolang de school gesubsidieerd wordt. Maar, nu wil dat niet zeggen, dat de overheid als subsidievoorwaarde maar kan opleggen, wat haar belieft. Zij is gebonden aan de Grondwet. De Grondwet spreekt uitdrukkelijk van **eisen van deugdelijkheid**, die moeten worden gesteld. En het stellen van die eisen van deugdelijkheid is dan weer een taak **niet van de minister, maar van de wet.**

Die eisen mogen geen betrekking hebben op de keuze der leermiddelen of op de benoeming van het onderwijzend personeel. En nergens mag de overheid de vrijheid van richting door haar subsidievoorwaarden in gevaar brengen. Nu nemen wij een merkwaardig geval, dat momenteel aan de orde komt. Verschillende bijzondere scholen hadden in de akte van benoeming staan, dat een vrouwelijke leerkracht wordt ontslagen of kan worden ontslagen wegens huwelijk.

Van overheidswege kan niet als **subsidievoorwaarde** de eis worden gesteld, dat zo'n bepaling wordt geschrapt. Want met de deugdelijkheid van het onderwijs heeft dat niets te maken. Wel kan de overheid een wet uitvaardigen op de collectieve arbeidsovereenkomst, waarbij de bepaling, dat op huwelijk van een vrouwelijke werknemer ontslag volgt, als niet verbindend wordt verklaard. Dan geldt zo'n bepaling op het terrein van het ontslagrecht over de gehele linie, in de ziekenhuizen evenzeer als in de school. Maar dan wordt zij niet gekoppeld aan de subsidievoorwaarden. De schoolorganisaties moeten er scherper dan voorheen op toezien, dat de staat niet via de subsidievoorwaarden tot een soort tweede bevoegd gezag wordt in de bijzondere school.

Als het bestuur het bevoegd gezag is van een bijzondere school, dan moet het zulks ook waar maken, tegenover de leerkrachten en tegenover de ouders. Die ouders moeten weten en ondervinden, dat zij bij het bestuur terecht kunnen met hun wensen en bezwaren. Het is bijna een vreemde zaak, dat dit gezegd moet worden, maar het blijkt wel nodig te zijn.

Bijzonder belangrijk is de kwestie van het bevoegd gezag bij het wetenschappelijk onderwijs. Om maar een voorbeeld te noemen: bij de Vrije Universiteit is het bestuur (college van directeuren genoemd) het bevoegde gezag. Niet de staat of de minister van Onderwijs. Ook niet een of andere 'raad'. De bevoegdheden en rechten van de directeuren kunnen noch mogen worden overgedragen, noch extern, noch intern.

En het college van directeuren is voor het uitoefenen van zijn gezag verantwoordelijk schuldig aan de Vereniging, waarvan de Vrije Universiteit uitgaat. Elke regeling of bepaling waardoor die verantwoordelijkheid tegenover de leden tot een lege doos zou worden, is onaanvaardbaar. Daar moet de wetgever ook wel aan denken. Maar evenzeer degenen, die de verantwoordelijkheid dragen voor de onafhankelijkheid van zulk een instelling.

Het schijnt niet overbodig, al deze eenvoudige waarheden nog eens op een rijtje te zetten.

NIEUWE REDACTIE PARAGRAAF 6 EN 7 PROGRAM VAN ACTIE

PARAGRAAF 6 VEILIGHEIDSBELEID

Het vervult de A.R.P. met grote zorg dat oost en west er nog niet in geslaagd zijn een veiligheidssysteem op te bouwen, dat niet langer berust op de mogelijkheid van het gebruik van de moderne wapens van massavernietiging. De A. R. P. is derhalve van mening, dat alles in het werk dient te worden gesteld om te komen tot een collectieve veiligheidsstructuur, waarin het gebruik van en de bedreiging met massale vernietigingsmiddelen, zowel nucleaire als conventionele, niet langer is ingebouwd.

Met name is de A. R. P. van oordeel, dat krachtige pogingen moeten worden ondernomen om uit de huidige paradoxale situatie te geraken en om de versnelde bewapeningswedloop, die het gevolg is van nieuwe wapentechnologische vindingen en het bestaande evenwicht kan ondergraven, te beëindigen. In de afgelopen periode is de discussie binnen de A. R. P. over het veiligheidsbeleid en over de wijze waarop een veiligheidsstructuur tot stand moet worden gebracht die meer in overeenstemming is met het gebod Gods op gang gekomen.

De A.R.P. is van oordeel, dat een massale strategische inzet van kernwapens op het gebied van de tegenstander in strijd is met Gods evangelie en Gods geboden en derhalve de verhouding tussen doel en middelen zou omkeren. Eenzijdige afschaffing van deze wapens is evenmin aanvaardbaar, omdat door deze stap het ethisch en politiek noodzakelijk doel: het tot een minimum beperken van de kansen dat deze wapens ooit tegen de mensheid worden gebruikt, niet wordt bereikt.

Vermindering en afschaffing van deze wapens kan slechts plaatsvinden naarmate een nieuwe, de internationale veiligheid collectief garanderende structuur in de plaats treedt van het bestaande machtsevenwicht, dat stabiliserend heeft gewerkt en werkt.

Daarom dient Nederland zich in de eerste plaats in te zetten voor een verbetering van het klimaat tussen oost en west, onder andere door intensivering van politieke, economische, technologische en culturele contacten. In dit kader dient Nederland voorts te streven naar:

— een mondiale regeling, waarbij het gebruik van de moderne wapens van massavernietiging onrechtmatig wordt verklaard;
— internationale regelingen van wapenvermindering en wapenbeheersing. Via haar lidmaatschap van de ontwapeningsconferentie van Genève kan Nederland in dit opzicht een actieve rol spelen.

Met name moet daarbij worden gedacht aan regelingen die beogen:

— de produktie van tactische en strategische kernwapens te stoppen, de bestaande voorraden aan deze wapens te bevriezen en deze te verminderen;
— gebruik en produktie van biologische en chemische wapens te verbieden;

— de ontwikkeling en toepassing van nieuwe vindingen op wapentechnisch gebied onder controle te houden; bepaalde gebieden kernwapenvrij te houden of te maken (bepaalde regio's, de oceanobodem, de ruimte); kernproeven volledig stop te zetten;

— en in het algemeen: het creëren van voorwaarden, waaronder van het gebruik van kernwapens kan worden af-

Discussie op het convent, v.l.n.r. de heren drs. Seegers, mr. Grosheide, prof. Verkuyl en Volten.

gezien, en dreigen met kernwapens.

Voor Europa is het uiteindelijke doel een het gehele continent omvattend veiligheidssysteem met deugdelijke garanties. Erkenning van de huidige status quo dient uitgangspunt te zijn voor onderhandelingen. De totstandkoming van een Europese veiligheidsconferentie, zo mogelijk van permanent karakter, dient als eerste stap tot zulk een collectief veiligheidssysteem te worden bevorderd. Gestreefd dient te worden naar een evenwichtige reductie van strijdkrachten van oost en west.

In afwachting van de totstandkoming van zulk een veiligheidssysteem is handhaving van de NAVO noodzakelijk. Uitgaande van de gedachte dat de rol van de nucleaire wapens moet worden teruggedrongen, dient er tegen te worden gewaakt dat de atoombremmel te laag wordt.

De A. R. P. bepleit het instellen van een diepgaand onderzoek naar de verhouding tussen de conventionele strijdkrachten van oost en west. Indien mocht blijken dat terugdringing van de rol van de kernwapens een verzwaaring van de defensielasten in de conventionele sfeer noodzakelijk maakt, verklaart de A. R. P. zich bereid deze consequenties te aanvaarden. Van groot belang is in dit verband het verwerven van volwaardige inspraak door de Europese partners in het bepalen van de nucleaire strategie van de NAVO.

Voor een afzonderlijke westeuropese kernmacht naast die van de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten is geen plaats; zij zou spanningverhogend werken. Grote aandacht moet worden besteed aan de wijze waarop de NAVO haar oorlogvoorkomende functie kan vervullen. De middelen en methoden tot het beheersen van crises vereisen daartoe blijvend grondig onderzoek.

De NAVO dient geloofwaardig te blijven als organisatie voor de verdediging van gemeenschappelijke waarden zoals eerbied voor de menselijke persoon en de beginselen van de rechtsstaat.

Daarom moet op Griekenland en Portugal blijvend druk worden uitgeoefend deze waarden te herstellen. Er dient voor te worden gezorgd, dat uit NAVO-landen afkomstige wapens niet worden gebruikt in koloniale conflicten. Opneming in de NAVO van Spanje onder het huidige regime dient te worden afgewezen. Het Duitse vraagstuk — een van de knelpunten in de oost-west-verhouding — moet worden geregeld met als uitgangspunt de militaire en territoriale status quo. Derhalve bepleit de A. R. P. :
— een in bondgenootschappelijk over-

leg te regelen erkenning door het westen van het bestaan van de DDR met als oostgrens de Oder-Neisse;

— respectering van de huidige positie van West-Berlijn door de DDR met als doel een nadere regeling van de status van Berlijn in een alomvattende regeling.

Daartoe dient de huidige, op ontspanning gerichte politiek van de regering van de Bondsrepubliek te worden gesteund.

Nederland moet zich inzetten voor internationale controle op en beperking van de wapenhandel door de Verenigde Naties, terwijl in eigen land blijvend scherp toezicht behoort te worden uitgeoefend op de vervaardiging en de verlening van uitvoervergunningen voor oorlogsmateriaal.

De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de na een onverhoopt falen van de politiek van oorlogsvoorkoming te volgen weg ligt bij de Nederlandse regering. Zij kan niet worden overgedragen aan internationale organen.

In dit verband dient een onderzoek naar de mogelijkheden van alternatieve verzetsvormen te worden ingesteld en met de voorbereiding daarvan een aanvang te worden gemaakt.

PARAGRAAF 7

VERDEDIGING

Nederland dient — in afwachting van de nagestreefde internationale ontwapening — strijdkrachten in stand te houden met het doel een geordende en rechtvaardige internationale samenleving te bevorderen.

Daar de strijdkrachten bijdragen tot de veiligheid van ons land dienen zij die in het militaire verband zijn opgenomen zich gesteund te voelen door de Nederlandse samenleving.

De taak, die aan de strijdkrachten is toebedeeld houdt in, dat hoge eisen worden gesteld aan paraatheid, mobiliteit en vaardigheid. Dit geldt ook voor eenheden die aan de Verenigde Naties zijn toegezegd. De opleiding daarvan moet uit de aard der zaak mede gericht zijn op de vredesbewarende taken die aan deze eenheden kunnen worden opgedragen. Voorts dienen deze eenheden een bijdrage te kunnen leveren bij het bestrijden van rampen in binnen- en buitenland.

Het betrekken van het personeel bij de bedrijfsvoering dient optimaal te zijn.

Ten aanzien van de interne structurering van de krijgsmacht dient bepalend te zijn de erkenning van de mens als medemens met een geheel eigen individualiteit en de gedachte, dat ook in de strijdkrachten de mens zijn eigenschappen en kwaliteiten volledig moet kunnen ontplooiën. Deze voorwaarden zijn tevens bepalend voor de gezagsverhoudingen en gezagshandhaving. De organisatie van de strijdkrachten zal zodanig dienen te zijn, dat zij zoveel mogelijk geschikt zijn voor de veelheid van de taken, die aan hen kunnen worden opgedragen (NAVO, V.N. of meer nationale taken). De prioriteitsstelling dient te worden bepaald door de ontwikkelingen op internationaal gebied.

Een onderzoek moet worden ingesteld naar de meest doelmatige structuur van het defensie-apparaat in zijn totaliteit. De samenwerking tussen de krijgsmachtdelen (zee-, land- en luchtmacht) zal waar mogelijk moeten worden bevorderd. Deze samenwerking mag evenwel een integratie van één of meerdere krijgsmachtdelen in internationaal verband, uiteraard afhankelijk van de internationale politieke ontwikkeling, niet tegengaan. Samenwerking met bondgenoten op het gebied van materieelsvoorziening, opleiding en procedures moet worden bevorderd, waar dit tot een grotere doelmatigheid leidt.

Het verrichten van algemene nutstaken door het departement van defensie wordt toegejuicht. Nagegaan moet worden in hoeverre een uitbreiding van deze taken mogelijk is.

Voor de Nederlandse strijdkrachten dient te worden gestreefd naar meer vrijwillig dienend personeel. Gezorgd moet worden voor een efficiënt gebruik van de diensttijd.

Aangezien de dienstplicht noodzakelijk blijft voor een kwantitatief en kwalitatief doelmatig opgebouwde krijgsmacht moet een stelsel worden ontworpen waardoor de lasten van de dienstplicht door alle daarvoor geschikten gelijkelijk worden gedragen.

Tevens dient onderzocht te worden, in hoeverre andere alternatieven aanwezig zijn. Ondermeer in hoeverre vrijstelling van dienstplicht kan worden verleend aan personen, die bereid en geschikt zijn voor het verrichten van taken in het kader van de ontwikkelingshulp.

De modaliteiten van de tewerkstelling van principieel dienstweigeraars dienen nader te worden onderzocht. De tewerkstelling dient niet het prerogatief van het ministerie van defensie te zijn. De wet gewetensbezwaren militaire dienst moet zo worden gewijzigd, dat ook rekening kan worden gehouden met hen, die onoverkomelijk gewetensbezwaren hebben tegen het gebruik van A. B. C. -wapens.

De rechtspositie van het dienstplichtig personeel moet in overeenstemming worden gebracht met die van het vrijwillig dienend personeel. De betaling van dienstplichtigen zal in overeenstemming dienen te zijn met de maatschappelijke normen voor de financiële waardering van de arbeid.

Ten aanzien van de strafrechtspraak voor militairen dient nagegaan te worden welke niet-militaire delicten in vredetijd door de gewone rechter dienen te worden berecht.

Het volgen van theologische studie behoort niet onvoorwaardelijk tot vrijstelling van dienstplicht te leiden.

De opleiding van de — meestal jonge — burger tot een bekwaam militair, vrijwillig of dienstplichtig, dient mede gericht te zijn op het bijbrengen van het inzicht, dat hij tot behoud van recht, vrede en vrijheid in de wereld tot deze zeer verantwoordelijke taak wordt geroepen.

Onderzocht dient te worden binnen welke grenzen politieke vorming en discussie binnen de strijdkrachten kan worden toegestaan.

De organisatie van de geestelijke verzorging in de strijdkrachten dient — met behoud van de eigen verantwoordelijkheid van de overheid — zodanig te zijn, dat daarin de eigen verantwoordelijkheid van de kerken duidelijk tot uiting komt.

Het oefenen op zondag, ook in internationaal verband, dient tot het uiterste te worden beperkt.

Teneinde een continu en doeltreffend beleid te waarborgen dient gestreefd te worden naar een financieel stelsel dat waarborgt, dat op langere termijn de defensie als geïntegreerd deel van ons maatschappelijk bestel aan haar bovenomschreven opdracht kan voldoen.

SLECHTS FLUISTEREND SPREKEN OVER EVANGELISCHE POLITIEK

„Dit convent is een rechtstreeks gevolg van dat andere convent, dat van 12 en 13 juni j.l., waar wij het niet eens konden worden over de paragraaf van het concept-Program van Actie over het veiligheidsbeleid. Vandaag moeten wij proberen het wel eens te worden. Dat wil zeggen, wij moeten het zien eens te worden over een aantal punten, waarmee de fractie de komende vier jaar een beleid kan opbouwen”.

Zo begon prof. mr. P. H. Kooijmans zaterdag 12 december j.l. zijn openings toespraak op het Partij Convent. Hij stelde er prijs op te zeggen, dat hij dr. C. Boertien, die voorzitter was van de commissie die het rapport over de kernwapens heeft samengesteld, dankte voor de uitstekende leiding, die hij gegeven heeft.

Dr. Boertien heeft, aldus prof. Kooijmans, de commissie voortdurend bepaald 'bij ons gemeenschappelijk uitgangspunt, het geloof in Christus, de Heer der wereld'.

Prof. Kooijmans merkte op, dat er gezegd is, dat het rapport te laat is verschenen, zodat er niet meer intensief over kon worden gepraat. Maar, hoewel dat verwijt wel enigszins terecht is, kan niemand zeggen, dat de problematiek nieuw is. Volgens de heer Kooijmans zou met evenveel recht gezegd kunnen worden, dat het rapport te vroeg is gekomen, omdat de discussie over deze ontzaglijke problemen pas in een beginstadium is. De standpunten zijn niet nieuw, maar wel nieuw in A.R. kring is een discussie in de zin van het ernstig en met overtuiging van elkaars goede trouw de problematiek doornemen en van daaruit gezamenlijk zoeken naar politieke beleidslijnen.

Prof. Kooijmans zei, dat als het verlossende woord niet één-twee-drie gevonden wordt, de partij zich daarvoor niet hoeft te schamen. Maar daarbij blijft de taak een beleid te formuleren, dat dienstig is voor de verwezenlijking van een gemeenschappelijk aanvaard doel.

GEMEENSCHAPPELIJK UITGANGSPUNT

Belangrijker dan een gemeenschappelijk aanvaard doel achtte de heer Kooijmans het gemeenschappelijk aanvaard uitgangspunt: 'de verontrusting over wapentechnologische ontwikkelingen en de gevaren voor de mensheid, die daarin besloten liggen'.

Alle leden van de commissie waren het erover eens, dat een massale strategische aanval met kernwapens op het gebied van de tegenstander de verhouding tussen doel en middelen omkeert, hetgeen in strijd is met Gods evangelie en Gods gebod.

Het gemeenschappelijk doel, aldus prof. Kooijmans, is de noodzaak van een collectief veiligheidssysteem, dat niet meer berust op de dreiging met of de bereidheid tot het gebruik van wapens, waarvan de uitwerking de menselijke voorstelling te boven gaat. De vrede en veiligheid worden nu beschermd met middelen waarover de mensheid zich slechts diep kan schamen.

Zelfs wanneer onwrikbaar zou vaststaan dat vrede en veiligheid door deze wapens gewaarborgd worden, dan nog zou deze waarborg nimmer als een definitieve mogen worden gezien, omdat zij de mens als Beelddrager Gods onwaardig is, omdat zij een investering van menselijk vernuft en van geldelijke middelen vraagt, die wij voor andere zaken niet kunnen missen en ons mede daardoor belemmert in ons stre-

ven naar een vrede, die méér is dan alleen de afwezigheid van geweld.

POLITIEKE BESLISSINGEN

Tussen het gemeenschappelijk uitgangspunt, de religieuze en ethische verontrusting, en het gemeenschappelijk doel, het collectieve veiligheidssysteem, ligt het terrein waarop de beslissingen genomen moeten worden. Prof. Kooijmans meende, dat als dat erkend werd, men al een stuk verder zou zijn dan op het voorjaarsconvent.

'Het zijn politieke beslissingen, die genomen moeten worden. Het gaat erom de middelen te vinden om de massavernietigingswapens en het geweld als middel tot het beslechten van geschillen overbodig te maken, omdat de mensheid over andere communicatiemiddelen beschikt, ook om geschillen op te lossen. Pas als men daarin geslaagd is heeft men geleerd met 'de bom te leven'.

Prof. Kooijmans merkte op, dat de realiteit uiterst weerbarstig is. Men kan niet zeggen: als we dit of dat doen gebeurt er dit of dat. De zaken worden dan dikwijls vereenvoudigd: of wel we bagatelliseren de gevaren en kansen van een totale oorlog met massavernietigingswapens, of wel we bagatelliseren de intenties van een ideologie met een totaal andere mens- en maatschappijbeschouwing dan de onze c.q. de intenties van een wereldmacht met hegemoniale tendenzen met betrekking tot Europa.

Zolang de inzet van kernwapens een essentieel element vormt van de strategische theorieën blijven de gevaren van daadwerkelijk gebruik, ook de ergste daarvan mogelijk. Als men de realiteit van andere partijen in het wereldbestel beter kan taxeren, bekent dat nog niet, dat de kansen op een catastrofale wereldbrand zijn geëlimineerd, aldus prof. Kooijmans.

Ten aanzien van datgene wat meestal aangediend wordt als de 'communistic dreiging', merkte hij op, dat met voldoening vastgesteld kan worden, dat de versterkte verhouding tussen West-Duitsland en Oost-Europa in beweging is gekomen. De verdragen van Moskou en Warschau en volgend jaar misschien dat van Praag, zijn stappen om te komen op de weg van normalisering van de verhoudingen in Europa.

Dat nu echter de Sovjet-Unie bereid is

Prof. mr. P. H. Kooijmans

tot een vreedzame en harmonieuze regeling voor Europa en dat het bewijs is geleverd, dat het met de communistische dreiging wel meevalt, wilde hij niet tegenspreken, maar hij zou het bewijs van die toeschietelijkheid gaarne geleverd zien.

De genoemde verdragen zijn geen bewijs, want dat zijn voornamelijk concessies van West-Duitsland. Die concessies waren voorwaarden voor een gesprek, aldus prof. Kooijmans, daarmee verschilt hij diepgaand van mening met de oppositie in de Bondsrepubliek. Maar van de andere zijde moet de tegenprestatie, regeling van de kwestie-Berlijn, nog geleverd worden. Kanselier Brandt heeft dan ook, volgens de heer Kooijmans, terecht de ratificatie van de verdragen afhankelijk gesteld van een bevredigende regeling t.a.v. Berlijn. Prof. Kooijmans hoopte vurig, dat het tot onderhandelingen zal komen.

INTERNATIONALE VEILIGHEID

'Ik wil daarbij twee kanttekeningen maken: a. het gaat niet om de situatie in Europa los te maken van de situatie in de rest van de wereld. Bereidheid tot overleg met betrekking tot de situatie in Europa dient gepaard te gaan met de bereidheid ook ter zake van andere spanningsgebieden in de wereld over

constructieve oplossingen te spreken; ik denk hier bijv. aan het Midden-Oosten. En dit alles omdat de veiligheid van Europa niet een zaak is die naar believen kan worden losgemaakt uit de internationale veiligheid. b. Bij de besprekingen mag het niet alleen gaan om onze veiligheid, m.a.w. om het afbakenen van verschillende invloedssferen. Het gaat daarbij om de toekomst van Europa als geheel, met inbegrip van de Oost-Europese landen.

Wie enig besef heeft van de belangen die daarbij voor de Sovjet-Unie op het spel staan, zal inzien, dat uit deze besprekingen niet al te snel resultaat mag worden verwacht, hoe ongeduldig wij ook naar die resultaten zijn, omdat wij zo graag van die bestaande structuur afwillen; zal tevens inzien, met welk een uiterste voorzichtigheid dergelijke onderhandelingen moeten worden aangevangen en verder moeten worden gevoerd'.

Prof. Kooijmans zei, dat naar zijn mening: de morele juistheid van iemands overtuiging meer tot uiting komt in de wijze waarop en de vasthoudendheid waarmee wordt onderhandeld tot het doel is bereikt, dan in datgene wat hij zegt bij het begin der onderhandelingen.

'Men versta mij goed. We kunnen vandaag stemmen over allerlei zaken als een eenzijdige dan wel wederkerige verklaring van niet-eerst-gebruik over kernwapenvrije zones, etc., etc. Ik vind dat allemaal best, mits daaruit niet de conclusie wordt getrokken dat zij, die tegen zulke voorstellen stemmen, niet voor een gebruiksverbod en niet voor kernwapenvrije zones zouden zijn. Ik kan mij een Europa onder een andere veiligheidsstructuur niet indenken als een Europa zonder kernwapenvrije zones, als een Europa, waar het gebruik van kernwapens, maar ook van andere wapens, niet aan banden is gelegd. En ik meen ook, dat daar binnen de commissie geen verschil van mening over bestond. De reden, waarom ik evenwel aarzel dergelijke punten als afzonderlijke punten in het program op te nemen, is dat naar mijn mening daardoor elementen geïsoleerd zouden worden uit een complex geheel, die deze isolering niet verdragen, omdat daardoor een klimaat, waarvan wij nu nog niet weten hoe het zich zal ontwikkelen, zou kunnen verslechteren in plaats van verbeteren.'

Prof. Kooijmans begreep, dat men deze punten in een program vast wil leggen, want juist t.a.v. het buitenlands beleid, voltrekken de ontwikkelingen zich zonder dat men er, in tegenstelling tot een program voor een bepaalde regeringsperiode en dan alleen nog maar voor de eigen partij voor een periode van vier jaar, enige invloed kan uitoefenen. Dat probleem wordt echter niet verholpen door éénmaal in de vier jaar de zaak aan de orde te stellen. Prof. Kooijmans pleitte dan ook voor een jaarlijkse partijconferentie over het buitenlands beleid. Daarbij mag echter niet vergeten worden de complexiteit van het probleem.

Prof. Kooijmans zei, dat zelfs als Nederland dat zou willen het niet meer in de schoenen van Joegoslavië of Zweden kan stappen. Het is lid van de Navo en het moet als zodanig alles doen om Europa leefbaar te houden en te maken. Navo en Warschauptact dienen dienstbaar gemaakt te worden aan ontspanning en crisisbeheersing; aan dat laatste moet nog veel aandacht besteed worden om het geloofwaardig te maken, maar daarvoor is niet alleen militair, maar ook politiek vernuft nodig. Prof. Kooijmans besloot, dat als het gaat over deze zaken men het woord evangelische politiek nog slechts fluisterend uit durft te spreken, of het zelfs helemaal niet meer in de mond durft te nemen.

„Wij leven in een wereld, zoals wij haar niet gewild hebben, maar zoals wij haar toch over ons hebben laten komen. Als ergens de macht van het kwade manifest is, dan is het hier. En het verstaan van Gods geboden is uiterst moeilijk en ook controversieel - misschien minder voor wat betreft een individuele stellingname als voor het politieke leven. Wij zoeken en tasten allemaal naar de wegen om uit de dilemma's te geraken. Maar juist dan is het geloof, dat het uiteindelijk God is die de toekomst in handen heeft, niet een vlag die de lading dekt, maar een onmisbare troost”.

BEHANDELING PROGRAM VAN AKTIE AFGEROND

DOOR H. WESTSTRATE

De behandeling van het ontwerp-Program van Actie 1971-1975 is zaterdag 12 december afgerond. Op het Partij Convent, dat die dag in de Irenehal in Utrecht werd gehouden, kwamen de paragrafen 6 en 7 aan de orde. De discussie over deze paragrafen begon op het convent van 12 en 13 juni van dit jaar, maar werd toen afgebroken, omdat men het niet eens kon worden over deze zaak.

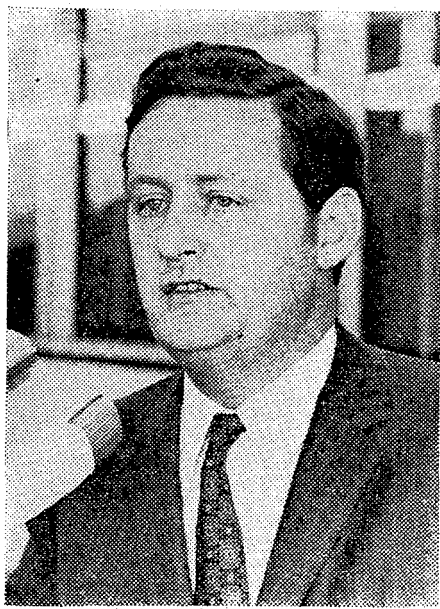
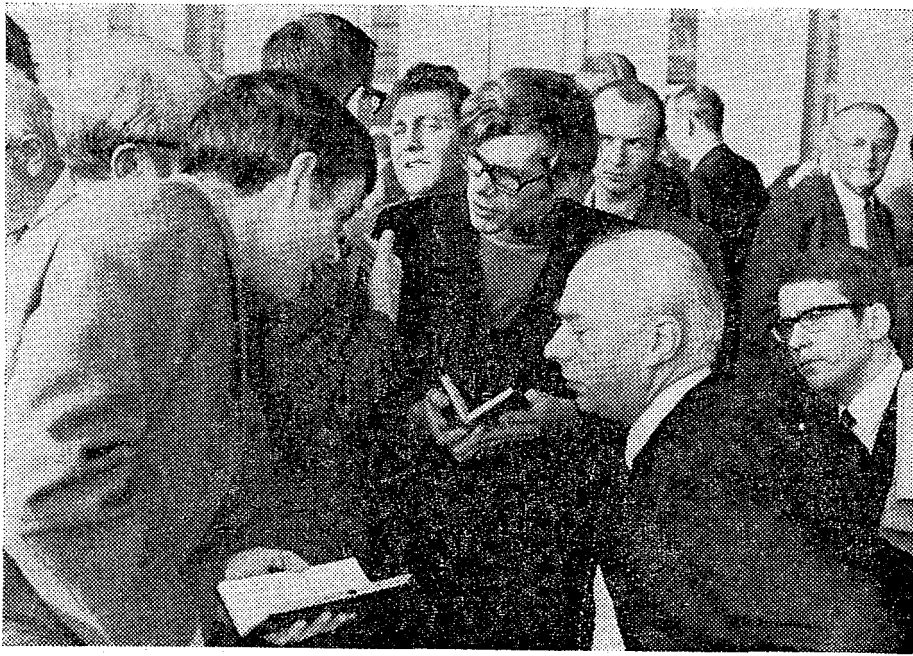
In de discussie van zaterdag 12 december speelde mee het rapport van de commissie, die ingesteld werd na het voorjaars-convent, om de zaak van het veiligheidsbeleid uit te diepen om een verantwoorde besluitvorming op het convent mogelijk te maken.

Voor de discussie begon, gaf dr. C. Boertien, de voorzitter van de commissie een toelichting op het rapport en op het werk, dat de commissie heeft gedaan. Hij merkte op dat er over de zaak van het veiligheidsbeleid verschillend wordt gedacht in de partij en dat dit ook na het uitbrengen van het rapport nog zo is. Maar in de commissie is gezocht naar wat men gemeenschappelijk heeft. Duidelijk bleek, dat een collectief veiligheidssysteem nodig is. Duidelijk bleek ook de ethisch-religieuze verontrusting over de situatie waarin de wereld vandaag verkeert. Er zijn verschillende benaderingswijzen van het probleem, aldus de heer Boertien. Er zijn er die de kernwapens zonder meer afwijzen, anderen willen vanuit het huidige systeem komen tot een manier waarop men van deze wapens kan afmaken. De weg waarlangs men het doel wil bereiken is verschillend, maar er is geen verschil over het uitgangspunt.

DUIDELIJKER

De heer Boertien concludeerde, dat de belangrijkste winst van het werk van de commissie is geweest, dat de aard van de tegenstellingen op dit punt in de ARP duidelijker zijn geworden. Een aantal schijntegenstellingen zijn ontmaskerd. De discussie is pas begonnen en men moet nu verder gaan met praten over de echte tegenstellingen. De heer Boertien pleitte ervoor deze problematiek ook op de kiesverenigingen aan de orde te stellen, het is een probleem waar de hele partij in de toekomst toch aan moet werken.

In de discussie werd door verschillende sprekers gezegd, dat de nieuwe tekst van de paragrafen 6 en 7 slechts weinig weerspiegelde van wat er in het rapport is gezegd. Gemeend werd, dat de ARP duidelijker zou moeten zijn op dit punt. Gezegd werd ook, dat in het rapport zelf de meningen van sommige leden van de commissie niet genoeg resoneren, de spitsen van de formuleringen zijn afgebroken. Teveel is alles bij het oude gebleven, terwijl het de bedoeling was remmen te zetten op de heilloze ontwikkeling naar de weg des doods. Gezegd werd, dat, zoals in het rapport staat, een oorlog met kernwapens natuurlijk tegen Gods gebod is, maar, aldus deze sprekers, ook het dreigen met deze wapens is tegen Gods gebod. Betreurd werd ook, dat in de tekst van het ontwerp-program niet is opgenomen het afwijzen van het eerste gebruik van kernwapens. In de commissie hebben vijf leden ook gepleit voor kernwapenvrije zones in Europa. De dreiging met kernwapens blijft mogelijk en dat was voor een aantal sprekers reden om erop te wijzen, dat dreigen in uiterste consequentie ook gebruiken betekent. Ook het uitoefenen van druk op Griekenland en Portugal,

Dr. C. Boertien

zoals dat in het rapport staat, vonden sommigen te vaag. Hoelang gaat men door met druk uitoefenen, is er niet een moment, dat men moet overgaan tot het uitstoten van deze landen?

CHR. POLITIEK WAARMAKEN

Gewezen werd op het waarmaken van een christelijke politiek t.a.v. dit punt. Nederland moet de moed hebben om desnoods uit de Navo te treden en zich bij de ongebonden landen op te stellen. De derde wereld, daaraan moet meer worden gedacht. Betreurd werd, dat in het program geen alternatieve voorstellen zijn genoemd.

Gevraagd werd, wat wordt bedoeld met alternatieve verzetsvormen. Er werd door een spreker kritiek geleverd op de samenstelling van de commissie, die volgens hem te pacifistisch was. Gevraagd werd, de passage over politieke discussie in kazernes te wijzigen. Enkele sprekers waren van oordeel dat staatsburgerlijke vorming wel kon maar politieke discussie in de kazerne niet moest worden toegestaan. Ook veruiming van de mogelijkheden voor gewetensbezwaarden kreeg van enkele sprekers geen instemming. Hoewel sommige sprekers de kernwapens verwerptelijk vonden, wilden zij deze wapens niet afwijzen, omdat dit betekenen zou, een mogelijkheid tot overweldiging door het communisme en dat zou niet alleen lichamelijke maar ook geestelijke slavernij betekenen. Als afschrikking is het kernwapen nodig. Anderen bepleitten juist een afwijzing van deze wapens. Als de kernwapens

blijven als afschrikking kiest men in feite voor het gebruik, want als men bij een oorlog deze wapens wel heeft, maar het is bekend dat ze niet worden gebruikt, omdat dit tegen Gods wil is, dan heeft het bezit van deze wapens geen effect.

Op zakelijke gronden werd eveneens bepleit de nucleaire taken voor Nederland op te geven, omdat Amerika deze taken voldoende kan vervullen. Militair is het onmogelijk deze wapens te hebben en financieel is het niet haalbaar. Nederland zou zich dan toe kunnen leggen op de conventionele bewa- pening.

De in het program genoemde crisisbeheersing moet geloofwaardiger worden gemaakt, werd opgemerkt.

PROVOCEREND

T.a.v. het niet opnemen van het afwijzen van het eerste gebruik van kernwapens werd gezegd, dat dit geen geïsoleerd punt is. Gezegd werd, dat dit voorstel als een provocerend punt in het program zou moeten staan. Prof. Kooijmans zei in zijn antwoord, dat er diep-insnijdende controversen blijven liggen. Iedereen is er persoonlijk diep bij betrokken. De discussie is bewogen en verstandelijke argumenten dreigen doel te gaan missen. Hij zei, dat alternatieven in een Program van Actie onmogelijk zijn, die brengen kiezer en fractie in verlegenheid.

Naar aanleiding van de kritiek op het ontwerp-program zei prof. Kooijmans, dat daarin is opgenomen: dat de discussie op gang is gekomen, en dat is niet als een goedkope opmerking bedoeld. De opvattingen over het beleid lopen uiteen, maar het gaat erom, dat de discussie wordt voortgezet, vandaar de suggestie voor partijconferenties. Prof. Kooijmans zei, dat men moet bedenken dat er een ontwikkelingsproces is en dat een mentaliteitsverandering niet van vandaag op morgen is te realiseren. Tegenover Amerika vond prof. Kooijmans het niet eerlijk als Nederland binnen de Navo de nucleaire taken zou beëindigen. Het is moeilijk het niet als eerste gebruiken van kernwapens op alle mérites te beoordelen. Prof. Kooijmans kon er in komen, dat men iets provocerends in het program wil hebben, maar men moet wel de politieke consequenties weten. Naar zijn mening verandert er niets en de bewapeningswedloop gaat door. Eenzijdige ontwapening wordt niet vertrouwd.

De conventionele bewapeningswedloop wordt gestimuleerd de veiligheid wordt niet verhoogd. Prof. Kooijmans waarschuwde ervoor op een Europese veiligheidsconferentie de onderhande-

lingsmogelijkheden niet uit handen te geven. T.a.v. Griekenland en Portugal zei hij, dat deze landen de preambule overschrijden. Uitstoting betekent, dat men echter Amerika weer de zwarte piet toespeelt. Een dergelijk besluit moet met unanimitéit genomen worden en dat zit er niet in. Griekenland kan dan bovendien steun aan belangrijke bondgenoten vragen en prof. Kooijmans zei dit niet te gunnen aan dit land.

Wat de gewetensbezwaarden betreft merkte de heer Kooijmans op, dat het er niet om gaat of wij die gewetensbezwaarden delen.

Na de beantwoording werden de amendementen in stemming gebracht. De nieuwe tekst van de beide paragrafen werd ongewijzigd overgenomen. Het amendement-Leiden, dat beoogde dat in het program zou worden opgenomen het niet als eerste gebruiken van kernwapens werd niet aangenomen, de stemmingverhouding was 54 voor en 85 tegen.

URGENTIEPROGRAM

Het ontwerp-urgentieprogram van de drie christelijke partijen werd eveneens op het convent behandeld. Dr. Veerman zei bij het begin van de discussie, dat dit program al in bespreking is geweest. Na de opmerkingen en suggesties hierover in het Partij Convent van 14 november jl. is er in de stuurgroep weer gesproken en er zijn wijzigingen aangebracht. Ondanks deze wijzigingen waren er vanuit het convent diverse vragen.

Opgemerkt werd, dat de defensieparagraaf van het urgentieprogram ongewijzigd kan blijven na aanneming van de eigen defensieparagraaf. Over de voordracht door de Tweede Kamer van een kabinetsformateur werd gediscussieerd. Een spreker meende, dat het Convent hierover een uitspraak zou moeten doen. Een daartoe strekkende resolutie werd ingediend.

Ten aanzien van de paragraaf over de drugs werd gezegd, dat in A.R. kring over deze zaak eerst een diepgaande studie moet worden verricht. Een zinvolle discussie daarover is nu niet mogelijk. Gepleit werd door anderen voor schrappen van deze passage.

Gewezen werd op het feit, dat er in het ontwerp-urgentieprogram in feite gepleit wordt voor een middenschool, terwijl in onderwijskringen over deze zaak nog nauwelijks discussie is. Naar aanleiding van de begeleidende brief bij het ontwerp-urgentieprogram werd gezegd, dat daarin wordt gesproken over een gezamenlijk onderzoek van de drie christelijke partijen, of het mogelijk is voor de verkiezingen, op basis van programvergelijking, en beoordeling van de onderlinge vertrouwensfeer en op voorwaarde van wederkerigheid tot een uitspraak te komen met andere politieke partijen over samenwerking in een regering. Gezegd werd, dat de voorwaarde van wederkerigheid niet zou moeten meespelen. Gemeend werd, dat een wederzijdse vertrouwensfeer voldoende zou zijn. In zijn beantwoording zei dr. Veerman, dat in het eigen program staat dat beroeps onderwijs en hoger onderwijs naar elkaar toe moeten groeien. Wat de drugs betreft meende hij, dat de passage kan blijven staan.

Wat betreft de voordracht van een formateur, zei dr. Veerman, dat hierover een rapport is verschenen, dat het C.C. erover heeft gediscussieerd. De opgenomen passage is een vorm waarin de fractie een eigen beleid kan voeren. Hij raadde af een resolutie hierover te aanvaarden. T.a.v. de partnerkeuze zei dr. Veerman, dat alle drie in de brief genoemde elementen wezenlijk zijn, zowel programvergelijking, de sfeer van vertrouwen en de wederkerigheid. Een eenzijdige verklaring tot samenwerking is niet duidelijk.

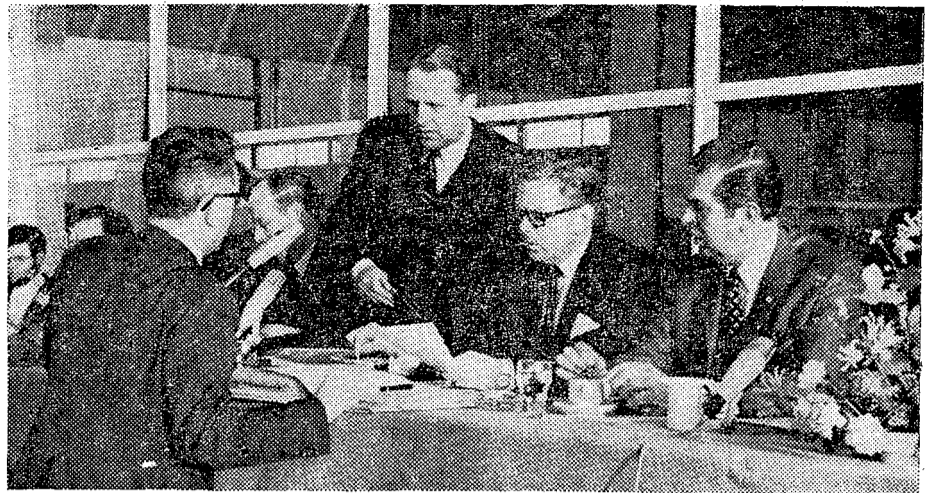
De resolutie over de voordracht van een formateur hield in, dat het Partij Convent hierover een uitspraak moet doen. Deze resolutie werd aangenomen.

De heer Biesheuvel deelde hierop mede, dat deze zaak binnenkort aan de orde komt in de Kamer. De zaak is dan al voorbij als het Partij Convent hierover een beslissing neemt. De heer Biesheuvel merkte hierbij op, dat de fractie t.a.v. dit punt een eigen verantwoordelijkheid heeft.

Het convent nam verder, na enige discussie, het „Reglement kandidaatstelling Eerste Kamer” aan.

DR. VEERMAN:

SAMENWERKING NIEUWE STIMULANS CHR. POLITIEK

V.r.n.l.: mr. Biesheuvel, dr. De Kwadsteniet, dr. Veerman.

Het is vijf uur, maar ik zou toch te kort doen aan het moment, wanneer ik nu niet een paar opmerkingen maakte. Ik dacht te mogen zeggen, dat dit een uitermate belangrijk moment is, een historisch moment.

Niet in die zin, alsof samenwerking van de drie partijen iets nieuws is. Die samenwerking hebben wij nu meer dan een halve eeuw als een regelmatig verschijnsel gehad.

Ik wil niet spreken over ups en downs in die samenwerking. Die zijn er ook wel geweest, maar als zodanig is de samenwerking een normaal verschijnsel geweest.

Wat is het nieuwe?

Het nieuwe hebben wij al onder woorden gebracht in onze resolutie van 28 mei 1968. Daarin is als eerste overweging gezegd, dat wij de gescheidenheid van de drie partijen historisch verklaarbaar kunnen achten, maar dat die gescheidenheid thans niet langer verantwoord is. Er zit dus achter dit samengaan een filosofie, een duidelijke bedoeling, een duidelijke politieke wil, een politieke achtergrond. Als ik zou moeten taxeren hoe wij daartoe gekomen zijn, dan geloof ik, dat wij hier een soort reactie-verschijnsel hebben. Wij reageren hiermee op — ik kan ook zeggen antwoorden op — het pragmatisme in de politiek, zoals dat zich is gaan vertonen. Heel duidelijk hebben wij hier stelling genomen tegen de wijze, waarop de program-partij in de Nederlandse politiek weer naar voren is gekomen. Als er iets is wat nu duidelijk is, dan is het dit, dat wij met elkaar weer duidelijk willen uitgaan van een heel concreet uitgangspunt. Onze samenwerking willen wij funderen in een gemeenschappelijke geloofsovertuiging. Ik zou er op willen wijzen, dat ook in onze eigen kring, dit gemeenschappelijk uitgangspunt in de laatste maanden, weer meer reliëf heeft gekregen.

Bij alles wat wij aan moeilijkheden hebben gehad ten aanzien van het punt openbare zedelijkheid en ten aanzien van de kwestie van de atoomwapens vind ik dit een glanspunt in onze politiek. Wij moeten constateren, dat in die beide rapporten het gemeenschappelijk fundament heel duidelijk betekenis heeft gehad. Christelijke politiek is geen afgedane zaak, maar in onze partij kunnen wij juist door dat gemeenschappelijk beginsel ook met elkaar praten op een basis van vertrouwen en wij kunnen ook in belangrijke mate tot éénheid van gedachten komen.

Ik geloof, dat dit een heel belangrijk punt is, dat wij in deze zaak moeten constateren. Wij moeten het daarbij nu niet laten. Nu wij dit gemeenschappelijk program hebben met een gemeenschappelijk uitgangspunt, moeten wij ook constateren, dat de tijd voorbij is, dat wij ons afzonderlijk daarop gaan bezinnen. Dit program, waarin wij het programmatisch eens geworden zijn, legt de drie partijen de verplichting op ook verder te praten over dat uitgangspunt.

Het is een heel belangrijk punt, dat wij in de toekomst met elkaar geplaatst worden tegenover het pragmatisme, dat geen monopolie is van één partij, maar dat in alle partijen doordringt.

Ik zeg dat ook tegen de achtergrond van alle verschijnselen van deconfessionalisering, die in de politiek, niet alleen in de politiek of in één partij, maar die in heel het maatschappelijk leven aan het optreden is.

Wij zullen ons in de zeventiger jaren, — en dat is onze eerste en onze belangrijkste taak — samen moeten bezinnen op de betekenis van onze geloofsovertuiging voor onze christelijke politiek. Dat is onze grote opdracht.

Ik zou nog op een ander, heel belangrijk voordeel willen wijzen dat wij gehad hebben van deze zaak.

Elk van de drie partijen is in de afgelopen jaren met de neus op programs gedrukt. Doordat wij bezig waren met rapporten in de '18', waren wij gewoon verplicht over allerlei dingen nog weer eens na te denken, vanuit het funda-

ment. De samenwerking heeft alle drie partijen geactiveerd; heeft de dynamiek van het christelijk beginsel weer duidelijk laten zien. Wij zijn er alle drie beter van geworden, ook afzonderlijk. Men heeft in de afgelopen tijd nog wel eens gevraagd naar de verhouding van het gezamenlijk urgentieprogram en de drie afzonderlijke programs. Dat is een wat theoretische vraag. Want de samenwerking van de drie heeft in elk van de drie partijen heel duidelijk ook gewerkt in de richting van een eigen nieuwe opzet van een program; de partijen geactiveerd; ons de waarde en de dynamiek van een christelijk beginsel heel duidelijk laten zien.

Ik geloof dat onze opdracht nu zal zijn ook te proberen gemeenschappelijk verder te gaan en tot een gemeenschappelijk beleid te komen. Dit program is vastgesteld door partijen. De fractie, zo heeft de heer Biesheuvel zojuist geconstateerd, heeft een eigen verantwoordelijkheid. Dat is ook zo. Maar wij spreken dan altijd van een morele band. Ik zou nu willen zeggen, dat het tot stand komen van dit program van drie partijen aan de drie fracties de morele verplichting oplegt om dit ook te gaan effectueren. De fracties zijn vrij, maar de fracties zijn ook gebonden. Gebonden aan de zaken, die wij als partij met elkaar overeenkomen.

Ik zou nog één opmerking willen maken. Men heeft wel eens gezegd, dit is een soort herstel van de coalitie. Dat kan men zeggen. Maar ik zou toch op een belangrijk wezenlijk verschil willen wijzen. De coalitie aan het begin van deze eeuw was duidelijk naar binnen gericht. Wij leefden in een tijd van politieke emancipatie. Wij leefden in een tijd van gesloten vormen in het leven. Die coalitie, die samenwerking van de drie, was ook duidelijk, een defensieve zaak. Een zaak van gesloten partijen.

Misschien is het woord defensief niet helemaal goed, het was een soort bolwerk, een bolwerk van waaruit men in deze wereld wilde werken. Ik geloof te mogen zeggen, dat nu de zaak zo ver-

gevorderd is en het hele leven zo zeer veranderd is, dat de samenwerking van de drie een open zaak is geworden.

Dat is een belangrijk verschil. Wij staan open in de Nederlandse politiek. Wij bedoelen niet een exclusieve houding. Wij zijn bereid onze inbreng, onze bijdrage te leveren in de Nederlandse politiek, samen met allen, met wie wij daarin tot overeenstemming kunnen komen. Ik geloof te mogen zeggen, dat wij in deze zaak, in de Nederlandse politiek als geheel, een belangrijke bijdrage geleverd hebben. Men praat over duidelijkheid. Dit is een stuk duidelijkheid. Men praat ook in Nederland over vernieuwing. Dit is een stuk vernieuwing. Zo moeten wij het stellen. Wij zijn op weg naar nieuwe vormen. Wij zullen, straks in januari, spreken over Grondwetsherziening en Kieswetsherzieningen. In Nederland zal het vanuit de partijen moeten komen tot meer samenwerking, tot meer samenbundeling.

Welnu, als dat de eis is, die van alle kanten gesteld wordt, dan zeg ik, hier is het voorbeeld. Meer samenwerking, meer samenbundeling.

In welke vormen dat precies gaat, vind ik secundair. Fusie, federatie of wat ook, is niet aan de orde. Eén ding is duidelijk, dat onze partijen niet alleen de samenwerking accepteren, maar ook prijs stellen op die eigen identiteit. Dat men ook prijsstelt op het onderling vertrouwen, het eigen gezicht. Dat is op een gegeven moment een goede zaak, die men in zijn historische ontwikkeling moet zien.

Wij weten niet hoe dat allemaal over tien of twintig jaar ligt. Maar duidelijk is, en dat zou ik als centraal punt willen stellen, dat de christelijke politiek door deze gang van zaken een nieuwe stimulans heeft gekregen.

Wij zullen het in de toekomst met z'n drieën waar moeten maken.

RUIM TIENDUIZEND GULDENS ZIJN INMIDDELS BINNEN

De één-gulden-actie loopt. Langzaam. Zo gaat dat met guldens. Maar toch zeker. Vele kleintjes maken uiteindelijk immers een grote.

Voor de dekking van het tekort 1970, ten bedrage van ongeveer f 30.000 kon vorige week in ons blad worden vermeld, dat f 7.500,— dus 25%, binnen was.

Nu, één week later, is f 10.000,— binnen en is het tekort dus voor 33% gedekt.

In één week f 2.500,— ontvangen voor een één-gulden-actie; dat is een mooie zaak.

Maar het wordt intussen wel tijd, dat het gehele bedrag op tafel komt.

Het einde van het jaar is vlakbij. Over twee weken leven wij in januari 1971. Laten wij als partij nu dat jaar niet met nog een resterend tekort aanvangen.

Met een schone lei beginnen is beter. Dat zal ons allen toch wel toespreken.

Gelet op het totaal aantal tot dusver binnengekomen stortingen, zijn er onder de abonnees van ons blad ook nog zeker velen, die er nog niet toe zijn gekomen om hunnerzijds één gulden (het mogen er overigens ook méér zijn) over te maken op gironummer 89673, ten name van A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage.

Wilt u ook — voorzover u dit nog niet gedaan hebt — uw welkome bijdrage dezer dagen even gireren?

Wij hebben met opzet voor deze actie niet ieder lid afzonderlijk met brief en acceptgirokaart benaderd. Een dergelijke opzet voor een actie als deze zou in verhouding teveel kosten met zich meebrengen.

Wij beperken ons tot een algemene actie onder de leden uitsluitend via ons blad. De goedkoopste manier.

Maar deze „goedkope benadering” van u mag er niet toe leiden, dat de actie

niet slaagt.

En die actie is pas geslaagd, wanneer het tekort van rond f 30.000,— is gedekt.

Die actie slaagt pas wanneer ook u uw bijdrage snel overmaakt.

Daarom nogmaals een dringend beroep op u allen: neem even de moeite deze zaak uwerzijds te regelen. Als het kan vandaag nog.

Geef gul uw gulden.

STANDEN ACTIE TEKORT 1970

	ONTVANGEN	TEKORT
24 oktober 1970	f —,—	f 30.000,—
31 oktober 1970	f 500,—	f 29.500,—
7 november 1970	f 1.500,—	f 28.500,—
14 november 1970	f 2.500,—	f 27.500,—
21 november 1970	f 4.000,—	f 26.000,—
28 november 1970	f 5.000,—	f 25.000,—
5 december 1970	f 6.000,—	f 24.000,—
12 december 1970	f 7.500,—	f 22.500,—
19 december 1970	f 10.000,—	f 20.000,—

DE AUTO VAN DE FRACTIEVOORZITTER EN DE JOURNALISTEN

Het is niets bijzonders dat onze fractie, in verband met de overvolle kameragenda, behalve op de gebruikelijke dinsdagmorgen ook op woensdagavond vergadert.

Zo ook op woensdagavond 25 november.

Een doodgewone fractievergadering, waar nog wat spoedeisende zaken werden afgedaan.

Maar uitgerekend op die dag gonsde het in politiek Den Haag van de geruchten over moeilijkheden in het Kabinet over de loonpolitiek.

Journalisten zijn ijverige mensen en zij zwermde de hele dag rond de leden van onze fractie, smachtend naar elk druppeltje nieuws.

Pientere persmensen ontdekten op het Binnenhof de auto van onze fractievoorzitter. Dat leek een buitenkansje! Fluks wierpen zij een klein obstakel voor de auto om het wegrijden te beletten en hielden vervolgens lange tijd trouw de wacht in

die koude novemberavond.

Totdat men tot de ontdekking kwam dat de fractie in vergadering bijeen was. Snel werd de barricade ontruimd en het behaaglijk warme kamergebouw binnengehold.

Tot half elf hebben ze die avond voor de deur van de fractiekamer staan wachten. tot „Wil“, zoals onze onvermoeibare secretaresse in de wandeling heet, hen ontdekte en zich liefderijk over hen ontfermde.

Na de fractievergadering nodigde de heer Biesheuvel hen dan ook genereus uit in de fractiekamer te komen, waar ze, onder het genot van een frisdrankje, twee uur lang hun vragen op de fractievoorzitter konden afvuren. En deze. Ooen-Barend als hij is, gaf een staaltje voorlichting weg dat zeer op prijs werd gesteld.

Maar je moet er, als journalist, wel wat voor over hebben!

Flierefluiter.

TEN ONRECHTE UITGEKEERDE BIJSTANDSHULP

Mej. J. van Leeuwen wilde concrete informatie over bijstandsuitkeringen, die ten onrechte (achteraf) zijn genomen.

De staatssecretaris antwoordde, dat hij nog niet beschikte over die concrete gegevens. Hij merkte daarbij op dat, voor zover hem bekend, nimmer een algemeen onderzoek is ingesteld of een representatieve steekproef is getrokken. Toch: hij heeft op grond van informatie van gemeenten met betrekking tot die regelmatige controles en de controles ad hoc bepaald niet de indruk, dat de omvang van het euvel van het ten onrechte genieten van bijstand onrustbarend of zelfs maar relatief groter zou

zijn dan bij de uitvoering van andere sociale voorzieningen.

Hij betreurt het, dat een krantenartikel een verkeerde en onrustverwekkende indruk bij de Nederlandse bevolking kan hebben opgeroepen, maar wijst er op, dat daarentegen andere dagbladen duidelijk stelling tegen de inhoud van het bewuste artikel hebben genomen. De Staatssecretaris wil niet onvermeld laten, dat hij doende is voorstellen voor te bereiden tot nadere wijziging van de Algemene Bijstandswet, welke betrekking zullen hebben op maatregelen die zowel een juiste toepassing als een verantwoord gebruik van de mogelijkheden van de Algemene Bijstandswet verder zullen bevorderen.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

CHRISTEN EN POLITIEK ZONDER

CHRISTELIJKE POLITIEKE PARTIJ

De laatste tijd kan men zich meer en meer afvragen waarin zich de confessionele partijen onderscheiden van de andere partijen en wat überhaupt de zin is van een christelijke politieke partij.

Men zou de taak van de **individuele** christen kunnen omschrijven als volgt: het pogen om een stukje hemel op aarde te brengen. Dit klinkt misschien een tikje **horizontalistisch**, maar een mens welke serieus probeert als christen te leven zal om zich heen een speciale sfeer scheppen. Door en uit zijn **verticale** betrokkenheid zal hij vele misstanden signaleren en te lijf gaan. In de praktijk zal hij dus radicaler moeten zijn dan de meest linkse rode rakker, omdat hij in Christus' naam zijn vinger op elke zere plek in de samenleving legt, **zonder op welk partij- of landsbelang ook te letten.**

Vergelijkt men het gedrag van de christelijke regeringspartijen met het handelen van de individuele (ideale?) christen dan valt helaas een groot verschil op. Wanneer een christelijke partij 'mee mag doen' met het regeren (de heren politici noemen dit zo fraai: 'als de partij bereid is regeringsverantwoordelijkheid te dragen') moet men compromissen gaan sluiten ('t gaat toch om het landsbelang?), moet men water in de wijn gaan doen (men kan altijd nog enige invloed uitoefenen?) en moet men een deel van zijn eerder gesproken woorden inslikken (die voor de partners niet te pruimen waren). 'Mag men dus meeregeren' dan stemt de fractie in de kamer tegen voorstellen van de oppositie, **waarmee men het zakelijke eens is, maar...** Zaken waar men vroeger voor warm liep (b.v. de Zuid-Molukken) worden nu als niet-realiseerbaar beschouwd, waarbij vooral gewezen wordt op het belang van goede betrekkingen met Indonesië.

Aanschouwt men het hele gedoe van de christelijke politici (is de combinatie christen-politicus eigenlijk wel mogelijk?) dan moet men wel tot de conclusie komen dat het verschijnsel christelijke politieke partij in wezen een volslagen ongerijmde zaak is. Ook het streven van de christelijke partijen is gericht naar een zo groot mogelijk aantal kamerzetels en vooral 'zware' portefeuilles in het te vormen kabinet, dus wordt er naar **macht en invloed** gestreefd en dat is m.i. onchristelijk. Waar bleven de protesten van de heer B. Biesheuvel tegen:

a. het bezoek van Soeharto aan wiens handen het bloed kleeft van duizenden echte en zogenaamde communisten?

b. de milieuverontreiniging? (maar als partijgenoot en minister Bakker, sprekend over de Groningse 'smeeerpijp', zegt 'als we ja gezegd hebben gaan we door', ja, wat doe je dan als tactisch politicus?)

c. de onleefbaarheid van de grote steden? (was het 'witte-fietsen-plan' alleen maar 'fout' omdat het van de provo's kwam?)

d. de grove inkomensverschillen? (maar wat doe je als één van de regeringspartners de V.V.D. is?)

Het antwoord van de Heer Biesheuvel zal in elk geval verhullen dat grote economische belangen en de reeds eerder genoemde compromissen mede bepalend zijn voor het optreden van de A.R.P. De christelijke partijen hebben zich te veel vereenzelvd met het establishment en hebben derhalve niet voldaan aan hun opdracht. De enige juiste daad die hen rest is een zichzelf opblazen (dan zijn we ook van Mierlo kwijt). Hun zeer vele (bewuste) aanhangers penetreren de andere partijen. Zij nemen niet deel aan de verkiezingscampagnes, streven niet naar kamerzetels voor hun nieuwe partijen, maar proberen voortdurend door woord en geschrift het beleid van hun nieuwe partij te beïnvloeden.

De wetenschappelijke bureaus van de christelijke partijen moeten of smelten of worden opgenomen door de Universiteiten (de Vrije in Amsterdam en/of de Katholieke in Nijmegen). De Christelijke onafhankelijke dagbladen zoals Trouw, de Rotterdammerbladen en de Volkskrant blijven normaal functioneren.

De partijleiders doen het vaak voorkomen dat 'het dragen van regeringsverantwoordelijkheid' een hoog ideaal is en een bij uitstek geschikte manier is om het land te dienen.

Het kon wel eens zo zijn dat **grote** groepen christenen die de P.v.d.A., de V.V.D. en de P.P.R. zouden penetreren een geweldige invloed konden uitoefenen. Zij worden niet geremd door krenten als landsbelang en kunnen vrijuit protesteren tegen alles wat verkeerd is en oproepen tot actie tegen het onrecht. Het zou een zeer militante groep kunnen zijn. Militant in de goede zin des woords: niet ter ere van de grote politieke leiders (Colijn, de Savornin-Lohman, Schaepman); niet ter ere van de groep ('dat hebben wij toch maar gedaan!') maar uit de overtuiging dat in het 'doorgangshuis' van deze wereld een leefklimaat moet heersen dat een voorsmaak is van later.

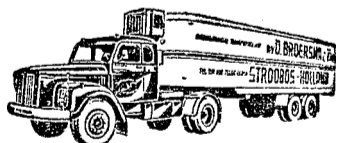
J. J. Krabman jr.

Zetten.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

Van den Born - Terschuur

Telefoon (03426) 303, 306.291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS
ONMIDDELLIJKE SERVICE**

● **Kalvermelk**

Mekabo - Fokkabo

● **Mengvoeders**

Pluimvee - Varkens - Rundvee - Mestkuikens

● **Fourages en kunstmest**

fijn! die ken ik

DELTASCHADEWET (SLOT) REGELINGEN VOOR DE WERKNEMERS

Een zeer belangrijk punt in het parlementaire debat was de regeling voor de werknemers, wier arbeidsverhouding eindigt doordat het bedrijf, waarin zij werkzaam zijn, als gevolg van de afsluitingswerken niet of niet op dezelfde voet kan worden voortgezet.

Zij zullen gedurende een jaar 80% uitgekeerd krijgen van het gederfde inkomen; voor elk jaar, dat zij ouder zijn dan 42, wordt de uitkeringsperiode met een maand verlengd; na het zestigste jaar wordt uitgekeerd tot aan het vijftigste jaar. Voorzover deze uitkering niet ten laste van het wachtgeld- of werkloosheidsfonds kan worden gebracht, wordt zij door het Rijk betaald of aangevuld.

Wordt er nu met twee maten gemeten? Bedrijven dragen immers 10% eigen risico. Moeten de werknemers nu 20% eigen risico dragen?

De heren Egas (PvdA) en Gortzak (PSP) beantwoordden de eerstgenoemde vraag bevestigend en zij dienden (elk afzonderlijk, zij konden of wilden het blijkbaar niet over een gezamenlijk voorstel eens worden) een amendement in om de 80 pct. uitkering te brengen op 90 pct.

Zo op het oog een sterk aansprekende benadering, zo zei de heer Aantjes, maar, zo betoogde hij verder, er is hier sprake van gezichtsbedrog. Men moet namelijk niet de 10 pct. van de bedrijven vergelijken met de 20 pct. van de werknemers, maar het totale pakket van maatregelen, dat voor elk der beide categorieën is getroffen.

De 10 pct. eigen bijdrage der bedrijven geldt voor tien jaar; daarvan wordt de contante waarde berekend (70 pct. van een jaar winst) en in één keer in mindering gebracht op een eventuele uitkering. Van enige 'indexering' in verband met wijzigingen in het prijspeil is daarbij geen sprake. De uitkering voor de werknemer is echter wel geïndexeerd en zal dus spoedig ook tot 90 pct. stijgen en bij enigszins langere duur zelfs de 100 pct. bereiken en overschrijden. Het is goed, dat juist voor de langduriger gevallen van werkloosheid bijzondere voorzieningen zijn getroffen. Voor de oudere werknemer is een langdurige uitloop van de uitkering voorzien. Bestaande neveninkomsten zullen in het geheel niet, en nieuwe neveninkomsten slechts gedeeltelijk op de uitkering in mindering worden gebracht. Ook daardoor zal hij dus de 100 procent weldra kunnen overschrijden. Er zullen bijzondere faciliteiten en tegemoetkomingen verleend worden ten aanzien van her- en omscholing en verhuizing.

Men doet aan de in het wetsontwerp getroffen regeling eenvoudig geen recht als men al deze nevenvoorzieningen buiten beschouwing laat en alleen 20 pct. met 10 pct. vergelijkt en dan het verschil wil elimineren. Betreft men het totale pakket van maatregelen in de beoordeling, dan kan de conclusie geen andere zijn dan dat het aanvankelijke verschil in percentage — zo men de beide gevallen al vergelijkbaar acht — meer dan gecompenseerd wordt door de bijkomende bepalingen.

Minister Bakker sloot zich in zijn verdediging geheel bij dit betoog van zijn parlementaire geestverwant aan en voegde er nog de waardevolle opmerking aan toe, dat men 'bedrijf' niet mag vertalen met 'werkgever'. Ook de regelingen voor bedrijven worden immers

Mr. W. Aantjes

mede en veelal — vanwege het behoud van de werkgelegenheid — juist met het oog op de belangen der werknemers getroffen.

VERBETERINGEN

Dat de minister wel degelijk bereid was zijn wetsontwerp ook op dit punt van de voor werknemers getroffen regelingen te wijzigen, mits daarvoor steekhoudende argumenten werden aangevoerd, bleek bij enkele andere amendementen.

De heer Gortzak (PSP) merkte op, dat het mogelijk is dat bedrijven die werknemers moeten ontslaan, daarvoor zelf regelingen treffen. Volgens het wetsontwerp zouden dergelijke uitkeringen in mindering komen op de uitkering van de overheid. Dat leek hem niet redelijk en hij stelde bij amendement voor, het wetsontwerp zodanig te wijzigen, dat in dergelijke gevallen geen korting op de rijksuitkering zou plaats hebben.

De minister was het geheel hiermee eens. Het was allerminst de bedoeling, dat de wet een belemmering zou zijn voor het treffen van regelingen vanwege het bedrijf. Integendeel. Hij nam het amendement daarom gaarne voor zijn rekening.

Eenzelfde goede ontvangst viel een amendement-Assmann (KVP) van de regeringspartijen en de SGP ten deel, waarbij de 'uitloop' zodanig werd veruimd, dat er van het 42ste tot het 60ste jaar een geleidelijk oplopende en na het 60ste jaar een geleidelijk aflopende lijn in de uitkeringsduur zou ontstaan. Volgens het wetsontwerp zou de uitkeringsduur van 12 maanden voor elk jaar, dat de werknemer ouder is dan 42 jaar, telkens met een maand worden verlengd (wie 43 jaar is krijgt 13 maanden uitkering, wie 44 jaar is 14 maanden, enz.). Wie 59 jaar is, krijgt dan 29 maanden uitkering. Maar wie 60 jaar is, krijgt plotseling 60 maanden uitkering, omdat vanaf het 60ste jaar de uitkering tot het 65ste jaar wordt verleend. Het amendement heeft daarin nu een wijziging gebracht, waardoor de uitkeringsduur bij het stijgen van de leeftijd zodanig wordt verlengd, dat een vloeiende aansluiting wordt verkregen.

EINDOORDEEL

Overzien we tenslotte het eindresultaat, dan moeten wij concluderen, dat door de regering een wetsontwerp is ter tafel gebracht, waarnaar weliswaar zeer lang is uitgezien, maar dat door

zijn voortreffelijke inhoud de langaartige voorbereiding rechtvaardigt, en waarin tijdens de parlementaire behandeling door een uitstekend samenspel van minister en Kamer op onderdelen nog belangrijke verbeteringen zijn aangebracht.

De eerste verbeteringen werden eigenlijk al in 1958 aangebracht, toen door een amendement vanuit de Kamer in de Deltawet werd vastgelegd, dat niet slechts 'voor de visserij en aanverwante bedrijven', maar ook 'voor andere daarvoor in aanmerking komende' bij wet een regeling ter tegemoetkoming in de schade, geleden door de deltawerken, zou worden getroffen. Zonder dat amendement zouden b.v. de scheepswerven langs de grote rivieren in het geheel niet onder de vergoedingsregeling zijn gevallen. In het voorgaande overzicht wezen wij verder op de uitbreiding van de kring van belanghebbenden (Stellendam, Zoutkamp, bedrijven langs de Hollandse IJssel).

Kwam het eigen aandeel in de schade der bedrijven aanvankelijk neer op 70 procent van een jaar winst, bij nota van wijziging verdisconteerde de regering de rentefluctuaties zodanig in de vermenigvuldigingsfactor, dat dit percentage thans op ongeveer 65 te stellen is. Zou aanvankelijk over de vergoeding slechts rente worden betaald over de periode tussen het optreden van de schade en de indiening van de aanvraag, door een amendement-Van der Peijl (CHU), mede gesteund door de andere regeringspartijen en de SGP, werd deze periode verlengd tot het moment van feitelijke uitbetaling.

Door aanvaarding van het amendement-Aantjes werden belangrijke financierings- en fiscale faciliteiten in de wet opgenomen. Voorts zal geen belasting over 'vergoeding wegens belastingschade' worden geheven.

Uitkeringen aan werknemers vanwege het eigen bedrijf zullen niet in minde-

ring komen op de overheidsuitkering. De uitkeringsduur voor oudere werknemers werd belangrijk verbeterd. En dan hebben zij nog slechts de belangrijkste verbeteringen genoemd en enkele kleinere wijzigingen en andere toezeggingen onvermeld gelaten.

NA A OOK B ZEGGEN

Dat met behoud van opzet en beginsel van het wetsontwerp al deze verbeteringen nog konden worden aangebracht, is een bewijs van de zorgvuldigheid, waarmee Regering en Kamer deze voor zovelen zo belangrijke materie hebben behandeld.

Aan Minister Bakker werd terecht, ook door de oppositie, grote lof toegezwaaid voor zijn wetsontwerp en voor zijn verdediging. Onder die lof behoort zeker ook te vallen de wijze, waarop hij open staat voor het 'gemeen overleg' met de Kamer.

Het mag wel eens worden gezegd — en het is bij deze gelegenheid nog eens zeer duidelijk gebleken — dat de anti-revolutionaire partij in drs. J. A. Bakker een bewindsman heeft, die niet slechts een voortreffelijk bestuurder vanuit zijn departement is, maar die ook in de parlementaire 'arena' uitstekend op zijn plaats is.

Een bijzonder stuk wegeving zal hij met de Deltaschadewet op zijn naam brengen. Zoals de heer Aantjes het bij het begin van het Kamerdebat zei: „Wie in 1958 A (Igera) zei, moet nu ook maar B (akker) zeggen!” De Tweede Kamer deed het reeds. Dat de Eerste Kamer spoedig volge.

In N.G. van 17 oktober j.l. werd het eerste artikel over de aanvaarding van de Deltaschadewet geplaatst. In het nummer van 12 december j.l. verscheen het tweede artikel.

Tweede Kamerverkiezingen op 28 april 1971.

Dat duurt nog maar een half jaar.

Daarom zijn de voorbereidingen voor de verkiezingscampagne nu al in volle gang op het secretariaat van de ARP.

Dat brengt veel werk met zich mee.

Maar die verkiezingscampagne is niet het enige, want er gaat heel wat om op het secretariaat.

De ledenadministratie vindt er plaats, „Nederlandse Gedachten" komt er vandaan en radio- en televisie-uitzendingen, vergaderingen en conferenties worden er voorbereid.

Kortom, er komt veel op het secretariaat van een politieke partij kijken.

IETS VOOR U?

Wij zoeken een jongste

medewerkster

en een

typiste

Kom er eens over praten.

Gehuwde dames, die slechts een gedeeltelijke dagtaak willen vervullen, zijn ook hartelijk welkom.

Schrijf, bel eens op of kom langs om nadere bijzonderheden over werk en arbeidsvoorwaarden te bespreken.

SECRETARIAAT ARP

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage

Telefoon: 070 - 183960 (vragen naar de heer

Van der Wees, 's avonds bereikbaar

onder nummer 01730 - 24832)

URKER STEMMEN VAN OUD EN JONG

PSALMEN UIT URK

Chr. Mannenkoor „oud Hallelujah“ uit Urk o.l.v. Auke Kapitein en Meindert Kramer, orgel: Ps. 89; Ps. 73; Ps. 21. Ps. 136; Ps. 81; Ps. 97; Ps. 113; Ps. 134; Ps. 150; Ps. 124; Ps. 60; De Tien Geboden.

Bestelnr. 600 (ac) stereo/mono f 13,90

MASSALE KINDERZANG UIT URK

Meindert Kramer, orgel: Ps. 116; Ps. 118; Wachters stonden bij het graf; Ps. 84; Ps. 25; Ps. 43; Ps. 121; Heer ik hoor van rijke zegen; Ps. 81; Ps. 1; Daar juicht een toon, enz. NIET-RITMISCH

Bestelnr. 559 (ac) stereo/mono f 12,80

KINDERLIEDJES UIT URK

o.l.v. P. v. d. Zwan: Langs berg en dal; Ferme jongens stoere knapen. Knaapje zag een roosje staan; Urker volkslied; Wij willen Holland houden; De bloempjes gingen slapen, enz.

Bestelnr. 598 (ac) stereo/mono f 11,90

Verzendkosten f 1,—, boven f 15,— portvrij.
Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK

Bonairestraat 1

Tel. 05277 - 1456

Giro 1.299.777

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Houthandel en kistenfabriek verpakingsindustrie

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894-230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN
REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS -
ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN,
ENZ. ENZ.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde, Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20,—.
Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van
oeververdedigingswerken
Griendhouhandel

Telefoon
01846 - 2156
2539
Hardinxveld -
Giessendam

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides“

Hooflaan 19
Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

CONVECTOREN

VOOR KOLEN OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
eic.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

VAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDE - Hvacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

N.V. H. J. WIBBELING & ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS GOOR

TELEFOON (05470) 2963 - 2476 - 2577

FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES

SURBUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstr. 114, JOURE

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden“ N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK

ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504

Telefoon 05180 363 en 221

HOTEL „DE KROON“

Sophialaan - LEEUWARDEN - Tel. 05100 - 31325

Uw adres voor

RECEPTIES EN PARTIJEN

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

UTRECHT

T. de Vries Stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

VOOR AL UW VOORKOMEND
STUKADOORSWERK

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG

INGERICHT

EN TOCH NIET DUUR

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST

Fa. W. van Tellingen

TELEFOON 12486

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 366

IETS OVER BUITEN- EN ON- PARLEMENTAIRE ACTIES

DOOR MR. G. W. VON MEYENFELDT

Of je in het leven het grootse en de grote dingen van het geluk zult mogen proeven, hangt uitsluitend van de vraag af, of je het opbrengen kunt: dat simpele burgertje te zijn, en in elk geval te willen zijn, bij wie vooral juist de kleine dingen op het goede rijtje staan.

Zonder enige twijfel, er bestaat een burgerlijkheid, die alléén maar: verwaande eenkennigheid en valse vriendjespolitiek is, erger: louter bevreemding van eigen machtsbehoeften, nog erger: verdoemde eigenrichting en rechtsverkrachting, enkel ten dienste van wat slechts verméende éigen rechten waren.

Je krijgt wel eens de gedachte, wanneer het in al die voormalige 'koloniale' landen weer zo bar en boos toegaat: dat je, met wat primitieve, agressieve folklore in wézen niet anders dan veel van wat je er zélf aan dit soort burgerlijkheid, onder het mom dan van koloniale zegeningen, geïnvesteerd hebt, met rente en nóg véél meer gepresenteerd krijgt! Wát een gewichtigdoenerij! En wát een allergeméenste bijbedoelingen!

Om dié historische redén, maar óók om het verwerpelijke-in-zichzelf van déze perverse burgerlijkheid, zullen onze politici zich dáárvóór hebben te hoèden. Allerméést wanneer zij, b.v. door het medium van de tévé, in de intimiteit van onze burgerbestaantjes weten door te dringen!

Zij behoren ér zich van bewust te zijn, dat zulk een visite aan onze huiskamers om den drommel niet vrijblijvend is. Dat zij met een pretentie komen. Dat zij proberen onze voor- of afkeur met betrekking tot een bepaald standpunt, dat diep in ons aller levens ingrijpt, te ontlokken. Dat zij onze sympathie of antipathie vóór of tégen een (levens)zaak, die ons állen aangaat, zoeken te verkrijgen. Dat zij ons oordeel vragen over een claim dan wel de bestrijding van een claim op een of ander recht, waarmee voor ons állen zeer veel gemoed is.

Bij zulk een gelegenheid zal het er dus op aankomen, dat zij eerlijk, dóódeerlijk zijn. Dat zij de eer en de trouw van de familie mens háarscherp in het vizier houden. En, zéker niet, met óverigens zeer brave gezichten, toch kenne-lijk halve en hele onwaarheden ten beste geven. Want, zo érgens, dan in de vertrouwelijke omgangsfeer van ieders thuis, zijn home, staat overal, het kan niet missen, de (statie)wieg van de (on)gelukkige mens(heid). Dáár, en nergens anders, worden de

deuren voor de onbekommerde omgang van de familie open- of dichtgegooid. Dáár, en nergens anders, moeten en kunnen mensen leren hun harten voor elkander te ontsluiten dan wel wordt hun bijgebracht versterkingen tegen elkander op te werpen. Dáár, en nergens anders, wordt hun al dan niet als levenswijsheid, als milde savoir vivre meegegeven, het geluk, het heil voor-namelijk als het oor(aan)deel ten gunste van het geluk, het heil van de ander te ervaren.

Heren politici, als het u belieft, weest derhalve zó cerlijk als het u subjectief mógelijk is! Al zou het mogen kunnen lijken, dat het u in een gegeven geval op stemmenverlies zou kunnen komen te staan. Denk dan maar liever aan de gevolgen van de levensgevaarlijke revolutie van de grote leugen, die u anders door uw optreden in al die gezinnen op gang zou kunnen brengen! Want zoals in de diverse huiskamers, en alléén dáár, het geluk geboren worden kan, het geluk zijn moving en motivering ontvangen moet, zó ontstaat eveneens in al die kamers, en nergens anders, de beweging van de revolutie, van iedere revolutie! Of niét?

BUITENPARLEMENTAIRE SPEKTAKEL

Wel wis en drie!

Aan deze dingen moest ik denken, toen ik op vrijdagavond 25 september 1970 de parlementariërs Den Uyl en Geertsema op mijn scherm over buitenparlementaire acties, en wat daarmee verband houdt, debatteren zag. Zij waren, mag ik het met gepaste onbescheidenheid en naar mijn beperkte visie op mensen en situaties, eens zeggen, subjectief volkomen eerlijk. Dát al was een zeer groot winstpunt. Maar, en men zal mij niet willen euvel duiden, dat ik er rond voor uitkom, mijn sympathie ging naar het standpunt van Den Uyl uit. Waarom eigenlijk?

Wel, doodeenvoudig, omdat naar mijn innige overtuiging Den Uyl tegenover een gevaarlijk soort burgerlijkheid, waarvan de in- en aanzetten in wat Geertsema opmerkte leken verscholen te zijn (méér écht niét!), het zuiverste voor de belangen en de desiderata van een gezonde burgerlijkheid opkwam. Zoals wij dit, meen ik, toch óók, niet mis te verstaan, in de aanhef van de jongste troonrede tot uitdrukking hebben zien gebracht.

'In onze zich vernieuwende maatschappij verschuiven normen snel. Daarbij treden spanningen op tussen behoud en vernieuwing, die echter nimmer zullen mogen leiden tot het prijsgeven van fundamentele waarden. In die situatie is verdraagzaamheid jegens elkaar van groot belang. Het verlangen om mee te werken aan de ontwikkeling van de

maatschappij vereist bereidheid tot samenwerken en tot respecteren van de opvattingen van anderen.

De regering draagt hierbij een eigen verantwoordelijkheid. Zij zal dan ook voortgaan met de moeilijke opgave om de wetgeving aan te passen aan de zich wijzigende levensopvattingen, zoals het verlangen naar meer vrijheid en meer democratische beïnvloeding.

Zij zal echter tevens krachtig optreden tegen groepen die de geboden vrijheid misbruiken om op onverdraagzame wijze anderen hun opvattingen en gedragspatroon op te dringen of ernstig overlast aan te doen'.

Wat is streng optreden, werd tussen onze genoemde kamerleden het geschilpunt. Wat is zijn spits? Waar móet, waar kan het doel treffen? Wáár móet het gericht worden? Waarop wordt het gericht?

STRENGE MEESTERS

Wat is een streng optreden? Ik geloof, dat bij het antwoord op deze vraag zich reeds bij menigeen een fundamenteel misverstand probeert aan te dienen.

Het levensgrote gevaar dreigt namelijk telkens opnieuw, dat men in een soort blikverenging, psychologisch wel verklaarbaar maar daarom niet goed te praten, op de állerlátste fase, inderdaad een spectaculaire fase, van een streng optreden zich gaat blind staren. Dat men enkel en alleen oog voor het ultimatum remedium van het strafrecht-en-zijn-handhaving blijkt te hebben. Maar dat men daarmee uit het oog verliezen moet dat ultimatum-remedium-karakter van het strafrecht-en-zijn-handhaving, zijn héél bijzónder, zijn pregnante plús-karakter, waarmee dat strafrecht-en-zijn-handhaving als het ware stipuleren, dat primáir die onéindig bréde scala van mogelijkheden tot streng optreden bestaat, èn behoort te functioneren, zoals die met ons gewóne leven-van-alle-dag, naar ál zijn facetten, ieder ogenblik aan de orde van behandeling is. Op hóóg niveau.

Op láág niveau. En daartússenin. Indien in dat leven-van-alle-dag de gepaste gestrengheid faalt, dan behoort dát de vereiste aandacht te hebben. Op dié punten zal de revisie moeten worden ingezet, en sléchts wanneer het monteurje-dat-wij-zijn, de hóóggeplaatste, de láággeplaatste, ièder mens, in welke kwaliteit ook, onze klusjes niet langer aankan, zodat op een bepaald punt de motor van de mens(heid) het begeven gaat, zal de revisie vanwege het strafrecht-en-zijn-handhaving de taak moeten overnemen. Evenwél, met de uitdrukkelijke bedoeling, dat het zichzelf zo spoedig mogelijk overbodig maakt en dat het die klusjesman, dat het ónszelf, op álle fronten, wáár het nodig blijkt te zijn, weer aan het reviseren zet.

En slechts wanneer in die weg de gezonde burgerlijkheid opnieuw zal beginnen te functioneren, wanneer in onze onbenullige leventje alle kleine dingen op een rijtje zijn gezet en wanneer zij op een rijtje zullen blijven staan, zal — zij het weinig spectaculair, maar met onopvallend opvallend goede resultaten — het geluk van de mens(heid) op zijn best gediend zijn.

Wat zijn de kleine dingen?

DISCIPLINE

Om te beginnen zullen wij gedisciplineerd hebben te zijn.

En dát veréist nogal wat!

Dat vraagt al een belegging in waarden van geduldige, attente liefde. Bij alle vormen van de (kritische) omgang met elkaar. Bij de opvoeding. Bij de vriendschappen. Bij de zakelijke relaties. Bij welke relatie niét?! Zonder ophouden zullen wij elkander de hoge toets van de adel, die de familie mens pretendeert, hebben aan te leggen.

Tegen onszélf in de éérste plaats èn tegen de ónzen, maar óók tegen állen, voor wie wij op énígerlei wijze verantwoordelijkheid dragen, zullen wij telkens, nu zus dan zo, opvallend onopvallend het neen hebben te laten horen van: neen, het is (nog) niét goed!

Opdat uiteindelijk het ja van ons zaken-doen, van onze transacties, van de léefbaarheid van ons leven-van-alle-dag: de klinkende munt van een ruim surplus aan winst zal te zien geven, aan mogelijkheden van nieuwe belegging: in een onderling verkeer, in een familieleven, waarin profijtlijker dan ooit, elk en een iegelijk, als déze mens die hij is, voor het voetlicht van ieders blijde aandacht zal kunnen komen.

En verder zullen wij bedacht hebben te zijn op de (naleving van de)

goede zeden en beducht voor de (eigen)gereidheid, de inbeelding en de zelfbevreemding van de) slechte zeden. Niemand zal het zelf moeten willen weten. Of zijn standpunt als het alleenzalmakende mogen aandienen. Niemand, ook, hoe hoog gezeten, zal voor zijn macht een persoonlijke titel mogen willen claimen. Iedereen, hoe machtig ook, is alleen maar, heel nederig, in elke vezel van zijn ambtelijke bestaan, de procuratiehouder-van-de-gewone-man. En hij zal ook, in plaats van: in een eigen hemeltje, in een hemelbedje, zijn eigen lusten bot te vieren, de dienaar van ieder ander moeten willen zijn, de dóódgewóne minister!

Wáár dan óóit ook gezag tot vanzelfsprekendheid zou verstold, zou verambtenaard dreigen te worden, zal niet alleen telkens, achteraf, het hulpeloze vraagteken van de hulpzoekende, van de delinquent ons baken moeten vormen, het noodsein: onveilig!, maar zal, véél éérder reeds, het gesperde uitroepteken van het duidelijkste neen, dat de gewone burger, wáár, wánnéer en hóe ook, op effectieve wijze, ergens zal kunnen laten klinken, ons tot bezinning en herziening moeten nopen.

En, tenslotte, is er: ons aller alleedaagse, alzijdig over en weer, in een of andere omgangs(uitings)vorm gegoten: oordeel. Als mensen moeten wij het in het gesprek hebben: van de omgang-die-ons-wat-zégt, die ons, ieder op zijn plaats met het zijne, tot zijn récht laat komen. Die hem gelúkkig doet zijn. Dat is heel wat anders dan dat wij maar in alles gelijk zouden (willen) krijgen.

Ons gelijk is, zelden maar, een bijna onuitroeibaar misverstand!, identiek met ons geluk!

Wie gelijk willen hebben en wie zich daarvoor met alles en allen, aan hun zijde, willen inzetten, zijn — het is een onloochenbaar feit — niet anders dan bijzonder gevaarlijke mensen.

Want in ons gesprek-van-mensen-onderling, in onze wereldwijde conversatie-en-communicatie gaat het er om, dat wij met de grootste overgave proberen: elkander en, dusdoende, onszelf te leren kennen. En daarbij zal dan alles wat ons beweegt en alles wat ons motiveert, zo betrouwbaar mogelijk, open en bloot, ter tafel hebben te komen. En daarna zullen wij er iets aan kunnen gaan doen om elkander de goede weg, rechtuit, naar het geluk te wijzen. Ook dan zal het neen: nee, je loopt de verkeerde kant op!, niet van de lucht kunnen zijn. Óók weer: opvallend onopvallend!

ALLE KLEINE DINGEN: OP EEN RIJTJE!

Ik zou het pleit willen voeren voor oneindig véél méér buiten- en onparlementaire acties dan die van het spektakel: Den Uyl-Geertsema. Dús van een totaál ánder gehalte dan het spektakel van onze Jantjes, die eens even in Amsterdam een staaltje van eigenrichting kwamen geven: ridders van de droevige figuur. (Nog nóóit heb ik mij zó geérgerd!).

Laten wij elkaar in de eindeloos vele relaties van het leven-van-alle-dag het neen niet sparen! Zús neen. En zó neen. En dat behoeft niet altijd even lief in zijn werk te gaan!

Maar laat dan in elk geval bij ieder neen, dat wij menen te moeten laten horen en laten voelen, het ja van een goede discipline, van een mos, dat er zijn mag en van een verlossend oordeel, van een vonnis, dat de weg naar het heil aanwijst, het overduidelijke perspectief blijven!

En begin dan als het u belieft niet ieder met zijn goedkope bloeddorst bot te vieren, als het, let wel!, óók door ieders éigen schuld, érgens, óóit, uit de hand gelopen is. Die bloeddorst en die overreactie zullen namelijk nóóit ook maar iets vermogen op te lossen. Zij zullen slechts, even, de kerkhofsfeer evoceren! De rust van de dood! Gefeliciteerd!

Begin liever, ièder, bij zic(z)zélf! In welke positie hij zich bevindt, hóóg dan wel láág of er tussen in!

Laat ieder in zijn eigen home de kleine dingen op een rijtje zetten, de kleine dingen van de discipline en de zede en het oordeel!

Heus, uitsluitend in dié weg zal zich, óóit nog eens, voor elk en een ieder gelijk, het gróóteste geluk opvallend onopvallend en onopvallend opvallend komen aandienen. Wat zou men beter kunnen wensen?!

Dit artikel werd reeds geruime tijd geleden geschreven, maar door ruimtegebrek nu pas geplaatst.

ACTUELE PROBLEMEN IN LATIJNS AMERIKA

Op het ogenblik kunnen wij, ook in ons land, een toenemende belangstelling voor Latijns-Amerika constateren. Dat is een uitermate verheugend feit, want veel te lang heeft dit-continent ons nauwelijks geïnteresseerd. Pas na de machts-overname van Fidel Castro op Cuba, de opkomst van de Christendemocratische partijen m.n. in Chili en Venezuela kunnen we spreken van een groeiende interesse vanuit Europa. Latijns-Amerika is lange tijd een vergeten continent geweest, maar juist op dit continent splitsen de tegenstellingen tussen arm en rijk zich meer en meer toe. Juist dat continent mag in het kader van de ontwikkelingssamenwerking niet worden vergeten.

Juist op dit continent mogen bewegingen en mensen die streven naar rechtvaardige sociaal-economische en politieke verhoudingen, zoals de Christendemocratische vakbeweging Clasc en

Dom Helder Camara, niet vergeefs op onze steun hopen. Vandaar ook, dat iedere publikatie, die ons voorziet van informatie t.a.v. Latijns-Amerika en haar problematiek welkom is. Onlangs is verschenen in de Nautareeks uitgegeven door N. Samson N.V. te Alphen a. d. Rijn het boekje van dr. Hendrik Riemens: Actuele problemen in Latijns-Amerika. In dit boek geeft dr. Riemens een kort en duidelijk overzicht van de belangrijke vraagstukken die op het ogenblik in Latijns-Amerika aan de orde zijn. In het eerste hoofdstuk schetst hij in korte trekken de geschiedenis van dit continent. Dit overzicht is uiteraard zeer beknopt en dus allesbehalve volledig, maar toch krijgt naar mijn gevoel, de belangstellende leek een redelijk inzicht in de in alle opzichten kleurrijke, doch ook zeer ingewikkelde historie van Latijns-Amerika.

Het tweede hoofdstuk handelt over: 'Het baanbreken van nieuw economisch inzicht'. Met veel cijfermateriaal tracht de schrijver een overzicht te geven van de economische toestand in Latijns-

Amerika, die bepaald niet rooskleurig is. In het hoofdstuk over de sociaal-politieke aspecten wordt gesproken over het bevolkingsvraagstuk; de groei van de grote steden en de grote verschillen tussen de arme en rijke bevolking. Voorts geeft dr. Riemens een overzicht van de politieke ontwikkeling van de afzonderlijke staten. Deze overzichten zijn wel erg globaal. Enkele belangrijke figuren worden besproken, maar wel valt het op, dat m.n. bij Brazilië niet wordt gesproken over figuren als Quadros en Goulart, die toch, al was hun regeringsperiode kort, een belangrijk stempel op de geschiedenis van dit land drukten.

Uiteraard wordt ook stilgestaan bij de figuur van Fidel Castro en zijn pogen in Latijns-Amerika meerdere Vietnam's te creëren.

In de volgende hoofdstukken wordt gesproken over de betrekkingen tussen de Latijns-Amerikanen onderling. Hoewel we niet van een Latijns-Amerikaanse eenheid kunnen spreken, acht dr. Riemens de onderlinge verhoudingen tussen de Staten niet al te slecht, althans ze liggen gunstiger dan men aanvankelijk denkt. Speciaal wordt ingegaan op de invloed van de U.S.A. en de Sovjet-Unie t.a.v. Latijns-Amerika.

Ook spreekt dr. Riemens over de invloed van West-Europa. T.a.v. de U.S.A. komt duidelijk naar voren, dat dit land vaak zijn positie misbruikt heeft om er zelf voordeel uit te trekken. Regiems die de Amerikaanse belangen schaden worden vaak door middel van economische maatregelen tot rede gebracht. Soms wordt met min of meer verborgen steun van Washington een, de Amerikanen gunstiger gezinde regering in het zadel geholpen. Uiteraard probeert ook de Sovjet-Unie invloed te verkrijgen in Latijns-Amerika vaak door middel van handelsbetrekkingen en het leveren van kredieten.

De guerillabewegingen worden door Moskou niet gesteund. Bij de bespreking over de Westeuropese invloed wordt m.n. gesproken over de invloed van het Nederlandse bedrijfsleven. Veel contacten met de E.E.G. zijn er in wezen nog niet.

In het laatste hoofdstuk wordt o.m.

ingegaan op de onvolkomenheden van de nieuwe ontwikkeling. Beslist nodig voor deze landen is volgens dr. Riemens o.m. een politieke stabiliteit, bestrijding van het analphabisme, verbetering van de produktiviteit, woningverbetering en het realiseren van een gemeenschappelijke markt. Ook wordt gesproken over de taak die West-Europa met name kan hebben in de ontwikkeling van Latijns-Amerika.

Tenslotte zegt dr. Riemens nog iets van de vooruitzichten. Riemens kiest zelf voor een radicale oplossing zonder geweld. Een oplossing waarin ook West-Europa een actief aandeel moet hebben. Ik ben zelf ook voorstander van deze oplossing maar dan moet er ook snel wat gebeuren. Wanneer de brede massa werkelijk bewust wordt van de grote ellende en armoede is de weg naar de revolutie misschien wel de enige. Wij kunnen dan niet zo maar stellen, dat dit fout is, want we hebben dan zelf een groot brok schuld mee te dragen. Alleen belangstelling voor Latijns-Amerika is onvoldoende, daadwerkelijke steun aan diegenen die aldaar strijden voor een rechtvaardige samenleving is noodzakelijk. Ik dacht overigens, dat dit boek een goede inleiding is.

Wie echter meer wil weten over Latijns-Amerika dient meer diepgaande studies te raadplegen. Gelukkig ontbreekt in het boekje een korte literatuurlijst niet.

Jammer is het, dat dr. Riemens weinig zegt over de invloed van de rooms-katholieke kerk op het leven in Latijns-Amerika. Was het juist niet deze kerk, die tezamen met de grootgrondbezitters een groot stempel drukte op de huidige samenleving? Gelukkig komt langzamerhand ook binnen de rooms-katholieke kerk aldaar het besef naar voren, dat het zo niet langer gaat. Dat is uitermate belangrijk. Jammer, dat dr. Riemens hieraan praktisch voorbijgaat. Toch wil ik dit boek, ondanks bepaalde onvolkomenheden, graag ter lezing aanbevelen. A. Platteel.

VAN VERDEDIGING NAAR CRISISBEHEERSING

In het tweede artikel van jhr. mr. M. W. C. de Jonge in N.G. van 12 dec. j.l. werden aan het slot een 5-tal conclusies vermeld. Dit hadden 10 conclusies moeten zijn. Wij plaatsen hieronder alle 10 conclusies die de heer De Jonge aan het slot van beide artikelen weergaf.

1. Onder het bestaande evenwicht, berustend op de nucleaire afschrikingsmachten van de V.S. en de S.U., heeft de strategie van verdediging plaatsgemaakt voor die van crisisbeheersing. In deze strategie vervullen mobilisabele reserves een belangrijke functie. Een regering beschikt over een grotere variëteit van middelen, wanneer zij mobilisabele naast parate troepen heeft. Dit geeft haar meer vrijheid van handelen in een crisissituatie. In het bijzonder voor de landstrijdkrachten geldt, dat een aanzienlijk gedeelte in een periode van ontspanning als mobilisabele troepenmacht in reserve dient te worden gehouden. Wanneer zich dan een crisis gaat aftekenen, kunnen deze mobilisabele eenheden — als instrument van crisisbeheersing — geactiveerd worden. Een 'flexible paraatheid' dus, op en neer gaand met de internationale spanning.
2. Op basis van deze strategie, mede in aanmerking genomen de ligging van ons land op 300 km afstand van het IJzeren Gordijn, verdient het de voorkeur de samenstelling van ons legerkorps te wijzigen in 3 parate en 6 mobilisabele brigades. De gunstige condities voor een snelle mobilisatie in

ons land alsmede toepassing van het Rechtstreeks Instromend Mobilisatie (R.I.M.)-systeem maken het mogelijk de 6 brigades en bijbehorende steunende troepen binnen 3 x 24 uur te activeren. Het aldus samengestelde legerkorps zou dan de mobiele reserve strijdmacht kunnen vormen van de in Centraal Europa optredende Noordelijke Legergroep van de NAVO.

3. De parate sterkte van onze luchstrijdkrachten en luchtverdediging dient te worden gehandhaafd. Echter moet onze luchtmacht worden ontlast van de verplichting om zich gereed te houden met twee squadrons deel te nemen aan nucleaire operaties.
4. In verband met de in de laatste jaren toegenomen dreiging ter zee, dient de parate sterkte van onze marine tenminste gehandhaafd te blijven; daarnaast moet een adequate marine-reserve worden opgebouwd.
5. Gezien de strijdwijze van het communisme moet steeds rekening worden gehouden met een dreiging van binnenuit. Aan de territoriale verdediging behoort dan ook meer aandacht geschonken te worden dan in de afgelopen jaren is geschied.
6. De voorgestelde reorganisatie van het legerkorps levert een aanzienlijke besparing op aan exploitatiekosten, ruim voldoende om de post voor investeringen voor de landmacht op het vereiste peil te brengen.
7. Aan de militaire dienstplicht, pijler van de democratie, behoort niet te worden getornd. Echter moet de opkomstperiode worden teruggebracht tot 9

maanden, waarbij dan ook alle goedgekeurden onder de wapenen worden geroepen.

Technische functies, waarvoor een langere opleiding nodig is, moeten door beroepsmilitairen of technisch-specialisten worden vervuld. Alleen indien er dan nog vacatures overblijven, zal het onvermijdelijk zijn hiervoor dienstplichtigen aan te wijzen, die dan tot een langere diensttijd verplicht kunnen worden; in dit geval echter voor een salaris dat een volwaardige beloning vormt voor hun gebleken onvervangbaarheid.

8. Uitstel om studieredenen dient alleen te worden verleend in die geval-

len, waar voor de te vervullen militaire functie een academische graad is vereist (militair geneeskundige dienst, juridische dienst, enz.)

9. Voor erkende gewetensbezwaarden dient een alternatieve dienstplicht te worden ingesteld, waarvoor nuttige en interessante werkobjecten moeten worden gevonden.

10. De opkomstperiode in militaire dienst dient in het bijzonder te worden gebruikt voor de staatkundige vorming en het stimuleren van burgerschapszin bij de dienstplichtigen. Het verdient aanbeveling dat defensie zich hierin laat bijstaan door ervaren krachten uit het onderwijs.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN VUL DE BON IN

S.V.P. zenden aan: Bureau A.R. Partij, dr. Kuiperstraat, Den Haag.

ONDERGETEKENDE :

Naam:

Adres:

Woonplaats:

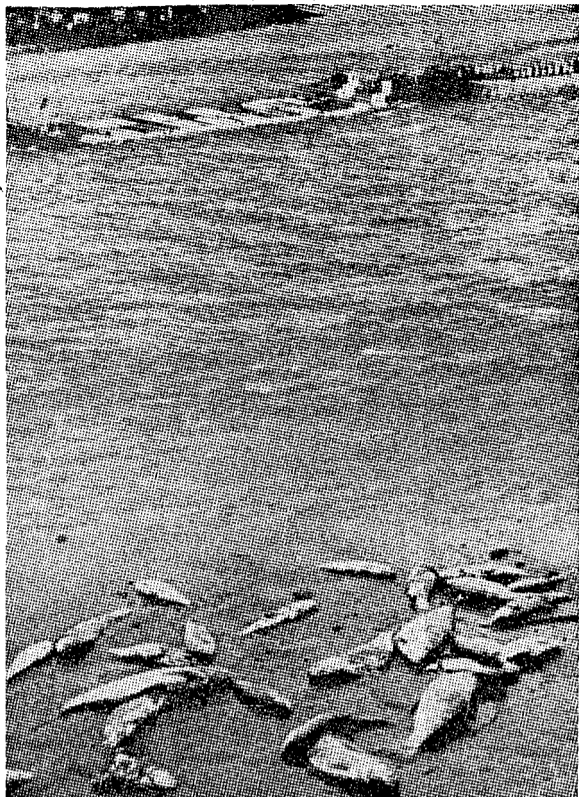
— wenst tot 16 januari 1971 NEDERLANDSE GEDACHTEN gratis te ontvangen en abonneert zich met ingang van die datum op het weekblad. De abonnementsprijs voor de rest van het 1e halfjaar bedraagt dan slechts f 7,—.

— wenst wel/niet*) gebruik te maken van een incasso-girokaart.

Datum: Handtekening:

N.B. Betaling op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting te Den Haag met vermelding „abonnement N.G. 1971”.

*) Doorhalen s.v.p. hetgeen niet van toepassing is.

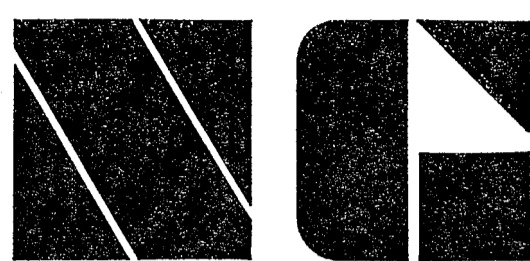

Het bijna afgelopen jaar 1970 stond in het teken van de natuurbescherming, het was zelfs Europees natuurbeschermingsjaar, kort aangeduid als N70. Die natuurbescherming is niet, althans behoort niet te zijn, een zaak van enkelen, biologen, vogelkenners, natuurbeschermers, maar een zaak van iedereen, overheid en burger.

Gelukkig breekt dat besef steeds meer door, nu grote groepen van de bevolking worden geconfronteerd met water- en luchtverontreiniging. Milieubescherming en milieubehoud zijn een levensvoorwaarde voor de mens.

Vandaar N70. Vandaar ook de inhoud van dit laatste nummer van dit jaar, dat geheel gewijd is aan ons leefmilieu. De overheid heeft hier een grote taak, maar het individu kan ook meehelpen.

Het is niet iets wat alleen in 1970 van belang is. Het gaat om uzelf, om uw leefmilieu in de komende jaren.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 52 - 31 december 1970

**HAKEN EN OGEN:
HET LOONDEBAT**

Het 15. dec. j.l. tot in de nacht gevoerde loondebat is in zijn geheel voor de televisie uitgezonden. Iedereen kon het dus 'zien'. Maar uit de vele vragen, ook in de perscommentaren, blijkt wel dat 'zien' en 'doorzien' nog niet dezelfde zaken zijn. Vooral drie vragen komen uit onze eigen kring naar voren — vragen die we zo goed mogelijk zullen proberen te beantwoorden:

Waarom was de AR fractie in meerderheid voor 'een' loonmaatregel — maar tegen de maatregel, die het kabinet voorstelde?

Waarom werd de fractie het intern niet eens? Waarom verzandde dit debat in een ondoorzichtig gepraat over procenten, dat vrijwel niemand zal hebben aangesproken?

De heer Goudzwaard, die als woordvoerder optrad, stelde in zijn betoog met alle duidelijkheid, dat het probleem rond deze loonmaatregel voor hem niet gelegen was in de vraag, of het kabinet al dan niet de kant van de 'werkgevers' gekozen had, en die van de 'werknemers' had moeten kiezen. Zo'n versimpeling moge het in de ogen van velen 'goed doen', maar één ding wordt daarbij dan uit het oog verloren namelijk: dat de twist tussen werkgevers en werknemers er één is op ijs, dat kraakt onder ons aller voeten. 'Onze economie', aldus dr. Goudzwaard, 'balanceert op de rand van inflatie en werkloosheid': de prijzen schieten omhoog en er kan binnen een jaar een gevaarlijke werkloosheid inzetten. En we weten allen, wat dat betekent: zowel een aanhoudende inflatie als een zich inzetende werkloosheid treft altijd en het eerst de zwakke groepen in de samenleving. Onder de inflatie lijden zij het zwaarst, die de lasten niet meer op

anderen kunnen afwentelen, zoals b.v. vele kleine zelfstandigen. En een werkloosheid zet zich juist in de zwakke landsdelen — het noorden, oosten en zuiden — het eerste in.

Daarom was er bij dit loondebat meer aan de orde dan belangen van werkgevers en werknemers. In de eerste plaats waren hier aan de orde de belangen van de zwaksten in de samenleving. Zonder een daadwerkelijke loonmatiging krijgen zij het het zwaarst te verduren. En juist daarom komt ook bij de loonontwikkeling de eigen verantwoordelijkheid van de overheid in het geding. Zij heeft immers tot eerste taak juist voor de zwakken een schild te zijn.

WAAROM NIET EENS ?

De A.R. fractie was en is het met dit uitgangspunt geheel en al eens. Ook in de interne fractiediscussies is dit duidelijk gebleken. Maar hoe kon het dan gebeuren, dat zich bij de uiteindelijke oordeelsvelling in de fractie toch bepaalde verschillen gingen aftekenen?

De reden daarvoor lag in het feit, dat de werknemersvakcentrales zich bereid hadden verklaard, uit eigen beweging tot een stukje loonmatiging te komen; en dit ondanks het niet gelukte centraal overleg tussen werkgevers en werknemers. De vakbeweging had zich nl. bereid verklaard de reële loonstijging achter te doen blijven bij de stijging van de arbeidsproductiviteit, welke geschat is op 3 à 3,5 pct. voor 1971. Een minderheid in de A.R. fractie — te weten mej. Van Leeuwen en de heer Boersma — meende, dat die toezegging voor de overheid voorshands voldoende diende te zijn; de reeds genomen loonmaatregel diende naar hun mening op die grond te worden ingetrokken. De meerderheid van de fractie was met mej. Van Leeuwen en drs. Boersma van mening dat — zoals dr. Goudzwaard het tijdens het debat ook opmerkte — 'een door beide partijen concreet aanvaarde loonmatiging honderd maal beter was dan een matiging, die de overheid tracht te forceren'. Voor de meerderheid van de fractie vormde echter de door de vakcentrales aangeduide loonmatiging een te smalle basis om tot die loonmatiging te komen, die uit een oogpunt van inflatiebestrijding en het voorkomen van werkloosheid huns inziens was vereist.

Een duidelijk verschil van mening dus. Maar anderzijds een verschil, dat zich aftekende op basis van door een door allen gedeeld uitgangspunt — namelijk dat juist ten bate van de zwaksten in de samenleving een loonmatiging thans onontkoombaar was.

WAAROM NIET DEZE LOONMAATREGEL ?

Unaniem was de fractie voorts van mening, dat de loonmaatregel tenminste op één punt wijziging diende te ondergaan: namelijk voor wat betreft het verbod van verwerking van de 400-gulden-loongolf in de looncontracten.

Was dit, omdat de fractie die 400-gulden-loongolf zo'n goede zaak vond, of omdat zij onder de indruk was gekomen van de gehouden 'werkonderbreking'? Bepaald niet. De reden was, dat in de door het kabinet voorgestelde regeling haars inziens een onbillijkheid school. Hoe men ook over de 400-gulden-golf denkt: het is een feit, dat er ligt, en waarover in de meeste bedrijfstakken tussen werkgevers en werknemers overeenstemming is bereikt. Zoiets laat zich door een overheid niet terugdraaien. Een loonmaatregel dient naar de toekomst te wer-

VERVOLG OP PAG. 2

Goed nieuws voor alle kinderen

de goede herder

Grootste en mooiste kinderblad in de Nederlandse taal met boeiende bijbelse verhalen. Rijk geïllustreerde avonturen van hedendaagse zendingen. Stripverhalen. Bijbelles met doorlopende puntenwedstrijd plus mooie prijzen. Puzzel- of knutselpagina, kleurplaat of zoekhoek, brieven aan tante Els, enz. De positieve inhoud is uniek voor deze tijd!!! **f8,-** p.jaar

Christelijk maandblad voor kinderen volop in kleur

„gevaarlijke papieren“

Een spannend hoorspel voor kinderen en groten over het verraad, de gevangenneming en het verhoor van Corrie ten Boom. Het is een ontroerend verhaal uit de oorlogsjaren, gespeeld door 16 personen waaronder Corrie ten Boom zelf! Het geheel is opgenomen in stereo, compleet met geluiden en muziek. Deze 30 cm langspeelplaat in vinylkleurhoes is een mooi blijvend bezit voor elk gezin. **f10,-** Geloofsofbouwend!

bijzondere aanbieding

om het Kinderblad grotere bekendheid te geven.

Bij aankoop van de grote hoorspelplaat "Gevaarlijke papieren" geven wij een jaarabonnement voor 1971 op "de goede herder" voor **f2,- + het kerstnummer 1970 kado!**

Op één manier bestellen: Gireer f 12,- op postrekening 3697 95 t.n.v. stichting "de jonge koeriers" te Soest met vermelding: goede herder + L.P. U ontvangt de plaat p.o. en het kinderblad tot eind 1971.

dus ruim f6,- voordeel

p.s. deze aanbieding is uitsluitend voor niet-abonnees

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

HET GOEDE BEGIN

DOOR H. ALGRA

Het goede begin

Het spreekwoord zegt: een goed begin is het halve werk. Het is een spreekwoord met een opvoedkundige strekking en diende voorheen onder meer, om kinderen te leren, dat ze de eerste week na de vakantie dadelijk goed moesten aanpakken.

Ik heb een voorstel: laten we het spreekwoord wat meer principieel maken.

Het goede begin bepaalt het héle werk.

De verkiezingen voor de Tweede Kamer naderen nu snel. En wij zullen hard moeten aanpakken. Eensgezind moeten aanpakken. Maar daarbij is het uitkijken geblazen. Er is nl. een ontwikkeling in de politiek, die niet zonder gevaar is. De verkiezingen dreigen beheerst te worden door twee factoren, die niet beslissend mogen zijn.

In de eerste plaats wordt de aandacht sterk geconcentreerd op bepaalde personen. Dat is niet nieuw. Wie de tijd van Kuyper heeft meegemaakt of de hetze tegen Colijn zich nog herinnert, die weet wel, dat er vroeger ook het een en ander aan de orde was, dat niet zo fraai mag worden genoemd. Maar het is nu toch anders. Vakmensen zijn zelfs van mening, dat iemand als lijsttrekker minder geschikt is, als hij niet vriendelijk genoeg kijkt en evenmin als hij al te vriendelijk kijkt. Het is een vak geworden, met behulp van de tv wat 'aan je image te doen'. Voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen wordt door de experts op reclamegebied de kandidaat als het ware gepoetst en gewreven, totdat hij het meeste succes schijnt te beloven. Ook zijn vrouw wordt daarbij betrokken, want zij moet, als het even kan, het beeld van de kandidaat een vleugje charme extra geven. Hij zorgt voor de glimlach, zij voor het parfum.

In de tweede plaats dreigt het gevaar, dat de politieke propaganda wordt opgehangen aan de actualiteit, aan het kleine, maar op te blazen onderwerp, waar politiek wat inzigt. Het onderwerp, dat men met wat handigheid kan maken tot een grote en kwalijke zaak, met name kwalijk voor de tegenstander. Het zou niet goed zijn, zo iets zonder meer te laten passeren. Het kan nodig

zijn, om af en toe eens hard terug te slaan. En dan zo gauw mogelijk. Waarbij evenwel onze tegenstanders met name via radio en tv dagelijks beschikken over hun welgezinde elementen, die er graag wat van willen maken en die tijdig, ook op zondagmiddag, een complete unit hebben klaarstaan, als ze getipt worden, dat enige jongelui zullen demonstreren. Mits het tegen een minister gaat, b.v. in de tuin van diens particuliere woning. Wij van onze kant hebben geen behoefte aan dat soort demonstraties en gaan dus de NOS ook niet waarschuwen, dat er wat te verdienen valt.

Maar al is het dan niet een kwestie van gelijke kansen, er zullen stellig kansen zijn, om terug te slaan, en als het moet, zullen we dat ook doen. Maar niet vanuit een buiten-spel-positie.

Dat neemt niet weg, dat een verkiezingsstrijd, die zich concentreert op de personaliteiten en de actualiteiten, een arme, oppervlakkige en dus gevaarlijke strijd is.

Daarom: het goede begin bepaalt het gehele werk. Ons begin is, dat we in heel de propaganda willen optreden als een christelijke partij. Dat wil zeggen, een partij, die zelf onder het beslag is van het Woord van God en alles wil doen om te bevorderen, dat héél ons volk onder dat beslag komt.

Dat wil zeggen, een partij, die weet, dat liefde en recht, gezag en vrijheid in aardse verhoudingen zich vaak als tegenstrijdigheden openbaren, waartussen een compromis moet worden gezocht. Maar die gelooft, en dat geloven is een zeker weten, dat deze tweeheden toch éénheden zijn in God, in Zijn werk in deze wereld. Zodat er uitzicht is voor de christelijke politiek.

Dat wil zeggen, een partij, waar allerlei nuances mogelijk zijn, waar allerlei meningsverschillen worden uitgepraat, maar waar dan opeens doorbreekt in volle blijdschap en kracht het gemeenschappelijk weten, dat we bij elkaar horen, omdat er banden zijn, niet van deze aarde.

FAZANTEN JACHTGEWEER HEMDEN EN BROEKEN

De heer Goudzwaard (A.R.P.) vroeg aan de minister van Financiën of het juist is, dat door de regering in 1969 o.a. is geschonken:

- aan de astronauten van de Apollo XII: drie fazanten;
- aan de minister-president van Roemenië: 1 jachtgeweer;
- aan behoeftige bevolkingsgroepen in Suriname: 1500 stel hemden en broeken.

De heer Goudzwaard vraagt of door de regering voldoende garanties getroffen zijn ter voorkoming van een mogelijke verwisseling van deze geschenken, zodat bepaalde bevolkingsgroepen in Suriname niet drie fazanten ontvangen hebben, de astronauten tezamen 1 jachtgeweer, en de minister-president van Roemenië 1500 stel hemden en broeken.

BROCHURE VIJF ONTWERP-CONCLUSIES

Aan de agenda van het Partij Convent d.d. 12 december 1970 waren toegevoegd de door de A.R.-kiesverenigingen te Ouderkerk aan den IJssel en Berkenwoude ingezonden vijf ontwerpconclusies: 'Werkelijke vernieuwing in na de verkiezingen te realiseren open samenwerking'. Het Partij Convent besloot eenstemmig deze met de toelichting te aanvaarden als bijdrage tot de meningsvorming en aan de partij aan te bieden.

Aan de in het A.R.-jaarverslag vermelde leden van het Partij Convent was tevens toegezonden een brochure van de heer C. J. van den Heuvel, met

Dit nummer van Nederlandse Gedachten verschijnt tussen Kerstmis en nieuwjaar. Op 2 januari verschijnt het blad niet.

Het eerstvolgende nummer van N.G. zal verschijnen op 9 januari a.s.

dezelfde titel 'Werkelijke vernieuwing', waarin de voorgestelde ontwerpconclusies nader worden besproken. Behandeld worden o.a.:

a. afwijzen van de ondemocratische en inhoudloze dwangkeus PvdA-VVD;

b. alle constructieve en voldoende representatieve partijen uitnodigen tot deelneming aan kabinetsformatie en regering;

c. slechts uit de boot vallen bij zichzelf uitschakelen door onverhoopt te weigeren;

d. het recht voor ook de ministers tot steeds openlijk eigen standpunt bepaalde, beknopt eventueel na de formatie op te stellen flexibel regeringsprogramma met tussentijdse bijstelling;

f. de verouderde begrippen regeringspartijen en oppositie vervangen door opbouwend kritische begeleiding van alle kamerleden;

g. afschaffen van het met de grondwet strijdige dwangalternatief kabinetscriden. De brochure is een interessante bijdrage in de discussie over samenwerking tussen de politieke partijen.

Bestelling is mogelijk door storting of overschrijving van f 2,15 per exemplaar op postrekening nr. 201436 ten name van C. J. van den Heuvel, Kerkweg 90 te Ouderkerk aan den IJssel. Met voor 4 januari 1971 gedane bestellingen kan rekening worden gehouden bij de oplage van een eventuele herdruk.

IK OOIEVAAR

ZUINIG BEWAREN
(HET IS DE LAATSTE)

Als ooievaar, ben 'k op een kerk geboren,
Weldra zult u mij niet meer zien of horen,
Want waar u, mens, het water gaat bederven,
Daar sneeft de kikker en moet ik van honger sterven.
Slechts Den Haag, de vroegere residentie,
Geef mij soulaas en toonde nog clementie.

VERVOLG VAN PAG. 1

ken, dient een matiging in een komende periode te bewerkstelligen en behoort niet, bedoeld of onbedoeld, een stukje afstraffing (correctie) in zich te houden over wat in het verleden is gebeurd.

Hoezeer men ook de loongolf in zijn vrij onheilspellende economische consequenties kan betreuren en ook móet betreuren.

Daarom is het een goede zaak, dat de regeringspartijen op dit punt unaniem op een herziening van de loonmaatregel hebben aangestuurd. Die gemeenschappelijke overtuiging bestond reeds, voordat de vakcentrales opriepen tot hun 'werkonderbreking', die trouwens in het gehele debat nauwelijks aan de orde is geweest.

WAAROM VERZAND IN PERCENTAGES

Het kabinet heeft het met deze unanieme wens van de regeringsfracties niet gemakkelijk gehad, zoals ook wel uit de krantenkoppen is gebleken. Het kabinet van zijn kant heeft een tijdlang uitdrukkelijk volgehouden aan het standpunt dat de f 400,— niet mocht worden verwerkt. En toen het uiteindelijk op dit punt toegaf — een beslissing, die aan alle ministers duidelijk moeite heeft gekost, zij het in verschillende gradaties — bleef het kabinet er toch

aan vasthouden, dat terwille van de beoogde loonmatiging dan een aanpassing van de eerst genoemde percentages — 3 en 2 pct. — noodzakelijk zou zijn. Zo is uiteindelijk het voorstel van de 3 en 1 pct. geboren.

Zoals dr. Goudzwaard in tweede termijn stelde zou het beter zijn geweest, wanneer in de situatie, waarin het kabinet tengevolge van deze verwickelingen was terechtgekomen — verwickelingen, die te voorzien waren! — het kabinet er toe zou hebben besloten de maatregel verder ongewijzigd te laten. Ook al kan men er begrip voor hebben, dat het kabinet aan de wens van een daadwerkelijke loonmatiging wilde blijven vasthouden.

Overigens mag men bij dit wat wonderlijke en weinig bevredigende einde van het debat niet vergeten, dat dit zich afspeelde tegen de achtergrond van een niet geslaagd centraal overleg tussen werkgemers en werknemers. Daar hoort het spreken over percentages voluit thuis. Nu dit overleg niet was gelukt, verplaatste zich — zoals minister Roolvink terecht opmerkte — de gehele materie zich voor een belangrijk deel naar het overleg tussen kabinet en Kamer. Een ongebruikelijke situatie, die de Kamer noopte zich ook over percentages van loonstijgingen te gaan uitlaten! Mede om die reden had de A.R. fractie er behoefte aan te stellen, dat haars inziens percentages van de loonmaatregel beter ongewijzigd hadden kunnen blijven.

MORAAL

Het loondebat hoort nu weer tot het verleden; alleen de toekomst kan leren, in hoeverre de in dit debat gekozen opstellingen juist zijn geweest. Dit geldt te meer, nu het een debat is gebleken met haken en ogen: niet alleen voor de werknemersorganisaties, maar ook voor het kabinet. Toch is er geen reden, volstrekt in mineur te eindigen.

Zo pleit het voor de werknemersorganisaties, dat zij niet alleen met een eigen matigingsvoorstel over de brug zijn gekomen, maar ook bereid zijn gebleken zich democratisch te schikken in een door het parlement aanvaarde loonmaatregel, die op een verdergaande loonmatiging is gebaseerd.

Voor minister Roolvink pleit, dat hij geen moeite heeft gespaard om tot een herstel van het centraal overleg te komen; bovendien heeft hij de kabinetsmaatregelen gepaard doen gaan met o.a. een voorstel tot optrekking van het minimumloon, dat er in alle opzichten zijn mag.

Voor het parlement pleit — maar dat is iets, waarover men van mening kan verschillen — dat het de onjuiste positiebepaling van het kabinet over de f 400,— verwerking niet heeft overgenomen; en voorts dat het — waarover men eveneens van mening kan verschillen — zowel in het prijs- als in het loondebat in meerderheid heeft laten merken, niet in te stemmen met een algeheel terugtrekken van de overheid op het gebied van de prijs- en loonvorming in onze samenleving.

LEEFMILIEU EN GROEI

DOOR DR. H. REBEL

Tegen het jaar 1000 heerste in het christelijke West-Europa een geweldige angst. Angst voor de vervulling van de profetiën uit Johannes' Openbaringen. Wij kunnen die angst niet begrijpen, of wel we lachen er om. Wij veronderstellen niet meer dat God rekening zou houden met ons tientalig stelsel, en op een moment, dat door een rond getal wordt gekenmerkt, zou weerkomen. Wij weten beter, zou men kunnen zeggen. Wij hebben een Renaissance en een Verlichting achter de rug, alsook diverse revoluties. Alles in het kader van een geweldige toename van de wetenschap en de uitdijning daarvan over alle levensterreinen. Wij hebben dan ook, menen wij, alles zelf in de hand; en dat lijkt vaak nog waar ook.

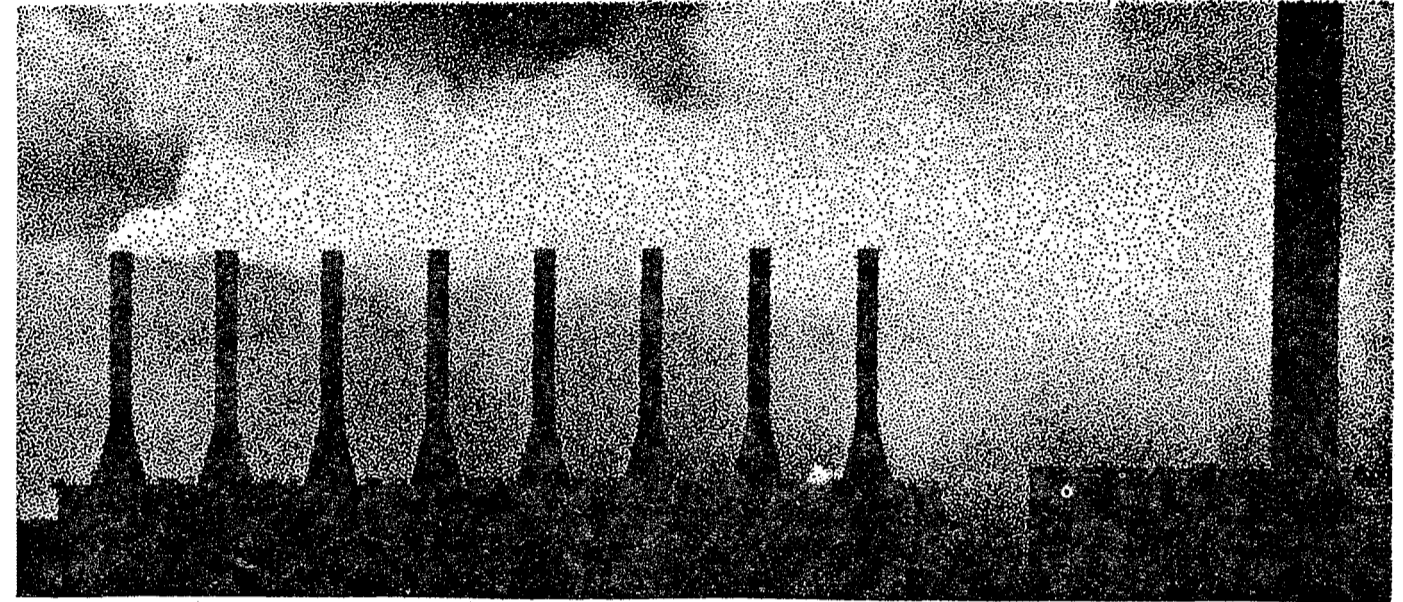
De overmoedige stemming is, dunkt mij, mede verantwoordelijk voor het ontstaan van de nieuwe theologieën, die stellen dat wij alles zelf doen en kunnen. Ook, met onze mogelijkheden, het goede willen. De gedachte, dat wij zelf, geleidelijk of met horten en stoten, het Godrijk hier op aarde helpen tot stand komen, vloeit hier direkt uit voort, evenals het ongefundeerde vooruitgangsoptimisme. Beide lijken op het ogenblik een onstuitbare opmars te maken.

Zelfs de vooruitgang wil men nog een handje helpen door vanuit deze gedachten de bestaande maatschappij, waarin geen 'gerechtigheid' heerst, structureel te kritiseren, en te pogen, die grondig, revolutionair te veranderen. In de 'architectonische kritiek' van Kuyper proeven we daar al iets van. In het kader van een inleidende beschouwing over het bederf van het leefmilieu kan ik niet nalaten, ernstig tegen een dergelijke gang van zaken te waarschuwen. Ik ben er van overtuigd, dat wij met andere vormen en moeiten en lasten, het kwaad en de ongerechtigheid niet zullen uitbannen, omdat het onze vormen zullen zijn. Men kan menen, dat wij de problemen, waarmee wij voortdurend worstelen, ook voortdurend kunnen oplossen. Ik stel hier, dat de vergrote mogelijkheden daartoe, hun eigen vergrote problemen scheppen. Dat de problemen van vandaag op de grotere mogelijkheden van morgen zullen moeten wachten. Maar dat die laatste weer onherroepelijk grotere moeilijkheden met zich mee brengen.

ONWIL

Enerzijds komt dit voort uit de onwil om mogelijkheden alleen in goede zin te benutten. Wij zien daarin steeds kansen om ons persoonlijk of groepsvoordeel te vergroten. Daarnaast is er sprake van onkunde, **onvermogen** om de tweezijdigheid en daarmee ook de kwade consequenties van iedere mogelijkheid te zien, en de verkeerde toepassing achterwege te laten. Deze onwil, dit onvermogen, zijn beide bijbelse noties, die aangeven hoe de mens wezenlijk tekort schiet in zijn opdracht. Ik geloof daarom niet in het bestaan van wezenlijke vooruitgang, ook niet door wijziging van de maatschappelijke structuren. Wij willen het goede fundamenteel niet, nooit alleen in elk geval.

De afwezigheid van vooruitgang maakt ook, dat de dreiging die wij allen min of meer ervaren bij het naderen van het jaar 2000 eigenlijk geen paradox is. De schijnbare paradox ligt hierin, dat onze voorvaders van het jaar 1000, een veertig generaties geleden, zo bevanging waren van angst voor de buiten hen liggende machten, even geweldig als onbekend. Terwijl de gevaren die wij nu te vrezen hebben, uit ons zelf voortkomen, uit uitvindingen en veroveringen, al gedaan of op handen, uit genomen beslissingen, en als zodanig

geplaatst onder onze eigen controle. De paradox is schijnbaar, want vergroting van kennis heeft onze onwil en ons onvermogen omtrent de goede richting van onze ontwikkeling en het karakter en de draagwijdte van onze beslissingen niet verkleind. De controle is schijn, want zij is half. Alleen het verkeerde is geheel voor onze rekening. Zeker, wij zijn gedeeltelijk ontsnapt aan de willekeur van de natuurkrachten; cyclonen, aardbevingen, lawines daargelaten. Wij hebben zelfs de verhouding van overheersing en kennis omgedraaid. De natuur kan ons niet meer vernietigen. Wij kunnen dat alleen onszelf doen. De mensheid is alleen door zichzelf nog bedreigd. Zo is de stand van zaken. Wij moeten ons echter realiseren, dat ook op deze manier wij Gods plan tot uitvoering brengen. Dat plan is altijd bij ons, over ons, en nooit zonder ons volvoerd.

ONSZELF VERNIETIGEN

Velen hebben gemeend, dat de bijbelse profetiën in een kernoorlog werkelijkheid zouden worden. Ik acht het heel goed mogelijk. De verschrikkingen van zo'n oorlog zijn werkelijk onoverzienbaar. Ik wil hier aangeven dat wij ook op andere wijze het Einde naar ons toe halen. De laatste twintig jaar vallen de volgende dingen duidelijk te constateren:

a. De wereldbevolking neemt zo ontstellend snel toe dat, waar er voorlopig nog **plaats** voor mensen overblijft, **voedsel** een beperkende factor zal worden.

b. De economische groei, vooral voortkomend uit industriële expansie, werkt in de hand, dat andere levensbehoeften ook al gaan ontbreken: drinkwater, frisse lucht, stilte, energie.

c. De kloof tussen de bestaansvoorwaarden hier en in de arme landen groeit onrustbarend snel. Het is niet onmogelijk dat wij een breekpunt naderen, waarop onvoorziene en onvermoede conflicten losbarsten.

Omtrent de punten a. en b. wil dit N.G. nummer nader oriënteren. De verontreiniging van water en lucht krijgen hierbij de meeste aandacht, omdat hiervan de grootste en meest directe dreigingen uitgaan. Bodemverontreiniging en lawaai, overlast zijn nog slechts in het beginstadium.

Lucht- en waterverontreiniging kunnen beide spoedig catastrofaal worden. Stellen wij ons voor een lucht waaruit — zeer verdund — zwavelzuur neerregent, dat de bodem geleidelijk verzuurt. Het planteleven houdt dan op een zeker moment op, en daarmee het overige leven. Lucht, waaraan door de verbrandingsprocessen steeds meer zuurstof wordt onttrokken en vervangen door koolzuurgas. Een proces, precies tegengesteld aan dat van een veel vroegere geologische periode, en waarbij de omstandigheden waarin leven kon bestaan, mogelijk werden. De meest rampzalige gevolgen zouden zijn een

verminderde plantengroei, een daling van temperatuur, tenslotte wellicht een ijstijd, en in elk geval ingrijpende klimatologische veranderingen over de hele wereld. Of ook een lucht met een wisselend, maar gemiddeld steeds oplopend gehalte aan stikstofoxyden, waarvan de werking op de overdracht van erfelijke eigenschappen van levende wezens ingrijpend en kwaadaardig kan zijn.

Stellen wij ons voor zeewater, dat zo sterk belast is met verteerbare afval, dat algen en wieren zich er overvloedig in ontwikkelen. Zo overvloedig dat zij tenslotte samenkoeken aan het oppervlak — zij hebben licht nodig en zuurstof — en het onderliggende water van licht en lucht afsluiten. Een stinkende, dode plas zou het resultaat zijn, met een vermindering van zuurstofproductie op aarde van bijna de helft. Of water waarin betrekkelijk weinig giftige of radioactieve afval het leven onmogelijk heeft gemaakt, van de grootste vissen en zoogdieren tot het microscopisch kleine phytoplankton. Het resultaat zou overeenkomstig zijn, met wat minder stank wellicht. In beide gevallen zou de invloed op de atmosfeer, op de vorming van het weer, op de klimaten zelfs, ongekend groot zijn, al valt nauwelijks te voorspellen hoe het er dan op aarde uit zou gaan zien.

NIET FICTIEF

Het gruwelijke is nu, dat deze dingen niet maar als fictief voor te stellen zijn, maar bezig zijn, werkelijkheid te worden. De rest van dit nummer toont dat, hoop ik, overtuigend aan.

Het is de vraag, of de serie groot-scheepse rampen, waarop dit moet uitlopen, nog voorkomen kan worden. Er is hier en in verschillende andere hoog-industriële landen een benadering van het probleem, waarvan wij het uitgangspunt karakteriseren als: de vervuiler betaalt. Deze benadering kan hoogstens een eerste fase zijn van een aanpak, en is meer nog een attenderen op, een bewust maken van het probleem en zijn gevaren. Het resultaat is voorlopig slechts een verdere industriële expansie in de richting van 'zuiverings' nijverheid. *Waarmee alleen de lokale overlast wordt bedwongen maar de totale produktie aan vuil wordt verspreid en vergroot.* Het ontwikkelen van een industrie die de vervuiling door de industrie ongedaan maakt, is als het uitvinden van het perpetuum mobile; de eeuwigdurende beweging; het is onmogelijk. Dit is geen wetenschappelijke vaststelling, veel wetenschappensmen menen juist dat de gevolgen van de technische ontwikkelingen door middel van technische vooruitgang kunnen worden weggenomen, maar het is mijn persoonlijke overtuiging.

Men kan zich daarvan een voorstelling maken, door te bedenken wat bijvoorbeeld de zuivering van rookgassen inhoudt. Het vergt het verhogen en ver-

wijden van schoorstenen, het volbouwen daarvan met hindernissen, die het vuil moeten wegvangen. Als gevolg daarvan het installeren van aanjaagventilatoren, die de verbrandingsgassen door de schoorstenen moeten persen. Daarmee wordt een nieuwe lucht- en/of waterverontreiniging veroorzaakt ter plaatse van de produktie van bouw materiaal, apparatuur en van de opwekking van energie — voor deze produktie zowel als voor het totale meerverbruik in het zuiveringsproces — in de elektrische centrales of in eigen stookinstallaties. In andere situaties geldt een overeenkomstige redenering.

Wij moeten dus goed beseffen, dat hier de hele industriële produktie in het geding is en vooral de groei van die produktie. Wij zullen toe moeten naar een heel andere manier van produceren, die geen afval veroorzaakt. De produktie kan dan blijven groeien. Het patroon en de gevolgen van het energieverbruik maken zo iets echter onmogelijk. De enige andere oplossing is, dat wij de groei van de produktie, en daarmee de economische groei, stopzetten, zodat de vervuiling niet nog verder toeneemt. Om dan te trachten de bestaande schade zoveel mogelijk in te perken. Deze weg is — althans principieel — te bewandelen. De bevolkingsgroei, de internationale inflatie en de al stevig gewortelde hang naar steeds **meer** gemak, comfort en — nominale — welvaart, allen nopen tot industriële expansie, zullen echter een sterke en wellicht funeste tegendruk bieden tegen een dergelijke aanpak.

Een effectieve ingreep zal dan ook in ieders vlees snijden. Hij zal een bevolkingspolitiek, een sociaal-economische en een ruimtelijke-orderingspolitiek, een monetaire en financiële politiek vergen van een andere inhoud dan die tot nu toe gevoerd zijn. Het zal een overheidsingreep op de samenleving zijn, een machtsingreep geheel in tegenstelling tot wat velen begeren. In betwijfel of de huidige maatschappelijke en staatkundige ontwikkelingen deze ingreep mogelijk zullen maken, omdat hij een **inperking** van ieders vrijheid betekent. Die inperking lijkt al nauwelijks meer te stimuleren — als zelfinperking — en kan misschien alleen nog afgedwongen worden. Minder worden is vrijwel onoverkomelijk moeilijk.

Ten slotte dit: Het is een gelukkige omstandigheid dat deze zaken de laatste tijd, en nu ook hier, in de politieke sfeer belanden. Zonder dat zou er niets gebeuren. Wij kunnen nu gaan discussiëren over het wat van de te nemen maatregelen. Daarin vinden wij elkaar wellicht. Over het hoe zullen de partijen waarschijnlijk diepgaand van mening verschillen. Het is te hopen, dat deze verschillen niet tot breuken zullen uitgroeien.

Huize „NIEUWENOORD“ Baarn
KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

heeft op korte termijn behoefte aan enkele

GEDIPLOMEERDE Z.-VERPLEGENDEN

(mnl. of vrl.)

Sollicitaties te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook gaarne schriftelijk of telefonisch (02150-54451) alle gewenste inlichtingen verstrekt.

HUIZE „NIEUWENOORD“ - GROENEVELD 25 - BAARN

**BALANS
NIET
IN
EVEN-
WICHT
IEDER
LID
EEN
GULDEN
EN
DE
ZAAK
ZIT
GOED**

STICHTING „GROOT EMAUS“ ERMELO

In ons christelijk internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

LEERLING- KINDER- VERZORGSTER

zowel bij een groepje jongeren als bij wat oudere kinderen

Positief christelijke levensopvatting.

Eigen opleiding voor de diploma's kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.

Verkorte vijfdaagse werkweek.

Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden overeenkomstig gehonoreerd naar opleiding en diensttijd.

**BRIEVEN MET VOLLEDIGE INLICHTINGEN GAARNE
SPOEDIG AAN DE DIRECTEUR.**

STICHTING MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING OOSTELIJK GRONINGEN

Onze Stichting (A-instelling) is werkzaam in negen gemeenten in Oostelijk Groningen (Beerta, Bellingwede, Nieuwe Pekela, Nieuweschans, Nieuwolda, Midwolda, Oude Pekela, Scheemda, Winschoten).

HUIDIGE WERKSOORTEN:

- Algemeen maatschappelijk werk
- Gezinsverzorging

BINNEN KORTE TIJD ZULLEN TOT ONZE WERKZAAMHEDEN
GAAN BEHOREN:

- Bijzonder gezins- en wijkwerk
- Open bejaardenwerk
- Peuterspeelzaalwerk

Gezien de snelle groei hebben wij de volgende vacatures

LEIDSTER GEZINSVERZORGING LEIDSTER BEJAARDENZORG

De werkzaamheden van de te benoemen leidsters worden, met behoud van zelfstandigheid, in teamverband verricht.

- Diploma M.S.A. of gelijkwaardige opleiding of acte N XIX, N XX en N XII
- Salarisering op basis van rijksregeling:
 - minimaal f 8.160,—
 - maximaal f 13.268,— inclusief vakantietoeslag afhankelijk van opleiding en ervaring
- Voor gebruik van eigen auto wordt een redelijke vergoeding gegeven
- Vakantie 20 dagen per jaar.
- Bij het verkrijgen van woonruimte zal medewerking worden verleend

NADERE INFORMATIE:

De huidige personeelsbezetting bestaat uit: directeur, drie staffunctionarissen, tien leidsters gezinsverzorging, vijf maatschappelijk werkers en 5 administratieve krachten.

Sollicitaties, met vermelding van referenties, binnen twee weken te richten aan de Directeur van de Stichting, Burg. Venemastraat 26 te Winschoten. Telefoon 05970 - 5062.

EEN NIEUW DELTA PLAN

DOOR G. J. H. GRIFFIOEN

Dit nummer van Nederlandse Gedachten staat in het teken van de vraagstukken van milieubeheer en milieubescherming.

Dag in, dag uit komen hierover via radio, televisie, kranten en tijdschriften verontrustende berichten op ons af. Vergiftiging van water, lucht en bodem hebben reeds het verdwijnen van vele soorten planten en dieren teweeg gebracht. Vele andere soorten worden rechtstreeks bedreigd.

Het gaat hierbij niet alleen om een ontstellende verarming van de natuur die God als een kostbaar erfgoed aan de mens heeft toevertrouwd. Er is meer in het geding. Deskundigen van verschillende wetenschappen vertellen ons, dat een ernstige verstoring van het biologisch evenwicht aan de gang is. Dat betekent dat het voortbestaan van de mens zelf op het spel staat. De waarschuwingseinen staan op rood. Wij zijn bezig de tak waarop wij zitten door te zagen. Er zal met spoed iets moeten gebeuren. Er zal veel moeten gebeuren om een dreigende ramp af te wenden.

Er zijn — helaas — veel mensen die zeggen: het zal onze tijd wel duren. Anderen trekken een wissel op het aanpassingsvermogen van de natuur. Maar intussen gebeuren de ongelukken en groeit het onbehagen. Voor de softnonkinderen is het te laat. Het drinkwater in Rotterdam is van slechte kwaliteit. Door de luchtverontreiniging moeten scholen in het Rijnmondgebied sluiten.

De pinguïns om de Zuidpool zijn met DDT besmet en elke slok moedermelk die een baby binnenkrijgt bevat DDT. In sommige Zweedse meren mag niet meer worden gevist omdat het water vergiftigd is door o.a. Nederlandse fabrieken die het gif via hun hoge schoorstenen daarheen transporteren. De Waddenzee loopt in kwaliteit terug door de lozing van allerlei afvalwater. Het aantal zeehonden is dit jaar schrikbarend verminderd. Maar de Waddenzee is óók de kraamkamer van de vissen uit de Noordzee. Als de vervuiling doorgaat loopt de hele visstand ernstig gevaar.

Zo zouden wij kunnen doorgaan. Maar als illustratie is deze opsomming duidelijk genoeg.

Er is nog meer dat tot zorg stemt. Het Nederlandse landschap dat zo menige dichter heeft geïnspireerd tot hooggestemde lofzangen wordt voortdurend en in ernstige mate aangetast.

De nieuwe ruilverkavelingswet schrijft in tegenstelling tot voorheen een landschapsplan voor. Een bepaald percentage van de beschikbare financiële middelen mag hiervoor worden gebruikt.

Desondanks zien wij dat ruilverkavelingen veelal gepaard gaan met min of meer ernstige landschapsvershraling. Het besloten coulissenlandschap wordt aangetast en de monotone eenheidsverkeveling doet zijn intrede.

Nieuwe wegen doornijden natuurgebieden en bederven waardevolle cultuurlandschappen.

Bovengrondse hoogspanningsnetten, autokerkhoven, ongeordende groei van tweede-woning complexen enz. dragen het hunne aan de algemene erosie van het landschap bij.

NU BAKENS VERZETTEN

De toestand is ernstig. Maar niet hopeloos. Mits de bakens tijdig — dat betekent nu — verzet worden.

Aan het begin van het Natuurbeschermingsjaar 1970 heeft prins Bernhard in de Raad van Europa het volgende gezegd:

'Als er niet meer aandacht wordt besteed aan de bescherming van onze wereld, dan ziet de toekomst er zeer somber uit. Het is tijd dat iedereen gewaarschuwd wordt voor de gevaren die hem en zijn kinderen bedreigen. De vervuiling is zo'n gevaar; weliswaar slechts één van de gevaren die ons voortbestaan bedreigen, maar heel duidelijk het grootste en meest directe. Zij is zichtbaar voor iedereen — de luchtvervuiling in de vorm van rook, roet en damp, de watervervuiling als schuim, de vervuiling van de oceanen als zwart slijk op de stranden en de vervuiling van de bodem door het uitsterven van dier en plant. Daarbij komen nog de vele vormen van vervuiling die niet zichtbaar zijn en slechts door deskundigen kunnen worden vastgesteld.

Zouden wij geloven, dat deze grote problemen onoplosbaar zijn, dan konden wij de strijd beter staken. Maar zolang wij geloven dat er een oplossing is, betekent het dat wij allen samen aan de slag moeten.'

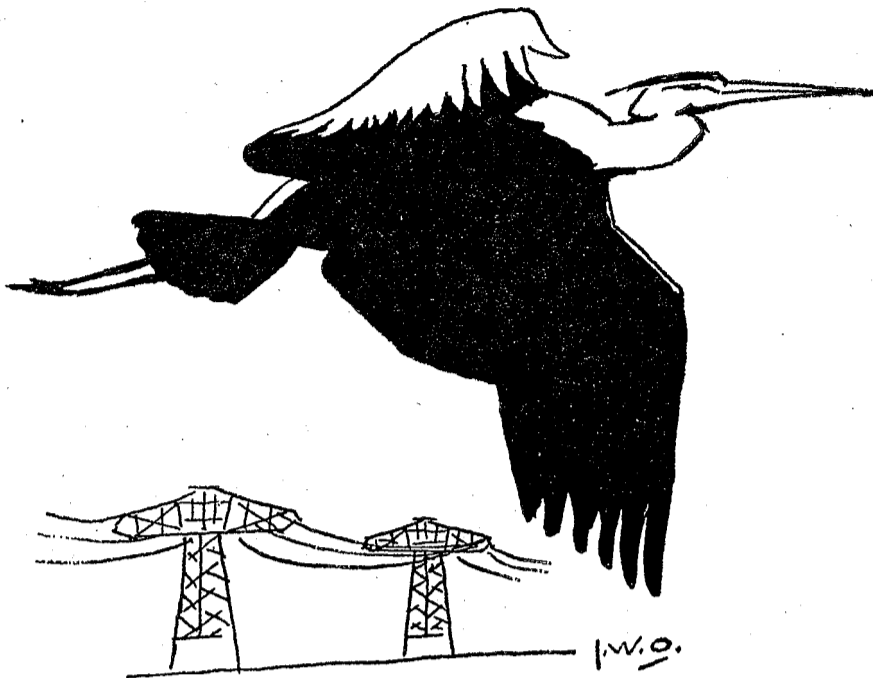
AAN DE SLAG

Wij moeten aan de slag. Wat kunnen wij doen?

- Een mentaliteitsverandering onder alle lagen van de burgerij is noodzakelijk. Gelukkig is hier reeds veel voor gedaan. Tal van actiecomités en natuurbeschermingsorganisaties doen goed werk. Bij de scholen dienen — net als in Zweden — de milieuvraagstukken in het lesprogramma te worden verwerkt. Kan dit niet door het ministerie van onderwijs en wetenschappen bevorderd worden door het periodiek beschikbaar stellen van documentatie en instructiemateriaal? En zou de gedachte niet overwogen kunnen worden elke school voor voortgezet onderwijs jaarlijks b.v. een bedrag van f 100.— beschikbaar te stellen voor de aanschaffing van boeken en periodieken op dit terrein ten behoeve van de bibliotheek?

- Er zijn momenteel ca. 300 instanties op het gebied van milieubescherming en beheer werkzaam. Een gecoördineerde oorzaak ontbreekt veelal. Er is een commissie aan het studeren om hierin verbetering aan te brengen. De tijd dringt. Blijkens een aantal uitspraken heeft de regering oog voor het grote belang van deze zaak. Naast een inventarisatie van de problemen en het aan-

DAG REIGERS

Natuurlijk is de ontwikkeling der techniek een zegen voor de mensheid. Maar de techniek gaat over het algemeen te weinig uit van artistieke normen. Hoeveel hoogspanningsnetten bederven het natuurschoon in ons land? Vanzelfsprekend benutten wij graag en intensief de elektriciteit die ons door de nutsbedrijven geboden wordt. Die elektriciteit moet nu eenmaal aangevoerd worden door die hoogspanningsnetten die het landschap ontsieren, zegt men. Maar het zou ook anders kunnen. Zo goed als het aardgas door een ondergronds buizenstelsel naar alle hoeken van Nederland getransporteerd wordt, kan dat ook met elektriciteit. Maar dat is aanmerkelijk duurder. En de winsten zouden dan kleiner worden, of de tarieven hoger.

Niet alleen staan de stalen staketsels van hoogspanningsnetten als vloeken in het landschap, ze zijn ook dodelijk voor een aantal vogels dat in de nacht vliegt. De reiger vliegt overdag doch ook wel 's nachts.

Het hoogspanningsnet dat de laatste jaren is opgebouwd in de landelijke Alblasserwaard en dat de polders ontsiert als een kras op een spiegel, heeft naar ons bekende waarnemingen in de eerste zeven maanden van dit jaar het leven gekost aan 37 in de nacht vliegende reigers.

Ze zijn tegen de draden opgevlagen en zijn dodelijk gewond geraakt of hebben hun vleugels zodanig beschadigd, dat ze niet meer konden vliegen en na een aantal dagen de hongerdood moesten sterven. De toch al schaars wordende blauwe reigers verminderen hierdoor belangrijk.

Dag, reigers.

Dag, mensen. (O nee, de mensen nog niet.)

geven van de onderzoekingen die nog moeten gebeuren is het nodig op grond daarvan te komen tot formulering van een aantal beleidsdoelstellingen die afhankelijk van de urgentie moeten worden verwezenlijkt.

- Het scheppen en voor een deel verfijnen van de wettelijke kaders waarbinnen deze beleidsdoelstellingen kunnen worden tot stand gebracht.

- Het realiseren of subsidiëren van de technische werken die hiervoor nodig zijn (zuiveringsinstallaties, duurdere alternatieve plannen tot oplossing van de verkeersvraagstukken, research in samenwerking met het bedrijfsleven om te komen tot een zoveel mogelijk gezuiverde en geen milieubedervende productie, schone benzinemotor, betere wasmiddelen, afbreekbare plastic enz.).

- Veilig stellen van bestaande en tot stand brengen van nieuwe natuur- en recreatieterrinen. Bevordering van een goede landschapsopbouw als kader voor de woongelegenheden van onze groeiende bevolking.

- Bij de afweging van de economische, financiële en milieubeïnvloedende aspecten bij de beleidsbeslissingen mogen niet meer, zoals zo vaak in het verleden het geval is geweest, financieel-economische overwegingen de doorslag geven.

- Teneinde het primaire belang van milieubescherming en een goed milieubeheer in het totale overheidsbeleid tot zijn recht te laten komen is een apart ministerie voor milieubeheer noodzakelijk.

VIJF VOOR TWAALF

- De deskundigen hebben gewaarschuwd. Het is vijf voor twaalf. De politici zullen tot daden moeten komen. Gelukkig gebeurt er al het een en ander. Maar het is niet genoeg. Wij zullen de bittere nodige maatregelen om ons land leefbaar te houden en de

toekomst van onze kinderen veilig te stellen in versneld tempo moeten nemen. Wij behoeven ons geen illusies te maken over de daaraan verbonden kosten. Die zullen zeer aanzienlijk zijn. Indien deze niet door bezuiniging op andere terreinen kunnen worden gevonden zal belastingverhoging onontkoombaar zijn.

- Tenslotte. In 1953 na de stormramp verenigde ons volk zich in een nationale krachtsinspanning: het Deltaplan. Een veel ernstiger gevaar dan in 1953 bedreigt ons thans. Ons voortbestaan in een leefbare samenleving staat op het spel. Daarom zal een nieuw en inspirerend plan nodig: een Deltaplan voor het milieubeheer.

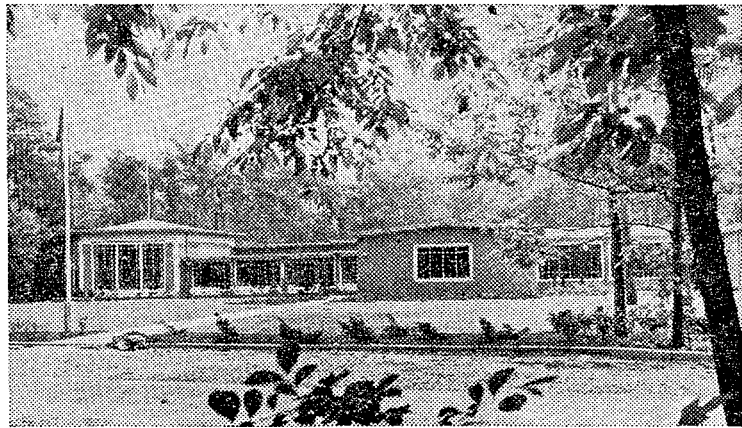
DE BALANS IS NIET IN EVENWICHT

f 30.000 bedraagt het tekort.

f 12.000 is tot nu gestort op giro 89673 t.n.v. A.R.Partij-Stichting Den Haag.

GEEF GUL UW GULDEN

Uw zoon is hartelijk welkom in dit PMT

het protestants militair te-huis in Ermelo. Of in één van de 49 andere in Nederland en Duitsland.

Hoort u al bij de 90.000 die dit werk steunen? Geeft u op als lid.

We hebben uw hart en uw geld hard nodig. Contributie f 5.— of meer per jaar.

KON. NED. MIL. BOND PRO REGE

Nieuwe Gracht 90, Utrecht, telef. 030 - 13829. Cred. en Effectenbank N.V. no. 69.93.61.400. Postgiro 127892

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25.—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde, Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20.—. Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

AUDIOVISUELE DIENST VAN DE RAAD VAN KERKEN

Zojuist verschenen:

DE DROOM VAN MARTIN LUTHER KING

In 2 beeldstroken (totaal 64 beelden) en een 30 cm. STEREO-grammofoonplaat behandelt dit klankbeeldprogramma het streven van Dr. Martin Luther King, de geschiedenis van de Amerikaanse neger en zijn strijd om recht. PRIJS: f 25.— + verzendkosten.

Te bestellen bij:

A.D., POSTBUS 515, HILVERSUM
Telefoon (02150) - 51945.
Vraagt U gelijk eens naar onze nieuwe (gratis) catalogus 1971.

LONDEN

Londen retour jeugd t.e.m. 20 jaar f 56.—
Volwassenen f 84.60
4 dagen Londen vanaf f 164.50
Vliegvluchten 4 dagen v.a. f 172.50

De Engelandvaarders

ISABELLAND 187 - DEN HAAG
TEL. 070 - 85.21.60

Zeer bijzondere platen!

„60 JAAR URKER MANNENKOOR HALLELUJAH”

o.l.v. Simon Pluister: Tel uw zegeningen; Liefdewoord; Bede: Blijf bij mij, Heer; Weerzien; Zachtkens en teeder, roept Jezus de Zijnen; Dank sei Dir, Herr; o heilig Lam van God, enz.

stereo f 14.90

Bestelnr. 24309 (ac)

„HEER WEES MIJN GIDS”,

Jubileumuitgave 'In memoriam Joh. de Heer': Nog is er plaats; Dit is het Evangeliewoord; Al de weg leidt mij mijn Heiland; 'k Moet de Heiland met mij hebben; Maakt soms de last uwer zonden u moe?, enz.

stereo/mono f 14.90

Bestelnr. CLP 50 (ac)

CHR. KAMPER MANNENKOOR „DOOR EENDRACHT VERBONDEN”

o.l.v. Klaas J. Mulder m.m.v. Henk van Putten, orgel: Looft God, looft Zijn Naam alom; God heb ik lief, want die getrouwe Heer; Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot; 'k Zal met mijn ganse hart Uw eer; Niets is o Oppermajesteit, enz.

f 14.90

Bestelnr. 9008 (ac)

Verz.kosten f 1.—, boven f 15.— portvrij.
Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK

Bonairestraat 1
Tel. 05277-1456
Giro 1.299.777

KINDERBESCHERMINGS-INSTELLING DE HELPER HAVEN

vraagt voor zo spoedig mogelijk voor het Observatiehuis voor een meisjesgroep van 12-16 jaar

EEN 1e LEIDSTER

Ervaring in het omgaan met moeilijke kinderen is gewenst.

De huisvesting van de kinderen vindt plaats in nieuwe gebouwen.

Salaris volgens rapport Haeck.

SOLLICITATIES

schriftelijk te richten aan de directeur,
Haydnlaan 6 te Groningen.

Wij zoeken voor onze binderij

EEN MACHINE VOERDER

bekend met Müller en MGD- hechtmachine

Hij moet bereid zijn in ploegdienst te werken.

Wij bieden u een aantrekkelijk loon en goede sociale voorzieningen.

Komt u eens praten met de Afd. Personeelszaken, of bel voor een afspraak.

Telefoon 023 - 319303, toestel 142.

HENKES-HOLLAND N.V.

Oudeweg 147 - Haarlem

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

Wellicht ook U. Tot nu toe hebben het hervormde, humanistische, gereformeerde en katholieke contactbureau op betrouwbare en deskundige wijze contacten tussen ongehuwden verzorgd (± 6100 geslaagden). Deze vier instellingen hebben zich verenigd in één stichting: Het Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten. Het centrum biedt dienstverlening aan alle

ongehuwden, ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing, waarbij vanzelfsprekend met ieders wensen rekening wordt gehouden.

De werkwijze berust op:

- eigen keuze
- eigen verantwoordelijkheid
- betrouwbaarheid
- volledige geheimhouding
- contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 3200).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

LANDELIJK CENTRUM VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
Prinsenaan 1 (Postbus 22), De Bilt, Tel. 030 - 76 06 30

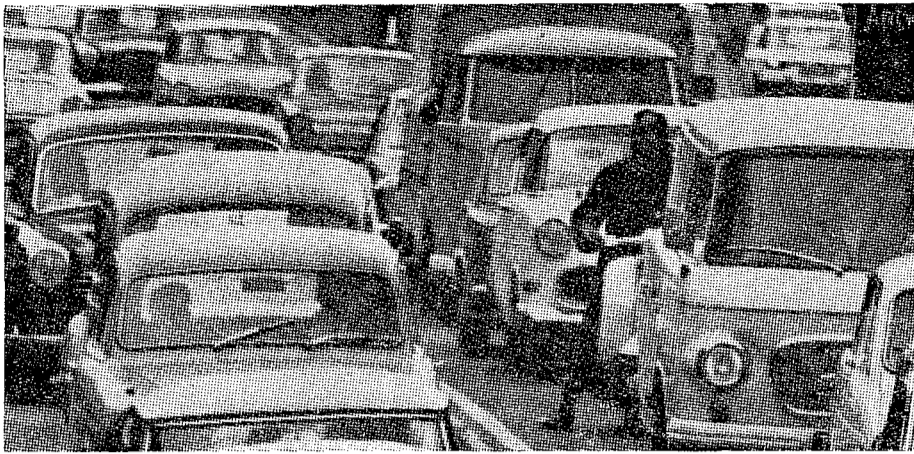
NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz. Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN GELEEN

Graaf Huynlaan hoek Markt
Telefoon 04494 - 5888 *

In een recent nummer van **Libelle** is een brief opgenomen van mevrouw J. van der Plas te Leidschendam, waaruit ik het volgende citeer: 'Overall lees je zulke zaken over vervuiling van land en lucht en water, iedereen praat erover. Maar nergens vind je de oplossing. Nergens lees ik wat ik nou persoonlijk kan doen... om die verontreiniging tegen te gaan.' Het nogal lakonieke redactionele onderschrift luidt: 'Als de zaken ook zo eenvoudig waren, was er geen probleem'.

De brief van mevrouw Van der Plas komt me bijzonder gelegen. Mij is namelijk gevraagd in het kort iets te schrijven over wat de burger kan doen voor de bescherming, voor het gezond houden van het leefmilieu. De schrijfter voelt zich aangesproken door bepaalde persartikelen en door radio- en televisiecommentaren. Dat is duidelijk. Het bevestigt kennelijk niet, dat alleen maar de veelal ongrijpbare 'ze' aangespoord worden tot het nemen van maatregelen, welke dan ook. Natuurlijk, hier ligt een groot terrein, waarvoor de overheid in de verschillende gedingen verantwoordelijkheid draagt. Zij zal landelijk, provinciaal of gemeentelijk een duidelijk gericht beleid op de bescherming en het beveiligen van het leefmilieu moeten voeren.

Toch blijft ook de vraag klemmen of ook niet de burger op een of andere wijze wat kan doen tegen de milieuverontreiniging of -positief geformuleerd- ten gunste van de milieu-hygiëne. Er mag zeer zeker een beroep gedaan worden op het verantwoordelijkheidsbesef van de burger. Zijn aandeel in de zorg voor een goed leefbaar, gezond milieu mag niet onderschat worden. Het is immers beslist niet zo, dat milieuverontreiniging alleen maar in het groot of in groot verband bedreven wordt. Zij is bepaald niet alleen te zoeken bij de industrie. De feiten wijzen wel anders uit. En dan nog, waar begint de industrie en waar eindigt zij? Is de tuinbouw in het Westland niet geïndustrialiseerd? De varkensmestrijn? Enfin, men kan zo doorgaan. Genoeg om te doen zien, dat bij industrie aan iets meer gedacht moet worden dan aan hoogovens en chemie. Hier moet ik mij nu echter bepalen bij de burger en de milieuhygiëne.

NIET ALLEEN

De burger leeft niet alleen. Deze simpele waarheid moet in ons gedrag duidelijk tot uiting komen. Wij zijn verantwoordelijk ook voor elkaar. Wat de theoretische enkeling zich misschien zou kunnen veroorloven, kan de burger zich eenvoudigweg niet permitteren, omdat hij in een gemeenschap leeft en zich als lid van die gemeenschap behoort te gedragen. Hem is om zo te zeggen mede de zorg toevertrouwd, die gemeenschap goed en gezond te houden. Dat brengt met zich, dat ook aandacht gegeven moet worden aan heel gewone dagelijkse dingen als bijvoorbeeld het op verantwoorde wijze verwijderen van het huisvuil. Een nogal onnozele en vanzelfsprekende zaak?

Is het nooit opgevallen, hoe deze vanzelfsprekende zaak veronachtzaamd wordt? Het is niet het voorbeeld van de Amsterdamse grachten, waarop ik wijs, al kan ook daaraan bij het bespreken van de plicht als burger niet voorbijgegaan worden. Het is echter niet alleen Amsterdam waar grachten zijn. Ook de watergangen, onder welke benaming dan ook, in de woonkernen ten plattelande oefenen steeds een wonderlijke aantrekkingskracht uit als illegale, het milieu verontreinigende vuilstortplaatsen. Hoe langer hoe sterker doet zich

BURGER EN MILIEU HYGIENE

DOOR C. D. VAN OOSTEN

ook het verschijnsel voor van zich 'spontaan' ontwikkelende vuilnisbelten in onze natuurgebieden. Een extra kwaad vormen hier de plastic-verpakkingen. Papier en schillen, zelfs blikjes verteren op den duur (hetgeen overigens geen excuus is om deze zaken te laten liggen, waar men zijn picknick gehouden heeft), maar plastic verteerd niet en verwierf zich deswege reeds de naam van bospest. Het komt zelfs vrij veel voor, dat men van huis gaat met de bedoeling een plastic-zak, gevuld met huisvuil ergens langs de weg in landelijk gebied te deponeren. Vermoedelijk een was miserabele poging om aan het betalen van gemeentelijke reinigingsrechten te ontkomen.

FATSOENNORMEN

Het in acht nemen van gewoon maar wat fatsoensnormen zou al veel betekenen. Dat blijkt uit het bovenstaande en het behoeft bovendien geen of nagevoel geen geld te kosten. Net zo min als het schoonhouden van de straten van stad of dorp. De Nederlandse gemeenten kunnen er nu bezwaarlijk meer toe overgaan, strafbepalingen in het leven te roepen of -zo zij al bestaan- rigoureuze te gaan toepassen tegen het gebruiken van openbare stra-

ten en wegen als verzamelplaatsen van oud papier en andere afvalstoffen. Men heeft het te ver laten komen en moet nu helaas constateren, dat in de burger gesteld vertrouwen voor wat betreft het oefenen van enige zorg voor eigen directe omgeving nogal eens misplaatst is gebleken.

Wel geld gaat kosten, het besteden van zorg aan de brandstof. Het overgaan van olie op aardgas als bron voor huis- en kantoorverwarming betekent met het oog op de zuiverheid van de lucht een stap vooruit. Wanneer op grote schaal hier een overstapje genomen werd, zou dat een effectieve maatregel zijn. Geld kost ook de bestrijding van de luchtverontreiniging, veroorzaakt door de uitlaatgassen van de auto. Naar te verwachten is, zal de burger hier eerst toe overgaan nadat hij daartoe van overheidswege verplicht is geworden en dan nog niet graag. Dat het aanbeveling verdient bij bijvoorbeeld overwegen met lange wachttijden de motor van de auto af te zetten, is algemeen bekend. Of het daarom ook algemeen gedaan wordt is heel iets anders. Wanneer de auto afgedankt wordt, gaat hij naar het autokerkhof, al of niet van overheidswege aanvaard. Ook het naleven door de burger van

gebods- en verbodsbepalingen in deze sector van de zorg voor het milieu is een factor van niet geringe betekenis. Eenvoudiger schijnt het echter in veel gevallen te zijn het afgejakkerde voertuig doodleuk de berm in te rijden dan er een plaats voor te zoeken op een sloperij. De overheid is er immers om voor aller welzijn te zorgen. Welnu dan, daar hoort ook bij de zorg voor het verwijderen van autowrakken! Tengevolge van het onmaatschappelijk gedrag van de burgers neemt deze bemoeiing van overheidswege haast dagelijks toe.

BEREIDHEID MEE TE DOEN

In het vorenstaande heb ik, naar ik hoop en meer lag ook niet in de bedoeling, enkele aanwijzingen gegeven in welke richting de burger mee zou kunnen helpen, mee zou kunnen denken en mee zou kunnen doen aan al hetgeen ook in misschien klein schijnende zaken bevorderlijk kan zijn voor de leefbaarheid van het milieu.

Wanneer deze bereidheid er niet is, heeft men dan wel het morele recht om bij de overheid met kracht van woorden — dat hoort er in deze tijd nu eenmaal bij — aan te dringen op alle mogelijke maatregelen ter bevordering van een goed leefmilieu?

Wij hebben voor langduriger
VERHUUR
voor niet-grote kerken beschikbaar:
a. enige voor dit doel zeer geschikte
ELEKTRONISCHE ORGELS;
b. een mod. **KLEIN PIJP-ORGEL**
met vrij pedaal.
INLICHTINGEN:
VAN SLOTEN'S
Piano's - Orgels
Rolderstraat 22-24
ASSEN - Telef. 0 5920 - 14291 / 14167

Natuurzuivere
King pepermint
is een rondje
frisse
energie

ARME SCHRIJVERTJES

In het grootste deel van Nederland en in ieder geval in het westen van ons land zijn de schrijvertjes uitgemoord door onze chemische bodemsprongen die tot onleefbaarheid leiden te land en te water. Nog wel niet voor ons mensen, maar dat komt wel als wij zo doorgaan met onze verontreiniging van lucht en wat niet al.

Het schrijvertje, ofwel de draaikever, een soort watertor die door heel geleerde mensen de Gyrinus natator genoemd werd, is verdwenen van onze wateren. Dit wonderbaarlijk sierlijk over het water draaiende acrobatje heeft het moeten afleggen. Is dat zo erg? Jazeker, want het is een beschamend teken aan de wand. En dat niet alleen; wij als volk hebben een insect uitgeroeid waar de dichter Guido Gezelle een van zijn fraaiste gedichten aan gewijd heeft. Het begint zó: O, krinklende winklende waterding, met 't zwarte kabotseken aan, wat zien ik toch geerne uw kopke flink, al schrijvend op 't waterke gaan!

Aan het einde van deze ode, liet Gezelle het schrijvertje zeggen:

Wij schrijven, en kunt gij die lesse toch niet lezen, en zijt gij zo bot?

Wij schrijven, herschrijven en schrijven nóg, de heilige Name van God!

Nu, in 1970, is dat afgelopen. Arme schrijvertjes.

LET OP WEGWEZEN 1971 IS UIT

- Vraag uitvoerige informatie over o.a.
- * HUTTENTOCHT
 - * VENETIË
 - * DENEMARKE
 - * ZEILTREKTOCHTEN
 - * WINTERSPORT
 - * ZWITSERLAND
 - * ZEILEN IN FRIESLAND
 - * TERSCHELLING

Vraag een gratis exemplaar van WEGWEZEN 1971 aan bij het
Landelijk Centrum
voor Gereformeerd Jeugdwerk
Afdeling Kampwerk
Nieuw adres:
Postbus 99 - Driebergen
Telefoon 03438 - 6341

Handel en Industrie

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

PRINS N.V. DOKKUM

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telef. 05 190-3715

Hollestelle N.V. Goes

machinefabriek
constructiebedrijf
handelsonderneming
centrale verwarming

ZAAGMOLENSTRAAT 1
TEL. 01100-5540-6995-6996

TELECOMMUNICATIE- INDUSTRIE

BECKER N.V.

*Experts op het gebied van
scheepselektronica*

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75
Telefoon 03404 - 13511

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTOREN-
HERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v.h. P. WERRE & CO

**ALLES
OP VERFGEBIED**

Veenkade 49 - 50 — Den Haag — Telefoon 633923 (3 lijnen)

VOOR AL UW DRUKWERK

**DRUKKERIJ
DE WINTER & HOFWEGEN**

Lambertusstraat 55 - Rotterdam - Tel. 122054

Niet lang geleden heeft de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland haar 100.000ste lid ingeschreven. Het betekent dat deze vereniging in vijf jaar tijds ongeveer een verdubbeling van het ledenaantal heeft gekregen en dat is de moeite van het vermelden waard.

Trouwens, het is alleszins van belang, stil te staan bij de activiteiten die deze vereniging ontplooit. Voor de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten is elk jaar een natuurbeschermingsjaar en dus niet alleen 1970, dat men tot jaar van de natuurbescherming heeft uitgeroepen met de klaarblijkelijke bedoeling de mens te attenderen op het trieste feit, dat ze in een ongelooflijke vaart bezig is, de natuur te vernietigen.

Wij doen dat op allerlei manieren. De tenwoordige techniek en de groeiende bevolking maken het noodzakelijk dat natuurschoon plaats moet maken voor woningbouw, industriebouw, wegenaanleg. We hebben het echter veel te rigoureuus gedaan en we dreigen ons eigen graf te graven. We ademen narigheid in, we consumeren dagelijks allerlei chemische stoffen die op den duur funest kunnen zijn voor het leven. Wij maken natuurgebieden tot cultuurgebieden en dat betekent in vele gevallen de dood in de pot.

NATUURMONUMENTEN

Wij kunnen eigenlijk niet dankbaar genoeg zijn voor degenen die 65 jaar geleden besloten iets te gaan doen aan het behoud van terreinen en andere uitingen der natuur, waarvan men het behoud uit wetenschappelijk of esthetisch oogpunt wenselijk achtte. Men kan het geloven of niet, maar feitelijk was de aanleiding tot de oprichting van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten de omstandigheid, dat de gemeente Amsterdam het voornemen had, het prachtige Naardermeer — waar o.a. de in ons land zeldzame lepelaar nog voorkomt — tot bergplaats te gaan maken voor gemeentelijk vuil. Het zou een gigantische vuilnisbelt moeten worden. Gelukkig heeft de Vereniging terstond al zoveel activiteit kunnen ontplooiën, dat het Naardermeer niet aan het vuilnis van Amsterdam is geofferd.

Sedert de oprichting heeft de Vereniging als landelijke particuliere organisatie ontzaglijk veel gedaan om bepaalde terreinen te beschermen tegen de steeds toenemende ontluistering door de cultuur.

Tot nu toe werd, met steun van vele Nederlanders en ook van de overheid al bijna 25.000 hectaren grond verworven.

Hieronder vallen het Nationaal Park 'Veluwezoom', dat ongeveer 4.000 ha. groot is en — om nog een aankoop te noemen van een natuurgebied dat enige jaren geleden veel aandacht getrokken heeft — het Deelerwoud. In totaal bezit de Vereniging nu ongeveer 110 terreinen of gebieden die we 'natuurmonumenten' noemen.

HET GELDERS LANDSCHAP

De landelijke Vereniging nam ook het initiatief om in alle provincies stichtingen tot stand te brengen, welke landschappen genoemd worden. Bijvoorbeeld: Het Gelders Landschap, Het Zuid-Hollands Landschap, enzovoorts.

In Friesland draagt de stichting de naam It Frieske Gea. Deze stichtingen hebben als doel landgoederen en ande-

REDDEN WAT TE REDDEN IS

DOOR J. W. OOMS

re terreinen in bezit te krijgen tot behoud van het natuurschoon. Ze hebben belangrijke, tevens veelal prachtige terreinen voor de ondergang behoed.

En daarvoor mogen wij de 'Landschappen' wel lof toezwaaien, maar niet minder de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

Het is natuurlijk niet zo, dat uitsluitend de Vereniging waakt over het behoud van mooie, of geologisch, botanisch, argeologisch of ornithologisch belangrijke stukken natuur. Het Staatsbosbeheer — de naam zegt al dat het een overheidsapparaat is — en ook de Nederlandse Heidemaatschappij doen veel om natuurschoon te behouden of te doen toenemen. En zelfs de A.N.W.B. (laat niet als dank ...) doet aan bescherming van onze natuur, die wij zo broodnodig hebben voor een behoorlijk leefmilieu. De Bond Heemschut heeft een subcommissie, die de veelzeggende naam draagt: De Weg in het Landschap. Deze commissie tracht zorg te dragen voor een goede landschappelijke verzorging en behandeling van de wegen in ons land.

DE HOGE VELUWE

We mogen ook de stichting Het Nationale Park De Hooge Veluwe niet vergeten te noemen, die ook natuurbescherming met alles wat in de Hoge Veluwe leeft ten doel heeft. Ten onrechte menen velen dat de Hoge Veluwe alleen het Hubertusjachtslot en het Kröller-Müllermuseum omvat.

Het Gooisch Natuurreservaat, dat ongeveer 2000 ha. aan terreinen heeft weten aan te kopen sedert het in 1932 opgericht werd en dat deze terreinen ook in stand heeft weten te houden, waardoor prachtige stukken natuur in het Gooi ongerept konden blijven, verdient eveneens onze aandacht en dank.

Veel minder bekend, maar niet minder belangrijk voor de instandhouding van een prachtig natuurgebied is de 'Stichting tot instandhouding der Goederen en rechten van het Huis Bergh', te 's-Heerenberg in zuid-oost Gelderland.

Deze stichting waakt over de handhaving van bijna 1700 ha. bos.

Voor al in de laatste tien tot vijftien jaren hebben de genoemde verenigingen en stichtingen een verdubbelde waakzaamheid aan de dag moeten leggen. Grote industrieën, geweldige machtsconcentraties in economisch Nederland doen aanval op aanval op fraaie natuurgebieden. Het reservaat De Beer heeft het ondervonden. En soms trekt zelfs het leger ten aanval.

Het evenwicht in cultuur en natuur is ernstig verstoord. Dat is bedenkelijk in velerlei opzicht. Allerlei dieren hebben in ons land nauwelijks nog enige levensruimte. Vogels vinden hier geen voedsel meer omdat wij het evenwicht in biologisch en ander opzicht verstoord hebben. We zijn bezig de natuur,

HAAST U

Diegenen onder ons die hun kinderen nog een gewone groene of bruine kikvors willen laten zien, moeten zich haasten. Hij zal zich in de komende zomer moeten reppen naar sloot of plas om zo'n dier op te sporen. En dan maar aan uw kindertjes vertellen, dat in úw jeugd het opgewekte gekwaak van de kikkers 's avonds tot een koor van kwark-kwark-kwark aanzwol. En vooral ook niet vergeten mee te delen, dat u vroeger kikkerdril in een jampotje deed en dat u dan tenslotte kikkervisjes in uw potje zag zwemmen, die weer wat later hele kleine kikkertjes werden en dan allengs gingen groeien tot de kikvorsen waarvan u dan deze zomer een van de laatste der mohikwakers zult kunnen tonen. Als u geluk hebt, tenminste. Want wij mensen hebben het water in sloot, plas en rivieren zo vervuild en vergiftigd, dat het voor de kikker niet meer te harden is in ons lieve landje, dat sommigen weleens kikkerlandje genoemd hebben.

Er zaten zeven kikkertjes, al in een boeren-sloot.

Nu zit er nog slechts één, ook die is halve dood.

de flora en de fauna te vergiften en onleefbaar te maken en we beseffen dat niet of nauwelijks. Er wordt veel te weinig aan gedacht dat de mens zonder bomen niet leven kan, dat hij op den duur zonder zuiver water niet leven kan, dat hij zonder zuivere lucht niet leven kan.

Daarom temeer mogen wij dankbaar zijn voor een organisatie als de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, die nu al 65 jaar bezig is te redden wat er te redden valt.

Natuurlijk bent u lid van deze vereniging!
Of niet?

In het laatste geval zult u hopelijk beschaamd kleuren.
Red mee wat er te redden valt!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.

EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage,

Studentenabonnement:

f 7.- per jr. Losse verkoop f 0,30.

CHR. SCHOLENGEMEENSCHAP „NIJENHOVE”

School voor l.h.n.o., m.h.n.o. en opleiding voor lerarissen en leraren te BOLSWARD

OPLEIDING AKTEN XIX

lerares zorg voeding, woning, kleding en gezondheid bij l.h.n.o., m.h.n.o. en h.h.n.o. en veel andere mogelijkheden. Duur 3½ jaar.

OPLEIDING AKTEN XXI

lerares of leraar natuur- en scheikunde, biologie, tuinbouw en bloemschikken bij l.h.n.o., m.h.n.o. en h.h.n.o. Duur 4 jaar.

Tevens bevoegdheid les te geven aan mavo in biologie en natuur- en scheikunde.

Verder veel andere mogelijkheden, zoals voorlichting, werk in laboratorium, kwekerij, tuinbouwbedrijf.

Er is grote vraag naar docenten met de akte N XXI.

EISEN VAN TOELATING VOOR DE BEIDE OPLEIDINGEN:

- diploma h.b.s., gymnasium, atheneum, m.m.s., h.a.v.o. (vormingsklas diploma niet meer nodig).
- diploma m.u.l.o. of m.a.v.o. (4 jaar) of overgangsbewijs naar het 4e leerjaar van een gymnasium, h.b.s., m.m.s., of h.a.v.o. plus diploma Vormingsklas „V”.
- diploma voor opleiding hoger beroepsonderwijs.

INTERNAAT AANWEZIG

PROSPEKTUS EN INLICHTINGEN VERKRIJGBAAR BIJ DE
DIREKTRICE MEJ. J. EERDMANS. TELEFOON: 05157 - 2219.

NV D. Broersma & Zonen

INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

Telefoon 05123 - 441 (5 lijnen) - Telex 46018

BODEGRAVEN

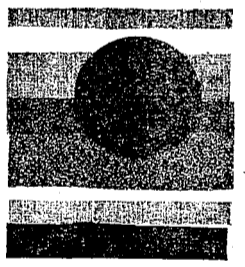
Telefoon 01726 - 2643

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

Vraagt eens vrijblijvend inlichtingen omtrent de vele mogelijkheden tot snel en rechtstreeks vervoer.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

prof. dr. k. h. VOOUS
natuur,
milieu
en mens

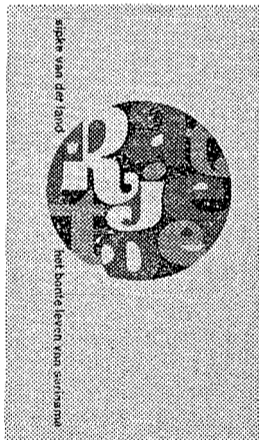
Nieuw! Zeer actueel!

Dit boekje geeft de overkorte, enigszins bewerkte tekst van een serie zondagavondlezingen, die prof. Voous voor de radio hield. Op bijzonder heldere wijze behandelt hij hier de actuele zaak van de verstoring van het evenwicht in de natuur. Prof. Voous schrijft:

„De verstoring van het biologisch evenwicht voert opnieuw naar de vraag: wie en wat is de mens? Waar wil hij naartoe?”

Als gelovig christen heb je eenvoudig de opdracht hier verder over na te denken”.

Paperback f 4,95

Nieuw!

Sipke van der Land

Ratjetoe

Het bonte leven van Suriname

Een bundel reisavonturen, reportages en interviews over de gistende samenleving van Suriname. Van der Land reisde per korjaal en zendingsvliegtuig tot in de verste uithoeken van het land en verbleef geruime tijd bij bosnegers en indianen.

Uit de inhoud:

In de goot van Paramaribo, Allemaal schandalen, Een ratjetoe van religies, Er zijn nog indianen, Vermomde kolonials.

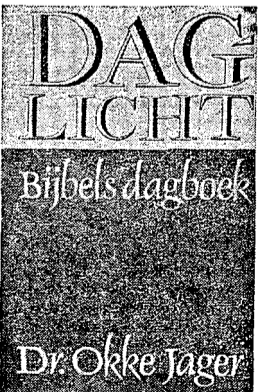
Paperback f 5,90.

Origineel bijbels leesboek.

Op de linkerpagina's aansprekende bijbelgedeelten. Op de rechterpagina's als een commentaar ervaringen van kopstukken van de kerk uit de gehele wereld en uit alle tijden.

Geb. f 9,75.

Ook voor 1971 „Daglicht”: het nieuwe dagboek voor deze tijd!

3e druk, geb. f 22,50.

VERANTWOORDE REVOLUTIE

Een boek over middelen en doeleinden in de strijd om de transformatie van samenlevingen.

Door Dr. J. Verkuyl en Dr. H. G. Schulte Nordholt.

Een verhelderend boek voor allen, die willen meedenken, mee-wensen, mee-handelen in het proces van vernieuwing, dat nodig is om de uitdaging van onze tijd te gemoet te treden.

Zojuist verscheen de tweede, herziene druk van dit belangrijke boek!

Paperback f 9,75.

Pastorale herinneringen van ds. Overduin.

Spits, humoristisch, ernstig, beschouwend, getuigend. Maar de humor voert de boventoon!

Uit de inhoud:

Ik wil lid van de Karke worden, Alleen over mijn ambtelijk lijk, Vannacht heb ik per ongeluk de elfde gekregen, Huwelijksperikelen, Maak je maar geen kopschudding, Protest tegen protest.

Paperback f 7,90.

NIEUW!

BELEID VOOR DE ZEVENTIGER JAREN

Samengesteld door P. J. A. Idenburg en P. Beugels

Paperback f 6,90

Aan dit belangwekkende boek werkten verder mee: Toos Hartkamp, E. H. van Eeghen, J. Hollander, W. Albeda, A. G. Smallegenbroek, J. Lanser, Else Terpstra.

De volgende onderwerpen worden o.m. behandeld: Moraal en Geestelijke Volksgezondheid, Buitenlands beleid, De Nederlandse defensie, De begrotingsruimte '71-'75 en het urgentieprogramma, De vakbeweging in de zeventiger jaren, Bejaardenbeleid.

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar bij iedere boekhandel

KOK-KAMPEN

NATUURBEHOUD EN WELZIJN VAN DE MENS

DOOR H. WESTSTRATE

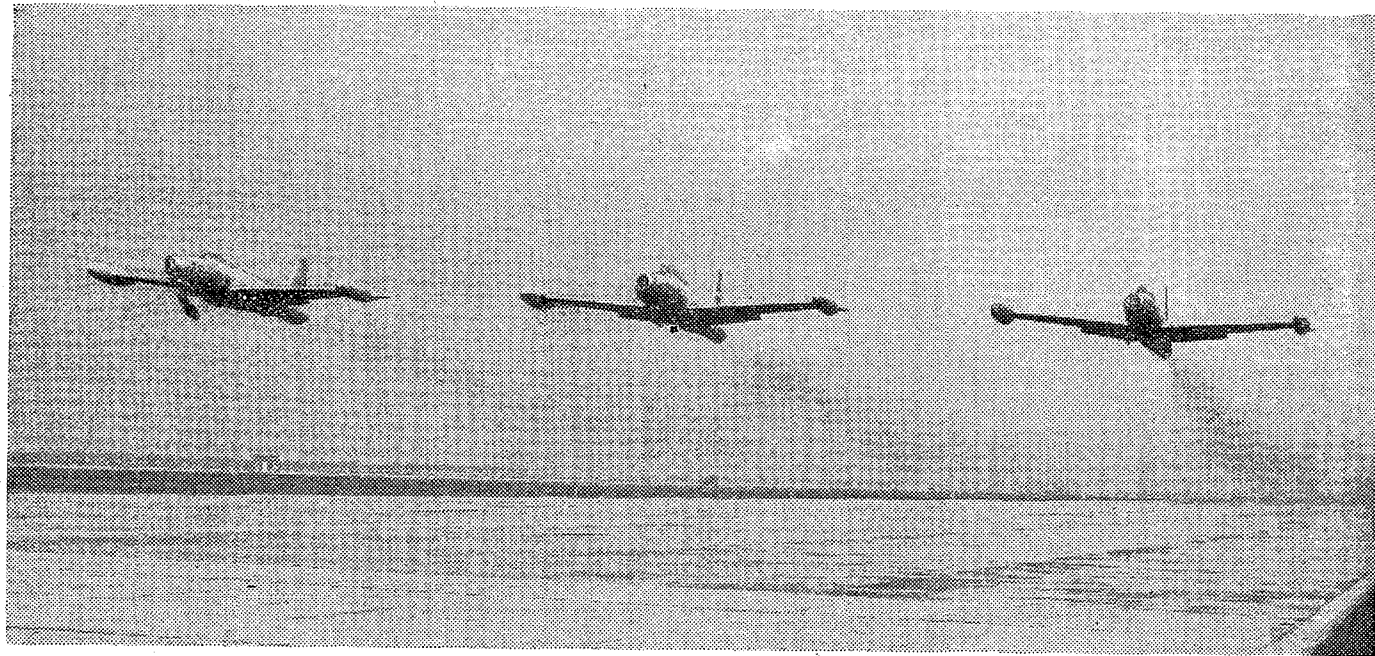
En dan hebben we het nog niet eens over de volheidkinder.

'Overal in de wereld is de natuur in gevaar. De beangstigend snelle toenames van de menselijke bevolking, de daaraan verbonden even snelle inkrimping van de landbouwgronden, urbanisatie, industrialisatie, wegennet, havens en bepaalde soorten van recreatieve voorzieningen zijn overal in de wereld bezig zulke aanslagen op de nog voor de natuur resterende ruimte te doen, dat gevreesd moet worden, dat, zonder tijdige en effectieve maatregelen, niet alleen het nageslacht niet meer van de verscheidenheid van de natuur genieten, respectievelijk zich daarover kan verwonderen, maar dat ook het levensmilieu van de mens zelf zal worden aangetast.

'Het voorgaande is een van de overwegingen die ten grondslag kan hebben gelegen aan het feit dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in 1966 besloot op Europees niveau bijzondere zorg te gaan besteden aan het behoud van de natuur.

Het Comité van Ministers besloot 1970 als Europees natuurbeschermingsjaar te doen uitroepen. De mens maakt ondanks zijn geestelijke emancipatie deel uit van de natuur en hij is voor zijn geestelijke en lichamelijke gezondheid volledig van de natuur afhankelijk gebleven. Als voorwaarden voor het behoud van de natuur is vandaag de aanwezigheid van zuiver water een gezonde atmosfeer en een onvergiftigde bodem herkend.

De natuurbescherming heeft zich via natuurbehoud en milieubehoud ontwikkeld tot milieubeheer. Daarbij wordt aan mens, dier en plant gedacht, in die zin, dat zij rijk geschakeerde en

wederzijds afhankelijke levensgemeenschappen vormen. Op de European Conservation Conference, die de Raad van Europa van 9-12 februari van dit jaar organiseerde kwam die relatie tussen natuurbehoud en welzijn van de mens tot uiting in de onderwerpen, die daar aan de orde kwamen: stadsconglomeraties, industrieën, land- en bosbouw en recreatie.

COMITÉ

Ook Nederland levert zijn bijdrage aan het Europees natuurbeschermingsjaar. Het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk heeft een Comité N70 ingesteld, dat zich met deze zaak bezighoudt. Oorspronkelijk zou de Nederlandse bijdrage voornamelijk in het teken van de bescherming van de vogels staan. De bezorgdheid bij

de bevolking, veroorzaakt door de steeds toenemende verontreiniging van water, bodem en lucht werd echter ook door het Comité N70 gedeeld. Het herkwijgen en behouden van een leefbaar milieu voor mens, plant en dier is zo gewichtig dat het comité het zwaartepunt van de Nederlandse bijdrage verlegde naar het milieubeheer.

Het thema van de Nederlandse bijdrage is: Natuurbehoud in het dichtstbevolkte land van Europa.

Begin van dit jaar heeft het Comité N70 aan de staatssecretaris van CRM een rapport aangeboden, waarin in een algemeen gedeelte, enkele hoofdgedachten worden aangegeven; tevens worden in een bijzonder gedeelte van het rapport vermeld een aantal aanbevelingen aan de staatssecretaris en een overzicht van de ondernomen en voorbereide activiteiten.

Een toelichting op het rapport is van de hand van de voorzitter van het Comité N70, prof. dr. K. H. Voous.

In die toelichting zegt prof. Voous, dat door de ontwikkeling van natuurbehoud tot milieubeheer al de in het rapport genoemde zaken niet meer onder de verantwoordelijkheid van één ministerie kunnen berusten. Talrijke facetten van het maatschappelijk leven en van bestuursorganisaties worden bij de problemen van natuur, behoud en milieubeheer betrokken. Het gaat om de leefbaarheid van Nederland.

Het is noodzakelijk, zegt het comité, dat er een Europees Handvest voor Natuurbehoud en Milieubeheer komt. Ook de organisatie van het milieubeheer komt in het rapport aan de orde, een interdepartementale raad voor het Milieubeheer, die op kabinetsniveau zou moeten adviseren wordt daarbij gesuggereerd. Andere comitéleden denken aan een apart ministerie voor Milieuzaken.

WADDENZEE NATUURPARK

Het Comité N70 wil Waddenzee en Waddeneilanden integraal beheerd zien als een 'nationaal park' van Europese allure. In het dichtbevolkte Nederland is het Waddengebied het enige overgebleven gebied waar ruimte is te vinden. Bovendien heeft de Waddenzee talrijke nationale en internationale aspecten, het gebied speelt een essentiële rol in de levenscyclus van Europese vogels, vissen, enz.

Nederland is nog altijd een handelscentrum van talrijke in hun voortbestaan bedreigde diersoorten. De Nederlandse

wetgeving staat de in- en doorvoer van deze bedreigde diersoorten die in andere landen fel worden beschermd volledig toe.

Het comité heeft daarom een wetsontwerp aan de staatssecretaris aangeboden, dat deze bedreigde diersoorten beschermd.

In het rapport worden niet alleen grote zaken maar ook kleine zaken, die van belang zijn bij het milieubehoud- en beheer genoemd. Niet alleen grote woorden, maar ook kleine daden: het is goed niet alleen als bouwmeester maar ook als stenendrager te willen werken. Prof. Voous zegt, dat in het rapport nogal wat aandacht wordt besteed aan vogels en dat kan door sommigen als 'ouderwets' worden aangemerkt, omdat men zich dan terugwaant in de tijd, dat 'vogeltjes, plantjes en vlindertjes beschermd moesten worden'. Maar dan vergeet men licht, dat het bestaan van vogeltjes, plantjes en vlindertjes gelukkig nog niet ouderwets is en dat het bepaald geen schande is om zich voor het voortbestaan van planten en dieren in te spannen en zich desnoods offers te getroosten. Zolang er nog geen fabrieken bestaan om 'vogeltjes, plantjes en vlindertjes' in productie te nemen, is het naar het oordeel van het Comité N70 zinvol te voorkomen dat deze levende organismen door mensenhand worden uitgeroeid.

WAARSCHUWINGEN

Verschillende diepingrijpende problemen van natuurbehoud en milieubeheer worden aan de hand van de aan vogels ontleende voorbeelden toegelicht. Men moet door deze voorbeelden heen zien. Massale sterfte onder roofvogels kan een rood waarschuwingsein betekenen, wanneer er in het levensmilieu teveel giftige stoffen, zoals landbouwbestrijdingsmiddelen van chemische aard, aanwezig zijn, die uiteindelijk ook de mens zullen bereiken. De afwezigheid van weidevogels kan aantonen, dat er iets aan het water mankeert of aan de bodem, dat de natuur verarmt en vergiftigt. De 72 hoofdstukken van het rapport stellen kleine en grote zaken aan de orde, maar het Comité zou niet graag uit maken wat klein en groot is.

BELANGRIJK

BETALING ABONNEMENT WEEKBLAD NEDERLANDSE GEDACHTEN

Begin januari 1971 worden de acceptgirokaarten verzonden ter betaling van het abonnementsgeld ten bedrage van f 8.— over het eerste halfjaar 1971. Er zijn met deze kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk:

- Postgiro
 - Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.
 - Als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.
 - Als u per „incasso-giro" betaalt, ontvangt u geen kaart; u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld wordt automatisch afgeschreven.
- Banken
 - Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

Wij hebben graag, dat u de accept-girokaart gebruikt. Kunt u de betaling na ontvangst van de kaart meteen afwerken? Als wij te zijner tijd een post-incassokaart zouden moeten afgeven, moeten wij u f 1,25 extra in rekening brengen. Deze kosten kunt u besparen, door tijdig te betalen. Hartelijk dank voor uw medewerking.

STREEKZIEKENHUIS „PRINSES BEATRIX” GORINCHEM

In de pre-klinische opleiding die 1 maart 1971
begint is nog plaats voor
TOEKOMSTIGE

LEERLING- VERPLEEG- KUNDIGEN

ZOWEL MEISJES ALS
JONGENS

Diegenen die aan kleine klassen de voorkeur
geven, raden wij aan nu
te solliciteren.

*De opleiding tot Verpleegkundige
duurt 3½ jaar.*

VOORWAARDEN

waaraan u o.a. moet voldoen:
in het bezit zijn van minstens Mulo-diploma,
A.V.V. II-diploma, I.N.A.S. of daarmee
gelijkstaande opleiding.
Het Streekziekenhuis is aangesloten bij het
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

SALARIS:

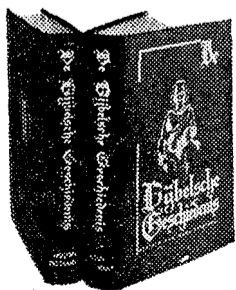
Vanaf indiensttreding 1e jaar salaris van
f 489,50 bruto per maand; terwijl ook
onregelmatigheidstoelage wordt
uitgekeerd.
Reisgeldvergoeding tweemaal per maand
boven f 2,50.
Tegemoetkoming in aanschaf uniformen
tot een bedrag van f 200,—.

SOLLICITATIES

te richten aan de directrice, Zr. A. Hettema,
van het Streekziekenhuis, Postbus 90
te Gorinchem.

De Reformatorische Kinderbijbel

VOOR UW KINDEREN
is de BIJBELSE GESCHIEDENIS van Joh. Vreugdenhil

In het O.T. 125 vertellingen, in het N.T. 120 ver-
tellingen. Totaal 1.300 bladzijden druks. Groot
formaat. Prachtig gebonden. Prijs f 24,— per
deel. Compleet in 2 delen f 48,— tot 31 dec. '70.
Kan in termijnen betaald worden.
Na 1 januari 1970 f 28,— per deel.

**VRAAGT GRATIS ONZE UITGEBREIDE
PROSPECTUS EN CATALOGUS AAN.**

Uw adres voor Bijbels en Psalmboeken in de
Statenvertaling.

DEN HERTOOG'S UITGEVERIJ EN BOEKHANDEL

Lange Nieuwstraat 52 a - Utrecht - Telef. 030 - 13684

INKOOP VAN BOEKEN

*Wij zijn kopers van zowel gehele biblio-
theken als enkele stuks*

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13
AMSTERDAM - TEL. 020 - 23 25 40

U kunt zich ook wenden tot:

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtstraat 36	— Telefoon 040 - 6.32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050 - 2.14.42

Adverteer in Nederlandse Gedachten

ZO KOOPT U EEN SERVICE-FLAT IN ERMELO

(CROONENBURGH)

- 1** Maak een afspraak met onze directrice
Mevr. A. Vroom-Walenkamp, tel. 03417-1209 of vul
onderstaande coupon in en stuur deze aan
Croonenburgh, Kon. Emmalaan 29, Ermelo.
- 2** U komt kennismaken en onze flats bezichtigen.
Geniet gastvrijheid op Croonenburgh en laat u ver-
wennen door onze kok (van te voren bericht).
Ook een kijkje in de omgeving staat op het programma.
- 3** U kunt natuurlijk meteen naar onze makelaar gaan voor
een voorlopig koopcontract, u kunt er eerst over
nadenken en thuis beslissen.
Ruime hypotheek zijn mogelijk.
Met het regelen van de verhuizing willen wij u graag
helpen.
Dat mooie grote meubel waaraan u zo gehecht bent
kan heus wel mee.
U hebt toch gezien dat onze flats "ruime" flats zijn?

COUPON

Naam

Straat

Woonplaats

Tel.

Aan Croonenburgh, Kon. Emmalaan 29, Ermelo.
Zendt u mij nadere gegevens over uw flats.

DE BEDREIGDE DIEREN EN PLANTEN

DOOR BERNARD KREBS

De achteruitgang van flora en fauna in Nederland gedurende de laatste tientallen jaren is een zaak die velen met zorg vervuld. Op zich is het een natuurlijk verschijnsel dat bepaalde planten- of diersoorten in de loop der jaren langzaam verdwijnen uit ons land.

De grenzen van verspreidingsgebieden zijn geen starre gegevens, die voor goed vastliggen. Integendeel, in de loop van de tijd kan een verspreidingsgebied uitbreiden of inkrimpen.

In Nederland was dit merkbaar door de vestiging van bijvoorbeeld zwarte specht en Turkse tortel. Eén van de factoren, die waarschijnlijk meespeelt bij de sterke achteruitgang van de ooievaar in ons land is een terugtrekking van het verspreidingsgebied van deze soort in zuidelijke richting. Dergelijke natuurlijke veranderingen zijn dan ook niet de oorzaak van de zorg over de flora en fauna in ons land.

De sterke achteruitgang hiervan tengevolge van het ingrijpen van de mens is dat echter wel. Inpolderingen, wegenaanleg, landbouw en veeteelt, huisbouw, industrievestiging enz. hebben het beeld van ons land in de loop der eeuwen aanzienlijk veranderd. In de huidige tijd zijn water-, lucht- en bodemverontreiniging factoren, die sterk hun invloed doen gelden.

In 'Op hoop van leven', een uitgave in het kader van het Natuurbeschermingsjaar 1970, staat een lijst van in Nederland — om wat voor een reden dan ook — bedreigde dieren- en plantensoorten. Om u een indruk te geven volgt hier het lijstje, waarbij aangetekend moet worden, dat het hier om bedreigde soorten gaat; de reeds verdwenen soorten zijn niet genoemd.

FAUNA

aalscholver, adder, alpenwatersalamander, bechstein's vleermuis, beekforel, beekprik, bittervoorn, blauwe kiekendief, boomkikker, boommarter, bruine kiekendief, bruinvis, buizerd, das, dwarsoorvleermuis, dwergstern, dwergvleermuis, grote hoefijzerneusvleermuis, grote stern, grote vale vleermuis, grote muurvlinder (en vele andere soorten vlinders), grote watersalamander, hamster, havik, hazelworm, heidekikker, ijsvogel, kerkuil, kleine bonte specht, kleine hagedis, kleine hoefijzerneusvleermuis, knoflookpad, korhoen, laatvlieger, lepelaar, meervleermuis, muurhagedis, noordse woelmuis, ondergrondse woelmuis, ooievaar, otter, ringslang, rivierkreeft, vosseleermuis, snorvleermuis, sperwer, steenmarter, steenuil, veldspitsmuis, vinvoetsalamander, vliegend hert, vroedmeesterpad, vuursalamander, waterspitsmuis, watervleermuis, wespandief, zandhagedis, zeehond en zwarte specht.

FLORA

aardaker, akelei, alle wilde orchideeën, boslathyrus, bostulp, engels gras, gele monnikskap, gentianen-soorten, herfsttijloos, Italiaanse bosrank, jeneverbes, kievitsbloem, koningsvaren,

De pinksterbloem, de koekoeksbloem en verschillende andere bloemensoorten in weilanden en langs en in sloten en rivieren hebben het moeten afleggen. Het intensieve kunstmestgebruik en de luchtvervuiling hebben de genoemde plantensoorten doen uitsterven in ons land. Hier en daar ziet men weliswaar soms het simpele pinksterbloempje in de voorjaarszon schuchter zich boven het gras verheffen, maar het behoort tot de laatsten die stand gehouden hebben tegen het chemische barbarisme van onze maatschappij. Denk daar aan als u het geluk mocht hebben dit voorjaar nog een pinksterbloem te zien bloeien en zeg dan: Dag, bloem.

maretak, marjolein, muurbloem, narcis, peperboom, slangenwortel, sleutelbloem, spaanse ruiter, valkruid, verfbrem, vogelmelk, wilde anjerssoorten, wilde hyacinth, alle soorten wolfsklauwen, wollige distel, zinkvooltje, alle soorten zonnedauw en zweeds kornoelje.

ROOFVOGELS

Het zou te ver voeren al deze soorten na te lopen. Daarom zal volstaan worden met enkele bekende soorten. Allereerste de roofvogels. Alle in Nederland broedende roofvogels komen op het lijstje voor, behalve boomvalk en torenvalk. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van deze soorten is het gebruik van insecticiden, zoals D.D.T. Bij bijvoorbeeld een bestuiving van een boomgaard met insecticiden zijn niet alleen de insecten het slachtoffer, maar ook andere nuttige dieren. De insecten, die een dosis gif opgenomen hebben worden opgepeuzeld door bijvoorbeeld vogels. Aangezien z'n maaltijd niet bij één insect blijft, hoopt het gif zich op in het vetweefsel van de vogel. De concentratie is nog te laag om dodelijk te zijn. Een roofvogel slaat op zijn beurt weer onze vogel en met hem ook nog een aantal muizen, die net zaden hebben opgepeuzeld van bespoten planten. Gevolg is dat de vogel een nog grotere concentratie aan gif binnenkrijgt en het opslaat in zijn vetweefsel, dat zo doende een hoog gifpercentage bevat.

Wanneer het dier in een wat mindere conditie verkeert en zijn vetweefsel aanspreekt, komt het gif vrij. De vogel wordt vergiftigd en de dood is het gevolg. Insecticiden hebben niet alleen invloed op de sterfte onder de roofvogels, maar ook op de reproductie van deze dieren, wat tot uiting komt in een vermindering van het aantal te leggen eieren en een verminderde levensvatbaarheid van de gelegde eieren.

Dit alles heeft ertoe geleid, dat de roofvogelstand, niet alleen in Nederland, maar in de hele wereld, sterk bedreigd wordt. Een belangrijke schakel in het natuurlijk evenwicht verdwijnt dan, met het gevolg dat biologische bestrijding van bijvoorbeeld muizen, ernstig wordt bemoeilijkt.

Een ander vaak genoemd voorbeeld is de grote stern.

Een soort die op verschillende Waddeneilanden broed(t)(de). Vijftien jaar geleden waren dat plm. 40.000 paren; nu nog ongeveer 1000, een teruggang van 97,5 pct.!

Ook hier zijn insecticiden en andere afvalproducten de oorzaak. Door een ongeluk aan de Nieuwe Waterweg kwamen deze stoffen, waaronder zeer giftige gechloreerde koolwaterstoffen via de Kuststroom in de Waddenzee terecht. Via fytoplankton, zoöplankton, garnalen en zandspiering kwamen deze giften in de grote stern terecht, die bij een te hoge concentratie dan weer het loodje legt. Ook hier geldt weer: hoe hoger het dier in de keten staat, hoe meer gif hij opneemt.

De zorg voor onze fauna houdt niet op bij soorten die zich alleen in Nederland voortplanten.

Internationaal gezien dragen wij ook de verantwoordelijkheid voor die vogels, die in het buitenland broeden, maar die in ons land de winter geheel of gedeeltelijk doorbrengen. Met name geldt dit voor ganzen en steltlopers. Een aantal gebieden in ons land vormen de voornaamste ganzenpleisterplaatsen in Europa. De belangrijkste van deze gebieden vindt men in Zuid-Holland (Haringvlietgebied) en Friesland (Lauwerszee en Midden- en Z.W.-Friesland).

Zo is het wel eens mogelijk om bij de Lauwerszee zo'n 15.000 brandganzen uit Nova-Zembla te zien, wat betekent, dat daar bijna de helft van de totale (kleine) wereldpopulatie van deze soort bijeen kan zijn. Verstrooiing van deze gebieden door vestiging van industrie, zoals de Shell bij Moerdijk, en ruilverkavelingen, kunnen dan ook fatale gevolgen hebben voor diverse ganzensoorten. Voorzichtigheid met deze gebieden is geboden.

Voor de steltlopers, soorten die net als de ganzen in noordelijke landen broeden, is de Waddenzee van levensgroot belang, vooral nu het Deltagebied van zee is afgesloten. De Waddenzee is onvoorstelbaar rijk aan voedsel. Dat verklaart dan ook, dat bij tellingen over het gehele Waddengebied tijdens de najaarstrek vogelaantallen werden geteld van zo ongeveer 700.000 stuks, verdeeld over eenden- en steltlopers-

soorten. Aangezien langs de kust van België en Frankrijk nergens dergelijke voedselgebieden voorkomen, blijkt ook hier weer de grote verantwoordelijkheid die Nederland heeft voor de internationale natuurbescherming. Het wegvallen van de Waddenzee, hetzij door inpoldering, hetzij door te grote verontreiniging, zal dan ook een zeer ernstige schade berokkenen aan de stand van deze vogels. En dat is dan nog maar één aspect van de onmisbaarheid van de Waddenzee.

PLANTEN

Al schrijvende bemerk je wat een onmogelijkheid het eigenlijk is om in 1000 woorden een en ander te schrijven over de flora en fauna in Nederland. Om de titel van het verhaal nog enigszins recht te doen volgen nog enkele kanttekeningen over de flora.

In 'leven en laten leven' schrijft Hein Schimmel dat in 1956 33 pct. van de 1300 hogere planten in ons land sterk bedreigd of zelfs al verdwenen was. Ruilverkavelingen, nieuwe landbouw- en veeteeltmethoden, chemische bestrijdingsmiddelen, enz. hebben er toe geleid dat thans ongeveer de helft (plm. 700 soorten) van onze flora ernstig bedreigt wordt.

Wat overblijft zijn de algemenere soorten, die wel een stootje kunnen hebben. Een lijstje van de momenteel bedreigde soorten vond u reeds aan het begin van dit verhaal.

Interessant als biologische indicator voor de sterke luchtverontreiniging is het — zoals massale sterfte onder vissen dat is voor de sterke luchtverontreiniging — voorkomen of beter het niet voorkomen van epifyten, waarvan een bekend voorbeeld de korstmossen zijn. Epifyten zijn planten, die andere planten gebruiken als groeiplaats zonder hieraan voedsel te onttrekken.

Gebleken is dat deze planten meestal zeer gevoelig zijn voor luchtverontreiniging. Het niet meer voorkomen van deze planten wijst op een bepaalde mate van luchtverontreiniging. Vooral die gebieden die liggen onder industrierook missen dan ook epifytische planten. Epifytenwoestijnen treft men aan in de Randstad Holland, Amsterdam, en omgeving, Zuidoost-Brabant, met bijna geheel Limburg, Utrecht en omgeving en Twente met een gedeelte van de Achterhoek.

Epifytische gebieden treft men aan op de Waddeneilanden, in Friesland, Noord-Groningen, de Veluwe en enkele plaatsen in Noord- en Zuid-Holland en in Zeeland.

Tot slot nog dit.

Als mens hebben wij de verantwoordelijkheid voor Gods Scheping. Me dunkt dat juist voor een christelijke partij, die verantwoordelijkheid zwaar dient te wegen. Het ware wenselijk en noodzakelijk dat binnen de A.R.P. het denken hierover eens flink 'wortel mag schieten' en dat men doordrongen raakt van de opdracht die hier voor christelijke partijen ligt.

LITERATUUR.

N°70: Op hoop van leven. Hein Schimmel: Leven en laten leven. Kees Hana: Een natuurlijke zaak. Jaargangen van 'Natuur en Landschap'. Natuurmonumenten: 'Wilde Planten I'. N°70. Uitgeverij Oosthoek: Het verstoorde evenwicht.

STUURGROEP STREEKCENTRA

EXPERIMENTENINSTITUTEN VOOR VORMING EN OPLEIDING

STUURGROEP

Deze stuurgroep ten behoeve van de ontwikkeling van streekcentra is door Staatssecretaris Grosheide in september j.l. bijeengebracht. In deze stuurgroep participeren: de drie landelijke organisaties voor het vormingswerk, de landelijke en regionale organen voor het leerlingwezen, het georganiseerd schoolwezen beroepsonderwijs, het Pedagogisch Centrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, de drie organisaties van werkende jongeren, het Ministerie van Sociale Zaken, het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, werkgevers- en werknemersorganisaties.

TAAK STUURGROEP

De taak van deze stuurgroep is het bevorderen van de totstandkoming van experimenten streekcentra voor part-time onderwijs nieuwe stijl, die zich vervolgens dienen te ontwikkelen tot streekcentra voor participatie-onderwijs, zoals is vastgelegd in de in september 1970 aan de Tweede Kamer aangeboden Nota inzake onderwijs- en arbeidsmaatregelen voor werkende jongeren.

Bij deze nieuwe ontwikkeling zijn vormingsinstituten, streekscholen, part-time cursussen beroepsonderwijs, leerlingstelsels e.d. betrokken.

UITVOERINGS GROEP

Het begeleiden van deze nieuwe educatieve voorzieningen, alsmede het adviseren van besturen, directies, leiders en docenten, zal in handen worden gelegd van de Uitvoeringsgroep Streekcentra. De uitvoeringsgroep kan rekenen op samenwerking met onafhankelijke wetenschappelijke begeleiders en onderzoekers.

Voor deze UITVOERINGS GROEP worden gezocht:

MEDEWERKERS

VRL. en MNL.

die

- ☆ geïnteresseerd zijn in de onderwijs- en vormingsproblematiek van de werkende jongeren;
- ☆ beschikken over inzicht en affiniteit op het gebied van veranderingsprocessen en/of organisatie-ontwikkeling;
- ☆ beschikken over inzicht en affiniteit op het gebied van onderwijskundige vormgeving;
- ☆ geïnteresseerd c.q. op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen in het vormingswerk en het beroepsonderwijs.

Belangstellenden zullen wij gaarne in een persoonlijk gesprek nader informeren.

Salariëring volgens het rangenstelsel van wetenschappelijk medewerker.

Nadere informatie bij het secretariaat van de Stuurgroep Streekcentra, postbus 2475 te Utrecht, tel. 030 - 941041.

ZEE EN LEEF- MILIEU

DOOR DR. H. REBEL

Zoals alle zaken waarmee de mens in aanraking kwam, is ook de zee altijd een voorwerp van exploratie en exploitatie, van onderzoek en benutting geweest. Daarbij heeft de zee voor de mens ook andere functies vervuld, die hij aanvankelijk niet beheerste. Op deze functies begint de mens de laatste tijd invloed uit te oefenen.

De vitale rol die de zee speelt in de levensomstandigheden op aarde, is uit het volgende af te lezen:

a. De zee is de bron en de uiteindelijke bestemming van al het aanwezige water, ook van het zoete water. Zonder water is geen leven mogelijk, zonder zoet water is geen landleven mogelijk.
b. In de zee heeft ongeveer de helft van de zuurstof/kooldioxyde uitwisseling plaats, door het aanwezige leven, voornamelijk microscopisch kleine groene plantjes, zogenaamde phytoplankton, onder invloed van zonlicht. Voor de helft van de beschikbare zuurstof zijn wij dus op de zee aangewezen, terwijl ook de helft van alle op aarde aanwezige voedsel in zee verblijft.

c. De zee levert een belangrijke bijdrage aan de atmosfeer in de vorm van waterdamp, en eigenlijk ook van vrije zuurstof. Bij het filteren van de zonnestraling, zodanig dat leven mogelijk blijft, spelen deze gassen een belangrijke rol. Voorts treedt de zee, met de daaruit afkomstige waterdamp, op als temperatuurregelaar, vanwege de grote hoeveelheid warmte die nodig is voor een kleine temperatuurstijging van water. Die regelfunctie wordt uitgeoefend door middel van de energie uitwisseling met de atmosfeer, waarbij opgenomen warmte met wind en neerslag wordt getransporteerd. Klimatologische functies van kapitale betekenis dus.

d. De getijden van de zee, veroorzaakt door de omloop van de maan, zijn voor de levensomstandigheden op aarde van minder directe betekenis, maar hebben wel op de mensenmaatschappijen van alle tijden invloed gehad. Van oudsher vestigde de mens zich immers bij voorkeur aan de kusten. En hij doet dat nog.

e. Als transportmedium heeft de zee vanaf oude tijden een grote rol gespeeld, die heden nog vrijwel niets aan betekenis heeft ingeboet. Mede daardoor is de militaire betekenis van de zee zeer groot.

f. De zee is ook sinds de vroegste geschiedenis een bron van mineralen geweest, aanvankelijk alleen van zout, later ook van krijt, koolzure potas, fosfaten, jodium, enzovoort. In deze functie wint de zee nog snel aan betekenis. Men heeft zich allang gerealistiseerd dat de hulpbronnen die wij op het land vinden, evengoed in of onder de zee zijn aan te treffen. De zee bedekt vier vijfde van de aarde, en zal

waarschijnlijk een overeenkomstig aandeel van de hulpbronnen bevatten. Reusachtige hoeveelheden nitraten en fosfaten moeten in de diepere, koudere wateren in opgeloste vorm zijn opgeslagen. Hetzelfde geldt voor de vaste mineralen van de bodem en voor olie en allerlei delfstoffen onder de zeebodem. De technische mogelijkheden groeien, en exploitatie van deze 'schatten' komt steeds dichterbij bereik.

g. Tenslotte is er de verzamel functie van de zee voor alles wat wij kwijt willen. Oorspronkelijk was het resultaat hiervan een lichte belasting van de zee met verteerbare, organische resten die niet wezenlijk verschilden van de dode resten die altijd met rivierwater waren aangevoerd. Deze belasting groeide slechts langzaam met de wereldbevolking, en er bestond een ruime opvang mogelijkheid voor.

In de loop van de laatste tijd is die kwantitatieve belasting waanzinnig gegroeid, veel sneller dan de totale bevolking, en evenredig aan de industriële productie in de wereld. Dat heeft ook een kwalitatieve belasting geschapen, door de afvoer van stoffen die niet in het levenssysteem thuisshoren, en waarvoor dan ook geen afbraakprocessen bestaan, dan wel die rechtstreeks vergiftigend op dat systeem aangrijpen.

ZOETWATERPROBLEMEN

Wat betreft punt a.: Zoet waterproblemen hebben wij al geruime tijd. Men denke aan de drinkwatervoorziening, aan de Wet op de Verontreiniging van Oppervlaktewater. Dat wij ook zoutwaterproblemen hebben zal hieronder duidelijk worden. Zij zijn vaak met elkaar verbonden, zij het nog niet hier te lande, omdat meer en meer zoet water door menselijk ingrijpen uit zout water moet worden gewonnen.

Punt b. heeft meer met ons onderwerp te maken, gezien het onder g. behandelde. Groeit de kwantitatieve belasting uit tot een overbelasting, — en zij groeit zeer snel — dan zal het resultaat zijn een dode, stinkende watermassa, doordat de overmatige 'vruchtbaarheid' van het water het groene plantenleven aan het belichte oppervlak tot een dicht dek zal doen uitgroeien, dat het dieperliggende water van lucht en licht zal afsluiten. Dit kan voorlopig niet dan lokaal gebeuren. Maar in het geval van een uiterst belangrijk voedings- en voortplantingsgebied als bijvoorbeeld de Waddenzee, kan dit al wel verstrekende gevolgen hebben.

De kwalitatieve belasting is veel ernstiger van aard, vooral waar het om persistente, dat wil zeggen moeilijk en langzaam afbreekbare organische, dan wel anorganische vergiften met een verblijftijd van enige betekenis gaat. Een overbekend voorbeeld van de eerste categorie is het insectenbestrijdingsmiddel DDT. Men mag het uitsterven van een aantal vogels door de

ophoping van DDT in sommige voedselketens schouderophalend afdoen, een feit is, dat dit produkt nu al in alle zeeën voorkomt. De concentratie waarbij het het phytoplankton (zie boven) in zijn functie van zuurstofproducent en koolzuurgasbinder gaat belemmeren, is nog niet bereikt, maar grote hoeveelheden blijven toestromen. En dat kan een meer dan hachelijke zaak worden: eenvoudig een bedreiging van het leven als zodanig. Een opslag verbieden van DDT-productie zal daarentegen het anti-malaria-programma in veel ontwikkelingslanden hopeloos verstoren. Wij dienen dus snel om te zien naar een vervangende stof.

KWIK

Van de anorganische vergiften zijn de kwikverbindingen het meest berucht. Zij zijn afkomstig van landbouwvergiften en van petro-chemische fabricage toepassingen. Zij krijgen steeds meer gezelschap van allerlei verbindingen van andere zware metalen, als nikkel chroom, vanadium, enzovoort. Alle zijn giftig tot extreem giftig. Verschillende hebben lange verblijftijden in het zee-water. Kwik bijvoorbeeld blijft tientallen duizenden jaren in oplossing. In Japan zijn al eens misvormde kinderen geboren door kwikvergiftiging van de moeders, via rijst en vis. Nog geen twee weken geleden werd in de VS een partij tonijn uit de handel genomen, omdat het kwikgehalte gevaarlijk hoog was.

Ik hoef in dit verband alleen nog maar te noemen het dumpen van chemische afvalstoffen, radioactief materiaal en — onlangs nog — van uiterst giftige zenuwgassen in de oceanen. Symptomen van een gevaarlijke ontwikkeling, die helaas nog altijd doorzet en zich uitbreidt.

Bij punt c. moet ik opmerken, dat de mens ook in de atmosfeer ingrijpt. Hier is ook sprake van kwantitatieve (koolzuurgas) en van kwalitatieve (zwavelzuur via SO₂ roet, stof) belasting. Wat de mogelijke atmosferische en klimatologische invloed zal zijn van een drastische verhoging van het koolzuurgasgehalte, samen met stof, roet en waterdamp, heb ik in mijn inleiding al aangegeven.

Het onder d. genoemde baart weinig zorg. Onze kustverdedigingswerken liggen rustig op hun plaats en hebben geen vervuilende werking. Men tracht wel, de hier en daar grote hoogte verschillen van eb- en vloedstand van de zee, te benutten voor de opwekking van energie. Daarvoor geldt hetzelfde.

De zee als transportmedium, ook voor militaire doeleinden, wordt vervuld door (stook)olie- en teerresten, die lastig en niet ongevaarlijk zijn. Het gaat hier om een zeer bekend probleem, dat ik niet nader hoeft toe te lichten. Ik merk slechts op, dat het tot 'zinken'

brengen van olie (vers of afgewerkt) met chemische middelen, zoals dat dit jaar nog trots gedemonstreerd werd door een grote oliemaatschappij, meer schade toebrengt aan het totale levenssysteem dan welke andere behandeling ook.

De exploitatie van mineralen en delfstoffen heeft in het verleden weinig problemen gegeven. Zij zal dat wel gaan doen. Het opboren van olie in zee, het loswoelen van de bodem, opwerpen van slib en andere fijne deeltjes ter plaatse van de bedrijvigheid, het doorenmengen daar van verschillende waterlagen, en de geweldige toename van transport over zee, zullen zeker nieuwe situaties scheppen. Of in deze situaties voordelen, dan wel overwegend gevaren te verwachten zijn, zal onderwerp van nadere studie moeten vormen. De geforceerde en kunstmatige verhoging van de voedselproductie in de zee is bij dit alles vergeleken een kleine, en in elk geval onschuldige proef.

RECHTSREGELS VEREIST

Mocht blijken dat de geweldige experimenten, die wij, op de keper beschouwd, bezig zijn uit voeren met zee en atmosfeer, uit de hand lopen, dan moeten wij ze kunnen stoppen. Daarvoor zal er een wereldorgaan moeten zijn dat hier verbindende rechtsregels stelt. Het is griezelig, te bedenken, dat hier de landsbelangen, vooral de belangen van de 'groten', zo volstrekt tegenstrijdig zijn, dat een dergelijk orgaan nog lang op zich kan laten wachten. De zee was in oude tijden vrij. Later heeft men de territoriale grenzen tot in zee verlegd. Bij het groeien van de belangen (visserijgronden, exploitatie continentale plateaus, zeeverontreiniging) kan men de behoefte aan een internationaal rechtsbestel duidelijk voelen. Op het ogenblik hebben de territoriale wateren vele verschillende breedtes, worden de continentale plateaus heel verschillend gedefinieerd, en is een algemeen gangbaar recht bijna onmogelijk geworden.

De ontwikkelingslanden willen veel territoriaal water — en daarmee zeebodem — bezitten, om die met internationale hulp te exploiteren. De hoog ontwikkelde landen houden liever een kleine territoriale zone, omdat zij op eigen kracht de zee kunnen exploiteren, en daarbij geen hinder willen ondervinden van te veel restricties, terwijl het bestaande recht hen dan 'buitengaats' toch afdoende beschermt.

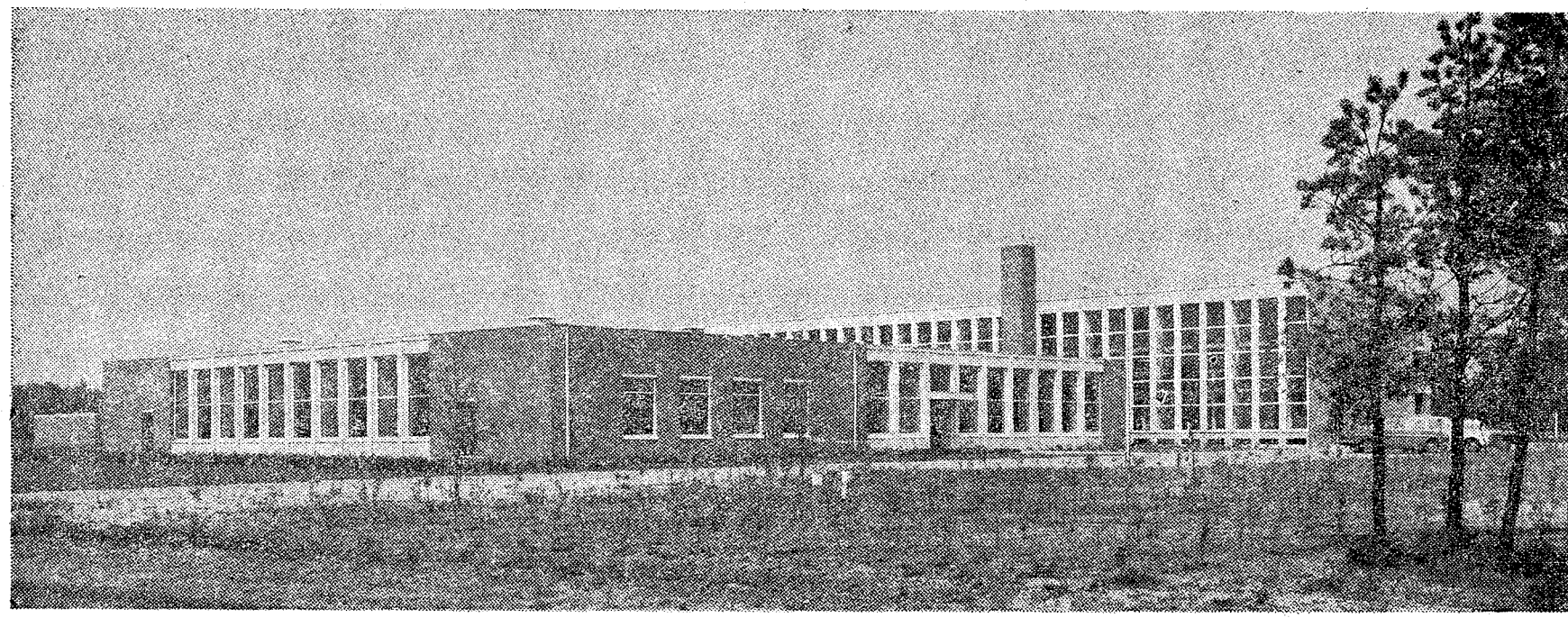
De ontwikkelingslanden hebben ook een Algemene Zeerechtconferentie op het oog, met alle onderhandelingspunten in één pakket. De VS daarentegen willen de verschillende belangenvraagstukken afzonderlijk onder handen doen nemen. Eerstgenoemde landen staan ook een internationale regeling voor, voordat de territoriale grenzen worden vastgelegd. De VS willen het andersom.

De Sovjet-Unie houdt zich buiten deze onenigheden, maar werkt zodoende ook nergens aan mee. Zij wil het liefst de tijd hebben om de VS in te halen, en lijkt niet geporteerd voor een internationale regeling, waarbij waarschijnlijk de VS financieel en technisch een grote vinger in de pap hebben.

Tenslotte zijn er de VS-voorstellen voor de begrenzing van continentale plateaus, op zeediepte gebaseerd, daardoor vrij ingewikkeld en nogal sterk in het eigen voordeel.

Gehoopt, maar ook bepleit, moet worden, dat voor het dienen van ons aller levensbelang, en voor het gezond houden van de internationale verhoudingen, een algemeen en verbindend recht, en de daarmee verbonden sancties, spoedig werkelijkheid worden. Ondertussen zullen wij ons eigen straatje zo goed mogelijk schoon moeten maken en houden.

	HEIWERKEN BOUWWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
VISSER & SMIT'S	AANNEMING MIJ NV	
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

<p>HOTEL DE KROON</p> <p>Sophialaan LEEUWARDEN Telefoon 24467 - 24468</p> <p>UW ADRES VOOR RECEPTIES EN PARTIJEN</p>	<p>OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.</p> <p>GOES Telefoon (01100) 7555 *</p> <p>DRUKKERS UITGEVERS</p> <p><i>Al 70 jaar drukkers in Benelux voor bedrijven en organisaties</i></p>
--	--

dz JOHANNES ZIEKENHUIS

Algemeen christelijk ziekenhuis voor de Zaanstreek
ALS JE ER OVER DENKT

verpleger of verpleegster

TE WORDEN,

dan kunnen wij je alleen maar aanraden dit plan in daden om te zetten en je met je beslissing feliciteren.

De mogelijkheid om opgeleid te worden voor dit mooie beroep is ook in ons ziekenhuis te vinden.

Wij hebben tezamen met het Juliana Ziekenhuis, ook in Zaandam, een goed geoutilleerde OPLEIDINGSSCHOOL opgezet.

Gedurende de eerste opleidingsjaren (totale opleidingsduur 3½ jaar) bieden onze moderne leerlingenkamers een leuke huisvesting; daarna heb je ook de mogelijkheid buiten het ziekenhuis te gaan wonen.

meisjes en jongens

die aan de eerstvolgende cursus, die op 1 maart 1971 begint, willen deelnemen kunnen zich schriftelijk hiervoor opgeven bij de directrice van ons ziekenhuis, postbus 21 te Zaandam (tel. 02980 - 23333).

Om in aanmerking te komen moet je aan de volgende voorwaarden voldoen:

*

OPLEIDING :

*middelbare school (minstens 3 jaar) ; Mulo of Mavo ;
I.N.A.S. ; A.V.V. II of daarmee vergelijkbare
diploma's ;*

*

LEEFTIJD :

op 1 augustus 1971 moet je minstens 18 jaar zijn.

MILIEUHYGIENE LEVENSNOODZAAK

DOOR MEVR. C. M. TONKENS-KAAJAN

Ik had een grootvader, die, wanneer hij in de verte een paard en wagen zag aankomen, aan de kant van de weg ging staan. Hij haalde dan een grote zakdoek te voorschijn, bedekte er neus en mond mee, en bleef met zijn rug naar de weg gekeerd staan wachten tot de wagen voorbij en het stof gezakt was.

Hij is er oud mee geworden, terwijl zijn vader hem onderwijzer liet worden, omdat het zo'n zwak jongetje was.

Kort geleden stond ik op de bus te wachten, terwijl het verkeer telkens met grote stromen langs mij heenraasde, in plaats van stof een blauwe walm achterlatend.

Achter het tramhuisje stond een zorgelijke dame, die meende dat de glaswand haar nog een beetje tegen al die verontreinigde lucht zou beschermen.

Dat moeders tegenwoordig weer achter hoge kinderwagens lopen, is geen verlangen naar vroeger, maar een bescherming voor het kind, want hoe dichter bij de grond, des te meer uitlaatgassen.

Deze zomer was ik in Canada en daar reageerde men uiterst emotioneel over alles wat met luchtverontreiniging en milieubeheer te maken heeft. Op een morgen waarschuwde de radio, geen verse groenten te kopen, want deze waren vergiftigd. Er liep een grote autoweg langs de 'groentetuin' van de stad en door de grote droogte waren de groenten door de uitlaatgassen vergiftigd. Alles moest vernietigd worden.

Er waren vissoorten, die niet gegeten mochten worden, vanwege vergiftiging door afvalstoffen in het water.

In de krant stond een wrang mopje, twee mensen, die op een balkonnetje zitten en tegen elkaar zeggen, kom laten we even naar binnen gaan, een fris luchtje scheppen. Grote zorg was er over de enorme bosbranden, die dikwijls ontstonden door het achteloos wegwerpen van leeggedronken blikjes, die dan door de zon ontbrandden.

Eén nacht onweer had de trieste som van 70 bosbranden opgeleverd. Zo'n afgebrand bos is een afschuwelijk gezicht, soms zijn de wortels verbrand en blijft het bos als een grijs spookwoud overeind.

Ook het zorgeloos kappen van bossen heeft grote aandacht en behoedzaam worden nieuwe bossen aangelegd. Maar zei men, er zijn bomen van honderden jaren oud gekapt en er worden andere van veel mindere kwaliteit teruggeplant, wat allemaal ten koste gaat van het evenwicht in de natuur.

En wij mensen, wij zijn daarvan de schuld. We hebben ons als heer en meester gedragen, zonder ons voldoende

de af te vragen, waar we mee bezig waren. Langzamerhand beginnen we te ontdekken, dat we zo niet langer kunnen doorgaan. En met name in dit bijna voorbij gegane jaar 1970, dat als natuurbeschermingsjaar is uitgeroepen, hebben zeer veel mensen zich met al deze vragen bezig gehouden. Ook in de politiek.

Zo ontdekte ik, dat de nieuwe Staten in Noord-Holland een aparte commissie voor milieubeheer in het leven hebben geroepen. Voor het eerst maakte ik deze week een zitting mee, die tot half acht uitliep, vanwege de behandeling van een Verordening bescherming bodem- en grondwater in Noord-Holland. Ik neem aan, dat Noord-Holland niet de enige provincie is, die zich met deze zaken bezig houdt.

Het evenwicht in de natuur hebben we verstoord vanaf het ogenblik, dat we de aarde in cultuur hebben gebracht. Wij hebben ons telkens tegen de deelproblemen gekeerd en getracht, die op te lossen, waarbij we gelijk een andere kwade geest opriepen net als in het sprookje van duizend-en-één-nacht.

't Gaat er mij niet om aan te geven hoe we deze zaken in de toekomst in de hand kunnen houden. Ik ben geen deskundige. Maar het is een goede zaak, dat we er met ons allen dit jaar zo met onze neus op gedrukt zijn. We zullen moeten kiezen. Steeds meer industrie, meer auto's, meer welvaart, meer mensen en dat allemaal in ons kleine landje. Voor dat kiezen is voorlichting nodig.

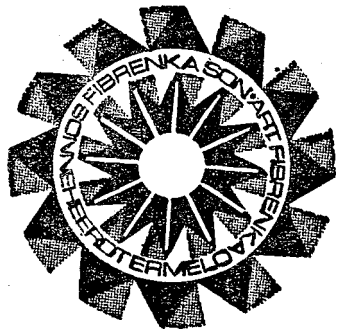
Een paar jaar geleden was ik in Finland en het bijzondere was, dat de lucht er zo zuiver en prikkelend was, net champagne, zeiden we. Dat kwam door die bijzondere combinatie van meren en bossen. Mijn gastvrouw, die een simpele blokhut aan één van die meren had, vertelde me dat ze het water had laten onderzoeken en dit onderzoek had uitgewezen, dat het zó zuiver was, dat ze het zonder meer voor haar huishouding kon gebruiken. Even was ik jaloers op haar, toen we daar zo stil in de avond voor haar huisje zaten en in de verte de klokken over het water hoorden.

Maar het is niet eerlijk om de klok te willen terugdraaien. Het leven in deze geïndustrialiseerde wereld geeft ons dingen, die we niet weer willen missen; maar stelt ons ook eisen. We zullen ons wel moeten afvragen wat het ons kost en wat belangrijker is.

Het moet ons toch heel wat waard zijn, ons milieu te beschermen en het verstoren van het evenwicht in de natuur tegen te gaan.

Wij zijn geen mensen, die de natuur vereren als een god en haar daarom niet mogen aantasten.

Maar we mogen haar toch wel met iets meer ontzag behandelen. Dat is zelfs levensnoodzaak.

Fibrenka DEKENS

IN VEEL GEVRAAGDE MATEN EN
KLEUREN VAN OPVALLENDE KWALITEIT
IN AANTREKKELIJKE PRIJSKLASSE.

TEVENS PRODUCENT VAN KLEIN
HUISHOUELIJK TEXTIEL (HAND- EN
THEEDOEKEN; WERK- EN STOFDOEKEN;
DWEILEN), ALSMEDE VAN ALLE SOORTEN
BORSTELWERK EN BEZEMS.

STICHTING WERKPLAATSEN „SONNEHEERDT” ERMELO

'De Stichting Tehuizen Helpt Elkander Deltagebied'

NARCISSENSTRAAT 115,
ROTTERDAM-25

*vraagt voor haar gezinsvervangende tehuizen
voor geestelijk gehandicapten*

- a. sub.-hoofd
- b. groepleiders/
sters

met diploma AZ

- c. assistent
groepleiders/
sters

*in opleiding
voor het diploma AZ*

5-DAAGSE WERKWEEK ,
18 WERKDAGEN VAKANTIE PER JAAR,
6 PCT. VAKANTIETOESLAG PER JAAR.

*Sollicitaties aan bovenstaand adres.
Telefonische inlichtingen
010 - 234710 of 276615.*

In het

DIACONESSENHUIS TE MEPPEL

kunnen worden geplaatst

leerling- verplegenden

(vrl. en mnl.)

Sollicitanten die op 1 MAART 1971
de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken,
kunnen deelnemen aan de
vooropleiding die in februari 1971
van start gaat.

Mavo-diploma of gelijkwaardige opleiding
is vereist.

Reiskostenvergoeding tweemaal per maand
voor zover deze kosten per keer een
bedrag van f 2,50 te boven gaan.

*Sollicitaties te richten aan de Besturend
Zuster, Zr. A. G. Glasbergen,
Hoogeveenseweg 38, Meppel.*

Doe mee.. Doe mee.. Doe mee WINTERTIJD BOEKENTIJD

Een zeldzame aanbieding van unieke boeken !

Ds. RICHARD WURMBRAND *Deel 1*
GEMARTELD OM CHRISTUS' WIL -
Bestelnummer 4001 NU f 5,75 per stuk

Ds. RICHARD WURMBRAND *Deel 2*
WURMBRAND BRIEVEN NU f 6,75 per stuk
Bestelnummer 4002 - Het is 144 bldz.

Ds. RICHARD WURMBRAND *Deel 3*
BLOED EN TRANEN NU f 6,50 per stuk
Bestelnummer 4003

ZO KUNT U BESTELLEN :

giro 145 54 90 t.n.v. Dir. van het Evangelisatie Centrum

CANTUS FIRMUS

POSTBUS 105 - HOOGEVEEN - TELEF. 05285 - 477

BON

NAAM:
ADRES:
PLAATS:

BETALING NA
ONTVANGST

Stuur mij stuks 4001
Stuur mij stuks 4002
Stuur mij stuks 4003

**NOORD-
NEDERLANDSE
KUNSTSTOFFEN-
INDUSTRIE**

**SILOMATIC NV
HEERENVEEN**

JACHTLUSTWEG 4,

TEL. 05130 - 6055

LEVERING VAN

*Polyester opslagsilo's
voor graan en meel
Polyester bulkinstallaties*

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

*Polyester hallen en
varkensstallen
Polyester tanks*

(bestand tegen ZUREN, LOGEN enz.)

Per 1 maart 1971 komt bij de Doctor Abraham Kuypersstichting, het wetenschappelijk instituut van de Anti-Revolutionaire Partij, de functie vacant van

conciërge

De voorkeur gaat uit naar een **echtpaar**, waarbij ook de vrouw een gedeelte van de dag een taak vervult.

Een dienstwoning is beschikbaar.

Salaris op basis van de rijksregeling.

Belangstellenden voor deze functie gelieven te solliciteren bij de directeur, Dr. Kuypersstraat 5, Den Haag. Telefoon 11 63 46.

**ONBEZORGD wonen
goed VERZORGD wonen in
Coöp. VERZORGINGSFLAT
'De Stadsfenne' UA te Sneek!**

In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types, namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,— in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar.

*In deze
verzorgingsflat
zijn ondergebracht*

- ★ CENTRAAL-WINKEL
- ★ BANKFILIAAL
- ★ KAPSALON
- ★ PEDICURE
- ★ LOGEERKAMERS
- ★ BIBLIOTHEEK
- ★ BILJARTZAAL
- ★ RECREATIEZAAL
- ★ TELEVISIEZAAL
MET KLEUREN-T.V.
- ★ AANTREKKELIJK GESITUEERD IN EEN NIEUW NATUUR-
EN WATERRIJK STADSDEEL.
- ★ ZONNETERRAS.
- ★ UNIEK UITZICHT (SNEEKERMEER).
- ★ DICHT BIJ BURG. DE HOOPPARK EN JACHTHAVEN.
- ★ RUIME PARKEERGELEGENHEID EN GARAGES.

- Warme maaltijd met keuze-menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liften
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op: f 140,— tot f 345,— plus f 80,— per persoon.

Vanaf heden zijn enkele volledig ingerichte MODELFLATS geheel vrijblijvend te bezichtigen.

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

**Makelaarskantoor
BOS EN WIND**

*Makelaars en Taxateurs in Onr. Goederen
WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEF. 05150 - 3785
„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis !!”*

D bouwbuero Doolaard
POSTBUS 42 - OUD-BEIJERLAND

Ook in 1971 bevelen wij ons weer beleefd aan voor:

- ♦ bouwkundige adviezen
- ♦ project-ontwikkeling
- ♦ taxaties
- ♦ aan- en verkoop van onr. goed
- ♦ hypothecken en financieringen

Wij hebben enkele interessante aanbiedingen op het gebied van bestaande woonhuizen en ook nieuwbouw, w.o. een in aanbouw zijnd winkelcentrum.

Vraagt inlichtingen bij:

bouwbuero Doolaard - Havendam 7 - Oud-Beijerland
Telefoon 01860-3342, b.g.g. 2233 of 3307

Handel en Industrie

n.v. aannemers- en handelsbedrijf

van oord
werkendam
sasdijk 34 · postbus 8
telefoon 01835-2244

J. F. VAN DRIEL EN ZOON N.V.

SMEDERIJ
FABRIEK VAN LAND- EN TUINBOUW-
GEREEDSCHAPPEN

Venneperweg 467 - Telefoon 02526 - 2293 - Nieuw Vennepe

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR
Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

TEST EN ONDERVINDT
HANOMAG
OVERWINT

ALBATROS AUTOMOBIEL MIJ. N.V.

*Meer dan 50-jarige ervaring
in bedrijfswagens*

*Tweeduizend vierkante meter service- en
showruimte garandeert u*

ECONOMISCH EN BEDRIJFSZEKER
RIJDEN

POLDERWEG 98-100

TEL. 94.41.55 - AMSTERDAM-OOST

UW
INTERIEUR *smaakvol en gezellig
ingericht
en toch niet duur*

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 12486

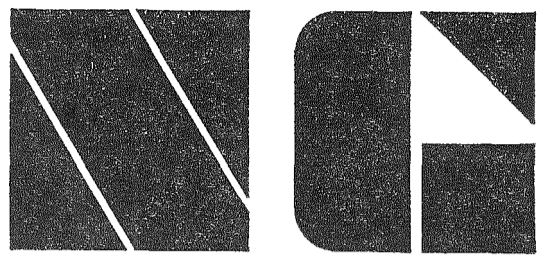
KRANTEN - PERIODIEKEN - BOEKEN
KLEURENROTATIE - HANDELSDRUKWERK

DRUKKERIJ LIBERTAS
UTRECHT

DRIFT 13 - UTRECHT - TELEFOON 19446

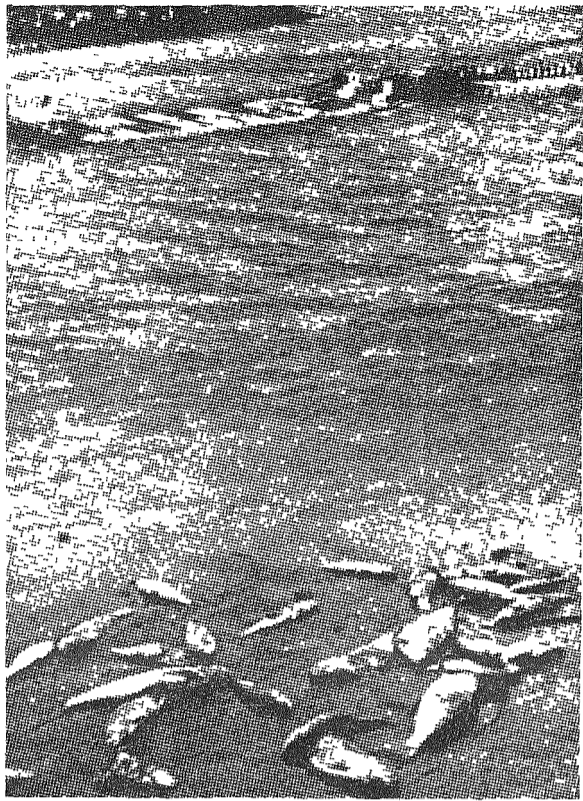
Ook dit blad wordt er gedrukt

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr. 52 - 31 december 1970

NATUURBEHOUD

Het bijna afgelopen jaar 1970 stond in het teken van de natuurbescherming, het was zelfs Europees natuurbeschermingsjaar, kort aangeduid als N70. Die natuurbescherming is niet, althans behoort niet te zijn, een zaak van enkelen, biologen, vogelkeners, natuurbeschermers, maar een zaak van iedereen, overheid en burger.

Gelukkig breekt dat besef steeds meer door, nu grote groepen van de bevolking worden geconfronteerd met water- en luchtverontreiniging. Milieubescherming en milieubehoud zijn een levensvoorwaarde voor de mens.

Vandaar N70 Vandaar ook de inhoud van dit laatste nummer van dit jaar, dat geheel gewijd is aan ons leefmilieu. De overheid heeft hier een grote taak, maar het individu kan ook meehelpen.

Het is niet iets wat alleen in 1970 van belang is. Het gaat om uzelf, om uw leefmilieu in de komende jaren.

HAKEN EN OGEN: HET LOONDEBAT

Het 15 dec j.l. tot in de nacht gevoerde loondebat is in zijn geheel voor de televisie uitgezonden. Iedereen kon het dus 'zien'. Maar uit de vele vragen, ook in de perscommentaren, blijkt wel dat 'zien' en 'doorzien' nog niet dezelfde zaken zijn. Vooral drie vragen komen uit onze eigen kring naar voren — vragen die we zo goed mogelijk zullen proberen te beantwoorden.

Waarom was de AR fractie in meerderheid voor 'een' loonmaatregel — maar tegen de maatregel, die het kabinet voorstelde?

Waarom werd de fractie het intern niet eens? Waarom verzandde dit debat in een ondoorzichtig gepraat over procenten, dat vrijwel niemand zal hebben aangesproken?

De heer Goudzwaard, die als woordvoerder optrad, stelde in zijn betoeg met alle duidelijkheid, dat het probleem rond deze loonmaatregel voor hem niet gelegen was in de vraag, of het kabinet al dan niet de kant van de 'werkgevers' gekozen had, en die van de 'werknemers' had moeten kiezen. Zo'n versimpeling moge het in de ogen van velen 'goed doen', maar één ding wordt daarbij dan uit het oog verloren namelijk dat de twist tussen werkgevers en werknemers er één is op ijs, dat kraakt onder ons aller voeten. 'Onze economie', aldus dr. Goudzwaard, 'balanceert op de rand van inflatie en werkloosheid': de prijzen schieten omhoog en er kan binnen een jaar een gevaarlijke werkloosheid inzetten. En we weten allen, wat dat betekent: zowel een aanhoudende inflatie als een zich inzetende werkloosheid treft altijd en het eerst de zwakke groepen in de samenleving. Onder de inflatie lijden zij het zwaarst, die de lasten niet meer op

anderen kunnen afwentelen, zoals bv vele kleine zelfstandigen. En een werkloosheid zet zich juist in de zwakke landsdelen — het noorden, oosten en zuiden — het eerste in.

Daarom was er bij dit loondebat meer aan de orde dan belangen van werkgevers en werknemers. In de eerste plaats waren hier aan de orde de belangen van de zwaksten in de samenleving. Zonder een daadwerkelijke loonmatiging krijgen zij het het zwaarst te verduren. En juist daarom komt ook bij de loonontwikkeling de eigen verantwoordelijkheid van de overheid in het geding. Zij heeft immers tot eerste taak juist voor de zwakken een schild te zijn.

WAAROM NIET EENS?

De AR fractie was en is het met dit uitgangspunt geheel en al eens. Ook in de interne fractiediscussies is dit duidelijk gebleken. Maar hoe kon het dan gebeuren, dat zich bij de uiteindelijke oordeelsvelling in de fractie toch bepaalde verschillen gingen aftekenen?

De reden daarvoor lag in het feit, dat de werknemersvakcentrales zich bereid hadden verklaard, uit eigen beweging tot een stukje loonmatiging te komen, en dit ondanks het niet gelukte centraal overleg tussen werkgevers en werknemers. De vakbeweging had zich nl bereid verklaard de reële loonstijging achter te doen blijven bij de stijging van de arbeidsproductiviteit, welke geschat is op 3 à 3,5 pct voor 1971. Een minderheid in de AR fractie — te weten mej Van Leeuwen en de heer Boersma — meende, dat die toezegging voor de overheid voorshands voldoende diende te zijn, de reeds genomen loonmaatregel diende naar hun mening op die grond te worden ingetrokken. De meerderheid van de fractie was met mej Van Leeuwen en drs Boersma van mening dat — zoals dr Goudzwaard het tijdens het debat ook opmerkte — 'een door beide partijen concreet aanvaarde loonmatiging honderd maal beter was dan een matiging, die de overheid tracht te forceren'. Voor de meerderheid van de fractie vormde echter de door de vakcentrales aangeduide loonmatiging een te smalle basis om tot die loonmatiging te komen, die uit een oogpunt van inflatiebestrijding en het voorkomen van werkloosheid huns inziens was vereist.

Een duidelijk verschil van mening dus. Maar anderzijds een verschil, dat zich aftekende op basis van door een door allen gedeeld uitgangspunt — namelijk dat juist ten bate van de zwaksten in de samenleving een loonmatiging thans onontkoombaar was.

WAAROM NIET DEZE LOONMAATREGEL?

Unaniem was de fractie voorts van mening, dat de loonmaatregel tenminste op één punt wijziging diende te ondergaan, namelijk voor wat betreft het verbod van verwerking van de 400-gulden-loongolf in de looncontracten.

Was dit, omdat de fractie die 400-gulden-loongolf zo'n goede zaak vond, of omdat zij onder de indruk was gekomen van de gehouden 'werkonderbreking'? Bepaald niet. De reden was, dat in de door het kabinet voorgestelde regeling haars inziens een onbillijkheid school. Hoe men ook over de 400-gulden-golf denkt het is een feit, dat er ligt, en waarover in de meeste bedrijfstakken tussen werkgevers en werknemers overeenstemming is bereikt. Zoiets laat zich door een overheid niet terugdraaien. Een loonmaatregel dient naar de toekomst te wer-

Goed nieuws voor alle kinderen

de goede herder

Grootste en mooiste kinderblad in de Nederlandse taal met boeiende bijbelse verhalen. Rijk geïllustreerde avonturen van hedendaagse zendingen. Stripverhalen. Bijbelles met doorlopende puntenwedstrijd plus mooie prijzen. Puzzel- of knutselpagina, kleurplaat of zoekhoek, brieven aan tante Els, enz. De positieve inhoud is uniek voor deze tijd!!!

**Christelijk maandblad
voor kinderen
volop in kleur**

f 8,- p jaar

„gevaarlijke papieren”

Een spannend hoorspel voor kinderen en groten over het verraad, de gevangenneming en het verhoor van Corrie ten Boom. Het is een ontroerend verhaal uit de oorlogsjaren, gespeeld door 16 personen waaronder Corrie ten Boom zelf! Het geheel is opgenomen in stereo, compleet met geluiden en muziek. Deze 30 cm langspeelplaat in veeltkeurenhoes is een mooi blijvend bezit voor elk gezin. Geloofsopbouwend!

f 10,-

bijzondere aanbieding

om het kinderblad grotere bekendheid te geven

Bij aankoop van de grote hoorspelplaat "Gevaarlijke papieren" geven wij een jaarabonnement voor 1971 op "de goede herder" voor

f 2,- + het kerstnummer 1970 kado!

Op één manier bestellen:

Gireer f 12,- op postrekening 369795
t.n.v. stichting "de jonge koeriers" te Soest met vermelding: goede herder + L.P. U ontvangt de plaat p.o. en het kinderblad tot eind 1971.

**dus ruim
f 6,- voordeel**

p.s. deze aanbieding is uitsluitend voor niet-abonnees

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

VERVOLG OP PAG. 2

HET GOEDE BEGIN

DOOR H. ALGRA

Het goede begin

Het spreekwoord zegt een goed begin is het halve werk Het is een spreekwoord met een opvoedkundige strekking en diende voorheen onder meer, om kinderen te leren, dat ze de eerste week na de vakantie dadelijk goed moesten aanpakken

Ik heb een voorstel. laten we het spreekwoord wat meer principieel maken

Het goede begin bepaalt het hele werk

De verkiezingen voor de Tweede Kamer naderen nu snel En wij zullen hard moeten aanpakken Eensgezind moeten aanpakken Maar daarbij is het uitkijken geblazen Er is nl een ontwikkeling in de politiek, die niet zonder gevaar is De verkiezingen dreigen beheerst te worden door twee factoren, die niet beslissend mógen zijn

In de eerste plaats wordt de aandacht sterk geconcentreerd op bepaalde personen. Dat is niet nieuw Wie de tijd van Kuyper heeft meegemaakt of de hetze tegen Colijn zich nog herinnert die weet wel, dat er vroeger ook het een en ander aan de orde was, dat niet zo fraai mag worden genoemd Maar het is nu toch anders Vakmensen zijn zelfs van mening, dat iemand als lijsttrekker minder geschikt is, als hij niet vriendelijk genoeg kijkt en evenmin als hij al te vriendelijk kijkt Het is een vak geworden, met behulp van de tv wat 'aan je image te doen' Voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen wordt door de experts op reclamegebied de kandidaat als het ware gepoetst en gewreven, totdat hij het meeste succes schijnt te beloven Ook zijn vrouw wordt daarbij betrokken, want zij moet, als het even kan, het beeld van de kandidaat een vleugje charme extra geven Hij zorgt voor de glimlach, zij voor het parfum

In de tweede plaats dreigt het gevaar, dat de politieke propaganda wordt opgehangen aan de actualiteit, aan het kleine, maar op te blazen onderwerp, waar politiek wat inzigt Het onderwerp, dat men met wat handigheid kan maken tot een grote en kwalijke zaak, met name kwalijk voor de tegenstander Het zou niet goed zijn, zoiets zonder meer te laten passeren Het kan nodig

zijn, om af en toe eens hard terug te slaan En dan zo gauw mogelijk. Waarbij evenwel onze tegenstanders met name via radio en tv dagelijks beschikken over hun welgezinde elementen, die er graag wat van willen maken en die tijdig, ook op zondagmiddag, een complete unit hebben klaarstaan, als ze getipt worden, dat enige jongelui zullen demonstreren Mits het tegen een minister gaat, bv in de tuin van diens particuliere woning Wij van onze kant hebben geen behoefte aan dat soort demonstraties en gaan dus de NOS ook niet waarschuwen, dat er wat te verdienen valt

Maar al is het dan niet een kwestie van gelijke kansen, er zullen stellig kansen zijn, om terug te slaan, en als het moet, zullen we dat ook doen Maar niet vanuit een buiten-spel-positie

Dat neemt niet weg, dat een verkiezingsstrijd, die zich concentreert op de personaliteiten en de actualiteiten, een arme, oppervlakkige en dus gevaarlijke strijd is

Daarom het goede begin bepaalt het gehele werk Ons begin is, dat we in heel de propaganda willen optreden als een christelijke partij Dat wil zeggen, een partij, die zelf onder het beslag is van het Woord van God en alles wil doen om te bevorderen, dat heel ons volk onder dat beslag komt

Dat wil zeggen, een partij, die weet, dat liefde en recht, gezag en vrijheid 'n aardse verhoudingen zich vaak als tegenstrijdigheden openbaren, waartussen een compromis moet worden gezocht Maar die gelooft, en dat geloven is een zeker weten, dat deze tweeheden toch éénheden zijn in God, in Zijn werk in deze wereld Zodat er uitzicht is voor de christelijke politiek

Dat wil zeggen, een partij, waar allerlei nuances mogelijk zijn, waar allerlei meningsverschillen worden uitgepraat, maar waar dan opeens doorbreekt in volle blijdschap en kracht het gemeenschappelijk weten, dat we bij elkaar horen, omdat er banden zijn, niet van deze aarde

FAZANTEN JACHTGEWEER HEMDEN EN BROEKEN

De heer Goudzwaard (ARP) vroeg aan de minister van Financien of het juist is, dat door de regering in 1969 o a is geschonken

- aan de astronauten van de Apollo XII drie fazanten,
- aan de minister-president van Roemenie 1 jachtgeweer,
- aan behoeftige bevolkingsgroepen in Suriname 1500 stel hemden en broeken

De heer Goudzwaard vraagt of door de regering voldoende garanties getroffen zijn ter voorkoming van een mogelijke verwisseling van deze geschenken, zodat bepaalde bevolkingsgroepen in Suriname niet drie fazanten ontvangen hebben, de astronauten tezamen 1 jachtgeweer, en de minister-president van Roemenie 1500 stel hemden en broeken

BROCHURE VIJF ONTWERP-CONCLUSIES

Aan de agenda van het Partij Convent dd 12 december 1970 waren toegevoegd de door de AR-kiesverenigingen te Ouderkerk aan den IJssel en Berkenwoude ingezonden vijf ontwerpconclusies 'Werkelijke vernieuwing in na de verkiezingen te realiseren open samenwerking' Het Partij Convent besloot eenstemmig deze met de toelichting te aanvaarden als bijdrage tot de meningsvorming en aan de partij aan te bieden

Aan de in het AR-jaarverslag vermelde leden van het Partij Convent was tevens toegezonden een brochure van de heer C J van den Heuvel, met

Dit nummer van Nederlandse Gedachten verschijnt tussen Kerstmis en nieuwjaar Op 2 januari verschijnt het blad niet.

Het eerstvolgende nummer van N.G. zal verschijnen op 9 januari a.s

dezelfde titel 'Werkelijke vernieuwing', waarin de voorgestelde ontwerpconclusies nader worden besproken Behandeld worden o a

a afwijzen van de ondemocratische en inhoudloze dwangkeus PvdA-VVD,

b alle constructieve en voldoende representatieve partijen uitnodigen tot deelneming aan kabinetsformatie en regering,

c slechts uit de boot vallen bij zichzelf uitschakelen door onverhoopt te weigeren,

d het recht voor ook de ministers tot steeds openlijk eigen standpunt bepaalde beknopt eventueel na de formatie op te stellen flexibel regeringsprogramma met tussentijdse bijstelling,

f de verouderde begrippen regering-spartijen en oppositie vervangen door opbouwend kritische begeleiding van alle kamerleden,

g afschaffen van het met de grondwet strijdige dwangalternatief kabinetscris De brochure is een interessante bijdrage in de discussie over samenwerking tussen de politieke partijen

Bestelling is mogelijk door storting of overschrijving van f 2,15 per exemplaar op postrekening nr 201436 ten name van C J van den Heuvel, Kerkweg 90 te Ouderkerk aan den IJssel Met voor 4 januari 1971 gedane bestellingen kan rekening worden gehouden bij de oplage van een eventuele herdruk

IK OOIEVAAR

ZUINIG BEWAREN
(HET IS DE LAATSTE)

Als ooievaar, ben 'k op een kerk geboren,
Weldra zult u mij niet meer zien of horen,
Want waar u, mens, het water gaat bederven,
Daar sneeft de kikker en moet ik van honger sterven
Slechts Den Haag, de vroegere residentie,
Geeft mij soulaas en toonde nog clementie

VERVOLG VAN PAG 1

ken, dient een matiging in een komende periode te bewerkstelligen en behoort niet, bedoeld of onbedoeld, een stukje afstraffing (correctie) in zich te houden over wat in het verleden is gebeurd

Hoezeer men ook de loongolf in zijn vrij onheilspellende economische consequenties kan betreuren en ook móet betreuren

Daarom is het een goede zaak, dat de regeringspartijen op dit punt unaniem op een herziening van de loonmaatregel hebben aangestuurd Die gemeenschappelijke overtuiging bestond reeds, voordat de vakcentrales opriepen tot hun 'werkonderbreking', die trouwens in het gehele debat nauwelijks aan de orde is geweest

WAAROM VERZAND IN PERCENTAGES

Het kabinet heeft het met deze unanieme wens van de regeringsfracties niet gemakkelijk gehad, zoals ook wel uit de krantenkoppen is gebleken Het kabinet van zijn kant heeft een tijdlang uitdrukkelijk volgehouden aan het standpunt dat de f 400,— niet mocht worden verwerkt En toen het uiteindelijk op dit punt toegaf — een beslissing, die aan alle ministers duidelijk moeit heeft gekost, zij het in verschillende gradaties — bleef het kabinet er toch

aan vasthouden, dat terwille van de beoogde loonmatiging dan een aanpassing van de eerst genoemde percentages — 3 en 2 pct — noodzakelijk zou zijn Zo is uiteindelijk het voorstel van de 3 en 1 pct geboren

Zoals dr Goudzwaard in tweede termijn stelde zou het beter zijn geweest, wanneer in de situatie, waarin het kabinet tengevolge van deze verwickelingen was terechtgekomen — verwickelingen, die te voorzien waren! — het kabinet er toe zou hebben besloten de maatregel verder ongewijzigd te laten Ook al kan men er begrip voor hebben, dat het kabinet aan de wens van een daadwerkelijke loonmatiging wilde blijven vasthouden

Overigens mag men bij dit wat wonderlijke en weinig bevredigende einde van het debat niet vergeten, dat dit zich afspeelde tegen de achtergrond van een niet geslaagd centraal overleg tussen werkgevers en werknemers Daar hoort het spreken over percentages voluit thuis Nu dit overleg niet was gelukt, verplaatste zich — zoals minister Roolvink terecht opmerkte — de gehele materie zich voor een belangrijk deel naar het overleg tussen kabinet en Kamer Een ongebruikelijke situatie, die de Kamer noopte zich ook over percentages van loonswijzigingen te gaan uitlaten! Mede om die reden had de AR fractie er behoefte aan te stellen, dat haars inziens percentages van de loonmaatregel beter ongewijzigd hadden kunnen blijven.

MORAAL

Het loondebat hoort nu weer tot het verleden alleen de toekomst kan leren, in hoeverre de in dit debat gekozen opstellingen juist zijn geweest Dit geldt te meer, nu het een debat is gebleken met haken en ogen niet alleen voor de werknemersorganisaties, maar ook voor het kabinet Toch is er geen reden, volstrekt in mineur te eindigen Zo pleit het voor de werknemersorganisaties, dat zij niet alleen met een eigen matigingsvoorstel over de brug zijn gekomen, maar ook bereid zijn gebleken zich democratisch te schikken in een door het parlement aanvaarde loonmaatregel, die op een verdergaande loonmatiging is gebaseerd

Voor minister Roolvink pleit, dat hij geen moeite heeft gespaard om tot een herstel van het centraal overleg te komen, bovendien heeft hij de kabinetsmaatregelen gepaard doen gaan met o a een voorstel tot optrekking van het minimumloon, dat er in alle opzichten zijn mag

Voor het parlement pleit — maar dat is iets, waarover men van mening kan verschillen — dat het de onjuiste positiebepaling van het kabinet over de f 400,— verwerking niet heeft overgenomen; en voorts dat het — waarover men eveneens van mening kan verschillen — zowel in het prijs- als in het loondebat in meerderheid heeft laten merken, niet in te stemmen met een algeheel terugtrekken van de overheid op het gebied van de prijs- en loonvorming in onze samenleving.

LEEFMILIEU EN GROEI

DOOR DR. H. REBEL

Tegen het jaar 1000 heerste in het christelijke West-Europa een geweldige angst Angst voor de vervulling van de profetien uit Johannes' Openbaringen Wij kunnen die angst niet begrijpen, of wel we lachen er om Wij veronderstellen niet meer dat God rekening zou houden met ons tien-talig stelsel, en op een moment, dat door een rond getal wordt gekenmerkt, zou weerkomen

Wij weten beter, zou men kunnen zeggen Wij hebben een Renaissance en een Verlichting achter de rug, alsook diverse revoluties. Alles in het kader van een geweldige toename van de wetenschap en de uitdijning daarvan over alle levensterreinen Wij hebben dan ook, menen wij, alles zelf in de hand, en dat lijkt vaak nog waar ook.

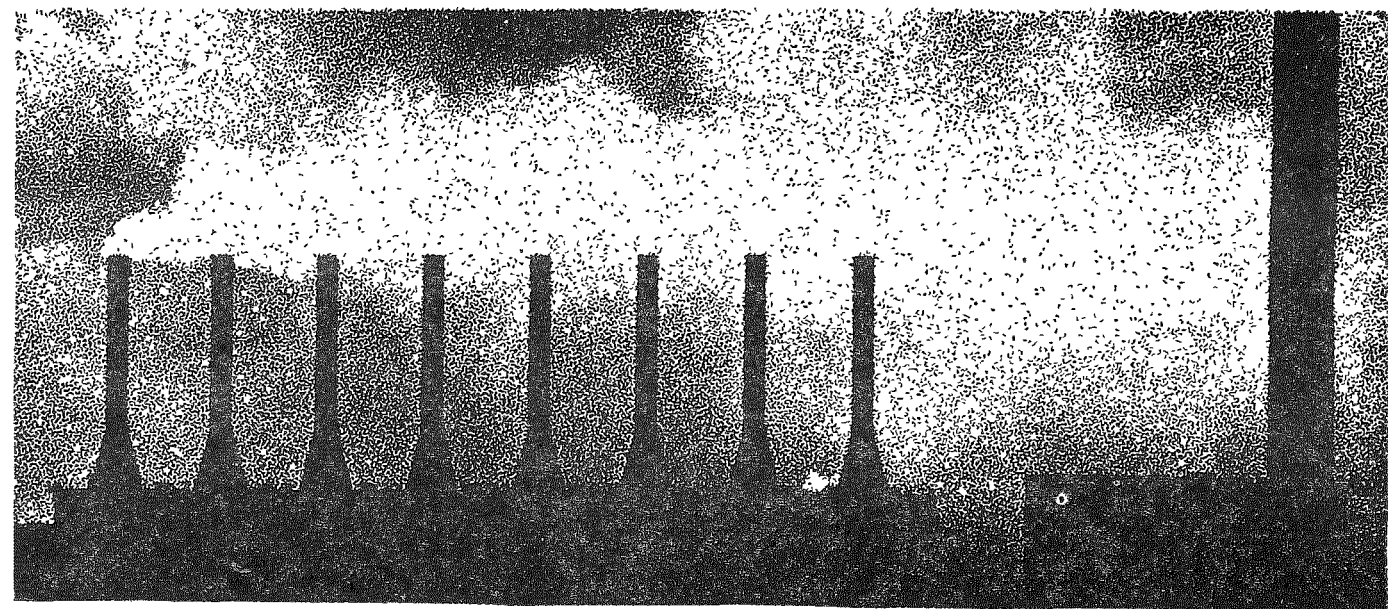
De overmoedige stemming is, dunkt mij, mede verantwoordelijk voor het ontstaan van de nieuwe theologieën, die stellen dat wij alles zelf doen en kunnen Ook, met onze mogelijkheden, het goede willen De gedachte, dat wij zelf, geleidelijk of met horten en stoten, het Godsrijk hier op aarde helpen tot stand komen, vloeit hier direct uit voort, evenals het ongefundeerde vooruitgangsoptimisme Beide lijken op het ogenblik een onstuitbare opmars te maken

Zelfs de vooruitgang wil men nog een handje helpen door vanuit deze gedachten de bestaande maatschappij, waarin geen 'gerechtigheid' heerst, structureel te kritiseren, en te pogen, die grondig, revolutionair te veranderen In de 'architectonische kritiek' van Kuyper proeven we daar al iets van. In het kader van een inleidende beschouwing over het bederf van het leefmilieu kan ik niet nalaten, ernstig tegen een dergelijke gang van zaken te waarschuwen Ik ben er van overtuigd, dat wij met andere vormen en moeiten en lasten, het kwaad en de ongerechtigheid niet zullen uitbannen, omdat het onze vormen zullen zijn. Men kan menen, dat wij de problemen, waarmee wij voortdurend worstelen, ook voortdurend kunnen oplossen. Ik stel hier, dat de vergrote mogelijkheden daartoe, hun eigen vergrote problemen scheppen Dat de problemen van vandaag op de grotere mogelijkheden van morgen zullen moeten wachten. Maar dat die laatste weer onherroepelijk grotere moeilijkheden met zich mee brengen

ONWIL

Enerzijds komt dit voort uit de onwil om mogelijkheden alleen in goede zin te benutten Wij zien daarin steeds kansen om ons persoonlijk of groepsvoordeel te vergroten Daarnaast is er sprake van onkunde, onvermogen om de tweezijdigheid en daarmee ook de kwade consequenties van iedere mogelijkheid te zien, en de verkeerde toepassing achterwege te laten Deze onwil, dit onvermogen, zijn beide bijbelse noties, die aangeven hoe de mens wezenlijk tekort schiet in zijn opdracht. Ik geloof daarom niet in het bestaan van wezenlijke vooruitgang, ook niet door wijziging van de maatschappelijke structuren Wij willen het goede fundamenteel niet, nooit alleen in elk geval

De afwezigheid van vooruitgang maakt ook, dat de dreiging die wij allen min of meer ervaren bij het naderen van het jaar 2000 eigenlijk geen paradox is. De schijnbare paradox ligt hierin, dat onze voorvaderen van het jaar 1000, een veertig generaties geleden, zo bevangen waren van angst voor de buiten hen liggende machten, even geweldig als onbekend. Terwijl de gevaren die wij nu te vrezen hebben, uit ons zelf voortkomen, uit uitvindingen en veroveringen, al gedaan of op handen, uit genomen beslissingen, en als zodanig

geplaatst onder onze eigen controle De paradox is schijnbaar, want vergroting van kennis heeft onze onwil en ons onvermogen omtrent de goede richting van onze ontwikkeling en het karakter en de draagwijdte van onze beslissingen niet verkleind. De controle is schijn, want zij is half Alleen het verkeerde is geheel voor onze rekening Zeker, wij zijn gedeeltelijk ontsnapt aan de willekeur van de natuurkrachten, cyclonen, aardbevingen, lawines daargelaten Wij hebben zelfs de verhouding van overheersing en kennis omgedraaid. De natuur kan ons niet meer vernietigen Wij kunnen dat alleen onszelf doen De mensheid is alleen door zichzelf nog bedreigd Zo is de stand van zaken Wij moeten ons echter realiseren, dat ook op deze manier wij Gods plan tot uitvoering brengen Dat plan is altijd bij ons, over ons, en nooit zonder ons volvoerd

ONZELF VERNIETIGEN

Velen hebben gemeend, dat de bijbelse profetieën in een kernoorlog werkelijkheid zouden worden Ik acht het heel goed mogelijk. De verschrikkingen van zo'n oorlog zijn werkelijk onoverzienbaar. Ik wil hier aangeven dat wij ook op andere wijze het Einde naar ons toe halen De laatste twintig jaar vallen de volgende dingen duidelijk te constateren:

a. De wereldbevolking neemt zo ontstellend snel toe dat, waar er voorlopig nog plaats voor mensen overblijft, voedsel een beperkende factor zal worden

b. De economische groei, vooral voortkomend uit industriële expansie, werkt in de hand, dat andere levensbehoeften ook al gaan ontbreken: drinkwater, frisse lucht, stilte, energie

c. De kloof tussen de bestaansvoorwaarden hier en in de arme landen groeit onrustbarend snel. Het is niet onmogelijk dat wij een breekpunt naderen, waarop onvoorziene en onvermoede conflicten losbarsten.

Omtrent de punten a en b wil dit N.G. nummer nader oriënteren De verontreiniging van water en lucht krijgen hierbij de meeste aandacht, omdat hiervan de grootste en meest directe dreigingen uitgaan. Bodemverontreiniging en lawaai, overlast zijn nog slechts in het beginstadium

Lucht- en waterverontreiniging kunnen beide spoedig catastrofaal worden Stellen wij ons voor een lucht waaruit — zeer verdund — zwavelzuur neerregent, dat de bodem geleidelijk verzuurt Het planteleven houdt dan op een zeker moment op, en daarmee het overige leven Lucht, waaraan door de verbrandingsprocessen steeds meer zuurstof wordt onttrokken en vervangen door koolzuurgas Een proces, precies tegengesteld aan dat van een veel vroegere geologische periode, en waarbij de omstandigheden waarin leven kon bestaan, mogelijk werden. De meest rampzalige gevolgen zouden zijn een

verminderde plantengroei, een daling van temperatuur, tenslotte wellicht een ijstijd, en in elk geval ingrijpende klimatologische veranderingen over de hele wereld Of ook een lucht met een wisselend, maar gemiddeld steeds oplopend gehalte aan stikstofoxyden, waarvan de werking op de overdracht van erfelijke eigenschappen van levende wezens ingrijpend en kwaadaardig kan zijn

Stellen wij ons voor zeewater, dat zo sterk belast is met verteerbare afval, dat algen en wieren zich er overvloedig in ontwikkelen Zo overvloedig dat zij tenslotte samenkoeken aan het oppervlak — zij hebben licht nodig en zuurstof — en het onderliggende water van licht en lucht afsluiten Een stinkende, dode plas zou het resultaat zijn, met een vermindering van zuurstofproductie op aarde van bijna de helft. Of water waarin betrekkelijk weinig giftige of radioactieve afval het leven onmogelijk heeft gemaakt, van de grootste vissen en zoogdieren tot het microscopisch kleine phytoplankton Het resultaat zou overeenkomstig zijn, met wat minder stank wellicht In beide gevallen zou de invloed op de atmosfeer, op de vorming van het weer, op de klimaten zelfs, ongekend groot zijn, al valt nauwelijks te voorspellen hoe het er dan op aarde uit zou gaan zien

NIET FICTIEF

Het gruwelijke is nu, dat deze dingen niet maar als fictief voor te stellen zijn, maar bezig zijn, werkelijkheid te worden De rest van dit nummer toont dat, hoop ik, overtuigend aan

Het is de vraag, of de serie grootscheepse rampen, waarop dit moet uitlopen, nog voorkomen kan worden. Er is hier en in verschillende andere hoogindustriële landen een benadering van het probleem, waarvan wij het uitgangspunt karakteriseren als: de vervuiler betaalt Deze benadering kan hoogstens een eerste fase zijn van een aanpak, en is meer nog een attenderen op, een bewust maken van het probleem en zijn gevaren Het resultaat is voorlopig slechts een verdere industriële expansie in de richting van 'zuiverings' nijverheid Waarmee alleen de lokale overlast wordt bedwongen maar de totale produktie aan vuil wordt verspreid en vergroot. Het ontwikkelen van een industrie die de vervuiling door de industrie ongedaan maakt, is als het uitvinden van het perpetuum mobile, de eeuwigdurende beweging, het is onmogelijk. Dit is geen wetenschappelijke vaststelling, veel wetenschapsmensen menen juist dat de gevolgen van de technische ontwikkelingen door middel van technische vooruitgang kunnen worden weggenomen, maar het is mijn persoonlijke overtuiging.

Maken kan zich daarvan een voorstelling maken, door te bedenken wat bijvoorbeeld de zuivering van rookgassen inhoudt Het vergt het verhogen en ver-

wijden van schoorstenen, het verbouwen daarvan met hindernissen, die het vuil moeten wegvangen. Als gevolg daarvan het installeren van aanjaagventilatoren, die de verbrandingsgassen door de schoorstenen moeten persen. Daarmee wordt een nieuwe lucht- en/of waterverontreiniging veroorzaakt ter plaatse van de produktie van bouwmetaal, apparatuur en van de opwekking van energie — voor deze produktie zowel als voor het totale meerverbruik in het zuiveringsproces — in de elektrische centrales of in eigen stookinstallaties In andere situaties geldt een overeenkomstige redenering.

Wij moeten dus goed beseffen, dat hier de hele industriële produktie in het geding is en vooral de groei van die produktie. Wij zullen toe moeten naar een heel andere manier van produceren, die geen afval veroorzaakt. De produktie kan dan blijven groeien. Het patroon en de gevolgen van het energieverbruik maken zo iets echter onmogelijk. De enige andere oplossing is, dat wij de groei van de produktie, en daarmee de economische groei, stopzetten, zodat de vervuiling niet nog verder toeneemt Om dan te trachten de bestaande schade zoveel mogelijk in te perken Deze weg is — althans in principe — te bewandelen. De bevolkingsgroei, de internationale inflatie en de al stevig gewortelde hang naar steeds meer gemak, comfort en — nominale — welvaart, allen nopen tot industriële expansie, zullen echter een sterke en wellicht funeste tegendruk bieden tegen een dergelijke aanpak

Een effectieve ingreep zal dan ook in ieders vlees snijden Hij zal een bevolkingspolitiek, een sociaal-economische en een ruimtelijke-orderingspolitiek, een monetaire en financiële politiek vergen van een andere inhoud dan die tot nu toe gevoerd zijn. Het zal een overheidsingreep op de samenleving zijn, een machtsingreep geheel in tegenstelling tot wat velen begeren In betwijfel of de huidige maatschappelijke en staatkundige ontwikkelingen deze ingreep mogelijk zullen maken, omdat hij een inperkings van ieders vrijheid betekent Die inperkings lijkt al nauwelijks meer te stimuleren — als zelfinperkings — en kan misschien alleen nog afgedwongen worden. Minder worden is vrijwel onoverkomelijk moeilijk.

Ten slotte dit: Het is een gelukkige omstandigheid dat deze zaken de laatste tijd, en nu ook hier, in de politieke sfeer belanden. Zonder dat zou er niets gebeuren. Wij kunnen nu gaan discussiëren over het wat van de te nemen maatregelen. Daarin vinden wij elkaar wellicht. Over het hoe zullen de partijen waarschijnlijk diepgaand van mening verschillen Het is te hopen, dat deze verschillen niet tot breuken zullen uitgroeien.

Huize „NIEUWENOORD“ Baarn
KATHOLIEK CENTRUM VOOR GEESTELIJK GEHANDICAPTEN

heeft op korte termijn behoefte aan enkele

GEDIPLOMEERDE Z.-VERPLEGENDEN

(mnl. of vrl.)

Sollicitaties te richten aan onze afdeling Personeelszaken, die ook gaarne schriftelijk of telefonisch (02150-54451) alle gewenste inlichtingen verstrekt.

HUIZE „NIEUWENOORD“ - GROENEVELD 25 - BAARN

**BALANS
NIET
IN
EVEN-
WICHT
IEDER
LID
EEN
GULDEN
EN
DE
ZAAK
ZIT
GOED**

STICHTING 'GROOT EMAUS' ERMELO

In ons christelijk internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

LEERLING- KINDER- VERZORGSTER

zowel bij een groepje jongeren als bij wat oudere kinderen

Positief christelijke levensopvatting.

Eigen opleiding voor de diploma's kinderbescherming A en B.

Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.

Verkorte vijfdaagse werkweek.

Aantrekkelijke omgeving.

Ervaren krachten worden overeenkomstig gehonoreerd naar opleiding en diensttijd.

**BRIEVEN MET VOLLEDIGE INLICHTINGEN GAARNE
SPOEDIG AAN DE DIRECTEUR.**

STICHTING MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING OOSTELIJK GRONINGEN

Onze Stichting (A-instelling) is werkzaam in negen gemeenten in Oostelijk Groningen (Beerta, Bellingwede, Nieuwe Pekela, Nieuweschans, Nieuwolda, Midwolda, Oude Pekela, Scheemda, Winschoten).

HUIDIGE WERKSOORTEN:

- Algemeen maatschappelijk werk
- Gezinsverzorging

BINNEN KORTE TIJD ZULLEN TOT ONZE WERKZAAMHEDEN GAAN BEHOREN

- Bijzonder gezins- en wijkwerk
- Open bejaardenwerk
- Peuterspeelzaalwerk

Gezien de snelle groei hebben wij de volgende vacatures

LEIDSTER GEZINSVERZORGING LEIDSTER BEJAARDENZORG

De werkzaamheden van de te benoemen leidsters worden, met behoud van zelfstandigheid, in teamverband verricht.

- Diploma M.S.A. of gelijkwaardige opleiding of acte N XIX, N XX en N XII
- Salarisering op basis van rijksregeling:
 - minimaal f 8.160,—
 - maximaal f 13.268,— inclusief vakantietoeslag afhankelijk van opleiding en ervaring
- Voor gebruik van eigen auto wordt een redelijke vergoeding gegeven
- Vakantie 20 dagen per jaar.
- Bij het verkrijgen van woonruimte zal medewerking worden verleend

NADERE INFORMATIE:

De huidige personeelsbezetting bestaat uit: directeur, drie staffunctionarissen, tien leidsters gezinsverzorging, vijf maatschappelijk werkers en 5 administratieve krachten.

Sollicitaties, met vermelding van referenties, binnen twee weken te richten aan de Directeur van de Stichting, Burg. Venemastraat 26 te Winschoten. Telefoon 05970 - 5062.

EEN NIEUW DELTA PLAN

DOOR G. J. H. GRIFFIOEN

Dit nummer van Nederlandse Gedachten staat in het teken van de vraagstukken van milieubeheer en milieubescherming.

Dag in, dag uit komen hierover via radio, televisie, kranten en tijdschriften verontrustende berichten op ons af. Vergiftiging van water, lucht en bodem hebben reeds het verdwynen van vele soorten planten en dieren teweeg gebracht. Vele andere soorten worden rechtstreeks bedreigd.

Het gaat hierbij niet alleen om een onistellende verarming van de natuur die God als een kostbaar erfgoed aan de mens heeft toevertrouwd. Er is meer in het geding. Deskundigen van verschillende wetenschappen vertellen ons dat een ernstige verstoring van het biologisch evenwicht aan de gang is. Dat betekent dat het voortbestaan van de mens zelf op het spel staat. De waarschuwingssignalen staan op rood. Wij zijn bezig de tak waarop wij zitten door te zagen. Er zal met spoed iets moeten gebeuren. Er zal veel moeten gebeuren om een dreigende ramp af te wenden.

Er zijn — helaas — veel mensen die zeggen het zal onze tijd wel duren. Anderen trekken een wissel op het aanpassingsvermogen van de natuur. Maar intussen gebeuren de ongelukken en groeit het onbehagen. Voor de softnonkinderen is het te laat. Het drinkwater in Rotterdam is van slechte kwaliteit. Door de luchtverontreiniging moeten scholen in het Rijnmondgebied sluiten.

De pinguïns om de Zuidpool zijn met DDT besmet en elke slok moedermelk die een baby binnenkrijgt bevat DDT. In sommige Zweedse meren mag niet meer worden gevisd omdat het water vergiftigd is door o.a. Nederlandse fabrieken die het gif via hun hoge schoorstenen daarheen transporteren. De Waddenzee loopt in kwaliteit terug door de lozing van allerlei afvalwater. Het aantal zeehonden is dit jaar schrikbarend verminderd. Maar de Waddenzee is óók de kraamkamer van de vissen uit de Noordzee. Als de vervuiling doorgaat loopt de hele visstand ernstig gevaar.

Zo zouden wij kunnen doorgaan. Maar als illustratie is deze opsomming duidelijk genoeg.

Er is nog meer dat tot zorg stemt. Het Nederlandse landschap dat zo menige dichters heeft geïnspireerd tot hooggestemde lofzangen wordt voortdurend en in ernstige mate aangetast.

De nieuwe ruilverkavelingswet schrijft in tegenstelling tot voorheen een landschapsplan voor. Een bepaald percentage van de beschikbare financiële middelen mag hiervoor worden gebruikt.

Desondanks zien wij dat ruilverkavelingen veelal gepaard gaan met min of meer ernstige landschapsvershraling. Het besloten coulissenlandschap wordt aangetast en de monotone eenheidsverkeveling doet zijn intrede.

Nieuwe wegen doornijden natuurgebieden en bederven waardevolle cultuurlandschappen.

Bovengrondse hoogspanningsnetten, autokerkhoven, ongeordende groei van tweede-woning complexen enz. dragen het hunne aan de algemene erosie van het landschap bij.

NU BAKENS VERZETTEN

De toestand is ernstig. Maar niet hopeloos. Mits de bakens tijdig — dat betekent nu — verzet worden.

Aan het begin van het Natuurbeschermingsjaar 1970 heeft prins Bernhard in de Raad van Europa het volgende gezegd:

'Als er niet meer aandacht wordt besteed aan de bescherming van onze wereld, dan ziet de toekomst er zeer somber uit. Het is tijd dat iedereen gewaarschuwd wordt voor de gevaren die hem en zijn kinderen bedreigen. De vervuiling is zo'n gevaar; weliswaar slechts één van de gevaren die ons voortbestaan bedreigen, maar heel duidelijk het grootste en meest directe. Zij is zichtbaar voor iedereen — de luchtvervuiling in de vorm van rook, roet en damp, de watervervuiling als schuim, de vervuiling van de oceanen als zwart slijk op de stranden en de vervuiling van de bodem door het uitsterven van dier en plant. Daarbij komen nog de vele vormen van vervuiling die niet zichtbaar zijn en slechts door deskundigen kunnen worden vastgesteld.

Zouden wij geloven, dat deze grote problemen onoplosbaar zijn, dan konden wij de strijd beter staken. Maar zolang wij geloven dat er een oplossing is, betekent het dat wij allen samen aan de slag moeten.'

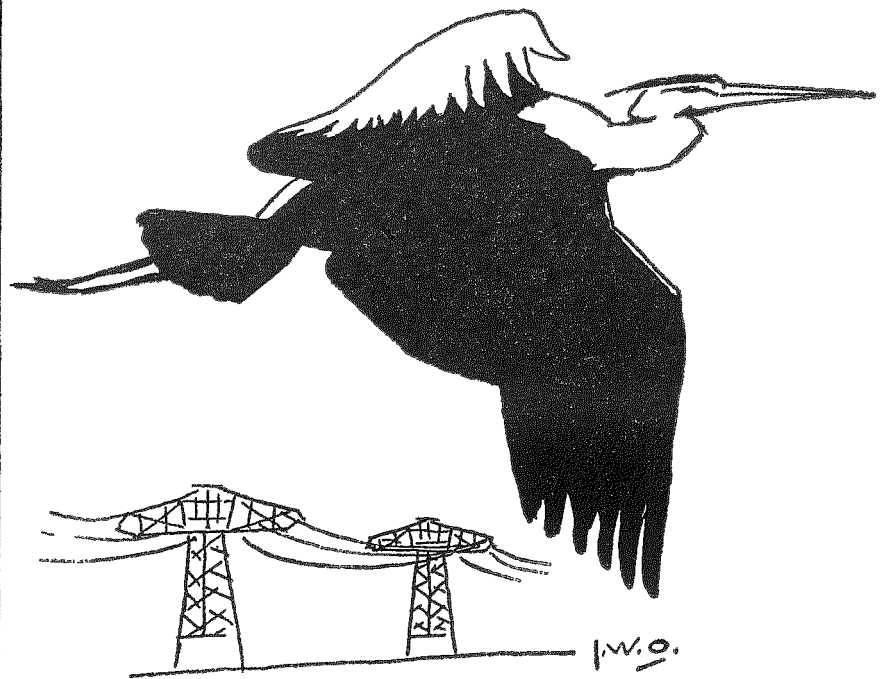
AAN DE SLAG

Wij moeten aan de slag. Wat kunnen wij doen?

- Een mentaliteitsverandering onder alle lagen van de burgerij is noodzakelijk. Gelukkig is hier reeds veel voor gedaan. Tal van actiecomités en natuurbeschermingsorganisaties doen goed werk. Bij de scholen dienen — net als in Zweden — de milieuvraagstukken in het lesprogramma te worden verwerkt. Kan dit niet door het ministerie van onderwijs en wetenschappen bevorderd worden door het periodiek beschikbaar stellen van documentatie en instructiemateriaal? En zou de gedachte niet overwogen kunnen worden elke school voor voortgezet onderwijs jaarlijks bv. een bedrag van f 100 — beschikbaar te stellen voor de aanschaffing van boeken en periodieken op dit terrein ten behoeve van de bibliotheek?

- Er zijn momenteel ca. 300 instanties op het gebied van milieubescherming en beheer werkzaam. Een gecoördineerde oorzaak ontbreekt veelal. Er is een commissie aan het studeren om hierin verbetering aan te brengen. De tijd dringt. Blijkens een aantal uitlatingen heeft de regering oog voor het grote belang van deze zaak. Naast een inventarisatie van de problemen en het aan-

DAG REIGERS

Natuurlijk is de ontwikkeling der techniek een zegen voor de mensheid. Maar de techniek gaat over het algemeen te weinig uit van artistieke normen. Hoeveel hoogspanningsnetten bederven het natuurschoon in ons land? Vanzelfsprekend benutten wij graag en intensief de elektriciteit die ons door de nutsbedrijven geboden wordt. Die elektriciteit moet nu eenmaal aangevoerd worden door die hoogspanningsnetten die het landschap ontsieren, zegt men. Maar het zou ook anders kunnen. Zo goed als het aardgas door een ondergronds buizenstelsel naar alle hoeken van Nederland getransporteerd wordt, kan dat ook met elektriciteit. Maar dat is aanmerkelijk duurder. En de winsten zouden dan kleiner worden, of de tarieven hoger.

Niet alleen staan de stalen staketsels van hoogspanningsnetten als vloeken in het landschap, ze zijn ook dodelijk voor een aantal vogels dat in de nacht vliegt. De reiger vliegt overdag doch ook wel 's nachts.

Het hoogspanningsnet dat de laatste jaren is opgebouwd in de landelijke Alblasserwaard en dat de polders ontsiert als een kras op een spiegel, heeft naar ons bekende waarnemingen in de eerste zeven maanden van dit jaar het leven gekost aan 37 in de nacht vliegende reigers.

Ze zijn tegen de draden opgevlagen en zijn dodelijk gewond geraakt of hebben hun vleugels zodanig beschadigd, dat ze niet meer konden vliegen en na een aantal dagen de hongerdood moesten sterven. De toch al schaars wordende blauwe reigers verminderen hierdoor belangrijk.

Dag, reigers

Dag, mensen (O nee, de mensen nog niet)

geven van de onderzoeken die nog moeten gebeuren is het nodig op grond daarvan te komen tot formulering van een aantal beleidsdoelstellingen die afhankelijk van de urgentie moeten worden verwezenlijkt.

- Het scheppen en voor een deel verfijnen van de wettelijke kaders waarbinnen deze beleidsdoelstellingen kunnen worden tot stand gebracht.

- Het realiseren of subsidiëren van de technische werken die hiervoor nodig zijn (zuiveringsinstallaties, duurdere alternatieve plannen tot oplossing van de verkeersvraagstukken, research in samenwerking met het bedrijfsleven om te komen tot een zoveel mogelijk gezuiverde en geen milieubedervende producte, schone benzinemotor, betere wasmiddelen, afbreekbare plastic enz.).

- Veilig stellen van bestaande en tot stand brengen van nieuwe natuur- en recreatieterrainen. Bevordering van een goede landschapsopbouw als kader voor de woongelegenheden van onze groeiende bevolking.

- Bij de afweging van de economische, financiële en milieubeïnvloedende aspecten bij de beleidsbeslissingen mogen niet meer, zoals zo vaak in het verleden het geval is geweest, financieel-economische overwegingen de doorslag geven.

- Teneinde het primaire belang van milieubescherming en een goed milieubeheer in het totale overheidsbeleid tot zijn recht te laten komen is een apart ministerie voor milieubeheer noodzakelijk.

VIJF VOOR TWAALF

- De deskundigen hebben gewaarschuwd. Het is vijf voor twaalf. De politici zullen tot daden moeten komen. Gelukkig gebeurt er al het een en ander. Maar het is niet genoeg. Wij zullen de bitter nodige maatregelen om ons land leefbaar te houden en de

toekomst van onze kinderen veilig te stellen in versneld tempo moeten nemen. Wij behoeven ons geen illusies te maken over de daaraan verbonden kosten. Die zullen zeer aanzienlijk zijn. Indien deze niet door bezuiniging op andere terreinen kunnen worden gevonden zal belastingverhoging onontkoombaar zijn.

- Tenslotte. In 1953 na de stormramp verenigde ons volk zich in een nationale krachtsinspanning: het Deltaplan. Een veel ernstiger gevaar dan in 1953 bedreigt ons thans. Ons voortbestaan in een leefbare samenleving staat op het spel. Daarom is een nieuw en inspirerend plan nodig: een Deltaplan voor het milieubeheer.

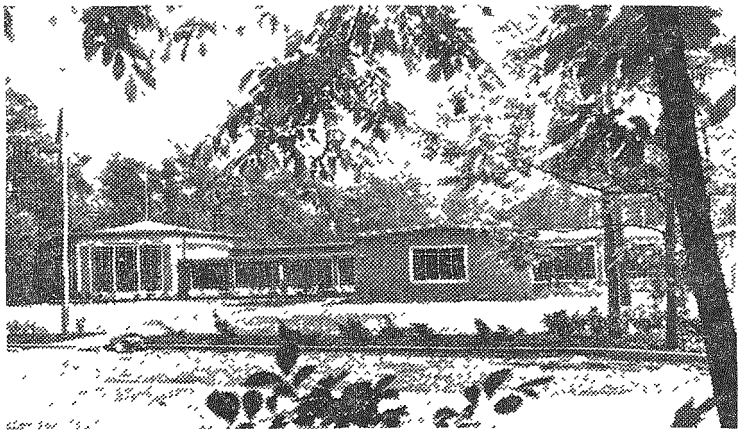
DE BALANS IS NIET IN EVENWICHT

f 30.000 bedraagt het tekort.

f 12.000 is tot nu gestort op giro 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting Den Haag.

GEEF GUL UW GULDEN

Uw zoon is hartelijk welkom in dit PMT

het protestants militair thuis in Ermelo. Of in één van de 49 andere in Nederland en Duitsland.

Hoort u al bij de 90.000 die dit werk steunen? Geeft u op als lid.

We hebben uw hart en uw geld hard nodig. Contributie f 5.— of meer per jaar.

KON. NED. MIL. BOND PRO REGE

Nieuwe Gracht 90, Utrecht, telef. 030 - 13829. Cred. en Effectenbank N.V. no. 69.93.61.400. Postgiro 127892

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapkunde. Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25.—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapkunde, Postbus 349, Leiden.

Tevens kunt u zich inschrijven op de

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN

25 schriftelijke lessen voor f 20.—. Prospectus en aanmeldingskaart te verkrijgen bij bovenstaand adres.

AUDIOVISUELE DIENST VAN DE RAAD VAN KERKEN

Zojuist verschenen:

DE DROOM VAN MARTIN LUTHER KING

In 2 beeldstroken (totaal 64 beelden) en een 30 cm. STEREO-grammofoonplaat behandelt dit klankbeeldprogramma het streven van Dr. Martin Luther King, de geschiedenis van de Amerikaanse neger en zijn strijd om recht

PRIJS f 25.— + verzendkosten

Te bestellen bij:

A.D., POSTBUS 515, HILVERSUM

Telefoon (02150) - 51945.

Vraagt U gelijk eens naar onze

nieuwe (gratis) catalogus 1971.

LONDEN

Londen retour jeugd t.e.m. 20 jaar f 56.—

Volwassenen f 84.60

4 dagen Londen vanaf f 164.50

Vliegreizen 4 dagen v.a. f 172.50

De Engelandvaarders

ISABELLAND 187 - DEN HAAG

TEL. 070 - 85.21.60

Zeer bijzondere platen!

„60 JAAR URKER MANNENKOOR HALLELUJAH”

o l v Simon Pluister Tel uw zegeningen; Liefdewoord, Bede: Blijf bij mij, Heer, Weerzien, Zachtkens en teeder, roept Jezus de Zijnen, Dank sei Dir, Herr, o heilig Lam van God, enz.

stereo f 14.90

Bestelnr. 24309 (ac)

„HEER WEES MIJN GIDS”,

Jubileumuitgave 'In memoriam Joh. de Heer': Nog is er plaats; Dit is het Evangeliewoord; Al de weg leidt mij mijn Heiland, 'k Moet de Heiland met mij hebben; Maakt soms de last uwer zonden u moe?, enz.

stereo/mono f 14.90

Bestelnr. CLP 50 (ac)

CHR. KAMPER MANNENKOOR „DOOR EENDRACHT VERBONDEN”

o l v. Klaas J. Mulder m m v. Henk van Putten, orgel. Looft God, looft Zijn Naam alom; God heb ik lief, want die getrouwe Heer; Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot; 'k Zal met mijn ganse hart Uw eer, Niets is o Oppermajesteit, enz.

f 14.90

Bestelnr. 9008 (ac)

Verz.kosten f 1.—, boven f 15.— portvrij.

Bestel per brief/briefkaart/telefonisch bij

URK

Bonairestraat 1
Tel. 05277-1456
Giro 1.299.777

KINDERBESCHERMINGS-INSTELLING DE HELPER HAVEN

vraagt voor zo spoedig mogelijk voor het Observatiehuis voor een meisjesgroep van 12-16 jaar

EEN 1e LEIDSTER

Ervaring in het omgaan met moeilijke kinderen is gewenst.

De huisvesting van de kinderen vindt plaats in nieuwe gebouwen.

Salaris volgens rapport Haeck.

SOLLICITATIES

schriftelijk te richten aan de directeur, Haydnlaan 6 te Groningen.

Wij zoeken voor onze binderij

EEN MACHINE VOERDER

bekend met Müller en MGD- hechtmachine

Hij moet bereid zijn in ploegdienst te werken.

Wij bieden u een aantrekkelijk loon en goede sociale voorzieningen.

Komt u eens praten met de Afd. Personeelszaken, of bel voor een afspraak.

Telefoon 023 - 319303, toestel 142.

HENKES-HOLLAND N.V. Oudeweg 147 - Haarlem

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

Wellicht ook U. Tot nu toe hebben het hervormde, humanistische, gereformeerde en katholieke contactbureau op betrouwbare en deskundige wijze contacten tussen ongehuwden verzorgd (± 6100 geslaagden). Deze vier instellingen hebben zich verenigd in één stichting: Het Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten. Het centrum biedt dienstverlening aan alle

ongehuwden, ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing, waarbij vanzelfsprekend met ieders wensen rekening wordt gehouden.

De werkwijze berust op:

- eigen keuze
- eigen verantwoordelijkheid
- betrouwbaarheid
- volledige geheimhouding
- contact-mogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 3200).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

LANDELIJK CENTRUM VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
Frinselaan 4 (Postbus 22), De Bilt, Tel. 030 - 76 06 30

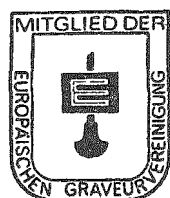
NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz. Zelfklevende transfers o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken.

ZUID NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN

Graaf Huynlaan hoek Markt
Telefoon 04494 - 5888 *

In een recent nummer van Libelle is een brief opgenomen van mevrouw J van der Plas te Leidschendam, waaruit ik het volgende citeer: 'Overall lees je zulke zaken over vervuiling van land en lucht en water, iedereen praat erover. Maar nergens vind je de oplossing. Nergens lees ik wat ik nou persoonlijk kan doen om die verontreiniging tegen te gaan.' Het nogal lakonieke redactionele onderschrift luidt: 'Als de zaken ook zo eenvoudig waren, was er geen probleem'

De brief van mevrouw Van der Plas komt me bijzonder gelegen. Mij is namelijk gevraagd in het kort iets te schrijven over wat de burger kan doen voor de bescherming, voor het gezond houden van het leefmilieu. De schrijver voelt zich aangesproken door bepaalde persartikelen en door radio- en televisiecommentaren. Dat is duidelijk. Het bevestigt kennelijk niet, dat alleen maar de veelal ongrijpbare 'ze' aangespoord worden tot het nemen van maatregelen, welke dan ook. Natuurlijk, hier ligt een groot terrein, waarvoor de overheid in de verschillende geleidingen verantwoordelijkheid draagt. Zij zal landelijk, provinciaal of gemeentelijk een duidelijk gericht beleid op de bescherming en het beveiligen van het leefmilieu moeten voeren.

Toch blijft ook de vraag klemmen of ook niet de burger op een of andere wijze wat kan doen tegen de milieuverontreiniging of -positief geformuleerd- ten gunste van de milieu-hygiene. Er mag zeer zeker een beroep gedaan worden op het verantwoordelijkheidsbesef van de burger. Zijn aandeel in de zorg voor een goed leefbaar, gezond milieu mag niet onderschat worden. Het is immers beslist niet zo, dat milieuverontreiniging alleen maar in het groot of in groot verband bedreven wordt. Zij is bepaald niet alleen te zoeken bij de industrie. De feiten wijzen wel anders uit. En dan nog, waar begint de industrie en waar eindigt zij? Is de tuinbouw in het Westland niet geïndustrialiseerd? De varkensmestertijen? Enfin, men kan zo doorgaan. Genoeg om te doen zien, dat bij industrie aan iets meer gedacht moet worden dan aan hoogovens en chemie. Hier moet ik mij nu echter bepalen bij de burger en de milieuhygiene.

NIET ALLEEN

De burger leeft niet alleen. Deze simpele waarheid moet in ons gedrag duidelijk tot uiting komen. Wij zijn verantwoordelijk ook voor elkaar. Wat de theoretische enkeling zich misschien zou kunnen veroorloven, kan de burger zich eenvoudigweg niet permitteren, omdat hij in een gemeenschap leeft en zich als lid van die gemeenschap behoort te gedragen. Hem is om zo te zeggen mede de zorg toevertrouwd, die gemeenschap goed en gezond te houden. Dat brengt met zich, dat ook aandacht gegeven moet worden aan heel gewone dagelijkse dingen als bijvoorbeeld het op verantwoorde wijze verwijderen van het huisvuil. Een nogal onnozele en vanzelfsprekende zaak?

Is het nooit opgevallen, hoe deze vanzelfsprekende zaak veronachtzaamd wordt? Het is niet het voorbeeld van de Amsterdamse grachten, waarop ik wijs, al kan ook daaraan bij het bespreken van de plicht als burger niet voorbijgegaan worden. Het is echter niet alleen Amsterdam waar grachten zijn. Ook de watergangen, onder welke benaming dan ook, in de woonkernen ten plattelande oefenen steeds een wonderlijke aantrekkingskracht uit als illegale, het milieu verontreinigende vuilstortplaatsen. Hoe langer hoe sterker doet zich

BURGER EN MILIEU HYGIENE

DOOR C. D. VAN OOSTEN

ook het verschijnsel voor van zich 'spontaan' ontwikkelende vuilnisbelten in onze natuurgebieden. Een extra kwaad vormen hier de plastic-verpakkingen. Papier en schillen, zelfs blikjes verteren op den duur (hetgeen overigens geen excuus is om deze zaken te laten liggen, waar men zijn picknick gehouden heeft), maar plastic verteerd niet en verwierf zich deswege reeds de naam van bospest. Het komt zelfs vrij veel voor, dat men van huis gaat met de bedoeling een plastic-zak, gevuld met huisvuil ergens langs de weg in landelijk gebied te deponeren. Vermoedelijk een was miserabele poging om aan het betalen van gemeentelijke reinigingsrechten te ontkomen.

FATSOENNORMEN

Het in acht nemen van gewoon maar wat fatsoensnormen zou al veel betekenen. Dat blijkt uit het bovenstaande en het behoeft bovendien geen of nagenoeg geen geld te kosten. Net zo min als het schoonhouden van de straten van stad of dorp. De Nederlandse gemeenten kunnen er nu bezwaarlijk meer toe overgaan, strafbepalingen in het leven te roepen of -zo zij al bestaan- rigoureuze te gaan toepassen tegen het gebruiken van openbare stra-

ten en wegen als verzamelplaatsen van oud papier en andere afvalstoffen. Men heeft het te ver laten komen en moet nu helaas constateren, dat in de burger gesteld vertrouwen voor wat betreft het oefenen van enige zorg voor eigen directe omgeving nogal eens misplaatst is gebleken.

Wel geld gaat kosten, het besteden van zorg aan de brandstof. Het overgaan van olie op aardgas als bron voor huis- en kantoerverwarming betekent met het oog op de zuiverheid van de lucht een stap vooruit. Wanneer op grote schaal hier een overstapje genomen werd, zou dat een effectieve maatregel zijn. Geld kost ook de bestrijding van de luchtverontreiniging veroorzaakt door de uitlaatgassen van de auto. Naar te verwachten is, zal de burger hier eerst toe overgaan nadat hij daartoe van overheidswege verplicht is geworden en dan nog niet graag. Dat het aanbeveling verdient bij bijvoorbeeld overwegen met lange wachttijden de motor van de auto af te zetten, is algemeen bekend. Of het daarom ook algemeen gedaan wordt is heel iets anders. Wanneer de auto afgedankt wordt, gaat hij naar het autokerkhof, al of niet van overheidswege aanvaard. Ook het naleven door de burger van

gebods- en verbodsbepalingen in deze sector van de zorg voor het milieu is een factor van niet geringe betekenis. Eenvoudiger schijnt het echter in veel gevallen te zijn het afgejakkerde voertuig doodleuk de berm in te rijden dan er een plaats voor te zoeken op een sloperij. De overheid is er immers om voor aller welzijn te zorgen. Welnu dan, daar hoort ook bij de zorg voor het verwijderen van autowrakken! Tengevolge van het onmaatschappelijk gedrag van de burgers neemt deze bemoeuing van overheidswege haast dagelijks toe.

BEREIDHEID MEE TE DOEN

In het vorenstaande heb ik, naar ik hoop en meer lag ook niet in de bedoeling, enkele aanwijzingen gegeven in welke richting de burger mee zou kunnen helpen, mee zou kunnen denken en mee zou kunnen doen aan al hetgeen ook in misschien klein schijnende zaken bevorderlijk kan zijn voor de leefbaarheid van het milieu.

Wanneer deze bereidheid er niet is, heeft men dan wel het morele recht om bij de overheid met kracht van woorden — dat hoort er in deze tijd nu eenmaal bij — aan te dringen op alle mogelijke maatregelen ter bevordering van een goed leefmilieu?

Wij hebben voor langduriger
VERHUUR
voor niet-grote kerken beschikbaar:
a. enige voor dit doel zeer geschikte
ELEKTRONISCHE ORGELS;
b. een mod. **KLEIN PIJP-ORGEL**
met vrij pedaal.
INLICHTINGEN.
VAN SLOTEN'S
Piano's - Orgels
Rolderstraat 22-24
ASSEN - Telef 0 5920 - 14291 / 14167

Natuurzuivere
King pepermint
is een rondje
frisse
energie

ARME SCHRIJVERTJES

In het grootste deel van Nederland en in ieder geval in het westen van ons land zijn de schrijvertjes uitgemoord door onze chemische bokkesprongen die tot onleefbaarheid leiden te land en te water. Nog wel niet voor ons mensen, maar dat komt wel als wij zo doorgaan met onze verontreiniging van lucht en wat niet al.

Het schrijvertje, ofwel de draaiker, een soort watertor die door heel geleerde mensen de Gyrinus natator genoemd werd, is verdwenen van onze wateren. Dit wonderbaarlijk sierlijk over het water draaiende acrobatische heeft het moeten afleggen. Is dat zo erg? Jazeker, want het is een beschamend teken aan de wand. En dat niet alleen, wij als volk hebben een insect uitgeroemd waar de dichter Guido Gezelle een van zijn fraaiste gedichten aan gewijd heeft. Het begint zo: O, krinklende winklende waterding, met 't zwarte kabotseken aan, wat zien ik toch geerne uw kopke flink, al schrijvend op 't waterke gaan!

Aan het einde van deze ode, liet Gezelle het schrijvertje zeggen:

Wij schrijven, en kunt gij die lesse toch

niet lezen, en zijt gij zo bot?

Wij schrijven, herschrijven en schrijven nóg,
de heilige Name van God!

Nu, in 1970, is dat afgelopen. Arme schrijvertjes.

LET OP WEGWEZEN 1971 IS UIT

Vraag uitvoerige informatie over o a

- * HUTTENTOCHT
- * VENETIË
- * DENEMARKE
- * ZEILTREKTOCHTEN
- * WINTERSPORT
- * ZWITSERLAND
- * ZEILEN IN FRIESLAND
- * TERSCHELLING

Vraag een gratis exemplaar van WEGWEZEN 1971 aan bij het

Landelijk Centrum

voor Gereformeerd Jeugdwerk

Afdeling Kampwerk

Nieuw adres:

Postbus 99 - Driebergen

Telefoon 03438 - 6341

Handel en Industrie

HOUTHANDEL EN KISTENFABRIEK MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

PRINS N.V. DOKKUM

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telef. 05190-3715

Hollestelle N.V. Goes

machinefabriek
constructiebedrijf
handelsonderneming
centrale verwarming

ZAAGMOLENSTRAAT 1
TEL. 01100-5540-6995-6996

TELECOMMUNICATIE- INDUSTRIE

BECKER N.V.

*Experts op het gebied van
scheepselektronica*

- SCHEEPSRADIOTELEFOONS
- ECHOLODEN
- RADAR
- MARIFOONS
- AUTOMATISCHE PILOTEN
- ALARMSYSTEMEN

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75
Telefoon 03404 - 13511

W. Visser & Zn. NV

SCHEEPSWERF
MOTOREN-
HERSTELPLAATS

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v.h. P. WERRE & CO

**ALLES
OP VERFGEBIED**

Veenkade 49 - 50 — Den Haag — Telefoon 633923 (3 lijnen)

VOOR AL UW DRUKWERK

**DRUKKERIJ
DE WINTER & HOFWEGEN**

Lambertusstraat 55 - Rotterdam - Tel. 122054

Niet lang geleden heeft de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland haar 100 000ste lid ingeschreven. Het betekent dat deze vereniging in vijf jaar tijds ongeveer een verdubbeling van het ledenaantal heeft gekregen en dat is de moeite van het vermelden waard.

Trouwens, het is alleszins van belang, stil te staan bij de activiteiten die deze vereniging ontplooit. Voor de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten is elk jaar een natuurbeschermingsjaar en dus niet alleen 1970, dat men tot jaar van de natuurbescherming heeft uitgeroepen met de klaarblijkelijke bedoeling de mens te attenderen op het trieste feit, dat ze in een ongelooflijke vaart bezig is, de natuur te vernietigen.

Wij doen dat op allerlei manieren. De technische en de groenende bevolking maken het noodzakelijk dat natuurschoon plaats moet maken voor woningbouw, industriebouw, wegenaanleg. We hebben het echter veel te rigoureuus gedaan en we dreigen ons eigen graf te graven. We ademen narigheid in, we consumeren dagelijks allerlei chemische stoffen die op den duur funest kunnen zijn voor het leven. Wij maken natuurgebieden tot cultuurgebieden en dat betekent in vele gevallen de dood in de pot.

NATUURMONUMENTEN

Wij kunnen eigenlijk niet dankbaar genoeg zijn voor degenen die 65 jaar geleden besloten iets te gaan doen aan het behoud van terreinen en andere uitingen der natuur, waarvan men het behoud uit wetenschappelijk of esthetisch oogpunt wenselijk achtte. Men kan het geloven of niet, maar feitelijk was de aanleiding tot de oprichting van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten de omstandigheid, dat de gemeente Amsterdam het voornemen had, het prachtige Naardermeer — waar o.a. de in ons land zeldzame lepelaar nog voorkomt — tot bergplaats te gaan maken voor gemeentelijk vuil. Het zou een gigantische vuilnisbelt moeten worden. Gelukkig heeft de Vereniging terstond al zoveel activiteit kunnen ontplooiën, dat het Naardermeer niet aan het vuilnis van Amsterdam is geofferd.

Sedert de oprichting heeft de Vereniging als landelijke particuliere organisatie ontzaglijk veel gedaan om bepaalde terreinen te beschermen tegen de steeds toenemende ontlustering door de cultuur.

Tot nu toe werd, met steun van vele Nederlanders en ook van de overheid al bijna 25 000 hectaren grond verworven.

Hieronder vallen het Nationaal Park 'Veluwezoom', dat ongeveer 4 000 ha groot is en — om nog een aankoop te noemen van een natuurgebied dat enige jaren geleden veel aandacht getrokken heeft — het Deelerwoud. In totaal bezit de Vereniging nu ongeveer 110 terreinen of gebieden die we 'natuurmonumenten' noemen.

HET GELDERS LANDSCHAP

De landelijke Vereniging nam ook het initiatief om in alle provincies stichtingen tot stand te brengen, welke landschappen genoemd worden. Bijvoorbeeld: Het Gelders Landschap, Het Zuid-Hollands Landschap, enzovoorts.

In Friesland draagt de stichting de naam It Frieske Gea. Deze stichtingen hebben als doel landgoederen en ande-

REDDEN WAT TE REDDEN IS

DOOR J. W. OOMS

re terreinen in bezit te krijgen tot behoud van het natuurschoon. Ze hebben belangrijke, tevens veelal prachtige terreinen voor de ondergang behoed.

En daarvoor mogen wij de 'Landschappen' wel lof toezwaaien, maar niet minder de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

Het is natuurlijk niet zo, dat uitsluitend de Vereniging waakt over het behoud van mooie, of geologisch, botanisch, archeologisch of ornithologisch belangrijke stukken natuur. Het Staatsbosbeheer — de naam zegt al dat het een overheidsapparaat is — en ook de Nederlandse Heidemaaatschappij doen veel om natuurschoon te behouden of te doen toenemen. En zelfs de ANWB (laat niet als dank) doet aan bescherming van onze natuur, die wij zo broodnodig hebben voor een behoorlijk leefmilieu. De Bond Heemschut heeft een subcommissie, die de veelzeggende naam draagt 'De Weg in het Landschap'. Deze commissie tracht zorg te dragen voor een goede landschappelijke verzorging en behandeling van de wegen in ons land.

DE HOGE VELUWE

We mogen ook de stichting Het Nationaal Park De Hoge Veluwe niet vergeten te noemen, die ook natuurbescherming met alles wat in de Hoge Veluwe leeft ten doel heeft. Ten onrechte menen velen dat de Hoge Veluwe alleen het Hubertusjachtslot en het Kroller-Mullermuseum omvat.

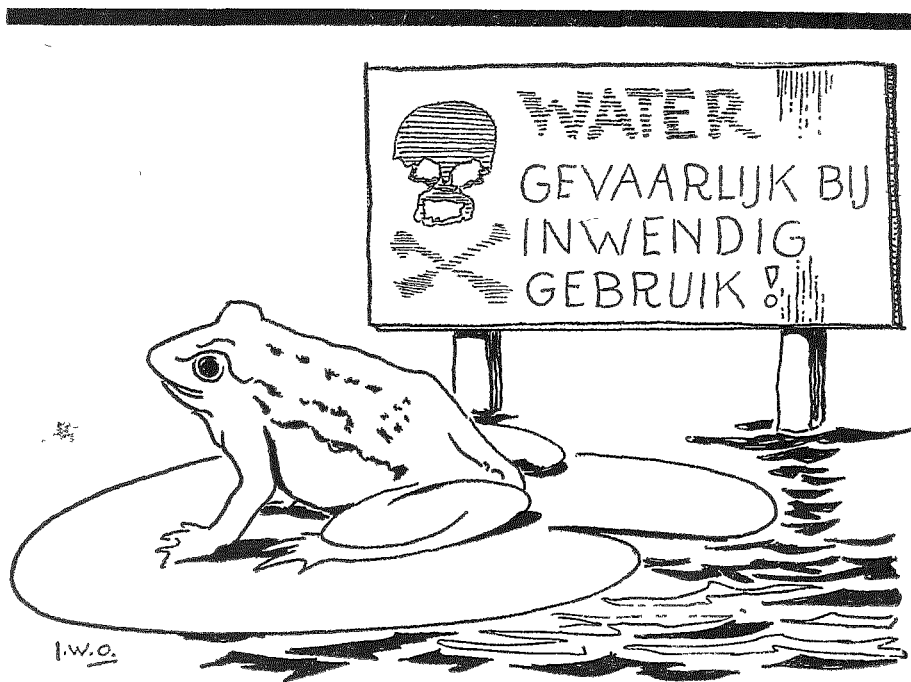
Het Gooisch Natuurreservaat, dat ongeveer 2000 ha aan terreinen heeft weten aan te kopen sedert het in 1932 opgericht werd en dat deze terreinen ook in stand heeft weten te houden, waardoor prachtige stukken natuur in het Gooi ongerept konden blijven, verdient eveneens onze aandacht en dank.

Veel minder bekend, maar niet minder belangrijk voor de instandhouding van een prachtig natuurgebied is de Stichting tot instandhouding der Goederen en rechten van het Huis Bergh', te 's-Heerenberg in zuid-oost Gelderland.

Deze stichting waakt over de handhaving van bijna 1700 ha bos.

Voor al in de laatste tien tot vijftien jaren hebben de genoemde verenigingen en stichtingen een verdubbelde waakzaamheid aan de dag moeten leggen. Grote industrieën, geweldige machtsconcentraties in economisch Nederland doen aanval op aanval op fraaie natuurgebieden. Het reservaat De Beer heeft het ondervonden. En soms trekt zelfs het leger ten aanval.

Het evenwicht in cultuur en natuur is ernstig verstoord. Dat is bedenkelijk in velerlei opzicht. Allerlei dieren hebben in ons land nauwelijks nog enige levensruimte. Vogels vinden hier geen voedsel meer omdat wij het evenwicht in biologisch en ander opzicht verstoord hebben. We zijn bezig de natuur,

HAAST U

Diegenen onder ons die hun kinderen nog een gewone groene of bruine kikvors willen laten zien, moeten zich haasten. Hij zal zich in de komende zomer moeten reppen naar sloot of plas om zo'n dier op te sporen. En dan maar aan uw kindertjes vertellen, dat in uw jeugd het opgewekte gekwaak van de kikkers 's avonds tot een koor van kwark-kwark-kwark aanzwol. En vooral ook niet vergeten mee te delen, dat u vroeger kikkerdril in een jampotje deed en dat u dan tenslotte kikkervisjes in uw potje zag zwemmen, die weer wat later hele kleine kikkertjes werden en dan allengs gingen groeien tot de kikvorsen waarvan u dan deze zomer een van de laatste der mohikwakers zult kunnen tonen. Als u geluk hebt, tenminste. Want wij mensen hebben het water in sloot, plas en rivieren zo vervuild en vergiftigd, dat het voor de kikker niet meer te harden is in ons lieve landje, dat sommigen weleens kikkerlandje genoemd hebben. Er zaten zeven kikkertjes, al in een boeren-sloot. Nu zit er nog slechts een, ook die is hallel dood.

de flora en de fauna te vergiften en onleefbaar te maken en we beseffen dat niet of nauwelijks. Er wordt veel te weinig aan gedacht dat de mens zonder bomen niet leven kan, dat hij op den duur zonder zuiver water niet leven kan, dat hij zonder zuivere lucht niet leven kan.

Daarom temeer mogen wij dankbaar zijn voor een organisatie als de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, die nu al 65 jaar bezig is te redden wat er te redden valt.

Natuurlijk bent u lid van deze vereniging! Of niet?

In het laatste geval zult u hopelijk beschaamd kleuren. Red mee wat er te redden valt!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, s-Gravenhage,
tel (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7.— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partijstichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7 - per jr. Losse verkoop f 0.30.

CHR. SCHOLENGEMEENSCHAP „NIJENHOVE”

School voor l h n o , m h n o en opleiding voor lerarissen en leraren te BOLSWARD

OPLEIDING AKTEN XIX

lerares zorg voeding, woning, kleding en gezondheid bij l.h.n.o., m.h.n.o. en h.h.n.o. en veel andere mogelijkheden. Duur 3½ jaar.

OPLEIDING AKTEN XXI

lerares of leraar natuur- en scheikunde, biologie, tuinbouw en bloemschikken bij l.h.n.o., m.h.n.o. en h.h.n.o. Duur 4 jaar.

Tevens bevoegdheid les te geven aan mavo in biologie en natuur- en scheikunde
Verder veel andere mogelijkheden, zoals voorlichting, werk in laboratorium, kwekerij, tumbouwbedrijf.
Er is grote vraag naar docenten met de akte N XXI

EISEN VAN TOELATING VOOR DE BEIDE OPLEIDINGEN:

- diploma h.b.s., gymnasium, atheneum, m.m.s., h.a.v.o (vormingsklas diploma niet meer nodig).
- diploma m.u.l.o. of m.a.v.o. (4 jaar) of overgangsbewijs naar het 4e leerjaar van een gymnasium, h.b.s., m.m.s., of h.a.v.o. plus diploma Vormingsklas „V”
- diploma voor opleiding hoger beroepsonderwijs

INTERNAAT AANWEZIG

PROSPEKTUS EN INLICHTINGEN VERKRIJGBAAR BIJ DE
DIREKTRICE MEJ J EERDMANS. TELEFOON: 05157 - 2219.

NV D. Broersma & Zonen

INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

Telefoon 05123 - 441 (5 lijnen) - Telex 46018

BODEGRAVEN

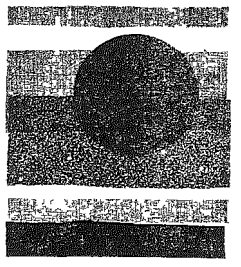
Telefoon 01726 - 2643

- ★ Regelmatige groepdiensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

Vraagt eens vrijblijvend inlichtingen omtrent de vele mogelijkheden tot snel en rechtstreeks vervoer.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

prof. dr. k.h. voous
natuur,
milieu
en mens

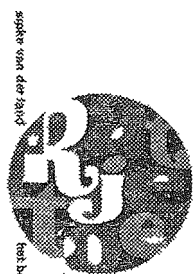
Nieuw! Zeer actueel!

Dit boekje geeft de overkorte, enigszins bewerkte tekst van een serie zondagavondlezingen, die prof Voous voor de radio hield. Op bijzonder heldere wijze behandelt hij hier de actuele zaak van de verstoring van het evenwicht in de natuur. Prof Voous schrijft

„De verstoring van het biologisch evenwicht voert opnieuw naar de vraag wie en wat is de mens? Waar wil hij naartoe?”

Als gelovig christen heb je eenvoudig de opdracht hier verder over na te denken”

Paperback f 4,95

Nieuw!

Sipke van der Land

Ratjetoe

Het bonte leven van Suriname

Een bundel reisavonturen, reportages en interviews over de gistende samenleving van Suriname. Van der Land reisde per korjaal en zendingsvliegtuig tot in de verste uithoeken van het land en verbleef geruime tijd bij bosnegers en indianen.

Uit de inhoud

In de goot van Paramaribo, Allemaal schandalen, Een ratjetoe van religies, Er zijn nog indianen, Vermomde koloniale

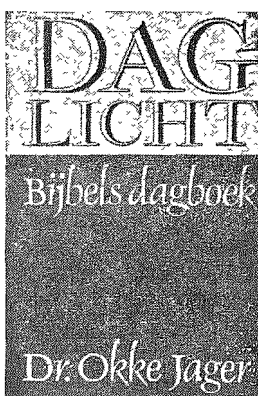
Paperback f 5,90.

Origineel bijbels leesboek

Op de linkerpagina's aansprekende bijbelgedeelten. Op de rechterpagina's als een commentaar ervaringen van kopstukken van de kerk uit de gehele wereld en uit alle tijden.

Geb f 9,75

Ook voor 1971 „Daglicht”: het nieuwe dagboek voor deze tijd!

3e druk, geb f 22,50

VERANTWOORDE REVOLUTIE

Een boek over middelen en doeleinden in de strijd om de transformatie van samenlevingen

Door Dr. J. Verkuyl en Dr. H. G. Schulte Nordholt.

Een verhelderend boek voor allen, die willen meedenken, mee-wensen, mee-handelen in het proces van vernieuwing, dat nodig is om de uitdaging van onze tijd tegemoet te treden.

Zojuist verscheen de tweede, herziene druk van dit belangrijke boek!

Paperback f 9,75.

Pastorale herinneringen van ds Overduin.

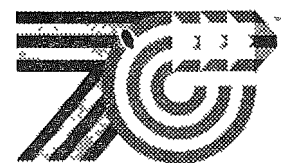
Spits, humoristisch, ernstig, beschouwend, getuigend. Maar de humor voert de boventoon!

Uit de inhoud

Ik wil lid van de Karke worden, Alleen over mijn ambtelyk lyk, Vannacht heb ik per ongeluk de elfde gekregen, Huwelyksprikelen, Maak je maar geen kopschudding, Protest tegen protest

Paperback f 7,90

beleid
voor de
zeventiger
jaren

NIEUW!

BELEID VOOR DE ZEVENTIGER JAREN

Samengesteld door P. J. A. Idenburg en P. Beugels

Paperback f 6,90

Aan dit belangwekkende boek werkten verder mee Toos Hartkamp, E. H. van Eeghen, J. Hollander, W. Albeda, A. G. Smallegenbroek, J. Lanser, Else Terpstra

De volgende onderwerpen worden o.m. behandeld: Moraal en Geestelijke Volksgezondheid, Buitenlands beleid, De Nederlandse defensie, De begrotingsruimte '71-'75 en het urgentieprogramma, De vakbeweging in de zeventiger jaren, Bejaardenbeleid

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar bij iedere boekhandel

NATUURBEHOUD EN WELZIJN VAN DE MENS

DOOR H. WESTSTRATE

En dan hebben we het rood met eens over de gebiedsbeheer

'Overal in de wereld is de natuur in gevaar. De beangstigend snelle toenames van de menselijke bevolking, de daaraan verbonden even snelle inkrumping van de landbouwgronden, urbanisatie, industrialisatie, wegennet, havens en bepaalde soorten van recreatieve voorzieningen zijn overal in de wereld bezig zulke aanslagen op de nog voor de natuur resterende ruimte te doen, dat gevreesd moet worden, dat, zonder tijdige en effectieve maatregelen, niet alleen het nageslacht niet meer van de verscheidenheid van de natuur genieten, respectievelijk zich daarover kan verwonderen, maar dat ook het levensmilieu van de mens zelf zal worden aangetast.

Het voorgaande is een van de overwegingen die ten grondslag kan hebben gelegen aan het feit dat het Comité van Ministers van de Raad van Europa in 1966 besloot op Europees niveau bijzondere zorg te gaan besteden aan het behoud van de natuur.

Het Comité van Ministers besloot 1970 als Europees natuurbeschermingsjaar te doen uitroepen. De mens maakt ondanks zijn geestelijke emancipatie deel uit van de natuur en hij is voor zijn geestelijke en lichamelijke gezondheid volledig van de natuur afhankelijk gebleven. Als voorwaarden voor het behoud van de natuur is vandaag de aanwezigheid van zuiver water, een gezonde atmosfeer en een onvergiftigde bodem herkend.

De natuurbescherming heeft zich via natuurbehoud en milieubehoud ontwikkeld tot milieubeheer. Daarbij wordt aan mens, dier en plant gedacht, in die zin, dat zij rijk geschakeerde en

wederzijds afhankelijke levensgemeenschappen vormen. Op de European Conservation Conference, die de Raad van Europa van 9-12 februari van dit jaar organiseerde, kwam die relatie tussen natuurbehoud en welzijn van de mens tot uiting in de onderwerpen, die daar aan de orde kwamen: stadsconglomeraties, industrieën, land- en bosbouw en recreatie.

COMITÉ

Ook Nederland levert zijn bijdrage aan het Europese natuurbeschermingsjaar. Het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk heeft een Comité N70 ingesteld, dat zich met deze zaak bezighoudt. Oorspronkelijk zou de Nederlandse bijdrage voornamelijk in het teken van de bescherming van de vogels staan. De bezorgdheid bij

de bevolking, veroorzaakt door de steeds toenemende verontreiniging van water, bodem en lucht werd echter ook door het Comité N70 gedeeld. Het herkennen en behouden van een leefbaar milieu voor mens, plant en dier is zo gewichtig dat het comité het zwaarste punt van de Nederlandse bijdrage verlegde naar het milieubeheer.

Het thema van de Nederlandse bijdrage is Natuurbehoud in het dichtstbevolkte land van Europa.

Begin van dit jaar heeft het Comité N70 aan de staatssecretaris van CRM een rapport aangeboden, waarin in een algemeen gedeelte, enkele hoofdgedachten worden aangegeven, tevens worden in een bijzonder gedeelte van het rapport vermeld een aantal aanbevelingen aan de staatssecretaris en een overzicht van de ondernomen en voorbereide activiteiten.

Een toelichting op het rapport is van de hand van de voorzitter van het Comité N70, prof. dr. K. H. Voous.

In die toelichting zegt prof. Voous, dat door de ontwikkeling van natuurbehoud tot milieubeheer al de in het rapport genoemde zaken niet meer onder de verantwoordelijkheid van één ministerie kunnen berusten. Talrijke facetten van het maatschappelijk leven en van bestuursorganisaties worden bij de problemen van natuur, behoud en milieubeheer betrokken. Het gaat om de leefbaarheid van Nederland.

Het is noodzakelijk, zegt het comité, dat er een Europees Handvest voor Natuurbehoud en Milieubeheer komt. Ook de organisatie van het milieubeheer komt in het rapport aan de orde, een interdepartementale raad voor het Milieubeheer, die op kabinetniveau zou moeten adviseren wordt daarbij gesuggereerd. Andere comitéleden denken aan een apart ministerie voor Milieuzaken.

WADDENZEE NATUURPARK

Het Comité N70 wil Waddenzee en Waddeneilanden integraal beheerd zien als een 'nationaal park' van Europese allure. In het dichtbevolkte Nederland is het Waddengebied het enige overgebleven gebied waar ruimte is te vinden. Bovendien heeft de Waddenzee talrijke nationale en internationale aspecten, het gebied speelt een essentiële rol in de levenscyclus van Europese vogels, vissen, enz.

Nederland is nog altijd een handelscentrum van talrijke in hun voortbestaan bedreigde diersoorten. De Nederlandse

wetgeving staat de in- en doorvoer van deze bedreigde diersoorten die in andere landen fel worden beschermd volledig toe.

Het comité heeft daarom een wetsontwerp aan de staatssecretaris aangeboden, dat deze bedreigde diersoorten beschermt.

In het rapport worden niet alleen grote zaken maar ook kleine zaken, die van belang zijn bij het milieubehoud- en beheer genoemd. Niet alleen grote woorden, maar ook kleine daden, het is goed niet alleen als bouwmeester maar ook als stenendrager te willen werken. Prof. Voous zegt, dat in het rapport nogal wat aandacht wordt besteed aan vogels en dat kan door sommigen als 'ouderwets' worden aangemerkt, omdat men zich dan terugwaant in de tijd, dat 'vogeltjes, plantjes en vlindertjes beschermd moesten worden'. Maar dan vergeet men licht, dat het bestaan van vogeltjes, plantjes en vlindertjes gelukkig nog niet ouderwets is en dat het bepaald geen schande is om zich voor het voortbestaan van planten en dieren in te spannen en zich desnoods offers te getroosten. Zolang er nog geen fabrieken bestaan om 'vogeltjes, plantjes en vlindertjes' in productie te nemen, is het naar het oordeel van het Comité N70 zinvol te voorkomen dat deze levende organismen door mensenhand worden uitgeroeid.

WAARSCHUWINGEN

Verschiede diep ingrijpende problemen van natuurbehoud en milieubeheer worden aan de hand van de aan vogels ontleende voorbeelden toegelicht. Men moet door deze voorbeelden heen zien. Massale sterfte onder roofvogels kan een rood waarschuwingssein betekenen, wanneer er in het levensmilieu teveel giftige stoffen, zoals landbouwbestrijdingsmiddelen van chemische aard, aanwezig zijn, die uiteindelijk ook de mens zullen bereiken. De afwezigheid van weidevogels kan aantonen, dat er iets aan het water mankeert of aan de bodem, dat de natuur verarmt en vergiftigt. De 72 hoofdstukken van het rapport stellen kleine en grote zaken aan de orde, maar het Comité zou niet graag uitmaken wat klein en groot is.

BELANGRIJK

BETALING ABONNEMENT WEEKBLAD NEDERLANDSE GEDACHTEN

Begin januari 1971 worden de acceptgirokaarten verzonden ter betaling van het abonnementsgeld ten bedrage van f 8— over het eerste halfjaar 1971. Er zijn met deze kaarten een aantal betalingswijzen mogelijk.

- Postgiro
 - Als u een girorekening hebt kunt u deze kaart ondertekenen, eventueel het ontbrekende gironummer invullen, en op de gebruikelijke wijze naar het girokantoor zenden.
 - Als u geen girorekening hebt, kunt u met deze kaart op elk postkantoor de betaling verrichten.
 - Als u per „incasso-giro" betaalt, ontvangt u geen kaart, u hoeft niets te doen, want het abonnementsgeld wordt automatisch afgeschreven.
- Banken
 - Als u een rekening bij een bank hebt en via deze bank wilt betalen, kunt u deze kaart na ondertekening aan uw bank geven, met het verzoek die kaart te willen gebruiken voor uw betaling.

Wij hebben graag, dat u de accept-girokaart gebruikt. Kunt u de betaling na ontvangst van de kaart meteen afwerken? Als wij te zijner tijd een post-incassokaart zouden moeten afgeven, moeten wij u f 1,25 extra in rekening brengen. Deze kosten kunt u besparen, door tijdig te betalen.

Hartelijk dank voor uw medewerking.

STREEKZIEKENHUIS „PRINSES BEATRIX” GORINCHEM

In de pre-klinische opleiding die 1 maart 1971
begint is nog plaats voor
TOEKOMSTIGE

LEERLING- VERPLEEG- KUNDIGEN

ZOWEL MEISJES ALS
JONGENS

Diegenen die aan kleine klassen de voorkeur
geven, raden wij aan nu
te solliciteren

*De opleiding tot Verpleegkundige
duurt 3½ jaar.*

VOORWAARDEN

waaraan u o.a. moet voldoen
in het bezit zijn van minstens Mulo-diploma,
A V.V. II-diploma, I.N.A.S. of daarmee
gelijkstaande opleiding
Het Streekziekenhuis is aangesloten bij het
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds

SALARIS:

Vanaf indiensttreding 1e jaar salaris van
f 489,50 bruto per maand, terwijl ook
onregelmatigheidstoelage wordt
uitgekeerd

Reisgeldvergoeding tweemaal per maand
boven f 2,50.

Tegemoetkoming in aanschaf uniformen
tot een bedrag van f 200,—.

SOLLICITATIES

te richten aan de directrice, Zr. A. Hetteema,
van het Streekziekenhuis, Postbus 90
te Gorinchem

De Reformatorische Kinderbijbel

VOOR UW KINDEREN
is de BIJBELSE GESCHIEDENIS van Joh. Vreugdenhil

In het O.T. 125 vertellingen, in het N.T. 120 ver-
tellingen Totaal 1 300 bladzijden druks. Groot
formaat Prachtig gebonden Prijs f 24,— per
deel Compleet in 2 delen f 48,— tot 31 dec '70.
Kan in termijnen betaald worden
Na 1 januari 1970 f 28 — per deel

**VRAAGT GRATIS ONZE UITGEBREIDE
PROSPECTUS EN CATALOGUS AAN.**

Uw adres voor Bijbels en Psalmboeken in de
Statenvertaling

DEN HERTOOG'S UITGEVERIJ EN BOEKHANDEL

Lange Nieuwstraat 52 a - Utrecht - Telef. 030 - 13684

INKOOP VAN BOEKEN

*Wij zijn kopers van zowel gehele biblio-
theken als enkele stuks*

Boekhandel J. de Slegte

KALVERSTRAAT 11-13
AMSTERDAM - TEL. 020 - 23 25 40

U kunt zich ook wenden tot.

ROTTERDAM	— Coolsingel 83	— Telefoon 010 - 13.83.05
DEN HAAG	— Spuistraat 9	— Telefoon 070 - 63.97.12
UTRECHT	— Oudegracht 121	— Telefoon 030 - 1.30.01
ARNHEM	— Jansstraat 23	— Telefoon 085 - 42.05.97
ANTWERPEN	— Meir 40	— Telefoon 33.29.14
EINDHOVEN	— Rechtestraat 36	— Telefoon 040 - 6 32.40
GRONINGEN	— Herestraat 33	— Telefoon 050 - 2.14.42

Adverteer in Nederlandse Gedachten

ZO KOOPT U EEN SERVICE-FLAT IN ERMELO

(CROONENBURGH)

- 1** Maak een afspraak met onze directrice
Mevr. A. Vroom-Walenkamp, tel. 03417-1209 of vul
onderstaande coupon in en stuur deze aan
Croonenburgh, Kon. Emmalaan 29, Ermelo.
- 2** U komt kennismaken en onze flats bezichtigen.
Geniet gastvrijheid op Croonenburgh en laat u ver-
wennen door onze kok (van te voren bericht).
Ook een kijkje in de omgeving staat op het programma.
- 3** U kunt natuurlijk meteen naar onze makelaar gaan voor
een voorlopig koopcontract, u kunt er eerst over
nadenken en thuis beslissen.
Ruime hypotheek zijn mogelijk.
Met het regelen van de verhuizing willen wij u graag
helpen.
Dat mooie grote meubel waaraan u zo gehecht bent
kan heus wel mee.
U hebt toch gezien dat onze flats "ruime" flats zijn?

COUPON

Naam

Straat

Woonplaats

Tel.

Aan Croonenburgh, Kon. Emmalaan 29, Ermelo.
Zendt u mij nadere gegevens over uw flats.

DE BEDREIGDE DIEREN EN PLANTEN

DOOR BERNARD KREBS

De achteruitgang van flora en fauna in Nederland gedurende de laatste tientallen jaren is een zaak die velen met zorg vervuld. Op zich is het een natuurlijk verschijnsel dat bepaalde planten- of diersoorten in de loop der jaren langzaam verdwijnen uit ons land.

De grenzen van verspreidingsgebieden zijn geen starre gegevens, die voor goed vastliggen. Integendeel, in de loop van de tijd kan een verspreidingsgebied uitbreiden of inkrimpen.

In Nederland was dit merkbaar door de vestiging van bijvoorbeeld zwarte specht en Turkse tortel. Eén van de factoren, die waarschijnlijk meespeelt bij de sterke achteruitgang van de ooievaar in ons land is een terugtrekking van het verspreidingsgebied van deze soort in zuidelijke richting. Dergelijke natuurlijke veranderingen zijn dan ook niet de oorzaak van de zorg over de flora en fauna in ons land.

De sterke achteruitgang hiervan tengevolge van het ingrijpen van de mens is dat echter wel inpolderingen, wegenaanleg, landbouw en veeteelt, huizenbouw, industrievestiging enz hebben het beeld van ons land in de loop der eeuwen aanzienlijk veranderd. In de huidige tijd zijn water-, lucht- en bodemverontreiniging factoren, die sterk hun invloed doen gelden.

In 'Op hoop van leven', een uitgave in het kader van het Natuurbeschermingsjaar 1970, staat een lijst van in Nederland — om wat voor een reden dan ook — bedreigde dieren- en plantensoorten. Om u een indruk te geven volgt hier het lijstje, waarbij aangetekend moet worden, dat het hier om bedreigde soorten gaat; de reeds verdwenen soorten zijn niet genoemd.

FAUNA

aalscholver, adder, alpenwatersalamander, bechstein's vleermuis, beekforel, beekprik, bittervoorn, blauwe kiekendief, boomkikker, boommarter, brune kiekendief, bruinvis, buizerd, das, dwarfsvleermuis, dwergster, dwergvleermuis, grote hoefijzerneusvleermuis, grote stern, grote vale vleermuis, grote muurvlinder (en vele andere soorten vlinders), grote watersalamander, hamster, havik, hazelworm, heidekikker, ijsvogel, kerkuil, kleine bonte specht, kleine hagedis, kleine hoefijzerneusvleermuis, knoflookpad, korhoen, laatvlieger, lepelaar, meervleermuis, muurhagedis, noordse woelmuis, ondergrondse woelmuis, ooievaar, otter, ringslang, rivierkreeft, vosseleermuis, snorvleermuis, sperwer, steenmarter, steenuil, veldspitsmuis, vervoetsalamander, vliegend hert, vroedmeesterpad, vuursalamander, waterspitsmuis, watervleermuis, wespandief, zandhagedis, zeehond en zwarte specht

FLORA

aardaker, akelei, alle wilde orchideeën, boslathyrus, bostulp, engels gras, gele monnikskap, gentianen-soorten, herfsttijloos, italiaanse bosrank, jeneverbes, kievitsbloem, koningsvaren,

De pinksterbloem, de koekoeksbloem en verschillende andere bloemensoorten in weilanden en langs en in sloten en rivieren hebben het moeten afleggen. Het intensieve kunstmestgebruik en de luchtvervuiling hebben de genoemde plantensoorten doen uitsterven in ons land. Hier en daar ziet men weliswaar soms het simpele pinksterbloempje in de voorjaarszon schuchter zich boven het gras verheffen, maar het behoort tot de laatsten die stand gehouden hebben tegen het chemische barbarisme van onze maatschappij. Denk daar aan als u het geluk mocht hebben dit voorjaar nog een pinksterbloem te zien bloeien en zeg dan Dag, bloem.

maretak, marjolein, muurbloem, narcis, peperboompje, slangenwortel, sleutelbloem, spaanse ruiter, valkruid, verfbrem, vogelmelk, wilde anjerssoorten, wilde hyacinth, alle soorten wolfsklauwen, wollige distel, zinkvooltje, alle soorten zonnedauw en zweeds kornoelje

ROOFVOGELS

Het zou te ver voeren al deze soorten na te lopen. Daarom zal volstaan worden met enkele bekende soorten. Allereerste de roofvogels. Alle in Nederland broedende roofvogels komen op het lijstje voor, behalve boomvalk en torenvalk. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang van deze soorten is het gebruik van insecticiden, zoals DDT. Bij bijvoorbeeld een bestuiving van een boomgaard met insecticiden zijn niet alleen de insecten het slachtoffer, maar ook andere nuttige dieren. De insecten, die een dosis gif opgenomen hebben worden opgepeuzeld door bijvoorbeeld vogels. Aangezien z'n maaltijd niet bij één insect blijft, hoopt het gif zich op in het vetweefsel van de vogel. De concentratie is nog te laag om dodelijk te zijn. Een roofvogel slaat op zijn beurt weer onze vogel en met hem ook nog een aantal muizen, die net zaden hebben opgepeuzeld van bespoten planten. Gevolg is dat de vogel een nog grotere concentratie aan gif binnenkrijgt en het opslaat in zijn vetweefsel, dat zo doende een hoog gifpercentage bevat.

Wanneer het dier in een wat mindere conditie verkeert en zijn vetweefsel aanspreekt, komt het gif vrij. De vogel wordt vergiftigd en de dood is het gevolg. Insecticiden hebben niet alleen invloed op de sterfte onder de roofvogels, maar ook op de reproductie van deze dieren, wat tot uitgang komt in een vermindering van het aantal te leggen eieren en een verminderde levensvatbaarheid van de gelegde eieren. Dit alles heeft ertoe geleid, dat de roofvogelstand, niet alleen in Nederland, maar in de hele wereld, sterk bedreigd wordt. Een belangrijke schakel in het natuurlijk evenwicht verdwijnt dan, met het gevolg dat biologische bestrijding van bijvoorbeeld muizen, ernstig wordt bemoeilijkt.

Een ander vaak genoemd voorbeeld is de grote stern.

Een soort die op verschillende Waddeneilanden broed(t)(de). Vijftien jaar geleden waren dat plm 40 000 paren, nu nog ongeveer 1000, een teruggang van 97,5 pct !

Ook hier zijn insecticiden en andere afvalproducten de oorzaak. Door een ongeluk aan de Nieuwe Waterweg kwamen deze stoffen, waaronder zeer giftige gechlloreerde koolwaterstoffen via de Kuststroom in de Waddenzee terecht. Via fytoplankton, zooplankton, garnalen en zandspiering kwamen deze giften in de grote stern terecht, die bij een te hoge concentratie dan weer het loodje legt. Ook hier geldt weer hoe hoger het dier in de keten staat, hoe meer gif hij opneemt.

De zorg voor onze fauna houdt niet op bij soorten die zich alleen in Nederland voortplanten.

Internationaal gezien dragen wij ook de verantwoordelijkheid voor die vogels, die in het buitenland broeden, maar die in ons land de winter geheel of gedeeltelijk doorbrengen. Met name geldt dit voor ganzen en steltlopers. Een aantal gebieden in ons land vormen de voornaamste ganzenpleisterplaatsen in Europa. De belangrijkste van deze gebieden vindt men in Zuid-Holland (Haringvlietgebied) en Friesland (Lauwerszee en Midden- en ZW-Friesland).

Zo is het wel eens mogelijk om bij de Lauwerszee zo'n 15 000 brandganzen uit Nova-Zembla te zien, wat betekent, dat daar bijna de helft van de totale (kleine) wereldpopulatie van deze soort bijeen kan zijn. Verstrooming van deze gebieden door vestiging van industrie, zoals de Shell bij Moerdijk, en ruilverkavelingen, kunnen dan ook fatale gevolgen hebben voor diverse ganzensoorten. Voorzichtigheid met deze gebieden is geboden.

Voor de steltlopers, soorten die net als de ganzen in noordelijke landen broeden, is de Waddenzee van levensgroot belang, vooral nu het Deltagebied van zee is afgesloten. De Waddenzee is onvoorstelbaar rijk aan voedsel. Dat verklaart dan ook, dat bij tellingen over het gehele Waddengebied tijdens de najaarstrek vogelaantallen werden geteld van zo ongeveer 700 000 stuks, verdeeld over eenden- en steltlopers-

soorten. Aangezien langs de kust van België en Frankrijk nergens dergelijke voedselgebieden voorkomen, blijkt ook hier weer de grote verantwoordelijkheid die Nederland heeft voor de internationale natuurbescherming. Het wegvallen van de Waddenzee, hetzij door inpoldering, hetzij door te grote verontreiniging, zal dan ook een zeer ernstige schade berokkenen aan de stand van deze vogels. En dat is dan nog maar één aspect van de onmisbaarheid van de Waddenzee.

PLANTEN

Al schrijvende bemerk je wat een onmogelijkheid het eigenlijk is om in 1000 woorden een en ander te schrijven over de flora en fauna in Nederland. Om de titel van het verhaal nog enigszins recht te doen volgen nog enkele kanttekeningen over de flora.

In 'leven en laten leven' schrijft Hein Schimmel dat in 1956 33 pct van de 1300 hogere planten in ons land sterk bedreigd of zelfs al verdwenen was. Ruilverkavelingen, nieuwe landbouw- en veeteeltmethoden, chemische bestrijdingsmiddelen, enz hebben er toe geleid dat thans ongeveer de helft (plm 700 soorten) van onze flora ernstig bedreigd wordt.

Wat overblijft zijn de algemenere soorten, die wel een stootje kunnen hebben. Een lijstje van de momenteel bedreigde soorten vond u reeds aan het begin van dit verhaal.

Interessant als biologische indicator voor de sterke luchtverontreiniging is het — zoals massale sterfte onder vissen dat is voor de sterke luchtverontreiniging — voorkomen of beter het niet voorkomen van epifyten, waarvan een bekend voorbeeld de korstmossen zijn. Epifyten zijn planten, die andere planten gebruiken als groeiplaats zonder hieraan voedsel te onttrekken.

Gebleken is dat deze planten meestal zeer gevoelig zijn voor luchtverontreiniging. Het niet meer voorkomen van deze planten wijst op een bepaalde mate van luchtverontreiniging. Vooral die gebieden die liggen onder industrierook missen dan ook epifytische planten. Epifytenwoestijnen treft men aan in de Randstad Holland, Amsterdam, en omgeving, Zuidoost-Brabant, met bijna geheel Limburg, Utrecht en omgeving en Twente met een gedeelte van de Achterhoek.

Epifytische gebieden treft men aan op de Waddeneilanden, in Friesland, Noord-Groningen, de Veluwe en enkele plaatsen in Noord- en Zuid-Holland en in Zeeland.

Tot slot nog dit.

Als mens hebben wij de verantwoordelijkheid voor Gods Scheping. Me dunkt dat juist voor een christelijke partij, die verantwoordelijkheid zwaar dient te wegen. Het ware wenselijk en noodzakelijk dat binnen de A.R.P. het denken hierover eens flink 'wortel mag schieten' en dat men doordrongen raakt van de opdracht die hier voor christelijke partijen ligt.

LITERATUUR

N°70 Op hoop van leven.
Hein Schimmel Leven en laten leven
Kees Hana Een natuurlijke zaak
Jaargangen van „Natuur en Landschap”.
Natuurmonumenten. „Wilde Planten I”
N°70 Uitgeverij Oosthoek Het verstoorde evenwicht.

STUURGROEP STREEKCENTRA

EXPERIMENTENINSTITUTEN VOOR VORMING EN OPLEIDING

STUURGROEP

Deze stuurgroep ten behoeve van de ontwikkeling van streekcentra is door Staatssecretaris Grosheide in september '71 bijeengebracht. In deze stuurgroep participeren: de drie landelijke organisaties voor het vormingswerk, de landelijke en regionale organen voor het leerlingwezen, het georganiseerd schoolwezen beroepsonderwijs, het Pedagogisch Centrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, de drie organisaties van werkende jongeren, het Ministerie van Sociale Zaken, het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, werkgevers- en werknemersorganisaties.

TAAK STUURGROEP

De taak van deze stuurgroep is het bevorderen van de totstandkoming van experimenten streekcentra voor part-time onderwijs nieuwe stijl, die zich vervolgens dienen te ontwikkelen tot streekcentra voor participatie-onderwijs, zoals is vastgelegd in de in september 1970 aan de Tweede Kamer aangeboden Nota inzake onderwijs- en arbeidsmaatregelen voor werkende jongeren. Bij deze nieuwe ontwikkeling zijn vormingsinstituten, streekscholen, part-time cursussen beroepsonderwijs, leerlingstelsels e.d. betrokken

UITVOERINGSGROEP

Het begeleiden van deze nieuwe educatieve voorzieningen, alsmede het adviseren van besturen, directies, leiders en docenten, zal in handen worden gelegd van de Uitvoeringsgroep Streekcentra. De uitvoeringsgroep kan rekenen op samenwerking met onafhankelijke wetenschappelijke begeleiders en onderzoekers.

Voor deze UITVOERINGSGROEP worden gezocht:

MEDEWERKERS

VRL. en MNL.

die

- ☆ geïnteresseerd zijn in de onderwijs- en vormingsproblematiek van de werkende jongeren;
- ☆ beschikken over inzicht en affiniteit op het gebied van veranderingsprocessen en/of organisatie-ontwikkeling,
- ☆ beschikken over inzicht en affiniteit op het gebied van onderwijskundige vormgeving;
- ☆ geïnteresseerd c.q. op de hoogte zijn van de nieuwste ontwikkelingen in het vormingswerk en het beroepsonderwijs.

Belangstellenden zullen wij gaarne in een persoonlijk gesprek nader informeren.

Salariëring volgens het rangenstelsel van wetenschappelijk medewerker.

Nadere informatie bij het secretariaat van de Stuurgroep Streekcentra, postbus 2475 te Utrecht, tel. 030 - 941041.

ZEE EN LEEF- MILIEU

DOOR DR. H. REBEL

Zoals alle zaken waarmee de mens in aanraking kwam, is ook de zee altijd een voorwerp van exploratie en exploitatie, van onderzoek en benutting geweest. Daarbij heeft de zee voor de mens ook andere functies vervuld, die hij aanvankelijk niet beheerste. Op deze functies begint de mens de laatste tijd invloed uit te oefenen.

De vitale rol die de zee speelt in de levensomstandigheden op aarde, is uit het volgende af te lezen:

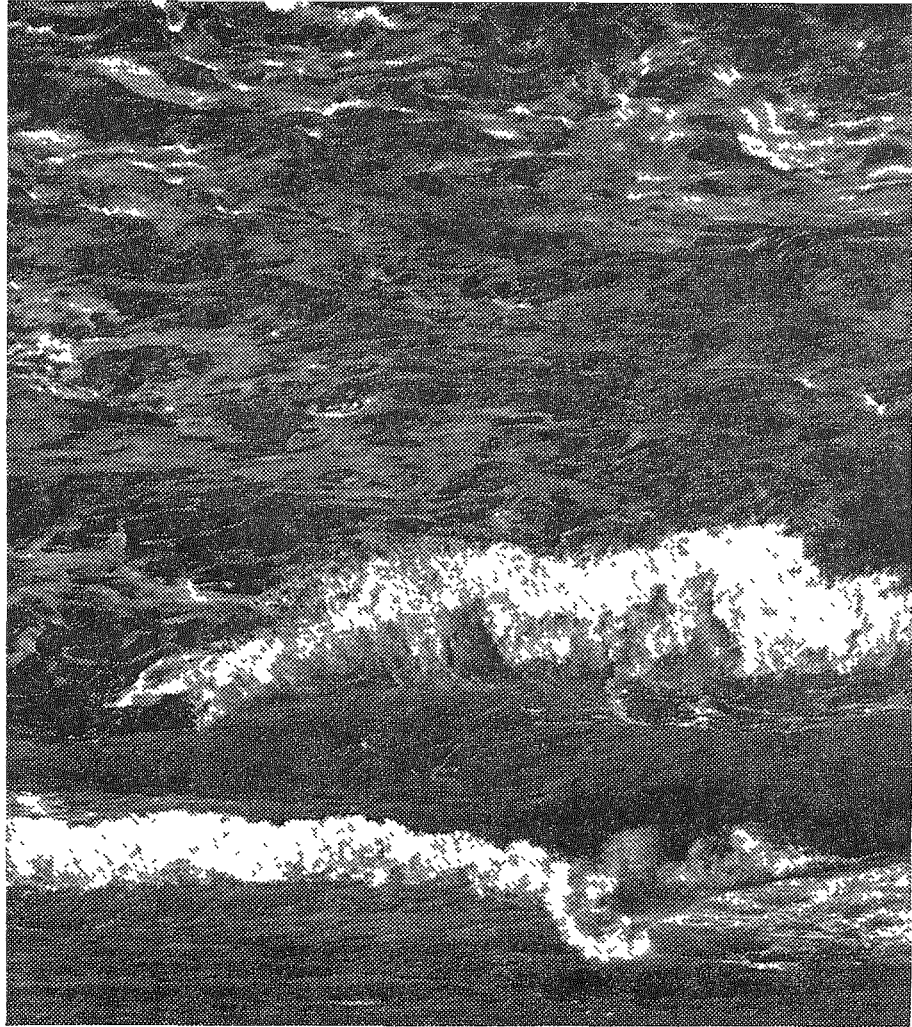
a. De zee is de bron en de uiteindelijke bestemming van al het aanwezige water, ook van het zoete water. Zonder water is geen leven mogelijk, zonder zoet water is geen landleven mogelijk.
b. In de zee heeft ongeveer de helft van de zuurstof/koolstofdioxide uitwisseling plaats, door het aanwezige leven, voornamelijk microscopisch kleine groene plantjes, zogenaamde phytoplankton, onder invloed van zonlicht. Voor de helft van de beschikbare zuurstof zijn wij dus op de zee aangewezen, terwijl ook de helft van alle op aarde aanwezige voedsel in zee verblijft.

c. De zee levert een belangrijke bijdrage aan de atmosfeer in de vorm van waterdamp, en eigenlijk ook van vrije zuurstof. Bij het filteren van de zonnestraling, zodanig dat leven mogelijk blijft, spelen deze gassen een belangrijke rol. Voorts treedt de zee, met de daaruit afkomstige waterdamp, op als temperatuurregelaar, vanwege de grote hoeveelheid warmte die nodig is voor een kleine temperatuurstijging van water. Die regelfunctie wordt uitgeoefend door middel van de energie uitwisseling met de atmosfeer, waarbij opgenomen warmte met wind en neerslag wordt getransporteerd. Klimatologische functies van kapitale betekenis dus.

d. De getijden van de zee, veroorzaakt door de omloop van de maan, zijn voor de levensomstandigheden op aarde van minder directe betekenis, maar hebben wel op de mensenmaatschappijen van alle tijden invloed gehad. Van oudsher vestigde de mens zich immers bij voorkeur aan de kusten. En hij doet dat nog.

e. Als transportmedium heeft de zee vanaf oude tijden een grote rol gespeeld, die heden nog vrijwel niets aan betekenis heeft ingeboet. Mede daardoor is de militaire betekenis van de zee zeer groot.

f. De zee is ook sinds de vroegste geschiedenis een bron van mineralen geweest, aanvankelijk alleen van zout, later ook van kruit, koolzure potas, fosfaten, jodium, enzovoort. In deze functie wint de zee nog snel aan betekenis. Men heeft zich allang gerealiseerd dat de hulpbronnen die wij op het land vinden, evengoed in of onder de zee zijn aan te treffen. De zee bedekt vier vijfde van de aarde, en zal

waarschijnlijk een overeenkomstig aandeel van de hulpbronnen bevatten. Reusachtige hoeveelheden nitraten en fosfaten moeten in de diepere, koudere wateren in opgeloste vorm zijn opgeslagen. Hetzelfde geldt voor de vaste mineralen van de bodem en voor olie en allerlei delfstoffen onder de zeebodem. De technische mogelijkheden groeien, en exploitatie van deze 'schatten' komt steeds dichterbij bereik.

g. Tenslotte is er de verzamelfunctie van de zee voor alles wat wij kwijt willen. Oorspronkelijk was het resultaat hiervan een lichte belasting van de zee met verteerbare, organische resten die niet wezenlijk verschilden van de dode resten die altijd met rivierwater waren aangevoerd. Deze belasting groeide slechts langzaam met de wereldbevolking, en er bestond een ruime opvangmogelijkheid voor.

In de loop van de laatste tijd is die kwantitatieve belasting waanzinnig gegroeid, veel sneller dan de totale bevolking, en evenredig aan de industriële productie in de wereld. Dat heeft ook een kwalitatieve belasting geschapen, door de afvoer van stoffen die niet in het levenssysteem thuishoren, en waarvoor dan ook geen afbraakprocessen bestaan, dan wel die rechtstreeks vergiftigend op dat systeem aangrijpen.

ZOETWATERPROBLEMEN

Wat betreft punt a. Zoetwaterproblemen hebben wij al geruime tijd. Men denke aan de drinkwatervoorziening, aan de Wet op de Verontreiniging van Oppervlaktewater. Dat wij ook zoutwaterproblemen hebben zal hieronder duidelijk worden. Zij zijn vaak met elkaar verbonden, zij het nog niet hier te lande, omdat meer en meer zoet water door menselijk ingrijpen uit zout water moet worden gewonnen.

Punt b heeft meer met ons onderwerp te maken, gezien het onder g behandelde. Groeit de kwantitatieve belasting uit tot een overbelasting, — en zij groeit zeer snel — dan zal het resultaat zijn een dode, stinkende watermassa, doordat de overmatige 'vruchtbaarheid' van het water het groene plantenleven aan het belichte oppervlak tot een dicht dek zal doen uitgroeien, dat het dieperliggende water van lucht en licht zal afsluiten. Dit kan voorlopig niet dan lokaal gebeuren. Maar in het geval van een uiterst belangrijk voedings- en voortplantingsgebied als bijvoorbeeld de Waddenzee, kan dit al wel verstrekkende gevolgen hebben.

De kwalitatieve belasting is veel ernstiger van aard, vooral waar het om persistente, dat wil zeggen moeilijk en langzaam afbreekbare organische, dan wel anorganische vergiften met een verblijftijd van enige betekenis gaat. Een overbekend voorbeeld van de eerste categorie is het insectenbestrijdingsmiddel DDT. Men mag het uitsterven van een aantal vogels door de

ophoping van DDT in sommige voedselketens schouderophalend afdoen, een feit is, dat dit produkt nu al in alle zeeën voorkomt. De concentratie waarbij het het phytoplankton (zie boven) in zijn functie van zuurstofproducent en koolzuurgasbinder gaat belemmeren, is nog niet bereikt, maar grote hoeveelheden blijven toestromen. En dat kan een meer dan hachelijke zaak worden: eenvoudig een bedreiging van het leven als zodanig. Een opslag verbieden van DDT-productie zal daarentegen het anti-malaria-programma in veel ontwikkelingslanden hopeloos verstoren. Wij dienen dus snel om te zien naar een vervangende stof.

KWIK

Van de anorganische vergiften zijn de kwikverbindingen het meest berucht. Zij zijn afkomstig van landbouwvergiften en van petro-chemische fabricage toepassingen. Zij krijgen steeds meer gezelschap van allerlei verbindingen van andere zware metalen, als nikkel, chroom, vanadium, enzovoort. Alle zijn giftig tot extreem giftig. Verschillende hebben lange verblijftijden in het zee-water. Kwik bijvoorbeeld blijft tientallen duizenden jaren in oplossing. In Japan zijn al eens misvormde kinderen geboren door kwikvergiftiging van de moeders, via rijst en vis. Nog geen twee weken geleden werd in de VS een partij tonijn uit de handel genomen, omdat het kwikgehalte gevaarlijk hoog was.

Ik hoef in dit verband alleen nog maar te noemen het dumpen van chemische afvalstoffen, radioactief materiaal en — onlangs nog — van uiterst giftige zenuwgassen in de oceaan. Symptomen van een gevaarlijke ontwikkeling, die helaas nog altijd doorzet en zich uitbreidt.

Bij punt c moet ik opmerken, dat de mens ook in de atmosfeer ingrijpt. Hier is ook sprake van kwantitatieve (koolzuurgas) en van kwalitatieve (zwavelzuur via SO₂ roet, stof) belasting. Wat de mogelijke atmosferische en klimatologische invloed zal zijn van een drastische verhoging van het koolzuurgasgehalte, samen met stof, roet en waterdamp, heb ik in mijn inleiding al aangegeven.

Het onder d genoemde baart weinig zorg. Onze kustverdedigingswerken liggen rustig op hun plaats en hebben geen vervuulende werking. Men tracht wel, de hier en daar grote hoogteverschillen van eb- en vloedstand van de zee, te benutten voor de opwekking van energie. Daarvoor geldt hetzelfde.

De zee als transportmedium, ook voor militaire doeleinden, wordt vervuild door (stook)olie- en teerresten, die lastig en niet ongevaarlijk zijn. Het gaat hier om een zeer bekend probleem, dat ik niet nader hoeft toe te lichten. Ik merk slechts op, dat het tot 'zinken'

brengen van olie (vers of afgewerkt) met chemische middelen, zoals dat dit jaar nog trots gedemonstreerd werd door een grote oliemaatschappij, meer schade toebrengt aan het totale levenssysteem dan welke andere behandeling ook.

De exploitatie van mineralen en delfstoffen heeft in het verleden weinig problemen gegeven. Zij zal dat wel gaan doen. Het opboren van olie in zee, het loswoelen van de bodem, opwerpen van slib en andere fijne deeltjes ter plaatse van de bedrijvigheid, het doorenmengen daar van verschillende waterlagen, en de geweldige toename van transport over zee, zullen zeker nieuwe situaties scheppen. Of in deze situaties voordelen, dan wel overwegend gevaren te verwachten zijn, zal onderwerp van nadere studie moeten vormen. De geforceerde en kunstmatige verhoging van de voedselproductie in de zee is bij dit alles vergeleken een kleine, en in elk geval onschuldige proef.

RECHTSREGELS VEREIST

Mocht blijken dat de geweldige experimenten, die wij, op de keper beschouwd, bezig zijn uit voeren met zee en atmosfeer, uit de hand lopen, dan moeten wij ze kunnen stoppen. Daarvoor zal er een wereldorgaan moeten zijn dat hier verbindende rechtsregels stelt. Het is griezelig, te bedenken, dat hier de landsbelangen, vooral de belangen van de 'grotten', zo volstrekt tegenstrijdig zijn, dat een dergelijk orgaan nog lang op zich kan laten wachten. De zee was in oude tijden vrij. Later heeft men de territoriale grenzen tot in zee verlegd. Bij het groeien van de belangen (visserijgronden, exploitatie continentale plateaus, zeeverontreiniging) kan men de behoefte aan een internationaal rechtsbestel duidelijk voelen. Op het ogenblik hebben de territoriale wateren vele verschillende breedtes, worden de continentale plateaus heel verschillend gedefinieerd, en is een algemeen gangbaar recht bijna onmogelijk geworden.

De ontwikkelingslanden willen veel territoriaal water — en daarmee zeebodem — bezitten, om die met internationale hulp te exploiteren. De hoog ontwikkelde landen houden liever een kleine territoriale zone, omdat zij op eigen kracht de zee kunnen exploiteren, en daarbij geen hinder willen ondervinden van te veel restricties, terwijl het bestaande recht hen dan 'buitengaats' toch afdoende beschermt.

De ontwikkelingslanden hebben ook een Algemene Zeerechtconferentie op het oog, met alle onderhandelingspunten in één pakket. De VS daarentegen willen de verschillende belangenvraagstukken afzonderlijk onder handen doen nemen. Eerstgenoemde landen staan ook een internationale regeling voor, voordat de territoriale grenzen worden vastgelegd. De VS willen het andersom.

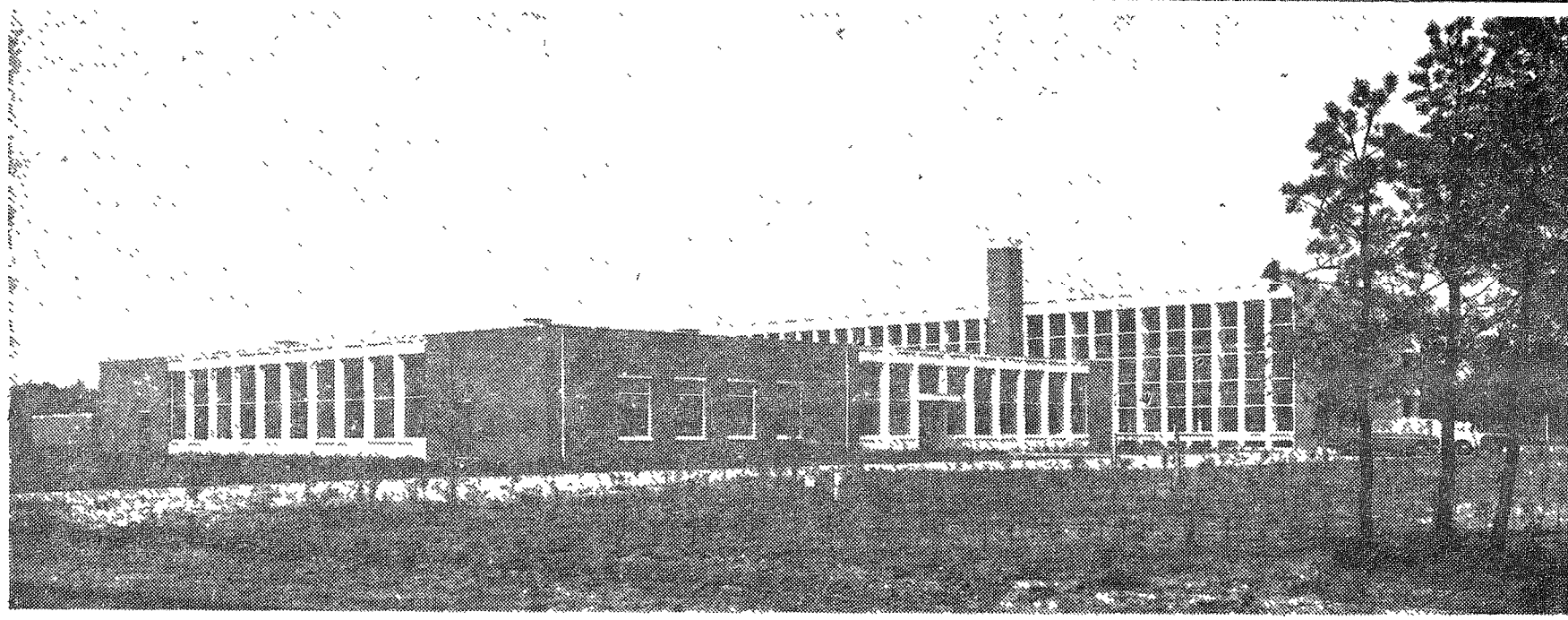
De Sovjet-Unie houdt zich buiten deze onenigheden, maar werkt zodoende ook nergens aan mee. Zij wil het liefst de tijd hebben om de VS in te halen, en lijkt niet geporteerd voor een internationale regeling, waarbij waarschijnlijk de VS financieel en technisch een grote vinger in de pap hebben.

Tenslotte zijn er de VS-voorstellen voor de begrenzing van continentale plateaus, op zeediepte gebaseerd, daardoor vrij ingewikkeld en nogal sterk in het eigen voordeel.

Gehoopt, maar ook bepleit, moet worden, dat voor het dienen van ons aller levensbelang, en voor het gezond houden van de internationale verhoudingen, een algemeen en verbindend recht, en de daarmee verbonden sancties, spoedig werkelijkheid worden. Ondertussen zullen wij ons eigen straatje zo goed mogelijk schoon moeten maken en houden.

	HEIWERKEN BOUWERKEN PIJPLEIDINGEN	ZINKERS GRONDBORINGEN
VISSER & SMIT'S	AANNEMING MIJ	NV
PAPENDRECHT	01850-51044	
	POMPSTATION HUIJBERGEN	

HOTEL DE KROON

Sophialaan
LEEWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

**UW ADRES VOOR
RECEPTIES EN PARTIJEN**

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V.

GOES
Telefoon (01100) 7555 *

**DRUKKERS
UITGEVERS**

*Al 70 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

JTZ JOHANNES ZIEKENHUIS

Algemeen christelijk ziekenhuis voor de Zaanstreek
ALS JE ER OVER DENKT

verpleger of verpleegster

TE WORDEN,

dan kunnen wij je alleen maar aanraden dit plan in daden om te zetten en je met je beslissing feliciteren.

De mogelijkheid om opgeleid te worden voor dit mooie beroep is ook in ons ziekenhuis te vinden.

Wij hebben tezamen met het Juliana Ziekenhuis, ook in Zaandam, een goed geoutilleerde OPLEIDINGSSCHOOL opgezet.

Gedurende de eerste opleidingsjaren (totale opleidingsduur 3½ jaar) bieden onze moderne leerlingenkamers een leuke huisvesting; daarna heb je ook de mogelijkheid buiten het ziekenhuis te gaan wonen.

meisjes en jongens

die aan de eerstvolgende cursus, die op 1 maart 1971 begint, willen deelnemen kunnen zich schriftelijk hiervoor opgeven bij de directrice van ons ziekenhuis, postbus 21 te Zaandam (tel. 02980 - 23333).

Om in aanmerking te komen moet je aan de volgende voorwaarden voldoen:

*

OPLEIDING :

*middelbare school (minstens 3 jaar); Mulo of Mavo;
I.N.A.S.; A.V.V. II of daarmee vergelijkbare
diploma's;*

*

LEEFTIJD :

op 1 augustus 1971 moet je minstens 18 jaar zijn.

MILIEUHYGIENE LEVENSNOODZAAK

DOOR MEVR. C. M. TONKENS-KAAJAN

Ik had een grootvader, die, wanneer hij in de verte een paard en wagen zag aankomen, aan de kant van de weg ging staan. Hij haalde dan een grote zakdoek te voorschijn, bedekte er neus en mond mee, en bleef met zijn rug naar de weg gekeerd staan wachten tot de wagen voorbij en het stof gezakt was.

Hij is er oud mee geworden, terwijl zijn vader hem onderwijzer liet worden, omdat het zo'n zwak jongetje was.

Kort geleden stond ik op de bus te wachten, terwijl het verkeer telkens met grote stromen langs mij heenraasde, in plaats van stof een blauwe walm achterlatend.

Achter het tramhuisje stond een zorgelijke dame, die meende dat de glaswand haar nog een beetje tegen al die verontreinigde lucht zou beschermen.

Dat moeders tegenwoordig weer achter hoge kinderwagens lopen, is geen verlangen naar vroeger, maar een bescherming voor het kind, want hoe dicht bij de grond, des te meer uitlaatgassen

Deze zomer was ik in Canada en daar reageerde men uiterst emotioneel over alles wat met luchtverontreiniging en milieubeheer te maken heeft. Op een morgen waarschuwde de radio, geen verse groenten te kopen, want deze waren vergiftigd. Er liep een grote autoweg langs de 'groentetuin' van de stad en door de grote droogte waren de groenten door de uitlaatgassen vergiftigd. Alles moest vernietigd worden.

Er waren vissoorten, die niet gegeten mochten worden, vanwege vergiftiging door afvalstoffen in het water.

In de krant stond een wrang mopje, twee mensen, die op een balkonnetje zitten en tegen elkaar zeggen, kom laten we even naar binnen gaan, een fris luchtje scheppen. Grote zorg was er over de enorme bosbranden, die dikwijls ontstonden door het achteloos wegwerpen van leeggedronken blikjes, die dan door de zon ontbrandden.

Eén nacht onweer had de trieste som van 70 bosbranden opgeleverd. Zo'n afgebrand bos is een afschuwelijk gezicht, soms zijn de wortels verbrand en blijft het bos als een grijs spookwoud overeind.

Ook het zorgeloos kappen van bossen heeft grote aandacht en behoedzaam worden nieuwe bossen aangelegd. Maar zei men, er zijn bomen van honderden jaren oud gekapt en er worden andere van veel mindere kwaliteit teruggeplant, wat allemaal ten koste gaat van het evenwicht in de natuur.

En wij mensen, wij zijn daarvan de schuld. We hebben ons als heer en meester gedragen, zonder ons voldoen-

de af te vragen, waar we mee bezig waren. Langzamerhand begonnen we te ontdekken, dat we zo niet langer kunnen doorgaan. En met name in dit bijna voorbij gegane jaar 1970, dat als natuurbeschermingsjaar is uitgeroepen, hebben zeer veel mensen zich met al deze vragen bezig gehouden. Ook in de politiek.

Zo ontdekte ik, dat de nieuwe Staten in Noord-Holland een aparte commissie voor milieubeheer in het leven hebben geroepen. Voor het eerst maakte ik deze week een zitting mee, die tot half acht uithiep, vanwege de behandeling van een Verordening bescherming bodem- en grondwater in Noord-Holland. Ik neem aan, dat Noord-Holland niet de enige provincie is, die zich met deze zaken bezig houdt.

Het evenwicht in de natuur hebben we verstoord vanaf het ogenblik, dat we de aarde in cultuur hebben gebracht. Wij hebben ons telkens tegen de deelproblemen gekeerd en getracht, die op te lossen, waarbij we gelijk een andere kwade geest opriepen net als in het sprookje van duizend-en-één-nacht.

't Gaat er mij niet om aan te geven hoe we deze zaken in de toekomst in de hand kunnen houden. Ik ben geen deskundige. Maar het is een goede zaak, dat we er met ons allen dit jaar zo met onze neus op gedrukt zijn. We zullen moeten kiezen. Steeds meer industrie, meer auto's, meer welvaart, meer mensen en dat allemaal in ons kleine landje. Voor dat kiezen is voorlichting nodig.

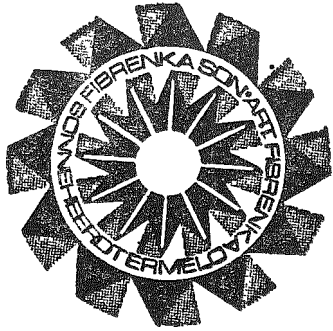
Een paar jaar geleden was ik in Finland en het bijzondere was, dat de lucht er zo zuiver en prikkelend was, net champagne, zeiden we. Dat kwam door die bijzondere combinatie van meren en bossen. Mijn gastvrouw, die een simpele blokhut aan één van die meren had, vertelde me dat ze het water had laten onderzoeken en dit onderzoek had uitgewezen, dat het zó zuiver was, dat ze het zonder meer voor haar huishouding kon gebruiken. Even was ik jaloers op haar, toen we daar zo stil in de avond voor haar huisje zaten en in de verte de klokken over het water hoorden.

Maar het is niet eerlijk om de klok te willen terugdraaien. Het leven in deze geïndustrialiseerde wereld geeft ons dingen, die we niet weer willen missen; maar stelt ons ook eisen. We zullen ons wel moeten afvragen wat het ons kost en wat belangrijker is.

Het moet ons toch heel wat waard zijn, ons milieu te beschermen en het verstoren van het evenwicht in de natuur tegen te gaan.

Wij zijn geen mensen, die de natuur vereren als een god en haar daarom niet mogen aantasten.

Maar we mogen haar toch wel met iets meer ontzag behandelen. Dat is zelfs levensnoodzaak.

Fibrenka DEKENS

IN VEEL GEVRAAGDE MATEN EN
KLEUREN VAN OPVALLENDE KWALITEIT
IN AANTREKKELIJKE PRIJSKLASSE.

TEVENS PRODUCENT VAN KLEIN
Huishoudelijk textiel (hand- en
theedoeken; werk- en stofdoeken;
dweilen), alsmede van alle soorten
borstelwerk en bezems.

STICHTING WERKPLAATSEN „SONNEHEERDT“ ERMELO

'De Stichting Tehuizen Helpt Elkander Deltagebied'

NARCISSENSTRAAT 115,
ROTTERDAM-25

*vraagt voor haar gezinsvervangende tehuizen
voor geestelijk gehandicapten*

- a. sub.-hoofd
- b. groepleiders/
sters

met diploma AZ

- c. assistent
groepleiders/
sters

*in opleiding
voor het diploma AZ*

5-DAAGSE WERKWEEK ,
18 WERKDAGEN VAKANTIE PER JAAR,
6 PCT. VAKANTIETOESLAG PER JAAR.

Sollicitaties aan bovenstaand adres.

*Telefonische inlichtingen
010 - 234710 of 276615.*

In het

DIACONESSENHUIS TE MEPPEL

kunnen worden geplaatst

leerling- verplegenden

(vrl. en mnl.)

Sollicitanten die op 1 MAART 1971
de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken,
kunnen deelnemen aan de
vooropleiding die in februari 1971
van start gaat.

Mavo-diploma of gelijkwaardige opleiding
is vereist.

Reiskostenvergoeding tweemaal per maand
voor zover deze kosten per keer een
bedrag van f 2,50 te boven gaan.

*Sollicitaties te richten aan de Besturend
Zuster, Zr. A. G. Glasbergen,
Hoogeveenseweg 38, Meppel.*

Doe mee.. Doe mee.. Doe mee

WINTERTIJD BOEKENTIJD

Een zeldzame aanbieding van unieke boeken !

Ds. RICHARD WURMBRAND *Deel 1*
GEMARTELD OM CHRISTUS' WIL -
Bestelnummer 4001 NU f 5,75 per stuk

Ds. RICHARD WURMBRAND *Deel 2*
WURMBRAND BRIEVEN NU f 6,75 per stuk
Bestelnummer 4002 - Het is 144 bldz.

Ds. RICHARD WURMBRAND *Deel 3*
BLOED EN TRANEN NU f 6,50 per stuk
Bestelnummer 4003

ZO KUNT U BESTELLEN :

giro 145 54 90 t.n.v. Dir. van het Evangelisatie Centrum

CANTUS FIRMUS

POSTBUS 105 - HOOGEVEEN - TELEF. 05285 - 477

BON

NAAM:
ADRES:
PLAATS:

BETALING NA
ONTVANGST

Stuur mij stuks 4001
Stuur mij stuks 4002
Stuur mij stuks 4003

NOORD- NEDERLANDSE KUNSTSTOFFEN- INDUSTRIE

SILOMATIC NV HEERENVEEN

JACHTLUSTWEG 4,
TEL. 05130 - 6055

LEVERING VAN

*Polyester opslagsilo's
voor graan en meel
Polyester bulkinstallaties*

(voor GRAAN, MEEL, KALK enz.)

*Polyester hallen en
varkensstallen
Polyester tanks*

(bestand tegen ZUREN, LOGEN enz.)

Per 1 maart 1971 komt bij de Doctor Abraham Kuypersstichting, het wetenschappelijk instituut van de Anti-Revolutionaire Partij, de functie vacant van

conciërge

De voorkeur gaat uit naar een **echtpaar**, waarbij ook de vrouw een gedeelte van de dag een taak vervult

Een dienstwoning is beschikbaar

Salaris op basis van de rijksregeling

Belangstellenden voor deze functie gelieven te solliciteren bij de directeur, Dr. Kuypersstraat 5, Den Haag Telefoon 11 63 46

ONBEZORGD wonen goed VERZORGD wonen in Coöp. VERZORGINGSFLAT 'De Stadsfenne' UA te Sneek!

In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types, namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28 960,— in verschillende prijsklassen Hypotheek beschikbaar

*In deze
verzorgingsflat
zijn ondergebracht*

- ★ CENTRAAL-WINKEL
- ★ BANKFILIAAL
- ★ KAPSALON
- ★ PEDICURE
- ★ LOGEERKAMERS
- ★ BIBLIOTHEEK
- ★ BILJARTZAAL
- ★ RECREATIEZAAL
- ★ TELEVISIEZAAL
MET KLEUREN-T V.

- Warme maaltijd met keuze-menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liftten
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op f 140,— tot f 345,— plus f 80,— per persoon

- ★ AANTREKKELIJK GESITUEERD IN EEN NIEUW NATUUR-EN WATERRIJK STADSDEEL.
- ★ ZONNETERRAS
- ★ UNIEK UITZICHT (SNEEKERMEER).
- ★ DICHT BIJ BURG. DE HOOPPARK EN JACHTHAVEN.
- ★ RUIME PARKEERGELEGENHEID EN GARAGES.

Vanaf heden zijn enkele volledig ingerichte MODELFLATS geheel vrijblijvend te bezichtigen.

INLICHTING en PROSPECTUS worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

Makelaars en Taxateurs in Onr. Goederen
WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEF 05150 - 3785
„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis !!”

D bouwbuero Doolaard POSTBUS 42 - OUD-BEIJERLAND

Ook in 1971 bevelen wij ons weer beleefd aan voor:

- ♦ bouwkundige adviezen
- ♦ project-ontwikkeling
- ♦ taxaties
- ♦ aan- en verkoop van onr. goed
- ♦ hypotheeken en financieringen

Wij hebben enkele interessante aanbiedingen op het gebied van bestaande woonhuizen en ook nieuwbouw, w.o. een in aanbouw zijnd winkelcentrum

Vraagt inlichtingen bij.

bouwbuero Doolaard - Havendam 7 - Oud-Beijerland
Telefoon 01860-3342, b.g.g. 2233 of 3307

Handel en Industrie

n.v. aannemers- en handelsbedrijf

van oord
werkendam

sasdijk 34 · postbus 8
telefoon 01835-2244

J. F. VAN DRIEL EN ZOON N.V.

SMEDERIJ
FABRIEK VAN LAND- EN TUINBOUW-
GEREEDSCHAPPEN

Venneperweg 467 - Telefoon 02526 - 2293 - Nieuw Vennepe

FA. H. J. WIBBELINK EN ZOON

GOORS OVERSLAG- EN
TRANSPORTBEDRIJF

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS-GOOR
Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

SCHUILING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

TEST EN ONDERVINDT
HANOMAG
OVERWINT

ALBATROS

AUTOMOBIEL MIJ. N.V.

*Meer dan 50-jarige ervaring
in bedrijfswagens*

*Tweeduizend vierkante meter service- en
showruimte garandeert u*

ECONOMISCH EN BEDRIJFSZEKER
RIJDEN

POLDERWEG 98-100

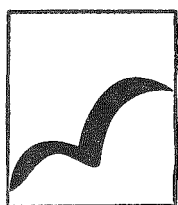
TEL. 94.41.55 - AMSTERDAM-OOST

UW
INTERIEUR *smaakvol en gezellig
ingericht
en toch niet duur*

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 — ZEIST — TELEFOON 12486

KRANTEN - PERIODIEKEN - BOEKEN
KLEURENROTATIE - HANDELSDRUKWERK

DRUKKERIJ LIBERTAS
UTRECHT

DRIFT 13 - UTRECHT - TELEFOON 19446

Ook dit blad wordt er gedrukt